

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:

Boross Béla.

Társzerkesztők:

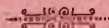
Gáspár János, Uherezky Géza, Willand János.

Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.

Hirdetések díjszabás szerint

TARTALOM:

	Oldal:
<i>lb.</i> : Fel. Lévéral	485
<i>Kónya József.</i> : Te Deum	487
<i>Willand János.</i> : A test és lélek egészségtana	490
<i>Egy jelenvolt.</i> : Egy kirándulás tanulságai	494
<i>Egyesületi élet.</i>	498
<i>Krónika.</i>	505
<i>Különfélék</i>	508
<i>Kladóhivatali üzenetek</i>	512
<i>Hirdetések</i>	512

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Sáliby. via Galánta). — **Kladóhivatal:** Községi elemi iskola Komárno. — **Az egyesület elnöksége:** Kovács Alajos központi elnök, *Negyed.* — **Titkárság:** Vásárhelyi Károly főtitkár, Komárno. *Nemcsik Béla* titkár, *Hetény.* — Tanácsot kérő leveleket a központi elnök címére kell küldeni. E levelekben közölni kell a tagsági számot.

A hírlapjegyek használatá eng. a bratislavai posta- és távírdai igazg. 3006/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELJESÉBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

reálgymnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Közlársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondatlancát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA

új helyesírás szabályait.

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözhetl
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára fűzve Kč 59.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 60.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál
Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.	<i>Felalós szerkesztő:</i> Boross Béla.	Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.
	<i>Társszerkesztők:</i>	Hirdetések díjszabás szerint.

Gáspár János, Uherezky Géza, Willand János.

Fel, Lévára!

Egyesületünk július 4.-én harmadízben gyűjti össze tagjait Léván, egyetemes nagygyűlés keretében. A központi fekvésű város Szlovenszkó minden tájáról aránylag legmegközelíthetőbb; a Garammente pedig, mely tartományunk egyik földrajzi tengelyét képezi, az öntudatos szlovenszkói magyar tanítóság életerős, lelkes és munkakész szervezeteinek székhelye. Az egyesületi élet történetében tehát Lévának geográfiai adottságai folytán is jelentős szerep jut.

A három évenként esedékes egyetemes nagygyűlések a szlovenszkói magyar tanítóság szempontjából fontos kulturális és kari megnyilvánulások. A szlovenszkói magyar kisváros uccáit előzőnli az ország minden részéből egybegyűlt tanítók tömege, hogy bizonyoságot tegyen az itteni magyar iskolaügy életéről és fejlődéséről; beszámoljon a magyar kultúra érdekében tett sáfárkodásáról; hogy a magyar társadalom előtt bizonyítsa: „íme, akiket rám bízál, azok közül egy is el nem vezett...”

Július negyedike nemcsak a magyar tanítóság, de a magyar közönség ünnepnapja kell legyen. Azé a közönségé, amely ma, a köztársasági magyar iskola tizennegyedik nyarán, még mindig bizalmatlanul tekint a kettősfelirátú iskola-táblákra, amely még ma sem méltányolja eléggé azt a munkásságot, amit a szlovenszkói magyar iskola négy fala között végez a szlovenszkói magyar tanító; amely még ma sem hiszi el, hogy a kisebbségi magyar faj megmaradása, megerősödése: élete — elsősorban a magyar tanítóság nyílt és egyenes, bátor föllépésének, áldozatos, kitartó

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számra!**

munkájának az eredménye. Amikor Léva városába fölvonul a szlovenszkói népnevelők egyeteme, dobbanjon meg minden magyar szív, mert ez a hadsereg e köztársaság kenyere élő magyar faj műveltségéért és jövőjéért vívja a harcot és a további küzdelemre jött esküt tenni!

Lássa meg a magyar társadalom, hogy akire gyermekét: jövőjét bízta: a magyar tanító fölemelt fövel megy az újabb háromévi számadásra a magyar kultúra nevében. Egyesületet alkotott, melynek autonóm ítélőszéke előtt kitarja tiszta lelkiismeretét. Mert a magyar tanítónak legigazibb és legszigorúbb bírója: a magyar tanító!

Gyertek, magyar tanítók, gyertek, testvérek, a lévai vár tövében újitsuk meg a vérszerződést, melyet hivatásunk lobogója alatt, szent célok és eszmék diadaláért kötöttünk!

Legyen a lévai nap a magyar tanító és a magyar kultúra napja!

De legyen fő-kenyéradó gazdánk: köztársaságunk ünnepnapja is.

Tizennégy év alatt fájó szívvel tapasztaltuk, hogy nemcsak a magyar társadalomnak, de az állami hatalomnak sem voltunk kedvenc gyermekei. A bizalmatlanság szúrós pillantásai mindkét oldalról egyformán értek bennünket. Kétszeresen fáj ez, mert tudtuk, hogy erre nincs érdemünk. A munka éveiben fokozatosan engedett ez a hidegség, mert látták, hogy kötelességeinket híven és becsületesen teljesítjük, de a megértés és szeretet óhajtott melegségét még ma sem érezzük teljes mértékben.

Pedig kimondjuk magyaros őszinteséggel és határozottsággal, hogy köztársaságunk valamennyi tanítója között a magyar tanító végezte a legnehezebb munkát! S ha van konszolidáció e köztársaság népeinek belső életében, akkor ebben legtöbbit a szlovenszkói magyar tanító tett! Nem a politika fórumain, nem a hangosak csoportjában, hanem távol a babérszerzés lehetőségeitől, távol az érdemek lelőhelyétől: a népek boldogságának csendes kis várában, az iskolában.

Most is azért megy Lévara, hogy az ország békéjét szolgálja: megmutassa, hogy csendes munkával, egyetértéssel, szorgalommal és kitartással kell küzdeni az igazságért. Példát ad azoknak, akiknek a munka és a kenyér csak politikai eszköz az önző érdekek és hatalmi vágy eléréséhez...

Legyen a lévai tanító-nap kari szempontból is ünnepnappá.

A legutóbbi nagygyűlés óta egyre nagyobb léptekkel halad nyomunkban a legfiatalabb tanítónemzedék bátor csapata. Az élesebb levegő, melyet tanulmányi éve idején magába szítt, „újarcú” tanítóifjúságot formált belőle. Parolát nyújt, de nem tud egyenesen belecsapni az eléje járulók nyitott tenyerébe. Kétkedő. Húzódozik.

Nos, Léván mindnyájunknak találkozni kell! „Nincs közöttünk sem görög, sem zsidó . . .” Nincs közöttünk sem ifjú, sem öreg, „sem szolga, sem szabados:” *tanítók vagyunk, testvérek vagyunk, egyek vagyunk a pedagógiában és a magyar kultúrában!*

Fel tehát Lévára! Fel testvéri ölelésre, acélos kézfogásra! (bb.)

Te Deum.

Megjött a kapuzáró hálistenkedés: gondolja a kedves olvasó.

Sietek megjegyezni, hogy nekem már tíz év óta Péter-Palkor nem azok az ünnepi gondolatok rajzanak a fejemben, amelyeket e cím alatt olvasni szoktam. Minden befejezett munka után jó és üdvös elgondolkozni és kritikát gyakorolni.

Ha tárgyilagosan nézünk vissza a tanévre, akkor már tíz év óta (amióta falun tanítok) ezt a megállapítást kell leszögezmem: „Szeptemberben tüzzel fogunk a tanításnak.” Elhatározzuk, hogy a múlt tapasztalatait hasznosítva, többet és jobbat fogunk produkálni, mint tavaly. És meg a munka gőzerővel . . . május 1.-ig. Ekkor a rendes $1\frac{1}{10}$ körül mozgó mulasztás felszökik $5\frac{1}{10}$ -ra, 15.-én 10-re. Június elsején 20-ra és a Te Deumig 30-ra is felszalad. Van olyan júniusi nap, hogy $60-70\frac{1}{10}$ mulasztást is elkönyvelünk.

Mit tehetünk ilyenkor mást, mint írjuk az intőket és a bejelentéseket. Néha vér csepeg a szivünkről, de írunk összeszorult ajakkal, mert ez a kötelességünk. Szociális érzésünk lázadozik, de a kenyér mégis csak az első.

Belül igazat adunk annak a szegény aratónak, akit ikrekkel áldott meg az Isten és azt bizonyítgatja, hogy valakinek csak kell a gyerekek mellett lenni, ha őt feleségestől a répa-földre parancsolja az uraság. Francia kisasszonyt nem fogadhat a gyerekek mellé, de még egy szurtos pesztonkát sem, hát a 12 éves leányát kénytelen kifogni az iskolából. Ha nem teszi, „kivetik” az aratásból, mert „sok a dísznő és kevés a korpa” és ő télen a „porontyaival” elpusztul éhen. Ilyenkor és hasonló

esetekben hivatalos arcot vágunk, nyelvünk egyet és kimondjuk a kegyetlen „lehetetlent”. A miniszternek sincs joga, mert nem engedi a törvény, erősítgetjük. Fáj látnunk, ha a szegény földhöztapadt mellére kókkadt fejjel vagy apjaistenkedve, de nagy-nagy haraggal a szívében elballag. S mit csinál? Amire az élet kényszeríti. Nem küldi a gyermekét iskolába. Az élet parancsa előtt kénytelen meghajolni. Az életet pedig csak úgy tudja magának biztosítani, ha még a négyéves fiacskájának libapásztorkodása is hozzájárul a létminimum megszerzéséhez. A mai gazdasági válság pedig tagadhatatlanul éppen a földmunkást és törpebirtokos parasztot éri a legjobban. Szinte hihetetlen, hogy egész családok asztalán a télen nem volt kenyér. Vízben főtt babot ettek zsír nélkül, csak megsóva. Tanúja voltam, hogy egy öt-gyermekes családapa sirva könyörgött az egyik szatócsunknak egy kiló lisztért és ez nem adott neki. Én küldtettem neki egy szakajtóval, hogy a felesége levest habarhasson.

Csoda az, ha ilyenkor, amikor munkalehetősége van dolgozik, mint egy igavonó, feleségéstől, mert a téli inség emléke lebeg a szeme előtt? Arról sem tehet, hogy az lsten gyermekekkel ajándékozta meg, beleojtva a fajfenntartási ösztönt. Az élet, ez a nagyhatalom, kényszeríti arra, hogy az iskolás gyermekét otthon tartsa júniusban, hogy az apró gyermekekre, a ház tájára és az aprómarhára gondot tartson. Itt a törvény ereje az élet parancsára megtörik. Már 13 esztendeje, hogy Péter-Pálíg lett kiterjesztve a tanítási idő és még ma is csapatosan ülnek telenként az iskolamulasztók szülei a járási hivatalok fogházaiban. Mi a törvénytörést kötelességünket végezzük. Nem tekintve sem jobbra, sem balra, küldjük a bejelentéseket. Agítunk, felvilágosítunk, hangoztatjuk a kultúra és a tudás hatalmát s a megszorult szülő ennek dacára kérvényez egészen az elnöki irodáig, mert az élet, ez a mai fokozottan cudar élet kényszeríti rá.

Amilyen hitem az, hogy az egyhuzamban való tanításért nem hiába harcolunk, éppen olyan szent meggyőződéselem, hogy a júniusi tanításért való harc falra borsóhányás.

Ez köztársaságunkban speciális magyar iskolaprobléma. A cseh, morva gyári, ipari és bányamunkás ezt nem érzi. Örül, ha a gyermeke az iskolában van, mint ahogy örül a magyar paraszt is, június kivételével. Sőt a köztársaság más nemzeti-ségű földművesei sem zúgolódnak, mert nálunk a földmunkák

későbbre esnek, mint nálunk a délibb vidéken. Ha a szülői értekezleteken kardoskodunk, megkapjuk a józan feleletet:

— Tudjuk, hogy bűn a gyermeket az iskolából kifogni, mert a mai világban az okosnak is nehéz megélni, de június elsejéig éppen annyit lehetne tanítani, mint Péter-Pálig, ha a karácsonyi kéthetes, a husvéti tíz napos szünetet törölnénk, mert erre csak a szülői háztól távoltanuló gyermeknek van szüksége és azon a héten, amelyikre ünnep esik, a csütörtök ne legyen szünet. (Utána számítottam. Igaz.) Ha pedig augusztus tizenötödikén kezdődnék a tanítás és május 15.-én végződnék, sohasem fordulna elő igazolatlan mulasztás.

Az ilyen érvelgetésekre mit felelhetünk? Hogy a törvény törvény és punctum.

Mi, tanítók, a törvény alapján állunk és meg sem próbáljuk azt bírálgatni, mert könnyen a dologkerülés stigmáját kaphatjuk meg, de azt bátran hagoztathatjuk, hogy az ilyen körülmények közötti júniusi tanítás vajni keveset ér.

Mert vagy . . . vagy. Vagy engedni kell a szociális követeléseknek és a júniusi tanítást törölni kell, vagy az igazolatlan mulasztókkal szemben drákói szigorrt kell alkalmazni, hogy örökre elmenjen a kedve a mulasztástól. A mai gyakorlat csak amolyan „a kecske is jóllakjék, a káposzta is megmaradjon” megoldás. Nálunk a félhavi büntetésnek olyan szabott ára van, mint a békebeli zsemlyének. 25 korona vagy egynapi elzárás. Az talán teljesen mindegy, hogy 1 félnapot vagy 20-at mulasztott; először van bejelentve vagy 10-edszer. S aztán a tavaly júniusi mulasztásokért idén márciusban ültek a szülők.

Hogy az ilyen intézkedés mennyire komolytalan, mutatja a következő eset. Egy lánytanulóm libákat őriz. Figyelmeztettem, hogy az apját megbüntetik. Igen praktikus feleletet adott:

— 915 libát őrizek, meg 51 öreg ludat. Ezért kapok 1983 koronát. Édesanyám kenyeret nem süttött amióta libákat őrzök, sőt annyi kenyeret kapok, hogy baromfit és a disznókat is evvel tartjuk ki. Az édesapám az iskolabüntetést majd leüli télen, ha nem lesz dolga. Mi az a három nap? (De azért a korcsmában a bejelentés miatt a tanítóval kapcsolatban a szűz Máriát nem imádságból emlegeti.)

Valljuk meg őszintén: itt kár a prédikációért. Kár a papirost is rontani a bejelentésekkel. A múlt tapasztalataink okulva május végéig elvégezzük az anyagot és júniusban hagyjuk

magunkat üttetni a gutával. Mit tehetünk mást?

A Te Deum ma nem a végig egészségesen végzett munkára tett pont, hanem egy kellemetlen szituációból való szabadulás öröme.

Te kinzó, demoralizáló Június! Örülünk, hogy csak tizenegy hónap mulva fogod újra az idegeinket táncoltatni. A hátunk borzong, ha rád gondolunk. Vagy lennél a komoly munka hónapja, mint az elődeid, vagy rakd a kötelességeidet rájuk és menj nyugalomba, mint egy kivénhedt primadonna.

Te Deum laudámus . . . téged Isten dicsérünk, hogy megszabadítottál tőle. *Kónya József.*

A test és lélek egészségtana.

Willand János Nové-Zámky.

A mai, beteg korszakunkban, amikor a régi kitaposott, szilárd utak inognak alattunk, amikor sok minden történik a megrendíthetetlen erejűeknek tartott törvények ellenére, a sötétezen látók, de azok is, akiket a bajok, gondok elkedvetlenítenek, kétségbe vonják mindannak értékét, amiket eddig értékesnek tartottunk.

Az embereket egy velük született erő viszi arra, hogy szellemi erejüket kifejléssék, testi erejüket a szellemi erő föntartására megedzzék. A tudás igazi célja az, hogy csökkentse az életfájdalmat és növelje a jólétet és boldogságot. Az igazi tudás azonban állandó szellemi munkával szerezhető meg. Ezt pedig az iskola adja. Azért az iskolának a főcélja kell, hogy az legyen, hogy az életet tanítsa, hogy a tanítvány a gyakorlati életre felnevelve kerüljön onnan ki. Nem szabad az általános műveltség megadását tekinteni főcélnek, hanem a gyakorlati élet által követelt dolgokkal kell fölvertezni a gyermeket, úgy mint teszi Amerika még a középiskolákban is.

De fontos ennek a gyakorlati anyagnak megválasztása és elrendezése is. Nem könnyű feladat ez. De az iskola és a tanító mindig eltalálja a helyes utat; mert kereste, meg kellett találnia ezt az utat. Ez a helyes út, a lélek és a test helyes, egészséges fölnevelését célzó valami, melynek minden gyermekét, a gyermekén keresztül az iskolát szerető szülőnek ismernie kell.

Mikor a kis gyermek a katicabogarat Isten bogárkájának, a fecskét Isten madarának, a szivárványt Isten gyűrűjének látja,

— akkor a természetfölöttiség szólal meg benne — az a természetfölöttiség, melyre az Üdvözítő azt mondotta: „Boldogok a tiszta szívűek.” Vagyis a természet, az anyagon felülkerekedik a természetfölötti, vagyis egyik a másik erőt fokozza, nagyobb eredmények létrehozásában segítőtvé lesz.

Keresztényi szemmel nézve a természetfölötti elemet, nem szabad azt szabadjára engednünk. Az ember a természet világában egyén, a család az első társulás, az emberiség pedig közös kultúrkincseket élvező társadalom. Természetfölötti értékelésben az egyén halhatatlan, örök hivatású lélek: Isten gyermeke, a család szentség: forrása az életnek és kegyelmeknek, az emberiség pedig az Anyaszentegyház, melynek kincsei a szentek imái, érdemei, a mennyek országának bölcsei, az örök élet igéi és örömei, melyek nemcsak élők, hanem halottak részére is élvezhetők, megközelíthetők.

„Legyen csak célunk: Istennek dicsőség,
Magunknak munka; az egyén szabad
Érvényre hozni mind, mi benne van,
Csak egy parancs kötvén le: a szeretet“.

Ezek előrebocsátása után, most amikor az iskolaév végső küszöbén állunk, szükségesnek vélem tárgyilagosan, szülői és nevelői szemmel nézve, boncolgatni az iskolából kikészülő gyermek lelki s testi egészségét. Vagyis azt, hogy nem szakadhat meg az iskolai nevelés az év végével, hanem annak folytatódnia kell. Folytatódni a lélek és a test nevelésének. De mi is az a nevelés? A természetet belső munkálkodásában elősegíteni, támogatni; az állatemberből értelmes és jóerkölcsű embert képezni. Őt az érzékiségből a szellemi világba bevezetni, az embert tehetetlenségéből kiemelni és önállóságra segíteni. Egyszóval a kiskorú embert érettségre juttatni, hogy a régi kor tudósának ne legyen igaza, amikor azt mondta, hogy az ember tudatlan kétlábú állat. Mert nincs szomorúbb látvány, mint egy lelkileg és testileg elhanyagolt gyermek; az ilyennek külseje zilált s benne elveszett minden, amiből lehetett volna csinálni valamit.

Akik a gyermeknek létet adtak, azok hivatása annak nevelést is adni. A gyermek érzi hogy a szülőitől függ, ha a szülők maguk nevelik gyermekeiket s nem bízzák másokra. Mert a legjobb nevelői eszköz a szív, amelyről az írás mondja: „Bármennyi legyen a tanító, ha szív nincs, a munkának eredménye

sincs." S mégis vannak szülők, kik rábizzák gyermekeiket olyanokra, akikre különben erszényüket sem bíznák. Az Isten a gyermekeiben áldja vagy veri a szülőt.

De nézzük, melyek azok a dolgok, amelyek a lélek s amelyek a test egészségétánát kívánják az iskola elhagyása után. A jó szülő, kinek lelke állandóan gyermeke felett lebeg, látta, hogy sok-sok a lelki betegség a gyermeknél. Ezek közül a legfontosabbak: a könnyelműség, az állhatatlanság, a kíváncsiság, a félénkség, pajkosság, önfejűség, a kevélység, harag, irigység, hazugság, önzés, a fősvénység, a lopás, a tékozlás, az állatkinzás.

Ezek mind-mind olyanok, melyeknek elharapodzása a lelket teljesen tönkre teszi. A lélek eldurvulása visszaesés az állathoz. Ha a szülő gyermeke nevelésénél fővezérelvnek tekintti a szívét, a szeretet lángoló székhelyét, nincs az a gyermek, akil az ucca tönkretett, hogy vissza ne térjen a jó útra. De csakis a szülő képes erre, mire legnagyobb bizonyíték a bitófa alatt elhangzott szavak az elítélt ajkáról: Atyák, anyák! Lássátok az én szomorú példámon, hová visz a család hanyagsága. Igen, én bűnös vagyok, de bűneim súlya szüleimet terheli, kik gyermekkoromban magamra hagytak támasz s nevelés nélkül.

De ez viszont megint nem azt jelenti, hogy a szülő most már egyebet se tegyen, mint gyermekét nevelje. Ekkor a másik szélsőségre jut, amikor gyermekét elneveli. Legyen a nevelés észszerű. A legjobb nevelési eszköz a példa. Ha a gyermek látja szülőiben a szorgalmat, kitartást, bátorságot, elevenséget, nem látja a polturás malac közmondásos kevélységét, látja minden szavaiban a szinarany igazságot, a szegények és árvák gyámo-lítását, a sajátjának megbecsülését, a természetadta kincsek szeretetét, benne is e nemes érzések ébrednek. Az iskolából hazakerült gyermek most már tovább van szülői körében iparkodjunk e kört neki kedvessé, megbecsültté tenni. Iparkodjunk meggyőződni a gyermekünk játszótársainak lelkivilágáról, nehogy amit mi példánkkal a helyes irányba vittünk, azok rossz példája onnan kibillentse csak egy pillanatra is, mert az egyszer elkövetett rossz elkövetésénél a másodszori már könnyebb.

Legyen szemünk előtt mindig, hogy gyermekünkben szikla-szilárddá fejlődjön a hit, remény s szeretet. Mert akinek hite erős, reménye szilárd, szeretetével átöleli az egész világot. Szeresse meg gyermekünk az Istent. Járjunk jó példával elől. Amikor tehetjük lépünk be az Isten házába, s erősítsük meg

lelkünket az életharcra Krisztus szenvedésével, s azt látva, gyermekünk megedződik előre Krisztusban az élet viharára s ki fog kerülni minden vést. Ha baj érné is, nem esik kétségbe, mert lelke megedzve felveszi az újabb harcot Krisztusba vetett erős hittel. Az anya különösen az, ki uralkodik gyermeke lelken és testén. Az anyai emlőt szükség esetén pótolhatja egy másik, de az anyai gondozást egy századik sem. Igaz az is, hogy a gyümölcs a maga fájáról, melyen képződött, szívja az életnedvet magába.

A közmondás azt mondja: „Egészséges testben van egészséges lélek”. Ha ez így van, a lélek nevelését egyszerre kell a test nevelésével intézni. A vakáció a gyermekeknek üdülése. Arra kell ezt felhasználni, hogy a hosszú 10 hónapos tanulási időt kipihenjék s így erőt gyűjtsenek a jövőre nézve. A gyermek egészségének ápolása sokféleképp történik. Legfontosabb, hogy a gyermek egészséges, szabad levegőn sokat mozogjon, játszóék. Ezzel nem azt mondom, hogy „csak” játszóék, hanem a kellemeset össze is költetheti a hasznossal, amikor szülőjének, — az ő testi erejéhez mérten — segít is. Játszani engedjük gyermekeinket s mi csak szemmel tartjuk őket, de ne legyünk felettük rendőrök. Játékra kényszeríteni azonban a gyermeket nem szabad. A gyermekben engedni kell az akaratot fejlődni, de ügyeljünk, hogy az ilyen fejlődéseknél gyakran fellépő kinövésék meg ne erősödjének. A gyermek nyájaskodásai, bizalmaskodásaival szemben legyünk érzéketlenek. Osszuk be gyermekeink napi idejét okosan, szokják a gyermek kiskorában rendhez. Mert, mint a közmondás tartja: Amit megszokott Jancsi, János ritkán hagyja el.

A játék tornával, fürdéssel legyen kapcsolva, amint azt az idő megengedi. Hisz tudjuk, hogy a torna célja a rendszeres mozgások által a testnek természetszerű egészséges fejlődését előmozdítani. Ez hatással van az egyes szellemi erők kifejlődésére is, mint a bátorság, önismeret, kitartás tökéletessé tételére. Régente a testnevelés tette tulajdonképpen a nevelést. Ma azonban már a lélek felsőbbiségét felismerve, a testnek a lélekkel való párhuzamos nevelését tartják helyénvalónak.

A rövid elmefuttatásból kitűnnek gyermekeink nagyrahivatottságát gátló s elősegítő körülményei. Legyünk azon, hogy a mai életharcra edzetté, erősekké neveljük. Az ember nem csupán érző lény, mint az állat; benne az érzékiségtől teljesen különböző szellemi hatalom is létezik.

A szellemi ápolásnak ép úgy, mint a testinek, a természet működését kell követni. Ami a természet ellen van, az káros, veszedelmes.

Minden növényt, tehát a tehetségek csiráit is, saját természetere szerint kell ápolni. Ennélfogva az iskola falai közül távozó gyermek nevelése folytatódjék természetes módon. Nem lesz rózsa a bimbóból, ha én erőszakkal nyitom fel szirmait. Ne neveljük a gyermeket pusztán a jelennek, hanem úgy, hogy lépéseit a jövő felé irányítsa.

Akkor teszünk mindnyájan eleget kötelességünknek, ha a gyermeket ép, erős testalkat, éles ész, egészséges értelem, termékeny képzelő- és hű emlékező tehetség mellett nemesen érző szívvel és szilárd jellemmel ruházzuk fel.

Az így nevelt gyermeknek elereszthetjük kezét, szárnyaira bocsáthatjuk s biztosak lehetünk arról, hogy az élet viharából, ha megtépázva is, de kikerül és a társadalom megfelelő egyedévé fejlődve, annak hasznára is válik.

Egy kirándulás tanulságai.

A köbölküti r. k. el. népiskolai tanulóknak nem mindennapi kirándulásban volt részük május hó 25.-én, amidőn szám szerint 70-en, leginkább a nagyobb tanulók, három tanítójuk vezetésével és mintegy 30 érdeklődő szülő kíséretében Udvardra rándultak.

Főcéljuk volt a történelmi nevezetességű kálvária megtekintése, amelynek dombja 30000 kocsí földből van összehordva, ahol először csendült meg az estharangszó a törökök belgrádi leveretésének emlékére, amit a pápa rendelt el, az ugyanakkor ott tartott zsinattal kapcsolatosan.

A tanítóknak s a velük tartó szülőknek az tehát egyben zárandokút is volt. A kiránduló tanulók igazgatója azonban ezt az utat másként is emlékezetessé akarta tenni a gyermekekre és az udvardiakra nézve azáltal, hogy a kálvária látogatásán kívül egész napi műsoros programot állított össze mintegy 40 számmal.

Szép Máriás zászló elővitelével Stampay alkalmi indulójának lelkesítő hangjai mellett már reggel 7 órakor vonultak be a szép faluba, ahol a templom mellett az érdeklődők tömege feketéllett.

Udvard nagyhirű mestere már a második mise utolsó énekeit

adta le, amelyeknek végeztével a köbölkúti kis énekkar helyezkedett el a játszó asztal körül, ahol a tőlük megszokott dynamikával, precizitással, a leghalkabb pianissimiok betartásával Beethoven, Kreutzer P. Soeklin műveiből énekeltek igazgatójuk vezetésével mellett.

Elbájolóan szép volt két-két leányka által előadott W. G. latin Ave Máriaja, amely után Szabó János örök szép Ave-ja következett, amelynek hangjai lágyan hullámoztak a nagyméretű templom kellemes akusztikájában.

Innen a Kálváriára zárandokoltak, ahol Dinnyés Károly udvardi igazgató-tanító a Kálvária s egyben Udvard és vidékének történelmét a hallgatók figyelmét lebilincselő képekben ismertette meg. A dombra vezető 40 lépcső, a nemrég restaurált gyönyörű kápolna, a Kálvária óriási márvány keresztje, az emlékezetes harang, az állomásos kápolnái, a gondozott széles utak, a kálvária panorámája, mind mély megilletődést váltottak ki a kiránduló zárandokok lelkében.

Pont 10 órakor program szerint már a népházban voltak, ahol egy órán át tartó Szabó-ünnepélyt rendeztek. A színpad előterében fekete lepellet borított asztalon *udvardi Szabó János* életnagyságú Bazilides komáromi festőművész által készített megszólalásig hű, gyászfátyollal körített képe nézett arra az ifjúságra és közönségre, amely nem is olyan régen ugyanazon helyről gyakran láthatta őt s hallhatta elhunyt nagy mesterének szavát.

Az ünnepély prólógját egy nagyobb tanuló szavalta el. Majd utána Barta Lujza VIII. o. t. az alábbi gyászszolozsmát mondotta el:

Udvardi Szabó Jánosról.

Írta: S. J.

Udvard büszkesége,
Tanítók szemfényé,
Aki sirba hajoltál;
Csak a tested halt meg,
Él dicső szellemed,
Mint ha közöttünk volnál.
Népednek szívében
S társaid lelkében
Örök otthont találtál.

Nagy műveid élnek
Ezreket igéznek,
Bánatot, bűt elűznek;
„Betlehem angyala”
S dalaidnak száza
Jézuskához vezetnek.
Apostoli munkád
Legnagyobb bizonyosság,
Hogy soha nem felednek.

Azért sirat néped,
Gyászol feleséged
Megdicsőült tanító.

Oh, de ne sírjatok,
 Hiszen ő már boldog;
 Boldog, mert a Megváltó
 Tudja, hogy senkit sem,
 Szabó, nem veszett el
 A rábizott nyájából.

Most ugyanezt a kis énekkar tercettben harmónium kísérettel adta elő szívhez szólóan, amire többeknek könny csillant meg szemében.

Ezután Stampay lépett Szabó képe mellé s elmondotta többek között, hogy mintegy 40 évvel ezelőtt együtt pályázott az elhunyt ünnepelttel Udvardra s kettőjük között folyt a választás vitája. A boldogult győzött s haladt a dicsőség útján. És nevét a márványba vésett betűnél maradandóbban véste be Udvard és a szlovenszkói magyar tanítóság történelmébe, mint ahogyan a költővel jegyezte meg: „Emléke át fog ragyogni időn és enyészeten”.

De tehetett-e volna többet tanító népének kultúrájáért, mint amennyit Szabó tett? Hiszen míg gazdag jövedelméből magának egy kis házikót sem tudott szerezni, addig a kultura fejlesztéséért palotát emeltetett.

Szellemi kincseit, mint ahogyan azt gyászleveléhez írt soraiból, de másként is tudjuk, két kézzel szórta. A háború vérvivatara pedig, mint azt emlékirataiból ismerjük, valóságos hervadhatatlan dicskoszorút vont sírja fölé.

Majd szóló a megdicsőültnek örök békeséget kívánt, Udvard nagyérdemű vezetőit pedig Dinnyés Károlyt, az esperest, a tanfőiket és a közönséget éltette.

Itt a program fonala kissé megszakad: Az esperesplébános vette át a szót s az eddig hallottakon nem győzött csodálkozásának kifejezést adni, amelyhez hasonlót nem is lehet másként, mint fanatikus lelkesedéssel és buzgalommal produkálni.

Utána Dinnyés beszélt. Egy sírból jövő üzenetről szólt, arról, hogy szeressük népünket, fajunkat, kultúrájáért mindent tegyünk meg, amit az ő nagynevű elődje is megtett s akinek ő méltó utódja akar lenni. Majd nagy sikerű teljesítménye alkalmából szintén üdvözölte Stampayt.

Ezután Szabó János műveiből a legkiválóbb szemelvények, énekek, táncok, költeményeinek előadása került sorra. Szinte megelevenedni látták Betlehem angyalából Számi bojtár

szerepét és sok más örökszép szerzeményét, amit a zsúfolt ház szünni nem akaró tetszése között adtak elő.

Rövid szünet után a köbölkúti kis énekkar házi programja következett, amelyet Moyzes gyönyörűséges Resurrexi-jével vezettek be. A három szólamú palesztrinaszerű éneke mély hatást váltott ki a hallgatóságban.

Majd ezután népdalok, műdalok, táncok, váltakozva következtek. A páros duettek ismét nagyon lekötötték a hallgatóság figyelmét. A délelőtti előadást Abt lelkesítő „Vándor dalá”-val fejezték be.

A déli harangszó után az udvardi híres cigánybanda (Szabó által képzett) muzsikája ütötte meg fülünket, amely a kultúrház melletti vendéglő udvarán épített tágas szálettől hangozott, ahol a kiránduló tanítók tiszteletére az udvardi tizenkét tagból álló tanítószó Sípóss Felix Antal udvardi esperes-plébánossal az élén s az udvardi intelligenciával fényes bankettet rendezett.

A fehér asztalnál vidám hangulat uralkodott, amit a derült fényes idő, az akácvirág illatával telt tiszta levegő, no és a szokásos humoros tósztok csak még inkább fokoztak.

Ebéd után következett a program legszebb, leglátványosabb száma, a zenés tornaünnepély 16 fű fehér apacs ingben, fekete nadrágban, piros csattos övvel, kezükben kis zászlókkal és 16 fehér ruhába öltözött leányka kékszalagos övvel, kezükben tornához alkalmas koszorúkkal igazgatójuk vezetése mellett jelentek meg az iskola udvarán, ahol nagy négyszögben már mintegy ezer főnyi közönség kíváncsian várakozott a gyerekek torna mutatványaira.

Stampay igazgató-tanító jelt adott a felvonulásra s a tanulók dobszó mellett előre meg sem jelölt helyen nagy szabályos négyszöget alkotva, közepén mindig zászló és koszorú feltartással, majd egyesével, páronként, négyesével vonultak fel s osztottak jobbra balra; majd tanítójuk középre állott s a kis tornászok gyönyörű 8-asokat alkottak a zászló- és koszorú-diszek megfelelő alkalmazásával, miközben szebbnél-szebb, talpalávaló indulókat énekeltek.

A felvonulásokat rendgyakorlatok követték, amelyeket szintén menetelés és énekszó közben hajtottak végre.

De legszebb volt a ritmikus tornajáték, amelynek mind a tíz változatát cigánymuzsika mellett adták le. A ritmikus tornajátékot bevezetésképen az udvaron felállított pódiumon egy kis

fiú és egy ügyesen tornászó kis leány mutatta be. A cigány és a harmóniumon játszó igazgató ütemes muzsikájára szinte elbájoló precizitással mozgott a minta tornapár, akiknek játékát nyomban a csapat is utána csinálta. Az egyik alakítás szebb volt a másiknál. Szépségét nagyban emelte az, hogy két: A- és két B-sor volt, akik ellentétesen, de mindig egyezőleg tornáztak. Az utolsó szám magyar toborzó volt, amely valósággal extázisba ragadta a közönséget.

Ezután ismét a kultúrházba vonult a közönség, ahol két kacagató szindarabot adtak elő a gyermekek, amelyeket előző vasárnapon otthon háromszor egymásután telt ház előtt kellett megismételniök. A szindarabok közötti szünetben Báthyné köbölkúti tanítónő által betanított táncszámokat a kis mosónők táncát, a palotást stb.-it oly gyönyörűen lejtették az apróságok, hogy a tapsvihar szünni sem akart.

Előadás után a fiúk még football meccset is rendeztek, amely 8:2-vel végződött. *Egy jelenvolt.*

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület
folyó évi július hó 3.-án délután 6 órakor **LÉVÁN** a rom. kat.
fiúiskola nagytermében

KÖZPONTI GYŰLÉST

tart, melyre az alkotótagokat tisztelettel meghívjuk.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Jelentés a nagygyülelésről.
4. Jelentés a Tanítók Házáról.
5. Jelentés a Magyar Tanítók Énekkaráról.
6. Jelentés a Vésznik magyar fordításáról.
7. Szakosztályok jelentése.
8. Pénztári jelentés.
9. Indítványok.

Az indítványokat a gyűlés előtt 8 nappal a központi elnöknél írásban kell beadni.

Negyed, 1932 június 1.

Vásárhelyi Károly

előtitkár.

Kovács Alajos

elnök.

Meghívó.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület
 folyó évi július hó 4.-én délelőtt 9 órai kezdettel **LÉVÁN** a
 városház dísztermében tartja

harmadik egyetemes nagygyűlését

a következő tárgysorozattal:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pedagógiai reformtörekvések.
4. Tanítóképzés: Előadó: *Dr. Szerényi Ferdinánd.*
5. Az óvónök anyagi és szolgálati viszonya.
 Előadó: *Starkbauer Margit.*
6. Indítványok.

Az elszállásoló-bizottság elnöke *Bányai Ferenc* ny. tanító
 kartársunk Léván, a szállást igénylők levélben jelentkezzenek nála.

A nagygyűlésre egyesületünk minden tagját, a tanügyi és
 politikai hatóságokat, a tanfőnökség és a tanügy iránt érdeklődőket
 tisztelettel meghívjuk.

Negyed, 1932 június 1.

Vásárhelyi Károly

főtitkár.

Kovács Alajos

elnök.

A Szlovenszkói Általános Magyar tanítóegyesület
harmadik nagygyűlésének ügyrendje.

1. A Sz. Á. M. T. E. harmadik egyetemes nagygyűlését az
 alapszabály 14. §-ának rendelkezései alapján 1932. évi július hó
 4.-én Léván tartja.

2. Az egyetemes nagygyűlés tagja minden tanító, aki tagja
 a Sz. Á. M. T. E.-nek.

3. Az egyetemes nagygyűlés tárgysorozatát a közp. tisztikar,
 a tárgyalás sorrendjét az előértekezlet állapítja meg.

4. Az egyetemes nagygyűlést a központi tisztikar vezeti.

5. A nagygyűlés előadói határozati javaslatukat a gyűlést
 megelőzőleg legalább 10 nappal megküldik a közp. elnöknek.
 E határozati javaslatok képezik a tárgyalás alapját.

6. Az előadó legfeljebb 20 percig beszélhet, egy kérdéshez
 mindenki egyszer szólhat s 5 percnél tovább nem beszélhet.
 Az előadó zárószó jogán szintén 5 percig beszélhet.

7. A hozzászólókat az elnök hívja fel a jelentkezés sorrend-
 jében úgy, hogy felváltva beszéljenek az ellene és mellette szólók.

8. Szólásra a kijelölt jegyzőknél kell előre jelentkezni.

9. Indítványt a vita berekesztése előtt írásban lehet beadni
 és mindíg csak a tárgyhoz illőt.

10. Személyes ügyek a tárgyalásból ki vannak zárva.
11. A tárgytól eltérőket az elnök figyelmezteti, ezután megint s ha ez sem használ, köteles tőlük a szót megvonni.
12. A letárgyalt tételt az elnök szavazás alá bocsátja:
 - a) az előadó javaslata szerint,
 - b) a módosító indítvány szerint,
 - c) az ellenkező indítvány szerint.
13. A szakosztályok jelentéseit tudomásulvétel végett a szakosztályok elnökei a nagygyűlés elé terjesztik; ezek azonban tárgyalás alá nem kerülnek.
14. A nagygyűlés határozatait a Sz. Á. M. T. E. elnöksége hajtja végre.

Időszerű, őszinte megjegyzések az egyesület ügyeihez.

A galántai közgyűlésen elmondotta: *Berényi Gyula.*

Mint az egyesületnek és az egyesületi életnek, a kartársi megbecsülésnek és szeretetnek szerény harcosa, szeretnék néhány szót szólani.

Az egyesületi életünkben előfordult néhány esetből szeretnék valami kellemes tanulságot a jövőre levonni.

Nekünk, magyar tanítóknak (és bármely társadalmi szervezetnek vagy osztálynak a Köztársaságban) annyi jogunk van, amennyit ki tudunk harcolni. A törvényekben lefektetett jogok csak papírojogok; ezekkel élni, azok erejét érvényre juttatni emberek, egyedek és szervezetek dolga.

Ha nincs, aki jogot követel, — nincs azt kinek megadni, nincs rá szükség, elalszik — elvész. A legszebben hangzó törvény is értéktelen, ha nem helyesen alkalmazzák. A törvényekben megadott előnyökkel élni nem csak jog, — hanem szent kötelesség is.

A mi egyesületünk egyik célja a kisebbségi magyarság nevelésügyét és a magyar tanítóság szociális és kulturális ügyeit előbbre vinni. E cél elérésében minden magyar tanítóra szükség van: akár visel valamely tisztséget az egyesületben, akár nem. A fának épp oly fontos élettani eleme a gyökér, mint a virág, vagy a levél: — egyik a másik nélkül életképtelen. Épp ezért tessék mindenkinek jelentkezni és a közös munkából részt követelni.

Ha visszatekintek azon időre, amikor mi is még kezdők

voltunk; — mi volt a mi anyagi és jogi helyzetünk az akkori társadalomban; úgy megnyugvással tekintek azon hosszú- küzdelmes harcra, amelyet meg kellett vívnunk s amelynek a gyümölcsseit természetesen csak mi tudjuk kellőképen értékelni, jobban, mint a mai ifjúság, amely azt már a mi harcunk bérekepen készen kapta. A technika csodálatos fejlődéséből nekünk a rádió még ma is csoda; a gyermeknek, aki már emellett született, természetes szükséglet. Tessék a mai emberiséget a gyufa használatára előtti időbe visszahelyezni! — Itt a mai ifjúság teljesen tehetetlen és kétségbeesett volna. Pedig ez is volt, sőt még nehezebb idők is voltak; emberek akkor is éltek, — és meg kellett élniök, de bele kellett illeszkedniök azon idők életkörülményeibe, amelyben éltek. Az ember a saját bőréből nem bujhat ki, bármilyen szűknek találja is, ha pedig kifejtik belőle, máséba sohasem juthat elevenen. A háború és az azt követő forradalmi átalakulás túlsokat ígért az emberiségnek, túlfokozta az igényeket a természetellenes lehetetlenségig. Gyümölcsé az egész világot békében tartó gazdasági válság, amelynek még csak kezdjük az izét kóstolgatni, de végét, fejleményeit még nem ismerjük. Az bizonyos, hogy sok kellemellen meglepetést tartogat még számunkra.

A régi rendet elsöpörte az idő, úgy mondják: lejárt a magát. De ma már tisztán látjuk, hogy az új rend átvevői sem tudtak csupa megváltó ideákat hozni; sem békét, sem nyugodtabb jólétet. A régiben volt sok jó is, amiképp a maiban is van épen elég hiba. Tehát helytelen dolog csak a régít csepülni és a ma minden hibája felett szemet húnyni.

Nem mulaszthatom el az alkalmat, hogy meg ne állapítsam a Magyar Tanító hangnemében az örvendetes változást. A lap határozottan javult; bátrabb, önértetesebb, több belső értéket és erőt képviselő hangot üt meg, amelyre már rég várunk. Épen ideje, hogy a M. T.-ban a tanítói tekintélyt sértőkkel szemben olyan határozott és bátor hangot lássunk, mint Zsolnay cikke Szvatkóhoz, vagy Boross B. leszámolósa a „Tanügy” állandó és minden tárgyi alapot nélkülöző, legtöbbször izetlen csipkelődéseivel. Vagy a mai ifjúság súlyos kezdésének oly bátor megvilágítása, mint Kónya cikke; továbbá Szepesi Gyula nívós „Kronikái” stb.

Ilyen tartalom után több szeretettel vesszük kézbe a lapot és számolhatunk azzal, hogy sok, eddig hallgató, jótollú munka-

társ jelentkezik a lap értékének emelését elősegíteni. Ép ezért fokozott mértékben szükséges a tagsági díjak pontos befizetése, hogy az alkalmas és időszerű cikkek megjelenése anyagi oldalról is biztosítva legyen. A kp., mint kijáró szerv, lassan idejét múlt lesz, mert hovatovább rendbe kerülnek az átmenettel járó túlhajtások szülte beteges jobbizonytalanságok és így jelentékeny összeg szabadul fel, amelyet a lapnál kell és szükséges felhasználni. Esetleg egyéb megtakarítások összegét is.

Egy kényes és kellemetlen kérdést is szóba kell itt hoznom.

A tanítói gyűléseket az általános részvétlenség és érdektelenség jellemzi *általánosságban*. Néhol egy-két érdekes előadás hozott össze egy kis tábor, mégis szomorú a kép, ahol előfordulhat, hogy egy ilyen rendes közgyűlésen a tagoknak a fele is ritkán jelenik meg, azokból is egy rész csak bekukkan és rövidesen eltávozik kellemesebb időtöltésre. Nekünk sikerült ezeket a szomorú jelenségeket 28—30 évvel ezelőtt már leküzdeni és átmenteni a mindig érdekes és tartalmas napirendekkel, másrészt azzal, hogy a gyűléseket mindig tanítási napon tartottuk. Így lettünk azután az egyesületi élet terén azon bizonyos kivételek, ahol a közgyűléseken megjelent tagok száma átlagban a 90%-on felül szokott lenni. Mégis megtörtént, hogy hivatalos gyűlésre tanítási napon valamely tantestületnek a fele sem jött be. Természetesen — ilyenkor az illetők saját osztályában rendes tanításnak kellett volna lenni, — ehelyett máshová rándultak, felhasználva az egymásutáni két szünnapot. Ilyen esetben az igazgató kerül a legkényesebb helyzetbe. Ha szó nélkül elhallgatja a saját felelősségére, — ő juthat bajba; ha szabályszerű jelentést tesz, denúnciánsnak bélyegzik és megvan a legnagyobb baj, a a jóvátehetetlen ellentét, amelynek elsősorban maga a tanító és tekintélye, megbecsülése, másrészt az iskola és a nevelésügy szenved kárát.

A tanító tekintélye és fajsúlya tisztán tőle és önértetes fellépésétől függ. A körzetünkben nemrég történt szép megnyilatkozásokra visszatekintve, azok felemelő voltát meg kell állapítani. Megállapítom, mint a tanító szerény közkatonája, aki ennek a kari megbecsülésnek volt mindenkor — áldozatok és nehéz munka árán is törhetetlen harcosa. Teszem ezt nem azért, hogy tán ebből bárki személyes kiemelésére gondolnék, hanem csak azért, hogy az utánunk következő fiatalság okuljon és szép tradícióinkat, szokásainkat a jövőre is megőrizze.

Többször hallottam a központban, a kp. elnök úrtól és a kp. tisztikartól, hogy a mi körzetünk áll az egyesület élén a legjobban beszervezve; kötelezettségeinek a legszebben tesz eleget: összejövetelei, gyűlései nivósak és látogatottság dolgában bármely nagymegyei összejövetelnél tekintélyesebbek. Előadónak a munkái úgy a magyarosság, mint a komoly tartalom és a kari önérzet bírálatát jól megállják. Pedagógiai harcban nem maradtunk egy körzet mögött sem. Az évi téli műsoros estéink is jelentősen növelték megbecsülésünket. Az orsz. dalárdát is a helyi viszonyokhoz mérten úgy fogadtuk, ahogy az sokkal nagyobb helyeken sem sikerült. Ezek mind az egészséges kartársi szellem eredményei. A legszebb fény azonban a közelmúltban elhunyt két kedves kartársunk temetésekor volt, ahová a zimankós hidegben olyan tekintélyes szép számmal vonult fel a járáskör tanítósága, hogy érdemes erről néhány szóval megemlékezni.

Járáskörünk két legnagyobb községében volt temetés. A mikor tudomásul vették, hogy a tanítóság a dalárdájával is részt vesz, az amúgy is közbecsülésben volt öreg tanítótól a falu ezrei kísérték utolsó útjára és a szertartás, meg a szerencsésen összeállított és mindenkit megindító búcsúbeszédnek után sűrű megjegyzések hangzottak a tömegeből a tanítóság gyönyörű felvonulása és bizonyos fokú büszkeséggel, másrészt falusi irigységgel mondogatták: „nem is tudtuk, hogy a mesterünk olyan tekintélyes, közbecsülésben álló ember volt.” Más helyen a falu egyik vezető tényezője így nyilatkozott: „egy miniszter temetése nem jön annyi őszinte tisztelő össze, mint itt, — Péter bátyánk végtisztességén.” Becsülj meg mást: magadat becsülöd meg. Ha érdemes kartársunkat és egymást megbecsüljük és benne elsősorban a tanítót, a kartársat nézzük, úgy lassan-lassan enged és fokozatosan feledésbe megy a régi népsziművek potyára járó kántorfigurája, amelynek kellemetlen emléke ellen még ma is sokat kell harcolnunk. Hála a haladásnak, már nem vagyunk a helyi kupaktanácsnak annyira kiszolgáltatva, nem a pap írja alá kegyből a nyugtánkat, nem a laikus iskolaszék mond itéletet a tanító pedagógiai értékéről; már tanítókból lett szakemberek bírálják el munkánkat hozzáértéssel. Igaz, hogy itt is átmeneti időket élünk és a pártpolitika itt-ott egy kis kozmát hagyott, de ez is mulóban van már. Letűnnek lassankint a pedagógiai tapintat híjjával lévő egyéni törtetők. Már fönt is kezdik belátni, hogy a túlpolitizálás nem volt a legszerencsésebb taktika, Mulóban a

konjunktúrája.

Egyesületünk mindennemű politikai iránytól távol állva, mint egy tisztára pedagógiai szociális közösség, jelentékenyen nagyobb fajsúlyra tett szert, mint nálánál sokkal nagyobb taglétszámú és a politika által megosztott társaságok. A mi egyesületünk nem kötheti szekerét sem jobb-, sem balfelé, annak meg kell őriznie az *arany középutat!*

A lévai gyűlésekre utazó kartársaink figyelmébe!

A július 3.-i központi gyűlést a lévai róm. kath. fiúiskola nagytermében, a másnapi nagygyűlést pedig a városi színház dísztermében tartjuk. Akik a közös ebéden részt óhajtanak venni, levelezőlapon jelentkezzenek *Bányai Ferenc* ny. íg. tanítónál, Léva. Az ebéd ára 9 Kc, vacsora 6 Kc.

Figyelmeztetés! Lapunk 10. számában, a 380. oldalon a Tanácsadó üzeneteiben a vasútigazgatóság csekkszámlájának száma tévesen lett közölve. A helyes szám: 42 800*23.

A pályázathirdető iskolaszékek figyelmébe! A Magyar Tanító a szünetidőben július 15.-én és augusztus 15.-én fog megjelenni. Főhívjuk a pályázathirdető iskolaszékek figyelmét arra, hogy a pályázati hirdetések ezen időpontokhoz alkalmazva küldjék be lapunk kiadóhivatalához Komáromba. Kérjük kartársainkat is, hogy az iskolaszéki elnököket figyelmeztessék ezen közleményünkre!

Kérjük a járásköri és körzeti pénztáros kartársainkat, hogy az 1932. év első felében befizetett tagdíjak elszámolásához szükséges kimutatás két példányát július hó 5.-éig címünkre megküldeni szíveskedjenek. *Központi pénztár.*

Kézzelhímzett fehéreműt, ágyneműt, asztalneműt és **teljes menyasszonyi kelengyét** csakis jó minőségben és legolcsóbb árak mellett szállít

Fried Sándor

Bratislava

Vadász-sor 8.

Piešťany

Müslarska 11.

Tanító Uraknak és b. családjuknak *kedvező fizetési feltételek.* Kívánatra dústartalmú mintagyűjteményemet díjtalanul és vételkötelezettség nélkül bárhol bemutatom,

K R Ó N I K A

Várákozással tekintünk a nyári központi gyűlés elébe, mert talán még sohasem táruult a szlovenszkói magyar tanítók parlamentje elé annyi megoldásra váró életbevágó fontosságú probléma, mint most. A közbizalom által nagyrészen a régi személyek megválasztásával megújított központi tisztikar megbízatása óta most mutatkozik be először s egyúttal számot ad egy évi sáfarkodásáról, programot nyújt a jövődöre. A múlt, mely hű tüköre a jövőnek, Egyesületünknek értékben, tekintélyben, átító erőben való fokozatos haladását mutatja s a vezérlő egyéniségek élő garanciái annak, hogy e haladás ma is folyik, sőt erőteljesedik. A tanítói nevet, melyet a koszorús régényíró, Jókai Mór is csak a „famózus” jelző kíséretében említett, mely névhez évtizedeken keresztül elválaszthatatlanul kapcsolódott a népszínművek kölcsönözte „részes” jelző is, Egyesületünk öntudatos munkája, önértetes fellépése megíslizította a rákent salaktól s ország-világ előtt fényesre állította. A tanítói állás megbecsülését, mely eddig csak jól bevált kortes-szólam volt a választások előtt, utána pedig a vállveregető „kedves tanító úr”-ra torzult, Egyesületünk tervszerű felvilágosító tevékenysége, kari értékeinknek kidomborítása, munkánk produktivitásának és nélkülözhetetlenségének előtérbe állítása útján az egyedek- és közületektől kikényszerítette. A tanítói állás függetlenségét, mely sok évtizeden keresztül csak elérhetetlen álom képpen állott előttünk, Egyesületünknek tanítói öntudatra nevelő, a tanítói állás megbecsülésére és önbizalomra ébresztő, szervező ereje vívta ki, ha nem is maradék nélküli mértékben, de emberi és kari szabadságérzésünknek megfelelően. Az éhbérért szolgáló, anyagi függősége miatt mindenki előtt alázkodó tanító gazdasági felszabadításában is hervadhatatlan érdemeket szerzett Egyesületünk s elértük azt, hogy legalább a márol-holnapra való megélhetés keserves gondja nem kopogtat ajtónkon. Bizonyos az is, hogy a megszerzett kismérvü anyagi emancipáltságunk nem kevésbé járult hozzá fenti vívmányaink kiküzdéséhez. Nem állítjuk azt, Testvéreim, hogy mindezek az Érted, értem tett erőfeszítések sikere tisztán Egyesületünk érdeme, de állítjuk azt, hogy a győzelem kivívásánál Egyesületünk is ott küzdött az első vonalban.

A folyó esztendő újabb általános kari és anyagi kérdéseket vetett fel, melyek megoldásai az Egyesület újabb előhaladását determinálják. Ezek között talán a legfontosabb Egyesületünk és a Podkarpatszka Rusz-i Ált. Magy. Tanítóegyesület egyesülése. Nem kevésbé fontosak: az Egyesület álláspontja a próba-tantervvel szemben, kívánsága a tanítóképzés nivójának emelése tárgyában, küzdelme a felekezeti tanítóóság illetményeinek törvényesítése érdekében, más szervezetekkel karöltött harca a nap-

nap mellett fenyegető fizetésredukció ellen. Erős a reménységünk, hogy Egyesületünk felismerve érdekeit, a régi bölcsességgel fogja keresni az eszközöket is, hogy feltett szándékait megvalósítsa.

Hát Te, Testvérem, megtettél-e mindent az Egyesület érdekében? Tényleges tagja vagy-e az Egyesületnek, vagy csak papiroson szerepelsz? H. G. Wels azt mondja, hogy az ember lehet akár aktív, akár passzív, mindig központjában van saját szindarabjának. Érzed-e, Testvérem, e szavak igazságát a saját tanítói életrámádra vonatkoztatva? Az Egyesület Te vagy, akár aktív vagy, akár passzív. Sorsod elválaszthatatlan, akár vállalsz szerepet a szlovenszkói magyar tanítóság munkaközösségében, akár nem. Elmúltak azok az idők, mikor „majd a Vicá“-ra lehetett bízni sorsunk intézését, mert a „küzdelem: élet, a reflexió: halál.“ Nemcsak abból áll a közösségben való részvétel, hogy időben, vagy késedelmesen beküldöd, (de sokszor csak ügyvédi felszólításra küldöd) Testvérem, a tagsági díjakat, esetleg talán átböngészed a Magyar Tanítót is, de az Egyesületet küzdelmében magárahagyod, hanem abban mutasd meg öntudatra ébredt magyar tanító voltodat, hogy a tett óráiban is sorakozzál lel a vezérek háta mögött, tömegeddel dokumentáld létedet és élni-akarásodat. Itt a nyári központi gyűlés! Testvérem, most kínálkozik alkalom annak bizonyítására, hogy az Egyesület nem operett-parlamentet játszik, de a szlovenszkói magyar tanítóság többségét képviselve egyetemes kari feladatok megoldására hivatott testület. Mutasd meg, hogy saját sorsod intézője Te akarsz lenni, végy részt a gyűlésen, nehogy megismétlődjék a legutóbbi kassai központi gyűlés, hol a funkcionáriusok üres széksoroknak prelegáltak.

Reám pedig ne haragudj, Testvérem, hogy az unalomig nyúzom ezt a témát, hanem lásd be hogy a kérdés a szlovenszkói magyar tanítóság további létének és boldogulásának sarkpontja.

Szeretettel köszöntlek Benneteket, ifjú Testvéreim, kik telve feszülő lelkesedéssel, most hagyjátok el a tanítóképzőket, abiturienst tanfolyamokat, hogy fáradhatatlan akarással odaálljatok Ti is a zsupp- vagy palafedeles iskolák padsorai elé, elvetni a szlovenszkói magyar gyermekszereget lelkébe azokat a drága magvakat, melyekből egy jobb jövő ígérete terebélyesedik ki. Isten hozott Benneteket! Már nagyon vártunk Reátok, mert igen megirikultak soraink. Kidőlt, vagy becsületben megrokkant öreg testvéreink helyei üresen tátognak, ha itt-ott be is töltötték azokat, e betöltés nem a testükből való testtel, lelkükből való lélekkel történt. Jöjjetek Testvéreim, lépjétek a küzdő sorokba, pótoljátok ki a hiányokat! Hozzatok nekünk új tüzet, szent lelkesedést, hogy a megfáradtak újult erőre kelve új győzelemre vigyék a népnevelés anyai fáradtságos küzdelemben felmagasztosult zászlóját. Hozzatok magatokkal új eszméket, termékeny terveket, melyek frissítsék fel a megmerevedésre annyira hajlamos

szlovenszkói magyar pedagógiát, a gyors szárnyakon járó vívmányokból mutassatok nekünk is követésre méltó példányokat, hadd vesse el a szlovenszkói magyar nevelésügy is az eddig viselt hamupipőkei gyermekcipőket.

De vigyázzatok, ifjú Testvérek! Csak annyit romboljatok, amennyinek az újraépítéséhez erőt éreztek magalokban! Ne az legyen az elvetek: ami régi, az rossz is. Ne feledjétek: az eszme, melynek apostolaivá szegődtek, évszázadok kemény munkájával épült, csiszolódott, ha pillérei itt-ott avultak is, azok felcserélése után újból viharállóvá lesz az építmény, mint volt századokon keresztül. És a régi munkásokat, kik annyi gond és bántalom között, oly sok nélkülözés és gúnytól gyötörve raktak téglát téglá mellé, ne illessétek a lekicsinylés bántó nyilával, ha már tudásuk nem is olyan korszerű, mint a tiétek, ifjú Őriások. Tiszteljétek bennök a multak alkotóit, akik azt a tartós alapot rakták, melyre ma Ti is bizton építhettek.

Az általános közgazdasági válságban a megpróbáltatás súlyos keze nehezedett a világra. A mindennapi kenyér gondja még a régi ellenségeket is kibékítette és szövetségessé avatta a sok százados versenytársakat. Az a hely, melyet Ti, Testvéreim elfoglaltok, szintén kenyeret biztosít, habár az a falat, melyet munkátokért kaptok, bizony szűkecske és sokszor lesz méltatlan bántalom okozta keserűség könnyeivel szózt. De jusson eszetekbe, hogy pályátok nemcsak kenyérkereset, hanem hivatás, sőt elhivatás is. Misszió az, amit a jövő előtti felelősség terhe alatt teljesítetek, mikor a kezetekre bízott emberpalántákat oktatjátok és nevelitek. Az élet követelményei napról napra súlyosbodnak, így ez a felelősség is növekszik. Vigyázzatok a Reátok bízott értékekre! Ne kezeljétek a gyenge gyermeklelkeket ifjonti könnyelműséggel, hanem bölcs körültekintéssel, hogy a reátok bízottakért való felelősséget bármikor bátran vállalhassátok.

Aztán még egyet, ifjú Testvéreim! Az a közösség, melybe beléptek, a szlovenszkói magyar tanítótság, ha néha-néha el is feledkezik kari összetartozandóságáról, de alapszámban, mélyen érezve testvérként szereti egymást. Ily szívbőlfakadó szeretettel vár Titeket is, Testvéreim. Óh ne utasítsátok vissza a felétek ölelésre tárult karokat, ne igazoljátok az aggodalmaskodók vészkiáltását: szakadék van a régi és új tanítógeneráció között! Jöjjetek, egyeztessük össze nézeteinket, mert a turáni átok teljesedésének helyrehozhatatlan veszteségeit egykor Ti is keservesen fogjátok érezni, ifjú Testvéreim, saját életsorsotokon.

Szepesi Gyula.

Stampay Énekek és Imák

c. könyve 3 ívnyi szöveggel bővítve, újlag rendezve 320 énekkel és a legújabb és legzárbb ájtatósági imákkal bőségesen ellátva, csinos fél vászon kötésben 8.— Ké, egész vászonban 10.— Ké 25% engedménnyel. 25 db. portómentesen megj. Kotta 60 énekkel I. füzet 8.— Ké, II. füzet 6.— Ké. Kőbököt, Stampay.

K Ü L Ö N F É L É K .

A pedagógiai akadémiák igazgatói az iskolaiügyi minisztériumban tanácskozást folytattak a tanítóképzés reformja ügyében. A három tanítóképző akadémia megszervezése által adva van a lobotűség az egyes intézetek eredményeinek összeegyeztetésére, ami annál inkább kereztülvihető, mert ezen akadémiák egyenlőre kísérletli intézeteknek tekintetnek. A jövőben mind a három akadémia más-más módszertani szempontok kihangsúlyozásával fogja folytatni működését, csupán az alapvető kérdésekben fognak egységösen eljárni. A prágai akadémia módszeres beosztása alkalmazkodni fog a népiskola hármias fokozatához, Brünnben főként a tantárgyak főbb csoportjaira lesznek tekintettel, míg a pozsonyi akadémián az iskolai gyakorlat fogja képezni a módszeres eljárás alapját.

A házi feladat. Vaud, svájci kantonban a szülők és tanítók közös ankétot rendeztek, melynek tárgya a házi feladatok kérdése volt. A tanítók többsége elismeri a házi feladatok és a gyermekek otthoni tanulásának a szükségességét, a szülők meg egyenesen kívánják, hogy a gyermeknek mindig legyen házi feladata, tanulni valója. Egyes szülők azonban panaszkodnak, hogy a gyermek segítség nélkül nem képes megoldani a házi feladatot. Figyelemreméltó, hogy a házi feladatok megoldásához szükséges időtartam, a szülők szerint, 10 perc és 3 óra között váltakozik. Az ankét kimondotta, hogy a házi feladatok úgy legyenek előkészítve, hogy azokat a gyermekek idegen segítséggel nélkül is elvégezhessék. Vasárnapra kevesebb lecke adandó, a nagyobb szünetekre pedig semmi. A házi előkészület kisebb gyermekoknál 15–20, nagyobbaknál 45 percig tartson, s a polgári iskolában ne legyen több 1 óra 15 percnél.

Felhívás a kántortanítókhöz. Ezzel a címmel Nagy Lajos, bűcsi kartársunk a Református Sion júniusi számában felhívást intéz a kántortanítói kartársakhoz, melyben rámutat a természetbeni járandóságok magásra értékelésével járó anomáliákra, s arra az igazságtalanságra, hogy a kántortanító egy fizetésért (sőt még annál is kevesebbért) két munkát tartozik végezni. Többek közt ezeket írja: „Kartársak! Most tartjuk a tavaszi tanítógyűléseket. Tárjuk fel helyzetünket a kartársak előtt. Elő a határozatokkal, küveteljük ezen kiáltó sérelem azonnali megszüntetését. Foglaljanak állást az egyházmegyék. A javadalom megosztásának joga az egyházaké. Vissza kell szerezni. Akkor majd lesz kántor!” Nagy Lajos kartársunk felhívása bizonyára eljut minden érdekelt kántortanító kartársunkhoz és kívánatos volna, hogy — amint írja — „társadalmi uton” végre orvosoltatnék ez a régi sérelem.

A tanterv és — gáztámadás. Több ízben ismertettük már J. Hruško. pilzei polg. isk. tanító eljárását, mellyel osztályába rendszeresen bevezette a gáztámadás elleni védekezés módját, a gázálcok kezelését, s általában az iskolai katonai előképzést. Most újból beszámol a Dústojnické Ústý hasábjain a folyó tanévben elért eredményeiről, melyeknek láttán „a kötelességteljesítés boldog tudata” tölti el lelkét. Hruško kartárs bangoztatja, hogy „mindezt” a tanterv keretében végzi. Már csak ezért is szükséges volna a tantervekhez részletes utasításokat adni, hogy annak tartalma és előírásai félremagyarázhatatlanok legyenek!

A Galánta-vidéki tanítók kirándulása. A galántai tanterület tanfelügyelője, Budovics Román, június 17. és 18.-án tanulmányi kirándulást szervezett a Kiskárpátokba, melyen a tankerület 100 tanítója vett részt. A kirándulók megtekintették a szomolányi és éleakői várromokat. Ez utóbbiról gyönyörű kilátás nyílik a Kiskárpátok egész hegyvidékére. Másnap a cerovai váromladékhoz rándultak ki és a jablánci alagút környékének vadregényes tájaiban gyönyörködtek. A kétnapos kirándulás a legjobb hangulatban folyt le.

Szeptemberben újból megnyílik a pozsonyi állami magyar tanítóképző első évfolyama, s ilyenformán a közpönek a jövő tanévben I., II. és IV. osztályai lesznek. Az első évfolyamba való felvétel iránti kérvényeket, a referátushoz címezve, a tanítóképző intézet igazgatóságához kell beküldeni. (Bratislava, Zoch u. 3)

Haladás visszafelé? Egyes közigazgatási és Unkormányzati szervek az utóbbi időben olyan határozatokat hoztak, hogy tekintettel a gazdasági válságra, helyosztások hatályon kívül a 226/1922 sz. kis-iskolatorvény 5. §-a, mely tudvalovőben előírja az egy osztályban megengedhető maximális tanuló-létszámot. A határozatok kívánják, hogy ez a paragrafus legalább 5 osztandóro flggosztessék föl, mert ezt a tanítóihiány is indokolja. A szlovák tanítószög Sváz és Zus egyesületel Rimaszombatban — amint azt már megirtuk — gyűlésben tiltakoztak ezen visszafejlesztő határozat ellen. s a tiltakozáshoz csatlakozott egyesületünk nógrádi körülete is. A galánta vágsellyei körület is. A galánta-vágsellyei körület legutóbbi közgyűlésén szintén tiltakozását fejezte ki emó törekvés ellen, mely megengedné, sőt kívánja, hogy egy osztályban 100—120 gyermek „tanuljon”. A gazdasági válság ném lehet ürlgy a visszafelő való haladására és arra, hogy a demokrácia vívmányait egy csapásra megsemmisítsük!

A köbölküti rk. ol. iskola felsőbb osztályú tanulói kirándulásuk alkalmával június hó 19.-én Párkányban a P. T. E. pályáján hangversennyel kapcsolatos zenés tornaünnepélyt rendeztek. Az ünnepélynek fényes sikere volt.

Előadások a pályaválasztásról Szászországban. Szászországban 1927 óta füzeteket és röplapokat osztanak szét az iskolák tanulói közt, melyek a pályaválasztásra vonatkozólag adnak hasznos tanácsokat. Most rendeletileg engedélyezték azt is, hogy a tanulóifjuság előtt előadások rendeztessenek a pályaválasztás fontos kérdéseinek megvilágítása céljából. Ily előadásokat főleg a iredzai és lipcei nyilvános munkaközvetítő hivatalok úgynevezett „pályaválasztási tanácsai” tartanak a szászországi iskolákban.

Kisebbségi iskolák Jugoszláviában. A költségvetés tárgyalása alkalmával bemutatott statisztikai adatok szerint Jugoszláviában jelenleg 8618 népiskola áll fenn 1,316.000 tanulólétszámmal és 22.430 tanítóval. A kisebbségi iskolák statisztikája a következő: 589 német, 532 magyar, 90 csehszlovák, 78 román és 21 ruszin.

A „Póstai díjszabások” cimen magyar nyelven kiadott szakkönyv szerzője, Lubina József, somorjai póstafelügyelő annak közlésére kért fel bennünket, hogy a Magyar Tanító előfizetőinek az általa kiadott 36 oldalas füzetet 5.— Ké kedvezményes áron adja. A póstaintézmény igénybevitelénél nélkülözhetetlen szakkönyvet kartársaink figyelmébe ajánljuk, mert a póstáról előirt tananyag oktatásához is felhasználható.

Tanfelügyelővizsga. Egy idő óta a cseh napi és szakajtóban oly hírek jelennek meg, hogy speciális tanfelügyelővizsgát szándékoznak bevezetni. A „Meštionsko škola” legutóbbi számában már oly közlemények jelennek meg, hogy a tanfelügyelővizsga bevezetése közvetlen megvalósulás előtt áll és hogy az erre vonatkozó rendelkezések már készen állanak a minisztériumban. Ezen állítás valódiságáért, valamint a tervezett rendelet tartalmáért a felelősséget a nevezett lapra hárítjuk.

A tanfelügyelőjelöltek vizsgarendje a következő határozmányokat tartalmazza:

1. Az egyes országos iskolatanácsoknál speciális vizgálóbizottságokat állítanak fel. Tagjai pedagógiai és jogi szakértők. A pedagógusok az egyetemi tanárok, esetleg más kiemelkedő szakemberek sorából (országos, körületi tanfelügyelők) és az országos iskolatanács kirendelt hivatalnokaiából kerülnek ki. A minisztérium e bizottságot 3 évre nevezi ki. Vizsgálatok évente egyszer, márciusban tartanak.

2. Vizsgaengedélyt oly tanítók és tanárok kapnak, kiknek legalább 10 évi (tanároknak 7 évi) praxeisuk van és az utolsó 3 év alatt állandóan elsőfokú kvalifikációval bírnak.

3. A vizsgák jellege gyakorlati természetű. A jelöltnék fel kell mutatniuk, hogy a pedagógiai alapelvekkel tisztában van, pedagógiai és oktatási kérdésekben tapasztalatai vannak, az erre vonatkozó irodalmat ismeri, a törvényes határozmányokról, az iskolaügyről minden tekintetben pontos ismeretei vannak.

4. A jelöltnék az államnyelvet szóban és írásban uralnia kell.

5. A vizsga írásbeli és szóbeli. Az írásbeli 4 óráig tart. Ebben a jelölt az országos iskolatanács folyó ügykörének 2 aktáját dolgozza ki. A szükséges segédesszközöket megkapja. A szóbeli vizsgánál 5 kérdést kap. Kettőt a pedagógiából, 3-at pedig a törvényismeretből és az iskolai adminisztrációból.

6. A vizsgálati jegyzőkönyvben az eredmény, mint: nagyon jó, jó, elégséges, elégtelen szerepel. Ez utolsó „eredménnyel” bíró jelölteknek a minisztérium megengedheti a vizsga megismétlését. Vizsgadíj 150 Kč

7. Azon jelöltek, kik a vizsgát kiállották, a minisztériumban nyilvántartatnak, mint tanfelügyelőjelöltek. Csak ezek pályázhatnak aztán járási tanfelügyelői állásra.

Elvárható, hogy az új tervezet nem lép életbe máriól-holnapra, hanem a tanítószervezeteknek alkalmat adnak arra, hogy e kérdésben állást foglaljanak. (Freie Schulzeitung, 1932. No. 22)

A polgári iskola reformja és a rajztanítás. A polgári iskola tantervének reformáló bizottsága f. é. május 16-án a polgári iskolai rajztanítás ügyében tartott Dr. Přihoda egyetemi tanár elnöklése alatt tanácskozást. Megbeszélés tárgyát képezte a Růžička prágai festőművész által a polg. iskolák számára összeállított rajzterv. E tanácskozáson elfogadták, ill. felállították a következő irányelveket:

1. Minden technikai irányú tárgyat gyakorlati szempontból technikai nevelés cím alatt egy tantárggyá kell összefoglalni.

2. A tananyagot a tanulók tehetsége szerint differenciálni és pontos minimális tantervet kell készíteni. (Ezt már Růžička tanár vezetése alatt készítik is.)

3. A rajz, mint teljes értékű tantárgy kezelendő és nagy fontosságára való tekintetből megfelelő méltatást kapjon.

4. Az absztrakt tárgyakról a reális tárgyakra való átmenetnél a rajz a helyes apperceptíváló előzmény.

5. A polgári iskolai reformált rajzoktatásnak a térbeli rajzolásban való elmélyedést kell tekinteni, mely nagy jelentőségű a többi tárgyak számára is.

6. A tárgyak rajzolása alkalmat ad a tanulóknak arra, hogy gondolataikat rajzban kifejezessék.

7. A stilizáló ornamentális rajzolás elvetendő.

8. A tárgyak rajzolásánál a mai kor esztétikai szempontjai is figyelembeveendők.

9. A tanuló színes rajzait egyéniségük kifejezésének tekintjük.

10. A leánytanulók részére ugyanannyi óraszám osztandó be, mint a fiúknak, azon jelszóval: Egyforma jog mindenki számára. A tárgyak rajzolása nagy esztétikai — nevelő — értékkel bír. (Freie Schulzeitung, 1932. No. 23.)

Tanfolyamok szaktanítók képzésére. Az iskolai és népnevelésügyi minisztérium 1932. IV. 13-án kelt 31.489/32. I. 1. számú rendeletével a prágai cseh állami pedagógiai akadémián kétéves tanfolyamot nyit a szaktanítók képzésére. E tanfolyamra csupán oly tanítókat vesznek fel, kik a népiszkolai képesítő vizsgát letették. A tanfolyam ingyenes, a résztvevőknek felárú vasútjegyre van igényük. Az előadások szombaton 8—18 és vasárnap 8—12 óráig tartatnak hetente. Az egyes iskolák a tanfolyamon résztvevő tanítóknak kedvező havi órabesztással sietnek segítségére. A tanfolyam befejeztével a hallgatók látogatási bizonyítványt kapnak. A tanfolyam szakok szerint 3 csoportra oszlik. (Freie Schulzeitung, 1932. No. 22.)

A francia népiskola megteremtője. F. 6. február 19-én halt meg Buisson Ferdinánd, ki tavaly decemberben ünnepelte 90. életévét. Az ő neve szorosán összekötött a francia köztársaság közoktatásügyével, különösen pedig a világi iskola (l'école laïque) fogalmával. Már 1871-ben azért hívta vissza a francia kormány Lausanneból, hogy egy évvel azelőtt vállalt tanszéket, hogy a főváros iskolálgát rábizzák. Ebből ugyan a párisi püspök intervenciójára nem lett sommi, de 1878-ban az összes francia népiskolák főfelügyelője lett és rá egy évre, mikor Jules Ferry vette át a közoktatásügyi tárcát, ez megbizta őt a vallási tekintetben indifferens állami iskolák szervezésére vonatkozó törvény kidolgozásával. Mint képviselő, közrehatott azon törvény megalkotásánál is, mely az állam és egyház szétválasztását és a szerzetesrendek iskoláinak bezúntetését vitte keresztül. (Elnöke volt a törvényt előkészítő választmánynak). 1897-ben eddigi állását kicserélte a sorbonne-i egyetemi tanszékkal. A világháború után a békemozgalmak terén tevékenykedett, meg is kapta a Nobel-alapítvány 1927. évi békedíját. Nove a neveléstudományi irodalomban is jóhangzású, ő a kiadója a 6 kötetes pedagógiai szótárnak. (Deutsche Schule, 1932. 4. sz.)

K Ö L C S Ö N Ö K

Állami, községi tanárok, tanítók és nyugdíjasok részére, kényelmes havtörlesztésre, olcsó kamat mellett, minden ingatlan biztosíték nélkül, gyorsan és különösen folyósítatnak.

Információ irásbeli érdeklődésekre Ké 2 válaszbélyeg elleneben.

BUDAY VINCE

kredit és biztosító irodája

Nové Zámhy, Magyar-utca 17. — Telefon: 183.

Kiadóhivatali üzenetek.

F. V. Alistát, K. K. Keszegfalva, S. E. Balony, B. S. Csallóközkürt, P. A. Lidértejed, S. E. Gúta. H. I., B. J., S. K. Büös, T. I. Nagykezi, P. V. Ekecs, N. V. Nemesósa, N. J. Gúta. Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk. K. Z. Csap. A még kért számot megküldtük. — H. D. Bina, K. né I. A. Moldava n/B., M. né K. I. Vajka n/Dunajom, B. M. Eberhart. Címüket a kíváut módon javítottuk, a lap az új címre megy. — Á. J. V. Tárkón. Tagjaink sorába felvettük, a lapot küldjük. — E. L. Jablonca. Az 5. számot is megküldtük. A csekk egy visszajött lapban maradt és így került Önböz. — Többeknek. Hozzánk intézett leveleikre legközelebb válaszolunk.

HIRDETÉSEK.

Pályázati hirdetés. A méhész ref. leányegyház pályázatot hirdet egytanerős iskolája kántortanítói állására. Javadalom: 2 szoba, konyha, kamra és melléképületekből álló lakás, kert. 100 Kc pénz és államsegély. Kötelességek a díjvel szemint. Pályázatok 1932 évi július 15-ig Ref. lelkészi hivatal Hrhov p. p. Turna u. Bodvou küldendők. Állás f. é. szept. 1-én elfoglalandó.

Pályázat a kisdobronyi ref. egyház kántor-tanítói állásra. Javadalom: Lakás természetben, mely áll 2 szoba, előszoba, konyha, kamara, pince, nyárikonyha, méhes, istálló, csür, tyúkól, 1 magyar hold kert, 9 kat. hold. szántó, 11 kat. hold szántó-kaszáló. 10 köből búza, 10 köből gabona. Személy pénz 60 Kc. Fa pénz 625 Kc. Törvényes államsegély. Kötelessége a reá kiszabott osztályok tanítása — lelkész szükség esetén helyettesítése. Ref. vallású, állampolgársággal, oklevéllel bíró tanítók pályázatukat f. év július 30.-ig adják be a kisdobronyi ref. lelkészi hivatalhoz. Az állás szükség esetén kiegészítő tanerővel is betöltetik. Kisdobrony (Mala Dobron) a. p. V. Dobron. Pod. Russ. Munkács—Csap autóbusz járat mentén. Posta, körjegyzőség 2 km-re V-Dobron-ban.

Ref. Presbitérium.

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kapbatók tankönyvek, iljúsági és tanítói könyvtári könyvek. Papírárak, írószeresek, rajzeszközök stb. Irodai és iskolai felszerelések. Töltőtollak, írógépek. Kották, zeneművek stb.

Szindarabok és kabarétrélik kölcsönzése.

Elvállalunk könyvek költését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára százalékat adunk.

Harmonium- és zongoragyár
Lídl & Velik Mor. Krumlov

Lerakat: **Brünn, Krautmarkt 10.**

Alkatrészek saját gyártása. Elsőrendű hangszerek mérsékelt áron. Részletfizetésre is. A cég egyik baltagja hosszú évekig műhelyvezető volt a leghíresebb németországi vezető gyárakban.

Legszebb
"női"

kosztümök, köpenyek, eredeti párisi modellek után, legdivatosabb és legjobb minőségű anyagokból mégis a *legolcsóbban* csakis

CSONKA

női divattermében

KOMÁRNO, Jókai-u. 15.

A Magyar Tanító

hírdetései a legjobb sikerre vezetnek.

Kereskedők, iparosok és intézetek, azonkívül az iskolaszékek és kartársaink minél nagyobb mértékben vegyék igénybe lapunk hirdetésirovatát.

Legkedveltebb ima- és énekeskönyv az

ÉGI HÁRFA

a legújabb ájtatosságok imáival, három miselmával, nagy kilenced, keresztúti, napi áldozási stb. imákkal. 300-nál több énekkel (Jézus sz. Szive, Jézus Királysága, Szivgárdista, Kongregációs, Szt. Teréz, Szent József és más kiváló alkalmi énekekkel.) Egész vászonkötésben ára 10 Ké. Több példány rendelésénél kedvezmény. Szállítja a szerző:

Heckmann István, Levice-Léva.

Van szerencsém a Tantesületekkel tudatni, hogy tankönyvkiadványaim sorozatában újabban megjelent:

Dr. Magyar Győző: Földrajz a népiskolák felső osztálya számára, képekkel illusztrálva. Jóváhagyva az iskola- és nemzetművelődésiügyi minisztérium 1929. nov. 5. 141,128/1.—29. sz. rendeletével.

Ára fűzve 12.—, kötve 14.50 ékorona.

Továbbá megjelent kiadásomban az **Irodalmi füzet** című fűzvet sorozat népiskolák számára. A füzetek felső borítékán egy-egy költő arcképe van, az alsó borítékon pedig az illető költőnek egy nagyobb, vagy néhány kisebb, jellegzetes szép költeménye, továbbá a költő méltatása az el. isk. tanulók fejlettségének megfelelő formában.

A füzetek fajtája: 1. Négyvonalas füzetek készültek az I. II. és III. osztály számára „Széprás” címen különböző szélességű vonalközvet.

2. Egyvonalúak a IV.—V. osztályok számára „Dolgozatok” címen.

3. Símkás a VI.—VIII. osztályok számára, szintén „Dolgozatok” címen. Ezek egyszersmint a IV.—VIII. osztályok mértan füzetei.

4. Kockás „Számítan”-füzetek a II. és felsőbb osztályok részére.

A füzetek 20 és 50 filléres árakban kaphatók.

Fontos újítás, 5%-ot ajánlok fel a füzetek jövedelméből a Tanítók özvegy és árvaalapja javára. Teljes tisztelettel

Spitzer Sándor

könyvkereskedő, Komárno—Komárom.

Mielőtt **BÚTORT** vesz, okveilen nézze meg a Republika egyik legnagyobb bútorgyárának legnagyobbított fióktelepét. **HEIDÜK BÚTOROK**

Lászlónál a cipőgyár udvarában **Érsekújvár.**

100 szoba, konyha és előszoba állandóan rakfáron. — Keményfa bálók már 2000 Ké-től egész 14.000 Ké-ig 100—200 Ké havi részletfizetésre is THONET BÚTOROK ÓRIÁSI VÁLASZTÉKBAN.

Egyesületünk tagjai elegánsan **KOPRDÁNÁL** és julányosan öltözködnek, ha **LÉVÁN, Stefánik-u. 14.** — csináltatják ruháikat.

Angol és belföldi szövet különlegességekben nagy rakfár. Jó anyagból kellemes a ruha és tartós. — Jó ruhái öröm viselni! Hosszú és rövid városi bundák jafágyos áron Pótcas és figyelmes kiszolgálás

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők: **Boross Béla** tanító, Alsószell. (Dolnie Saliby, via Galánia)

A kiadóhivatal. Ugyelt (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** központli ellenőr intézik.

Jókai könyvnyomda, Komárno

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

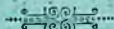
Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.
Gáspár János,

Felölős szerkesztő: Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40. Ké.
Boross Béla.

Társzerkesztők: Hirdetések díjazásáért
Uhereczky Géza, Willand János.

TARTALOM:

<i>hb.</i> : Egyesületünk hatós ünnepe	513
<i>Vásárhelyi Károly</i> : Titkári jelentés	535
<i>Starkbauer Margit</i> : A nem állami óvónők anyagi helyzetének ismeretése	541
<i>Szendrei István</i> : Arany középút	543
<i>Kónya József</i> : Egyelőre ne piruljunk	550
<i>Szalay Pál</i> : Előkészület a gyakorlati vizsgára	566
<i>Egyesületi élet</i> :	571
<i>A mi dalunk</i>	585
<i>Krónika</i> :	586
<i>Különfélték</i>	589
<i>Kiadóhivatali üzenetek</i>	593
<i>Hirdetések</i>	593

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Saliby, via Galánta.) — **Kiadóhivatal:** Községi elemi iskola Komárno. — **Az egyesület elnöksége:** Kovács Alajos központi elnök, **Negyed.** — **Titkárság:** Vásárhelyi Károly főtitkár, Komárno. **Nemcsik Béla** titkár, **Hetény.** — Tanácsot kérő leveleket a központi elnök címére kell küldeni. E levelekben közölni kell a fagsági számot.

A hírlapjegyek használatára eng. a bratislavai posta- és távírda igazg. 3006/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELJESEBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

realgimnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Közlársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondattanát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA

új helyesírás szabályait.

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára leszve Ké 58.—
Egy kötetben, erős vászonnévtetésben „ 60.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál
Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági
díja 80 Ké, melyért a
tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

Nem tagoknak a lap
előfiz. ára 1 évre 40 Ké.

Társszerkesztők:

Hirdetések díjszabás szerint.

Gáspár János, Uherezky Géza, Willand János.

Egyesületünk kettős ünnepe.

Központi gyűlés.

III. Egyetemes nagygyűlés.

Léva, 1932. július 3.—4.

Egyesületünk, egy évtizedet már meghaladó történetében: a fáradhatatlan, munkás esztendők hétköznapjainak sorában kettős ünnepet jelentett a júliusi lévai gyűlések napja. Az évi számvetésre hívó központi gyűlés ezidén egybeesett a három-évenként esedékes egyetemes nagygyűlés időpontjával, amely nagygyűlés immár harmadizben sorakoztatta föl Léván a szlovenszkói magyar tanítóság egyetemét, hogy a belső és külső erőmegnyilvánulások: a lélek erejével és a tanító-tömeg tekintélyes, hatást keltő fölvonulásával hirdesse egyesületünk és a magyar tanítóság vitalitását.

A lévai gyűlések napja mindenkor ünnep volt. De 1932. július 3.-a és 4.-e az egyesületi annálekben mint sátoros ünnep fog szerepelni. Nemcsak a központi és egyetemes gyűlés időbeni találkozása révén, hanem főleg ama lelki hatások és eredmények következtében, melyeket a kettős egyesületi ünnepnap (az egyesületi *munka* által kitöltött kétnapos munkaidő) az egyesületi élet jövőjébe messzire bevilágító ünnepi fény gyanánt büszkén őrizni fog. S az ilyen egyesületi ünnepnapok világosságáa beárad mindazok életébe is, akik az egyesülettel éreznek, akiknek szívügye az egyesület ügye, akik igazi, hűséges tagjai az egyesület lelki testének: *akik izig-végig szlovenszkói magyar tanítók!*

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számmal!**

A központi gyűlés.

A rekkenő júliusi melegben, 3.-án, vasárnap utaztak föl Lévára a központi tisztikar tagjai és a megyei, illetve járási kiküldöttek. Az Érsekújvár felől jövő vonat délután négy óraker érkezett Lévára, ahol a lelkes lévai kartársak: Bányai Ferenc, Heckmann István és Csorba Győző fogadták az érkezőket. Megtörtént az elszállásolás, majd a résztvevők a református iskolába vonultak, ahol a központi gyűlés 6 óraker vette kezdetét.

A résztvevők.

A központi gyűlésen a következő egyesületi alkotó tagok vettek részt. A központi tisztikar részéről: Kovács Alajos orsz. elnök, Somogyi István polg. isk. alelnök, Dinnyés Károly elemi isk. alelnök, Vásárhelyi Károly főtitkár, Nemcsik Béla titkár, Bányai Ferenc, Ocsovay Imre, Bauer Ferenc jegyzők, Árendás József kp. pénztáros, Telkes Mihály kp. ellenőr, Boross Béla és Willand János szerkesztők. A léva-zselízi járáskört Akúcs István elnök és Farkas Károly, a Bratislava III. járáskört Bauer Ferenc elnök, Antal Árpád, Baráth András, Dicskő József, Nagy István, Ox Tamás és Tyúkoss Béla, a galánta-vágsellyei tanítómegyét Osvald Lajos elnök, Berényi Gyula, Horváth Imre és Kovács Alajos, a komáromi járást Vizváry Vilmos és Telkes Mihály, Nyitra megyét Dinnyés Károly elnök, Nemcsik Béla és Willand János, a párkányi tanítómegyét Bíró Béla elnök és Kónya József, Nógrádot Ocsovay Imre elnök képviselte. A nagygyűlés napján érkezett meg Négyesy János, a királyhelmecei járáskör elnöke. A központi gyűlésen számos érdeklődő kartárs is résztvett.

Elnöki megnyitó.

Kovács Alajos elnöki megnyitójában megemlíti, hogy a holnapi nagygyűlés a magyar tanítóság életében jubiláris jellegű lesz, melyet nemcsak az államfordulat óta, hanem a múlt század közepe óta számítunk, amikor a magyar tanítóság törvényes követeléseinek hangot mert adni a magyar fővárosban. Ennek az első tanítói összefövetelnek nemsokára megérjük a 100. évfordulóját. Azok közül, akik akkor jogot és jussot követeltek a magyar tanítónak, már senki sincs közöttünk, de lelkük tüzét átörököltük: becsülettel harcoltunk mi is a tanítóság dicsőségebb jövőjéért, s ezt a szent örökséget soha nem fogjuk elprédálni, hanem a további kötelezettség pecsétjével átadjuk fiainknak, hogy ennek jegyében folytassák a küzdelmet, ha mi is már

a múlté leszünk. A gyűlést megnyitja.

Megállapítja, hogy a meghívás az alapszabályoknak megfelelően történt. A meghívót a Magyar Tanító kétszer leköszölte. Az alkotó tagok határozatképes, szép számmal vannak jelen. A jegyzőkönyv vezetésére felkéri Bauer Ferenc kp. jegyzőt, hitelesítésére Berényi Gyula és Vízváry Vilmos kartársakat.

Elnök bejelenti, hogy a holnapi nagygyűlés műsorába felvett „Pedagógiai reformtörekvések” című előadás elmarad. Az iskolai referátustól kért előadót, ahol először jelezték az előadó kiküldését, de később, tekintettel a pedagógiai reformok jelenlegi kezdeti stádiumára, kiforratlanságára, melyekre nézve ezidőszertint végleges vélemény ki nem alakítható (globális módszer stb.) kérte e tárgy levételét a napirendről.

Jelenti továbbá, hogy a nagygyűlés következő pontja: a tanítóképzés kérdésének megvilágítása a legilletékesebb személyiség: Szerényi Ferdinánd dr. tanítóképzőintézeti igazgató kezébe került, aki az elnökség fölkérésére vállalta az előadást és örült, hogy e tárgyban az elnökség reá gondolt.

Az óvónői szakosztály jelentése — az előadó távollétében — tolmácsolva lesz.

Az elnöki bejelentéseket a központi gyűlés tudomásul vette.

A kegyelet adója.

Központi gyűlés felállással adózik azon kartársak emlékének, akik az elmúlt egyesületi év folyamán örökre elváltak tőlünk. Elnök megható szavakkal emlékezik róluk: az a hant, mely tetemeiket betakarja, s az emlékezet, mely szellemükre ráhajol, jelképezze fáradtsággal telt földi életük elmultával az elismerést és a kegyeletet. Elhunytak: Doleg Ferenc volt kiskéri, Paal Gyula volt rimaszombati, Kishonti Pál volt losonci, Jónás Ferenc volt farkasdi, Sipos Péter volt negyedi, Rábai Iászló volt ipolyhidvégi, Schönleben István volt gömörlyucsikai, Soltész Imre volt nagykaposi és Szabó Gergely volt kétyi kartársaink.

Üdvözlések.

Elnök indítványozza, hogy a központi gyűlés a holnapi nagygyűlésből a következő notabilitásokat és a tanítószög jóakarató támogatóit és barátait táviratilag üdvözzölje: Dr. T. G. Masaryk, a köztársaság elnöke, dr. Déer Iván, iskolaügyi miniszter, Pisecký Ferdinánd kormánytanácsos, a referátus vezetője, dr. Slávik György belügyminiszter, Balló Gyula iskolaügyi főtanácsos, Stunda István képviselő, Szlovenszko országos elnöke,

Ježo Márton tanfelügyelő.

Elnök indítványát — Dinnyés Károly felszólalása után — központi gyűlés szavazattöbbséggel elfogadta.

Elnök jelenti, hogy elmaradásukat az alábbi kartársak mentették ki: Gáspár János, Halász Ödön, Kowarik Mihály és Plichta János.

Elnök üdvözli a kp. tisztikar újonnan választott régi tagjait és azokat, akik ez alkalommal léptek a központi vezetőség sorába. Működésük a jelen gyűlés napjától veszi kezdetét. Javaslatára gyűlés elhatározza, hogy Banai Tóth Pál polg. isk. igazgatónak, a Magyar Tanító tíz éven át volt főszerkesztőjének, buzgó munkássága és érdemei elismerésül a holnapi nagygyűlésből jegyzőkönyvi köszönetet küld.

Titkári jelentés.

Vásárhelyi Károly, egyesületünk főtitkára főbb vonásokban ismerteti a nagygyűlés előtt fölolvasható titkári jelentését. Beszámol mindazon intézkedésekről, melyeket a legutóbbi központi gyűlés határozatai alapján tett, keresztmetszetét adja mindazon eseményeknek, melyek az egyesület beléletében előfordultak. Jelenti, hogy június 16.-án audencián volt dr. Dérer iskolaügyi miniszternél, akinél sürgette az intézkedést arra vonatkozólag, hogy a szlovenszkoí magyar iskolák tanfelügyelői egységesen utasíttassanak a magyar iskolákkal való magyar levelezésre vonatkozólag, ami nemcsak a nyelvtörvény rendelkezéseinek, de az adminisztratív teendők gyorsabb végzésének is megfelelő, határozott követelmény. A miniszter jóindulatúlag hallgatta meg ezt a kérelmet, tagadó választ nem adott és kiállításba helyezte annak elrendelését, hogy a tanfelügyelők ez ügyben egységes eljárást tartsanak be.

A nem állami óvónók fizetésügyének sérelmes voltát is föltárta a miniszter előtt, s e kérdésben lépéseket tett a szlovák és német tanítók országos egyesületeivel karöltve.

Intézkedés történt a jövő évi tanítói zsebnaptár összeállítására nézve is, amennyiben ennek szerkesztését Uherezky Géza vállalta, s így minden remény meg van arra, hogy az eddig Somogyi István volt titkár ügyes és hozzáértő szerkesztésében megjelent zsebnaptár előállításá méltó kezekbe kerül.

Az állami tisztviselők fizetésének szállítása élénken foglalkoztatja a napi sajtót és a költségvetés egyensúlyának biztosítása nagy gondot okoz a kormánynak, de minden lehető

elkövet, hogy a fizetések csökkentését, még csekély százalékban is, elkerülje.

A titkári jelentés kapcsán Bányai Ferenc a középiskolai fölvételi vizsgák rendszerét ellenzi, mert ebben a tanítóság lebecsülését látja. Az ilyen fölvételi vizsgán nem a gyermek, de a tanító bukik meg! E sérelem ellen föltétlenül orvoslást kell keresni.

E kérdés körül nagy vita fejlődik ki, melyben fölszólalásaiikkal részt vettek: Árendás József, Willand János, Osvald Lajos, Somogyi István, Telkes Mihály, Antal Árpád, Kovács Alajos, Dinnyés Károly. A vita végén Kovács elnök összegezi a véleményeket, s a központi gyűlés határozatilag kimondja, hogy 1. töröljék el a fölvételi vizsgákat és pedig elsősorban *pedagógiai* szempontból, 2. ha sok a középiskolai jelentkező, állítsanak föl párhuzamos osztályokat, mert a demokrácia áldásaiból senkit sem lehet kizárni, 3. létesíttessék összhang az elemi és középiskolai tantervek között.

Bíró Béla hármas indítványt terjeszt elő:

I. A katolikus tanítóság rendszabályait meg fogják reformálni. Az egyesület hasson oda, hogy e rendszabályokat ne a kat. tanítóság nélkül szerkesszék meg, hanem a bizottságban legalább 2 tanítóképviselő is legyen.

II. Tiltakozzék az egyesület ama törekvések ellen, melyek szeretnék, ha a tanító továbbra is hetvenet jóval meghaladó tanulót tanítana egy osztályban. Az iskolaügy ily módon való visszafejlesztése ellen határozott állást kell foglalni.

III. Hasson oda az egyesület, hogy a kántori és tanítói javadalmak választassanak szét.

Kovács elnök bejelenti, hogy az indítvány egyik része szerepel a benyújtott javaslatok között, s az indítványok során jönni fog, a javaslatok többi részeire vonatkozólag pedig kéri az indítványozót, hogy azokat írásban terjessze be a központi elnökséghez.

Vásárhelyi Károly végül leszögezi, hogy titkári jelentése csak a *megtörtént* intézkedéseket tartalmazhatja, a *leendő* intézkedések csak a jövőben fognak megtörténni.

Gyűlés a titkári jelentést tudomásul veszi.

Tanítók Háza.

Kovács Alajos jelenti, hogy a Tanítók Háza építkezési tervei egyelőre, a feszült gazdasági helyzetre való tekintettel

megakadtak, de gondoskodása nem szűnt meg arra vonatkozólag, hogy a Tanítók Háza telkét a körülményeknek megfelelően kihasználja és az összegyűlt pénzt a lehető legjobban kamatoztassa. Evégből kéri a központi gyűlés meghatalmazását, hogy a Tanítók Háza pozsonyi telkét befásíttathassa és bekeríttethesse. Továbbá az alap kamataiból a szegény tanítógyermek részére két 1000 és két 500 Ké-ás ösztöndíj kitűzését elhatározni kéri.

Árendás, Somogyi, Antal és Telkes kartársak hozzászólásai után központi gyűlés elfogadja az elnöki indítványt, azzal a módosítással, hogy az ösztöndíjak összege 4000 Ké-ra emeltessek fel a következő részletezés szerint: 3 drb. ezer és 2 drb. 500 Ké-ás ösztöndíj. Az ösztöndíjakra pályázhatnak egyesületünk tagjainak gyermekei, akik tanítói pályára készülnek. A pályázati kérvények felől bizottság fog dönteni. (A pályázat egyéb feltételeit még közölni fogjuk.)

Elnök jelenti ezután, hogy a Tanítók Háza alapja javára újabban az alábbi adományok folytak be:

Tanítótéstudület Szenc	200
Csallóközi könyvesbolt	300
Beregszászi Tanítótéstudület	1000
Járási hivatal, Nové Zámky	200
" " Dun. Streda	200
" " Párkány (Bíró Béla közreműködésével)	5000
Galántai járási hivatal	500
Járási hivatal, Lucenec	200
Košice-Moldayai járáskör	2000

A számadások felülvizsgálását a múlt évi kp. gyűlés határozata szerint fogja az elnökség megejteni.

E tárgyhoz több hozzászóló jelentkezett. Árendás József kp. pénztáros helyesnek látná, ha az adományokat a kp. pénztár kezelné, Telkes Mihály kp. ellenőr azt kívánja, hogy a részvényesek pénze külön, a szerződésekből és adományokból befolyó pénzüsszeg szintén külön kezeltessek. Akúcs István a Tanítók Háza javára bármily címen adott összegek egységes kezelését látja jónak, az eddigi gyakorlat szerint.

Közgyűlés ez utóbbi javaslat mellett foglal állást és az egyes járásköri elnökökhöz már kiküldött fölhívás értelmében megsürgeti az egyesület járási szerveit, hogy Párkány és a többi járás példáján járja ki a nemes célra szánt segélyek kiutalását.

Énekkar.

Heckmann István országos karnagy elfoglaltsága következtében Boross Béla szerkesztő olvassa föl a karnagy alábbi jelentését.

Jelentés.

*a Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület
Országos Énekkaráról.*

Tisztelt Központi Gyűlés!

Országos Énekkarunk életében két — sikerekben gazdag — működési évet zártunk le és most megnyitjuk a harmadikat, hogy lelkesedésben, kitartásban semmit nem lankadva, szolgáljuk a szlovenszkói magyar tanítótság kultúrmunkáját és a magyar dal szent ügyét. Két év! Mily rövid idő az ember életében és mégis mily dús aratás a magyar tanítói kultúrmunka mezején!

A legutóbbi központi gyűlésen már volt szerencsém beszámolni mult nyári körútunkról, mely éppen úgy, mint az őszi körút is, igen szép sikereket hozott. Novemberi körútunkon az a megliszteltetés érte Énekkarunkat, hogy a košicei Rádió Journál igazgatósága egy hangverseny megtartására kérte fel, amit az Énekkar legnagyobb örömmel teljesített. Hő óhajunk, vajha hallották volna mindannyian a szlovenszkói magyar tanítók azt a lélekemelő üdvözlőbeszédet, melyet a Rádió Journál igazgatója szlovák és magyar nyelven a mikrofon előtt hozzánk intézett és amelyre szeretett elnökünk oly frappánsan válaszolt. Szerettük volna, ha mindannyian látták volna a zsúfolásig megtöltött hatalmas hangversenytermet, amikor az ungvári hangversenyterem színpadán egy kis fiúcska átnyújtotta a Pdk. Ruszi Közművelődési Egyesület dedikált, selyemszalagos, gyönyörű babérkoszorúját, amikor katonás rendben messze vidékről gyalogosan felvonultak a falusi dalárdák, hogy igen sokan jegy nélkül tértek vissza a teremajtóból, hogy énekeseink csak nagy erőfeszítések árán juthattak fel a dobogóra. Szerettük volna, ha látták volna a közönségnek az extázisig menő tetszésnyilvánítását, ha hallották volna városról-városra a fogadtatáson éppen úgy, mint a színpadon és a fehér asztal mellett elhangzott üdvözlőbeszédet. Mindezek elvonulnak ismét lelki szemeink előtt, látjuk a megelégedett, boldog mosolyt a szárnyaló beszédekben kifogyhatatlan Alajos bátyánk, a csillogószemű daltestvérek arcán. Mintha mindegyik jogos önérzettel mondaná: ime, az én türelmes, nagy munkám, sok-sok áldozatom nem maradt

eredmény nélkül! Tanítótestvérek! A tiétek és mindnyájunké a „magyar tanító” név, melynek becsületét és tiszteletét eddig is öregbíteniünk sikerült! Amíg dalosaink törhetetlen összetartása és ereje engedi, nem fog elnémulni ajkainkon a magyar dall! Ez a tudat ad szárnyat lelkeinknek, ez az, ami ellenáthatatlanul egymás felé hajt mindannyiunkat és legideálisabb testvéri szeretetben egyesít!

A folyó év augusztusában ismét együtt lesz az Énekkar, hogy műsorát kiegészítse. Bartók: Négy régi magyar népdal, Kodály: Bordal, Bartók—Kodály—Németh: Népdalok, Paulusz: A szív, Köveskúti: Kondorosi csárda mellett . . . című művei várnak ezúttal betanulásra és utána a vándordalosok újból útra kelnek. Majd pedig, — ha az anyagiak megengedik — őszi hangversenykörútunk kapcsán ellátogatunk Köztársaságunk fővárosába, hogy ott is szárnyra keljen zengő dalunk.

Két évi működésünk alatt kétszer jöttünk össze tanulásra, még pedig Léván és Losoncon. Négy hangversenykörútunkon 15 várost látogattunk meg és 16 hangversenyt adtunk. Ez olyan teljesítmény, amelyről kezdetben álmodni sem mertünk. Ha figyelemmel kísérvük a Magyar Tanítóban megjelenő lapszemelvényeket és kritikákat, azt láthatjuk, hogy Énekkarunk eddigi teljesítményével mindenütt a legnagyobb megelégedést és elismerést vívta ki magának nemcsak a társadalom széles rétegeiben, de a szakkörökben is. Fáradtságos kultúrunkánkra felfigyeltek hivatalos köreink is, akiknek részéről messzemenő támogatásban és megértésben részesülünk. Nem mulaszthatom el tehát, hogy e helyről őszinte köszönetemet nyilvánítsam az országos főtanfelügyelő úrnak, az illetékes kerületi tanfelügyelő uraknak, a közigazgatásnak és a városok elöljáróságainak, hogy Énekkarunkat készséggel felkarolták és messzemenő támogatásban részesítették. Igérjük, hogy a jóindulatot a jövőben is igyekezni fogunk kiérdemelni. Őszinte köszönetemet fejezem ki továbbá kedves tanítótestvéreimnek és a tanítói járásköröknek az igazán lelkes, erkölcsi és anyagi támogatásukért és kérem őket, hogy szíves támogatásukat ne vonják meg tőlünk a jövőben sem.

Ezekben volt szerencsém jelentésemet megtenni és kérem annak szíves tudomásul vételét.

Levice—Léva, 1932. július hó 3.-án.

Heckmann István
karnagy.

E jelentéshez Akúcs István szolt hozzá elsőnek, aki álta-

lános helyeslés közben bejelenti, hogy a léva-zselízi járáskör legutóbb 700 Kc-t szavazott meg az országos énekkar céljaira. Egyben szükségesnek látja, hogy úgy a központ, mint az egyes járáások rendszeres anyagi támogatásban részesítsék az énekkart, hogy állandó tőkéje legyen, mely megmozdulásait lehetővé és sikeressé teszi.

Arendás József megjegyzi, hogy a központi pénztár, anyagi erejéhez mérten eddig is támogatta az énekkart, s ha módjában lesz, ezután is meg fogja ezt tenni.

Kovács Alajos ismerteti azon körülményeket, melyek közt az énekkar működése anyagi szempontból történik, s kijelenti, hogy az énekkar eddig sem könyöradományokból tartotta fenn magát, hanem azon szilárd anyagi bázisról indult el, melyet a központi pénztár teremtett meg. Szükséges azonban, hogy az összes járási egyesületek is hozzájáruljanak az anyagi feltételek további biztosításához, s evégből a központ fölhívást fog intézni minden egyesületi szervezet vezetőségéhez, hogy a taglétszám arányának megfelelő pénzbeli támogatásukat mielőbb érvényesítsék a dalárda javára.

Központi gyűlés ezt határozatilag kimondja, Heckmann István karnagy jelentését tudomásul veszi, s úgy neki, mint az énekkar minden tagjának hálás köszönetet mond önzetlen, nemes fáradozásáért.

A Věstnik magyar fordítása.

Elnök jelentést tesz az egyesület kiadásában megjelenő Věstnik fordításról: Előfizető van 474.

Mult évi pénztári maradvány	9278.50 Kc
Bevétel a mai napig	11.501.60 "
	<hr/>
Összesen: 20.780.10 Kc	
Kiadás: 8.413.75 "	
	<hr/>
Csekkszámán van tehát a mai napon	12.366.35 Kc
Hátralék az 1932. folyó évre	14.440.— Kc
" " az 1930—31. évre	3.560.— Kc
	<hr/>
Összes hátralék: 18.000.— Kc	

E számadások megvizsgálásáról a T. H.-val kapcsolatosan az elnökség gondoskodik szintén a legutóbbi kp. gyűlés határozata értelmében.

Vásárhelyi Károly főtítkárr, aki újabban egyedül végzi a

fordítási munkát, rámutat arra, hogy ez a magyarnyelvű kiadvány az igazgató kartársak részére immár nélkülözhetetlen adminisztratív segédeszközzé lett, s amellet az elemi és polgári iskolát érintő minden rendelet fordítását közli. Csak az ezen iskolák érdekkörén kívül eső rendeletek szövegét hagyja ki, s itt csupán a rendelet számát és a tárgy megjelölését idézi, hogy az index normalíban nyilvántartható legyen.

Bíró Béla szükségesnek tartja, hogy a Věstnik által kiadott tárgymutató („rejstrik“) is lefordítassék. A kiadandó új tantervet pedig magyar nyelven is bocsássa a minisztérium a magyar iskolák rendelkezésére. Ilyen értelemben szólal fel Árendás József és Horváth Imre is.

Antal Árpád felhívja az elnökséget a Věstnik-fordítás számadásaiban mutatkozó hátralékok szigorú behajtására.

Vásárhelyi Károly, reflektálva a fölszólalásokra, kijelenti, hogy a legközelebbi tárgymutatót szintén lefordítja, a tanterv lefordítása azonban felemésztené a kiadvány teljes évfolyamát. Ez a Magyar Tanítóban sem közölhető folytatólagosan, ellenben, ha kellő számú jelentkező akad, a tanterv magyar nyelvű külön kiadása lehetővé válnék. Mindenesetre, az elnökség kötelességének fogja érezni, hogy a tanterv magyar nyelven való kiadását a minisztériumban szorgalmazza.

Közgyűlés az elnök jelentését tudomásul veszi.

A pénztáros jelentése.

Miután a szakosztályok jelentést nem küldtek, következett Árendás József központi pénztáros alábbi jelentése.

Költségvetési előirányzat.

1932 VII. 1.—1933. VII. 1.

Fedezet:

	Kp. jav. Közgy. hat.
1. Tagdíjakaól 1250×80—20%	80000
2. Előfiz. díjakkól 200×40—10%	7200
3. Hírdetési díjakkól	5000
4. Tanácsadó alapra	1000
5. Zsebnaptárból	12000
6. Zsebnaptár hírdetésekből	2000
7. Hátralékos tagdíjakkól	18000
8. Egyéb cimen	5000

Összesen: 130200

Szükséglet:

	Kp. jav. Közgy. hat.
1. Magyar Tanító előállítására	40000
2. % ₀ visszatérítésre	20000
3. Adminisztrációra:	
a) Főtktár	4000
b) főszerkesztő	4000
c) főpénztáros	4000
d) kiadó	4000
e) karnagy	2000
f) titkár	2000
g) I. társszerkesztő	2000
h) II. társszerkesztő	800
i) jegyző	200
j) kotta mell. szerk.	600
4. Elnöki repres. költség	4000
5. Elnöki segédm.	2000
6. Kiadóhiv. segédm.	2000
7. Napidíj -- utisz.	8000
8. Posta	2500
9. Naptár előállítás	7500
10. Nyomtatványok, írószeres	2000
11. Szolga	600
12. Írói tiszteletdíjra	5000
13. Segélyre	5000
14. Kottamelléklet	2500
15. Beszerzett lelt. tárgyak	500
16. Egyéb címen	5000
Összesen:	130200

Komárno, 1932. július 3.

Telkes Mihály
kp. ellenőr.

Árendás József
kp. pénztáros.

Boross Béla szerkesztő magyarázatképen megjegyzi, hogy a Magyar Tanító előállítására előírányzott összegnek 5000 Kc-val való emelkedése a bővült lapterjedelem következménye. E kiadástöbbletet nem látja kárbaveszetteknek, mert az egyesület tagjai a lapon kívül egyéb kézzelfogható ellenszolgáltatást csak elenyésző százalékban élveznek. Tehát, ha bővebb a lap: ez a kartársak érdekében van így. Viszont a megnagyobbodott oldal-számmal automatikusan gyarapodnia kell az írói tiszteletdíjak összegének is, ami a lap nívója, s így a kartársak érdekében

történik.

Központi gyűlés e bejelentést tudomásul veszi.

Nagyobb vitát váltott ki a tagdíjhátralékok peresítésének ügye. Kónya József sérelmezi, hogy a pénztár minden figyelmeztetés nélkül, egyszerre a pör útjára tért, s ezt nem tartja helyesnek. Különben fenntartja a M. T. 462. oldalán közölt indítványát.

Kónya mellett szólal föl Bíró Béla, de a kp. pénztár által a M. Tanító 13. számában kibocsátott fölhívással az ügyet elintézettnek tartja és a részletfizetés módját ajánlja.

Somogyi István, Berényi Gyula, Nemcsik Béla, Antal Árpád és Osvald Lajos védelmébe veszi a kp. pénztár eljárását, jogosnak tartja a peres eljárás megindítását, mert nem állhat meg azon ellenérv, hogy a hátralékosok nem értesültek a hátralékokról. A tízezreket kitevő hátralékok minden évben szomorú tételei voltak a pénztári jelentéseknek, s a jelenlegi szigorúság teljesen indokolt. Részletfizetés útján adva van a lehetőség a legmagasabb hátralék törlesztésére is, méltányos esetekben — mint eddig — ezután is elnézés, vagy halasztás eszközölhető ki. Elegendő egy 50 filléres levelező-lap, s a pénztár jogos és kivételes esetekben soha nem alkalmaz szigorú lépéseket.

Árendás József előadja, hogy csak az utasítások alapján járt el. A hátralékosokat barátságos levelek és figyelmeztető lapok formájában minden évben fölszólította a fizetésre. A hátralékok évről-évre nőttek, a kiadásokat fedezni kellett. Honnan fizessen a pénztár? . . . Most, aki a részletfizetésre nézve nyilatkozik, az ellen megszűnik a végrehajtás. Aki halasztást kér, megkapja. De tarthatatlan helyzet, hogy az egyesület szerveiben tekintélyes tisztséget viselő kartársak hátraléka mindjobban fölhalmozódjék. Lehetetlen, hogy tehetős, jómódban élő tagok elhanyagolják a tagsági díj megfizetését. Ezért volt szükség a pörlésre.

Telkes Mihály megjegyzi, hogy csak a 200 koronán fölüli hátralékosokat pörölte a pénztár. S hogy ez a lépés jogos volt, bizonyítja az is, hogy már van hatása. A hátralékok körül folyó vitára jellemző, hogy az egyik járás pénztárosa éveken keresztül buzdította, ingerelte a pénztárt a pörlésre, minden föltétel nélküli szigorú eljárást követelt, most pedig, hogy a szigorú lépés történt, ugyanez a kartárs ezt írja: „elhamarkodatok a dolgot” . . .

Közgyűlés a pénztári jelentést és költségvetést tudomásul

veszi, a központi pénztár részlettörlesztési rendszerét helyesli, s reméli, hogy ily módon a hátralékok kellemetlen ügye végre kedvező elintézését nyer.

Ezzel kapcsolatban elnök a következő határozati javaslatokat tertjeszti elő:

1. A pénztár a jövőben peresítés előtt ügyvédi felszólítást küldjön.

2. A kifizetésre beterjesztett nyugtákon részleteztesse a kiadásokat.

3. Napidíjak, utiköltségek, készkiadások, bélyegkölség külön-külön föltüntetendők.

4. Elnöki reprezentációs kiadás és a segéderők díja ne a „tiszteletdíjak” közt szerepeljenek.

5. Az elnöki segéderő 1932. január 1.-től működik; munkadíja eszerint könyvelendő.

6. Az egyesület könyvtárában hiányzó Törv. és Rend. magyar fordítása megrendelendő.

7. A Gárdonyi-szobor alapra kiadott 25 kötetes Gárdonyi-sorozat a könyvtár részére beszerzendő.

Kp. gyűlés az előterjesztett javaslatokat határozatokká emeli.

Indítványok.

Ezután Kovács elnök a gyűlést felüggesztette, s a központi kiküldöttek átvonultak a Stránsky-féle étterembe, este 10 órakor, hogy a vacsora után itt folytassák az indítványok tárgyalását. Vacsora közben a Lévai Dalárda kitűnő férfikara Heckmann István karnagy vezényletével a kiküldöttek tiszteletére előadta Ziegler Szerenádját és Delly-Szabó egyik frenetikus hatású népdal-kompozícióját. A művészi előadásért Kovács Alajos mondott szívből jövő köszönetet.

A rövid vacsora után Kovács elnök megnyitotta a folytatlagos gyűlést. Most a beküldött indítványokra került a sor.

Kp. gyűlés a holnapi nagygyűlésnek, érdemeik elismeréséül örökös tiszteletbeli tagokká való megválasztásra ajánlja a következőket: Banai Tóth Pál, Kriek Jenő, Lakatos Károly, Plichta János, Váry Andre és Lemény János.

1. Kónya József indítványa három részből áll:

a) a Magyar Tanító, fejlesztésének ügye állandóan felszínen tartandó.

b) a nagymegyék csak elvben alakuljanak meg.

c) az utiköltségek fizetésénél a III. osztályú vasuti jegy jöjjön tekintetbe.

Több hosszú, s itt-ott szenvedélyes hangú hozzászólás hangzott el. Az indítvány a) részéhez Boross Béla és Ox Tamás, a többi részekhez Heckmann István, Nemcsik Béla, Bíró Béla és Kovács Alajos tettek megjegyzéseket. Végül is a b) és c) indítványokat a kp. gyűlés elvetette.

2. A nógrádi kerület indítványozza, hogy a nem állami tanítók fizetését teljesen az állami tanítóokra érvényes törvények szerint rendezzék.

Elfogadva.

3. Simon Lajos az igazgatói pótlékok rendezése tárgyában adott be indítványt, s kéri az elnökséget, hogy ezt az ügyet véglegesen rendezni követelje. Dinnyés Károly és Bíró Béla hosszasan szólnak a tárgyhoz, majd kp. gyűlés Dinnyés azon javaslatát emeli határozattá, hogy ahol az igazgatói díjak kifizetését az iskolaszék megtagadja, módjában van a tanítónak pörrel élni.

4. A szlovenszkói tanítók könyvkiadóvállalata fölszólította az egyesületet a belépésre, amennyiben tervbe vette magyarul könyvek kiadását is.

Közgyűlés a kiadóvállalat ajánlatát tudomásul veszi, miután azonban erre vonatkozólag más tervei vannak, a vállalatban egyelőre részt nem vehet.

5. A podkarp. ruszi ált. magyar tanítóegyesület levélben közölte, hogy speciális okok miatt a Sz. Á. M. T. E.-be való beolvadást tárgyalanná tette.

Tudomásul.

6. A galánta-vágsellyei tanítóegyeje legutóbbi közgyűléséből kifolyólag Csaplár István indítványára azt a határozati javaslatot terjesztette elő, hogy a központ illetékes helyen járjon el aziránt, hogy a gyakorlati képesítővizsga csupán *gyakorlati* jelleggel bírjon.

Elfogadva.

7. A Magyar Tanító 12. számában megjelent „Levél a magyar tanítósághoz” c. cikkel kapcsolatban kp. gyűlés Nemcsik Béla és Heckmann István érdemleges hozzászólása után arra az álláspontra helyezkedik, hogy az externista vizsgarendszer teljes megszüntetése a tanszabadság megsértése volna, ellenben kimondja, hogy externista tanítói vizsgára csakis *középiszkolai*

végzettséggel bíró jelölteket bocsássonak.

8. Az állam gondoskodjék a tanítószágot továbbképzéséről szakpedagógiai tanfolyamok létesítésével.

Elfogadva.

9. Ösztöndíjakkal segítse az állam azokat, akik a csehországi modern és kísérleti iskolákat meg akarják ismerni.

Elfogadva.

10. Államsegély igénybevételével szervezzen orsz. egyesületünk két-három központi fekvésű helyen szaktanfolyamokat.

Elfogadva.

11. A 380 1922. sz. kormányrendelettel túl magasra értékelt természetbeni javadalmakat értékeltesse újra a kormány.

Elfogadva.

12. A hadifogságot szenvedett tanítók elmaradt illetményei újra kérelmezendők.

Elfogadva.

13. Az egyesület minden eszközzel szorgalmazza a kántori és tanítói illetmények elválasztását.

Elfogadva.

14. Ne engedje meg az iskolaügyi referátus a pályázati hirdetésekben, mint elriasztó kitételnek közlését, hogy az államsegélyért az iskolafenntartó „nem vállal felelősséget”.

Elfogadva.

15. Heckmann István indítványa: Egyesületünk keresse meg az egyházi főhatóságokat, hogy a kántorpróbákról és választásokról zárja ki a nép tömegét. A minimális kántori javadalom 1200.— Ké-ban állapíttassék meg.

Elfogadva.

16. Bátky István ny. tanító indítványa:

a) A nyugdíjas nem állami tanítók is részesüljenek a kedvezményes vasuti igazolványban.

b) Tiltakozzék az egyesület a nyugdíjasok fizetésének leszállítása és a jövedelmi pótdó ellen.

Elfogadva.

17. Emeltessek érvényre azon régi osztrák törvény, mely szerint a nyugdíjban házasodott tanító özvegyének is jár a nyugdíj.

Elfogadva.

18. Akúcs kartárs indítványozza, hogy a tanítói munka elválasztandó a kántori munkától.

Miután ezen indítvány ellenkezik a kp. egy más határozatával, gyűlés az indítványt elutasította.

19. Özv. Chochol Jánosné kéréte ügyét kp. gyűlés a kassai járáskör figyelmébe ajánlja.

20. Boross József ny. rimaszombati tanár segély iránti kérelmét kp. gyűlés méltányolja és részére 300—Ké kiutalását határozza el.

21. Kp. gyűlés köszönetét nyilvánítja a pozsonyi isk. referátus referenseinek azon előzékenységükért, mellyel az egyesületünk tagjainak ügyében eljáró Kovács Alajosné úrnőnek segítségére siet az ügyes-bajos dolgok gyors és kielégítő elintézésében.

22. Ezzel kapcsolatosan Heckmann István meleg szavakkal emlékezik meg Kovács Alajos érdemeiről, aki az egyesület 10 éves jubileuma alkalmából szerényen a fáradhatatlan munka háttérben maradt, s aki úgyszólván ugyanazon tisztikar élén áll még ma is, amellyel az egyesület megalapításakor elindult a szlovenszkói magyar tanítótság győzelmi útjára. Most az ő szeretett hitvestársát is bevonta az egyesületi munkába, aki ingyen, csupán az egyesület és a tanítótság iránti szeretetből, mintegy anyai gondoskodásból dolgozik, utazgat, kilincsel. Hála és elismerés illeti őt ezért a nemes önzetlenségért. Gyűlés Kovács Alajosnét táviratban üdvözli.

Ugyancsak méltó köszönet illeti Uherezky Géza volt egyesületi tanácsadót, aki egészsége árán munkálta kartársai anyagi javát.

23. Egyesületünk köszönetet fejez ki Hancko Antal szenátornak, Mojto Ferenc és Teplánsky Pál képviselőknek, amiért az óvónők ügyében a miniszternél eljártak.

24. Bányai Ferenc indítványozza, hogy az egyesület alakítsa meg a tanonciskolai tanítók szakosztályát.

Több hozzászólás után kp. gyűlés megbizza Bányai Ferenc és Telkes Mihály kp. tagokat a szakosztály megalakításának előkészítésével.

25. Willand János egy kartárs sérelmes ügyében kér orvoslást, aki a gyakorlati vizsga után megszakította működését, s most újra képesítő vizsgára utasították.

Kovács Alajos kéri az illető kartársat, hogy ügyét részletesen, az igazságnak megfelelően írja le és küldje be az elnökség címére.

26. Willand János javaslatára elhatározza a kp. gyűlés, hogy a törzsosztályokra megválasztott tanító sohase tétessék át ideiglenes osztályba, mert ez kiszámíthatatlan anyagi károkkal járhat a tanítóra nézve.

27. Biró Béla indítványozza, hogy fogadja el a kp. gyűlés a párkányi tanítómegeye memorandumát (Lásd M. Tanító 452 old.), s azt az elnökség záradékolva terjessze föl az egyházi főhatóságokhoz.

Hosszú vita után kp. gyűlés elfogadja az indítványt.

A tárgysorozat kimerült, s Kovács elnök megköszönve a jelenlévők türelmét, a központi gyűlést éjjél után fél kettőkor berekesztette.

A nagygyűlés.

Július 4.-én reggel kisebb-nagyobb tanítócsoportok gyülekeztek Léva főterén és vonultak a Stránsky-féle mozihelyiség felé, ahol a harmadik egyetemes nagygyűlés kezdetét 9 órára jelezte az elnökség meghívója. Lassan-lassan megtelt a hatalmas mozi terem főleg Garammelléki tanítókkal, de jöttek Szlovenszko legtvávolibb vidékéről is, hogy növeljék a kongresszus erkölcsi jelentőségét. Eljött Négyesy János Bodroglakból, ott volt Gömör néhány lelkes képviselője, örömmel üdvözöltük a félreeső kékkői járásból érkezett testvéreket, s általános elismerést váltott ki a szenci kartársak példája, akik 12-en külön autóbusszal futottak be a lévai találkozóra. A megjelentek száma megközelítette a háromszázat.

Megnyitás.

Az elnöki csengő 9 órakor szólalt meg, Kovács Alajos, az egyesület országos elnöke megkezdí elnöki megnyitó beszédét. Azzal kezdí, hogy ez a harmadik lévai tanítói nagygyűlés jubileumot jelent a magyar tanítótársadalom egyesületi megmozdulásaiban. A legelső országos jellegű magyar tanítói összejövetel az 1848. év július havában volt, amikor a magyar tanítóság egyetemessége azt követelte, hogy választassék el a kultúrtárca és az iskolaügy tárcája. Ez a gyűlés volt a magyar tanítói öntudat első megnyilatkozása. S azóta, kisebb-nagyobb időközökben (1870, 1874, 1878, 1904, 1913,) még kilenc országos tanítói csata jelzi a tanítói kenyérjogok érvényesülését, s a mai nappal elérkeztünk küzdelmeink tizedik ettape-jához. Az államfordulatkor a tanítóság találta meg először a helyes utat, amelyen a kisebbségre jutott magyarságnak járnia kell. Azért gyűléseink

nemcsak a tanítóság erkölcsi és anyagi, de az ittélő magyarság kulturális ügyeit is szolgálták. Ezt a célt tüztük a jelen harmadik, egyetemes faji viszonylatban a tizedik nagygyűlésünk programjának homlokterébe. S munkálkodásunk eredménye köztársaságunk, benne magyarságunk java és a tanítói szabadság kiküzdése!

De nemcsak a múltba: a jövőbe is tekintenünk kell. A hívő lélek optimizmusával megállapítom, hogy hovatovább jobb és jobb lesz az embriség sorsa. Hiszek az Istenben, aki Fia tanításában elénk tárta az egy akol egy pásztor üdvösségét és az emberek szívébe oltotta a szeretet nagy parancsolatát. Ezért hiszek abban, hogy a tanítóság, a mesterségesen szított „öregek-fiatalok”-külömbiségek ellenére a szív gravitációs törvényeinél fogva testvéri érzésben egymásra talál és a közös harcban, a közös bánatban és örömben eggyé forr. Az én szívem ma is a 28 évesek tüzeit és lelkesedését dobogja: az ifjakat magára ölelni mindig kész, egészen addig, míg az élet-órája elüti az utolsót. A testi értelemben vett öregek bölcsességükkel adósok a fiataloknak; az ifjak pedig hozzanak új lángot az oltárral! Így, a közös hit, a párosult szeretet, az egybeolvadt lélek gyönyörű távlatát tárul elénk! Szébb jövőnk boldog reménységével nyitom meg a Szlovenszkói Általános Magyar Tanítótestület harmadik nagygyűlését.

Szünni nem akaró taps és éljenzés fogadta Kovács megnyitó beszédét.

Nagygyűlés egyhangúlag hozzájárul ahhoz, hogy az elnökség által a központi gyűlés előtt javaslatba hozott távirati üdvözlések kiküldessenek.

Kovács elnök szívélyes szavakkal üdvözli a nagygyűlés vendégeit: a pozsonyi iskolai referátus kiküldöttét: *Markovič* Ede komáromi tanfelügyelőt, *Hrúz* Samu lévai tanfelügyelőt, *Mischák* István róm. kat. plébánost és *Bándy* Endre ág. ev. esperest, mint a lévai egyházak képviselőit, *Oralevsky* főjegyzőt a járási hivatal képviselőjében, *Stunda* István nemzetgyűlési képviselőt, *Patay* Károly ref. esperest, *Dr. Szerényi* Ferdinánd tanítóképzőintézeti igazgatót és a sajtó megjelent képviselőit.

Markovič Ede az isk. referátus üdvözlését tolmácsolja, *Mischák* István plébános a kath. és a két lévai protestáns egyház nevében üdvözli a nagygyűlést és a tanítóság munkájához sok sikert kíván. Kijelenti, hogy a magyar kultúrát nem lehet változó jelszavak szerint művelni. A tanítóságban a kultúra legbiztosabb kezését látja.

Hrúz Sámuel tanfelügyelő üdvözli a magyar tanítókat mint Léva város vendégeit. Hogy a magyar tanitóság harmadszor tartja kongresszusát ebben a városban, annak oka nem a Léva földrajzi adottságában, hanem a város vendégszeretetében, a környéki tanitóság szíves vendéglátásban van. Tankerülete nevében megtiszteltetésnek veszi a tanitóság gyakori látogatását. Meg van győződve, hogy a tanitóság nem mostoha gyermeke sem a magyar társadalomnak, sem az államnak. A maga részéről bizalmatlansággal soha nem viseltetett a magyar tanitóság iránt.

Kovács elnök a jóindulatú üdvözlésekért hálás köszönetet mond.

Titkári jelentés.

Ezután *Vásárhelyi* Károly, az ÁMTE főtitkára fölolvassa titkári jelentését, melyet teljes egészében közlünk lapunk más helyén. A nagy gonddal összeállított és színes plasztikával megírt jelentést a nagygyűlés figyelemmel hallgatta meg és élénk helyesléssel tudomásul vette.

Kovács Alajos ismerteti a tegnapi kp. gyűlés határozatait a Tanítók Háza ügyével kapcsolatban, melyeket a nagygyűlés megelégedéssel vett tudomásul.

A tanítóképzés.

Elnök fölkéri *Szerényi* Ferdinánd dr.-t előadásának megtartására a tanítóképzésről. *Szerényi* igazgató általános figyelem közepette tartotta meg a szlovenszói magyar tanítóképzés ügyében bizonyára új határkövet jelentő előadását. A hallgatóság gyakori helyesléssel, tapssal és éljenzéssel szakította félbe az előadót, aki az ideális tanítóképzésnek korszerű kérdéseit tudományos alapon fejtegette és kijelölte a modern tanítónevelés irányvonalát. Az előadó végül a következő határozati javaslatokat terjesztette elő:

Határozati javaslatok a magyar tanítóképzéssel kapcsolatban.

I. Forduljon kongresszusunk miniszterünkhöz felirattal, melyben megkéri, hogy

1. a magyar tanítóképzőt többször tett ígéretéhez híven építse ki önálló intézetté, melynek minden évben megvan mind a négy osztálya, tehát írásban intézkedjen haladéktalanul, hogy az 1932/33. tanévben, szeptemberben megnyíljon a képző I. évfolyama, (ez az intézkedése a költségvetést meg se terhelné, mert az előirányzott költségből ép. annyi maradt fenn, amennyi az I. o. fenntartásához kell. Ha meg az abiturienst kurzust megszünt-

tenné, akkor épenséggel nem jelent megterhelést az I. o. megnyitása),

2. az externista vizsgák feltételeit szigorítsa meg mindazoknak a hivatalos javaslatoknak a figyelembe vételével, amelyek a vizsgákon gyűjtött tapasztalatok alapján eléje terjesztetnek,

3. szüntesse be a magyar tanítóképzésnek Podkarpatszka Ruszban dívó különleges rendszerét,

4. gondoskodjon a magyar tanítóképző praktikus elhelyezéséről,

5. rendszeresítse a továbbképző kurzusokat,

6. külön rendeletben figyelmeztesse a tanfelügyelőségeket, hogy bukott externistákat nemcsak alkalmazni, de pályázatra bocsátani is tilos.

II. A kongresszus mondja ki független pedagógiai folyóirat és megfelelő pedagógiai füzetek kiadásának szükségességét és hívja fel tagjainak figyelmét arra, hogy kellő számú megrendelésével megteremti a magyar tanítóképző növendékeit segítő szociális alapot.

Szerényi előadásához *Dinnyés* Károly jelentkezett szólásra. Örömet fejezi ki afölött, hogy a magyar tanítóképzésnek Szerényi Ferdinánd személyében ily hivatott vezére akadt. Hangsúlyozza, hogy a magyar tanítóképzés szűnjék meg a pedagógiai „kísérleti nyúl” szerepét betölteni. Szükségesnek tartja, hogy a magyarság részére állítsa föl az állam a második tanítóképzőt is. A magyar-nyelvű szakfolyóiratokat pedig kivétel nélkül engedjék be Magyarországból.

Nagy Sándor felsőszecsei kartárs kijelenti, hogy a tanítóképzés számára nem az akadémia fogja jelenteni a megbecsülést, hanem a tudás. Ez pedig a kor szükségletnek megfelelő tanítóképzőkben, alapos szakképzés útján szereshető csak meg. A mai négy évfolyam erre nem elegendő. Az előadó javaslatait elfogadja.

Beluch Imre barsendrédi kartárs szintén a szaktanítóképzés fontosságát hangsúlyozza. A tanítóképzés vitája már ezelőtt 20—25 évvel megindult, amikor a kérdésnek oly lelkes apostolai voltak, mint *Kriek* és *Köveskúty* lévai tanítóképezdei tanárok. Az elv már akkor is az volt, hogy *szakképzést* a tanítóképzésnek!

Boross Béla az előadó javaslataiban egyesületünk álláspontjának igazolását látja. Egyesületünk mindig a kiépített tanítóképző rendszer alapján állt, mert ebben látta biztosítékát a tanítóképzés fölkeltségének, pedagógiai értékességének, de így látja

biztosítottak az egységes tanítói szellemet is. Mióta vannak a magyar tanítóság között „öregek és fiatalok”? Amióta az egységes tanítóképzési rendszer az állandó kísérletezés következtében megoszlott. Csak az egységes tanítóképzés hozhatja el az egységes pedagógiai és kartársi szellemet!

Bíró Béla a tanítóságot, mint a köztársasági magyar kultúra kezdettől való munkásait aposztrofálja. A tanítóképzést 6 évre kívánja kiterjeszteni.

Osvald Lajos vágvecsei kartárs szükségesnek tartja, hogy az egyesület állást foglaljon a tanítóképzés utolsó fázisa: a gyakorlati vizsga irányában is. Az eddigi gyakorlat nem egyéb, mint a tanítóképzés első állomásainak, az osztály- és érettségi vizsgáknak gyanubavevése. Ez a rendszer határozottan reformra szorul.

Négyesy János a kelet-szlovenszkoói magyar tanítóság nevében tolmácsolt üdvözlője kapcsán üdvözli az ungvárkörnyéki tanítók nevében Szerényi igazgatót, aki a szlovenszkoói magyar pedagógia egén most nyugat felől fogja tovább csillogtatni tudását.

Kriek Jenő ny. tanítóképzőintézeti tanár (akit már felállása alkalmával hosszú tapssal és éljenzéssel ünnepelt a kongresszus) Szerényi igazgatóban erélyes kormányzó erő képviselőjét látja, aki az ossztanítóság kormányzó képességeivel karöltve diadalra fogja tudni vinni a tanítóképzés ügyét. A genetikus fejlődéshez ragaszkodnunk kell: a tanítóképzés ősi gyökerei a szakképzés talajához kötnek s a további fejlődés nem vághatja el e gyökérszálakat.

Az előadó javaslatához hozzáfűzni óhajtja a tanítóképző intézeti *tanárképzésre* irányuló javaslatot is, mert enélkül csak félmegoldásról lenne szó. Természetesen, egyetlen képzőért nem érdemes a tanárképzés intézményét fölállítani, de a magyarságnak, számaránya szerint több képzőre is joga van, amelyeknek megszervezése az állam föladatát képezi. Ugyancsak joguk van tanítóképzők fölállítására az egyházfelekezeteknek is. Ha ez megvalósulhat, akkor már a tanárképző létesítése is indokolt. Végül ismerteti azokat az alapelveket, melyek szerint a mai tanítóképzésnek történnie kell.

Szerényi Ferdinánd válaszolva az elhangzott hozzászólásokra, megköszöni Kriek Jenőnek tárgyilagos fejtegetéseit és kijelenti, hogy őt is ugyanazon elvek vezéreltik. A jelenlegi tanítóképző tanárait is ő neveli. A magyar tanítóképző a Magyar Tudomá-

nyos Irodalmi és Művészeti Akadémia épületében nyerne elhelyezést, ami a legjobb megoldás lesz. A magyarországi szakfolyóiratok behozatala rendeletileg engedélyezve van. A képző kibővítését 6 évfolyamra egyenlőre nem ajánlja, de reméli, hogy a jelenlegi tanítóképzők rendszere, helyes irányítás mellett megfelel és a kikerülő tanítók, valamint a működő kartársak között sem pedagógiai, sem kari szellem tekintetében nem lesz különbség.

Kovács Alajos öszinte köszönetét nyilvánítja a nagygyűlés és az egyesület nevében Dr. Szerényi Ferdinándnak, hogy az előadást elvállalta s a magyar tanítóság előtt zálogát adta az eredményes szlovenszkói magyar tanítóképzésnek. Egyben kéri, hogy nagyértékű előadását bocsássa a Magyar Tanító rendelkezésére. (Az előadást lapunk legközelebbi számában közöljük.)

Nagygyűlés elismerő köszönetét nyilvánítja a tudós előadónak és javaslatait egyhangúan elfogadja. Markovič Ede tanfelügyelő igéri, hogy az elhangzottak értelmében a tanítóképzés tárgyában hozott határozatokat illetékes helyen kedvezően fogja ajánlani.

Az óvónők anyagi és szolgálati viszonya.

Starkbauer Margit, jászói óvónő írásban küldte el a nem állami óvónők sérelmes fizetési és szolgálati viszonyairól szóló jelentését, melyet Vásárhelyi Károly, egyesületi főtitkár olvasott föl a nagygyűlés előtt. A nagygyűlés megértéssel vette tudomásul az óvónők panaszait s egyhangú határozattal utasította az elnökséget, hogy ügyükben a minisztériumban eljárjon a méltányos intézkedés céljából. Az előadást lapunk más helyén közöljük.

Indítványok.

Kovács Alajos bejelenti, hogy a tegnapi központi gyűlés a beérkezett indítványokat letárgyalta és elfogadta. Nagygyűlés egyhangú lelkesedéssel tudomásul veszi a kp. gyűlés ama határozatát, mellyel a tiszteletbeli tagok megválasztását javasolja. Eszerint nagygyűlés az egyesületi életben szerzett érdemeik elismeréséül örökös tiszteletbeli tagokul választja meg a következő kartársakat: *Banai Tóth Pál* Komárom, *Kriek Jenő Léva*, *Lakatos Károly* Komárom, *Plichta János* Érsekújvár, *Váry Endre* Kistárkány és *Lemény János* Érsekújvár. Nevezettek erről a határozatról az egyesület elnöksége útján értesítést kapnak.

Nemcsik Béla titkár azon indítványát, hogy az egyesület minden esztendőben adjon ki egy, a magyar tanítók abszolút irodalmi értékű termékeit tartalmazó szépirodalmi évkönyvet,

nagygyűlés elfogadta és megbízta Nemcsik Bélát az almanach szerkesztésével.

Berekesztés.

Kovács elnök köszönő szavakat intéz a lévai kartársakhoz, akik a nagygyűlés megrendezése körül ügybuzgó tevékenységet fejtettek ki, köszöni a jelenlévők megjelenését s a nagygyűlést berekeszti. Odakint — úgymond — megkezdődött az aratás: a dús kalászkokat kévékbe kötik. Kívánja, hogy a lelkek aratásán a tanító-aratók is gazdag kévéket köthessenek nemes munkáságuk szép terméséből!

A nagygyűlést 150 teritékes közébed követte. Délután a tanítók otthonukba indultak, szívükben a kettős tanító-ünnep magasztos érzetével és megduzzadt akarással a bizton elérkező tanítói és kultúrgyőzelemre!

(bb.)

Titkári jelentés.

Mélyen tisztelt Egyetemes Nagygyűlés!

Hölgyeim és Uraim!

Egyesületünk megalapítása óta immár harmadszor gyűltünk egybe e vendégszerető, ősi város falai között, hogy a szlovenszkói magyar tanítóság egyeteme előtt számot adjunk a letűnt három év munkásságáról s főként e munkásságunkat vezérlő irányelvekről.

Feladatomat könnyűvé teszi az a körülmény, hogy ez irányelvekről igen tisztelt s előttem szóló Elnökünk annyi lelkesedéssel és annyi igazsággal emlékezett meg s mi fáradhatatlan vezérünk oldalán az önérzet nemes büszkeségével tekinthetünk vissza a most letűnt három évre is, mellyel Egyesületünk életében immár a második évtized küszöbére érkeztünk.

A sokszor idézett és sokszor beteljesedett igazság a kis mustármagról, amely jó talajban, gondos ápolás mellett sudárba szökken, hogy azután terebélyes fává izmosodjék — szépen példázza a Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület életét is.

Tizenegy esztendővel ezelőtt pattant ki Egyesületünk megalapításának eszméje — s ez volt az a kis mustármag, amely a kartársi szolidaritás termékeny talajában csakhamar megfogant, hajtva attól az életerőtől, amelyet magában hordott.

Én már csak éppen rá akarok mutatni a mustármagból nőtt fa hatalmas törzsére, amit többé nemcsak a kedvezőtlen viszo-

nyok viharai nem dönthetnek meg, de még az esetleg támadó rosszakarat fejszecsapásai sem rombolhatnának szét; büszkén mutathatók rá a fa koronájára, melyben soha nem hervadó virágok mellett immár érett gyümölcsöket is láthatunk és élvezhetünk.

A munka, amit a letűnt három év folyamán végeztünk, hasonló volt az előbbi évek szorgos munkájához. Mint minden, határozott célratörő, állandó munka, a mienk is előbbre vitte Egyesületünket, külső és belső vonatkozásokban egyaránt.

E nagygyűlésünk alkalmával megtartandó titkári beszámolómnak nem lehet célja az, hogy a legapróbb részletekbe menően felsorolja a letűnt három év egyesületi eseményeit. Túlságosan és feleslegesen igénybe venném ezzel az itt megjelent kedves vendégeink és kartársaink türelmét. Munkásságunk mindenkor nyitott könyv volt, melynek lapjai a Magyar Tanító hasábjain mindenki számára mindenkor nyitva voltak s ahol hűen igyekeztünk beszámolni azokról az akciókról, melyeket az egyesületünk kebelében tömörült kartársak anyagi és erkölcsi érdekvédelme céljából kifejtettünk.

Programmunkhoz e letűnt három év alatt is hívek maradtunk. Soha sem tévesztettük szemünk elől azt a parancsoló követelményt, melyet a szlovenszki magyar tanítóság speciális érdekei számunkra előírtak s amelyeknek egyesületi szerveink minden megnyilatkozásuk alkalmával kifejezést adtak.

A „demokrácia” szó legnemesebb értelmében hivatásunkat úgy iparkodtunk teljesíteni, hogy minden egyes Kartársunk óhajára a legfinomabb szeizmografként reagáltunk s ha a felvetett eszme jó volt és tanítói érdekeket szolgált, iparkodtunk is annak érvényt szerezni s azt gyakorlatilag megvalósítani.

Természetesen iparkodásunkat s fáradozásunkat siker mindig nem koronázta, de ez nem lankasztotta erőinket, sőt annál nagyobb erőt és energiát fejtettünk ki az ily kérdések sikerének elérése érdekében.

Ha már itt tartunk, akkor gyakorlatilag is rá akarok mutatni egy ilyen lehangoló s eddig még sikerrel nem járó kérdésre.

A nem állami óvónök rendezetlen fizetés- és nyugdíjügye ez Égbekiáltó az a sérelem, mely e szerencsétlen Kartársnőink sorsát és jövőbeli kilátásait oly kétségbeejtővé teszi. E helyütt nem szándékozom bővebben ismertetni e kérdést, mert az nagy horderejénél fogva külön programmpontját képezi egyetemes

nagygyűlésünknek, csupán a vezetőség igazolására le akarom szögezni, hogy két éven keresztül, amióta e sérelem fennáll — egyesületünk vezetősége minden tőle telhető módon iparkodott e kérdés kedvező megoldását kieszközölni.

Második egyetemes nagygyűlésünkön biztató reménységgel voltunk eltelve a felől, hogy egy régi vágyunk megvalósítása terén az újabb ciklus majd több eredményt fog felmutatni s a tanítói áldozatkészséget hirdető „Tanítók Háza” jelen nagygyűlésünk alkalmával már áldásaiban fogja részesíteni elsősorban azokat, akik részére készül, a tanító árvákat.

Bizó reménységünk azonban nem vált valóra. Megvalósulását s ezt hangsúlyozottan ki kell emelnem, nem az áldozatkészség hiánya, sem pedig az arra hivatott tényezők lankadó energiája gátolta, hanem az az általános gazdasági depresszió, mely minden ily nagyarányú pénzügyi tranzakció keresztülvitelénél nagy, rendkívül nagy óvatosságra int bennünket.

Elnökünk emberfeletti kitartással és bámulatraméltó energiával iparkodott minden lehetőt elkövetni, hogy e szívéhez nőtt és szinte az egyesület presztizskérdésévé vált intézményt a szó szoros értelmében tető alá hozza, de a váratlanul beállott gazdasági válság oly elháríthatatlan akadályokat gördített lankadatlan munkássága elé, melyek elhárítása az ő erején felül áll s amely akadály vis majorként igazolja őt a kartársak előtt azért, hogy a Tanítók Házát még mindezideig nem sikerült felállítani.

Annál örvendetesebben emlékezhetem meg egy másik hő vágyunk beteljesüléséről, a Magyar Tanítói Dalárda megalakulásáról. Ez nem anyagi kérdés, de mégis a maga erkölcsi magasztosságában földi mértékkel fel nem mérhető gazdagodása Egyesületünknek. A legmerészebb várakozást is fölülmulta az a siker, mely Dalárdánkat megalakulása első percétől kezdve minden egyes megnyilatkozása alkalmával kísérte. Az a frenetikus tapsvihár, mely minden egyes műsorszáma végén elhangzott, zúgó morajként végigszágulott egész Szlovenszko magyarlakta vidékein, hogy a büszke tanítói öntudatot, s a testvéri összetartás mindent legyőző, mágiikus erejét harsogja a magyar tanítók tülebe.

Hálánk és köszönetünk e nagy és értékes munkáért azoknak, akik ez intézményünket létrehozták, akik annak vezetését vezéri rátermettséggel és biztos kézzel irányítják, valamint azoknak, akik önfeláldozó buzgósággal e nemes ügyet szolgálják.

Ugyancsak az öröm hangján kell megemlékeznünk egyesületünk egy másik régi küzdelmének sikeres befejezéséről. Évek hosszú sora óta úgy a központi gyűléseken, mint felterjesztéseinkben következetesen hangoztattuk a nem állami tanszemélyzet egész évre szóló vasuti arcképes igazolványra való igényét. E hosszas és kitartó munkásságunkat immár sikerrel lezárhatjuk, mert a jelen nagygyűlésünkön megjelent nem állami kartársaink is immár birtokában vannak az egész évre szóló kedvezményes vasuti igazolványoknak, melyeket a vasutügyi minisztérium a közelmúltban engedélyezett számukra.

Egyesületünk vezetősége a letűnt három év folyamán éber figyelemmel örködött afelett, hogy az egyesületi tagok anyagi és erkölcsi érdekeit veszélyeztető körülmények elhárításán a többi társ egyesületekkel karöltve és szolidarisan együttműködjenek. Így csak reá akarok mutatni arra a nagyszabású mozgalomra, melyet egyesületünk három szlovenszkói tanítóegyesülettel társulva a legnagyobb energiával folytatott s le nem zárt még mindeddig, mert a társulás alapját szolgáló kérdések sikeres megoldást még mindezideig nem nyertek.

A Szlovák Tanítók Országos Egyesületével, a szlovenszkói és podkarpatská ruszi német tanítók egyesületével, valamint a szlovenszkói evangélikus tanítók egyesületével való kooperációra utalok itt, akikkel a Slovenská Východa, a katonaviseit tanítók szolgálati éveinek beszámítása, a hadifogoly tanítók elmaradt illetményeinek utalása, a nem állami óvónők fizetés és nyugdíjügyének rendezése és a főiskolát végzett polg. isk. tanárok tanulmányi éveinek beszámítása, valamint az igazgatói pótlékok tárgyában közösen szerkesztett memorandumokat nyújtottunk át az összes minisztereknek és pártkluboknak, valamint törvényhozóknak.

Természetesen az e tárgyú memorandumokkal nincsenek még teljesen kimerítve azok a sérelmek, melyek anyagi téren főleg a nem állami kartársainkat sújtják. Így csak reá akarok mutatni arra, hogy sürgős intézkedésre van szükség a kántori állást betöltő kartársaink kántori és tanítói illetményeinek szétválasztására, valamint a természetbeni járandóságokkal bíró kartársaink terményjárandóságának újraértékelésére. A mai mélyen leszállt terményárak mellett, ha szabad így kifejeznem magam, szinte anakronizmusként hangzanak azok az árak, melyeket egyes kartársaink javadalmi jegyzőkönyveiben, illetőleg

súpisaiban olvashatunk.

Mindannyiunk előtt ismeretes podkarpatszka-ruszi tanító-testvéreink abbéli kívánsága, hogy egyesületünkkel fuzionálva sikeresebben munkálkodjanak az ő speciális érdekvédelmük terén.

E tárgyban nagyon értékes, megszívlelésre méltó cikkek jelentek meg úgy a mi hivatalos közlönyünk, mint egyéb tanügyi közlönyök hasábjain. Úgy vélem, mindnyájunk szívéből beszéltek akkor, amidőn kijelentem, hogy podkarpatszka-ruszi testvéreink egyesülési szándéka nagyon szimpatikus előttünk és testvéri szeretettel öleljük őket, mint a vérünkéből való vérrokonainkat keblünkre. Minden lehető iparkodni is fogunk elkövetni, hogy az esetleg adminisztratív szempontból felmerülő akadályokat e kérdés megvalósulásának útjából elhárítsuk. (E kérdés tárgyalanná vált, miután közben a podkarpatszka-rusziak másképp határoztak. Szerk.)

A tanítóképzés reformja s ezzel karöltve az utánunk jövő új tanítógeneráció nevelésének nehéz problémája állandó gondoskodásunk tárgyát képezte. E tárgyban úgy lapunk hasábjain, mint gyűléseinken értékes cikkek és felszólalások hangzottak el. Hogy a kérdésnek mily nagy fontosságot tulajdonítunk, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy jelen nagygyűlésünk tárgysorozatán is e kérdés tárgyalása szerepel s e kérdés előadójaul sikerült megnyernünk dr. Szerényi Ferdinánd áll. tanítóképzőintézeti igazgató urat, aki, mint a gyakorlati tanítóképzés fáradhatatlan munkása, a leghivatottabb e kérdés megvilágítására.

Egyesületünk külső szerveinek, a járásköröknek munkáságáról csak a legnagyobb elismerés hangján emlékezhetem meg. Különösen az utóbbi idők oly felemelő és jó érzéseket váltanak ki belőlünk, ha olvassuk azokat a tartalmas beszámolókat, melyek az összes járásköreink rendkívül nívós gyűléseiről számolnak be s amelyek igazolják azt a megállapításunkat, hogy egyesületünk életében egy megújodási periodushoz érkezünk, amely biztató reménységgel tölt el a jövőre nézve.

Fájdalmas érzésekkel kell a helyütt búcsút vennem egy régi, kipróbált munkatársunktól, aki 11 évi buzgó és odaadó, mindig csak az Egyesület érdekeit szem előtt tartó munkássága után megvált tisztétől. Banai Tóth Pál lapunk volt főszerkesztője ez, akiről csak a legnagyobb elismerés hangján emlékezhetünk meg azokért a felbecsülhetetlen szolgálataiért, melyeket egyesületünk egyik legfontosabb szervének, a hivatalos közlönynek megalapítása és fel-

virágoztatása terén kifejtett. Érdemeit méltóképen e nagygyűlésünk lesz hivatott méltányolni akkor, amikor öt örökös, tiszteletbeli tagjai sorába fogja iktatni.

Fájó szívvel kell megemlékeznem arról is, hogy Uhreczky Géza kartársunk súlyosan megrongált egészségi állapotára való tekintettel a tanácsadói tisztségétől megválni kényszerült, de fájó érzésünket enyhíti az a körülmény, hogy sikerült őt segédszerkesztői minőségben tisztársunknak megtartani s így azok a szálak, melyek bennünket az ő nagyrabecsült személyéhez fűznek, nem lazulnak meg, országosan elismert és értékes munkásságát más téren hasznosítja majd egyesületünk s a benne tömörült kartársak javára.

Szeretettel emlékezem meg egyesületünk eddigi polg. iskolai alelnökéről, Khin Antal tanár-kartársunkról, aki a legutóbbi egyesületi választásból kifolyólag megvált tisztségétől. Puritán jelleme, tudományos képzettsége egyesületi életünkben nagy értéket képviselt, s kérjük őt, hogy támogatását, közérdekű munkásságát a jövőben ne vonja meg tőlünk.

Ezekben bátorkodtam csak így kaleidoszkopikus képekben kartársaim elé vetíteni azt a munkásságot, melyet egyesületünk vezetősége az Önök érdekében legjobb tudással és becsületes önzetlenséggel kifejtett.

Úgy érzem és úgy látom, hogy egyesületünkre az eljövendő ciklusban még nagy feladatok megoldása vár. Azt a fundamentumot, amelyre egyesületünk építve van, csak azzal tudjuk megszilárdítani, ha e feladatokat továbbra is oly kitarító energiával iparkodunk megoldani, mint azt eddig tettük.

A magyar tanítónak soha sem volt oly nehéz, de amellet magasztos is a hivatása, mint a mai megnehezült időkben s éppen azért kettőzötten kell hangsúlyoznunk azt, hogy e súlyos helyzetünkben hivatásunk nagy-nagy szeretetére, egymás testvéries megbecsülésére van szükségünk, hogy vállt vállhoz vetve, egymást soha, semmi körülmények között el nem hagyva féltékenyen örködjünk oly nehézségek árán életre hívott és felvirágoztatott egyesületünk és az abban tömörült tagok anyagi és erkölcsi javai felett.

S én azt hiszem, hogy most, a második évtized küszöbére érve, nem tehetünk jobbat, mint ha azt ígérjük, hogy újult erővel a régi nyomokon kívánunk haladni. A régi nyomokat vezetőnk bölcsessége és egyesületünk nemes hagyományai mutatják;

a friss erőt pedig tagjaink nagy táborának elismeréséből fogjuk meríteni, melyet eddig is oly nagy hálával tapasztaltunk.

Adja a Mindenható, hogy Egyesületünknek e most kezdődő negyedik ciklusában a szlovenszkói magyar tanítóság még inkább előmozdíthassa a magyar iskola s általa a magyar kultúra ügyét.

Kérem jelentésem tudomásul vételét.

Vásárhelyi Károly
egyesületi főtitkár.

A nem állami óvónók anyagi helyzetének ismertetése.

Kitörő vulkán vészes előjeleként morajlik végig az egész földkereken a munkátalanok keserű zúgólódása; félelemmel töltve el, a még gondtalan jólétben élőket és cselekvésre ösztönözve a hatalmon lévöket, akik munkanélküli segélyekkel igyekeznek leszerelni az elégedetlenséget.

Nyomorgó embertestvéreinkkel mindenkor együtt érzünk! Jogosnak és méltányosnak tartjuk az államok azon törekvését, hogy minden eszközt, (adózás stb.) felhasználják, mellyel nélkülözésüket némileg is enyhíthetik. Őszinte szívvel kívánunk nekik, nem alamizsnához hasonló segélyt, hanem rendes, állandó foglalkozást, mely emberhez méltó, tisztességes megélhetést biztosít számukra!

És mégis, — nem nyomhatunk el lelkünkben egy fájó érzést, ha a mi közvetlen családi körünkhöz tartozó testvéreinknek, a szlovenszkói általános magyar tanítóegyesület kicsiny csapatának, a nem állami óvónóknak és nyugdíjasainak helyzetét a munkanélküliekével összehasonlítjuk. Amazok felé minden oldalról nyúlnak segítőkézek, míg ezeket mindenki elhagyta!

Igaz! Ők nem munkanélküliek, hanem fizetés nélküli szellemi munkások. Munkájuk van bőven, mert naponta 60—70, sőt gyakran 80-nál is több gyermekkel foglalkoznak. A háború előtti békefizetést a legjobb akarattal sem lehet a mai gazdasági viszonyok között munkadíjnak nevezni. És ezek a szerencsétlen testvéreink eredménytelenül deputációznak, hasztalan küldenek memorandumokat, mindenütt közönyre és süket fülekre találnak!

Hát csak akkor ismerik el a lelkiismeretesen teljesített munka jogait és érdemeit, ha arra az illetékeseket, tüntetésekkel

forradalmi dalokkal és levegőbe emelt fenyegető öklökkel figyelmeztetik?!

A némán szenvedőket, a könnyázott arccal jelentkező elaggott nyugdíjas kérelmezőket, már 14. éve félretolják. Holott nem az a koldús, aki az ajtó előtt áll, hanem a nélkülözhető intelligens ember még százsorta koldúsabb és szánandóbb annál, mivel nem nyújthatja ki a kezét alamizsnáért!

De lássuk a közelebbi adatokat:

A nem állami óvónők fizetés és nyugdíj ügye teljesen rendezetlen, így kettős sérelem érte őket. Amennyiben, úgy az 1930/70. számú nyugdíj egyenjogósításból kihagyattak, valamint az 1926—104. sz. fizetési törvény 14. §-a csak az állami óvónőkről rendelkezik s a nem államiakról, még említést sem tesz. Ezáltal a nem állami óvónők végtelenül elszomorító, sőt kétségbeejtő helyzetbe kerültek, hiszen még az államszegélyt élvezőknek is 1929 október 30.-ával beszüntették a 104. sz. tanítói törvény mértékében élvezett magasabb államszegélyt és visszavezették a 8 év előtti fizetési fokozatba, míg az államiak változatlanul megkapják a magasabb fizetést és előléptetést.

Jellemző a következő eset is: Felső-Medzev község más városokhoz hasonlóan, az óvónője fizetését, annak kérelmére és saját jószántából a 104. sz. törvénynek megfelelően emelte. De mi történt?! — Az óvónő jóváhagyás végett felterjesztette az új díjlevelet az isk. referátushoz Bratislavába, honnan azzal az átirattal érkezett vissza a községhez, ne fizessék a magasabb illetményeket, mert az csak az állami óvónőknek jár. Így szerencsétlen kartársunk 15 évi működés után is kénytelen havi 500 Kc-ért dolgozni! Az ilyen eljárás csak szűkmarkúságra neveli az óvoda fentartókat azonkívül több az igazságtalanságnál, ez kegyetlenség!

Most tehát fennáll az a visszás helyzet, hogy a kezdő állami óvónő az 1. fizetési fokban, több fizetést élvez, mint 20—30 éve működő nem állami kartársa. A nem állami óvónőkre még ma is a régi 1913. évi XL. sz. fizetési törvény van érvényben. Az ennek megfelelő nyugdíj pedig oly csekély, havi 160—180—240 Kc. 40 évi működés után, hogy kénytelenek öregén, betegen 60. életéven túl is működni, hogy éhen ne vesszenek, mivel nyugdíjuk, még a legszerényebb igényekhez mérten sem éri el a létminimumot.

Ennélfogva, arra kérjük, a nem állami óvónők, a szlovenszkói általános magyar tanítóegyesületet és annak vezetőségét,

miszerint szolidaritásból tegyen lépéseket, illetékes fórumon, hogy úgy az 1926—104. sz. fizetési törvény, valamint az 1930—70. sz. nyugdíj egyenjogósítási törvény, a nem állami óvónőkre is kiterjesztessék, s ez által tarthatatlan sanyarú helyzetük rendeztessék. Talán az egyesület szavának nagyobb lesz a súlya, mint egy maroknyi csapat ismételt kérvényezésének.

A nem állami óvónők oly kevesen vannak, hogy az államra alig jelentene számbavehető megterhelést fizetésük és nyugdíjuk rendezése. Szlovenszón csak 22 magyar nem állami óvónő van. A szlovák, német stb. kartársakkal együtt lehetnek vagy 90-en, vagy legföljebb 100-an. Az egyenlő munka, egyenlő képzettség mellett minden tisztviselői kategóriában egyenlő fizetéssel jár. Szinte érthetetlen, miért részesül ez a kis csoport ilyen mostoha elbánásban, mely kegyetlen büntetésnek is beillik!

Miért?! Miért?! — Sajnos erre a kérdésre már 14. éve nem kapunk feleletet!
Starkbauer Margit.

Arany középút.

Hozzászólás a M. T. 11. számában megjelent: „A kántor-tanítói állásokról“ című cikkhez.

A cikk frójának sokban igazat adok. A kántorválasztások nem helyesek. A nép nem lehet a kántor egyházzenei tudásának bírálója. A népel különféle momentumok befolyásolják. Csak egyet említek. Bátyám 1911-ben Németkeresztesre pályázott kántortanítónak. A falun végig ment próba napján az ő 185 cm. magasságával és 100 kg. súlyával és a népnek nyomban megíetszett. Azt mondták: „ez olyan, mint a régi mester, maga eltol egy szénás szekeret“. Pedig sem játékát, sem hangját nem ismerték még akkor. Meg is választották.

Nagyon helyesnek tartom tehát azt, hogy az egyházmegye keretén belül egy szakemberekből álló kántorvizsgáló-bizottság alakíttassék. Ki alakítsa azt? Maga a püspök. Ezt X. Pius „Motu proprio“-jában a 24. pont alatt el is rendeli. Ez a bizottság létezik is ott, ahol az egyházi zene ügye a klérus szívéhez van nőve. Hogy kik lennének leginkább a bizottság tagjai? Semmi esetre sem politikai személyek, hanem olyan egyházi zenészek, akik nemcsak helyesen (egyházias szellemben) orgonálni és énekelni tudnak, hanem legfőképpen: akik ismerik az egyháznak az egyházi zenére vonatkozó rendelkezéseit és azok betartásáért harcolni is készek. Természetesen elsősorban papnak

van benne helye, mégpedig olyan papnak, aki e tekintetben azt vallja: „amit Róma mond, az szent frás“ és nem olyan papnak, aki pld. azt mondja: „messzi van ide kérem Róma“.

Egy alkalommal figyelmeztettem egy káplánt, hogy az Úrnap egész oktávája alatt a „Panem de coelo“-hoz alleluját is kell énekelni, mire azt a választ kaptam: az mellékes. Vagy mikor az egyházzal együtt azt tanítom, hogy a praefatio orgonával való kísérése tilos, akkor azt kell hallanom, hogy: pedig az milyen szép és nálunk a székesegyházban gyakran kísérik“. Nem is hiszem, hogy ott a nevezett pápa „Motu proprio“-jának 25. és 26. pontjáról valamit is hallottak volna a rheológusok, pedig ezek a pontok előírják, hogy a szeminariumokban a legnagyobb gonddal és szeretettel kell kultiválni a hagyományos korálist, hogy a klerikusok között, ahol csak lehet, énekkar alakítandó, hogy poliphonikus művek mintaszerűen adathassanak elő. Ezeket nem én találtam ki, ezek pápai rendeletek. Sőt, mit mond XI. Pius apostoli konstitúciója? Azt, hogy a greg. korálisban és az egyházi zenében a klerikusok naponta oktatóndók. (Ezek a rendeletek benne foglaltatnak a Pustetnél megjelent „Tonkunst im Heiligum“ című könyvecskében, mely kell, hogy minden papnak az fróasztalán feküdjön.) Akik tehát úgy beszélnek, hogy mellékes és nem fontos és akiknek minden más fontosabb, csak nem az egyházi zene ügye, azok a bizottságba nem valók.

Éz a k. v. bizottság legyen hivatva arra is, hogy a már működő kántornak jóakarátú tanáccsal szolgáljon, hogy a kiűzött cél elérhető legyen. Azt máról-holnapra megvalósítani nem lehet (ezt nem is kívánja senki), de egyszer már csak hozzá kell látni! Okkal-móddal, nagy tapintattal és még nagyobb szeretettel kell az ügghöz fogni. Ajtóstul berohanni nem szabad, mert csak ártanánk.

Az én kollégám is rosszul csinálta, amikor latin misét énekelt és még rosszabbul, amikor latin litániát énekelt. A nép megbotránkozott és joggal. Magam is, mert így nem lehet a reformot keresztül vinni. A népet nem lehet kizárni! Mit kíván az egyház? Azt, hogy: a nép széles rétegeivel meg kell ismeretlni és kedveltetni az egyház ősi zenéjét, a greg. korálist, hogy a nép tevékeny része vegyen a szent misén; ne imádkozzék a szent misén, hanem *imádkozza* a szent misét.

A reformot a plébánosnak kell akarni, tőle kell a reform-

nak kiindulnia. A plébános akarata nélkül nem lehetséges a reform. A község vallásos és istentiszteleti életében a plébános a pásztor, az atya, a tanító, a vezető. Akarata nélkül a templomban nincs sem gyóntatás, sem áldoztatás, sem szentbeszéd, sem missió, sem harangozás, sem orgonálás. A plébános akarata nélkül nincs sem nagymise, sem karének, mégkevésbé *népkorális*. A plébános felelős az Isten és a püspök előtt a rábízott nyájért. A plébános nem kell, hogy zenész legyen, neki elég, ha a kijelölt célhoz vezető utat ismeri. Nem kell lovaglási tudás ahhoz, hogy egy lovas osztagot bizonyos helyre elvezethessünk, elég ha az utat tudjuk. Az ő kötelessége a kezdeményezés. Ő ismeri a nyáját, ő fogja tudni, hogyan kell a munkához látni. Hogyan? Semmiestre sem úgy, hogy: kedves hiveim, holnaptól kezdve minden latinul lesz! Ez hiba volna. Arról kell inkább beszélnie, hogy az egyház a mi anyánk, a mi anyánk nyelve a latin és nekünk arra kell törekedni, hogy ebből a nyelvből megtanuljunk annyit, amennyit csak lehet, hogy a szent misén tevékenyen résztvehessünk. Az egyház hív minden hívőt a közreműködésre és így tovább.

A plébános munkatársai a kántor és a tanító. XI. Pius pápa a tanítónőnek is jelöl ki vezetőszerepet az egyházzenei életben.

Egy község, mely általában a templomban énekel és szívesen énekel, befolyásos plébánostól fölszóltatással és tanítással könnyen rábíráható arra, hogy a nagymisén legalább az ünnepélyes imák végén a kántorral együtt énekelje az „amen“-t. Mikor már ez megy, akkor rátérünk a többi — előbb könnyebb (Et cum Spíritu tuo, Glória tibi Dómine), később nehezebb (praefáció előtti) rezponzóriumok betanítására. Micsoda öröm, mikor a pap, a „Dominus vobiscum“-ot (az Úr van veletek, vagyis, kívánok nektek minden jót) mondja és a templom százszorosán visszazengi: „Et cum Spíritu tuo“ (és a te lelkeddel, vagyis mi is kívánunk neked minden jót). Amire az egész község nem képes, azt megtanulhassa egy jobb énekesből képzett kar. Minden gyermekkel rövidesen betanítható egy korális mise. Mielőtt a dallamot tanítanánk be, a szöveget mondatról-mondatra előmondom és megkívánom, hogy a nép azt helyesen ismétlje. Úgyelek az értelmes kijelzésre és a helyes hangsúlyozásra. (A hangsúly nem jelent hosszúságot!) Ez olyan munka, amelyet a plébános vállaljon magára, legalább meg-

magyarázza a szöveg értelmét és jelentőségét, ami a tanulásnál fontos. Fontos azt is tudni, milyen sorrendben tanítsam ezután az egyes részek dallamait. Vegyük pld. a Kyrialéból a VIII. Misét* (Missa de Angelis). Ennél a betanítás sorrendje a következő: 1. Glória (ez u. i. a legkönnyebb), 2. Kyrie, Christe, Kyrie, 3. Deo grátias, 4. Agnus, 5. Sanctus és Benedictus, 6. Credo (a III.). A gyerekekkel előre betanítom a világos betűs részt, a néppel csak a kövér betűt tanítom. A betanítást még egyszerűbbé is tehetem, ha előre megfontolom, hogyan adhatom elő a legkönnyebben. Lássuk tehát!

Az 1. Kyrie-t a *-ig énekeltelem néhány jobb előénekesrel, a *-tól az eleison-t már velük együtt énekl a kar. A 2. Kyrie-t egyhangon énekl a nép (természetesen orgonakiséret mellett), még pedig azon a hangon, melyen a kar elhagyta, mert így könnyebb. A 3. Kyrie-t úgy, mint az elsőt. A Christe-ket ugyanígy. A rájuk következő Kyrie-t először úgy, mint már láttuk, másodsor a néppel egyhangon énekelve és harmadszor: előénekesekkel a *-ig, egész karral a kettős *-ig és innen az eleison-t az egész hívő sereggel. A Glória-t következőképen: Kar: Et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Nép: Laudamus te. K.: Benedicimus te. N.: Adoramus te. — és így tovább, mindig felváltva a kettős vonalig. (I. Kyrialét.)

A Credot ugyanígy.

A Sanctus-t *-ig néhány jobb előénekesrel, *-tól karral és a néppel egyelőre csak a Hosanna in excelsis-t.

„Benedictus qui venit“-et néhány jó előénekesrel, tovább a Hosanna-ig a karral és a Hosanna-t a néppel együtt.

Agnus Dei-t néhány jó előénekesrel, „qui tollis peccata mundi“: egész karral és azután a néppel együtt. Ugyan így másodsor és harmadszor is.

De nemcsak énekkel, hanem mozdulattal is részt vehet a nép tevékenyen az istentiszteleten. Pld. a vasárnapi szenteltvízhintéskor, amíg énekel, áll a nép. Az Introitus éneklése alatt térdelünk, a Kyrie éneklése alatt állunk, úgyszintén a Glória éneklése alatt is. Azután letérdelünk. Az Epistola olvasásakor leülünk. Evangéliumra felállunk és állva maradunk a Credo alatt (csak az „Et incarnatus est de Spřitu Sancto ex Maria Virgine: et homo factus est“ éneklése alatt térdelünk). Az utána következő „Et cum Spřitu tuo“ után leülünk. Praefatio-ra

* A nép számára különféle olcsó kiadás jelent már meg.

felállunk és állva maradunk a „Hosanna“ végéig, amikor is letérelünk. A „Pater noster...“ előtti „Per omnia saecula saeculorum“-ra felállunk, a „Sed libera nos a malo“ után letérelünk. Ugyancsak bátyámmal történt meg a következő eset. A régensburgi székesegyházban hallgatja az ünnepélyes misét, közben észreveszi, hogy a nép legnagyobb része a fönt leírt módon viselkedik. Ő — aki erről soha életében nem hallott — furcsának találta az egészet és azt csupa kényelemszeretetek tulajdonította. Gondolt egyet és mikor már kellemetlen volt neki az ülés egyszerűen felkelt és állt nem kisebb csodálkozására a híveknek. Nos persze, mert felállt akkor, amikor pl. ülni kellett.

Természetesen szükségünk van megfelelő kótára. A grüssau-i bencések népies kiadásait ajánlom elsősorban, vagy a dülmeln-i Laumann cégnek ily füzeteit, mely utóbbiak olcsóbbak. Azután szükségünk van egy hangszerre, amelynek segítségével a betanítás történik (legjobb a zongora) és egy megfelelő tágas helyiségre. Még egyszer ismétlem: a néppel csak a kövér belüs szöveget tanítom be, tisztán előmondva és néhányszor előénekelve, de kifogástalanul. Nem mondom, hogy ez gyerekjáték, de semmiesetre sem nehéz annak, aki a helyes korális előadását tudja és akinek éneketanításban gyakorlata van.

Még mielőtt visszatérnék a „bizottság“-ra, azt is helytelenítenem kell, hogy a kolléga úr énekkar alkalmazásával mindegy kizárta a népet. Ezt nem szabad. Az énekkar énekeljen mondjuk Offertóriumra néhány verses éneket betét gyanánt. Ilyen esetet bejelentek előbb a plébánosnak és megkérem, hogy az énekkarra való tekintettel egy kissé nyújtsa el a Sanctus előtti részt (tehát nem arról van szó, hogy a papot feltartsuk, mert ezt nem szabad). Egy kis jóakarát és minden megy. Én mindig így csinálom. Megbeszélni és akkor sok mindent elkerülünk! Áldozáskor is énekelhetnek kéthangú betéte (lehet többszólamú is) orgona kíséret mellett; esetleg az iskolás gyerekekből álló karral. Nem hiszem, hogy ez ellen a nép zúgolódnék; sőt örülne. A litánián mindent a nép nyelvén énekelteknék. A lorettoi litániát a korális dallam szerint. A megszólítást a kar, a válaszokat a nép énekelné. Ugyancsak így tanítanám be a Jézus szíve litániát is (l. Kersch „Sursum Corda“). Csak a „Tantum ergo“ és „Genitori“ kell, hogy latin legyen. Ennek a betanulása sem nehéz, mert ott van pl. az Eit*-féle egyszerű,

* Benne van a kis Zsasekovszky-ban.

de szép dallam. Tehát nem kell mindjárt greg. korálisra gondolni és fájni tőle. Áldás után újra énekelhetne a nép, amennyi csak tetszik. Tehát senki sem beszél arról, hogy a népéneket el kell hagyni, ki kell a templomból zární; sőt fel kell még jobban karolni.

De térjünk vissza a „k. v. bizottság”-hoz. Ahogy a kolléga úr azt elgondolja, nem is rossz és nagyon könnyen megvalósítható. De még mielőtt a vizsgálóbizottságot összeállítják, hogy a kántorokat levizsgálják, helyesnek tartanám, ha a vakáció folyamán minden esperesi kerületben a kerületi papság felkérésére egy lelkes egyházi zenész legalább egynapos u. n. tájékoztató kurzust tartana. Erre szükség van, mert sokaknak útbaigazítás volna az önképzésre. Már az ezen való részvételről is kapna igazolványt minden jelenlévő.

Sok mindenre volna még szükség. Jó volna megalakítani a Kath. kántor szövetséget és ebbe tömöríteni az összes kántortanítóit; ez kiadna egy szaklapot havonta egyszer és a kótamellékletet. Milyen nagyszerű volna, ha pld. a Kántorszövetség véleménye lenne döntő egy kántortanítói állás betöltésénél. Minden korteskedés, kilincselés és a legtöbb esetben minden jobb érzésű muzsikust lealacsonyító „kántorpróbák” megszűnnének. A „Kántorszövetség” minden évben egy hetes kurzust tartana. De még ennél a kántorszövetségénel is jobb volna megalakítani az „Egyházi zenészek szövetségét”. (Sokaknak nem tetszik ez az elnevezés és inkább a Cecil-egylet mellett vannak). Kik lennének ennek a tagjai? Minden pap, kántor, tanító és tanítónő. Milyen jó lenne ez, ha volna, mert ennek segítségével kiküszöbölődnek az az ellentét, amely, sajnos, nagyon sok pap és kántor között megvan és amely minden liturgikus együttműködést kizár, mely aláássa mindkettő tekintélyét. És ki issza meg ártatlanul ennek a levét? A szegény nép!

A 405. oldalon azonban nagyon téved az én kollégám, mikor így ír: Bevezetni a greg. korálist? Szép, fönséges. De elhagyni a megszokott szép népénekeket érte, annyi volna, mintha a népdalt száműznék a műdalok kedvéért”. Teljesen hamis állítás. A greg. korálist nem lehet összehasonlítani a műdallal. Vagy talán azért hasonlítja össze, mert a műdal is, meg a greg. korális is nehéz? Nem, ez nem jó összehasonlítás. A greg. korális az egyházból fakadt ősi ének. Még azt sem tudták, mi a műdal (a kolléga úr által használt értelemben),

már a greg. korális meg volt. Énekelte az egész keresztény egyház. A greg. korális az egyházi zenében olyan helyet foglal el, mint a népdal a világi zenében. A világi zene is mindinkább visszatér a népdalhoz, az egyházi zene is a korálishoz. A világi zene nagyjai (Bartók, Kodály stb.) a népdalból merítenek, az egyházi zene jelen nagyjai is (pld. Jochum stb.) a korális kiapadhatatlan forrásaiból merítenek.

A népdalt nem szabad száműzni a műdalnak nevezett kuplék, tangók stb. slágerek kedvéért, mert a népdal a néplélekből fakadt. A népdal levegője ózondús, a slágereké pedig foghagymaszagú. Csoda? Csak meg kell nézni, kik írták! A greg. korálist is tehát fel kell karolni, előnyben kell részesíteni a modern egyházi zenével szemben, mert a greg. korális azon időből való, amikor a vallásosság olyan fokon állott, hogy az emberek szinte keresték a vértanuságot, amikor tehát a krisztusi eszmékért nemcsak szájjal, hanem szívvel és tettel is tudtak lelkesedni. Igen, a greg. korális gyökere ott van a katakombák mélyén. A mindent megrontó slágerek pedig a bárókban stb. ledér helyen születnek, ott is burjánoznak és onnan lopják be magukat lassan a mi egyszerű, de nemes falusi népünk lelkébe. Hogy „más a városi nép izlése és más a falusié?” Meg vagyok győződve, hogy a falusi nép, amely vallásosabb, mint a városi, hamarabb megkedvelné a korálist, mint a városi. A falusi nép izlése e tekintetben még mindig jobb mint a városié. A városi népnek — ha szabad magam így kifejezni — nincs is izlése, neki már csak izléstelensége van.

Ezután kérdezem: olyan sok az a „szép” népének? Hiszen több, mint a fele annak, amit ma leginkább énekelnek széltében templomainkban, vajmi kevés zenei értékkel bfr. Ősi szép egyházi népénekeinket a nép legtöbb helyen nem is ismeri már, mert az újabb keletűek kiszorították.

És még valamit. Mióta énekel a nép anyanyelvén az énekes misén? A reformáció előtt nem énekel, sőt azután is még sokáig ragaszkodott az ő greg. koralisához. És előfordult, hogy csak hatósági erőszakkal tudták katolikusaikat a népének használatára rábirni. Hogy a népénekben nagy erő rejlik, azt mindenki tudja, senki sem tagadja. Maga Luther Márton használta ki ezt legjobban eszméinek terjesztésénél. S ma már komoly luteránusok panaszkodnak, hogy istentiszteletük sivár, hiányzik belőle a liturgia, mely egyedül képes a lelket felemelni,

nemesíteni.

Natorp volt egyike az elsőknek, aki 1817-ben megjelent írásában „Über den Gesang in der Kirchen der Protestanten, ein Beitrag zu den Vorarbeiten der Synoden für die Veredelung der Liturgie“ ezeket mondja: „Közel ötven éve hangos a kívánság a protestáns egyházban a jobb liturgikus formák után. Ez a kívánság az utolsó évtizedekben már nemcsak a papság, hanem a műveltebb laikusok szívében is él... „Hol vannak a régi idők énekkarai, hol a mi Responsoriumaink, a mi litániáink, a mi gyászmisénk, a mi Te Deumunk, a mi Credonk, a mi Sanctusunk, a mi Allelujáink, stb.?” Ha már a luteránusok visszastrájk azt az időt, amikor a nép tevékeny részt vett a liturgiában, miért ragaszkodunk mi katolikusok oly nagyon ellene?! Róma nagyon jól tudja, hogy miért kívánja a greg. korális széles rétegekben való elterjesztését és a népnek a liturgiába való bevonását. Nekünk, alattvalóknak, nincs jogunk kritizálni, de kötelességünk engedelmessé válni Isten nagyobb dicsőségére. Nové Zámky, 1932. június 25.-án.

Szendrei István, okl. szék. egyh. karnagy.

Egyelőre ne piruljunk!

A szlovenszkói magyar tanítóság a kötelességét jól végezte és jól is végzi. Az iskola falai között lelkiismeretesen munkálkodik. Az iskolán kívüli tevékenysége pedig úgyszólván a magyar falu egyetlen kulturális és szociális forrása. A falusi viszonyokat ismerő komoly kritikus a tanítóság e téren kifejtett emberfeletti munkáját értékelni tudja és tisztában van azzal, hogy a magyar tanító minden eszközt megragad, hogy a magyar falu kultúrnívóját emelje.

Csak azok emelhetnek alaptalan vádat ellenünk, akik a falut, speciálisan a magyar falut nem ismerik. Ezek aztán belénk is rugnak betyárosan, ahol csak tehetik. Annyiszor hangoztatják, hogy az öregebb tanítóság tudatlan, nincs a mai igényeknek megfelelő tudományos felkészültsége, hogy az öregebb tanító kezd a magábevett hitét, azaz az önbecsülését elveszteni és azt hiszi, hogy a mai tanítóképzés olyan szédületes tudást ad, a mai szemináriumokon felnevelődött ifjú annyira ki van képezve szociális értelemben is, hogy az ő képességei messze túlszárnyalják az öregebb tanítóság értékeit. Valahogy

nem tudom megérteni azt az aknamunkát, ami az öregek demoralizálását célozza, s hogy eredménnyel, mutatja Szepesi Gyula barátom e mondata:

— Nem tagadjuk, hogy népünk mostani élete új feladatok elé állított bennünket, amelyeknek megoldásához nem vagyunk tudományosan úgy felkészülve, mint a mostani ilyen irányú szemináriumokon nevelődött egyetemi, abiturians és tanfőképezdei ifjúság.

Kedves Szepesi Gyula barátom ne haragudj, hogy ezt a mondásodat szélfrancsirozom és ízekre szagatva az én látásom szerinti világítom meg a benne levő hármasság gondolatot. A szerénység szép tulajdonság és a higgadt, okos ember lelki kincse. Azonban ne csapjunk önócsárlásba.

Magam is érzem, hogy népünk új szociális problémáit nem tudjuk megoldani, de nem a tudományos előképzettség hiánya, hanem a feladatok kolosszális volta miatt. Az újabb és újabb problémák máról-holnapra kerülnek felszínre és az egyik megoldása után rendszerint kettő jelentkezik. III gyors megoldás lehetetlen. Amilyen erőteljesek vagyunk mi, olyan erőteljesen a nagy szociális problémák gyors megoldása tekintetében Tardieu, Mac Donald, Hoover, Mussolini, Brüning és a többi világhatalmasság. Az egész világon csak kapkodás, idegesség, félmegoldás, bizalmatlanság figyelhető meg; gyökeresen segíteni azonban nem tud senki. A világ sorsának intézői alapos pszichológiai megfigyelések után rájöttek arra, hogy az egész felfordulásnak, a rendes kerékvágásból kiment életnek lelki okai vannak. Az emberi rossztulajdonságok mind orgiát ülnek. A legrútabb ellen Öszentsége XI. Pius pápa is felemelte szavát a „Caritate Christi compulsi“-ban, ahol az összes bajok okozójául az Istentelen önzést jelöli meg. Benes külügyminiszterünk a kölcsönös bizalmatlanságra hárítja a felelősség ódiúmát. Napnap után nyilatkoznak tekintélyek a napilapok hasábjain, de gyökeres megoldást egyik sem tud s mindegyik avval a psziszimista meggyőződéssel fejezi be eszmefuttatását, hogy lesz még kutyábbul is. Tény az, hogy a felebaráti szeretet kihalt a világban; az embereknek szinte szadista gyönyört okoz, hogy náluk nyomorultabbat is látnak. Nem horkan fel a világ arra a rövid hírrre, hogy Kanadában tudomiséhány hajórakomány búzát a tengerbe süllyesztettek, csak azért, hogy a búza árát felszórólják. Amit a jószágos Isten az embernek adott,

hogy nyomorult életét fentarthassa, azt az istentelen ember inkább a tengerbe süllyeszti, semhogy éhező embertársainak adná, ilyen állatiasságért, amire csak a kizsákmányoló és öncélú lökegazdálkodás vezethet, alvó lelkiismerete miatt a világ mai „okos és modern“ embere a füle bojját sem mozdítja. (Állatiasságot írtam? Érdekes. Pedig a farkas csak addig marja el a társát zsákmányától, míg éhes. Ha jóllakott irigység nélkül nézi, hogy a másik is megrakja a bendőjét. Erre csak az ember, az erkölcsi bázisát veszített „homo sapiens“ képes.)

„Hű, de magasan kezdi“ — mondja az egyik olvasóm. „A tanítónak nem ez a szociális feladata, hogy Tardieu-k dolgába avatkozzék, hanem szövetkezettel alaptíson és vezessen, stb.“

Bocsáss meg kedves ismeretlen, ez tévedés. A dolog lényegébe kell nézni először azért, mert a Graf Zeppelin korában nem lehet a szlovenszki magyar lakosságot kínai fallal körülvenni és a szociális bajait lokálisan meggyógyítani. Láttad testvérem azt az ideges kapkodást, amikor Ivar Kreuger golyót röpített az agyába? A világ összes börzéi zúgó méhkasokhoz hasonlítottak. New-Yorkban is. Sidney-ben is. Prágában is. Bratislavában is. A gazdasági láthatatlan érdekszálak úgy behálózták az egész földtekét, hogy az egyik helyen történt katasztrófa feltétlenül érezteti a hatását mindenhol. A szlovenszki magyarnak nem mindegy, hogy Brazília kávékirályai mozdonyt fűtenek-e a kávéval vagy engedve a kávé árából, azt piacra vetik-e. Mert az első megoldás esetén a szlovenszki zsellér fia sohasem fog reggelre kávé inni.

Vagy itt a nagy kérdés! Mi lesz Németországban? Brüning ment. Von Papen jött. „A birodalom belügye“ — mondja a felületesen szemlélő. Pedig dehogy. Lehet, hogy Karácsonyra a saját gyomrunkon fogjuk érezni, hogy von Papen csak egy parvenű.

Ezért mindenkinek, különösen nekiünk nevelőknek tisztában kell lennünk a nagy kérdésekkel. Kell, hogy helyes világnézetünk alakuljon ki, mert a saját világnézetünket akarva és akaratlanul az iskolában átültejtjük a gyermekek lelkébe, tehát kartársaim nyitott szemmel nézzük az eseményeket és szellemi áramlatokat. Gyakoroljunk mindennel és mindenkivel szemben kritikát. De hiszen ezt mi megtesszük. Hitem szerint kiveszett az a tanítótípus, amelyiknek egyetlen szellemi tápláléka a kalendárium volt. (Azt viszont Kardos tanárjelölt

úrnak is be kell látnia, hogy a Magyar Tanító világnézetet nem adhat, mert abban a pillanatban darabjaira hullna szét az Egyesületünk, amelynek ez az orgánus a hivatalos szócsöve. A M. T. szeríntem csak egy irányban dolgozhat: az egységes szlovenszkói magyar tanítólélek kialakításán. Ezt pedig a M. T. jól-rosszul (kinek a pap, kinek a papné) meg is tette. Az ilyen szemszögből kritikát bátran kiálljuk. Hogy bizonyos tekintetben (külső alak, oldalszám, Intenzívpedagógiai munkásság, stb.) viszonyaink nem a legrózsásabbak, mi is tudjuk és teszünk is róla, hogy ezen a fronton rövid időn belül örvendetes javulás álljon be. De tanárjelölt úr, Ön is szlovenszkói magyar pedagógus és látjuk, hogy bírálni tud, illetve ehhez érez magában tehetséget. Munkásságát is szeretnénk látni e lap hasábjain, hogy megismerhetnénk és megbírálhathatnánk a bírálónkat. Ha Ön ezt megteszi, elhiszük, hogy a bírálata segíteni akaró és reális volt. Ha nem? . . . hát akkor Ön már meg is kapta a kritikája kritikáját. Csak így. Némán. Ha már ilyen vargabetűt csináltam, az Ön személyén keresztül az egész bratislavai szemináriumot meginvitálom. Tudom, hogy főszerkesztőnk szívesen közölte le az ott elhangzott előadásokat, ha azok értékesek és politikától mentesek. Legalább lesz egy kapcsunk a legfrissebb ifjúsággal.)

Az öregebb tanítóságnak világnézete van. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a szlovenszkói magyar tanítóság két, merőben ellenkező világnézetű táborra oszlott. Magyar Tanügy kontra Világosság. A Magyar Tanítónak éppen az a feladata, hogy világnézeti szempontok fölé emelkedve, a két táborot csupán általános tanítói érdekek megvédelmezése és az elméleti pedagógia művelése szempontjából egyesítse. Ha a M. T. az eddig követett helyes irányát akár jobb, akár balfelé eltolná, megfojtaná az Egyesületet. Ez az „arany középút“ a helyes. Hogy valaki ne gondolja, miszerint én a „szürke tömeg“ szószólója vagyok, (ilyen nincs is) bevallom, hogy a Rerum Novarum, Quadragesimo Anno és a Caritate Christi alapján akarom látni a szebb jövő kialakulását és ilyen értelemben munkálkodom is. Ennek dacára karl érdekelm az erők tömörülését kívánják és a leglelkesebb híve vagyok az Egyesületnek. Ha a M. T. akár balfelé, akár jobbfelé gravitálna, rögtön faképnél hagynám. Miért? Mert vagy olyan irányt követne, amelytől olyan messze vagyok mint Makó Jeruzsálemtől, vagy feleslegessé

válna, mert világnézetű lapom már van. Azt hiszem hogy így lenne mindenki és a M. T. maga maradna.

Az öregebb tanítóságnak tehát a legfontosabb kelleke, a szociális viszonyokban való helyesen látása, megvan. (Hogy ki hogyan lát, az itt nem fontos.)

Konkretizáljuk most, mit tehet a tanító (itt még a magyar sem fontos, mert a bajok általánosak az egész világon) szociális téren és hogyan oldhatná meg a problémákat? Megoldani bizony sehogyan sem tudja; csak segíthet megoldani.

Ez a munkássága kettős irányú kell, hogy legyen. Az egyik a caritatív, a másik a szociális munkálkodás. Úgy az első, mint a második két részre osztható: Magánalamizsnálkodás és segélyakciók szervezése; lelki munka és szociális intézmények szervezése, illetve vezetése.

Magánalamizsnálkodás. A caritatív tevékenység nem megoldás, csak kényszerűség. Sőt ma *égető* kényszerűség. Operafigurákká nevenségesülnénk, ha negyedóránkig énekelnénk, hogy mentseik meg a fuldokló grófot, illetve hangoztatnánk, hogy az éhezőket nem szabad hagyni elpusztulni ha közben éhenhalnának.

Az éhezők nyomorán hathatósan segíteni nem tudunk a szerény anyagiak miatt. Jó példával járunk elől. Van olyan nap, hogy két, sőt három vándorló, munkát kereső munkanélküli szerencsétlenül ül az asztalomnál és megosztom velük szerény ebédemet, mert szívem vérzik, ha a társadalom e páriáit látom. A faluban is felkeressük tele kosárral az erre rászorultat. Javadalmi fánkból is jut a szegényeknek. Az éhségtől sáppadozó tanulókat is megkávéztatjuk. Csak egy baj van. Magunknak is kicsiny a lisztes zsákunk, hamar kiürül a zsíros bödönünk, nagyon lapos a pénztárcánk. De . . . mindent megteszünk, amit megtehetünk. Az ifjúság e téren csodákat nem művelhet. Kénytelen lesz ő is a pénztárcájához alkalmazkodni.

Segélyakciók. Ha előbb még valaki „embere válogatja” állásponton volt és kéikedően mosolygott, a segélyakciókkal kapcsolatban még ezt sem teheti meg. Mutasson valaki nekem egy olyan tanítót, aki nem használ fel minden alkalmát a társadalom nyomorultjainak megsegítése érdekében. Ez a munkásságunk többnyire csak az iskolára terjed ki. De tudom, hogy az ifjúság sem bír tovább és szélesebb munkakörre terjeszkedni. Mi kérünk, könyörgünk, sírunk, dicsérünk, levelezünk

e téren; ő sem tehet mást. Tudom, hogy nem szabad megállnunk és harcolni kell a közömbösség, önzés és a szeretetnélküliség ellen lankadatilannul; de nemcsak mint tanítóknak, hanem mint embernek is a gyermekereget kell elsősorban szem előtt tartani. A felnőtt könnyebben viseli el az éséget, hideget, nélkülű özést, mint a gyermek. A felnőtt többé kevésbé oka is annak, hogy a világ ilyen cudar arcot vett fel, (Az Isten szépnek teremtette a világot, csak az emberek rontották el. Ebben mindnyájan segítettünk a kolomposoknak; úgy az élők, mint a holtak.) míg a gyermek nem tehet róla, hogy olyan időben született, amikor a nyomorult viszonyok miatt a szülei nem tudják neki megadni a létminimumot sem. Nem szabad a gyermeket éhezni hagyni azért sem, mert a rosszul táplált gyermekből satnya ifjú és munkaképtelen ember válik. A teljeszóra! bevezetése az öreg tanító érdeme. A déli levest is ez harcolta ki nekik. A karácsonyi szeretetedományok összegyűjtése is a tanító dolga. Meleg ruhát cipőt koldulunk. Lassan rémei leszünk a falu intelligenciájának, a tehetősebbeknek, a pol. községnek, az iskola-fenntartónak (akitől ingyen könyvet és tanszert követelünk) a hitel- és fogyasztási szövetkezeteknek, sőt . . . még Bafának is. Tehet itt az ifjúság többet? Nem.

Ide nem tudományos felkészültség, hanem nemes szív, fáradhatatlan kilincselés és jó terep kell.

Le!ki munka. Míg a caritatív tevékenységünkkel a meglevő nyomort igyekszünk enyhíteni addig a szociális munkálkodásunk a jövőre irányul. Kevés közönlük a konzervatív elem, mert be kellett látnunk, hogy a mai állapotok fentartása lehetlenné vált és ehhez csak az a kis iöredék ragaszkodik, amelyik a tömeg rovására még mindig aranyvilágát éli. Miközben arról gondolkoztunk, hogy hogyan lenne, ha úgy lenne, ahogy lenni kellene, természetesen a tanítóságban sem terjed el egy egységes megoldás gondolata, hanem különböző irányok és elvek szolgálatába állottunk. Egy dologban mindnyájan megegyezünk s ez az, hogy a mai helyzet nem egészséges állapot s hogy a mai caritatív munkálkodást és ellátást (a munkanélküli segély sem más) fel kell váltani egy nagyszabású és teljesen megoldó szociális reformnak. A helyesen látók és a téma lényegébe tekinteni tudók előtt nyilvánvaló, hogy ez nem megy máról-holnapra. Minden elhirtelenkedett, erőszakos felbo-rítás könnyen a kulturánkat is kivégezheti. Ezért fegyelmezni

kell magunkat és másokat is.

Ez a mások fegyelmezése az a bizonyos lelki munka, ami ránk vár. Itt aztán az utak elválnak és mindenki azt hiszi, hogy az ő útja vezet Rómába. A Magyar Tanító nem lehet világnézeti viták fóruma s így a magam meggyőződését sem kívánom itt lefektetni és érvekkel alátámasztani.

Bármilyen világnézetű is legyen a tanító, a legrútább emberi rosszulajdonság, az istentelen önzés ellen harcolnia kell mert az a bajok főokozója. A nemes és szép emberi tulajdonságokat ápolnunk kell, a rútakak pedig gyomlálunk úgy az iskolában, mint az életben. Hirdetjük a kölcsönös bizalom és a gyakorlati felebaráti szeretet megváltó voltát. Kárhóztatnunk kell a tőke öncélúságát és kizsákmányoló zsarnokoskodását, de helyeseljük a helyes tőkegazdálkodást. A fizikai munkássággal közös eszmei alapot keresünk. (Nem folytatom, mert félek, hogy én rontom el az „arany középutat.“)

Dolgozni azonban e téren minden tanító dolgozik. A tudományos alapot ehhez a képzőben mi is megkaptuk az akkor, viszonyokhoz mért kvantitásban. Amikor pedig láttuk, hogy ez nem elég, önképzés útján igyekeztünk pótolni e hiányt, s ez a legtöbbünkénél sikerült is.

A mai ifjú e téren való kiképzése és az intézetből, kurzusról és egyetemből hozott vemhessége nem lehet túlszárnyalója az élet viharában megedzett és realizált elgondolásoknak és elveknek. Nekik is át kell esni a csalódásokon, mert a teóriák csak teóriák. Az élet tisztítótüze mutatja meg aztán, hogy mi az igazi értékük.

S még valami! Társadalomtudományi kiképzést nem lehet irány nélkül adni s ez mindig az előadótól, illetve a szeminárium közszellemétől függ. Maga ez a tény megmagyarázza, hogy az ilyen „tudomány“ lehet tudományos, de nem biztos, hogy helyes.

Szociális intézmények szervezése és vezetése. Ha e téren vesszük tárgyilagos bírálat alá az öregebb tanítóság munkáját és törekvéseit, szégyenkezés helyett önérzetesen kell visszautasítanuk minden lekicsinylő kritikát.

Itt van a szövetkezet-ügy! Vajjon kinek köszönheti a magyar falu a tej-, fogyasztási, hitel-, és egyéb szövetkezetek megalakulását és virágzó fejlődését? A tanítóknak. Minden önelgyezés nélkül kijeleníthetem, hogy e munkakörben *aposto-*

Iaink vannak, akik a falu lakosságát kiragadták a lelketlen spekuláció és uzsora karmaiból. A papság szerepe a szövetkezettel kapcsolatban inkább reprezentatív, míg a tanítóé a komoly, szívfós munka.

Vegyük a méhészetet! Éppen e lap hasábjain ismertünk meg egy lelkes tanító-méhészt, akinek apostolkodása e téren eredményesnek, sőt annyira eredményesnek mutatkozott, hogy Komárom megyét az első helyre vitte e téren. Ilyenek pedig sokan vannak köztünk.

A tanító érdeme az is, hogy ma már fehér holló számba megy a biztosítatlan falusi ház. Jégbiztosítás vagy életbiztosítás számára még nincs előkészítve a talaj, de itt is munkálkodunk.

A faiskolák bevezetésével és annak szakszerű vezetésével a tanítót bízták meg s az ő szívóssága irtotta ki a vackort termő fát és ő buzdította a népet nemes gyümölcsfajok termelésére, amiből ma már tekintélyes haszna van a falusi gazdának.

A racionálisabb gazdálkodás szószólója a tanító. A műtrágya szintén a tanító unszolására került a gazda földjére. A sárral betapasztolt 20×30 cm nagyságú ablakot ki növesztette 80×120 cm nagyságra?

Mint, ahogy lehetetlen elsorolni, hogy mit tett a tanító szociális téren a magyar falu érdekében, éppen úgy egy cikk keretében lehetetlen vázolni a megvalósítandó eszméket is. Ez a szó azonban kifejez mindent: *folytatás*. Igen. Megállás nélkül, fejleszteni a szövetkezet-ügyet, tovább küzdeni a falu közegészségéért, a mezőgazdaságban a gabonatermelésről álcsapni az olajmagvak, takarmány termelésére és az ezzel kapcsolatos intenzívebb állattenyésztésre, különös tekintettel a baromfi- és tojás-termelésre, a méhészetet szinte fanatizmussal kell propagálni, köztudatba vinni a fagostítás szükségességét, stb, stb. Persze itt szívesen fogadunk egészséges gondolatokat, ügyes megoldási terveket és ifjú, lelkes munkásokat, mert nagy az aratás, de kevés az arató.

Amikor dióhéjban elmondtam, hogy mit tett az öregebb tanító szociális téren és mit szándékozik tenni, be kell látnunk, hogy nincs okunk a pírulásra. Sőt!

* * *

Átcsapva a kulturális mezőkre, még könnyebb a dolgom, amikor bizonyítani akarom, hogy nem voltunk télenek és keményen dolgoztunk e területen is. Itt már nem lehet tudo-

mányos előképzettség hiányáról beszélni.

Nem tudom, hogy más intézetekben milyen munka folyt, de az én Alma Materemben, a lévai képzőben valami csodálatosan hatalmas és komoly munkában izzadtunk. Lehet, hogy máshol kedvezőlenebbek voltak a viszonyok, de innen pusztulni kellett annak, aki nem bírta az iramot. Az anyagi adottságok megvoltak, mert az épület 1911-ben épült modern követelések szerint és a felszerelése tökéletes volt. Tanári kara pedig csupa szaktudós. A három igazgató közül Kövesküli kiváló történész és zenész, (Lásd pl. M. T. kottamell. 1931 júl. 1.). Kriek a képzett természettudós prototypusa, a modern irányzatok úttörője, az ideális Szeretettanár mintaképe, Horváth kitűnő nyelvész és fizikus volt. Legkiválóbb tanárunk Frank, ez az ifjú óriás öntötte belénk a szűkebb értelemben vett szakudást. Szédületes pedagógiai tudása miatt rögtön Imre Sándor után következik, akít a legnagyobb élő magyar pedagógusnak tartok.

Bocsássanak meg, hogy a tárgytól eltérve Frankról néhány szót szólok. A vérszfv tanárok egyike volt. Nála tudni kellett. Kipréselte a tudományt még a leglustábból is. A modora annyira hideg volt, hogy az egész osztály reszketett az órája előtt. És csodálatos! E mogorva külső mögött arany-szfv lakott. Akiben hivatást fedezett fel, azt ösztönözte erőinek teljes kifejtésére. A tanári könyvtárból az illetőnek átadott egy-egy pedagógiai munkát és megkövetelte, hogy arról kritikát mondjon záros határidőn belül.

Legkedvesebb emlékeim közé tartoznak azok a tudományos viták, amelyeket villája terraszán cigarettaszó mellett vívtunk egymással a langyos nyári estéken. Diákkifejezéssel élve, itt „hasalni“ nem lehetett. Néha négyen-öten kaplunk egyszerre meghívást hozzá és olyan parázs szellemi párbajokat vívtunk, hogy hangos volt a környék. Legnagyobb örömlünk az volt, (de neki is), ha egyen birtuk dcrengolni az érveit.

Neki és az egész Alma Maternek köszönhettem azt, hogy (a prevrat miatt tanulmányaim megszakadtak) a bratislavai vizsgáló-bizottság előtt sziklaszilárdan megálltam a sarat, pedig tanulmányaimra ekkor már hat év fátyla borult. Sohasem felejttem el e mondását: „Értékesebb ember az, akinek akár jó, akár rossz véleménye van, mint akinek semmilyen

sincs". Ezért az alaki képzésre fordította a fősúlyt és ezzel egész embereket nevelt, akiknek megvan a továbbképzésre oly feltétlenül szükséges fundamentumuk.

A bratislavai képző és abiturients kurzus ennél többet nem adhat szaktudásban, mert a mi képzésünk az erők teljes kiizgulása volt.

Ha a mai tanítóképzést értékelni akarjuk és tárgyilagos bírálatot akarunk mondani felette, feltétlenül disztinkválunk kell.

Az externista vizsgákon tanítónak ütöttek a legkönnyebbek. Már maga az a tény, hogy a három polgári elégséges a vizsgaengedély elnyeréséhez, megmond minden kritikát. A bukott gimnazista a Dunába ugrás előtt megpróbálja az érettségi letetését és ha sikerül, akkor tanító lesz. Elég fájdalom, hogy mi vettük át a finánc szerepét.

Hogy milyen vegyes társaság gyűlhet össze a vizsgálóbizottság előtt, amely rostálja is őket irgalmatlanul, egy életrajzot adok. Kereskedősegéd. Megunta a szakmát. Önként jelentkezik katonának és továbbszolgáló altszót akar lenni. A fegyelem innen is megugrasztja. Soffőr lesz. Magánúton leteszi a polgárit. Ma kisegítő tanító. Komolyan hiszi, hogy oklevelet kap. S miért ne kapna? Hiszen ez nem újság. Hiszen már kétszáz esztendővel ezelőtt is megtörtént, hogy jóírású obsitos „mester“ lett.

Más. Vonaton utaztam. Az externista vizsgára behivattak beszélgettek a velem szemközli padon. „Csak protekció kell és megy minden“, — optimistáskodik az egyik. „Ez többet ér“. — jelentette ki a másik és a hüvelykujjával gyengéden megdörzsölte a többi ujját. Borzasztóan dühöngtem magamban, de megkaptam a költői igazságszolgáltatást. Később Párkányban megláttam az egyiket, a protekciósát. A vonatban melléje ültem. Bemutatkoztam neki. „Mondja kolléga úr, sikerült?“ „Egy narancshéjont csúsztam el“, — mondta lemondó fájdalommal. „Tudja, mit kérdezett a Végh főlem? Hogy mi a tanítás materiális és formális célja. Ilyen hülyeségekkel gyötrik ott az embert. Pedig jó tanító lehet az ember enélkül is“. — Amikor nem osztottam a véleményét, majdaem kidobott a vonatból.

Ezeknek a fiatalembereknek a maguk szempontjából igazuk van. Ha megadatott az a lehetőség, hogy beleugorhatnak egy vakra vagy hatra menő játékba, nem lenne bennük életrevalóság, ha nem próbálnák meg.

Mindenesetre megnyugtató, hogy 100–120 vizsgára bocsájtott közül csak 10–12 kap pedigrélt és ezek is javarészt érettségizettek. Azonban a forma megalázó úgy rájuk, mint ránk nézve. Ezért kari érdekeink feltétlenül megkívánják, hogy küzdjünk a tanítóképzés ezen módja ellen.

Haladás lenne már az is, ha a vizsgáztató tanároknak meg lenne tiltva a vizsgázókat előkészíteni. Noha meg vagyunk győződve, hogy a kari és tanftásügyi magasabb szempontokat nem tévesztve szem elől igazságosan mérnek, mégis igaz az, hogy az ajándék a királyok szívéit is megpuhítja. A túl-méretezett óradíj vagy az egy összegben megállapított előkészítési honorárium pedig nem más, mint burkolt ajándék.

Itt nincs mit szégyenkeznünk tudományos előképzettség dolgában. Hangsúlyozom, hogy nem tartjuk helyesnek ezt a „képzési”, de ha már valaki ilyen módon is, de tanító lett, a szívünkre öleljük. Bízunk abban, hogy ha csak az élet vihara dobta is őket a tanftói pályára, hivatást kapnak, ha a leg-nemesebb anyaggal, a fejlődő gyermeki lélekkel foglalkoznak. Amennyiben szaktudásukat bővíteni fogják önkritikával és továbbképzéssel, derék tanítók válhatnak belőlük. Azonban — sajnos — éppen ők vannak a tanftói gyűléseken a leggyérebben képviselve. Ha az „ifjú és öreg” tanftóság szeparálódása e berekből indult ki, ennek kárát a legkevésbé sem mi fogjuk vallani.

A legjobbnak a tanftóképzőt tartom. Egy modern felszereléssel és jó tanári karral bíró képzőből kikerült ifjú velünk egyértékű. Speciálisan a bratislavai képzőről csak elismeréssel lehet beszélni. Tanárai közül csak dr. Szerényi Ferdinánd igazgatót ismerem nyomtatott betű útján s hiszem, hogy (ha a beszédnek is olyan mestere, mint az írásnak) magához hasonlóvá gyúrta az egész tanári kart. Az innen kikerült ifjú tanftók és a mostani növendékek is (már akiket ismerek) a modern irányzatok fanatikusa. Öröm beszélni velük. Csupa lüz, akarás, megtestesült tudományszomj és hivatás némelyikük.

Ugyanezt lehet mondani tudományosság szempontjából az abiturienésekre is. Szándékosan hagytam utoljára a kurzust és megindokolom, hogy miért tartom kevesebb értékűnek a képzőnél.

A kurzistáknak egy előnyük van a képzősökkel szemben,

s ez az, hogy komoly felnőtt férfiak és hogy a kurzus meg-rohanása miatt a rostáló bizottságnak módjában áll, képletesen szólva, a „tejet lefölni”.

Ezen előnnyel szemben határozottan hátrány az, hogy az összes pedagógiai tudományokat rövid ízf hónap alatt kénytelenek felszívni. (Elsőrangúvá tenné ezen intézményt annak két évre való kifejesztése.) A képző és a kurzus egyenlő szaktudást ad; de míg a képző lassan permetező esőhöz hasonlóan időt ad az anyag felszívásához, addig a kurzus záporként zúdítja a hallgató nyakába az ismereteket. A zápor-nak pedig jellemző tulajdonsága, hogy a föld nem bírja elinni a hatalmas víztömeget, tehát leszalad róla. Én, őszintén szólva, nem lettem volna képes a nem éppen könnyű és kevés (tesitan, lélektan, szervezettan, nevelésan, tanítástan, módszertan, nevelés-történet, gyakorlati tanítás, pedagógiai munkák tanulmányozása) pedagógiai szaktudást oly mértékben magamévá tenni, mint azt a képzőben négy év alatt játszva megteltem.

A képzős tanítónak készül és számára a vágyak Csím-borasszója az érettségi bizonyítvány és az oklevél. Ne moso-lyogjunk! A megelégedettség és a hivatásszeretet a legfonto-sabb kellék minden életpályán! Ezzel szemben a kurzistáknak 90%-ban még álmukban sem jutott eszükbe, hogy valaha tanító lesz belőlük. Már pedig az az ifjú, aki titokban azt hitte, hogy herceg Eszterházy pont rá várt, hogy jószágkor-mányszójjává kinevezze; vagy a jogász, aki álmában, mint híres kriminalista, a bíróság elnökével késhegyre menő szócsatát vívott; vagy az a mérnöknek készülő, akinek az volt az ambíciója, hogy öregségében mint a Skodaművek fő-főljéje vonuljon nyugalomba, (s melyik ifjúnak nem voltak ily vágyai?, az szerencsétlennek érzi magát ha akár a szellemiek, de kivált az anyagiak és a kilátástalan jövő miatt a szürke és lenézett tanítói pályára kényszerül. Ez az ifjú aztán nem tanítónak, hanem csaktanítónak érzi magát.

Szeretek az emberek veséjébe nézni és pszichológiai meg-figyeléseket teszek, ahol csak lehet. Egy tanítógyűlésen egy új arcot láttam. Abiturienst kurzust végzett. Egy ártatlan kérdést adtam fel neki: „Kolléga úr is hajóörölt?” Nem kérdezte, hogy hogyan vagy miért, hanem rögtön ráfelelte: „Igen!” És mosolygott hozzá olyan kínosan, szégyenkezve, mint akit lopáson vagy hazugságon érnek. Ha ezt a mosolyt hanggá

lehetne átalakítani, egy szegyenkező „lássa, ide süllyedtem“ lenne az eredmény. Persze, az ilyen kérdés után erkölcsi kötelesség meghallgatni az okokat is. Ezután szinte utaztam az abiturientsekre. Alkalmas pillanatban feladtam az obligát „kolléga úr is hajótörött?“ kérdést, amire csak egyszer nem kaptam meg az obligát „igen“-t.

E két ok miatt becsülöm többre a képzőt. Azt viszont elismeréssel szögezem le, hogy az abiturientsek gyönyörűen be tudják dolgozni magukat a gyakorlatban és nem egy kiülő tanerőt ismernek közülük. Ennek okát abban látom, hogy a kurzus olyan alapot ad, amire lehet építeni és így megadja a lehetőséget az önképzésre.

Szemlém végére érve azonban meg kell állapítanom, hogy szakludás tekintetében nincs okunk a pirulásra. De van azoknak akik tanulmányaik elvégzése után nem képezték magukat tovább s így az újabb pedagógiai irányokat nem ismerhetik. Ezeknek figyelmébe ajánlom ezt a nem csak papokra vonatkozó közmondást: „A jó pap holtig tanul“.

* * *

Ami az iskolán kívüli kultúrtevékenységet illeti, az öregebb tanfőtség dolgozik. A kultúrházak építésére mindenkor a tanító ösztönözte a lakosságot. Hogy ezen a téren még sok a tennivaló és még korántsem értünk el kielégítő eredményt, ezért nem a tanfőtség nemtörődömiségére, hanem az adott anyagi viszonyokra hártom a felelősség ódiumát. Igaz, hogy több lelkesedéssel már nagyobb eredményt lehetett volna elérni, de az is igaz, hogy olyan nehézségek állják útját a legjobb akarásnak is, hogy nem csodálkozom azon ha valaki kedvét veszli.

A tanfő csak egy ember és eredményesen csak úgy működhet, ha lelkes munkatársakra akad. E téren pedig mit látunk? Az egyik faluban a nagyhonöröknél, a másikban a puskacsónél, a harmadikban a boroskancsónál van a világ vége. Nemhogy segítőtársak lennének azok, akiknek annak kellene lenni, hanem egyszerűen kigúnyolják a fiatal idealistát és az akarását akarnokságnak nyilvánítják. Ez a jobbik eset. Itt még lehet dolgozni. Csökkentett gőzzel, de lehet.

Sok-sok faluban folyik csendes, de igen komoly kultúr-munka. Szinte a lehetetlennel határos egyik-másik kartársunk óriási erőfeszítése, amikor szindarabot rendezve ő a rendező,

a stúgó, a sminkelő, díszletfestő, pénztáros, szinpadkonstruktor, jelmezgyártó, szóval minden. Ha aranyéremmel tüntetnék ki a legmunkásabb kultúrembert, én ennek itélném oda, mert még azt is kénytelen elszenvedni, hogy az előadás után a felesége Önagyága idegrohamot kap, mert a szinpadfüggönynek használt ágyterítőt egy kiálló szög végighasította.

Ne gondoljuk azt, hogy csak azokban a falvakban folyik kultúrmunka, amelyekről az újságok referádái megemlékeznek. Sok embernek nem természetese a nagydobbal való dolgozás és túlzott szerénysége miatt még a szomszéd faluban sem tudnak a munkásságáról. (Ez ép oly hiba pedig, mint a túlzott — szerénytelenség. — Szerk.)

Nem akarok senkit sem jóban, sem rosszban „kiszervezni“ s ezért sem a falu, sem a személyek neveit nem említve, csupán annak bizonyítására, hogy igenis komoly munka folyik a magyar falu szociális és kultúrnfvójának emelése érdekében, említtem a következő esetet.

A múlt télen minden vasárnap kultúrelőadást tartott egy plébános és két tanító a „Népházban“ olyan eredménnyel, hogy 400—500 hallgató alatt a padok törtek össze. A zsufolásig megtelt teremben még egy tűt sem lehetett volna leejteni. Előadásaikban megismertették a néppel a nagy szociális problémákat, a természettudomány alapelemeit és az összes magyar próza- és versírókat. Befejezésül minden előadás után a műkedvelő gárda egy-egy bohózatot, kis vígjátékot adott elő. Aki szindarabot rendezett, az tudja, hogy mit jelent minden héten egy szindarabot lerendezni. És megtették. Lelkesedésből. A föld népe iránti szereteiből. Belépő díj nélkül. Ingyen. Sőt a kiadásokat maguk fedezték, hogy a kített tányér ne maraszson othon senkit. Ez olyan községben történt, ahol azelőtt hasáhos cikkek jelentek meg a lapokban, ha az útszéli feszületet három forint húsz krajcár költséggel megaranyozták és újra megáldották.

Tehát ne itéljünk a látszat után! Sőt a külső eredmény sem mértékadó, mert míg az egyik helyen gyönyörű adottságok vannak és a valóságos eredmény cseppet sem az erők teljes kifejtése, addig a másik helyen a legkisebb eredmény is emberfeletti munkát követel.

Ami pedig a fiatalságot illeti? Az, hogy dr. Szerényi Ferdinánd a magyar faluban végzendő kulturális és szociális

misszióról értekezett, még csak belső eredmény. Természetesen jóleső tudat, hogy a tanítónak készülő ifjú instrukciót kap e téren is, de gyakorlati téren az eddigi abiturienst és újjászó tanítóképezzel ifjúság még nem mutatott fel olyan eredményt, amire az öregebb tanítóság akár elismerőleg, akár fejcsóválva felfigyelt volna. Hanem igenis bekapcsolódott abba a szegényesnek látszó, de szívós lelkesedéssel vívott harcba, amit az öregebb tanító már évtizedek óta folytat.

Az eredmény néhol lüjlő, néhol semmi. Községenként változó. Itt igazán megkülönböztetelünk ókort, középkort és újkort. Ahol egy csibukozó öreg tanítóbácsi működött negyven évig, ott az emberek kultúrája 1892 óta nem fejlődött, de ahol negyven évig egy agilis kultúrmunkás dolgozott, ott az emberek nyitott szemmel nézik az eseményeket.

* * *

Ifjú Barátaim! Készüljétek azonban a szemináriumon derakasan, mert munka van bőven. A ti ifjú lüzetekre, nagy eszméltékre, napbanézéstekre szükség van az életben. Mi már egy kicsit lehiggadtunk és óvatosabban járunk, mint akkor, amikor még húsz esztendő s lüzzel indultunk az életnek. Ne tegyetek úgy, mint az az ifjú, aki háromszor doboltatta ki, hogy kultúrtafolyamot rendez és csak ketten jelentkeztek, mire ezt mondta: „Mit gondolnak az emberek, hogy velem tesznek jót, ha eljönnek meghallgatni? Füttyölök rájuk. Maradjanak meg a butaságukban, ha olyan jólérzik magukat benne“. És évekre lelohadt benne minden jószándék.

Ilyenkor bizony mézes madzagot kell húzni a szájukba. Csalogatni kell őket, mert „nem tudják, hogy mit cselekszenek“. A művelődés vágyát kell felébreszteni bennük s aztán meggy minden, mint a karikacsapás.

Ennek a kiharcolása azonban a kultúrtevékenység legkálváltásabb útja. Az az ifjú, aki bármely irányú (Sarló, Magyar Munkaközösség, Prohászka-Körök) mozgalomba bekapcsolódik, a hasonló meggyőződésű intelligenciától elismerést kap, sőt az egyik tábor a másikat meg is dicséregeti olykor-olykor. A falusi kultúrtevékenységnél erre ne számíts, különösen kezdetben. Itt töviseken kell az elismeréshez jutni. Ehez a harchoz kitartás kell és a dolgoknak bizonyos magasabb szögéből való nézése. Nem szabad a szívedre venni, (inkább fölényesen mosolyog), ha meggyanusítanak azzal, hogy az üzletvezető-

vel paktálva lopod a szövelkezetet; ha a „forog vagy nem forog“ (l. i. a Föld.) helyett a nagyérdemű hallgatóság inkább Göre Gábor bíró úr, Durbints sógor, meg a Kátsa cigány igaz történetelt akarja hallgatni, ha a fehér véresejtekről beszélve kisütik, hogy disznóságról beszéltél, ha rád fogják, hogy a szindarab jövedelméből csináltattad a favaszi kabátod, ha a dalárdának 5 liter bort vagy kénytelen hozatni szerény fizetésből, mert „ingyen“ nem dalolnak, ha az ok nélkül megsértődött főszereplőd csak 100 koronáért hajlandó elfelejteni a sérelmet és hajlandó mulattatni a türelmellenül várokozó közönséget, stb.

Kezdetben bizony azt kell csinálnunk, amit ők akarnak és akkor éred el az első sikert, ha ők csinálják azt, amit te akarsz. Ezt persze csak lassú, rendszeres munkával lehet elérni, az amerikai tempó lit ki van zárva. Tehát ne tőrődjeteK a lekicsinylő környezettel, a hálátlansággal, a közömbösséggel, a rosszakarattal, az ezer apró akadállyal, féltékenykedéssel, hanem jöjjetek olyan erős akaráttal, amely lehengerel minden akadályt és győzedelmeskedik. Ilyen ideális munkásokra van szükség a magyar faluban. Várunk!

Ne gondoljátok, hogy az öregebb tanfőtség nem adja meg nektek az elismerés pálmáját. Boldogok leszünk, ha pirulhatunk, ha ti sokkal többet, jobbat eredményesebbet termeltek ki magatokból, mint az elődeitek. Amikor pedig a Halál kiüti kezünkéből a kalapácsot és a malteros kanalat vagy a megérdemelt Nyugdíj gondtalan áldásait fogjuk élvezni, boldog bizakodással adjuk át nektek ezt az általunk annyira szeretett magyar falut és népet, hogy tegyétek szociális és kulturális téren jobbá, szebbé, egészségesebbé, gazdagabbá, műveltebbé...

De — bocsássatok meg — egyelőre nincs okunk a pirulásra.

Kónya József.

U. i. Irásom elküldése pillanatában kaptam meg feljajdulástokat fiúk, magyar tanfőképzősök. Teljesen igazatok van. Mi titeket támogatni fogunk és örülünk, hogy... meg mertetek szólalni. De ugyebár mi csak zörgethetünk... Ezt azonban megtesszük s ha kell dörömbölünk is az érdeketekben, ami a mienkkel közös. Egyszer csak megnyitfalk?... Addig is összeszorítani a fogakat és kitartani!

Hit a nemesben a nemes jegye.
Másban ki bizik, bizik önmagában. Külcsey.

Előkészület a gyakorlati vizsgára.

(A gyakorlati vizsgára készülők figyelmébe.)

A galántai járáskör egyik értekezletén szóba került, hogy a magyar tanítási-nyelvű gyakorlati vizsgára készülő fiatal tanítók számára semmiféle vezérfonál sem áll rendelkezésre. Mivel ugyanekkor említést tettem, hogy szlovákul idevonatkozólag jelent meg két könyv; „Zkušky uč. špósobilosti“, Alojz Petr.-tól (Št. naklad.) és „Sprievodca ku Zkuškam špósobilosti“, Otokar Simák-tól (Travniček: Žilina) az értekezlet azonnal meg is bízott, hogy a könyveket szerezzem be és fordítsam le.

A könyvek legérdekesebb és legfontosabb része a készüléshez szükséges művek és tankönyvek felsorolása, továbbá tételek, melyek a vizsgákon valóban előfordultak; de éppen ezeknek a lefordítása teljesen céltalan.

Előterjesztést tettem tehát, hogy az Egyesület a vizsgázató bizottsággal egyetértve állítson össze egy magyar vezérfonalat. A központi gyűlés foglalkozott a dologgal, de kiűnt, hogy a könyv kiadása legalább 20.000 Ké terhet jelentene, amely semmiképen sem látszik biztosítottnak; de másrésztől a vizsgázató bizottság összeállítása sem állandó, az új vizsgarend sincs még kiadva s így nincs senki, aki az előállható személyi változásokra való tekintettel is, az utasításokért a felelősséget vállalná.

Igy egyelőre egy, a szlovákhoz hasonló magyarnyelvű Vezérfonal kiadása lehetetlen.

Dr. Szerényi Ferdinánd, a bizottság elnöke, többrendbeli írásbeli megkereséseimet a legnagyobb előzékenységgel kezelte, de más utasítást nem tudott adni, mint ezt —: „Áltanános elv: elemi iskolás jelölteknek ismerniök kell a 8 osztály anyagát, annak methodikus feldolgozását; polgári iskolásoknak az egész középiskolás anyagot kell tudniok, különösen a számtanból.“

Ismélem és hangsúlyozom tehát, hogy az alább következő részletekért senki nem vállalja a felelősséget, én sem; de becsületesen állítom, hogy ezen tervezet rizikóját úgy negatív mint pozitív irányban magamra venném, ha szükséges volna. Összeállítottam a fent említett két könyv, saját ismeretek és több kolléga segítségével.

I.

A képesítővizsga nem a tanítói érettségi megismétlése,

hanem egészen gyakorlati jellegű. Az egyetlen tárgy a nevelés-tudomány, ahol a képző tankönyveit teljes alapossággal ismerni kell, megtoldva az összes hozzáférhető szakkönyvek ismeretével. De még itt is a gyakorlati rész a fontos, míg a tisztán elméleti lélektan, logika és neveléstörténet másodsorban jön tekintetbe. Az egyes tárgyak tanításának módszere, sőt módszereinek ismertetése volt a tanítóképző legelsőrendűbb feladata s aki a tanítói érettségi vizsgát túlélte, ilyen ismeretekkel el is van látva eléggé. A két gyakorlati év alatt a gyakorlati tanításnál az elmélet által felállított elveket kell megtanulni felismerni, tudni kell, hogy egy elméleti megállapításnak mi felel meg a gyakorlatban. Pl. Ha a formális fokok közül az analysist vesszük tekintetbe, tudatában kell lenni annak, hogy jó, a nyújtandó anyaghoz leginkább illeszkedő, minél sokoldalúbb (minden tárgy felé elágazó) előkészítés nélkül a közölt új anyag egyedül áll, holt dolog és okvetlenül veszendőbe megy. Vagy, aki elmulasztja a nyújtott anyag összefoglalását röviden pár mondatban megfogalmazható módon, az falra borsót hányt, mikor a tanítást végezte. Aki nem tudja, hogy a közölt új anyag a célul kitűzött formális és erkölcsi jellemkép mely részletének kialakításához járult hozzá s elmulasztja az associatiót és methodust, annak, még a legjobb elért eredmény mellett is lesznek színes mozaik darabjai, amelyek azonban egységes képet sohasem fognak adni.

Fiatal kollégáim azt mondják erre: „Hisz a tanítói pályára való egész előkészületünk ezen elv beidegzéséből állott!”

Mégis, a gyakorlati vizsgára való előkészületünknek ez a sarka és legfontosabb célja: a tanítási egységekre szétbontott népiskolai anyagról oly magasságból nyerni áttekintést, hogy az egység öntudatos szem előtt tartásával, minden részlettel, mint önálló egésszel is foglalkozni tudjunk és az egészhez való kapcsolatát, minden egyéb rész viszonylatában ismerjük. **Önálló, teremő tanítói munkára képes tanító.** Ez a magasság azonban csak a gyakorlatnak az eredménye; az idevezető út az előkészületi napló pontos vezetése.

Ez az a vezérfonal, melynek segítségével nemcsak a tanítási anyag elrendezését, módszereit, a tanítás gyakorlatának gépiességét megismerhetjük és elsajátíthatjuk, de itt a vezérfonal a népiskola tanítási anyagának teljes és részletes megismeréséhez is vezet.

Enciklopedikus tudásra van szüksége a tanítónak, bizonyos mennyiségű szilárd, mindenkor kéznél levő és felhasználható ismeretre. A tanítandó anyagon felüli *többletre* s annál értékesebb a tanítása, minél nagyobb ez a plusz.

Nem haladja túl a gyakorlati vizsga anyaga a népiskola kereteit, nem — de azt kimeríti aprólékosan és alaposan.

Előkészületünk ilyenformán három részből fog állani:

1) A tanítás folytonosságának megfigyelése napról-napra (előkészületi napló oly alapossággal vezetve, hogy év végén egy saját vezérkönyv birtokába jussak), a normáliák számontartása, akár az „index normalív“-ból, akár a Vésznik minden évfolyamához mellékelte több vezérszóval abc-sorrendbe szedett függelékéből.

2) a népiskola egész tananyagának, mint különálló tantárgyaknak alapos megismeréséből, az elemi népiskolai jóváhagyott tankönyvek alapján. Itt említem meg Kőrösi—Szabó: „Az elemi népoktatás enciklopediája“ c. hatalmas művét, mely minden túlzás nélkül kimeríthetetlen aranybánya.

3) annak a bizonyos plusznak a megszerzéséből. Ez az idevágó középiskolai tankönyvekből és egyéb szakkorrásokból történhet.

Ez általános utasítás után következő tárgyak szerint összeállított kérdések nem autentikusak, csupán a gyak. vizsgára való készülés kérdésével való foglalkozás közben előttem kialakult kép. Nem akar tehát egyéb lenni, mint tájékoztató.

II.

Paedagogia. A gyermek testi és lelki fejlődése, különösen az isk. köteles korban. Általános és részletes tanítástan. Formális fokok. Isk. higienia. A beszéd fejlődése, hazugság; fegyelmezés, jutalmazás, büntetés. Olvasás lélektana. Fogalmazás. Irodalom a gyermekek számára. Nyelvtan és helyesírás. Zenei ritmus-érzék fejlesztése. A tanítás szemléletessége. Tanuló-típusok. Jellemképzés, önérték, öntevékenység, isk. önkormányzat, isk. község. Aesthetikei nevelés, polgári nevelés. Osztályok beosztása. A teljes szervezettan. Iskolai felsőbb hatóságok és ügyköreik. A család és iskola. Szülői értekezletek. Isk. nyomtatványok.

Irodalom: A tanítóképző tankönyvein kívül: Dr. Szerényi „Komenszky breviarium“ (ebből az idei vizsgán is voltak

kérdések) Dr. Ransburg Pál: „A gyermeki elme.“ Seelnicky: „Az alkotó munkára való nevelés.“ James Hughes: „A tanítók hibái.“ Payot: „Az akarat nevelése.“ Dr. Sarbo Artur: „A beszéd.“ Dr. Veszely: „A modern pedagógia útjain.“ Rousseau: „Emil.“ A Věstnik magyar fordítása.

Tanítási nyelvből: Az egész nyelvtan igen alaposan. Olvasmánytárgyalás. Anyagbeosztás osztályonként. Irodalmi nyelv és tájszólás. Irodalmi magyarázatok a leghiresebb írókról és azok műveiből a népiskola felsőbb osztályai számára.

Irodalom: Kelemen Béla: Jó magyarság.

A Honismeret, Földrajz, történelem, természetrajz és természettan előkészületeinél leghelyesebb a részletes tananyagbeosztás vezérfonalán elindulni és vagy a polgári vagy a középiskolák számára kiadott könyvekből kiválasztani a népiskolai anyagot. Minden fejeletnél legfontosabb a népiskolai módszeres haladás szemléltetése.

Számtan: A példák megoldásánál elsősorban a számolás menete jön tekintetbe, melyet a népiskolában követünk.

Szóbeli számolás: 1. Egy pár lónak hetenkint 35 kg alomszalma szükséges. Mennyi kell 7 drb.-nak egy hónapra?

2. A pék hétfőn 15 kenyeret adott el, kapott érte 60 Ké-1; kedden 25 drb.-ot. Mennyi pénzt vett be kedden?

3. Az alaphól kiásott földet 3 fogat 2 hét alatt fuvarozná el; hány fogatot kellene beállítani, ha a munkát 9 nap alatt akarnók elvégezni?

4. A friss görögdiannyében 95% viz van; mennyi a viz egy 2 kg. 80 dkg.-os dinnyében?

5. 2400 Ké-t helyezek el 4%-ra. Mennyi a kamata 7 hónapra.

6. A bukott kereskedő 35%-ra kiegyezett hitelezőivel. Mennyit kap az, aki 70.000 koronányi hitelt nyújtott?

7. Egy háztartásban $\frac{1}{2}$ kg. gyertya 21 napig elegendő. Mennyi gyertyát fogyasztanak egy év alatt?

Írásbeli feladatok számtanból és mértanból:

1. A háromszög alapja 184 m hosszú. A másik oldal 29 m-rel rövidebb, a harmadik 38 m-rel hosszabb, mint az alap. Mekkora a terület?

2. Egy 125×36 m. területű szántóföldre $2\frac{1}{2}$ hl rozs kell. Mennyi kell egy 175×48 m. darab földre?

3. Egy kocsi téglá $12\frac{1}{2}$ q súlyú volt. Hány tegla volt a kocsin, ha a téglá fajsúlya $1\frac{1}{4}$, köbe $6\frac{3}{4}$ dm³?

4. A pörkölt kávé súlya 12%-al kevesebb, mint a zöld kávéé. A kereskedőnek 66 kg pörkölt kávéja volt. Mennyit nyomott zölden?

5. 6000 Ké tőke 5% mellett 65 Ké-t kamatozott. Mennyi idő alatt?

6. Bizonyos mennyiségű kávé 18 napig elég, ha naponta 140 g-t használunk el. Hány napig tartana, ha naponta csak 120 g-t használnánk fel?

7. Hány nap alatt szántunk meg 14 és $\frac{1}{4}$ lánca földet, ha 1 lánca 18 $\frac{3}{4}$ ár és a napi teljesítmény 46 ár.

Az út itt is a tanterv, az eszközök az idevonatkozó középiskolai könyvek.

Szépírás: Cél és tanterv. Hygienia az írásnál. A népiskolában használatos írkák vonalazása. Tolltartás. Számok írása.

Irodalom: Kratochvil: „A szépírás módszertana.“ (Most jelent meg.)

Rajz: Diszítórajzok, stilizálás. Szabadkézi rajz. Hogyan kell begyakorolni a csigavonalat, kört és ellipszist? Ezek felhasználása szalagdíszítményben. Illusztrálás. Természet utáni rajzolás a népiskolában.

Irodalom: Módszeres mintagyűjtemény.

Ének: Tetszésszerű dal éneklése. Azután megmagyarázni mi módon tanítandó be a népiskolában. A népiskolai énektanítás jelentősége. A dalok megválasztása. Összhangzatos éneklés. Intonálás, dinamika, ritmus.

Irodalom: Tóth: „Az énektanítás vezérkönyve.“ Mónus: Énektanítás. (Most jelent meg.)

Természetes, hogy mindezek csak mutatóványok, még csak nem is körvonalak. Sokkal nagyobb lélekzetű dolog pontos utasítást adni, semhogy az egy cikk keretébe beleszorítható lenne.

Befejezésül szóról-szóra ideiktatom Dr. Szerényi ig. úr szavait: most a Šimák-féle kis kézikönyv az irányadó. „És ha az ott felsorolt műveknek a magyar jelölt nem is veheti hasznát, a megjelölt úton megkeresheti a magyar forrásokat.

Ha jelen írással csak kissé is megkönnyítettem az igen t. Kartársaim munkáját, mindent elértem, amit akartam.

Szalay Pál.

Az a legboldogabb, a ki nek, legyen király, vagy pór, tulajdon házában jó a dolga.

Goethe.

Örömből, keservből dalforrás fakadhat,
 Az elpattanó húr még egy hangot adhat,
 De mikor izenként zsigbad el érzete,
 A fásúlt kebelnek nincsen költészete.

Arany

EGYESÜLETI ÉLET.

Megalakult a Tanító- egyesület tanonciskolai szakosztálya.

A szakosztály memorandumban fordult a Miniszterlumhoz az 1932.33. tanévben bevezetni rendelt új tantervnek két évi átmeneti időre teendő felfüggesztése ügyében.

Örömmel adunk hírt arról, hogy a tanítóegyesületnek 1932. július 4.-én tartott országos kongresszusa alkalmával Telkes Mihály komáromi tanonciskolai igazgatónak előterjesztésére egy hézagpótló szervezetünk megalakult. Az ország területén működő tanonciskolák tanítószemélyzete eddig egymásról mit sem tudva és minden egységes irányítás, kapcsolat nélkül állott, pedig a cca 8000 magyar iparos- és kereskedő-tanonc iskolai oktatásügye ma fokozott figyelmet és egységes irányítást követel. De nemcsak a pedagógiai szempontok, hanem általában az iparos és kereskedő képzés és nevelés is, és ezenfelül magának a tanonciskolai tanítótestületekben szereplő tanító és szakoktató tagoknak az oktatás terén szerzett tapasztalatai megfelelő adatgyűjtés formájában is szervezett munkát kívánnak. Mindezekkel a kérdésekkel behatóan foglalkozott a kongresszus idején megalakult és a tanonciskolákban működő hivatásos tanítókat, valamint szakelőadókat is magába foglalni törekvő tanonciskolai szakosztály. Tekintettel arra, hogy legsürgősebb teendőnek a szakosztály szervező bizottsága azt tartotta, hogy a most bevezetni szándékolni új és a szlovénországi viszonyok között ma megvalósíthatatlan tanonciskolai tanterv szerint történő tanítás elodáztassék, s illetve az eddigi tanterv szerinti oktatás egy átmeneti időig fenntartassék, memorandumot terjesztett be a tanítóegyesület újfán a minisztériumhoz. Úgy véljük, hogy már ezzel is szolgálatot tettünk a kartársaknak és az egész tanoncoktatás ügyének, s e munkánkat kartársaink megértéssel fogják fogadni.

A minisztériumhoz felterjesztett memorandumunkat szíves tudomásulvétel végett itt közöljük:

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület tanonciskolai szakosztályától.

***Az iskola- és Népművelődésügyi Minisztériumnak,
Praha.***

A Miniszterium éj. 36.621./32.—III./4. számú rendeletével a tanonciskolákban az 1932./33. tanévre új tanterv keresztülvitelét rendelte el. Tekintettel arra, hogy ennek a tantervnek bevezetése a szlovenszkói tanonciskolákban — a tantervezet alapos és lelkiismeretes áttanulmányozása után és a szlovenszkói tanoncanyag szempontjából aggályosnak látszik, a Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület tanonciskolai szakosztálya bátorodik azt a kérelmet előterjeszteni, hogy:

méltóztassék a fenti szám alatt kiadott rendeletet két tanévre szóló átmeneti időre felfüggeszteni és a tanonciskolákban az eddigi tanterv szerint való tanítást továbbra is engedélyezni mindaddig, amíg a Szlovenszkón érvényes ipartörvényben vagy külön oly törvényes rendelkezés nem adatik ki, amely legalább polgári vagy ezzel egyenrendű más iskolai sikeres előképzettséget fog előírni a tanoncszerződéses viszony elengedhetetlen feltételül, és amely az új tanterv szerint nyert tanonciskolai sikeres végbizonyítvány alapján biztosít kizárólagos jogot iparjog elnyerésére.

Bátrak vagyunk ezt a kérelmünket alábbiakban indokolni: a tanoncképzés ügye — bár komoly törekvések voltak a haladottabb irány felé — általában akadályokba ütközött ama szintén figyelemreméltó irányzat mellett, amely a nagy tökével rendelkező gyáripár egyre erősödő nyomása mellett a kisiparos társadalom számára lehetőleg olcsó munkaerőt kívánt a tanoncban biztosítani. A tanonctartás joggá vált az iparban anélkül, hogy e jog a rendszeres és az egyre fejlődő technikával egy úton haladó tanoncotkutatás, tehát: iparos és kereskedőképzés problémájával és ezt biztosítóan bizonyos szükséges kikötésekkel és feltételekkel korlátoztatott volna és szoros kapcsolatba került volna. Az ipartörvény a tanonctartásra vonatkozólag teljesen szabad kezet enged az iparjogtulajdonosnak atekintetben, hogy kit vegyen fel tanoncnak, és eltekintve a 14 éves korhatártól, semmiféle más feltételt a tanoncot illetően elő nem ír. A

tanoncszerződésen alapuló szolgálati viszony elsősorban a tanonc gyakorlati alkalmazását biztosítja az iparjogbirtokos javára, s eltekintve attól a rendelkezéstől, amely a tanonctartót arra kötelezi, hogy — amennyiben a tanonc a tanonciskolát be nem fejezte, vagy nem részesült az ezzel legalább egyenértékű oktatásban — a tanonciskola látogatására szükséges időt rendelkezésre bocsátani tartozik, a tanoncok iskolás, teoretikus tehát a gyakorlati műhelymunkával legszorosabban összefüggő oktatás-ügyét majdnem teljesen nyitott kérdésnek hagyja. Az iparjogtulajdonosnak adott jog szinte korlátlan szabadságot enged arra, hogy pusztán a 14. éves kort elért bármely ifjú tanoncként szerződethető legyen s ezzel a joggal az iparjogtulajdonosok élnek is, mert az esetek legnagyobb százalékában tanoncszerződéses viszonyba oly ifjak kerülnek, akik előzetes iskolai képzettsége az iparosképzés legelemibb feltételének sem felelnek meg.

Az iparjogtulajdonosok legnagyobb része előszeretettel fogad fel tanoncokat falukról, tehát oly környezetből, amelynek tanügyi intézményei iparosneveléshez megkívánható ismeretnyújtást a legjobb szándékok mellett sem képesek nyújtani. A legtöbb közösségben osztatlan iskolákban nevelődött ifjak még a községi iskola elemi 8 osztályának elvégzése után sem rendelkeznek olyan ismeretekkel, melyek az iparos továbbképzés elengedhetlen feltételei. Szórványosan előfordul, hogy a polgári iskola vagy gimnázium egy-két alsóbb osztályának elvégzése után kerül ipari pályára az ifjú, rendszerint azonban éppen az az oka ez általános műveltséget adni hivatott iskolák elhagyásának, mert az illető ifjú e tanulmányokat folytatni és sikeresen befejezni képtelen. Ritka esetek azok, amikor a gimnázium 4., vagy a polgári iskola 3. osztályát jó sikerrel végeztek állanak be tanoncnak, úgy hogy a tanonciskolák 90%-ban a legelemibb előképzettség nélkül szükölködő tanoncokkal kénytelenek dolgozni.

Még egy fontos körülményre kell rámutatnunk.

Az ipartörvény csak attól a tanonctól követeli a tanonciskola látogatását és illetve a tanonciskola tancéljának elérését, akinek alkalmá van tanonciskolát látogatni. A legtöbb tanoncma éppen azért, mert kevés a tanonciskola, és a tanoncok számára a messze eső községekben levő tanonciskola látogatása gyakorlatilag keresztülvíhetetlen, 2—3—4 éves tanoncideje alatt egyáltalán semmiféle iskolai oktatásban nem részesül, de erre nem is kötelezett. Míg tehát olyan községekben lakó tanonc,

amelyekben tanonciskola van, a tanonciskola a maga oktatásával is bizonyos cenzurát gyakorol a tanoncképzés és általában az iparosnevelés terén, addig a tanonciskolával nem rendelkező községekben egy hatalmas tömegű tanoncgeneráció él és tölti tanoncidejét, s akik amazokénál összehasonlíthatatlanul alacsonyabb szellemi és szakképzettséggel mégis — mert az ipartörvény erre módot ad — egyforma joggal válhatnak önálló s maguk is tanonctartási joggal felruházott iparosokká.

Ezek tisztelettel teljes előrebocsátása után bátrak vagyunk hivatkozni arra, hogy — ha nem is végleges tanterv alapján — tanonciskoláinkban a jelenleg érvényes tanterv szerint sikeres tanoncképzés folyik. A tanonciskolák tanszemélyzete számolt és számol a körülményekkel és igyekszik az adott viszonyokhoz alkalmazkodva olyan metodikát követni, amely a tanoncképzés terén eredményeket is tud felmutatni. Nem állítjuk, hogy a jelenlegi tanterv szerint végzett oktatás fedi a tanítótestületek igényeit és törekvéseit, de úgy találjuk, hogy a most bevezetni rendelt új tanterv és a jelenlegi között olyan nagy törés mutatkozik, hogy éppen az ügy érdekében kellene fokozatot teremteni és egy átmeneti időt megállapítani két tanévre elosztva. Az átmeneti idő első tanévében az 1932/33. tanévet a most rendelkezésre álló tanítási anyag teljes ismeretével és a gyakorlat által igazolt eredményeivel használnánk fel arra, hogy az új tanterv lényegébe behatolva, annak részletes áttanulmányozásával összehasonlíthatókat eszközölhetnénk és kapcsolatot teremthetnénk a régivel. Szerzett tapasztalataink összegyűjtve és a Ministerium rendelkezésére bocsátva a tanév végén lennének értékesíthetők az új tanterv javára. Az átmeneti idő második évében, tehát 1933/34. tanévben egy lépéssel továbbmenve a szerzett tapasztalatok alapján már rátérhetnénk az új tanterv alapjára és e második év eredményei után és észleleteink figyelembevételétől vezethetők be azután az 1934/35. tanévben az oktatást már teljesen az új tanterv keretében.

Az a tanoncanyag, amelyre fent hivatkoztunk, ránk nézve kötelességgé tette és teszi, hogy az oktatás metodikájánál a kérdve kifejtő rendszerrel közöljük az ismereteket és az egész egyhuzamban folyó 10 hónapos tanév folyamán állandó ismétlésekkel gyakoroljuk azt be, miután a szükséges előképzettség nélkül levő tanoncok tankönyv hiányában is az ismeretszerzést másképpen pótolni és kiegészíteni sem tudnák. Ez az oka annak, amiért az

ügy érdekében a rendes 10 hónapos tanítási időt tartjuk ma célravezetőnek és az a meggyőződésünk, hogy a semesteri rendszer átmenetes fokozata nélkül az eddigi eredményeket is kockáztatnánk. A semesteri rendszer a tanulótól több önállóságot, nagyobb intelligenciát, fokozottabb appercipáló készséget és tárgyismeretet követel, sajnos azonban e feltételek ma hiányoznak.

Az új tanterv áttanulmányozása meggyőzött bennünket arról, hogy a tanoncoktatás terén gyökeres változásokra van szükség, kiérezzük belőle azt a nemes szándékot, hogy az iparosképzés nivója emeltessék és egy színvonalra állíttassék a történelmi országok sokkal haladottabb irányu tanoncképzésével. De éppen az a mélyreható különbség, amely a történelmi országokban szerzett tapasztalatok alapján összeállított új tanterv s a mi tantervünk között mutatkozik, teszi tanítói lelkiismereti kötelességünké, hogy átmeneti időt és általában az iparossá képzés terén előbb törvényes rendezést kérjünk. Az eddigi gyakorlat szerint — melyet e tekintelben hiányos ipartörvényünk enged meg — a pusztá iskolalátogatás a tanulmányi eredményre való tekintet nélkül biztosít egyforma jogot az ipari önállósulás területén. Ezt az igazság elve és a pedagógiai etika szempontjaiból is a tanonc és iparosképzésre károsnak kell tartanunk és a törvény etekintelben nyilvánvaló hézagos rendelkezéseit tartjuk egy olyan törvényes erejű rendelettel kipótolandónak, amely az önálló iparjog szerzést már az új tanterv szerint nyert sikeres tanonciskolai végbizonyítványtól teszi függővé. Véleményünk szerint ugyanis az iparosnevelés nivójának emelése csakis és kizárólag a sikeres tanonciskolai oktatás és ennek feltételétől függő iparjogszerzés szoros kapcsolatbahozásával biztosítható.

A tanonciskolák tanítószemélyzete át van hatva a haladás eszméitől s a jelen kérdéssel való mélyreható foglalkozás is legyen bizonyítéka annak, hogy mi megértői vagyunk annak a törekvésnek, amely a Minisztériumot az új tanterv bevezetésére indította és minden reményünk meg van arra, hogy az ipartörvény revíziójával kapcsolatban mód és eszköz adatik arra, hogy tanítói tevékenységünkkel egy haladottabb irányu oktatásra alkalmas tanoncanyagot az előképzettség szigorú megkövetelésével történő biztosítása után és az átmeneti idő leteltével a tanoncoktatás és iparosképzés terén sikeres eredményeket érhesünk el.

Ezek tisztelettel teljes előterjesztése után kérjük a Miniszteriumot előadott kérelmünk teljesítésére.

*A Szlovenskói Általános Magyar Tanítóegyesület
tanonciskolai szakosztálya nevében:*

Komárno, 1932. július 4.-én.

Telkes Mihály,
jegyző.

Bányai Ferenc,
elnök.

A szakosztály megalakításával kapcsolatban az alábbiakat hozzuk a kartársak szives tudomására.

A megalakuláson résztvettek: Bányai Ferenc, Erdős Ignác, Csorba Viktor Léváról, Deli István, Szarka Zsigmond Zseléztől, Dubay József, Ujváry József Érsekújvárról, Ocsovay Imre Losoncra, Pollák Kálmán Galántáról, Ritter Antal Szencről, Szabó József és Horváth Imre Hidaskürtől, Telkes Mihály, Vásárhelyi Károly és Árendás József Komáromból. A szervező bizottság elnökekévé Bányai Ferencet, jegyző-előadójául pedig Telkes Mihály kartársakat választotta meg az előkészítő bizottság, amely felhatalmazást adott arra is, hogy a legsürgősebben történjek gondoskodás arról, hogy a Szlovenszkon fennálló magyar fannyelvű iparos és kereskedő tanonciskolákról pontos statisztikai adatok is összegyűjtsenek. Ezért azzal a kérelemmel fordulunk a tanonciskolák t. tanító kartársaihoz, hogy méltóztassanak lehetőleg július hó végéig alábbi kérdőív szerint Telkes Mihály igazgató Komárno, Községi elemi iskola, Deák F. utca jelentéseiket beküldeni.

1. Van-e a községben tanonciskola?
2. Mi az iskola címe?
3. Jellege: általános vagy szakiskola?
 - a) ha általános, milyen osztályokkal,
 - b) ha szakosztályos, milyen szakokkal és osztályokkal?
4. Oktató személyzet:
 - a) hivatásos tanítók száma
 - b) szakelőadók (iparosok stb.) száma?
5. Tanulók száma:
 - a) fiúk száma?
 - b) leányok száma?
6. A tanulók szakmaszerinti megoszlása?
7. Az oktató személyek (tanítók és szakoktatók) név-

szerinti felsorolása,

8. mely községekből alakult az iskolai körzet?

9. melyik ipar és kereskedelmi kamarához tartozik az iskola?

10. Melyik ipartársulathoz, gremiumhoz tartozik az iskola?

11. egyéb megjegyzések.

A szakosztály eredményes működésének a feltétele, hogy mindenkor pontos adatok álljanak minden olyan tekintetben rendelkezésre, amelyek az iskola-üggyel és a tanftótestülettel összefüggnek, s azért már most kéri a szakosztály, hogy minden, a tanonciskolát érdeklő és érintő ügyben forduljanak t. kartársaink közvetlenül a szakosztály előkészítő bizottság előadójához Telkes Mihály igazgatóhoz, Komárno, a szükséges szervezési anyag összegyűjtése után a szervező bizottság a szakosztály végleges megalakulására vonatkozó előmunkálatokat befejezve, gondoskodni fog arról, hogy az összes tanonciskolák között az eddig érzett kapcsolahiányt megszüntesse.

A tanonciskola szakosztály szervező bizottsága.

Tanítógyűlés Bratislavában.

A Sz. Á. M. T. E. Bratislava III. tanf. körzet magyar tanítói köre június hó 25.-én tartotta évi közgyűlését Bratislavában az ev. népiskolában. (Tolstoj u.)

Jelen voltak: Gašparik Ignác áll. tanfelügyelő, Hanus Gyula ref. tisztviselő, Schultz János polg. isk. tanár, továbbá a körzet magyar tanítósa a kevés hiányzóval.

Elnöki megnyitó: Régely János a körzet alelnöke szívélyes szavakkal üdvözli az állami tanfelügyelőt, Hanus Gyula ref. tisztviselőt s a megjelent kartársakat.

Alelnök különösebb elnöki megnyitót nem tart, miután a meg nem jelent és az elnöki tisztségről lemondott Losonczy kartársat helyettesíti. Bejelenti, az elnök lemondását, amelyet a választmányak megmásítani nem sikerült, s ezért új elnök megválasztását tűzte ki a tárgysorozatba.

Kéri a tanfelügyelő urat, hogy a tanév alatt szerzett tapasztalatait, az új irányt a tanítás terén a megjelent tanítósa, valamint a tanügy javára leadni legyen szives.

Tanfelügyelő felszólalása: Szól a kritikus gazdasági válságról. Szlovenszkon a sok baj között van az isk. válság. A népiskolázás

terén az utóbbi időben a nyolc évi tankötelezettség bevezetésével csodákat műveltünk úgy személyi, mint dologi szempontból. Mindamellett még sok a tennivaló. A gazdasági válság kerékkötője akar lenni a szükséges haladásnak. A tanítószágban kevés a kvalifikált, sok az externista. Hiány mutatkozik az iskolai épületekben, az iskolák felszerelésében.

A nehéz időkre való tekintettel nem lett egybehíva körzeter tanítótsága, de a tavasz folyamán bejelentett gyűlés tárgysorozatának pedagógiai témával való kibővítésére jelentkezés nem történt. Félős, hogy elharapózik a munkátlanság, a kötelességek teljesítése ismeretlen fogalomná válik.

Szomorú jelenség, hogy iskolai ügyekben nem kompetens személyek és tényezők tűnnek fel s munkájuk odairányul, hogy május hó 1.-étől a felső évfolyamok az iskolalátogatás alól mentesíttessenek a gazdaságban való felhasználás céljából, ami ellenkezik a gyermekvédelmi törvénnyel. Többen a kis-iskolátörvény novellizálását óhajtják, sőt Mojto Ferenc országgyűlési képviselő tanító, nyíltan kívánja, hogy az egy osztályba elhelyezhető tanulók maximuma ne 60, hanem 80 legyen. Nekünk, kik tanítunk és nevelünk az 50 is sok.

A kis-iskolátörvény 5. §-ának novellizálását, esetleg 5 évre való felfüggesztését a kassai jár. választmány szorgalmazta, melyet a rimaszombati is magáévá tett. Sajátságos, hogy ezen tényezők éppen az iskoláknál kezdik a takarékoskodást, náluk éppen az iskola vált az érdeklődés központjává, amelynek következménye volna, az egyszerű, szegény embereknek a demokrácia által eddig kivított tanulási lehetőségtől való elzárása.

Itt a tanítótság együttes összefogására van szükség, s rendületlenül állást kell foglalni ezen visszafejlesztő határozatok ellen s tiltakoznunk, hogy a gazdasági válságot ürügyül használják fel a visszafejlesztésre.

Tanfelügyelő szavait a tanítótság tapssal jutalmazta.

Felzólalásaikkal megvitatták e tárgyat: Hubalik Károly, Rédl István, Hübsch Gyula, Tóth Gyula és Hanus Gyula. Elénk vita után a Sz. Á. M. T. E. f. é. júl. hó 4.-én tartandó egyetemes nagygyűléséhez átteendő tiltakozás szövegeztetett meg:

A bratislavai III. tanf. körzet magyar tanítói köre felháborással értesül, hogy egyes hatóságok, jár. választmányok a tanügyi törvényekkel ellenkező álláspontra helyezkednek. Tiltakozik az ellen, hogy új felsőbb hatósága legyen. Különösen tiltakozik

azon törekvés ellen, hogy a tanügy terén eddig elért eredményt visszafejlesszék a tanév megrövidítésével, az egy osztályban több, mint 50—60 növendék elhelyezésével, 226/922. sz. kis-iskolátörvény 5. §-ának hatályon kívül való helyezésével.

Titkári jelentés: Hubalik Károly rövid, velős titkári jelentésében mennydörgésszerűen csap le köri életünk dermesztő idegenségére, vérfagyasztó közömbösségére. Titkári jelentés helyett inkább elvont témáról volna hajlandó értekezni, amelyet esetleges hiányos tudása miatt alkalmas segédkönyvekből, lexikonokból pótolná és így gyenge félórára édes álomba ringatná buzgó hallgatóit. De titkári jelentést tenni művészet a körzet egyesületi életéről, mert erről senki semmit nem tud! Semmi pozitívumot, semmiféle érdemleges tettről, alkotásról, vagy legalább alkotni vágyásról, melyek egyesületünket, vagy a tanítóság ügyét, akár szellemiekben, akár anyagiakban csak egy lépéssel is előbbre vitték volna. Egy szóval kijelentem Önöknek, hogy nincs jelenlenni valóm! Ezzel kijelenti azt is, hogy mint mostanában mindenhol, úgy nálunk is mutatkozik a csőd: a szellemi csőd.

Kár volna ezt tagadni, a tények vaslogikájával szemben bújócskát játszani, nemtörődömségünket a flastrom nem gyógyítja, csak leplezi.

Keresi a bajt, az okot, a hibát. Talán a vezetőségben a hiba, s ettől, mint a körzet fejétől romlik a gárda. Vezetőségnek lenni hálátlan foglalkozás, s ahogy a tapasztalat igazolja, csak gáncsolás, oktalan gyanúsítás, sértegetés a fizettség. Pl.: A körzet ezeiotti gyűlése Vaskutacskára volt összehívva. Általános elégedetlenség. Ilyen vad helyre tenni a közgyűlést! Mennyi proviziót kap az elnök a vendéglőstől? stb. stb.

Előadásokról gondoskodni, kálváriajárás. Nem akad senki, mert ismeri hallgatóközönségét, úton-útfélen hallható a nyelvezés. A gyűlés lefolyását lásd a M. T. egyik utóbbi számában.

A gyűlés után jön az ebéd; természetesen kriminális. Ebéd után megalakulnak a kasztok. Nincs közös téma, nincs szeretet, ami összehozná őket. Az egyik csoport pláne az elnök tudta nélkül odarendel egy autóbust, s a vidéki parvenük, a polgári sznobok, akik ez egyéni jogok értelmezése közben eljutottak a legelemibb kötelességek teljes negligálásához, ott hagyják tanítótestvéreiket, ugyanakkor, amikor egyesületen kívül álló személyek érdemesnek tartották családtagjaikkal együtt ottmaradni.

És mit szólnak ehhez a csendes szemlélők? . . .

Következik az elnök lemondása. Jön az új, porondra rán-gatott elnök; a köz bírál. Pedig mennyire szükség volna ebben a bomlasztó időben egymás támogatására, az egyesületi életre. Ennek keretein belül nagyszerű lehetőségek vannak egymás megerősítésére, egymás élni segítése és támogatására. Hisz itt sóvárgó vágy van, itt barátok, ölelésre tárt karok van-nak; itt büszke hit van, hogy méltók vagyunk az elismerésre és hő várása van közömbös ködök mögé leáldozott szeretet hajna-lának. Itt öröm van a magunk előbukkanó értékein és kívánása annak, hogy végre egy tényleges egységbe épülhessenek ezek az értékek. Itt hála és hűség van azok iránt, akik ebben segí-tenek . . . És ezt tudják, érzik valamennyien, bensejünkben talán meg is vannak . . . és még sem dolgoznak velünk.

Mi az, amiben bizakodhatnánk? Talán Kovács Alajos el-szántása, kifogyhatatlan munkakedve, talán a tarthatatlan hely-zet maga, amely kényszerítőleg szól bele munkánkba, talán az időközben mégis diadalmaskodó jobb belátás, vagy talán az összeomlástól való félelem, talán valami csoda, vagy csapás, talán ilyesvalami segíthet rajtunk.

De bárki, vagy bármi legyen az, ami gyógyulást hoz beteg szervezetünkre: jöjjön! S akkor legalább a titkárnak sem kell jelentenie, hogy: „Hölgyeim és Uraim, nincs jelenteni valóm!”

Titkári jelentés után méla csend . . . majd tapssal igazolják a jelenlévők a jelentésben rejlő megrázó igazságot.

Elnök indítványára a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet szavaz Hubalíknak.

Pénztárnok jelentése: Körzetünk pénztárában a maradvány 1931. évi XII. hó 31.-én 5.759'83 Kc. A pénztár kezeli még a M. T. H. pénztárát is, melynek mai egyenlege: 2.970'40 Kc.

Ellenőrök jelentése után közgyűlés a számadást elfogadja s a pénztáros számára a fölmentvényt megadja.

Pénztáros jelentése után Eröss Árpád kartárs szólal fel, s kérdi, ha a pénztárban szép maradvány van, miért nem helye-zett a körzet az elhalt Grascl kartárs koporsójára koszorút?

Megállapítást nyert, hogy Grascl kartárs halálának híre a kartársakhoz későn érkezett.

Közgyűlés határozatot hoz, mely szerint halál esetén a helyi tantestület. intézkedik a koszorú iránt, s a számlát az elnök láttamazása után a pénztáros kifizeti.

„A tanító legyen kertész is” címmel Tyukoss Béla tartott mindnyájunkat érdeklő felolvasást. Tyukoss kartárs már a multban megmutatta kertészeti tudását, amit mostani felolvasásával, amely főleg a gyümölcsstermelésről szólt, csak jobban bebizonyított.

Tyukoss felolvasása tapsot és általános helyeslést váltott ki, majd elnöklő alelnök indítványára a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet szavazott neki.

A megyei szervezetről. Bancz Ferenc ismerteti járáskörünk helyzetét a nagy megyék megszüntetésével.

Járáskörünk már 1930. évi máj. hó 22.-én tartott utolsó közgyűlésünkön kimondotta, hogy nem kívánja a csatlakozást és a jövőben is önállóan közvetlenül a központnak alárendelve óhajt működni. Miután a központi vezetőség az egyes járásköröknek ezen óhaját jogosnak találta, előadó a választmány határozati javaslatát terjeszti a kör elé: A Sz. Á. M. T. E. Bratislava III. járási köre kimondja, ragaszkodik az 1930. évi május hó 22.-én hozott ama határozathoz, hogy semmiféle más járáskörhöz nem csatlakozik, hanem mint *Bratislava III. magyar tanító megye* elnevezés alatt folytatja működését és ennek megfelelően átszervezkodik. Miután a közgyűlés a javaslatot határozatra emelte, ennek megfelelően megtörtént az átszervekedés.

Bauer kartárs ezután lelkesítő szavakat intéz a különféle iskolázottság útján tanításhoz jutott kartársakhoz a kartársi együttérzés, a testvéri szeretet és egyesületért való rajongás ügyében.

A. Sz. Á. M. T. E. élete a mi életünk, az ő halála a mi halálunk is, mert az Ő sírjára oly nagy domb borul majd, mely mindnyájunkat eltakar. Gondolkodjatok és cselekedjetek! Viszontlátásra Léván!

Elnökválasztás: Losonczy Lajos elnök leköszönésével új elnök megválasztása szükséges. Régey János alelnök indítványozza, hogy az elnöki tisztségre Bauer Ferenc kartárs választassék meg. Közgyűlés zúgó tapssal fejezi ki bizalmát Bauer iránt, ki felemelkedvén vállalja az elnökséget, mert kötelességének érzi nemcsak oda menni, ahová hívják, hanem oda is, ahová küldik.

Központi kiküldöttek: Nagy István, Tyukoss Béla, Ox Tamás, Antal Árpád, Dicskó József, Baráth András.

Tanfelügyelői közlések: Gašparik tanfelügyelő a próba-

időre kiadott népisk. normáltanternvek a gyakorlati életben való használhatóságáról, majd állandósításáról szól. Az egyes iskolák megteszik észrevételeiket, majd az 5 tagú bizottság: — Cseh Zoltán, Ox Tamás, Lehotay Károly, Regéczy Aladár és Mellesné Sárkány Mária — összegezi a bírálatokat s elkészíti a hosszabb időre való népisk. tanterveket.

Hanus ref. tisztviselő kifejti, hogy az egész munka abban áll, hogy a mostani tanterveket a helyi viszonyoknak megfelelőleg át kell dolgozni.

Tanfelügyelő beszél továbbá a munka-tevékeny iskoláról. A gyermek dolgozzék a tanító vezetése mellett. Csakis az ilyen tanítás állandósítja a szerzett tudást. Soha sem ad kész anyagot, önállóságra vezet. Ez a jövő iskolája.

Hivatkozik a M. T. 12. számában „Megoldandó feladatok” c. cikkre „Oye” tollából.

A magyar tanítóság nem tart lépést az újabkori pedagógiai tudomány terén. Ne várja a tanítóság az állam által kiadandó szaklapokat, könyveket, tanfolyamok és előadások rendezését, hanem az érdekelt egyesületek szervezzék meg, amire államsegély nyerhető.

Tanácsolja a „Naša škola” a „Pedagógiai Věstník” pedagógiai cikkeinek magyarra való fordítását és a M. T.-ban a személyeskedő (?) cikkeknek a munkaiskoláról szóló tanulmányokkal való felcserélését.

A közgyűlés tanfelügyelő tanácsát elfogadva, meghozza a határozati javaslatot, mely szerint ezen ügyet a lévai nagygyűlés elé terjeszti.

Hortoványi Jolán tanítónő szólal fel. Szerinte a tanítóiskola lejárta magát, ennek helyébe a munkaiskola kell hogy lépjen.

Sajnos hiányzanak a magy. nyelvű szakcikkek, folyóiratok könyvek, tanfolyamok rendezése, hospitálás, melyek híján haladás, ezen új vívmány elsajátítása nem lehetséges.

Indítványok: Baráth András indítványozza, hogy a közgyűlés fejezze ki örömét a magy. tanítóképzősöknek a M. T.-ban leközölt externista tanítói vizsgarendszer tárgyban írt levele fölött, s ahhoz teljes mértékben csatlakozzunk.

Közgyűlés az indítványt elfogadja s határozatát átteszi a lévai nagygyűléshez.

A közgyűlés elnök berekesztő szavaival befejeződött.

A Magyar Tanító jelen száma összevont szám. Legközelebbi számunk (a 16. szám) augusztus 15.-én jelenik meg. A beküldött cikkekre vonatkozólag munkatársaink szives türelmét kérjük.

A lévai harmadik nagygyűlésen résztvevők névsora: (A jelen voltak nagyobbik tele, kiknek száma meghaladja a kétszázat, hiányzik a névsorból.) Tóth István Léva, Bátky István nyug. tanító Zseliz, Bándy Endre esp. Léva, Roth Gyula Tek. Sarlúhy, Tóth István Nová Vieska, Dankó Endre nyug. igaztanító Pukance, Baráth András Tejfalu, Tyúkoss Béla Szúnyogdi, Dicskó József Eberhart, Nagy István Szenc, Oswald Lajos Vecse, Horváth Imre Hidaskút, Budinszky Sándor Naszvad, Jászai József Bart, Jászainé Kováts Erzsébet Bart, Galambos Béla Malé Sárovice, Takáts Gyula Varsány, Nagy Árpád Lak, Nagy Sándor Felsőszecse, Csorba Győző Léva, Tulassay Sándor Léva, Ox Tamás Szemet, Somorja, Laczi József Kicind, Kónya József Köhidgyarmat, Farkas Károly Vámos-Ladány, Boross Miklós Csizfűrdő, Ocsovay Imre Losonc, Dedinszky Tivadar Csata, Dedinszkyne Berényi Kornélia Csata, Hajdáné Kucharszky Mary Csata, Pappné Sárközi Edit Kéty, Czírok Matild Darmotky, Székely Béla Alsószecse, Beluch Imre Bars-Endréd, Brányik Géza Felsőpél, Akucs István Töre, Adámy Rezső Tardoskedd, Kropacsek Imre Tardoskedd, Garamvölgyi Vince Tardoskedd, Szecső Sándor Nagysalló, Kömley László Nagysalló, Tatárik Emil Érsekújvár, Szokolyné Dobrovits M. Alsóbodok, Mihalik Mária Alsóbodok, Szokoly Lajos Alsóbodok, Patassy Elek Füzesgyarmat, Kuchta Ferenc Rozsnyó, Beluch László t. j. Barsendréd, Radó Sándor Farnad, Forgács Mihály Léva, Réthy Lajos Garamvezekény, Akucs Árpád Agó, Hala József Pered, Antal József Csata, Marton Gyula Nagymegyér, Brúner László Nagyod, Tury Sándor Ebed, Polák Kálmán Galánta, Veres János Nyitraagykér, Dömötör Sándor Kismánya, Veszely László Besenyő, Horn Lipót Levice, Gajdár Ferenc Nitra-Csehy, Dobrovitszky Károly Lak, Gruber József Csiffár, Szarka Zsigmond Zseliz, Nagy István Ó-Gyalla, Tóth Kálmán Gúta, Ruzička Károly Léva, Vida János Hólvény, Martinkovits Alajos Nagysalló, Ghimessy János Léva, Krammer Jenő Érsekújvár, Adler Ernő Pozsony, Szabó Ferenc Naszvad, Csekei Pál Léva, Bancsik Jenő Naszvad, Szabó Vazul N. Zámky, Kara Ferenc Máles, Kónya M. Reginella Léva, Frey M. Charitás Léva, Szabó M. Bertrandes Léva, Dokúpil M. Angelina Léva, Randik Aranka Léva, Csápek M. Aléna Léva, Horváth M. Irene Léva, Györgyey M. Klotild Léva, Ujvári József Nové Zámky, Dubay Nové Zámky, Kanozsai Júlia Izsa, Urge Valéria Zsigárd, Kanozsai István Kőbölkút, Krachter Ferenc Tököl, Zachara Pál Bratislava, Hagara Béla Oroszka, Ritter Antal Szenc, Heringes Lajos Szenc, Nagy János Szenc,

Bauer Károly Szenc, Poór György Szenc, Fürstenzeller Erzsi Szenc, Turcsányi Erzsébet Szenc, Jungkőnig Sári Szenc, Lassú Irma, Szenc, Stresnyák Ilona Szenc, Bordán József Hetény, Bordán Józsefné Hetény, Nemcsik Béla Hetény, Virsik János Bagota, Budinszky Sándor Naszvad, Kanocsay József Muzsola, Fellner Rózsi Perbete, Kanocsay József Komárno, Dinnyés Károly Udvard, Dinnyés Kamilla Udvard, Osztyényi Benő Martos.

Felkérjük azon kartársunkat, aki a lévai nagygyűlésen résztvevők második névjegyzékét körözte, hogy azt lapunk szerkesztőségéhez közlés végett beküldeni sziveskedjék.

Kartársaink figyelmébe!

A Tanítói és Tanári Zsebnaptár 1932—33. évfolyama változatos és gazdag tartalommal augusztus hónapban elkészül. Ezúton is fölhívjuk igen tisztelt kartársaink figyelmét egyesületünk ezen kiadványára, mely amellett, hogy minden tanító és tanár számára nélkülözhetetlen előírásokat, tanácsokat, rendeleteket és tudnivalókat tartalmaz, tehát úgyszólván minden nap és minden órában szükség van rá, — az egyesület *özvegy és árva alapját* is jelentékeny összeggel támogatja. Kartársaink tehát saját érdekeik szolgálatán kívül szociális kötelességet is teljesítenek, ha a Tanítói és Tanári Zsebnaptárt — melyet aug. hónap folyamán fog postázni lapunk kiadóhivatala, — elfogadják.

Gyász. Súlyos csapás látogatta meg Lemény Nándor érsekújvári ny. tanító kartársunkat. Leánya, *Lemény Erzsike* fényképésznő életének 50-ik évében folyó hó 9.-én este 11 órakor a halotti szentségek ájtatos felvétele után az Úrban csendesesen elhunyt, mély gyászba borítván szeretett Kartársunkat, és nejét, szül. Molnár Hermin, mint szülőket, Lemény László és Lemény Aladár testvéreit, Kocsinszky Géza, mint bácsija, Lemény János, dr. Molnár Lajos nagybátyjait, Kocsinszky Gézáné szül. Molnár Ilona mint nagynénjét és kiterjedt előkelő rokonságát. A fiatalon elköltözött Érsekújvárott folyó hó 11.-én délután 4 órakor a Forgách-utcai 24. számú gyászházból kísérték örök nyugvó helyére, a Szent József temetőbe, ahol a róm. kath. egyház szertartása szerint adták át porhüvelyét az anyaföldnek. Közszeretnek örvendő kartársunk és családja mély gyászában mi is őszintén osztozunk.

Felhívás. Hivatkozással a múlt évi szept. elsejei számban közzétett felhívásra, figyelmeztetjük Orsz. Egyesületünk tagjait arra, hogy az iskolaügyi referátus múlt évi szeptember 23.-án kelt 41493/I. sz. rendeletével az *Industria* taneszközüvállalat (Bratislava Grössling 93) által kiadott szemléltető közlekedési képeket besorozta a kötelező taneszközök sorába. Minthogy tehát e rendelet folytán e képeket minden iskolának be kell szereznie, erre egyesületünk tagjait ezúttal ismételten nyomatékosan felhívjuk. A kötelező beszerzés elől egy iskolának sem szabad elzárkóznia, annál kevésbbé, mert hiszen az egész képsorozat (6 szín-pompás kép) magyarázó szöveggel együtt csupán 120 Kő-ba kerül s azért felkérjük kartársainkat, hogy ezen fontos képeket iskoláik részére saját érdekükben mielőbb az *Industriától* megrendeljék. Az elnökség.

A M I D A L U N K.

A Szlovenszkól Általános Magyar Tanítóegyesület
Országos Énekkarának hivatalos közleményel.

Országos Énekkarunk augusztusi hangversenykörútja. Egyesületünk országos énekkara augusztus hónapban újabb hangversenykörutat tesz Szlovenszkó déli városaiban. A dalosok aug. 2.-án 10 napi gyakorlásra Lévára mennek, ahol 11.-én főpróbát tartanak. A következő városokban fognak hangversenyezni: aug. 13.: Zseliz, 14.-én Párkány, 15.-én Ógyalla, 16.-án Nyitra és 17.-én Szenc. A rendezés mindenütt agilis kartársak kezében van, akik lelkesedésükkel a sikert már előre is biztosították. A nyári hangversenyekre ezúton is felhívjuk kartársaink figyelmét, s kérjük, hogy működési helyükön fejték ki a szükséges propagandát a nemes ügy érdekében.

Az énekkar új tagjai. Az országos énekkar Tenor I. szolamába újabban Böszörményi Zoltán szürtei és Hencz Pál nagymegyeri kartársunk jelentkezett, akiknek fölvétele Léván, aug. 2.-án fog megtörténni.

A művésznök is legtöbb tökélye,
Ha úgy elbú, hogy észre nem veszük.

Madách

K R Ó N I K A

Apák nem tanácsos rosszdiák-fiaitokat azzal fenyegetni, hogy csizmadia inasnak adjátok, mert az ifjú urak törvény elé állítanak benneteket. Most legközelebb Kassán történt egy ilyen eset, hogy a közepesnél is gyöngébb diák jómódú iparos édesapja feleslegesnek vélte fia egyetemi próbálkozásaira a pénzt kidobni, helyette inkább az ipari pályán való elhelyezkedést tanácsolta. Erre azonban a nagy reményekre feljogosító ifjú apja jó anyagi helyzetét ismervén, pert indított s azzal akarja apját kényszeríteni, hogy továbbtanulásának költségeit fedezze. Ez érdekes ügyben még eddig ítélet nem történt s fejleményeit minden oldalról nagy érdeklődéssel várják.

Anélkül, hogy bennünket csak távolról is a prejudikálás szándéka vezetne, nem lesz érdektelen, ha e mindnyájunkat érdeklő ügygel pár sorban foglalkozunk. A fejlődő világ külső eseményei, a pedagógia modern útjai mindnyájunk előtt világossá tették már azt, hogy a régi idők szokásaival ellentétesen a gyermekek életpályájának megválasztása nem lehet többé a szülők szuverén joga. A tanuló ma iskolájában, társai között a mostani életlehetőségekre vonatkozólag biztosabb tájékozódást szerezhet, mint amilyennel a régi világból származó szülője bír. A hajlam mindenkor is döntően befolyásolta a pályaválasztást, mégha az apa annyira apodiktikus felfogású volt is, hacsak az anyagi eszköz hiánya egy bizonyos életpályára nem kényszerítette. De a jogszokások szerint saját ügyében bíró senki sem lehet, így tehát a pályaválasztás kérdésénél az ifjúság ítélete megbízhatatlan. A szülők kötelessége szeretetteljes tanáccsal, tapasztaltabb érettebb gondolkodásból eredő ítélettel irányítani fiaikat ez életbevágó fontosságú lépés eldöntésénél. Szomorú kor-jelenség azonban, hogy a mai ifjúság e jóakarató, szülői szeretet sugalmazta gondoskodásból önkényt, zsugoriságot, kényelemszeretetet, sőt talán rosszakaratot is olvas ki. Mintha feltételezhető volna az bármilyen szülőről is, hogy gyermekének ne a legjavát akarja.

A kassai iparos apával együttérzek abban a fájdalomban is mely őt fiának az iparos pályával szemben való elutasító magatartása következtében érte. Az a fiú megvetette, lenézte azt a kenyeret, melyet apja két kezének becsületes munkájával szerzett, azt a tiszteletet érdemlő munkateret, melyen az apa életét

töltötte, a fiú magához méltatlannak ítélte. Nem lehet ezt men-
tegetni a feltörő ambícióval, mely más boldogulási lehetőséget
keres, mert az ambíció a tanulmányokban való jobb előmenetelt
is involválja, már pedig az ifjú diák — a hír szerint — a köze-
pesnél is rosszabb tanuló. És hol van a demokratikus nevelés
eredménye, mikor a fiatal ember az apja által ajánlott biztos
jövedelmű iparos pályát megvetve felcserélné a bizonytalan jö-
vőjű lateiner nyomorúsággal? Igaza lehet az apának, aki egyik
nyilatkozatában azt mondja, hogy a fia csak úr akar lenni, ő
pedig dolgos embert szeretne belőle nevelni.

Nem lesz könnyű dolga a bíróságnak e nem mindennapi
ügyben itélkezni, melynek annyi hasonlatossága van a fülemile-
pörrel, mert hisz ilyen ügyről sem tud semmit a „corpus juris”.
De ügyvéd, „ki a fülemile füttyét mai napság elvállalja,” az már
akadt.

Hol az igazság, kérdi a jámbor adófizető polgár, a
dolgozó, vagy munka nélkül tétlenkedő munkás, az adósságokban
fulladozó köztisztviselő, mikor a jövőről tárgyaló lausannei és
genfi diplomaták egymással homlokegyenest ellenkező utakon
keresik a kibontakozást, megbékülés útját. Kinek van igaza:
Al Smithnek, a „nedvesek” amerikai elnökjelöltjének, ki minden
baj kútforrásának a neveléses prohibíciót tartja, vagy Hoover-
nek, a washingtoni Fehér Ház jelenlegi urának, ki a sötét köz-
gazdasági helyzetből egyetlen kivezető ösvényt lát: a fegyver-
kezés megszüntetését s erélyesen figyelmeztette úgy Lausanneban,
mint Genfben a tanácskozó feleket, hogy a lefegyverzés felé való
komoly lépés nélkül egyetlen centnyi adósságtörlesztés sincs. A
fegyverkezés álprofétái, kik magukat szerényen a biztonság
apostolainak nevezik, nem is késlekednek megfelelni: fegyver-
kezés csökkentése a munkanélküliség emelkedését vonja maga
után. Hol az igazság, kérdi Mahatma Ghandi páriái, kik a tö-
mött raktárak mellett halomra pusztulnak az éhhalál kinjaiban.
Kinek van igaza: a béremelést, de munkaidő-leszállítást követelő
dolgozó munkásságnak, vagy az ipari és gazdasági tultermelés
s a nagy kínálatból folyó állandó értéktelenedés felett kesergő
kapitalizmusnak? Ki a valódi honmentő: Snowden-e, aki a pénz
teaurálását a közgazdasági élet legnagyobb bűnének tartja, vagy
a francia kispolgár harisnyaszárban gyűjtögető takarékoságát a
legkiválóbb honpolgári erénynek minősítő Poincaré? Hol van
a biztosabb jövőendő kulcsa: az öt éves tervgazdaságok dogmatikus

keresztülhajszolásában, vagy az érdekszövetségek, a trösztök ár- és piacmegállapító közgazdasági kieléseiben. A megoldás feltárására úgy jobb, mint balfelé számtalan kísérlet történt és történik, melyeknek eredménye a két irányzat teljes összekeveredése. Sombart mondja, hogy a mai gazdasági rendszerben a szabad verseny mellett a feudális hagyományok és a szocialista ideológiából eredő próbálkozások békességesen megférnek. Az elmúlt évtizedek jogi fejlődésében a régi, római jogi merevségéből erősen kivetköztetett magántulajdon mellett, a köztulajdon úrbéres községeinek formájában tovább él, míg az állami és községi közművekben a szocialistáktól elképzelt jövő veti előre árnyékát.

Ugyancsak így keressük az igazságot az itthoni gazdasági viszonyok között is. A védővámok útján mesterséges magasságban tartott élelmiszerek ára miatt a munkásság az agráriusokat kárhóztatja, őket azzal is vádolván, hogy a gazdasági elzárkózással felidézett vámháború az ipari termelés katasztrófáját készíti elő; az agráriusok meg a szocialistákra panaszkodnak, akik előlük minden állami támogatást, szociális segítségnyújtást, szanalást sietve elhalásznak. És mindketten együtt neheztelnek a kormányra, mely inkább a jövedelmi adók emelésére nyújt be javaslatot, mintsem a tisztviselők fizetését szállítsa le. Mindkét párt komolyabb tagjai ugyan megállapítják, hogy a köztisztviselői fizetések leszállításának következménye az állami pénzeknek a közforgalomból való kimaradása lenne, mely a közgazdasági életnek még a mostaninál is nehezebb napjait idézhetné elő. Hol van hát az igazság?

Mennyire megnehezedett a mai életünk, hogy e forró nyárban az ugorkaszegzon idején, ilyen és ehhez hasonló komoly problémákkal kell akarva, nem akarva foglalkoznunk. Milyen egyszerű volt az az élet, mikor a nyári vakáció idején az újságokat anyag hiányában kövér kacsákkal voltak kénytelenek teletűzködni az újságírók . . .

A ma súlyos kérdései ott ásitának feleletért mindenhol felénk. Kielégítő választ adni azonban senki sem tud. Mert sem itt nincs, sem ott nincs az igazság. De hát akkor hol van?

Szepesy Gyula.

Stampay Énekek és Imák

c. könyve 3 lnyai szöveggel bővítve, újlág rendezve 320 énekkel es a legújabb és legszebb ájtatosági imákkal bővegesen ellátva, csinos fel vászon kötésben 8.— Ké, egész vászonban 10.— Ké 25¹/₂ engedménnyel. 25 drb. portómentesen megy. Kotta 60 énekkel 1. füzet 5.— Ké, II. füzet 6.— Ké.

Köbölkül, Stampay.

KÜLÖNFÉLÉK.

Köztársaságunk nemzeti iskoláinak statisztikája.

Az állami statisztikai hivatal f. évi 66–70. számú jelentése tartalmazza a köztársaság nemzeti iskoláinak (elemi és polg. isk.) statisztikáját az 1931 október 31.-i állapot szerint. Köztársaságunkban van összesen 15.064 elemi népiskola 42.924 osztállyal, 42.653 tanerővel, 1.793.356 tanulóval. Ebből csehszlovák tannyelvű iskola 10.274, osztály: 29.784, tanerő: 29.572, tanuló: 1.222.371. A magyar iskolák száma 845, osztály: 1.912, tanerő: 1872, tanuló: 107.411. — A polgári iskolák összes száma: 1.889, osztály: 8.275, tanerő: 10.175, tanuló: 2.231.8. Ebből csehszlovák tannyelvű iskola 1.408, 6.286 osztállyal, 7.673 tanerővel és 219.492 tanulóval. Német tannyelvű polg. isk. van 437, ruszin tannyelvű 17, lengyel 11 és magyar 16, melyeknek 96 osztálya van 121 tanerővel és 3.875 tanulóval. Az óvodák száma az egész köztársaságban 2.539. Ebből Csehszlovákra esik 1.342, Morvaországra és Sziléziára 950, Szlovénzókra 145 és Podkarp. Ruszra 102. A hibás gyermekek nevelésére szolgáló intézetek (siketnémák, vakok gyöngélműjük részére; kisegítőiskolák) száma 98, ebből csehszlovák 65, német 28, csehszlovák és német 5, magyar 1, csehszlovák—német—magyar 1. Az idegen elemi iskolák száma 4. Éspedig 2 orosz, 1 francia, és 1 angol. Ezekkívül van 2 francia és 1 angol anyaiskola.

„Magyar ugaron.“ (Csontos Vilmos versel. Léva 1932.) Ez a csinos verses tüzet egy levéllel egyidejűleg érkezett szerkesztőségünkhez. „Szegény munkás szülők gyermeke vagyok, — így mutatkozik be a levél írója — 5 elemit végözhettem csak, aztán az asztalos mestorságot tanultam ki, de sokat betegkedtem. Gyermekkorom óta irogatom a verseket. Minden szabad időmet ünkézésre fordítottam, tanultam, amennyit tanulhattam. . . Küzdöttem és nélkülöztem. . . Szüleimre egyáltalán nem támaszkodhatom, sőt én szeretném őket segíteni, de munka nélkül vagyok. Vannak megértő pártfogóim, kik könyvekkel látnak el és biztatnak. Nyomorban élek, de panasz nélkül hordom keresztetem. . . Verseimet pártfogóim biztatására adtam ki abból a célból, hogy a nyomdaköltséget fedező összeget tanulmányaim olvágzésére fordíthassam. 24 éves vagyok. Komoly elhatározással magántanuló akarok lenni és minden törekvésem, hogy legalább 4 középiskolát végezzek. . . Remélem, hogy a magyar tanítók, akik pár fillérel rendelkeznek, áldoznak 8 koronát könyvemért és ezzel lehetővé teszik tervem keresztülvitelét. . .“ — Kiváncsian vettük kézbe a 80 oldalas könyvecskét, melynek minden lapján egy-egy mélabus vers, megannyi szomorú, megható levél, simán, szépen gördül végig. Iparos ifjú versei. Akinek a válság kiütötte a kezéből a gyalut. „Üres a műhely, — tétlen két karom. A fűrés szögön lóg, rozda marja. . .“ Fokozott érdeklődéssel olvassuk tovább a verseket. . . és. . . meglepődünk. . . Mert ez a munkás fiatalember ma, mikor „millióknak nincs falat kenyér“, nem lázadzik, nem kiabál, nem fenyeget, nem esik kétségbe, hanem megtalálja a bizó hit vigasztalását, „nekem se termelt, de nem jajgatok“ — hiszi, hogy az élet elhozza az igazságot, a békeséget, „mikor újra a padhoz állbatok s gyalum újra szebb holnapot alkolt. . .“ Csontos Vilmos, az asztaloslegény, ma, az elkeseredés átkos napjaiban apostolnak szegődik és

olyat mer tenni, ami nagyon koveseknek jutna eazöbe: a magyar munkás kezét imára könyzzeritl. . . „Megkínzott, megtépett s lerongyolt szolga nép. A magyar munkás, ki most Te elődbe lép, Védő Istenünk. . .” Mert innen többet remél, mint az emberistenekétől. . . Aztán a nélkülözés és nyomor közepette olyan nótákat mer dalolni, amelyek a szíve talajából fakadtak és amelyek a legemberibb érzelem ritmusait zengik. Édesen. Aztán sirva: „Vagy lehettem volna egy virágszál És üvé lett volna virulásom. . . Nem fájt volna, kicsi szobájában, Ráborulva, könnyes hervadásom. . .” Levelőben azt írja, hogy „panasz nélkül hordom keresztemet”. Micsoda fensőges példamutatás ez ma azoknak, akik a jólétet sem tudják panasz nélkül hordozni! Vagy azoknak, akik a keresztet cégőrül használják a rombolás igazolására! Csontos Vilmos panasza csendes sirás, melyet csak azoknak szabad meghallaniok, akik megérzik a versel lélekzetét: „De főlve félsz a sorsomtól, szegény. . . Mert nekem nincsen buzaasztalgom, Mert én csak koldusorsom adhatom. . .”

Csontos Vilmos megérdemli, hogy azok, akik „pár állórral rendelkeznek”, segítsék őt nagy emberi célja elérésében. A magyar tanítóság pedig verseit üdvösen felhasználhatja a falusi kultúrelőadások alkalmával is, ahol a falu egyszerű fiai által elszavalva, ezek az egyszerű munkásversok maradandó hatásuk lesznek. Mert a nép fiától valók és a néphez szólnak. — Az izlésees verseknyitvet Nyitray és Tárea könyvnyomdájja készítette Lóván. Kapható itt és a szerzőnél, Garamsallón. Ára 8 Ké.

Magyarországon megszüntették a kertilletményt.

A magyarországi községek költségvetését fűltilvizsgáló bizottság rendre töltölte a költségvetésekből a természetbeli lakásokkal bíró, de legalább negyedholdnyi kerttel nem rendelkező községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanítók javára előirányzott évi 20 aranykorona kertváltásgot. Ez a kérdés a vallás- és közoktatásügyi miniszter elé kerülvén, a miniszter úgy döntött, hogy a nem állami tanítóságnak a kertváltásra irányuló jogosultságát roudéletileg megszüntette.

E rendelet indokolásában úgy magyarkzza az 1868: XXXVIII. tc. 142. §-át, (mely az elemi iskolai tanítóság javára tisztos lakást és legalább egynegyed holdnyi kertet állapított meg), „hogy a kertilletőség nem csupán a haszonélvezet biztosítása, nem is pusztán a szépsézetl szempont kedvéért, hanem elsősorban nevelő célzattal állapított meg. A népoktatás alapvető törvényének ezt a rendelkezését a későbbi tanítói illetménytörvények — az állami tanítókra nézve az 1913. XV. tc. 19. § a, a nem államiakra nézve az 1913. XVI. tc. 17. § a — is átvették, de már azzal a kiegészítéssel, hogy kert híjján évi 20 korona jár a tanítónak. Ezt a kiegészítő rendelkezést már nem lehet a nevelőcélzattal megokolni, ezt már az anyagi ellátás célzata diktálta, így tehát e kérdés mcstani állásának elbírálásánál is tisztán az anyagi illetmény szempontok irányadóak”. A kertilletmény megszüntetésének egyéb, magyarországi vonatkozású iadokai is lehetnek, de az a magyarázat, hogy az 1868.-i törvény kérdéses paragrafusaja nevelő célzatú lett volna, nagyon kétséges. Hiszen, ha a kert az iskola céljait lett volna hivatva szolgálni, akkor a törvény nem köttötte volna a kertjárándóságot a lakásjárándóshoz, tehát a tanító személyéhez, hanem minden iskolához (tekintet nélkül arra, hogy hány tanerő) csupán egy, „nevelőcélzatú” iskolakertet irt volna elő. A törvény igenis az „anyagi ellátás célzatú” tartotta elsősorban szem előtt. A kertilletmény beszüntötése tehát ezen az alapon nem méltányos.

A szlovenszkói tanítók könyvkiadóvállalata 1932. máj. 29-én a Bratislavában megtartott alakuló közgyűlésén azzal a céllal indul meg, hogy a közművelődés terén, hasznos és olcsó könyvek és folyóiratok kiadásával a lakosság legzélesebb rétegeinek kielégítésével teremtsen piacot a szlovenszkói könyvnek. Kultúrális tevékenysége mellett támogatni fogja az össztanítószociális érdekeit is.

A tanítószociális vállalat nyugszik az iskolán kívüli népnevelési munka nagy része és éppen ezért a téren látja érvényesülésének legnagyobb lehetőségét is. Könyveket akar terjeszteni, mert a könyvtár az legközvetlenebb kapcsolata van és ebben a tevékenységében mindenkin segíteni akar, akinek köze van a betűhöz: író, könyvnyomdász, könyvkereskedő fogja ezen új vállalkozásban támogatóját látni. A szlovenszkói tanítószociális vállalatnak legfőbb gondja az lesz, hogy tevékenységével a legrövidebb időn belül életet üntsön a súlyos gondokkal küzdő nyomdaiiparba, melynek egyharmada ma munkanélküli áll.

A Szlovenszkói Tanítók Könyvkiadó Vállalata, Bratislava.

Ezen határozattal egyetértőnek és a vállalatot céljának előérésében támogatóknak fogják: A Szlovák és Kárpátországi Grafikai Grémiumok Országos Szövetsége és a Szlovenszkói Grafikai Munkások Egyesülete.

„Numerus clausus a tanítóképzésben. Az Egyesült Államok legnagyobb és legtekintélyesebb tanítóképzőintézete, a Teachers College a new-yorki Columbia egyetemen, az év őszén új osztályt létesít, amelynek az lesz a célja, hogy új és radikális módszereket alkalmazzon oly fiatal emberek — férfiak és nők — kiválasztásánál és kiképzésénél, akik az óvodai, gyermekkertészi, néptanítói pályára készülnek. Ennek az új módszernek külön célkitűzése az, hogy a közepes tehetségű tanítók számát csökkentse. Ilyenformán ennek a „numerus clausus“nak nem szociálpolitikai, hanem kizárólag pedagógiai jelentősége van. A tanítás lényege: a gyermek természetével és fejlődésével való alapos foglalkozás. Kötelező tanfolyamokat tartanak a szociológiából, gazdaságtanból, politikai tudományokból: a szociális és ipari élet problémái is sorra kerülnek. A hallgatóknak egy ideig gyakorlatilag is működniük kell kereskedelmi és ipari téren, hogy azt a világot, ahová tanítványaikat bevezetni kívánják, megismerjék. Az első évben csupán 100 kiváló tehetségű és kiemelkedő egyéniségű hallgatót vesznek föl. A tanulás ideje a hallgató tehetsége és előmenetele szerint 3–5 évig tart. Egy évet külföldi tanulmányutakra fordítanak. A diploma kiadását kedvezően minősített gyakorlati évek kell megelőznie.

A szabadlevegős iskola Olaszországban. Olaszország, mely napsugaras éghajlata ellenére szintén kénytelen a tüdővész ellen küzdeni, nagy számban állította föl a szabadlevegős iskolákat. Az olasz szabadlevegős iskola teljesen alkalmazkodik a helyi éghajlati és gazdasági viszonyokhoz. Három fajtát lehet megkülönböztetni: 1. vannak játszóterek az elemi iskola kiegészítésül, az iskolával el nem foglalt időre, s a nyári vakációra; 2. időlegesen, szabadlevegős iskolák, amelyek télen át a nyilvános iskolák épületeiben húzódnak meg, s az időjárás enyhülésével, rendszerint áprilisban, ad hoc hajlékokba költöznek; 3. az állandó szabadlevegős iskolák, autonóm szervezettel, s a céljuk megfelelő elhelyezéssel.

Az iskolák helyének megválasztásánál ügyesen felhasználnak minden

lehetőséget. Egyes helyeken (Párma, Bologna) nyilvános kertekben, másutt (Pádua) a régi erődítményeken, Milánóban a löversenytéren, Génovában a fürdőtelepen van a szabadlevegős iskola. Maguk az iskolahelyiségek is nagyon változatosak: az időleges iskolák sátrakban, fészerekben működnek, ha a fák nem nyújtanak elég védelmet. Az állandó iskolák fából, vagy tégltől készült pavilonokban nyernek elhelyezést.

A leghatalmasabb valamennyi között a milánói Szavojai Humbort iskola, amely 1700 növendéket képes befogadni, s amelynek külön óvodája is van 150 kisedő részére. A szabadlevegős iskolák növendégeit a nyilvános iskolákból utalják be az iskolaorvosok a gyöngéalkatu, vérszegény, szkrofulotikus és tüdőbajra hajlamos gyermekek közül. A növendékek naponta 7—9 órát töltöttek a szabadlevegős iskolában. Ezt a viszonylagosan hosszú időt rövidre szabott, eleven és változatos leckék, játékok, kertészkedés és könnyű testgyakorlatok, valamint meghatározott pihenők tartják. A tanterv nagyon simulékony és főlegül esetekhez idomul. Kiváló figyelmet fordítanak az iskolák az egészség-taura, de nem az elméleti oktatásra, hanem a mindennapi gyakorlásra, amiből aztán helyes szokások fejlődnek.

Ifjúsági könyvek kiállítása Párisban. A párisi Galerio de la Pléiade-on nemrég nemzetközi gyermekkönyvkiállítás nyílt meg, amely főleg az illusztrációkra vetette a súlyt. Természetesen elősorban francia kiadványok szerepeltek a kiállításon, de azért a külföld is képviselve volt. A legnagyobb sikert Pierre és Germaine L'Hardy egészen újszerű képeskönyvvel érte el, amely sorra veszi a különböző színeket és mindegyiknél sok rajzzal mutatja be: hol és milyen formában találkozunk az életben azzal a színnel. Nagyobb gyermekek örömeire szolgált a Barbaro, a kis elefánt története c. könyvecske, amely egy árván maradt és a városba került elefánt életét és viszonyait mondja el igen közvetlen hangon. Egy angol iskola (The Hall School Woybridge) olyan könyveket állított ki, amelyeket a gyermekek maguk illusztráltak, sőt a szövegrész is az egyes órákon, együttesen állították össze a tanítónak Don Quijote-ról szóló elbeszélése nyomán. Egészen újszerű kísérlet ez, amely a gyermeki fantázia rejtett útjait érdekesen szemlélteti. Igen érdekes az Amerikában megjelent *The Painted Pig* (A festett malac) c. könyvecske is, amely mexikói, indiai és néger sajtósággokkal ismereti meg a gyermekeket, míg a kiállításon szereplő kínai ifjúsági könyvek aligha találhatók mifelénk visszhangra. Szláv, skandináv, német és olasz könyvek gyűjteménye egészítette ki az igen tanulságos kiállítást, amely a mai gyermek érdeklődéséről és gondolatvilágáról gyakorlati tájékoztatást nyújtott.

Svájci filmoktatás az iskolában. A „Bázeli Nevelési Kertület” most ünnepelte a filmoktatás bevezetésének tízéves évfordulóját. A kerület lelkes és céltudatos munkájának köszönhető, hogy az oktatófilm a bázeli iskolákban az utolsó évtized folyamán mintaszerűen érvényesülhetett. A munka tulajdonképeni magja az volt, hogy önálló filmarchivumot teremtettek. Ezenkívül lelkes tanítókat egyesítettek munkaközösségekben a filmoktatás elvégzésére, amely az oktatófilmet minden iskolai fokozat anyagába gondosan beillesztette. A munka élén az európai hírű dr. Imhof Gottlieb, az iskolai filmközpont vezetője állott. Ma Bazel 22 iskolájának van saját vetítőgépe. Az oktatófilmarchivumnak 183 filmje van. Iskoláknak és tanfolyamoknak 598 filmet kölcsönöztek és 1931. év végéig 102 tanítót képeztek ki a filmoktatás céljaira.

Afrikai iskolák. Délafrika négy provinciájának külön-külön iskola-törvényei, alkalmaztatási, javadalmoztatási feltételei, javadalmozásai és nyugdíjai vannak. Egyre hangosabban nyilvánul meg az az óhaj, hogy állami törvény mondja ki az iskolai egységesítést a délafrikai unióban. Ezzel szemben áll azonban az angol fölfogás, amely ellenzi a központosítási és uniformizálódási törekvéseket és pártolja az önkormányzatot, mely szabadságot visz bele a közoktatásba.

Oranje szabadállamban az összes iskolákat 45,099 tanuló látogatja, ezek közül 5.888 magasabb iskolákat. 658 nyilvános népiiskola, 38 középiskola, 31 magasabb fokú iskola és 84 áll. támogatott magániskola áll fenn 2114 tanerővel. A falusi iskolákat 16.000 elemi iskolai tanuló látogatja, ahol egy tanítóra 17 tanuló jut. A városokban egy tanító 23 gyermeket tanít. A magasabb iskolák fejlődése, ahol egy tanerőre 18 tanuló jut, annak köszönhető, hogy segélypénztárak állanak fenn, melyek a tehetőséges tanulóknak lehetővé teszik, hogy olcsó városi otthonokban lakhassanak. Sok ilyen otthon az egyházak tartanak fenn. 1165 tanulót mindennap közköltségen autón szállítanak az iskolába.

Kiadóhivatali üzenetek.

Többeknek: Hozzánk intézett leveleikre részletes választ küldtünk. — K. B. Streda n. Bedrohom, Cz. S. Berechovo, K. J. né Moldava n. B., L. J. né Sp. Podhradie, H. D. Biža, H. V. Šahy. Címüket a kívánt módon javítottuk. A lap az új címre megy. — T. M. Salamon. Az egyik példányt töröltük. — K. Z. Csap, Sz. K. Verbőz. Az olvasott számokat újból megküldtük. — Á. J. V. Tárkány, W. E. Komárom, K. F. Bratislava, P. M. Rimavská-Sobota, N. G. Tejfalú. Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk.

H I R D E T É S E K.

Pályázat. A kamocsi ref. iskolaszék pályázatot hirdet az újonnan szervezett, már a múlt iskolaévre engedélyezett IV. férfitanítói állásra. Javadalom: 1200 kor. készpénz, 400 öl kert, természetben lakás (míg azonban a lakás fel nem épül, törvényes lakbér). Törvényes államsegély. Köteleességek: a reá bizott osztályok vezetése, kántor akadályoztatása esetén annak helyettesítése (az orgonálásban és a temetésekben), ifj. egyesület vezetése, egyh. társadalmi munkában segédkezés. Pályázati határidő f. év VIII. 15. Kellően felszerelt kérvényeket, ref. vallású, csl. állampolgársággal bíró férfitanítók, a kamočai ref. lelkészi hivatalhoz küldjék be.

Č. T. K. 3993.

Az állami erdők és birtokok zsrnócai igazgatósága.

Pályázat tanítói állásra egyosztályú, magyar tannyelvű kincstári iskolánál Királynérét, Gúta mellett komárnoi járásban. A folyamodónak a szlovák nyelvet is kell tudnia. Fizetés az állami tanítókéval azonos és egy egyszobás lakás nőtlen tanító részére.

Az aug. 20. után beadott kérvények figyelmen kívül hagyatnak.

Pályázat. A beregi református egyház pályázatot hirdet az öt tanerős iskolájánál lemondás folytán megüresedett s 1932. évi IX. hó 1. napján elfoglalandó IV. (negyedik) számú tanítói (tanfőnöki) állásra. Javadalom: Alapfizetés és lakásbér címén évi 4908 Kč s a törvényszerű államsegély. A községtől évről-évre hozott határozatoktól függően, rendes fizetés természetével nem bíró tételként: 2 (kettő) méteröl tűzifa. Kötelesség: legfeljebb 2 (kettő), de többnyire csak 1 (egy) vegyes osztály vezetése. Egyháztársadalmi munkák, kézimunka tanítás. Kellően felszerelt pályázati kérvények a ref. egyház presbýteriáumához címezve 1932. évi július hó 30. napjáig „Ref. lelkészi hivatal, Berehy—Bereg, Podkarpatska Russ” címre küldendők.

Pályázat. A beregi református egyház pályázatot hirdet az öt tanerős iskolájánál halálozás folytán megüresedett s 1932. évi IX. hó 1. napján elfoglalandó II. (második) számú, kántorsággal egybekötött tanítói állásra. Javadalom: 1. 8 (nyolc) kat. hold 1489 négyszögöl föld (szántó és réi) haszonélvezete. 2. 12 (tizenkettő) méteröl tűzifa beszállítva. 3. 4 (négy) szekér széna beszállítva. 4. Szabad legeltetési jog saját jószágaira. 5. Kézpénz (negyedévi előleges részletekben) 980.25 Kč. 6. Két nagyobb és egy kisebb szobából, konyha, kamara s melléképületekből álló lakás, 100—150 négyszögöl kerttel. Az 1—4. tétel alattiak — mint szétválaszthatatlan kántortanítói fizetés — az 1925. június 29.-én kelt javadalmi jegyzőkönyv szerint 6420 Kč-ra vannak értékelve. Ez összeg fele (3210 Kč) kántori javadalomnak vétetvén, másik fele a tisztán tanítóinak veti, 5. és 6. tételek alatti 2030.25 Kč-val 5240.25 Kč-t tesz ki, amely azután a törvényes államsegéllyel (a javadalom 7. tétele) kiegészítetik. Kötelesség: 1. Az iskolaszék által kijelölendő osztály (vagy osztályok) vezetése. 2. A templomi és temetési orgonista-kántori teendők végzése egyenlő arányban megosztva a másik orgonista-kántortanítóval. 3. Ifjúsági (vegyes) énekkar szervezése és vezetése. 4. Egyháztársadalmi munkákban részvétel. Szabályszerűen felszerelt pályázati kérvények 1932. évi július hó 30. napjáig „Ref. Lelkészi Hivatal, Berehy—Bereg, Podkarpatska Russ” címre küldendők.

Pályázat. A kamocsai ref. iskolaszék, pályázatot hirdet a III. helyettes tanítónői állásra. Javadalom: Természetben lakás (1 szoba, 1 konyha) 100 kor. készpénz, 20 kor. kertpótlék, törvényes államsegély. Kötelességek: díjlevél szerint. Pályázati határidő f. évi VIII. 15. Kellően felszerezett kérvényeket, ref. valóságú, csl. állampolgársággal bíró tanítónők a kamočai ref. lelkészi hivatalhoz küldjék be. Az állás csak azon esetben foglalható el, ha a jelenleg 1 évre már nyugdíjazott tanítónő újból nyugdíjazva lesz.

Pályázat. A komáromszentpéteri református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet nyugdíjazás folytán megüresedett rendes orgonista-kántortanítói állásra. Javadalma: 1.) Természetbeni 2 szobás lakás mellékhelyiségekkel és zöldsárges kerttel. 2.) Készpénz az egyházközségtől 60 (hatvan) Kc. 3.) Buza 36 pozsonyi mérő, azaz 22 $\frac{1}{2}$ hl. 4.) Árpa minden $\frac{1}{4}$ telkes gazdától $\frac{1}{2}$ véka ($\frac{1}{4}$ pozsonyi mérő) Jelenleg az $\frac{1}{4}$ telkek száma 132. 5.) Tűzrevaló keményfa 5-öl, azaz: 20 méter beszállítva. 6.) Minden $\frac{1}{4}$ telkes gazda nád helyett fizet 38 fill. 7.) Minden $\frac{1}{4}$ telkes gazda fizet fél petrence szénát. 8.) Tíz font, azaz 5 $\frac{1}{2}$ kg. faggyú helyett 16 Kc. 9.) Tandíj 118 Kc. 20 fill. 10.) Kender, kukorica, káposzta értéke 50 Kc. 11. Stóla a Fötiszt. Egyházkerület határozata szerint. 12.) Legelő elkülönítéskor a közös legelőből kihasítva 6 magy. hold (1200 []-öl.) szántóföld, melyet a tanító maga műveltet, de adóját az egyház fizeti. Államsegély az állás elfoglalása után azonnal kérelmezve lesz, de azért az egyház felölősséget nem vállal. Megjegyeztetik, hogy a f. évi egyházmegyei gyűlés határozata után a véka kg.-ra, a szénajárandóság árpára, illetve itt is az árpa-járandóság véka helyett kg.-ra lesz átváltoztatva, aszerint a kulcs szerint, amint az egyházi felettes hatóságok 5 évvel ezelőtt a lelkészi díjlevél ezen pontjainak megváltoztatásánál megállapítottak. Az egyházközségtől járó javadalom részben tanítói, részben orgonistakántori fizetés. A tanítói javadalom hivatalosan 4189 Kc.-ra van értékelve. Kötelessége: Az iskolaszék által kijelölt osztályokban a tanterv szerinti tanítás és valláserkölcsi nevelés; az iskolai adminisztráció; az orgonista kántori teendők végzése; egyházi énekkar tanítása és vezetése; lelkész akadályoztatása esetén és a kanonikus órákon annak helyettesítése; belmissziói, egyháztársadalmi munkában való részvétel s mind az, amit az egyházi és állami törvények előírnak. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak református vallású, állampolgársággal bíró, okleveles férfi tanítók. Személyes megjelenés értesítés esetén előnyös, az útiköltség megtérítése nélkül. Pályázati határidő 1932 augusztus 6. A pályázati kérvények a 86400/I-1929 sz. miniszteri rendelet értelmében felszerelve a komáromszentpéteri ref. lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás 1932 szeptember 1.-ére elfoglalandó. Ref. presbiterium.

Pályázati hirdetés. A komáromi községi iskolaszék a 86/1929. sz. törv. alapján szervezett, f. évi szeptember hó 1-én megnyíló kisegítő osztály tanítói állására a pályázatot újból kiírja. Tanítási nyelv magyar. Javadalma a várostól évi 4908 Ké alapfizetés és évi 1500 Ké szolgálati pótlék, mely utóbbi 10 évi szolgálat után évi 2100 Ké-ra emeltetik fel. Ezenkívül törvényes államségély. Az állásra pályázhatnak gyógypedagógiumot végzett vagy megfelelő szakképesítéssel rendelkező és kellő gyakorlattal bíró tanítók. Amennyiben ilyen pályázó nem volna, az iskolaszék figyelembe fogja venni olyan okleveles elemi iskolai tanerők pályázatát is, akik legalább öt évi gyakorlatot tudnak felmutatni és reverzalist adnak arra, hogy amint megfelelő szaktanfolyam nyílik, a szükséges szakképesítést azonnal megszerzik. Pályázati határidő 1932. augusztus 1. A kérvényekhez melléklendők a képzettséget igazoló iratok, összes működési bizonyítványok, állampolgársági tanusítvány, törzslap, reverzális. Hányosan felszerelt kérvények figyelembe nem vétetnek. A kérvények Dr. Szijj Ferenc iskolaszéki elnök címére küldendők. (Komárom, Deák Ferenc ucca.)

Érettségi vizsgálatra készülők figyelmébe!

Tanítói és gimnáziumi érettségi vizsgálatokra előkészít középiskolai tanár Bratislavában.

Cím a kiadóban.

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kaphatók tankönyvek, ifjúsági és tanítói könyvtári könyvek. Papírszerek, írószerék, rajzeszközök stb. Irodai és iskolai felszerelések. Töltőtollak. Írógépek. Kották, zeneművek stb.

Szindarabok és kabarétréfák kölcsönzése.

Elvállalunk könyvek köttetését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára százalékot adunk.

Kézszelímezett fehérneműt, ágyneműt, asztalneműt és **teljes menyasszonyi kelengyét** csakis jó minőségben és legolcsóbb árak mellett szállít

Fried Sándor

Bratislava

Vadász-sor 8.

Piešťany

Máslarska 11.

Tanító Uraknak és b. családjuknak *kedvező fizetési feltételek*. Kívánatra dústartalmú mintagyűjteményemet díjlanul és vételkötelezettség nélkül bárhol bemutatom.

Első Moravai Hangszergyár
Lidl József Brünn
Krautmarkt 10.

Világhírné hangszerek az ismert legjobb kivitelben.
Részletfizetésre is. Tanító uraknak rabatt-kezdmény.

Legszebb
női

kosztümök, köpenyek, eredeti párisi modellek után, legdivatosabb és legjobb minőségű anyagokból mégis a legolcsóbban csakis

CSONKA
női divattermében

KOMÁRNO, Jókai-u. 15.

A Magyar Tanító

hirdetése a legjobb sikerre vezetnek.

Kereskedők, iparosok és intézetek, azonkívül az iskolaszékek és kartársaink minél nagyobb mértékben vegyék igénybe lapunk hirdetési-rovatát.

Legkedveltebb ima- és énekeskönyv az

ÉGI HÁRFA

a legújabb ájtatosságok imáival, három miseimával, nagy kilenced, keresztúti, napi áldozási stb. Imákkal. 300-nál több énekkel (Jézus sz. Szive, Jézus Királysága, Szivgárdista, Kongregációs, Szt. Teréz, Szent József és más kiváló alkalmi énekekkel.) Egész vászonkötésben ára 10 Ké. Több példány rendelésénél kedvezmény. Szállítja a szerző:

Heckmann István, Levice-Léva.

Van szerencsém a Tanfeszületekkel tudatni, hogy tankönyv-kiadványaim sorozatában újabban megjelent:

Dr. Magyar Gyözö: **Földrajz** a népiskolák felső osztálya számára, képekkel illusztrálva. Jóváhagyva az iskola- és nemzeti-művelődés-ügyi minisztérium 1929. nov. 3. 141,128/1.—29. sz. rendeletével. Ára füzve 12.—, kötve 14.50 ékorona.

Továbbá megjelent **Irodalmi füzet** című fröfüzet sorozat kiadásomban az népiskolák számára. A füzetek felső borítékán egy-egy költő arcképe van, az alsó borítékon pedig az illető költőnek egy nagyobb, vagy néhány kisebb, jellegzetes szép költeménye, továbbá a költő méltatása az el. isk. tanulók fejlettségének megfelelő formában.

A füzetek fajtája: 1. Négyvonalas füzetek készültek az I. II. és III. osztály számára „Szépirás” címen különböző szélességű vonalközvet.

2. Egyvonalúak a IV.—V. oszt. számára „Dolgozatok” címen.

3. Símák a VI.—VIII. oszt. számára, színién „Dolgozatok” címen. Ezek egyszersmint IV.—VIII. osztályok mértan füzetei.

4. Kockás „Számítan”-füzetek a II. és felsőbb oszt. részére.

A füzetek 20 és 50 filléres árakban kaphatók.

Fontos újítás, 5%-ot ajánlok fel a füzetek jövedelméből a Tanítók özvegy és árvaalapja javára. Teljes tisztelettel

Spitzer Sándor

könyvkereskedő, Komárno—Komárom.

Mielött **BÚTOR**T vesz, okveilen nézze meg a Republika egyik legnagyobb bútorgyárának legnagyobbított fióktelepét. **HEIDÜR BÚTOROK**

Lászlónál a cipögyár udvarában Kostolná-u. č. 16. **Érsekújvár.**

100 szoba, konyha és előszoba állandóan raktáron. — Keeménfa hálók már 2000 Kč-fól egész 14.000 Kč-ig 100—200 Kč haul részletfizetésre is.

THONET BÚTOROK ÓRIÁSI VÁLASZTÉKBAN.

Egyesületünk tagjai elegánsan és jutányosan öltözködnek, ha **KOPRDÁNÁL LÉVÁN, Stefanik-u. 14.** — csináltatják ruháikat.

Angol és belföldi szövet különlegességekben nagy raktár. Jó anyagból kellemes a ruha és tartós. — Jó ruhát öröm viselni! Hosszú és rövid városi bundák jutányos áron. Pontos és figyelmes kiszolgálás

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők: **Boross Béla** tanító, **Atsöszell.** (Dolnic Saliby, via Galánta)

A kiadóhivatal ügyeit (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** közponni ellenőr intézik.

Jókai-könyvnyomda, Komárno

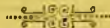
Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják. *Felcélós szerkesztő:* **Boross Béla.** Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké. *Tírszerkesztők:* Hirdetések díjszabása szerint.
Gáspár János, Uherezky Géza, Willand János.

TARTALOM:

	Oldal:
<i>(bb.):</i> A Móricz Zsigmond Önképzőkör	693
<i>Hortoványi Jolán:</i> A munkaiskola lényege és fejlődése	697
<i>Szabó Emil:</i> Adhatunk-e munkát büntetésből?	703
<i>Kónya József:</i> Az ifjúsági könyvtár	706
<i>Réthy Lajos:</i> Kedvezményes-e az egyéves „kedvezményes” vasúti igazolvány?	709
<i>Egyesületi élet:</i>	712
<i>Krónika:</i>	717
<i>Különfélék</i>	722
<i>Kiadóhivatali üzenetek</i>	728
<i>Hirdetések</i>	728

Szerkesztőség: Alsószelei (Dolnie Saliby, via Galánta.) — **Kiadóhivatal:** Községi elemi iskola Komárno. — **Az egyesület elnöksége:** Kovács Alajos központi elnök, Nagyed. — **Titkárság:** Vásárhelyi Károly főtitkár, Komárno. **Nemesik Béla** titkár, Hetény. — Tanácsot kérő leveleket a központi elnök címére kell küldeni. E levelekben közölni kell a tagsági számot.

A hírlapjegyek használatára: Bratislavai posta- és távirda igazg. 3006/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELJESEBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

reálgimnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT
KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Közlársaság lenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondattanát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA

új helyesírás szabályait.

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára fűzve Kč 53.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 60.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál

Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják

Felétős szerkesztő:
Boross Béla.

Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké
Hirdetések díjszabás szerint.

Társzerkesztők:

Gáspár János, Uhreczky Géza, Willand János.

A Móricz Zsigmond Önképzőkör.

Előttünk fekszik egy szerény kis füzet: a pozsonyi állami magyar tanítóképző Móricz Zsigmond Önképzőkörének értesítője.

Dobogó szívvel vettük kézbe a magyar tanítójelöltek első, hivatalos üzenetét. Ugyanaz az érzés fogott el, mint az édesapát, aki egyetlen fiáról sok éven át nem hallott hírt, s ime, most, annyi idő után egyszerre megérkezik a várva-várt levél . . .

Úgy van: a szlovenszkói magyar tanítócsalád fiai, a pozsonyi prepák levelet írtak, életjelt adtak magukról. Tizenhat nyomtatott oldalon elmondják, mit tettek és mik a terveik a jövőre nézve.

Lássuk csak.

Fitus Dezső, a tanítójelöltek önképzőkörének elnöke, mindjárt a füzet bevezetőjében elmondja, hogy miért, milyen célokkal alakult meg ez az önképzőkör. Büszkén, fölemelt fővel vallja a maga és társai hitét, s rendíthetetlennek érzi az önképzőköri munka megvetett fundamentumát.

Aztán ezt írja: „A mi sajátos szempontunkból önképzőkörünk fontossága azért nagy, mert az intézetből kikerülve, mint tanítók, állandó összeköttetést tarthatunk fenn a folyton fejlődő fiatal tanítógenerációval és így nem kerülhet majd egykor arra a széthúzásra a sor, mint amilyen most van az öreg tanítók és a fiatal tanítók között. Mi, ha kikerülünk az életpályára, csak testben korosodunk majd meg, de eszménk mindig fiatalos, üde lesz, éppen eme önképzőkör révén. Tudunk majd egymásról, sőt egyesek leszünk egymással; nem úgy, mint a mai jó öregek

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható iörzskönyvi számra!**

zöme, akiknek csak a jó ital és a drasztikus tréfák az éltető elemeik. Reméljük azonban, hogy kikerülve, megtaláljuk az utat hozzájuk. Nem kéréssel és bácsizással közeledünk majd, hanem komoly munkaprogrammal győzzük meg őket elveik dohosságáról és a mi elveink új, éltető erejéről."

Igy ír a fiú az apjának. Nyiltan, szemtől-szembe megmondja a véleményét. Minden ok megvan arra, hogy ezt az üzenetet komoly, meggondolt frásnak tekintsük, mert a szangvinikus ifjú lélek mögött ott állt a higgadt, tapasztalt tanári ellenőrzés: a csapongva száguldó író toll sebes iramát bizonyára mérsékelte a józan ítélőképesség. Annál inkább nem szabad figyelmen kívül hagynunk a tanítóifjuság elnökének súlyos megállapításait, s annál inkább kell érdeklődéssel kísérnünk a Móricz Zsigmond Önképzőkör további működését, amely jövő perspektíváját a főttebb kimért látószög szerint tüzte ki.

A tanítójelöltek önképzőköre érzi hivatása súlyát, mert kapocs kíván lenni az egyes tanítógenerációk között. S mindjárt utal az elvetendő példára: a mostani öreg és fiatal tanítók közötti széthúzásra. Őszinte szívvel kívánjuk, hogy a tanítójelöltek önképzőköre tényleg megfeleljen annak a célnak, melyért létrehozták: eszmei tartalma kovácsolja össze minden magyar tanító lelke-aranyát az örök ifjuság tüzeiben. De el kell oszlatnunk a „fiatalok" ama nagy tévedését, mintha az „apák", akik a „Comenius" önképzőkörökben szívták föl az idealizmust, eszmevilágukban előregedtek, elfáradtak volna. Óh, nem! Hála az Istennek és hála a magyar tanítóság öntudatának, „tudunk mi is egymásról, sőt egyek is vagyunk egymással". Közel tizenkét esztendeje annak, hogy Szlovenszko magyar tanítói testvéri szövetségre léptek s ezen hosszú idő alatt, volt is alkalmuk meggyőződni eme testvéri szövetség őszinteségéről és szilárdságáról. A magyar tanító ifjú és friss vére állandóan kering a tanítói test sejtjeiben s az egységes tanítói szellem üde fluiduma tisztán csillog a lelkünk poharában. Ha a pozsonyi önképzőkör ezt a „jó italt" értette, mikor lelkünk éltető elemeiről írt, akkor bevalljuk, hogy ettől, igenis, mámorosak vagyunk.

De tudjuk, az önképzőkör elnökének megjegyzése sokkal „drasztikusabb" szándékkal íródott. S mégis, valahogy nem tudunk haragudni rá ezért. Nem akart ő sérteni senkit. Hogy honnan, mely tájakra szedte össze ezeknek „a jó öregeknek a zömét", annak a találgatásával nem vesződünk. Ne a szavakat,

de a gondolatot vizsgáljuk. A mi fiaink irtóznak azoktól, akiknek „éltető elemük” „a jó ital és a drasztikus tréfák”. Helyes. Mi is irtózunk tőlük. S ki is jelentjük, hogyha volnának ilyen emberek, azok semmi esetre sem tartozhatnának a mi táborunkba. Az ilyenekhez mi nem akarjuk „megtalálni az utat” soha! Még kevésbé célunk meggyőzni őket „elveik dohosságáról”. Fiainknak is azt ajánljuk, hogy ne pazarolják ilyesmire ifjúságuk energiáját.

Egyet azonban a lelkükre kötünk. Ne várjanak ők arra az időre, amikor kapcsolatot létesíthetnek önmaguk és a náluk még fiatalabb tanítógeneráció között. Ez a szűk munkatér nem méltó ahhoz a nagyszabású munkaprogramhoz, melyet oly nagy lelkesedéssel magukra vállaltak. Próbálják behelyettesíteni a már adott keretekbe a jövőre vonatkozó elgondolásaikat. Amire vágyakoznak, amit elérni óhajtanak, nagyrészt megvalósulva találhatják ott, ahová — nem tudni mi okból — nem szívesen tekintenek.

Az apák, műhelyükben régóta ütik azt a vasat, amelyhez ők, a fiatalok most tanulják emelgetni a nehéz kalapácsot. Miért röstelnek tanácsot kérni a tanuló-pedagógusok a mester-pedagógusoktól? Miért nem látogatják meg minél gyakrabban azt a munkamezőt, melynek robotjára szent hittel és ambícióval elszegődtek?

Mi tudjuk értékelni az eredményt melyet az önképzőköri munka-elmélettel el lehet érni, de ezzel szemben kidomborítandónak tartjuk a szürke gyakorlati élet sok-sok pedagógiai cselekedetét. Az önképzőköri értesítő beszámolóí képet adnak arról, hogy a tanítónövendékek lelkiismeretesen készülnek a rájuk váró nagy feladat megoldására. De nagy hiba volna azt gondolni, hogy a feladathoz mások hozzá sem mernek, vagy hozzá sem tudnak nyulni, s hogy a feladat megoldásának egyedül helyes módszerét utódaink csak most fogják magukkal hozni.

„Elítélni mindazt, ami nem képes javítani az emberek nyomorúságán”, éppen oly súlyos hiba, mint helyeselni mindazt, ami manapság talán pillanatnyilag enyhíteni tudja ezt a nyomort. Akik a szocializmust nem az iskolában, de az életben tanulták, már tudnak distingválni. Miután — fájdalom! — közelebbi összeköttetéseink húzódozó fiainkkal valóban nincsenek, ezuton kell megnyugtattunk őket, hogy a már működő tanítótság nem tartozik a „megrögzött gondolkodásu falusi intelligencia” közé, megcsontosodott elvekkel nem lehet a nép gazdasági és kulturális

fejlődését kormányozni. A tanítónak, aki a mai falu kis és nagy gyermekét tanítja és neveli, szívvel-lélekkel szocialistának kell lennie, a kifejezés legőszintébb értelmében. Nem az a szocialista, aki vörös szekfüt tűz a gomblyukába, aki busásan jövedelmező titkárságra, vagy egyéb mandátumra tudja kamatoztatni a proletárok éhségét; nem az a szocialista, aki az orosz szovjet-pedagógia tanulmányozása közben lábbal tiporja a saját fajtája pedagógiáját, aki a nevét kis kezdőbetűkkel írja, hanem az, aki testi és lelki szenvedéssel tudja megváltani az embertársa szenvedését! Az az igazi szocialista, aki le tud mondani a kenyere feléről azért, hogy csökkentse a nyomorgó tömegek panaszát és elkeseredését, aki zúgolódás nélkül elfelejti, hány gyermek tartozik neki az olvasókönyv árával, aki türelemmel és megértéssel hallgatja a gazdag és szegény, kapitalista és kommunista átkát, melylyel úton-útfélen sújtja a kegyetlen és gonosz, de nagyon-nagyon beteg világrendet.

Fiúk, ti az önképzőkör padjaiban összedugjátok a fejeteket és nagy gyorsan kisütitek, hogy széthúzás van az öreg és fiatal tanítók között. Pedig, ha tudnátok, hogy ez az öreg és ez a fiatal tanító mennyire rokon, mennyire egytestvér a kinti, a falusi szociális és kulturális munkában! Mennyire megfeszíti minden erejét, hogy egyensúlyban tartsa a társadalomnak a krízis által vészesen meglékelt élet-hajóját! Ma nincs a faluban, nincs a társadalomban még egy hívő ember a tanítón kívül. Ma kívül nincs senki a szlovenszkói magyar sivatagban, aki el nem csüggedt. Ma a tanító világnézete, a tanító reménysége, a tanító útmutatása az egyedüli fényesség, amely világít a nyomor, a letargia, a megunt élet szomorú sötétjében.

S ne gondoljátok, hogy talán a tanító feje alja olyan jól meg van vetve! Ne gondoljátok, hogy ezért mer apostol lenni a romlás közepette. De a tanító érzi a felelősséget, amelyet viselnie kell a Törvény és a Rend uralmának a fenmaradásáért. A válság leküzdésén nagy szellemi és anyagi hatalmak ereje törött meg, de minden felelősség nélkül. Hiába szavalják a világ összes önképzőkörei, hogy „a kultúra a gazdasági viszonyok függvénye”, — kulturátlanságért, a rombolásért, a pusztításért a pedagógiát fogják felelősségre vonni.

A levelet megkaptuk, elolvastuk, megértettük. Fiúk, lányok, örülünk, hogy dolgoztok. De jobban örülnénk, ha néha-néha lejönnétek hozzánk, lejönnétek az elméletek fellegeiből a való-

ságok porába, sarába. Ha leckét vennétek az élet pedagógiájából, az élet szocializmusából is. Ha hivatok, mi is elmegyünk hozzátok. Viszünk egy kis „hazai” szociológiát színek és frázisok nélkül. Életet, jajt, nyomorúságot. A másokét. Titokban, négyszemközt elmondjuk a magunkét is. A Móricz Zsigmond nyelven: egyenesen, leplezetlenül. Addig is tanuljatok, dolgozzatok és — írjatok!

(bb).

A munkaiskola lényege és fejlődése.

Irta: *Hortoványi Jolán.*

(Folytatás.)

Kultúrértékek kitermelésénél gyermekek sohasem játszottak szerepet, még a csodagyerekek sem, de még a lángeszű emberek sem: gyermekkorukban. Épen azért a „produktio” tulajdonképeni értelmében valami olyan, mi nem gyermeknek való és ezt a népiszkola követelményei közé felvenni: excentria lenne.

És mégis, egy gyermek teljesítménye lehet olyan, hogy a felnőttek produktív munkájához sokban hasonlít. Ez akkor áll elő, ha a tanuló elgondolás és következtetés révén új anyagterületet hódít meg, ha értelmes ítéletek alapján egy gondolat-szálát tovább fon, ha tanítója óvatossá, halk vezetéssel a probléma fölött spekulál, nézeteket nyilvánít, megoldási lehetőségeket tár fel, bonyodalmakat sejt, katasztrófákat előre lát, röviden, ha valamely anyagot nagyjából maga dolgoz fel. Munkája ez esetben nem lényegileg, hanem legfőbb fokozataiban különbözik a költő elbeszélésétől, regényétől, eposzától, balladájától, ha bár a produktív tanulómunka mögött rendszeresen a tanító előtt ismeretlen, de a tanuló lelkében többé-kevésbé tudatos vagy öntudatlan példakép áll. A példaképek és tapasztalatok vezérfonalán halad a tanuló új, sajátosságos teljesítményekben előre. Minél inkább távolodik a teljesítmény a példaképtől, annál nagyobb a produktió.

Nem kell külön fejtegetnem, hogy ilyen tanítási módszer mennyire iskolázza a fantáziát és mily kiváló szellemi művelődést jelent. De a kedélyvilág is jelentősen művelődik. Minden historiai történés személyes átéléseken alapul s így minden öröm és minden bánat, melyet a gyermek a szülői házban átélt, megelevenül a költő megrajzolta hősökben és a tanuló újra átél mindent, mit eddig érzett. És ha általában tény, hogy a képzetek és az ezek nyomában fakadó érzelmek okai és ténye-

zői cselekedeteinknek, akkor a munkaiskola szelleme tartósan befolyásolja akaratumkat és így a jellemképzésre is előnyösen hat.

Ezért állíthatjuk, hogy a szellemi és testi öntevékenység a világos megismerést, a képzeletnek erős érzelmi hangsúlyát és bőséges akarati tevékenységet zár magába.

Az egyes tantárgyakban az új módszer körülbelül így formálódik:

A *hitfantaniásnál* kiegészítőként kiváló forrásmunkákat olvastatunk (katholikusoknál a felsőbb osztályokban Tóth Tihamért-t, leányoknál lisieuxi Teréz életrajzát) s követeljük meg, hogy olvasmányaikból kivonatot készítsenek. Az ilyen tündöklő példaképeknél kérdezzük meg, mi tetszett bennük legjobban, melyik erényét fogják követni és figyeljük a tanulót, megteszi-e amit kiválasztott magának? — A protestánsoknál az apostolok történetéhez vehetők forrás munkák, (Pál apostól leveleinek magyarázata); erős érzelmi behatásokra törekszünk, melyeket tényleges szociális munkáknál felhasználunk. Dogmatikus-tanítás nem fér össze a munkaiskola szellemével.

Történelem-tanításnál kiemeljük a kor legnagyobb egyéniségeit és a tanuló maga állítsa ez alakok köré annak a kornak a kulturális haladását. (Ciril és Method, I. Károly, Pázmány stb). Iparkodjunk megértetni velük, hogy egy-egy lángész mint nyomta egyénisége bélyegét korára; mutassa meg a tanuló, hogy miben áll az igazi emberi nagyság, ő maga jöjjön rá, hogy nem a királyi korona és elökelő származás, hanem a nemes jellem, a fenkölt gondolkodás, a tiszta erkölcs az igazi demokrácia alapozlopai. A történelem tanítása a fő feladat, hogy a szociális és nemzeti érzésektől áthatott állampolgári nevelés alapjait megvessük.

Az *anyanyelv* tanításánál nagyobb költői művek önálló átdolgozását követeljük, (pl. Toldi, de csak szakaszonként) más-más tanulóval, hogy az egész osztály munkája végül összegezhető legyen. Arra kell törekednie a tanítónak, hogy a gyermek a költemények hangulatát átérezze és érzelmein át értse meg és fogja fel a költemény szépségeit. Hogy ezt az elemi iskolában nem lehet elérni? De bizony lehet. Láttam iskolát, hol magyar gyermekeknek a „Malý drotár“-t készítette elő a tanító s mire elvégezte a hangulat-keltés után a vers elolvasását, az osztály fele — sírt . . . De aztán lelkesedéssel tanulták is meg a költeményt. — Fogalmazványok készítésénél lehetőleg a gyermek

saját élményeit mondja el.) Pl. Irja le hogyan töltötte életének legkellemesebb napját? Mi szomorította meg eddig legjobban? Egy vasárnap délután leírása. Az aratók ünnepének leírása falun. Lényeges, hogy mindig olyan dolgokat, élményeket írjanak le, melyek igazán érdekelték őket. A városi gyermekekkel természetesen nem iratunk le arató-ünnepélyt. A nyelvtani példákat is a gyermeket körülvevő életből merítjük és lehetőleg gyakorlatias, praktikus szükségyszerűségek jöhetnek szóba a feldolgozáshoz való anyagban.

A természetrajz és természettan a leghálásabb tere az új módszereknek. Megfigyeltetünk egy állatot, növényt, az aquariumot, terrariumot és a biológiai szempontokat állítjuk előtérbe. Nélkülözhetetlenek az önállóan végzett kísérletek vegytannál, fizikánál. A leányoknál a háztartási vegytanra kell gondot fordítani! Azelőtt a tanító csinálta meg a kísérletet a tanulók előtt, most fordítva van: a gyermek kísérletezik, a tanító csak vezeti, lehetőleg észrevétlenül, a kísérlet menetét. Közölni semmit sem szabad!

A földrajzban, megfigyeltetjük az időjárást, a felhőket, a szél irányát, a csillagos eget. A „hazát” kirándulásokon kellene megismerni. A helység alaprajzát a homokszekrényben csináltatjuk meg. A házakat később kartonból csináltatjuk az egész osztály részvételével. Rajz, vázlatkészítés, összehasonlítások a terep nagyságában, távolságbecslések, térképolvasás, igen jól gyakorlandók.

A számtanban a példákat a gyermek önállóan fejtse meg, lehetőleg a saját foglalkozása köréből, tehát a földműves gyermeke lehetőleg a gazdasági élet köréből az iparos az ipar és kereskedelem köréből kapjon feladatokat. De az összes példákat mindenáron a különböző foglalkozások szerint differenciálni: nem lenne célszerű.

A mértan is e téren mozog. A kertet, virággyakat mérjék ki a gyermekek maguk. Itt megmutatható a mértan gyakorlati haszna. Felületszámítások, kerületmérések ilyen módszer mellett már a 4. osztályban is könnyen keresztülvihetők. A rajz, mérés, konstruálás, az anyag mennyiségének kiszámítása is fődolog. Ha műhelyoktatás is van az iskola mellett, a számtan-mértan vele szorosan összekapcsolandó.

A tanítási helyiség lehet az osztály, műhely, a szabadtermészet, iskolakert, az iskola konyhája, a fizikai-terem. Ez

utóbbiakra minden iskolában szükség volna.

Az *órarend* legyen mozgalmasabb és ne oly merev, mint eddig, sőt az egyes órákra való beosztás az első osztályban el is maradhat. A felsőfokon a testvér-tantárgyak összeköthetők: Növény, — állattan, embertani ismeretek, fizika, vegytan egymással kapcsolatba hozható.

A *tanterv* a tökéletes koncentráció kifejezője legyen, de azt is lehetővé tegye, hogy az átmenet egyik tárgyról a másikra könnyen keresztül vihető legyen. Ott, hol a műhelyi oktatást bevezetik, a fiúk számára tétessék kötelezővé, ép így a kézimunkaoktatás a leányok számára. A háztartási oktatásra különös gond fordítandó, pénzbeosztásról, időbeosztásról (kisebb háztartások számára) a gyermekek maguk készítsenek tervezeteket. Kertészkedést fiúk, lányok kötelezően tanuljanak.

A *tanítóképzés* a fokozott igényeknek megfelelően módosítandó. A tudományos kiképzés mellett, mely csakis a főiskolán képzelhető el, a gyakorlati kiképzés egyetemi — semináriumokon történjék. A tudományos kiképzésnek fel kell ölelnie a a filozófiát, lélektant és a velük kapcsolatos tudományokat; a praktikus kiképzésnek a technikai tudást is körébe kell vonni.

Mind e megfontolásokból kitűnik, hogy a munkaiskola tökéletes megvalósítása igen nagy nehézségekbe ütközik, de ennek ellenére belőle sok megvalósítható a mai adottságok között is. Ha mindent nem is érhetünk el, de a jó akaratunknak sokban érvényt szerezhetünk. Ha nincs rendes mellékhelyiségünk, akad egy-egy üres pajta, folyosó, melyet erre a célra fel lehet használni. A nyersanyag beszerzésénél a tanulók is segíthetnek; kivált városban, hol értenek a gyűjtéshez, hamarosan nagy mennyiségű használható dolgot hordhatnak össze. Szivarládákat, használt képeslevelező-lapokat karton munkákhoz, gyufaskatulyákat a homokszekrény berendezéséhez, (egész falut lehet belőlük megjeleníteni) stb. Ha a nyilvánosság tudomására jut, hogy a tanítósnak mire van szüksége az iskolai tanításnál, az igazgatók gyermekbarátoktól ajándékokat is kapnak. Év végén kiállítjuk a feldolgozott anyagot, sőt, szülői értekezletek alkalmával is beszélünk erről évközben is. Falun már nehezebben fog a dolog menni. De segíthet a kormány. A járási hivatalok kapjanak évenként e célra segélyt, melyet a való szükségletnek megfelelően osztanak szét az iskolák közt. E pénzből lehetne beszerezni a különféle szerszámokat: gyalu-

padot, kalapácsot, késeket, fűrót, kartont stb.

Bár igen lényeges, hogy a tanítónak rendelkezésére álljanak a nevezett dolgok, nem ez a legnagyobb tényező. A legfontosabb a *tanító beállitottsága* az új iránnyal szemben. E nélkül munkaiskolát megteremteni nem lehet. De külön munkahelyiség és felszerelés nélkül mégis megteremtheti a munkaiskolát, ha a tanítóban magában megvan az új idők új szelleme és ezt a *szellemet* bevezeti iskolájában. Nem a szellemi műveltség fontos, mely a tudást állítja központba s brilliroz az egyes tantárgyakban; nem erre helyezendő a fősúly a modern tanítói munka megítélésében, hanem azt a szellemi műveltséget keressük, mely érti mint kell kifejleszteni a gyermekben a megfigyelő képességet, tárgyilagos referádát, minden cselekvés tervszerűségét, praktikus syntetikát, kombinálóképességet, kritikai állásfoglalást, felismerését és formulázását valamely problémának, gyors alkalmazkodást valamely adott helyzethez, nyugodt áttekintését a legcélravezetőbb eszközöknek és azok alkalmazását. Ennek eredményei: a differenciált fogalomképzés, mely mindig tudja hol vannak az ő határai; az ítélőképesség biztossága; okozati összefüggésekre irányitottság s végül kiképzése a beszélő-, grafikai-, mimikai-, pantomimikai-, muzikális- és plasztikus kifejezésnek, tehát a produktív erők iskolázottsága.

Mindebből pedig az tűnik ki, hogy az új módszernek nem az a főcélja, hogy valamely anyagot tökéletesen felszívasson, hanem fő, hogy a tanulóknak erőket szabadítson fel, anyagot találatni, fel- és átdolgoztatni és szellemileg assimiláltatni. Ez újszerű szellemiművelődéssel együtt kell haladnia a kedély- és akarat-fejlesztésnek. A szülőföld, haza, népében rejlő kedélyértékek fölismerendők, átélésük és lényegük a tanulók által felveendők. De a becsületes munka értékének megismertetése is minden tanítónak főfeladata közé sorolandó. Épen ezért időnkint menjen el a tanító növendékeivel a kicsi és nagyobb munkások műhelyeibe, gyárakba és méltassa ott a munka fönségét tanítványai előtt, de a munkára nevelést maga a tanító gyakorolja nap-nap után; a gyermek dolgozzék magának a munkának kedvéért, önmagáért és a közösségért. Így válik az osztály munkaközösséggé és képmásává a társadalmi életnek, törekvéseknek és nyilvánosságának.

Hanem az osztály képe, a munkaiskolában, lényegesen fog különbözni attól, amit eddig „fegyelmezett” osztálynak tartottunk.

A munkaiskolában nem ülnek a gyermekek, mint az automaták, megmeredve, kik csak a tanító parancsára mernek félénken egy ujjat felmutatni, mielőtt szólani akarnak. Nem ülnek sorban egymás mögött, mint a faiskola alanyai, nincs „siricsönd” tanítás alatt és a tanító sem „katedraisten”, kitől rettegni kell. Az új iskolában vidámság és munkakedv honol. Véleményt cserélnek, a tanító beszédjét kritika követi, de az élénk hangulat sohasem fajul rendetlenséggé! A hivatása magaslátán álló tanító akkor mutatkozik be egész nagyságában, ha tapintatosan csak annyi szabadságot enged a növendékeinek, amennyire az adottságok a tárgy feldolgozása érdekében megkívánják. Tanító és gyermek közt hullámszik a munkakedv, öröm, erőmértékezés, erőfejlesztés.

Még senki se pottyant tudósan az égből. S a munkaiskola tanítója sem válhat ilyenenné máról holnapra, de szívós kitartással a tanítás művészévé válhat, csak ne kimélje magát, mikor önképzésről és a tanításra való írásbeli készülésről van szó.

Mert bizony ez elengedhetetlen föltétel a begyakorláshoz. Naponta új meg új problémákat kell találni, kigondolni és átgondolni, hogyan lehet őket legkönnyebben megoldani, azonkívül gondolni kell az előre nem látott körülményekre, mert minden gyermeknek joga van kérdést intézni és itt, ilyenkor kell a tanítónak megmutatnia, hogy ura a tantárgynak, ismerője a gyermek lelkének, feltalálja magát rögtön s a gyermeki kérdéseket, feleleteket úgy szövi bele a tanításba, hogy az a célhoz közelebb hozza a gyermeket, egyszóval megértést, érdeklődést, kielégítést tud adni.

Hogy aztán kitart-e a tanító a tanításnak mostan divó felosztása mellett, vagy a tanítandó anyagot szélesebb alapon, nagyobb látószög alatt csoportosítja-e és „össztanítást” végez-e, az teljesen az ő egyéniségétől függ. Ha ért a koncentrációhoz, akkor az egyes szakmákra osztott tanítás is az össztanítás összes előnyeit élvezni és eredményezni fogja. (Vége.)

Goethe mondja: Ki így szól: „Fütyülök iskolákra,
Nincs mester, ki nékem imponálna
És távol állok nagyon is attól,
Hogy még én tanuljak a holtaktól,” —
Ha jól értem, magáról annyit mond:
„Vagyok teljesen önálló bolond”.

Ford. Zsolnai Béla.

Adhatunk-e munkát büntetésből?

A nevelőtanítás terén a gyermekmunkának — szűkebb felosztásban — kétféle főtípusát tételezhetjük föl: a gyakorló, mechanikus munkát és a praktikus, teremtő munkát. De míg az előbbi csak közvetett célt szolgál, addig az utóbbinak közvetlen célja van, mert már eleve az élet viszonyaiba helyezi a tanuló gyermeket, mint a kertész a faiskola talajába a majd kiültetésre szánt gyümölcsfát. Tény az, hogy a valódi modern paedagógia, a cselekvő, dolgozó iskola a praktikus teremtő munkára igyekszik a fősúlyt helyezni, de ugyanekkor nem veti el, hanem csak a maga helyére ülteti vissza a mechanikus gyakorló munkát iskoláiban. Hogy miért, az azonnal világossá válik, ha meggondoljuk, hogy p. o. írásbeli osztással megoldható szöveges számtan példát egy gyermek sem oldja meg addig, míg előbb magát az írásbeli osztásműveletet előkészítésként mechanikusan be nem gyakorolta. Ezek után ezt nem kell tovább feszegetni.

El kell ismernünk, hogy a mechanikus gyakorló munka, legyen bármennyire is ellenszenves gyermeknek, felnőttek egyaránt, mind az iskolában, mind az életben biztos alapja a sikernek. Így is mondhatnánk ezt: Ismétlés a tudás anyja. Le kell szögeznünk most már következtetésünk konklúziójaként ezt a megállapítást: A mechanikus gyakorló munka az oktatás bármely fokán szükséges és elkerülhetetlen. Ezek után más nem marad hátra, mint az a kérdés, hogy mily formában és mily mértékben hat a gyermek kedélyére s így egész életére a gépies gyakorlás, ismétlés, ha azt vele közeli jutalom, büntetés kilátásba helyezésével, vagy elkövetett bűnéért, hibájáért való büntetésből végeztetjük? Ha továbbá mindegyik esetben a távolibb cél gyakori hangoztatásával tesszük ezt, vagyis, hogy az életben ez a fáradságos munka meghozza gyümölcsét.

A végső eredmény minőségileg csak ugyanaz lehet. Csupán a kiindulási momentumok kiváltotta lelki állapot lesz más és más. Ha a közeli jutalom elnyerésének reményében dolgoztatjuk így tanulóinkat, félig-meddig megcsaljuk őket, mert az ilyen munkának valódi és megérdemelt jutalma csak maga a siker lehet, amit azután az élet jutalmaz meg. Ha büntetést helyezünk kilátásba, vagy annak lehetősége legalább is a gyermekek tudatában kísért munkálkodásuk idején, akkor a hajtóerőt a félelmi

pressziók képviselik. Társadalmunk gyáva, meghunyászkodó gerinctelenségének, jellemtelenségének és hazudozási betegségeknek egyik okát ebben látom.

Ha büntetésből végez a gyermek mechanikus munkát, folyton tudatában lebeg, hogy ezzel hibáját jóvá teszi, sőt emellett azt is sejtenie kell, hogy azzal önmaga részére használ. Az az állítás viszont, hogy a gyermek a munkát megutálja, ha vele büntetésből dolgoztatunk, csak a teremtő munkára s nem a gyakorlóra vonatkozhatik. Ezzel még ma sincsenek nagyon sokan tisztában. Azért azután a büntetésből való dolgoztatás tilalmát általánosítják. Ami pedig a mechanikus munka megutálását illeti, vajjon-e, aki már természeténél fogva nem utálja? Mert az ilyen munka tulajdonképpen nem természetes munka, hanem emberi agyunk fejlődésével nem párhuzamosan, hanem azt sokszorosán túlszárnyalóan haladó, összetett emberi tapasztalatokra épített tudományos kultúrák szüleménye.

Valamikor voltak polyhistorok, kik azt állították magukról, hogy mindent megtanultak. Merné-e ugyanezt ma valaki állítani magáról? A mechanikus gyakorló munka mindenkinek ellenszenves, különösen, ha egyhangú. Ez ellen tudatunk úgy védekezik, hogy az egyhangú benyomásokat ritmizálja. A pedagógus tehát itt csak azzal segíthet, hogy minden erejével arra törekszik, hogy a kikerülhetetlen mechanikus munkát minél változatosabbá igyekszik tenni. Világosan következik ezekből, hogy a gyermeknek a mechanikus munkától megundorodástól való féltése nem lenne egyéb, mint a gyermeknek féltése önmagától. Ne féltünk az élet az élettől!

Most pedig vizsgáljuk meg a végeredményeket. A végeredmény minden, a munkára sarkalló lelki emóciónak külön-külön való érvényre juttatása esetében is ugyanaz lesz, mint már feljebb is említettem. A gyermek ugyanis a kezdetben ellenszenvvel végzett gyakorló munkát, mihely az nála ökonomizálódik, valósággal élvezettel végzi, akárcsak a bűvész az évek során keserves munkával begyakorolt nehéz mutatványokat. Ez oly lelki sajátságunk, mely lehetetlenné teszi, mondjuk, a kerékpározás vagy úszás elfelejtését, hacsak amnesia esete nem forog fenn. Ha ezeknek a példáknak valamelyikére, vagy hozzájuk hasonlóra, mint élményre, gondolunk, az egész lelki folyamatot nagyszertűen szemlélhetjük. Látjuk, hogy az appercepciókból percciók maradnak meg csupán, melyek a figyelemben még

meglevő akár simultán, akár successiv keletkezésű apperceptiók fókuszok segítségével, mint telefonoszlopok, tartják fenn az egész munka percepciók huzalját a tudat mezejében. Mennyivel kisebb költségre kerül a telefonhuzalt egymástól jókora távolságokra leállított oszlopokon vezetni, mint, mondjuk tömören egymás mellé sorakoztatott oszlopokból képzett falon. Ebből pedig nem következhetik más, csak az, hogy az alaposan begyakorolt bármely munkamenet, bármilyen alapon is végeztük azt kezdetben, a gyermeknek — a subjectív sajátosságokat véve alapul — a begyakorlás mérve szerint matematikai pontosságai bekövetkezőleg kell megkedvelnie. Az így megkedveltetett mechanikai munkát pedig később a teremtő munkánál, mint a teremtő munka alkotását, könnyedén s biztosan végzi, ami ott munkakedvét és önbizalmát csak fokozhatja. Ez több iskolai esettel is beigazolhatnám. De nem teszem, mert ez olyan állítás, mint az élet s utána a tudomány már számtalanszor beigazolt.

Most pedig, mivel már ennyire vagyunk, kijelentem, ki merem jelenteni, hogy gyakorló-célzatú írásbeli büntetések adását nem elítélendő, hanem egyenest a legcélszerűbb és a gyermek javát a legjobban előmozdító büntetési nemnek tartom, ha már a büntetések alkalmazását sehogyan sem tudjuk elkerülni az iskolában. Én ezt a büntetési nemet a többivel szemben aktívnak nevezem, mert a bűnöst nem kárhóztatja tétlenségre, sem vezeklésre, hanem egyenest bekapcsolja a társadalom munkájába, mert megtanítja hinni a gyermeket a munka erejében, mert végül is arra a következtetésre juttatja őt, hogy az okozott károkat, miket lustaságával, haszontalanságával önmagának, illetve egész társadalmunknak okoz, jóvá tegye munkájával, azaz önmagának aktívvá tételével.

A nevelés szoktatás, tehát munkára szoktatás is. A lusta, hanyag gyermek, ki irtózik a munkától, rendtelenségek, különféle csínyek elkövetésére használja fel energiáit. Az ilyen gyermekkel a munkát egyedül végzésének minél nagyobb területre bővített ökonomizációja szerethető meg. Így csinálnak a modern börtönökben manapság a naplopókból munkaszerető embereket, természetesen csak a lelki alaptökének megfelelő kamatozási arányban.

Ezek után szabad talán néhány szót arról is szólanom, hogy mit adhatunk és mit nem adhatunk írásbeli büntetés gyanánt a tanulóknak. Ezt tulajdonképen a tananyag mutatja.

meg. A tananyagnak nehezen elsajátítható, azaz sok gyakorlást kívánó elemeit mindenkor adhatjuk további gyakorlásra büntetésből is. Nem szabad, azonban a büntetésnek itt sem bosszúálló jellegűnek lennie, sem pedig olyannak, amelyből a gyermek nem érzi ki könnyen az ő javát kereső további célt. Nem szabad, például, sem 1000-szor, sem 100-szor, sem 10-szer ilyesfélélt iratni: „Rendetlenkedni nem szabad”. Az ilyen büntetésnek igazán kevés értéke lenne. Legfeljebb a benne előforduló három szó helyesírásának alapos begyakorlása. Erkölcsi értéke pedig egyenlő lenne a semmivel, mert rendetlenkedni nagyon sokféleképpen lehet. Az erkölcsi tartalmat az írásbeli büntetéséknél különben is mindig a nevelő adja meg szóbelileg, s nem maga a büntetés tartalmazza. Az ellenkezője súlyos nevelési botlás lenne. Adhatunk: másolást a helyesírásnak és a szépírásnak gyakorlása céljából, oly szavak kikeresését, melyekben hosszú mássalhangzók vannak: hosszú, erre, illik stb. Irathatunk: összetett, képzett, ragozott szavakat. Adhatjuk: az összes számtani alpműveleteket, csigavonalak, körök, egyenesek stb. rajzolását. Sohasem végeztethetünk azonban büntetésből összetett lelkitevékenységet megkivánó teremtő munkát: fogalmazás, szöveges számtani példák megoldását, tervező rajzolást s ezekhez hasonlókat.

Ha értünk a gyermeki lélek kezeléséhez, akkor a büntetésből való, de gyakorlásra szánt dolgoztatás a nevelő részéről nem jelent pedagógiai analfabetizmust, hanem kóstoló nyújtást a jövő pedagógiájából.

Szabó Emil.

Az ifjúsági könyvtár.

Akik az ifjúsági könyvtárat megalapozni vagy fejleszteni akarják, tudják, hogy ez nem is olyan könnyű dolog.

Ahol még nincs ifjúsági könyvtár, ott a tanfelügyelői látogatás alkalmával felvett jegyzőkönyv feltétlenül, mint hiányt említi fel és megszervezését az igazgató lelkére köti.

Legkevesebb baja-gondja annak az igazgatónak van, aki a tanfelügyelői észrevételt és parancsot egyszerűen tudomásul veszi és a következő évben kifogásokkal él.

Hanem, ha az igazgató eleget akar tenni kötelességének, akkor jön az igazi kálvária. Honnan vegyen könyvet? Hál' Istennek van Szlovenszkon könyvterjesztő vállalat elég. Ügynök

pedig több, mint kellene. Tehát rendelünk könyvet. Kiválasztunk olcsó könyveket. Azt is kikötjük, hogy az 1918 után Magyarországon kiadott, valamint az esetleg állam- és egyházellenes könyveket visszaküldhessük. „Kérem, tessék bizalommal lenni cégünk iránt” — egyezik bele készséggel mindenbe az ügynök. Kiválasztunk tehát Andersen-, Grimm- és más ártatlannak tetsző könyveket.

A szállítmány megérkezik és a megrendelő bosszankodik. A Grimm-mesék címlapján pont a piros, fehér és zöld szín van összeválogatva. Pl. „A balumok földjén” című könyv fedelén egy fiú hatalmas magyar trikolort lenget. A lelkiismeretes cég úgy könnyített lelkiismeretén, hogy a fehér színt kék ceruzával huzgálta át.

Igy — természetesen — a belső tartalommal szemben is bizalmatlanok leszünk és a leglelkiismeretesebben cenzúrázzuk. Hogy a munka gyorsabban menjen, felkérjük a tantestület tagjait is a nem éppen kellemes munka elvégzésére. Igen. Aztán jönnek a csendőrök és elkobozzák az összes könyveket. Legálább nálunk ez így történt 1929-ben. 39 könyv közül ötöt kifogásoltak és a könyvterjesztő-vállalat ellen bünvádi eljárás indult meg. Még jó, hogy nem ellenem. (A feljelentő bakot lött.)

Az állam védekezése az ilyen könyvek ellen nagyon természetes. Például az egyik könyvben egész ártatlan mese keretében „rabló csehek” kifejezés fordul elő. A tanuló kezébe ilyen könyvet nem adhatunk. Ha e könyveket Magyarországról hoztattam volna, súlyos hibát követtem volna el. Ez az eset megtanított arra, hogy a legnagyobb belföldi cégekkel szemben is bizalmatlanoknak kell lennünk. A hiba ott van, hogy e könyvterjesztő-vállalatokat nem őrzik ellen szigorúan és megtörténhetik, hogy az igazgató, vagy a könyvtár vezetője egy bratislavai, tehát belföldi cég katalógusából egész ártatlan című, de államellenes könyveket választhasson ki. Olyan helyről kapja az ember a pofont, ahonnan nem várja. Azt meg éppen nem tudhatja senki, hogy a könyv milyen köntösbe van kötve.

Kéves igazgató van, aki többet tud a következőknél.

A prevrat előtti magyar könyvek behozatala engedélyezve van. A prevrat utáni engedélyezett könyvek címe az engedély számával együtt a Krajínský Vestníkben jelenik meg. (Az iskola ezt hivatalosan nem kapja meg, tehát a könyvtár vezetője tájékozatlan.) A könyveket cenzurálni kell és a gyermek kezébe

adott könyvért az állammal és az egyházzal szemben a cenzor felelős. 1930-ban rendelkezés jött, hogy a beszerzendő könyvekhez előzetes tanfelügyelői jóváhagyás kell. Mellékelni kell a terjesztési engedély számát. (Honnan vegyük? 1931-ben pedig egy tanfelügyelői rendelkezés tanácsolja, hogy lehetőleg belföldön kiadott könyveket vásároljuk az ifj. könyvtár részére.

Könnyű lenne e tanácsot teljesíteni, ha belföldi könyv rendelkezésre állna. A szlovenszkói magyar ifjúsági irodalom azonban vérszegény. A belföldi kiadványokat a tíz ujjunkon el tudjuk számolni. A mai gazdasági krízisben talán ez az egyetlen cikk, amelyben nagy a kereslet és nagyon kevés a kínálat.

A legtöbb iskola tele van pénzzel, amely e célra tartalékolódik, (ha ugyan szabálytalanul fel nem használták) és ugyan Magyarországon megjelent, de nem eredeti magyar, hanem más nyelvekből fordított munkákat rendel meg.

Legtöbb ifjúsági könyvtár boldog birtokosa a Verne-sorozatnak. Nem célom Vernét méltatni. Mindnyájan faltuk könyveit, de nem elemista korunkban. Megvannak bennük a jó ifjúsági könyv összes tulajdonságai és . . . mégsem valók az elemi iskola ifjúsági könyvtárába. Miért? Mert nem a 7—14 éves falusi gyermekek számára íródtak. Megértésükhöz az ezekenél sokkal nagyobb fokú intelligenciára van szükség. Verne fantáziáját nem képes követni a gyermek. A legeszebb sem képes megérteni a bonyolult cselekményt, a fejlemények rugóit és a mértet. Próbáltam visszakérdezni. A legtöbbnél az eredmény nulla. A gyermekek nem is maguknak, hanem a szüleiknek és idősebb testvéreiknek viszik haza olvasni. Az ifjúsági könyvtárnak pedig nem ez a célja.

Hogyan lehetne segíteni? Talán így. Az illetékes hatóságok állítsanak fel egy állandó bizottságot — természetesen tanférfiakból — és ez cenzurálja az összes külföldön megjelent magyar ifjúsági könyveket, ha már Szlovenszkon ilyen irányú vállalkozási kedv nincs. Ez állami és egyházi szempontból szigorúan megcenzurázná, pedagógiai értékéről véleményt mondana, megállapítaná, hogy milyen korú gyermekeknek való, stb. A könyveket osztályozva szakok szerint a Vestnikben időről-időre közölné. E preventív intézkedés sok kellemetlenségnek elejét venné. Megoldásnak ugyancsak félmegoldás, de mégis haladás lenne a mai zavaros állapothoz képest.

Az igazi megoldás az lenne, ha Szlovenszkon létesülne

egy kiadóvállalat, amely az ifjúsági könyvtárakat ellátná jó, tehát a pedagógia követelményeinek megfelelő mulattató, tanulságos és nevelő hatású, úgy állami, mint nemzeti és vallás-erkölcsi szempontból értékes könyvekkel. Súlyos ezresek vándorolnak évenként külföldre.

A megvalósításnál önkénytelenül az állami kiadóhivatalra gondolok. Ez nem nyerészkedésre alakult intézmény és a keret is megvan. A Szivárvány-könyvtár eddigi kiadásai sikerültek és a gyermekek legszívesebben olvassák. Csupán egy baja van. Nehéz szülei lehetnek. Nem tudom, mi lehet az oka, de az újszülöttek nagyon lassú tempóban látnak napvilágot.

Ha a Szivárvány-könyvtár legalább évenként tíz kötetet termelne, az ifjúsági könyvtár kínos problémája magától megoldódna. Ez nem is utópia. Anyagilag rentábilis lenne e vállalkozás, mert a legszegényebb iskola sem lenne megterhelve. Viszont a nagyobb létszámú iskolák több példányt rendelnének. Ha a szerkesztés jó lesz, a nagyközönség is szívesen fogadja e könyveket. Több ezer példány nyomása már olcsóvá tenné azokat. A nemtörődöm-iskolákat esetleg rendeleti úton lehetne rászorítani a vásárlásra.

Hogy milyen irányú legyen a vezetés? Nem kényerem a hivatottabbak munkájába avatkozni s ezért a dolog tartalmi részével nem foglalkozom.

Megvalósítása azonban életszükséglet, mert a könyvtárkezelő tanítót mentesítené kellemetlenségektől és a szlovenszkói magyar iskola javára válna.

Kónya József.

Kedvezményes-e az egyéves „kedvezményes“ vasúti igazolvány?

A lévai központi nagygyűlésünkön a titkári jelentés egy hosszas küzdelem sikeres zárópontjaként emlékezik meg arról, hogy végre a nem állami tanítótság részére is engedélyezte a vasutügyi miniszterium az egész évre szóló kedvezményes vasúti igazolványokat.

Bár statisztikai adatokkal igazolni nem tudom — u. i. nincs módomban a megfelelő statisztikai adatokhoz hozzáférni — de szilárd meggyőződésemmel, hogy a most kivívott látszólagos siker a nem állami tanítótság többségének, tehát legalább az 51%-ának nemhogy örömmel üdvözlendő eredmény lenne, de a régi állapot-

hoz képest határozottan hátrányosabb.

Ha a statisztika mérlegének több kedvezménnyel megrakott serpenyője az 51% javára fog billenni, akkor én minden zúgó-lódó szó nélkül visszavonulok véleményemmel, mert mindenkor alávetem magamat a többség érdekeinek, bár az az én egyéni érdekeimmel ellenkezzék is.

De ha a statisztika engem igazolna, úgy joggal elvárhatjuk a kisebbségtől, hogy a többség érdekeinek megfelelőleg ne tegyünk e kérdés végére pontot, hanem szorgalmazzuk a kérdés végleges megoldását mindaddig, míg az — ha nem az általános — de legalább a többségi érdekeknek megfelel.

Hogy ezt a kérdést szóváteszem, oka ennek az, hogy sokan vagyunk — talán többségben, talán kisebbségben — akiknek a most kivívott eredmény semmi kedvezményt nem biztosít, sőt hátrányosabb a réginél. Tehát felszólalásom nem a mindenáron való okvetetlenkedés, nem a kákán csomókeresés akar lenni, de hát a néma gyermeknek anyja sem érti a szavát, én pedig nem vagyok néma, tehát beszélek.

Hogy a többségnek kedvező-e a mostani helyzet, talán legjobban meg lehetne állapítani abból a tényből, hogy az egyesület vezetősége szept. 15-ike után a szlovenszkói vasútigazgatóságoknál megérdeklődne, vajjon hány nem állami tanító vette igénybe a kedvezményes vasúti igazolványt. Én azt hiszem, hogy a vasútigazgatóságok a kiadott igazolványokról nyilvántartást vezetnek, tehát meg tudnák mondani, hány igazolványt adtak ki. Feltételezve azt, hogy akinek ez kedvező, az kérte is a kedvezményes vasúti igazolványt. Most már a kiadott igazolványok számából s a szlovenszkói nem állami tanítók számából könnyen megállapítható az a százalék, amelynek az kedvezményt nyújt. Az így nyert százalékhoz még megengedhetőnek tartom 10% hozzászámítását azoknak a kedvéért, akik most nem vették igénybe a kedvezményes igazolványt, de jövőre igénybe akarják venni. A hitoktató lelkeszi kar érdekeit sem akarom megsérteni, azért a nem állami tanítóság 5%-át értsük a hitoktató lelkeszi karra. Ha tehát a nem állami tanítóság részére tényleg kiadott vasúti igazolványokhoz hozzászámítjuk még a nem állami tanítóság 15%-át — mint akiről feltételezhető, hogy ez a mostani kedvezmény nekik jó — s az így nyert százalék legalább 51%-a lesz a nem állami tanítóságnak, akkor — ismételve mondom — megnyugszom a jelenlegi helyzetben, de ha az csak 49% lesz,

akkor további munkára kérem fel az egyesület vezetőségét. (Azokat nem is kívánom a statisztikából levonni, akik most kérték az igazolványt, de jövőre nem fogják kérni.)

Most már röviden vázolni fogom, hogy miért nem kedvező sokaknak a mostani vasúti igazolvány? Röviden felelek: azért, mert drága s megszüntették az egyszeri utazásra jogosító igazolványt. Egy egész éves vasúti igazolvány díja 55.40 Ké; portó-költségekkel együtt 60 Ké-ba kerül. A fénykép díját nem számítom. Ha tehát a vasúti igazolvány tulajdonosa egy évben 180 Ké-t költ vasúti jegyre, akkor még egy fillér megtakarítást sem ért el, legjobb esetben megnyerte a befizetett 60 Ké-t, de ha még ennyit sem utazik, a kedvezményes jegy drágább, mint a rendes jegy. Az pedig nem észszerű gazdálkodás, hogy 60 Ké-t kiadjunk azért, hogy 30 Ké-t megtakarítsunk. A minimális megtakarítás, tehát csak legalább 200 Ké értékű vasúti jegynél kezdődik. És hány tanító van, aki a saját személyének utazásaira évente még 200 Ké-t sem költ. (A családtagok utiköltsége nem számítható, miután azok úgy sem kapnak kedvezményes jegyet.)

Rendes körülmények között milyen utazások fordulhatnak elő egy falusi tanító életében? Évente egy párszor beutazik a legközelebbi városba különféle bevásárlások céljából, vagy hivatalos ügyekben a tanfelügyelői, vagy járási székhelyre, vagy nem messze lévő tanítói gyűlésekre. Ezeknél az utazásoknál elért megtakarítások összege a legtöbb esetben legfeljebb eléri a 60 Ké-t, amikor pedig egy fillért sem takarított meg. A városban lakó kartársak pedig az ilyen célú utazásoknál még azt a megtakarítást sem érik el, amit a falusi kartársak, miután helyben találnak mindent, tehát egyenesen ráfizetnének a „kedvezményes” igazolványra.

Igen ám — mondja az ellenfél — de vannak és előfordulnak hosszabb, költségesebb utak is. A távoli városban iskolázó kisebb gyermekeket kell beiratni, szünidőre hazakisérni. Előfordulhatnak előre nem látott betegségek, amikor egy távoli kórházban, szanatóriumban, fürdőben kell gyógykezeltetnünk magunkat. Távol lakó rokonainkat kell meglátogatnunk. Öröm- és gyászesemények miatt kell messzebb utaznunk, stb. stb. Ilyen távoli utaknál már csak kifizetődik a vasúti igazolványra költött 60 Ké . . .

Erre azonban én ezt felelem: Igaz, kifizetődik. Azonban a fentebb felsorolt események csak ritkábban fordulnak elő s leg-

nagyobb részük olyan, amit már jóval előre tudni fogunk s volna időnk és módunk egy 5—6 Kc-ba kerülő kedvezményes jegyet kérnünk, ha az egyszeri utazásra jogosító igazolványokat el nem törölték volna. Azok a kartársak, akiknél az ilyen hosszabb utak előre tudott dolgok, kiváltják az egyéves igazolványt, ezeknél tehát rentábilis. Azoknál a kartársaknál azonban, akiknél az ilyen utak csupán csak esetlegesen fordulhatnak elő, nem tartom racionálisnak azt, hogy állandóan készenlétben tartsanak egy 60 Kc-s igazolványt, aminek kézzelfogható hasznát esetleg csak az ötödik évben fogják élvezni, s akkor talán megtakarítanak 100 Kc-t úgy, hogy közben 300 Kc-t feleslegesen elköltöttek!

Befejezésül az alábbiakra hívom fel az egyesület vezetőségének figyelmét s kérem annak az illetékes helyen való szorgalmazását, hogy a velem hasonló helyzetben lévő kartársak is csakugyan kedvezményt kapjanak a mostani „kedvezményes igazolványok” helyett.

1. Kaphon a nem állami tanítóság s hitoktató lelkészi kar egész évre szóló kedvezményes vasúti igazolványt, de teljesen az állami tisztviselőkkel egyenlő feltételek mellett.

2. Ha ez nem lehetséges, úgy az egész éves igazolványok mellett maradjon továbbra is érvényben az egyszeri utazásra jogosító igazolványok rendszere is.

Réthy Lajos.

EGYESÜLETI ÉLET.

Jelölő lista. A „Párkányjárasi Á. M. T. E. tanítómegeye” tisztikarának 3 évre szóló megválasztására a „Jelölő bizottság” 1932 aug. 4-én Párkányban tartott értekezletén a következő tagokat jelölte: Elnök: Bíró Béla. Alelnök: Gajdár István, Tóth István. II. Bukovszky Gyula, Jászai József. Titkár: Szoleczky János. Jegyző: I. Tóth Gábor, Szabó Emil. II. Lacy József, Nyitrai József. Pénztárnok: Bellus Gyula. Ellenőr: Dröbny József. Könyvtáros: Nagy József. Központi kiküldöttek: I. Csepreghy Kálmán, Lacy József. II. Kanozsay József, Torma József. III. Nagy József, Horváth Dezső. IV. Kerekes Béla, Kovács Imre. V. Nagy Lajos, Knieszner Imre. Választmány: 1. Székér Erzsébet, Szabó Mária. 2. Hetényi Antal, Szoleczky János. 3. Bernáth Anna, Tóth Ilona. 4. Kanozsay István, Horváth Dezső. 5. Szabó Emil, Bitter Béla. 6. Csepreghy Kálmán, Dudich Sándor. 7. Endrödy Lajos, Túry Sándor. A szavazatok október 15.-ig Szoleczky János tanító, Kőhidgyarmat címére küldendők. A sza-

vazatok felbontása okt. 20.-án a közgyűlés előtt fog megtörténni. Kérjük az igazgatótanító urakat a szavazatok összegyűjtésére és közös beküldésére. A szavazó nyomtatványokat mindenki külön megkapja. *A jelölés nem kötelező. Szavazni mindenkire lehet.* Párkány, 1932. aug. 4.-én. A jelölő és szavazatszedő bizottság nevében: *Kónya József* s. k., a bizottság elnöke. *Szoleczky János* s. k., a bizottság jegyzője. *Kanozsay István* s. k., *Hetényi Antal* s. k., hitelesítők.

Jegyzőkönyv.

Felvételett Léván, 1932. június hó 22.-én, a Léva-zselizi Alt. Magy. Tanítóegyesület közgyűlésén. Jelen van 63 tanító.

1. Akúcs István elnöklő egyesületi alelnök meleg szavakkal köszönti a kartársakat s a jegyzőkönyv hitelesítésére Dudich László és Antal József kartársakat kéri fel. Ismerteti a közgyűlés elnökségének körülményeit. Szomorúság tölti el szívét a részvétlenség miatt. Eszébe jut a mult, a népes tanítógyűlések, melyek ünnepet jelentettek nemcsak azon helynek, ahol végbementek, hanem a tanítói szivekben is. Pedig igen nagy szükség van az összetartásra, mert még nagy és sok az elvégzendő munka. Ilyen az egyesületünk megerősítése, a kartársi szolidaritásnak minél nagyobb mértékben való kifejesztése és ápolása, valamint a tanítói függetlenség kiharcolása stb. Üdvözlí Hruz Sámuel állami tanfelügyelöt és kéri, hogy számtalanszor tapasztalt jóindulatához híven továbbra is legyen segítségünkre céljaink elérésében. Ezzel a közgyűlést megnyitja. Felkéri Dedinszky Tivadar jegyzöt, hogy olvassa fel Szarka Zsigmond elnök jelentését.

Szীবemarkoló szavak azok, amelyekkel elnökünk elmondja az elmúlt év lanyha egyesületi életnek körülményeit, említí azt a harcot, amelyet jogainak kivivásáért, illetve azok megvédéséért az iskolafenntartóval kellett végigküzdenie, hivatkozik megrongált egészségi állapotára, végül kijelenti, hogy elnöki tisztségéröl kénytelen lemondani.

A jelentés felolvasása után a közgy. elnök felhívja a kartársakat észrevételeik megtételére.

Több hozzászólás után Akúcs közgyűlési elnök indítványára a közgyűlés úgy határoz, hogy Szarka Zsigmond elnöki jelentését tudomásul veszi, de a lemondást csak annak a hozzáadásával acceptálja, hogy elnöki tisztségét megrongált idegzetének a helyreállta után ismét elvállalja.

2. Következik a tárgysorozat 2. pontja, az egyhuzamban való tanítás kérdése. Akúcs István azzal kezdi előadását, hogy többen hozzászóltak már a kérdéshez, hallottunk pro és contra véleményeket. A legfőbb érvelés ellene az volt, hogy a tanulók nagyon kifáradnának a hosszú munkában. Szerinte a 40—50 percig tartó tanórák mellett a tanítón múlik minden. Ha az képes a munkakésztséget, a hangulatot, az érdeklődést és a szellemi frisséget fönntartani, akkor ezen érv elesik. A heti óraszám is meglenne a heti szünnap eltörlésével. A túlterhelést a jó tananyagbeosztás és a helyesen összeállított órarend megszüntetné. Az ő iskoláján régebben volt már egyhuzamban való tanítás és az akkori naplók a szorgalmas iskolalátogatás mellett tanuskodnak. Ismerteti még a kérdés gazdasági és szociális előnyeit is. Mindez azonban egyelőre csak teoria, most a gyakorlaton van a sor.

Heckmann István kartárs szintén az egyhuzamban való tanítás híve, főleg olyan helyeken, ahol a tanulók nagy része a hosszú út miatt kénytelen a déli órákat az iskolaépületben tölteni. Több hozzászólás után az állami tanfelügyelő is véle­ményt nyilvánít. Szerinte a kérdés mellett vagy ellen eddig még igazán alapos érv nem hangzott el. Felhívja a tanítókat, hogy alaposan foglalkozzanak a problémával. Jelentkezzék kolléga, aki a jövő tanévben kísérletképpen vállalkozik az egyhuzamban való tanításra és az illető a jövő tanévi közgyűlésünkön részle­tesen számoljon be szerzett tapasztalatairól. Ő a polgári isko­lában eszközölt tapasztalatai alapján nem híve az egyhuzamban való tanításnak.

3. A tanterv, illetve a tananyagbeosztásunk bírálatát Vanger István eszközölte. Sorra veszi az egyes tantárgyakat s mindegyikre megteszi észrevételeit. Előadása útmutatóul szolgál az állami tanfelügyelőséghez július 1.-éig iskolánként beadandó jelentéshez. Az előadás után a jelenlevő állami tanfelügyelő megengedte, hogy a jelentés közösen is elkészíthető legyen. Evégből a nagykálnai körzet tanítói Székely Béla és Kara Ferenc kartársak által kiegészítve az egyes tanítói körzetekből kapott bírálatok alapján egy összegezett jelentés kidolgozását vállalják el, melyet azután az egész Léva-zselízi Körzet iskoláinak véle­ményeként juttatnak el a tanfelügyelői hivatalba.

4. A tárgysorozat 4. pontja a természetbeni járandóságok újraértékelése volt. Égetően fontos ez a kérdés — mondja he-

lyesen Farkas Károly előadó, mert alig van kartársunk, aki legalább 20—30°/_o-kal, sőt többel is ne károsodnék. — Már annyira vagyunk e tekintetben, hogy lassan indítványozni kell — a lakás kivételével — a természetbeni járandóságoknak pénzben való teljesítését. Ha ez nem vihető keresztül, akkor követeljük a javadalmi jegyzőkönyveknek legalább öt évenkénti újraértékelését. Határozati javaslatot terjeszt be — amelyet a közgyűlés elfogad.

Farkas kollégának ezen gondosan összeállított felolvasását a közgyűlés köszönettel nyugtázza s egyúttal felkéri, hogy dolgozatát a „Magyar Tanító”-ban leközlés céljából küldje be.

5. Heckmann István a kántortanítói választásoknál a mind gyakrabban előforduló lehetetlen eseteket teszi szóvá s megindítja a vitát. A hozzászólók mindegyike türhetetlennek tartja a jelenlegi választási módot, mely sürgős rendezést kíván. Akúcs kolléga leghelyesebbnek tartaná a kántori és tanítói munka, valamint az ezért járó díjazás teljes szétválasztását: a „külön munka, külön fizetés” elve alapján. Ilyen értelmű javaslatot terjeszt elő, amelyet a közgyűlés vita után határozattá emel. Elfogadja a közgyűlés Heckmann kartárs határozati javaslatát is, amely a kántori illetményekről, valamint a kántorképzés módozatairól szól.

6. Dóka Sándor kartárs a lévai „Tanítók Háza” ügyének jelenlegi állását ismerteti. Figyelemmel kísérik a lévai kartársak — mint mondotta — a Tanítók Házával kapcsolatos eseményeket, nemcsak azért, mert erre megbízást kaptak, hanem azért is, mert tudják, hogy érdeklí a kartársakat a régi barszegyei tanítók által keservesen létesített intézmény sorsa. A Léva város kezelésébe átment épület jövedelméből az adóságokra fizetett annuitások levonása után fennmaradó összeg hova fordításáról a város nem számol el. Eddig nem is kérhették az elszámolást, mert ebbeli jogukat ezideig semmivel sem tudták bizonyítani. Most azonban Bányai Ferenc nyug. kartárs által felfedezett jegyzőkönyv alapján kérti fogják a város vezetőségét, hogy adjon számot a fennmaradó évi tiszta jövedelem hova-

Stampay Énekek és Imák könyve

48 oldalnyi szöveggel bővítve 320 reptí és legújabb énekekkel bőséges új szép imákkal lélvászonban 8 — Ké. viszonteladónk 6.— Ké., egész vászonban 10.— Ké. viszonteladónak 7.50 Ké., portómentesen kapható. Kotta: I.—II. füzet 5—5 Ké.

Stampay, Kőbalkút.

fordításáról; u. i. az alapszabályok 46. §-a értelmében a barsi tanítók Léván tanuló gyermekei tarthatnak igényt a segélyezésre. Dóka Sándor fáradságáért s a nyújtott tájékoztatásért a közgyűlés köszönetét fejezi ki.

7. Pálinkás Ferenc pénztáros jelentést tett az egyesület vagyoni helyzetéről. A Bars-honti Kerület szétválasztásakor a pénztári maradvány 4681 Ké 15 fillér volt, mely összegből a befizetett tagsági díjak alapján megállapított kulcsszám szerint egyesületünkre 2795 Ké 15 f., a hontiakra pedig 1922 Ké jut, mely részesedést a hontiaknak egyesületbe való tömörülése után ki is fizetünk.

A pénztári bevétel 3002'90 Ké-t, a kiadás pedig 210'60 Ké-t tett ki. E maradvány részint bankban, részint házi kezelésben van.

A jövő évi költségvetés szükségleti összegét 2220 Ké-ban irányozza elő, megjegyzendő azonban, hogy ezen összegben az orsz. dalárda javára a választmány által f. évi V. 11.-én ajánlott s most megszavazott 700 Ké összeg is bennfoglaltatik.

A pénztáros jelentését a közgyűlés köszönettel veszi tudomásul.

Dóka Sándor a dalárda pénztárosa háláját nyilváníti az utalványozott összegért, mert — mint mondja — minden fillerre szükség van. Bárcsak a többi egyesületek is hasonló megértéssel viseltetnének a dalárda iránt.

8. Ezután az indítványokra került a sor. Bányai Ferenc lévai ny. kollégánk írásban beadott indítványát tárgyalja a közgyűlés, melyben arra kéri a központot, hogy hasson oda, miszerint a nyugdíjas tanítókat is részesítse a miniszter az egész évre szóló kedvezményes vasuti jegy váltására jogosító igazolvány megadásában.

9. Dóka Sándor kartárs a megüresedett tanítói állásoknak csak kvalifikált tanítókkal való betöltése tárgyában terjeszt be határozati javaslatot. Elmondja benne, hogy pl. nemcsak orvosi diploma nélkül nem lehet orvosi praxist folytatni, mert különben kurzuslásért fogják az illetőt perbe, hanem bármely mesterség elsajátítása is törvényileg van szabályozva. Csak tanító lehet lassan bárki, akinek némi kis előképzettsége és egy kis szerencséje van. Arculcsapása ez a tanítósnak, mely — mint ismeretes — az akadémiai képzettségért küzd.

Az indítványt a közgyűlés egyhangúlag a központi gyűlés elé utalja.

A tárgysorozat ezzel kimerült, elnök megköszönve az előadóknak s a többi résztvevő kartársnak is a megjelenését, türelmét és közreműködését, a közgyűlést befejezettnek jelenti ki.

K. m. f.

Dedinszky Tivadar s. k.
egyesületi jegyző, jegyzőkönyvvezető.

Akúcs István s. k.
egyesületi alelnök.

Antal József s. k. *Dudich László* s. k.
hitelesítők.

„*Kis Harang*.” Értesítem igen tisztelt kartársaimat, hogy „*Kis Harang*” cím alatt összegyűjtöttem azon költeményeimet, melyek iskolai és egyéb ünnepélyeken szavalásra alkalmasak. Kartársaim úgyszólván nap-nap mellett keresnek föl leveleikkel, melyekkel az iskolai év különféle ünnepeire, továbbá kultúregyesületi, egyházi és más ünnepekre célszerű verseket kérnek. Több oldalról jött föl szólításnak teszek most eleget, amidőn e versgyűjteményt kiadva, azt kartársaim rendelkezésére bocsájtom. A kis könyv rövidesen megjelenik. Tartalmaz közel száz, kisebb-nagyobb költeményt, melyek az iskolás gyermekek, illetőleg felnőttek által könnyen és hatásosan előadhatók. Az egyes ünnepi alkalmakra több verset is fölvettem, hogy a kartársak válogathassanak és teljes műsort állíthassanak össze belőlük. (Egyes verssorozatok: karácsonyfa-ünnepély, béke-ünnep, vörös kereszt, anyák napja, évzáró ünnep, jubileumok, névnapok, iskola- és kultúrházavatás, az elesett hősök ünnepe, emlékmű-leleplezés, haza ünnepe stb.) A „*Kis harang*” csak korlátolt példányszámban fog megjelenni, azért ajánlatos, ha a kartársak mielőbb előjegyeztetik. Ára: 8 vagy 10 Ké lesz. Megrendelések erre a címre küldendők: *Boross Béla, Dol. Sallby (Alsószell.)*

Adomány énekkarunk javára. Stark Sándor, alsószeli igazgató-kartársunk egyesületünk országos Énekkara javára 100 koronát adományozott. Nemesszívű adományát köszönettel nyugtatom.

Dóka Sándor az énekkar pénztárosa.

K R Ó N I K A

Piccard professzornak a sztratoszféra hidegébe tett sikeres kirándulása még ma is ébren tartja az egész világ bámulatát és elismerését. Az emberi tudás, vállalkozás és bátorság oly gyönyörű eredménye volt ez, melynek egyszerű konstatálása után nem lehet felette röviden napirendre térni. Nincs képzeletünk a teljesítmény nagyságának megértéséhez mert vízszintes irányban sem tudjuk egy tekintettel átérni azt a távolságot, melyet a

fordításáról; u. i. az alapszabályok 46. §-a értelmében a barsi tanítók Léván tanuló gyermekei tarthatnak igényt a segélyezésre. Dóka Sándor fáradságáért s a nyújtott tájékoztatásért a közgyűlés köszönetét fejezi ki.

7. Pálinkás Ferenc pénztáros jelentést tett az egyesület vagyoni helyzetéről. A Bars-honti Kerület szétválasztásakor a pénztári maradvány 4681 Kc 15 fillér volt, mely összegből a befizetett tagsági díjak alapján megállapított kulcsszám szerint egyesületünkre 2795 Kc 15 f., a hontiakra pedig 1922 Kc jut, mely részesedést a hontiaknak egyesületbe való tömörülése után ki is fizetünk.

A pénztári bevétel 3002·90 Kc-t, a kiadás pedig 210·60 Kc-t tett ki. E maradvány részint bankban, részint házi kezelésben van.

A jövő évi költségvetés szükségleti összegét 2220 Kc-ban irányozza elő, megjegyzendő azonban, hogy ezen összegben az orsz. dalárda javára a választmány által f. évi V. 11.-én ajánlott s most megszavazott 700 Kc összeg is bennfoglaltatik.

A pénztáros jelentését a közgyűlés köszönettel veszi tudomásul.

Dóka Sándor a dalárda pénztárosa háláját nyilvánítja az utalványozott összegért, mert — mint mondja — minden fillérre szükség van. Bárcsak a többi egyesületek is hasonló megértéssel viseltetnének a dalárda iránt.

8. Ezután az indítványokra került a sor. Bányai Ferenc lévai ny. kollégánk írásban beadott indítványát tárgyalja a közgyűlés, melyben arra kéri a központot, hogy hasson oda, miszerint a nyugdíjas tanítókat is részesítse a miniszter az egész évre szóló kedvezményes vasuti jegy váltására jogosító igazolvány megadásában.

9. Dóka Sándor kartárs a megüresedett tanítói állásoknak csak kvalifikált tanítókkal való betöltése tárgyában terjeszt be határozati javaslatot. Elmondja benne, hogy pl. nemcsak orvosi diploma nélkül nem lehet orvosi praxist folytatni, mert különben kuruzslásért fogják az illetőt perbe, hanem bármely mesterség elsajátítása is törvényileg van szabályozva. Csak tanító lehet lassan bárki, akinek némi kis előképzettsége és egy kis szerencseje van. Arculcsapása ez a tanítósnak, mely — mint ismeretes — az akadémiai képzettségért küzd,

Az indítványt a közgyűlés egyhangúlag a központi gyűlés elé utalja.

A tárgysorozat ezzel kimerült, elnök megköszönve az előadóknak s a többi résztvevő kartársnak is a megjelenését, türelmét és közreműködését, a közgyűlést befejezettnek jelenti ki.

K. m. í.

Dedinszky Tivadar s. k.
egyesületi jegyző, jegyzőkönyvvezető.

Akúcs István s. k.
egyesületi alelnök.

Antal József s. k. *Dudich László* s. k.
hitelesítők.

„*Kis Harang*.” Érteltem igen tisztelt kartársaimat, hogy „*Kis Harang*” cím alatt összegyűjtöttem azon költeményeimet, melyek iskolai és egyéb ünnepélyeken szavalásra alkalmasak. Kartársaim úgyszólván nap-nap mellett keresnek föl leveleikkel, melyekkel az iskolai év különféle ünnepeire, továbbá kultúregyesületi, egyházi és más ünnepekre célszerű verseket kérnek. Több oldalról jött föl szólításnak tesztek most eleget, amidőn e versgyűjteményt kiadva, azt kartársaim rendelkezésére bocsájtom. A *kis* könyv rövidesen megjelenik. Tartalmaz közel száza, kisebb-nagyobb költeményt, melyek az iskolás gyermekek, illetőleg felnőttek által könnyen és hatásosan előadhatók. Az egyes ünnepi alkalmakra több verset is fölvettem, hogy a kartársak válogathassanak és teljes műsort állthassanak össze belőlük. (Egyes verssorozatok: karácsonyfa-ünnepély, béke-ünnep, vörös kereszt, anyák napja, évszázó ünnep, jubileumok, névnapok, iskola- és kultúrházavatás, az elesett hősök ünnepe, emlékmű-leleplezés, haza ünnepe stb.) A „*Kis harang*” csak korlátolt példányszámban fog megjelenni, azért ajánlatos, ha a kartársak mielőbb előjegyeztetik. Ár: 8 vagy 10 Ké lesz. Megrendelések erre a címre küldendők: *Boross Béla, Dol. Saltby (Alsószell.)*

Adomány énekkarunk javára. Stark Sándor, alsószeli igazgató-kartársunk egyesületünk országos Énekkara javára 100 koronát adományozott. Nemesszívü adományát köszönettel nyugtatom.

Dóka Sándor az énekkar pénztárosa.

K R Ó N I K A

Piccard professzornak a sztratoszféra hidegébe tett sikeres kirándulása még ma is ébren tartja az egész világ bámulatát és elismerését. Az emberi tudás, vállalkozás és bátorság oly gyönyörű eredménye volt ez, melynek egyszerű konstatálása után nem lehet felette röviden napirendre térni. Nincs képzeletünk a teljesítmény nagyságának megértéséhez mert vízszintes irányban sem tudjuk egy tekintettel átérni azt a távolságot, melyet a

tudomány e bajnoka, kísérőjével együtt, vertikálisan átszelték. Mily csodálatos és tántoríthatatlan lehetett a professzornak a tudományba vetett hite, hogy erre az útra vállalkozott, hol senkitől segítséget nem kérhetett és várhatott. Mert ne a könnyelmű Lindbergh ezredesre és az ő bravurjára gondolkunk, aki útja előtti estén még nyugodtan végignézte a legdivatosabb filmet s barátait kijátszva, mit sem gondolva a Nungesser és Coli gyászos eltűnésével, reggel $\frac{1}{4}$ -kor elővontatta gépét a hangárból és zsebében három tábla csokoládéval „vagy hatot, vagy vakot” felkiáltással indult az Óceán átrepülésére. Ez egy vak eset, mely ezer vállalkozó közül egynek ha sikerül. Nem. Piccard professzor kísérletét nem szabad ilyen hazardirozással egy kalap alá venni. Ő mint komoly tudóshoz illik és méltó, mindent kiszámított, kitervezett a legapróbb részletekig, az első vállalkozás tapasztalatainak okos hasznosítása mellett szerkesztette és szerelte fel gondolatját.

De még ilyen biztos hit és a tudomány mindenhatóságába vetett szilárd meggyőződés mellé is mekkora önfeláldozás, bátorság kellett, hogy az utasok életüket a gyenge anyagra bízták. Milyen hősiesség elszántság élhetett a tudósok lelkében, hogy az első kísérlet viszontagságai ellenére ismét kockára vetették testi épségüket. Nem kisebb ez az elszántság, és bátorság, mint a történelem neves hőseié, nem jelentéktelenebb ez az önfeláldozás, mint a jóügyért buzgólkodó tragikus hősöké s miként azokat a ködös multban a szent eszme: egy ideál lelkesítette és vitte hősi áldozatokra, úgy a tudomány e nagyszerű hőszeit is az emberi kutatás, művelődés és szellemi előhaladás géniusza lendítette e gyönyörű teljesítményre.

Örök kár, hogy Piccard professzor csodálatos vállalkozásánál egyetlen bántó akkord mégis megzavarta a világ ünnepelését. A német és osztrák rádió-leadóknak ugyanis nem engedte meg a professzor, hogy legelső nyilatkozatát közvetítsék s emiatt nem hallhattuk mi sem. Teljes mértékben megértjük az ideges Piccard-t felszállása előtt, aki az egyenes tilalma ellenére a lég-hajó töltőhelyén dohányzó fotoriporter szájából kiüti a cigarettát, de szerencsés leszállása után 12 órával kipihent állapotban tett rádió nyilatkozata idején nem érthetjük azt a mérhetetlen averziót, mondhatnám, gyűlöletet, melyet a németekkel és osztrákokkal tehát a germánokkal szemben táplált. Ez az érzelem és e tett oly távolállónak és oda nem tartozónak látszik egy ilyen

európai műveltségű, tudományoknak élő, tehát a tudomány nemzetköziségét teljesen elismerő tudóshoz. A gyűlölet rendesen a testileg vagy lelkileg korlátolt potenciájú emberek sajátossága. Épezért annyira kirívó ez egy olyan ember lelkiségéből, mint Piccard tanár, aki bátorságának oly csudálatos tanúbizonyságát adta. Megértjük azt, hogy egy belga ember nehezen felejtí el azokat a borzalmakat, melyeket hazája a háború vérzivatarában átélt. De annak már 14 éve, a romok újraépültek, az újjáépítésben a germánság, nolens, volens, szintén megtette a kötelelességét, az okozott sebek — ha nem is egyforma mélyek —, de kölcsönösek voltak, el kell kezdeni a megbocsátást. *És ki kezdje el, ha nem a nemzetközi munkamezőkön dolgozó tudósok és szellemi munkások?* Lehet-e a tudomány vívmányaiban, nemzetiségileg elhatároló árkot vonni? Nem vitt-e Piccard tanár is magával oly műszert, mely a germán zsenialitás műve volt? Nem volt-e a gondolájában is olyan alkotórész, melyet a német praktikusság és alaposág készített s esetleg, éppen a tanár életének épségét és biztonságát őrizte? Nehéz nekünk elhinni hogy olyan férfi, mint Piccard tanár, azonos gondolkozású lenne azokkal a honfitársaival, akik a löweni egyetem híres németgyalázó feliratát szerkesztették. . . .

A francia középfokú oktatást, rövidesen teljesen ingyenesé teszik. E nagyszerű ajándokot Herriot Eduard tanár és miniszterelnök hozta vásárfia-képpen nemzetének Laussaneból, mert jól viselte magát, szó nélkül elfogadta az eddig hihetetlen, hogy Németország csak 3 milliárdot fizet. Nagyszerűnek nevezhetjük e tervezetet, mert a középfokú oktatás ingyenessége nemcsak azt jelenti, hogy a növendékek nem fizetnek tandíjat, laboratóriumi használati-díjat stb., de a francia középiskolák és liceumok nagyrészben bennlakó diákjai az állam kegyéből ezentúl ingyen lakást és ellátást is fognak élvezni, mert, mint Herriot érvel: „ha az állam eltarthat 200—300 ezer katonát, csak eltarthat 80—90 ezer középiskolást is, ha kell, még a katonaság rovására is.”

Én kedves véreim, szenvedő diák-gyermekeink, kik a kora hajnali órákban a vasuti kocsik sarkában törödtök a város felé, vagy későn este, sáros utakon botorkáltok sötét falun át otthonotokba, hol vagytok ti francia diáktestvéreitekhez képest? Halljátok ezt, ti, földön ülve tanuló beregszászi diákok, hogy a nagyszerű miniszterelnök nem bánja, ha mindjárt a katonaság rová-

sára is, de gondoskodni kíván a francia középiskolásoknak nemcsak iskolai felszereléséről, hanem még ellátásáról is! Milyen boldog lehet az az állam, mely így tud áldozni a jövő reményeinek nevelésére! Mily irigyelni való az a gyermek, aki ily kultúrviszonyok mellett frekventálhatja iskoláit s nem kénytelen a középeurópai minden nyomorúságok quintesszenciáját érezni: a túlzásúfolt, rosszultáplált növendékü középiskolákban!

És milyen boldog az a nemzet, amelyiknek a lateiner pályára való képzés ily szabaddá és vonzóvá tétele nem okoz gondot, hogy ezáltal túltermeli az intelligenciáját. Mily szerencsés az az ország, mely nem kénytelen nyílt, vagy titkos numerus klauzússokkal operálni, hogy némileg tehermentesítse az egyetemeket s megóvja a közösséget az elhelyezkedés nélkül álló szellemi proletáriátustól. És milyen irigylésre méltó az a francia szülő, kinek nem probléma a gyermekek iskoláztatása, ki nem kénytelen életét, egészségét tönkretenni, hogy a gyermeke iskoláztatásához szükséges anyagi eszközöket kiteremtse, nem kell többé a gyermekekért a francia apáknak rongyoskodni, a francia anyáknak koplalni, mert minden iskolai kiadás fedezése az állam kötelessége. Mennyire növelheti a gyermek önértetét az a tudat, hogy szerencséjének és életsorsának egyedül ő maga a kovácsa, apjától semmit sem várhat, nem is vár, ha tanul, tanintézete minden szükségletéről gondoskodik. Hogyan feledkezhetnénk meg arról a demokratikus beállítottságról, mely az iskoláztatás kritériumát nem abban adja, hogy van e anyagi ereje a szülőknek, hanem abban, hogy van-e tehetsége és szorgalma a gyermeknek? Ott megismétlődik a sárospataki Alma Mater fájó-édes legendája, hogy réges-régen a szegény apa vett a fiacskájának egy rend ruhát, egy pár csizmacskát elvitte a kollégium udvarára, nyakába akasztotta az otthonsült pogácsával töltött csikos tarisznyát, megcsókolta búcsúzóul, nyakon ütötte, hogy jól viselje magát, ott hagyta s csak akkor látta ismét, mikor pap lett belőle, addig a kollégium mindenben gondját viselte.

Franciaország e nagyszerű gesztusával is bebizonyította, hogy a kultúrnemzetek primusa. A középeurópai lateiner-túltermelésről nem fél, mert bizonyára van helye is, hová a növekvő sorványokat elhelyezze de meg érzi azt is, hogy gazdaságilag annyira intakt, annyira erős, hogy szellemi munkás-tömege elhelyezkedésért nem az állam felé nyújtja a kezét; ha tanul, csak azért teszi, hogy intelligens földműves iparos és kereskedőként

keresse megélhetését a saját, apjától örökölt munkahelyeken, vagy intelligenciájával könnyebben törjön új utakat a szabad munkamezőkön.

Mikor engedheti meg magának azonban a lerongyolódott Középeurópa azt a luxust, hogy érettségizett földművesei, iparosai és kereskedői legyenek?

A XX. század feltűnően szegény igazán nagy koncepciójú férfiakban. Míg a XIX. század ugyancsak első harmada tucatszámra termelte ki a tudományos élet, a politika nagy reformátorait, kik a maiakhoz nem kisebb jelentőségű kérdéseket oldottak meg szerencsés kézzel s tettükkel örök időkre rástítotték nevüket és egyéniségüknek bélyegét a népek történelmére, addig a XX. század hatalmas politikai, közgazdasági és tudományos kérdéskomplexumai távolról sem nemzetek olyan egyéniségeket, kik a nagy feladatoknak — akár részleteiben is — oly fényesen tudtak volna megfelelni, mint a XIX. század Goetheje, Napoleonja, Stephensonja, vagy akár egy Bismarckja is. Az, hogy e férfiak feladat-megfejtési módjai a kérdésben szereplő egyedeknek, közületeknek, népeknek nem használtak mindenkor maradéktalanul és teljesen, végeredményében keveset számít, mert tetteik legalább átmenetileg meghozták a többség nyugalalmát és a kedélyek kiegyenlítődését, míg a mostani század első harmada nem mutat fel egyetlen olyan egyéniséget sem, akinek munkája nyomán a népek akár kis töredékében valamilyen kiegyensúlyozottság, vagy a megelégedés harmóniája következett volna be.

A szociálpedagógusok szerint e sajnálatos jelenség oka az évtizedek óta egészségtelenülő családi életben s az abban folytatott nevelésben keresendő. A család fejlődéstörténete fényesen igazolja, hogy a gyermek boldogsága, lelki egyensúlya, produktív képessége, intuíció gazdagsága par excellence attól függ, hogy olyan szülők nevelték-e, kiknek egymáshoz való viszonya normális: azaz erős apa, aki parancsol s akinek mindenki engedelmeskedik és gyengéd anya, aki tiszteli és követi férjét. Nem fontos az, hogy az apa adott parancsa mindenkor a leghelyesebb-e, fontos a lelkiség és a meggyőződés, melyből a parancs származott.

Nem az apai tekintély apológiája, vagy a fassizmus felé hajló általános világnézet sugallta diktatúra-dicsőítés akar lenni e megállapítás, a Stendhal erőlködése, vagy a Strindberg keserősége sem siránkozik ki e sorokból, még kevésbé a Horatius

„mulier vel in thalamo, vel in tumulo” cinizmusa, hanem szembezállás a jövő generáció érdekében az effeminálódo férfiúpuszal és az amerikai minta szerint túlméretezett női kultusszal.

A természet szoros rendjéből is következik, hogy a testileg erősebb fél legyen a család belső és külső életének meghatározója is. A gyermek is ezt várja az apától. Amely gyermek fordított berendezettségű családban nő fel, amely így családik apjában: örökre szerencsétlenné lesz. Az ilyen rendszeren nemével ellentétes kielési módokat keres. A családi példa nyomán a fiúból kihal a bátorság, a méltányosság, a férfigög, mely az életben előrelöki; a leány olyan attitűdöt foglal el, mely inkább férfihez méltó: férfi-tanulmányokat folytat, férjhez menése közben gyenge férfiakat keres, akin keresztül erejét érvényesítse. És miben áll az ilyen férfi produktivitása, vagy az ilyen nő anyasága? Talán az újraébredő matriarchátus veti előre árnyékát, vagy Freud professzornak van igaza, hogy az anyai szeretet is csak túlfinozott szexuális érzés? . . .

Szepesi Gyula.

K Ü L Ö N F É L É K .

A szlovenszkói pótlék megvoulásáról irtak a lapok az elmúlt napokban. Egyes lapok szerint az ugynevezett „slovenská výhodáról” van szó, melyet a kormány szeptember elsejétől fogva levont az állami tisztviselők fizetéséből. Ez a beállítás nem fedi a valóságot, mert a kormány a szlovenszkói és podkarp. ruuzi drágasági pótléket szüntette meg, amit a Morván tuli országokból Szlovenszkóra költözött állami tisztviselők élveztek.

A magyarországi tanítószág 12 pontja. A magyarországi tanítók legutóbbi országos gyűlésén 12 pontba foglalták össze a tanítószág kívánásait. Ezek: 1. Nyolcosztályos népiskola. 2. Középsikolai érettségire épített főiskolai tanítóképzés. 3. Szakszerű iskolai felügyelet, a mai iskolaszékek és gondnokságok megszüntetése. 4. A segédtanítószág eltörlése. 5. A tanítók bekapcsolása a községi közigazgatásba. 6. Egységes és egyenlő elbánás. 7. Az óvodák fizetésemelése. 8. Az igazgatói pótlék rendezése. 9. A tanyai tanítók működési pótléka. 10. Tanítói internátusok szervezése. 11. A terményfizetés megszüntetése. 12. A kántori és tanítói fizetés szétválasztása.

Egy mértékkel! A „Journal des Instituteurs et des Institutrices” 78 évf. 40. számában Paul Brécy francia tanító ismerteti az 1932. évi febr. 11-én kelt, a középsikolák tanerőinek személyi szolgálatáról szóló rendeletet, mely szerint a kötelező heti óraszám csökken azon tanároknál, kik saját szakjukon kívül tanítanak, kiknek osztályában 35 ill. 50-nél több tanuló van és az igazgatóknál, ha a növendékek száma az 50-, 100-, 150-, 200-, stb-t meghaladja. Paul Brécy ehhez a következő megjegyzéseket fűzi:

„Igaz, hogy a következő szabály: „Mennél több növendéke van a tanítónak, annál kevesebb órája legyen” — még nincs teljesen és egyöntetűen alkalmazva; az elv egy bizonyos orrforrás szüvegével nyer szentesítést e sz orrforrás: a rendelet.

Eddig helyes.

De miért van az, hogy ami helyesnek lett itélve a magasabb fokú tanítészeteknél, az nem ugyanaz a népnevelő intézeteknél? Ezen elv alkalmazása mikorra jut el az alsófokú tanítészetekbe? Egyszerűen felvetjük a kérdést azon reményben, hogy az igazságos megoldás a közel jövőben megtörténik.

A tanítónő ruházata. Lillian Gray érdekes cikket írt ezen a címen a 'The Journal of the National Education Association' angol folyóiratba. A cikket az alábbiakban kivonatossan ismertetjük:

Természetes, hogy a tanítónőt nem az arcáért és külsejéért fizetik mint a színésznőt, hanem elsősorban azellemi képességeiért. Mindazonáltal, mint a színésznő, ő is a közönség szeme előtt áll és bár az ő „közönsége” csak tíz-ötvenesekből kerül ki, sokkal észszerűbb, hogy külső megjelenése öppugy, mint szellemi énye a lehető legtökéletesebb legyen, mint az ellenkezője. Ha jó benyomást akar kelteni ruházatával, ennek oly egységes és izléses egészet kell alkotnia, melyet ügyesen állított össze az egyes ruházati cikkek gondos megválogatása alapján. Igen, de mit jelent a „gondos megválogatás”? Hogy e kérdésre megfelelően igyekezzünk, a következő összeállítást készítettük:

Ruha. Sportszerű, vagy ahhoz közelálló viselet az egyedül megfelelő az iskolában. Válasszuk ki a nehezebb anyagokat, mert a könnyű selyem foszladoznak és őrítkeletlennek látszik. Mintás szövetek súlyosabbnak tűnnek föl.

Kabát jó anyagból és jó szabásu legyen. Bölcsen járunk el, ha teljesen mellőzzük a prémeket. A jól megválasztott gyapju, vagy selyemsál sokkal különb.

Kalap. Lehetőleg kicsi, a ruházat többi részéhez illő legyen és szépen körvonalazza az arcot. Nem tetszetős viselet, ha a kalap a fej tetején ül, sokkal jobban fest, ha a fej a kalap belsejében van. Kerüljük a magas kalapokat és a tulzások karimákat, melyek aránytalanok és ügyetlenek.

Cipő. Francia sarka legyen; a lapos sarok csunya bokavonalat okoz. Atlascipők nem valók az iskolába. Egyszerű, jól szabott cipők sötétkék, sötétbarna, vagy fekete bőrből a legmegfelelőbbek. Kivágtott cipők fűző nélkül csinosak.

Marlanya. A sötétebb árnyalatok a bokát karcsubbannak látszóvá teszik és többnyire jobban illenek a ruhákhoz.

Nyakék. Minél egyszerűbb, annál jobb. Csilllogó, ríktő színű, föltűnő alakú, üvegből, vagy fából készült nyakékek elterelik a figyelmet az aróról, amelynek pedig mindig a figyelem központjában kell lennie. Gyöngyök, vagy kristálynyakláncok nem illenek sportruhához.

Haj. A homlok maradjon szabadon. A haj ne lógjon az arcba. A magas, szabad homlok, amelyet nem caufit el hajhullám, magában is szép. Akár rövid, akár hosszú a haj, legyen sima. A hajbálókát mellőzzük. Széles, természetes hullámok a legjobbak. A konty legyen a nyakon, a fejtetőn lévő konty nevetéssé teszi viselőjét.

Arcfestés. Annyit használjunk, hogy egészséges arcszínünk legyen. (Hogy képzelet el az „egészséges” arcszint az angol kollegina festés által? Szerk.)

Halványárvanyalatu rizapor természetesebb színt ad, mint a halotthalványosság. Ne használjunk tulok ajakfestéket. Azok részére, akik még mindig azt hiszik, hogy az ajak festése kifogásolható, ajakkenőcs ajánlható, amely még elég konzervatív és még megadja a kívánatos bűszínt.

Testtartás. Álljunk egyenesen, behuzott hassal és feltartott fejfel. Tartsuk vállainkat egyenesen. Gömbölyű hát a leggondosabban megválasztott öltözéket is lerontja.

Színek. A haj és szemek színét régóta alkalmas alapnak ismerik a ruha-színek megválogatására. Rikító színeket ne használjunk. Az ilyen úgy hat, mint a hamis hang. A színek harmóniája szebb, mint az ellentéte. Ezért, akinek kék szeme van, kék és kékes-zölke színeket válasszon. Akinek barna haja van, az októberi tájkép színpompájából választhat. A vöröshaju égszíneket, narancs-vöröset, vagy barnát választhat. A feketehaju egyes zöld színeket hordhat, sőt élénk pirossal is kísérletezhetik.

Összefoglalás. Kesztyű, ruha, táska, cipő és harisnya egymáshoz illő legyen. Ellentétként legföljebb még egy másik színt alkalmazunk, mert különben elrontjuk a színek harmóniáját. Sokkal jobb, ha csak egy teljes felszerelésünk van, összeillő alkatrészekkel, mintha fiz is van, de izléstelen összeállításban.

Befejezéskül jegyezzük meg a fentiek alapján, hogy minél ügyesebb a tanítónő, annál ügyesebben öltözködik.

A szovjet és a fasizmus iskolái. Országország és Itália nevelési elvei, eltekintve az ellentétes világnézeti felfogástól, egy pontban megegyeznek: forradalmi a nevelési rendszerük. Ezért mindkét állam sietett át-reformálni az iskolát, hogy megfeleljen a politikai célnak. A fasizmus és a szovjet szerint azok az iskolák, melyek nem törődnek a saját nemzetük politikai életével és az idegenekével, nem felelnek meg a rendeltetésüknek, mert nem formálják ki teljesen az emberi lelket, melynek egyik alaptulajdonsága a politikai érdeklődés. De ha kiinduló pontjuk egyezik is, a célkitűzésében kiáltó ellentétben vannak és nevelési módszerüket ég és föld választja el egymástól.

A szovjetállam sarkalatos pedagógiai elvei közé tartozik az iskola és az egyház teljes különválasztása. Minden iskolában tanítják Darwin teóriáját és a biológiát, hogy leküzdjék a vallási „előítéleteket”. A tanulók és tanítók minden reggel egy „hílekát”, azaz ülést tartanak, amelyben megvitatják a fegyelmi vétségeket, a hibákat, melyeket a tanítók követtek el, kirójják a büntetéseket, szóval megbeszélik az iskolai adminisztrációt. A fasizmus, amely maga is celekív forradalom, azt akarja, hogy minden egyes fasiszta forradalmár legyen. A fasizmus a családot tartja egyetlen menedéknek a különböző amorális erők bomlasztó befolyása ellen, amelyek a társadalmat megegyesüléssel fenyegetik.

... Forradalom, mint pedagógiai vezérelv: nagyon képes értékű kiinduló-pont ...

Angol tanítók gondja. Az angol tanítói fizetések nem- és szolgálati évek szerint alakulnak. Szociális pótlékok — gyermekpótlék, nevelési járulékok — nincsenek Angliában. A családok tanítók most gondokkal küzdenek, s érdeklődésben Miss Eleanor Rathbone angol képviselő, a nőmozgalom egyik vezetője, aki egyébként a tanítónők vezetője is, követeli a más tanítók fizetésének emelését és egyenlő fizetést a tanítók és tanítónők számára. A miss példaként rámutat a kontinens többi államaira, amelyek már régen engedélyezték szociális pótlékokat a tanítóknak. A két nemzet illető egyenlő elbánás pedig természetes és jogos követelés.

A Móricz Zsigmond-önképzőkör értesítője. (Bratislava-Pozsony, 1932. Kézirat gyanánt.) A pozsonyi magyar tanutoképzősök egy ivnyi terjedelemben kiadták önképzőkörük egyéves történetét. A füzet az első év eseményeiről számol be. Az összeállított krónika szerint az elmúlt tanév folyamán tizenöt összejövetelt tartottak, melyeken a kör tagjai tanulságos előadásokkal, valamint szórakoztató zeneszámokkal szerepeltek. Az előadásokat minden alkalommal élénk viták követték. A füzet közli a kör munkájának keresztmetszetét adó előadások rövid kivonatát is. Az előadások tárgya: Ady (Petija Jeaő), A Skid (Szamák Piroška), A falu gazdasági helyzete (Fitus Dezeő), A falu kulturális helyzete (Takáts Sándor). A füzet ára 2 Kč, megrendelhető az önképzőkör titkárnál, Bratislava, magyar tanítóképző.

Az új szlovák helyesírás szabályai. Rövid nyelvtani áttekintéssel és szótárral. Összeállítottak: Orbán Gábor dr. és Mendreszóra Miklós. 99 oldal. Az Academia kiadása. Ára 8 80 Kč.

A fonti címen megjelent munka kiadását az 1931. okt. 2-án kelt 120 432/31 – I. sz. min. rendelet tette szükségessé, amely valamennyi iskolánkban kötelezővé tette az új szlovák helyesírás használatát. A Matica kiadásában megjelent hatalmas szabálykönyv nem alkalmas arra, hogy belőle a magyar diákság és a nagyközönség az új szabályokat elsajátítsa, mert ismeretlen előtűk a szabálykönyv nyelve, meg aztán a szabálykönyv nyelvi párhuzamal természetesen csak a cseh helyesírás egyezéseire vagy eltéréseire utalnak, ezeket pedig a magyar közönség még kevésbé ismeri, mint a szlovák helyesírás törvényeit. Nyilvánvaló igazság az, amit a szerzők munkájuk előszavában mondauak: „Kíváncsatos, hogy a magyar tanulóifjúság és a nagyközönség a maga anyanyelvén ismerhesse meg az új szlovák helyesírás szabályait, hogy a saját anyanyelvének, a gyakorlatból is jólismert magyar helyesírás szabályainak útjelzői mellett tanulhassa meg az újat, az ismeretlent“.

Ezért örömmel üdvözlöljük a könyv kiadásának gondolatát, de elismeréssel adózunk a szerzők lelkiismeretes és szakavatott munkájának is. Minden nyelv helyesírási törvényei szoros vonatkozásban vannak az illető nyelv grammatikájával s ezért igen jól tették a szerzők, hogy rövid, világos szabályokban összefoglalták a szlovák nyelvtan legfontosabb szabályait és ezáltal lehetővé tették hogy a helyesírási szabályok mellé ne keljen az embernek még külön nyelvtani könyvet is vásárolnia.

Mindaz, amit ez a könyv akár magyarul, akár szlovákul mond, gondos, választékos és zamatos, de mindenekelött világos. A könyv több fejezetben a nyelvtani anyag ügyes közbeszövésével tárgyalja a helyesírás szabályait s függetlenül meglehetősen bő helyesírási szótárt is közöl. Kiállítása, papírosának anyaga, nyomása meglepően izléses és finom. A könyvnek bizonyára nagy kelendősege lesz nemcsak az iskolák padjaiban, hanem a nagyközönség minden rétegében is.

A Jó Barátom kis könyvtára. 1. szám. Tartalma: 1. A főpróba, szindarab. 2. Kincsek a porban, kincsek a lélekben, szindarab. 3. Négy dal kótája. 4. Versek. 5. Ünepi beszéd a szabadság napjára. Szerkeszti Samu bácsi. Csinos kis füzet, mely borítólapján egy kőszirt tetején álló sást ábrázol: a szabadság szimbólumát. A főpróba c. egyfelvonásos szindarab, melyet Czabán Samu, beregzászi tanító írt az iskolás gyermekek számára, a szabadság eszméjét nagyon plasztikus módon teszi érthetővé a belső szemlélet eszközeivel.

A gyermekek eljátezák a szabadság iskolai ünnepeinek főpróbáját: ennyi a darab cselekménye. De a kis szívek lüktetése, az ügyes párbeszédnek dinamikája mely kidomborítja a szabadság szent gondolatát, a legerőteljesebb szinpad hatást váltja ki. A szabadság iránti vágy és a szabadság bírájának büszke tudata lengi át a kis színmű kedves jeleneteit, s az egyszerű, őszinte mondatokat, melyek a kis színészek ajkán meggyőző erővel pattognak. Az iskolák nagyon eredményesen használhatják a szabadság ünnepeinek műsorához. Ugyancsak hatásos Farkas Antal kincsek a porban, kincsek a lélekben című egyfelvonásos gyermekszindarabja, mely a Jóság és Gonoszság párviadalát jeleníti meg, s a Jóság augyálát juttatja győzelemre. A könyvhöz mellékelte 2 kotta, 3 vers és 2 beszéd a szabadság ünnepnapjának megrendezését könnyíti meg a tanító számára. A 42 oldalas füzet ára az előadás jogával együtt 10 Ké. Nyomta a „Merkur“ könyvnyomda, Berehovo.

A tanítók átlagos életkora. Az Allgemeine Deutsche Lehrerzeitung érdekes cikkben fejti ki azt a megállapítást, hogy a tanítók átlagos életkora meghosszabbodott. Ezt a körülményt a németországi lap az életviszonyok általános javulásának tulajdonítja. Az iskolai egészségügyi törekvések, a jobb egészségügyi viszonyok a modern iskolaépületekben és intézetekben, a betegekről és rokkantokról való fokozottabb gondolkodás, az iskola védelmi eszközei a ragályos betegségek ellen és más óvó reuendszabályok rendkívül hozzájárultak ahhoz, hogy a tanítók betegségi és halálozási számát csökkentésék és hosszabb életet biztosítsanak számukra. Egy 1923. évi angol statisztikai kimutatás szerint, ha a halandósági arányszámot 20-65 éves életkor között minden hivatásra vonatkozólag 1000-ban állapítják meg, úgy az a tanítókat illetőleg 736-ot tesz. Ez — a német lap szerint — arra mutat, hogy a tanító halandósága más hivatásokhoz viszonyítva csekély, tehát „a tanítás egészséges hivatás . . .” Melyik az a betegség, amely átlag a legtöbb tanítónak okozta halálát? Tüdővészben 103 (az összes hivatásokban 164), tüdőgyulladásban 47 (85), bronchitisben 12 (50), agyszérbűdésben 33 (45), szivhajban és vérérdénybetegségben 121 (152), emésztési szervek betegségeiben 54 (60) rákbetegségben 98 (128), baleset folytán 23 (49), öngyilkosság következtében 22 (24) halt meg. Egy francia statisztika 1000 ember átlagos halandósági számát 25-65 év között 1564-ben állapítja meg, tanítóknál ez a szám 9.99 volt. A Gótbai Életbiztosító Bank kimutatása szerint a halandóság a gimnáziumi tanároknál volt a legkisebb.

A tanítóképzés reformja Spanyolországban. A genfi Nemzetközi Nevelésügyi Hivatal (Bureau International d'Education) közlése szerint ama mélyreható alkotmányjogi és társadalmi újítások során, amelyeket az új spanyol köztársaság bevezetett, a tanítóképzés reformja is megvalósult. A spanyol közoktatásügyi és szépművészeti miniszter legújabb rendelete a népiskolai tanítók kiképzésében három időszakot különböztet meg: 1. általános műveltség (hatévi középiskolai előtanulmány); 2. hivatásos képzés (háromesztendei tanítóképzési tanulmány); 3. gyakorló tanítás (egyévi gyakornoki szolgálat). A tanítóképző intézeti növendékek száma korlátolt. A felvételi feltételei: betöltött 16. életév, érettségi vizsgálat, felvételi vizsga. A tanítóképzőintézet elméleti tanulmányai a bölcséleti, nevelésügyi és társadalomtudományi ismereteket, az oktatás különféle ágainak módszertanát és a művészeti, s gyakorlati tudnivalókat ölelik fel. Évvégi vizsgák nincsenek, de a harmadik évfolyam befejeztével a tanítójelöltek általános összefoglaló vizsgálatot tesznek, amelyek

alapján meghatározzák a tanügyi hatóságok, hogy milyen sorrendben helyezik el a jelölteket a gyakornoki szolgálatra. E gyakornoki esztendő eltelte után az egyes tanítóképző intézetek tanári kara javaslatot tesz a miniszternek a végleges, rendszeres tanítói kinevezés tárgyában, ami évi 4000 pezeta kezdőfizetés élvezetével van egybekötve.

London város Iskolarendszere. A londoni népiskolák növendékeinek életkora szerint három csoportra oszlanak: Infants (kisdedek) hét éven alul, Junior (ifjak) a 7—11 és Senior (idősebbek) a 11—14 éves korig. Nincs egységes, kényszerű tanterv, az elemi iskolák csupán az általánosságban megjelölt alapelvekhez kötelesek alkalmazkodni, munkájuk gerince az olvasás, írás és számvetés ismeretének elterjesztése. Ezen a kereten belül az iskolák maguk határozzák meg munkálkodásuk irányát; a legmodernebb módszerek mellett a hagyományos, bevált módszerek is váltakoznak bennük, aminek révén elkerülik az elavék uniformizálását. Az egységes célkitűzés mellett az iskolák szabadságának biztosítása: ez tipikus angol felfogás, melynek következménye, hogy egész Londonban nincs két egyforma népiskola, amint egész Angliában nincs két azonos egyetem. A városi közoktatási tanács kiváló gondot fordít a gyermekek testi jólétére is, óriási szervezetet foglalkoztat egészségük ápolására, s nagy súlyt helyez a testgyakorlásra, játékterek biztosítására és vidéki kirándulások rendezésére. London város népoktatási intézményeinek költsége megközelíti az évi 14 millió font sterlinget, a tanítószemélyzet létszáma pedig a harmincezret.

Nyugtázás. Az Országos Magyar Tanítói Énekhar a következő adományokat kapta: Erdélyi József orsz. karnagy felülfizetése 20 Kc. Járdánházy József ig. tanító jegymegváltás címén 20 Kc. Antal Lajos nyug. ig. tanító (Antal Árpád útján) 100 Kc. Mendöl Ernő szf.-városi zenetanár 10 Pengő.

Köszönettel nyugtatom. Léva, 1932. szeptember 1.

Dóka Sándor pénztáros.

Felhívás. Hivatkozással a múlt évi szept. elseji számban közzétett felhívásra, figyelmeztetjük Orsz. Egyesületünk tagjait arra, hogy az iskolaügyi referátus múlt évi szeptember 23.-án kelt 41493/L. sz. rendeletével az *Industria taneszközügyellátó* (Bratislava Grössling 93) által kiadott szemléltető közlekedési képeket besorozta a kötelező taneszközök sorába. Minthogy tehát e rendelet folytán e képeket minden iskolának be kell szereznie, erre egyesületünk tagjait ezúttal ismételtelen nyomatékosan felhívjuk. A kötelező beszerzés elől egy iskolának sem szabad elzárkóznia, annál kevésbé, mert hiszen az egész képsorozat (6 szín-pompás kép) magyarító szöveggel együtt csupán 120 Kc-ba kerül s azért felkérjük kartársainkat, hogy ezen fontos képeket iskoláik részére saját érdekükben mielőbb az *Industriától* megrendeljék. Az elnökség.

Fr. Nagler: Ein Walzerstrauss von Strausswalzern. Főrfikar zongora vagy zenekari kísérettel. Igen vidám, hangulatot keltő slagerdarab, mely a modern zeneproblémáit nem ismeri. Minden könnyedén énekelhető, csupa dallam, elejétől végig. Strausznak, a híres bécsi valcerkirálynak elragadó szépségű bájos dallamai csendülnek fel kb. 600 ütemen keresztül. Változ'osság kedvéért is igen ajánlom e művet. Zongorakivonat ára: 3 RM. Ezen mű kiadója: Hug & Co. Leipzig.

Nové Zámky, 1932. szeptember 13-án.

Szendrei István
okl. szók. egyh. karnagy.

Kiadóhivatali üzenetek:

K. L. Szutor, S. K. Bős, L-né R. J. P-Eperjes, L-né R. G. Sikabony, P. Gy. M-D'armat, S. B. Tornalo, F. L. Bátka, P. E. Košice, Sz. L-né D-Bodok, S. A. Sokolany, K. B. Streda n/B., T. S. Léva. Levél ment. — M. L. Zolča Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk. — H. J. Pogradec. A kért számot elküldtük. — F. M. Janošovec. A hátralékról a kért kimutatást elküldtük. — L. Gy. Jágersek, K. J. Komárno, Z. M. Hrhov, M. F. Bajka, B. G. Šomody, W. J. Sered, L. B ne Dun Streda. Címüket a közölt módon kijavítottuk. — K. Zs. Ladmorce, K. Gy. Csicsó, B. A. Janošovec, H. P. Nagymegyer, P. S. V-Mácód, K. Ő. Takšony Levellükben közölteket tudomásul vettük és előjogyeztük. — B. M. M-Bel. Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk. — D. A. Bratislava, B. I. Felsővály. Előfizetők sorába vettük, lap meg. — M. P. Moldava n/B. Zsebuaptárt küldtünk.

H I R D E T É S E K.

Emlékeztető.

Bátorkodunk a tek. tantestületek b. figyelmébe ajánlani e lap f. évi 12., 16 és 17-iki számaiban megjelent részletes hirdetésünket és annak alapján kérni szives rendelésüket.

Kiváló tisztelettel:

Jókai könyvnyomda, könyv- és papirkereskedés.

Pályázat. A komáromszentpéteri ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet bizonytalan időre (1—2 hónapra) ideiglenes kisegítő tanítói állásra. Fizetés havi 500 (ötszáz) Ké és egy szobából álló lakás. Kötelessége az öt felső osztály tanítása. Pályázati határidő 1932. IX. 23. Választás után az állás azonnal elfoglalandó. Pályázatok a komáromszentpéteri református lelkészi hivatalhoz küldendők.

Pályázati hirdetés. Betöltendő a komáromi községi magyar tannyelvű polgári fiúiskolánál egy első izben engedélyezett szaktanítói állás. Első sorban polgári iskolákra képesítettek, ezek hiányában elemi iskolai tanítók pályázhatnak, kik írásban kötelezik magukat, hogy a szakképesítést megszerzik. Kötelessége a csehszlovák nyelv tanítása. Javadalma Komárno várostól 1200 Kc törzsfizetés és törvényes lakáspénz. A fizetés államségéllyel egészítették ki. Kellően felszerelt kérvények (polg. isk. oklevél, születési, állampolgársági, tiszti orvosi és működési bizonyítvány s annak igazolása, hogy a csehszlovák nyelvet bírja) 1932. október 8-ig az iskolaszék elnökéhez Komárnoba küldendők.

Pályázati hirdetés! A tanyi községi iskolaszék pályázatot hirdet az újonnan szervezett 3. ideiglenes tanítói állásra. Javadalom: 1200 Kc, 240 Kc lakbér, 20 Kc kertpótlék és államségély. Pályázati határidő szept. 28. Cím: Községi iskolaszék, Tany, okr. Komárno.

Pályázat. A turi-szakállasi, laki és szilasi egyesült ref. egyház presbitériuma a Magyar Tanító 16. számában megjelent pályázati hirdetést megismétli. Pályázati határidő 1932. szept. 30.

Pályázat. A medvei r. k. iskolánál újonnan szervezett III. tanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalom a hitközségtől 1200 Kc évi fizetés 240 Kc lakbér és 20 Kc kertilletmény, a többi államségély. Pályázati határidő szept. 25. Csak férfitanítók pályázhatnak. Kérvények a r. k. plébánia hivatalnak Baloň küldendők. Az állás f. é. okt. 1-én elfoglalandó.

Pályázat. Dvory n/Ž.—udvardi okr. St. Dala, róm. kath. iskolaszék pályázatot hirdet az újonnan szervezett 13. tanítói és 14. tanítónői állásokra. Fizetés 1200 Kc, lakbér 336 Kc, kertilletmény 20 Kc. Pályázati határidő 1932. szeptember 25. Kántoriakban jártas tanítók előnyben. Pályázatok a róm. kath. plébániára címzendők.

Pályázati hirdetés. A gútai községi iskolaszék pályázatot hirdet a községi polgári iskolánál újonnan szervezett 8. és 9. számú ideiglenes szaktanítói állásokra. Javadalom: 1200 Kc tanítói fizetés, 240 Kc lakbér, 12 Kc kertpótlék a községtől és államségély. A 8. számú állásra pályázhatnak olyan szaktanítók, kiknek az I. szakcsoportra van képesítésük, a 9. számú állásra pedig, kiknek a II. szakcsoportra van képesítésük. Ha teljes képesítésű pályázók nem lesznek, elemi iskolai képesítéssel rendelkező tanítók is választhatók. Határidő: 1932. IX. 25. Tanítási nyelv magyar. Róm. kath. vallású tanítók előnyben. Ha a megválasztott tanító nem foglalja el állását, köteles a választási költségeket megtéríteni. Cím: Községi iskolaszék Gúta.

ACADEMIA KÖNYVKIADÓVÁLLALAT
Bratislava, Grössling u. 34.

ÚJ TANKÖNYVEK

- Sebestyén—Hollý—Banai, Magyar olvasókönyv I. rész**
a polg. iskolák I. o. számára.
- „ „ „ **Magyar olvasókönyv II. rész**
a polg. iskolák II. o. számára.
- Nagy Sándor, A Szeretet második olvasókönyve**
a II—III. évf. számára.
- Telkes Mihály, Módszeres Számolókönyv és Mértan**
a IV—V. évf. számára.
- „ „ **és Novák Mihály, Módszeres Számoló-**
könyv és Mértan
a VI—VIII. évf. számára.

Heckmann István, *Lyra hangjegyfüzet.*

Jelinek—Maule, *Földrajzi atlasz.*

Kovács—Osztényi, *Református vallástani kézikönyv I. (alsó oszt.)*

„ „ „ „ „ II. (felső oszt.)

Kovács—Soós, *Református vallástani kézikönyv.*

Kosztolányi, *Mérestan.*

Osztényi József, *Magyar nyelvtan II. oszt.*

„ „ „ „ III. oszt.

„ „ „ „ IV—V. oszt.

„ „ „ „ VI—VII—VIII. oszt.

Pálesch Ervin dr. — Banai Tóth Pál, *„Hazánk,“ olvasókönyv*
VI—VII—VIII. oszt. számára.

Schneider—Trnavský, *Énektan I. rész III—IV. oszt. számára.*

„ „ „ „ II. „ VII—VIII. „ „

Telkes Mihály, *Ábécés könyv.*

„ „ *Fali olvasótáblák az Ábécéskönyvhöz, 6 tábla ke-*
mény lemezre vonva. Vezérkönyv ingyen.

„ „ *Módszeres számolókönyv II—III. oszt. számára.*

Vessély, *Metodická cvičebnica jazyka slovenského, I. diel a magyar*
népiskolák III—IV—V. oszt. számára.

Orbán Gábor dr. és Mendreszóra Miklós, *Az új szlovák helyes-*
írás szabályai rövid nyelvtani áttekintéssel és
szótárral (magyarok számára).

Bevezetés céljából ingyen küld a kladóhivatal mutatvány-példányt.

Ježo—Banai—Mitterholzer—Telkes:

Részletes tanmenetek, Óratervek és utasítások.

Ezen tanmenet az 1930. évi új elemi iskolai normáltanterv alapján és elveinek szoros betartásával készült. *Két évi használat lényesen igazolta a mű kiválóságát és nélkülözhetetlenségét.* Igazolja ezt az is, hogy a magyar iskolákkal bíró tanfelügyelői *herületek túlnyomó többsége, mint*

Bratislava I.	Modrý Kameň	Lučenec	Rim. Sobota
Bratislava III.	Komárno	Michalovce	Šahy
Cop	Košice I.	Zl. Moravce	Tisovec
Galanta	Košice II.	Nitra	Trebišov
Jelšava	Levice	Rožňava	Nové-Zámky

ezt a tanmenetet vezette be iskoláiba.

A Ježo—Banai—Mitterholzer—Telkes: Tanmenet, *minden más tanmenetnél sokkal könnyebben kezelhető, mert osztályok szerinti és hetenkénti beosztásban készültek. A tantárgyak helyes koncentrációja, egymással való kapcsolata és a munkaiskola elveinek ügyes bevitelére könnyűvé és eredményessé teszi a tanító-ság munkáját.*

A könyv az osztálytípusokra és a csoportosításokra vonatkozó táblázatokkal és heti óratervekkel kezdődik. Ezt követik osztályonként, havonként, heti beosztással a részletes tanmenetek, úgy hogy *minden hónap tanítási anyaga az összes tantárgyakból egy oldalon található, s a koncentráció világosan látható.* Mind az osztatlan, mind a részben és egészen osztott iskolák összes osztályai, szóval minden iskolatípus megtalálja együtt a maga részletes tanmenetét. A rajz és kézimunka tanításához módszer-tanilag feldolgozott klisék (rajzok) vannak mellékelve. A tanmenet tartalmazza a használatra vonatkozó praktikus utasításokat és az egyes tantárgyak rövid tantervére és módszeres tanítására vonatkozó irányelveket, úgy hogy **aki e tanterv szerint tanít, az teljesen eleget tesz az új tanterv követelményeinek.**

A könyv nagyalakú, 176 oldalos nagy munka; papirosa, nyomása elsőrendű. Csakis kötött példányok készültek, hogy tartósságuk biztosítva legyen. Ára terjedelméhez, fontosságához képest igen mérsékelt: 60.— Ké, mely árból 5% a Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesületet illeti.

A könyv a szerzők kiadásában jelent meg. *Kiszolgálja kizárólag a főbizományos:*

Virradat könyvnyomda

Komárno.

Telefon 127.

K Ö L C S Ö N Ö K

állami, városi, községi, tanárok, tanítók, nyugdíjasoknak kényelmes havi törlesztésre, minden ingatlan biztosíték nélkül, olcsó kamat mellett, gyorsan és kulánsan folyósíthatnak.

Irásbeli érdeklődésekre, részletes információ és általános nyomtatott kölesönlettelek Ké 3 válaszbélyeg ellenében.

BUDAY VINCE Nové Zámhy

hitel és biztosítási irodája

Városház-utca 8. Iványi vendéglő mellett. — Telefon: 169.

Kézzelhímezett fehéreneműt, ágyneműt, asztalneműt és **teljes menyasszonyi kelengyét** csakis jó minőségben és legolcsóbb árak mellett szállít

Fried Sándor

Bratislava

Vadász-sor 8.

Piešťany

Mäsiarska 11.

Tanító Uraknak és b. családjuknak *kedvező fizetési feltételek*. Kívánatra dústartalmú mintagyűjteményemet díjtalanul és vétel-kötelezettség nélkül bárhol bemutatom.

Ha iskolájában az írást és olvasást még nem a legmodernebb pedagógiai elveken felépült és mindenütt bevezetett

TELKES-féle színes ABC

alapján tanítja, úgy azt ezúton ajánljuk a következő tanévre, mert általa a fenti tárgyakat csak játszva fogja tanítani.

Vezérlőkönyv ingyen.

Fali-Olvastáblák az együttes olvasáshoz.

6% a Magyar Tanítók Háza alapja javára.

A róm. kath. Egyházi Iskolatanács **29/1927. sz. rendeletével** a róm. kath. felekezeti iskolák részére engedélyezve.

Megjelenít

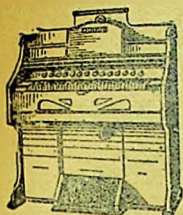
Telkes Mihály: **Módszeres Számolókönyvének**
(2.—3. évf.) folytatása.

Telkes Mihály: **Módszeres Számolókönyv és Mértan**
a 4.—5. évfolyamok és

Telkes Mihály—Novák Mihály: **Módszeres Számolókönyv és Mértan** a 6.—8. évf. sz.

Az új tanterv szerinti teljes anyag. Több mint 2000 gyakorlati példa. Módszeres levezetések. A gyakorlati számításhoz szükséges táblázatokkal. ::: A fenti könyvek kaphatók:

ACADEMIA könyvkiadó vállalatnál **Bratislava,**
Grössling-u. 34. és minden könyvkereskedésben.

Harmonium- és zongoragyár
Lidl & Velik Mor. Krumlov

Lerakat: **Brünn, Krautmarkt 10.**

Alkatrészek saját gyártása. Elsőrendű hangszerek mérsékelt áron. Részleffizetésre is. A cég egyik beltagja hosszú évekig műhelyvezető volt a leghíresebb németországi vezető gyárakban.

**Legszébb
női**

kosztümök, köpenyek, eredeti párisi modellek után, legdivatosabb és legjobb minőségű anyagokból mégis *a legolcsóbban* csakis

CSONKA

női divattermében

KOMÁRNO, Jókai-u. 15.

Az összes iskolai faliképek, térképek, globuszok, fizikai szerek, kitömött állatok, tanonciskolai szakrajgyűjtemények és egyéb

**szemléltető
taneszközök**

legkedvezőbben kaphatók

INDUSTRIA

tanszervállalatnál

Bratislava, Grössling-u. 93.

Katalogus kívánatra ingyen.

Érettségi vizsgálatra készülők figyelmébe!

Tanítói és gimnáziumi érettségi vizsgálatokra előkészítő középiskolai tanár Bratislavában.

Cím a kiadóban.

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kaphatók tankönyvek, irodalmi és tanítói könyvtári könyvek. Papíráruk, írószerek, rajzeszközök stb. Irodai és iskolai felszerelések. Töltőtollak. Írógépek. Kották, zeneművek stb.

Szindarabok és kabarétréfák kölcsönzése.

Elvállalunk könyvek kötetését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára százalékot adunk.

A „Magyar Tanító”⁶⁶

tanügyi közlöny

leszállított hirdetési díjszabásai:

Egyszeri közlésnél:		Engedmények:	
1 egész oldal . . .	100 Kc.	3×-i közlésnél . . .	15%
1/2 " . . .	60 "	6×-i " . . .	20%
1/4 " . . .	35 "	12×-i " . . .	25%
1/8 " . . .	20 "	24×-i " . . .	30%
Évi hirdetéseknel:		Pályázati hirdetések:	
1 évre 1 egész oldal	1200 Kc.	Szavanként	40 l.
1 " 1/2 " . . .	600 "	Vastagabbban szedett szó	60 "
1 " 1/4 " . . .	400 "		
1 " 1/8 " . . .	250 "		

A hirdetések szövege, a terjedelem és időtartam megjelölésével a „Magyar Tanító” kiadóhivatala címére Komárno, községi elemi iskola küldendők. *Kiadóhivatal.*

Mielőtt **BÚTOR**T vesz, okvetlen nézze meg a Republika egyik legnagyobb bútorgyárának legnagyobbított fióktelepét. **HEIDÜK BÚTOROK**

Lászlónál a cipőgyár udvarában **Érsekújvár.**
Kostolná-u. é. 16.

100 szoba, konyha és előszoba állandóan raktéren. — Keményfa hálóik már 2000 Kc-től egész 14.000 Kc-ig 100-200 Kc havi részletfizetésre is.

THONET BÚTOROK ÓRIÁSI VÁLASZTÉKBAN.

Egyesületünk tagjai elegánsan és jutányosan öltözködnek, ha **KOPRDÁNÁL**

LÉVÁN, Stefanik-u. 14. — csináltatják ruháikat.

Angol és belföldi szöveik különlegességekben nagy raktár. Jó anyagból kellemes a ruha és tartós. — Jó ruhái öröm viselni! Hosszú és rövid városi bundák jutányos áron — Pontos és figyelmes kiszolgálás

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők: **Boross Béla** tanító, **Aisószeli.** (Dolnie Saliby, via Galánta)

A kiadóhivatal ügyelit (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** központi ellenőr intézik.

Jókait-könyvnyomda, Komárno

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági
díja 80 Ké, melyért a
tagok a lapot is kapják.

Felétős szerkesztő:

Boross Béla.

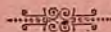
Társ szerkesztők:

Gáspár János, Uhreczky Géza, Willand János.

Nem tagoknak a lap
előfiz. ára 1 évre 40 Ké.
Hirdetések díjszabás szerint

TARTALOM:

	Oldal
<i>(bb.)</i> : Damokles kardja	733
<i>Szepesi Gyula</i> : A tanítói fizetések és a tanítás anyaga régen	736
A szavaló kórus	744
<i>Kónya József</i> : Adhatunk-e munkát büntetésből?	745
<i>Weiner Márton</i> : Az egyhuzamban való tanítás kér- déséhez	752
<i>Egyesületi élet</i> :	754
<i>Természettudományi rovat</i>	764
<i>Krónika</i> :	767
<i>Különlélek</i>	771
<i>Kiadóhivatali üzenetek</i>	777
<i>Hirdetések</i>	777

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Saliby, via Galánta) — **Kiadóhivatal:** Községi elemi iskola Komárno. — **Az egyesület elnöksége:** Kovács Alajos központi elnök, Nagyed. — **Titkárság:** Vásárhelyi Károly főtitkár, Komárno. **Nemcsik Béla** titkár, Hetény. — Tanácsot kérő leveleket a központi elnök címére kell küldeni. E levelekben közölni kell a tagsági számot.

A hírlapjegyek használata eng. a bratislavai posta- és távirda igazg. 3006/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELEJESÉBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

reálgimnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Közlársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,
mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondattanát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

**A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA
új helyesírás szabályait.**

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára fűzve KČ 53.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben - 60.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál

Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.	<i>Felelős szerkesztő:</i> Boross Béla.	Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.
	<i>Társszerkesztők:</i> Gáspár János, Uhereczky Géza, Willand János.	Hirdetések díjszabás szerint.

Damokles kardja.

De sokszor lebegett már felettünk! Szinte kiváltságos ünnepi időszaknak kellett minősítenünk, ha néha-néha eltűnt a fejünk felől. S most újra itt van, meg-megcsillog kegyetlen acélja, s lesujtani készül nehezen kiharcolt, s úgy-ahogy biztosított egzisztenciánkra

Mióta a gazdasági válság államunk költségvetésének egyensúlyát is megbillentette, egyes politikai pártok úgyszólván napirenden tartották az állami tisztviselői fizetések leszállításának ügyét. Előbb tapogatózva, majd hangosabban, később követelőzve, igyekezvén bebizonyítani, hogy a sürgetett fizetés-csökkentés keresztülvitele nem önző pártcélok érdeke, hanem a gazdasági depresszió természetes és szükséges következménye. Sőt, akadtak ujságok, melyek nem ártallották hirdetni, hogy az általános gazdasági romlás a „horribilis” köztisztviselői fizetések okára vezethető vissza . . .

A magasabb fizetési rangosztályokban meg is történt a csökkentés, valamint jócskán lepassztották épen a válság lebirására utalt karácsonyi pótlékokat is.

Újabban komoly és illetékes helyen élénken tárgyalják a tisztviselői fizetések közeli leszállításának kérdését, amit már szinte nem is tartanak

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számra!**

többé „kérdésnek“, hanem befejezett ténynek, s amelynek már csak a módozatait kell megbeszélni. A pártsajtó elvégezte az előkészítés munkáját, a közeledő tél, a munkanélküliség főszezonja pedig gyors cselekvésre int . . .

Állami tisztviselők, most rajtatok a sor!

Dehát nem rajtuk kezdődött? Hol volt a gazdasági krízis, amikor ez a társadalmi osztály meghozta a maga anyagi áldozatát!? Elég csak a családi, illetve gyermekpótlék megszüntetésére, a nyugdíjárulék és a jövedelmi adókülcs fölemelésére, a fizetéseknek az 1922. évben 6, illetve 8 százalékkal történt leszállítására hivatkoznunk. Vagy nem elég áldozat volt az, hogy 1926-ig, a 103 és a 104. számú törvények életbelépéséig ez a tisztviselő-társadalom az állásának és műveltségének egyáltalában meg nem felelő életnivón sínylődött?! S amikor a nevezett törvények túlzott hozsannái elcsendesedtek, kik hallották meg az új törvény szerint „előlépett, de valójában a fizetési ranglétrán legradált tisztviselők sirámain, mert hiszen hiszen legtöbben egy-két fokozattal visszamaradtak előbbi helyzetükhöz képest, úgy, hogy e hátrányosságok eltüntetésére végetl kiegészítési pótlék utalása vált szükségessé?!

És csodálatos: a tanítóóság, melyről szeretik hangsúlyozni, hogy nem tartozik a „köztisztviselők“ rangsoportjába (hiszen a járandóságait is ebből a szempontból más paragrafusokkal és más mértékkel szabták meg), itt: az élvezmények redukációjában hűségesen, a többi tisztviselőkkel egyformán kivette a részét. Úgy látszik, ha a fizetések leszállításáról van szó, akkor mi is köztisztviselők vagyunk . . .

Nem akarunk cinikusak lenni, s abban a hiú ábrándban ringatózni, hogy az „állami tisztviselők“ tervezésben lévő fizetésleszállítása ránk, tanítókra nem fog vonatkozni. Pedig, jogi helyzetünknek egyesek általi magyarázata alapján, ez a következtetés nem is volna teljesen indokolatlan . . . Ellenkezőleg: eddigi tapasztalataink azt a meggyőződést érlelték meg bennünk, hogy mihelyt fizetéslevonásról van szó,

ha nem is a „takarékoság“ jólhangzó jelszava alatt: itt a tanítóság lesz első a sorban. Ha a megbecsülés, az elismerés ügye van napirenden, akkor a mi helyünket legalul jelölik ki, de ha „áldozatra“: munkaáldozatra, vagy anyagi áldozatra van szükség, akkor egyszerre fölemelnek, hogy... Damokles kardja elsőnek minket érjen!

Ami a mi áldozatunkat illeti, kétszeresen meghoztuk úgy szellemi, mint anyagi téren. Pedagógiai munkásságunk az iskola küszöbén innen és túl, örökös áldozatokat kíván. Az a szomorú tény pedig, hogy a munkabér-elosztásnál a tanítóságot külön, alacsonyabbrendű kategóriába sorozták, már önmagában véve is olyan anyagi áldozatot jelent részünkről, amelyet egyellen más szellemi, vagy testi munkáscsoporttól sem követeltek, s amely nem egyéb, mint a legigazságtalanabb „takarékosági intézkedés“.

S ha tekintetbe vesszük ennek a lefokozott tanítóságnak egy nagyon jelentékeny kisebbségét: a szlovenszkoí nem állami tanítóságot, akkor meg kell állapítani, hogy a legtöbb áldozatot ez a tanító-csoport hozta. Mert hiába estek katasztrófális mértékben a mezőgazdasági termékek árai: a szlovenszkoí nem állami tanító munkakönyvében 1922 óta a gazdasági virágzás számadatai szerepelnek. A különbséget, ami a jólét és a krízis árai között mutatkozik, az állam takarította meg, a tanító kárára. Tessék kiszámítani ezt az áldozatot: a tervezett leszállítási százalékszámok elbújhatnak!

A tanítóság többet nem áldozhat. Igényeinket már leszállítottuk, munkabírásunk az elpattanásig feszült, a további megpróbáltatások ellen minden erőnkkel tiltakozunk! Bízunk benne, hogy szociálisan érző és gondolkodó miniszterünk elhárítja fejük felől a Damokles-kardot. (bb)

Sajnos, a világ nem változik. Akinek leghatalmasabb keze van, nem simogatásra használja, hanem ökölbe szorítja. R. V.

A barátság nappal láthatatlan:

Éjjel ragyog csak, mint a fény sugar.

Petőfi.

A tanítói fizetések és a tanítás anyaga régen.

Alig múlik el egyetlen nap, hogy az ujságokban a tisztviselői fizetések közeli leszállításáról ne olvashatnánk. Míg a lapok egy része ezt a kérdést, mint befejezett tényt kezeli, csak a leszállítás mérvét teszi bővebb diszkusszió tárgyává, addig más része bizonyos rosszindulattal a közönség magatartásál és felfogását igyekszik arra hangolni és meggyőzni, hogy a kormánynak ez a lépése szükségszerű, sőt jogos és számítva a közönség bizonyos mértékű tájékoztatatlanságára, sorok között azt akarja kihangsúlyozni, hogy a tisztviselői járandóságok már eddig is túlzottak és meg nem érdemeltek voltak. Árindexek feltüntetése, békebeli fizetések összehasonlítása, a teljesen eladósodott tisztviselő-osztály segítség-kérése semmit sem használnak s a leszállítást azok a körök is hangosan követelik, melyeknek évek óta egyetlen pénzforrásuk a tisztviselői osztály volt. És a közvélemény e mesterséges preparálásának hatása lépten-nyomon megnyilatkozik a tisztviselői munka lebecsülésében, a lehúzott kalap alól vetett sötét tekintetekben.

Csodálatos, de ez irigykedés a leggyakrabban és legkínzóbban a tanítóosztályt éri, aki pedig az összes tisztviselők közül a legközvetlenebbül tapasztalhatólag szolgál a közönségnek. Még más tisztviselő osztályos-társaink is, akikkel szemben — képzettségünk ellenére — javadalom tekintetében még mindig hátrányban vagyunk, sem mulasztják el a viszonyokra vonatkozó panaszok közben az oldalszúrást: „A tanítóknak jó. Sohasem kaptak annyi fizetést, mint ma”. Mily szives lelkesedéssel hajtogatják, üzik-fúzik ezt a felelőtlen mondást azok a körök, melyek a megnehezült gazdasági viszonyok miatt tényleg súlyos helyzetbe kerültek, melyek ilyesformán el is veszítették a tanítói közéletre és munkaterületre régen jogtalanul használt ingerenciájukat.

A közvélemény lelkiismerete bizony sohasem támad fel védőül, vagy hogy szégyenkezzék a multak miatt, mikor az érte dolgozó tanítóosztály igazán éhbérért, teljes anyagi függőségben szolgált. A világ hatalmasai, a híres művészek, költők, akik elemi ismereteiket mindnyájan attól a szegény rongyoskodó, nélkülöző, kicsúfolt, állandóan kisebbitett, de mindig ideálista tanító bácsiktól kapták, mind elmulasztották tiltakozó szavukat

felemelni a világ hálátlanságával szemben, mely eltúrte, hogy az ő érte annyit fáradozó oktató személyzet középiskolai végzettsége ellenére szolgálkkal és altisztekkel egy kategóriába soroztassék. Nem lehet mentségül felhozni, hogy elődeink továbbszolgáló altisztekből, képzettség nélküli írni-olvasni tudó iparosokból rekrutálódtak, mert az is az alkalmazók hibája volt, hogy ilyenekkel is megelégedtek, de azonkívül már réges-régen rendesen képzett tanítók ültek a falusi iskolák katedráin, fizetésük mégis csak olyan mértékű volt, mint a teljesen képzettség nélkülieké.

Hogy a régmúlt időkben sem élt ily erkölcsi és anyagi megaláztatásban a tanitóság, azt az alábbiakban okmányszerűleg igazolhatom:

Szülővárosomban, Szepsiben — mai néven Moldava nad Bodvou — már 1544-ben virágzó iskolája volt a terjedő protestantizmusnak. Mint másutt, itt is az új hit terjesztésére és begyökeresítésére nagyon fontos eszköznek bizonyult az iskola, így a reformáció — eleinte lelkészei útján — szorgalmasan végzettette a népoktatást. Az említett évben Benedek lelkész volt egyúttal az iskola tanítója is. (Lásd Kassa város jegyzőkönyvét.) Ugyanezen kettős tiszben munkálkodott 1580-ban Galatai István, 1582—83-ban Igládi Miklós, azzal a különbséggel, hogy ezek már református prédikátorok voltak. (Kassai levéltár 3733.)

1587-ben Körösi Lukács prédikátorsága idején az egyház-község annyira megerősödött, hogy két papi állás szervezéséről kellett gondoskodnia. A lelkészi és tanítói hivatalt már régebben kénytelenek voltak kettéválasztani s a *tanítói díjlevelet* újólág a következőkben állapították meg:

„Reditus Ecclesiae Szepsiensis A. D. 1607. 27. Junii.
Proventus Rectoris Szepsiensis.

1. Kész fizetés a várostól fl. 75, ha pedig Wittenbergust hoznak, flt. 60 fizet.

2. Buza fizetés, kis Bodolóból 7 köből ros jár, de azon rost a város veszi kezéhez és azért a Mesternek rendelnek flt. 10.

3. Didactrum Lakatgyártó Benedek úr bíróságában, prédikátor Uraim akarattyukból a becsületes Tanács deliberált ilyenképen, a Scholában járó gyermekek fizetéseik felett.

1. A Prima Classisban való gyermektől mindeniktől flt. 1, den. 50.

2. A Secunda Classisban valóktól flt. 1.

3. A Tertia Classisban valóktól dnr. 50.

4. Az Examenusok pedig kétannyival tartoznak.

5. Ha pedig valamely ember két, vagy három hónapra feljárná a fiát és azután conturbálva magát elvenné a Scholábúl, tehát fele fizetéssel tartozik, ha pedig fél esztendeig járattya, és úgy veszi el, egész fizetést adjon."

Amint e díjlevélből kitetszik, a megválasztott Mester az akkori szokás szerint végzett, külföldi akadémiát járt teológus volt, állása u. n. academica promotio. Ha a Wittenbergus csak 60 forintot kap, abból az is következtethető, hogy annak kisebb képzettsége volt, mint az általánosan alkalmazott Rectoroknak. Hogy pedig a fenti fizetés mennyire méltányos volt, mutatja az alábbi szerződés, melyet az egyházi előljáróság a császáriak által felégetett templom és torony befedése ügyében az ács-mesterrel kötött:

„Anno 1646 Die 5-a Februarii. Én Szombathelyben lakozó Ács Pál, alkuttam meg a Szepsi Templomnak újabban megépítésére, az Szepsi Becsületos eskütt Tanátssal ily formán: hogy eő Kemék adnak készpénzt Rírt. 225, Elégséges kenyeret, minden napra, minden legényre két-két font húst, früstökre sajtot, túrót avagy Boronikát, Savos Kenyirt avagy Kását. Egy szóval napjában kétszer húst, az harmadik hús nélkül való früstök, ebéd vagy uzsonna lészen. Ital Seör vagy almavíz lészen. Minden munkám az Templomnak meggerendázása, Szarufázása, hajazása, az gyalúlt deszkákkal fejére megpadlása, mely padlás tábláinkint öszve enyvezve és pártázva lészen“.

Számadásainknál tekintetbe kell vennünk azt, hogy az akkori kapuzámlálás szerint községünkben 215 porta volt, melyből a lakosság számát ezernél többre kell becsülnünk, így a nem kötelező iskoláztatás idején is, de az általános műveltséget feltétlenül megkövetelő iparos lakosság igényeinek figyelembevétele mellett a Rectornak a tandíjból is tekintélyes jövedelme volt.

Érdekes, hogy az alsóbb osztályosok tandíja nagyobb volt, mint a felsőbb osztályú növendékeké, továbbá magántanulók is voltak.

E díjlevél élvezetében azonban a tanítók csak rövid ideig maradhattak meg, mert a bekövetkezett ellenreformáció és a

harmincéves háború zürzavarainak nyomorúságaiból és szenvedéseiből lakóhelyükkel és egyházukkal együtt ők is kivették a részüket.

Az 1704. évben Ráczeveki Ferenc, a város esküdt notáriusa, a városi tanács rendelete értelmében a következő újabb díjlevelet szerkesztette:

„Anno 1704 die 10. juni.

Mi, Mező-Szepsi városának mostani fő Birája K. Molnár István, mellém adjungált hites polgárainmal együtt, úgy az Becsületes második Tanács első és második Fürmendereivel, sőt a B. második tanáccsal együtt Recognoskaljuk tenore praesentium, hogy Tiszteletes Szent Andrassy Mihály uramat eö Kglmét ez íjetén való 1704-ik esztendőre fogadtuk meg Oskola mesterül. Scholánk tanítással egyben köttetett igazgatására és nem nézvéen a régi boldogabb állapotját Ecclesiánknak, melyben több helyről promoveálható jövedelmei lehettének az akkori Schola-mestereknek, hanem a mostani boldogtalanságot előttünk viselvén, melyben említett Tiszteletes Szent Andrassy uramnak eö Kglmének az egy didactrumon kívül igen csekély jövedelme vagyon, más-ként Deáki sincsnek eö Kglmének, a-kik eö Kglmét (mint annak előtte) ingyen segítenék, ahhoz képest, magunk jó akarattya szerint tettünk igazítást a gyermekektül proveniáló Didactrum iránt, igérvén eö Kglmének Classisonként az mint alább következik, Esztendeig való tanításért:

1. Az apró gyermekektül, akik Abc-dáriumot Syلابizálnak vagy olvasnak, lészen az eö Kglme fizetése dnr. 98.

2. Az Rudimentistáktul, kik akar repétive, akar olvasva tanulják, flor. 1.

3. Az Gramatistáktul flr. 1, dnr. 70.

4. Az Syntaxistáktul flr. 1, dnr. 50.

5. Az Poetáktul Tall. 1. idest flrt. 1, dnr. 50.

6. Az Rhetoroktul és a fellyebb valóktül flrt. 3.

Considerálván mindazon által, hogy az exmittált rendes fizetés lészen az Szepsi lakos Becsületes embereknek gyermekeitül, más-ként a külsők iránt adatik eö Kglmének szabad utoritás, hogy azokkal, valamint eö Kglmének tetszik és a mint ember-séges emberekkel megalkhatik eö Kglme, úgy alkugyék, amint magának úgy másoknak megsértődése nélkül.

Caeter: Az halottáktul szokott sallárium lészen következendőképen:

1. Az milyet egy ének szóval kivisznek 24 dnr.
2. Az mily felett egy prédicatio vagyon 48 dnr.
3. Az mily két Predicatioval temettetik flor. 1, dnr. 8.

Item: Sabbathatálét, Nundinálét és Vacatiónálét, a mint az előtt is practicáltatott, úgy mostan is praetendálhat eő Kglme, mind a kívül való, mind pedig az itt levő gyermekeken, el se mulassza eő Kglme mind magáért, mind pedig a következő Tanítókért.

Ugyan ünnepi, lakadalmi és Céhgyülesi Cantatiók is legyek szokásban, a mint eddig voltak.

Az Ecclesiától pedig, a mint az előtt volt, lészen Proven: flor. 70 és gab. élet".

Ezenkívül a segédtanítók részére „Coquia", azaz házról-házra való kosztolás, rendeltetett, melyet 1715-ben 20 forinttal váltottak meg, mivel ez sok torzsalkodásra vezetett.

Sabbathalé alatt a sátoros ünnepek előtti kalács, tojás és sonka járandóságok, nundinálék alatt a vásárfiák és vakációnálék alatt valószínűleg az itt-ott még ma is szokásban levő évvégi csirke-ajándékok értendők.

Nagyon érdekes a valamivel későbből származó heti óra-rend és tananyag beosztás:

„Norma Studiorum et Docendi in Scholae Nobili Reformatorem Szepiensis fideliter observando:

Vasárnap délelőtt templomig. A Hübner Históriáit olvastatni, azokat a gyermekeknek értelmekhez képest megmagyarázni s a benne levő erkölcsi igazságokat a gyenge szívekbe plántálni. Meg kell jegyezni, hogy a Históriák következésébe, az olyan haszontalan mesék, mint a Tóbiás Históriája el mellőztessenek, de már a Susannáé, mint szép erkölcsiséget mutató és a hamis tanubizonyságtételtől rettentő História, olvastathatik. Ezen kívül próbáltatni kell a gyermekekkel azt az éneket, a mely a templomban énekelteni fog, s a gyermekeket a templombeli figyelmetességre meginteni.

Templom után a hallott Tanításból kérdezősködni s a Platinusi Cathechismusból az előtte való nap hagyott leczkét könyv nélkül elmondani. Az után priváta.

Delután: A Palat. Cathechismusból, vagy az apróbbaknak más vallástanító könyvből, milyen a nagyobb és kisebb Super-ville Catechismus; a reggeli leczkét néhány kérdésekkel szaporitva magyarázni s elmondatni könyv nélkül. Az után priváta.

Hétfőn délelőtt: A Syntaxistáknak, syntactica Regulákat. A Gramatistáknak grammatica Regulákat. A Conjugistáknak, Comparistáknak, Declinistáknak a Deák-nyelvnek ezen Classisra tartozó elementumait magyarázni s a Regulákra minden Classisban tanulókkal példákat iratni s azokat elmondadni. Az után priváta.

Délután: A Syntaxistáknak az első fél esztendőben, a Phaedrus meséit, második félesztendőben Cornelius Nepost magyarázni, még pedig sorba, ha lehet végig mind a két Auctort, azokból a szókat előre kiszedetni s a Textust, a syntactica Regulái szerint resolválni.

A Grammatistáknak Gedik olvasó könyvét magyarázni, belőle a szókat kiiratni és Grammaticae resolválni.

A Conjugistáknak a Langius Colloquiumát magyarázni, a szókat szedetni és a Grammatica Regulákra és Paradigmákra alkalmaztatni.

A Comparistáknak s Declinistáknak az Orbis Pictust épen azon szerint magyarázni és tractálni. Ezek meglévén, mindenik Classisba valóknak a maga Auctorából, elmagyarázott részeiből, bizonyos darabot, a Gyermekek tehetségéhez képest, a könyv nélkül való megtanulásra kihagyni. Az után priváta.

Kedden délelőtt: A Syntaxistáknak vagy Grammatistáknak a tegnap magyarázott Auctorokból, kinek-kinek a magáéból Stilust, vagy Exercitiumot dictálni magyar nyelven, hogy azt deák-nyelvre által fordítsák; a mely meglévén, azt felolvastatni, mindenik hibáit kijavítani; s azon megjobbított Exercitiumot a Pura-Thecába beírni parancsolni.

A Conjugistákkal és a Declinistákkal elsőbet a Paradigmákra példákat iratni, azután pedig őket különb-különb féle levelek, Contractusok s Testámentumok írására s a levelek rendes behajtására oktatni. Az után priváta.

Délután: a vallás Históriaját és a természet Históriaját magyarázni s könyv nélkül taníttatni. Az után priváta.

Szerdán délelőtt: A Hétfőn, Kedden egész napon magyarázott s tanult Tudományoknak repetitiojuk legyen. A Syntaxistáknak, Grammatistáknak a nagyobb Celláriusból, a Conjugistáknak s Declinistáknak a kisebb Celláriusból, előre kiszabott leckével együtt. Az után priváta.

Délután: Számvetés, Additio, Subtractio, Multiplicatio, Divisio, Aurea Regula Simplex, Cantus; a Purus Labornak s

mindenhétén iratandó két Exemplároknak revideálása.

Csötörtökön délelőtt: Éppen azokat kell cselekedni, a melyek a hétfőn délelőtti órákra rendeltettek; Délután szinte azon szerint, a melyek a délutáni órákra rendeltettek.

Pénteken: Délelőtt éppen azokat kell cselekedni, a melyek a kedden délelőtti órákra rendeltettek. Délután: A nagyobbak írásból *Conspectum totius Europae* és *Speciatim* a Magyarország *Phisio-Statistica* Geografiáját, Magyar Törvény Summáját, a *Phisica* elementumait és Számvetést. Az apróbbakkal a Kis Tükkört tanítani. Az után priváta.

Szombaton Délelőtt: A Csötörtökön és Pénteken pertractált Tudománynak a Celláriusból kiszabott leckével együtt repetitioja. Az után priváta.

Délután: Számvetés, Éneklés. A Purus-Labornak s Exemplároknak revisiója. Az után Játék.

Jegyzés. Ezekon kívül vigyázni kell, hogy a Gyermekek Reggeli, Estveli könyörgéseiket, Asztaláldásokat, az Úri szent Vacsorának vételéhez tartozó imádságokat tudjanak. Tudjanak magoktól és okosan imádkozni. Minek utánna a Syntaxisták a Syntactica s a Grammatisták a Grammatica regulákat jól tudják, a resolutioban s a stílusok fordításaiban meglehetősen előmentek, amazoknak rövid Periodológiát adván ki, próbáljanak Periodusokat is írni; emezek pedig, t. i. a Grammatisták a Variatio Grammatica írásában gyakoroltassanak".

Az akkori idők szelleme világít ki abból, hogy főtantárgy a latin nyelv és vallástan; számtanra, énekre, játékra hetenként két délután jut, míg reáliákra csak egyetlen egy.

A tanítók hivatalukban a fentebb jelzett díjlevél élvezete mellett három évenként cserélődtek, mikor is az academica promotio letelt, praeceptorai a nagyobb diákokból, vagy a sárospataki főiskola idősebb növendékeiből kerültek ki, kiknek sorában találkoznak Szepsi Laczkó Máté, Szepsi Czombor Márton és Egressy (Galambos) Béni nevével.

Az 1857. évben a tanítói állás a fenti díjlevél alapján rendszeresített s annak élvezetében 1876-ig, az iskola közsegítéséig, a tanítók meghagytak. Sajnos azonban, hogy a pénznek fokról-fokra történő értékeltelenedését a fizetések ártékelése csak késlekedve követte, ennek aztán természetes következménye volt, hogy a századokkal előbb méltányosan, sőt mondhatnám, bőkezűen fizetett tanítói állomás javadalmazás

tekintetében csaknem a megélhetési színvonal alá került. Pedig ez idők tanítói is éppen oly hűséggel és buzgósággal, képzettséggel és hozzáértéssel teljesítették kötelességeiket, miként elődeik.

E rövid történelmi karcolatból, melyet részint Szepesi város, a jászói prépostság és Kassa városa levéltárának adataiból, részint a Kovács Béla monografiájából állítottam össze: nyilvánvalólag beigazolható, hogy elődeink anyagi ellátása kb. az abszolutizmus koráig — ha nem is irigylésre méltó, — olyan tisztas volt, melyet a tanítótság közhasznú munkája az akkori közönségtől méltán meg is érdemelt. Valószínűnek látszik, hogy az elnyomatás idején behozott németnyelvű tanítás szabadította reánk a nagytömegű képzettség nélküli tanítókat, akik alkalmaztatásukat tisztán csak nyelvkészségüknek köszönhették. Ezeknek a közönség előtt való tekintélytelensége, műveletlenségükből következő erkölcsi lapszusaik, hozzávéve még azt, hogy az egyházak a kántori állás betöltése közben képzett pályázók hiánya miatt szintén zavarba kerültek s kénytelenek voltak mindenféle oda nem tartozó egyéneket alkalmazni, mindezek a tanítótság évszázados tisztességét olyan mértékben kikezdték, hogy annak teljes helyreállítása még sok esztendő szorgos munkája lesz. Ebből, a tekintélyben való megrendülésből következett aztán anyagi elesettségünk is, melynek jogosságát igazolandó, a megfelelő állásfoglalásra hangolt közvéleményt is felhasználták és bizonyosra vehető, hogy az az irigykedő, gáncsoló, lenéző megnyilatkozás, mely a tanítótságot még ma is úton-útfélen éri, ez idők mentalitásának rosszindulatú csökevényei.

Végezetül tekintélyünk helyreállítására irányuló munkánk jelentős akadályá az újabban megengedett tanítóképesítési gyors-talpaló rendszer, továbbá a képzettség nélküli kiegészítő tanítók alkalmazása. Hisszük azonban, hogy ez átmenet-szülte két szükséges orszat a normális menetű tanítóképzés kiszorítja s nem kell Arany Jánossal felsőhajtanunk:

„Engem is a bánat megviselvén zordul,
Vigaszul hő lelkem a multakra fordul.“ *Szepesi Gyula.*

Örzkedjél a gúny és elmésség kétélű fegyverével érzékenyen sérteni másokat. A biztató kacagás, mely elmésségedet kíséri, hamar elhangzik, de az érzékenyen sértettnek kebelében visszamarad a keserűség, s hiúságod pillanatnyi diadalát másnak fájdalmán s elvesztett szeretet árán vásárolhatod meg.

Deák Ferenc.

A szavaló kórus.

(Hozzászólás.)

Örömmel olvastuk Schloss kolléga úr „szavaló kórus“-ra vonatkozó cikkét. Nemcsak mint — új mesgyevágást tanrendszerünk begyöpösödni készülő berkében, de mint az előadóművészetnek egy feltörőben lévő, nálunk még alig ismert új módját.

Hallottunk már valamit a szavaló kórusról, azért merünk hozzászólni.

Kettős szempontból érdemel figyelmet. Nekünk tanítóknak, pedagógiai értékét kell elsősorban ismerni, amennyiben az annyira hangoztatott „egész osztályt foglalkoztató“ módszert látjuk benne érvényre jutni. Itt nem az szaval, aki jól hangsúlyoz, erős hangja, vagy szép ruhája van (ünnepélyeken), hanem mindenki. Fontos hogy az öszmunkába minden gyermek beleviheti az ő egyéniségében rejlő s itt kifejezésre jutható értékeit. — S ezzel a közös munkával fejlesztjük legeredményesebben a közösségi (socialis) érzést. Itt nem az egyének érvényesülnek mert minden gyermeknek teljes lélekkel adott legiobb munkája hozhatja csak a jó eredményt. Így a versengés, hiúság, szereplési vágy háttérbe szorul s a gyermek érzi, hogy egy közösségnek a tagja, melynek eredményes munkájához neki is hozzá kell járulnia. Pedagógiai érzékkel bíró embereknek nem kell magyarázni, mit jelent ez egy bátoratlan, lassan fejlődő, vagy egy örökké érvényesülni akaró gyermek számára.

Ezeket hallva, tisztában lehetünk azzal, hogy a szavaló karból, ha tanulók között alkalmazzuk, egyeilen gyermekeket sem szabad kizárni. Nyilvános ünnepélyeknél nem annyira a pedagógia, mint inkább a művészi szempont jut kifejezésre. Itt egy begyakorlott, összeválogatott karral igazi művészi hatást érhetünk el. Nyelvünk dallamosságát a sok-sok hang összecsengése és a szövegben rejlő ritmus kihangsúlyozása által oly művészi hatásúvá fokozhatjuk, amelyenre egyetlen hang ereje és színe nem képes.

A Basel melletti Dornachban a híres Goetheanumban, ahonnan ez az előadó művészi irányzat újabban kiindult, egy 500 tagú felnőtt kar vezénylés nélkül adott elő egy Te Deumot. Ezt hallva, fogalmat alkothatunk a szavaló kórus művészi értékéről, ha ilyen nem mindennapi teljesítményre vállalkozott.

Még néhány szót a kivétel legegyszerűbb formájáról.

Lehet egy, két, sőt több szólamban szavaltatni a költemény természetete és a növendékek képessége szerint. Legalsóbb fokon elég, ha a szöveg tiszta kiejtésére és hangzás szépségeire ügyelünk, mert ez a legfontosabb.

Később hang szerint csoportosíthatunk. A lágyabb, líraiabb részeket kislányokkal, az erőteljesebb kifejezést, kirívó szakaszokat fiúkkal mondatjuk. Fontos, hogy a kar nemcsak a költemény aláfestéséül szolgáljon, de az egész vers karban legyen elmondva, magánszavaltat csak ott engedhető meg ahol a költemény szövege megkívánja, (pl. párbeszédeknel, A megfagyott gyermeknel), de itt sem feltétlenül szükséges.

A kar leghelyesebb félkörben felállítani, hogy mindenki látható legyen. A gyermekeket feltétlenül vezényelni kell, irányítani, mint egy zene-, vagy énekkart. Ha a helyzet megengedi, egyforma ruhát, eselleg allegorikus jelmezt lehet alkalmazni. Ezáltal fokozhatjuk a művészi hatást. Jól fegyvelmezt karral olyan hatást érhetünk el egy jól megválasztott költeménnyel, amilyent egyetlen szavaló művész sem képes kiváltani... — A hallgató lélek elmélyül, a gyermek alakító ereje fejlődik s így válik a szavaló kórus alkalmazása egy ügyes tanító kezében értékes nevelési eszközzé és művészi megnyilatkozássá.

(Léva, Rimaszombai.)

Két polg. isk. tanítónő.

„Adhatunk-e munkái büntetésből?”

A párkányi róm. kath. tanítógyűlésen a munkatanításról olvastam fel egy értekezésemet és csak úgy zárójelben megjegyeztem, hogy

— bűnös az a tanító, aki büntetésből leírhatja pl. százszor ezt: „Beszélgetni nem szabad!” Erre bátran merem mondani, hogy pedagógia szempontjából analfabéta, mert semmiféle nevelő hatást nem ér el, míg a munkát szívből meggyűlölteti a tanulóval. Nincs helyes pedagógiai érzéke annak sem, aki a tanulóval leírhatja húszszor a legutóbb tanított mértani szabályt. Ez az iskolai nevelés materiális célját a formális rovására akarja elérni és a legkevesebb, ha azt mondjuk róla, hogy — téved. A munka ne legyen az iskolában büntetés, vagy teher, hanem szívet-lelket vidámító és óhajtott foglalkozás.

A gyűlés után parázs pedagógiai vita fejlődött ki közöttünk a fenti kijelentésem miatt. Legkevesebben hadakozott az én

kedves Szabó Emil kollégám, aki a Magyar Tanító legutóbbi számában a plénum elé hozta ezt az ügyet és megvilágította az ő álláspontját. Abban a reményben, hogy az én „extravagans” felfogásom sem válik a köz kárára és a Magyar Tanítót nem fogja érni az a divatos vád, hogy „személyeskedik”, a következőkben védelmezem meg kijelentésemet.

Előre is bejelentem, hogy a fenti kijelentésem minden szavát még ma is állom. Egyszer én is megpróbáltam leiratni a tanulóval, hogy „Beszélgetni nem szabad!” Az eredmény hamarosan észre térített. Az én diákom először imígyen írta le: „Beszégetni nem szabad!” Következetes volt. Mind a százszor így írta le. Újra leirattam vele. A hibára figyelmeztettem. Másodszor már így írta: „Beszélgetni *nem* szabad!” Harmadszorra, hál' Istennek sikerült. Amikor a gyermek könnyektől maszatos irkáját kézbe vettem, elgondolkoztam e pedagógiától csöpögő eljáráson és megfogadtam, hogy soha többé nem alkalmazom. Mert két szarvas hibát követtem el. Vétettem a fegyelmezés és a munkára való nevelés elve ellen. Apró hibát pedig quantum satis halmoztam egymásra.

Hibát követtem el már akkor, amikor megszólítottam: „Kis Pali ne beszélgess! Már ezerszer mondtam, hogy az iskolában tanítás alatt beszélgetni nem szabad. Hogy ezt jól megjegyzed magadnak, le fogod írni százszor, hogy: „Beszélgetni nem szabad!” Közben az egész osztály a megszeppent Kis Palit nézte. Jőmagam is kizökkentem a kerékvágásból és a leckéztetés után nem tudtam, hogy a tehénnek a fülénél vagy a farkánál zavart-e meg az a haszontalan Kis Pali. Ugyebár, az nem lehet helyes fegyelmezési mód, amelyik a tanítást megzavarja? A fegyelmezés nem cél. Csak a tanítás érdekében foganatosított intézkedés.

Mi sem természetesebb, mint az, hogy az én Pali öcsém már a következő félórán a csendes foglalkozásra kijelölt anyag helyett irdatlan sebesen írta, hogy „Beszégetni nem szabad!” „Hopp öcskös! Majd tanítás után itt maradunk és akkor írod le”. (A tanítást újra megzavartam.) A tanítás végén ennek dacára az én Pali barátom pontosan megszámozva hozta az irkát, mert a tízperceken nem ment játszani, hanem írt rendületlenül. Pechje volt. Úgy írta, hogy „beszégetni”. Azután keservesen leírta újra. Harmadszor pedig bömbölve. Az írását elrontotta a nagy sietségben. A munkát pedig úgy megútálta, hogy bizonyo-

san falhoz vágta a tarisznyáját, amikor nem láttam. Jó darabig úgy nézett rám, mintha az apját ütöttem volna agyon. Egyetlen kísérlet után elvettem ezt a „módszert” és szégyenlettem magam.

Azt már meg sem próbáltam, hogy a gyereket, aki ocsmányságot beszélt, munkával büntettem volna. Hol van ebben észszerűség:

— Te a Jóska édesanyjáról ocsmányságokat beszéltél. Mosdatlan szájú, rossz gyerek vagy. Nem szeretlek. S mivel ezért büntetést érdemelsz, leírod tízszert, hogy „A kenguru olyan állat, amelynek a hasán egy betüremlés van és a fiait ebben hordozza”. Vagy: „Az oxigén légnemű test, amely az égést táplálja, de maga nem ég”. Hát nem röhej ez? Nem helyesebb, ha a delikvenst elküldöm két tanúval az illető mamához bocsánatot kérni?

Hol van logika abban, ha Pista Jancsival összeverekedett az udvaron és én a bűnöst azzal büntetem, hogy csigavonalakat rajzoljon? Nem helyesebb, ha az osztály színe előtt bocsánatot kér tőle?

Az esetek százait lehetne felsorakoztatni és nevetséges logikai nonsenseket fabrikálni.

Rousseau, de különösen Herbert Spencer fejtette ki a természetes reakciók tanát és eszerint „a cselekvés természetes következménye vezesse rá a gyermeket arra, hogy mit kell kerülnie s mit kell követnie”. Mert bűn nincs büntetés és jótett nincs jutalom nélkül.

Ha tudott dolog is az, hogy ezek a reakciók néha nem elég intenzívek, későn jönnek, vagy a gyermek fejletlen értelmiségénél fogva nincs javító hatásuk és a nevelés gyakorlatára nézve ugyan nem mindig kielégítőek, mégis egy fontos elvre tanítanak meg. „Minden jutalom és büntetés a gyermek tettének természetes következményeképp tűnjék fel”. Ezt fegyelmezési axiómának kell elfogadnunk.

Ez nem azt jelenti, hogy a gyermeket nyugodtan hagyjuk az iskolaudvaron levő magas fára felmászni, mert ha leesik, kitöri a kezét, vagy agyonüti magát és meg lesz büntetve, hanem a kézimunka-órán büntetem meg külön a tanulót, ha a fát fúróval elhasítja, csupán rosszalásomat fejezem ki, hogy az óra elején adott utasításomat nem vette figyelembe és egy egész órai munkája emiatt kárba veszett. (T. i. fúrást mindig a ki-

dolgozatlan fán eszközlünk.)

A természetes reakciók tana alapján csak egy esetben adhatunk munkát büntetésből. Akkor, ha a tanuló a kötelező házi memoritert, vagy írásbeli feladatot el nem végezte. Ez azonban nem büntetés, csak munkára kényszerítés. Ez csak szórványosan fordulhat elő. Ha az osztály jelentős hányada nem végezte el a házi munkát, gyakoroljunk önkritikát, mert valószínű, hogy a tanítóban van a hiba. Vagy nem dolgoztuk fel megfelelően az anyagot és a gyermekek nem apperceptálták helyesen. Vagy sokat akartunk elvégezni és a gyermekek teherbírását nem vettük figyelembe. De legyen az elmondottakon kívül bármi az ok, a kritika árgusszemeivel először a saját portánkon nézzünk körül s csak azután keressük az okot a gyermekben. Helyes kritika gyakorlása nélkül könnyen érhet az a baleset, hogy a tanító hibájából az egész osztály csömört kap és a munkakedvét elveszti.

Szórványos esetekben a tanító első teendője annak megállapítása, *hogy a gyermek tud-e tanulni?* Az iskolában marasztolt gyermekkel foglalkozzék a tanító szeretettel és állapítsa meg, hogy melyik típushoz tartozik. Ha már tudjuk, hogy a gyermek pl. motorikus típusú, akkor kutassuk ki, vajjon mondatonként, szakaszonként vagy a teljes egész elmondása után (globális rendszer) tanulja-e meg könnyebben az anyagot. A vizsgálat eredményeképp adjunk szeretetteljes tanácsot neki a további tanulásra. A leggyakoribb esetben ez a szeretetteljes tanács elveszi a továbbiak mérégfogát.

Az iskolában a munkával csak a legvégső esetben büntetnek, akkor, ha *rosszakaratú* lustaságot látok. A tanító ne legyen egy ógörög bosszuálló isten, aki így dörög a gyermekre: „Lusta gazember! Már megint nem tanultál. Itt maradsz ebédre. Lesz tintaleves, papirgaluska”. Hanem mutasson szeretetet és szóljon a gyermek szívéhez: „Jóska fiam, te ügyes gyerek vagy, de a nagy Z-t csunyán irod. Tudom, hogy ezt te is szégyenled és szeretnéd szépen írni. Mivel szeretlek téged, ma tanítás után maradj itt és szakítok időt arra, hogy téged még külön is meg-tanítsalak a Z betű helyes írására”.

Szerintem ez a helyes eljárás. Az eredmény ugyanaz. A gyermek be marad zárva. Nem büntetni, hanem jóakarátú segítséget nyújtani a gyermeknek. A Szabó-féle érzelmi telefonpóznákon így nem a megalázottság, vagy a dac-érzése fog át-

szaladni, hanem a munka akarásáé. Ez pedig olyan érték, amelynek hasznát látja a tanító, az iskola és a gyermek. Ez utóbbi kellő beidegzés után felnőtt korában is.

Szabó Emil dolgozatával egyetértek egészen addig, míg a munkával való büntetésről nem tárgyal. A teremtő és a begyakorló munka disztingválása tudományosan megindokolt, de a büntetésnél az elmondottak és elmondandók szerint mellékvágányra csúszott. A begyakorló munka tudom, hogy nem szimpatikus a gyermek előtt; de hol van abban észszerűség, hogy éppen ezt a munkafajt, amelyik természeténél fogva össze van kötve egy kellemetlen érzéssel, még a büntetés demoralizáló érzetével is súlyosbítsam. A monoton munka lélekölő hatását inkább ellensúlyozni kell olyan felfrissítő motívumokkal, amelyek eifelejtetik az egyformaság ambíció gyilkoló hatását.

A modern börtönök példája, elismerem, tetszetős. De a gyermek először nem gonosztevő, mert a legtöbbször nem tudatos a csínytevése, hanem, esetleg, szangvinikus vérmérsékletének megnyilvánulása. Másodszor, *a gyermek nem kis ember, hanem egészen más: tőle mindenben különbözik. S ne gondoljuk, hogy a börtön lakója minden esetben megszereti a rákényszerített munkát.* Csupán azért munkálkodik, hogy a létlenség lélekölő átkától megszabaduljon. A bűnösök egy része munkás ember és bűnbe csak szerencsétlen körülmények folytán került. Ez a börtönből kiszabadulva újra munkálkodni kezd. De a hivatásos gonosztevők börtönbéli munkálkodása csak álszenteskedés. Ezek kiszabadulásuk után újra a kasszafúráshoz folyamodnak becsületes munka helyett. Az életben ennek ezer példáját látjuk. Kivételek csak erősítik a szabályt.

A csintalan gyermek munkával való büntetését el kell itélnünk, mert ellenkezik a reakciók tanával és a józan ésszel. A munka csak preventív intézkedés lehet a csintalanságok elkövetése ellen oly módon, hogy *a gyermeket az iskolában állandóan foglalkoztassuk, hogy ne legyen ideje csintalanságot elkövetni.* Ez pedig csak a tanítótól függ. Mi sem természetesebb, mint az, hogy a gyermek felesleges energiáját rendetlenkedésben éli ki, ha pl. a tanító óra elején tíz percig a tananyag-beosztását nézegeti, hogy mit is tanítson. Ilyen esetben nem a rendetlenkedő gyermek, de a lelkiismeretlen tanító érdemli meg a büntetést.

A lusta gyermek esete más. Itt kutassuk ki a lustaság okát és azt eltüntetve, az okozat megszűnik. De a Szabó-féle recept

nem lehet eredményes, mert vajjon az okos gazda a csökönyös lóra még több terhet rak, vagy pedig üresen húztatja-e a kocsi, hogy a ló megjavuljon? A lusta gyermeket lassan kell a munkához szoktatni. Engedni kell, hogy apró sikereket érjen el és a derekasan végzett munka örömebe belekóstoljon. Ettől aztán megrészegül és megkedveli a munkát. *A lustaság lelki betegség*, amit nem lehet máról-holnapra meggyógyítani. Úgy semmiesetre sem, hogy a lustát az el nem végzett rendes munkán kívül még rendkívüli munkatöbblettel is megterheljük.

Mintha a büntetésből való dolgoztatás a jövő pedagógiájából kóstolót nyújtana, merész állítás. A pedagógia szekere erre a mezőkre sohasem fog eljutni. Ellenkezőleg. *A jövő iskolája jutalomból fog dolgoztatni.*

Kereséseim közben jöttem rá erre és az osztályomban három esztendeje bevezettem. Az osztályom piszkos volt. Papírszeletek, kenyérmorzsák, tökmaghéj hevert szanaszét. A gyermekek piszkos, rongyos ruhában, sáros, kivörösödött csizmában, gyászoló körmökkel, maszatos arccal, nyakkal, fülekkel jöttek iskolába. Az árnyékszék állapotát leírhatatlan volt. A takarító nő rendesen végezte hivatását, de a gyermekek már tanítás előtt úgy elpiszkították az osztályt, mintha seprőt sohasem látott volna. Mivel a gyermekekkel dolgoztatni nem szabad, elkeseredésemben magam fogtam meg a seprőnyelet és számtalan esetben kisöpörtem az osztályt. A tanítás rovására sűrűn tartottam tisztaságvizitéket, de gyökeres eredményt nem tudtam elérni.

Egy szerencsés gondolat folytán már három éve nincsenek ilyen gondjaim. Apró „hivatalokat” létesítettem. Minden padsor felügyelőt kapott. Az asztalt, a táblát, a mosdót, az ablakokat más-más gondozza. Van csizma- és cipő-, köröm-, ruha-, fül-, nyakfelügyelőm. Naponként váltakozó árnyékszék ellenőrök, akik a kulcsot reggel megkapják és a következőnek felelősek a tisztaságért. A legnagyobb hivatal olyan aranygyapjas rend-féle, a csengetés. A felügyelők csak akkor jelentenek nálam, ha az alárendeltjük felszólításuknak nem tesz eleget. Ez nagyon ritka esetben történik meg. A rend és a tisztaság ezóta mintaszerű. Egymást szoktatják rendre. Felügyelői állást csak a szorgalmas és engedelmes tanuló kap. *Tehát a munkával jutalmazok.* A régi monarchia bárói titulusa kismiska az én zsebkendőfelügyelőm „magas„ állásához mérten.

Ha valamelyiket detronizálom, mert nem tanul, képes halálra

sírni magát.

— Nem tanultad meg a leckéd, tehát ebből azt következtetem, hogy nincs időd a mosdó rendben tartására. Mától kezdve mosdófelügyelővé Kovács Pannit nevezem ki. Ez egyenlő a leg-szigorúbb büntetéssel.

A lábbeli-felügyelők az egyik gyerekkel nem bírtak. Folytonos volt a panasz. Kivörösödött, sáros csizmáját sohasem tisztította. Csak adandó alkalomra vártam és — kineveztem lábbeli-felügyelőnek. Ezután „a Napra lehetett nézni, de az ő csizmájára nem”. Feleslegesnek tartom az okát elmondani.

Én azt hiszem, hogy ez a jövő pedagógiájának a zenéje, a gyakorlat apró ütemeire váltva. Ennek az iránynak nagyszerű akkordjait Hortoványi Jolán kitűnő cikkében élvezhetjük. Lehet, hogy ez a muzsika egyeseknek még szokatlan és nem tudják élvezni, mint a dzsesszt. (A munkaiskola nem a jövő zenéje. Ez a hasonlatom sántít.) A munkaiskola már létezik, ott, ahol a tanító lelkét megfogta a haladás szelleme és viszi az új utakon az új cél felé. Nem szükséges a munkaiskola létesítéséhez asztalos-, lakatos-, bádogos-, kocsigyártó- és kovács műhely, hanem csupán egy pedagógiai „balra át” és már az iskolánk az új szellem jegyében fog diadalmas lépésekben haladni a kitűzött cél felé.

Az első dolgunk legyen, hogy az iskolát szellőztessük ki és a középkori mesterektől ránk hagyott orthodoriánkból dobjuk ki az elavult formákat, amilyen a büntetésből való dolgoztatás is és kellő szakismerettel alkossuk meg a mai kor és a jövő pedagógiai liturgiáját.

Kónya József.

A szerkesztőség megjegyzése. E pedagógiai probléma kétoldalú megvilágítása révén bebizonyosodik, hogy valamely nevelési elv gyakorlati érvényesülése legtöbbször a tanító egyénisége által kialakult módszer alkalmazásától függ. Ebből a szempontból ítélve meg a szóban lévő problémát, Szabó és Kónya kartársunk álláspontja között nem az eltérést, de a hasonlóságot vesszük észre. Szabó Emil ezt írja: „Ha büntetésből végez a gyermek mechanikus munkát, folyton tudatában lebeg, hogy ezzel hibáját jóvá teszi, sőt emelett azt is sejtienie *kell*, hogy azzal *ön maga részére használ*” Vagyis a tanító abban a biztos tudatban ad ilyen „büntetést”, hogy a gyermek pszichéjében föltétlenül elősegíti a hasznos változást: a megjavulást. Ha ezt nem látja

biztosítottak, egyszerűen nem ad a tanító ilyen „büntetést”. Kónya kartárs szintén megengedi, hogy a gyermek bezárassék, mert lustaságából kifolyólag nem tudja helyesen írni a Z-betűt. „Nem büntetni, de jóakarató segítséget nyújtani a gyermeknek”. Tehát itt is — amint Szabó Emil írja — „sejtenie kell hogy azzal önmaga részére használ”. A két eljárás ugyanaz csak a „büntetés” elnevezés körül folyik a vita. De ha Kónya József is bezárja a gyermeket, bár „jóakarató segítséget nyújt” neki, tulajdonképen mégis büntet, s ezt a gyermek bizony érzi. Ennél többet Szabó Emil sem akar. Mert a „munka akarása”, s a véghezvitt munka árán elérte a pedagógiai célt: a javítást. „Ez pedig olyan érték — írja Kónya József — melynek hasznát látja a tanító, az iskola és a gyermek.” Ime, itt a pedagógiai példa közös nevezője.

Az egyhuzamban való tanítás kérdéséhez.

Mihelyt az osztály tanítási óráinak a száma meghaladja a heti 24 órát és így az órák nem láthatók el a délelőtti 8—12-ig való idő alatt, az iskoláknak és a szülői háznak foglalkoznia kell azzal a kérdéssel, vajjon az helyesebb-e, ha az óráknak egy részét délutánra teszik, vagy pedig inkább megszakítás nélkül, a tanítási időnek napi 1—1 órával való meghosszabbítással folyjon-e a tanítás.

Első gondolata sok embernek — pedagógusnak és laikusnak egyaránt — az, hogy a zsenge gyermeknél, akít a huzamosabb munka természetszerűen kifáraszt, gondosan kerülendő a túlterhelés és azért kívánatosabb a munkának hosszabb szünettel való megszakítása, a munkaidő egy részének délutánra való áthelyezése. És valóban, a falusi iskolában, ahol a munka ilyen elosztásának nincsen komoly akadálya, ezt a munkabeosztást találjuk és sem a szülők sem az iskola részéről nem emeltek kifogást a rendszer ellen.

Ha tehát a város életviszonyai nem különböznének jelentősen a falu életviszonyaitól, a városban is helyesnek kellene lennie ennek az időbeosztásnak.

De vajjon csakugyan nem különböznek-e a városi szülő és a városi gyermek életviszonyai a faluban élő szülő és gyermek életviszonyaitól?

A falusi gyermek néhány percnyire lakik iskolájától; az utat az iskolába és onnan haza pár perc alatt teszi meg. Ott a déli megszakítás valóban nem jelent egyebet, mint egy hosszú óráközi szünetet! A városban azonban a gyermekek többségénél már számottevők a távolságok, ha az utat naponként négyszer kell megtenniök, különösen tél idején, az apró gyermekek többségénél (akik régi rossz szokás szerint különösen reggel későn indul-

nak el hazulról és így rendszerint rohanniok kell) testi fáradtság is jelentkezik. Ha pedig a szülő kimélni akarván gyermekét, villamoson vagy autobuszon akarná gyermekével — akár kíséző nélkül — az utat megtétetni, számolnia kell az ezzel kapcsolatban felmerülő költségekkel és a mai gazdasági viszonyok mellett bizony sok szülő fájó érzéssel volna kénytelen lemondani arról, hogy gyermeke egészségének kedvéért meghozza ezt az áldozatot, amelyet pedig nagyon szükségesnek érez.

De még az iskolához közelebb lakó gyermeknél is nagy megterhelését jelenti a szülői háznak a gyermek kétszeri iskolabá-küldése. Igen sok szülő a város nagy forgalmára való tekintettel vagy maga kíséri, vagy háztartási alkalmazottjával kísérteti gyermekét az iskolába. Hogy mit jelent ez a délelőtt és délután ismétlődő idővesztés még annál a szülőnél is, akinek a munka-beosztása esetleg még is engedi a kétszeri kísérést, azt könnyű elképzelni. És mit jelent ez az idővesztés, ha az iskolából haza is kell kísérni az apró gyermeket! Ily esetekben, ha a kísérés néha keresztülvihetetlen, vagy örökös aggodalomban élnek a szülők vagy pedig — különösen kedvezőtlen időjárás esetén, vagy élénkebb forgalmú városrészekben — akarva, nem akarva, kénytelenek a gyermeket ily külső ok miatt egyszer-másszor otthon tartani.

A család életviszonyai szempontjából tehát feltétlenül az volna kívánatos, hogy egyhuzamban, bár hosszabb ideig, folyjon a tanítás az iskolában.

Azonban, ha jogos az az aggodalom, amelyet fent említettünk: a túlterhelés veszélye, akkor bármilyen csábító volna ez a megoldás, nem szabad a túlterhelés kockázatát vállalnunk. De hogy is állunk ezzel a túlterheléssel?

Iskolánk munkaiskola. A gyermek öntevékenységének a leg-tágabb teret nyújtjuk; a munka frissen, kedvvel folyik, hiszen érdekli a gyermeket és a gyermek alig érez fáradtságot. A munka egyúttal változatos is; mihelyt valami nehezebb részletén túl-vagyunk, könnyű munka, játék, szórakozás, pihenés következik. Az óráközi szünetek alatt a tanulók felrisszülnek és minthogy a „nehéz” tárgyak a délelőtt első óráiban vannak, a későbbi órákon pedig lehetőleg a „könnyebb” tárgyak kerülnek sorra, a 12—1-ig való órában sem fogunk tanítványainkon nagyobb fáradtságot észlelni, mint most a 11—12-ig való órán.

Amikor pedig 1 óraker hazaér a gyermek, nyugodtan fogja ebédjét elkölteni, nem fogja idegesíteni az a tudat, hogy most sietnie kell, nehogy délután elkéssen, délután nyugodtan elvégzi leckéjét, majd leckéje elvégeztével sétál, jut ideje arra is, hogy testi és szellemi kiképzésére még külön időt fordítson: tornát, zenét tanulhat. Másnap pedig felrisszülve kezdi meg újra munkáját, mert egy meg nem zavart délután megnyugtató munka-beosztás a frisséget, harmóniát hozott az ő életébe.

Nem hiába választotta a középiskola még legalsó osztályai-
ban is és még kis városokban is az egyhuzamban való tanítást.
Oly előnyöket jelent ez a megosztott délelőtti és délutáni tanítással szemben, hogy ezekről a gyermek szellemi fejlődésének, e fejlődés feltételeinek érdekében nem mondhat le az iskola.

Talán sikerült bebizonyítanunk, hogy a városi szülő élet-
körülményei, a városi gyermek érdeke egyaránt kívánják az egy-
huzamban való tanítást, az az ok pedig, amelyet ellene fel szoktak
hozni, a túlterhelés veszélye, valójában nem áll fenn, sőt ellen-
kezőleg: a megosztott délelőtti és délutáni tanítás testi, lelki
fáradtságot és nyugtalanságot jelent.

Bratislava.

Weiner Márton.

EGYESÜLETI ÉLET.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület tiltakozó gyűlése a tervezett fizetés leszállítás ellen.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület országos választmánya folyó évi szeptember hó 28.-án tartotta tiltakozó gyűlését Érsekújvárt, a tervezett fizetés leszállítások ellen. E tiltakozó gyűlésén egyhangú határozattal kimondotta, hogy a fizetés leszállítás elleni állásfoglalásban szolidaritást vállal az összes tisztviselői szervezetekkel s a maga részéről is a leghatározottabban tiltakozik egy újabb fizetésredukció ellen akkor, amidőn a karácsonyi pótlék teljes eltörlése és a jövedelmi pótdó életbeléptetése folytán amúgyis tekintélyes s a valóságban egy fizetésleszállítással felérő illetménycsökkentésben volt része. Kimondotta a gyűlés azt is, hogy felhatalmazza az egyesület elnökségét arra, hogy az országos tisztviselői szervezetek tiltakozó mozgalmához való csatlakozásáról azokat értesitse s egyúttal ezek országos jellegű demonstrációs gyűlésein egyesületünket képviselje s ott a fizetésleszállítás terve elleni állásfoglalásnál a speciális tanítói érdekeket is a leghatározottabban védelmezze.

Ellenállhatatlan varázs van abban, ha másnak lelkében a magunkéval találkozunk.

Jósika Miklós báró.

Hirek a fizetési frontról.

Irta: Tóth Endre.

Ma a béke 14. esztendejében élünk s úgy érezzük és látjuk, hogy még mindig hiányzik a absolut béke érzete az emberiség lelkéből. A folytonos nyugtalanság, bizonytalanság és a meglepetések okozta félelem üli meg a lelkeket s az ajkunkon minduntalan ott lebeg a kérdés: „Mit hoz a Holnap”? Mert a „Tegnap” már meghozta a maga — meglepetésnek ugyan nem mondható — „ajándékát”: Európa gazdasági lerongyolódását. A gazdasági krízis, mint valami veszélyes ragály végigvonult egész Európán, nem kimélve meg egy államot sem. E betegség tünetei a kereskedelmi és ipari élet pangása, pénztelenség, a valuta értéktelenedése, az arany eltűnése, szóval az általános nyomorúság. Az európai politikai és gazdasági élet orvos professorai tanácsaltanul állanak a beteg Európa fölött, mert e betegségre gyógyírt nem találnak. Azaz, hogy még is! Hisz im. az egyik előveszi injekciós tűjét s belenyomja a beteg tomporába. E szérum neve: Takarékoság! Megindul tehát az életmentés, amelynek egyedüli orvossága a takarékoság. Ezen általános szabály alól nincs kivétel, tehát köztársaságunk sem vonhatja ki alóla magát. A gazdasági kór első megnyilatkozása volt nálunk az 1931. nov. 30.-án kelt 176. sz. takarékosági törvény. E törvény 2., 3., 4. és 5. §-ai bennünket, szegény halandókat nem érdekelnek, lévén abban szó a mammutfizetések leszállításáról. De a 8. és 9. §-ok karácsonyi krisztkindliül meghozták a karácsonyi pótlék 50%-os leszállítását. Emlékezzünk csak vissza, minő konsternációt keltett a karácsonyi ajándék megszavazása némely politikai pártban. Ezek a republika pénzügyi egyensúlyának és gazdasági stabilitásának színes jelszavait hangoztatva igyekeztek elgáncsolni e javaslatot s nyakra-főre filippikáztak a karácsonyi ajándék megszavazása ellen. Ime a 13. havi fizetés megszavazása csaknem leküzdhetetlen akadályokba ütközött s így nem csoda, ha kezdtünk kételkedni annak állandó voltában, hosszú életében. Azon politikai pártok, amelyek mit sem értek el az e kérdésben kinyilatkoztatott ellenzéki magatartásukkal, a karácsonyi ajándék megszavazásával igen értékes propaganda eszközre tettek szert s kortesútaikon azt eredményesen fel is használták, amikor pld. a közkedvelt agitátor úr borizú hangján a tömeg felé harsogá: „Vagy itt van pld. a tisztviselők 13. havi fizetése"! Más. „Mit

gondoltok atyámfiai mi a 13. hónap neve,? stb. Ez, el kell ismernünk, igen hálás propagandaeszköz volt az illető urak kezében s a politikai gyűléseken hangulatkeltésnek a legalkalmasabb. Ennek a propagandának meg is lett a kellő eredménye. A napilapok megpendítik a karácsonyi ajándék leépítésének kérdését s egyik-másik politikai párt szócsöve erélyesen követeli annak eltörlését. A hangulat kedvezett a támadásoknak, közreműködött az általános gazdasági krach s a nemzetgyűlés futólépésben letárgyalta a javaslatot, amely a törvények sorában a 176-os számot kapta.

Tehát takarékoskodjunk! Közben ott, a bársonyszékek elérhetetlen magasságában milliók tűnnek el feneketlen zsebekben, panama, panamát ér és a korrupció üli féktelen orgiáit a szegények millióinak könny és veritékzattatta garasából.

A kis hivatalnokok fizetéseinek leszállításával eszközölt takarékosság célját tévesztett és helytelen manipuláció, mert közvetve a gazdasági, ipari és kereskedelmi életre mér végzetes csapást azzal, hogy elvonja azoktól a fogyasztók százezreit, következképpen a fizetések leszállítását meg kell előznie egy másik művelet és ez: a különféle cikkek árának csökkentése és leszállítása, amely természetesen magával vonja a fizetések aránylagos csökkenését, mert sohasem az árak igazodtak a fizetéshez, hanem megfordítva: a fizetési viszonyok alkalmazkodtak az árak hullámzásához. Németországban a szükségrendeletek előtt az árakat mesterségesen leszorították s így a fizetések csökkentése nem volt katasztrófális. Angolország is végrehajtotta pénzügyi egyensúlyának megőrzése céljából a takarékosági programot, de akik figyelemmel kísérték az újságok erre vonatkozó híreit, láthatták, hogy az angol állampolgárok helyzete — dacára a nagyarányú fizetéslevonásoknak — nem tulságosan aggasztó. Álljon itt néhány adat, amelyet a „Pesti Napló” nyomán szlovenszkói magyar lapok is leközöltek. Angliában a legjobban fizetett munkás a nyomdász, kinek heti 8—10 font fizetése van, míg a szedőgéppel dolgozó szedő hetenként 12 fontot kap. A hivatalnokok közül fizetés tekintetében a bírák állanak első helyen. Az angol törvényszéki bírónak évi minimális fizetése 1000 font. Bennünket különösen az angol néptanítók fizetése érdekel, amely pontosan 334 fonttal kezdődik és évi 600 fontig emelkedhet. Egy angol font értéke a CSR.-ban 127 Ké. Tessék átszámítani! E szerint egy kezdő angol néptanító évi fizetése 42.418 Ké-t

tesz ki. Jó, jó — mondhatja valaki, de tessék a pénz vásárlóerejét figyelembe venni és általában az angol árviszonyokat. Ez biz igaz! De a különbség nem lehet oly óriási, mert pl. az Angliából importált különféle cikkek a magas vám dacára sem oly rettentő áruak. „És ha tudjuk még azt, hogy az angol állampolgár 400 font évi jövedelemig egyetlen fillér adót sem fizet, mert az angol adórendszer ezt a jövedelmet állapítja meg létminimumnak, úgy valóban tünődhetünk rajta, vajjon szabad-e Angliának azt mondania, hogy ő is a gazdasági krízis nehéz óráit éli” — fejezi be cikkét a lap.

A körülöttünk fekvő országokban megindult fizetésleszállítási törekvések tehát nem lehetnek irányadók nálunk s azok a hírek nem lehetnek kihatással a ČSR. hivatalnokainak fizetésére, mert a fizetési viszonyok kell, hogy egyenes arányban álljanak az illető ország polgárainak megélhetési viszonyaival. Ha pedig ezeket a megélhetési viszonyokat nézzük, látni fogjuk, hogy a gazdasági, ipari és kereskedelmi életben nem tapasztalható az a sokat hangoztatott áresés, sőt az árak a 2—3 évvel ezelőtti magasságban állanak változatlanul. A gabonaneműek alacsony ára szintén nem lehet elfogadható érv a fizetések leszállítására első sorban azért, mert amíg az kenyérformában asztalunkra kerül, 200 koronás ármagasságot ér el, másodsor pedig, mert életfenntartásunkra a kenyéren kívül egyéb is szükségeltetik. Sőt — az ember testből és lélekből állván — szükséges, hogy a kultúr ember lelkiigényeinek kielégítésére is hozzon némi áldozatot s folytonos önművelődését szem elől ne tévessze.

A tanító kezdőfizetése 9.768 Kč, 34 évi szolgálat után 27.600 Kč. Kap havonta a kezdő tanító 814 Kč-t, amely a hivatalos levonások után kb. 750 koronára apad. Hát ebből akarnak levonni? A mai gazdasági válságot nem lehet a tisztviselők fizetésének leszállításával megoldani. Ennek igazolására fölhozom a falusi filozófusok bölcselkedését, amikor azt mondják: Ha megvágom egyik újjamat, a másik is megérzi azt! Az államnak nem lehet érdeke az, hogy tönkretegye tisztviselőinek egzisztenciáját, mert ez végzetes kihatással lenne az ország különféle társadalmi rétegeire is. Nem rég kékkborítékos, levelet hozott a posta, amelyben a „Királyhalmeci Járási Általános Ipartársulat” azon kérelemmel fordul a járás minden rendű és rangú tisztviselőjéhez, hogy ők (t. i. a tisztviselők) — akik a mai gazdasági válság és nyomorúsággal terhes időkben még viszonylagosan jól állanak, lévén

biztos havi gázsijuk — mindennemű közszükségleti cikkeiket a járás területén lakó kereskedőktől és iparosoktól szerezzék be, hogy ezzel segítségére siessenek a járás pangó kereskedelmének és halódó iparának. Ime nyilvánvaló, hogy a tisztviselői kar nem rakja élére a garast, hanem fizetését már a hónap első napjaiban visszadobja a gazdasági, kereskedelmi és ipari élet vérkeringésébe, hogy annak egészséges cirkulációját előmozdítsa. Fizetésünkben nem gyűjthetünk vagyont, hanem a legfontosabb életszükségletek kielégítésére fordítjuk s így az nem szolgál inproduktív célt. A tisztviselők ma a részletfizetésekkel operálnak. Némelyek nyakig benn vannak az adóságban s vannak 2—3 éves tartozások, amelyeket a tisztviselő havi részletekben igyekezik lefaragni. Nyilvánvaló tehát, hogy egy esetleges fizetésleszállítás a tisztviselők anyagi csődjét eredményezné, amennyiben a terhek megmaradnának a csökkentett fizetés mellett is. Ilyen állapotok mellett a fizetésleszállítás terve utópia lehet csupán s az e módon való takarékoskodás nem fogja meghozni a kívánt eredményt.

A takarékoságnak volna egy sokkal hathatósabb és eredményesebb formája és pedig: A hadügyi költségvetés alapos megnyirbálása. Ehelyett azonban mit látunk? Emelik a továbbszolgáló altisztek fizetését, gyártják a legmodernebb systémájú ágyúkat, repülőgépeket, az ejtőernyőket, a mérges gázokat. Nyáron ezer, meg ezer ágyútorok dübörgő hangjától reng az erdő. Száz, meg százezer baka intéz támadást a képzelt ellenség ellen, millió és millió korona robban szerte céltalanul. Mi lenne, ha ezen takarékoskodnának? Mi lenne, ha békeesztendőt rendeznének a válság leközdésére? Mi lenne, ha egy eszterdőre beszüntetnék a hadgyakorlatokat? Miért nem lehet itt és ezen takarékoskodni?

A fizetésünket ismét veszély fenyegeti. Szükséges, hogy körömszakadtáig védelmezzük azt a falatot, amelyet kiharcoltunk magunknak, de amelyért verítékes munkával meg is szolgálunk.

Választások. A lévai magyar iparos és kereskedő tanonciszkolák felügyelő bizottsága, a megüresedett igazgatói állásra egyhangúlag Csorba Győző, képesített és véglegesített ipariskolai szaktanítót választotta meg. — A vágfarkasdi rk. kántor-tanítói állást Palcsik Jenő perényi, a negyedi kántor-tanítói állást Pintér Sándor ipolybalogi kartársunk nyerte el.

Jegyzőkönyv.

Felvéve Komáromban, a kultúrpalotában, a komáromi tankerület Tanítói Körének 1932. június 25.-én tartott*) rendkívüli díszközgyűlésén, Ježo Márton komáromi állami tanfelügyelő elbúcsúzása és elbúcsúztatása alkalmával.

Jelen vannak:

Halász Ödön köri elnök, Kovács Alajos központi elnök, Ježo Márton távozó, Markovics Ede új tanfelügyelő, a komáromi tankerület Tanítói Körének majdnem minden tagja és a komáromi tanfelügyelőség területén működő csehszlovák kartársak.

Halász Ödön szívélyesen üdvözli a nagy számban megjelent kartársakat, a központi elnököt s a szlovák polgári és elemi iskolák tanítóit.

Jelenti, hogy jelen közgyűlés tárgyát kizárólag Ježo Márton állami tanfelügyelő úrtól való elbúcsúzás képezi. Köztudomású ugyanis — úgymond — hogy Ježo Márton állami tanfelügyelő urat felettes hatósága a besztercebányai tankerülethez helyezte át. Ježo Mártonnak a Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesülettel, a kerület tanügyével s tanszemélyzetével szemben állandóan megnyilvánított megértő jóindulata tette szükségessé e díszközgyűlés összehívását, hogy méltó keretek közt vehessen búcsút tőle tankerületének össztanítósa. Felkéri Vásárhelyi Károly, Vaskó Imre és Tóth Mihály kartársakat, a szlovák tanítók közül Anderle kartársat, hogy hívják meg Ježo Márton tanfelügyelő urat e díszközgyűlésre. Arra az időre, míg a bizottság a tanfelügyelővel visszaérkezik, a gyűlést felfüggeszti.

Csakhamar megérkezett a bizottság kíséretében Ježo Márton tanfelügyelő, akit megjelenésekor meleg és hangos ovációval fogadott a közgyűlés közönsége, melynek nevében Halász Ödön köri elnök mondotta el búcsúztató beszédét.

Beszédében megemlíti, hogy 12 évvel ezelőtt, mikor állomását elfoglalta az átszervezés és munka új irányban való megindításának nehéz feladatát vállalta. Céltudatos munkájával elérte azt, hogy ma nemcsak tanítósa, hanem kerületének más kultúrtényezői is sajnálattal veszik tudomásul távozását. Ježo Márton a magyar tanítóknak nemcsak tanügyi vezetője, hanem őszinte, nyílt és szerető barátja lett. A komáromi tankerület magyar tanítóinak nevében fejezi ki köszönetét, halálját azért a

*) E jegyzőkönyvet a szerkesztőség szeptember 17.-én vette kézhez.

sok jóindulatért, támogatásért, amellyel annyi magyar tanítói családnak a kenyerét biztosította s a magyar népoktatást támogatta. A szeretet és hála kíséri új állomására s kéri, hogy őrizze meg a komáromi tankerület magyar tanítóságát jó emlékezetében. Kéri, hogy új kerületében propagálja a szlovák és magyar tanítók összefogását, mert hisz erre predestinálva van. Végül kívánja, hogy új kerületében munkálkodását siker koronázza és Isten áldása kísérje.

A nagy tapssal kísért beszéd után Kovács Alajos központi elnök emelkedett szólásra. Szónoki beszédében visszapillantást vet a 12 év előtti viszonyokra, amikor a magyar tanítóság itt maradt árván, elhagyottan, szemben állva bizalmatlanul az állam hivatalos tanügyi képviselőjével. Ezt a bizalmatlanságot Ježo Márton csakhamar eloszlatta: baráti kezét nyújtotta a magyar tanítóság felé a szeretet érzésével. Ő volt az, aki a magyar tanítók országos szervezetének megalkotására a legnagyobb buzdítást adta. Bátorított, buzdított, vigasztalt, a nosztrifikációs vizsgák letételénél hathatósan segített. A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület nevében fejezi ki háláját és köszönetét, nagyrabecsülését s további ragaszkodását Ježo Mártonnal szemben. Új működési helyén jusson eszébe Farkasd, ahol megtanulta a magyart szeretni és becsülni. Végül Isten áldását kéri további munkálkodására.

Majd Suchý Ferenc, a komáromi szlovák polgári iskola igazgatója, a kerület szlovák tanítósa nevében vett búcsút a távozótól.

Utána a magyar polgári iskolák nevében Banai Tóth Pál, a komáromi állami magyar polgári leányiskola igazgatója emelkedett szólásra. Három polgári iskola felvirágoztatása ügyében tett szolgálatait köszönte meg, melynél megállapítható volt, hogy magas pedagógiai látóköre mellett mint jóbarát is sokat segített. A Sz. Á. M. T. E. megalkotása az ő biztatására, bátorítása mellett történt. Megindulásakor felelős szerkesztője volt az egyesület hivatalos lapjának: a Magyar Tanítónak. Ezenkívül küzdve-küzdött a magyar népoktatás konszolidációja érdekében. A 6 osztályú népiskolának 8 osztályúvá való fejlesztése érdekében is sokat tett s elősegítette a magyar iskoláknak tankönyvekkel való ellátását. Pedagógiai munkálkodását a tanügyi kormány mindenben jóváhagyta, hisz ezzel a Köztársaság javát mozdította elő. Munkálkodásával sohasem törekedett babérokra: ma is ott

van, ahol volt ezelőtt 12 esztendővel. Azért, hogy Ježo Márton a magyar népoktatásnak, a magyar tanítóságnak itteni működése alatt igaz támogatója volt, jóbarátja, mély háláját és köszönetét fejezi ki s kívánja, hogy új helyén szeretet és ragaszkodás vegye körül.

E beszédek elhangzása után Ježo Márton emelkedett szólasra: „Úgy érzem magam, mint Petőfi, amikor édesanyjához készült: jutott eszébe sok, szebbnél-szebb gondolat s mikor átlépte a szülői ház küszöbét, szóltanul anyja keblére omlott. Érzem ennek a búcsúzó pillanatnak magasztos voltát s magam sem tudom megmondani, elmondani mindazt, amit érzek. Vegyék úgy, mintha elmondtam volna.”

Itt elcsuklott a hangja, könnyek szöktek ki szeméből, pillanatokig szóltanul állt s az egybegyűlt tanítóság a szóltan, meghatottan s könnyes szemmel álló tanfelügyelőt percekig tapssal és éljenzéssel ünnepelte. Majd meghatódott hangon így folytatta beszédét:

„Az érdemeket visszahárítom kedves kartársaimra, mert önök segítették elő munkálkodásomat. Fogadják ezért baráti hálámat. Erre a tankerületre és tanítóira mindig szeretettel gondolok. Munkálkodásukra sok sikert és Isten áldását kívánom.”

Majd ugyanezt a beszédet szlovákul is elismételte. Utána Halász Ödön a diszközgyűlést ezen szavakkal rekesztette be: „Tanfelügyelő Úr szemében felcsillanó könny mindennél szebben beszélt. E jelenet maradjon emlékezetben.”

Majd Ježo Márton egyenként kézzsoritással vett búcsút a hozzásereglő kartársaktól.

A gyűlést a Tromler-féle étteremben bankett követte. Az ebéd alatt az összetartozás érzése domborodott ki, közvetlenség lett úrrá a lelkeken s megindult a tartalmas felköszöntők sora.

Végh Ferenc s. k.
köri jegyző.

K. m. f.

Halász Ödön s. k.
köri elnök.

Kartársaink figyelmébe. A tanév kezdetével felhívjuk kartársaink figyelmét arra a körülményre, hogy sikerült a Domov és Szlovákia biztosító intézettel a tanulók balesetbiztosítására nézve igen kedvező megállapodást kötnünk. A napokban minden iskola igazgatója megkapja a körlevelünket és az intézet ajánlatát. Kérjük kartársainkat, hogy minél nagyobb számban kössék meg e balesetbiztosítást.

Egyben kérjük, hogy úgy élet, mint bármilyen más biztosítást a nevezett intézetenél kössön annál is inkább, mert a nevezett intézet minden biztosítás után % részesedést ad egyesületünknek.

Tanító Almanach.

A lévai nagygyűlés elhatározta, hogy egyesületünk minden év karácsonyára irodalmi évkönyvet ad ki. Az évkönyv szerkesztésével a központi gyűlés engem bízott meg.

Az első pillanatban azt gondoltam, hogy a cél kivihetetlen. Azután arra gondoltam, hány ismert és ismeretlen tehetség van közlünk. Hányan vannak kartársaink között, kiknek munkái már ismert közkinccsei a magyar irodalomnak! És hányan, kiknek irodalmi értékű munkái otthon hevernek az íróasztal sötét fiókjában; a túlzott szerénység, a túlszigorú önbírálat nem engedí, hogy napvilágot, hogy nyomda festéket lássanak.

Vannak, kik mint festők művészi illusztrációkkal látnák el évkönyvünket, melynek lapjain a zeneszerző-kartársak örökbecsű dalai jelenhetnének meg.

Nem tudnánk mi kiadni tanítók irodalmi munkáiból egy olyan irodalmi évkönyvet, mely a magyar irodalmi termékek között az első helyek egyikére kerülne?

Én azt hiszem, igen. Nem kell hozzá semmi más, mint a már ismert tanító-írók, zeneszerzők, festők jóakarata és az ismeretlen tehetségek bátorsága.

Kartársaim! Jöjjetek segítségemre. Küldjétek nekem kéziratokat. Karácsonyra hadd hirdesse az Almanach a „Szlovenszkói Magyar Tanítók“ munkáját, tudását.

Nagy a vállalkozás, de lelkesítő a cél. Ha elérjük, olyan dolgot cselekszünk mit még nem tett tanító-testület. Úttörő munkára vállalkozni a bátor lelkek sajátosága. Legyünk bátrak, lelkesültek. Kartársaim! Várom a kéziratokat, küldjétek el nov. 10-ig.

Nemcsik Béla.
Hetény (via Komárno)

Magyar tanító festvér, ünnepeld meg Teréz napját!

A szlovenszkói magyar tanítóságnak Kovács Alajosnéban, elnökünk szerető hitvesében, édesanyát adott a Mindenható.

Alig van nap, hogy ne hozzon a posta hozzá levelet egy-egy tanító-gyermekétől. Felbontja . . . Elolvassa . . . Tárgyalnak róla, megtanácskozzák fíradhatatlan elnökünkkel. Amint azután eljön a felsőbb hatóságunk heti fogadónapja, átveszi a házvezetés gondjait melegszívű „jobbkeze“ — megszólalásaiban is oly talpraesett testvére — s ő meg a tanító-

gyermekének az ügyét elintézni. Felszáll a vágsellyei autóbuszra, onnan a gyorsítottira, majd a bratislavai villamoson, ügyet sem vetve a zsbongó forgalomra, szövögeti tervét, lekötik egészen a lelkét az elintézés módjainak keresztülvitele, kilincsel, ostromolja a hivatalokat, paragrafusokat citál, érvel, rábeszél, véd, meggyőz s — ha mindez nem használ, — előáll visszautasíthatatlan anyai kérésével és nem nyugszik, míg az ügyet rendbe nem hozza. Nincs az a férfi, aki mindezt nagyobb eredménnyel csinálná meg. A sikeren Ő örül a legjobban, a kedvezőlen válasz Neki a legnagyobb szomorúság.

Sorsunk felől sehol annyi szó nem esik, mint Kovácséknál. Boldogulásunk, sikereink kitörő örömet keltenek náluk. A tudomásukra jutott testi-lelki bajainkban azonnal tanácsot adnak, minden fáradtságot rááldoznak arra, hogy segítsenek s ha mást nem lehetnek, együtt sírnak velünk. Mindíg megcsodáltuk Lajos bátyánknak a gazdag gondolat- és nemes érzésvilágát s azoknak olyan pompás ruhába való öltöztetését. Honnan mindez? Nohát tanítótésvérem, ha az Isten úgy szeret léged, hogy elvezérel Kovácsék családi lúzhelyébe, szaharai életünknek ezen legszebb oázisába, gyönyörűséggel fogod látni, hogy gyöngéd női lelkek munkálják azt a nekünk gazdagon termő, áldott talajt: Lajos bátyánk lelkét. . . . Az ott termelt legillatosabb virágokat mindíg oly üdén nyújtja át feleségének! A legszebb hitvesi élet, a leggyengédebb figyelem egymás iránt. Ellesik egymás gondolatát, megelőzik kívánságaikat. Tanítótésvér, ha mátkasághoz segített az Isten, zarándokolj el Kovácsékhoz, ihletet nyersz boldogságod elérésére.

Tanítótésvérek! Október 15.-én van Teréz napja. Nekem ezt illik tudnom, mert boldogult édesanyám is a Teréz nevet viselte. Amidőn pedig a nyáron Isten szeretett és Kovácsékhoz elvezérelt, oly kellemes volt hallanom a sokszor elhangzott *Teruska* nevet. Ezért is, de főképen a gyermeket boldogító legteljesebb anyai, szeretetteljes fogadtatásban úgy éreztem magam, mint otthon, az édesanyai háznál. Mindnyájatok nevében vettem azt. Meg is ölelt. Ez meg aztán valóban az egész szlovenszkói magyar tanítóságnak szólt. Lajos bátyánk példával bizonyította be szónoklásaiban, hogy a becsületes ölelés visszajár. Adjuk vissza Tanítótésvéreim, lélekben okt. 15.-én — a nevenapján. — Adjuk vissza, akár imádságban, akár fohászban, akár kocintásban, akár nevének említésében anyai ölelését, a hálás gyermeki szeretet érzésével, a jó Istentünk pedig áldja minden lépését, hogy teljes eredménnyel végződjön odaadó, önzetlen, nagy fáradozása, s a magyar tanítóság boldogulása áldást hintsen örökös értékkel nemes lelkére!

Isten éltesse soká a magyar tanítóság édesanyját, édesapját!

Beluch Imre.

Küzd fel magad s élsz.

Jonbert.

Tanácsadó üzenete: Figyelmeztetjük mindama régebben nyugdíjazott kartársainkat, kiknek az 1930 máj. 20-án kelt 70 sz. törvény alapján joguk van nyugdíjuk felemelését kérni, hogy a „Prihláskát” (mely a bratislavai Referátban kapható), töltsék ki, szereljék fel a rajta felsorolt mellékletekkel és minél előbb ajánlott levélben küldjék be a Referátba, nehogy késedelem álljon elő.

Felhívás. Hivatkozással a mult évi szept. elsejei számban közzétett felhívásra, figyelmeztetjük Orsz. Egyesületünk tagjait arra, hogy az iskolaügyi referátus mult évi szeptember 23.-án kelt 41493/I. sz. rendeletével az Industria taneszközüállalat (Bratislava Grössling 93) által kiadott szemléltető közlekedési képeket besorozta a kötelező taneszközök sorába. Minthogy tehát e rendelet folytán e képeket minden iskolának be kell szereznie, erre egyesületünk tagjait ezúttal ismételten nyomatékosan felhívjuk. A kötelező beszerzés elől egy iskolának sem szabad elzárkóznia, annál kevésbé, mert hiszen az egész képsorozat (6 szín-pompás kép) magyarázó szöveggel együtt csupán 120 Kč-ba kerül s azért felkérjük kartársainkat, hogy ezen fontos képeket iskoláik részére saját érdekükben mielőbb az Industriától megrendeljék. Az elnökség.

Természettudományi rovat.

Rovatvezető: Uhereczky Géza.

A távolbalátás legújabb kísérletei.

Multkori cikkemben röviden ismertettem a probléma úttörőit, fejlesztőit s az elért eredményeket. Most folytatva szólni fogok a jelenben folyó kísérletekről és az elért újabb eredményekről.

Mint ismeretes a probléma főelve — tudományos szempontból — megoldottnak tekinthető. Van azonban a távolbalátásnak egy sokkal súlyosabb részlet problémája, amely a legújabb kísérleti eredmények által sem tekinthető teljesen megoldottnak.

A leadás lényege, hogy a továbbítandó képeket pontszerű képelemekre bontják fel s ezeket a pontokat továbbítják oly gyorsasággal, hogy a nyert kép szemünkben egybefolyik. A multkori cikkemben ismertetett készülékekkel nyert képek korántsem tökéletesek, tisztán kivehető a pontszerű jellegük s a néző szeme

előtt egy táncoló, elmosódott kép jelenik meg. Ennek oka, hogy a Nipkow-tárcsa és hasonló mechanikus szerkezetek tehetetlenségüknel fogva a képet nem tudják megfelelő számú képelemre felbontani. Márpedig egy kis 3×3 cm. nagyságú képet legalább 30.000 kis képelemre kellene felbontani, hogy az tiszta, éles, élvezhető képet adjon. Ez az a probléma, amelynek megoldására teljesen új utakat kellett keresni, mert a régi készülékekkel a leadott képet legfeljebb csak 900—1000 pontra tudták felbontani.

A legújabb kísérleti laboratóriumokban nagyon elterjedten alkalmazzák a kathódsugaras csövet. A kathódsugár tehetetlensége oly kicsiny, hogy 10—100 millió másodpercenkénti rezgésszámra is reagál. Ezekből a csövekből fejlődött ki az érzékeny Braun-féle cső, amely eleinte mint mérő műszer volt használatos s utóbb óriási jelentőségre jutott a távolbalátás terén. A Braun-féle cső hasonlítható egy kúpalakú palackhoz, melynek nyakába vannak forrasztva az elektródok s alja egy fluoreszkáló ernyő az úgynevezett írófelület.

A fény intenzitásának változásait a gyors rezgésű kathódsugarakra viszik át, melyek az írófelületen szapora egymásutánban leírják a képelemeket. S minthogy ezzel a módszerrel a leadandó képet 25—30 ezer elemre is felbonthatják a nyert kép tisztább, élvezhetőbb.

A probléma azonban korántsem volt oly egyszerű, amilyennek az első pillanatban látszik, mert a kathódsugárnak olyan koncentrálása, hogy az ernyőre, (írófelület) csak egy kis pontot vessen, nehéz föladat volt. Azonkívül a csőben lévő gáz ionok is befolyásolták a kathódsugarakat.

A távolbalátásnak ily előrehaladásával ismét újabb nehézségek merültek fel. Tudvalevőleg az elektromos hullámok, amelyekkel az elektromos rezgéssé átalakított fényrezgéseket továbbították, szintén elektromos rezgések. Ezek rezgésszáma annál nagyobb, minél kisebb a hullámhossz. Mivel az újabb távolbalátó készülékek nagy rezgésszámmal dolgoztak csak oly hullámon tudták rezgéseiket közvetíteni, amelyek rezgésszáma az övéknél nagyobb volt. Így természetszerűleg a kísérletezők érdeklődése a rövid hullámhossz felé fordult s a kísérletek jobb eredményre vezettek. De a felvevésben sokszor zavarok álltak elő, mert e rövid hullámok a térben eltűnedeztek s ismeretlen helyről visszaverődve megtörtént, hogy az elkésett elektromos visszaverődés folytán a kép egyes részei közti viszony megváltozott

s a kép eltorzult.

Legújabbán a leadásokat az ultra rövid hullámokkal próbálják közvetíteni. E hullámokat a rádió leadásokkal kapcsolatban ismerték meg, melyeknek jellemző tulajdonságuk, hogy egyes vonalban terjednek s fémtükrrel irányíthatók, hasonlóan a fényhez. Hátrányuk az, hogy csak kisebb távolságokra hatnak, mert a fényhez hasonlóan az éterben elszóródnak, elenyésznek. Ma a távolbalátással kapcsolatban ezek az ultra rövid hullámok nagy jelentőséget nyertek és hosszas kísérletezéssel s megfelelő magas antennával sikerült 150 km-re, ezek segítségével a kép továbbítása.

A kísérletezők fáradsága — bár még nem hozta meg a remélt gyakorlati eredményeket — nem volt hiábavaló. Még sok nehézség áll a probléma tökéletes megoldásának útjában az azonban megállapítható, hogy — habár lassan is — mégis halad a cél felé, a távolbalátás oly mérvű megoldásához, amit a rádió produkált a hangközvetítés terén. ky.O.

A lankadatlanul folyó kísérletezés dokumentálására közlöm a szaklapokban megjelent alábbi két kis hírt.

Beszélő távolbalátás.

Párisban Champo Elysées előadótermében 1932. április 25-én érdekes kísérletet végeztek, amely megkoronázta az érdekesítő kísérletek sorát, melyeket a montrouge-i „Compagnie de compteurs” hónapokon keresztül végzett. A közvetítés az ismert francia tudós René Barthélemy tervei alapján történt. Bár sok zavaró körülmény játszott közre, az összes jelenlevő szakértő el volt ragadtatva az eredménytől. A kép nagysága és finomsága teljesen hasonló volt ahhoz a személyhez, ki a jelenlevőket a távolból üdvözölte, sőt az arcjátékát is gyönyörűen ki lehetett venni.

Marconi forradalmasítja a távolbalátást.

Marconi egy újabb nagyjelentőségű találmánnyal lepte meg a világot, amely forradalmi átalakulást jelent a távolbalátás terén. Marconi szept. 2-án Yorkban az ott konferenciázó Brit Tudományos Társaság ülésén egy új távolbalátó készüléket mutatott be. Az új készülék teljesen elűt az eddig megkonstruált hasonló készülékektől és a távolbalátás gyakorlati megoldását egész más alapokon keresi.

K R Ó N I K A

„A szászországi diákok nemzeti szociálista öltözetben járnak az iskolákba“, írják ujságjaink. A tanítás és nevelés céljából odaküldött tanulók gyakran mulasztanak s azt azzal igazolják, hogy pártgyűlésen voltak, vagy kivonuláson vettek részt. Nem ítélnék meg szigorúan ezeket az éretlen, felelősség nélkül cselekvő gyerekeket, még akkor sem, ha törvénybe ütközöt követek is el, (mint hírlík, egy üzletbe is betörték), ők csak ősi ősztöneiket követik: játszani akarnak. A legkedvesebb játékot játszá, minden játékok királyát a katonásdit.

Minden, a világbéke jelszava alatt történő nevelés, szaválás, lefegyverzési konferenciák ellenére miért olyan édes az a katonásdi? Miért vonzza ez a gyereket annyira, mégha annak terheiről, életveszélyeiről lépten-nyomon hallott a multban és hall a jelenben is? Régen, a csillogó egyenruhába öltözött, kardcsörgető, vagy csinnadrattás zenével kivonuló katona lehetett elragadó a gyermekre nézve, mely foglalkoztatta fantáziáját, sarkalta ambícióját, ma azonban, mikor a fényes egyenruha praktikus füzöld színüvé szürkült, a katonazenés paradék helyét a hadigépek és kis egységekre osztott csapatláncok foglalták el, mikor a lövészárók ásásában való jártasságot többre nézik, mint a legstrammabb díszmenetet, mi az, a mi a gyereket még most is elbűvöli, minden pacifista nevelés ellenére szinte fascinálja? És e kérdést nemcsak a gyermekre vonatkoztatva kell feltennünk. A tömeg tulajdonképen szintén gyerek, ugyanazzal a lelkiséggel és tulajdonságokkal. Úgy régen, mint most, még a felnöttek is szívesen és szeretettel feszítenek kényelmetlen egyenruhában s gondoljunk csak azokra a fantasztikus öltözetű tűzoltó-generálisokra, micsoda grandezzával viselik díszöket a különböző kongresszusokon! Aki e nagyon tiszteletreméltó szervezettel valaha foglalkozott, tudja, hogy az egyenruha az a bizonyos mézesmadzag, mellyel a tagokat az egyesületbe tobozzák.

És még egy. A fényes egyenruhák eltünése után is maradt egy kiválóan csábító tartozéka a katonásdinak: a szubordináció. Emberek egyenlősége, a demokratikus intézmények és gondolkozás terjedése mind, mind kevés uralkodási, parancsolási

ösztöneinknek kiírtására. Mert nem engedelmeskedni, hanem parancsolni szeret az ember. Ha engedelmeskedik is, azt csak azzal a gondolattal teszi, hogy a hűséges és odaadó szolgálat idővel meghozza azt az alkalmat is, mikor ő lesz a parancsnokoló, mikor az ő rendeleteit is kritika nélkül teljesítik. Mert ez a fontos, hogy kritika nélkül. Régi intézményeink, berendezettségeink annyira demokratizálódtak, hogy hiába a bölcseséggel, tapintattal prezideáló vezetőség, annak utasításait megjegyzés nélkül, nyomban, még akkor sem teljesítik, ha nyilvánvaló az a haszon, mely az engedelmesség nyomán származik. Mefisztó, az örök ellenmondás, ott leskelődik állandóan az emberek háta mögött, hogy minden testületben sűgjon az ember fülébe.

Csak egyetlen intézmény van, hol nem lehet szó kompromisszumokról, hol az engedelmesség a testület színe qua non-ja: ez a katonaság. Ezt a hangulatot vágyja minden ember, ezt kívánja minden gyermek és ha ténylegesen ki nem élheti, akkor megjártssza, sokszor oly élethűen, hogy abból véres komolyság is származik. Nem szándékosan, csak a játék hevében. Mint Németországban is, hiszem, hogy azok a vezetők, akik a gyermekeket a politikai macchiavellizmus szolgálatába állították, nem gondolták és nem szándékolták a jövő nemzedék erkölcsi érzékét destruálni, csupán a játék láza ragadhatta őket ily lelkiismeretlenségnek látszó cselekedetre. Különben ott, Németországban igazolódik a logikai igazság is: az akció reakcióit szül. A békekötés megtiltotta ennek az országnak, hogy nagyságához és népességéhez mért legális hadsereget tartson, kiépítette az illegális formációkat, melyeknek — ne feledjük el — a kezdetén még csak fegyverük sem igen volt, mint azt Remarque is megírta, hogy gyakorlataik alkalmával a száraz faágak veregetésével markirozták a géppuskát. Milyen halálos komolyságúra torzult ez az 1919—20-as katonásdi most a rohamsisakos, páncélautós, gépfegyveres Hitler-csapatok korában!

A szász példa int. Meg kell hallgatni az abból kiüvöltő tanulságot. Középeurópa iskoláiban csak a tanszemélyzet, vagy az intézőkörök politizálása fordul elő elvértve, ki hallott arról, hogy egy kisdíák valamely politikai szervezet aktív tagja legyen s viselje annak összes attributumait? Hová vezethet ez, ha a lelkiségéből rendes Németországban ilyen előfordulhatott.

Világ hatalmasai! Nem az a felelet az egyforma fegyver-

kezést követelő Papennek, hogy „nem”, hanem az; „legyünk egyenlők a lefegyverzésben, az igazi béke keresésében, megbocsátásban”. De sürgősen, míg nem késő!

Egyetlen európai rokonainkkal, a finnekkel, való testvéri kapcsolatot, egy családi fészekből való eredetünket a tudósok réges-régen beigazolták s ezt a rokonságot — különösen a kedves és nagyon szimpatikus finn nép minden rétege — ápolja is. Az egy törzsből való származás ismertető jelei ma már csak a nyelvben lelhetők fel, azok is annyira rejtetten, hogy kimutatásukhoz bizonyos filológiai ismeretek szükségesek. Mert e puszta mondatból: „Kala uiskele elävänä veden alla”, rokonaim iránt érzett minden szeretetem ellenére sem tudom, mint laikus, kisütetni, hogy ez magyarul azt jelenti, hogy „hal úszkál elevenen a víz alatt”. Most, hogy az értelmét már tudom, fellelem a hasonlatosságot, de hol a rokonság az yksi, kaksi, kolme, neljä, viisi (egy, kettő, három, négy, öt) tőszámnevekben? — holott e beszédrészek-nek hasonlósága a nyelvcsaládokon belül mindenkor kimutatható.

Hogy életutjaink mily régen, századokkal előbb kanyarodtak el egymástól s eközben mily különböző népek befolyása alatt éltünk, ennek legfényesebb bizonyítéka a finn és magyar nép szinte homlokegyenest ellentétes lelkisége.

A múlt évben a IV. finn-ugor kongresszus alkalmával jelent meg egy finn szerző, Kettunen Lauri, könyve: Suomen Heimom kirja, azaz Finnország rokonságának könyve címmel. A finn népek tőlünk annyira különböző lelkiségét mutatja e könyv egyik fejezete: Találkozás a Duna partján. Ebben a szerző leírja, hogy mikép találkozott egy magyar kis fiúval, aki tőle azt kérdezte, hogy hány óra? A szerző ezt megértette, de magyarul nem tudván, felelet helyett az óráját mutatta meg. A kis fiú kérdő érdeklődésére mégis annyit sikerült felelnie magyarul, Finn ember vagyok. A gyermekem látszott, hogy tudja, kik a finnek s a szerző óráját kezébe véve, az óra számlapján a számokat mutatva magyarul 12-ig számolt, mit is a finn szerző engedelmesen mondott utána. Egy hét mulva újra találkoznak a villamosban s a fiúcska mosolyogva ujjain mutogatva számolt ötíg finnül. „Abban a pillanatban fölfogtam, hogy a fiú olyan magyar családból való, ahol érdeklődnek a rokon népek iránt és ahol egy keveset tudnak is finnül. Tehát a fiú a multkor valóban örült annak, hogy eleven finn embert látott.

Otthon valószínűleg elbeszélte a találkozást és lelkesedésében egy kicsit meg is akart tanulni finnül; meg is tanult valamit, bár csak saját használatára. De most ismét megjelent előtte finn ismerőse és ő, mily boldogság, ő így megmutathatta szeretett rokonának tudását és érzését. Szerettem volna kis barátomat szívemhez szorítani, de *finn ember lévén*, csak szótlánul simogattam göndör fürtjeit".

Mily érdekesen ütközik ki e kis történetkéből a finn fajiség tőlünk oly eltérő higgadsága. Életútjuknak az észak hidegsége felé való kanyarodása, hazájuk természeti mostohasága, kultúrájuknak a sok százados svéd uralom alatt germán alaposságúvá és megfontoltságúvá való akklimatizálódása, a nép lelkiségére mind olyan mértékben nyomta rá bélyegét, melynek folyománya-képen a kellemesen meglepődött, boldog idegen a kis fiú finn tudását jelentőségében túl nem értékelve nem ölelte magához a gyereket, csak megsímogatta a fejét, mert ő *finn ember*. Képzeljünk el egy ugyanilyen történet szereplőjeképen egy magyar embert, s egy finn gyereket. A finn fiúcska figyelmére és magyar tudására a magyar ember a szinte gátatlan, de minden esetben kritikátlan meghatódottság extázisában törne ki és a magyaros szalmaláng-lelkesedés viharzásával ölelte volna kebléhez a gyermeket s ország-világ előtt hirdette volna, hogy milyen szoros a két rokon közötti kapcsolat: ime, a finn gyermekek magyarul is tudnak számolni. A magyarság délebbre vezető életútjáról a török keveredésből örökölte a mindenbe belenyugvást, az olasztól a villámszerű lelkesedést, mely kitermelte életnyilvánulásainknak mostani túlzott formáit, melyeknek kifejezéseink olyannyira látszik a germánsággal szemben viselt életharcunk és antipátiánk. És ha a finneknél a germánságtól kölcsönzött kételkedés, az öröm érzésének oly óvatos uralomra engedése, az alaposág és megfontoltság az, mely e kis népet oly rendkívüli teljesítményekre lendítette, nem kellett e sors-tragédiáinknak tartanunk, hogy mi, a déli testvérek, a germán génuszban csak ellenségünket láttuk, mellyel szabadságunk védelmében százados harcokat kellett vívnunk? *Szepesi Gyula*.

A virág zaj nélkül nyílik. A szépség, az igazi boldogság, a valódi hősiesség halkán jön. Észrevétlenül jön minden, aminek az a sorsa, hogy megmaradjon a hamis hősiesség, hazug boldogság és hazug szépség e változó és lármás világában. R. V.

K Ü L Ö N F É L É K .

Bekövetkezett . . . ?

Amikor egyes politikai pártok sajtóorgánumai a jövő egére festették a 40—50%-os fizetésredukció rémét, egy pesszimista kollégánk „Újra ehezünk?” cím alatt feljajdult és szinte drámai erővel kiáltott fel, hogy *nem*. Nem akarjuk a véreink; feleségünk, gyermekeink nélkülözését újra látni. Nem akarunk rongyoskodni, fájni, éhezni, eladósodni. Az „Újra ehezünk?” szerzőjét nagyon sötétlen látónak tartottuk, aki felül hirlapi kacsáknak és rémlátásai miatt rossz Husvétot csinált magának. A hiv. egyesület is erre az álláspontra helyezkedett a lévai központi gyűlésen:

— Boszorkányok nincsenek, tehát róluk szó sem essék.

A boszorkányokról való megállapítás ezen esetben csődöt mondott. A boszorkány megjelent. Igaz, hogy nem a 40—50% rémével, hanem a realitás 15%-ával. A minisztertanács erről komolyan tárgyal s ez azt jelenti, hogy már félig-meddig beteljesedett.

Lehet, hogy 3—5%,-t még kegyelemből megadnak a népszerűségüket feltűrt pártok és ezt, mint óriási vívmányt fogják kérkedve feltüntetni. Ez azonban itt mellékes.

A hirlapokban elhelyezett kísérleti ballonok gyenge visszhangja természetesen a jólakottság, megelégedettség, adósságnélküliség látszatát keltették és ennek köszönhető az a remény, hogy a parlament simán fogja keresztülvinni javaslatát és hamarosan tető alá kerül a fizetésredukáló törvény.

A tisztviselő mindenkor függő viszonyban volt a kormánnyal. Ezt a megkötöttségünket tudják a politikai pártok és nyíltan ki is írják sajtóorgánumaikban, hogy „ezt a népszerűtlen javaslatot a kormány könnyen keresztül fogja vinni, mert a köztisztviselő és a kormány közti viszony kizár minden súlyosabb kilengést. Legfeljebb zajos gyűlésezések és dühös kifakadások fognak elhangzani”.

Mi még ezt az örömet sem adjuk meg az ezt váróknak és nemes komolysággal fogadjuk ezt a csapást. A kistisztviselő eddig is szerényen élt. A kezdő tanító eddig is tudta, hogy mi a fizikai éhség, ha történetesen új ruhát csináltatott a havi gázsijából. Hogy ezután mi lesz? Semmi. Nincs olyan nadrágszj, amit még egy cseppet összébb ne lehetne húzni. Megtesszük. Fogcsikorgatva, de mit tehetünk egyebet. De ne vegye rossz néven aztán a tanfelügyelő úr, ha tanítás közben elborul az arcunk és a hivatás szent lelkesedése helyett a gondok démona néz ki belőlünk. Mert tej helyett nem ihatnak a gyermekeink vizet és a zsír sem helyettesíthető H₂O-val. A nadrág sem

örökéletű és a cipő is kilyukad. A kistisztviselő, aki eddig a megbomlott gazdasági életben szilárd pontot jelentett, megszűnik az lenni és a legrohamosabb tempóban fog eladósodni.

Ha ez a fizetésredukció az általános olcsóbbodásnak lenne a természetes következménye, panasznak helye nem volna. A közszükségleti cikkek ára azonban nem le-, hanem felmegy. A gyufa, dohány, búza felfelé rohan. A textilárúk 30%-os emelkedése várható. Bafa ma így hirdet: „Felment a cipő ára, de mi még a régi árakon árusítunk”. A baromfi, sertés, zsír ára 30–100%-os ugrást csinált. Mindenütt emelkedő tendencia. Fél esztendő alatt az élet legkevesebb 15–20%-al drágább lett és most kapunk 15%-al kevesebb fizetést. Lehet ezek után „dühösen kifakadni”? Nem. Itt már csak az akasztófahumor segít.

Nem vagyok közgazdász, de tudom, hogy a tisztviselői fizetésekből megspórolt 1117 millió koronát vissza fogja sírni iparos és kereskedő egyaránt. Ilyen mennyiségű aktív tőke elvonása nem hoz majd olyan gazdasági depressziót, aminek következményei beláthatatlanok? Én azt hiszem, hogy gyárak, sőt egész termelési ágak fognak tönkre menni a tisztviselő életstandardjának összezsugorodása miatt.

E fizetésredukcióval kapcsolatban félttem a tisztviselői státust attól, hogy kénytelen lesz elfogadni a baksist. Nem fog ez a közeleti tisztaság rovására menni?

Mi, felekezeti tanítók, a fizetésleszállítás súlyát kétszeresen érezni fogjuk. A mi fizetésünk csak papíron van meg. A természetbeni járandóságaink elértéktelenedése, egyes javadalmi tételek behajthatatlansága miatt hallatlan károsodást szenvedünk. Az idej javadalmi szénámat, amelynek mázsája 70 Kc-ba van értékelve, 25 koronáért kínálom és nem akad rá vevő. 1980 Kc-t tesz ki nálam a 15%-os fizetésredukció. 1980 Kc-ba van beértékelve a szénám (3 szekér!) és 500 Kc-t ígérnek érte, tehát a szénám 1480 koronát veszítek. 30 m³ fám szintén 70 Kc-ba van értékelve m³-önként és a községünkben 50 Kc-ért akár 1000 m³-öt is lehetne venni. Ez újabb 600 Kc veszteség. E két javadalmi tételnél 1980 Kc a veszteségem. Több, mint a tervezett fizetéslevonás. Olyan apróságokat szinté nevétséges megemlíteni, hogy a fizetésemből levont 56 Kc-nyi alapítvány az esztergomi Káptalan kezelésében devalválódott és egy fillér kamatot sem hoz.

Saját példámmal csak azért hozakodom elő, mert más pontos adatait nem ismerem. De kérдем, ki lehet ezt bírni? Akinek természetbeni javadalma van, az mind érzi igazságtalan helyzetünk súlyát.

A kormánynak erkölcsi kötelessége a természetbeni javadalmak újraértékelése. Azon az egyszerű alapon, hogy egy rókáról két bőrt nem lehet lenyúzni. Ezért kérjük az egyesület vezetőségét hogy még a fizetésleszállító törvény megszavaztatása előtt járjon el az illetékes helyeken, hogy ez a fájó, igazság-

talanság egyszer már kerüljön le napirendről. Hívja fel továbbá a tanító képviselőket és azokat a honatyákat, akik a tanítósággal szemben jóindulatúak, hogy a parlamentben ezt a kérdést kapcsolják össze a fizetésleszállítás vitájával.

A merkantil-rendszer megteremtője, Colbert, még a tojásról is leberetválta a szört — tartja egy rosszmájú hagyomány. — Hát kedves kartársaim, rajtunk sem marad egy szál sem, mert megkopaszodunk rövidesen a kenyérgondoktól, ha az amúgy is kicsiny cipónkból a fizetésleszállítás is, meg az igazságtalan értékelés is egy-egy jókora karéjt lekanyarít.

Csoda az, ha kétségbeesve kérdezem

— Hát akkor mi marad nekünk?

(Az éhhálálhoz sok, az élethez kevés.) *Kónya József.*

A Morvaországi Német Néptanítók Egyesülete (D. L. L. V. in M.) f. év szeptember 5-én Brnűnben tartott gyűlésén az iskola és népművelődésügyi miniszteriumnak 1932. jún. 28-án kelt takarékosági rendelete ellen a következő határozatot hozta:

A D. L. L. V. in M. pedagógiai és didaktikai okokból az iskolai év első tanítógyűlésén határozott óvást emel az iskola- és népművelődésügyi miniszterium azon takarékosági rendelete ellen, melynek következtében a különböző évfolyamú tanítók minden pedagógiai alaptétel kicsúfolásával korukra való tekintet nélkül egymásra zsúfoltatnak és így a kis iskolatörvény minden kulturális előnyeinek, melyek épen 1932. szeptember 1-től léptek volna érvénybe, el kellene sikkadniuk.

A D. L. L. V. in M. állást foglal a brnűni országos iskolatanács eljárása ellen is, mely annyira megy, hogy dacára a tanulók létszámának, a törvény által előírt magasságának, nem engedélyezi az egyosztályú iskola megosztását, ha a másik osztály számára nincsen külön tanterem. Az egyesület megállapítja e követelmény törvényellenes voltát és azt, hogy egy tanteremben órakurritálás nélkül lehet taníttatani 2 osztályt felváltva, különösen, ha a tantervszerűen előírt tanulmányi sémákat pontosan betartják, melyek által a közösen használt tanterem igénybevétele ugys csökken. Az egyesület követeli az egyosztályos iskolák számára a törvényes állapot visszaállítását.

Épugy a leghatározottabban tiltakozik a D. L. L. V. in M. a nyugdíjasok jogi helyzetének rosszabbodását célzó azon javaslat ellen, mely egyenesen szinte bihetetlen támadást jelent a tanító-nyugdíjasok nehezen kiküzdött törvényes jogai ellen.

Végül a D. L. L. V. in M. a kormány mindama törekvését, hogy a közalkalmazottak illetményét megnyirbálja, a tanítóknak anélkül is nagyon nehéz gazdasági helyzetére mérendő végzetes csapásnak minősíti, mert azok a szolgálati járandóságuk csökkentését egyáltalán el nem viselhetik. A közalkalmazottak és nyugdíjasok illetményeinek minden leszállítása csak az általános vásárlóerőt csökkentené és ezáltal a krízis súlyosbítását idézné elő.

Az egyesület azért azon sürgős felhívással fordul a kormányhoz, különösen pedig a német képviselőkhez, hogy a felbukkanó jellegzetes kulturelles és antiszociális törekvéseket az összes rendelkezésükre álló eszközökkel verjék vissza.

Freie Schulzeitung, 1932. Nr. 31.

Az új iskola év talán a legnehezebb lesz a fordulat óta. A gazdasági krízis még jobban nyomja ez idén a tanulókat, iskolát és a tanítót, mint a múlt évben. Semmiesetre sem kellene azonban a krízis következményeinek ilyen természetűeknek lenniük, ha megértés volna nálunk a kulturális élet iránt általában és az iskola iránt különösen. A hiba egy része talán rajtunk is van. A legtöbbször közülünk kerülnek a nyilvános tevékenységet, a közvéleményt nagyon gyenyén tájékoztatják az iskola viszonyairól és követelményeiről.

Most már nincs más hátra, mint a szülői szövetségeket felvilágosítani, hogy az osztályok túlszűfélése, mit az összevonások idéznek elő, a változó tanítás-bevezetése, a higiénikus berendezéseken való takarékoskodás semmiesetre se jelent jó gazdálkodást, hanem támadást a gyermek egészsége és kilépése ellen.

Minisztérium, iskolabátóságok és tanfelügyelők ily körülmények között be kell, hogy lássák, hogy reformról szó sem lehet.

Véstein, M. U. 1932. IX.

Zsolnai Béla.

Egyesült erővel! A Český Učitel szept. 22-i szept. 22-i számának vezető cikke erőlesen állást foglal a fizetések leszállításának legújabb terve ellen. A cikk a következő szavakkal végződik: „Ha a védekező harc az egyesek erőinek igénybevételét fogja követelni, mindnyájan egyesülünk egy egységes frontban, hogy egzisztenciánk feltételeit megvédelmezzük. Eddigi áldozataink már mindent föltűnőnek. Legyünk készülségben!”

Tanfolyamok a munkanélküliek részére. A Věstník júniusi száma közli a munkanélküliek számára rendezendő tanfolyamokról szóló rendeletet. E rendelethez a Český Učitel szept. 15-i száma a következő megjegyzést fűzi: „Ígaza van a mondásnak: Nemcsak kenyérről él az ember. De ha az embernek nincs mit ennie, akkor nem tanácsos ezt bangoztatni. E tanfolyamok rendezésének talán még volna értelme a fiatalok számára, de a munkanélküli apáknak? . . . Kurzust rendezzünk nekik, munkaalkalmak biztosítása helyett? A munkanélküliség ily hosszú időszaka után nincs már a munkanélküliekben annyi idealizmus, hogy tanulni járjanak az iskolába. A munkanélküliek számára rendezendő tanfolyamok tervezését csak hivatalnok készíthette, aki nem ismeri a munkanélküli munkásság mentalitását. Ez a rendelet határozottan föltűnő volt. Kenyeret, meleget, munkát — ezt akarnak a munkanélküliek.”

Az állami tisztviselők száma és fizetése. Allamunkban — a tanítókon kívül — 370.700 állami tisztviselő van. Ezek közül 60.000 Ké.ón túli fizetéssel van 1665, 48.000 Ké.ón tól 2775, 42.000 Ké.: 5735, 36.000 Ké.: 7580, 30.000 Ké.: 12.882, 24.000 Ké.: 14.875, 20.000 Ké.: 17.663, 18.000 Ké.: 21.896, 15.000 Ké.: 32.063, 12.000 Ké.: 58.587, 8.000 Ké.: 122.400 és 8.000 Ké.ón aluli fizetéssel van 78.000 tisztviselő.

A szlovák tanítók országos egyesülete (ZUS) július 11-én és 12-én Trenčánteplícen tartotta közgyűlését Hanckó Antal zsolnai tanító, szenátor elnöklétével. A közgyűlés 32 határozatot hozott, melyek közül megemlítjük a következőket: Követeli a köteles vallástantantást a polg. iskolák befejező tanfolyamán. Tétessék lehetővé elégséges számú tanítóifjúság nevelése a tanítóképzőkben párhuzamos osztályok létesítésével. A fizetésleszállításnál megkímélendők az alacsony fizetési osztályok. Azon exponát tanítók, akik nem szlovén nyelvű intézetekben tanultak, tegyenek vizgát a szlovák nyelvből, egy,

szlovákokból álló bizottság előtt Az igazgatói díjat az állampénztár fizesse. A Matica helyesírási bizottságába hívassanak meg a tanítószeg képviselői is. Bratislavában Gyógyalap-tiók létesítendő. A kántoroknak a nagyszünetekben rendes szabadság biztosíttassék. Szlovenszko részére országos iskolatanácsa szerveztessék. A ZUS a Slovenská Maticával szolidaritást vállal.

„Tennivalóink a falun“. Ilyen címen jelent meg 32 oldalon a Magyar Munkaközösség kiadásában Szorényi Ferdinánd és Jarnó József előadása a falu tanítói számára. Dr. Szorényi a fiatal tanító helyzetéről és munkaköréről értekezik. Jarnó József „Tanítók munkája falun” cím alatt ad tanácsokat a fiatal tanítóknak. Szorényi Ferdinánd alapos pedagógiai felkészültséggel és tapasztalatok alapján megírt útmutatásait minden ifjú tanítónak meg kell szívlelnie. Jarnó József írását viszont nem fogadhatjuk el a falu pedagógiájáról alkotott kompetens véleménynek, mert a tautó falusi tennivalóit csak az ismerheti, aki maga is foglalkozott a néppel. Elismerjük Jarnó írói tehetségét a szociális és szépirodalom terén, de abhoz, hogy valaki a falusi tanítószegnek értékes gyakorlatpedagógiai utasításokat adhasson, csak gyakorlati pedagógus illetékes. A Magyar Munkaközösség célja szerintünk nem lehet az, hogy új és ismeretlen területeket biztosítson a más téren talán sikerrel működő laikusoknak. A füzet ára 5 Ké a megrendelhető Ludvig Auróinnál, Bratislava, Széplak u. 16.

„A serdülőkor problémái“. A pedagógiai szeminárium kiadása. Bratislava, 1932. Ára 5 Ké. Három szemináriumi előadás tartalmát tárja elő ez a füzet. Kettős cíttal: „1. hogy a magyar pedagógusok megismerkedjenek a felvetett kérdések anyagával, 2. hogy nempedagógusok, tehát profánok is megismerkedjenek a mai pedagógia problémáival, s elérhető legyen a pedagógiai közvélemény kialakulása“. Az egyik előadást dr. Krammer Jenő írta „A középiskolások lelki helyzete“ cíttel, a másodikat dr. Szorényi Ferdinánd: „Harmadik év iskolai tapasztalatai“, s a harmadikat Szalatnai Rezső: „Három pedagógiai probléma cíttel“. A füzet terjedelme 32 oldal.

„A méz és annak szerepe a háztartásban“. Össze gyűjtötte, szlovák nyelven írta Kholi Augusztá, fordította Pogány Antal, sajtó alá rendezte Willand János. Kiadja az Érsekújvári Méhészegyesület. Ára 3 50 Ké. A méz értékéről és a háztartásban elfoglalt szerepéről írt általános bevezető után a könyv 62 különféle mézeskalács receptet, 12 töltelek receptet és 8 bor és likőr receptet tartalmaz. Melegen ajánljuk e könyvet háztartásaink és különösen háztartásaink figyelmébe, akik ugy a háztartásban, mint a háztartástan tanításában nagy hasznát fogják venni.

„Községi és felekezeti iskolák“ című, magyar nyelven megírt könyv már elhagyta a nyomdát és mindazoknak akik a Ké 30 — előfizetési díjat a széttküldött röpirathoz csatolt postai csekklepon beküldték, bérmentve kézbesítjük s így közforgalomba kerül. A kiváló gondosággal megszerkesztett tanügyi kézikönyv nagy szolgálatot tesz az iskolai ügyekkel foglalkozó személyek és szervezetek számára Nagy szakismerettel irányít a közoktatási törvények és rendeletek labirintusában. Megelőzi különösen az iskolaszervezések, létesítések és fejlesztések körül felbujrázott és hosszú időre nyúló hiábavaló vitákat és pereskedéseket. A mű öt (5) fejezetből áll, melyek kimerítő módon tárgyalják és magyarázzák az iskolai törvényes intézkedéseket és joggyakorlatokat, amelyekkel nagy szolgálatot tesz a magyar iskolák fejlesztése terén is. A könyv előadási ára 35 Ké és 2 Ké postaköltség,

tehát összesen 37 Ké. Megrendeléseket Gašparik Ignác, áll. tanfelügyelő-nél, Bratislava Edlová 1. lehet eszközölni.

Felhívás Slovenskó és Podkarpátka-Rus összes Tanerőéhez. Az előkészítő bizottság nevében tisztelottal értesítjük Önöket, hogy eddigi memorandumaink, sőt személyes sürgetéseink — az iskolafogorvoslás ügyében — célt nem értek.

1932. szept. 8. án folyt le Košicén a fog- és gyermek orvosok első ankétja a városi és vörös-kereszt megbízottjaival egyetemben.

Bátor lesznek úgy fenti ankétról, mint a folytatólagoosan következők ülésekről bő referátumokkal szolgálni, Önöket csak arra kérem, hogy támogassák ezt az ügyet, mely különösen a szegénysorsú tanulóknak egészségét jelenti.

Hogy a propagandát minél szélesebb alpra fektessem, az összes iskolák szülői-szövetségében tudományos vándor propaganda előadásokat fogok tartani, s ha látni fogom, hogy törekvésem célt ér és másutt is megértik, hajlandó vagyok ebben az ügyben ugyanott más városban is megtartani.

Mens sana in corpore sano-ép testben ép lélek, vonatkozik ez először is a fogakra, melyeknek romlása az emberi test betegségeinek 50%-át idézi elő. Kartársai tisztelottal: Mudr. Kemény Albert, az iskolafogorvosni ügyek vezetője.

Mi készül az iskolaügy fejlesztése érdekében? Miniezz terünk a gazdasági válság ellenére is már több reformot vitt keresztül az iskolaügy területén, s a további fejlődés érdekében több reformtervet készítet-el. Legutóbb, a tanítóság sumperki munkakonferenciáján nyilatkozott legközelebbi munkaprogramjáról. Említette, hogy szorgalmazni fogja a kerületi polgáriskolákról szóló törvényjavaslat tárgyalását és jóváhagyását, valamint a minisztertanács elé terjeszti az iskolaügy szervezetének, s az iskolaigazgatásnak, az iskolaügyi miniszterium által már elkészített törvényjavaslatát. E javaslatot a kulturális demokrácia alapján dolgozták ki. Utasításai egységesek mindegyik országrész számára. Jelentni fogja ez az iskolaigazgatás unifikálását az államban, mindamellett respektálni fogja némely tartományok tradícióit, melyek e téren kialakultak. A tervezet arra az alpra helyezkedik, hogy az iskolaigazgatás teljesen választassék el a politikai közigaztatól, vagyis a tanítóság és a tanfelügyelőség független legyen a járási főnököktől. További lényeges principiuma a törvénytervezetnek az iskolai önkormányzat, azaz a polgárság és a tanítóság részvétele az iskolai közigazgatásban. Ezen önkormányzat az országos, járási és helyi iskolatanácsok keretén belül fog érvényesülni, melyeket a demokratikus elvek alapján fognak megszervezni. Végül egységesen rendezni fogják a köztársaság valamennyi nyilvános iskolájánál működő tanítók jogi helyzetét.

Locke János. (1632–1704.) Születésének 300. évfordulója alkalmából mostanában világszerte megemlékeznek erről a kimagasló elméről, egy személyben orvos, filozófus és pedagógus, aki az újkabkori filozófia egyik úttörője volt. Latin tanulmányait egy londoni iskolában végezte, amelyben uralkodó grammatikai formalizmus és durva fegyelmezés mélységesen fölbáborította. Miután Oxfordban orvosi tanulmányait elvégezte, hosszabb ideig tartózkodott Franciaországban. Locke nemcsak írt a nevelésről, hanem mint gyakorlati nevelő is tevékenykedett. „Néhány gondolat a nevelésről” című művében az angol nevelésről gyakorlati tanácsokkal szolgál a testi, erkölcsi, vallásos és értelmi nevelést illetőleg. Nagy súlyt vet a testi erő és ügyesség fejlesztésére és az egészséges életmódra. Az ember értékét nem ismereteinek mennyisége, hanem erkölcsi celsége dönti el, amelynek legfontosabb alkotórésze a becsületérzésből és önuralomból fakadó jellem. A gyermekhibák közül legsúlyosabbnak tartja a

hazadozók. Az erkölcsi neveléshez tartozik a pozitív vallásoktatás is. A gyermekeket már korán be kell vezetni a hitigazságokba, szólni kell neki Istenről, mint legfelsőbb független lényről, aki mindent lát és mindent hall. Értelmi nevelés dolgában Locke az utilitarizmus híve. Pedagógiai eszmái között első helyen áll a természeti egyéniség szabad fejlődése. Filozófiai főműve: „Értekezés az emberi értelemről.“

Wundt Vilmos. (1832—1920.) Wundt Vilmos német filozófus, egyetemi tanár, aki éppen száz év előtt született, az újabb kísérleti lélektan megalapítója. 1875-ben ő állította föl az első kísérleti pszichológiai laboratóriumot. A természettudományi kutatás módszereit alkalmazta a lélektanra. Szerinte a lelki jelenségek őstipusa az akarásfolyamat, Wundt a kísérleti lélektan minden ágában alapvető munkákat alkotott, amelyek közül többet magyarra is lefordítottak. Tizkötetes „Völkpsychologie“ (Néplélektan, 1900—1919.) című munkájának nyelvi részét nagy hatással voltak a magyar nyelvtudományi irodalomra is. Néplélektanban azt a tudományt értette, amely a szellemi csoportokhoz kötött lelki megnyilvánulásokat és azok alapját, a „népleket“ vizsgálja. Világnezetét egy tudományos filozófiai rendszerbe foglalta össze, amelyben egy filozófiai lélektan is helyet foglal.

Kiadóhivatali üzenetek:

Új J. F. Vágkirályfa. A kört 2 drb. naptárt elküldtük. — K. G. Ptrukša. Befizető lapokat elküldtük. — K. S. Galánta, M. J. Košice, P. J. Farkas, J.-né P. J. Taróskedd, B. A. Ráhošin, D. Á. V. Opatovec, A. S. Turňa Nová - Ves, B. L. P. Lánc, B. J. Berelke, B.-né M. M. Košice, Cimüket a közölt módon javítottuk. O. T. Komoróc, M. M.-né Boly, B. E. Karva, F. I. Rožňava, K. J. Komárom, W. G. Szabátnya, K. J. Andó, D. M. Szőgyén, K. E. Pozsonyepérjes. Levél ment. — L. M. Tallós, 2 drb. naptár ment. — K. Z. Čop, V. F. Košice, az elvezetett számokat újból megküldtük. — H. I. Doborgaz, Sz. E. Pórla, Dr. B. G. Komárom, Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk, naptárt küldtünk. — Á. L. M. Tárkány. Még egy drb. naptárt küldtünk. H. L. Ladmorce. Levélben közölteket tudomásul vesszük, naptár ment. — P. I. Apácaszakállas. Rendezték. A. L. Bratislava. Naptárt küldtünk.

HIRDETÉSEK.

Pályázat. A megyercsi (okr. Komárno) róm. kat. iskolaszék pályázatot hirdet II. ideiglenes tanítói állásra, már harmadik éve kérvényezés alatt. Javadalom az egyháztól 1200+336+20 Ké és államszegély, melyet az iskolaszék kérvényez, de érte felelőséget nem vállal. Csak kvalifikált férfi és női tanerők pályázhatnak. Pályázati határidő 1932. okt. 15. Az állás azonnal elfoglalandó. Tanítási nyelv magyar. Kellően felszerelt kérvények a róm. kat. plébánia hivatalnak Keszegfalva okr. Komárno küldendők.

Pályázat. A garamszentgyörgyi ref. Egyház presbitériuma pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett organista-kántor-tanítói állásra. Javadalom: 2 szobás lakás, konyha, szükségességes melléképületek és kert. 2. Hat magyar hold föld, melyet a tanító maga tartozik műveltetni s felétől az állami adót fizetni. 3. 18 szapu buza és 6 szapu árpa. 4. Egyh. pénztárából évi 106 Kc 40 fillér készpénz. 5. 3 öl kemény tűzifa. 6. politikai községtől egy szekér széna. 7. Stóla. 8. Törvényes államsegély. Javadalom felértékelt összege 6429 Kc. Kötelessége az összes organista kántor-tanítói teendők végzése. Kanonikus órákon s lelkész akadályoztatása esetén istentisztelet végzése. IV—VIII. oszt. növendékek oktatása. Pályázhatnak oklevéllel, csehszlovák állampolgársággal bíró ref. vallású férfi tanítók. Oklevél hiányában alacsonyabb képesítéssel bíró egyének is választhatók. Tanítási nyelv magyar. Pályázati kérvények 1932. október 31.-ig Ref. Esperesi hivatal Dolná Seč p. Dolný Várad küldendők. Ref. Iskolaszék.

Gömöri nyugdíjas tanítók!

Aki Rimaszombatban napos, szép fekvésű *háztelket* keres, közel az új vasútállomáshoz olcsó áron kaphat.

Érdeklődők írjanak *Haynik Géza* címére *Rimavská-Sobota*, Lučenská ulica č. 23.

Boross Béla:

„KIS HARANG“

cfmű verseskötönyve **az iskolai és az iskolánkfüüli élet** különböző **ünnepeire** alkalmas **költeményeket** tartalmaz.

Megrendelhető a szerzőnél:

Dolnie Saliby—Alsószeli, via Galanta.

Ára 8 Kc, szállítási költség 1 Kc.

(Fizethető a könyvhöz mellékelt csekken.)

Dr. Pécsi Gusztáv imáival

2-ik új, nagyszabású bővítés

Stampay ének és imakönyvében!

A régebben hirdetett európai híró dr. Pécsi Gusztáv-féle egész évre szóló, mintegy 160 oldalnyi főnséges, lelkekbe mélyen szántó imákat, **az imairóadalomnak ramekelt Hozanna címmel fentebbi könyvem egy részéhez kötve 9—10 Kc. árban adom ki**, amely már két hónap mulva meg is jelenik.

Mínthogy a nép mindinkább keresi a tartalmat, az imát, tehát még újabb 300 ének helyett **adok** imákat, amelyből mindenki hitet, a hitben szilárdulást, az Istenben elmélyülést, bizalmat, reményt, az élet küzdelmeihez bátorítást, erőt meríthet.

Köbőkúti, Stampay.

ACADEMIA KÖNYVKIADÓVÁLLALAT
Bratislava, Grössling u. 34.

ÚJ TANKÖNYVEK

- Sebestyén—Holló—Banai, Magyar olvasókönyv I. rész**
a polg. iskolák I. o. számára.
- „ „ „ **Magyar olvasókönyv II. rész**
a polg. iskolák II. o. számára.
- Nagy Sándor, A Szeretet második olvasókönyve**
a II—III. évf. számára.
- Telkes Mihály, Módszeres Számolókönyv és Mértan**
a IV—V. évf. számára.
- „ „ **és Novák Mihály, Módszeres Számoló-
könyv és Mértan**
a VI—VIII. évf. számára.
-

Heckmann István, *Lyra hangjegylüzet.*

Jelinek—Maule, *Földrajzi atlasz.*

Kovács—Osztényi, *Református vallástani kézikönyv I. (alsó oszt.)*

„ „ „ „ „ II. (felső oszt.)

Kovács—Soós, *Református vallástani kézikönyv.*

Kosztolányi, *Mérestan.*

Osztényi József, *Magyar nyelvtan* II. oszt.

„ „ „ „ III. oszt.

„ „ „ „ IV—V. oszt.

„ „ „ „ VI—VII—VIII. oszt.

Pálesch Ervin dr. — Banai Tóth Pál, *„Hazánk,” olvasókönyv*
VI—VII—VIII. oszt. számára.

Schneider—Trnavský, *Énektan* I. rész III—IV. oszt. számára.

„ „ „ „ II. „ VII—VIII. „ „

Telkes Mihály, *Ábécés könyv.*

„ „ *Fali olvasótáblák az Ábécéskönyvhöz, 6 tábla ke-
mény lemezre vonva. Vezérkönyv ingyen.*

„ „ *Módszeres számolókönyv* II—III. oszt. számára.

Vesselý, *Metodická cvičebnica jazyka slovenského, I. diel* a magyar
népiskolák III—IV—V. oszt. számára.

Orbán Gábor dr. és Mendreszóra Miklós, *Az új szlovák helyes-
írás szabályai* rövid nyelvtani áttekintéssel és
szótárral (magyarok számára).

Bevezetés céljából ingyen küld a kiadóhivatal mutatvány-példányt.

K Ö L C S Ö N Ö K

állami, városi, községi, tanárok, tanítók, nyugdíjasoknak kényelmes havi térlesztésre, **minden ingatlan biztosíték nélkül, olcsó kamat mellett**, gyorsan és különösen folyósíthatnak.

Írásbeli érdeklődésekre, részletes információ és általános nyomtatott kölcsonfeltételek Ké 3 választékyeg ellenében.

BUDAY VINCE **Nové Zámky**

hitel és biztosítási irodája

Városház-utca 8. Iványi vendéglő mellett. — Telefon: 169.

Kézzelhímzett fehérneműt, ágyneműt, asztalneműt és **teljes menyasszonyi kelengyét** csakis jó minőségben és legolcsóbb árak mellett szállít

Fried Sándor

Bratislava

Vadász-sor 8.

Piešťany

Müsiarska 11.

Tanító Uraknak és b. családjuknak *kedvező fizetési feltételek*. Kivánatra dústartalmú mintagyűjteményemet díjtanul és vétel-kötelezettség nélkül bárhol bemutatom.

Ha iskolájában az írást és olvasást még nem a legmodernebb pedagógiai elveken felépült és mindenütt bevezetett

TELKES-féle színes A B C

alapján tanítja, úgy azt ezúton ajánljuk a következő tanévre, mert általa a fenti tárgyakat csak játszva fogja tanítani.

Vezérkönyv ingyen.

Fali-Olvasóablák az együttes olvasáshoz.

6°/_o a Magyar Tanítók Háza alapja javára.

A róm. kath. Egyházi Iskolatanács **29|927. sz. rendeletével a róm. kath. felekezeti iskolák részére engedélyezve.**

Megjelent

Telkes Mihály: **Módszeres Számolókönyvének**
(2.—3. évf.) **folytatása.**

Telkes Mihály: **Módszeres Számolókönyv és Mértan**
a 4.—5. évfolyamok és

Telkes Mihály—Novák Mihály: **Módszeres Számolókönyv és Mértan** a 6.—8. évf. sz.

Az új tanterv szerinti teljes anyag. Több mint 2000 gyakorlati példa. Módszeres levezetések. A gyakorlati számításhoz szükséges táblázatokkal. ∴ ∴ ∴ A fenti könyvek kaphatók:

ACADEMIA könyvkiadó vállalatnál **Bratislava,**
Grössling-u 34. és minden könyvkereskedésben.

Első Moravai Hangszergyár
Lídl József Brünn
Krautmarkt 10.

Világhírű hangszerek az ismert legjobb kivitelben.
 Részlelfizetésre is. Tanító uraknak rabatt-kedvezmény.

Legszébb

női

kosztümök, köpe-
nyek, eredeti pá-
risi modellek után,
legdivatosabb és
legjobb minőségű
anyagokból mégis
a *legolcsóbban* csakis

CSONKA

női divatterméhen

KOMÁRNO, Jókai-u. 15.

Az összes iskolai faliképek,
térképek, globuszok, fizikai
szerek, kiönmözt állatok,
tanonciskolai szakrajz-
gyűjtemények és egyéb

**szemléltető
tancszközök**

legkedvezőbben kaphatók

INDUSTRIA

tanszervállalatnál

Bratislava, Grössling-u. 93.

Katalogus kívánatra ingyen.

Érettségi vizsgálatra készülők figyelmébe!

Tanítói és gimnáziumi érettségi vizsgálatokra előkészít
középfiskolai tanár Bratislavában.

Cím a kiadóban.

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kaphatók tankönyvek, ijjúségi és tanítói könyvtári könyvek. Papíráruk, írószerek, rajzeszközök
stb. Irodai és iskolai felszerelések. Töltőtollak. Írógépek. Kották, zeneművek stb.

Szindarabok és kabarétréfák kölcsönzése.

Elyvállalunk könyvek köttetését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára százalékat adunk.

A „Magyar Tanító“

tanügyi közlöny

leszállított hirdetési díjszabásai:

Egyszeri közlésnél:		Engedmények:	
1 egész oldal . . .	100 Kč.	3×-i közlésnél . . .	15%
$\frac{1}{2}$ " . . .	60 "	6×-i " . . .	20%
$\frac{1}{4}$ " . . .	35 "	12×-i " . . .	25%
$\frac{1}{8}$ " . . .	20 "	24×-i " . . .	30%
Évi hirdetéseknel:		Pályázati hirdetések:	
1 évre 1 egész oldal	1200 Kč.	Szavanként	40 f.
1 " $\frac{1}{2}$ " . . .	600 "	Vastagabban szedett szó	60 "
1 " $\frac{1}{4}$ " . . .	400 "		
1 " $\frac{1}{8}$ " . . .	250 "		

A hirdetések szövege, a terjedelem és időtartam megjelölésével a „Magyar Tanító“ kiadóhivatala címére Komárno, községi elemi iskola küldendők. *Kiadóhivatal.*

Mielőtt **BÚTORT** vesz, okvetlen nézze meg a Republika egyik legnagyobb bútorgyárának legnagyobbított fióktelepét. **HEIDÜK BÚTOROK**

Lászlónál a cipőgyár udvarában **Érsekújvár.**
Kostolná-u. č. 16.

100 szoba, konyha és előszoba állandóan raktáron. — Keményfa hálók már 2000 Kč-fól egész 14.000 Kč-ig 100–200 Kč havi részletfizetésre is.

THONET BÚTOROK ÓRIÁSI VÁLASZTÉKBAN.

Egyesületünk tagjai elegánsan és jutányosan öltözködnek, ha **KOPRDÁNÁL**

LÉVÁN, Stefanik-u. 14. — csináltatják ruháikat.

Angol és belföldi szövet különlegességekben nagy raktár. Jó anyagból kellemes a ruha és tartós. — Jó ruhát öröm viselni!
Hosszú és rövid városi bundák jutányos áron. Pontos és figyelmes kiszolgálás.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők:
Boross Béla tanító, Alsószeli. (Dolnie Saliby, via Galánta)

A kiadóhivatal ügyelt (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** központi ellenőr intézik.

Jókai-könyvnyomda, Komárno

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

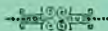
Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják. *Felelős szerkesztő:* Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké. *Társszerkesztők:* Hirdetések díjszabás szerint.

Gáspár János, Uhereczky Géza, Willand János.

TARTALOM:

Oldal:

<i>Szepcsi Gyula: Arany János, a tanító és tanár</i>	781
<i>Bencsik Jenő: Korunk cselekvő iskolája</i>	788
<i>Dr. Borika Géza. Dramatizálás a cselekvő iskolában</i>	792
<i>Oye: Megoldandó feladatok</i>	794
<i>Egyesületi élet:</i>	798
<i>Természettudományi rovat</i>	801
<i>Krónika:</i>	804
<i>Különlélek</i>	808
<i>Kiadóhivatali üzenetek</i>	814
<i>Hirdetések</i>	814

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Saliby, via Galánta) — **Kiadóhivatal:** Községi elemi iskola Komárno. — **Az egyesület elnöksége:** Kovács Alajos központi elnök, Negyed. — **Titkárság:** Vásárhelyi Károly főtitkár, Komárno. **Nemcsik Béla** titkár, Hetény. — Tanácsot kérő leveleket a központi elnök címére kell küldeni. E levelekben közölni kell a tagsági számot.

A hírlapjegyek megszámolására a bratislavai posta- és távírdai igazg. 3006/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELJESEBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

reálgimnáziumi tanár, ismeri szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Köztársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondatánát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

**A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA
új helyesírás szabályait.**

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára fűzve KÉ 53.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 60.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál
Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a lapok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké

Társszerkesztők:

Hirdetések díjszabás szerint.

Gáspár János, Uherezky Géza, Willand János.

Arany János, a tanító és tanár.

A mindennapi élet sietségében, a körülöttünk tornyosuló vészekkel való szörnyű tusakodásunkban hallgasson el egy percre az idő. Álljunk meg mindnyájan egy pillanatra meghajtani emlékezésünk lobogó fáklyáját a magyarság egyik legnagyobb költője, Arany János halálának 50 éves évfordulóján. Ez év október 22.-én délelőtt 11 órakor lesz ötven esztendeje, mikor végsőt dobant az a szív, melynél magyarabban még nem érzett földi teremtmény, utolsót emelkedett az a kebel, melynek egyetlen éltetője volt: a tiszta, maradék nélkül való szeretet. Kevesen élnek és emlékeznek arra a gyászra, mely e szent öreg eltávoztával a magyarságra borult, aki tényleg „dalt érdemelt, mert költő, könnyet, mert szeretett”. Most, halálának ötvenedik évfordulóján számos arra hivatott méltatója fog megemlékezni költői nagyságáról, munkásságáról, hatásáról. Minket azonban e kegyeletes megemlékezések mellett legjobban Arany Jánosnak a 2 évi nagyszalontai praeceptor, ugyancsak 2 évi ugyanottani conrector, végül 8 évi nagykrösi tanári ideje érdekel. Sajnos, éppen ezen időkről nagyon kevés feljegyzés maradt reánk, s a mi maradt is, inkább költői fejlődésére, mint pedagógiai működésére derít világotosságot.

A XIX. század első negyede politikai és irodalmi fellendülésünk olyan iramát mutatja, mely egész közéletünket új gondolkozásra, tágabb szemlélődésre, demokratikusabb felfogásra indította. A francia forradalom eszméi útát találnak hozzánk is,

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számmal**

Kazinczy szelleme felgyújtja nyelvünk megszeretésének, művelésének lángját. Nem szégyen többé nemzeti nyelvünkön beszélni, a nép, a népies jön divatba. A jobbágyok felszabadításának gondolata már ott csirázik a lelkekben, csak megtestesítésre vár.

Ilyen külső körülmények között született 1817. március 2.-án Arany János és ilyen politikai beállítottság idején élte le gyermekkorát is. Édesapjának, Arany Györgynek tizedik gyermeke volt, ki igen nehéz testi munkával szerezte meg a mindennapra valót. A család belső élete, melynek a költő a Családi kör című versében oly örökre maradandó emléket állított, sokban különbözött a hasonló alacsony sorsúakétól. Arany György habár nemességét bizonyítani nem tudta, apától nyert szájhagyomány alapján magát mégis a kiváltságos osztályhoz tartozónak számította. Míg ez egyrészt bizonyos büszkeséget kölcsönzött a család tagjainak, másrészt a sorsnak ily mostoha fordulata fájó szenvedést is okozott.

A nem jobbágyi származás az Arany család belső életét finomabbá, a családtagokat egymáshoz önzetlenebbé tette és a jobbágy-családoktól eltérőleg a családi életben bizonyos gyöngédséget termelt ki. Arany János testvérei között a legkisebb, „a vakarcs” volt. Minden családban a legkisebb részül szüleinek, testvéreinek megkülönböztett szeretetében és kényeztetésében. És a családi élet e sajátja Arany János egész életén meg is látszik, mert úgy költői, mint közéleti pályájának nincs egyetlen momentuma sem, melyből a szeretet iránt való szinte olthatatlan szomjúsága ne látszanék, nincs egyetlenegy gondolata sem, mellyel e szeretetet szinte mértéken túl is ne árasztotta volna mindenfelé. A család szemefénye volt ő otthon, a mindenki által kimélt, szeretett reménység, kitől apja is titokban a család szerencséjének fényesre fordulását várta. Az állandó megkülönböztetés következtében fejlődött lelke oly mimóza-érzékenysévé, mely a legkisebb külső hatásra azonnal reagált.

Szülőhelye, Nagyszalonta, tipikus parasztváros, a Hajdúság szélén fekszik. Itt szélesül beláthatatlan síksággá az Alföld. Az akadály nélküli látás, a végtelen pusztaság, népét álmódzóvá teszi. Szalonta évszázadokon állt útjában a dúló, rabló, égető török-tatár hadnak, torkában a köpönyeget váltogató nyugtalan hajdúknak. A vallásháborúk, a kuruc-labanc korszak mozgalmi sém hagyják érintetlenül. A hadak kívánságára sokszor kell a

lakosságnak kiteremteni a ruházatot, élelmet s e sarcolásoknál akár ellenség, akár jóbarát, nem szokott túlzott udvariassággal eljárni.

A évszázadokon át tartó feszült élet, a holnap feletti állandó reszketés az egész lakosságot különösen érzékeny lelküvé formálta, a szenvedés fogékonyá tette a mások bajának felismerésére és enyhítésére. A helyhezkött foglalkozású lakosság, habár kereskedelmet nem üzött is, tudója volt az akkori világ minden nevezetesebb eseményének, mert a folytonosan vándorló, náluk megszálló csapatok hozták-cserélték a híreket. Ez a körülmény a város érdeklődési körét fejlesztette, kritikai látókörét szélesítette. Ahol pedig katonaság megfordul, elkerülhető-e a nóta, a vig adomázás? Elmaradhat-e a büszke vetélkedés, az egymás túllicitálására törekvő kötekedés? Talán a nagyszalontai piacon is felzendült a Szepessy Pál talpasainak ajkán a lietykén kérkedő tábori dal: „Te vagy a legény, Tyukodi pajtás!”, talán ott is hallatszott a lahota a nagyokat hazudozó, ellenséget kerülő Kucug Balázs dicsekvései felett? A helyi hagyományok még azt is tudták, hogy Nagy Lajos király híres-neves vitéze, Toldi Miklós, szintén városuk szülőtte volt.

Arany János megkülönböztetett családi élete ellenére is elválaszthatatlanul a néphez tartozott. Népies, és hamisítatlan volt környezete, a beszéd, melyet a szülei házban hallott, a hagyományok, melyeknek apja útján tudója lett. Később, mikor a magyarság legnagyobb költőjévé emelkedett, onnan szerzett kincseit szórta szét.

Korán megmutatkozott a tudás iránt érzett szomjúsága. Apja még zsenge gyermekkorában megtanítja az olvasásra, mégpedig elég tragikus körülmények között, mert a kis Arany János leégett házuk hamujába rajzolgatja ujjacskáival az első betűket. 11 éves korban nyilvános iskolába kerül Nagyszalontán. Úgy látszik, haladásával túlszárnyalja kortársait. Apjának is feltűnik, hogy otthon a Bibliát és a régi költők, Gvadányi, Haller, Csokonay verseit olvasgatja. Már 13 éves korában praeceptor lesz az otthoni elemi iskolánál.

Különös intézmény volt az annak idején. A tanítás még akkor a minél több könyv nélkülezésből állott. A felsőbb osztályokkal a rector foglalkozott, a kisebbekkel a deákok, vagy praeceptorok, akik tanítványaik előtt hangosan olvasták a feladott leckét, mit azok utána kiabálva tanultak meg. A praecep-

tor fáradságáért minden nap más-más házban kapott ebédet. Ezt nevezték quociának.

Erre a keserű kenyérre került Arany János 13 éves korában. A praeceptorság ideje alatt tanítója többször unszolja az apát, hogy nagyreményű fiát adja a debreceni Kollégiumba s hogy ott könnyebben haladhasson, a latin nyelv alapvonalait is elsajátíttatja vele.

1833. december havában viszi Arany Jánost a vásáros szekér az ígéret földje, a debreceni kollégium felé. Vékony ruhácskában, zsebében édesapjának nagyon csekély pénzbeli útravalójával kuporog a sápadt arcú fiatal ember a szekéren. Most halad végig először a beláthatatlan sík pusztán... Eddig csak körvonalit látta, csak képzeletében rajzolta meg azokat a helyeket, melyek költői olvasmányaiban előfordultak. Eddig a debreceni kollégiumot is csak lelkének meglevenítő képessége rajzolta elébe. Ki tudná leírni örömét, mikor a nagy kollégiumot megpillantotta, melynek, ime, ő, a jobbágygyerek, a világ el-esettje, szintén diákja lesz?

Sajnos, az öröm nem tart sokáig. Hiába volt szorgalma és kitartó buzgalma, az a pár forint, melyet gondos édesapja a szájától megvonva adott, nemsokára elfogyott s tanulmányait nem volt miből folytatnia. A kollégium maga is szegény volt, jól tanuló diákjai fölös számban is jelentkeztek a stipendiumokért: Arany János pénztenül, hajléktalanul elhagyatva állott Debrecenben. Az iskola igazgatósága tanácsolta neki, hogy más szegény tanulók példája szerint vállaljon valahol tanítói állást s 1—2 év után, mikor ott falun megfelelő összeget sikerül neki összegyűjtenie, jöjjön vissza a kollégiumba, tanulmányainak folytatására.

Igy Arany János 1834. márciusában Kisújszállásra megy tanítónak. Hogy mit tanultak kicsiny tanítványai Arany Jánostól, arról, sajnós, feljegyzés nem maradt. De aki a költő származását, lelki tulajdonságait ismerte, annak könnyű következtetni, hogy soha gyermeksereg még szeretetteljesebb kézben, gyöngédebb vezetés alatt nem volt, mint a kisújszállási tanító növendékei az 1834. iskolai évben. Az a meleg gondoskodás, mellyel őt otthon szülei és testvérei elhalmozták, mind megkésztetve szállott kis tanítványaira, az a ragaszkodás, mely későbbi életútját is jellemezte, elfáradhatatlanul melegítette tanítványai körében is.

A fiatal Arany Jánosnak itt különös szerencséje is akadt. Az ottani rectornak, Török Pálnak, szép könyvtára volt, melyre a 17 éves ifjú teljes tudományszomjjal veti magát. Itt próbálkozik franciául is megtanulni. mégpedig egy latin nyelvű grammatika segítségével. Az ambíció feszíti tetterejét. Érti, hogy neki másnak kell lennie, mint embertársai. Bensejében valami bimbózik, sarjad, csak azt nem tudja, hogy mi? A praeceptor lakás egyetlen földes szobáskája sokszor éjfélén túl is világos, az ifjú, Csokonay hatása alatt, kómikus eposzt ír, majd rémes lovagregékkel kísérletezik. De nem, mindez nem az igazi. A zseni kialakulásához még hiányzik valami: a szenvedés.

Egy év múlva ismét Debrecenben találjuk. Ez a korszak lelkének vívódását mutatja. Kerces, kutat, melyik az a tér, ahol ő nagyot alkothat. Külső élete is rapszódikus. Társaitól csaknem izolálja magát. Vagy a szabad természetben gyönyörködik, miközben festőnek képzei magát, vagy olvasmányaiba temetkezik s mindenféle művek hihetetlen tömegét fogyasztja. Aztán felcsap vándorszínésznek. Itt keserves csalódás éri. Az érintetlen lelkületű, a naivsáigig hiszékeny ifjú csakhamar észreveszi, hogy lumpok közé került. „Az öntudat kigyói, szegény apám sanyarú nyugtalansága éjjel-nappal martak”, írja e szomorú idejéről.

Az érzékeny lelkületű ifjú ugyancsak itt ismerkedik meg elsősorban a szerelemmel is, mely keserves csalódásba torkollik. A társulat szubrettje, Klárcsi kisasszony, volt az a szerencsés, aki „szívét hevíté”, de az ifjú segédszínész oly bájos-naivan viselkedik, hogy szíve szerelme megbántva becsapja előtte a szállásául szolgáló sóbalt ajtaját.

Pályájában és szerelmében való csalódása Mármaroszigetről a szintársulattól való szökésre indítja. Otthon rokonai, barátai szemrehányással illetik, szeretett apját megvakulva találja, anyja, Megyeri Sára, hazaérkezése után pár hétre váratlanul meghal. Sőt vándorlása idején maga is meghül és betegnek érzi magát. A sok csapástól megtörve, ismerőseitől visszahúzódva csendes munka közt él. Kollégiumi ismereteit gyarapítja, nyelveket tanul.

Ugyanez év őszén, 1836-ban, megválasztják a nagyszalontai algimnáziumhoz tanítónak, conrectornak. Nem rendes óradói, hanem a szükséghez képest kiegészítő állás ez. Bár megválasztása előtt az esperes kijelentette, hogy „bizony Szalontán

komédiás nem lesz tanító", ennek ellenére kötelességérzetével, szorgalmával, mindenki iránt érzett szeretetével csakhamar meghódítja a sziveket. Valószínűleg e hódításban sok része van tanítványai rajongó lelkesedésének is, kik a fiatal, 22 éves tanárban részint a velükérvő és megértő ifjú barátot, részint a szépért rajongó ábrándos lelket szerették.

Széchenyi, Kossuth reform mozgalmi ez időben új elvekkel telítik a levegőt. A közélet sohasem hallott új eszméktől hangos, a hatalom részéről mindenfelé a vihar előtti szélcsend érezhető. A demokratikus áramlat új erőre kap. Mindezeket ki érezné meg jobban, mint a zsendülő ifjúság? Bár a szalontai diákok csak algimnáziumot frekventálnak, de 15—16 éves koruk ellenére ez eszmék lelkesedéssel töltik el lelkeiket s a felszabadulás utáni vágyukban, e keresésben, ki lehetne méltóbb, avatottabb vezérük, mint a volt debreceni diák, Arany János, ki velük Kazinczy, Csokonay, Vörösmarty, Kölcsey munkáit ismertette meg.

Ő maga sem marad tétlen. Barátja, Szilágyi István, tanár, folytonosan biztatja, buzdítja, de egyelőre csak íróasztala számára ír.

1839-ben a jobb jövedelmű városi aljegyzői állásra választják meg. Ez állás nyugalmasabb élettel kecsegteti, sőt oly jövedelemmel biztat, melyre már meg is lehet nőszülni. 1840. novemberében feleségül veszi Ercsey Juliannát, kívül igazi boldog házasságot él.

1844. egyúttal fia születésének az éve, mikor költészete újult erőre kap. Titokban a Toldit írja, melyet a nyivánosság előtt megelőz az Elveszett alkotmány pályadíj nyérése.

1846. nyarán elkészül a Toldi. Arany János beküldi a Kisfaludy Társaság pályázatára s az ismeretlen községi jegyző 1847. január 23-án megnyeri a jutalmat. A költő dicsősége egyszerre eléri a tetőpontot. Az egész ország ujjongva üdvözli, Petőfi Sándor verset ír hozzá, majd meglátogatja. Hatása szinte beláthatatlan, felmérhetetlen.

Az 1848/49-es években honfitársaival együtt résztvesz a nemzeti szabadság kiküzdésében, előbb mint nemzetőr, később, mint a belügyminisztérium tisztviselője. Itt éri a világosi fegyverletét. Állás, kenyér nélkül kerül vissza Nagyszalontára s eleinte az oroszok elől a környéken bujdosol, majd 1849. végén Kenyeres János ottani szolgabírónál irnokoskodik. E silány kenyéretől is meg kell válnia s nevelőnek szegődik Gesztre,

Tisza Domokos mellé. Innen hívja meg a nagykörösi ref. egyház-tanács a kollégiumhoz tanárnak.

Életének itt töltött 8 éve úgy költői tehetségének izmosodására, mint testi nyugalmának feltalálására kitünő hatással volt. Tanártársai, Szilágyi Sándor, Szász Károly, Salamon Ferenc, Mentovich Ferenc, az egyszerű, szinte félnék Aranyt rendkívül szerették.

Bár ő nem érzi jól magát a „homokos és salétromos Kanaánban“, vágyódik vissza Szalontára, de azért állandóan dolgozik és képezi magát. Itt készül a „Nagyidai cigányok“ c. víg éposza, melyben az 1848/49-es szabadságharc kicsinyességeire mutat rá szelid gúnnyal. Azonban a seb még nagyon friss és fájó, ezt a munkáját sokan nagyon zokon vették és miatta számos támadásnak volt kitéve. Az 1853. és 55. évet balladaéveknek nevezhetjük, 1854-ben készült el Toldi estéjével.

Nagykörösi évei alatt mutatkozik be Arany, mint pedagógus. Csodálatos tanítási módszerével nem csak diákjait, de tanítványait is bámolatba ejti. Az a mélyen érzett jószág és szeretet, mely a költő lelkiéletének főjellemvonása, a tanári katedrán virított ki teljes pompájában. Arany János erős ítélőképessége ellenére is elnéző és megértő tudott lenni a gyöngéssel szemben. A hibát nem hallgatta el soha, de keresvén-kereste a jót és azt örömmel dicsérte meg. Ha az elébekerült diák-munkában csak 2—3 ügyes fordulatot talált, azt elismeréssel idézte, de a hibák feltalálásában nem tobzódott.

Az ifjúság külső és belső életében azonban bölcs szigorral üldözte a nyegleséget, a pongyolaságot, az álhazafiasságot. Minden lelki nagysága mellett ő a nép embere maradt. Nemes, szerény, egyszerű, ki mindenkor visszavágyódik a természethez, a kisváros egyszerű viszonyaihoz, hogy annak élhessen, amit a legjobban szeret: a költészetnek és családjának. Ily családias erényekre, ily átlátszó egyszerűségekre neveli a nagykörösi diákokat is. Miképen ő minden retorikai virág nélkül tud lelkesedni és szeretni, az abszolutizmus szomorú korában ilyen hazaszeregetre inti az ifjúságot is. Életének súlyos megpróbáltatásai, álmodozásra, tépelődésre hajlamos lelke szelid mélabúra indítja. De nem adja át magát e hangulatának, küzd ellene, önzés volna mindig a saját bújával foglalkozni. Neki példát kell mutatnia, mert ő nevelő. „És senki sem érezte át erősebben a szépet és nemest e szomorú földön, mint ő“.

Kiváló tanári erényei még józansága és realizmusa. Nemzeti sajátosságunk a realizmus, mely nála a szemlélődés egyéni alaposságával is társul. Költői alkotásaiban is mindenkor az aprólékosságig pontos részletekre törekszik: ez jellemzi tanári működését is, bár ez aprólékosság sohasem sekélyesedik el a pedantéria kicsinyességeibe. Józansága nemcsak hivatali és magánéletében, de költészetében is méltóképen korlátozta cselekedeteit és megnyilatkozásait.

Nagykörösről való távozása után előbb a Kisfaludy Társaság igazgatója, majd az Akadémia tagja, később titkára lesz. Elér minden földi dicsőséget, melyet egy szegény ország nagy fiának adhat. Költői hírnevét az ország határain túl is ismerik, nemes egyszerűségét, szerénységét mindenütt becsülik. Szeretett leányának, Juliskának, váratlan halála búskomorságba ejti, melyből csak a Shakespeare-fordításokban talál menekvést. Kedélye azonban sohasem gyógyul meg teljesen. Élete végén, 1879-ben, még egyszer fellobban a lángelme s megalkotja egyik legkiválóbb remekművét, Toldi szerelmét. 1882. október 22-én fejezi be áldásteljes életét.

Arany és Petőfi egy páratlan intenzitású művelődési fázis fényforrásai, melyhez az általános európai kultúra lendülete is társult. Hatásuk sok fényt és meleget hozott a kétségek közt hányódó magyar közéletre. A későbbi évek alatt, igaz, ez a fény növekedett, de a meleg észrevehetően megfogytakozott. A művelődés fősodra más irányba vitte a magyarságot, de Arany költői jelentősége ezzel semmit sem veszített, sőt csak növekedett, mert műveiben általános emberit alkotott, melyeknek az idő folyása nem árthat.

Szepesi Gyula.

Korunk cselekvő iskolája.

Az öntanítás. A globális módszer.

Napjainkban erős mozgalom észlelhető az iskolaügy terén. Ezen mozgalom az amerikai és angol iskolákból indult ki és mind nagyobb tért hódít Európa és Amerika országaiiban. A tanítás, mondjuk az egész iskolaügy megjavítását követelik ezen mozgalom úttörői a következő okok alapján: Az iskolában a gyermek a fontos. Az iskola van a gyermekért és célja, hogy a gyermekből a kornak megfelelő embert neveljen. Ez azonban csak úgy valósulhat meg, ha az iskolát átalakítjuk, még pedig

úgy, hogy a gyermek mutassa meg a tanítónak, hogyan foglalkozzék vele, a tanító kövesse a gyermeket, ne pedig a gyermek a tanítót. A gyermekben ezáltal fejlődik a munkakedv és az öntevékenység, amellyel ismereteinek legnagyobb részét saját munkájával szerzi meg. Meg kell valósítani a kornak megfelelő cselekvő iskolát.

Az 1930-ban kiadott elemi iskolai új tanterv a cselekvő iskola szellemében készült. Állításom igazolására a következőket idézem a tantervből: „Azon iskola helyett, amelyben a tanulók csak emlékezteti tanulás útján szerezték ismereteiket, az új tantervvel meg kell valósítani a cselekvő iskolát, amely tervszerűen fejleszti a tanulók összes testi és lelki képességét, növeli azok közreműködését és találékonyságát és arra irányul, hogy minde nélkül saját munkájukkal szerezzék meg az élethez szükséges állandó ismereteket és ügyességeket”. Az iskolában tehát a tanulóknak dolgoznia kell. Az ismeretek megszerzésében részt kell vennie, még pedig oly módon, hogy öntevékenysége a legnagyobb mértékben előtérbe nyomuljon. Magunk is örülünk, ha valamit ügyesen megcsinálunk s igyekszünk saját munkánk által még több ismeret vagy tárgy birtokába jutni. Hagyjuk meg gyermekeinknek is azt az örömet, hogy önmagukat tanítsák.

Az utóbbi években az iskolák már kezdenek átalakulni dolgozó, vagy munkaiskolává, azonban még mindig sok a gépies tanulás. Ezt akarja kiküszöbölni, illetőleg amennyire lehet, csökkenteni, az új tanterv, midőn így intézkedik: „Az ismereteket nem csak gépiesen kell összegyűjteni, hanem a tanulóknak meg kell adni a munkamódszerek alapjait, hogy az életben maguk tovább tanulhassanak és művelődhessenek”. Vagy pedig: „A cselekvő iskola szabályszerint nem ad a tanulóknak kész anyagot, hanem csak vezeti őket, hogy amennyire lehet, saját munkájukkal szerezzék meg”. A tanterv világosan megmondja, hogy a cselekvőiskola fontos kelléke az öntanítás, azaz öncselekvés.

De csakis azon esetben lehet megvalósítani az öntanítást, ha a tanítás megfelel a tanuló egyéniségének. Az egyénnek megfelelő tanítást követel a tanterv is: „Az iskolai tanítás minden fokon tartsa szem előtt a tanuló lelki fejlődését és legyen, amennyire a tömeges tanítás megengedi, az egyénnek megfelelő, azaz alkalmazkodjék az egyes tanulók sajátos képességeihez, érdekeihez és szükségleteihez”. Eljutottunk tehát az öntanítás

szükségletéhez, a tanuló egyéniségének megfelelő tanításhoz. Meg kell ismerni tanítványainkat egyénenként és egyéniségüknek megfelelően kell őket tanítani.

A tanulók egyéniségének megállapítására ma már sikeresen használják a tesztek. (A teszt angol szó; a magyarban vizsgálat, ítélet, próba szó felel meg a legjobban.) A tesztek szóbeli vagy írásbeli kérdések, illetőleg parancsok, amelyeket minden tanuló másképen old meg, vagy teljesít. A különböző egyéni megoldásokból azután megismerjük a tanuló egyéni tulajdonságait, melyek összessége képezi a tanuló egyéniségét. Legáltalánosabbak a Binet-Simon-féle tesztek, melyek 3—14 éves gyermekek értelmi fejlettségének, tehetségének megállapítására készültek.

Ezeket a tesztek a legtöbb nemzet számára és követelményeinek megfelelően átalakították, mint pl. Éltés Mátyás Magyarországon, Pňrhoda Vencel dr. és Žofka Ludmilla nálunk.

A tanulókat tesztelésnek vetjük alá s észrevevesszük, hogy tehetségileg három csoportra oszlanak és pedig a tehetségesek, közepesek és tehetségtelenek, tompaelméjük csoportjára. Eddigi egyéni megfigyeléseink alapján is észrevehettük e csoportokra való tagozódást, de az egyéni megfigyelést sokszor mellékkörülmények befolyásolják, a legtöbbször károsan. A Binet—Simon által kidolgozott és az egyes nemzetek értelmi fejlettségéhez átalakított tesztek alapján véghezvitt méréseredmények teljesen megbízhatók s tévedés, a tárgyilagosság befolyásolása elő nem fordulhat, különösképen akkor, ha az egyéni megfigyeléseket is célszerűen felhasználjuk a tesztelésnél.

A tanulók osztályokba való tömörítésénél a ma általánosan elfogadott elv szerint a 6 éves gyermek az I. osztályba, a 7 éves a II. osztályba stb. való. Ha azután az év folyamán kiderül valamelyik tanulóról, hogy nem haladhat társaival, akkor visszamarad és ismétli az osztályt. Megtörténik, hogy a nyolcadik évfolyamot a 2.—3. osztályban végzi 1—2 tanuló. Az ily szerencsétlen a gyakori ismétléssel beletörődik, hogy a következő év nem hoz semmi újat számára és fásult, közönyös lesz a haladással szemben. A tanító szívesen foglalkoznék vele, de meg nem teheti, mert akkor a tehetségesebb tanulói szenvednek kárt. Tapasztalatból tudjuk, hogy magyarazzunk bár a legegyszerűbb módon, az új ismeretet mégis csak a tehetségesek fogják föl jól és értik meg helyesen. A közepes tanulók még némi pótlásokat várnak, a gyöngék pedig nézésükkel elárulják, hogy ők még nem

hódították meg az új ismeretet. A begyakorlásnál, ismétlésnél a tehetséges tanulók már nem érdeklődnek és különböző foglalkozást keresnek maguknak, hogy unalmukat elűzzék. Játszanak, olvasnak, beszélgetnek, súgnak a gyöngéknek, ami semmiképp sem támogatja az eredményes tanítást. Molnár Oszkár, a kolozsvári állami tanítóképző pedagógia tanára „Bevezetés a gyermektanulmányba” c. művében már 1913-ban ezt mondta: „A tanítás sikerét alig akadályozza más annyira, mint az egy osztályba verődött tanulók értelmességének sokszor nagyon is különböző foka . . . A gyöngék folyton akadályozzák az erősek előrehaladását, akiket untat amazok lassú ismeretszerzése”. Követeli az iskola ezen hibájának azonnali megszüntetését az értelmességi vizsgálat, tesztelés keresztülvitelével és e vizsgálat eredménye alapján kell azután a tanulókat csoportosítani, illetőleg osztályokat alkotni.

Legelső követelmény lenne a kiegészítő osztályok felállítása a tompaelméjű tanulók részére, ahol azok szakszerű vezetés mellett telébrednének tempultságukból. Az utolsó években nagy számmal szervezik a kiegészítő osztályokat, belátva azok szükségességét. A Csehszlovák közlársaságban az 1926/27. iskolai évben 175 kiegészítőosztály működött. Ebből 116 cseli (magában Prágában 24), 53 német, 3 ruszin, 2 szlovák és 1 lengyel. Magyar egy sem. Talán iskoláinknál nincs szükség kiegészítőosztályra? Hisz akkor gyermekeink értelmességével kérkedhetünk. Sajnos, sok oly tanulónk van, kiknek kiegészítő-osztályt kellene végezni, hogy teljes emberi öntudatára ébredjen.

Azonban a tanterv bő a gyöngeteghetségű gyermekek részére. Meg kellene állapítani, hogy melyek azon ismeretek, amelyre minden tanulónak mulhatatlan szüksége van és amelyeket a tanulók el is sajátítanak a cselekvő iskola szellemében. Decroly Ovidius dr. a bruxellesi L'Ermitage (Remetelak) nevű iskolájában 3—18 éves gyermekek tanulnak. A tanulókat nem életkor, hanem értelmi fejlettségük szerint csoportosítja, amit teszteléssel hajt végre. Decroly dr. vizsgálataival bebizonyította, hogy nemcsak a legfiatalabb, de a gyöngelméjű gyermekek is képesek az öntanításra.

(Folyt. köv.)

Ki éltét magasabb céloknak szenteli, ne várja, hogy önmaga fogja élvezni gyümölcsseit. Sok idő kell, míg a mag, melyet az emberiség mezején elhinténk, gyümölcsöket hozhat. *Eötvös József báró*

Dramatizálás a cselekvő iskolában.

Irtta: dr. Borka Géza komáromi gimn. tanár.

A cselekvő iskoláról, mint az oktatásnak és nevelésnek legújabb és feltétlenül helyes fejlődési fokáról a Magyar Tanítóban számos okos cikk jelent már meg, amelyek fölmentenek engem attól, hogy a cselekvő iskoláról beszéljek. Cikkemben csak egy olyan eszközről akarok szólni, amely a cselekvő iskolának, de bármilyen metódusú iskolának is, igen jó segítője lehet az ismeretek közlésében, az egyéniség fejlesztésében és főképp az előadás gyakorlásában.

Ez a kitünő eszköz a dramatizálás, az anyag szinpadszerű eljátszatása.

A gyermek figyelmét valósággal felcsigázza, értéktelen percipialás helyett átélést ad, fejleszti az előadókészséget, bátorságot ad a gyermeknek, magasabb fokú lelki képességeket mozgat, örökre bevési az anyagot a gyermek memóriájába és ami szintén nem utolsó: megtermékenyíti fantáziáját és ösztönzéseket ad neki a drámai szemléletre.

A dramatizálás abban áll, hogy az alkalmas tanítási anyagot az osztállyal eljátsztatjuk.

Praxisomban a dramatizálásnak három fokát különböztettem meg:

1. *Kötött szövegű dramatizálás.* A tanulók kész szöveget kapnak, pl. költeményt vagy kis szindarabot, amelyet megtanulnak és szinpadszerűen az osztály előtt előadnak. *A kis szindarabokban* a dramatizálás módja már adva van; megrendezésükhöz nem kell fáradság. Sikeresen előadhatók iskolai ünnepeleken is. (Ilyen kis szindarabokkal teli van a Szivárvány eddigi három évfolyama. És ha a kollégák kívánják, az ezutáni évfolyamokban is közlünk. Akár minden számban.) *Költemények dramatizálása* már kissé bonyolultabb. Kiírjuk és kiosztjuk a párbeszédet. Ezeknek elmondására bátor, jótorkú gyermekeket választunk. Az epikus részek elmondását pedig rábízunk a *szavalókórusra*. Minél több gyermek szerepel a szavalókórusban, annál hatásosabb és annál több gyermek számára jelent szereplést és beleélést. A szavalókórus legprimitívebb, de hatásos fajtája az, hogy a kórus a szöveget lassan, tagolva, monoton hangon elmondja, vagy inkább elénekli, persze egyszerre, hogy a szöveg érthető legyen. A pontoknál a hanggal leszállunk és megfelelő helyeken lélektani pauzákat tartunk. A szóló-szereplők hangjukkal, arcukkal és kezükkel, esetleg némi mozgással is megjártsák a tartalmat. *Kitünően dramatizálható ismert költemények* pl. Petőfi: A három fiú, Petőfi: Falu végén kurta kocsmá, a Kőmives Kelemen c. népballada. Arany: Tetemrehívás, Szondy

két apródja, Ágnes Asszony. Vrchlicky—Borka: A három lovas stb.

2. *Második, magasabb foka a dramatizálásnak a szabad szövegű játék, afféle kezdetleges comédia dell' arte.* Ez pedagógiailag annyival ér többet, hogy itt a szereplők maguk alkotják meg rögtönzéssel a szöveget. Az első fokon csak a memória dolgozott, itt már a teremtő fantázia! Pl. Elolvassuk Tompa versét a Jávorláról és utána kiosztom a szerepeket: Király, a három lánya, a pásztorfiú személyében. A király a katedrán ül, a lányok járkálnak a mesének megfelelően, a pásztorfiú az osztály másik végében ceruzájával furulyáztat. És a kis szereplők eljátszák a mesét saját szavaikkal, saját ötleteikkel. *Tessék megpróbálni és megfigyelni az osztályt: minden gyerek lázban ég és átéli a mesét!* Másik órán persze más szereplőkkel játszattuk el. Én a történelmet I. és II. gimnáziumban csak így tanítom. Elmesélem pl. Libusa történetét, azután lejátsszatom. Pompásan dramatizálható történelmi anyag még pl. Horymir története, a leányháború, Szent Vencel megöletése, Mátyás király anekdotái, a mohácsi vész stb. Az olvasókönyvek olvasmányai vagy a Szivárvány meséi rengeteg hasznos anyagot nyújtanak ehhez a magasabb fokú dramatizáláshoz. Kitűnők: Jókai: Melyiket a kilenc közül?, Gárdonyi: Göre jelenetek, Arany: Fülemile, Petőfi: János vitéz, stb.

3. *A harmadik, legmagasabb fokú dramatizálás az, amikor az osztállyal szindarab formában leírjuk a drámát.* Egy-két ilyen előadásban megmutatjuk nekik, hogy mi a párbeszéd, hogyan rögzítjük le a rendezői utasításokat. Ezt a fajta dramatizálást azért tartom legmagasabb fokúnak és legértékesebbnek, mert ezzel az egész osztály szigorú stílusgyakorlatot végez, hozzá szokik az események drámai meglátásához, a fantáziája és imaginációja belülről irányítva működik és főképp azért, mert így minden gyerek alkot: Micsoda várakozás előzi meg aztán a tanító bírálatát! Hát még mikor a legjobbat betanítatja a tanító és eljátszatja! Hát még, ha beküldi a Szivárványba és ott megjelenik! Ilyen lelki szenzációt, ilyen értékes ösztönzést nem igen tudnánk másban adni a gyermeknek! Hogy mit lehet ebből kihozni, utalok a Szivárvány III. évf. 5. számára, ahol az elsős gimnazista Kozmon Lászlónak oly talpraesett szindarabja található, hogy annál jobban nem is igen lehetne megírni. Az ilyen drámai meglátású gyerek aztán már maga is tud kigondolni szindarabtémákat. V. ö. Bardócz Laci III. o. gimnazista pompás darabja a Szivárvány III. évfolyamában. És ki tudja, nem nevelünk-e így egy új Herczeg Ferencet, Molnár Ferencet vagy egy híres filmírót!?

Próbálják meg Kolléga Urak a dramatizálást, sok örömük lesz benne és jó munkát végeznek. Tapasztalataikról aztán körünk beszámolót a M. T. hasábjain.

A zene a művészetek között a *genus femininumot* képviseli. Egy művészet sem áll oly magasan, mint ő. De egy se tud olyan mélyre sülyedni.

Lányi E.

Megoldandó feladatok.

L

A következőkben nem fogok 100%-ban új dolgokkal előjönni, hanem mindmáig megoldatlan problémákkal óhajtok foglalkozni, mint amelyek aktualitásukat nemcsak, hogy nem veszítették el, hanem mostani viszonyaink közt egyenesen megújnodva, az újszerűség köntösében kerülnek vitaesték, ankétek műsorára.

Ilyen pl. a középiskolai nevelés kérdése.

A közelmúltban Losoncon a gimnázium végzett növendékeinek egy csoportja e tárgyban ankétet rendezett.

Az ankéten szülők, pedagógusok, diákok tömegesen vettek részt. Az előadók (szlovákok és magyarok) egyöntetűen megállapították, hogy a középiskolai nevelés és oktatás mai formájában nem felel meg a pedagógia követelményeinek. A hibákat az ankét elé terjesztették.

Ezek egyike minket, népiskolai tanítókat, különösképpen érdekel. Az egyik előadó (ugyanabban az évben végezte a gimn. VIII. osztályát) azzal a súlyos váddal illette a mai gimn. rendszert, hogy nem nevel, hanem csak oktat, nem tanít, hanem csak előad.

Az előadásra reflektálva a gimn. egyik legképzettebb szlovák tanára az előadásnak fentemlített részéhez érve, egy ezideig a nagy nyilvánosság előtt leleplezett tényt állapított meg, amikor az előadói emelvényről, mint középiskolai tanár, beismerte, hogy a gimnázium tényleg nem nevel és a szónak a köztudatba idegződött értelmében nem is tanít.

Igen súlyos beismerés ez, amelynek súlyosságán nem enyhít, hanem csak a tanárok felelősségét igyekszik csökkenteni előadónak az a megállapítása, hogy ennek oka egyrészt a középiskolák óriási anyaghalmaza, másrészt a tanárképzés mai módja.

A népiskolai tanítók a középiskolai nevelésnek, oktatásnak eme nagy fogyatékoságaira már évekkel ezelőtt rámutattak, mert érezték és megállapították, hogy a népiskolai nevelés és a középiskolai nevelés közt hatalmas űr tátong. A középiskolai

felvételi vizsgákkal kapcsolatban rámutattak arra, hogy nincs meg a kapcsolat a népiskolák és a felvételi vizsga tananyaga közt, de hiányzik az átmenet a népiskolai nevelés és a középiskolai nevelési vagy tán inkább oktatási rendszer közt is. A népiskolákból a középiskolába lépett tanulók döbbenve tapasztalják, hogy népiskola és gimnázium az valami más. Ez a más-ság aztán sok gyermek lelkében káros elváltozásokat idéz elő és nem egy, a népiskola családi légköréhez szokott gyermek teljes egészében nélkülözve a nevelés és tanítás népiskolai formáját, önbizalmát és önmagát veszítve, sokszor már a felvételi vizsgán megbukik, s a gimn. alsóbb vagy felsőbb osztályaiban, avagy elvégezve a középiskolát, önmaga állapítja meg, hogy ő 8 éven keresztül a lelki torturák és bizonytalanságok sorozatán ment keresztül, nélkülözve a nevelést és tanítást.

Igy történt ez jelen esetben is!

(Arról zárójelben emlékszem, hogy akadnak — sajnos — olyan középiskolai tanerők is, akik a középiskolák eme másságának a tanulókkal szembeni kihangsúlyozásában élnek ki magukat tudat alatt, avagy tudatosan. Ezek a pedagógiának tudatos, avagy tudatalatti bűnözői.)

Ami a mia tanárképzést illeti, erről csak egy-két, de annál jellemzőbb tényről óhajtok megemlíteni.

A bölcsészettan hallgatók kötelesek ugyan előírt szemesztereken pedagógiát hallgatni pár órán keresztül, ez azonban nem lehet elégséges arra, hogy a pedagógiának alapos ismerői legyenek.

A tanári pályára készülőknek nincs módjukban a tanítást kellő mértékben gyakorolni hiszen tudtommal csak az utolsó VIII. szemeszteren végeznek gyak. tanítást gimnáziumokban, az elemi iskolai tanítási és nevelési módszereket pedig egyáltalán nincs módjukban megismerhetni.

A középiskolák megreformálásánál valahogy következetesen megfelelnek eme súlyos fogyatékoságok megszüntetését célzó intézkedésekről. Pedig a középiskolai tanárképzés, a nevelés és tanítás mikéntje elsőbrendű kérdésként kellene, hogy szerepeljen a középiskolák életében, mint mondjuk az, hogy a gimnáziumok melyik válfajában tanítsanak latinul és melyiken franciául.

Oldassék meg ez a fontosságában súlyos kérdés úgy, hogy a középiskolákon működő tanerők az előadói emelvényen és

mindenütt, büszkén mondhassák, hogy ők és rajtuk keresztül a középiskola betölti igazi hivatását: *nevel és tanít*.

II.

A tanítótársadalomnak azon tagjai, akik nyitott és látószemmel, érdeklődő figyelemmel kísérik önmagunk egymáshoz és a társadalomhoz való viszonyát, a korral együtjáró, vagy attól független, de elvitathatatlanul szomorú tényeket és jellegzetességeket állapíthatnak meg.

Megállapíthatják azt, hogy a tanító-egység minden, az eddig ismert eszközökkel, módokkal való fokozása hiú ábránd, meddő küzdelem s a tanító-egység fokmérője a legutolsó pár év alatt veszedelmesen alázuhant. Az összefogó áttekintés és előrelátás szeizmográfja pedig sejtelmes és rejtelmes erők indulásának erején rezdül nagyobb kilengésre, hogy a tanítóegységben végbe ment romboló — vagy tán csak tisztuló — rengés jelzése után az ismeretlen nyugalom állapotába merevedjék.

Szomorúan tapasztaljuk azt is, hogy a tanítóegység évtizedek óta tartó és a közelmúltban már jelentős eredményeket elért azon törekvése, hogy a tanítóegység társadalmi helyzetét, értékét emelje, váratlan és veszedelmes, nehezen legyűrhető akadályra bukkant. Ez irányú igyekezetünk teljes eredményének küszöbén megtorpantunk s nem kis küzdelmünkbe került már eddig is és fog a jövőben is kerülni az eddigi eredmények megtartása, a visszaesés, zuhanás veszélyének elhárítása.

A két kérdéssel szándékosan foglalkozom egyidőben és egymás mellett, mert úgy a tanító-egységet, mint a tanítók társadalmi értékelését egy és ugyanazon tényező veszélyezteti.

Úgy a tanító-egység, mint a tanítóegység társadalmi értékének leromlása a kísérleti rendszer szerinti tanító utánpótlással magyarázható. (Mert új tanító generáció rendszeres neveléséről magyar viszonylatban legfeljebb a jövőben beszélhetünk.) Ez a magyarázat csöppet sem erőszakolt, sőt a legtermészetesebb.

Túltéve magunkat e kérdés megtárgyalásakor az összes generációs és egyéb elméleteken, vizsgáljuk meg a mai tanító-társadalom rétegződését és megtaláltuk minden bajok eredőjét. Sajnos, ma már a rétegek rétegződéséről is beszélhetünk. Az államfordulatig a tanítóegység két nagy csoportra: az államiak és felekezetiiek (ez utóbbiak kath. és protestáns) csoportjára oszlott.

Ma a magyar tanítóegység egy nagy, de csak látszólagos

egységbe tömörült. A keret összefogó, az egység azonban csak látszólagos. Ma még hál' Istennek, az egységesség látszatát sikerült úgy-ahogy megőriznünk, azonban mindgyakrabban és és mind erősebb formában találkozunk ennek az egységnek a felszámolására gyürközőkkel és az egységet hirdetőikkel valamint az egységért dolgozókkal való leszámolásra fenekedőkkel. Nem beszélve azoknak hatalmas táboráról, akiknek minden tette, helyesebben tétlensége a tanító-ügyekkel szembeni érdektelenséget juttatja kifejezésre.

Jellemző, hogy az egységünk elleni támadást megszervezők soha sem tanítók. És szomorú, hogy a mások által kidolgozott tervek keresztülvitelére mindig vállalkoznak — tanítók.

Szomorú, de érthető! Törtetők, a köz érdekét az önérdek alá helyezők mindig voltak, vannak és lesznek. A sztratoszférát még csak most ismerjük, az érdekszféra azonban bolygóival egyetemben mindannyiunk előtt régen ismert. A múltban azonban az érdekszférának eme bolygói nem veszélyeztették a tanító-egységet annyira, mint ma, mivel a múlt tanítótársadalma egységesebb összetételű és így tömörebb, tömörségében rugalmasabb, ellenállóbb volt.

A múltban is meglévő rétegek ma önmaguk is rétegeződnek. A rétegek rétegei a következők: A múlt tanítóképzőjét végzettek, az abiturienek, az externisták és a ma tanítóképzőjét végzettek.

A tanító-egység szempontjából, valamint a tanítóságot megillető társadalmi hely megállapításának szempontjából is elengedhetetlenül szükséges az egységes tanítóképzés.

Az egységes tanítóképzésért tehát minden erőnkkel küdenünk kell. A jelen adottságaival pedig számolva, utat és módot kell keresni a ma tagadhatatlanul laza tanító-társadalomnak tömörítésére.

A tömörülés felé az ut egymás kölcsönös megértésén keresztül vezet.

A megértésnek előbb említett akadályait azonban csak akkor sikerül lebírnunk, ha a rétegek egymással szembeni merev álláspontjukat feladva, a maguk elé tűzött szent célok: az *egységes magyar tanítói szellem* és hivatás és ennek a szellemnek és hivatásnak másoktól megbecsülése felé *egyes irányban és egyes derékkal fognak haladni.*

Ime, egy megoldandó feladat, melynek nagyszerűsége meg-

érdemli, hogy megoldására minél többen és minél lelkesebb akarással sorompóba lépjünk, mert ne felejtjük, hogy a tanítóegységgel állunk vagy bukunk!

Azt hiszem, mindannyiunk szíve szerint szólok, mikor azt mondom, hogy mi, csehszlovákiai magyar tanítók, államunk nagy társadalmában rendületlenül állni és élni akarunk és ha akarásunk őszinte akkor fogunk!

Oye.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tanfelügyelői jubileum. A feledi járás tanítósağa ben-sőségteljes ünnepély keretében ünnepelte állami tanfelügyelőjének: Uram Jánosnak 30 éves tanítói, illetve tanfelügyelői jubileumát Rimaszombatban, szept. 27.-én, mely a polg. leányiskola torna-termében zajlott le. A szép ünnepséget a szokásos őszi értekezlet előzte meg, melyen az állami tanfelügyelő a mult iskolai év tanulságait összegezte, érdekes aktualitásokkal fűszerezvén elő-adását. A részletes tananyagbeosztás, órarend keretében is hasznos útmutatásokkal látta el kerülete tanítósağát, valamint anyagi ügyeink állásáról is tájékoztatott. A mult iskolai évtén véghezvitt testálások, méréseket Horváth Gusztáv kartárs fog-lalta össze s olvasta fel szlovák-, Farkas László pedig magyar nyelven. Vanicky kartárs az első osztálynak az össztanítását ismertette, mely heves vitát váltott ki. Majd szünet után a jubileumi ünnepség következett, mely közvetlen és meleg volt mindvégig s melyen frappánsan jutott kifejezésre az őszinte tisztelet és szeretet. Palásthy kartárs a szlovák-, Kovács Gyula pedig a magyar tanítók nevében mondott megható és kedves szavakat. Azután az ünnepelt első tanítványa állott elő s kö-szöntötte a jubiléant. Boza Lajos a tanf. tankerülete nyugdíjasai, Vesely rimaszombati polg. isk. tantestülete, Mázik László rima-szécsi esp. plébános az egyház nevében üdvözölte. Egy volt első leánytanítványa virágcsokorral kedveskedett. Novák László a Sváz-, Zelder polg. isk. tan. a Zus-, Hanes járási főnök a rimaszombati és feledi járás-, Rohn áll. tanf. az I. számú rima-szombati tanfelügyelőség-, Lovass Sándor rimaszécsi körjegyző a feledi járás jegyzői nevében köszöntötte. Uram János tanf. közvetlen, szívbe markoló szavakkal köszönte meg a nem várt ünnepeltetést, melyet fényképezés és nagyszabású közébed kö-

vetett a Tatra szállóban. Itt több tartalmas felköszöntő hangzott el, melyek közül megemlítjük a Hanes járási főnök, Papp, Boza, Gáspár, Boros, Zsiray stb. toastjait. A tanítószáz értékes emléktárgyakkal lepte meg szeretett tanfelügyelőjét.

Hrúz Samu, lévai tanfelügyelő jubileuma. Hrúz Samu, a lévai tankerület állami tanfelügyelője, most töltötte be pedagógiai működésének 35. évét. Ez alkalomból a tanfelügyelőt kerületének tanítószáz, nemzetiségi különbség nélkül, ünnepelésben részesítette. A széleskörű jubileumi ünnepély a lévai állami polgári iskolában zajlott le szeptember 28.-án a tankerület teljes számban megjelent tanítói, valamint a meghívott egyházak vezetői és más vendégek jelenlétében. Hrúz tanfelügyelőt küldöttség hívta meg lakásáról az ünnepélyre, ahol a garamújfalusi szlovák elemi iskola tanulói alkalmi dallal fogadták, míg a hölvenyi magyar népiskolások magyar dalokkal üdvözölték. Ezután Hromada János, polgári iskolai igazgató megnyitotta az ünnepélyt, majd Schimko, derzsényei igazgatótanító szlovák beszéddel köszöntötte a jubiléumot, s átnyújtotta a tankerület ajándékait. Sirotká, nyug. tanító, a szlovák nyugdíjas tanítók üdvözlését fejezte ki, Tóth István nyug. kántortanító alkalmi költeményét olvasta fel. A tankerület magyar tanítószázának nevében Beluch Imre, barsendrédi ig. tanító mondott üdvözlő beszédet, a magyar nyug. kartársak részéről Huszár Károly, nyug. sárói ig. tanító üdvözölte a jubiléum tanfelügyelőt. A barsi ref. egyházmegye esperese, Patay Károly üdvözlő levelét küldöttségileg Kömley Gyula sallói és Székely Béla alsószecesei tanítók adták át. A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület nevében Kovács Alajos elnök szintén levélben üdvözölte a jubiléumot. Hrúz Samu tanfelügyelő megindultan köszönte meg az ünnepelést. Az ünnepség után a Vigadóban 200 terítékes bankett volt.

A központi tisztikar értekezlete Érsekújvárott. Kovács Alajos, egyesületünk központi elnöke szeptember 28.-ára Érsekújvárra értekezletre hívta össze a központi tisztikar tagjait, mely értekezletnek főtárgya a fizetésleszállítás terve elleni tiltakozás volt. Megjelentek Oszvald Emil kp. alelnök, Vásárhelyi Károly főtitkár, Nemcsik Béla titkár, Bauer Ferenc és Ocsovay Imre jegyzők, Árendás József kp. pénztáros, Boross Béla, Uhreczky Géza és Willand János szerkesztők. Az érsekújvári rk. népiskola tantestületéből Dubay Géza, Massányi Kornél és Pataky Ferenc, mint vendégek, voltak jelen. Elnök ismertette

azokat a lépéseket, melyeket a főtítkárral egyetemben tett a tervezett fizetés- és nyugdíjleszállítás elleni tiltakozás tárgyában. Ez ügyben megkeresték a ZUS, a Deutsches Lehrer Verband és Česká Obec tanító-szövetségeket. Javasolja, hogy az értekezlet foglalja írásba tiltakozását a tisztviselői fizetések leszállításának még a terve ellen is. A tiltakozó irat küldessék meg a csehszlovákiai tanítóegyesületeknek, szövetségeknek és más tisztviselőszerveknek, valamennyi politikai pártnak, továbbá a tanítói ügyek iránt eddig is érdeklődést mutató nemzetgyűlési képviselőknek, szenátoroknak, kérve őket, akadályozzák meg a tisztviselői fizetések és nyugdíjak leszállítását. Rámutat arra, hogy a karácsonyi pótlék leszállítása és végleges megvonása, valamint a jövedelmiadó fölemelése után egy újabb fizetésleszállítás a tanító-ságot anyagilag súlyosan érintené. Értekezlet az elnök javaslatát helyesli, s határozatát annak a kihangsúlyozásával hozza meg, hogy a magyar tanítóság ebben a kérdésben maradéktalanul szolidaritást vállal a más kategóriákba tartozó tisztviselőkkel. E határozatot az értekezlet írásba foglalta, s megküldte a magyar lapoknak is. (A Magyar Tanító e határozatot okt. 1.-i számában közölte.) Az értekezlet több kisebb, egyesületi ügyet is elintézett s hosszasabban foglalkozott a magyar tanítók könyvkiadó szövetkezetének tervével.

1214/1932

Felhívás.

Országos Egyesületünk ez évi központi gyűlése 3, egyenkint ezer koronás és két egyenkint 500 koronás ösztöndíjat tűzött ki Egyesületünk tagjainak gyermekei segélyezésére, akik a tanítói pályára készülnek.

Felhívom mindama Kartársaimat, kik a fenti ösztöndíjakat gyermekeik részére elnyerni óhajtják, hogy eziránti kéreüiket f. évi nov. 10-ig küldjék meg hozzám.

A kéretben röviden ismertessék családi körülményeiket, vagyoni állapotukat, házonkívül tanuló gyermekeik számát, csatolják az illető tanuló múlt évi bizonyítványát, illetve annak egyszerű másolatát.

Negyed, (okres Šal'a) 1932. október 6.

Kovács Alajos

az ÁMTE elnöke

Adomány. Klein Géza rimaszombati könyvkereskedő 500 Kc-t adott át a gömörri ref. tan. egyesület pénztárosának: Farkas Márton jánosi kartársnak, azzal, hogy azt az egyesület belátása szerinti célra fordíthatja. Klein Géza, a tanító pártfogását (hogy t. i. ő nála szerzik be tankönyvszállásokat stb.) akarja adományával viszonzni. Köszönet illesse őt nemes cselekedetéért. Úgy tudjuk, hogy az adományt a jövőben megismétli. Bár követnék más könyvkereskedők is a Klein Géza dicsőretreméltó elhatározását.

Természettudományi rovat.

Rovatvezető: Uhreczky Géza.

Ógyalla.

A tanító-dalárda körútján tanulságos pár órát tölthetett az ógyallai csillagvizsgáló- és meteorológiai intézet műszerekkel teli termeiben, hiszen a csillagvizsgáló intézet igazgatója, Dr. Dittrich, beszédében úgy nyilatkozott, hogy a tanító a legszebben látott vendége. A meteorológiai intézet tudós hírvé vezetője, Dr. Kenessey Kálmán pedig a kalauzolás fáradságos munkáját vállalta s így mi az ő szakszerű magyarázatai nyomán teljes betekintést nyertünk ezen relytélyes műszerek világába. Ebből az előadásból az alábbiakat közöljük:

A *csillagászati távcső*: 60 cm.-es átmérőjű kb. $2\frac{1}{2}$ m hosszú, Newton rendszerű u. n. standard műszer. Jelenleg a világon minden csillagvizsgáló intézet a csillagász-világkongresszus határozata szerint ezt a távcső-típust használja azért, hogy az u. n. óriás-csillagok után folytatott jelenlegi kutatások eredményei egybe vethetők legyenek. Mellékesen a következő érdekes esetet említi Kenessey doktor: Batáliában is felállítottak egy ilyen műszert s az idő multával a fémrészek tönkremenését észlelték rajta. A kutatások megállapították, hogy a moszkitok rágták meg és tették tönkre a fémrészeket.

Milyen tehát a Földünk ezen egyik szeme? Ferdén álló, erős oszlop oldalára van felerősítve visszintes tengely által a műszer. Ez a tengely az oszlop másik oldalára is kiáll s egy ellensúlyt hord, mellyel az áttelenes oldalon lévő nehéz távcső terhét ellensúlyozza s így a terhelés eredője a visszintes tengelyt körülfogó finom golyós csapágyra esik. Az említett ferde oszlop is tengelyként szerepel s iránya párhuzamos a Föld tengelyével (azért ferde). Pl. az egyenlítőnél ez az oszlop lenne a visszintes tengely.

A csillagvizsgáló távcső nem nyúlik ki a kupola fedele alól, hanem a kupola-fedélzetten lánckerekes szerkezettel egy szelvény félrehúzható. Ezenkívül maga az egész kupola forgatható, mint a mesebeli kacsalábon forgó kastély. Ha a kupola a vizsgálandó csillag irányában nyitott s a távcső is a csillagra néz, akkor a kupola forgását s evvel a távcsőjét is — egy órainga által szabályozott elektromotor végzi úgy, hogy a Föld forgásával ellenkező irányú legyen. Ez a két ellentétes és egyenlő sebességű forgás megsemmisíti egymást s így a távcső állandóan a vizsgálat tárgyává tett égitest felé néz.

Az égitestek birodalmában megkülönböztetnek világító csillagot, azután megvilágított csillagot, melynek saját fénye nincs és végül sötét csillagot. Ezen utóbbiakat csak úgy fedezik fel, ha egy világító v. megvilágított csillag közelében haladnak el és annak pályájában kitérést idéznek elő.

A csillagok figyelését ma már nem emberi szemek végzik, hanem a fotografáló gép lencséje, mely pontosabban lát és nem fárad ki, mint a mi szemünk. Némelyik csillag ekkora nagyítás dacára is oly csekély fényerejű, hogy exponálása 3 óráig is eltarthat s nyoma akkor is csekély a lemezen.

A távcső Zeiss gyártmány, s ma cca 3 millió Ké értéket képvisel. Hogy ezen horribilis összegű értékét igazoljuk, a lencse gyártás titkából annyit említünk, hogy a lencseüveg az öntés után 3 esztendeig hül, hogy a lassú, egyenletes lehüléssel az anyag molekuláinak homogén elhelyezkedését lehetővé tegyék. Ezt a hülést úgy kell érteni, hogy a lencsét körülvevő ágyazást az üveg igen magas (cca 1200—1400") olvadási hőfokától kezdve lassan—lassan mind alacsonyabb és alacsonyabb hőfokra csökkentik, míg eléri vele a légköri temperaturát.

A csillagvizsgáló intézetből a meteorológiára mentünk át. Itt a legprecízebb és legelméesebb műszereket volt alkalmunk működésben látni, pl. egy hőmérséklet mérőt, melynek fő része egy tizedes mérleg. Az elve u. i. az a fizikai törvény, hogy minél melegebb a levegő, annál ritkább s így könnyebb. A Toricelli-cső *váltakozó* higany oszlopának nyomása van a mérleg egyik karján, a másikon pedig egy futó súlyocská, mely mindég oly elmozdulást végez, hogy az egyensúly a két kar között állandóan fennáljon. Ezen futó súlyról ceruza áll ki s mozgását forgó papírhengerre írja s evvel a hőváltozás grafikonját kapjuk.

Öt emeletnyi magasan, az épület lapos tetőzetén vannak

elhelyezve a forgó szélkanalak a szélesség mérésére. A legnagyobb szélesség 25 m szokott lenni másodpercenként. Ennél nagyobb ritkán mértek. 1910 augusztusában mérte a műszer eddig a legnagyobb ismert szélességet: 38m/sec.-ot, mely erős szellőkés a közelben egy háztetőt is messzire lesodort.

Egyszerűen mérik a napi napsütés idejét. Egy ököl nagyságú üveggömb (végtelen sugarú lencse) köré, a sugarak gyújtó távolságában idő vonalzással ellátott papírszallagot helyeznek el. Ahogy a gyermek a lencsével a papíron lukat éget ki, úgy a körül sétáló Nap a papíron egy vonalat éget, mely ott szakad meg, ahol a Napot felhő takarta.

Ismeretes, hogy hozzánk a Nap sugárzó melege jut. Ezt a sugárzott hőt két légtüres üvegcsőbe forrasztott higanyhőmérővel mérik. Az egyik hőmérő higany gömbje feketére van festve (a fekete szín jobban nyeli a meleget) a másiké nincs festve. A két hőmérő adatainak számtani közeparányosával adják meg a Nap sugárzott hőjét.

A meredek csigalépcsőkön lejutva, az udvaron elhelyezett földrengésjelzőkészülék kis, kerek épületébe mentünk. Itt két ingát találunk tömör cement alapra építve, vas álványzaton. Az álványok csak embermagasságúak. Az ingákra függesztett súlyok 250 kg. súlyúak. Ezeket oly hosszú acélszallagra kell akasztani, hogy az inga lengési ideje megegyezzen a földlökések periódusával, mely k. b. 12 másodperc. Az ingákra érvényes $t = \pi \sqrt{\frac{l}{g}}$ közismert képlet szerint erre megközelítőleg $12\pi = 144$ m hosszú inga kellene, melynek építése körülményes. Elkerülték azonban a hosszú inga alkalmazását avva, hogy egy rövidebb ingát a súlypontjával kitámasztottak s így a szallag nem függőleges, hanem a kitámasztásnál törése van.

A 2 inga közül az egyik észak-déli, a másik nyugat-keleti irányba helyezett. Ha most pl. a távoli földrengés lökése pontosan északi, vagy déli irányból jönnek, akkor a kelet-nyugati irányba helyezett inga viszonylagosan nyugalomban marad. Ez ad módot a földrengés helyének a megállapítására. Mert ha pl. a földrengés Ógyallától délnyugati irányban van, akkor mindkét inga egyforma kilengéseket fog végezni. A kilengéseket egy az ingákra erősített tű karcolja egy forgó és bekormányzott hengerpapírra. Az inga oly érzékeny, hogy $\frac{1}{2}$ gr.-nyi erő azt már kimozdítja. Elgondolható, hogy 30 ember mozgólódása a kis teremben, mily rezgésbe hozta a tűt.

Érdekes kérdés, hogy ha már megtudják állapítani az irányt, ahonnan a földrengés lökései érkeznek, hogyan állapítják meg a földrengés féskének *távolságát*? Itt felhasználják a földhullámok terjedési sebességének különböző voltát a felületi és az alsó földrétegekben. A felületen u. i. a hullámok $\frac{1}{3}$ -ször rövidebb idő alatt érnek ide, mint a föld belsejében haladók. (Lent $3\frac{1}{2}$ km/sec. Fent 15—16 km/sec. sebességgel haladnak.)

1930-ban a nagy japán földrengések idején minden $\frac{3}{4}$ órára esett átlag egy földrengés. A legnagyobb lökés olyan volt, hogy a tű leesett a papírról.

Említés nélkül nem hagyhatjuk a készülék egy fontos tartozékát: a féket. U. i. a földlökésektől kimozdított inga saját lengéseket végezne és ez is felkarcolódnék a papírra. Ebben a lengésében azonban fékek akadályozzák meg s így a következő földlökés ismét nyugalmi helyzetben éri az inga talpazatát.

Az épület körüli kertben állanak a talaj feletti hőmérséklet és az 1 m., 2 m., 3 m. stb. mélyen található talaj hőmérsékletek mérésére szolgáló hőmérők, valamint a levegő-nedvességmérő (egy hajszál hygrometer és egy nedves-hőmérős műszer.)

Érdekes e műszerek tanúsága, mely szerint a levegő $1\frac{1}{2}$ órával később éri el a hőmérséklet maximumát, mint a talaj. Ez is bizonyítja, hogy a levegő nem a Naptól, de a talajtól melegszik fel. Ez az oka annak is, hogy minél magosabbra megyünk a levegőbe, annál nagyobb hideget találunk.

A prágai meteorológiai intézet számára innét minden reggel 8 órakor megy fel a jelentés, 9:15-kor pedig már Prága adja az időjárás jelzést.

Forgács Mihály.

K R Ó N I K A

Mindenkor örömnapp számomra, ha kézhez kapom a Magyar Irást, ezt a kitünően szerkesztett, a politika gőzkörén felülemelkedett folyóiratot. Nagy élvezettel olvasom a sok reménnyel biztató szlovenszkói magyar irodalom szárnypróbálgozásait, melyek közül nem egy meredek magasra íveléssel biztatgat, érdeklődéssel figyelem az ifjúság érvényesülést kereső útjait, külföldi, különösen erdélyi testvéreink gyönyörű kulturális eredményeit. A Magyar Irásnak mindenképp számára van egy elismerő, biztató szava, akik a magyar kollektívum kultúrépü-

letéhez egy-egy téglát adtak, egyedül a szlovenszkói Magyar Tanítószövetség az egyetlen, akinek sem egyesületi életéről, sem a kultúrmezőkön tett erőfeszítéseiről nem tud. Színes rovatot vezet a művészetéről, a kritikáról, de nem történik csak egyetlen szó említés is a magyar pedagógiáról. Lendületes beszámolókat olvasunk a főiskolások egyesületeinek alakuló gyűléseiről, de a lévai magyar tanítói kongresszus egy szóra sem érdemes. Lehet-e fájdalom nélkül elsiklani afelett, hogy mindnyájunk szeretettel ápolta reménysége, a Magyar Tanítói Énekkar győzelmes hangverseny-sorozatáról a Magyar Írás nem tud? Olvassák csak el a Slovenské Pohľady 1926. április havi számát, mit ír a SSSU-ról . . .!

De mégis tévedtem. A Magyar Írás I. évi 7. számában találjuk és olvashatjuk a következő körmondatot az Ivány Géza „Kisebbségi gazdasági társadalmunk és nemzeti vagyónk” című nagyon érdekes és komoly figyelemre méltó cikkében: „Ami ebből a hivatalnok rétegből megmaradt — szigorúan körülhatárolt területen és nemzeti életünk kollektívumára való befolyáslehetőségében is megbénítva — az a magyar tanítói társadalom, mely számánál és a kultúrunka egysége teremtette helyzeténél fogva egyedein túl is nagy értéket jelentő és kulturális existenciánkat biztosító testület”.

Nagy hálára érzem magam lekötelezve, hogy e nagytekinthető közgazdász ily igaz elismeréssel adózik a szlovenszkói magyar tanítószövetség kultúrunkája és tényezői jelentőségével szemben, de nem a sors iróniája-e, hogy ezt a számok rideg embere, a közgazdasági rovat tisztos vezetője veszi észre és nem a velünk közös munkamezőkön fáradozó munkatárs?

A szlovenszkói magyar tanító nevét az elmúlt évek alatt annyi sár és mocsok érte. Ellenségei denunciózták, bizalmatlanságot szítottak irányába, irigyei köpönyegforgatással, renegátsággal vádolták, munkáját felelősség- és sikernélkülinek deklarálták s nem volt senki, aki e sötét évek alatt szavát felemelte volna mellette, aki biztatva, vele erősen tekintett volna elgyötört, elkínzott ábrázatába. Ő maga némán hallgatott, legfeljebb csak a maga kis körében hullatta keserű könnyeit, mert a nyilvánosság, a fórum, a politika jelszavaitól volt hangos, ott nem szólhatott a sanda tekintetek fenyegető villogása miatt.

S jött a politikán felül álló Magyar Írás. Azt hittük, hogy bátor programjába belefoglal bennünket is, azt reméltük, hogy

mi, a kultúrtusák közlegényei is odakerülünk felmentve, elismerve a Közvélemény-tábornokok elé, abban biztunk, hogy a Magyar Írás, mely a szlovenszkói magyar ifjúság karrierkeresését a háromnyelvű ismeretek megszerzésének útján mutatja meg, fölmenti az állam nyelvét is tanító magyar tanítót az ifjúság elnemzetlenítésének vádja alól, azt vártuk, hogy komoly statisztikusai kimutatják, hogy a szlovenszkói Magyar Tanító kezei alatt a magyar kollektívum kultúrkinccsei nem csökkentek, sőt inkább növekedtek.

Mindezt hiába reméltük és vártuk. A magyar tanitóság most is, midőn minden értékünk pótolhatatlanul becses, csak quantité négligeable, kit csak előfizető-keresés közben szokás észrevenni. Ne haragudjék a Magyar Írás, nem vádolunk senkit, csak konstatálunk. Lehet, hogy igazságunkat felismerve sebeinkre jön valamelyes ír is, de későn. Mert lehet-e rólunk eltüntetni azt a tragikumot, hogy minket nem vesz észre senki, bennünket nem hívnak sehová, de elvárják, hogy hivatlanul, menyegzői öltözet nélkül ott legyünk mindenütt?

A vénasszonyok nyara ez éven szokatlanul hosszan és pazar bőséggel szórta ránk a nyár búcsú-sugarait. Az egész szeptember csupa fény, ragyogás és meleg volt, mintha a Természet akkor pótolta volna ki mindazt, amit májusban fukarul eldugdosott előlünk.

Jó is volt nekünk a meleg, verőfényes délutánokon az őszi éj-nap egyenlőség idején tanítványainkkal a határt járni, gyönyörködni az ős csodálatos szinpompájában, az ősszakállú Téalapó-vőlegény tiszteletére minden tarka diszét magáráöltő, tetszeni akaró, kacérkodni vágyó Természet-menyaszonyban.

Valami azonban hiányzott a táj festőiességéből, valami, ami elmaradhatatlan kiegészítője volt az őszi hangulatnak. Ez pedig a krumplisütés égbekigyózó kékes füstje, mely ízben, szagban az ősnek nem hiányozható tartozéka volt más években. Bizony ez évben nem hallottuk az ásók gondtalan tereferéjét sem, nem láttuk a kiásott krumplival töltött zsákok hosszú sorát sem, legfeljebb 2—3 zsákot láttunk árván szomorkodni, mint 4—5 ember egész napi munkájának silány eredményét.

Nálunk, keleten sajnos ez éven ilyen a krumpliszüret. A búzatermés katasztrófális mértéke mellett a még nélkülözhetet-

lenebb néptáplálék, a krumpli is megvonta ezidei áldását. És e csapás mindennél súlyosabb. „A búza elkerülhető”, biztatták magukat a gazdák, „eszünk rozskenyeret”. Igaz, hogy egyedül csak a buzából lehet pénzelní a gazdának s ha ezidén nem fizethet, marad minden tartozása jövőre, de a krumpli embernek, állatnak nélkülözhetetlen. Az ebből származó nyomorúság már most előreveti árnyékát. Sok gyermek arcáról már most látszik, hogy nem kapta meg a mindennapos krumplilevét, mielőtt feljött volna az iskolába. Mi lesz később, ha a tők-bab-kukorica tartalék tökéletesen elfogy?

És e csapás nem egyedül álló. A hosszú, száraz szeptember meghiúsította a korai őszi vetést. Mert, ha igaz regula is, hogy „porba vesd a gabonát”, annak további növekedéséhez langy esőkre lett volna szükség, míg e szárazságban a kikelt gyöngé plántácska elsatnyult, elhervadt. Milyen reménységgel nézhet a gazda a jövőre elé? De sohse láttunk még annyi lehorgasztott fejű, kedélytelen falusi embert, mint manapság. Ezekre bizony nem tudom alkalmazni egyik fiatal filozófusunknak azt a megállapítását, hogy a mai ember azért olyan elégedetlen, és boldogtalan, mert 1914 óta túlzottan és habzsolóan akarta és követelte az anyagi Mindent. Nem, a mi vidékünk gazdálkodó népe boldog volna, ha a Minden diametris ellenkezőjénél, a Semminél, csak valamivel többje lenne s bizonyára nem cserélné fel a fogalmakat, mint a spleenes filozófusok.

Lelki örömmel és őszinte elismeréssel olvasom az ujságokban, hogy egyik-másik városi iskolánál működő Szülői Szövetség mily áldásosan teljesíti hivatását, hány könnyet töröl le, hány éhező gyermek-szájacskát részesít a mindennapi meleg levesben. A falusi segítség megmozdulásra az idén, — mikor a szükség a legégetőbb — vajmi keveset számíthatunk. De a tanítók és tisztviselők segítség nyújtásában és inségenyhítésében sem bízhatunk sokat, hiszen a fizetésleszállítással csaknem abba a sorsba kerültünk, mint gyámoltjaink. Könnyet törölni, nyomort enyhíteni e télen még fokozottabban kell, mint eddig. Csak a külső segítségekre számíthatunk. Föl kell tehát hívni az illetékesek figyelmét sürgősen a falusi nyomorgókra is. A Vörös Kereszt sok segítsége, melynek nem kis része a falusi iskolák fillérjeiből kerül ki, csorduljon már egyszer felénk is, a városi patronázsok ingyen leveise találja meg útját a falusi éhező gyermekekhez is. Valami központi szervezet kellene, mely minden

adminisztráció nélkül gondoskodnék a szeretetadományok egyenlő elosztásáról. De sürgősen, mert a bibliai paizsos férfi, a szegénység, már az ajtók előtt kopog. *Szepesi Gyula.*

KÜLÖNFÉLÉK.

A pedagógia, mint exakt tudomány. Az amerikai Egyesült Államokban a pszichológiai mérések nagy elterjedtségnek, népszerűségnek örvendenek és erős befolyással vannak az iskolákra. Ott a gyermekterektől az egyetemekig minden elképzelhető lélektani mozzanatot tesztekkel kísérletezve igyekeznek matematikai formákba precizirozni, hogy így a pedagógiát teljesen exakt tudománnyá tegyék, kiküszöbölve abból a tekintélyen alapuló dogmákat és az olyan elvek uralmát, melyek általánosan elfogadottak ugyan, de bebizonyítva nincsenek. E nagy lendületben aztán tulzásokba is esnek, mert sokan és sokszor tesztznek pusztán a tesztelés kedvéért. A tesztek eredményeinek hasznosítása nem olyan könnyű, mint maga a kísérletezés. Az alábbiakban különünk egy teszt-eredményt és az abból folyó statisztikai megállapításokat, mely egész pontosan mutatja egy osztály teljesítőképességét és teljesen szilárd alapot ad a tanulók megosztályozására.

A táblázat a IV. iskolai év 12 tanulóból álló csoportjának számolási tesztje eredményét mutatja.

Tanulók	Helyes feleletek száma	Megállapítások
A	24	} Alsó szélsőség
B	26	
C	27	
D	29	
E	30	30 = standard a IV. o. számára
F	34	34 = közép
G	35	35 = átlag
H	38	
I	41	
J	45	
K	47	} Első negyed
L	48	
12	432:12 = 35'2	= átlag

48-24 = kitérés 24

negyed elégtelen, az első negyed kitűnő, az átlag hármas, az átlagon felüliek kettes, a standard négyes osztályzatot érdemelne. Persze más skála szerint is lehetne ezt végezni.

A tudományos alapossággal feldolgozott tesztek óriási szolgálatokat tesznek az iskolának, racionalizálván a pedagógiát. Csakis általuk lehet a tanulók intelligenciájáról és teljesítőképességéről objektív véleményt alkotni. Hiszen

1. A standard az a teljesítmény, melyet az osztály kora szerint elvégezhet.

2. A közép az a teljesítmény, mely alatt és felett egyforma számú eredmények vannak.

3. Az átlagot úgy kapjuk meg, ha az összes eredmények összegét elosztjuk a tanulók számával.

4. Az első negyedbe esik a tanulók 25%-a legjobb teljesítménnyel, az utolsó negyedbe pedig a tanulók 25%-a a legrosszabb teljesítménnyel.

Ha e megállapításokat most pl. a mi érdemjegyeinkre alkalmazzuk, akkor az utolsó

sokféle tapasztalat és kísérlet mutatott már rá arra, hogy ugyanazon tanulók ugyanazon munkáit mily eltérően osztályozzák meg más más tanítók. A teszt kizárja a szubjektív ítéletet és minden tanulóra ugyanazon mértéket alkalmazza.

Frele Schulzeitung, 1932. Nr. 21.

Az osztályösszezsúfolásról ír a Meštiansko Škola legutóbbi száma. . . . Az iskola és népművelődésügyi miniszterium ismeretes rendeletét szerint tehát a népiskoláknál a gyéresebb osztályokat össze kell vonni. Pl. az első osztályt a negyedik, vagy ötödikkel. Nyolctól tizig tehát a felsőbb évfolyam közvetett foglalkoztatást váltogat és csak tíz órákor kerül sor rájuk, mikor az abc-vadászok elmennek. A tanító tehát egyszerűen 2 osztályt fog tanítani. Lám, ezáltal a „vállalat üzemi kiadása” felére csökken, mint mondják egyesek, sőt néhány tanító is. A tanítóképzők és akadémiai abszolvenssei pedig megbetartás állás után nézni az építkezéseknél, mint napszámosok, ha van annyi protekciójuk. És az ifjuság? „A mi iskoláinkban túl sokat tanulnak, a fele is elég lenne” — mondta valaki Zlinben, amikor tavasszal a prágai flharmónikusok hangversenyén így nyilatkozott: „Ez talán szép lehet, de határozottan inproduktív.”

Már 50 évvel ezelőtt sajnálkozással beszéltek a „csendes foglalkozásról.” Mára pedig már bizonyos körök a tanítás ilyen módjáról azt mondják: „Öntevékenység! A gyermek kivonja magát a tanító káros befolyása alól és önállóan alkot, kidolgoz valamely témát”. . . és még Isten tudja, milyen frézisokat hordanak össze. És így jön divatba ismét a rehabilitált, tisztességes „csendes foglalkozás.”

Mennyi a fizetésünk? Az 1931. évi állami zárszámadás szerint az állam a tanítói fizetésekre az alábbi összegeket fizette ki: Csehszlovákiaiban 652,601.313-55 Ké, Morvaországban és Sziléziában 347,279.049-50 Ké, Szlovénországban 51,603.206-75 Ké, Podkarpatszka Ruszban 403.185-20 Ké, összesen 1.051,386.705 — Ké. Az állam a 274/1919. sz. törvény értelmében, miut tanítói fizetés-előleget, a következő összegeket fizette ki az 1931. évben: Csehszlovákiaiban 4.100,575.530-30 Ké, Morvaországban és Sziléziában 2.422,825.396-65 Ké, Szlovénországban 248,554.936-50 Ké, Podkarpatszka Ruszban 5,410.893-65 Ké, összesen 6.777,366.757-10 Ké.

A csehszlovák tanítóegyesületek tiltakozása a fizetésleszállítás ellen. A csehszlovák tanítóegyesületek országos központi szövetsége (ZÚSJUE) október 2-án központi választmányára keretében tiltakozó gyűlést tartott a fizetéseknek 15%-kal tervezett csökkentése ellen. A tiltakozó határozat — többek között — ezt tartalmazza: „nem engedhető, hogy az állam pénzügyi nehézségeinek következményeit, csak a közalkalmazottak és tanítók maguk viseljék, s a költségvetés egyenauya csak az ő jövedelmük megszorítása árán biztosítható. Felhívjuk a figyelmet azon politikai, gazdasági és állampolgári következményekre, melyek bizonyára bekövetkeznek a fizetéseknek jogtalan leszállítása esetén. Elvárjuk, hogy ezen, az utolsó órában elhangzott kiáltásunkat, mely az állam jövője és jóléte érdekében töltünk, megballják és megértik mindazon körök, melyek ebben az ügyben határozni fognak, s amelyek a határozatukért viselni fogják a teljes felelősséget.” E határozatot megküldték a képviselői és szenátori kluboknak, s a politikai pártok végrehajtó bizottságának.

A tanítói fizetés nálunk és másol. A Deutsche Bürger-schulzeitung c. folyóiratban — no — kartárs összehasonlítja a Csohszlovák köz-társaság és más államok tanítóiinak fizetését. A tanítói fizetés dollárokbán így alakul: A tanító fizetése a végleges szolgálatbalépőskor Jugoszláviában 109.10, Lengyelországban 320.10, ČSR. 366.10, Ausztriában 492, Franciaországban 496, Litvániában 539.70, Svédországban 567, Bulgáriában 588, Németországban 667, Angliában 864.40. Nőn egy gyermekes tanító fizetése Jugoszláviában 234.30, Lengyelországban 420.30, ČSR. 526, Franciaországban 548, Bécsben 600, Bulgáriában 609, Svédországban 648, Litvániában 702.20, Angliában 1085.50. Az elemi iskolai igazgató-tanító fizetése Jugoszláviában 302.90, Lengyelországban 655.40 Bulgáriában 726, Franciaországban 682, ČSR. 868.90, Litvániában 893.50, Svédországban 1096, Bécsben 1137, Németországban 1147, Angliában 1561. A legnagyobb tanítói fizetése Jugoszláviában 505.50, Lengyelországban 603.70, Bulgáriában 792, Litvániában 1000.40, ČSR.-ban 1046.10, Franciaországban 1092, Németországban 1290, Bécsben 1347, Svédországban 1626, Angliában 1930 dollár.

Kérelem a Kollégákhoz! Angusztns utolsó betében egy levelező lapon tudattam Veletek, hogy az iskolátok címére egy füzetet küldök. El is küldtem. A füzet tartalma: két gyermekeziindarab 4 dal kótájával, alkalmi versek s két beszéd a szabadság napjára. Nagyon kérlök, kedves Kollégák, aki megtartotta: küldje be az érte járó 10 koronát! Csokkklapot mindonkinek mel- lékeltem. Kartársai szeretettel: Czabán Samu.

Testi fenyítés a francia iskolákban. A francia szakcsajtó- ban újabban ismételtlen hangoztatják a szigorúbb fegyelmezés szükségzerűségét. Utálnak arra, hogy a tanítói tekintély hiján a tanítás és nevelés sikere erős csorbát szenved. E tekintély megszilárdítása érdekében pedig elöndöztetetlen a szigorúbb fegyelmezés, amely szükség esetén a testi fenyítéstől sem riad vissza...

Csecsemőgondozás, mint tantárgy. Az angol iskolaigazga- tók egyik értekezletén felpanaszolták, hogy a serdülő iskoláslányok teljes kö- zönnyel viseltetnek a gyermekápolás ügye iránt. Ezért elhatározták, hogy a csecsemőgondozás elemeit, kapcsolatban a biocetan és az élettan legfontosabb ismereteivel, tanítani fogják a leányiskolákban.

Az „ÚJ ÉLET“ októberi száma. 80 oldal terjedelemben jelen- tette meg a szlovenszkói magyar ifjú katolicizmus folyóirata szept.-októberi számát. A lap tartalma: Prohászka Ottokár: Gondolatok a Soli loquiából. — Balla Boriz: A hitetlenség alkonya (Franz Werfel megtéréséhez). — Rády Elemér: A kisebbségi ifjúság útja. — Mayer Raymond: Új utak a kisebbségi politikában. — Fényes István: Az olimpiász után. — Fieles Henrik: A modern templomépítés. — Franz Werfel: Lehet-e Istenhit nélkül élni. — Schmotzer Pál: René Bazin. — René Bazin: Egy breton családi kép. — P. Stratmann Ferenc O. P.: Mars és Mammon a leszerelési konferencián. — Kovács Gyula: Proletár papokat! — Possonyi László dr.: Herczeg Ferenc. — Friedrich Muckermann S. J.: Európa és Németország válaszuton. — Eszterházy Lujza: Az első kat. leányifjú- sági kurzus után. — Havas Vilmos, Pfeiffer Miklós dr.: Korunk Szava: Keresz- tényiség, kapitalizmus, kommunizmus. — Fleisohmann Gyula dr.: Ifjúsági élet- probléma. — Fórum (A magyar ifjúság és az államnyelv.) — Mozgalmaink (Vass Lajos: Érsekújvári kurzusunk) — P. Hában Method O. P.: A prágai bölcsészeti kongresszus elő. — Banya Béla S. J., Keyserling, Selpel, Mlotay István, Claudel, Shaw, Hauptmann, Brüning idézetek. — Szemle: (Mozgalmaink és a sajtó, Ifjúsági

kérdések. Szociális kérdés). — Könyvek — Írások. — Szerkesztői üzenetek. — Műmelléklet: Modern templomok

A Probászka Kör kiadásában a Rády Elemér szerkesztésében megjelenő útvás folyóiratra előfizetni lehet a szerkesztőségnél Košice-Kassa, Mikos Kálemen utca 6. Évi előfizetés 30 — Ké

Gyermekszindarabok. Csille Károly, Rákospalota (Bocskay-u. 102.) 20 féle érdekes karácsonyi gyermekszínhátjátékaiból, valamint egyéb alkalmakra írt gyermekszínhátjátékaiból és mesejátékaiból, úgy a felnőtt műkedvelők számára írt 22 féle vidám, kacagtató népszínműveiből, vígjátékaiból kiválasztásra is küld annak, aki legalább 30 Ké értékűt rendel és az összeget előre beküldi. A meg nem tartott darabok 8 napon belül visszaküldendők. Azontul visszatartottak megtartottnak tekintendők. A szerzői jogdíjat mindegyik darabja után elengedi az író. Megkorosásra árjegyzéket is küld.

Tankönyv-ismeretetés.

Két polgári iskolai olvasókönyv. Vásárhelyi Weiss Kornélia: Olvasókönyv a Csehszlovák kúrtársaság magyar tan nyelvű polgári fiú- és leányiskoláinak I. és ugyanazon szerzőktől a polg. isk. II. osztálya számára. A Csehszlovák Unió rt. kiadása. Ára 23-70, illetve 24-70 Ké.

Ez a két vaskos kötet joggal nevezhető a polgári iskolai tanuló szellemi kincses tárának. A könyvek fehér lapjairól valami derű, nyugalmas érzés száll olvasója lelkébe, aki az egyes fejezetek gazdag érzelem- és ismeret-adományát a legtojesebb pedagógiai összhangban kapja. Aki Vásárhelyi Károly és Weiss Kornélia olvasókönyveit a megszokott várakozással veszi kezébe, mellyel a legtöbb olvasókönyvet forgatjuk: kellemesen csalódik. Már a könyvek beosztása, az anyag elrendezése is különbség az úgynevezett olvasókönyvsablontól, amennyiben itt első sorban a pedagógiai koncentráció elve jut érvényre. Kellemes meglepetésnek nevezhető az a — magyar olvasókönyvben nagyon természetes — eljárás, hogy a szerzők a könyvek érzelmi és irodalmi anyagát első sorban a magyar irodalom kiválóságainak műveiből válogatták össze, s így tekintettel voltak azon sarkalatos pedagógiai követelményre, hogy a magyar gyermek lelkivilágát legeredményesebben a magyar szellemi értékek tégláiból lehet felépíteni. A gyermek bizonyára fokozott érdeklődéssel fogja olvasni a Vásárhelyi-Weiss olvasókönyv elbeszéléseit, meséit, mert itt találkozik a vele legközelebbi rokonságban lévő magyar népmesékkel, történetekkel és versekkel. Mert mi tulajdonképpen az olvasókönyv? Könyv, a gyermek számára S ha a felnőtt magyar szívesen olvassa a magyarság íróit, akkor a kis, iskolás magyarok érdeklődését is ezen szempont szerint kell a pedagógia útjára terelni. A polgári iskolák feladata, hogy a gyermek számára közvetlen lépcsőül szolgáljon az iskolából az életbe. Tehát ugyanazt kell nyújtania, amit az élet ad. Ezért nem helyeselhető eléggé ezen olvasókönyv szerzőinek ama törekvése, hogy az egyes tantárgyakhoz alkalmasan kapcsolható prózai és versanyagot a módszer és a didaktika gyökérszálaival a való életbe költötték. Az olvasókönyv nemcsak az iskola, de az élet könyve is lesz, mert pedagógiai iránya párhuzamos az élet útjával, tanulása egybevág az élet tapasztalataival.

A kötetmennyek sorában ott látjuk a legsúlyosabb nevű magyar költők legszebb alkotásait. Petőfi, Arany, Tompa, Vörösmarty, a Kisfaludyak, Szabolcska stb. mellett Ady Endre vallásos költészete, Pósa Lajos, Gyulai Pál, Rudnyánszky

Gyula és más költők több költeménye is helyet talál. De megismerkedik a gyermek a szlovák költészet reprezentánsaival is. (Hviezdoslav, Vajanský, Kuzmány stb.) A mesék és elbeszélések sorában fő-helyet foglalnak el Benedek Elek, Jókai Mór és Mikszáth Kálmán örökörtékű írásai, de találkozunk itt Kukučín, Němcová Božena és mások halhatatlan alkotásaival is. Az életrajzok, amiket különösen Weiss Kornélia tudott lágy, meleg, de élénk színekkel a gyermek-olvasó képzeletébe vetíteni: megannyi nemes példakép az életbe induló ifjúság előtt.

Az olvasókönyvek föld- és néprajzi része, valamint a természet, egészség és munka tárgyköréből vett olvasási anyag plasztikusan simul a honismeret és a polgári nevelés tantervi célkitűzéseihez. A könyvek stílusa tiszta, egyszerű, egészséges magyar stílus. A gyermek könnyen megérti és szívesen olvassa, mert minden sorát hivatott, művészi kezek írták. Még a hagyományosan „száraz” természettani olvasmány-egységek is tiszte, friss színekben pompáznak, mert a szavak ecsetjét a zamatos magyarságú Hermann Ottó kezelte.

Vásárhelyi-Weiss olvasókönyvei köztársaságunk magyar tankönyvirodalmában jelentős és végleges helyet követelnek. Mert a pedagógia és az élet könyvei. A könyvek külső kiállítása csinos, tetszetős: mindenben méltó a belső tartalomhoz.

Két számolókönyv. 1. Módszeres számolókönyv és mértan, az elemi népiskolák 4–5. évfolyamai számára. Írta Telkes Mihály. 2. Módszeres számolókönyv és mértan, az osztott és osztatlan népiskolák 6., 7. és 8. évfolyamai számára. Írták: Telkes Mihály és Novák Mihály. Az Academia kiadása. Ár: Ké 13.80 és 16.80. E két számolókönyv az új tanterv alapján készült, s ez a körülmény nemcsak a könyvek címlapján szerepel, hanem mint vezéreszeme, kidomborodik a tartalom minden módszeres utasításában, s az egyes példák szerkezetében. Az iskolának talán egyetlen más tantárgy keretében sem nyílik annyi alkalma a gyakorlati élettel való kapcsolat megteremtésére, mint a számtan és mértan tanításánál. Ezt a lehetőséget Telkes Mihály és Novák Mihály tanítók ebben a két módszeres számolókönyvben, mondhatni, 100 százalékosan kiaknázták, ami úgy a való élet, mint a normáltanterv intencióinak a legteljesebb mértékben megfelel. Telkes Mihály, a 4. és 5. elemi iskolai évfolyam számára írt számolókönyvében alapos fejbeli számolást végeztet a gyermekekkel, az ezerig terjedő számkörben, s itt fölhasználja mindazon számtani eshetőségeket, melyek a földmives, a mesterember és a kereskedő mindennapi életében előfordulhatnak. A példák nem élettelen, életen kívül álló, erőltetett, mesterkélit feladatok, hanem az élet esetei, szükségletei. S a gyermek ezek megoldásában nem játszik passzív szerepet, hanem a legintenzívebb cselekvő részese ezeknek a számtani eseteknek. A szerző a könyv megszerkesztésénél, a példák megfogalmazásánál különös tekintettel volt a gyermek ütevékenységére, s azért sürűn apellál erre a szükséges gyermeki munkásságra: „Készítetek . . .” „Keressetek . . .” „Csináljatok . . .” Ez a munkára ösztönzés nagy pedagógiai előnye Telkes Mihály könyvének, aki ezt az impulzust a könyv mértani részében is sikeresen érvényesítette. Az egyes mértani fogalmak az életfogalmak ábráin nyernek maradandó effektusokat.

A Telkes—Novák által a népiskolák legfelső évfolyamai részére írt számolókönyv és mértan a fenti kőtet előnyeinek kívül magában foglalja mindazon ismereteket, melyek szükségesek ahhoz, hogy az őstermelés, ipar, vagy kiskereskedelem egyszerű emberével megközelítse — a ceruzát. A mai élet számos

írásbeli feladat elvégzését követeli a földmivestől, vagy a városi kisembertől. Az adóügyi, kereskedelmi, szociális gondosságügyi nyomtatványok kitöltése, a válságos idő pénzügyi cselekményeinek a lebonyolítása, s általában: a meggyorsult tempójú élet már a napszámos embertől is bizonyos praktikus számtani ismereteket követel. A falusi gazdának, hogy természetét megfelelően értékesítse, figyelemmel kell kísérnie a tőzsde árfolyam hullámzását, s ha tisztában akar lenni fáradsága eredményével, ismernie kell gazdálkodásának évi egyenlegét. Mindehhez olyan alapismerek elsajátítására van szüksége, melyeknek alaposságában, szilárdságában feltétlenül megbízhat. Ezeket tartották a szerzők szemük előtt, amikor számolókönyvükben az elemi iskolás gyermek számára hozzáférhetővé tették a kereskedelmi számtan és az egyszerű könyvvitel elemeit. Ezen céltudatos munkájuk nem egyéb, mint a tanterv keretelneknél hasznos kitöltése. A 222 oldalas, testes kézikönyvben értékes utasításokat talál a gyermek jövő életpályájának minden ágazatát illetőleg, a tanító kezében pedig mindkét könyv kiváló módszertani és tárgyi segédeszköz. A könyvek technikai kivitele izléses és tartós.

(sa)

I. G. Scheel: *Der Chorklang.* Tanulmány karvezetőknek karénekeseknek és bírálóknak. Ritkán jelenik meg ilyen könyv, mert amíg a legtöbb szász olmelet, addig ez igazán a dal szeretetéből fakadt. Az író maga is gyakorlati karnagy és énekpedagógus. A dal iránti rajongás a magába viszi őt és a műtanulmányozóját akaratlanul magával ragadja. Sok érdekes és hasznos tudnivalót közöl főleg karvezetőknek. Igen ajánlom. Ára: 1 RM.

G. Kugler: *Die Praxis des Chorgesanges.* Iskolák és egyesületek számára írt kötaolvasási gyakorlatok és szolfedzsiák gyűjteménye, gondosan összeválogatva különféle szerzőktől. Célja, az énekest természetesen haladva rávezetni a lapról való éneklés művészetére. Rögös út ez, de széleit — minél tovább haladunk rajta — annál szebb virágok szegélyezik. Szerencsés az oly egyesület, amely ennek szükségességéről meg van győződve és fáradságot s időt nem kimúlva igyekszik ezen ismeretek elsajátítására. Az igények ma már a dalos egyesületekkel szemben elég nagyok és még nagyobbak lesznek. Milyen könnyű tehát a karnagy és így az énekkar helyzete, ha ezen az alapos iskolán túl van! Igen ajánlom.

Fritz Volbach: *Der Chormeister* (a karnagy), gyakorlati kézikönyv karnagyoknak különös tekintettel a férfikarra. Tulajdonképpen ezt kellett volna elsőnek ismertetnem. A szerző e műben ötven éves karnagy működésének eredményeit közli. V. egyúttal egyike a legjobb német komponistáknak is. Hosszúra nyúlva a művet részletesen ismertetni s azért csak a fejezetek címét közlöm. I. Hang és beszéd (a légzés, a mély légzés, a légzés beosztása, a magán- és mássalhangzók, a női hang három regisztere, a férfihang regiszterei és kiegyenlítésük, a gyermekhang stb.) II. Az a capella kar (intonáció, dinamika, hangszín.) III. Kar és hangszeres kíséret. IV. A politon és homofon stílus. V. A vezénylés művészete, karnevelés. VI. Műsorösszeállítás. VII. A különféle karok felállítása. VIII. Függelék (a régi kulcsokról és a szerzői jogról). Aki alaposan áttanulmányozza, sok-sok újat talál, melyekre mind szüksége lesz, ha azt akarja, hogy énekkara a növekvő igényekkel lépést tartson. Nagyon ajánlom. Ára: 250 RM.

C. Rainer: *Frohe Fahrt.* (Vidám utazás.) Kedélyes egyveleg férfikarra, zongora vagy kis zenekar kísérettel. A szöveg ugyan német, de hiszen akad a

legtöbb helyen ügyes fordító és akkor egy könnyű, de nagyon hatásos és elég hosszú koncert darab birtokában vagyunk. 380 útemen keresztül csupa vidámság és jókedv csendül fel. A kiséret szépen aláfesti a kart és a biztos siker eléréséhez nagyban hozzájárul. Zongorakivonat ára: 3 RM. Mind a négy mű kiadója: Hug & Co Lelpzig

Nové-Záruky, 1932. október hó 14.-én.

Szendrei István
okl. szék. egyh. karnagy.

Kiadóhivatali üzenetek:

T. P. Košice. Címét lapja szerint kijavítottuk. — A. R. Ráosmulyad, B. L. Sirkovce. Az elveszett számot újból megküldtük. — V. I. Kert', G. B. Taksony, N. I. Galánte, R. B. Baračka, B. K. Filakovo. Tanítói zsebnaptárt küldtünk. — A. L. Padány, M. D. Pollna, Cs. K. Lebeřa, T. S. N.-Zámky, Cs. G. Csallóköz-csültörtök, H. B. Dun.-Streda. Tagjaink sorába felvettük, lapot és zsebnaptárt küldtünk. — M. J. Kerekudvar, B. S. Szinyér, Üzv. H. A. né Levice, K. E. Naszvad, N. B. Malý Kiar. Címüket a közölt módon átjavítottuk. A lap az új címre megy. — G. I. Senec, O. G. Palágy, J. I. Král'-Chlumeo, K. E. Előpatony, Sz. F. Naszvad. Levélükben közölteket tudomásul vettük, előjegyeztük. — R. M. Galsa, K. I. Kőbőlkut. Befizetőlapokat küldtünk. — J. né P. I. Tardoskedd. Intézkedtünk, hogy csak egy példányban járjon a lap. — A. J. Magyarbél. Címét kijavítottuk, még 1 drb. naptárt küldtünk. — Ő. E. Petržalka, F. B. Perbete. Levél mont.

HIRDETÉSEK.

Pályázati hirdetés. Gúta község iskolaszéke pályázatot hirdet a községi polgári iskolánál a 8. számú szaktanítói állásra. Javadalom: 1200 Ké tanítói fizetés, 240 Ké lakbér, 12 Ké kertpótlék a községtől és államsegély. Pályázhatnak, kik az I. szakcsoportra vannak képesítve. Csak férfiak vehetők figyelembe. Ha szakképesített pályázó none jelentkezik, elemi iskolára képesített tanító is választható. Határidő: 1932. október 25. Tanítási nyelv magyar. Róm. kath. vallású pályázók előnyben. Cím: községi iskolaszék Gúta.

Pályázat. A beregi református egyház az újonnan szervezett VI. (hatodik számú, egyelőre még ideiglenes) tanító(nő)-i állásra pályázatot hirdet. Javadalom: évi 4908 Ké az egyház pénztárából s a törvényes államsegély. Kötelesség: egy, esetleg két vegyes osztály vezetése. Pályázatok 1932. október 25.-ig küldendők be. Ref. Lelkészi hivatal Bereg (Berehy, Podk. Rus.) címre,

Pályázat. A garamszentgyörgyi ref. Egyház presbitériuma pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett orgonista-kántor-tanítói állásra. Javadalom: 2 szobás lakás, konyha, szükséges melléképületek és kert. 2. Hat magyar hold föld, melyet a tanító maga tartozik műveltetni s felétől az állami adót fizetni. 3. 18 szapu buza és 6 szapu árpa. 4. Egyh. pénztárából évi 106 Kc 40 fillér készpénz. 5. 3 öl kemény tűzifa. 6. politikai köszégtől egy szekér széna. 7. Stóla. 8. Törvényes államsegély. Javadalom felértékelt összege 6429 Kc. Köteleessége az összes orgonista kántor-tanítói teendők végzése. Kanonikus órákon s lelkész akadályoztatása esetén istentisztelet végzése. IV—VIII. oszt. növendékek oktatása. Pályázhatnak oklevéllel, csehszlovák állampolgársággal bíró ref. vallású férfi tanítók. Oklevél hiányában alacsonyabb képesítéssel bíró egyének is választhatók. Tanítási nyelv magyar. Pályázati kérvények 1932. október 31.-ig Ref. Esperesi hivatal Dolná Sec p. Dolný Várad küldendők. Ref. Iskolaszék.

Dr. Pécsi Gusztáv imáival

2-ik új, nagyszabású bővítés Stampay ének és imakönyvében!

A régebben hirdetett európai hírű dr. Pécsi Gusztáv-féle egész évre szóló, mintegy 160 oldalnyi főszerkesztésű, lelkekbe mélyen szántó imákat, az *Imaírodalomnak remekait Hozanna címmel fentebbi könyvem egy részéhez kötvé 9-10 Kc árban adom ki*, amely már két hónap mulva meg is jelenik.

Mint hogy a nép mindinkább keresi a tartalmat, az imát, tehát még újabb 300 ének helyett *adok* imákat, amelyből mindenki hitet, a hitben szilárdulást, az Istenben elmélyülést, bizalmat, reményt, az élet küzdelmeihez bátorítást, erőt meríthet.

Köbölkút, Stampay.

Boross Béla:

„KIS HARANG“

című verseskönyve az iskolai és az iskolánkfüvül élet különböző ünnepeire alkalmas költeményeket tartalmaz.

Megrendelhető a szerzőnél:

Dolnle Sallby—Alsószeli, via Galanta.

Ára 8 Kc, szállítási költség 1 Kc.
(Fizethető a könyvhöz mellékelt csekken.)

Gömöri nyugdíjas tanítók!

Aki Rimaszombatban napos, szép fekvésű háztelket keres, közel az új vasútállomáshoz olcsó áron kaphat.

Érdeklődők írjanak *Haynik Géza* címére *Rimavská-Sobota, Lučenská ulica č. 23.*

K Ö L C S Ö N Ö K

állami, városi, községi, tanárok, tanítók, nyugdíjasoknak kényelmes havi törlesztésre, minden ingatlan biztosíték nélkül, olcsó kamat mellett, gyorsan és különösen folyósíthatnak.

Írásbeli érdeklődésekre, részletes információ és általános nyomtatott kölcsönfeltételek Ké 3 vásárbélyeg ellenében.

BUDAY VINCE Nové Zámky

hitel és biztosítási irodája

Városház-utca 8. Irványi vendéglő mellett. — Telefon : 169.

Kézzelhímzett fehérneműt, ágyneműt, asztalneműt és **teljes menyasszonyi kelengyét** csakis jó minőségben és legolcsóbb árak mellett szállít

Fried Sándor

Bratislava

Vadász-sor 8.

Piešťany

Mäsiarska 11.

Tanító Uraknak és b. családjuknak *kedvező fizetési feltételek*. Kívánatra dústartalmú mintagyűjteményemet díjtalanul és vételkötelezettség nélkül bárhol bemutatom.

Ha iskolájában az írást és olvasást még nem a legmodernebb pedagógiai elveken felépült és mindenütt bevezetett

TELKES-féle színes A B C

alapján tanítja, úgy azt ezúton ajánljuk a következő tanévre, mert általa a fenti tárgyakat csak játszva fogja tanítani.

Vezérkönyv ingyen.

Fall-Olvastáblák az együttes olvasáshoz.

6°/_o a Magyar Tanítók Háza alapja javára.

A róm. kath. Egyházi Iskolatanács **29|927. sz. rendeletével a róm. kath. felekezeti iskolák részére engedélyezve.**

Megjelent

Telkes Mihály: **Módszeres Számolókönyvének** (2.—3. évf.) folytatása.

Telkes Mihály: **Módszeres Számolókönyv és Mértan** a 4.—5. évfolyamok és

Telkes Mihály—Novák Mihály: **Módszeres Számolókönyv és Mértan** a 6.—8. évf. sz.

Az új tanterv szerinti teljes anyag. Több mint 2000 gyakorlati példa. Módszeres levezetések. A gyakorlati számíthatáshoz szükséges táblázatokkal. ::: ::: A fenti könyvek kaphatók:

ACADEMIA könyvkiadó vállalatnál **Bratislava,**
Grössling-u 34. és minden könyvkereskedésben.

Harmonium- és zongoragyár
Lidl & Velik Mor. Krumlov

Lerakat: **Brünn, Krautmarkt 10.**

Alkatrészek saját gyártása. Elsőrendű hangszerek mérsékelt áron. Részletfizetésre is. A cég egyik baltája hosszú évekig műhelyvezető volt a leghíresebb németországi vezető gyárakban.

**Legszebb
 női**

kosztümök, köpenyek, eredeti párisi modellek után, legdivatosabb és legjobb minőségű anyagokból mégis **a legolcsóbban** csakis

CSONKA

női divattermében

KOMÁRNO, Jókai-u. 15.

A Magyar Tanító

hirdetése a legjobb sikerre vezetnek.

Kereskedők, iparosok és intézetek, azonkívül az iskolázékek és kartársaink minél nagyobb mértékben vegyék igénybe lapunk hirdetési-rovatát.

Érettségi vizsgálatra készülők figyelmébe!
 Tanítói és gimnáziumi érettségi vizsgálatokra előkészít középiskolai tanár Bratislavában.

Cím a kiadóban.

Csallóközi könyvesbolt

Dunasserdahely, Fő-utca.

Kapcsoló tankönyvek, ifjúsági és tanítói könyvtári könyvek. Papíráruk, írószerek, rajzeszközök stb. Irodai és iskolai felszerelések. Tűltöltés. Logógyár. Kották, zeneeszközök stb. Szindarabok és szabványok készítése. Elvállalunk könyvek köttetését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára emelvények eladására.

A „Magyar Tanító”

tanügyi közlöny

leszállított hirdetési díjszabásai:

Egyszeri közlésnél:		Engedmények:	
1 egész oldal . . .	100 Ké.	3X-i közlésnél . . .	15%
$\frac{1}{3}$ " . . .	60 "	6X-i " . . .	20%
$\frac{1}{4}$ " . . .	35 "	12X-i " . . .	25%
$\frac{1}{8}$ " . . .	20 "	24X-i " . . .	30%
Évi hirdetéseknel:		Pályázati hirdetések:	
1 évre 1 egész oldal	1200 Ké.	Szavanként	40 f.
1 " $\frac{1}{2}$ " . . .	600 "	Vastagabban szedett szó	60 "
1 " $\frac{1}{4}$ " . . .	400 "		
1 " $\frac{1}{8}$ " . . .	250 "		

A hirdetések szövege, a terjedelem és időtartam megjelölésével a „Magyar Tanító” kiadóhivatala címére Komárno, községi elemi iskola küldendők. *Kiadóhivatal.*

Mielőtt **BÚTOR**T vesz, okvetlen nézze meg a Republika egyik legnagyobb bútorgyárának legnagyobbított fióktelepét. **KEIDŰK BÚTOROK**
Lászlónál a cipőgyár udvarában **Érsekújvár.**
Kostolná-u. é. 16.

100 szoba, konyha és előszoba állandóan raktharon. — Keményfa háló már 2000 Ké-től egész 14.000 Ké-ig 100–200 Ké havi részletfizetésre is
THONET BÚTOROK ÓRIÁSI VÁLASZTÉKBAN.

Egyesületünk tagjai elegánsan és jutányosan öltözködnek, ha **KOPRDÁNÁL**
LÉVÁN, Stefanik-u. 14. — csináltatják ruháikat.

Angol és belföldi szövet különlegességekben nagy rakthár.
 Jó anyagból kellemes a ruha és tartós. — Jó ruhát öröm viselni!
 Hosszú és rövid párcsi bundák jutányos áron Pontos és figyelmes kiszolgálás

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők:
Boross Béla tanító, **Alsószeli.** (Dolnie Saliby, via Galánta)

A kiadóhivatal ügyeit (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** központil ellenőr intézik.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják. *Felelős szerkesztő:* **Boros Béla.** Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké. *Társzerkesztők:* **Gáspár János, Uhreczky Géza, Willand János.** Hirdetések díjszabás szerint

TARTALOM:

	Oldal:
<i>Szepesi Gyula:</i> Zörgöt a szegénység	857
<i>Zsolnai Béla:</i> Tiltakozás a fizetésleszállítási törvényjavaslat ellen	859
<i>Szerényi Ferdinánd:</i> Hol a hiba?	863
<i>Egyesületi élet:</i>	865
<i>Krónika:</i>	882
<i>Különlélek</i>	888
<i>Szerkesztői üzenetek</i>	894
<i>Kiadóhivatall üzenetek</i>	894
<i>Hirdetések</i>	895

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Saliby. via Galánta) — Kiadóhivatal: Községi elemi iskola Komárno. — Az egyesület elnöksége: Kovács Alajos központi elnök, Negyed. — Titkárság: Vasárhelyi Károly főtitkár, Komárno. Nemcsik Béla titkár, Herény. — Tanácsot kérő leveleket a központi elnök címére kell küldeni. E levelekben közölni kell a tagsági számot.

A hírlapjegyek használata eng. a bratislavai posta- és távírdai igazg. 3006/III. 21. sz. rendelkezéssel

A LEGTELJESEBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

redigimnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Köztársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondattanát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA

új helyesírás szabályait.

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára füzve Kč 58.—
Egykötetben, erős vászonkötésben „ 60.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál

Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.	<i>Felelős szerkesztő:</i> Boross Béla.	Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.
	<i>Társszerkesztők:</i> Gáspár János, Uhereczky Géza, Willand János.	Hirdetések díjszabás szerint.

Zörget a szegénység . . .

Az a pauperizálódási folyamat, mely Európa népeit az 1928-ik évtől fokozatos elnyeléssel fenyegeti, hatalmas rohammal tört be Köztársaságunk területére is. Legelőször a kisipar évszázados tisztaságát semmisítette meg s adott koldusbotot annak az osztálynak a kezébe, mely a polgári társadalom rendíthetetlen oszlopának bizonyult a politikai zürzavarok idején. A telhetetlen Moloch harapódzó tűz mohóságával, útját tehetetlen munkanélküli tömegekkel jelölve, szakította át a mindenkor biztosnak vélt búza valutára berendezkedett kigazda társadalom igénytelenséggel védett sáncait s juttatta abba a helyzetbe, melyhez hasonló nyomorúságot még e népréteg sohasem ért.

E válságos idők a társadalmi rétegek mindenkinek irigykedését az éhbérért küzdő és szolgáló, de biztos jövedelmű tisztviselő-osztály felé vonta. A különböző országok politikai pártjai ez osztály szervezetlenségét, szolgálati viszonyából eredő védtelenségét kihasználva, siettek is olcsó demagógiával a közfigyelmet ezen osztály felé terelni s egyetemében és tagjaiban felelőssé tenni az általános nyomorúságot még növelő súlyos közterhek miatt. A tisztviselő helyzetének ez alaptalan, sokszor a gyűlölkö-

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható fürzskönyvi számra!**

désig menő irigylését még fokozta az, hogy nálunk ez osztály általánosan növekvő eladósodásának szanalására, egy korszerű, általános és az árindexnek megfelelő új fizetési törvény helyébe és pótlására 1930-ban bevezették a karácsonyi pótléknak nevezett „nesze semmi, fogd meg jól“-t, melynek a köztudatba jutott szerencsétlen 13. havi fizetés neve, az akkor már javában dühöngő gazdasági válság idején a közvélemény előtt vörös posztó volt.

De míg e kompromisszumok, ez injekciók, csak ideig-óráig tudták feltartani a felénk hömpölygő elszegényedést, másrésről a teljesen elpénztelenedett közgazdasági élet egyenesen rávetette magát az egyedül fizetés képes tisztviselő osztályra. Kortörténelmi érdekesség, hogy a kereskedők, ügynökök szinte rádísputálták árúikat a hivatalnokokra s bármily csekély részlettel szíves-örömet megalégedtek. Mi pedig a háborgó vulkán felett magunk is elhittük, hogy amit kínáltak, azok csak kultúrlétünk természetes szükségletei, amikhez jogunk is van, amelyek életstandardunkhoz hozzátartoznak. A minden oldalról felénk hangzó biztatásokra magunk is elvesztettük azokat a takarékosagra intő korlátokat, melyek régen a tisztviselő-osztály kiélését szabályozták s a szinte példátlan lemondásra nevelték.

Most jön aztán a hideg zuhany. A gazdasági válság magával sodorja a biztosnak látszó tisztviselő exisztenciát is. A fizetés leszállítás folytán mi is olyan szegénységbe zuhanunk, melynek mását eddig még soha nem éltük át. Ha múltiban éhbér volt is az, amiért szolgáltunk, de lefokozott igényeink nagyjából eléggé tették azt számunkra. Az a kultúrális felszabadítottság, melyhez kezdünk hozzáidomulni, melynek folytán kultúr-emberi kiélési formákat is kezdünk élni, a jövedelemcsökkentés folytán halálos sebet kapott. A nyomorúság, mely ennek következménye lesz, belőlünk újból lesúnyt fejű, korgó gyomrú, reménytelen kulikat nevel, kiknek igényei már csak legfeljebb egy jóllakásig terjednek s gyermekeinket visszavisszavészti a kultúra nélkül fölnevelkedett sansculotokká.

Abból a tényből, hogy a leszállítás ügye oly hosszú heteken keresztül képezte a politikai pártokban és kormánykörökben diszkusszió tárgyát, közelfekvővé teszi számunkra azt a gondolatot, hogy akik a kulisszák mögé is betekintheettek, valószínűleg láttak ott olyan megoldási módokat is, mely e szerencsétlen lépést kikerülhetővé tette volna, akik látták azt a következményt, azt a pusztulást is, mely e törvény hatásaképpen a közgazdasági életre szakad. Mert a fiztviselői osztály fizetési képességének e teljes tönkretétele mérhetetlen károkat okoz a gazdasági életben. Ez az osztály adósságokkal és részletfőrészletekkel annyira el van halmozva, hogy kötelezettségeinek maradéknélkül képtelen lesz eleget tenni s azok súlya alatt összegörnyedve, a fizetés-csökkenés két éves tartalmára kénytelen lesz moratóriumot kérni.

Testvéreim! Zörget a szegénység ajtajainkon. Vajjon meg tudunk-e vele küzdeni? Lesz-e hozzá kitartásunk, hogy a nyomor keserűségét kizárjuk arról a területről, melyen sáfárkodni rendeltettünk? Lesz-e hozzá lelkierőnk, hogy a szegénység által redőssé szántott arcunk a magyar kultúra munkamezején derűssé simúljon? Reméljük, hogy a magyar tanító a ráborult nyomorúság idején is, ősei példáját követve, szentnek tartja azokat az értékeket, melyeket a magyar kollektívum reábizott s nem hagyja a gazdasági pusztulás idején sem azokat elkallódn.

Szepesi Gyula.

Tiltakozás a fizetésleszállítási törvényjavaslat ellen.*

Irta: Zsolnai Béla.

A kísérleti ballonok, miket a közalkalmazottak és tanítók fizetése ellen már hónapok óta bocsátgattak fel bizonyos körök a napilapokban, immár visszatértek eredményes útjukról azzal, hogy az ellenállás minimális, a támadás megkezdhető. Nem is késtek soká, hogy nekünk szegezzék a nagyágyút, a 15°/_o os

* Elhangzott a komáromi tiltakozó gyűlésen.

lineáris fizetésleszállításról szóló törvényjavaslatot. Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, nagy hibát követtünk akkor el, mikor nem cáfoltuk idejében a tendenciózus híreket, mikor nem vertük vissza a felelőtlen helyről indított kísérleteket, mikor nem korrigáltuk a megtevesztő beállítást, mikor hallgattunk, holott panaszkodnunk kellett volna. Hiszen már régtől hangoztatták, hogy a takarékosági rendszabályokat abban az irányban fogják keresztülvinni, mely irányból a legkevesebb ellenállás tapasztalható.

Ebben az irányban indították el a lavinát, mely most bennünket és családunkat a végpusztulással, a nyomorral fenyeget.

Ebben az utolsó pillanatban kell tehát a kétségbeesés S. O. S. jelét szétküldenünk, minden követ megmozgatnunk, hogy a veszélyt elhárítsuk.

Vagy talán keleti fatalizmussal törődünk bele a Végzet megmásíthatatlanságába? Hallgatásunkkal ismerjük be, hogy fizetésünk munkánkhoz képest sok és munkánk természetéből folyó igényeinket abból bőven kielégíthetjük?

Hát lehet azt abból a 3 K \check{c} -s órabérből, melyet a rendszeresített állásokon lévő közalkalmazottak és tanítók 41 $\%$ -a kap? Egy német kartárs a nemzetét jellemző alaposzággal kiszámította, hogy a közalkalmazottak és tanítók 41 $\%$ -a 3, 19 $\%$ -a 4.5, 10 $\%$ -a 5.5, 8 $\%$ -a 6.5 és 7 $\%$ -a 8 K \check{c} -s órabér körül mozog és csak 16 $\%$ -ának jut 8 K \check{c} -nál magasabb órabér. Én pl. összes tanulmányaimmal és $\frac{1}{4}$ százados szolgálattal 5 K \check{c} -s órabérért dolgozom, a mai kiskereskedelmi árak mellett, mikor egy kezdő mázoló segéd nem tartja érdemesnek 6-on alul munkába állni.

És ezekből a bérekből akar a pénzügyminiszter 1117 milliót lenyírni!

Nem térek most ki azokra a terhekre melyek már most is nyomnak bennünket „hiszen az a felolvasandó határozati javaslatban is meg van említve, csak felvetem a kérdést, hogy miért kell a tisztviselők és tanítók fizetését leszállítani?

Mert nem érdemlik meg? Nem azért! Mert sok az nekik? Nem azért! Hanem azért, mert az a pénz másra kell. Másra, ami fontosabb, mint 370.000 közalkalmazott és azok családjainak megélhetése. Hogy csak egyet említsek meg e molochoz közül, melyek képesek a közalkalmazottak és tanítóktól levont milliókat elnyelni pl. az államvasutak deficitjének a fedezésére.

A vasút deficitje, mely egyrészt a technika fejlődése következtében fellendült autóforgalom következménye, másrészt annak bürokratikus, nem kereskedői szellemben való igazgatásának folyamánya, amiatt kell a közalkalmazottak és tanítók szerény béréhez hozzájárulni.

A közlekedési eszközök she struggle for life-ja azonban tovább folyik. A póstakocsi is kihalt, mikor az ideje elérkezett. Államunk hivatalnoki és tanítói karát tehát a technika fejlődése miatt fogják büntetni?

A közalkalmazottak végrehajtó bizottsága támogatva az iparosok-kereskedők tiltakozása által már bebizonyította a pénzügyminiszternek javaslata antiszociális voltát és ajánlott más, észszerűbb megoldásokat az államháztartás egyensúlyának helyreállítására, de az elől azzal tér ki a miniszter, hogy nincs ideje más tervet kidolgozni. Tehát jobb terv volna, csak idő nincs rá. Csupán kényelem kérdése az egész.

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, minden erőnkbe teljén tiltakozunk kell fizetésünknek ily meggondolatlan leszállítási terve ellen, mely rajtunk keresztül még beláthatatlan tömegeket is existenciálisan sújt, különösen itt Szlovenszón. Mint a csehszlovákiai magyar kisebbség csekély számú közalkalmazottai, csatlakozunk a csehszlovák és német közalkalmazottak és tanítók tiltakozó mozgalmához és fogadjuk el egyhangúan a következő határozati javaslatot:

Határozat.

A komáromi közalkalmazottak a legnagyobb elkeseredéssel tiltakoznak fizetésük leszállítási terve ellen és a leghatározottabban visszaautasítják a pénzügyminiszter, illetőleg a csehszlovák kormány azon javaslatát, mely életszínvonaluk leszállítását célozza, mert ez létérdekükben támadná meg őket és a nyomorba taszítaná családjukkal együtt.

A szükségleti cikkek ára még mindig nincs arányban fizetésünkkel, sőt azok ára az utóbbi időkben újra emelkedik. A mi mostani fizetésünk messze elmarad a háború előtti fizetések valorizált értéke mögött.

A közalkalmazottak már eddig is óriási áldozatokat hoztak a gazdasági krízis miatt a következő formában: 1. A rendszerezített állások be nem töltésével, 2. Magasabb rangosztályokba való előlépés évek óta tartó szünetelésével, 3. A karácsonyi pótlék elvételével, 4. A jövedelmi adó emelésével, 5. Közvetve, mint fogyasztók, a forgalmi adó emelése által, más közvetett adókkal és a dohány árának felemelésével.

Az állam polgárainak semmiféle más rétege nem hozott

aránylag nagyobb áldozatot, azért a legnagyobb mértékben igazságtalan még további, egészen elviselhetetlen áldozatokat kívánni a közalkalmazottaktól.

Nézetünk szerint nem igaz a pénzügyminiszter azon állítása, hogy a közalkalmazottak fizetésének leszállítása államszükség, mivel a költségvetés keretében elég megtakarítást lehet elérni anélkül, hogy a közalkalmazottak fizetéséhez kellene nyúlni.

1. A pénzügyminiszter úr csináljon rendet saját reszort-jában és godoskodjék a 7 milliárdot meghaladó adóhátralék liquidálásáról.

2. Adóztassák meg kellő módon a fordulat utáni új gazdaságokat és az eddig aránytalanul alacsonyan adóztatott tőkét (betéteket és értékpapirokat).

3. Az államvasutak és más állami vállalatok deficitjét távolítsák el.

Szállítsák le kellő módon a külügy- és hadügyminisztérium kiadásait.

5. Mérsékeljék a nem jövedelmező beruházások összegét és a többi dologi kiadásokat.

6. A magas állami funkcionáriusok fölösleges reprezentatív kiadásait teljesen törölni kell. Igazságtalan az, hogy akkor, mikor a közalkalmazottak nagy része éhezni kénytelen, egyesek az állam pénzén játszásk a milliomot.

7. Kivétel nélkül szüntessék be annak a lehetőségét, hogy az állam pénztárából valaki többszörös fizetést húzhasson.

8. Szüntessék be a bankok, vállalatok és magánosok százmillióssal való szanálását, szubvencionálását és finanszírozását.

9. A munkanélküliek eddigi egészségtelen segítségi rendszerét olyképp változtassák meg, hogy találjanak részükre szükségmunkákat.

10. Vezessenek be az állami szállításoknál szigorú árelle-nőrzést.

Nyomatékosan figyelmeztetjük a kormányt és az országgyűlés vezetőit, hogy résen állunk és ha óvásunkat nem méltatják figyelemre, elvagyunk szánva levonni abból a kellő konzekvenciákat.

K Ö L C S Ö N Ö K

Állami, városi, közszolgálati, tanárok, tanítók, nyugdíjasoknak kényelmes havi törlesztésre, minden ingatlan biztosíték nélküli, olcsó kamat mellett, gyorsan és különösen folyósítottan.

Írásbeli érdeklődésekre, részletes információ és általános nyomtatott kölcsönfeltételek Kc 3 válaszlevegő ellenében.

BUDAY VINCE Nové Zámky

hitel és biztosítási irodája

Városház-utca 8. Iványi vendéglő mellett. — Telefon: 169.

Hol a hiba?

(Válasz: „A kószoló kritikájára.”)

1. Kónya kartársam addig le se tette a kis füzetet a serdülőkor problémáiról, míg el nem olvasta. A füzet 3, kétheti időközben megtartott előadást tartalmaz, nem alkalmas tehát arra, hogy egy léleketre olvassuk el. Ez a csalódás egyik oka.

2. A tisztán pedagógiai szempontból tárgyalt problémákat más szemszögből nézi és így természetesen kellemetlen benyomásokat szerez. Pl. prémontrei hittanárommal történt kis esetenél, nem a vallástalanság kihangsúlyozására jegyeztem fel, hanem, hogy az iskolai életnek egy példájával világítsam meg az ifjúságnak azt a törekvését, hogy minden gyámság alól megszabaduljon. Még a jóindulatú, szelid gyámság alól is, amely megnyugtatóan hatott, nem is lázítóan. Hallgatóimnak, a fiatal tanárjelölteknek eszükbe sem jutott, hogy vallási szempontból mérlegeljék szavaimat, mert hiszen mindahárom előadás pedagógiai—pszichológiai szempontokat tartott szem előtt.

3. A nemi kérdésnek, mint pedagógiai kérdésnek tárgyalásából valláserkölcsi következtetéseket von és bizony olyan túlzásokat enged meg, (a kritika 12. és 29. bekezdése), amilyen gondolatok sem bennem, sem két társamban, — akiket lelki konstrukciójukban ismerek, — soha, még álmunkban sem támadtak, nem is támadhatnak. (A nemi kérdéstről szóló mintatanítással tényleg meg kell próbálkoznunk írásban, hogy megfelelő eszmecsere után eltaláljuk a leghelyesebb formát. A falu ifjúsága részére sikerült ilyen népies és sikeres előadást közzétennem a Néplapban, remélem, hogy most is sikerülni fog.)

4. A három előadás külön-külön egységet képez, bár én egy életképpel kívántam kiegészíteni Krammer kollégám előadását, de azért mindegyikért külön, külön felelünk.

5. A vajdó Magyar Nevelés meglesz és mint szerkesztő, azt fogom kötelességemnek ismerni, hogy minden kollégámnak módot nyujtsak arra, hogy a nézeteit közzétegye, amennyiben azok objektív kutatások eredményei, hogy a pedagógia terén mutatkozó minden mozzanatot, legyen az akár vallásos, akár vallástalan, az okulás és ismeretbővítés érdekében ismertessek. Magát azt is pedagógiai tettnek szánom, hogy a kartársak ellentétes véleményeket olvasva megszokják indulataiknak fékezését és olyan vitának a megindítását, amely érzelmi momentumoktól mentes. Úgy vélekedhetnek most kartársaim, hogy akkor a

Magyar Nevelés furcsa egyveleg lesz. Úgy van, pedagógiai egyveleg lesz, remélem, hogy köztársaságunk közel 2000 magyar tanítójának hangja, hite, meggyőződése fog elegyedni benne. Jó előjelnek veszem, hogy Kónya kolléga megírta, ami a szívéen feküdt, mert csak így remélhetem, hogy a Magyar Nevelés nem lesz egyszerű hivatalos lap, hanem a szellemének irányításáért küzdeni fognak a kartársak. Hogy ebben a küzdelemben elfogulatlan leszek, azért egész racionalista habitusommal kezeskedhetek.

6. A főhiba pedig ott van, hogy Léván csak egyik oldalról mutathattam meg magam. A másik oldalról ez a bemutatkozás nem is sikerült volna, mert olyan korban nevelkedtem, amikor a vallásos élet teljesen intern volt, a hívőnek és gyónatójának ügye volt. Akkor még volt egy-egy kiválasztott gyónatóatyja a legtöbb hívőnek és ő egyengette individuálisan kinek-kinek az érintkezését Istennel. Ifjú koromban az ecclesia militans ismeretlen fogalom volt, — lehet, hogy a vallásos szabadosság korában nevelkedtem, de részemre ma is az a döntő, hogy gyónatómmal megegyeztünk, hogy nemcsak hadarni fogom a minisztráns szavait, hanem értelmesen mondom és egész lélekkel részt veszek a misében. Legfőbb erkölcsi elvemül ma is azt tartom, amit Kempis negyedik könyvének nyolcadik fejezetében tanultam, nem adományokat kell adnunk, hanem magunkat.

7. A kritikáért, a vitának minden pontjáért hálás vagyok, mert remélem, hogy nem a vélemények elmérgesedéséhez, hanem kikristályosodásához fognak vezetni. *Szerényi Ferdinánd.*

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kaphatók tankönyvek, ifjúsági és tanítói könyvtári könyvek. Papírárúk, fröszerek, rajzcszközök stb. Irodai és iskolai felszerelések. Töltőtollak. Írógépek. Kották, zeneművek stb.

Szindarabok és kabarétréfák kölcsönzése.

Elvállalunk könyvek köttetését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára százalékot adunk.

Dr. Pécsi Gusztáv imáival

2-ik új, nagyszabású bővítés

Stampay ének és imakönyvében!

A régebben hirdetett európai hírű dr. Pécsi Gusztáv-féle egész évre szóló, mintegy 160 oldalnyi fontos, lelkekbe mélyen szántó imákat, az *Ima-irodalomnak remekelt Hozanna címmel fentebbi könyvem egy részéhez kötvé 9—10 Ké árban adom ki*, amely már két hónap mulva meg is jelenik.

Mint hogy a nép mindinkább keresi a tartalmat, az imát, tehát még újabb 300 ének helyett *adok* imákat, amelyből mindenki hitet, a hitben szilárdulást, az Istenben elmélyülést, bizalmat, reményt, az élet küzdelmeihez bátorítást, erőt meríthet.

Köbőkút, Stampay.

EGYESÜLETI ÉLET.

Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület.
1416/1932. szám.

Kedves Kartársak!

A Magyar Tanító november 1.-én megjelent száma röviden utalt arra, hogy az egyesületünk kebelében tömörült tanitóság közel évtizedes ama törekvésének megvalósításához, hogy a magyar iskolai oktatás terén mutalkozó mindennemű szükségleti cikk altruisztikus céljainkkal összhangban történő beszerzésére és értékesítésére megfelelő intézmény létesítsék, egy nagy lépéssel közeleddünk. A Galántán ez év október 20.-án megtartott előkészítő értekezlet elvben kimondotta ugyanis, hogy a jelzett célt szolgáló szövetkezet megalapításánál tisztán és kizárólag a t. tanítókartársak, valamint egyesületünk anyagi erejére kíván támaszkodni. Ugyanezt az álláspontot képviselte egyesületünk a Bratislavában 1932. október 30.-án ugyanebben a tárgyban tartott értekezleten is, hol bár felmerült több tőkés csoport részéről beérkezett ajánlat elfogadásának kérdése is, a szövetkezet megalakításának előkészítését végző értekezlet egyhangúlag ama nézetének adott kifejezést, hogy az egyesület nem kívánja feladni független cselekvő képességét és szabad, kötetlen elhatározási jogát, mert biztosítottak látja, amit a magánvállalkozások részéről megnyilatkozott ajánlatok is igazolnak, egy épen a tanitóság közreműködésére alapított, s e nélkül kivihetetlen szövetkezeti vállalkozás időszerűségét és rentabilitását.

Egyesületünket a magyar tanítói kar szolidaritása, anyagi és kulturális érdekeit felismerő öntudata tette életképesé, s ez tette lehetővé, hogy egyesületünk a kari érdekek védelme s a magyar kultúra terén pozitív eredményeket tudott elérni. Ez a biztos alap adott most ösztönzést arra, hogy a belső szervezeti élet megerősödése mellett, társult erőinket további terveink realizálására használjuk fel.

A magunk erejével akarunk tehát a szövetkezet létesítéséhez hozzáfogni, nem tántorit el célunktól a kishitűek elkeseredése, a csodátvárók álmodozása, de a gáncsotvetők rosszakarata sem, mert tudjuk és érezzük, hogy a magyar tanítói kar egysé-

ges akarata, józanul számító s a realitások talaján mozgó elhatározó készsége még a válság idején is felbecsülhetetlen olyan erkölcsi erőt jelent, amely egymásrautaltságunkban egymást segítő, egyenkint apró anyagi erőinkből nagy feladatok megvalósításához szükséges és elegendő anyagi tőkét is reprezentál.

Szövetkezetünkkel mi nem spekulációra alapítandó, s konjunktúráktól függő, kockázatos vállalatot akarunk létesíteni, hanem olyan intézményt, amely száz és száz magyar iskolában, ezer és tizezer magyar tanuló oktatásához megkívánt és nélkülözhetetlen tanszer iránt való keresletben találja meg biztos alapját. Ma már senki sem csodálkozik azon, hogy városok, községek világitása, vízzel való ellátása, csatornázása kiesett az egyéni vállalkozás kezéből, a közlekedés és forgalom eszközeit irányító vasút, posta, legújában a rádió intézményeiben a közérdeket figyelő és a magánérdekeken túlnéző olyan vállalkozást látunk, amely hivatását a köz jól felfogott érdekében csak úgy tudja ellátni, amint ma közhasznúságát bizonyító szervezete felépítve van.

Kérdjük: a kultúra megismertetéséhez kívánatos és nélkülözhetetlen eszközök, mint a könyv, iskolai berendezések, tanszerek, stb. kisebb jelentőségűek, mint pl. egy város csatornázása, mely a szennyvizet vezeti? Hát a civilizációra nevelő kultúra vezetőkei, csatornái s a kultúra terjesztésére termelt szellemi és anyagi termékek csak közérdeket védő, s közérdekű munkát biztosító eszközei, javai nem elsősorban követelik meg, hogy a forgalombahozásuk, elosztásuk és alkalmazásuk azok kezébe kerüljenek, akik a kultúra terjesztésének hivatott és felelősséget érző szervei?

A cseh- és morvaországi tanítószáz már évekkal ezelőtt kezébe vette az iskola szükségletei beszerzésének és altruista alapon való forgalombahozásának ügyét, s ma ott virágzó szövetkezetek hirdetik egységbe fogott hatalmas erkölcsi és anyagi erejük önszegélyezésére alapított vállalkozásuk sikerét, csak úgy a kultúra, mint a tanítói kari érdek és a tanuló ifjúság egymásba kapcsolódó közérdeke javára.

Létesítendő szövetkezetünk, mely Bratislavában nyer központi igazgatást, elosztó fiókállomásaival el fogja látni az összes magyar iskolákat mindennemű iskolai tanszerrel, tankönyvektől kezdve a tömegcikkéig, nagyban rendel és nagyban vásárol, pontos szükségleti statisztikája alapján, melyet az egyesületben tömörült tanítószáz minden különösebb fáradság nélkül bocsáthat

időközönként rendelkezésére, tudni fogja, hogy mi a tényleges szükséglet, nem szerez be felesleges árucikkeket, mert nem spekulál kockázatos konjunktúrákra, gondoskodik jó tankönyvek kiadásáról, tanügykultúrális folyóiratok támogatásáról, de felhasználja azt a hatalmas társadalmi kapcsolatot, amelyet a magyar tanító-ság képvisel arra is, hogy a tanítói család és tanulóifjúság, valamint azok kultúrális intézményei: mint könyvtárak, önképzőkörök, cserkészeti intézmények, stb., minden kultúrális s a nevelésüggyel összefüggő szükségleteinek ellátásáról gondoskodjék.

Számolunk a reális tényekkel, nem hagyjuk ki a mai rossz gazdasági helyzet magyarázta feltűnő bajokat, az anyagi téren mutatókózo, s a jövedelmekben beálló értékmorzsolódásokat sem számításaink közül, s mégis — mert mi tanítók hatalmas tábor vagyunk s körünk és iskoláink köré a tanulók ezrei csoportosulnak — terveink csak egy részének realizálása is már igen nagy előnyt s oly anyagi eredményeket biztosít, melyeket a magunk javára használhatunk fel.

A „Tanítók Háza” ma álomkép csak, szűkösen gyűjtögetett koronáinkból nehezen épül fel annak fala. A szövetkezet hasznának egy része rövid időn belül lehetővé teszi, hogy ezt a régóta melengedett tervünket valóra váltsuk. De nemcsak ezt; a szövetkezet nyújtotta anyagi erők lehetővé teszik, hogy a Tanítók Háza valósággal otthona legyen minden magyar tanítónak, tanítócsaládnak, ha Bratislavában hivatalos vagy magánügye miatt tartózkodni kénytelen. De kifejleszteni akarjuk ezt a Tanítók Házát a magyar tanítócsaládok Bratislavában tanulmányaikat folytató fiatalsága diákotthonává, állandó internátusává, hogy a lehetőséghez képest alacsony ellátási költségek számításával súlyos anyagi gondokat vegyünk le a tanítószülők válláról, s gyermekeik erkölcsi nevelése érdekében a kívánatos felügyeletet biztosítsuk.

A szövetkezet hasznát felhasználni kívánjuk továbbá arra, hogy munkában megrokkant és a tanítási év befejezte után megérdemelt pihenésre vágyó tanítókartársak számára alkalmas fürdővidéken üdülőtelepet, nyári pihenőotthonokat létesítsünk, ahol saját kezelésünkben, ha szerény is, de egészséges ellátásukról gondoskodjunk.

A szövetkezet tagjaiul beléphet minden önjogú személy, a belépés elfogadását azonban, tekintettel arra, hogy a szövetkezet a tanító-ság részvételére alapítja működését, az előkészítő-

bizottság, s később az igazgatóság alapszabálytervezetünk szerint elsősorban és főként tanítók számára tartja fenn.

Beiratási díj minden jegyzett üzletrész után Ké. 20,—, mely egyszersmindenkorra fizetendő.

Egy üzletrész Ké. 100, melynek 30%-a a jegyzéskor, a fennmaradt 70%-a pedig a szövetkezet megalakulása napján esedékes. A beiratási díj s 1—1 üzletrész után 30% a csatolt befizetési lapon utalandó át a „Szövetkezet” jelzésű postai befizetési lapon legkésőbb 1932. december hó 15-én. A szövetkezeti tag csak jegyzett üzletrésze erejéig vállal felelősséget, a szövetkezet tehát korlátolt felelősségű.

A teljesen befizetett üzletrész után a szövetkezet évi nyereség összegéből elsősorban a jegyzett üzletrészek 5%-os kamata fog a tagok javára elszámoltatni, s a nyereség fennmaradó része nem a jegyzett üzletrészek, hanem a tag által eszközölt összes vásárlásainak összege után fog arányosan szétosztásra kerülni, visszatérítés címén, akár készpénzben, akár természetben. (könyv, stb.)

A Szövetkezet vezetősége gondját kiterjeszti arra is, hogy a szövetkezeti vállalatok munkájában jártasságot és szakértelmet kívánó munka- és kereseti alkalmakat elsősorban a tanítócsaládok hozzátartozói számára tartsa fenn, mert ezáltal is a tanítók részvétele, anyagi hozzájárulása és a vásárlások minél szélesebb körű propagálása folytán s jelentékeny összegű vásárlások által hatalmas arányúnak ígérkező szövetkezeti vállalat nyújtotta minden kenyérkereső alkalmat is a gyermekeiért aggódó magyar tanítócsaládok gondjainak csökkentésére kívánja felhasználni.

A szövetkezetnek itt vázolt altruista céljai tag teret nyitnak a tanító-társadalom gazdasági és szociális helyzetének, kollektív erőink felhasználásával, sikerrel biztató védelmére és javítására.

Tanítókartársak, elöttetek nem ujság a szövetkezeti eszme, ti majd valamennyien alapítói, dolgozó munkásai, fejlesztői voltatok s vagytok nem egy szövetkezetnek, s így meggyőződhetetek arról, hogy a hatalmas tömegben jelentkező erkölcsi és magukban álló anyagi erők mily bámulatos eredményeket tudnak biztosítani. Mi nem kísérletezünk, elöttünk állanak a valamikor apró szövetkezetek példái, melyekből ma a több mint 330.000 szövetkezet hatalmas hálózata fejlődött ki. A cseh és morva

tanítókartársakénál bennünk sincs kevesebb erkölcsi erő, még a válság sem roppantott össze annyira, hogy egyénenkint terhet alig jelentő anyagi hozzájárulásunk elé is komoly akadály gördülhetne, s kartársias szolidaritásunk, összetartozandóságunk, csak magunkra utaltságunk tudata az a pillér, melyre szövetkezetünket építeni akarjuk.

Kérjük a t. kartársakat, hogy legyenek családjuk s ismerőseik körében lelkes propagálói e megmozdulásunknak s üzlet-rész jegyzéssel tegyék lehetővé, hogy szövetkezetünk fontos kulturális, gazdasági és szociális feladatait mielőbb megkezdhesse.

Amennyiben 500 üzlet-részjegyzés a fentt közölt határidőig beérkezik, a szövetkezet alakuló gyűlését 1933. január havában fogjuk külön értesítés mellett megtartani.

Neded, 1932. november hó 3.

Az alapítók nevében:

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület

Vásárhelyi Károly
főtitkár.

Kovács Alajos
elnök.

Csat. 1 bef. lap, melyen a befizető pontos címe olvashatóan legyen feltüntetve.

1308/1932

Negyed, 1932. október 19.

Mélyen tisztelt Kartársaim!

A bratislavai Kultura könyvkiadó vállalat Országos Egyesületünkkel és céljaival szemben érzett együttérzésének azzal akar kifejezést adni, hogy a

„TOLL MESTEREI“

című 30 kötetes regénysorozata terjesztésének tiszta hasznából egyesületünk jóléti alapját támogatni és könyvtárát gyarapítani kívánja.

A nevezett vállalat a 123.502 sz. csekken a Magyar Tanítók Háza alapunk javára 3.000— (Háromezer) koronát lefizetett és a 30 kötetből álló sorozatot díjmentesen megküldötte.

Mint hogy az itteni hatóságok e művek terjesztését Csehszlovákiában megengedték, az értékes sorozat megvételét Kartársaimnak annál inkább is ajánlom, mert azzal a szívünkhez oly közel álló Magyar Tanítók Háza ügyét is szolgálják.

Kartársi szeretettel:

Kovács Alajos
az ÁMTE elnöke.

**Központi elnökünk
a következő felhívást küldte a járáskörökhöz:**

Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület Elnöke.

1375/932. szám. Negyed, 1932. év november hó 2.-án.

Országos Egyesületünk összes tanítómegyei és járásköri elnökeihez.

Kedves Elnöktársam!

Mult hó 30.-án Bratislavában elhatároztuk a magyar tanítók könyv- és újságkiadó és terjesztő vállalatnak szövetkezeti alapon való felállítását.

Célja e szövetkezetnek tankönyvek, könyvek, újságok kiadása, eladása, terjesztése tekintettel a magyar tanítóság kulturmunkájára, személyi és osztályérdekére. Ez utóbbival kapcsolatosan a Magyar Tanítók Házának mielőbbi felépítése. Résztettek e határozat kimondásában Országos Egyesületünk kebelében tömörült tanárok és tanítók minden rétegének képviselői egy szívvel és egy lélekkel magukénak vallván a tanítóság ez igaz ügyét.

Legközelebb megkapjátok a felhívást, mely lelkes munkára szólítja és egy táborba hívja a magyar tanítóságot.

Mint Elnöktársamat felkérlek, légy szives az ügyet magadévá tenni, járásod tanítóságának vezetőivel vitassátok meg e szövetkezet eszméjét, hívjátok össze a tanítómegye, illetve járáskör tanítóságát, kérd fel egyik — a szövetkezeti ügyekben jártos — kollegánkat az ügy előadói tisztére, akinek, ha felvilágosításra lesz szüksége, írjon nekem és csatlakozzatok határozatunkhoz.

A cseh-, morva-, nemrégiben az „Unás”-ban a szlovák tanítóság már megalkotta hasonló intézményét, most rajtunk a sor!

A további teendőkre vonatkozó értesítést később fogjátok megkapni, mely után országos gyűlés keretében együttesen megszervezzük a szövetkezetet, megválasztjátok annak vezetőségét, melynek kötelessége lesz a szövetkezet működését megindítani s irányítani. A szövetkezet, mint teljesen önálló szerv fog működni.

Hiszem, hogy lelkes tevékenységeddel segítségünkre leszel, mely esetben fáradozásunkat siker fogja koronázni!

Szeretettel ölel:

Kovács közp. elnök.

Minden magyar tanítóhoz és tanítónőhöz.

A Kazinczy Könyv- és Lapkiadó Szövetkezet egy összefoglaló művet óhajt megjelentetni a Csehszlovákiában élő magyarságról.

Megyőződésem, hogy a tervezett mű minden sora a csehszlovákiai magyarság érdekét hivatott szolgálni és sok tekintetben hozzá fog járulni kisebbségi életünk kikristályozódásához, a hiányok, fogyatékoságok feltüntetésével, azok megszüntetéséhez.

A mű egyik részében, a kulturális élet viszonyai minden tekintetben kerülnek megvilágításra. Elengedhetetlenül szükségesnek és rendkívül fontosnak tartom, hogy a mi részünkről is történiék megnyilatkozás a kulturális viszonyokat illetőleg, különös tekintettel a tanítóság helyzetére kisebbségi életünk elmúlt 15 esztendejében.

Engem is ért a megliszteltetés, hogy a szövetkezet irodalmi szerkesztője munkatársul kért föl.

Örömmel vállalkozom munkára, azonban ezirányú — fenti — munkám keresztülvitelére föltétlen szükség van kartársaim és kartársnőim támogatására.

Azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulok tehát tanító-testvéreimhez, hogy magánfüzeteik, naplóiuk, a községi és iskolai krónikák fölhasználásával a tanítóság iskolán kívüli munkásságát bizonyító következő adatokat bocsássák rendelkezésemre az elmúlt 15 évre visszamenőleg:

Énekhar szervezése, újraszervezése, vezetése. (Egyházi, világi.)

Műkedvelő előadások rendezése (számszerint, összesen).

Népművelődési tanfolyamok rendezése (Milyenek és hány?)

Kultúr-előadások (Tárgyuk? hány?)

Községi könyvtárak vezetése.

Sport-egyesületek, cserkészcsapatok alapítása, szervezése.

Szövetkezeti munka. (Újonnan alapított (milyen?) szövetkezet, szövetkezet vezetése.)

Szociális és társadalmi intézmények szervezése, esetleg intézményen kívüli munka.

Irodalmi működés (önálló mű, faj, mikor és hol jelent meg?)

Népművészet átmentése és propagálása körüli munka.

Egyéb munkásság:

Az adatokra legkésőbb ez év november 20-ig bezárólag, föltétlenül szükség van.

Szerezzenek a kartársak és kartársnők nekem és az össztanítósnak egy kellemes és hasznos meglepetést azzal, hogy minden magyar tanító kötelességének fogja tartani a kért adatok beküldését.

Aki felhívásom olvasta, hívja föl a lapunkat nem olvasók és nem járatók figyelmét is arra. Kartársi szeretettel és tisztelettel Losonc, 1932. októberében. *Ocsovay Imre* tanító Lucenec, Vajanský u. 38.

Készül az almanach.

Az irodalmi évkönyvhöz, a kéziratok napról-napra érkeznek.

Már előre boldog öröm tölti el lelkemet. „Tanító Almanach” ilyen még nem volt soha. Irtunk mi mások által kiadott irodalmi füzetekbe, évkönyvekbe régóta; igen sokat. Magunk saját műveink kiadására vállalkozni soh'se mertünk.

A mi kiadandó évkönyvünk nem lesz csapni való álmos könyv. Rangos magyar írás lesz az. Irodalmi érték. Sőt nemes versenytere a régebbi és az újabb irányt követő íróknak.

A címlap és a hónapok szimbolikus képei már nagyrészt készen vannak.

Az évkönyv tehát meglesz minden körülmények közt és nem kell miatta pirulni a szlovenszkói magyar tanítósnak.

Kedves Kartársak! Most szeretettel arra kérlek titeket, indítsátok meg a propagandát, hogy az „almanach”-ból minél több példányt tudjunk elhelyezni.

Mindnyájunknak vannak jó ismerősei. Ha minden kolléga csak 2—3 példány elhelyezéséről gondoskodik, az eredmény fényes lesz.

Annak idején gondoskodni fogok róla, hogy a napilapok úgy a hazai, mint a magyarországi és romániai lapok is foglalozzanak évkönyvünkkel. Tegyétek meg kartársaim, hogy ti előre készítsétek elő a közvéleményt az almanach fogadására.

Azokat az író kartársakat pedig, akiknek kézírataira szántottunk és mindezideig nem érkeztek meg, kérem hogy legkésőbb november 25-ig küldjék el címemre. Évkönyvünkbe írni, később majd írhatni: dicsőség.

Azoknak a kartársaknak, akik már küldtek kéziratokat,

hálás köszönet. Igen kérem őket, tartsanak még készen az évkönyv számára egy két prózát, vagy verset és küldjék el azt is. Amit nem közlünk, azt vissza fogjuk küldeni.

Kartársaim! Magam nem tudok semmit elérni, jöjjetek segítségemre, jóakarató propagandával, értékes írásokkal. Célom az, hogy minél több kartárs munkáját közöljem.

Minden, levélbeli megkeresésre azonnal válaszolok.

Hetény, 1932. X. 20. via Komárno.

Nemcsik Béla.

Jegyzőkönyv

felvéve 1932 évi szept. hó 22-én Hodejovón-Várgedén az Á. M. T. E. Gömör-Nógrád tanítómegyének rendes évi közgyűléséről.

1. Stefanyik Róbert kerületi elnök tartalmas elnöki megnyitója után testvéri szeretettel üdvözli a megjelenteket s a közgyűlést megnyitja.

Mély tisztelettel és szeretettel üdvözli Uram János tanfelügyelőt, s egyben megragadva a kínálkozó alkalmat, a kerület tanítósa névében köszöni őt három évtizedes, s érdemekben gazdag tanügyi munkássága alkalmából. — Ugyancsak üdvözli a közgyűlésen megjelent vendégeket, nevezetesen; Lóska Béla helybeli plébánost, Németh László helybeli ev. lelkészt, Bácsi Gyula bereitkei ref. lelkészt és árvaházi igazgatót és Révay Lászlót a „Domov“ biztosító társaság képviselőjében.

A jegyzőkönyv vezetésére Benyik Bélát, hitelesítésére pedig Ocsovay Imre és Sztankó Gyula kartársakat kéri fel. Indítványozza, hogy a közgyűlés táviratilag üdvözölje Pisecký Ferdinánd kormánytanácsost, mint a referáus jelenlegi vezetőjét és Balló Gyula iskolaügyi főtanácsost.

A közgyűlés az indítványt egyhangúlag elfogadja.

2. Elnök előterjeszti jelentését melynek kapcsán az Egyesület vagyoni helyzetéről a következőkben számol be:

A rimaszombati banknál letétben: 9.000— K. n. é. 4°/_o-os kártalanítási kötvény 9,000— Kc. Ugyancsak ott folyószámlán 5,272— Kc. A tornaljai hitelintézetnél: 9.158 K. n. é. 3°/_o-os kártalanítási kötvény 9.150— Kc. Ugyancsak ott betétben 2.371-15 Kc. Összesen: 25.795-15 Kc.

Még rendezetlen: Hadikölcsön kötvényekben 56.000— Kc. Betétekben 1.515-15 Kc. :

Mély megilletődéssel jelenti, hogy Zachár Lajos volt Abafalvai nyug. érdemes, jó kartársunk meghalt:

A közgyűlés felállással fejezte ki végtiszteletét.

Ugyancsak jelenti, hogy a mai közgyűlés legfontosabb tárgya a tisztújítás lesz, s kéri a jelentés tudomásulvételét.

Közgyűlés az elnök jelentését tudomásul veszi és Gáspár János az egyesület nevében köszönetét fejezi ki hasznos és érdemdús munkásságáért. Indítványozza, hogy érdemeit jegyzőkönyvileg örökítsük meg, amit a közgyűlés egyhangúlag elfogad.

3. Következett a pénztárnoki jelentés. Elnök sajnálattal jelenti, hogy Storbendek Alajos kiváló pénztárnokunk, hosszabb idő óta beteg. Helyette a jelentést Gáspár János kartárs, ellenőr a következőkben teszi meg.

A folyó pénztár bevétele 1931. XII. 31-én 8,026'80 Kč. kiadása 4,814'10 Kč. Pénztári maradvány: 3,212'70 Kč.

Segélyegyleti pénztár bevétele 2,043'70 Kč. kiadása 1,000'— Kč. Pénztári maradvány: 1,043'70 Kč.

A tornaljai izr. tantest. segélyalapja 547'60 Kč. Zeman-Schmögner segélyalapja 2,044'20 Kč.

Kéri a jelentés tudomásulvételét és a felmentvény megadását.

A közgyűlés a jelentést tudomásul veszi, a felmentvényt megadja és pénztárnoknak odaadó, pontos és lelkiismeretes munkásságáért köszönetét fejezi ki.

4. A tárgysorozat következő pontja a segélyezés. Ezzel kapcsolatosan elnök jelenti, hogy Özv. Pítér Jánosné, kit Egyesületünk minden évben segélyezni szokott, ezidén is még tavasszal adta be kérelmét segély iránt, s a legutóbbi választmányi gyűlésünk a közgyűlés jóváhagyása reményében — miután az illető nagy nyomorban van — részére 300 Kč. segélyt utalt ki. Kéri ezi jóváhagyólag tudomásul venni. — Ezenkívül kéri a választmány a közgyűlést, hogy még 2, de magát itt, a nagy nyilvánosság előtt megneveztetni nem akaró tanító-özvegy részére szavazzon meg 250 Kč. segélyt. Választmány jól ismeri mindkettőjüket, s kérelmüket minden tekintetben méltányolja.

Közgyűlés mindkettőjük részére a 250.— Kč. segélyt megszavazza, s tekintettel arra, hogy segélypénztárunknak ennyi pénz nem áll rendelkezésére, a közebednél a szokásos gyűjtést rendezi meg.

5. A tárgysorozat következő pontjaként a tisztújítás sze-

repelt. — Elnök bejelenti, hogy tisztársaival együtt a közgyűlés rendelkezésére bocsájti az eddigi nagyon megtisztelő megbízatást és köszönetét fejezi ki a bizalomért, felkéri a közgyűlést az új tiszti kar megválasztására, amely új tiszti kar egy megállapított helyen és időben okmányváltás mellett átveszi a kerület vezetését. Kéri a közgyűlést egy 7 tagú szavazatszedő bizottság megválasztására, s a szavazás megejtésére.

Ezután az elnök a gyűlést $\frac{1}{2}$ órára felfüggeszti.

A közgyűlés újbóli megnyitása után a bizottság a szavazólapokat összeszedi, s elnök kéri őket, hogy vonuljanak el, s állapítsák meg az eredményt, s a felvett jegyzőkönyv alapján a gyűlés végeztével a bizottság elnöke hirdesse ki az eredményt.

6. Következett a tárgysorozat 6.-ik pontja: Ocsovay Imre „Aktuális problémák” című értekezése. Felolvasásában a középiskolai neveléssel és a tanítóságot közletről érdeklő megoldandó feladatokkal foglalkozott.

Közgyűlés az előadónak köszönetét fejezi ki és ajánlja a M. Tanítóban való leközlését. (Ez már meg is történt. Szerk.)

7. A tárgysorozat következő pontja: Indítványok. Elnök jelenti, hogy a következő indítványok érkeztek be.

Groszman Sámuel indítványa a kedvezményes vasuti igazolványokra vonatkozólag.

Az Á. M. T. E. a többi tanítói egyesületekkel hasson oda, hogy a kedvezményes vasuti igazolvány kiállítási díja az eddigivel szemben csak a bélyegilleték legyen és 5 évre állítassék ki.

A közgyűlés az indítványt elfogadja, oly módosítással, hogy a kedv. vasuti igazolvány az állami tanítóokra vonatkoztatott formájában legyen kiterjesztve a többi tanítóságra is. Ilyen értelemben terjeszti fel a központhoz.

Gáspár János indítványai: 1. A tanítóság ismétellen örömtelt szívvel olvasott a lapokból az Országos Tanítói Dalárdánk sikereiről. Meglepő azon emberfeletti munka, s odaadó, ideális szorgalom és akarás, mely a napokig tartó próbákat, s hangversenyeket jellemezte. A Dalárda tagjai otthon hagyván családjukat, a megélhetés gondjait, feláldozták pihenésre szánt szünidejük egy részét, költséget, fáradságot nem kimélve mentek, hogy a magyar dalnak s a tanítói névnek elismerést, tekintélyt szerezzenek.

Közgyűlés mély háláját és tiszteletét nyilvánítja mindazok-

nak, akik a dalárda sikereit előmozdították. Különösebben Kovács Alajos negyedi kartársnak, orsz. Elnökünk-nek, Heckman István lévai kartársnak, orsz. karnagynak, s Boross Béla alsó-szeli-i kartársnak a M. T. szerkesztőjének, valamint a dalárda minden egyes lelkes tagjának. A dalárda sikereit hálánk kifejezése mellett j.-könyvünkben örököltjük meg, s fentnevezett kartársakat erről jegyzőkönyvi kivonat alakjában értesítjük.

2. Közgyűlés fölkéri orsz. központunk vezetőségét, illetékes helyeken hasson oda, hogy úgy az igazgató megválasztások, mint az igazgatói tiszteletdíjak ügye végre-valahára a törvény értelmében igazságosan rendeztessék. A szanálási alapból e címen kiutalt tiszteletdíjak pedig az illető igazgató államsegélyéhez csatoltassanak.

3. A tanítótság és kántorság külön választásának kérdésére közgyűlés felhívja orsz. központunk figyelmét. Azon tanító részére ki kántorságot is végez, külön méltányos díj állapításuk meg a kántori munkákért még pedig egyöntetűen legyen megállapítva a fizetés-minimum, melynél kevesebb nem lehet.

4. Közgyűlés felkéri orsz. központunkat, hogy a természetbeni javadalmaknak újrapróba felvételét a referátusnál a mai viszonyoknak megfelelően kérelmezze.

5. A tanítótság sérelmesnek és igazságtalannak tartja, a felekezeti isk. székeknek a tanítói állásokra kifírt azon pályázati hirdetéseit, amelyekben az államsegélyt nem garantálják.

Közgyűlés orsz. központunkat kéri fel, hogy az igazságtalan és bizonytalan hirdetések ellen illetékes helyeken szólaljon fel, hogy a felsőbb hatóságok tiltsák meg az ily értelmű hirdetésekét.

6. Az egyesület tagjai és a vezetőség között állandó nexust az tartja fenn, ha a tagok állandóan tudomással bírnak az egyesület főrekevényeiről, anyagi ügyeiről stb. Hogy ez minél szorosabb legyen, egyetünk szükségesnek látja, hogy egyesületünk tagjai minden választmányi és közgyűlésről idején olvashassanak referátát országos lapunkban.

Közgyűlés fölkéri főjegyzőt, hogy minden választmányi és közgyűlésről rövid beszámolót küldjön a M. Tanítóknak, hogy az egyesületi tagok az egyesület szellemi és anyagi életéről állandóan tájékozva legyenek.

7. Argy Rezső indítványozza, hogy tekintettel a szülők nehéz gazdasági helyzetére az Egyesület kérje a központot,

hasson oda illetékes tényezőknél, hogy a kiadók a tankönyvek mai túl magas árát mérsékeljék annyira, amennyire azt a mai viszonyok megengedhetővé teszik.

Közgyűlés az indítványt elfogadja.

Majd Révay László a „Domov és Slovákia“ biztosító-társaság képviselőjében megjelent tisztviselő kéri az egyesület tagjait, hogy támogassák biztosításaikkal továbbra is intéze-tüket, mivel így a „Tanítók Háza“ javát is szolgálják és az így kötött biztosítások után már komoly összegek folytak be nevezett intézmény céljaira.

Közgyűlés pártfogólag tudomásul veszi.

Elnök jelenti, hogy a „Domov és Slovákia“ bizt. társaságtól megkeresés érkezett a tanítóság egységes balesetbiztosítása tárgyában.

Közgyűlés úgy határoz, hogy amennyiben, erre vonatkozólag ajánlatot tesz nevezett bizt. társaság, úgy azt alaposan körvonalazza és részletesen tegye meg ajánlatát.

Végül elnök felkéri Kovács Gyula kartársat, hogy mint a szavazatszedő bizottság elnöke, tegyen jelentést a megejtett tisztújítással kapcsolatos választás eredményéről. Kovács Gyula felolvassa a felvett jegyzőkönyvet, melynek alapján a következő tisztikar lett megválasztva:

Elnök: *Ocsovay Imre*. Alelnök: *Kovács Gyula*. Titkár: *Boross Miklós*. Főjegyző: *Benyik Béla*. I. Aljegyző: *Farkas Márton* II. Aljegyző: *Janosdeák Mátyás*. Pénztárnok: *Simon Gábor*. Könyvtáros: *Kollárcsik Gézáné*. Ellenőr: *Sexty Jenő*. — A választmány tagjai lettek: *Stefanyák Róbert*, *Stubendek Alajos*, *Sztankó Gyula*, *Brakl Ignác*.

Elnök üdvözli az új tisztikart, majd még egyszer megköszöni a bizalmat, a gyűlést bezárja.

A közgyűlést követő közebeden megtartott gyűjtés a segélyalapra 840 Kc-t eredményezett.

K. m. f.

Benyik Béla
egyesületi főjegyző.

Ocsovay Imre
Sztankó Gyula
hitelesítők.

Stefanyák Róbert
elnök.

A „Magyar Írás“ pedagógiai rovata. Lapunk szerkesztősége érintkezésbe lépett a Magyar Írás c. irodalmi folyóirat szerkesztőségével s kérte a magyar iskolaügy és a tanító-ság időszerű kérdéseit tárgyaló pedagógiai rovat megnyitását.

A Magyar Írás készséggel kilátásba helyezte a pedagógiai rovat megindítását, s szerkesztőségünk e rovat vezetésére *Zsolnai Béla*, komáromi kartársunkat ajánlotta, akinek szakirodalmi működése garancia arra, hogy a Magyar Írásban szlovenszki magyar pedagógiája és a tanítóság kari érdeke méltó képviselést nyer.

A párkányi tanító-megye szavazatszedő bizottságának jegyzőkönyve.

Felvéve Párkányban a „Párkányi Á. M. T. E. tanítómege” szavazatszedő bizottságának 1932. okt. 20.-án tartott gyűlésén.

Jelen vannak: Kónya József, a biz. elnöke, Hetényi Antal, Dróbný József, Kanosy István, Nagy József, Bellus Gyula és Szoleczky János biz. tagok.

A bizottság megállapítja, hogy beérkezett 83 szavazat, ezekből 7 érvénytelen (üres) s így maradt 76 érvényes szavazat. Ezek megoszlása:

Elnök: Bíró Béla 71, Bukovszky Gyula 3. Gajdár István 2.

Alelnök I.: Gajdár István 63, Bukovszky Gyula 8, Tóth István 3, Túry Sándor 2.

Alelnök II.: Bukovszky Gyula 39, Jászai József 20, Tóth István 9, Kónya József 3, Gajdár István 2, Bíró Béla 1, Szoleczky János 1, Mocos Margit 1.

Titkár: Szoleczky János 42, Kónya József 33, Szabó Emil 1.

Jegyző I.: Szabó Emil 42, Tóth Gábor 24, Laczy József 5, Kónya József 2, Nyitrai József 2, Túry Sándor 1.

Jegyző II.: Laczy József 29, Nyitrai József 20, Tóth Gábor 14, Szabó Emil 7, Kónya József 3, Horváth Dezső 1, Szoleczky János 1, Jászai József 1.

Pénztárnok: Bellus Gyula 76.

Ellenőr: Drobny József 74, Torma József 1, Bukovszky Gyula 1.

Könyvtárnok: Nagy József 73, Tóth István 2, Kiss József 1.

Közp. kiküldöttek: Kanosy József 65, Kerekes Béla 63, Csepregi Kálmán 61, Nagy Lajos 57, Nagy József 56, Horváth Dezső 21, Laczy József 19, Torma József 10, Kovács Imre 10, Kiszner Imre 10, Kónya József 2, Szabó Emil 2, Túry Sándor 1, Szoleczky János 1, Tóth Gábor 1.

Választmányi tagok: Bernáth Anna 58, Túry Sándor 55, Kónya József 52, Székér Erzsébet 49, Csepregi Kálmán 40, Kanosy István 39, Hetényi Antal 38, Szabó Emil 38, Bitter

Béla 36, Szoleczky János 33, Endrödi Lajos 32, Szabó Mária 10, Tóth Ilona 10, Horváth Dezső 8, Zoltán Amália 2, Mokos Margit 2, Dékány Mária 2, Laczy József 2, Drobnyné 1, Vargha Magdolna 1, Molnár Margit 1, Torma József 1, Kiss József 1, Stampay János 1, Ferlich Gyula 1, Nyitrai József 1.

A szavazás eredményeként a bizottság a legtöbb szavazat alapján következőképen állítja össze a tisztikart. Elnök: Bíró Béla, alelnök I.: Gajdár István, alelnök II.: Bukovszky Gyula. Titkár: Szoleczky János, jegyző I.: Szabó Emil jegyző II.: Laczy József, pénztáros: Bellus Gyula, ellenőr: Drobný József, könyvtáros: Tóth István. Központi kiküldöttek: 1. Kanosy József, 2. Kerekes Béla, 3. Csepregi Kálmán, 4. Nagy Lajos, 5. Nagy József. Választmányi tagok: 1. Bernáth Anna, 2. Túry Sándor, 3. Kónya József, 4. Szekér Erzsébet, 5. Kanosy István, 6. Hetényi Antal, 7. Bitter Béla.

Más tárgy nem lévén, elnök a gyűlést bezárja. *Szoleczky János* jegyzőkönyvezető, *Kónya József* elnök.

Nyilvános nyugtázás. A Československá Grafická Unia Praha cég Somogyi István polg. isk. tanár, Orsz. Egyesületünk egyik alelnöke által írt Természetrajz kiadása alkalmából a Magyar Tanítók Háza alpra október 24-én 500 (Ötszáz) koronát adományozott. Amidőn úgy a szerzőnek, valamint a kiadónak e helyen is Orsz. Egyesületünk tagjai őszinte köszönetét tolmácsolom, felhívom mindama Kartársainkat, kik tankönyvirással foglalkoznak, hogy alelnökünk példáját követve hassanak oda, hogy a kiadók Egyesületünk jóléti intézményeit támogassák.

Van még hála! Megható szeretettel vett búcsút október 29.-én igazgatótanítójától, Somogyi Aladártól a deáki-i rk. iskolaszék, tantestület és a tanuló ifjúság. Herczegh Frigyes bencés tanár, plébános az iskolaszék nevében mondott gyönyörű búcsúbeszédet az ünnepelthez. A legnagyobb elismerését fejezte ki Somogyi Aladárnak a negyven éves tanítói munkásságáért, amit a lóti és deáki-i iskolánál teljesített. Tiszta lelkiismerettel térhet pihenőre — úgymond — mert elmondhatja, hogy senkit el nem veszítettem azok közül, akiket rám bízál Uram! A tantestület nevében Varga László tanító, míg a ref. tantestület nevében Ivány Ferenc igazgatótanító kívántak az ünnepeltnek hosszú és nagyon boldog pihenést s emlékül szép ajándékkal lepték meg a nyugalomba vonuló tanfőtestvért. A gyermeksereg ragaszkodását Cserge Klára tanuló tolmácsolta s egy virágcsokrot nyújtott át szeretete jeléül.

Az ünnepeelt könnyes szemmel mondott köszönetet a kedves megemlékezésért és bensőséges ragaszkodásért. A Hiradóból értesültünk Lót község nemes áldozatkészségéről, hogy Somogyi Aladárnak, a község hosszú időn át volt tanítójának önjerejéből házat épített, ezzel akarván kifejezni hű tanítója iránt érzett igaz tiszteletét és szeretetét. Amidőn a népi hála ily ritka példáját örömmel regisztráljuk, a magunk részéről a legmelegebben gratulálunk Somogyi Aladár kartársunknak. A jó Isten még nagyon-nagyon sokáig éltesse!

A losonci „Pedagógiai Társaság” első ülése.

Losoncon a múlt év őszén Sekey Mihály állami tanfelügyelő kezdeményezésére a szlovák és magyar tanítótag képviselői elhatározták egy szabad Pedagógiai Társaság alapítását. A társaság a tanítótag önművelését tűzte ki — többek között — célul maga elé.

Ezt a célt szolgálta a Pedagógiai Társaság tagjainak folyó hó 14.-én a Városháza tanácstermében tartott első ülése.

Az ülésen Sekey Mihály állami tanfelügyelő elnökölt.

Mielőtt az ülést megnyitotta volna, néhai Bojický Dániel nyug. áll. tanfelügyelő és Suchač Dániel pilai szlovák kartárs emlékének áldozott kegyelettel.

Megnyitójában bejelentette, hogy az előadás csak szlovák nyelvű lesz, mivel az előadó nem bírja a magyar nyelvet. Kéri a magyar kartársakat, hogy bejelentésük vegyék tudomásul és amennyiben az előadást teljes mértékben nem értik meg, annak befejeztével szívesen szolgál magyarázattal.

Az elnöki megnyitó után Boženo Kobrová polg. isk. szaktanító tartotta meg előadását az elemi iskolai rajztanításról. Előadása szorosan kapcsolódott a losonci áll. tanf. körzetben most használatban levő egységes tananyagbeosztáshoz és bizton hozzá fog járulni a rajznak a jövőbeni intenzívebb, tökéletesebb tanításához.

Boženo Kobrová-ban nagy felkészültségű pedagógust és kitűnő előadót ismert meg a hallgatóság.

A magyar tanítótag szívesen venné és hasznát látná, ha az előadás magyar nyelven megismételnék, mivel a magyar tanítótag zöme a több óra hosszúság tartó szlovák nyelvű előadást nem tudja kellő figyelemmel és eredménnyel követni.

Ferry István ny. ig. tanító saját tapasztalásait, tökéletesnek mondható számológépét ismertette élvezetes előadásában.

Elnök a Pedagógiai Társaság vidéki körzeteinek működéséről, annak mikéntjéről tájékoztatta a jelenlevőket.

Elgondolásában a Losoncon székelő központ, mint összefogó szerv irányítaná a körzetek működését is.

A körzetek minden megmozdulásukat tartoznak bejelenteni a központnak. A központ a körzetek kérelmére előadókról gondoskodik és minden tekintetben — a Pedagógiai Társaság munkáját illetőleg — útmutatással szolgál.

A Pedagógiai Társaság tagjai évi 10 koronával járulnak hozzá a költségek fedezéséhez.

Bejelentette az elnök, hogy november hó elején, kellő számú jelentkezés

esetén háromnapos tornatanfolyamot rendeztet a tanítóóság részére. A tanfolyamon résztvenni óhajtok jelentkezése azonnal megtörtént. A tanfolyam előreláthatólag november 3-án kezdődik.

Felbívja a tanítóóság figyelmét a tanfelügyelői látogatások alkalmával kifejezett kívánságaira, különösen ami az iskolaépületeket, a tantermek felszerelését, berendezését stb. illeti.

A „Komensky“ tanítói és jegyzői internátus ügyét Pázmán Antal ismertette. Kérte a kartársakat, hogy évi tagdíját mindenki pontosan fizesse s aki teheti, természetbeni adományokkal is támogassa az internátust, hogy a mai súlyos anyagi helyzete javulhasson.

E kérdésben hosszas és meddő vita fejlődött, melynek véget vetendő, Csosvay Imre oly értelmű indítványt terjesztett elő, hogy mivel az internátus alapszabályait a jelenlevők 90%-a nem ismeri, kérje a tanítóóság annak ismertetését, hogy e kérdésben végérvényesen határozhasson. Addig is a kartársak tetszésére bizosítsák az internátus támogatása ügy a tagdíjakat, mint egyéb adományokat illetőleg.

A magyar tanítóóság volt az első, amely az internátussal szemben kötelezettséget vállalt, vállalt kötelezettségét a jövőben csak akkor teljesítheti, ha úgy a szlovák kartársak, mint a jegyzői kar azonos terheket vállal.

Ülés az indítvány értelmében határozott.

A „Bodicky Dániel“ féle alapítvány tárgyában úgy határozott az ülés, hogy bevárja a kezelő-bizottság jelentését.

Az ülés után a résztvevők kb. 50 fős csoportja a „Komensky-internátus“-ba vonult közös ebédre.

Nyugalombavonulás. Kovács Ferenc, zsigárdi rk. ig.-kántortanító 43 évi működés után nyugalomba vonult. Tiszteletére kartársai, barátai és tanítványai szép ünnepséget rendeztek Zsigárdon, október 30.-án. Az ünnepély a r. k. iskolában folyt le, ahol Kovács Ferencet, hosszú és áldásos működése végén a helyi testületek és a tanítványok melegen üdvözölték. Az ünnepelt a nemvárt és meglepetésnek szánt spontán ünnepelést meghatottan köszönte meg. Este bankett volt, melyen a kerületi tanfelügyelő: Budovics Román, hosszabb beszédben méltatta a nyugalomba vonuló kartárs érdemeit. Majd Kovács Alajos, Boross Béla és Bocz Árpád a tanítók, Dr. Kurthy Géza ügyvéd a község nevében mondtak felköszöntőt.

Értesítés. Szerkesztőségünk jóindulata folytán választottam a válaszádnak ezen módját arra a sok megkeresésre és jóindulatú kedves sorokra, melyeket gyomor-bajos kartársaim hozzám intéztek. Köszönöm a sok meleg sort és biztatást! Együtt örülök azokkal, akiken segíthettem. — Közlöm azért, hogy gyomor-baj elleni orvosságomat, nekem forgalomba hoznom nem lehet, miertis a helybeli gyógyszerész jó barátomnak adtam át annak készílési titkát, aki „Gömöri gyomorelixír“ címen hozza forgalomba. Megkereséseket kérem hozzám intézni és a megküldéséről gondoskodom. Kartársi meleg üdvözléssel: *Bartal Dezső* ig. tanító. Plešivec, 1932. XI. 3.

Találkozó. Felkérem mindazon kedves iskolatársaimat, kik velem az 1879. évben a modori állami tanítóképzőintézetet elvégezték vagy képesítőt nyertek, hogy f. évi nov. hó 19.-én délben Pozsonyban, a Royal-szállóban kedélyes találkozóra megjelenni sziveskedjenek. Jelentkezésüket kérem velem közölni. Bratislava, Kanka u. 2. *Schuberth István ny. ig. tanító.*

Ógyallai járásbeli Kartársaimhoz! Midőn Izsáról s így az ógyallai járáskör kötelekéből eltávozom, hogy elfoglaltam édes apám örökségeként a lekéri r. k. el. iskola kántortanítói állását, azon őszinte kívánsággal veszek búcsút ógyallai járáskörbéli minden egyes kedves Kartársamtól, hogy — miként én mindnyájukat — úgy ők is tartsanak meg engem szives emlékezetükben. Isten velük! Kartársi szives szeretettel:

Lekér, 1932. nov. 1. ifj. Dudich László kántortanító.

ÉRTESÍTÉS. A Csehszlovák Tanügyi Törvények és Rendeletek Gyűjteménye, az iskola és népművelődésügyi miniszterium hivatalos törvényének (Věstník) kivonatos magyar fordítása előfizetési árát 1933. január 1-től kezdődőleg évi 30 Kc-ra szállítottuk le. Megrendelhető a központi elnöknél. Tiszta jövedelme a Tanítók Háza alapunkat illeti!

K R Ó N I K A

A francia iskolában, — mint olvashattuk — *bevezetik a testi fenyítéket.* Első olvasásra el kell képednünk ezen a híren, hogy az a nép, mely Descartes-ot, Rousseaut, Voltairt adta a világnak, mely népnél az emberi szabadság és demokrácia eszméi a legkorábban indultak virágzásba, ily erősen középkori színezetű retorzióra készül a rakoncátlankodó diákok ellen, mert — mint e lépését indokolni is igyekeznek — az iskolákban elhárapódzó féltelenség és a tanító személyzetnek ebből származó tekintélytelensége a tanítási eredményt komoly veszéllyel fenyegeti. Nem volt alkalmam megismerkedni a francia nevelőintézetek és iskolák beléletével, így fogalmama sincs az ott uralkodó viszonyokról, de — ha a jelenlegi, előttünk ismeretes hazai iskolai fegyelmet bővebb vizsgálat tárgyává tesszük, — magunk is kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy e téren nálunk is volna tenni való, bár a franciák által ajánlott panacea ellen minden emberi érzésem fenntartás nélkül tiltakozik.

A világháború utolsó évei s az azt követő forradalmak megbontották a tekintélyek szinte meggingathatatlanak hitt falanjait, destruálták még azokat az intézményeket is, melyekről azt hittük, hogy az első társadalmi renddel együtt keletkeztek s együtt múlnak el az utolsó emberi közösséggel. Ilyen volt pl. a fejedelmek, a hadsereg s a szent bürokrácia presztízse. A forradalmak saját prominens érdekükben még lappangási korszakuk alatt, de teljes aktivitásuk idején is, mindent megtettek a régi tekintélyek lejáratása érdekében s egy időben minden újságolvasó a reggeli kávé mellé, mint ingyencsemegét kapta e tekintélyek botránys dolgainak, magánéletük szennyeseinek kiterjedését s ugyanekkor alig volt — bár erősen hordószagú — politikai megnyilatkozás, mely ez agyaglábu bálványok becs-mérlésével ne lett volna tüzdelve.

A régi nagyságok tekintélyének ez a semmivé létele, vagy legalább is átértékelése, melyet még hozzá a marxizmusból eredő materialista történelem-szemlélet is támogatott, utat talált a pedagógia érdekerületére is. Érdekes jelenség azonban, hogy e téren nem a „leigázottak“, tehát a diákok kezdték a felszabadulást munkálni, hanem a leigázók: a tanítók és tanárok. Igazságtalan volnék, ha el nem ismerném, hogy ezeknek, a diákok több szabadságáért harcoló tanároknak minden ilyen irányú munkája nemes intencióból eredt, az e téren való reformokra égetően szükség is volt, mert bizony az akkori iskolák szelleme, még az antidemokratikus közélet mellett is, a legsötétebb közép-kor képét mutatta.

A forradalmak után lehiggadt kedélyek csakhamar belátták, hogy a lerombolt régi tekintélyek helyébe új nagyságok kellenek, melyek a tömegek cselekvési szabadságát presztízssükkel, vagy ha kell, hatalmukkal, megfelelő korlátok közé szorítsák. Magától értetődően, e korlátoknak a régiekhez képest erősen tágabaknak kellett lenniök, szóval meg kellett valósítani, — habár csak részben is — azokat a jogkiterjesztési ígéreteket, melyek a forradalom ideje alatt a tömegeket lelkesítették. Ezt a részleges jogkiterjesztést nevezhetjük aztán demokráciának s ebből az elméleti és gyakorlati tekintélyeknek az a hosszú sora fejlődött ki, mely a régiek helyét elfoglalva ma a közélet folyásának szabályozását végzi. Azonban a demokratikus beállítottságból folyólag, e tekintélyek, — ha talán a köz javát jobban is szolgálják — ma még távolról sem oly intaktak, mint a régiek

voltak, melynek oka e tekintélyek fiatalságában, tradíció hiányában s a megszakadt kontinuitásban keresendő.

Ugyanilyen átalakulási folyamaton ment keresztül a pedagógia is. A tanítói és tanári tekintélyek ledöntése nyomán egyideig az iskolákban csaknem teljes anarchia uralkodott, mely az egyetemeken a naponta ismétlődő verekedésekben, a közép- és alsófokú iskolákban a nagymérvű fegyelmetlenségben élte ki magát. Szülő, tanító, jobb érzésű diák csakhamar belátták, hogy ennek sürgősen véget kell szakítani. Az iskola céljának megvalósítása érdekében valamilyen tekintélyt, vagy tekintélyeket kell alkotni. De — miként említettem — a közélet baloldali orientációjától az iskolát sem lehet teljesen elzárni, meg a régi abszolút tanítói tekintélyek visszaállítása nem is korszerű, így az új iskolai tekintélyek csakis demokratikus színezetűek lehetnek. E téren aztán bőséges kísérletezéseket vittek véghez. Így szervezték a wieni, a bruxellesi dr. Decroly-féle kísérleti iskolákat, melyek az iskolai fegyelmet teljesen elvetik, nem kell pad, könyv, tananyag, órarend, a demokratikus levegőjű iskola növendékei maguk határozzák meg az aznap letárgyalandó anyagot, melyre — aki akar, figyel, aki akar, fütyül, — a tanító csak irányít, vagy felvilágosít, mindenki annál az asztalnál telepszik meg, ahol kedve tartja, szóval a tanulók egyéni és cselekvési szabadságának teljes biztosítása mellett a 100%-os cselekvőiskolát valószínűsítik meg. (Megvallom, így elolvasva rendkívül ideálisnak tartom ezt az iskolát a gyermek szempontjából, de kérdelem, hogyan vigye ezt keresztül egy 60—80 növendékes osztatlan iskolában működő szlovenszkoí tanító?) Az iskolai fegyelmezés végzésére így alakultak a növendékekből alkotott, önkormányzattal bíró iskolaközösségek. Ezt a demokratikus jogbiztosítást célozzák a különböző iskoláknál megszervezett Szülői Szövetségek, melyek jogtalanul ugyan, a tanító és tanár pedagógiai és metodikai eljárást is közvetlenül, avagy közvetve bírálat tárgyává teszik, s melynek étvágya e téren már olyan jól fejlődik, hogy itt-ott még a tananyagba is igyekszenek beleszólni.

Nem célok e nagyon tiszteletreméltó, a pedagógia jól felfogott érdekeiből eredő intézmények és berendezettségek lebecsülése; még kevésbé áhítozom a régi iskolai tekintélyek visszaállítása, vagy a francia példa követése után, csak épen e példákól kifolyólag bizony ajánlatos volna nekünk is gondolkozni

azon, hogy nem mentünk-e túl a reformok hajhászásával azon a mértéken, mely az eredményes nevelői munkát eddig biztosította? Bár teljes mértékben átértém és érzem annak a pedagógiai princípiumnak igazságát, hogy az öntevékenyen szerzett ismeret az egyetlen állandó, van-e már ehhez a 100%-osan cselekvő iskolához a gyermeknek otthonról hozott megfelelő kollektív érzése? A XX. század minden nevelőjének arra kell törekedni, hogy az iskola ne legyen a H. G. Wells által leírt Borzalmak Háza, hanem a szabadság, a jókedv és higienia hajléka, de eljött-e már annak az ideje, hogy a tanító a vizsgáló fölöttesének, — aki a főnévről faggatja a tanulókat — azt felelje: „Kérem, ezt nem volt kedvök megtanulni a gyermekeknek!” Nevelt-e már a tanulóba a szülői ház, az iskola annyi judiciumot, hogy az iskolaközségekben jó lelkiismerettel bíraskodhassanak? Nincs-e túlságosan méretezve a Szülői Szövetségek hatásköre, mikor azok a szociális gondoskodás és az iskolának a szülői házhoz való közelebbhozása helyett, inkább ezzel ellentétesen, pedagógiai kontárkodást végeznek?

Úgy érzem, hogy előbb a külső világ új tekintélyeit kell a demokratikus berendezettségeknek megszilárdítani, addig a pedagógiai reformokkal csak fokozatosan és módjával, nehogy oda-jussunk mi is, ahová a franciák.

A nyitragerencséri óriási tűzvészről mindnyájan olvastunk az újságokból. Régi, 20 év előtti, katonakorombeli emlékeimből élém bukkan ez a szépen rendezett, jómódról tanuszkodó falu, érdekes viseletével, szokásaival, jellegzetes beszédmódjával. Nem láttam azóta, de amilyen gyakorlatiasságot mutatott lakossága annak idején a nyitrai piacon, következtetni merészelek arra, hogy nem csekély jólétre s ennek folyományaiképpen jelentős szellemi előhaladásra tett szert az elmúlt idő alatt. Őszinte részvétellel néztem egyik képeslapunkban a borzalmas elem pusztítása következtében félig romban heverő községről közölt fényképet.

A tűzoltó felszerelések gyarapítása, a tűzoltóegyesületeknek minden községben kötelezően elrendelt alapítása következtében a tüzesetek örvendetesen kevesbednek, ha elő is fordulnak néha-néha, hatásuk ma korántsem olyan döbbenetes, mint a múltban. A tűzvészek a legtöbb esetben gondatlanságból erednek, sajnos azonban Nyitragerencséren a vigyázatlanságból származó pusztulást még szándékos gáztettel, gyújtogatással is növel-

ték, miként a vizsgálattal megbizott hivatalos közegek azt megállapították.

Ezt a jelenséget igazán nem tudja az ember tudatában hová tenni. A gazdaembernek a tulajdon vágyása annyira intenzív, hogy az megcsúfolná még a Galsworthy által oly hiven leírt angolszász tulajdonérzést is. Ezzel az érzéssel sehogy sem tudjuk összeegyeztetni a nyilvánvaló rombolás szándékát, még ha a szörnyű pusztulás láttára talán a „Lássuk, Uram Isten, mire megyünk ketten?” dac ébredt is fel a gyújtogatók lelkében. Sőt, minden jel arra mutat, hogy a biztosító társaságok által fizetendő busás kártérítések reményében követték el a gonosztettet, mert hiszen az oltásnál fáradozó tűzoltókat is megakadályozták munkájuk teljesítésében, egyiküket meg is verték. Szinte el sem akarjuk hinni, hogy a falusi gazda is annyira levetette volna azt a respektust, melyet a tüzzel, — ezzel a kiszámíthatatlan elemmel — szemben őseitől örökölve érzett. Nem tudjuk megérteni, hogy a wieni Marek mérnök példája a köznép körében is követésre talált. Hol vannak azok az idők, mikor a gazda minden tűzoltófelszerelés nélkül, more patrio, vasvillával rohant a vész színhelyére s percek alatt szétszórta a veszélyeztetett épületeket, mert tudta, hogy ezzel a szeszélyesen harapódzó elemmel szemben csak a gyorsaság segíthet? Hát a lelkiismeretlen gyújtogatók csak a saját képzelt előnyükre gondoltak s eszükbe se jutott az a romlás és nyomor, a hajléktalanná váltak átka, mely borzalmas munkájuk után fakad?

Még egy tapasztalattal lettünk okosabbak a nyitrageren-cséri tűzvész útján. Amint az ujságok irták, a tűz előbb csak 6 házat hamvasztott el s a pusztító vést sikerült lokalizálni. A helybeli és környéki tűzoltók a sikeres munka után „biberunt magnum áldomás” és a lángok elfojtása után saját lángoló szomjúságukat oly eredményesen oltogatták, hogy körülbelül 2 óra múlva, az újabb vész alkalmával, saját lábukon sem tudtak megállni.

A tűzoltó egyesület, énekkar, ifjúsági egyesület mind-mind önkéntes vállalkozás és javadalmazás nélküli munka a tagokra nézve. Az egyesületek alapítási idején a lelkesedés rendszerint óriási, különösen, ha az egyesület még szép egyenruhával, fel-lépésekkel, táncmulatsággal bizonyítgatja lételet. Idővel e lelkesedés higgad, a tagok lélek nélkül, közönyösen keresik fel az összejöveteleket s a vezetők injekció után néznek, hogy a

lohadó érdeklődést felkeltsek. Legjobban kézügyben fekszik, ha a gyakorlatok, tüzesetek, énekkaroknál, a temetések után az alaptökből egy kis kollációt adnak a tagoknak, hisz a torok rendezése ősi szokás, ártatlan is, kegyeletes is, nem szabad mindjárt a Szabó Dezső Elsodort falujában leirt tórra gondolni. „Meg önkéntes fáradozásukért, idővesztésükért egyéb honoráriumra úgy sem számíthatnak”, serénykednek tettük igazolásával a terv javaslói.

Pedig az ilyen kezdeti lépéseknek rendesen a nyitra-ge-rencséri eset a következménye. Hányszor hallottuk már híret, hogy a tűzoltó egyesület az egész község előtt a tüzesetek és gyakorlatok után a berügásig menő tivornyázások elannyira diszkvalifáltak, hogy fészerezésük kiegészítésére, egyéb támogatásra nem volt hajlandó a községi képviselő. Hányszor értesültünk már egyes énekkaroknak arról az ősi, de barbár szokásáról, hogy temetés után, néhol még hozzá a halottas háznál, rendezett tórokon a sárga földig lerészegedve — már aszerint, minél nagyobb honorációt temettek el — botránkoztatták a gyászolókat? Lehet-e ilyen testületeknek a köz előtt tekintélyük? Végezhetik-e ezek maradék nélkül hivatásukat?

Nem vagyok olyan orthodox, hogy be ne látnám annak az érvelésnek bizonyos igaz voltát, hogy az egyesületek tagjai igen is sokat áldoznak a köz érdekében. Úgy gondolom azonban, hogy egy bál, vagy majális rendezésével lehetne ez áldozatot nem honorálni, csak arról megemlékezni. Hiszem, hogy kettős célt érnek ezzel el. Mert míg egyrészt a bajtársias szellemet növelhetnők, másrészt elejét vehetnénk a nyitra-ge-rencsérihez hasonlatos kifícamodásoknak.

Testvéreim! kik tűzoltó egyesületeknek és énekkaroknak vezetői vagytok! Gondolkozzatok a fentiekben! A Ti érdeketek elsősorban, hogy tisztos nevetek ilyesféle eseményekkel együtt említve ne kerüljenek Klio könyvének lapjaira. *Szepesi Gyula.*

Kedves Kartársaim! Kérem a párkányi járás tanítói Karát, hogy Párkányban Rákóczy-utca 56. sz. a. Jánossy Gábor fiamnak parfüméria és drogéria üzletét pártolni és szükségleteiket nála beszerezni sziveskedjék. Kartársi üdvözléssel kéri pártfogásukat: *Jánossy Lázár r. kath. nyug. íg.-tanító* *Šahy Predmestie č. 37.*

Hirdetés. Elcserélném második tanítói állásomat egy tanerőssel, Jelige: „*Esetleg több tanerőssel.*”

K Ü L Ö N F É L É K .

Fizetés-csökkentés - nyugdíjjáruélékemelés. Mint a naplópokból értesülünk, a koalíciós pártok megegyeztek abban, hogy az állami tisztviselők fizetését fokozatos arányban csökkenteni fogják, ellenben a nyugdíjjáruélékot egyöntetűen két százalékkal emelik. Az eddigi tervek szerint a csökkentés úgy történék, hogy a 9000-tól 12.600 Kéig tevéjéd nyugdíjalap 5%-át, 12.600-tól 15.6000 Kéig a 8%-át, ezen fölül pedig a nyugdíjalap 10%-át szállítanak le. A nyugdíjleszállítások tervezett percentje olyan magas 10-15%), hogy ennek valószínűsége nagyon kétséges". A fizetésleszállítás január elsején lép érvénybe és „egyelőre” két évig fenmarad.

Kell-e a gyermekeket takarékoságra nevelni? E kérdésre feltétlenül igennel kell felelünk. Hogy országunk leginkább bírja a mai általános gazdasági krízist, azt annak köszönhetjük, hogy a francia népknek érke és hajlama van a takarékoságra. A munkanélküliség réme is azért szeledebb nálunk, mert Franciaország lakosságának nagy százalékát takarékos parasztek alkotják, kik tudják, hogy 7 sovány esztendő szokott következni a 7 kövérre. A mi annyira irigyelt gazdagságunk onnan ered, hogy olyan közép-osztályunk, kis-polgáraink, parasztjaink és munkásaink vannak, kik gondolnak a jövőre, megfontolják kiadásait, költségeit jövedelmükkel józan arányba hozzák, szóval takarékoskodnak.

Azt hangoztatják egyesek, hogy a szegényeknek takarékoságot prédikálni szemtelenség? Hiszen éppen ezeket kell tanítani szavak és példák által. Szegénynek lenni nem azt jelenti, nyomorultnak lenni Perszo olyannak mondani, hogy takarékoskodj, kinek semmi vagyona és jövedelme nincs, époly kegyetlenség, mint hiábavaló. De kinek van nagyobb szüksége a takarékoságra, ha nem annak, kinek jövedelmi forrásai minimálisak és bizonytalanok?

A takarékoságra nevelés nem egyenlő azzal, mintha azt mondanók a szegényeknek: „Ne egyetek, ha éhosek vagytok; elgedjete meg egészségtelen odukkal, a meleg ruhákat hagyjátok a gazdagoknak!” A takarékoságra való nevelés abban áll, hogy ráneveljük őket kiadásaik gondos mérlegelésére, megtanítjuk őket élelmiszert vásárolni és leszoktatjuk a husáruk és drága konzervek fogyasztásáról, megtanítjuk őket főzni, az étlapot változtatossá tenni, a maradékokat hasznosítani, hogy egészségesebben és mégis kevesebb költséggel táplálkozzanak. Meg kell őket győzni, hogy kellemes és egészséges lakásokban lakhatásnak abból a pénzből, amit mozira és kabarékra költenek.

Journal des Instituteurs et des Institutrices 1932. okt. 1.

Új természetrajzi tankönyv. Somogyi István: Természetrajz, a szlovenszkói és ruszinszkói magyar tannyelvű népiiskolák 6-8. osztályai számára. Az ősi tankönyvtermés egy, tartalomban pedagógiailag értékes, külső formában csinos, terjedelemben vasos természetrajzi kézikönyvvel gazdagodott. Tankönyvirodalmunk lassan-lassan túléli az elindulás nehézségeit, a mindjobban felzárre kerül az a könyvtípus, amely a különleges szlovenszkói magyar pedagógia, mint az állam egységes iskola-szemléletének szerves része, igényeit és követelményeit a lehető legteljesebben kielégíti Somogyi István természetrajza, melyet az iskola- és népművelésügyi minisztérium az elemi iskolák

számára engedélyezett, a modern pedagógia általános és a magyar iskolailag speciális kívánalmainak, minden eddigi ilyenemű kísérletnél fokozottabb mértékben tesz eleget. Könyvében a rideg és érdektelen, tudományos „biológia” helyett hangulatos, életes, lüktető, színes természetrajzot ad: a természetnek a maga fontos és egyszerűségében, cicomanékültségében, tebát valódi hűségében való ábrázolását. A közönségesen száraznak, holt „tantárgynak” olnevezett természetrajzot Somogyi merész és úgy a pedagógia, mint az élet argumentumaival teljesen igazolt módszerrel, könyve révén, a gyermekek előtt mohón keresett, közkedvelt, szívesen végzett foglalkozásá várársolja. Újszerű, úttörő eljárással úgy osztotta be a normáltantervben kimért anyagot, hogy a gyermek minden gondolati zökkenő nélkül, simán jut el a maga élete, környezete naponta bejárt útjárdó a megismerendő természetrajzi egységek környezetébe: azok életmódjának. életjelenségeinek színpompás területére. Így a tanuló a természet egyedeit benne látja abban a biológiai miljöben, melyben valóban él, mozog, s amelyre életműködése folytán hatással is van és viszont. A könyv szerkezete a természet pedagógiai és a szlovenszkói gazdasági életrendet tartja szem előtt. Amit a gyermek lát, tapasztal a körülötte nyitásgő, mezőgazdasági életközlemben, annak alapismereteit Somogyi István természetrajzából egyidejűleg szerzi meg és a külső élethatásokkal együtt hasznos tudással érleli.

Különös érdekessége a könyvnek, hogy az emberi test egészségtanát gyakorlati alapon tárgyalja. A gyermek nemcsak megismeri, de védeni is megtanulja testét és testének részeit. Hasznos tanácsokat kap a gyakrabban előforduló fertőző betegségek elleni védekezés módjára, azok ismertető jeleire és okaira vonatkozólag. Általában, a könyv növénytani, állat- és ásványtani része külső és belső elrendezésében olyan értékeket képvisel, hogy az elemi iskolák felső osztályainak tanítója kedvvel és ambícióval tanítja a természet megismerésének lelket üdítő tudományát a Somogyi módszerével. Az egyes tanítási egységek szíve kész, kidolgozott tanítási tervezetek, melyekhez a tanító egyéniségéből önként, magától értetődően járul a tanítás sikerét biztosító közvetlen, eredményes módszer.

Eléggé nem méltányolható Somogyi István előrelátása, hogy könyve végén táblázatosan összefoglalta a VIII. osztály számára az anyagot, s így az fölfrissítve, rendszerezve raktározódik el az életbe induló ifjúság lelkében, s mintegy végleges útravaló marad.

A könyv nyelvezete olyan, mint maga a természet: egyszerű, világos és szabatos, de hangulatos, hajlékony. Hiszen a természet szépségeit kell kifejeznie. A 168 szövegrészlet kép és a két színes melléklet pedig nemcsak a tartalom szemléletességét, de a külső csint is szolgálja. — A Csehszlovák Grafikai Unió szép nyomása, gondos kivitele növeli a könyv értékét. Ára aránylag nem drága: kőtte 15 50 Kč (sz.)

Farkas István: Olvasókönyv a Csehszlovák köztársaságbeli magyar tanítvány polgári iskolák számára. Két kötet I. és II. rész. A Csehszlovák Grafikai Unió r. t. kiadása. Ára 21.70, illetve 22.70 Kč.

Rövid egymásután a második polgári iskolai olvasókönyv megjelenéséről számolunk be. Est ürvendos jelenségnek kell tekintenünk, mert tanujele ez a szlovenszkói magyar tankönyvirodalom nagylendületű fejlődésének. A polgári iskolák pedagógiája (de az elemi iskoláké is) megkivánja, hogy a könyvanyagban bő választéka legyen, sőt az volna az ideális állapot, ha a regionális tau-

terv követelményeinek megfelelően a tankönyvirók is a könyvek jellemző pedagógiájához alkalmazkodniuk. A kerületi polgári iskolák felállításáról szóló törvény életbelépése idején egy-egy polgári iskola szinte az illető vidék pedagógiai központjává válik, s hivatva lesz annak gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődését megalapozni. E nagyjelentőségű munkában pedig nemcsak a tankönyvek kvalitásának, de quantitásának is pótolhatatlan szerep jut.

Farkas István olvasókönyvei már ennek az egészséges regionalizmusnak az előbírónkei Pár héttel ezelőtt ismertettük Vásárhelyi – Weiss Kornélia olvasókönyveit, a most, hogy Farkas István könyveit lapozgatjuk, örömmel kell megállapítanunk, hogy a könyvek szerzői, bár közös alapról: a tanterv pedagógiai bázisáról indultak el és egy cél: a nevelési siker elérésére törekednek, mégis, más-más, de egymás mellett vezető uton haladnak. A kétféle olvasókönyvnek még a kiadója is azonos, de azt mondhatjuk, hogy bennük két azonos olvasmány, vagy vers sem fordul elő. Ennél fényesebben mi sem bizonyíthatná a magyar pedagógiai irodalom sokszínűségét és pedagógiai íróink (hivatott íróink) széles látókörét, mély szakismeretét.

Farkas István olvasókönyveiben érdekes pedagógiai és szerkezeti újításokkal találkozunk, amit a szerző, az első részhez írott előszavában így fogalmaz meg: „Nem mellényzebben hordható, tudományos enciklopédiát akar nyújtani az olvasókönyv, amiért is a természettudományi, illetve általam általános résznek elkészített részben csak olyan olvasmányok vannak, melyek egyuttal szórakoztatók is és nem teljesen absztrakt leírások, melyeket senki sem olvas szívesen az anyanyelvi órán, mert azok más tárgyakhoz tartoznak. . . Sokszor a napilapok ifjúsági rovataiban olyan kedves dolgokra bukkanunk, hogy örömmel használjuk föl óránkon. A történelmi rész is csupán mondákra és nem száraz történelmi részekre szorítkozik.“ Farkas István tehát, bár olvasókönyve közvetve minden ismeretágha elvezet, az anyanyelvi órán elsősorban nevelni akar, s könyve anyagát a nevelő-irodalomból választotta. De még így is megengedhetünk tartja, sőt ajánlja, hogy a lapok, folyóiratok ifjúsági iratainak, sokak által fölületesen figyelmen kívül hagyott értékes pedagógiáját is használja föl az iskola. Farkas, mint író, jól tudja, hogy nemcsak az olvasókönyvekben van jelen a kikristályosodott nevelés, hanem a nemzeti írók írásaiban is.

Farkas István, a polgári iskolák számára írt olvasókönyveiben is fölveszi és ápolja a szlovák-magyar kulturkapcsolatot, amit egyébként, szépirodalmi műveiben különös szeretettel gondoz. Vers- és prózai fordításaival új és eddigelő ismeretlen oldaláról mutatja be a gyermekeknek a szlovák irodalom gyöngyszemeit. Mint érdekes és hasznos újítást, meg kell említeni az olvasókönyvek végén összeállított magyarzó jegyzeteket az egyes olvasmányokhoz és az írók rövid ismertetését. Így a gyermekek úgy az olvasott anyag, mint annak írói fölől teljes felvilágosítást, megértést szereznek.

Farkas István alapos, jó munkát végzett.

(sa)

„**Modern nyelvoktatás.**“ Irta Lux Gyula. Kiadja a királyi magyar egyetem: nyomda, Budapest.

Lapunk legutóbbi számában tanfelügyelői véleményt olvashattunk a szlovén-szlovák magyar iskolák nyelvitanítási módszerének és eredményeinek a hiányosságáról, aminek oka e nyelv tanítására vonatkozó utasítások, sőt e nyelv hivatalos tantervének elmaradásában keresendő. Szinte e cikk megjelenésével egyidőben érkezett lapunk szerkesztőségébe Lux Gyula budapesti tanítóképzői tanár fenti munkája, mely a nyelvoktatás modern eszközeit tárgyalja, s

amelyből nemcsak a középiskolai nyelvtanárak, de a szlovák nyelvet tanító, elemi és polgári iskolai kartársaink is értékes elméleti és praktikus ismereteket sajátíthatnak el.

A 176 oldalas, csinos kiállítású és jó beosztású kézikönyv a nyelvtanítás célja és a nyelvtanítással vezérelvek, s az újabb reformmozgalom kifejtése és történeti áttekintése után tudományos vizsgálat és bírálat alá veszi a direkt módszert úgy, hogy az idegen nyelvek tanítói világos képet nyernek e módszer lényegéről. Lux Gyula tudományos igazolását adja a direkt módszer előnyeinek, s a nyelvpszichológus alapos, tárgyilagos kifejtésével bebizonyítja a közvetítő módszer, vagy javított direkt módszer pedagógiai értékét. A helyes nyelvtanítási eljárást, a munkaiskola (munkáltató iskola) keretébe állítja, s szabályként lovonja a nyelvtanítási gyakorlat iránylevét: „Hogy miképpen alakul ki egy osztálynak a munkája, az mindig a tanár személyiségétől függ. . . Ha egyáltalában iránytadó lehet valami, az nem lehet más, minthogy a tanár semmit se mondjon a tanulóknak, amit azok meg tudnak mondani, meg tudnak találni, semmit se kérdezzen, amit a tanuló is kérdezni tudnak és semmit se javítson, amit ők is ki tudnak javítani.”

A modern nyelvtanítás szolgálatába állítja az idegen népek művelődésrajzát, mint új oktatósi alapelvet, vagyis, a nyelvtanításban nem holt tárgy ismeretek birtokába akarja juttatni a gyermeket, hanem arra képesíti, hogy a megtanult nyelv segítségével be tudjon hatolni az idegen népek lelki világába és arról önálló véleményt alkothasson. „A nyelvtanításnak nem az a feladata többé, hogy kész ismeretekkel, kész ítéletekkel, pozitív ismeretanyaggal telítse a tanuló lelkét, hanem hogy a tanulókat arra nevelje, hogy ők maguk tudjanak értékelni és következtetni, tudjanak egy nemzeti kulturalkötésre ráismerni, ne legyenek mások ítéletének mintegy grammofoinja.” Ezzel a meghatározással Lux Gyula egész eljárásának pedagógiai hitvallását foglalta össze, melynek jelentőségét nemcsak a nyelvtanítás de a mai modern pedagógia minden vonalán hangsúlyozni, éreztetni kell!

A nyelvtanulás lélektani mozzanatait szakszerű vizsgálattal tárja elő, s az a tanító, aki a karbanbeszéltetés és karbanolvasztás módszeres előnyeiről meggyőződött, Lux Gyula művében eljárása helyességének tudományos bizonyítékát kapja. A grammofoonról, mint a nyelvtanítások eddigleg ismeretlen, de nagyon hasznos eszközéről nagyon tanulságos adatokat közöl a szerző, s irigységesei gondolunk ama boldog iskolákra, ahol a hanglemezek segítségével bámulatos eredményt érhetnek el. Lux Gyula egyszerű és igazolt logikával megkezabja a nyelvtanítás szükséges mértékét, helyes megvilágításba helyezi a nyelvtan szerepét a nyelvtanulás terén. Ugyanigy tárgyalja a fordítási gyakorlatok módszerét, s disztíngvál a szó szerinti és a szabad fordítás között.

A tartalmas kötetet több tanítási minta teszi különösen gyakorlati értékűvé. A könyvet nagyon ajánljuk minden tanár és tanító-kartársunk figyelmébe. Ára 16 Kc és 1-20 Kc portóköltséggel. Megrendelhető a szerzőnél (Budapest I, Orbánhegyi út 9/a.), s az ára csehszlovák postabélyegeken is beküldhető.

Bodicky Dániel ny. áll. tanfelügyelő, életének 69. évében, folyó év október hó 6-án Poděbrady fürdőn elhunyt.

Bodicky Dániel Nógrád első csehszlovák tanfelügyelője volt. Nógrád magyar tanítószolgálatának részvételét négytagú küldöttség tolmácsolta az elhunyt ravatalára. Hozzá tartozóinak s ugyanakkor koszorút helyezett az elhunyt ravatalára.

A koszorún zöld szalagon a következő felirat volt: „Nógrád magyar tanítósa, mély részvétellel“.

A gyászszertartás okt. 9-én, százakra menő tömegek részvéte mellett folyt le a losonci ág. h. ev. templomban.

A hírnál az iskolaiügyi Referátus, a tanfelügyelők, a losonci tanfelügyelőség, az összes szlovák társadalmi egyesületek és a tanítószág nevében mondtak bucsu-beszédeket.

FIGYELEM! Jelen számunk 888-ik oldalán olvasható: **Fizetés-csökkenés – nyugdíjállulékemelés** című közleményünk a lap nyomása közben történt újabb értesülésünk szerint az alábbi percentekbe módosul: A legújabb terv szerint 9000 Ké-től 10.800 Ké-ig a fizetésleaszállítás 3%-os lesz, 10.800 Ké-től 12.600 Ké-ig 5%, 12.600 Ké-től 14.400 Ké-ig 8%, ettől följebb 10%-os. A nyugdíjleaszállítás tervezett (5–15%) percentje változatlanul továbbra is megmaradt.

Felhívás a lévai árvaház volt növendékeihez! A lévai árvaház vezetősége az alábbiak közreadására kérte fel szerkesztőségünket: A Lévai Árvaház november 20-án ünnepélyes keretek között fogja megünnelni fennállásának félszázados jubileumát. Ebben az árvaházban benne dobog Léva és vidékének meleg szive, amely állandó szeretetével fogja körül ezt a jelentős szociális és emberbaráti intézményt, amely ötven éves fennállása alatt sok száz árvát nevelt fel és bocsájtott szárnyra az intézet szeretetű falai közül ki az életbe. Vannak egyesek, akik ma már jobb anyagi körülmények között élnek s ezek időnként, amint azt ismétlődő adományaik bizonyítják, gondolnak még az intézet falai között eltöltött időre. Most, amidőn intézetünk eme nagyjelentőségű jubiláris ünnepélyére készülünk, az anya szeretetű szavaink mindazokhoz, akik intézetünk falai között találtak az elmúlt ötven év alatt barátságos otthont. Szeretettel kérjük, hívjuk és várjuk őket erre az ünnepélyre, akár hol is élnek és módjuk van az utiköltség viseléséhez. Jöjjenek és tekintsék meg gyermekkoruk hajlékát. Ünnepélyünkön országos hírű művészek fognak szerepelni, az árvaház régi érdemes vezetőinek arcképeit is ekkor fogjuk leleplezni és az a szándékunk, hogy eme hívő szavunkra az ünnepélyünkön megjelenő volt egykori növendékeinket is csoportban le fogjuk fényképeztetni és a jubileum emlékére az intézetben elhelyezni. Jöjjen, aki jöhet, mi igaz szeretettel várjuk mindannyiukat! A megjelenésről a Lévai Árvaház vezetősége címére, előzetes értesítést kérünk küldeni.

Nagy József igazgató-tanító egy Nyilvántartást állított össze az elemi iskolák igazgatói részére, melynek előszavában ezt írja: „Évről-évre meggyűződhetünk arról, hogy mindig több és több az igazgató-tanító adminisztrációs munkája. Ha az igazgató lelkiismeretes akar lenni s ha a vezetése alatt álló iskoláról áttekinthető képet akar nyerni, nehéz feladat előtt áll. Az igazgató vállán nagy teher fekszik s ez a teher évről-évre nehezebb lehet. Mindenki azon fáradozik, hogy munkáján könnyítsen. Több évi tapasztalatom alapján állítottam össze ezen nyilvántartási naplót, mely helyettem eddig is mindenről tájékoztatta az iskolalátogatót. De nemcsak ezt az előnyét fogják majd Kartársaim tapasztalni, hanem főleg a statisztikák készítésénél nem kell majd az összes naplót lapozgatni és keresgélni benne az adatokat, mert ha lelkiismeretesen vezetik, úgy a sokszor oly fáradságos s nem mindenki által kedvelt munkát pár perc alatt el lehet készíteni.“

A nyilvántartás minden tekintetben megfelel a kitűzött célnak mit az előszóval kapcsolatosan leközölt tanfelügyelői ajánlás is igazol. Ezért beszerzését Kartársainknak a legmelegebben ajánljuk.

A francia néptanítók aggodalmukat fejezik ki afelett, hogy a középiskolai oktatás ingyenessé tétele az alacsonyabbfokú oktatás, azaz a népiszkola hátrányára fog válni.

Tanfolyam a gyengeelméjű gyermekekről.

A szlovenszki gyengeelméjűeket gyámolító országos egyesület tanfolyamot rendezett Trencsénben folyó évi október hó 10–16-ig elemi- és polgáriiskolai tanítók részére a gyengeelméjű gyermek neveléséről. A tanfolyamot Gafo Vilmos igazgató, az egyesület elnöke nyitotta meg október 10-én reggel 8 órakor a róm.-kath. polgári leányiskola tornatermében. Megnyitó beszédében rámutatott a szlovenszki gyengeelméjű gyermekekről való gondoskodás elégtelenségeire és változta a feladatokat, melyek megvalósítására várnak e téren. A tanfolyam célja egyrészt az volt, hogy a tanítókat megismertette a gyengeelméjű gyermek biológiájával, patológiájával és gyógyító pedagógiájával és bekapcsolja a gyengeelméjűek védelmébe, másrészt, hogy a kisegítő iskolák iránt az érdeklődést felkeltsé és a tanítókat ezek számára megnyerje. Hangsúlyozta, hogy e téren szükséges a tanítónak és az orvosnak az együttműködése, meri a gyógyító pedagógia egyik gyökerével a pedagógiából, a másikkal az orvostudományból meríti az ismereteket.

A tanfolyam mellett kiállítás volt kisegítő-iskolai tanulók írásbeli és egyéb munkájából.

A megnyitó után a különböző hivatalok és testületek képviselői tolmácsolták üdvözlőket, majd 10 órakor megkezdődtek a tanfolyam előadásai. Az első előadást dr. Herfort Károly, prágai egyetemi tanár tartotta meg „A gyengeelméjű gyermek biológiája és patológiája” címmel. A tanfolyam előadója mind kiváló szaktekintély, egyrészt orvosok, másrészt gyógypedagógusok és ezáltal a tanfolyam sikere biztosítva volt.

A tanfolyamnak 59 hallgatója volt Szlovenszko különböző részéről.

Estő 8 órakor a Tátra-szálló különtermében az előadók és hallgatók részére ismerkedési estély volt.

A tanfolyamon a következő tantárgyakból voltak előadások:

1. A gyengeelméjű gyermek biológiája	4 óra.
2. A gyengeelméjű gyermek psychológiája	3 „
3. Az agyvelő és az idegrendszer bouctana	2 „
4. Az idegrendszer élettana	1 „
5. A gyengeelméjűek endokrinológiája	2 „
6. A gyengeelméjű gyermek vizsgálatának módszerei	2 „
7. A gyengeelméjű gyermek kriminológiája	2 „
8. A gyengeelméjű gyermek sociológiája	1 „
9. A beszédhibák javításának módszerei	3 „
10. A gyengeelméjű gyermek testi nevelése	2 „
11. Pedopathologia	2 „
12. Az egyes tantárgyak tanításának módszertana	6 „
13. A gyengeelméjűek tanításának története	1 „
14. A gyengeelméjűek szociális védelme	1 „
15. A kisegítő iskolák szervezettana	1 „

Összesen 33 óra.

A szakkönyvek kiállítása nagyban hozzájárult a kisegítőiskola érdekében kifejtett propagandához és a könyveknek jó keletjük volt.

A tanfolyamot a fiatal egyesület állami és országos támogatás nélkül rendezte, melybe befektette kicsi vagyonát abban a reményben, hogy a befektetett összeg jól fog kamatozni, mert ezáltal a tanítókat megnyeri az ügynek, amely nélkül nem lehet a kisegítő iskolákról szóló 86–1929. sz. törvényt végrehajtani.

Szivárvány. A Komáromban megjelenő képes havi gyermeklap IV. évfolyamába lépett, a fejlődését azzal is dokumentálni akarja, hogy Harmos Károly rajzait többféle színben közli. A lap tartalmi része mindig időszerű és tanulmányos közleményekben bővelkedik, melyeket a hivatott szerkesztő, Borka Géza tanár állít össze nagy hozzáértéssel és szeretettel. Az októberi (2.) szám „Az olimpiász bűse” című mackó-regénye folytatását, Szombathy Viktor történelmi vonatkozású meséjét, Géza bácsi: „A városi meg a mezeli egérről” szóló tanulmányos verses históriáját, Dr. Horváth Cézár természetrajzi és gazdasági ismereteket nyújtó cikkét, továbbá számos egyéb mulatságos és hasznos írást, verset, rovatot, rejtvényt tartalmaz. Harmos Károly festőművész a vonalak pedagógiájával emeli a Szivárvány értékét. A gyermekek örömmel várják kedvenc lapjuk megjelenését, mely a tanító kezében is hasznos segédeszköznek bizonyult. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Komárno, gimnázium. A lap ára egy évre 10 Kč.

Szerkesztői üzenetek.

Sch. I. A pozsonyi rk. nyugdíjas tanítók sérelme a napilapokban megjelent közleménye révén mindnyájunk előtt lemeretes. Értethetelen az egyházi hatóságok ezzel szemben tanúsított közönyössége. Ajánljuk, hogy a rk. tanítóegyesület: úján újabb akciót indítson, jogos követeléstük kivívása végett. A rk. tanítóegyesület elnöke Dinnyés Károly, Udvard. Címváltozása ügyét áttettük a kiadóhivatalhoz. — W. J. Az externista vizsgarendszerre vonatkozó általános tudnivalókat tartalmazó füzet Dező Zoltán, ig. tanítónál, Somorján kapható — H. B. J. Verseket egyelőre — takarékosági okokból — nem közlünk. Irodalmi rovatunkat a tanítói almanach pótolja. — Lapunk legutóbbi száma kivételesen jelent meg korábban. Munkatársaink szives elnézését kérjük, hogy egyes írásaikat nem tudtuk elhelyezni.

Kiadóhivatali üzenetek:

V. M. Joles, M. L. Balog Levelükben közölteket tudomásul vettük, eljegyeztük. — M. J. Kerekudvar. Naptárt és a kért jelvényt újból megküldtük. 3617/932. sz. alatt szeptember 20-án, levele szerint ezt már egyszer postára adtuk. — B. I. Felsővály, D. E. Puxanec, B. E. Bratislava. A kért zsebnaptárt elküldtük. — N. J. Hroneká Mikula. Tagjaink sorába felvettük. Lapunkat megindítottuk, zsebnaptárt küldtünk. — B. Gy. Levica, M. Z. Perin, N. J. V. Gérec, ifj. D. L. Lekér, T. Gy. Troppau, T. P. Bratislava. Címüket a kívánt módon javítottuk. — Dr. E. M. Klaudivarnok, M. né K. Margit Košice, J. E. D. Saliby. Az elvezetett számokat újból megküldtük. — D. né D. A. Sala. Levél ment. — B. né B. I. Moldava n/Slovensku Levelét Kovács elnök urhoz tettük át.

Zongorámat, fekete, pánccéhangtökével, újonnan hűrozva kicserélném pianínóval, esetleg ráfizetnék, vagy eladnám. Cím: Kiss Nándor Várkony p. Nekyje na V.

H I R D E T É S E K .

Pályázat. A községi iskolaszék Eperjesen (járás: Dunajská-Streda) pályázatot hirdet az újonnan szervezett III. IV. ideiglenes állásokra az 1932/33. tanévre. Tanítási nyelv magyar. A III. ideiglenes állás javadalmazása a községtől évi 1200 Ké fizetés, egy szoba és megfelelő lakbérpótlék, 20 Ké kertilletmény, államségéllyel kiegészítve. A IV. ideiglenes állás javadalmazása a községtől: 1200 Ké fizetés, 360 Ké lakbér, 20 Ké kertilletmény és megfelelő államségély. Pályázhatnak férfi- és női tanerők. Pályázati határidő: 1932. november 30. Az állás azonnal elfoglalandó. A rendszeren fölszerelt kérvények a Községi Iskolaszéknek Eperjes, pp: Tallós—küldendők.

Pályázat. A velké-kosihy-i (nagykeszi-i, okres Komárno) községi iskolaszék pályázatot hirdet a 3. számú, 3. isk. éven már meghagyott (véglegesítésért a kérvény beadva) tanítói állásra. Helyi javadalom: fizetés 1200 Ké, lakbér 360 Ké, kertilletmény. Törvényes államségély. Tannyelv magyar. Határidő: 1932. nov. 29. Községi iskolaszék.

Pályázat. Betöltendő a komárnoi községi, magyar tan nyelvű polgári fiúiskolánál egy első izben engedélyezett szak-tanítói állás. Elsősorban polgári iskolákra képesítették, ezek hiányában okleveles elemi-iskolai tanítók pályázhatnak, akik írásban kötelezik magukat, hogy a szakképesítést megszerzik. Kötelessége a csehszlovák nyelv tanítása. Javadalma: Komárno várostól 1200 Ké törzsfizetés és törvényes lakáspénz. A fizetés államségéllyel egészítették ki. Kellően felszerelt kérvények (polg. isk. oklevél, születési-, állampolgársági-, tiszti orvosi- és működési bizonyítvány s annak igazolása, hogy a csehszlovák nyelvet bírják) 1932. december 8.-ig, dr. Szijj Ferenc iskolaszéki elnök címére, Komárno, küldendők.

Egyesületünk tagjai elegánsan és jutányosan öltözködnek, ha **KOPRDÁNÁL**
LÉVÁN, Stefanik-u. 14. — csináltatják ruháikat.

Angol és belföldi szövet különlegességekben nagy raktár.
Jó anyagból kellemes a ruha és tartós. — Jó ruhát öröm viselni!
Hosszú és rövid városi bundák jutányos áron. Pontos és figyelmes kiszolgálás.

Figyelem.

A „Tanítói Könyvkiadó Szövetkezet” tárgyában közölt felhívásunkban jelzett cseklapokat postaadminisztrációs okok miatt nem csatolhattuk lapunk jelen számához, hanem kérjünk kedves Kartársainkat, hogy részlegy jegyzési számdékkukat jelentésük be KOVÁCS ALAJOS közp. elnök úrnak, aki a szükséges cseklapot majd rendelkezésükre bocsátja.

Elnökség.

Szíves tudomására hozom az igen tisztelt tanító uraknak, hogy *f. év november 1-én* kiadásomban megjelenik:

Adler Ernő

polg. iskolai tanító által szerkesztett

SLÖJD

**vezérfkönyv a nevelő-kézimunka tanításához
az elemi és polgári iskolák számára**

című mű.

A könyv az új tantervi utasítások alapján van összeállítva. Átnézte *Rohn József* tanfelügyelő. A mű nagy alakban 32 nyomtatott és 10 litografált oldalt tartalmaz.

Felöleli: munka különféle termésemből, tojás munkák, gyufadoboz munkák, márványpapír készítése, linoleum metszés, lágy és kemény karton munkák, fonás, papír-hajtogatás, papírvágás, szaggatás, agyag- és fa-munka stb.

Előjegyzési ára XI. 5.-ig . . . Kč 18.—

E kelt után Kč 19.50

Tisztelettel kérem nb. megrendelésüket.

Klein Géza

könyvkereskedő

Rimaszombat.

Harmonium- és zongoragyár
Lídl & Velík Mor.
Krumlov

Lerakat: **Brünn, Krautmarkt 10.**

Alkatrészek saját gyártása. Elsőrendű hangszerek mérsékelt árakon. Részleffizetésre is. A cég egyik beltágja hosszú évekig műhelyvezető volt a leghíresebb németországi vezető gyárakban.

Legszebb
női

kosztümök, köpenyek, eredeti párisi modellek után, legdivatosabb és legjobb minőségű anyagokból mégis *a legolcsóbban* csakis

CSONKA

női divattermében

KOMÁRNO, Jókai-u. 15.

A Magyar Tanító

hirdetési a legjobb sikerre vezetnek.

Kereskedők, iparosok és intézetek, azonkívül az iskolászékek és kartársaink minél nagyobb mértékben vegyék igénybe lapunk hirdetésirovatát.

Boross Béla:

„KIS HARANG“

című verseskönyve **az iskolai és az iskolán kívüli élet** különböző **ünnepére** alkalmas **költeményeket** tartalmaz.

Megrendelhető a szerzőnél:

Dolnie Saliby—Alsószeli, via Galanta.

Ára 8 Kč, szállítási költség 1 Kč.

(Fizethető a könyvhöz mellékelt csekken.)

A közelgő karácsonyra való fehintettel a magyar tanítók és nevelők figyelmébe.

A bratislavi államnyomda felhívja a figyelmet néhány figyelemreméltó, gyermek részére karácsonyi ajándékkul alkalmas kiadványára. Ezek elsősorban a „Szivárvány könyvtár” eddig megjelent négy kötete:

Dr. Borka Géza: Kis képeskönyv, illusztr. *Harmos Károly*. Ára: Ké 5.80. — *Harmos Károly: Prutyi és Zupi*. Két vidám fíckó kalandjai. Illusztr. Ára Ké 7.40. — *Božena Nemcová: Nagyanyó*. Fordította *Kocsis Károly*. Kemény kötés. Ára Ké 20.— — *Farkas István: Csodálatos vakáció*. Kemény kötés. Ára Ké 18.—

Ezenkívül felhívjuk a figyelmet a „Szivárvány” gyermeklap I. II és III. évfolyamának költött kiadványaira, amelyekt a gyermek lelki világához közel álló és azt érdeklő sok verset, képet és elbeszélést tartalmaz. Az egyes kötött évfolyamok ára 9 — Ké.

Ne késlekedjen megrendelni kicsinyei részére a legjobb és legolcsóbb ajándékot: jó könyvet. Kérjen árjegyzéket.

Megrendelések eszközölhetők az összes könyvkereskedőknél vagy közvetlenül az Államnyomdánál Bratislavában:

Štátne nakladateľstvo v Bratislave.

Mielőtt **BÚTOR**T vesz, okvellen nézze meg a Republika egyik legnagyobb bútorgyáranak legnagyobbított fióktelepét. **HEIDŰM BÚTOROK**
Lászlónál a cipőgyár udvarában *Érsekújvár.*
Kostolná-u. č. 16.
100 szoba, hálószoba és előszoba állandóan raktérben. — Keményfa háló már 2000 Ké-től egész 14.000 Ké-ig 100-200 Ké havi részletfizetésre is.
THONET BÚTOROK ÓRIÁSI VÁLASZTÉKBAN.

Kézzel készített fehéreműt, ágyneműt, asztalneműt és teljes **menyasszonyi kiegészítést** csakis jó minőségben és legolcsóbb árak mellett szállít

Fried Sándor

Bratislava
Vadász-sor 8.

Piešťany
Masiarska 11.

Tanító Uraknak és b. családjuknak *kedvező fizetési feltételek*. Kívánatra dústartalmú mintagyűjteményemet díjtalanul és vételköttelezettség nélkül bárhol bemutatom.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők: **Boross Béla** tanító, **Alsószell**. (Dolnic Saliby, via Galánta)

A kiadóhivatal ügyelt (előfizetések, hírdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénzüros és **Telkes Mihály** központii ellenőr intézik.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő: Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.

Boross Béla. Hirdetések díjszabás szerint.

Társszerkesztők: **Gáspár János, Uhreczky Géza, Willand János.**

TARTALOM:

	Oldal:
<i>(bb.)</i> : Fekete karácsony	937
<i>Zsolnai Béla</i> : Mit szeretnek a gyermekek olvasni?	940
<i>Szepesi Gyula</i> : A szlovák nyelv anyaga és módszere az elemi iskolában és a normál tanterv	943
<i>Willand János</i> : A gyermekek idegességéről	947
<i>Egyesületi élet</i> :	950
<i>Természettudományi rovat</i>	960
<i>Krónika</i>	964
<i>Különlélek</i>	967
<i>Kiadóhivatall üzenetek</i>	974
<i>Hirdetések</i>	974

Szerkesztőség: Alsószelei (Dolnie Saliby. via Galánta) — Kladóhivatal: Községi elemi iskola Komárno. — Az egyesület elnöksége: Kovács Alajos központi elnök, Nagyed. — Titkárság: Vasárhelyi Károly főtitkár, Komárno. Nemcsik Béla titkár, Heiény. — Tanácsot kérő leveleket a központi elnök címére kell küldeni. E levelekben közölni kell a tagsági számot.

A hírlapjegyzék használata eng. a bratislavai posta- és távirda irod. 3006/III. 21. sz. rendelkezéssel

A LEGTELJESÉBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

reálgimnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Közlársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondattanát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

**A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA
új helyesírás szabályait.**

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtarak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára fűzve KČ 58.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 60.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál

Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

1932. — XII. évfolyam.

Felölős szerkesztő: Boross Béla.

Társszerkesztők:

Gáspár János, Uherezky Géza, Willand János.

Szerkesztőség: Alsószelei (Dolnie Saliby, via Galanta). — Kiadóhivatal: Községi elemi iskola Komárno. — Az egyesület elnöksége: Kovács Alajos, központi elnök Negyed. — Titkárság: Vásárhelyi Károly főtitkár, Komárno, Nemcsik Béla titkár, Helény.

	Oldal	Oldal	
I. Vozíróikkek.			
Tizenkettedik évfolyam	1	v.: Én így láttam	78
A szenvedés pedagógiája	33	Schász Lajos: Gyűngyszemek a magyar dal történelméből	80
Szavaztái, Testvér?	73	Tóth Imre: Panaszkodom	111
Quo vadis?	105	Kónya József: Jöjjetek az operatőr!	115
Leszerelés és az iskola	137	Schász Lajos: Szépirást, vagy folyóirat tanítson-e a répiszkola?	116
Videaht conculca!	197	Kónya József: Pedagógiai kísérleteim	147
Komenkij Ámos János	237	Schász Lajos: Genf	151
Az arany középút	285	Falusi tanító: Az iskola naplója és irattára	153
A munka szomorú ünnepe	317	Szabó Emil: A tanító iskolán kívüli kulturális és gazdasági bivatása, különös tekintettel a szövetkezeti életre	155
A gyakorlati képesítővizsga	365	Tóth Imre: A fizetések leszállítása	202
Tanítógyártás	397	Négyes / János: Kiránduláson	204
Az első fecske	437	Böhner Jakó: Egy és más a nyelvtisztségről	241
Fel, Lévéral!	485	(bb): Körületi polgári iskolák	244
Egyesültünk kettős ünnepe	513	Nagy József: Hogyan könnyíthet az igazgató munkáját?	247
A tanítóképzés	597	Zsolnai Béla: Nyílt levél Szvatkó Pál úrhoz	289
Kapunyitás	653	Sebestyén Árpád: Emlékezés Vámbéry Armin születésének 100. évfordulóján	292
A Móríz Zeigmond önképzőkör	693	Kónya József: Az erkölcsi nevelés esedéke	296
Demokles kardja	733	Dr. Szvatkó Pál válasza a nyílt levélre	320
Arany János, a tanító és tanár	781	Szeplési Gyula: A tanítósegítség a magyar falu megmentésében	330
Menenius Agrippa meséje	817	Scherer Lajos: A nyelvtisztaságról	334
Zürget a szegénység	857	Páldi Vilmos: Egy kántori bemutató pódia tanulságai	343
Arany János pedagógiája	897	Falusi tanító: A kántortanítói állásokról	350
Fekete karácsony	937		
II. Pedagógiai és egyéb cikkek.			
Elnökség: Tisztújítás	3		
Lakatos Károly: Az emlékezés száryain 5, 38, 76, 107, 140, 199, 239, 321	7		
az. gy: Talitha, kómil	9		
Négyes János: A mi adventünk	11		
Janicus Alajos: Mennyiben visz a nyomor a bűnre, s mit tehet a tanító annak elhárítására?	44		
Schász Lajos: Meghalt egy néptanító (H-6): A helyi jövedelmekről	45		
Mikusa Elek; Kísérletek a tanfelmével	47		

Kónya József: Az irigyelt tanító . . .	368	Schlosz Lajos: Nyílt levél Kónya József néptanító úrhoz . . .	909
Prof. Franz Hamburger: A nevelés biológiai alapvonalai . . .	371, 407	Zsolnai Béla: Mit ezertnek a gyermeknek olvasni? . . .	940
Oye: Megoldandó feladatok 399, 439, 794		Szepesi Gyula: A szlovák nyelv anyaga és módszere az elemi iskolában és a normál tanterv . . .	943
Okleveles kántor: A kántortanítói állásokról . . .	404	Dr. Szerényi Ferdinánd: Két válasz . . .	955
Scherer Lajos: Válasz . . .	412		
A magyar tanítóképzősök: Lovói a magyar tanítószághoz . . .	442		
Schlosz Lajos: A szavaló kórus a népiiskolában . . .	444		
Zsolnai Béla: A polgári iskolák új tanterve . . .	447		
Kónya József: Te Deum . . .	487		
Willand János: A test és lélek egész ségtana . . .	490		
Egy jelenvolt: Egy kirándulás tanulmányai . . .	494		
Vásárhelyi Károly: Titkári jelentés . . .	536		
Starkbauer Margit: A nem állami óvodák anyagi helyzetének ismertetése . . .	541		
Szendrei István: Arany középut . . .	543		
Kónya József: Egyelőre ne piruljunk Szalay Pál: Előkészület a gyakorlati vizsgára . . .	550		
Hortoványi Jolán A munkaiskola lényege és fejlődése . . .	566		
Terray István: Praktikus számológép a népiiskolák számára . . .	608, 664, 697		
Mikusa Elek: Az elemi iskolai normál-tanterv bírálata . . .	612		
Szabó Emil: Adhatunk-e munkát büntetésből? . . .	656		
Kónya József: Az ifjúsági könyvtár Róthy Lajos: Kedvezményes-e az egyéves „kedvezményes” vasúti igazolvány? . . .	703		
Szepesi Gyula: A tanítói fizetések és a tanítás anyaga régen . . .	706		
Két polgári iskolai tanítóné: A szavaló kórus . . .	709		
Kónya József: Adhatunk-e munkát büntetésből? . . .	736		
Weiner Márton: Az egyhuzamban való tanítás kérdéséhez . . .	744		
Benoalk Jenő: Korunk cselekvő iskolája . . .	745		
Dr. Borka Géza: Dramatizálás a cselekvő iskolában . . .	752		
Budovics Román: Megjegyzések az elemi iskolai normál-tantervhez . . .	788, 829		
Szabó Emil: Epur si mouve . . .	792		
Kónya József: A „kóstoló” kritikája Zsolnai Béla: Tiltakozás a fizetés-lezállítási törvényjavaslat ellen . . .	820		
Szerényi Ferdinánd: Hol a hiba? . . .	827		
Kónya József: Hol a hiba? . . .	889		
Willand János: A gyermekek idegességéről . . .	892		
	905, 947		
		III. Egyesületi élet.	
		A magyar tanítók nevében! . . .	13
		Változás lapunk szerkesztőségében	14
		Nyílt levél dr. Dérer Miniszter Úrhoz! . . .	14
		Közgyűlés. (Nyírtamogye) . . .	16
		A királyhelmei járaskőr tanítószághoz! . . .	17
		A Heródmonti magyar tanítói kör gyűlésének jegyzőkönyve . . .	57
		A katona-tanítókhöz! . . .	60
		A párkányjárásai körzet összes tagjainak figyelmébe . . .	61
		Egy kérdés . . .	62
		A Sz. Á. M. T. E. nógrádi járásának közgyűlése . . .	82
		Bácsú az ócsatendőtől . . .	84
		A szerkesztőség kérelme . . .	85
		Tanítótemetés Farkasdon . . .	118
		Közönetnyilvánítás . . .	120
		Kishonti Pál . . .	121
		A podkarp. ruszi és szlovenszkoí magyar tanítóegyesület egységsítéso . . .	122, 174, 211
		Tanítóválasztás . . .	123
		A szavazatok főlbonntása . . .	123
		A Magyar Tanító „tárgyilagossága”	123
		Bácsúszó . . .	125
		A Galánta-vágsellyei járások közmívelődési bizottságainak . . .	125
		Tagjainkhoz . . .	165
		Egyesületünk új tisztikara . . .	167
		Huszonöt éves tanítói jubileum . . .	169
		Sipos Péter † . . .	170
		Beszéd, Sipos Péter sirjánál . . .	172
		Központi értekezlet . . .	173
		A Nyírtamogyei ÁMTE új tisztikara	175
		A csúzi eset . . .	175
		1250 tag — 702 szavazat . . .	208
		Halálozás . . .	209
		Nógrád járás tanítószághoz . . .	209
		Kedves Kartársak . . .	210
		Megemlékezés a mi Jónásunkról . . .	215
		Felhívás valamennyi járásköri elnökhöz . . .	250
		Nyugdíjas kartársainkhoz . . .	252
		Olvasóink figyelmébe . . .	254
		Értesítés. Választás. A galánta-vágsellyei tanítói dalárda tagjaihoz . . .	254
		Az én jó öreg tanárom . . .	255

Oldal	Oldal		
Újra éhezünk ?	301	Választások	758
Halálózás. Osovay Imre kartársunk gyász. Kartársaink figyelmébe.		Jegyzőkönyv (Komárom)	759
Felhívás a járásköri elnökökhöz .	304	Tanító Almanach	762
Válaz egy kántortanítónévadási kapcsolatban írt levélre	352	Magyar tanító testvér, Unnepeld meg Teréz napját!	762
Kottamellékletünk új nyomdában .	355	Tanácsadó üzenete	764
Népszerű gazdasági előadások .	356	Tanfolyegyelői jubileumok. A köz- ponti tisztikar értekezlete	799
„Az egyesület köznyelvében”	316	Felhívás (Ósztyéndijak)	800, 848
Meghívók. Halálózás	379	Adomány	801
Helyreigazítás. Tanácsadó üzenetel.	380	Tanítók Háza Szövetkezet (előké- szítő biz. jk.)	846
Az öreg és a fiatal tanító	415	Kőrös Imre +	846
A királyhelmezi járáskör. Meghívók. Egyesületi életünk	418, 419	Jubileum. Meghívó. A tüni-szakál- lasi ref. iskola	847
A SzÁMTE nógrádi járásának tava- si kögyűlése	423	Kedves Kartársak! (Tanítók Háza Szövetkezet)	865
A 60 évesek nyugdíjazásához	426	Központi elnökönk felhívása a járás- körikhöz	870
A központi tisztikar értekezlete .	428	Minden magyar tanítóhoz és tanító- nőhöz	871, 922
Központi és egyetemes gyűlési meghívó. A nagygyűlés ügy- rendje	450, 451, 498, 499	Készül az Almanach	872
Jantausch Pál Trnava	452	Jegyzőkönyv (Gömör-Nógrád)	873
A pályázathirdető iskolaszékek figyelmébe Gyász	456	A Magyar Írás pedagógiai rovata .	877
A nom állami tantervök egész évre szóló arcképes vasuti igazolványa .	456	A párkányi tanítóegye szövazat- szedő biz. jkv.	878
Az egyházban való tanítás	460	Nyilvános nyugtázás	879
A párkányjárás ÁMTE közgyűlésé- nek fontosabb határozatai	460	Van még hátra!	879
Tanítógyűlés Galántán	463	A losonci Pedagógiai Társaság első ülése	880
Az óvodai szakosztály jelentése .	467	Nyugalombavonulás. Ertesítés	881
26 éves találkozó. Helyreigazítás A Csallóközi Könyvesbolt	468	Találkozó. Ógyallai járásbeli kar- társainkhoz. Ertesítés	882
Időszorú, díszinte megjegyzések .	500	Felhívás az ÁMTE tagjaihoz	911
A lévai gyűlésekre utazók figyel- mébe. Figyelmeztetés	504	Elnöki megnyitó beszéd	912
Megalakult a tanítóegyesület tanon- iskolai szakosztálya	571	A galántai gyűlés jegyzőkönyvéből .	916
Tanítógyűlés Bratislavában	577	Jegyzőkönyv (Párkány)	918
A lévai nagygyűlésen résztvevők névsora	583	Kőrös Imre emlékezete	921
Kartársaink figyelmébe. Gyász	584	A szindarabok és kultursték rendezé- séhez	922
A párkányjárás ÁMTE	616	A Ref. Egyház és Iskola	923
Jegyzőkönyv (Ógyalla)	618	A Magyar Tanító XXII. évfolyama .	950
A gömri ref. Tanítóegylet	627	Willand lános: A tanítók könyv- hottja	952
Megjelent a Tanítói és Tanári Zseb- napár	628	Willand lános: A tanítók árvaalapja .	954
Jegyzőkönyv (Nagykapos)	629	A Magyar Tanító és a Magyar Írás Nyugatszlovenszki tanonciskolai tan- ítók egyesületének választmányi ülése	957
Halálózás. Felhívás. Nyugtázás . . .	633		959
Ünnep után	669		
Tanító jubileuma	672		
Felhívás azokhoz, akik fizetési meg- bágyást kaptak	672		
Jelölő lista (Párkány)	712		
Jegyzőkönyv (Léva Zseliz)	713		
Kis harang. Adomány énekkarunk javára	717		
A SzÁMTE tiltakozó gyűlése a fizetésleaszállítás ellen	754		
Hírek a fizetési frontról	755		
		IV A mi dalunk	
		Szemelvények	18
		Énekarunk új műsordarabjai. Ado- mány	216
		Bartók Béla és Kodály Zoltán	217
		Országos énekkarunk programja . . .	468
		Elezállásolás. Énekkarunk tagjaihoz	469
		Énekkarunk augusztusi bangverseny- körtája	585
		Az énekkar új tagjai	585

Énekarunk ötödik hangverseny- körtája	634
A XVII–XXII. hangverseny műsora	635
A tanító dalosok fogadása Léván	636
Nyugtázás	637
Nem hal meg a magyar dal	673
Szemelvények a napisajtóból	678
Az énekar köszönete. Az ógyallai hangversenyen felülfizettek	679

V. Irodalom.

Mécs László: Hordári (Vers)	22
Boross Béla: Kazinczy Ferenc, a pedagógus	23
Paál Gyula: Alos. Borongva (Versek)	25
Szepesi Gyula: Szepesi Czombor Márton Tóth István: „Szünjete egy kiső”	88
Győrffy Lajos: Egyedül (Vers)	177
Kossányi Lászlaf: Prágai istrázások (Vers)	177
Szepesi Gyula: Az ifjúság problémája a mai irodalomban	178
Új könyvek	181
Goethe ünnep az iskolákban	183
Tóth István: Virágvasárnap (Vers)	218
J. W. Goethe: Rímek, példaszók, szolid xenikák	219
O. Grimm: Elbeszélések jó gyerme- kekről	220
Tóth Imre: Miért című regény ismer- tetése	222
Szepesi Gyula: Johann Wolfgang von Goethe	257
Magyar Irás	266
Boross Béla: Mécs Lászlóhoz (Vers)	306
Tóth István: Szabolcska Mihályról	381
Kossányi Lászlaf: Mint vérző, lobogó fáklya (Vers)	470
(bca): Új könyvek	471
Magyar Nyelvőr	474
(bca): Új könyvek	972, 973

VI. Természettudományi rovat.

(Rovatvezető):

Somogyi István és Uhreczky Géza.)	
Az elektromosság a gondolkutális szolgálatban	68
Az 1930. évi orvosi Nobel-díj	126
Mekkora hideget bír el az őszigabona?	184
Különbös telek	224
Goethe, mint természettudós	272
A természettudományok népszerűsíté- se	395
A távolbalátás rövid története	680
A távolbalátás legújabb kísérletel	764
Forgács M. Ogyalla	801
Tantorműnk levegője	924
Zselnai Béla: Kosmetikus sugarak és az északi fény	960

VII. Krónika.

(Rovatvezető): Szepesi Gyula.)

Karfegyelem	27
A múlt évi aratás	28
Kultúrunka. A finnek. Diákön- gyilkosság	67
Fogyverek csörrennek. Nyílt levél	92
Munkánk megbecsülése. A gyermek fantáziája	127
Magunk megismerése	186
George Washington. Mr. H. William Loon	227
A tekintély válsága. A pedagógia elvének ártértékelése	266
Mezőgazdasági, ipari válság, fizetés- csökkentés	308
A cro-magnoni ember. Az értelmségi osztály tútermelése	356
Ne ócsárold a Magyar Tanítót. A kis Lindbergh Baby	388
Igaza van Scherer tanár úrnak	429
Utolsó napjai peregnek az iskolai éveknek	474
Nincs talán még elieledve sem a dal Várakozással tekintünk a nyári köz- ponti gyűlés elé	505
Szeretettel köszöntlek benneteket	506
Apák Hol az igazság	586
A lévai nagygyűlés, Magyar Munka- közösség, Sportélet	637–639
A los-angelesi olimpiász	682
Piccard professzor, A francia közép- fokú oktatás, A XX. század 717–721	
A százszorszégi diákok, Egyetlen európai rokonaink	767–769
A magyar Irás, A vénaaszonyok nyara	804–806
Egy küztantviselő levele, Az ütha- talmi konferencia	848–850
A francia iskolában, Nyitrageren- caér	882–885
A Házánk olvasókönyv, Aki a tűz mellett ül	925–927
A Hágában székelő Világbéke Liga kérelme	964
A szárazak és nedvesek	965

VIII. Különlélek.

Halálözás. A bonitamereti muzeum	29
Szt. Erzsébet ünnep Köbölkuton. Fizetéscsökkentés	30
„Szomorú napok”. A heti szünnap. Méhészettünk naptára. A gyerme- kek felvilágosítása. Neveléstudomá- ny az üvegben	31
Új állampolg. törv. jav., Értékes zenetört. lelet., Ritka ünnepély., „Concordia parvae res crescent”, Tejakió. A lezerelés évében	70

- Az egyházamos tanításról. A nemzetiségi autonómia. Nem lesz naptár-reform 71
- A romániai kisebbségi tanítószág helyzete 94
- Segédkönyv a szlovák nyelv tanításához 97
- Az erdész mátkája Gáspár János az Apollóban. Cantica sacra 88
- Szendrei István: Zeneműismertetések 134, 192, 281, 362, 480, 728, 813, 932, 934
- Folyóiratok statisztikája. Tanévrevizitési akciók. Hol jelenik meg a legtöbb napilap. A gyermek fejlődése filmen. Ujból kísért a cüllibátus? 101
- Iskola és hadsereg. Németországban a nyugdíjakat is leszállították. A kormány takarékosági irányelvei, Dörer miniszter előadása. A pozsonyi tanítójelöltek. A tanítók minősítése A tisztviselői fizetések leszállítása 180—182
- Masaryk Tamás születésnapja 186
- Az isk. minisztérium részl. átszervezése. A kötelező testnevelőtörv. jav. Gyermekszindarab Felsőszeliu 189—192
- Válaszok. A fiz. leszáll. tervek ellen. A Magyar Tanügyet indexro tették 230—234
- Ott voltam. Haydn József. Apróságok 274—276
- Masaryk elnök beszéde. Vámböry Ármán szül. századik évford. Egy neves pedagógus halála. A tanító-jel. közpöze Poroszországban 278—293
- Új vezetőt kapott az isk. református. A Magyar Tanító fol. szerkesztőjének. Iskolaiügyi mozgalmak Olaszországban. A tanári cím 311—314
- Az elemi úepökt. Belgiumban. A magyarországi tanárok harca. A lelkes és az isk. „Magyarosan”. Magy. Ref. Kántorkönyv. A Magyar Tanítóa tanárjelöltek indexsz 359—362
- A kántori és tanítói teendők és illetmények szétválasztása. Vallás és polg. nevelésben. Grafológiai kísérlet gyermekeknel. Gárdonyi Géának szobrot emelnek. Tanügyi adatok Burgerlandból. Kiáltvány mindennemű fizetéscsökkenés ellen. Nyugállomány és tulszolgálat. Melyik nemnek van megbízhatóbb úszatné. Minderweitigkeitsgefíhl 392—395
- A csehországi iskolatanácsa elnöke. A IX. szokolkongresszus. Az elemi és középisk. kapca. Az igazgatói díj. A tanítószág minősítése százelekban. Magaviseletből útü. A képesítövizsgák reformjához . 432—435
- A tanítók szatonai szolgálat. Tíz százalók? Lakatos Károly: Az emlékezés szárysain. Továbbképzö tanfolyam. Tanítás a gyermek-kulturából. Csak egy gyermek van a világon. Az angolországi tanítóképzés alapelvei. Hogy áll a lezserelés ügye 478—482
- A pedagógiai akadémiák. Haladás visszafelö. Tanfelügyelövizsga. A polg. isk. reformja és a rajztan. A francia népisk. megteremtöje 508—511
- Küztársaságunk nemzeti isk. statietz. „Magyar Ugaron”. Magyarországon megszüntették a kerttilteményt. Numerus clausus a tanítóképzésben. A szabadlevegős isk. Olaszországban. Ifj. könyvek kiáll. Párizban. Svájci filmokt. az iskolában. Afrikai isk. 589—593
- A morvaorsz. isk. tanács rendörend. A középisk. reform. Az illetmények ügye. A námai rk. isk. jötekönyvsága 642—645
- Ekbö. A csehorsz. német tanítóegyes. gyűlése. A katonaviselet tanítók III. közgy. Harca mndannyian! Értesítés új számtan- és mértan-könyvekröl 683—687
- A szlovenszköi pótlék. A magyarorsz. tanítószág 12 pontja. Egymértékkel! A tanítónö ruházata. A szovjet és a fasizmus iskolái. A Möriz Zsigmond önképzöükör értesítöje. A tanítók átlagos életkora. A tanítóképzés reformja Spanyolorsz. London város iskolarendszere 722—727
- Beküvetkezett? A morvaorsz. német nöptan. egyes. Tanfolyamok a munkanölkültek részére. Az állami tisztv. száma és fiz. A szlov. tan. orsz. egyesülete (ZUS) Mi kézzill az iskolaiügy fejlesztés érdekében? Locke János. Wundt Vilmos 711—777
- A pedagógia, mint exakt tudomány. Az osztályösszevazuföláradl. Mennyi a fizetésünk? A csehorsz. tanítóegyesületek tiltakozása. A tan. fiz. nálunk és másöbl. Tankönyv ismertetés 808—811
- Iskolánküvüli kulturunka. Arany János emlékezete a magyar iskolákban. Tiltakozások a fiz. leszáll. ellen. Megalakult a magyar szoc. dem. tan. szakaszervezete. A komáromi közalkalmazottak és tanítók Fiz. leszáll. Franciaországban 852—855

Oldal	Oldal
Kell-e a gyermek takarékoságra nevelni? Új természetrajzi tankönyv. Farkas I.: Olvasókönyv. „Modern nyelvoktatás”. Tanf. a gyengeelméjű gyermek. 898-899	Központi értekezlet. Nyugtázás . . . 958
Az almanach Okt. 30. a takarékoság napja. Macaryk elnök rádióbeszéde. Tan nyelv és nemzetiség. A fizetés lezállítások körül. 928-932	Felhívás. Értesítés 960
	Szepest Gyula: Baksay Sándor . . . 967
	Felhívás. Nyugalombavonulás. Rimaszécsi „Iparoskör.” A szlovák tanítók morvaországi körutón. A gyermek megtitgyelőképessége. . . 970
	Növényvilág. A MI Munkánk. Madame Necker és a feminizmus . . . 971

Mélyen tisztelt Kartársnők és Kartársak!

A Magyar Tanító f. évi 22. számában (871. old.) közölt felhívásomnak — talán, mert hibámon kívül rövid határidőt tűztem ki — nem volt olyan eredménye, mint amilyent e kérdés fontossága általános magyar, de különösen magyar tanítói szempontból megérdemel. Csak a fenti oknak tudva be az eredménytelenséget, ezuton fordulok ismét Kartársaimhoz, kérve őket, hogy jelen kérdőívet lelkiismeretesen kitöltve, címemre (Lučenec—Losonc, Vajanský u. 38.) legkésőbb 1933. január 5.-ig visszaküldeni sziveskedjenek.

Kiadás? 1 (egy) Ké. bélyegre, 10 fillér borítékra.

Fénykép? A szlovenszkói magyar tanítótársadalom hü képe a kérdések megválaszolása nyomán tükröződhetne az összmagyarság elé! Losoncon, 1932. december havában.

Kartársi tisztelettel
Ocsovay Imre
tanító.

Kimutatás.

A tanító neve:

Működési helye (helyek):

Milyen iskolánál (iskoláknál):

Iskolánkívüli kulturmunka 1918—1932.

Énekkar szervezés, vezetés (egyházi, világi):

Műkedvelő előadások:

Felnöttekkel (hány?):

Gyermekekkel (hány):

Népművelődési tanfolyamok (Tárgyak ? hány ?) :

Kultur-előadások (Tárgyak ? hány ?) :

Községi könyvtárak szervezése, vezetése :

Szövetkezeti munka (alapítás, vezetés, más munkakör) :

Szociális és más társadalmi intézményekbeni munka :

Sportegyesület, cserkészlet (alapítás, vezetés, más munkakör.) :

Irodalmi működés (önálló mű, faj, mikor és hol jelent meg ?) :

Folyóiratok, szaklapok munkatársa-e ? (Melyeknek ?)

Népművészet átmentése, propagálása körüli munka :

Egyéb munkásság :

A kérdőívhez külön ív is csatolható !

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.	<i>Felelős szerkesztő:</i> Boross Béla.	Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.
	<i>Társ szerkesztők:</i>	Hirdetések díjszabás szerint.
Gáspár János, Uherezky Géza, Willand János.		

Fekete karácsony.

A tisztviselőtársadalom és a tanítóság fekete karácsonynak néz elébe. A karácsonyi pótlékról szóló törvényt úgyszólván egy nap alatt hatályon kívül helyezték s ezzel a „tizenharmadik havi fizetés” szapanbuborékja végkép eloszlott, semmivé lett. Visszavonták a karácsonyi ajándékot, melyről oly szívesen mondták, hogy az köztársaságunk első részlettörlesztése az állami és közalkalmazottak hűséges szolgáltatáért fennálló tartozásból . . .

Két évvel ezelőtt, a karácsonyi pótlék törvénybe iktatása idején (amikor a nemállami tanítóság csak többrendbeli tárgyalás és memorandumozás után lett az ajándék részesévé) leszögeztük ehelyütt, hogy a tanítóság nem tekinti ezt a megoldást fizetési ügye végleges rendezésének, hanem ragaszkodik ahhoz, hogy anyagi illetményei az állami tisztviselőkkel való teljes paritás elve alapján törvényileg biztosíttassanak. A tanítóság, a többi tisztviselőkkel ellentétben, nem is tekinthette a karácsonyi pótlékot „ajándéknak”, vagy éppenséggel a 12 hónapi járandóságon felüli 13. havi fizetésnek, mert az csak egy karácsonyi morzsája volt annak a fizetéskülönbözetnek, mely őt, egyéb tisztviselői osztályok járandóságaihoz hasonlóan, képzettsége és munkája révén, jogosan és igaz-

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számra!**

ságosan megillette volna, s amelyet a 103. és 104/1926. számú törvényekben fennálló differenciák következtében és annak mérvében nélkülözni kénytelen.

Az örömiünk és hozsannánk tehát nem is lehetett nagyon harsogó 1930. ádventijében, mert a megajándékozottak sorában csak az utolsó hely volt a miénk és a tanítói sors főviseli közt termelt szkepticizmusunkkal nagyon keveset vártunk ettől az ajándékozástól.

Jóslatunk, sajnos, bevált. Már tavaly is csak bizonyos százalékos töredékeit kaptuk az ajándéknak s most, hogy az államháztartás megbillent mérlegét mindenáron és sürgősen egyensúlyba kell segíteni, minden szó és minden kérdés nélkül, gyorsított eljárással beszüntették a közvélemény szemében amúgy sem kedves karácsonyi kegyadományt.

Az adományozó úgy gondolkodott, hogy az adományt megvonhatja, ha azt a szükség úgy kívánja. Eljárását alig kellett igazolnia, hiszen az óriási költségvetési deficit önmagától adódó, súlyos argumentuma a kezelőgyébe esett. S a tisztviselői szervezetek gyenge ellenállása nem is jelentett komoly akadályt.

A karácsonyi pótléknak tehát vége.

De gondolkodóba ejt bennünket ez a kedvezőtlen precedens. Mert van egy nagyobb rém, amely sokkal veszedelmesebb kilátásokkal fenyeget. Félesztendő óta napirenden van a fizetésleszállítás ügye, amely úgyszólván napról-napra újabb és újabb variációkban, egyre változatosabb tálalásban kerül fölszínre. Lehetséges, hogy mire e sorok napvilágot látnak, már végzetes pontot tettek a fizetésleszállítás problémájára, mert hiszen épen a karácsonyi pótlékról szóló törvény megszüntetésének sima és könnyű esete mintegy följogosíthatja és fölbátoríthatja a takarékosagra törő bizottságokat és törvényhozókat, hogy most már elérkezettnek lássák az időt az érzékenyebb operáció, a lineáris illetménycsökkentés könnyörtelen végrehajtására.

Amíg csak terv és jámbor [szándék volt a fizetésredukció, addig tapintatos, óvatos, elővigyázatos kezelésben részesült: a következményeket számon-

tartó, mérlegelő, felelősségérzettel teljes tényezők akadémikus jellegű diszkusszióinak tárgya; mihelyest azonban konkrét valósággá kell lennie (lásd a karácsonyi pótlék példáját), féltő, hogy a józan belátás és megfontolás háttérbe szorul, az okos és meggyőző érvek elnémulnak, s a tisztviselők meggyérült és meghalványodott karácsonyfája egészen sötétté feketedik...

Egy komoly, csehnyelvű tanügyi folyóirat dec. 1-i száma éleshangú cikkekben itéli el a fizetésleszállításra irányuló mozgalmat s annak jogi álláspontját szélsőséges forradalminak nevezi. A közalkalmazottak jogait a magántulajdonhoz hasonlítja, tehát e szerzett jogok megsértése (a fizetés leszállítása) egyenlő a magántulajdon elleni akcióval... „Mától fogva tehát — írja a cikk — tudomásul kell venni, hogy komoly időkben még a magántulajdon sem szent és sérthetetlen, amint ezt eddig a liberális elméletek hirdették.”

Cseli laptársunk elkeseredése jellemző a tisztviselői kar lelkiállapotára, mely a hosszú és szívós fizetéselleni támadás következményének mondható. A tisztviselők legfelsőbb végrehajtó fóruma: az exekutíva minden eszközt fölhasznált, minden lehetőséget kimerített, hogy az intéző köröket jóindulatúlag figyelmeztesse arra a rettenetes morális hatásra és annak beláthatatlan fejleményeire, melyeket a fizetésleszállítás törvénye okvetlen előidéz. A gazdasági válság anyagi válság, s eddig főképen az anyagi erők elerőtlenedésében nyilvánult, melyek azonban egy változó konjunktúra jótékony befolyására új, friss életre elevenedhetnek; de ha a krízis beleváj a lélek protoplazmájába, akkor az jövátehetetlen bajt, gyógyíthatatlan letargiát okozhat. Különösen azon társadalmi réteg körében, mely az értelmi erőt, a szellemi tőkét képviseli.

A tisztviselő-osztály fekete karácsonya az egész társadalom karácsonyi örömét rontja meg. Államérdek ez? A szegénység nem a legnagyobb szerencsétlenség. Az állam szegénységén is az egészséges, bizó hit és a törhetetlen lelki erő fog segíteni. Ne vegyék hát el azoktól, akikben még van! (bb)

Mit szeretnek a gyermekek olvasni?

Irta: Zsolnai Béla.

A „Szivárvány” gyermekujdság ez évi megjelenésével kapcsolatban összegyűjtöttem 557 fiútanuló választát arra a kérdésre: „Mit szeretsz olvasni leginkább?”

A tanulók kora 7—14 év, látogatják az elemi iskola 2—3—4—5. és a polgári iskola 1—2—3. osztályait.

Az eredményt aztán az alábbi táblázatba úgy vezettem be, hogy minden osztályban 1000 gyermekre számítottam át, hogy hányan szeretnek valamilyen műfajt, vagy témát olvasni. A megnevezés teljesen a gyermekek feleleteiből került ki, azért szerepelnek közöttük műfaj és témakör szerint való meghatározások is. Az olvasmányok megnevezését olyan rendben sorakoztattam, ahogyan a gyermekek érdeklődési köre bővül a 2. elemi osztálytól kezdve a polgári iskola 3. osztályáig.

Mit szeretek olvasni leginkább?

Évfolyamok	A z o l v a s m á n y m e g n e v e z é s e																	
	Meséket	Elbeszéléseket	Vesséket	Utazásokat	Kalandokat	Szindbábokat	Állatokról	Vadászatokat	Lezártolt történelmet (filisztrali sóvöggel)	Indiákról	Trefákat	Háborúrol	Rablókról	Deákfelelekről	Sportról	Tört. beszámolókat	Rejtélyeket	
Elemi II. o.	65	26	9															
„ III. o.	63	27	9	1														
„ IV. o.	28	18	17	6	18	11												
„ V. o.	14	12	4	6	28	12	12	6	2	2	2							
Polgári I. o.	4	6	1	4	4	1	2	20		10	2	38	5	1	2			
„ II. o.	7	7		9	10		3	4		24	2	8	9	2	13	2		
„ III. o.	4	2	2	3	2					32	6	8		4	34			2
Összesen	185	98	42	29	62	24	17	30	2	68	12	54	14	7	49	2	2	

Érdekes behatóan szemügyre venni, hogyan differenciálódik az olvasmány az elemi iskola 2. osztályától, a polgári iskola 3. osztályáig. Együttal azonban azt is látjuk, hogy a polgári iskola 2. osztályától ismét szűkebb térre specializálódik. Az érdeklődési kör legtágabb a polgári iskola 1. osztályában, hol a differenciálódás már majdnem elérte csúcspontját, de még a specializálódás nem kezdődött meg.

Az elemi iskola 2. osztályában a tanulók 65%-a mesét

kiván, 26%-a elbeszélést, 9%-a verset. Látni ebből, hogy nekik a téma még nem fontos. Mindegy, hogy miről szól, csak mese legyen, történet legyen, csengő-bongó versike legyen.

Az elemi iskola 3. osztályában majdnem ugyanaz az eredmény, de már a mese szeretete 2%-al esik, hogy helyt adjon az utazásnak, mely aztán ettől fogva egész a polgári iskola 3. osztályáig érdeklődés tárgya marad, azonban a 10%-ot sohasem éri el.

A 4. elemi osztályban a mese iránt való érdeklődés 28%-ra zuhan, mert itt már feléled a kalandvágy és a szereplés utáni vágy (szindarab). E kettő az 5. osztályban éri el a legnagyobb százalékot.

Az 5. elemi osztályban a mesét már csak félannyi kívánja, mint a 4. osztályban, de a kalandokat (csínyeket) 28% kedveli. Itt már az érdeklődés kiterjed kifejezetten az állatokra is és ezzel karöltve a vadászatra. Az 5. osztályos tanuló belekóstolt már az indiántörténetekbe is, melyek iránt az érdeklődés rohamosan emelkedik a tanköteles kor befejeztéig. Ez osztályban a tanulók 2%-a a tréfát szereti leginkább. Megnyugtató, hogy a tréfa mindenk fölé való helyezése a 3. polgáriban sem haladja túl a 6%-ot, mert ezekből lesznek a léha, komolytalan emberek.

A polgári iskola I. osztályában a versek és szindarabok iránt való érdeklődés letompul, mert kezdődik az úgynevezett kamaszkor, mikor az ébredező nemi ösztön a társadalmi étellel összeütközésbe kerül, erősen fellép a szégyenérzet, a félszegség s így minden nyilvános szerepléstől idegenkedik a gyermek. Az állatok iránt való érdeklődés a vadász-szenvedélybe csap át, a kalandok szeretete pedig a háborús történetekbe torkollik. Ez osztály 63%-a tehát vért kíván! 38%-a háborús elbeszéléseket, 20%-a vadászatot, 5%-a rablókalandokat. Itt kezdődik a detektív-történetek és a sport iránt való érdeklődés is.

A polgári iskola II. osztályában növekszik a sport iránt való érdeklődés és dominál az indiántörténetek szeretete. A vers és szindarab nem szerepel többé a leginkább kedvelt olvasmányok között.

A III. osztályú polgáristák nagy része aztán már csak az indiántörténeteket kívánja, legtöbben azonban a sportnak adják az elsőséget. Az osztály 34%-a sportról szeret leginkább olvasni. Ez jellemző a mai kor ifjúságára.

A mese elsősorban való szeretete nem szűnik meg egy

osztályban sem, bár a III. polgáriban a tanulóknak már csak 4°/_o-a helyezi mindenek fölé. Az illusztrált szöveg szeretete csak az V. osztályban jut kifejezésre a tanulók 2°/_o-ánál. Ez azonban semmiesetre sem szól az illusztráció ellen, mert hiszen azt közvetlen tapasztalatból tudjuk, hogy a gyermek az illusztrált elbeszéléseket végtelenül szereti. A tanulók a kérdésre felelvén, fontosabbnak tartották a témát megadni, mert hiszen illusztráció bármilyen témánál lehet.

Mivel a kérdést városi iskolákban és csak fiútanulókhoz intéztem, azért ez nem nyújt általános képet. Kíváncsi volna ezt falusi iskolákban is és leányokkal külön is megtenni, ha valakinek alkalma van rá! E leszavaztatás már csak azért is megérné mindenhol a fáradságot, mert a gyermekek érdeklődését hatványozott mértékben kelti fel a gyermekújság iránt és ennek mi tanítók — kik azért tanítottuk meg őket írni-olvasni, hogy annak gyakorlati hasznát is vegyék — csak örülhetünk. Pl. a komáromi községi polgári fiúiskolában, hol e szavaztatást közvetlenül végeztem, a gyermekek 40°/_o-a rendelte meg a „Szivárványt.”

A táblázat tehát hiven tükrözi vissza a városi fiútanulók szellemi fejlődését 7—14 évig és érdeklődésük irányát. Már most az a kérdés, milyen következtetéseket lehet ebből a gyermekújság szerkesztője és a pedagógusok számára levonni?

Ha e kérdésre meg akarunk felelni, okvetlen tisztáznunk kell azt, hogy mi a célja az elsőnek, mi a célja a másoknak, hogyan lehet e tényismereteket a cél szolgálatába beállítani.

Maradjunk egyelőre a gyermekújságnál. Mi a gyermekújság ideális célja? Az etikai és esztétikai nevelésen kívül kétségtelenül még az, hogy szórakoztassa, mulattassa a gyermekeket s ezáltal megkedveltesse velük az olvasást, mint szellemi szükségletet; továbbá, hogy belevigye őket az élet aktualitásaiba.

Tehát a gyermekújság szerkesztője könnyen levonhatja ez összeállításból a neki szükséges konzekvenciákat, csak azt kell megállapítania, milyen korú, illetőleg mely osztályokba járó gyermekek teszik a zömét az előfizetőknek és azok érdeklődési köréből veszi a témát.

Világos azonban, hogy ezt nem kell 100°/_o-osan betartani, mert hiszen nemcsak kielégíteni, hanem irányítani is kell őket. Pl. a rablókról semmi esetre sem írhatunk olyan módon, hogy ezáltal a gyermekben a rabló-romantikát fejlesszük. Érdeklík a

rablók? Jól van, irunk róluk, de aztán olyan undok színben kell őket feltüntetni, mint pl. valami dűvadat, mely többet vág le, mint amennyit megeszik. A rablás sohase maradjon büntetlenül s a rabló bűnhődését ne kísérvé részvét. Persze morálizálni azért nem kell, (ettől mindenki érdeklődése lelohadj), az erkölcs benne van a cselekményben.

Hogy a pedagógusok milyen következtetéseket vonhatnak le a táblázatból, arról talán más alkalommal beszélünk. Addig szeretnénk még néhány szavaztatás eredményéről hallani.

A szlovák nyelv anyaga és módszere az elemi iskolában és a normál tanterv.

Az 1922. évi 226. számú u. n. kisiskola törvény 1. §-ának 3-ik bekezdése szerint: „Az iskola- és népművelődési minisztérium határozatával a csehszlovák nyelv tanítása valamennyi iskola számára kötelező tantárgyként is megállapítható”. Ez a megállapítás legújában az iskolaügyi minisztérium 60.404/ai. sz. rendelete alapján 1930-ban történt.

Csodálatos azonban, hogy e rendeletnek ellenére, a szlovák nyelv tanításának anyaga a normál tantervből kimaradt. De hiányzik a mintaórarendből a tanításra fordítható órák meghatározása is és csak egy későbbi rendelet gondoskodik — bár elég szerencsétlenül, az anyanyelv óraszámainak megcsontításával — a megfelelő tanórákról.

Mindezeket, valamint az anyagot és módszert illető megjegyzéseit a Magyar Tanító 21. számában szakavatott tollal írta meg Budovič Román galántai áll. tanfelügyelő úr, kinek munkája már csak azért is nagy értékkel bír a szlovenszkói magyar tanítói közvélemény kialakulására, mert tankerületéből befutó jelentések összesítését, tehát nem egyesek, hanem egy közösség véleményét ismertette, de ezenkívül is hálára érzem magam lekötelve vele szemben azért is, hogy e nagyon régen vajúdó, sokat kerülgetett kérdést becsületes tárgyilagossággal kezelve, utat mutatott a szlovenszkói magyar tanítóság e téren végzendő további munkájához.

Mert — úgy érzem — itt az ideje annak, hogy e kérdésel, melyet úgy a hivatalosak, mint a magyar tanítóság több, mint egy évtizede csak forró kásaként kerülget, nyílt hozzá-

értéssel foglalkozni kell. Az az adottság, hogy a tanítótság is és növendékeink is a Csehszlovák köztársaság polgárai, mely államnak hivatalos nyelve a cseh-szlovák nyelv, pontosan determinálja a magyar tanítótságnak azt a kötelességét, hogy tanítványainkkal — azok jövőben való érvényesülésének biztosítása végett saját nemzetiségük megőrzése és ápolása mellett, az állam nyelvét is minél jobban sajátíttassák el.

Nem hyperlojalitást, nem szegényes kisebbségi jogainknak feladását jelentik ezek a szavak, hanem fajomnak és nemzeti-ségemnek izzó szeretetéből fakadó azon féltő, aggódó akarást, hogyan segíthetnők elő minél eredményesebben elhagyatott szegény magyar ifjúságunknak jövődő boldogulását? A magyar tanítótságnak is fel kell ismerni Szvatkó Pál dr. súlyos kijelentésének igazságát, hogy a szlovenszkói magyar ifjúság jövődő boldogulásához három nyelv ismerete szükséges, melyek között második helyen az államnyelv áll.

Az államnyelv ismeretének szükségét köznépünk már régebben felismerte s az új viszonyok által feladott kérdésekre a magyarságra nézve súlyos következményű feleletet is adott akkor, midőn gyermekeit államnyelvű iskolába iratta be. Mert őszinte tárgyilagossággal be kell vallanunk, hogy a szlovák tannyelvű iskolák magyar anyanyelvű növendékei nem kivétel nélkül szülőik függőségéből eredő opportunizmus miatt, vagy az ingyen tankönyv kecsegtetésével kerültek oda, hanem igen magas azoknak a növendékeknek a száma is, kiket szüleik a jobb érvényesüléshez elengedhetetlen feltétel megszerzése, az államnyelv elsajátítása végett küldöttek a csehszlovák iskolákba, minthogy ezt anyanyelvű iskoláikban nem sajátíthatták el kellőképpen. Már most becsületes nyíltsággal teszem fel a kérdést, nemzetiségét tekintve, melyik kedvezőbb a magyarság részére: a magyar tannyelvű iskolákban, — hol anyanyelvét, népi sajátosságait, szokásait fejlesztik, ápolják, a szlovák nyelv intenzív tanítása, vagy a magyar nemzetiségű gyermeknek szlovák iskolában való oktatása, hol ipso facto, épp a szlovák nemzeti sajátosságokat őrzik kiváló gonddal?

Igen nagyfontosságú kérdés ez, melyre — úgy hiszem — csak egyetlen felelet adható. Ezt a feleletet nem régen adta meg a kassai reálgimnázium Szülői Szövetségének elnöksége, kiknek fajuk és nemzetiségük iránti hűségében kételkedni senkinek sincs oka.

Ugyancsak hálás köszönettel tartozom Budovič inspektor úrnak, aki fent idézett cikkében az elemi iskolák szlovák nyelvi anyagául egyedül a szlovák beszélgetéseket tartja alkalmasaknak.

Mióta szlovák nyelv, mint tantárgy, a szlovenszkói magyar iskolák órarendjén szerepel, anyagát illetőleg hivatalos helyről — ha kaptunk is valamilyen hivatalos rendeletet, vagy iniciatívát — az rendkívül szűkszavú volt s mostanra túlhaladottá avúlt. A Škol. Ref. 39125/I. sz. 1921. augusztus 20-i, valamint a 35965/I-1. sz. 1922. augusztus 18-i rendeletei csak nagy általánosságban mozognak. (Ennek folyományaképen Szlovenszkó-szerte más és más volt a gyakorlat aszerint, amint azt az illető kerület felügyelő közege megkivánta. Így találkoztam már igen magas állású iskola-vizsgálóval, aki a magyar osztályokban egyáltalában nem kérdezett szlovák nyelvet, (persze, e magatartásával nyitva hagyta azt a kérdést, hogy mit kellett ott tanítani,) de volt olyan esetem is, mikor a felsőbb osztályú növendékektől névragozást és névragozási szabályokat követeltek, mégpedig szlovák nyelven. Egy éven beszélgetés, más éven a memorizálás volt a fontos. Ennek következtében aztán éveken keresztül kapkodtunk hol ide, hol oda. Ebből is egy keveset, abból is, mert ki tudja, mit fognak kívánni? A vége az lett, hogy tanítottunk mindent, de ebből a gyermeknek semmi haszna sem volt s a szülők látták az eredménytelenséget, a szlovák iskolákat keresték fel, ahol gyermekük legalább beszélni megtanult.

E visszasságok megszüntetésére feltétlenül szükséges, hogy hivatalos helyről adjanak számunkra direktívákat, melyben az anyag, — szerintem is — egyedül a mindennapi élelből merített beszélgetésekben lehet megjelölve. Tanítótestvéreink ez egyedül célravezető utat már régen felismerték s e meggondolásból kiindulva cserélték fel a régi, fordításra és emlézésre berendezett olvasókönyveket a direkt módszerre, dramatizálásra szerkesztett vezérkönyvekkel, melyek közül egyik legkiválóbb a múlt éven megjelent Rákos-féle.

Minden tiszteletem mellett azonban nem érthetek egyet Budovič tanfelügyelő úrnak azzal a kívánságával, hogy a szlovák nyelvet az azt éppen nem, vagy csak törve beszélő osztálytanítók tanítsák olyan helyen is, ahol teljes szlovák nyelvkész-ségű tanítótestvér is működik. Bár érvelései között különös figyelemre méltónak tartom azt a megjegyzését, hogy „kevésbé tehetséges (itt bizonyára az iskolából most kikerült s a nyelvet

— természetesen — perfekt bíró testvérekre gondol,) tanítóra bízni ezen, a gyakorlati életre oly fontos nyelv tanítását — lelkiismeret és felelősség kérdése," de ez említett kevésbé tehetséges kezekre ma nemcsak egyes tárgyakat, hanem osztályokat bízunk, mikor az igazgatók ragaszkodnak a törvényes heti 18 órához, maguknak választják az alsóbb osztályokat s a felsőbbeket átadják a fiatal, tapasztalatlan kollégának. Igaz, hogy ez is lelkiismeret dolga, de általános gyakorlat.

Ha elfogadjuk, hogy az elemi iskolai tanítási anyag szlovák nyelvből egyedül beszélgetésekből állhat, úgy az is magától értetődik, hogy erre csakis az taníthatja helyesen tanítványait, aki maga is tökéletesen beszéli a nyelvet. Bár be kell ismerni, hogy a tanító nyelvkészségének bővülésére nagy haszonnal járna, ha a nem tökéletes nyelvismeretű osztálytanító volna egyúttal a szlovák nyelv oktatója, aki tanítva tanulna, de felérne-e ez azzal a kárral, melyet rossz kiejtésével, helytelen szórendjével tanítványainál okozna?

Úgy vélem, hogy úgy az államnak, mint a nevelésünkre bízott magyar gyermekkollektívumnak az lehet egyetlen érdeke, hogy az iskolákban az állam nyelvét, mint élő nyelvet tanítsák. Mi, az idősebb generáció, kik az állam nyelvét többé-kevésbé töredezve, vagy éppen nem beszéljük, a 14 éves kísérletezések alapján teljes felelősséggel kijelenthetjük, hogy e téren mutatott eredményeink távolról sem állottak arányban a reá fordított fáradtsággal. Ennek oka a nyelvkészség hiánya mellett még az volt, hogy mi egy idegen nyelv tanításának módszerét soha sem tanultuk, csak kísérleteztünk, mint fentebb említettem, a követelmények között laviroztunk, közben felhasználunk azokat a halványuló emlékeket, melyek középiskolás korunkból egy más idegen nyelv, a német, vagy latin nyelv tanulása közben bennünk megragadtak. S eredmény lett az, mint annak idején a német nyelv tanulása közben átszenvedett fáradalmaink után, hogy tanítványaink talán egy-két szép hangulatos szlovák verset, vagy olvasmányt elsajátítottak, de egy épkézláb mondat szerkesztésére képtelenek.

Nem így az új generáció, aki már a Köztársaság iskoláit végezte, a nyelvet teljesen bírja, irodalma, tanítási módszertana képesítő vizsgálatának tárgya. Ez ifjú generációtól, vagy a teljes nyelvképességű kollegától tényleg élő nyelvet tanul a tanuló, nem rontja kiejtését, szó- és gondolatfűzését, célját

eléri, mert 8 isk. év alatt, melyek közül 6 évi heti 3 órán hall tősgyökeres, valóságos, nem nyögve, kinlódva kiejtett szlovák beszédet, a mindennapi élet számára tényleg rendelkezni fog megfelelő tudással. Ez a direkt módszer, nem ahol a tanító kénytelen otthon előre betanulni a kérdést is, a feleletet is és — ha a gyerek véletlenül másképp felel — kétségbe esik, mert nem tudja kijavítani.

Igy én ép ellenkezőleg csak azt javasolhatom, hogy mindenütt, ahol arra mód van, az osztálytanítók kezéből vétessek ki a szlovák nyelv tanítása s adassék át a nyelvet tökéletesen beszélő testvérek kezébe. Ez az intézkedés úgys csak átmeneti jellegű. Csak addig tarthat, míg mi, akik a nyelvet csak meglett férfi korunkban kezdtük tanulgatni, a munkaterekről lassan-lassan kikopunk s helyeinket elfoglalják a fiatalok, kik — ha magyar középiskolát végeztek is — az állam nyelvét kivétel nélkül beszélnek. Nekünk pedig, kik között nem egy van, aki szlovák szöveget olvasva, mindent megértünk, de beszélni nem tudunk, így tanításunkkal nem használhatunk, engedjék meg a köz jól felfogott érdekéből a csendes félreállást.

Becsületos őszinteséggel, tárgyilagosan próbáltam e kérdéshez hozzászólni. Abban a reménységben vagyok, hogy őszinte szakvéleményem köznek használni vágyó szándékát senki félre nem magyarázza s annak nyilvánításáért egyetlen oldalról sem ér sanda gyanú, vagy rossz indulatú rágalom. *Szepesi Gyula.*

A gyermekek idegességéről.

Irta: Willand János.

(Folyt. és végo.)

A gyermeket maga a természet is fogékonnyá teszi a helyes erkölcsi nevelés iránt. Kifünő megfigyelő minden gyermek. Minden egyes dolgot az ő legjobb belátása szerint ítél meg, megingathatatlanul helyes érzéke van az igazság iránt.

Ha arra vezetjük gyermekeinket, hogy mindig az igazat vallják, hogy minden egyes alkalommal tetteiknek s szavaiknak logikai következményei vannak, s tetteikkel ha meggondolatlan, másoknak kellemetlenséget okozhatnak s tudatára visszük ennek, szülői, nevelői iránt bizalmuk megkétszereződik.

Azzal, ha folyton parancsolunk, de a gyermeknek felvilágosítást nem nyújtunk, nem vagyunk elnézők, vagy nem törődömök vagyunk, ártunk gyermekeinknek.

Ha parancsolunk folyton, vagy közömbösek vagyunk, vagy nem törődünk semmivel, mindankor gyilkosainvá lehetünk gyermekeinknek. Legyünk mindenkor nevelő barátai gyermekeinknek. A bizalom megkéjszeresződik velünk szemben. Mindenkor arra kell nekünk nevelőknek, tanítóknak törekednünk, hogy megismerjük azokat az okokat, melyek a mai gyermek idegességének az előidézői. Ha ezt ismerjük, elmaradhatatlan az eredmény.

Kedves Testvérem! Belemelegedtem a fejjegetésbe. De olyan téma ez, melyről köteteket írhatunk s lehetne írni. De a mai pedagógusnak nemcsak tanítónak, hanem nevelőnek is kell lennie. Akkor a legnagyobb, legnemesebb foglalkozást üző tanítóknak a megérdemelt jutalmát megadja a föld is, a nagy közönség.

Azt kérdezed, hogy hogyan háríthatjuk el, vagy legalább is hogyan csökkenthetjük a gyermekek idegességét. Az előidéző okokat bővebben ismertettem. Ezen ismertetésem kapcsán úgy a szerzett, mint öröklött okokat megismerve kell hozzá fognunk a gyógyításhoz is. Az orvos is töviről-hegyire megvizsgálja a betegét. Mikor hasonló tüneteket ismer fel, amely valamely betegségnek biztos jele, azon az alapon indul ki, a gyógyítást ott kezdi.

Első sorban is meg kell szüntetni azokat az okokat, melyek közvetlenül hatnak a gyermek idegeire.

Az öröklött idegességnek azzal vehetjük elejét, hogy mint tanítók arra törekszünk, hogy minden adandó alkalmat megragadunk arra nézve, hogy a közönséget felvilágosítjuk az idegesség káros voltáról, felfigyeltetjük annak káros következményeire, amelyek a vérrokonok, az ideges és beteges emberek közötti házassággal vele járnak.

A szerzett idegességnél az egészségtani szabályok szigorú alkalmazása, még szigorubb betartása vezet célhoz. Azért egy serdülő gyermek szellemi és erkölcsi nevelésére kell súlyt fektetni. Éppen azért fontos volna iskoláinkban szigorúan elrendelni a helyes gyermeknevelés tanítását, különösen leánygyermeknevelésénél. Sokan ebben merészet látnak. Merészség, mert olyan hírok is megpendülnének, amelyek esetleg a gyermek kíváncsiságát keltették fel. De amint: „Minden újság 3 napig tart” úgy ez is később teljesen vérré válna, mint hasznos tudnivaló. Szigorúan ügyelve arra, hogy a két nemű ifjúság e tekintetben

való tanfása külön-külön történék.

Másik teendő már nem az iskoláé, de az életé volna. Az anyakönyvvezetők, lelkészek kötelességévé kellene tenni, hogy a házasulandók e tekintetben — helyes gyermeknevelést illetőleg — szellemi és erkölcsi tanácsokat tartalmazó iratokat osszanak a házasulandók között szét. Ebből azután megtanulhatnak a nevelésre vonatkozólag azt, amit minden szülőnek tudnia kell, hogy egészséges gyermeket adjon a társadalom részére.

A csecsemő gyermeknek a gondozása elüti az iskolaköteles gyermekétől. Ezt nem fejtegetem, de rátérek az iskolás gyermeknek e tekintetben leendő kezelésére.

A tanköteles gyermekek életrendje, táplálkozása mindig közelebb és közelebb jut a felnőttek életrendjéhez. A fontos, hogy a gyermek iskolaköteles kora előtt ne adjunk nekik fűszeres, ecetes ételt, cukorsüteményi és szeszes italt.

Az étkezési idő pontosan be legyen tartva. Az étel mennyisége sohase legyen túl sok, inkább az ugynevezett „elég” mennyiség. Este sohase bőséges.

A lefekvés meghatározott időhöz legyen kötve. Nagy bünt követ el az a szülő, amelyik színház, mozi s egyéb mulatságok, szórakozásokkal a gyermeket megszokott egészséges életmódjából kizökkenti.

Testi mozgás legyen, de ne lépje át azt a határt, mely az egészségnek ártalmas. Soha kifáradni mozgásban nem szabad. Az öltözet hygienikus legyen, ne legyen túl meleg, vagy hiányos. A szoba, melyben idejét tölti, világos, elég levegőjű legyen. Az év nyári szakában sokat tartózkodjon a szabad levegőn, legyen vfg, élvezze gondtalanul a természet szépségeit. Mindenben bevezetendő a határozottság. A kijelölt útról sohasem szabad letérni engedni a gyermeket még akkor sem, ha az esetleg fájdalmat is okoz.

A gyermek idegességének elhárítása és meggátlása szempontjából rendkívül nagy fontossággal bír egészségtanilag a pontos iskolai tanítás is. Mert annak erkölcsi és szellemi nevelése mellett gondosan kell őrködnie a gyermek egészséges fejlődésére.

A tulajdonképeni gyógyítás azonban az arra hivatott orvos dolga. Bármennyire veszedelmes s nagyon elterjedt baj, gyógyítható. A gyógyítás minden eszközét fel kell használni, hogy a társadalomnak egészséges, nyugodtan gondolkodó tagjai

legyenek.

Mint látod, kedves Testvér, a tanító vállaira, csak a teher rakodik. De így van! Mintha a közmondást is ránk találták volna ki: „Azt az állatot intik, terhelik meg, amelyik húz”. Tapasztalhattad, mióta tanító vagy! Mi gyógyítást vállaltunk, a társadalom gyógyítását s ugyanakkor bennünk erősödik az idegesség, a szerzett idegesség! Kérdezed, hogy miért? Nem a mi munkánk bére fog megint szenvedni! Ha drágaság volt, nem emelték fel a bérünket, ha olcsóbb lett az élet, vagy súlyos lett a fizetés lehetősége, akkor a mi bérünket éri a csorbítás.

Ellérem a tárgylól, de ez utóbbi csak „minta” akar lenni arra, hogy mi idézi elő a felnőttek idegességét. Az élet nehéz! „Tűrni kell”. „Tűrőké és szenvedőké a mennyek országa”.

EGYESÜLETI ÉLET.

A Magyar Tanító XII. évfolyama.

Utolsó sorait szántjuk a Magyar Tanító tizenkettedik évfolyamának. A 24. lapszámmal lezárul a szlovenszkói magyar tanítószög 1932. évi krónikája, s közel 1000 oldalnyi terjedelemben odakerül tizenkettediknek a Magyar Tanító tizenegy kötetéhez.

Ha végig forgatjuk ezt a legutóbbi füzetsomót az első számtól kezdve, színesen élénkrajzolódik a Magyar Tanítónak, a Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület „hivatalos lapjának” a karaktere. Kartársaink részéről nem egyszer hangzottak el különböző óhajtasok, vélemények, indítványok, melyek lapunk fejlesztését, külső és belső nivójának emelését, pedagógiai és tanügypolitikai irányvonalának megjelölését célozták. Ha sorba vesszük ezeket a komoly megállapításokat és kívánságokat, azt látjuk, hogy, bár valamennyi jóindulatú, objektív véleménynyilvánítás, gyakran egymással ellentétes kívánnivalókat, célokat és törekvéseket tárnak föl.

A Magyar Tanító szerkesztősége nem zárkózott el a jogos és alapos vélemények meghallgatása elöl, sőt, a lapon kívüli szerkesztői levelezés útján egyenesen fölszólította a Magyar Tanító munkatársait és olvasóit, hogy a lap tartalmára vonatkozó észrevételeiket, megjegyzéseiket közöljék, s így közös

erővel és egyakarattal használni tudjunk úgy a Magyar Tanítónak, mint a szlovenszkói magyar iskolának.

A Magyar Tanító nemcsak *pedagógiai* folyóirat, hanem a tanítóság *érdekvédelmi* lapja is, tehát kettős célt szolgál. A dolog természetéből következik, hogy az egyesület azon tagjai, akiknek a sors és a körülmények kedvező alakulása folytán aránylag kis mértékben van szükségük az érdekvédelemre, azok azt szeretnék, ha a Magyar Tanító kihangsúlyozottan pedagógiai, elméleti szakfolyóirat lenne, mely a csehszlovákiai magyar iskolaügy pedagógiai problémáit, s az általános modern pedagógia kérdéseit publicitása minden eszközével, a lehető legaprólékosabb részletezéssel szolgálja. Viszont, akik a tanítói kenyér ízében, az élet kegyetlen döfésai miatt, csak kevéssé érzik a pedagógia édességét, azok a Magyar Tanítótól *harcot*, lankadatlan, megállásnélküli *státus-küzdelmet* követelnek, melynek eredménye végül a nyugodt és békés tanítói jövőendő lesz.

Természetes, hogy a Magyar Tanító egyik szélsőségeknek sem lehet kizárólagos szószólója, hanem bölcs mértékkel kell helyet engednie mindakét okos és méltányos követeléseknek. Így jutott el a Magyar Tanító az egyesek által szemére vetett „arany középutra”, amelyen haladva, bebizonyosodott, hogy csakis ez lehet a szlovenszkói magyar tanítóság igazi útja. Igazolja ezt nemcsak a Magyar Tanító, de a Sz. A. M. T. E. eddigi története is.

A pedagógiai és tanügypolitikai publicisztika kidomborította a Magyar Tanító *egységes világnézetét*, mely nem definiálható politikai, vagy szociológiai terminológiával, mert akkor ismét a szélsőségekbe szédülne, hanem amelyet úgyszólván ön maga formált ki és így fogalmazott meg; *az egységes szlovenszkói magyar tanítói lélek* álláspontja.

A Magyar Tanító nem volt soha valamely politikai párt vagy társadalmi világnézeti frakció uszályhordozója; nem sajátíthatta ki egyetlen érdekcsoport sem, de szilárd erkölcsi alapon állva, s az ösztánitóság közös érdekét szem előtt tartva, mindig az idő színvonalán mozgott, s gerinces magatartásával a hivatalos körök megbecsülését is kivívta.

Nagy hiba volna a Magyar Tanítót, értékmérés céljából összehasonlítani bármelyik csehszlovákiai, vagy külföldi tanügyi folyóirattal. Köztársaságunkban nincs több olyan szaklap, amelynek a Magyar Tanítóéval megegyező rendeltetése volna.

A cseh, a szlovák és a német tanítóság tekintélyes számánál fogva abban a kedvező helyzetben van, hogy pedagógiai folyóiratait elválaszthatta az érdekvédelmi lapoktól. Az összehasonlításhoz föllétlen szükséges közös alap tehát nincs meg. Világos, hogy a Magyar Tanító nem mérhető össze sem a Věstník pedagogický című pedagógiai folyóirattal, amely tisztán pedagógiai témákkal foglalkozik, sem a Český Učitel politikai-tanügyi irányzatával. E mellett azonban egyesíti magában a szlovenszkói magyar tanítóság különleges célkitűzéseit, s a pedagógiai és kari érdekvédelem terén egészen egyedül álló szerepet tölt be.

Büszkén vallhatjuk, hogy a Magyar Tanító tartalmában és terjedelmében nem nyújtott kevesebbet a hasonló méretű és ugyanolyan anyagi erővel előállított magyar-, vagy másnyelvű szakfolyóiratoknál, sőt, a 40 koronás előfizetési díjat véve alapul: a tanügyi lapok versenyében az első helyre küzdötte föl magát.

A Magyar Tanító további fejlesztése fő-programpontja az egyesületnek és a szerkesztőségnek. Ehhez azonban szükséges, hogy az egyesület tagjai, egyben a lap olvasói, maradéktalanul teljesítsék az egyesülettel és lapjával szemben fennálló kötelezettségüket. A 80 korona tagsági díjból csak 40 jut a Magyar Tanítóra, mert 20 koronát a kp. pénztár átutal a körzeti szervezetek pénztárába százalékos visszatérítés címén, 20 korona pedig az egyesületi adminisztráció ledezésére, s az egyesületi jótékonyosság javára szolgál.

A tagsági díjak pontos befizetése tehát legfontosabb kötelességünk!

A tanítók könyvesboltja.

írta: **Willand János.**

Kartársaim előtt nem ismeretlen az a mozgalom, melyet központunk megindított a tanítók könyves boltját illetőleg.

Ugyanis a központi egyesületnek régi óhaja, hogy a „Tanítók Háza” intézmény — tekintve már, hogy a telek is megvan — minél előbb testet öltjön. Minden időben, minden alkalommal megragadott mindent, hogy a céljához közelebb és közelebb hozza a dolgot. Eddig különféle segélyekből gyarapodott az az összeg, amely mint részvény lett befizetve. Azonban e segélyforrás megszűnt. Alkalmat s módot keresett arra, hogy e segélyforrást bármilyen módon fenntartsa.

Ekkor született meg az az eszme, amely a cseh, morva, német s szlovák tanítóknál már testet öltött. Ez pedig nem más, mint a magunk erejéből egy „Tanítók könyvesboltja”-nak felállítása, melynek tiszta haszna a tanítók házáat szolgálná.

Engedjétek meg kedves Tanító Testvéreim, hogy e tekintetben rá mutassak egy ugyanilyen lassú tempóban haladó megvalósulásra, a magyarországi Eötvös alapra. Ez is úgy volt, mint a mienk. Voltak mellette, voltak ellene. S mi lett a vége? Amikor a tanítók gyermekei felkerültek az egyetemre, bebizonyosodott az, hogy az Eötvös alap olyan intézmény, amelynek áldásai felbecsülhetetlenek. Mert nem a mára, hanem az ismeretlen jövőre kell alapítanunk mindent.

A „Tanítók Háza” egy olyan intézmény lenne, amelynek áldásaiban minden tanítótestvér gyermeke részesülne. Különösen azok a szerencsétlen tanító-árvák, akiknek kenyérkereső robotmunkát végző tanítóapjuk idő előtt került a földre. Egy ilyen intézménynél nemcsak az észnek, inkább abban a húsdarabban elrejtett szent érzelemnek kell előtérbe lépni, melynek neve: a szív szeretete. Szív nélkül olyan minden, mint a géthói gépember. Ez amit épített — szive nem lévén — mident lerombolt.

Vegyük elő tehát eszünk mellé szívünket. Gondoljunk arra, vajjon szükség van-e Tanítók Házára! Ha igen, akkor férfiasan oda kell állni, ahol ennek megvalósítását célzó eszközök a módot megadják. Ez pedig a „Tanítók könyvesboltja!”

E tekintetben a központ már az első komoly lépéseket megtette akkor, amikor Galántán elvileg kimondta, hogy megalkotja, megtette akkor, amikor Bratislavában tárgyalt, amikor az eléje tett tervezetben tett javaslatot nem fogadta el, amikor kimondta, hogy a tanítóság önállóan a maga erejéből, a tanítóság mindenkori hatalmas erejére támaszkodva valósítja meg tervét.

Azt kérdezhetné valaki, hogy hogyan gondolja ezt a központ?

Tanítóemberek vagyunk. Tudjuk, hogy minden cél megvalósításánál eszközre van szükség. Ez az eszköz pedig az anyagi segítség. Hallom, amint végig cikáz az agyon e gondolat! Most, amikor fizetésredukció van, most jönnek ezzel? Nem elég nyomorultul állunk, most megint a zsebre akarnak valamit megvalósítani?!

Igazuk van ezeknek! De viszont bebizonyított dolog az,

hogy a kétségbeesett embernek ereje megtízszerezedik. Mi is így vagyunk. A szánktól vesszük el a falatot, a gyermekem testéről húzok le egy melegítő ruhát, lábáról egy jó cipőt. De gondoljunk arra, ha majd a Tanítók Háza állni fog s az én árván maradt gyermekemre abból a keservesen megnélkülözött fillérből juttatnak testének táplálékot, ruhát a didergő testre, fedelet hideg éjszakákra, milyen könnyű lesz ezzel a gondolatlaltal a sírban pihenni. . .

Nem lehet tanítónő, nem lehet tanító, aki e gondolat, e megszületés előtt álló nemes dolog támogatására ne sietne. Havi filléreimből rakom össze azt az összeget, amely e célt megvalósítja, ezt kell tennem.

Kedves Tanítótestvéreim! Gondolkozzunk! Eszünkkel a szívünkben levő szeretetet egyesítsük. Ha ez meg nem valósulhat, ha rajtunk múlik a meg nem valósulás, tünnünk kell azokat a súlyos köveket, melyeket reánk dob az utókor. Ellenkező esetben az utókor, gyermekeink haláljának koszorúja lesz érte mindenkor a jutalom. Iparkodjunk, amennyiben erünk engedi, arra, hogy jobb, boldogabb jövőt biztosítsunk utódaink s gyermekeink részére, mert ez kötelességünk!!

A tanítók árvaalapja.

Irta: **Willand János.**

Az Ált. M. T. E. kebelében működő perifériális egyesületek legtöbbjének van egy ilyen alapja. Ha ezt az alapot nézzük, bizony sok-sok keserű könnyét, sok-sok átvirrasztott éjszakáját édesítette meg az arra szorulóknak. Aki ezt felvette, annak szívében a szeretet legszebbike élt, a felebaráti szeretet. Annak szíve kincsesbánya volt, mert a szeretet filléreiből összegyűlt összeget a szeretetre kívánta felhasználni. Az ilyen alapok elvesztése egy működő egyesületnél az egyik alappillér kidőlését okozná. Alappillér dőlne ki, mert az vészett el, amit a szeretet hozott össze. Az elvesztés pedig a szeretet megszűnését bizonyítaná. Ilyen alap működik az Érsekújvári Tanítómege kebelében is. Évről-évre érezheti üdvös munkáját az azt igénybevevő. De amint a közmondás tartja: „Nincs az a sok, ami több el nem fogyna”, lassan itt is bekövetkezik. Az alap fogy. Az a kevés évi kamat nem gyarapít annyit, mint amennyit a segélyezés felemészt. Mint fentebb említettem, ennek megszűnése e szeretet megszűnését is jelentené. Azért arra kell törekedni, hogy

ezt erősítsük, de elveszni ne hagyjuk.

Elmondhatjuk, hogy olyan szegények vagyunk, mint a templom egere. Lassan a tanítóról való gondoskodás olyan lesz, hogy majd mi is segélyre szorulunk, holott mi akarunk filléreinkből szeretettel nyújtani másoknak. Azért mégis van mód, kell, hogy legyen, amely a megszűnését meggátolhatja.

Annyiféle elfoglaltsága talán semmiféle tisztviselőnek nincs, mint a tanítónak. A falunak mindene, tanítója, nevelője, orvosa, szövetkezetvezető, kultúrelőadások rendezője, stb. Városban is, csak akarni kell, megismerve a tanítót, ott is végezheti az iskolán kívüli működését. Igaz, hogy mindezért a sok köszönöm széppel már, még a padlás gerendája is tele van. De alkalom mindegyik arra, hogy a sok „köszönöm szépent” felválthatja apró pénzre. Perselyt tesz az asztalára. Egy kérvény, vagy bármiféle dolog elvégzéséért önkéntes adományt vesz. Kultúrelőadások, iskolai előadások jövedelméből pár koronát küld. Ha most az Érsekújvári Tanítómegeye minden iskolája hozzájárul a neki legmegfelelőbb módon eszközölt gyűjtés eredményezte filléréivel, alapunk évről-évre gyarapodva segélyforrás lehet. Ellenkező esetben halálórája fog ütni.

A tanító a szeretet apostola. Az ő lelke, ha szeretet nélküli volna, szeretetet soha sem tudna a reábizott csemetékbe oltani. Hisz ő a jó kertész, aki oltókéssel jár a lelkek kertjébe, azokról a vad hajtásokat lemetéli. A vad hajtás sebe beforr, beléforr az a szeretet, melyet a nyésés közben érzett a kertész. Értsük meg egymást! Ne hagyjuk fülünk mellett elrepülni a jót célzó szót. Tegyük meg minden megtehetőt s az összeget juttassuk az egyesület pénztárába, hogy abból mindig lehessen akkor kivenni, amikor a szükség a legnagyobb.

Két válasz.

(Kaptuk a következő leveleket.)

A Magyar Tanító tekintetes szerkesztőségének

Alsószelein.

Tisztelettel kérem, hogy alatt közölt soraimnak b. folyóiratában helyt adni szives legyen.

Bratislava-Pozsony, 1932. XII. 3.-án.

Dr. Szerényi Ferdinánd.

Hol a hiba? Ha Kónya kollégának lelki megnyugvást szerez, hogy belemagyarázhatja előadásomba a vallástalanságot, mint mellékcélt, ám legyen igaza.

Hogy érdemes-e azon gondolkodni, hogy a jelenlevő tanárjelöltek közül miért nem vette észre egy se a vallástalan tendenciát, mert nem merte észrevenni, mivelhogy megeshetett volna, hogy az „egész tanári kar” pikkelt volna az illetőre és nem védhette volna meg kilenc? Hát bizony ezen nem érdemes gondolkodni. T. i. a jelenlevő tanárjelöltek teljesen függetlenek voltak tőlem és ma is azok. Ha azonban öröme telik Kónya kollégának abban, hogy rámfoghatja, hogy a bosszuálló és lelketlen tanár szerepében tobzódok, úgy ezt az örömét sem rontom el. Akik ismernek, úgymosolyogni fognak ezen a sérteni nem akaró, de azért mégis gondolkodásra készítő nyilatkozaton.

A nemi kérdés megoldásának gyakorlati kivitele mely felelősségérzetet követel. Szerencsém, hogy ezt nem most kell felébresztenem sem magamban, sem tanári karom tagjaiban. 1909 óta tanítok serdülő fiúkat és lányokat vegyest és — képezje kolléga úr — még nem vétettem a köteles felelősség ellen. Nemde csodálatos? Ha életemben még talál néhány csodálatos, vagy érthetetlen dolgot, kérem, hogy táalaja ki, hadd nyugtathassam meg, hogy senkinek a lelki, vagy testi épsége sem forog a közelemben veszélyben.

Szellemi fejlődésemet olyan egyéniségek irányították, akik természetemmé nevelték, hogy minden ellenkező véleményt tiszteljek, még akkor is, ha az káromra lenne. Még azt a fáradságot sem veszem, hogy a magam pártjára hajlitsam az illetőt.

A vallásos magyar tanítóságnak idegen területekre való kalauzolására sohase vállalkoznék, amint egyáltalán semmiféle kalauzolásra sem, mert ezt nem tekintem hivatásomnak, hanem csupán azt, hogy az intézetemből kikerülő jelölteket azzal a tudással vértesszem fel, amely tanítói hivatásuk teljesítéséhez nélkülözhetetlenül szükséges. A kalauzolást átengedem másoknak, akik erre hivatottak: nekik érzik magukat.

Szerényi Ferdinánd.

A Magyar Tanító tekintetes szerkesztőségének

Alsószelein.

Tisztelettel kérem, hogy a Magyar Tanítók Almanachjával kapcsolatban a következő felvilágosítással szolgáljak. Soraim közlését kérem a legközelebb megjelenő számban.

Bratislava, 1932. XII. 3.-án.

Dr. Szerényi Ferdinánd.

A Magyar Tanítók Képes Almanachja. 1. Senki a kortársak közül nem olvashatott akár egy sort is, amelyben arra szólítom fel, hogy a magyar tanítók képes almanachjára előfizessen. Csúpan arra kérem, hogy személyi adatait a mellékelt

kérdőív alapján hozzám juttassa megbízottam révén.

2. Az adatokra szükségem van egy tudományos jellegű tanulmányomhoz, amelynek eszméje nem ötletszerű, hanem évek munkájának eredménye lesz.

3. Az almanachnak gondolata akkor támadt, mikor kerestem valakit, aki az adatok összegyűjtésére vállalkoznék. A nagy költséget igénylő utazásra fedezetem nem lévén, elfogadtam a vállalat ajánlatát, hogy összegyűjti az adatokat és ezzel egyidejűleg kárpótlást keres az almanach kiadása által.

4. Az almanach üzleti részéhez semmi közöm sincsen, egyedül munkámnak mérsékelt honoráriumra bízottam.

5. A Tanítóegyesület tekintélyét sem kívántam igénybe venni, annyira nem akartam és nem akarok senkire sem pressziót gyakorolni.

6. Bármiféle aljasság inszINUÁLÁSÁT kereken visszautasítok.

Szerényi Ferdinánd.

A Magyar Tanító és a Magyar Írás.

Fenti címmel cikket közölt a Magyar Írás novemberi száma (-s.) kartársunk tollából. Nem titkolhatjuk el meglepedésünket afölött, hogy a Magyar Írás, a szlovenszkói magyar irodalom legilletékesebb fóruma — figyelmeztető szóra ugyan — észrevette a magyar tanítóságot is, de meg kell állapítanunk azt is, hogy ez az észretevés még nem jutott tovább az eddigi mulasztások elkövetőjének a találgatásánál: — az ígért pedagógiai rovat helyett. Csodálkozunk kell (-s.) kartársunk írásán, aki nem érezte ki Szepesi Gyula, lapunk 20. számában megjelent krónikájából a „panasz” keserű szavát, hogy „minket nem hívnak sehová”, ellenben ő is vádlón kérdezi, hogy „hol volt a tudósító?...” Valóban, e kérdés ürügyével védelmezni lehet a Magyar Írás szerkesztőségének eljárását, mert az bizony nagyon is igazolásra szorul! De (-s.) kartárs nem azért tanító, hogy önkénytelenül is ne árulja el a tanító megnyilatkozások közönséges sorsát: „És ha egyszer nem vettek volna róluk tudomást, tudomásul vették volna *másodsorra, harmadszorra.*” (T. i. a tudósítók beszámoló cikkeit.) És, éppen ez az, amit mondani akartunk. A tanító, ha munkáját észre akarja vétetni, csak ismételt tülekedéssel érheti el célját: „*másodsor, harmadszor*” talán szóba állnak vele... Hát nem érdemi meg ez a magyar tanító, hogy munkája után érdeklődjenek? Hogy végre fölkinálkozás nélkül is helyet kapjon a munkaértékelés piacán? Hogy ne csak akkor keressék föl, ha előfizetőkre van szükség, de akkor is, ha a végzett munkáját kell elismerni, s erről a közvéleményt igazságosan tájékoztatni?... Tudósítóknak nincs hiány: de egyszer már azt akarjuk, hogy ha országos jellegű kultúrmozgalomról van szó, akkor a kultúrvezéreknek önmaguktól is jusson eszébe a szlovenszkói magyar tanító, mint a kul-

túra legelső munkása! — Abban is téved (-s.) kartás, hogy „a tanítóság lapjai a központi magyar kultúrszerv, s a magyar tanfelügyelők kinevezése ügyében még egyszer sem foglaltak nyíltan állást”... Helyünk nincs arra, hogy egyesületünk s a Magyar Tanító ezirányú követeléseit mind ismertessük, csupán az 1925. július 2.-án Léván tartott első nagygyűlés erre vonatkozó határozatából idézzük szíves figyelmébe a következőket: „A közgyűlés, nem tisztára a formajogigény alapján, hanem a magyar iskola nemzeti és állampolgári nevelőmunkájának hatáserejét fokozandó, a tiszta magyar tankerületekben *magyar tanfelügyeletet, a központi hivatalban pedig az összes magyar iskolákra kiterjedő hatáskörrel országos magyar tanfelügyelő-séget kér*...” stb. — Amit (-s.) kartársunk cikkében készséggel aláírunk, az a következő: „... az erők szétforgácsolódása [itt -s. kartárs bizonyára a Tanügy sikeresületlen akcióra gondolt] csak hívságos okokból történhetett, mert a szlovenszkói magyar tanítók között, akik egyformán kisebbségi sorban élő és egyformán magyar tanítók, áthidalhatatlan kölömbőség soha sem lehet.” Egyetértünk vele abban is, hogy iskolaügyünk agyon van politizálva, s mi, akik politikamentes eszközökkel dolgozunk, sokszor kerülünk a politika keresztjébe. De a politikától való szabadulásért folytatott küzdelmünkre is nem egy példát tudnánk fölhozni egyesületünk és szerveinek életéből. — Vigyázzunk tehát, hogy amikor a nyilvánosság előtt kari ügyeinket meghányjuk-vetjük, le ne térjünk az önmagunkkal szemben tartozó igazságosság útjáról, s ne legyünk a mások érdekeinek szószólói. A Magyar Irástól pedig nem a hibák visszamenőleges keresését, s azoknak másokra való áthárítását, de a kilitásba helyezett objektív tanügyi rovat megnyitását várjuk.

Központi értekezlet. Az egyesület központi elnöksége december 4.-ére Komáromba értekezletre hívta össze a központi tisztikart. Az értekezlet főtárgya a Magyar Tanító nyomdai előállítására vonatkozó beérkezett ajánlatok felülvizsgálása volt. Beérkezett hat ajánlat, melyek közül a legelőnyösebb és legolcsóbb a Spitzer Sándor komáromi nyomdávaltal ajánlata. Az értekezlet ezt az ajánlatot fogadta el, s 1933. január 1.-től a Magyar Tanító nyomását Spitzer Sándor cégre bízta, további két esztendőre. — Az értekezlet az egyesület által kiírt ösztöndíjakra beérkezett kérvények ügyében úgy döntött, hogy az ösztöndíjakat a kérvényezők között egy külön bizottság fogja szétosztani. Napirenden volt még néhány aktuális egyesületi ügy.

Nyugtázás. Egyik komáromi könyvkereskedő cég 500 koronát küldött a „Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület” központi elnökéhez, hogy azt tetszésszerinti célra fordítsa. Elnökünk a hozzá érkezett összeget a komáromi diákmenzán elhelyezett öt tanítógyerek között osztotta szét egyenlő arányban. A nemes adományért ez úton mondunk köszönetet.

Nyugatszlovenszkói tanonciskolai tanítók egyesülete

december hó 8.-án tartotta választmányi ülését, melyen az ideiglenes elnökség beszámolt eddigi működéséről. Így beadvánnyal fordult az elnökség az Országos Hivatalhoz az iparos tanonciskoláknál alkalmazott iparos szakelőadók végkielégítése ügyében. Beadványában hivatkozott a morvaországi példára, ahol az országos választmány a fenti címen 50.000 Kc-t állított be a költségvetésébe. Az elnökség írásbeli ígéretet kapott az Országos Hivaltaltól, hogy költségvetésében, ha nem is a fenti összegben, de gondoskodni fog az iparos előadók végkielégítéséről. A tanonciskolai óradíjak emelése, valamint az osztályfőnöki tiszteletdíjak utalása tárgyában beadott kérelmet az illetékes minisztérium fedezethiány miatt nem intézhette el kedvezően. Az egyesület prágai központja véleményt kért a kiadott új tantervekről, hogy az észrevételeket az illetékes minisztériumhoz terjeszthesse. Jelentést tett még az elnökség az árva tanoncok segélyezésére létesített alapokról és a kiadandó iparostanonc ifjúsági folyóiratról.

A fenti értekezleten a magyar tanonciskolák képviselőjében Dubay Géza érsekújvári, Bitter Béla párkányi és Telkes Mihály komáromi tanonciskolai igazgatók vettek részt.

Telkes Mihály az alábbi indítványokat terjesztette a választmány elé, hogy azokat az elnökség a központ útján a minisztériumba továbbítsa.

A tanonciskolai időnek, a tanítói szolgálati időbe való beszámítását oly módon, hogy minden 5 évi tanonciskolai működés 1 évi tényleges tanítói működésnek tudassék be a nyugdíjigény megállapításánál.

Az elnökség április hó végéig kérje ki az összes tanonciskolák véleményét az új tantervre vonatkozólag, azokat összegezze és a központ útján azzal a kéressel terjessze a minisztériumhoz, hogy a végleges tanterv megállapításánál kérdezzen meg a minisztérium oly gyakorlati tanítókat, kik a szlovenszkói tanoncviszonyokat jól ismerik, a tanterv összeállításánál tekintetbe vehetik a tanoncok előképzettségét, értelmi fokát és így túlkövetelményekkel nem állnak elő.

Indítványozó kérte az elnökséget, hogy a jelenlevőkből alakított bizottsággal keresse fel a tanonciskolai felügyelőiséget és kérjék a tanonciskolák államsegélyének kiutalását, miután az még a folyó tanévben eddig nem történt meg.

A bizottság eljárt a felügyelőségénél és ígéretet kapott az államsegélyeknek még december hóban való kiuttatására.

Végül a választmány március hóban összehívandó közgyűlés előkészítését határozta el, melynek feladata lesz többek között a végleges vezetőség és választmány megválasztása. (—es.)

Felhívás.

Ezúton kérjük a járási, körzeti és szakosztályi pénztáros Kartársakat, hogy f. hó 25.-éig sziveskedjenek beküldeni a tagok névjegyzékét két példányban a szokásos *Kimutatás* nyomtatványon, hogy az 1932. év második felében befizetett tagdíjakkal elszámolhassunk. Központi pénztár.

ÉRTEŚÍTÉS. A Csehszlovák Tanügyi Törvények és Rendeletek Gyűjteménye, az iskola és népművelődésügyi miniszterium hivatalos rendeletének (Věstník) kivonatos magyar fordítása előfizetési árát 1933. január 1-től kezdődőleg évi 30 Kő-ra szállítottuk le. Megrendelhető a központi elnöknel. Tiszta jövedelme a Tanítók Háza alapunkat illeti!

Természettudományi rovat.

Rovatvezető: Uhereczky Géza.

A kozmikus sugarak és az északi fény

Piccard tanár merész sztratoszféra-repülései óta a kozmikus sugarak fogalma átment a köztudatba, de a többi természettudós csendesebb, tudományos munkálkodásainak eredményei, melyek nem sportrikordok megdöntésével vannak egybekötte, nehezen jutnak a nagyközönség tudomására. E tudósok kutatásai szerint a tudományos álláspont mai szemüvegén nézve a kozmikus sugarak keltésének és az északi fény tüneményének ugyanazon forrása van, bár mindkettő más-más természetű dolog.

Az északi fény és a légüres cső fénytüneményei. Több fizikus egybehangzó véleménye alapján az északi fényben ugyanazt a fénytüneményt észlelhetjük nagyban, amit kicsiben magunk is előállíthatunk nagymértékben ritkított gázzal töltött csőben.

Tudvalévő dolog, hogy ha légritkított cső két vége között bizonyos villamos feszültséget létesítünk, akkor a katódról

(negatív sarokról) a negatív villamosság elemi kvantumjai, az úgynevezett elektronok röpönnenek el, melyek sebessége az alkalmazott feszültség nagyságától és a légritkítás fokától függ. Ez elektronok útjukban disszociálják a ritka gázmolekulákat, azaz pozitív (aniod) és negatív (katiód) jónokra bontják azokat. A molekulák ilyen jónizálását árulja el a légüres tér fénye. (Persze nem abszolút légüres!) A fény a jónok újracsoportosulásának eredménye, mikor a kation és az anion a jónizáló elektron nyomában ismét gázmolekulává egyesül.

Hasonlattal élve: a fény úgy követi az elektront, mint a vízbarázda a hajót.

A légüres tér fénytüneményei a látható színekéből kölcsönzik színeiket. A neoncső vörös fényt mutat, a ritkított nitrogént tartalmazó cső pedig oly fényt, melyben a zöld szín dominál.

Az északi fény, mely a nagyon ritka felső atmoszférában, a sztratoszférában tűnik fel, a nitrogén zöld árnyalatát mutatja, mivel abban a magasságban oxigén nincs többé, hidrogén pedig csak még magasabban fordul elő, egyedül a nitrogén van képviselve.

A Napból emisszált elektronok. Honnan jönnek az elektronok e ritka gázmolekulák megvilágítására? Ebben is megegyezik a fizikusok véleménye, hogy a Napból. A Nap elektronokat bocsát ki, mint minden fehéren izzó test, ha légüres térben van. Példa rá a rádiólámpa (elektroncső) izzószála.

A minden irányba kivetett elektronok egy része a Föld kolosszális vonzókörébe kerül, hol a földmágnesességnek a sarkokból kiinduló erővonalaiba torkolnak és így konvergálnak a földgolyó mágneses sarkai felé. Ahogy elérik a mi ritkított légkörünket, jónizálják azt és ezáltal létrehozzák az északi fényt.

Mivel a fényt okozó elektronok sebessége a villamos feszültségtől függ, meg kell találnunk azt az elektromos teret, mely sebességüket okozza. Úgy vélik, hogy az elektronok kiindulási pontjai azok a napfáklyák, melyek mindegyike kb. a mi Földünk nagyságának felel meg. A Napon lévő légköri nyomás százszorosa a mi földi légköri nyomásunknak, de száz kilométer magasságban már csak egytized része annak. A tudósok számításai szerint a Nap atmoszférájának alsó és felső határai között elterülő elektromos térnek a feszültsége tízmilliárd voltra is felmegy. A Nap felületéről elröpített elektron sebessége tehát megközelíti a fény sebességét, míg a légüres csőben előállított

katódsugarak sebessége csak egyötöde a fényének. Az elektron e sebességét a világűrben megtartja és e sebességgel találja a mi földi atmoszféránk határát.

A *kozmosz sugarak*. Földünk légkörének 6.000 km-es magasságában a levegő molekulái végtelenül ritkák; sokkal ritkábbak, mint a rádiólámpákban, hol még mindig kb. kétezer gázmolekula van egy köbcentiméterben. Ilyen ritka térben fénytűnemények már nem állnak elő. (Pl. már a Röntgen-lámpában sem.)

Nézzük csak a Nap elektronjait, melyek a földi gázmolekulák e ritka rajába érkeznek. Két eset lehetséges: vagy összeütköznek, vagy súrolják egymást.

Összeütközés esetén ugyanaz áll elő, mint a Crookes csőben, hol az elektronok előre odakészített akadályba, az antikatódba ütköznek. Az eredmény az éter gyors megrezdülése, mely a látható színek hullámhosszainál sokkal kisebb hullámhosszal bíró sugárban, az \times sugárban nyilvánul. A gázmolekula ugyanazt a szerepet játsza, mint az antikatód, csak hogy az itt létrejött sugarak ultrakemények, azaz rendkívül rövid hullámúak. Ezen itt létrejött éterrezgéseket nevezzük kozmosz sugaraknak, mert eredetük a kozmoszból, a Földön kívül eső égitestekről származik. E kozmosz sugarak hullámhossza sok százszor kisebb a rádium gammasugaránál és a gyógyászatban használt Röntgen (\times) sugárénál.

A kozmosz sugarak tehát olyan \times sugarak, melyek 6.000 km. magasban jönnek létre azért, hogy a Nap elektronjai összeütköznek az ebben a magasságban még előforduló ritka gázmolekulákkal.

Ez összeütközés a Föld minden oldalán előfordul, mert a Föld mágneses terének erővonalai az elektronok irányát arra az oldalra is elhajlítják, mely a Nap irányával ellenkezik. Tehát a kozmosz sugarak minden irányból besugározzák Földünk felületét.

Nézzük most azt az esetet, mikor az elektron csak súrolja a gázmolekulát. Alig kitérítve irányából kitép a gázmolekulából egy, vagy több atomelektront. E másodfajta elektronok szabaddá válva szintén részt vesznek lejjebb az északi fény okozásában, mely lehet állandó iv-formájú, fényfonal, fényzalag, fénykőd, fénykorona, vagy az egész Föld körül szétszóródó fény.

Az északi fény. Földünknek e rendszeres kivilágítását

1878-ban figyelte meg először tudományosan Nordenskjöld a Behring szoros környékén télben. Azóta az ilyen állandó nyugodt fényt Nordenskjöld ivének mondják.

Az északi fény néha kettős, sőt hármas középponti kört alkot. Középső köre a földgolyót 2.000 km sugárban veszi körül és kb. 100 km. magasban kezdődik.

Az a normális jelenség, ha a sarkfény állandó és mozduatlan. De ha a napfáklyák rendkívül háborognak, akkor az elektronok bombázása fokozódik, a secondaire elektronok esője dúsabbá válik és lejobb ereszkedik. Ez a Nordenskjöld ivét orkánszerűleg szétzilálja. Az északi fénynek ily viharszerű megjelenése a fénykorona.

A kozmikus sugarak és az élet. Az a kérdés, hogy van-e a kozmikus sugaraknak befolyásuk a földi szerves életre? A Nap elektronjai szerencsénkre nem eshetnek bolygónk felületére, mert a Föld mágneses mezeje feltartja őket. Ha idáig jönnének, az minden szervezet elpusztítását jelentené. Ha a bombázás fokozódik, Földünk mágneses tere is növekedik kapacitásában és ez elhárítja felőlünk e félelmetes lövedékeket.

A kozmikus sugarak nem törnek életünkre, pedig a kevésbé kemény rádióaktív \times sugarak, vagy a gammasugarak feltétlenül megölnének minden élet.

A kozmikus sugarak szervezetünket áthatják és bensőnket jónizálják. Ezáltal — hogy úgy mondjuk — fenntartják életfeszültségünket. Ha pedig így van, akkor a Nap aktivitásának változásai, a napfoltok és napfáklyák csoportosulásának különféle esetei sokkal nagyobb hatással vannak szervezetünkre, mint eddig gondoltuk.

A kozmikus sugarak titka még nincs teljesen felderítve. Talán az a nemzetközi tudományos kereszteshadjárat, melyet „Sarki év” elnevezés alatt vezetnek a közel jövőben 24 ország tudósai Grönland partjaira, hogy a Föld mágneses mezejére és forgására, a légköri elektromosság vezethetőségére, a sztratoszféra jónizálására stb. vonatkozó méréseket végezzenek és mely alkalommal Piccard tanár is tervezi harmadik felszállását a Föld mágneses sarka közelében, oly adatok birtokába juttatja a természettudományt, melyek segítségével nagy lépést tehetünk a természet titkainak megismerésében.

(G. Eisenmenger nyomán).

Zsolnai Béla.

Csak bátran, előre! kísér a bizalom.

D' Alembert.

K R Ó N I K A.

A Hágában székelő Világbéke Liga kérelemmel fordult a világ összes játékarú gyárosaihoz, hogy a játékkatonák, fegyverek, hadieszközök gyermekjátékként való gyártását szüntessék be, mert ezek a játékszerek nagy mértékben gátolják az ifjú nemzedéknek a világbéke akarására irányuló nevelését. Nincs tudomásom róla, hogy a gyárosok megígérték-e az igen tiszteletreméltó testület kérésének teljesítését, bár — ha üzleti érdekeiket nézik is csupán — ez rájuk nézve úgy sem járhat veszteséggel, mert mi, nevelők tanusíthatjuk, hogy a gyermekeknek ma kedvesebb játékszere a primitív yo-yo, az ártatlan dominó, lóverseny, ostábla, malom, kisebbeknél a kirakó kocka, vagy golyó, mint egy doboz ólomkatona, kard, vagy puska stb. Ha tanítványainkat játékaikon kívül is figyeljük, nagyon kevés olyan gyermek van közöttük, akiknek képzeletét a katonásdi és ezzel kapcsolatos események foglalkoztatják. A könyvek üres tábláin, eldobott darab papírosokon, kerítések, házak falain nem látni már a sztereotíp veres nadrágos, kék dolmányos, puskás-kardos huszári, helyette inkább a futbalozó és egyéb sportot űző alakok, az autók és repülőgépek képezik az illusztráció tárgyait.

De nemcsak játékszerein látszik meg a mai gyermeknek a békesség érzés-területe felé való orientációja. Meglátható ez olvasmányainak megválogatásánál is. Igaz, hogy erre vonatkozólag nekünk, magyar nevelőknek, csak csekély számú példából van módunk következtetni, mivel könyvtárainkból kiselejteztük mindazokat az ifjúsági könyveket, melyeknek tárgya a hősiesség, a katonai és vitézi erények voltak, de a még rendelkezésre hagyott ifjúsági művekből is szivesebben olvassa a mai gyermek a verseket, útleírásokat, kalandokat, mint a vérontásos, gyilkos csaták és háborúk leírását. Ezt a mai írók már régebben megérezték. Tudtom szerint egyetlen ifjúsági regény sem foglalkozik a világháború eseményeivel, holott a személyes vitézség és bátorság számtalan példája erre elsőrangú anyaggal kínálkoznék.

Ha a történelem tanítása közben az elkerülhetetlen háborúkra, győzelmekre és veszteségekre kerül is a tárgyalás sora, a hősök és vértanuk példái távolról sem tudják annyira lelkesíteni tanítványainkat, mint amilyen szánalomra indítja szívüket a

török hódoltsági területek lakosainak rettegése, a Komenský és honfitársainak száműzetése, a harmincéves háború nyomán keletkezett dőghalál és pusztulás. A mai kor diákjainak arcán a Columbus, Edison, Marconi, vagy Shackleton életének és felfedezéseinek története hamarabb idézi elő a lelkesedés pírját, mint Zrinyi Miklóse, vagy Szondy Györgyé. A mostani iskolás gyermek előtt az Eszme iránti lelkesedést halállal pecsételő martirium nem látszik annyira produktívna, hogy ez a példa vonzaná.

Tagadhatatlanul oka ennek a racionálisabb köztársasági iskola is, mely a történelem oktatás közben is a személyes bátorságnál, hősiességnél jobban kihangsúlyozza a korok kollektív hatásait, oka lehet a mind nagyobb tért hódító történelmi materializmus is, de legpregnánsabb oka mégis a mai közélet másirányú pusztulátuma. Ez szinte maga mutatja meg a tanító személyek számára, hogy történelem tanításuk, mely érdeklődési területen mozogjanak. A közvélemény a nagyon is szubjektív történelemtől is konstruktívizmust vár. Tisztán a multakon gügyögő történetírás ma sem a gyermekeket, sem a felnőtteket nem lelkesíti, mert a mai újarcú nemzedék előre néz, a jövőbe tekint — bár a multat tiszteli, szeretettel emlékezik reá, lehet arra büszke is — de követésre nem tartja alkalmasnak. Érti, hogy a ma problémáihoz a multaktól különböző, más lelkeség kell. Az apák nem feledkeztek ugyan még meg a szép szivárványszínű mesékről, mondákról, melyek szomorúságukban délibábképükkel elringatták, narkotizálták őket, de a mai gyerek szívesebben hallja a Bede Anna tartozását, mint a szentgotthardi csatát.

Ne dugjuk hát fejünket a homokba, figyeljünk a kor szavára, hallgassuk meg a harangot, melyet a költő kongat:

. . . átok jól tenné,
ha fekete hallgatással némitaná el örökre
a szánkat, hogy ne tudnánk álmokat megrontó,
véres meséket mondani téli estéken unokáknak . . .

A szárazak és nedvesek között meg volt hát a nagy mérközés. Roosevelt elnök s vele a nedvesek, fényes győzelmet arattak a szárazak felett. Csak idő kérdése, hogy az U. S. A. területén patakokban folyják a szeszes ital s vigasság legyen Hencidától Boncidáig. Az alkoholtilalom felfüggesztéséért folytatott költséges és több helyütt véres propaganda meghozta gyü-

mölcset, a szeszcsempészés gangja letörve, negyedáron kínálja felhalmozott készleteit, csakhogy szabaduljon tőle. Európai szemünket a csodálkozástól nem győzzük elég tágra nyitni, hogyan lehet egy szabadon, nyíltan elfogyasztható pohár borért, nyelet pálinkáért ennyire lelkesedni, a részegséget hogyan lehet ennyire glorifikálni, embereket, értékeket feláldozni annak győzelemre segítéséért? A mi európai lelkünk előtt a lelkesedés, az áldozathozatal, a dicsőítés tárgya a régmúlt időben is, mai is, valami szent, nagy Eszme volt, lett légyen bár az egy jámbor „i” betű, a kereszt, vagy frigiai sapka, a máglya visszfénye nálunk megátalkodott, vagy tántoríthatatlan hitvallókat, tudósokat fenyegetett, a bitókat, verpadokat csak az emésztő népmegváltási lázban égő szabadsághősök számára ácsolták, de a mi lelkesítő eszméinknek oly triviális tartalma sohasem volt még, mint amilyent a mostani elnökválasztás alkalmával az amerikai népnél láttunk. Az is igaz, hogy mi nem is ismerjük azokat a gátlásokat, melyekkel az amerikai népet a prohibíció idején sujtották. Minálunk ugyanis nemhogy korlátoznák az alkoholt élvezőket mulatságukban, sőt a termelők azon panaszkodnak, hogy a fogyasztás katasztrófális megcsappanása miatt kénytelenek lesznek a termelést egy időre beszüntetni, mire a fogyasztási adót bezsebelő államok szisszennének fel. Mint hírlik, a bor és szeszkereskedők nagy lendülettel gondoskodnak, hogy megfelelő mennyiség álljon rendelkezésükre, ha az amerikai piacokat megnyitják, bár egy kimutatás szerint az amerikai vámhivataloknál levő lefoglalt borkészletek egy évi, pálinka készletek egy félevesi szükségletet elégítenek ki, így mi, európaiak ismét csak savanyú arccal fanyalogva nézhetjük az odaítaiak nagy örömét.

Híszem azonban, hogy ennek a rendszerváltozásnak mégis csak meglesz az európai piacokra, szóval a közgazdaságra nézve a kedvező hatása. Tagadhatatlan, hogy az amerikaiak eddig is ittak, talán többet is ittak, mint azelőtt, de a szesz italokat mesterséges úton, nem arra a célra alkalmas fából, kátrányból s tudja Isten miből állították elő. Ezekkel az egészségre ártalmas készítményekkel szemben az európai árú sokkal keresettebb és piacállóbb lesz, másrésztől a gyártás felszabeditása folytán az amerikai gabona-dumping erősen meggyöngül, mert a termelt árukészletek otthon is vevőre találnak a szeszgyáraknál. Így az európai gabonatermelés egyensúlyba kerül, eléri rentabilitását, a fogyasztóközönség is megelégszik a kontinensen termelt áruval.

Ha pedig a mezőgazdaság talpraállhat, annak szerves függvénye: a kisipar és kiskereskedelem is fellélegzik, így az egész forgalom kimozdul eddigi lomhaságából.

De különös is, hogy az antialkoholizmust helyesnek elismerő és propagáló művelt Európa örvendezni kénytelen azon, hogy Amerika iszik. Olyasforma ez, mint mikor a nádastűznek úgy vetnek gátat, hogy előtte egy darabon előre leégetik a száraz nádtorzstot.

Szepesi Gyula.

K Ü L Ö N F É L É K .

Baksay Sándor.

A sírja felé siető év e gyorsan pergő utolsó napjaiban álljunk meg még egy pillanatra s a monumentális nagyságok születési és halálozási évfordulói mellett emlékezésünk szelid hangjával idézzük meg e nagyok között sem halvány, de szerénységével kimagaslóan tündöklő Baksay Sándor alakját, kinek ez évben volt századik születési évfordulója.

Közülünk való ő. Ott született abban a nagypeterdi szalmafedeles rektorházban, 1832. július 18-án, ott ismerte meg az életet, a nyomorúságot és a falut. Édesanyja, Földváry Róza, ott csöpögtette lelkébe: „fiam, légy nyájas, szolgálatkész mindenkivel szemben, mert Te szegény vagy” szavaival azt a végtelen egyszerűséget, diadala közben is piruló szemérmert, mely tulajdonságaival annyira emlékeztet bennünket Arany Jánosra.

A szülei ház levegőjében láthatatlanul benne él, hogy a tehetséges gyermekből, bármily nélkülözés árán is, a református egyház hűséges szolgáját kell nevelni. Szent hagyomány ez. Ezt teljesítette nagyapja, apja és bár az idők járása ugyancsak megnehezedett a kis hajlék felett, édes anyja a kis Sándort is felsőbb iskolába készíti. Hogy mennyi nehézséggel és nélkülözéssel járt ez, az apai ház e súlyos napjait kedves szeretettel írja meg a kis Sándorból nagyhírvé lett költő: Gyalogösvény sorozatának Nagymama karácsonya c. elbeszélésében. A nagyon nehezen küzdő, de szilárd akaratú Akháb Endre, az ő édesapjának, a mindenkiben bizó feleség, az ő édesanyjának költői rajza.

A gimnázium alsóbb osztályait otthon, az édesapja keze alatt tanulta, honnan Csurgóra került. Gimnáziumi tanulmányai-

nak befejezése után Kecskeméten végezte el a teológiát. 1854-ben, mint végzett teológus, Kecskeméten, a bölcsészet segéd-tanára lett. Innen, egy év múltán, a halasi gimnázium hívta meg rendes tanárának.

Ebben az időben teszi első lépését az irodalom terén. Rövid elbeszéléseket közöl tőle az akkor meginduló Vasárnapi Ujság, később a Budapesti Hirlap. Írásainak tárgya a ref. falusi nép, a ref. papi ház, a földes padlójú, szegényes rektória. Érzékeny szeme mindenkor meglátja a disztelent, a szenvedést, szelid kézzel simogatja a keserű mult ejtette sebeket. Optimizmusában sokszor idealizál, de bensejéből folyik ez, hogy így legyen a bajok lelki orvosa. Elbeszélései álnév alatt, többször névtelenül, jelennek meg, de az akkori közönség mindenütt ráismer az íróra nyelvezetéről, tárgyáról.

Ugyancsak itt, Halason, klasszikus fordításokkal is próbálkozik. Lucanus Pharsaliaját fordítja, mellyel megnyeri az Akadémia Kelemen díját. Nem henyél azonban egyházi irodalom terén sem. Prédikációival, egyháztörténeti dolgozataival (Károli Gáspár levelei) egyházi hatóságainak figyelmét is magára vonja, minek következtében 1862-ben előbb az érseksanádi, 1866-ban a kunszentmiklósi ref. egyházközség hívta meg lelkészül.

Ekkor fejlődik ki írói vénája teljes szépségében. Elbeszéléseit Szederindák és Gyalogösvény kötetekben adja ki, melyeket a kritika, mint irodalmi eseményt méltat. Neve tisztelt és becsült volt felekezeti különbség nélkül mindenki előtt. Egy katolikus kritikusa írja: „Bár a kálvinistát és a kálvinista papot sohasem tagadja meg önmagában, nem lehet mondani, hogy papi, vagy felekezeti volna. Vannak dolgok, szokások, irányok, intézmények, amelyeket szeret, de van jószive, mely kiméletesen, gyöngéden bánik más dolgokkal, más szokásokkal, amelyeket szeretni másoknak van joguk.”

Míg e széleskörű népszerűségnek egyházi téren hatása abban mutatkozik, hogy 1872-ben a solti egyházmegye esperesévé, 1905-ben a Szász Károly halála után, a dunamelléki ref. egyházkerület püspökévé választotta, addig irodalmi téren 1872-ben a Kisfaludy Társaság, 1884-ben az Akadémia választotta rendes tagjának.

A Kisfaludy Társaságnál tartott székfoglalójában nem várt kellemes meglepetést okozott a tagoknak, midőn Illiász egy részének, Héra kendőzésének, fordítását a régi szokásoktól eltér-

rőleg magyar alexandrinusokban mutatta be, később ugyancsak Illiászból, a Hajók katalógusának, magyar alexandrinus fordításával foglalta el akadémiai székét. E különleges fordításaival oly sikert aratott, hogy a klasszikus formák oly törhetetlen hivei, mint Hunfalvy Pál és Zichy Antal, elismeréssel voltak kénytelenek megállapítani, hogy ez a versforma is alkalmas a klasszikusok fordítására.

Nem kevésbé tünt ki Baksay erős történelmi érzékével. Ez az erénye *Dáma* című történelmi regényében domborodik ki erőteljesen, mely a mohácsi vész idejének embereit és azok cselekedeteit festi s a korhangulat rajzolásával szinte a Macaulay hűségét juttatja eszünkbe.

Baksay Sándor, mint kiváló életrajz írója, Ravasz László mondja, egész irodalmi működésével, mérhetetlen szerénységével, olyan ember képét mutatja, akinél az írás nem kenyérkereset, hanem egy bizonyos nobile officium. Őseink karddal szolgálták nemzetünket, ő tollal akar használni. Egész egyéniségében volt valami táblalíró vonás, mellyel a Kazinczy—Kisfaludy—Eötvös Károly sorhoz csatlakozott Mikszáth-tal egyetemben, kit — volt idő — mikor irodalmi vetélytársának tartottak. Majd minden írását bizonyos pedagógiai célok vezetik, javíthatni, nyesegetni akar. Tud nagyon komor is lenni, de — ha kell — humorát csillogtatja. Mindamellett senki se képzelje, hogy irodalmi műveinek teremtésében a *l'art pour l'art* ma divatos jelszava vezeti. Ő lbsennel együtt vallja: „Írni annyit tesz, mint ítéletet mondani magunk felett.”

Tárgyait bár az egyszerű emberek és azok történéseiből meríti, még sem mondhatjuk műveire, hogy azok provinciálisak volnának. Gátat vet ennek modern klasszikus műveltsége, mely egy bizonyos különleges specieszt termelt ki benne: a tudományos népiességet. Minden megnyilatkozásának szinte példátlan nemeséget ad óklasszikai iskolázottsága, mely a fordítások művelésére is serkentette.

Hosszú, áldásteljes életét 1915-ben fejezte be Kunszentmiklóson. Az egész magyarság igaz, osztatlan részvéte és megbecsülése kísérte sírjába.

Szepesi Gyula.

Munkatársainknak, kartársainknak és lapunk minden olvasójának boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk!

**A Magyar Tanító
szerkesztősége és kiadóhivatala.**

Felhívjuk igen tisztelt kartársaink szives figyelmét Ocsovay Imre losonci kartársunk körlevelére, melyet a Magyar Tanító mai számához mellékel. Kérjük kartársainkat, hogy a kérdő-
 ivatek sziveskedjenek *kitölteni, s a jelzett határidőig beküldeni a megadott címre.* Minden magyar tanító kötelessége adatokkal hozzájárulni ennek a tanítói munkakataszternek az összeállításához, mely köztársaságunk első 15 esztendejének kultúrtörténetét van hivatva vizsatükrözni. *A magyar tanítóság kultúrműködéséről szóló statisztika munkánk és hivatásunk történeli értékének fényes dokumentuma lesz! Küldjük be a kérdőveket!*

Nyugalombavonulás Sándor Ferenc, felsőszeli rk. ig. tanító nyugdíjazása alkalmából a felsőszeli rk. iskolaszék és tanítótestület november 27. én szép búcsúünnepséget rendezett érdemes igazgatója tiszteletére. Az ünnepély a rk. iskolában folyt le. Boda Miklós iskolaszéki elnök megható beszédben méltatta Sándor Ferenc 43 éves tanítói pályáját, id. Hasák Lajos felsőszeli ev. ig. tanító szívből jövő, bajtársi érzéstől áthatott szavakkal ecseelt a nyugalombavonuló testvér tövises tanítói útját. Bellus Sándor kántortanító hosszabb beszédben ismertette Sándor Ferenc érdemeit. Az ünnepélyen számos alkalmi költemény is elhangzott, s a férfiak néhány üdvözlő dalt énekelt. A vidék tanítósa névében Boross Béla üdvözölte a távozó igazgatót, akit barátainak, tisztelőinek és tanítványainak nagy tömege ünnepelt.

A rimaszécsi „Iparoskör“ néhány év óta kultúrestéket tart novemberből februárig, a saját új helyiségében, minden vasárnapon. Ez év nov. 27. én Gáspár János adott önálló kultúrestet, melyen Arany Jánosról tartott felolvasást. Majd Jakobi: Sybill e. operettjéből a Sybill levele duettet, valamint dr. Sándor, Balázs, Nádor, Varga, Bathó, Sas, Gáspár nőtákaat adtak elő ügyes énekesek cigánykísérettel. A szavalatok közül az Arany: „Tetomrehívás“-a említendő. Végül Gondinet: Valami hibája van, e. bájos és kedves szalon-humorú francia vígjáték pergett le zsúfolt ház előtt, — rendkívül ügyes szereplőkkel — amely itt-ott falrengető, jólző kacagást váltott ki a szép számú közönség körében.

A szlovák tanítók dalárdája morvaországai körúton. A Slovenský Účitel' novemberi száma beszámolót küzöl a szlovák tanítók dalárdájának (SSSU) morvaországai turnéjáról. A beszámoló hangsúlyozza, hogy a dalárda fennállásának 11. esztendeje óta csak most adódott alkalom arra, hogy a szomszédos Moravában hangversenyzerhetett. . . Dicsérettel emlékezik meg a szlovák kardal barátairól, akik a fölmerült akadályokat oitávolították, s lehetővé tették a szlovák nép és műdalok szépségeinek a bemutatását. A körút október utolsó napjaiban ment végbe, s a dalárda a következő városokban hangversenyezett: Vel Meziříčí, Kroměříž, Píerov, Bystrica p. H. és Holešov. A szlovák tanítókat mindenütt szeretettel és lelkesedéssel fogadták.

A gyermek tanítók megfigyelőképesége. Egyesek úgy tekintik a gyermeket, mint „született megfigyelőt“, mások pedig tudni vélik, hogy a gyermek nem tudja érzékszerveit használni. Látszólag mindegyiknek igaza van.

Az iskolából távozva, a kíváncsi fejek csoportja érdeklődve tolong a közfürés körül, a drótos, a szerelő körül, kik munkában vannak. Vagy ha lovacskáznak, milyen büen nyerit, rúg, kapál és ágaskodik a ló szerepét betöltő gyermek. A másik meg milyen tökéletesen utánozza a részeg ember dülöngéseit, vagy a kevésbé szeretett tanítók komikus mozdulatait? A megfigyelés adománya tehát el nem vitatható a gyermektől.

És mégis ugyanazon gyermekek mily bántó bambaságot árulnak el, ha valamit szándékosan akarunk megfigyeltetni velük.

Honnan van ez az ellentmondás? Először is onnan, hogy a gyermek gyűjti a képzeteket anélkül, hogy foglalkozna azon kifejezésekkel, melyek azt jelentik. Akkor, mikor kifejeznie kell azt, amit észlelt, sokkal butábbnak látszik, mint amilyen valóban. Másodszorban pedig az érdeklődés törvénye érvényes a tanulókra is, kik lelkesednek azért, ami él, mozog, csalekszik. A mi oktatásunk jellege megfolyol-e mindig a követelményeknek? Egy darab krétának, kőnek, vagy pobárnak banális vizsgálata semmiképen sem izgatja a gyermek fantáziáját. Ilyenkor a gyermek tütyöl a módszerünkre és isten veled a tanítási eredmény.

Journal des Instituteurs et des Institutrices, 1932. X 1)

Növényvilág. Gyümölcsstermelők szaklapja, a szlovenszkói gyümölcsészeti egyesület hivatalos lapja. Szerkeszti Bartal Ráfael. Szerkesztőség és kiadóhivatal Somorja. Évi előfizetési díja 24 Kc. Az első évfolyam 12., decemberi száma „A karácsonyfa” címmel lendületes vezércikket közöl, „Új csomagolási mód” cím alatt a gyümölcs- és zöldségszállításra vonatkozólag szolgál hasznos útmutatásokkal. Baráth András nyug. tanító a gyümölcsfák olosó, téli ápolásáról írt tanulmányos cikket, melyből minden kerttulajdonos értékes gyakorlati tanácsokat meríthet. A „Gyümölcsstermelők újságja” hasznos foglalatja mindazon tudnivalóknak, melyeket a gyümölcsös gazda nem nélkülözhet. A Növényvilágot melegen ajánljuk kertészeink figyelmébe.

A Mi Munkánk. A Csokezlóvák Vöröskereszt Sarjadék központjának magyar nyelvű értesítője A „Nošo Práco” melléklete. Szerkeszti Farkas István. A kis lap szórakoztató és hasznos, tanulmányos közleményeket tartalmaz, melyek az iskolás gyermekek érdeklődésére méltán számot tarthatnak. Versiken és mesékben, elbeszélésekben kívül egészségügyi tanácsokat ad a gyermek részére, kitalauzolja a természet jelenléte és tárgyát közepette, s érdekes tudnivalókat is közöl a föld- és néprajz köréből. A lapban szellemes rejtvények is vannak. Minden osztály, melyben legalább 15 tagja van a vöröskeresztnek, ingyen kapja a Nošo Práco és a Mi Munkánk c. folyóiratot.

Madame Necker és a feminizmus. A „feminizmus” szó nem a Necker asszony szótárából való és az a fogalom, amit alatta sokan érteni szoktak szintén nem felel az ő elgondolását, de azt a problémát amit a feminizmus akar megoldani, hogy mi a nő szerepe, rendeltetése kötelességei és jogai, helyzete a társadalomban, nagy eredetiséggel és magasabb szempontból fejezgeti.

Mindazon hiba, amit a nők felróznak nem természetéből, hanem neveléséből folyik. A nő nevelésénél nem tűznek ki magasabb eszméket. Ahelyett, hogy erkölcsi tulajdonságainak fejlesztését tűznék ki célul, egyedül arra formálják őket, hogy tessenek a férfiaknak. „Ez a szédítés utilitárizmusa.” Nem lévén más ambíciója, mint elbájozni és hódítani, a nő elveszti természetes képességeit, veleszületett nemesebb érzéseit. Csak a látszatnak él, nincs más szenvedélye,

mint az üző hiúsága, környezete, osztálya, társadalma és nemzete előítéletét kritika nélkül teszi magáévá.

Madame Necker más életre hívja őket, más ideált állít eléjük: értelmi és erkölcsi képességeiknek legnagyobb fokú kifejlesztését, nemük legnagyobb erényét, mely mindig a szerénység és a szeretet lesz. Ő egyáltalában nem küveteli a női jogokat, nem ismeri a feminizmus jogi, társadalmi és politikai formáit, ő lelki síkon áll. Nem várja mástól a nő helyzetének javulását, mint saját erkölcsi tökéletesedésüktől, mely csak tőlük és nevelésüktől függ.

Ugyanazon nevelés kell mindkét nemnek? Nem ugyanaz, dacára annak, hogy a nőnek ugyanolyan képességei vannak és ugyanazokat a tanulmányokat folytathatja. Tekintettel kell lenni belső természetére. A nő értelmi nevelésének általánosabbnak kell lennie, nem oly specializáltnak, mint a férfienek, erkölcsi kiművelésének pedig sokkal szigorúbbnak, (Journal des Instituteurs et des Institutrices, 1932. X. 1)

Könyvek.

Wessely Lajos: Magyar nyelvtan és nyelvgyakorló a polgári iskolák számára. I. és II. rész. A Csehszlovák Grafikai Unió r. t. kiadása, Praha. Ára 10 és 8 Ké. Az első rész, mely a polgári iskolák első osztálya számára készült, a nyelvtani ismeretek biztos és szilárd fundamentumát adja. A tanulók érdekes, tanulságos és szórakoztató olvasmányok és kőltetmények révén jutnak a nyelv törvényeinek és szabályainak birtokába, melyeket úgy a módszeres előkészítés, valamint a begyakorlás minden erőltetés nélkül tudatosít bennük. A szerző a nyelvtani anyag kiválasztásánál fűtekinettel volt az új tanterv előírásaira, a példák összeválogatásánál pedig a tanulók érdeklődési és ismeretkörére. Külön kiemelendő a szerző azon igyekezete, hogy az elvont grammatikai egységeket jeles magyar írók idézeteivel szemlélteti, miáltal a gyermekekot ezékinéskét és beszédékkésztségük fejlesztésében támogatja, s amellett a magyar irodalomnak az izlére és a nyelvhasználat tisztaságáa gyakorolt hatását érzékelteti. Az egyes nyelvtani meghatározások szabatosak és logikus didaktikai eljárásal lezúrt eredményei az ismeretkeletkeztetés lélektani menetének. A tanulót nem terheli fölösleges és bosszadalmas nyelvtani szabályokkal, de a világosan és egyszerűen megfogalmazott definíciók gyökeret vernek a tudatban, mert az élő nyelvel okozati összefüggésbe jutottak. A könyv végén ezt a kapcsolatot számos gyakorlati fogalmazvány-minta ápolja. A második rész alapos összefoglaló ismótlés után behatóan tárgyalja a mondattani ismereteket, majd rövid, de áttekinthető képet nyújt a verstan alapelemeiről. Ezt a részt nagy gonddal összeállított helyesírási és fogalmazási gyakorlatok, a polgári életben előforduló okirat-minták és elemzésre alkalmas olvasmányok egészítik ki.

Slöjd. Vezérkönyv a nevelő kézimunka tanításához. Elemi és polgári iskolák számára. Írta Adler Ernő Átnezte Robn József, tanfelügyelő. Ára 1950 Ké. Klein Géza kiadása, Rimaezombat. Album-alakú könyv, mely a nevelő kézimunka történetének elméletétől, e tantárgy gyakorlati kivitelezéséig magában foglalja a slöjdtanításra vonatkozó tudnivalókat. Adler Ernő, rövid történeti áttekinthetés után azzal szolgal, amire a gyakorlati pedagógusnak legnagyobb szüksége van, hogy a kézimunka tanításában a munkaiskola szellemének megfelelő eredményt érhesen el: osztályonként részletes tananyagbeosztást ad, ismerteti az egyes munkák módszeres irányelveit, direktívákat ad a tananyag feldolgozására és

szines műmellékletekben készen adja a slöjdtanítás gyakorlati tanmenetét. Elmés, ügyes ábrákat találunk a műben a különféle terméskől készített munkákból úgy mint: burgonya-, gesztenye-, dió-, bab-, torsó-, fenyőtoboz- és makk munkákat, továbbá számos, kedves játéktárgy rajzát a parafa, tojás héj és gyufadoboz felhasználásával. Eleven érdeklődésre tarthat számot a kézinymda készítése bélyegzővel, márványpapír-készítés és különösen a nagyobb tanulóknál: a linoleummetszés és nyomás. Különös értékesége a vezérkönyvnek a papírmunkákról szóló rész, melyben a szerző a kisebb gyermekek kézügyességének és izlésének fejlesztésére a kivágások és szaggatások egész sorozatát, fortélyos elkészítési módját és magát a kész munkát mutatja be. Valóságos „Festett világ” az, amely Adler Ernő szines papírosai és rajzal nyomán megelevenedik. A tanító kezében nélkülözhetetlen egy ilyen összefoglaló mű, mely a nevelő kézimunka-tanítás minden ágazatában otthonosá teszi, s ezen — sok helyütt mostoha sorban részesül — tantárgyat az iskola kedvenc foglalkozásává avatja. Az agyag- és famunkákról is bő tájékoztatást nyújt a vezérkönyv, melynek tíz szines mellékletén kívül izléses borítólapját is a szerző rajzolta. Az előszóban Rohn József tanfelügyelő a vezérkönyv értékéről meleg hangon emlékszik meg.

Erdőházi Hugó: Legyen szüret. Költemények. Spitzer, Komárom. A fiatal költő újabb versfüzettel lép a szlovenszkói magyar líra versenyterére: Bész költeményt tartalmaz a csinos, modern külsejű füzet, de ez a husz vers maganyai lírai élmény. Erdőházi Hugó az egyszerű szavak ásózával bízhatatlan mélységet tud föltárnai a lélek tárnáiból. A nyelvi eszközök szabadsága bámulatos lehetőségeket biztosít neki. Az emberi értékek csodálatos pompában ragyognak föl verssorai titokzatos szépségében, s az örültes mondatok dübörgéese áhítatot ébreszt az olvasóban a költő nyere, de megkapó üszintesége iránt, aki „igazságos harcok névében végzi rendeltetését,” s az élet és munka himnuszát zengi „foltámadó reggelek győztes sorában”. . . Erdőházi megállítja és megrázza az embert, aki belomerevodett a megcsontosodott konvenciókba: „a hit csak áll, miut óriás jól, mit tovább kén: vinni”, s részmélteti jelene sívár meddőségére: „legyon szüret kenyérbén, csókban, omberségben. . .” Plasztikus ellentét csendül ki a Március és Az első úsz című versai hangulatából a mélységes életproblémák relációjában. „Stráfkocsik és galambok között” elmélkedik az örök élet metafizikai titkáról és költői pesszimizmusán valami nyugodt, búless és fiatalos optimizmus szűrődik át: „Élet, nincs értelme ellene lázadozni”. . . „az embernek két arca van, egy rossz a kenyérszerzésre, izzadt, kormos, egy jó az örök pi-benésre, fehér, mint a mezők karácsony felé. . .” Végül tiszta poézisben ül-lekezik a flozófus és a költő: „valahol ócsán partján vágyakozó testvér kémltel óbes szeretettel s a másik partot soha sem látja, sosem látja. . . a mi sorsunk” A nyelv színeivel komor és aktuális élet-képeket fest, de a súlyos problémák letargiáján túl harsányan fölzeneg a refrain: „az Élet mankók fájából zöldül”. . . Erdőházi egy főnséges vallomásban kinyilatkoztatja, hogy „nem akar megnyugodni”, művészi önébégét nem csillapítja „tunya dicsőségének” konce, „da útra-indul jobbra, vagy balra Prometheu-ként, még ha csalfa olimposzi istenek átka” lenne is osztályrésze. . .

Erdőházi Hugónak bátor sora- és felelősségvállalásához a „szüret” áldását jósoljuk.

(boa)

Bátor igyekezetnek minden lehetséges s csak „annak orvosolhatatlan a helyzete, ki önmagát hagyja el. Teleki L.

A legértékesebb szolgálata. Tehetünk-e ma értékesebb szolgálatakat köztársaságunknak, mint mikor az ifjúságot tanítjuk és neveljük?
Cicero, K. e. 106—43.

Kiadóhivatali üzenetek:

B. J. V. Fedynés Lovélben közöltöket rendezték. — V. K. Sudov. Lovél ment — Sz. D. V. Dravce Naptárt küldtünk — F. E. R. Sobota A hátralékát kimutattuk, levél ment. — O. J. Chlumeo, E. Gy. Revuoa Naptárt küldtünk. — S. J. Léva: Lovél ment. — F. A. Prešov. F. T. Gúta Cimüket a közölt módon javítottuk. — Á. E. R. Sobota Tagjaink sorába felvettük, naptárt küldtünk — Sz. L. D. Szerdahely. A hiányzó számokat újból megküldtük. — L. B. né. D. Szerdahely. Lovél ment.

H I R D E T É S E K.

Pályázati hirdetés. Az alsó-nyárasd-i (Duna-Szerdahelyi járás, Csallóköz, pósta helyben) r. kath. iskolaszék pályázatot hirdet 1932. december 28-áig a VII. számú, most először engedélyezett, ideiglenes tanítói állásra. Tannyelv magyar. Fizetés az iskolapénztárból évi 1200 kor., lakbér évi 240 kor., kertpótlék évi 20 kor.; többi államségély. Férfi pályázók előnyben.

Gúta község iskolaszéke pályázatot hirdet a), a gútaseregakoli elemi iskolánál megüresedett 2. számú végleges tanítói állásra. Javadalom: 1200.— Ké tanítói fizetés, 240.— Ké lakbér, 20.— Ké kertpótlék, 280.— Ké faváltság a községtől, a többi államségély. b), a gútakisszigeti elemi iskolánál az 1. számú végleges tanítói állásra, amely azonban csak ideiglenesen töltetik be. A javadalom $\frac{1}{3}$ része le van kötve. Tanítási nyelv magyar. Határidő: 1932. december 28. Ha képesített tanító nem jelentkezik, képesítéssel nem bíró pályázó is választható. Róm. kath. vallásúak előnyben. Ha a megválasztott tanító nem foglalja el az állást, tartozik a választás költségeit megtéríteni. Cím: Községi iskolaszék Gúta.

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kaphatók tankönyvek, ifjúsági és tanítói könyvtári könyvek. Papírárak, írószerek, rajzeszközök stb. Irodai és iskolai felszerelések. Töltőtollak, írógépek. Kották, zeneművek stb.

Szindarabok és kabarétréfák kölcsönzése.

Elvállalunk könyvek köttetését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára százalékot adunk.

A „Magyar Tanító“

tanügyi közlöny

leszállított hirdetési díjszabásai:

Egyszeri közlésnél:		Engedmények:	
1 egész oldal . . .	100 Kč.	3× i közlésnél . . .	15%
$\frac{1}{3}$ " . . .	60 "	6× i " . . .	20%
$\frac{1}{4}$ " . . .	35 "	12× i " . . .	25%
$\frac{1}{8}$ " . . .	20 "	24× i " . . .	30%
Évi hirdetéseknél:		Pályázati hirdetések:	
1 évre 1 egész oldal	1200 Kč.	Szavanként	40 f.
1 " $\frac{1}{3}$ " . . .	600 "	Vastagabban szedett szó	60 "
1 " $\frac{1}{4}$ " . . .	400 "		
1 " $\frac{1}{8}$ " . . .	250 "		

A hirdetések szövege, a terjedelem és időtartam megjelölésével a „Magyar Tanító“ kiadóhivatala címére Komárno, községi elemi iskola küldendők. *Kiadóhivatal.*

A Magyar Tanító előfizetési ára

egész évre 40 Kč, félévre

20 Kč, negyedévre 10 Kč.

Számonként 2 čkorona

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Saliby, Via Galánta.)

Kiadóhivatal: Községi elemi iskola Komárno.

Egyesületünk tagjai elegánsan és jutányosan öltözködnek, ha **KOPRDÁNÁL LÉVÁN, Stefanik-u. 14.** — csindltatják ruháikat.

Angol és belföldi szövetkülönlegességekben nagy raktár. Jó anyagból kellemes a ruha és tartós. — Jó ruhát öröm viselni! Hosszú és rövid városi bundák jutányos áron. Pontos és figyelmes kiszolgálás.

Kézzelhímzett fehérnemű, ágynemű, asztalnemű és **teljes menyasszonyi kelengyét** csakis jó minőségben és legolcsóbb árak mellett szállít

Fried Sándor

Bratislava
Vadász-sor 8.

Piešťany
Másiarsta 11.

Tanító Úraknak és b. családjuknak *kedvező fizetési feltételek*. Kívánatra dústartalmú mintagyűjteményemet díjtalanul és vételkötelezettség nélkül bárhol bemutatom.

Megjelent! „HOZANNA“ dr. Pécsi népimakönyve, az imairóadalomnak remeke, Stampay ének és imakönyvével egybekötve, amely most 400 oldalra terjed. 200 oldalnyi ima és 320 énekkel, mint **nagy St. félévazon** kötésben **9 Kč**, egészvázsonban **10 Kč**. A tavalyi bővítés, **mint kis St. 6—7 Kč-ért** kapható. 10-től feljebb portómentesen. 60 ének kottája az Editio Vatikána szerinti rezponzoriumokkal, I—II. füzet 5—5 Kč. **Köbölkút, Stampay.**

Karácsonyi ajándéknak igen alkalmas.

K Ö L C S Ő N Ő K

állami, városi, községi, tanárok, tanítók, nyugdíjasoknak kényelmes havi törlesztésre, **minden ingatlan biztosíték nélkül, olcsó kamat mellett, gyorsan** és kulánssal folyósítottnak.

Írásbeli érdeklődésekre, részletes információ és általános nyomtatott kölcsönfeltételek Kc 3 válasszélyeg ellenében.

BUDAY VINCE Nové Zámky

hitel és biztosítási irodája

Városház-utca 8. Iványi vendéglő mellett. — Telefon: 169.

Harmonium- és zongoragyár
Lidl & Velik Mor. Krumlov

Lerakat: **Brünn, Krautmarkt 10.**

Alkatrészek saját gyártása. Elsőrendű hangszerek mérsékelt árakon. Részletfizetésre is. A cég egyik belfelügyelője hosszú évekig műhelyvezető volt a leghíresebb németországi vezető gyárakban.

Legszebb

női

kosztümök, köpenyek, eredeti párisi modellek után, legdivatosabb és legjobb minőségű anyagokból mégis *a legolcsóbban* csakis

CSONKA

női divattermében

KOMÁRNO, Jókai-u. 15.

A Magyar Tanító

hirdetése a legjobb sikerre vezetnek.

Kereskedők, iparosok és intézetek, azonkívül az iskolaszékek és kartársaink minél nagyobb mértékben vegyék igénybe lapunk hirdetési-rovatát.

Modern bútorok.
Hartenstein Henrik cégnél

Nové Zámkyban (Érsekújvár)

Hlavná ul. 4. — Telefon 180. sz.

Teljes lakberendezések nagy választékban és minden árban. Ha bútorra van szüksége, érdekében áll egy látogatás.

Tanítók közismert szállítója.

Legnagyobb cég e szakmában.

Karácsonyfa-ünnepélyre

kisebb-nagyobb költemények

bő választékban található **Boross Béla** most megjelent

„KIS HARANG”

című verseskötvényében. A könyv azonkívül az iskolai év minden ünnepére alkalmas verseket is tartalmaz.

Kapható a szerzőnél: *Dolnie Saliby (Alsószelet)*, via Galanta.

Ára 8 Ké, szállítási költség 1 Ké.
(Fizethető a könyvhöz mellékelte csekken.)

Mielőtt **BÚTORT** vesz, okveilen nézze meg a Republika egyik legnagyobb bútorgyárának legnagyobbított fióktelepét. **HEIDŰK BÚTOROK**

Lászlónál a cipőgyár udvarában
Kostolná-u. 2. 16. **Érsekújvár.**

100 szoba, konyha és előszoba állandóan raktáron. — Keményfa hálók már 2000 Ké-től egész 14.000 Ké-ig 100—200 Ké havi részletfizetésre is.
THONET BÚTOROK ÓRIÁSI VÁLASZTÉKBAN.

Československá grafická UNIA, úč. spol. v Prahe II.

Farkas: Olvasókönyv a polgári iskolák számára, I. rész, kötve Ké 21'70; II. rész, kötve Ké 22'70 (5. XII., 100'019/32—I./1.)

Vásárhelyi—Weiss: Olvasókönyv a polgári iskolák számára, I. rész, kötve Ké 23'70; II. rész, kötve Ké 24'70 (31. III., 34.145/32—I.)

Wessely: Magyar nyelvtan és nyelvgyakorló a polgári iskolák számára, I. rész Ké 10'—; II. rész Ké 8'— (27. IX., 111.133/32—I./1.)

Somogyi: Természetráaj a népiskolák 6—8. oszt. számára, kötve Ké 15'50 (19. II. 20.195/32—I./1.)

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők:
Boross Béla tanító, *Alsószelet*. (Dolnie Saliby, via Galanta)

A kiadóhivatal Ugyfél (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** központi ellenőr intézik.

XII. évfolyam.

1932. január 1.

1. szám.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Kc, melyért a tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:

Boross Béla.

Nem tagoknak a lap

előfiz. ára 1 évre 40 Kc.

Társ szerkesztők:

Hirdetések díjazás szerint

Gáspár János, Uhreczky Géza.

TARTALOM:

	Oldal:
<i>(bb.):</i>	
Tizenkettedik évfolyam	1
<i>Elnökség:</i>	
Tisztújítás	3
<i>Lakatos Károly:</i>	
Az emlékezés szárnyain (folyt.)	5
<i>sz. gy.:</i>	
Talitha, kúmil	7
<i>Negyessy János:</i>	
A mi adventünk	9
<i>Janics Alajos:</i>	
Mennyiben visz a nyomor a bűnre, s mit tehet a tanító annak elhárítására	11
<i>Egyesületi élet.</i>	13
<i>A mi dalunk</i>	18
<i>Irodalom</i>	22
<i>Különfélék</i>	27
<i>Szerkesztői üzenetek</i>	32
<i>Kiadóhivatali üzenetek</i>	32
<i>Hirdetések</i>	32

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Saliby. via Galánta.) — Kiadóhivatal: Községi elemi iskola Komárno. — Az egyesület elnöksége: Kovács Alajos központi elnök, Nygyed. — Titkárság: Vásárhelyi Károly főtitkár, Somogyi István titkár, Komárno. — Tanácsadó: Uhreczky Géza, Komárno.

A hírlapjegyek használatá eng. a bratislavi posta- és távírdai igazg. 3008/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELJESEBB **SZLOVÁK NYELVTAN**

DAMBORSKÝ JÁNOS

reálgimnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT
KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Köztársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,
mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondatánát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA
új helyesírás szabályait.

A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
előbb példányban rendeljék meg!

A teljes, két kötetes mű ára, fűzve Kč 53.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 60.—

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál
Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági
díja 80 Ké, melyért a
tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

Nem tagoknak a lap
előfiz. ára 1 évre 40 Ké.

Társszerkesztők:

Hirdetések díjszabás szerint.

Gáspár János, Uherezky Géza.

Tizenkettedik évfolyam.

A Magyar Tanító mostani számával tizenkettedik évfolyamába lép. Tizenkettedszer köszönti a szlovenszkói magyar tanítóra a boldog újesztendőt. Mint ahogy ez a tanítóság tizenkettedszer várja, hogy számára a tanító-élet — melynek pulzus-mutatója lapunk — végre hoz egy kis boldogságot is a boldogság jelszavával induló újévben...

A szerény külsejű Magyar Tanító mögött tizenegyesztendő, harcos mult áll. Olyan mult, amelyre büszke lehet. Az a tizenegy vaskos kötet, mely a szlovenszkói magyar tanítói szobák könyvtár-polcain helyet foglal, az itteni tanítóság küzdelmes, de dicsőséges történelmét tartalmazza, amit maga a magyar tanítói élet örökített meg. Tizenegy elmult esztendő az emberiség történetének távlatában elenyésző időegység, sőt, a tanítói státus évszázados históriájának annáleseiben is csak egy gondolatjel, de a szlovenszkói magyar tanító szempontjából ennek a tizenegy esztendőnek élet-irányító és további élet-irányt jelző fontossága van.

S most, amikor erre a tizenegy kötetre rátesszük a tizenkettedik kötet első íveit, nem változtatunk a harc taktikáján, nem várunk a körülöttünk nyüzsgő emberi hadseregtől: a társadalomtól Deus ex machina-ként előtörő segítséget, újabb erősítéseket, hanem ez

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számra!**

egyszerű lapokon folytatólagosan fősorakoztatjuk a magunk erejének, a magunk igazságának, a magunk reménységének szürke, de kipróbált vitézeit, a tanító-sors vérben-könnyben megedzett igéit. A szó és a szellem fegyverével megyünk előre és tovább tapossuk az utat a tizenkettedik évben is, mely a tanítói existencia biztosításához vezet.

Mert, számos egyéb vívmányok, kari és pedagógiai előnyök mellett, most, egyesületünk és lapunk tizenkettedik esztendejének küszöbén (s köztársaságunk tizennegyedik évében!) — fájdalom — a szlovenszkói magyar *nem állami* tanítószegély szempontjából az állam által nem teljesen és végérvényesen biztosított existenciáról kell beszélnünk. Ez a tanítószegély, mely a csehszlovákiai magyar kisebbség jelentékeny tömegében a köztársasági állameszme felelős tényezőjét képviseli, — minden felelősségnélküli vád ellenére — mely értékesebb konszolidációs munkát fejtett ki a magyar nép itt élő százezreiben, mint a kiváltságokat élvező különböző politikusok, ez a dolgozó, verejtékező tanítószegély még azt sem érdemelte meg, hogy nehezen kikönyörgött falat kenyereit tételes törvényben biztosítva láthassa. Sőt, az írott levél, mely a nem állami tanító megszolgált pénzcsekjét kíséri, világos írással kimondja, hogy az utalás „nem nyújt önnek semmi jogigényt a fenti illetményekre az államkincstárral szemben és semmiben nem prejudikálhat illetményeinek *leendő* rendezéséig a 104/26. sz. törvény értelmében”.

S ez csak egy tövis a sok között, mely a nem állami tanítószegély lelkét szúrja. Hány van még ebben a sebzett lélekben, amely operáló és gyógyító eljárásra vár! És hány van olyan is, amelyhez eddig talán hozzá sem mertünk nyulni! . . .

A szlovenszkói általános magyar tanítói tábor még nem fújhat takarodót. Ellenkezőleg: e lap minden sorának az a feladata, hogy az itt-ott szendergő, sorsába beletörődő tanítói csapatokat mindig újabb, mindig bizakodóbb és mindig erőteljesebb küzdelemre serkentse.

Az újév első szavára mindenki fölfigyel. Nos, a Magyar Tanító első szava ebben az évben nem lehet más, mint volt tizenegy újévi számban: *magyar tanító, előre, fölemelt fővel!* Előtted lobog a zászló, tizenegy harcos év porával, de a becsület ékességével. Jel-szava: jog és igazság. Eszköze: munka és harc. A Magyar Tanító tizenkettedszer viszi egyéves csatába. Testvér, jer utána!

(bb.)

Tisztújítás.

Felhívás a Szlovensztkói Általános Magyar Tanítóegyesület valamennyi tagjához.

A folyó évi november 21-én Kassán tartott központi gyűlésünk a tisztújítás megejtését határozta el, miután a jelenlegi tisztikar mandátuma lejár. E célból az alapszabályok értelmében jelölő-bizottságot küldött ki, mely a jelölést megejtette.

A jelölő-bizottság az egyes tisztségekre a következő jelöltekben állapodott meg:

Elnök: Kovács Alajos Negyed.

Középiskolai alelnök: dr. Noszkay Ödön Érsekújvár.

Polg. iskolai alelnök: Somogyi István Komárom. Khin Antal Somorja.

I. Elemi isk. alelnök: Dinnyés Károly Udvard, Vincze Ferenc Kassa.

II. Elemi iskolai alelnök: Oswald Emil Losonc, Négyessy János Örs.

Főtítkár: Vásárhelyi Károly Komárom. Beluch Imre Barsendréd.

Títkár: Nemcsik Béla Hetény, Tóth Imre Komárom.

Jegyzők: 1. Bányai Ferenc Léva, Forgács Mihály Léva. 2. Ocsovay Imre Losonc, Csongrády Árpád Csúz. 3. Keresztessy Ferenc Battyán, Bauer Ferenc Magyarbél.

Pénztáros: Árendás József Komárom, Plichta János Érsekújvár.

Ellenőr: Telkes Mihály Komárom, Tatárik Emil Érsekújvár.

Könyvtáros: Vranesits György Negyed, Vánkay László Komárom.

Főszerkesztő: Boross Béla Alsószeli, Biró Béla Szőgyén.

Társszerkesztők: 1. Villand János Érsekújvár, Mikuss Elek Tallós. 2. Gáspár János Rimaszécs, Pataky Ferenc Érsekújvár. 3. Uhreczky Géza Komárom.

Lapunk mai számához csatoltan küldünk minden tagtársunk számára egy szavazólapot és két borítékot. A szavazólapokon a hivatalos jelöltek nevei vannak feltüntetve. Minthogy azonban minden tisztségnél csak egy jelöltre adható le a szavazat, arra kérjük tagtársainkat, hogy azon tisztségeknél, ahol több jelölt neve szerepel, csupán egynek a nevét hagyják meg, a többi jelölt nevét pedig húzzák át, mert különben, ha minden jelölt nevét a szavazólapon hagyják, a szavazat érvénytelenné válik.

A hivatalos jelöltekre való szavazás nem kötelező, mert központi gyűlésünk kimondotta, hogy a hivatalos jelölésre való tekintet nélkül a tagok bármire szavazhatnak.

A szavazólap a „Szavazat“ felirással ellátott borítékba helyezendő és a szavazatszedő bizottság elnökéhez, Berényi Gyula rk. tanítóhoz, Galántán az idecsatolt s megcímzett boríték felhasználásával 1932. február 10-éig elküldendő.

A szavazás rendkívüli fontosságára való tekintettel nyomatékosan felkérjük kartársainkat a szavazáson való feltétlen részvételre s a szavazási határidő pontos betartására.

Elnökség.

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kapbatok tankönyvek. Újságai és tanítói könyvtári könyvek. Papíráruk, írószeresek, rajzeszközök stb. Jrodai és iskolai felszerelések. Töftőtollak. Irógépek. Kották, zeneművek stb. Szindarabok és kabarétréfák kölcsönzése. Elvállalunk könyvek köttetését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára százalékot adunk.

Az emlékezés szárnyain.

(Folytatás)

III.

Kovács Zsigmond.

Keresem még azt a dellszép ceglédi fiút, Önképzőkörünk kiváló szavalóját, a gyönyörű hangú dalost, aki a szünidők után hozta azokat az édes-bús magyar nótákat, melyeket mi oly mohón lestünk el dalra mindig kész ajakáról, hogy legatíók alkalmával aztán mi is továbbadjuk.

Kovács Zsigmondról emlékezem ezúttal, mindnyájunk becézett kedvencéről, az alföldi magyar typus megtestesítőjéről, a *rákospalotai* orgonista főtanítóról. Mindig derűs kedélye, vonzó egyénisége, ilyen lelke mindenki szívéhez megtalálta az utat. Bomlott érte a női nem, de ő amily hűséggel csüngött hozzá mindenben illő szépséges hitvesén, ép oly kedves pajtása volt az úri társaságnak rang- és felekezeti különbség nélkül. *Rákospalota* ez időben egyike volt az ország legjobban dotált tanítói állomásainak, mert a gazdag ref. egyház az akkori átlagos 300 forintos (600 K.) létminimumos fizetés helyett 800 frittal és úri lakással honorálta a tanító idegölő munkáját. Bohém természetének valóságos életművésze volt. Ahol megjelent, ott már nyert ügye volt; közvetlen modorával, élénk, temperamentumos és szellemes társalgásával már az első pillanatban rokonszenvet tudott kelteni maga iránt. Mindez azonban sohasem tette önhitté, elkapatottá vagy nagyzólová, hanem mindig megmaradt élelhivatása tisztos korlátai között, akár úri közönséggel, akár a nép egyszerű fiával volt dolga. Házaselete gyermektelen volt, pedig a gyermeket nagyon szerette s ezt a szeretetet átvitte tanítványaira, szegényre, gazdagra egyaránt, akik ezt őszinte ragaszkodásukkal viszonozták.

Emlékeztek-e még az 1879. évi önképzőköri záróünnepélyre, melynek gazdag műsorában az egyik pont így szólott; *Arany János*: „A Jóka ördöge“ című költeménye; szavalja *Kovács Zsigmond* végzett tanítónövendék. Az ünnepély a főiskola udvarát zsúfolásig megtöltő előkelő közönség, a tanári kar s az ifjúság jelenlétében folyt le. Kovács a pódiumra lép s a nagy tömeg feszült érdeklődése mellett elszavalja ezt a nyomtatásban 9 oldalt s 674 hosszú sort kitevő költeményt sügő nélkül. A hatás leirhatatlan. Tomboló taps, frenetikus

eljenzés köveit ezt a minden ízében átgondolt s művészileg előadott s kidolgozott szavakat. Micsoda felfogó képesség, memória s micsoda Istenáldotta művészi tehetség! Egy izben úgy 25 év múlva nála időzve, nagy, úri társaságban felújultak a boldog pápai diákoké emlékei, miközben én megkérdem tőle: ugyan „A Jókai ördögére” emlékezik-e még? Feláll s nyomban előadja mindnyájunk ámulatára úgy, mint 25 év előtt.

A fenti záróünnepély után történt, hogy nagyhirű professzorunk, a tudós *Tarczy Lajos* a magyar tudományos akadémia volt r. tagja, magához kérette őt s e szavakkal ad át neki egy zárt levelet:

— Fiam, ön alakjával, kellemes organumával s bámulatos utánnóképeségével a színművészi pályára termett. Vigye el e sorokat *báró Podmaniczky* Frigyes úrhoz, a nemzeti színház intendánsához s mutakozzék be nála. Önre ott nagy jövő vár.

Hazautaztunkkor azonban csiklandozta őt a kíváncsiság, mit írhat róla *Tarczy*, már *Ács* körül felbontotta a levelet, mely a legmelegebb ajánlást tartalmazta az intendánshoz. Ekkor így szól hozzám, úlltársához:

— Én a tanítói pályára készültem, az leszek s az is maradok!

A kocka tehát el volt vetve. *Alea jacta est*. A hír, dicsőség nem izgatta őt. Pedig, ha alkalmazkodik, talán ma együtt emlegetik a legnagyobbakkal, így *Ujházyval*, *Tamásival*, *Felekyvel* s b.

Különösek az Isten útjai. Aki tudja *Tarczy* professzorról, hogy a múlt század negyvenes éveiben ő volt a kollégiumban működő ifjúsági képzőtársulat vezetőtanára, az bizonyára azt is tudja, hogy mily irányítólag hatott ő az ifjúság szellemi életére, jövőre sorsára. Egy *Pelófi*, aki mindenáron színész akar lenni, ő terelt át lírikussá, hogy mint ilyen a világgöltészet elsőrangú lírai költői között foglaljon helyet. Egy *Jókai* a másik hírneves pápai diákot, aki festő akart lenni, az ifjúsági képzőtársulatban szerzett benyomások irányították az írói pályára, hogy festői tehetségét regényeiben tegye színessé és megkapóvá.

Ami sikerült *Tarczynak* *Pelófinél*, *Jókainál*, az nem sikerült *Kovács Zsiga* barátunknál. Ő tanító akart lenni s azzá is lett, még pedig a legjavából.

De nekünk így jobb volt, mert lett belőle ép oly értékes tanító, mint amily nagy egyéb emberi értékkel áldotta meg a Teremtő!

Sokszor megfordultam vendégszerelő házánál. Pesti útjaim alkalmával agyszer s mindenkorra felajánlott kedves otthon találtam nála. Mikor azonban 1922-ben ismét felkeresni óhajtottam, szavakkal alfg kifejezhető fájdalommal értesültem a lesújtó hírről, hogy ez év tavaszán ő is elköltözött az álmok szebb és jobb honába.

A mindig jókedélyű, igaz barát csak egyszer, akkor szomorította meg hozzátartozóit, jó barátait, mikor elment oda, ahova mi is követni fogjuk őt.

A mennyei seregek honában bizonyára tárt kapu várta s most az angyalok karában éneklí az első tenort.

(Folytatom.)

Lakatos Károly.

Talítha, kúmi!

Kelet-szlovenszkói Tanítótestvérem, nem voltál ott a kassai központi gyűlésen. Nem láttad az üresen ásító szék sorokat a Lőcsei Ház történelmi nevezetességű termében. Nem hallottad a mi fejünk koronájának, az öszülő fejű, de fiatalos tűzű Kovács Alajos bátyánknak, mindig új, mindig találó és fordulatos beszédét, nem markolt szívedbe a hangjából kicsengő elszomorodás, hogy a hivatalosak közül, Veled együtt, mily sokan otthonmaradtak, Kelet-szlovenszkói Tanítótestvérem. És a gyűlés folyt. Mi jelenlevők lélegzetvi sszafojtva hallgattuk másik büszkeségünk, Boross Béla testvérünk, Kazinczyról mondott márványbavéshető megemlékezését. És a jelenlevő állami felügyelő közeg, az idegen anyanyelvű, de pedagógus családbeli, felfigyel, odahajlik Lajos bátyánkhoz, valamit kérdez, bizonyára azt: ki beszél, hol lakik? Csak Te nem voltál rá kíváncsi, Kelet-szlovenszkói Tanítótestvérem! Pedig Boross Béla Neked beszélt a kassai tanfelügyelő Kazinczyról.

Ezek és a többiek azért jöttek ide télvíz idején, azért törették magukat napokig tartó utazásokkal, azért cserélték fel az otthon nyugalmát, a megszokott ágyat a szállodai kényelmetlenséggel, hogy Hozzád közel, általad könnyen elérhető helyen szóljanak Hozzád, Testvérem, hogy megerősítsenek Téged is az összetartozás érzésével, Téged, didergő, magát egyedülinek érző...

árvát. Eljöttek ök Hozzád és Te nem voltál arra kíváncsi, mikor „Négy-öt magyar összehajol”.

És mi, jelenlevők, mélységesen szégyellük magunkat a Te távolmaradásod miatt és e szégyenünk csak fokozódott, mikor a halkán megnyílt teremajtón belépett 40 dalostestvérünk s az üres széksorokat úgy-ahogy betöltötte. Arcunk szégyenteljes pirulásba borúlt, mert éreztük, hogy ezek a testvéreink még az egyesület funkcionáriusainál is többet áldoztak értünk, Érted, Testvérem, a Te hivatásodnak megbecsüléséért, a tanítói névnek ország-világ előtt való tiszteletéért. És ha e szerény sorokat odahaza, kényelmes karosszékedben olvasva eszedbejut talán az a sok magasztalás és dicséret, mellyel e dalosokat a Te napilapod is illette, — amelyre bizonyára a Te szived is sebesebben dobogott, mert Te is testvér vagy, — ha erre az emlékezésre Te, testvérem, és mind Hozzád hasonló távolmaradt testvéreink kertjük összes virágát dalostestvéreinknek ajánlanák fel, az mind kevés volna az irántok, az ő kintartásuk, munkájuk, szorgalmuk és teljesítményük értékelésére, vagy méltó megbecsülésére.

És miért maradtál otthon, Testvérem? Kassavidéki Testvérem, a délutáni járásköri gyülestről is hiányoztál. Nem hallottad hát a központi kiküldött, Dinnyés Károly testvéred szavát. Amit én szerény tollammal csak nagyolva, hézagosan irok ide, azt ő ragyogó dialektikával kiáltotta a jelenlevők piruló arcába, hogy, Te Testvérem, még mindig „minek az?” vagy, hogy Te még mindig kartársi öntudat nélküli, alkotmánytörvényben lefektetett jogaidat sem nem ismerő, sem nem használó, régi kukoricanadrágos és ferencjózsefes, hajlongó és gerinctelen iskolamester vagy, ki túlzott opportunizmusból, vagy félve a magad árnyékától, vagy sanda gyanútól otthonról nézed és várod Egyesületed munkáját, ha ugyan az Egyesületnek tagja vagy, mert némely testvérünk még annak sem érzi a szükségét.

Keletszlovenszkói Testvérem. Az idő kereke forog, aki a kerék alá kerül, összetipratik. Nem hiszem el Rólad sem, hogy a nagy idők felettéd nyomtalanul suhantak volna el, nem hiszem, hogy Dinnyés Károly testvérünk keserű szavait szösz szerint érdemelnéd meg, de, — ha igazságos vagy —, akkor szomorodott szívvel kell beismerned, hogy a szemrehányást megérdemelted, mert alszol. Hogy e letargikus álmat mi okozza, arra felelj meg Te magadnak egyedül, éjjeli sötétben. De, ha fel nem ébredsz álmodból, elvesztél, „múltadban nincs öröm, jövődben nincs

remény!" Álmod könnyen válhatik halálos dermedtséggé. Figyelj, míg nem késő, az ébresztő szóra: Talitha kúmi! Leányzó, kelj fel!

(sz. gy.)

A mi Adventünk.*

Adventi szelek fujdogálnak! Ezekről a szelekről oly keveset beszélnek. A különféle szelek között pedig ezek első helyet érdemelnek. Vannak más olyan szelek is, melyekről egy elgondolásban, egy időben beszélni az adventi fuvalmakkal, hálátlanság volna. Ezek: a rossz-szelek, vihar-szelek; pletyka-szelek stb. De mintahogy nem lehet ugyanazon időben a jóról, s rosztól, szeretetről, szeretetlenségről; örömről-szomorúságról beszélni, úgy nem lehet azokról sem. Így véli Zarathustra is: „Egykor szenvedéseid valának és gonoszoknak szídat őket, de most csak erényeid — örömeid vannak: ezek szenvedéseidből nőttek.” Mintahogy a materialista tudomány szerint: két test ugyanazon időben egy helyen nem lehet, úgy szívünkben is egy ugyanazon időben vagy öröm vagy szomorúság honol.

Az adventi szelek öröm-szelek, a várakozásnak a szelei. Aki vár, öröme vár! Óh, hány milliónyian várják a nagy gazdasági világválság jobbra fordulását! Mennyi féltő-remegő szív várja a világbékét! Mennyi elfojtott keresztyén áhítat várja Oroszországban az elnémított harangok megkondulását? Mennyien várják az Egy-Örömet; a testvéri szeretet diadalát?

Az adventi fuvalom nekünk már meghozta a mi szent örömiinket; a mi várakozásunk „bétele.”

Felejthetetlen örömrákat élt át a királyhelmecezi járáskör magyar tanítósa november hó 24.-én. Az ÁMTE. országos hírű énekkara látogatott el hozzánk s tette kedvessé, áhítatossá, emlékeztetéssé a mi Adventiinket. Ők, akiket csoda hordozott, kik a szférákban csillagokon jártak, belépnek a mi szegényes földi valóságunkba, de nem jártak méltatlan talajon, mert szívből-szívből léptek, szíveinkben jártak s ott hagytak kitörölhetetlen nyomokat. Kis ujjunktól kezdve a karunkon át szívünket adtuk üdvözletül s meleg útravalóul. Örökké hálásak leszünk a mi Adventiinknek, amiért ide vezérelte őket.

Ki volt köztük nagyobb? Nem tudnék választani! Mind kimagasló volt a maga helyén: a vezér a vezérségben, a köz-

* E cikk lapunk előző számából anyagtorlódás miatt kiszorult, azonban aktualitása változatlan.

énekes a maga tiszttségében. De legnagyobb, legmegkapóbb, legföltünőbb volt mégis az az ideális összhang, — hogy úgy mondjam intelligens paritás, — mellyel ezek a közvitézek magukat vezéreikhez, — az egy-est, egy-lélek elvén, — méltókká lenni-tenni iudták. Lebilincselő háttere ők a karmesteri pálcának a dobogón, biztos fedezéke a vezéri sziporkázó gondtalanságnak a fehér asztalnál. Egymást méltóképen és szükségképen kiegészítő kozmikus Egység! Hódító Egység! Tiszteletet fakasztó Nagyság, mely három erényben nyilatkoztatja ki magát:

A közönség sokrabecsülésében! Meglátszott felkészültségükön!

Az önfegyelmzésben! Meglátszott egész viselkedésükön!

Egymás ragaszkodó szeretetében! Meglátszott a „Ballag már a vén diák“-nál.

Hatásuk általános volt, egyetemes volt! Abszolút jó az a jó, mely másokat is a hasonló cselekvésére sarkal.

Ők az abszolút jót fakasztották! Ennek a Jóságának a köldök-zsinórjával kötötték magukhoz a közönséget, mely nem birt az ő bűvkörükből szabadulni.

Oltják a vadócba a rózsát: „hogyan szebb legyen a föld“.

Testvéreim! Fel a fejekkel, fel a szivekkel! Mutassátok meg Ady-nak, kinek halhatatlan szelleme néz Rátok, hogy igaztalan volt s érdemellenül ostorozta a fajt akkor, amikor fáját féltő, érte aggódó lelke fásultán, tompán így sír fel: „Mit ér az ember, ha magyar?“ Mutassátok meg, hogy a magyar: magyar érték, hogy érték nemzetközi viszonylatban is legalább annyira, mint sok más nátió! Hintsétek, oltjátok tovább is a Jót, a valóban szépet, valóban értékeset, mert „nem új láрма feltalálói, hanem új értékek feltalálói körül forog a világ.“ És ne legyetek a tűzhányóhoz hasonló, mely végre is kialszik, melyről azt mondja a bölcs: „Mindig csak kevés történt volt, valahányszor lármád és füstöd elült.“

És majd, mikor a nagy lehetőségek, nagy események delén lesztek, gondoljátok vissza reánk, azon nagy testnek keletbe nyuló hajsza-erecskéire, kiket a szív köt azon nagy tanító-családhoz, melyből nyertek Ti is az erőt, a bátorságot, a mosolyt, a biztatást.

Útravalóul fogadjátok el nagy tanítómesterünk Komensky aranyzavait:

„Térj vissza, honnan kiindultál, a szivedbe s tedd be magad után az ajtót!”

Isten velünk!

Négyessy János.

Mennyiben visz a nyomor bűnre, s mit tehet a tanító annak elhárítására.

Szerény értekezésem tárgya, bár közvetlenül nem tartozik a pedagógia keretébe, de oly közérdekű és időszerű, hogy a népnevelő figyelmét el nem kerülheti, főképen azért, mert sok esetben, iskolás gyermekeinknek erkölcsi érzése is veszélyeztetve van.

A mai társadalom nagy átlagban, — tisztelet a kivételnek — egy egymás hegyén-látán gomolygó, egymással tülekedő, egymásra agyarkodó tömeg képét mutatja. Cél: A felszínre jutás, kézzel, lábbal, s ha kell — ököllel. Mozgató erő: Az anyagi érdek, mindenek felett s mindenkivel szemben.

Sajnos! Sok ember szemébe: jog, tudás, erkölcs, lelkiismeret, humanizmus, felebaráti szeretet, csak üres fogalmak. — Isten, erkölcsi törvény, állam, társadalom, család, értéküket vesztett jelszavak. Minden az — *Én* —, s az — *Ént* — hizlaló anyagi haszon, még ha vér, könny, vagy erkölcsi szenny tapad is hozzá.

Sokszor nagyon jeientéktelen, tucat emberek, győzve hanggal, nagyzási hóbortjukban, napoleoni pózban tetszelegnek. Magukat nagyító üvegen át nézve héroszoknak képzelik. Oroszlán sörénnyel, de annál szerényebb tudással világreformátoroknak csapnak fel.

Az értelmetlen, a gondolkodni nem tudó, vagy talán nem is akaró tömeg pedig felül az eldorádó ígéretésnek s kész célja elérése érdekében a legnagyobb erkölcsi elvadulásra is.

Már azután más lapra tartozik, hogy a világgazdaság katasztrófális helyzetét, máról-holnapra megjavítani nem lehet, s hogy ahhoz összefogó nagy erők és nagy emberek kellenek.

A társadalom forrongó hangulatát betetőzi a tömegnyomor. Még képzeletben sem mertük volna soha hinni, hogy lesz idő, mikor ezrek és ezrek nem dologtalanságuk miatt, hanem a munkaalkalom hiánya miatt kénytelenek éhezni s hónapokon keresztül nincsen meg a mindennapi kenyérük.

A legszükségesebbet nélkülöző s éhező embert nem nehéz bűnre csábítani. — Így lesz a nyomoruság sok bűnnek meleg-

ága s indító oka.

A jogtudósok sokat foglalkoztak s foglalkoznak ma is a nyomor és a bűn kölcsönös viszonyával, minket azonban csak az a szempont érdekel, hogy mennyiben oka a nyomor a bűnnek, s a tanítónak, — bár sem a nyomort megszüntetni, sem a bűnözést lehetetlenné tennie nem áll módjában — mint a vallás-erkölcsi nevelés egyik tényezőjének, mennyiben kötelessége kérelhetlenül felvenni a harcot úgy a nyomor, mint a bűnözés ellen, a nyomor enyhítése és a bűnözés erkölcsi meggátlása által?

1. Arról nem beszélek, csak mint eszelős lélszogséget említtem, hogy a volt a 17. század elején valami Mandeville nevű angol filozófus, aki azt a hóbortos nemzetgazdasági elméletet hirdette, hogy a bűn a társadalomra nézve hasznos s az erény pedig káros. — „A gőg és a harag — ugymond — jó, mert hódító háborukra tüzel, — a fősvénység jó, mert tökét gyűjt, — a pazarlás jó, mert a tökét forgalomba hozza, — a prostitúció jó, mert biztonságra helyezi a többi nő erényét, — az irigység jó, mert versengésre tüzei a tudósokat és művészeket, — mi lenne az államból az alkoholizmus nélkül? Sok pénzt hoz az államkincstárnak, sok munkáskezet foglalkoztat a szeszgyártás, bút-bánatot, nyomort feledtet, a szívet felvidítja, — a szabók, a kalaposok, a csipkeverők, selyemszövők, az ékszerészek mind a női hiuság és a fényezés után élnek, a kártya és kockakészítők kenyere a játékszenvedély, — mi lenne az ügyvédekkel, ha nem volna veszekedés — hogyan élnének a lakatosok, ha nem volnának tolvajok?”

Ezen álokoskodás szerint a korhelyek, a csalók, a gonosztevők, az uzsorások, a prostituáltak, a lumpok a társadalom legnagyobb emberei s legértékesebb jótéveői? Ezt már józan eszű ember csak nem merné állítani? — A mérgekből igen jó orvosságot lehet készíteni, de azért nem táplálkozunk mérgekkel.

[Folytatása következik.]

Janics Alajos.

A Stampay-féle Énekek és Imák

3 ivnyi szöveggel bővítve, újlag rendezve
áremelés nélkül megjelent.

Az imák az összes legújabb állatosságokat kimerítően s a legmagasabb igényeket is szolgálják. A mise és a bűnbánati új imák valódi misztériumi munkát foglalkoztatnak végéig. 320 énekkel minden megjelölésével pedig a könyv történelmének vált. De egyéb kedves megjelölések is tartalmaz. Finom fehér papíron, új betűkkel, félvászonban most is 3 Ké, egész vászonban 11 Ké 25°/₁₀ engedménnyel. Ez volt és ez marad a nép legolcsóbb, leghasznosabb és leghasznosabb ének és imakönyve. Bőrkötésben is lesz aranybetűsével. 56 ének költője I. füz. 5. ll. 6 Ké.
Köbölt, Stampay.

EGYESÜLETI ÉLET.

A magyar tanítók nevében!

E ránk köszöntött esztendőben — a választást meg se várva — a központi tisztikar két tagja jelentette nálam, hogy január elsejével megválnak tisztségétől: Banai Tóth Pál főszerkesztőnk és Uherezky Géza tanácsadónk.

Mindketten már többször hangoztatták előttem, hogy részben elfoglaltságuk, részben egészségi állapotuk miatt nem vehetnek részt tovább az egyesület vezetésében s most, mikor ezt írásban is megtették ama kijelentéssel, hogy elhatározásuk megmásíthatatlan, fájó szívvel tudomásul veszem lemondásukat.

Banai Tóth Pál főszerkesztőnk a legválságosabb időben vette át felelősséggel teljes tisztségét és szerkesztette lapunkat, a Magyar Tanítót olyan szellemben, mely fent a megértést, lent a megbecsülést kívívta.

Uherezky Géza neve fogalomná vált. A hontalanok könnyeit törölgette, a sérelmeket orvosolta, az özvegyeket és árvákat gyámolította s otthon lévén a törvények és rendeletek útvesztőiben, mindannyiunknak tanácsot osztogatott.

A magyar tanítók nevében hálás köszönetemet fejezem ki odaadó munkásságukért s kérem őket, hogy jóakaró támogatásukat ne vonják meg a megválasztandó új tisztikartól sem és hogy ez állandó legyen, az alapszabályok 6-ik §-ának b) pontja szerint a legközelebbi nagygyűlés lesz hivatva e kapcsolatot továbbra is megtartani.

E búcsúzóra nyújtott kézszorítás melege forrassza össze Mindkettőjüket elválaszthatatlanul a magyar tanítóság igaz ügyének további szolgálatával.

Kovács Alajos

közp. elnök.

Változás lapunk szerkesztőségében. *Banai Tóth Pál,* a Magyar Tanító eddigi felelős szerkesztőjének lemondása következtében egyesületünk elnöksége e tisztség ideiglenes betöltésével Boross Béla társszerkesztőt bizta meg. Fölkérjük lapunk munkatársait, hogy a Magyar Tanítóba szánt közleményeiket az ő címére (Dol.-Saliby—Alsószeli, via Galánta) küldjék.

Értesítés. A tanácsadót illető mindennemű megkeresést a központi elnök címére kell küldeni.

Nyílt levél dr. Dérer Miniszter Úrhoz!

Midőn kisedednevelési rovatunkat megnyitjuk, hogy annak közérdekű problémáit megtárgyalhassuk, legelőször is legmélyebb tisztelettel és teljes bizalommal fordulunk a Miniszter úrhoz, mint legfelsőbb hatóságunkhoz azon kérelemmel, hallgassa meg sérelmeinket és orvosolja azt. Egy rövid, néhány soros rendelettel meg lehetne szüntetni a kisededóvás terén újabb időben lábrakapott sok-sok visszaélést és szabálytalanságot, különben a mi demokratikus köztársaságunkban teljesen visszafejlődik a kisedednevelés.

Nagyon hátrányos, hogy a csehszlovák állami fennállásának még 14. évében sem adott ki új kisededóvási törvényt, hanem a 40 év előtti régi magyar törvények az irányadók. Sajnos, ezen törvények csak akkor vannak érvényben, ha azokat ellenünk lehet fordítani. Ellenünk fordítják a 40 éves törvény elavult paragrafusait, ha a nem állami óvónók fizetés és nyugdíjügyeiről van szó, de ha annak rendelkezései előnyünkre vagy a kisedednevelés javára szolgálnak, rögtön hatályon kívül helyeztetnek.

Pl. az 1891. évi XV. tc.-hez kiadott 4. miniszteri utasítás tartalmazza a rendelkezéseket a polgári községek számára a kisededóvódák felállítására és felszerelésére vonatkozólag, sőt a mellékleten a kisededóvódák épületének tervrajzát is közli. Ezen tervrajz már 40 év előtt kötelezővé tette, legalább 3 helyiség, úgymint játszóterem, munkaterem, előszoba és a szükséges mellékhelyiségek építését. Ha már 40 év előtt szükség volt ezen termekre, úgy jelenleg, mikor a kultúrigények 4 évtized alatt csak fokozódtak, valóban nem nélkülözhetjük azokat. És mégis lépten-nyomon mit tapasztalunk? A szűk látókörű helyi

potentátok, kik annyit értenek a kisedneveléshez, mint a hajdú a harangöntéshez, minduntalan merényletet intéznek óvodánk ellen és mindenféle más célra, egyszer irodának, máskor csendőrségnek, majd torna-egyesületeknek, az iskolák osztályainak szaporításával iskolateremnek óhajtják igénybe venni az óvodák játszótermeit. *Ez a mi első legnagyobb sérelmünk,* melyre Miniszter úrnak, mint legfelsőbb hatóságunknak becses figyelmét felhívni óhajtottuk.

Az óvodák vagy anyaiskolák szociálpedagógiai kulturintézetek, a kisednevelés pedig egy speciális pedagógia, mely a magasabb kultúrintézményeknek az alapja. Engedelmet kérek, de a népműveltséget úgy nem lehet fejleszteni, ha az egyik kultúrintézményt a másikkal agyonverik.

Már az 1891. évi kiseddóvási törvény a szegény elhagyott gyermeket kiemelte az utca porából és a kiseddóvodák által értelmes, művelt gyermekké nevelte. A jómódú gyermeknek van gyermekszobája, hol a művelt édes anya vagy nevelőnő felügyelete alatt vidáman, kedve szerint játszhatik. A szegény vagy műveletlen szülők gyermekeinek az óvoda pótolja a jó gyermekszobát és az óvónő a művelt édesanyát, ki öibe véve tudnivágyó gyermekét s leszállva annak lelkivilágába, türelemmel, szeretettel a legegyszerűbb módon elégíti ki annak tudásvágyát. Arra még nem hallottunk példát, hogy az édesanya nevelői munkáján valaki lenézte volna, ellenkezőleg glóriával övezik az anya homlokát. És mi kisednevelők, kik 80—90, sőt olykor 100 gyermeknek is pótoljuk az édesanyát, mennyi lekicsinyléssel találkozunk, sőt gyakran tudatlanságból, olykor rosszindulatból még az által is megnehezítik munkánkat, hogy ennyi gyermeket egy terembe akarnak összezsúfolni. Az ilyen eljárás, úgy pedagógiai, mint egészségi szempontból valóságos bűnügyi kihágás. A kisednevelő intézetekbe 3—6 éves korú gyermekek járnak s ezeknek szellemi fejlettsége között oly óriási különbség van, hogy azokat csak 2 csoportra osztva lehet helyesen foglalkoztatni. A kisebbek a dajka felügyelete alatt a játszóteremben játszanak, a nagyobbak a foglalkozóteremben az óvónővel besz. ért. gyakorlat, rajz, agyag-és más munkaszerő foglalkozásokkal foglalkoznak. Vagy hogy képzelik el azok a tájékozatlan urak, kik a játszótermünket minduntalan el akarják rekvirálni, 80—90 apró gyermeknek egy csapatban való fegyelmezését? Talán bizony egy hosszú,

Változás lapunk szerkesztőségében. *Banaí Tóth Pál*, a Magyar Tanító eddigi felelős szerkesztőjének lemondása következtében egyesületünk elnöksége e tisztség ideiglenes betöltésével Boross Béla társszerkesztőt bizta meg. Fölkérjük lapunk munkatársait, hogy a Magyar Tanítóba szánt közleményeiket az ő címére (Dol.-Saliby—Alsószeli, via Galánta) küldjék.

Értesítés. *A tanácsadót illető mindennemű megkeresést a központi elnök címére kell küldeni.*

Nyílt levél dr. Dérer Miniszter Úrhoz!

Midőn kisednevelési rovatunkat megnyitjuk, hogy annak közérdekű problémáit megtárgyalhassuk, legelőször is legmélyebb tisztelettel és teljes bizalommal fordulunk a Miniszter úrhoz, mint legfelsőbb hatóságunkhoz azon kérelemmel, hallgassa meg sérelmeinket és orvosolja azt. Egy rövid, néhány soros rendelettel meg lehetne szüntetni a kiseddévás terén újabb időben lábrakapott sok-sok visszaélési és szabálytalanságot, különben a mi demokratikus köztársaságunkban teljesen visszafejlődik a kisednevelés.

Nagyon hátrányos, hogy a csehszlovák állam fennállásának még 14. évében sem adott ki új kiseddévási törvényt, hanem a 40 év előtti régi magyar törvények az irányadók. Sajnos, ezen törvények csak akkor vannak érvényben, ha azokat ellenünk lehet fordítani. Ellenünk fordítják a 40 éves törvény elavult paragrafusait, ha a nem állami óvónők fizetés és nyugdíjügyeiről van szó, de ha annak rendelkezései előnyünkre vagy a kisednevelés javára szolgálnak, rögtön hatályon kívül helyeztetnek.

Pl. az 1891. évi XV. tc.-hez kiadott 4. miniszteri utasítás tartalmazza a rendelkezéseket a polgári községek számára a kiseddévódák felállítása és felszerelésére vonatkozólag, sőt a mellékleten a kiseddévódák épületének tervrajzát is közli. Ezen tervrajz már 40 év előtt kötelezővé tette, legalább 3 helyiség, úgymint játszóterem, munkaterem, előszoba és a szükséges mellékhelyiségek építését. Ha már 40 év előtt szükség volt ezen termekre, úgy jelenleg, mikor a kultúrigények 4 évtized alatt csak fokozódiak, valóban nem nélkülözhetjük azokat. És mégis lépten-nyomon mit tapasztalunk? A szűk látókörű helyi

potentátok, kik annyit értenek a kisedneveléshez, mint a hajdú a harangöntéshez, minduntalan merényletet intéznek óvodánk ellen és mindenfelé más célra, egyszer irodának, máskor csendőrségnek, majd torna-egyesületeknek, az iskolák osztályainak szaporításával iskolateremnek óhajtják igénybe venni az óvodák játszótermeit. *Ez a mi első legnagyobb sérelmünk,* melyre Miniszter úrnak, mint legfelsőbb hatóságunknak becses figyelmét felhívni óhajtottuk.

Az óvodák vagy anyaiskolák szociálpedagógiai kulturintézetek, a kisednevelés pedig egy speciális pedagógia, mely a magasabb kultúrintézményeknek az alapja. Engedelmet kérek, de a népműveltséget úgy nem lehet fejleszteni, ha az egyik kultúrintézményt a másikkal agyonverik.

Már az 1891. évi kiseddóvási törvény a szegény elhagyott gyermeket kiemelte az utca porából és a kiseddóvodák által értelmes, művelt gyermekké nevelte. A jómódú gyermeknek van gyermekszobája, hol a művelt édes anya vagy nevelőnő felügyelete alatt vidáman, kedve szerint játszhatik. A szegény vagy műveletlen szülők gyermekeinek az óvoda pótolja a jó gyermekszobát és az óvónő a művelt édesanyát, ki ölbe véve tudnivágyó gyermekét s leszállva annak lelkivilágába, türelemmel, szeretettel a legegyszerűbb módon elégti ki annak tudásvágyát. Arra még nem hallottunk példát, hogy az édesanya nevelői munkáját valaki lenézte volna, ellenkezőleg glóriával övezik az anya homlokát. És mi kisednevelők, kik 80—90, sőt olykor 100 gyermeknek is pótoljuk az édesanyát, mennyi lekicsinyléssel találkozunk, sőt gyakran tudatlanságból, olykor rosszindulatból még az által is megnehezítik munkánkat, hogy ennyi gyermeket egy terembe akarnak összezsúfolni. Az ilyen eljárás, úgy pedagógiai, mint egészségi szempontból valóságos bűnügyi kihágás. A kisednevelő intézetekbe 3—6 éves korú gyermekek járnak s ezeknek szellemi fejlettsége között oly óriási különbség van, hogy azokat csak 2 csoportra osztva lehet helyesen foglalkoztatni. A kisebbek a dajka felügyelete alatt a játszóteremben játszanak, a nagyobbak a foglalkozóteremben az óvónővel besz. ért. gyakorlat, rajz, agyag- és más munkaszerő foglalkozásokkal foglalkoznak. Vagy hogy képzelik el azok a tájékozatlan urak, kik a játszótermünket minduntalan el akarják rekvirálni, 80—90 apró gyermeknek egy csapatban való fegyelmezését? Talán bizony egy hosszú,

csipős vesszői suhogtatva járunk közöttük, csendet parancsolva?

Mert ahol ilyen kényszerhelyzetet teremtenek, ott csak pásztorzkodni lehet, de a céltudatos nevelői munka szóba sem jöhet. Rend, tisztaság, jó levegő örökre száműzetnek, hiszen szellőztetni sem lehet, mert dermedtő hidegben nem vezethetjük a szabadba a kicsinyeket. Hiszen azért tette kötelezővé már az 1891. évi törvény a tágas, szellős termek építését, hogy a szegény gyermeket a zsúfolt tömeglakások hátrányaitól megmentse s a testi és lelki veszélyektől megoltalmazza.

Mi bizunk a Miniszter Úr bölcs belátásában és reméljük, hogy meghallgatva jogos és méltányos kérésünket, hamarosan segítségünkre siet egy rövid, néhány soros rendelettel, mely kötelezővé teszi közvellen felettes hatóságainknak úgy az 1891. évi 15. tc.-nek, mint az 1913. évi XI. törvénycikkeknek respektálását és szigorú betartását mindaddig, míg a csehszlovák állam törvényhozása új kiseddóvási törvény létrehozása által a fentieket hatályon kívül helyezi.

Miniszter Úr! vannak nekünk még égetően fájó sebeink is, melyekről most nem szóltunk, de ezen első sérelmünk orvoslása nem kíván anyagi áldozatot, csupán jóindulatot.

Jašov, 1931. december 15-én.

A Sz. Á. M. T. E. óvónői szakosztálya nevében

Starkbauer Margit

községi óvónő

Közgyűlés. A v. Nyitra megyei Ált. Magyar Tanító-egyesület 1931 november 19-én Nové-Zámkyban, a r. k. fiúiskolában közgyűlést tartott, melyen megjelent közel 50 tag s mint vendég Točík Károly úr, a nové-zámky-i I. sz. tankerület állami tanfelügyelője, kit Dinnyés Károly elnök szeretettel köszöntött, kiemelve a tanítósággal szemben mindenkor megnyilvánuló együttérzését, kérve őt, hogy a jövőben is tartsa meg velünk szemben eddig is tapasztalt jóindulatát és körültekintő eljárását.

Elnök üdvözölve a megjelent karlársakat, a közeli kassai kp. gyűlésre való tekintettel igen fontosnak jelenti ki a mai közgyűlés határozatát a megyei egyesületek jövő sorsát illetőleg. Megyei egyesületünk 1928 óta stagnált, mely állapot visszásságát Nemcsik Béla, a megyei egyesület titkára „A megyei egyesületek reorganizációja” c. előadásában eklatáns módon bizonyította.

A közgyűlés határozatilag kimondja, (e tárgyban már 2. gyűlés) hogy: kívánja a megyei egyesület változatlan

fenntartását és utasítja az elnököt, hogy ezen határozatot terjessze a kassai központi gyűlés elé.

Willand János indítványára a közgyűlés a fenti határozatot kiegészítendő, kívánja, hogy megyei egyesületünknek a központi gyűlésre utazó kiküldöttei lépjenek határozott állásfoglalással a Központ elé: *a központ utasítsa a megyéket, (tanítómegyéket) hogy újból szervezkedjenek meg, illetve újból vegyék fel az abbahagyott működést.* (A központi gyűlés erre vonatkozólag megfelelő határozatot hozott. *Szerk.*)

A legközelebbi közgyűlésre előadás tartását vállalták: Kemény Rezső „Az egyhuzamban való tanításról”, Bencsik Jenő „A globális módszerről”.

A pénztárvizsgálatra kiküldött bizottság a pénztárt rendben találta. Indítványára a közgyűlés a pénztárnoknak a felmentvényt megadta. Állapot 1928 óta. Bevételek: 20255-95 Kč. Kiadások: 11507.55 Kč. Maradvány: 8748-40 Kč., betétkönyvek szerint elhelyezve.

Elnök jeleníti, hogy a megyei egyesület reorganizációjának sikere után szükségessé válik a tisztújítás. A kgy. a jelölő és szavazatszedő bizottságba Virsik János, Garamvölgyi Vince, Tury Sándor, Tóth Gábor és Brónyik Géza kartársakat választja. A jelölés eredménye a Magyar Tanító f. é. dec. 1-i számában lesz közzétéve. (E beszámoló elkészve érkezett. *Szerk.*)

Elnök ezután köszönetet mond a kitüntetett bizalomért a kgy. összes tagjainak úgy a maga, mint tisztársai nevében. A maga részéről külön köszönetét fejezi ki a megyei egyesület titkáranak és pénztárnokának, kik mindig a legodaadóbb munkájukkal tüntek ki. Összetartást és erőt kívánva a további munkához, a gyűlést bezárja. Nové Zámky, 1931. XI. 19.

Tury Sándor, jegyző.

A királyhelmei járáskör tanítóságának!

Kedves Barátom!

A testvéri szív melegével köszönjük úgy Neked, mint ottani Kartársainknak, hogy nekünk kedves körötökben feledhetetlen napot szereztetek szíves jószágokkal.

Nehéz volt elszakadni Töletek! Édes melegség szállja meg szívünket, ha kedves körötökre gondolunk!

Azzal biztatjuk magunkat, hogy rásegít még az Isten a viszontlátás örömére. Add át meleg köszöntésünket ottani Testvéreinknek! Téged nagy szeretettel ölel. *Kovács Alajos.*

A gondok és munkák küszöbét újból átlépve, ránk gondolva ezeket üzenik Önök, a dalosok nekünk! A kedves köszöntést tudomásul véve, keblünkbe zárva, szeretett Elnökünk, Alajos bátyánk óhajtott közvetítésével azt üzenjük mi Nekik magyaros egyszerűséggel: Szívesen! Nincs mit köszönni, hiszen amit tetünk, az oly természetes, a szeretet, mit nyújthattunk, oly önként adódó, vágyakozó volt. Bizunk mi is a viszontlátásban! Mindnyájatoknak testvéri meleg kézszorításunk küldjük

Négyesy János.

Adományozás. A kassai állami iskola tanítótestülete Németh János áll. tan. édesatyja elhalálozása alkalmából koszorúmegváltás címen 110 koronát küldött a Magyar Tanítók Háza alapja javára, melyet köszönetünk kifejezése mellett nyugtatunk.

Szemelvények

**országos énekkarunk novemberi hangversenyeinek
hírlapi beszámolóiból.**

A Magyar Tanító múlt évi utolsó számában ismertettük országos énekkarunk novemberi hangverseny-körútjának lefolyását, de inkább az események kronológikus sorrendjének megőrzésére szoritkoztunk. Pótlólag közöljük egyes szlovenszki és kárpátaljai lapok beszámolóinak némely részeit, melyek hangversenyeink művészi értékét és sikerét domborítják ki. Az újságíró-kritikusok objektivitása — úgy véljük — még igazibb és ragyogóbb megvilágításba helyezi énekkarunk teljesítményeit.

A „Kassai Újság” 1931. november 24.-i száma „Magyar dalos ünnepi est a Schalkházban” című bő beszámolójában — többek közt — ezt írja: „A régi magyar népdalköltészet pazarul illatozó virágaiból szedve egy egész csokorra való hozott magával negyven dalos magyar szív, melynek nyomán felfrissült lelkünk, szivünkéből az öröm könnyeit fakasztva, feleledt. A szlovenszki általános magyar tanítóegyesület országos énekkara szerezte nekünk szép teljesítményével ezt a felejthetetlen magyar népdal-estélyt. Az énekkar 40 férfidalosból áll, karnagyuk Heckmann István, ismert kitünő dirigens, nagy intelligenciájú

muzsikus, aki mindenkor pompásan uralja a helyzetet dalosai fölött. Az énekkar az előadott darabokban pompásan érzékeltette a művek szépségeit és szívet-lelket gyönyörködtetően adta vissza azok lelkét. A közönség határtalan lelkesedéssel köszöntötte a dalosokat, szünni nem akaró ovációk ismétlődtek meg minden egyes elhangzott szám után. Ez a végnélküli ováció a magyar népdalegyvelegeknél csak fokozódott, úgyhogy a dalosok egyet-mást ismételni voltak kénytelenek. Az elhangzott sok szép közül nem is tudjuk, mit emeljünk ki. Finomságával legmegkapóbb volt talán a Szerenád, melyben a szótót Ocsovay Imre énekelt szépen. Impozánsan hatott a Dalünnepen és a Dal a dalról lendületes interpretációjával. De a legteljesebb mértékben szívünkhöz lérköztek Honvéd sirja, Vigasz a dalban, Dal a magyar dalról számaikkal is."

A „Prágai Magyar Hirlap” november 24.-i száma a kassai hangversenyéről számol be. A részletes tudósításból a következőket idézzük: „A hangverseny műsorán eredeti magyar népdalok mellett mūdalogok és versenykarok szerepeltek, melyek a dalárda előadásában egytől-egyig frenetikus hatást váltottak ki... s nehéz volna eldönteni, hogy melyik számnak volt nagyobb sikere... Az összes számokat Heckmann István, a lévai dalárda karnagya dirigálta és a legfinomabb pianissimóktól kezdve a legerősebb krescsendőig precízen hozott ki minden szint a különféle hangulatú mű- és népdalokból. Ugyancsak az ő érdeméül kell betudnunk az énekkar hozzáértő, összefogó, pontos betapítását. Ritka, ünnepi est volt a magyar tanítók hangversenye, melynek szinte a paroxizmusig emelkedett hatását még a mai nehéz napok sem fogják elmosni a kassai magyarság lelkéből.”

A lap november 26.-i száma a pdk.-rusi hangversenyekről hoz tudósítást, melyből az alábbiakat ragadjuk ki: „A kiválóan képzett dalosokat Beregszász közönsége kitüntető szívélyességgel fogadta és bő tapssal honorálta a művészi teljesítményeket, s melegen ünnepelte a szlovenszkói magyar tanítótársadalom e kiváló reprezentánsait...” Majd az ungvári hangversenyéről: „Volt valami fölemelő érzés abban, mikor az „ukrán nemzeti ház” óriási dísztermét majdnem három órára a hagyományos magyar népdal akkordjai töltötték meg. A közönség nyilván átérezte az este jelentőségét és ahhoz illő lelki hangulattal élvezte az énekkar művészi teljesítményét... A közönség mély

lelki örömmel élvezte a nagy szaktudással összeválogatott és elsőrendű hanganyaggal rendelkező énekkar dalszámaát s elismerésének viharos tapsokban adott kedves kifejezést. Különösen feltűnt a kar bariton és basszus hanganyaga, mely csiszoltságával és fegyelmzetttségével nagyban hozzájárult a szép művészi sikerhez . . . A karnagy ezúttal, mint szerző is előnyösen mutatkozott be, mivel a kar több szerzeményét kivételes hatással adta elő. A szóló-énekeseknek is megérdemelt sikerben volt részük a közönség részéről, mely a legszebb lelki élménnyel gazdagabban hagyta el a hangversenytermet, a magyar dal újabb hódító útjának színterét."

A Beregszászban megjelenő „*Kárpáti Magyar Gazda*" c. hetilap terjedelmes cikkben ismerteti az ottani hangversenyt. „A hatalmas terem — írja a lap tudósítója, — ezideig még soha annyi embert nem fogadott be falai közé . . . Megmutatta Beregszász és vidéke, hogy igenis, ezen rég várt napot a magyar dal valóságos ünnepévé avatta. A közönség tömkelegében ott láttuk városunk színe-javát. A kultúra eme szentestéjén, a megbocsájtó béke jegyében, vallásra és nemzetségre való tekintet nélkül ünnepelt a dal művészetének a katonaság, élén a parancsnok a tisztikarral, az összes állami, városi, járási hivatalok vezetői, egyesületek, társulatok delegáltjai, a munkácsi, szöllősi, beregi, derceni és a helybeli énekkarok dalostestvérei . . . Az énekkar az előadott darabokban pompásan érzékeltette a művek szépségeit és szívet-lelket gyönyörködtetően töltötte el a közönséget. A határtalan lelkesedés óriási tapsviharban tört elő a lelkek mélyéből. A remekül összeállított és művésziesen előadott énekszámok valamennyije a közönséget valósággal elragadta . . ."

A „*Beregi Ujság*“ november 26.-i száma, és az Ungváron megjelenő „*Néplap*“ december 3.-i száma valamint a Podkarpatszkaruszi Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja, a „*Magyar Iskola*“ decemberi számában szintén az énekkar beregszászi szereplését méltatja: „A mi városunk lakossága a közelmúltban eléggé kivette részét a dalárdák hangversenyéből. Járt itt a cseh, a morva, a ruszin tanítók dalárdája, s legutóbb a doni kozákok szerepeltek s mindenik nagyszerű művészi teljesítményt produkált, tökéletes élvezetet nyújtott . . . A magyar tanítók dalárdája nemcsak egyenrangúnak bizonyult az említett kitűnő művészi teljesítményű dalárdákkal, hanem a nyelv, a megértés, az érzés zenéjével hatásában még felül is múlta

azokat . . . Amit ez a dalárda produkált, az minden várakozást felülmúlt. Igaz, a kar minden tagja külön-külön is egy-egy művésze az éneknek, a dalosok fele maga is énekkar-vezető, a kar-nagyuk, Heckmann István pedig jónevű zeneszerző, aki sok kedves népdalt zenésített meg, kitünő a szólistájuk s a basszus az ő hangjának nagy mélységével és tisztaságával oly harmonikus szépséget produkált, ami valóban rendkívüli . . . Hátha még azt is tudjuk, hogy mily fáradságos, hosszú utat tettek és csupán csak azért, hogy a dal, a magyar dal szépségét megcsillogtassák: meg kell előttük hajtunk az elismerés lobogóját s bucsuzóul azt mondjuk: a viszontlátásra! . . ."

Az Ungváron megjelenő „*Kárpáti Magyar Hírlap*“ az énekkar ungvári hangversenyéről irt szép cikket nov. 25.-i számában „A magyar dal ünnepe Ungvárott“ cím alatt. A cikk leírja az ünnepélyes fogadtatást, az esti hangverseny menetét s magáról a dalárdáról megállapítja, hogy „úgy a kar szerencsés összeválogatása, mint a karvezetés igazolja, hogy a magyar dal hivatott művelői méltóak a legteljesebb elismerésre. Különösen II. basszus érvényesült kiválóan. A közönség minden dal után hálásan tapsolt a szereplőknek s azzal a nagy megelégedéssel és benső lelki örömmel távozott a hangversenyről, melyet a dalosok kiváló művészi teljesítményükkel méltán keltettek a hallgatóságban.“

A Kassán megjelenő „*Slovenský Východ*“ nov. 24.-i száma azt írja énekkarunkról, hogy „mint öntudatos testület mutatkozott be, mely előtt szép jövő áll. Már most, rövid fennállása után is nagyon szép eredményeket mutatott föl . . . A népdalokat a legnagyobb precizitással adta elő, jó dinamikai és intonációs készséggel . . . Hanganyaga egészséges, különösen a II. basszus elsorangú . . . A tanító és zeneszerző Heckmann Istvánban tehetséges, rátermett és temperamentumos dirigense van a karnak, aki a karral együtt érez és az egyes darabokat tökéletesen uralja.“ A továbbiakban példaképpül állítja a magyar tanítóságot a szlovák kartársak elé:

„A városi közművelődési egyesület félt a SSSU. hangversenyét megrendezni, mert ez a vállalkozás mindig deficittel végződött. És ime, a magyar tanítók énekkara a saját rezsijében, maga rendezte meg hangversenyét . . . Miért nem féltek a rizikótól? Azért, mert meg voltak győződve, hogy a magyar tanítóság tudni fogja a kötelességét . . .“

IRODALOM.

Hordár!

Országhatár. Vám. Cseh finánc. Magyar csendőr. Barbár raport vár az utasokra. Motozás. Gyanú! A földön mindenütt!
Megszégyenülve távozunk, de gögösen kiáltva: Hordár!
S ő ugrik mint az inasunk és terheinket fölveszi.

Ujhely. Több éve ugyanaz szalad hozzám, ha hallja hangom.
Hordár: egy Szám. Két lába van. Két karja van, erős, inas, hogy mások kincsét, szennyesét hordozza. Nem töpregve rangon, válláson. Cseh, zsidó, magyar kiált: fut. Hordár. Semmi más.

Igy láttam eddig. S máma jön, pirul, fényképem kéri tiszta, szép ember-hangon: ott legyen lakásában mint példakép pályám, küzdő diákkorom! Van két fia, két gimnazista, az egyikből papot nevel, másikból kántortanítót.

Hát ember! Szív-tulajdonos! Éjfélkor törten hazabaktat, a filléreket elteszi, félébren elábrándozik.
Majd! Egyszer: rózsák közt pihen, pipáz a papnak apja. Paplak mögötti kertben méhe lesz és senki „hordárt” nem kiált.

A gyermek nő, nem sejtve bajt, mint fészken a madárfiókák: virágos ágon, kacagó kék ég alatt ring életük,
Homér hősökről énekel szív-hangjegyekből zengve nótát — s az apa és anyamadár tövis közül hord étkeket.

Jönnék, mennek a vonatok: bölcső, tavasz, gyász, nász, koporsó.
A gyermek mondja: „Kenyeret!” (És mintha „hordárt” mondana!)
Kér labdát, cukrot, örömet: s minden apa, mint legutolsó hordár, a hátán cipeli családjá, népe álmait.

Örök átszállás életünk, de az utolsó állomásig
apáink a hordáraink, midőn beszállnak maguk is!
Ó hol van most az én apám, ki podgyászt hordozott rogyásig?
Repülj, csókold meg sóhajom a hordár két fáradt kezét.

MECS LÁSZLÓ.

Kazinczy Ferenc, a pedagógus.

Irta: **Boross Béla.**

A magyar irodalmi világ sorozatos ünnepnapokat szentel nagy és nevezetes halottjának, aki száz év óta pihen a széphalmi sirban. Az ünnepek fenségét és pompáját minden külsőség nélkül, tisztán determinálja a Kazinczy Ferenc emlékezete. Az emlékezés az ünnep minden szépsége és áhítata.

Kit ünnepel az irodalom Kazinczy Ferenc egyéniségében? Glóriás költőt? Halhatatlan alkotó zsenit? Vagy az irodalmi termész-lár: a magyar lélegzatsdagság kincsgyűjtőjét, akinek sziveszikkrajja ellejejtett, porlepte földiánsok temetőjében hamvadoz? . . . Nem. A Kazinczy Ferenc szelleme nagyobb és több ennél: égő szövétnek, mely fényességet áraszt az irodalom impériuma alá tartozó területekre, sötétedő utakra és megvilágítja a homályba vesző irodalmi horizontot. A génius, mely szárnyra kelt az érsemlyéni öreg kúriából, nem benuhatott meg sem a várbörtönök bilincseinek hangos csörgésétől, sem a halál szellőjének csendes fuvallatától, hanem szárnyalásában megizmosodva, százados harcot vív az örök szépség győzelméért fönmaradásáért. Él és küzdelmében segít az életnek. Annak, mely életre érdemes.

Aki Kazinczy Ferenc emlékének méltóképen akar áldozni, annak ismernie kell azt a négy és fél esztendőt, melyet Kazinczy, mint Török Lajos gróf kassai „tanulmányi főigazgató” mellé beosztott tanfelügyelő töltött el 1786 októberétől 1791 áprilisáig. Ezen időszak az, mely általában legismeretlenebb Kazinczy életéből. Későbbi irodalmi és nyelvújítási működése oly erős intenzitású volt, hogy pedagógiai hivatala és hivatása, a XVIII. századvég iskolaügye körül kifejtett tevékenysége csaknem feledésbe merült. Pedig éppen ezen ötödfél esztendő alatt gyűjtögette Kazinczy azokat a pedagógiai talentumokat, melyek öt néhány év múlva egy magasabb fokú szellemi élet: az irodalom pedagógusává avallták.

A Rátio Educationis kultúr-tartalmát az ifjú kassai tanfelügyelő modern eszmékben gazdag lelke szórta szét a tiz vármegyéből álló tankerület népiskoláiba. A nemzet nevelésének vágya és akarata, mely nemes szívének földjében ifjuságától fogva gyökeret eresztett, az iskolai élet légkörében zavartalanul megerősödött és már itt is hasznos és áldásos tettekre vált. Az elgondolás, mely nehéz és felelősségteljes munkakörében vezette,

a népnevelés terén csakhamar szép gyümölcsöket értelt.

Már működése kezdetén fölismeri a népiskolák eredményességének nagy akadályát az iskolák jellegének különbözőségében. S munkásságának főelve és legnagyobb törekvése az, hogy a sokféle elemi iskolát egységesítse az egyetemes kultúra lobogója alatt. „Mily szép és jötevő gondolat az, — írja — hogy a haza polgárai egy iskolában vegyék az első oktatást...” Ime, a mai iskolapolitikai harc 150 év előtti előcsatározása! És Kazinczy törekvése ugyanazokon a bástyákon bukott meg, amelyek azóta és mai nap is rendületlenül állanak az egyre fejlődő pedagógia kívánalmainak az útjában! Egyet-kettőt sikerült ledöntenie, de csak „forradalmári” és „világpolgári” gyanúsítások árán...

Mesteri kézzel nyúlt az iskolák belső életébe is. Erről „Hivatalba bevezető Beszéd” című pedagógiai elmélkedése tanúskodik, melyet a hozzá rendelt segédtanfelügyelőkhöz intézett. Meglepő jártasságot árul el a tanítás általános és részletes módszereinek tekintetében. Útmutatásait, tanácsait pszichológiai elvekkel és szabályokkal indokolja, s a hivatalának alárendelt tanítóságot meggyőzi pedagógiai álláspontja helyességéről.

Az avult mechanikus és úgyszólván tisztán az emlékezel fejlesztését szolgáló tanítási eljárásnak kötelességévé teszi az értelem és az ítélőképesség csiszolását, hogy az ember ne másokat utánozó géppé merevedjék, hanem gondolkodásban és cselekvésben önállóságra és függetlenségre tegyen szert. És vajjon vesztett-e valamit ez a nevelési szabály értékéből és aktualitásából?...

A felvilágosodás eszméi akkoriban szállingóznak be hozzánk nyugat felől, s korral haladó iskolafelügyelő az iskolák kapuit is megnyitja előttük, amennyiben a pedagógia vezérelveivel összeegyeztethetők. A reális tantárgyak oktatását fokozott mértékben kívánja, de nagy jelentőséget tulajdonít a nyelvtanulásnak is, különösen a német nyelv ismeretét tartja szükségesnek, mert szerinte ez a nyelv az európai kultúra elsajátításának eszköze a magyar ember számára. Ezen a ponton Kazinczy pedagógiai nézete irodalmi szempontjaival is találkozunk.

Kazinczy másfél évszázaddal ezelőtt ki tudta választani az ismeretek keletkeztetésének legcélravezetőbb módját az akkoriban divatos módszerek közül, s megállapította, hogy a „katekizáló” (kérdve-kifejtő) eljárás az, amely a népiskolai oktatás fókán a legtöbb sikerrel alkalmazható. A tanító egyéniségétől az iskolában természetességgel, a gyermeki érzelm- és értelemvilághoz leeresz-

kedni tudó bánásmódot vár. Modern és tetőtől-talpig pedagógushoz méltóan azt nevezi igazi tanítónak, aki nem száraz és érdektelen eszközökkel, de a szíve szavával közeledik és férközik a gyermek lelkéhez, aki a gyermekében nem előírás szerint formálendő élettelen ember-anyagot, hanem a jobb jövő magvait érlelő, dúsigéretű termő talajt, élő reménységet lát. Reménységét a hazának és ezen túl az egész emberi nemzetnek.

Kazinczy négy és fél év alatt kerületében 120 új iskolát létesített, melyekben a növekvő új nemzedék már az eszméinek termékenyítő permetegét szívta föl . . . Így nevelt közvetve későbbi fordításainak hálás és megértő olvasóközönséget és nyelvészeti újításainak tisztalátású pártfogókat, követőket.

Az iskolai étellel való szoros összeköttetése II. József halála után, hivatalától való fölmentése következtében megszakadt, de — amint az a lélek szerint való pedagógusoknál természetes — szeretete a nevelés nagy ügye iránt sohasem csökkent, sőt irodalmi kapcsolatai és agitatori munkássága révén újabb, szélesebb medrű lehetőségekbe folyt. Kazinczy pedagógus maradt, sőt nagyobb pedagógus, lett műfordításaiban, leveleiben és nagyszabású filológiai akciójában.

Valami szokatlan, addig ismeretlen, vagy legalább is nem tudatosított pedagógiai jogot ruház az íróra, amikor a nyelv pallérozását, csinosítását egyenesen a szépiró kötelességévé teszi minden megszorítás nélkül. Ezt írja: „Az esztétikus írónak nem azt kell kérdeni, szólott-e így már egy más? — hanem ezt: lehet-e nekem így szólanom, hogy szólásom elegáns, energikus és jó zengésű legyen . . .” Szinte fölshólyítja a kor íróit, hogy tollukat ecsetté változtassák az irodalmi képek domináns színének: a szépségnek hű megfestése végett. Írók, kik a XIX. század időszakereinek elindítói vagytok, a haladó kor haladó eszméit, azoknak megfelelő diszes köntösben mutassátok be a magyar közvéleménynek. Az új tartalmat új formában nyujtsátok át . . .

Önkénytelenül is mai irodalmunk zsúfolt és különleges plasztikai hatásra törő nyelvezetére kell gondolnunk. Ugyanazok, akik Kazinczy stílusreformáló kezdeményezését ma megértik és érte (sőt csakis érte) a mesternek elévülhetetlen érdemet tulajdonítanak: a mai írók írásaiban még az újszerű szófűzéseket is kárhoztatják. . . Ennek a magyarázatát talán a minden újítástól irtó konzervatív irodalmi felfogásban kell keresni? Korántsem. Mélyebb oka van ennek a kétféle véleménynek. Kazinczy ide-

jében telítve volt az emberi lélekvilág a szociális és irodalmi átalakulás gondolataival, s csak finomabb kifejezési eszközre volt szükség ezeknek közkinccsé tételére és terjesztésére, ellenben napjainkban tökéletes irodalmi nyelv áll íróink rendelkezésére, csak a kor szegény nemes és lenkült eszmékben, melyek utóbb igazolhatnának a modern frazeológiában egy újítási folyamatot. . . Visszatetsző tehát, ha a mai irodalom mély bensőség hiányában irodalmi hatásra a külsőségek erőltetett megváltoztatásával próbálkoznak.

De Kazinczy a jó pedagógus biztonságával tudta, mit csinál. Ő bizott az írókban, föltételezte, hogy nem élnek vissza a nyelv-művelés „poetica litentiájával,” s bátran vallotta: „Az író ura a nyelvnek . . . barátja, nem ellensége, művelője, nem pusztítója, nem rontója, de építője.” S hogy bizalmát nem fővényre építette, maga a nyelv bizonyítja, mely frissen és győzedelmesen került ki az élénk szellemi csatából. Hol van ez a bizalom ma, amikor egyes íróktól *félteni* kell a nyelvet, annak törvényeit és eredeti szépségét? . . . Van-e ma olyan hatalmú vezére és pedagógusa az irodalomnak, aki nyugodt lélekkel merné csak ajánlani is az írónak a nyelv megújítását, ha az történetesen szükségét érezné. . . ? Ha voltak is a nyelvújításnak túlkapásai, ferde kinövései, az mind a cél érdekében, jóhiszeműen, a nyelv túlzott szeretése miatt történt. Akkor nem is kellett arra gondolni, hogy a nyelvnek egyáltalában „ellenségei” is lehetnek. Bizony, manapság talán elsősorban is erre kellene gondolni . . .

Igaz, hogy már abban az időben is divat volt valamely kezdeményezés, valamely reform-mozgalom háttéréül titokzatos célokat, politikai rémképeket sejteni, hogy az egyenes törekvés a világos jószándék sötét gyanuba keveredjék. Ezt a gyanut Kazinczy sem kerülte el. A szabadelvűség és a felvilágosodás eszméjének a nyelvújítás akciójával való párhuzamos irányú terjedése pedig éppenséggel táplálta a gáncsoskodók gyanúját. Mégis, Kazinczy két pedagógus-erénye: a türelem és kitartás meghozta a nemzet érdekében kifejtett önzellen fáradozásának jutalmát. Az irodalomtörténet elismerése pedig méltó elégtétel a szebb írásra tanító mester szellemének.

Kazinczy Ferenc minden kétségen felül álló pedagógusi hivatását levelei által gyakorolta. Ujság, könyv, folyóirat és mindaz, ami manapság a gondolatok és érzelmek publikációját jelenti, akkor még nem állt rendelkezésre. A levél irodalmi mű-

faját választotta, amely sokoldalú és sokrétű munkálkodásának a legjobban megfelelt. Nyilvánosságot teremtett magának, anélkül, hogy nyilvános eszközöket vett volna igénybe. S ha a kötetek hosszú sorát kitevő levelezését tekintjük, szinte ama véleményünket vagyunk hajlandók megkockáztatni, hogy Kazinczy csakis így, a nyilvánosság kizárásával érthette el a nevéhez fűződő nyelvújítás nagy eredményét . . . Vagyis, az elért irodalmi és nyelvészeti sikernek ez volt a legalkalmasabb pedagógiai módszere.

És ha az irodalmi, vagy társadalmi életnek szervező munkára és munkásokra van szüksége, nem a levélforma-e még most is a legeredményesebb érintkezési mód? A sajtó már csak a munkálatok befejezéséről, a kész eredményről számol be. Kazinczy levelei láthatatlan, de erős szálakkal kötötték össze az irodalmi megújulás utolsó évtizedeinek íróit, hogy az irodalomtörténet nyílt büszkeséggel számolhasson be az igazi megújulásról.

Pedagógus voltál, Kazinczy Ferenc. Nemcsak négy és fél éven át, de egész életeden keresztül. És szellemed száz év óta pedagógiai missziót teljesít a magyar irodalomban, melynek a jövőben is nevelője, láthatatlan, de élő levelezője, irányítója, halhatatlan agitátora léssz . . . Ez a tudat Neked csak késői sírvirág, de nekünk örökös megnyugvás . . .

K Ü L Ö N F É L É K .

Munkatársainknak, karfársainknak és lapunk minden olvasójának boldog újévet kívánunk!

A Magyar Tanító szerkesztősége és kiadóhivatala.

Krónika.

Felejthetetlenül lelkünkbe vésődött a kassai hangverseny képe. Az emelvényen 40 dalostestvérünk imponáns csoportja, amint figyelmét egy pontra koncentrálja: Heckmann István lelkesültségtől hevült, de nyugodt arcára. Fülünkbe csengenek a szebbnél-szebb melódiák, a viharzásig fokozódó kreszcendók, a sejtésig halkuló piánák, melyek a zenélő festés intrinctív művészetével szinte látási képzeteket, zúgó tengert, elhagyott csatateret, nyárelői holdvilágos éjszakát varázsoltak a közönség lelkébe. Látjuk a nagyszámú és hálás közönség szinte paroxizmusig fokozódó lelkes tüntetését, mellyel a regősök a késő utódait ünnepelte.

A napilapok tudósítói a hangversenyről szóló kommunikációk keretében megállapítják, hogy e művészi siker a 40 tanítótestvér akadályt és fáradságot nem ismerő lelkesedésének, képességeinek, szorgalmának bámolatossá gyümölcse, melyet még tükéletesebbé tett, megkoronázott egy invenciózus művész: Heckmann István vezetése. De e csodálatraméltó teljesítmény eredőinek felsorolásánál a krónikások egy nagyon fontos tényezőről feledkeznek meg: a karfegyelemről.

A vezénylőpálca mozdul, a kottatartó kezek felemelkednek, a melódia csendül, a kar egy test, minden tagja egyenlő rangú közlegény, nincs önálló vállalkozás, nincs önös experimentum, a kar énekel és sem Péter, sem Pál. Mi, akik szintén fáradozunk a karvezetés nehéz munkájával, hányszor látjuk minden munkánkat megbíúsulva a karfegyelem hiánya miatt. Pedig a tanítódalosok karfegyelme nemcsak a dobogón érvényes, de a hangversenykúrút ideje alatt, azon túl is terjed. sőt belenyúl a dalos magánéletébe is.

Egy eset ennek bizonyítására. Egy 20 éve nem látott öreg cimborámmal találkoztam a dalosok között. Együltt is ebédoltunk. Előd kezdettől az italosfiú kérdéseire, barátom egy gyöngye fröccsöt, én egy pohár sört rendeltem, mire az öreg Gambrius a törpe epigonja kijelentette, hogy azzal nem szolgálhat, mert megtiltotta a karnagy úr. Hosszas magyarázatok után is (majdnem eklívió kellett bizonyítanom, hogy nem vagyok dalos) csak kételkedő félmosollyal hozta el a kívánt italt.

A hangversenyen hallottaknak és tapasztaltaknak ez a kis epizód legyen mintegy kiegészítő magyarázója. Ez megértoti még a kételkedőkkel is, hogy a lelkesedésen, szorgalmon és képességeken kívül a szeretetteljes, de szigorú karfegyelem az, mely énekarunk további diadalmas előadásait garantálja.

A múlt évi aratás katasztrófális természetű eredményei s egyéb gazdasági és külpolitikai okok az általános pauperizálódás felé sodorják a társadalom széles rétegeit. E katasztrófával fenyegető folyamat a téli napok folyásával, a tavaszi beköszöntével nem hogy enyhülni, sőt szélesbedni fog, inséggel, éhezéssel fenyegetve még azokat is, kik a nélkülözést eddig nem is ismerték. A múlt nyáron termelt, vagy nehéz munkával szerzett élelmi készletek fogytával a bibliai paizsos férfi mind több és több ház ajtaján kopogtat. Ez általános nyomor jeleit látjuk az iskolában is. Míg az elmúlt teleken csak a hiányos, vagy hivány öltözött gyermekeket kellett a jótékony intézmények segítő felügyelmébe ajánlani, éhezni gyermek legfeljebb város helyen akadt, addig ma a falusi iskolákban szokásos piroszóság gyermekcsereg helyett is gyakran találunk vérezegény, sápadt, beesett szemű emberplántákat, akik álmos, érdektelen, révedező tekintetükkel a falusi ember középkori lakásvizonyai és családi higiénijá mellett a rossz tápláltság szomorú bizonyítékai. Ez általános nyomor enyhítésére — ha nem is mindent — de sokat megtesz a társadalom, nemesszívű magánosok, a különböző egyesületek, ezek élén a Vöröskereszt és a Gyermekgondozó, de ezek segítsége bizony csak csöppnyi a nyomorúság tengeréhez képest. Meg kell jegyeznünk, hogy e nemesszívű egyesek és intézmények segítsége is inkább a hangosan siránkozó, kellőleg megszervezett városi rászorulóknak inségen nyújt, a falusi nélkülözők szemérmes serege, a maga elesettségében azt sem tudja, hol kell kopogtatnia? Igaz különben az is, hogy a falusi emberek tehetőségeit emberbaráti célok szolgálatára beszervezni alig is lehet. Ha nagy fáradsággal sikerül mégis egy szerény helyi gyermekpatronát összehozni, a tagok a csekélyke tagdíj ellenében jogot formálnak annak eldöntésére, hogy a rendelkezésre álló segítőeszközökből kik kapjanak. Ez részben helyes is volna, de — sajnos — az elbírálás motívumai között első helyen ilyenek állnak: az apja iszákos, ő az oka a gyermek nyomorának; az anyjának van talán egy tisztességes nagykendője; apja valamikor első gazda volt a faluban stb. Pedig a segítségnyújtásnál az irányító egyedül csak az lehet, hogy a gyermek rongyos és éhes. Hogy hogyan jutott ilyen nyomorúságba, annak kutatására sem egyesek,

sem intézmények nem jözsntak, már annál is kevésbbé, mivel a szemérmes szegények, kik panaszokkal sekinnek sem alkalmatlankodnak, a dolyfdsen itélkező helyi nagyságok rostáján mind kibullanának. Pedig a valóban segélyre szorulóknak óp o tisztes csoportban találhatók fel. Ha tehát a jótékony lelkek és intézmények tényleg a megfelelő helyen akarnak a nyomoron enyhíteni, és sokat kórdozzék azt a rászorulóktól, ki az apja, milyen nemzetség, vagy felekezeti, no küldözzék őket adataik igazolására hivatalból hivatalhoz, hanem segítsenek azonnal, minden anketózás nélkül. Bis dat, qui cito dat! sz. gy.

Halálozás. Lapzárta után vettük a szomorú hírt, hogy *Podi Gyula* rimasombati kartársunk, a neves író és lapunk munkatársa, élete 80. esztendejében, karácsony első napján elhunyt. Elköltözött kartársunk életpályájának méltóságára legközelebb visszatérünk.

A honismereti múzeum föld- és ásványtani szakosztályának kérése.

Évekkel ezelőtt alakult meg (1924-ben) Bratislavában (Ferencok-tare 1.) a honismereti múzeum. Sok buzgó tag szorgódott a múzeum szolgálatába és ma 7 év után már termeket töltönek meg a nagy szorgalommal egybegyűjtött muzeális anyagok, tanui annak, hogy mit alkothat a szorgalom, az ügyezetet és akarat.

A múzeumnak ma még nincsen saját otthona, hol a már meglevő gazdag anyagot a köz szolgálatába állíthatná. Bolátható időn belül azonban megvalósul álunk és oly intézménnyel lesz gazdagabb országunk, melynek hiányát éreznék Addig sem maradhatunk télenül, hanem megfeszített erővel látunk a gyűtéshez. Szivesen látunk mindenkit munkatársaink közt, aki a múzeum felépítésénél tudásával és egyszerűzetével annak gyarapításában segítő kezét nyújt.

Minden, ami a honismeretre vonatkozik, legyen az emberi kéz alkotása, vagy amit gazdag természetünk nyújt, értékkel bír a múzeum részére.

37 évi szolgálat után egészségem késztetett arra, hogy az iskolától búcsút vegyök. Öreg napjaimat és kis tudásomat a honismereti múzeumnak kívánom szentelni. Egyedül képtelen vagyok arra, a sok és sokféle föld- és ásványtani anyagot összegyűjteni, hisz Slovenskó oly gazdag, hogy évek kellönek, míg azt lehetne mondani, hogy talán sikerült nagyjából az anyagot egybebordani.

A honismereti múzeum igazgatóságának nevében azt a kérést intézem Hozzátkok k. Kartársakhoz, legyenek segítségülkükre a föld- és ásványtani gyűjteményünk kiogészítésénél és gyarapításánál.

Ismerem a tanítói sorsot! Ismerem a sok követelményeket. Hát még mit kívánnak tőlünk, kérdezheti egyik másik kartársam!

Nem akarok újabb terheket Rátök róni! Nözetem szerint kéro múuk teljesítése egyrészt szórakoztató, mert eltér a megszokott munkaköröktől, másrészt pedig alkalmat ad az iskolai gyűjtemény megteremtéséhez, vagy gazdagításához. Hogy egy kis ásványgyűjtemény, ha mindjárt csak a helybeli ásványokat tartalmazná is, mit jelent a tanító kezében, nem kell magyaráznom.

Mi tanítók, tanárok vagyunk a nép ama kiválasztottjai, akiknek első kötelességük a hazai rög iránti szeretetet a roánk bizott gyermekek lelkébe átültetni.

Munkátokért anyagi kincseket nem ígérhetek, de készségesen rendelkezésre állunk az iekolai gyűjtemények felállításánál. Moghatározzuk az egyes ismeretlen ásványokat és kővületeket, később időközönként kisebb ásványgyűjteményeket adunk az egyes iekoláknak.

A gyűjtésnél a következők veendőik figyelembe:

Elmállott-ásványok nem haszúálhatók, kivéve ha azon kristályok lennének, avagy az alapkőzetben a kilúgozott kristályok üregel volnának láthatók. Az ásványok nagysága lehetőleg 8-szor 5 cm legyen.

Oly ásványoknál, amelyeken kristályok vannak, a nagyság nem fontos, kérjük eredeti nagyságukban beküldeni. Ha csak lehetséges, kérünk másodpéldányokat is. A lelőhely lehetőleg a legpontosabban feljegyzendő. Község, dűllő neve ismeretlen ásványoknál fontos a lelőhelyet feljegyezni. Az egyes küldemények portóját megtérítjük. Levélben kérjük a küldeményt előre jelezni és a küldeményről jegyzéket adni. P. O. Triasmészű 2 drb.

Minden ásvány külön-külön újságpapírba csomagolandó a lelőhelyet feltűntető cédulával. A kényes kristályok stoarinnal, vagy viaszkkal üntendők le. Egyes kartársakhoz, akik oly helyen lakaak, hol ritkább ásványok fordulnak elő, külön levelet intézünk. Kedves Kartársaim! Segítsotek egy közintézmény felállításánál, amellyel a jelennek és jövőnek tartozunk.

Hiszem, hogy szavam terműtalajra esik.

Hanvai Ede
ny. polg. isk. igazgató.

Szent Erzsébet ünnep Köbűlkűton. A köbűlkűti r. k. el. népiskola tanítói kara nagy erkölcsis s még nagyobb szociális értékű eredményel tartották meg Erzsébet-ünnepélyüket dec 6-án. Az Árpádházi nagy szout csaknem egyedűl álló, legmesszebb terjedő altruizmusának az előadás minden számából való kidomborítása megnyerte a lelkeket, lángra gyűjtotta a sziveket s nem kisebb eredményt értek el, mint azt, amit csak városokban tudnak elérni, hogy a nov. 1 ével megindult tejakciót (naponként 120 gyermeknek meleg tej és zsemlye) a népkonyha felállítása követte, amely ma már mint valóság tetet ütött, ahol naponként 60 keresetképtelen és munkauőküli találja meg ebédjét.

A nagy szent halálának 700 éves évfordulója alkalmából a 15 számból álló gazdag program magában foglalt mindent, ami az ő nemes emberbaráti szeretete, önfeláldozása, lemondásától a csupán felnőttekből álló hallgatóság szászainak figyelmét lebilincselhette. Az ig.-tanítóknak tűnyekre indító ünnep, beszéde, Hetényi Antal a szentről gyűyűrűen megfestett életrajza és szavatai Bűthyné és Hetényiné tanítóknk által rendezett élőképek és szavatok mind alkalmasak voltak arra, hogy ne csak egy felejthetetlen napot teremtsenek a hallgatók lelkében, hanem azok által megkönnyítsék a téllel sokakra szakadó inség elviselését.

Fizetésűsökkentés. Most az egyszer (talán csak egyelőre) nem mirólunk van szó, hanem az állami közigazgatás legmagasabb jűvedelmű tényszűrű. A Véstnik decemberi száma közli az erre vonatkozó tűrvényt, mely szeriut, kezdve az államtűtűl, a kormány és a nemzetgyűlés tagjai, valamint az 54.000 Kc-nál magasabb tűrűszűzetéssel bírű kűztisztviselűk fizetését 4—12%-kal csűkkentűk 1931. január 1-tűl. Ugyanezen tűrvény tartalmazza a karácsony pűtlék kifizetésének mérűvrűl szűlű rendelkezést is. Eszerint mindazok, akiknek ezen segűlyre igényűk van, az illetékes karácsonyi pűtlékkűk csak a 30, 40, illetűleg 50%-át kapjúk.

„Szomorú napok.“ (Sass János versei. Léva, 1931). Egyszerű, simán gördülő versek, egyszerű, őszinte érzések. Szerzőjük „ősi hittel“ imádkozik hounlik a sivár jelenből kivezető köz segítségéért, s bár kesereg, mondván: „Tragikus sorokban magyarnak szülöttem“, ünneke tartalmában is talál vigasztalást: „Koldus szegényen is szeretem e földet“. . . A fakó sorok és rímek közt tiszta és nemes érzések bújkálnak. De vannak megragadó mondatai is: „Szeretek oly tisztán, mint a nap a virágokat“ stb. A füzet ára 10 Ké, s a szerzőnél, Léván kapható.

Az Állami Statisztikai Hivatal jelentései most kiadott 2. száma a legújabb gazdasági adatokat foglalja magában. Beszámol a kivándorlásról, a statisztikai munkákról, árfolyamokról, a fogyasztásról és szükségletekről, a külföldi kereskedelemről, a szállításokról, a pénzforgalomról, a házi iparvállalatokról, a motoros járművekről és a mozgászinbázis számáról. Ezen adatok legnagyobb része 1931. október havára vonatkozik, de vannak köztük november hónapra vonatkozó adatok is. E jelentés, melynek ára 2 Ké, bármely könyvkereskedő útján a Bursik-Kohout cégnél (Praha II Vencel-tér) szerezhető be.

A heti szünnap kérdése. Reformok korszakát éljük, s egyes pedagógiai körökben a heti szünnapnak callörtükről, illetve szerdáról szombatra való áthelyezésén gondolkoznak. Ezt a változtatást különösen nagyobb városokban tartják alkalmasnak, a mindinkább szokássá váló vasárnapi „weekend“-ek szempontjából. . . .

Méhészetünk naptára 1932. Szerkeszti és kiadja Willand János, a „Méhészetünk“ szerkesztője. A naptár tetszetős külsejben, bár — mint a szerkesztő előszava mondja — „nem csillogó fényben, hanem a méhektől tanult egyszerűségben“ jelent meg. A naptári részekben kívül fontos tudnivalókat tartalmaz a méhészet köréből, de találhatók benne egyéb tanulságos és szórakoztató cikkek is. Az izléses naptár Winter Zsigmond Fia könyvnyomdájában, Érsekújvárott készült. Ára 6 korona.

A gyermekek neml felvilágosítása. A szlovenszkói magyar asszonyok és anyák érdekesen fejtegetik lapjukban, a Nagyasszony című folyóiratban a gyermekek neml felvilágosításánk örökké aktuális pedagógiai problémáját. A probléma mindenesetre a legavatottabb pedagógusok: az anyák körében merült fel, s a hozzászólók egyöntetű véleménye az, hogy a gyermeket igenis föl kell világosítani. A fölvilágosítás ideje és módszere változzék, csak a körülmények és a gyermek egyénisége szerint. Abban is megegyeznek egymással az anyák, hogy „úgy a fiúk, mint a leányok korán részesüljenek mély vallásos nevelésben. Vallásos érzésük, erős hitük mindenben a helyes, egyenes úton fogja őket vezérelni.“

Neveléstudomány az üvegben. Így aposztrofálja a párisi Temps M. Roustan francia közoktatásiügyi miniszter körrendeletét, melyben a francia bor fokozottabb propagálását ajánlja, mely szerinte a gazdagság és a boldogulás forrása. A tanítóknak a mérsékelt borivás ajánlásával kell harcolni az alkoholizmus ellen, mert — úgymond a rendelet — aki nem iszik bort, az rászokik a pálinkára és egyéb kábitó mérgekre. A borfogyasztás propagálása tehát az alkoholelleses küzdelem tényezőjévé lesz. A folyóirat ehhez hozzáfűzi, hogy a miniszter úr, úgy látszik, kevesli a 110 liter bort, mely Franciaországnak egy lakosára jut — beleszámítva a gyermekeket is — és arra

sem gondol, hogy Franciaországban több szeszes italt isznak, mint Svédországban, Norvégiában, Dániában és Angolországban együttvéve. De a miniszter úr Hérauld departement szenátora, ahol akóttá vált a bor-krízis, s a választóknak kell valamelyes ellenszolgáltatást is tenni. . .

Szerkesztői üzenetek.

T. I. Ujévi verae késén érkezett. Cikkét a közlendők közé soroztuk. — S. J. Szemelvényei — az Ön által is jelzett okok miatt — nem közölhetők. Ami idősező, jön. — Sz. I. Ismertetéseit a jövő számokban hozzuk. Most már nem tudtuk beszorítani. — O. I. Az egybuzamban való tanítás kérdéséről írt cikked az eredeti fogalmazásban aktualitását veszítette. Esetleg átdolgozás után közölhető volna — B. S. Hasonló ok miatt maradt ki a Te írásod is. A közgyűlés óta ismételtlen is megvitatták a kérdést a napi sajtóban, éppen az általad megvilágított szempontok szerint. — Többeknek. A beküldött cikkekre vonatkozólag szives türelmet kérünk.

Kiadóhivatali üzenetek.

M. F. Bajka, M. B. Košice, L. K. Bratislava, F. J. Blhovec. Címüket kijavítottuk, lapunkat az új címre küldjük. — R. J. Páld. Mi a nyomdát már rég utasítottuk a címszalag kijavítására. Utánajártunk, hogy az átjavítás megtörténjék. — B. L. Asztély. Levelezőlapja szerint intézkedtünk. December 1-én nem jelent meg a lap, dec. 15-én üszevont számunk volt. — Ü. V. Zsigárd. Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk. — Többeknek: 1. December 1-én lapunk nem jelent meg; dec. 15-én üszevont számunk volt, így a reklamáloknak a dec. 1-i számot nem küldhetjük meg. 2. A szavazólapok a január 1-i számhoz mellékelve mennek. 3. 1931. év végén mutatkozó hátralékáról január első napjaiban mindenki névreszóló értesítést kap.

HIRDETÉSEK.

Pályázat. A tallósi községi iskola iskolaszékének elnöksége Tallóson, galántai járás, az ujonnan szervezett hatodik fokozatos tanítói állásra pályázatot hirdet. Ezen első éven ideiglenes viszonyú állás javadalmazása: havi 100 Ké fizetés, évenként 240 Ké lakkbér, 20 Ké kertpótlék a községtől és államsegély. Tanítási nyelv magyar. Szabályszerűen felszerelt kérvények 1932. január 31-ig nyújtandók be. Pályázhatnak kvalifikált férfiak, esetleg nő rómk. kath. tanerők. Az állás azonnal elfoglalandó.

Legkedveltebb ima- és énekeskönyv az

ÉGI HÁRFA

a legújabb ájtatosságok imáival, három miseinával, nagy kilenced, keresztfői, napi áldozási stb. imákkal. 300-nál több énekkel (Jézus sz. Szíve, Jézus Királysága, Szivgárdista, Kongregációs, Szi. Teréz, Szent József és más kiváló alkalmi énekekkel.) Egész vászonkötésben ára 10 Kc. Több példány rendelésénél kedvezmény. Szállítja a szerző:

Heckmann István, Levice-Léva.

Előírás szerinti

**iskolai bútorokat
és taneszközöket**

szállít a

**Tanítói Kiadóvállalat,
Trávnicek O. Žilina.**

M E G J E L E N T !

Soós Károly :

„Jöjjön el a Te országod“

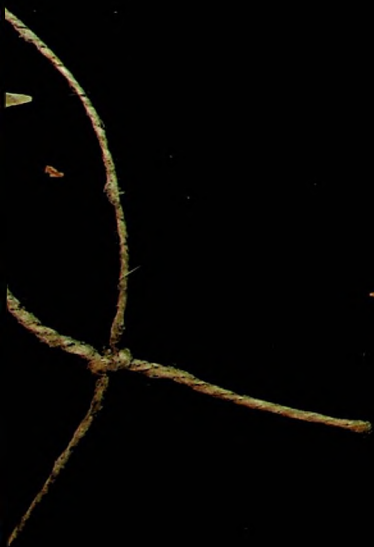
című **egyházi beszédkötete**. E mű Soós Károly legnagyobb munkája, mely egy egész esztendőre szóló **vasárnapi, ünnepi és alkalmi beszédeket tartalmaz**, a mai idők számára készült, lelkészeknek és **preoráns tanítóknak nagy segítségül szolgál**.

59 beszéd 340 oldalon. Tartós, diszes vászonkötés.

A megrendelők 40 Kc kedvezményes áron kapják.

Költséget és fáradságot nem sajnálva törekedtem arra, hogy e nagy munka kiállítása a Szlovenszkói Magyar Református Egyháznak kedves meglepetésül szolgáljon. Megrendelhető:

GONDOS VILMOS könyvnyomda és könyvkiadó-vállalatnál Párkány.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Kc, melyért a tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

Társ szerkesztők:

Gáspár János, Uherezky Géza.

Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Kc.

Hirdetések díjszabás szerint

TARTALOM:

	Oldal:
<i>Boross Béla:</i>	
A szenvedés pedagógiája	33
<i>Laskatos Károly:</i>	
Az emlékezés szárnyain (Iolyt.)	38
<i>Schlosz Lajos:</i>	
Meghalt egy néptanító	44
<i>(H-ő):</i>	
A helyi jövedelmekről	45
<i>Mikuss Elek:</i>	
Kísérletek a tanfilmmel	47
<i>Janics Alajos:</i>	
Mennyiben visz a nyomor a bűnre, a mit tehet a tanító annak elhárítására	53
<i>Egyesületi élet</i>	57
<i>Természettudományi rovat</i>	63
<i>Különlélek</i>	67
<i>Kladóhivatali üzenetek</i>	72
<i>Hirdetések</i>	72

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Saliby, via Oalánta.) — **Kladóhivatal:** Községi elemi iskola Komárno. — **Az egyesület elnöksége:** Kovács Alajos központi elnök, Negyed. — **Titkárság:** Vásárhelyi Károly főtitkár. **Somogyi István** titkár, Komárno. — **Tanácsadó:** Uherezky Géza, Komárno.

A hírlapjegyek használata eng. a birtalvevi posta- és távirda igazg. 3006/III. 21. sz. rendelkezével

A LEGTELJESEBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

reálgymnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Köztársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,
mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondattanát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történelét.

TARTALMAZZA

**A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA
új helyesírás szabályait.**

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára, füzve Kč 53.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 60.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál
Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Kc, melyért a tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

Társszerkesztők:

Gáspár János, Uherezky Géza.

Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Kc. Hirdetések díjszabás szerint.

A szenvedés pedagógiája.

Irta: **Boross Béla.**

Az emberiség a krízisek korát éli. Lassan-lassan odajutunk, hogy nem lesz az emberi élet megnyilvánulásnak olyan mozzanata, amely a válság elől szabadulni tudna. És nem lesz egyetlen ember sem, aki anyagi, vagy szellemi javakkal körül tudná bástyázni magát, hogy védve legyen a válságos világ eseményei s azok hatásai ellen. De ki volna az, aki menekülni tudna a történelem szinpadáról, arról az útról, melyet kinek-kinek az élete kijelölt? „Nincs menekvés!” Részt kell vennie mindenkinek a közös emberi sorsból: ha szenvedés ez a sors, akkor sem lehet megfutamodni...

A tanítóra a szenvedésben nemcsak passzív, de aktív szerepet is ró a hivatása. A tanító, mint ember, érzi az emberi terhek teljes súlyát, de mint pedagógusnak, kötelessége beállni azok sorába, akik ezeket a terheket megkönnyítik, akik legalább egy könnycseppet igyekeznek letörölni síró embertársaik szeméről. A törvény és tudomány által szabályokba és paragrafusokba foglalt nevelésügy mellett ismernie és gyakorolnia kell a szenvedés irratlan pedagógiáját, hogy az emberiséget megmentse a kétségbeeséstől és a pusztulástól!

Az emberi szenvedés enyhítése, a testi és lelki fájdalmak tüzének oltogatása mindig a legnemesebb, legszebb emberi feladat volt. S ennek a legmagasztosabb emberbaráti cselekedetnek gyakorlására a történelem — sajnos — minden korszakában bőven adott alkalmakat. Mert az ember, a bűnnel született s a bűnbe

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számra!**

született ember nem volt képes arra, hogy a jót önmagáért tegye, a szépet önmagáért kövesse s embertársát önmagáért, messze-néző célok és tervek nélkül, tiszta szeretetből szeresse. Az ember, mint tömeg, kitermelte önmagából az eszményi, a kiteljesedett embereket: a prófétákat s ezzel már eleget is vélt tenni a maga földi küldetésének, emberi elhivatásának. Ereje, akarata és elegendő idealizmusa már nem volt arra, hogy prófétáinak higgyen, hogy önlelkét a próféták lelkének magasságának emelje. Gyarlóságokban, tökéletlenségekben éli ki magát.

De az emberi szív alkotója bölcsen gondoskodott arról, hogy a bűn ne ülhesen örök diadalt a világon. A minden teremtmények Ura isteni szikrát gyűjtött az emberben, melyet elföldhet, elboríthat gyűlölet és földi ármánykodás, de végleg soha el nem fojthat, ki nem írthat belőle. A létezés oka és nagy ismeretlenje az árnyék mellé fényt is adott, az éjszakákhoz nappalokat s az emberi szív pitvarába, a gyarlóságok fölé elhelyezte a nemes érzelmek koszorúját. A földet teleszórtá virággal, a szükesztendőkre bő esztendőket sorakoztat és azokat rügyes, igéretes, reményteljes tavaszokkal disziti.

S az emberiségnek pedagógusokat adott: tanítókat, költőket, művészeket, tudósokat, reformátorokat, akik megállítsák a gonosz-ságot győzelmi útjában, akik a bűn és a véték tetemrehívói, a lelki élet szépségeinek hirdetői legyenek. Fáklyásai az életöröm szent lángjának, zászlóvivői a boldogságot, a megismerést keresők hadseregének! . . .

Az emberiség történelmi fejlődésének útján csak az erkölcs és tudomány határkövei jelzik a haladás mértékét. Ami ezen alul volt, az volt az előbbrejutás utonállója. S hogy ma az ember még nem érte el a morális érték ama fokát, amelyet évtizezredek földi létezésének igazolásaképpen már el kellett volna érnie, annak végzetes oka egyedül az, hogy története színpadán a test, az anyag alacsonyabbrendű érdekeinek főbb szerepet juttatott a lélek fölfelé szárnyaló törekvéseivel szemben. Több volt az árnyék, mint a fény, több a sötétség, mint a világosság, több a tövis, mint a virág, több a bánat, mint az öröm.

De örök tragédiája az emberiségnek, hogy csak a romokból tud ujat építeni. Nagy alkotások magva a pusztulás méhében fogan. Az ember durva, szikár lelke-földje csak vér-, vagy könnyeső permetegétől termékenyül meg . . .

Az ókori klasszikus műveltség terebélyes fája a történelem-

előtti idők vadpogány viharaiban edződött soha el nem múló, örökzöld szépségüvé; a középkorvégi reneszánsz a népvándorlás kóbor csatáinak barbarizmusán szökkent gazdagszinű virágzásba; az újkor tudományos életének bámulatos tempójú föllendülése elbukott társadalmi osztályok és dinasztiák, valamint kivénhedt áltudósok holttetemén keresztül történt. S ebben a törtető haladásban nincs megállás. Századunk technikájának szédítő magaslataira a világháború posványából jutottunk. Az emberi ész a maga vívmányait először a gyilkolás tüzeiben próbálta ki s csak azután bocsájtotta a gyűlöletnélküli haladás szolgálatába.

Nagyon hozzá vagyunk növe a földhöz s annak természeti törvényeihez. Örökös napsütést nem tudunk elképzelni. Háboruk zivatarát kívánjuk, hogy a béke derűjét tudatosabban élvezhessük. Mert a békességről is csak relatív fogalmaink vannak. Csak azért örülünk a békének, mert előtte szenvedtük a háborút. De igazi elhivatásunk az abszolút béke megteremtése, a magunk énjének teljes átformálásával. Embernek lenni, önmagam számára csak annyi szeretettel, amennyit felebarátom számára adok!

A béke fogalmának a jó és szép ideákban megújult emberi szív szerinti átértékelésére van szükség. A békesség ne passzió legyen, de elhivatás!

Az ember szive a teremtés pillanatától kezdve munkában van. Mint kagyló a tenger fenekén, ideálok, eszmék és álmok igazgyöngyeit izzadja a szenvedések homokjának ingerlésére. Igazgyöngyöket, melyek művészi alkotások alakjában lépnek át az örökkévalóság küszöbén és váltságát képezik az emberiség bűneinek. A művész az ember garanciája az Alkotó előtt! Az előtt, akinek igazságszolgáltatásában elegendő az öt igaz ember, hogy az élet jogát adományozza a világ Sodomájának és Gomorájának. A művészek a mi igazaink, akik alkotásaikkal felelnek értünk és kezükben tartják a végzet ítéletét.

Valahány háború pusztító orkánja végígszáguld a földön, annyi teher szakad az igazságkeresés érzékeny mérlegére. Minden csepp emberi vér mázsányi súllyal esik a serpenyőbe s a vér nyomán kicsorduló könnyek a szenvedők szeméből, kitörölhetetlen tételeket mosnak az emberiség életének tartozik-lapjára. Vajjon van-e még némi üres hely a piros és sós tintával teleirt lapon? . . . Vajjon hány árva gyermek szemének kútja fog még kiapadni, hány felebarát szive fog megbénulni az emberi sors beteljesültség? . . .

Irodalmunk és művészetünk elkeseredett küzdelmet folytat a mérleg egyensúlyának biztosításában. Könnyekre könnyekkel felel. Művészete eszközéül véres emberi szívet, vesztett remény séget, kigunyolt álmot: élő fájdalmakat csiszol.

Csak egy pillantás a festők képeire: komor színek, sötét hátterek, szenvedő alakok, tragédiák, csalódások. A fájdalom-színekben.

Csak egy pillantás a szobrászok köveire: lemondás, küzdelem, harc, gyötörődés. A plasztikus fájdalom.

S a hangok művészete? Ha itt-ott meg is csendül az öröm csengettyűszava, a szimfóniák és rapszódiaik főmotívuma mindig a kesergő szív fölsajgó lüktetése. Fájdalom, a zene húrrezgésein.

És az irodalom törzse, a maga hármassal, lombosodásával, egyenesen létföltételét veszi a szenvedésből. Lira, epika és dráma örökbecsűt mindig az emberi fájdalom kimeríthetetlen forrásaiból alkotott. Vers, regény, vagy színmű, mindig a szenvedés virágiból font koszorú ékességével jutott el a halhatatlanságig.

Elmondhatjuk tehát, hogy a művészet a szenvedés nyomában jár. Vagyis a szenvedés ábrázolása által a művészet a szenvedés pedagógiája lett. A szenvedő ember lelke rokon a költő lelkével, akinek lantja ily lélekrezgésekre rezonál. Miért nem szalad a művész csak fényes délibábok, szépséges szívárványok, tündéri tájak ragyogásai, csillogó aranyak, színes életgyöngyök után? Miért fordítja tekintetét oda, ahol rongyokban küzd a nyomor, jajgatva sír a szegénység, ahol emberi szívek bánata sötétlik? Miért tudunk meghatottság nélkül, sőt bizonyos közönnyel átsiklani költemények, festmények, zeneművek és más alkotások fölött, melyekben csak az élet derüje pislákol: — miért szorult össze a szívünk és miért csordul ki a szemünk, ha árvák és nyomorultak szenvedéseit látjuk, halljuk, vagy olvassuk? Azért, mert — bár a szenvedés előidézése is csak az ember képes, — a szenvedés megértése, a fájdalom csillapítása, orvoslása az emberi szív legszebb és legbecsesebb adománya.

Az emberiség bűneiért maga az emberiség vezekel. Sebeket üt, de sebeket gyógyít. Az ütés veleszületett gyarlósága, a gyógyítás veleszületett jósága. A művészet csak jóságot, csak szeretetet lehel, hogy több legyen az emberek között, hogy fölénybe kerüljön és kiszabadítsa az embert a gyűlölet fojtó öleléséből.

A tanító munkaműhelyében, az iskolában látszólag nincs talaja a szenvedésnek. Akik kívülről nézik az iskola és a tanító

munkáját, azok szentül hiszik, hogy a gyermeki lélek áldott földjében csak mosoly és boldogság terem. Hogy a beszédes kis ajkokról csak az öröm madarai röppennek föl... Fájdalom, nem így van. A csillogó gyermekszemekben ott bujkál a bizonytalan holnapon kesergő édesanyák könnyes tekintetének megtört sugára, a hamvas arcocskákon már redőt vonni készül a munkátlan, kenyértelen és reménytelen édesapák tehetetlen vádja s az élet kínzó, mardosó, kibírhatatlan gondja. S a tudás, a megismerés magvai alá szántott gyermeki lélektalajon már korán a csalódás, az elégedetlenség s a boldogtalanság dudvás, gazos növényzete tenyészik. Nemcsak az apák bűnei, de az apák szenvedései is öröklődnek harmad- és negyediziglen...

Új feladat áll a tanító előtt: harcolnia kell a letargia, a lemondás, a bizalmatlanság és reménytelenség ellen. A szenvedés pedagógusának kell lennie! Ha a költészet, a művészet évszázadokon át a szenvedésnek — hogy úgy mondjam — „nyersanyagát” dolgozta föl a Szépség és Jóság eszközeivé, örökbecsű értékeivé, akkor a tanító a pedagógia eszközeivel fog a gyermekek szívében át a szenvedő emberek életébe hitet varázsolni. S a jóreménység úgy támad föl a szenvedésből, mint „porából megélemedett phoenix” . . .

Nem nehéz kitanulni a szenvedés pedagógiáját. Csak szív és érzelem kell hozzá. Nekünk pedig egyebünk nincsen is... S a szenvedésben régóta elől járók vagyunk. Hiszen „akit az istenek gyűlölnék, tanítónak teszik” . . . De tanítsuk meg az embereket a szenvedés elviselésére, tegyük képessé őket a szenvedés tanulásának megértésére. Tanítsuk meg őket arra, hogy minden szenvedő könnyéből, a szenvedés keserű italának minden cseppjéből a jóság dús flórája sarjad, hogy illatával elárassza az egész világot. Hogy azzá legyen az ember, amivé anyyi ezerév után lenni nem tudott: élő jósággá és élő szeretetté. Hogy joggal nevezhesse magát a teremtés koronájának! . . .

S ha ezt az emberiség megérti, az lesz a szenvedés pedagógiájának diadala!

Kartársaink figyelmébe! Felkérjük kartársainkat, hogy a lapunkba szánt közleményeiket, (cikkeket, kéziratokat) ne Komáromba, hanem a lap új szerkesztőségének címére: — „**Alsószeli-Dolnie Saliby, via Galanta**“ — küldjék. Az előfizetési reklamási, tagságbejelentési és hirdetési ügyeket továbbra is az egyesület központi pénztára (**Komárno, községi elemi iskola**) intézi.

Az emlékezés szárnyain.

(Folytatás)

IV.

Dr. Flóris Áron.

1875-ben a pozsonyi lyceum IV. osztályát végeztem. A Richard-utcában laktam, hol cseregyerek voltam német szón. Közvetlen közelemben volt a Duna-utcai kaszárnya. Itt napról-napra láttam és megfigyeltem, hogy a ki- és bevonuló csapatok között van egy század, mely láthatólag nem sorkatonaság, hanem serdülő 15—19 éves ifjak csoportja, de ugyanúgy öltözve és adjusztálva, mint a rendes katonaság. Különösen is megragadta figyelmemet ennek a századnak az utolsó sorában egy fiatal, fekete fiú, amint igyekszik lépést tartani a többivel, ami neki nagyon nehezen ment. Sokat eltűnődtem azon, miféle szerzet lehet ez a csapat, melyben még ilyen gyerekembert is mondurba öltöztetnek, aki a borjút, fegyvert, munitiót alig bírja s erőtellett lépéstartásával szinte mosolyt kelt. Végre megtudtam, hogy ezek csapatnövendékek, katonanyelven truppen-élévek. Az osztrák-magyar armádia ez időben ugyanis — hadapród-iskolák még nem lévén szervezve — így a sorkatonaság keretében képezte ki a leendő liszteket.

Ugyan gondoltam volna-e akkor, hogy az a kis fekete, sápadtforma fiú még egykor úgy bekapcsolódik az életembe, mint az nem is sok idő múlva megtörtént.

Az 1876. év már Pápán, az akkor szervezett és megnyílt ref. kerületi tanítóképzőben talál, mely kiegészítő része lett a főgimnázium, theológia és jogakadémiából álló főiskolának. Első gyülekezésünkön közénk áll — nagy meglepetésemre — katonaruhában, az én pozsonyi, sokszor látott kis katonám s bemutatkozik, hogy ő *Flóris Áron*.

Szokatlan látvány. Emlékeztet Petőfi Sándorra kis kiadásban, aki annak idején ép így vonult be a pápai főiskolába. Flóris aztán viselte a katonaruhát, néha felváltva civillel, míg el nem nyűtte. Különös, zárkózott lelkű, de igen eleven észjárású fiú volt. Jó tanuló, mégis nehezen szoktunk össze. Engem azonban valami, tán a multból származó rokonszeny fűzött hozzá, amiből aztán baráti viszony lett. Talán én voltam az egyedüli, aki előt megnyílt igaz mivolta, lelki élete. Bizony mondom, regényíró tollára való volna az ő élelfolyása s érdek-

tesztelő olvasmányt nyújtana azt. Én csak egy-két mozaikot szakíthatok ki abból, hogy hozadalmassá ne váljak.

Szegény fiú volt. Édesapja Tatán ref. rektor tanító, akinek Áron fián kívül még 5 gyermekről kellett gondoskodni, ezért adta a IV. oszt. gimnázium után Pozsonyba tisztnövendéknek, ahol az állam kenyerén költségbe nem került. Az első év elvégzése után azonban főleg nyelvi nehézségek miatt, megkeltett válnia a katonaságtól. Így került Pápára, ahol 6-8 frt. havi pénzből már megélhetett. A többi, illetve ennek nagy részét is a legátiók és iskolai segélyek nyújtották. Együtt rónuk tehát az iskola padjait három éven át.

Drága emlékü igazgatóknak, *Váli Bácsinak*, kedvelt szokása volt, hogy időnként néhány ezüstsifintos jutalmat tűzött ki azok részére, akik a művészi tárgyakban, torna-, rajz-, zenében, kalligraphicus írásban a legjobb előmenetelt tanusítják. Megindult tehát a verseny, nem tisztán a jutalomért, de azért is, hogy ezzel a mi jószágos igazgatóknak örömet szerezzünk. Mindenki igyekezett a legjobbkat produkálni. Az első díjhoz jutni azonban nehéz volt. Torna, rajz, széprírásban mindig Flóris vezetett, csak a zenében tört le a második helyre. Bámulatos volt az a szorgalom, kitartás, mellyel egy-egy első díj elnyeréséért küzdött. Mikor pld. a rajz került sorra, képes volt minden szabad idejét hónapokon át a rajzteremben tölteni s magát elsővé küzdeni. Rajztanárunk kitűnő vezetése és elismerése aztán meg is hozta a jutalmat.

Velem együtt a konviktus, úgynevezett kisebbek (értsd szegény tanulók), kosztján élt havi 3 frtéért. A nagyobbak, (értsd tehetősek) kosztja 6 frt. volt, de ez aztán igazi úri koszt volt. Erre nekünk nem tellett. A kis koszt bizony nem festette Áronnak sárga, sápadt arcát pirosra. Többször megfordult az irgalmas barátok gyógytárában holmi szalmiákcukorkáért s miegyébb olcsó, köhögést csillapító szerért. A jó gyógyszerész, Kollányi nevű (vármegyénkbeli) szerzetes volt, aki látva Flóris beteges külsejét, kikérdezte viszonyai, életmódja felől s a végén átad neki 5 forintot azzal, hogy iratkozzon be a nagyobbak kosztjára, mert neki jobban kell élni. Jöjjen el minden hó elején s ő az 5 forintot állandóan ki fogja szolgáltatni. Áron el is ment szorgalmasan, de bejelentette, hogy most, mert ünnepi szünet volt, majd egy s más ok miatt nem iratkozott a nagyobb konviktusra stb. A jószágos szerzetes azért mindig

kiadta a havi segélyt tanulmányai befejeztéig.

Ekkor magával viszi, mint madár a fiát, az időközben szintén a képzői látogató Endre öccsét, ki éppoly sápadtsárga fekete gyerek volt, mint ő s helyébe őt kéri a jólelkű párifogó figyelmébe. Kollányi Ignác neki is felajánlja az 5 forint havi segélyt. Most az öcs félbehagyja a tanfőképzőn már két évet befejezett tanulmányait, átmegy a főgimnázium V. osztályába s a biztosított 5 forinttal bevégzi azt. Ebből a fiúból később járásbíró, majd ügyvéd lett.

Flórisra általában jellemző, nagy igénytelensége mellett kiváló munkabírása, nagyratörő céljai elérése érdekében kifejtett fáradhatatlan buzgalma, különösen pedig szülőivel és testvéreivel szemben mindvégig tanusított nagy ragaszkodása, szeretete és áldozatkészsége. Egész élete a munka és jötevés önfeláldozásig menő, szakadatlan láncolata.

Tanfői oklevelével Pestre megy, engem pedig a sors Tatára vezet, hol az ő édesapja mellett osztálytanfő leszek. Ez teszi lehetővé, hogy további előretörésének közveilen tanuló legyek. Pesten megszerzi *Alkér Gusztáv* tanügyi tanácsos arcképét, azt megrajzolja nagyított mellkép alakjában s felkeresi őt. Alkér meglepetve, a remekül sikerült szénrajzot átvesszi s viszonzásul rögtön beosztja Flórist az egyik fővárosi iskolához helyettes tanfőnek. Az alap tehát, melyen lábát megvetette, meg volt. Most tanít és tovább tanul. Beiratkozik a rajztanárképzőbe és oklevelet szerez. Ezzel előbb a rimaszombati, a rákövetkező évben a csurgói főgimnáziumnál helyettes rajz- és tornatanár alkalmazást nyer. Innen egy főúri családhoz nevelőnek megy.

Majd visszakerül a fővárosba, hol már a polgári-iskolánál nyert beosztást. Magánúton leteszi a Paedagogiumban a polgári-iskolai tanár vizsgát s oklevelet nyer. Ez idő alatt szárnya alá veszi öccsét: *Endre* az egyetemen jogot végez; *Rudolf* az állatorvosi főiskolán tanul s pályáján felviszi a méltóságos ranglétráig; *Gyula* felsőkereskedelmi hallgató. Tehát négy Flóris tanul egy időben Pesten s mindannyiuknak *Áron* a tanóra s mind az ő anyagi támogatása mellett. Ha nagy néha lerándultam Pestre, az édesapa ilyenkor a kezembe nyomott egy ezüst forintot s kért adjam át a fiúknak. Ez volt a hazai segítség. Mikor testvéreim így szárnyukra bocsátja, elhatározza, hogy orvosi diplomát szerez. Előbb leteszi az V.—VIII. gim-

náziumi osztályok különbözőzeti vizsgáit, azután az érettségét s beiratkozik az orvosi egyetemre; 39 éves korában végre orvosdoktor. De a tanulni vágyásnak még nincs vége. Műegyetemi hallgató lesz és a mérnöki oklevelet is bírni akarja. Itt azonban letörik. Megbukik az ábrázoló mértanból, melynek ő a polgári-iskolában képesített tanára. Nem kis keserőséggel beszélte el nekem, hogy „Barátom, amit a műegyetemen kell tanulni, az emberfölötti! Azt magánúton elvégezni nem lehet, fel kellett hagynom vele.“

Láttam egyszer egy névjegyét, mely így szólt: Dr. Flóris Áron orvos, fővárosi polgári iskolai rajz- és ábrázoló mértan-tanár, a „Magyarország“ orvosi munkatársa.

Nagy leközltsége mellett mégis volt ideje, hogy a fővárosi önkéntes tüzoltó században előbb legénységi, majd tisztii szolgálatoit végezzen. Az ő eszméje volt, hogy mikor a Persa Sah Pesten időzött, neki az „Angol királynéban“ lefoglalt lakosztályán a tüzoltóság díszőrséget állítson. Mikor a Sah meglátta az ércsisakos őrséget, a figyelem kellemesen érintette s dr. Flórist magas rendjellel tüntette ki. Mint tüzoltótiszt részt vett a Széchenyi — Pasa kezdeményezésére rendezett 1912. évi konstantinápolyi tüzoltó kongresszuson. Itt meg a Szultán tünteti ki rendjellel.

A rajzkutatásban egyéni módszere volt, melyet kenyérkereseti rajztanításnak nevezett. Ez abból állt, hogy a magyar népies motívumokat: a tulipánt, a kalotaszegi, mezőkövesdi varrottást és a debreceni s általában alföldi szürkivarrásokat olykép egyesítette, hogy azokból milliónyi változat s szebbnél-szebb valami újszerű, de mégis magyaros alakulat állott elő. Tényleg magam is meggyőződtem róla, hogy a fővárosi kézimunkakereskedők Flóris tanítványainak ilyfajta tervezésű rajzaik jó pénzen megvették és az elárusított kézimunkákra alkalmazták. Flóris ezen módszer népszerűsítése érdekében országos mozgalmat indított. A vármegyei tanteszületek meghívására készséggel megjelent azok közgyűlésein s ott tanítványai rajzaiból gazdag kiállítás rendezett s élénk érdeklődést keltő előadásban be is mutatta az oktatás módszerét. Így fordult meg — az én meghívásomra — 1911-ben Komáromban is, a vármegyei áll. tanfóteszület közgyűlésén, hol a nagy közönségnek is bemutatott és több tantermet megtöltő kiállítása általános csodálatot, előadása pedig megérdemelt felszést aratott. Költségeire sem fölünk, sem máshol egyetlen fillért sem fogadott el.

Sokoldalú munkásságáért a főváros 1912-ben a polgári-iskolai igazgatói címmel tüntette ki.

Tanári és közéleti munkássága mellett kiterjedt orvosi gyakorlatot is folytatott. Itt azonban köbe ütközött. A fővárosi tanács összeférhetetlennek mondotta ki tanári állása mellett az orvosi gyakorlatot s eltiltotta őt s más alkalmazottait is az ilyen költős tevékenységtől. De Flóris nem azért volt jó tornász, hogy ezt a követ is át ne ugorja. Egy látogatásom alkalmával nem találok a megszokott címtáblát a ház előfalán. Bemegyek a kapu alá s ott látom a következő orvosi címet: *Dr. Flóris Áron* orvos, szegény betegeknek ingyen rendel d. u. 2—4-ig. Mikor csodálkozásomat fejeztem ki a változáson így nyilatkozott: én felavatásomkor esküt tettem, hogy a hozzámforduló betegeknek mind éjjel, mind nappal orvosi segílyt nyújtok; engem ez az eskü kötelez, tehát senki sem tilthat el attól, hogy szegény betegeknek ingyen rendelkezésére ne állhassak, ha aztán valaki mégis honorálni akar, a díj megállapítása tetszésére van bízva s azt vissza nem utasítom. Rendelője nem is maradt beteg nélkül s jó híre alapján az ország különböző részeiből is felkeresték őt.

Több orvosi munkát is írt. Egyike volt ezeknek a „Magyarország”-ban megjelent hosszú cikksorozat: „Hogy lehetünk hosszú életűek” címmel, mely országos érdeklődést keltett. Másik a „Zökcsölő gyógymód” a massage körüli eljárást tárgyalta. Általában a természetes gyógyítás híve volt s lehetőleg kerülte a sokba kerülő recepturás eljárást.

Életéből sok apró, érdekes és jellemző epizódot tudnék még felhozni, de ezeket nem vehetem fel visszaemlékezésem keretébe, mert az kötetel tenne ki. Egy azonban mégis tollamra kívánczok. 1896-ban az orsz. kiállítás alkalmából, a Budapesten tartózkodó királyi pár tiszteletére, hódoló-küldöttség jelent meg a királyi várban a felséges pár előtt. A részvételre díszmagyar, vagy egyenruha volt előírva. A fogadás előtt a várba vezető Albrecht-úton jövök le, ahol gyönyörködtem a felmenő küldöttség szinompás, káprázatos felvonulásában, midőn ennek végeztével két fekete díszmagyarruhás alakot pillantok meg, akikben csakhamar felismerem dr. Flórist az édesapjával, az én rektor kollégámmal, akik gyalogsorban törtetnek felfelé. Egy percre megállunk s közlik velem, hogy mikor bérkocsi után néztek, már az összes fogatok le voltak foglalva s ezért kénytelenek

ők — a közönség nem kis gaudiumára — gyalog feljutni a várba. Jellemző ebben az édesapjával szemben mindig megnyilvánult rajongó szeretete. Meg akarván szerezni neki azt az örömet, hogy ebben a kivételes alkalomban ő is részes lehessen, díszmagyarit csináltat mindkettőjüknek mondhatnám tisztán erre az egy alkalomra. Az öreg úrnak elhunytja után díszes sír-emléket állíttat, melyben művész domborműben, ebben a díszmagyarban van megörökítve. Ez a síremlék a fatai ref. temetőnek egyik látványossága.

1926-ban a főváros saját kérelmére 6000 pengővel nyugdíjazza 42 évi működés után. 1927. évi találkozónkon még köztünk van, ő tartja a lendületes emlékbeszédet *Váli Bácsi* sírjánál. Az általunk létesített s mintegy 5 milliót kitevő alapítványhoz egy millióval (mai értékben 100 pengő, közel 600 Kc) járul hozzá. 1928-ban pedig már halálhírét vesszük az erős, egészséges embernek, pedig ha valakiről, úgy róla méltán feltehetjük, hogy ezen a jubiláris találkozón sem fog hiányozni sorainkból. Haláláról közelebbi értesülést nem kaptam. Családot csak 1920-ban alapított, előbb erre igazán nem volt ideje.

Álma legyen nyugodt, mi pedig csendes rá gondolással szenteljünk egy percet emlékezetének.

* * *

Amidőn ezzel végére értem az osztálytársak sorából időelőtt elkölözött négy kimagasló pályatárs méltatásának, akiket a nagy tanító: *Váli Ferenc* nevelt, oktatoit s úravalóval ellátott, talán megfelelttem arra a kérdésre is, vajjon az első raj, melyet a *pápai* tanítóképző kebeléből kibocsátott, megfelelt-e annak a várakozásnak, amit az intézet szervezői, fenntartói és vezetői hozzájuk fűztek. Úgy érzem, hogy kedvező válaszok kapok.

Igazi értékek voltak ők, akik nemcsak, mint tanítók, a nép hivatott nevelői váltak a tanítóképző becsületére s lettek az egyház veteményes kertjének hű kertészei, de mint emberek is bizonyosságot tettek arról, hogy az iskolafentartó Dunántúli Egyházkerület, mely sok irányú jótéteményeivel lehetővé tette, hogy a tudás forrásából meríthessenek, nem méltatlanokat részesített abban.

Az elhunytakra ráillik a szállóige, hogy gyertyalángok voltak, fennen lobogtak, de másnak világítottak; közben azon-

ban maguk elégték. Mikor most velük szemben leróftuk a kegyelet adóját s leteltük az emlékezés babérágát, kívánjunk még egyszer csendes pihenést örök álmaikban.

(Folytatom)

Lakatos Károly.

Meghalt egy néptanító.

Paál Gyula, a rimaszombati régi állami tanítógarda érdemeiben gazdag, nyugalmazott tagja, karácsony első napján, élte 80-ik esztendejében, a ritka magas korral járó végelgyengülés következtében örökre lehunyta szemét.

Öt évtizeden át oltotta és nevelte Rimaszombat város ifjúságát. Azon népnevelők közül való volt, kik igazi tanítóknak születtek; születtek, mint a költő. Hivatottságot nehéz felelősségteljes pályára a Gondviseléstől nyert, mint látói ihletét a próféta. Oktatói működése hivatás volt, nehéz és magasztos, mint az édesanyjéé s azon szíve teljes szeretetével csüggött.

Paál Gyula ifjú korától fogva haláláig Istenadta tehetséggel foglalkozott költészettel és irodalommal is. Egymásután jelentek meg szép hangulatteljes versei különböző lapokban, sokszor a Magyar Tanítóban is, majd önálló kötetekben. Ezek a kötetek azt mutatták, hogy szerzőjük nemesszívű, finomlelkű poéta. Voltak elbeszélő és mesegyűjteményei is, melyek értékes és érdekes olvasmányát képezték kicsinyeknek és nagyoknak egyaránt. Különös specialitása volt Paál Gyulának a színházi irodalom; tiz színművet, vig és daljátékot irt zsenialitással és rátermettséggel s sok város meg falu műkedvelői lényes sikert arattak velük. Sokszor a szerzőt is kitüntették hervadhatatlan babérszuszorúkkal és palmaágakkal, mint az elismerés örökbecsű szimbólumaival.

Gyermekeit sikerrel nevelte fel Paál Gyula; legidősebb fia orvos Amerikában; de élte alkonyán nagy bánat érte, egyetlen leánya, a szemefénye, okleveles tanítónő, rövid betegség után, ifjúsága virágában meghalt. Ez a sebe már be sem hegedt, a sirba vitte. Elvégezte földi pályáját. Letette a lántot; pihenni szállt. Tőle már ne várjon dalt senki. Édes legyen hamvadó szívének nyugalma.

Paál Gyula, jó öreg barátom és kartársam, nem a sötét enyészet néma éjjelébe költöztél; nem a feledés rideg ölébe süllyedtél, hanem a hű emlékezet márványtalapzatára szálltál. Isten veled!

Schlosz Lajos.

Paál Gyula kartársunkban a Magyar Tanító buzgó munkatársát veszítette el. Emléke a lapunkban közölt versei szellemében is fennmarad. A kegyelet virágait mi is frissen hantolt sirjára tesszük.

Szerkesztőség.

A helyi jövedelmekről.

A november hó 1.-én megjelent Magyar Tanító-ban, mint első cikk lett közölve az én irásom. (Nem értem ez alatt a a kvalitást.) Hála a jó Istennek, hogy mégis valamelyest felzavartam az érdekelt vizeket. Igaz, hogy ez még mindig nem az, amire számítok. Mert ha polemizálunk, akkor még nem végeztünk el mindent . . . igaz, hogy ez is valami eredmény. Én cikkemmel azt akarom elérni, hogy ebből országos mozgalom kerekedjék, mely mozgalom elsöpör minden akadályt.

Tudom azt is, hogy minden nemállami kartárs testvérem fog legalább is erkölcsileg mellénk állani, kik súlyos összegekkel vagyunk hosszú évek alatt megkárosítva. Pedig hát én csak azt gondolom, hogy ha nekem fáj, akkor az is mellém áll szolidaritásból, akit nem érint.

Mielőtt még a magam gondolatait, mint újakat, hozzá tenném, mint folytatást az előbbi cikkhez, egyes dolgokat akarok még megvilágítani, mit a december 10-i számban Tóth Endre kartárs és Boross Kálmán ref. lelkész úr már tárgyaltak.

Tóth Endre kartársam azt írja többek között: Cikkíró úr e bajok egyedüli okozójául az Apponyi-féle törvényt jelöli meg. Én egyáltalán nem gondoltam azt. Én a törvényre csak azért hivatkoztam, mert az számítja be a kántoriakat a tanítóikba. Sőt tovább megyek. Azt gondolom, hogy az Apponyi-féle törvény nekünk fegyvert ad a mai beszámítás ellen, mert kimondja, hogy a kántoriak csak 1000. Ké-ig számíthatók be a tanítói fizetésbe!

Boross Kálmán ref. lelkész úr cikkében azt írja, hogy a díjlevelet, mint okmányt, megváltoztatták. Természetes, ezt nem hagyták jóvá! Egész nyugodt lehet a cikkíró úr, ha megnövelték volna a helyi jövedelmek összegét, biztosan jóváhagyták volna!! És ebből valamint Tóth kartársam cikkéből az világlik ki, hogy a helyi jövedelmek rendezése csak kincstári kérdés. De nézzük csak a dolgot: Helyes-e ebből állampénztári kérdést csinálni? Hát igazságos-e, hogy egyes tanítók fizetésbeli megrövidítése az államkincstárt gyarapítsa? Hát tesz különbséget a 104. törvény tanító és tanító között? Hát igazság az, hogy 300—400 sőt több tanító kevesebb jövedelemmel rendelkeznek, mint a többi? Ez minden, csak nem demokratizmus. Az állam minden törvényt minden tekintetben tiszteletben tartom, mert tudom, hogy a törvény az államhatalom alapja és tudom azt is, hogy a törvény szent,

mert az az én zsinórmértékem, de ha én betartom, akkor mindenki tartsa be! Ehhez nem kell kommentár! Én azt tanítom az iskolában: Gyermek, az állam szent, az véd, az igazságos. Ezért elvárhatom azt is, hogy engem az állam az egyforma polgárok közé soroljon be. De hiszen ebben én nem is kételkedem. Én biztosan hiszem azt, hogy ha ezen szomorú és keserű sérelmünk az illetékes fórum elé visszük, akkor segíteni fognak rajtunk. És most jön a „ha”. Tegyen az egyesület lépéseket ebben az ügyben, melyet a következő módon gondolnék megoldhatónak:

Az egyesület felhívást bocsájt ki az osztálytanítósághoz, hogy jelentse be minden tanító, ha sérelmes dolgok vannak a szűpizsában. Egyben jelentse, hogy tett-e lépéseket annak kijavítása érdekében. Az anyagot összegyűjve azt memorandum formájában beterjesztén az illetékes fórumokhoz. Kérje az egyesület, tekintettel a már változott körülményekre, hogy adjon ki a Referátus rendeletet, melyben elrendeli az újraértékelést. Nem hiszem, hogy ez nem segítene a dolgon.

Biztosan tudom, hogy nagyon sok anomália van a szűpizsólás körül, hiszen még alig találkoztam olyan kántárral, aki ne panaszkodnék, hogy ez és az a sérelme van.

De vegyük a dolgot még más oldalról is. Hol a világon van még arra példa, mint nálunk tanítóknál, hogy két munkáért egy fizetés jár? Vagy helyesebben, hogyan lehet az, hogy én mint kántor, mikor a templomban énekelek és orgonálok, ezen cselekedetem hasznát az állampénztár nekem a tanítóiakba tudja be! Erre még egy példát hozok fel: Egy gazda, tegyük fel, az állami útra kavicsot fuvaroz. Mikor a munkáját elvégezte, akkor elmegy az útmesterhez és kéri a megszolgált munkadíját. Erre azt a választ kapná: — Barátom magának van otthon 20 hold földje, meg van a megélhetéshez szükséges jövedelme, mi ezt a munkát, illetve annak díját beszámítjuk a földjeinek jövedelmébe és ezért nem fog semmit sem kapni. Így fest a dolog más kérdés szempontjából vizsgálva.

Boross ref. lelkész úrnak teljesen igaza van abban, ha azt írja, hogy nem lesz lassan kántor. Jó magam is, ha a kezdő évek fizetése nem volna a megélhetéshez kevés, már holnap nem volnék kántor. Így bizony az a 2000 Ké nagyon elkel. Igaz, hogy az ember bőségesen megdolgozik érte! Nem mehetek el nyáron mégcsak egy napra se, ha nem gondoskodom helyettesről.

Ezen a dolgon talán, segíthetnének az egyházi hatóságok. Kimondhatnák, hogy elválasztják a kántoriakat a tanítóiaktól. Akkor mindjárt volna kántor is, volna kántori jövedelem is. Azt hiszem, hogy ebben a tekintetben az egyházi hatóságoknak mégis csak volna joguk dönteni, mert a kántoriakat szolgáló jövedelmek hitközségi vagyont képeznek.

Hodža volt iskolaügyi miniszter úr segíteni akart ezeken a bajokon, s ha a tervezet nem is volt teljesen megfelelő a tanítóság szempontjából, de meglehetően volna találni az arany középút. Sajnos azóta sok víz folyt le a Dunán! . . .

Kérjük meg Dérer miniszter urat, hiszen ő sokszor mutatta meg már jóindulatát a tanítósággal szemben, segítsen rajtunk! Mutassa meg, hogy meg tudja szüntetni azokat az anomáliákat, melyek a helyi jövedelmek körül fennállnak.

Hiszem, hogy ebből az állampénztárnak sem lesz kára! (H-ő)

Kísérletek a tanfilmmel.

Irta: **Mikuss Elek**, Tarlós.

Az empirizmus azt tanítja, hogy minden tudás a tapasztalatból származik s a tudomány tételei a tapasztalatból egyúttal le is olvashatók. Ha ezen állítást nem is fogadhatjuk el száz százalékos ténynek, akkor sem szenved kétséget, hogy ismereteink jelentős hányada e tapasztaláson alapszik. A legtöbb dologról tapasztalás nélkül nem alkothatunk magunknak fogalmat. Gondoljunk csak pl. a színekre. A született vakkal hiába akarnók bármely ékesszólóan, a tanítástan minden trükkjének felhasználásával megértetni a színek mibenlétét, még csak megközelítő, homályos fogalmat sem alkothat magának róluk, mert számára színek nem léteznek, azokat ő soha nem érzékelhette.

Elgondolhatunk olyan megoldást, hogy a tárgyokról visszaverődő különböző színű fénysugarak bizonyos készülékek segítségével különféle hangokká lesznek átalakíthatók. Ekkor a vak is meg tanulhatja pl., hogy a piros vagy kék színnek ilyen, vagy olyan hang felel meg, de magáról a színről akkor sem keletkezhetik fogalma, mert a szinképzetet fényérzetnek kell megelőzni, neki pedig csak hangérzete lehet róla. A már később megvakult ember vissza emlékezhet a színekre s neki a hanghullámok által jelzett szinkülönbség fogalmat jelenthet, mert

kapcsolódik a látókorában már megszerzett szinképzetekhez, habár a színek már ránézve is teljesen elvesztették jelentőségüket.

Mi, — tanítók, — nagyon jól tudjuk, hogy eredményes, marandó értékű munkát az iskolában csak akkor végezhetünk, ha tanításunk a szemléletre s ezzel a tanulók egyéni tapasztalataira támaszkodik. Ezért teljesen eredményes csak a szemléltető oktatás lehet. A mult évben a honismeret tanításáról tartott értekezésemben rámutattam arra, milyen nehézségekbe ütközik az egyes tantárgyak tanítása, ha nincsen az iskola kellőképp felszerelve szemléltető eszközökkel. Különösen a honismeret, földrajz s a leíró természettudományok tanításánál állunk megoldhatatlan nehézség előtt s ha nincs módunkban a tanítottakat szemléltetni, tanítóink tudása üres, tartalom nélküli szócséplés lesz, ami a modern oktatás szemszögéből teljesen elítélendő.

Bele kell vinni a köztudatba: csak azt és annyit tanítsunk ezen tárgyakból, amiről a tanulókkal szemlélet útján tiszta, világos fogalmat alkothatunk!

Nem szabad csak azért tanítani tartalom nélküli szóhalmazokat, hogy az ifjú az életbe kilépve, a köznap problémáiba csöppenve megállapíthassa: „Nem hiába jártam ennyi meg ennyi esztendeig iskolába, hál' Istennek van mit elfelejtenem!”

Ha ma visszagondolok polgárista s képezdész koromra, bizony ma látom csak, milyen szegényesen voltak intézeteink felszerelve a sokféle és bőséges tantárgy és tananyag tanításához. Azért az eredmény is nagyobbrészt csak szóhalmaz maradt, melyet a föltett kérdésekre többé-kevésbé precizül tudunk visszadarálni. Ez az oka, hogy a ma embere inkább csak szavakban gondolkodik, melyekhez képzet nem, vagy csak igen hiányosan kapcsolódik. Innen magyarázom, hogy pl. egy képző-intézeti tanár ismerősöm, akivel Bocharában találkoztam s aki itthon földrajzszakos volt s mint mondani szokás „ette” a diákjait, ha azok leckefújás közben egyszer is elakadtak, olyan hiányos és ferde ismcretekkel bírt Bochara föld és néprajzáról, hogy sokszor nekem kellett tévedéseit korigálnon. Midőn effelett csodálkozásomat fejeztem ki, baráti őszinteséggel megvallotta, hogy ő bizony az iskolában tanultakon kívül földrajzi műveket Ázsiáról nem olvasott, idegen országokban eddig sohse járt, sőt megyéje határán sem igen volt túl, amit pedig Bocharáról tanult, — miután az oldalszámokra nem tud visszaemlékezni, — elfelejtette. Vajon milyen értékkel bírtak számára a sok évi

magolással szerzett ismeretek, midőn katedrájából kihúzza lábát, ismereteire kellett volna támaszkodnia? Erre a kérdésre adott válaszát nem reprodukálhatom: nehezen bírná ki a nyomdafestéket. Nem így vannak és vagyunk az iskolában fölszedett legtöbb ismerettel?

Nyilvánvaló tehát, hogy az eredményes iskolai munkához már az elemi fokon is ép oly szükséges a dúsan felszerelt tanszertár, mint a tanterem, vagy a tanszemélyzet.

Természetes, hogy mindent nem taníthatunk közvetlen tapasztalásból, a honisme, földrajz tanításánál nem járhatjuk be tanulóikkal a földrészeket, sőt még a hozzánk közelebb eső vidékeket sem. De felhasználhatjuk mások tapasztalatait, s felhasználhatjuk a modern technika minden erre alkalmas vívmányát. A hétmérföldes csizmákban járó modern élet ezer követelményt támaszt az iskolával és a tanítóval szemben, s ha az iskola nem akar egy letűnő kor korszerűtlen mementójaként átkerülni az új korba, elvesztve vele minden kapcsolatát, akkor fel kell használnia célja elérésére a villanyt, a fényt; a rádiót, a mozgó képszalagot, épúgy, mint annak idején Gutenberg találmányát felhasználta.

A rádió, mint a legmodernebb vívmány, ma már sok iskolába be van vezetve s mivel bevezetését hivatalból is szorgalmazzák és ami a legfontosabb, anyagi hozzájárulással is elősegítik, maholnap alig lesz iskola, amely nem lesz vele ellátva.

Iskolánknak rádiója nincs, tehát nincs közvetlen tapasztalatom, milyen mértékben vált be a rádió az iskolában, sem ismertetésem nem olvastam róla még tanügyi lapjainkban. Egyes rádió tulajdonos családoknál, ahol rádiót hallgattam és gyermekek is voltak jelen, — hangsúlyozom, hogy mind intelligens szülők gyermekeikről van szó, — azt tapasztaltam, hogy a gyermekeket a rádióprogram akkor sem nagyon érdekelte, ha kifejezetten gyermekszámok voltak soron. Figyelmüket csak rövid időre kötötte le, azután más játékba fogtak. Ennek oka lehet a gépezet tökéletlensége, a torzított reprodukció, a személytelen beszéd vagy ének, főleg a látási érzetek hiánya. Hiszen sok felnőtől is hallottam, hogy csak akkor tudja pl. egy előadás gondolatmenetét intenzíven nyomon követni, ha az előadót, annak a mozdulatait látja is.

Nem akarok megfigyelésemből általánosítani, mert csak

kevés esetre szorítkozik; s mint már mondtam, iskolában nem volt még módom az eredményt tanulmányozni, de annyit határozottan állíthatok, mert e tekintetben sokoldalú tapasztalatokra hivathozhatom, hogy még nem ismertem olyan normális szemű gyermeket, akit az álló, de különösen a mozgókép ne érdekelt volna és szellemi világának megfelelő téma érdeklődését már az első pillanatban teljesen le ne kötötte volna.

Már ebből is nyilvánvaló, hogy a mozgóképnek olyan jelentősége van az oktatásban, mellyel más technikai vívmány sem igen versenyezhet. Ezen jelentőségét a pedagógusok már régen felismerték s nyilván kérdezhetnénk: mi az oka, hogy míg a sokkal fiatalabb rádió olyan hamar tért hódított az iskolában, nagyon kevés iskola van, amelynek van vetítőgépe és alig van iskola, amely mozgókép-vetítőgéppel volna felszerelhető, rendszerint külön helyiséget, vagy a film rendkívüli veszélyessége miatt külön tűzrendészeti berendezést és bizonyos szakértelmet igénylő gépezetek voltak, ennél fogva beszerzési költségük is horribilis volt az iskolai költségvetés kereteihez képest.

Ugyancsak magas volt a mozikban használt u. n. „normálfilmszalag” beszerzési ára. Ennél fogva csak a legelőkelőbb jólsituált intézetek engedhették meg maguknak azt a luxust, hogy ilyen gépeket szerezhessenek be. A kis fogyasztás miatt ekkor még nem igen fizetődött ki a filmgyáraknak a tanfilmek gyártása s így kevés volt a választék tanfilmekben.

De a technika nem állt meg az első lépésnél. Az Ó- és Újvilág világhírű gyárai versenyre kelttek egymással, melyik tudna olcsóbb és tökéletesebb modelt hozni a piacra. S a verseny nem maradt eredménytelen! Ma már olyan tökéletes iskolai mozgóképvetítőkészülékek kerülnek a piacra, amelyek egy ládikában elférnek, súlyuk alig néhány kilogramm s lencséik annyira fényerősek, hogy alig szükséges a tantermet kissé elsötétíteni; kezelésüket egy kis gyermek is azonnal elsajátítja és működésük annyira precíz és üzembiztos, hogy élvezet velük dolgozni. Az optikai lencsék tökéletesedése lehetővé tette, hogy a mozikban használt 35 $\frac{m}{m}$ -es normálfilm helyett a tanfilm céljaira az u. n. 16 $\frac{m}{m}$ -es „keskenyfilm” lehet alkalmazni, amelyből egy méter $2\frac{1}{2}$ m. normálfilmnek felel meg. Ehhez járul még, hogy a tanfilmek egy új filmtalálmányon, az éghetetlen, illetve nehezen égő filmen készülnek, amely ha vigyázatlanság,

vagy valami más okból mégis kigyulladna, csak úgy ég, mint a meggyújtott papiros, s ezáltal a tűzveszély, a filmrobbanás veszélye ki lett küszöbölve. Egy modern vetítógép ára ma már nem több, mint egy jobb fajta rádiókészülék beszerzési ára.

Ezután már nem maradna más hátra, mint megvizsgálni, vajjon a tanfilm bevezetésével nyert eredmény-plusz arányban van-e a ráfordított kiadásokkal? Ezt megállapítandó Amerikában, — mint majdnem minden más esetben, amikor technikai találmányok kiaknázásáról van szó, — messzemenő kísérleteket végeztek, melyeknek eredményét annál inkább meggyőzőknek fogadhatjuk el, mert nálunk, már csak anyagi nehézségek miatt is, ilyen nagyarányú és objektív kísérlet nehezen volna végrehajtható. A kísérletet s eredményét az amerikai szaklapok nyomán röviden a következőkben ismertetem:

Már 1922-ben megalakult a National Education Association (Nemzeti Nevelésügyi Szövetség) megbízásából egy bizottság, amelynek feladata volt megvizsgálni a filmek tancélokra való alkalmazhatóságát. Ezen bizottság érintkezésbe lépett a legnagyobb filmgyárakkal és sikerült a világ legnagyobb filmgyárának, a Kodak Estman Company-nak alapítóját, Geórg Estmant terveinek megnyerni. A kísérletnél a következő szempontok voltak az irányarányadók:

1. Meglehet-e mérni a film oktató-nevelő hatásának értékét?
2. Van-e a filmeknek olyan nevelő értékük, amely megokolná azoknak tancélokra való beszerzését?
3. Előállíthatók-e olyan árban, amely az iskolák rendelkezésére álló anyagiakat nem haladja meg?

A kísérletet az Eastman Kodak Company a következőképpen hajtotta végre:

Először kiválasztottak 12 várost az Egyesült Államok különböző részein, hogy a vizsgálatot a legkülönbözőbb viszonyok között hajthassák végre. A városok a következők voltak:

Atlanta, Georgia	Newton, Massachusetts
Chicago, Illionis	New-York, New-York
Denver, Colorado	Oakland, California
Detroit, Michigan	Rochester, New-York
Kansas City, Missouri	San Diego, California
Lincoln, Nebraska	Winston-Salem, North Carolina

államokban. Minden városban 8 vagy több iskola vett részt a

kísérletben, ezekből legalább hat népiskola. A tanulók két csoportban 10 hetes tanfolyamon vettek részt; az egyik csoport filmmel, a másik film nélkül lett oktattva előre kidolgozott részletes tanterv alapján. A tanfolyam megkezdése előtt a tanulókat értelmi vizsgálatnak vetették alá s úgy lettek összeválogatva, hogy szociális és szellemi nivójuk lehetőleg egyforma legyen. Tanítóikat is úgy választották ki, hogy kb. egyforma képesítések legyenek s egyformán jártasak a tanításban. Hogy a tanulók ne befolyásolhassák egymást, az egyes csoportok más-más, egymástól távolfekvő iskoláknál működtek. Körülbelül száz iskola 10000 tanulóval, csoportonként tehát mintegy 5000 tanuló, vett részt a kísérletben, miáltal ennek a maga nemében páratlan nagyarányú kísérletnek eredményét általános érvényűnek ismerhetjük el.

Az eredmény azt mutatta, hogy a tanfilmek segítségével oktatótt gyermekek a záróvizsgálatoknál jobb eredményt mutattak fel, mint a másik csoport, dacára, hogy a film nélkül oktatóttak a kezdéskor előnyben voltak.

A kísérlet eredményei a következők voltak:

1. A filmmel oktatóttak nagyobb érdeklődést mutattak a tanítás iránt s ezen érdeklődést egész végig megtartották.

2. Nagyobb kedvvel foglalkoztak és kísérleteztek s több eredetiség nyilvánult meg munkájukban.

3. Nagyobb kedvvel olvastak s több gonddal választották meg olvasmányaikat.

4. Világosabban és pontosabban ismerték fel a személyes tapasztalatok jelentőségét.

5. Megfelelőbben tudtak párhuzamot vonni a tanult anyag s életkörünyezetük viszonyai között.

6. Olyan élettapasztalatokat sajátítottak el, amelyeket más módon nehezen, vagy sehogya sem lett volna lehetséges.

7. Kifejezőmódjuk észrevehetően megjavult.

8. Végül nagyobb képességet tanusítottak a koncentráció, az értelmes gondolkodás és egészséges ítéletalkotásban.

A kísérlet tehát bebizonyította, hogy a tanfilm szinte felbecsülhetetlen tanító-nevelő értékkel bír s technikailag is annyira alkalmazkodik már iskolai viszonyainkhoz, hogy a rádióhoz hasonló általános bevezetésének mi sem áll többé útjában. A tanfilm propagálásával fel kell kelteni a tanítótság és a tanügyi intézményekből kiindulva az illetékes tényezők érdeklődését s

kétségbeejtő helyzetében hátat fordít Istennek. Nem kell egyéb hozzá még, mint izgató lapok, röpiratok s lelkiismeretlen agitátorok tüzelő szavai, s az inségben vergődő ember fanatikus isten-tagadóvá válik.

b) A nélkülözés könnyen megszedíti az embert, hogy nem tesz különbséget az enyém és tied között. Már a világháború egyik átka volt, hogy ellenséges földön vitt mindenki mindent a mi keze ügyébe esett, nem csoda, ha ez a gondolkozásmód szinte vérükké vált a háboruviselt embereknek. Lopás, rablás, utonállás, csalás, sikkasztás híreitől hemzsegnék a lapok, csoda, ha ráadja a fejét, sőt kedvet kap az idegen jószág eltulajdonítására az a nélkülöző s családjával együtt talán éhező ember? A városok pazar kirakatjai, az ott felhalmozott, válogatottnál válogatottabb ingyencségek tömegei valóságos agitációs eszközök a lopás, rablás és betörésre. A gazdagok tüntető pazarlása ruhában, ékszerben, nyalánkságban, szórakozásban, élvhajhászatban, s a fényüzésnek minden változatában, nem kényszeríti-e ökölbe szorítani annak a nyomorgó embernek a kezét, akinek nincsen egy karéj kenyere s egy darab rongya, amivel betakarja didergő testét? Nem fogja-e jogosnak tartani, hogy ennyi pazarlás mellett legalább is ne éhezzék s azt s ott veszi el, amihez s ahol hozzá juthat.

c) Hány éhező nyomorult temeti buját-baját az alkoholba. Fáradságos munkájához az alkoholból merít erőt, kimerültségét azzal enyhíti, a tikkasztó hőségben alkohollal hűsíti magát, a dermesztő hidegben alkohollal igyekszik melengetni reszkető tagjait. Keserves munkájával megszerzett hitvány tápláléka izetlen, pálinkával izesíti, meleg ételhez sokszor napokig nem juthat, adjon meleget az alkohol. Keresete bizonytalan, állandó aggodalmak között kedvetlenül éli napjait, hitvese elkeseredett, gyermekei testileg, erkölcsileg züllöttek, nem tudja élvezni a boldog családi élet édes melegét, az alkoholgőzös csapszék lesz az otthona, korhely cimboráinak erkölcstelen tréfái a szórakozása s az alkoholban fogja keresni a feledést nyomorult sorsa közepette.

d) Sok szerencsétlen nő erkölcsi bukásának a nyomor az indító oka. Élni kell, állás, keresetforrás nincs, tisztességes kivezető utat nem talál, megtántorodik s elvész. Az első szerencsétlen lépés után a többi már magától következik. — Igazak Shakespearének szavai: *A nyomor még a vesta szüzet is megtántoríthatja!* — Egy szerencsétlen leány, mikor erkölcsrendé-

szeti igazolványért a hatósághoz fordul, azzal indokolja kérését, hogy már három napja nem evett. Hugó Viktornak a — Nyomortak-cimű regényében a hösnő abban bizakodik, hogy van — aranya és gyöngye — mármint aranyhaja és gyöngyfogai. Midőn nagy nyomorba jut gyermekével együtt, levágatja arany haját, kihuzatja fogait, eladja s vérző szájjal tér haza beteg gyermekeéhez. Mindenét feláldozza s csak mikor már semmi eladni valója nincs, merül el az erkölcsi fertőben.

Sok szomorú eset van, amikor maguk a lelkiismeretlen szülők kényszerítik az erkölcsi züllés útjára ártatlan és fejletlen gyermekeiket, hogy az életfenntartáshoz szükséges pénzt előteremtsek.

A fenti tények sajnálatos valóságok. Csak az a másik nagy és fontos kérdés, módjában áll-e a tanítónak ezen szerencsétlen állapoton változtatni? Azok a nagy problémák, amelyek a mai áldatlan állapotok szülőikéi s amelyek fölött már évek óta tanakodnak a világ összes művelt nemzetei, olyan nagy méretűek, hogy azokat, a maga kicsiny hatáskörében, a tanítósnak megoldani nem képes, mindazonáltal, — hisz a tenger is csak vízcseppekből áll, — sok-sok jóindulatú embernek komoly összefogása, a nyomort enyhítheti s a lelkeket, a bűnözési alkalmakkal szemben ellentállóbbakká teheti.

A bűnözés végső forrása és közvetlen oka mindig az emberi akarat marad. Tagadhatatlan igazság, tiszteletreméltó, köztársasági elnök Urunknak azon aranymondása: Az összes társadalmi bajok és bűnök azért léteznek, mert *akarjuk* őket.

A tanítósnak szerény munkája, ezen komoly és fontos kérdés körül két irányban kell, hogy tevékenységet fejtsen ki. Egyrészt a nyomort, minden lehető eszközzel enyhíteni, legelső sorban saját körében, a gondjaira bizott iskolás gyermekek között, másrészt a gyermeki lelkek erkölcsi edzése által, hogy a tisztesség útján helyüket a legnehezebb körülmények között is meg tudják állani.

Egyik hatásos orvosság a nyomor enyhítése. Már a múlt évben megmozdult a városok és falvak jóérezsű közönsége, hogy a komolyan fellépő tömegnyomorra szembeszálljon. Mivel a jelen év még kritikussabb, még nagyobb eleven erővel kell a küzdelmet felvenni. Nemcsak a jótékonyági egyesületeknek kell a legnagyobb energiával összefogniok, hanem minden, tisztességesen gondolkodó embernek a legnagyobb áldozatkészséggel,

minden nélkülözhető fillérjével, megszorult embertársainak felsegélyezésére kell sietnie. Ebben az önzetlen munkában, az első csatasorban van a helye a tanítónak, hogy ne csak szóval hirdesse a felebaráti szeretet fenséges parancsát, hanem példáján okuljon községének apraja-nagyja.

Kartársaival kéz a kézben megszervezi az iskolás gyermekek tejakcióját. Agitál, tesz, lelkesít s mivel a példa bir legnagyobb lelkesítő erővel, maga is kész minden lehető áldozatra. Természetesen el nem kerüli figyelmét a karácsonyi melegruhaakció sem, hisz ha valamikor szükség volt ruha szeretetadományra, akkor ma van annak legfőbb ideje. Így fogja bemutatni tanítványai előtt legszebben, hogy egymás között testvérek vagyunk nemcsak szóval, hanem tettel és igazán.

Pusztán a nyomor enyhítése még nem minden, mit a társadalom a tanítótól, — a nép nevelőjétől — joggal elvár. Szép, nemes, tiszteletreméltó az irgalmasságnak minden testi cselekedete, de még értékesebb a lélek nemesítése s az akarat edzése a bűnözés veszélyével szemben. Mivel a mai nyomorúságos helyzetnek részben maguk az emberek az okai, mert igényeiket nem tudják, sőt talán nem is akarják mérsékelni, a tanítónak kötelessége napról-napra, jobban és jobban belécsépegtetni tanítványainak lelkébe, hogy kedveljék meg újra a régi szerény egyszerűséget, a cifrázkodás nemcsak haszontalan pénzfecsérlés, hanem nagy oktalanság is, mert az ember értékét nem a ruhája selymének vagy bársonyának ára szabja meg, hanem lelkének belső tartalma. Ha kellőképen megtanulják a mai, oktalan fényűzést kerülni, a táplálékban, ruhában, lakásban, szórakozásban igényeiket mérsékelni, az adott viszonyokat mérlegelve minden téren kevesebb beérni, akkor kevesebb lesz az elégedetlen ember, kevesebb a nyomor s kevesebb a bűnözésre vezető alkalom is.

De sok értékes garas megmaradhatna a falusi ember zsebében, ha a hosszú téli estéken, kártya, éjjeli csatangolás, kocsmázás helyett ifjúságunk kosárfonásban s házi eszközök farragásában s javításában keresne és találna szórakozást. A tulipános ládáknál is több bankó akadna, ha leányaink nem restellenék az orsót pörgetni, a rokkát hajtani s a szövőszék csévéjét ide-oda vetni. Ez volna az igazi slöjd, ha meg tudnánk szeretetni újból a háziipar felkarolását tanítványainkkal, nem vásári eladásra, hanem az otthoni házi szükséglet fedezésére. Amilyen

tisztos foglalkozás, ép oly pénztakarítás.

A takarékoságra való szoktatást hitelszövetkezeteink, már évek óta gyakorolják. Gyűjtő perselyeket, takarékkönyvecskéket osztanak szét a tanuló ifjúság között, hogy serkentsék őket a tulajdon megbecsülésére és a tisztességes tőkegyűjtésre. A legcsekélyebb értéknek is megbecsülését oltjuk bele tanítványaink szívébe, ha az iskolai takarékpénztárak megkedveltetése révén, az ajándékba kapott filléreiket nem pazarolják el, hanem betétkönyvecskéjükben gyűjtik össze. Szinte játékszerűleg tanulják meg megbecsülni a pénzt s annak okos elhelyezését. Az ilyen takarékoságra ránevelt gyermekből takarékos ember és gondos háziasszony válik, aki meg tudja állani a helyét a legsúlyosabb viszonyok között is és helyes beosztással a szükös napokat is a becsületesség útján éli át.

Igy veszi ki részét a kötelességtudó tanítóság a nyomor enyhítéséből s így működik közre, a jelent és a jövőt állandóan szem előtt tartva, a nyomor, illetve a bünözési alkalom ellen való küzdelemben.

Áldozatos munkájának jutalmát nem a gondjaira bizott apró emberkének hálájából várja, hanem megelégszik nyugodt lelkiismeretének azon boldogító öntudatával, hogy minden önző érdek nélkül teljesíti a felebaráti szeretet parancsát.

(Vége.)

Janics Alajos.

EGYESÜLETI ÉLET.

A Hernádmenti magyar tanítói kör gyűlésének jegyzőkönyve.

Felvétetett 1931. évi november 21-én délután a Hernádmenti magyar tanítói kör rendes évi közgyűlésén, melyet a Lócsei ház nagytermében tartott meg.

Jelen voltak: Vajda Károly elnöklése mellett: Orišek Márton tanfelügyelő, Dinnyés Károly központi alelnök, Vásárhelyi Károly közp. főtitkár, Boross Béla szerkesztő. Vendégek: Vincze Ferenc, Gerő Gusztáv, Szepessy Gyula, Solczanek Adél, Kellner Szeréna, Sedivy Pál, Pogány Emil, Manczos József, Pacsay Endre, Egly Béla, Toporcás Jenő, Bárdos Gyula, Molnár Mihály, Török

József, Bárdos Béla, Nagy Mihály, Rády Margit, Ravasz Istvánné és Lukács Adolf.

I. Vajda Károly, mint a járáskör alelnöke, rövid megnyitó beszédében sajnálattal jelenti, hogy elnökük, Vincze Ferenc megromgált egészsége, továbbá a kör tagok nemtörődömsége miatt 3 éven át gyűlést nem tartott. A mai gyűlésen is számtalan tag hiányzik és ki sem menti magát. Azon reményét fejezi ki, hogy új tanfelügyelőnk, Orišek Márton úrban, a kör nemcsak támogatóját, de jóakarátú főnökét, sőt jóindulatú atyját is üdvözölheti. Egyben üdvözli a központ alelnökét és főtitkárát, valamint a kör megjelent tagjait.

A megnyitó beszédre Orišek Márton tanfelügyelő válaszol. Hivatkozik felügyelői minőségében kettős szerepére és pedig a tanítási és adminisztratív felügyeletre, azt sinpárhoz hasonlítja, amelyeknek kitérni, elgömbölni egymástól nem szabad, épen azért nemcsak tanításbeli ügyességet és eredményt, de adminisztratív munkájában pontos segítséget kíván munkatársaitól. Ő ezen reményében a magyar tanító támogatója, sőt jóindulatú atyai pártfogójának szívesen ígérkezik. De hogy őket ne csak iskolai működésükben, hanem szorosabb, intimebb körű életükben is megismerhesse, tanácsolja, hogy tartsunk többször is körű gyűléseket, amelyeken ő nemcsak résztvenni fog, de azon hivatali utasításait, tanácsait is szívesen leadja s így reméli, mint atya, a családias együttérzés édes jövőjét. Nyomatékosan kijelenti, hogy a tanítósnak nemcsak támogatója lesz, de szívesen vállalja az irányító szerepet is.

Azután Dinnyés Károly közp. alelnök emelkedett szólásra, aki a magyar tanítósnak gerinces és jogait erősen védő állampolgárnak akarja látni, mert az ingadozó, félenk, megalkuvó magyar tanító nem lehet az államnak értékes tagja. Üdvözli a járáskört a központ nevében és azon reményét fejezi ki, hogy e kör régi szép multja ismét fölújul.

Ugy ezen, mint a tanfelügyelői beszéd nagy tetszést aratott, s mély elgondolásra készíti a magyar tanítósnak ellankadó munkájában s reméli, hogy a még habozó járáskörű tanítót is munkára készíti.

Elnök a jegyzőkönyv vezetésére Szepessy Gyulát, a hitelesítésre Gerő Gusztáv és Solcanik Adélt kéri fel.

II. Elnök felkéri Boross Béla, alsószeli kartársat, akit a Magyar Tanító főszervezőjének jelölt a délelőtti orsz. közgyűlés

és aki Košice szülöttje is és így hozzánk közel is álló, hogy tartsa meg előadását: A szenvedés pedagógiájáról. A gyönyörű kifejtést, melyben a tanítót a mai nehézségek között a bizakodó, jobb jövőjü akarásra és a szenvedések gátja élére állítja, hatalmas lelkesedéssel, kitörő tapssal jutalmazta meg a kör.

Elnök még külön is elismerő köszönetet mondott a gyönyörű szabad előadásért.

III. Elnök felkéri Gerő Gusztáv körü pénztárost, hogy a pénztár állapotáról jelentést tegyen. Ennek nyomán a bevétel 3237 koronával, a kiadás 156 koronával szerepel, s így készpénzmaradványunk 3080 Ké készpénzzel és 860 Ké adománnyal zárul.

Elnök utasítja a megválasztandó ellenőröket hogy a pénztárt átrevidiálják és a pénztárosnak önzetlen munkájáért köszönetet mond.

IV. Elnök jelenti, hogy a 860 Ké adományt, amelyet kifejezetten a Tanítók Háza javára adakoztak azon alkalomból, hogy Vincze Ferenc és Pacsay Endre személyesen vittek el a tanítói hangversenyre szóló meghívókat az egyes családokhoz, a kívánsághoz képest átutaljuk a nemes célra, de indítványba hozza, hogy ezen összeget a kör pénztára egészítse ki 2.000 Ké-ra.

Az indítványt nagy lelkesedéssel fogadta a kör, de azon kikötéssel, hogy ezt csakis ezen célra adja s ha a Tanítók Háza fel nem épülhet, ezt az összeget visszavárja.

V. Elnök javasolja, hogy körünk elnevezését a helyzetnek megfelelően javítsuk ki, mert a Hernádmente nem képezi a kör tagjai lakóhelyét. Ajánlja, hogy ez jövőben: Košice—Moldavai járáskör néven hívassék.

A járáskör ezt egyhangúlag kimondotta.

VI. Elnök a tisztújítást ejti meg. Sajnálattal látja, hogy lemondott elnöke, — Vincze Ferenc — tényleg beteges. Mindazonáltal arra kéri, hogy lemondásához teljes kizártsággal ne ragaszkodjék, mert a járáskör őt elnöki minőségében továbbra is meg akarja tartani. Vajda Károly szívesen vállalja addig az ügyvezetést, amíg elnökünk, aki körünk felvirágoztatásáért annyit tett, egészsége visszatér. Tomboló tetszés mellett felkéri az elnöki tiszt megtartására. E nem várt fényes kartársi szeretet és bizalom meghatotta volt elnökünket s az ígért ügyvezetői elnök segítségé mellett:

Vincze Ferenc az elnökséget — hálás köszönetével tolmá-

csolva — elfogadta. Ügyvezető alelnökké: Vajda Károlyt, másod alelnökké: Szepessy Gyulát, jegyzővé: Palcsik Jenőt, pénztárossá: Gerő Gusztávot, ellenőrökké: Molnár Mihályt és Török Józsefet egyhangúlag élénk tetszések között választotta meg, kik e tisztségeket vállalták is.

VII. Vajda Károly ügyvezető alelnök a tagok szives figyelmébe ajánlja az esti 8 óraker tartandó tanítói hangversenyt és tudatja, hogy intézkedése nyomán pont éjjelkor Košicéről Turnáig különvonatot rendelt s így a hazajutást megkönnyítette.

E gondoskodást hálás éljenzéssel vették.

VIII. Lukács Adolf nyug. tanító a vasuti arcképes igazolványok megújítása feltételeit kérdezi meg, amire a tanfelügyelő úr szives rövid felvilágosítást nyújtott.

Vajda Károly újból is ügyes beszédben a jelenlevő tanfelügyelő jövő támogatását kérve, a gyűlést berekeszti.

Kelt mint fent.

<i>Szepesi Gyula</i> s. k.	<i>Gerő Gusztáv</i> s. k.	<i>Vajda Károly</i> s. k.
jegyző.	<i>Solcanik Adél</i> s. k.	ügyvez. alelnök.
	hitelesítők.	

Kedves Kartársak!

A kassai központi gyűlés jelölőbizottsága személyemet a főszerkesztői tisztségre jelölte. A jelölőbizottság eme kitüntető bizalmát megköszönve, kérem összes kedves kartársaimat, hogy e jelölésemtől tekintsenek el, mert az eddigi tisztségeimmel kapcsolatos elfoglaltságom miatt ezen újabb munkakört nem vállalhatom. Szőgyén, 1931. dec. 27.-én. Kartársi szeretettel:

Bíró Béla

párkányiárasi Á. M. T. E. elnök.

A katona-tanítókhoz! (Az alábbiak közlésére kérték fel lapunkat.) A Szlovenszkói és Ruszinszkói Katonatanítók Szövetsége, melynek székhelye Trnava, újból betervezte a ČSR. Nemzetgyűlésének Prágában a tényleges és háborús katonai szolgálatnak a tanítói szolgálati előlépésbe és nyugdíjba való beszámítására vonatkozó memorandumát. A memorandumot 200 példányban a napokban küldtük fel Prágába és pedig mindegyik képviselői klubnak, a képviselőház és a szenátus 7—7 bizottságának az elnökségéhez. Továbbá elküldtük a parlament mindkét elnökének és valamennyi (12) alelnökének, valamint az összes

tanító- és tanár-képviselőknek és szenátoroknak. Úgyszintén mindazoknak, akiktől az elnökség elvárja, hogy kívánságainkat támogatni fogják. Talán ez a radikális és ismételt eljárásunk megmozdítja végre a nehézkes parlamenti apparátust és eltávolítja ezt a velünk szemben elkövetett sérelmet.

A fordulat után mindent bőkezűen mértek: nemcsak a valószínűleg eltöltött háborús esztendőket számították be az alkalmasoknak, hanem minden háborús évhez még egy háborús félét is hozzáadtak (a legionáriusoknál háromszorosan), úgyhogy némely, minálunk szerencsésebbeknek 7—9 beszámított háborús évük van, sőt a legionáriusoknál 18—20 háborús esztendőt is beszámítottak. Beismerjük, megérdemelték, mert megközeleltöleg sincs ezzel pótolva az, amit a háború alatt elveszítettek. Elismerjük ezt nekik, mint katonák, a bajtársaknak! — Érdekes azonban, hogy a háborús fél éveket azoknak is beszámították, akik katonai fegyvert sohasem láttak! Ellenben minékünk a katonáéknál tényleg eltöltött időket sem számítják be, aminek következtében katonai kötelezettségünk elteltével ott kezdjük, ahol a katonai szolgálat előtt elhagytuk és 1½—2 esztendővel hátrább maradtunk nem-katona kortársainkkal szemben. *Hol itt az igazság, hol itt a demokrácia?* Meddig fogja még így büntetni a republika a katonáit azért, mert teljesítették hadkötelezettségüket? Megértjük, hogy nehéz idők járnak, takarékoskodni kell. De takarékoskodjanak ott, ahol van miből! Mirajtnak ezzel vajmi keveset takarítanak meg, de annál inkább megnövekedik az elégedetlenkedők száma, akiből amúgy is van elég. S éppen arra kell törekedni, hogy a haza védelmezőinek sorában ne legyenek elégedetlenkedők, különösen, ha fontolóra vesszük a mai kritikus idöket. Mi jól ismerjük a mi szélesebb rétegeink nézeteit és azért meg akarjuk előzni az esetleges következményeket!

Mi az igazságosság és demokrácia hirdetői vagyunk, azért hivatkozunk erre az igazságosságra és demokráciára önmagunkkal szemben is, s ezt hangoztatni fogjuk mindaddig, amíg ez a mi példátlan sérelmünk meg nem szűnik! Az elnökség nevében:

Michal Horvatovič elnök, *Otomar Kubala* titkár.

A párkányjárás körzet összes tagjainak figyelmébe! Járás választmányunk határozata értelmében értesítem az összes kedves kartársakat és kartársnőket, hogy a nyitra-

megyei ált. magyar tanítóegyesületnek 1931. nov. 19.-én Nové-Zámkyban — Érsekújvárott hozott határozatát körzetünkre nézve érvénytelennek tartjuk. Így járásunk a nyitrai megyei A. M. T. egyesület tisztikarának megválasztásához nem járul hozzá. Vagyis a fentemlített választmányi határozatunk alapján kérjük a tagokat, hogy a szavazástól tartózkodjanak.

A párkányi járási A. M. T. E. egy körzettel sem kooperált és mint külön párkányi vidéki tanítóegyesület, fog működni mindaddig, míg érdekei ezt kívánják. Szőgyén, 1932. jan. 7.
Biró Béla elnök.

Egy kérés. A kassai gyűlésünk alkalmával ép akkor nem voltam jelen, amidőn a jelölő bizottság jelölő listája lett felolvasva és elfogadva. A fehér asztalnál tudtam meg, hogy az én nevem odakerült a mi szeretett főtítkárnk neve mellé. Nem szívesen vettem. Tiltakoztam ellene. Élőszóval lemondtam. Nem azért, mintha a megválasztásomtól félttem volna. Mert aki nem ismer, úgyse szavaz rám, aki meg ismer, tudja az ezer és egy gondjaimat, belátja, hogy ezért ilyen tisztségre lehetetlen vállalkoznom. (Át is kiáltottam Vásárhelyi testvérünknek a fehér asztalnál azt, hogy az Úr Isten mindenben adjon neki ilyen ellenfelet. Jobbat senki nem kívánhatott neki az új évre sem. Ő meg nekem rosszat kívánt. Azt felelte, hogy ő meg nekem kíván olyat, amilyen ő. Azóta minden dolgom rosszul megy.) Hanem tiltakoztam, lemondtam, azért, hogy a mi igazán értékes, nagybecsült s mindnyájunk meglegedésére bevált Vásárhelyi főtítkárnk megválasztását szebbé tegyem. Kérdemelte. Kérem ezek alapján Tanítótestvéreimet, tekintsék úgy a jelölő listát, mintha ott se volna a nevem.
Beluch Imre.

Értesítés. A tanácsadót illető mindennemű megkeresést a központi elnök címére kell küldeni.

A Stampay-féle Énekek és Imák

3 ivnyi szöveggel bővítve, újlag rendezve
áremelés nélkül megjelent.

Az Imák az összes legújabb állatosságokat kimerítően a legnagyobb igényeket is szolgálják. A mise és a bünbánati új imák valóságos misszió munkát látnak végezni. 320 énekkel minden alkalomra a legszebb és legbővebb anyagot nyújt. . . **A legrégebb és újabb szerzők megjelölésével pedig a könyv történelemmé vált.** De egyéb kedves meglepetéseket is tartalmaz. Finom fehér papíron, új betűkkel, felvázsonban most is 8 Ké, egész vászonban 11 Ké 25% engedménnyel. **Ez volt és ez marad a nép legolcsóbb, legbővebb és lepraktikusabb ének és imakönyve.** Bőrkötésben is lesz aranybetűszessel. 56 ének költője I. füz. 5. II. 6 Ké.
Köbölkút, Stampay.

Az elektromosság a gondolatközlés szolgálatában.

(Ismeretterjesztő előadás.)

Amióta megállapították, hogy az elektromos áram a vezetőkön a fény sebességével megegyező sebességgel terjed, állandóan izgatta a kutatók elméjét, miként lehetne az elektromos áram ezen kiváló tulajdonságát gondolatközlésre felhasználni. Az elektromos áram sebessége mp-ként 300.000 km. Ez az óriási sebesség a gondolatközlés szolgálatában kiszámíthatatlan szolgálatot tett.

A gondolatközlés villámgyors lehetősége óriási lendületet adott a művelődésnek, az iparnak, a kereskedelemnek. Meggyorsította a rendőri nyomozást s ezáltal fokozta a közbiztonságot s az egész társadalmi életre átalakító hatást gyakorolt.

Az elektromos gondolatközlésre szolgáló készülékek két fő csoportra oszthatók. Az első csoportba azok a készülékek tartoznak, melyeknél a közlekedő állomásokat fémdrót köti össze és a gondolat közvetítője elektromos áram. A második csoportba azok a készülékek tartoznak, melyeknél vezető drót nincs és a gondolatot elektromos hullámok közvetítik. Az első csoportba tartozó készülékek a telegráf, a telefon s néhány más készülék, melyek rajzokat, fotografiákat továbbítanak, ma azonban gyakorlati alkalmazásuk nincs. A második csoportba tartozik a drótnélküli telegráf, a drótnélküli telefon, vagyis a rádió.

Az elektromos gondolatközlésre legelőször a telegráfot használták. Ezen készülék segítségével a gondolatot egyik állomás a másikkal írásban közvetíti. Telegraf szó annyit jelent, mint távolba írás. A felvevő állomásra az üzenetet azonban nem írott szöveg, hanem közvetítésre alkalmas jelek továbbítják.

Érdemes végigtekinteni a telegráf fejlődésének történetén, mely egészen a XVIII. század közepéig nyúlik vissza. A telegráf első érdemleges elgondolójának nevét a tudomány ezideig nem ismeri. 1753-ból maradt fenn egy C. M. aláírású levél, melyben az aláíró az elektromosságnak gondolatközlésre való felhasználása céljából a következőket ajánlja. A két közlekedő

állomást annyi vezetékkel kössük össze, ahány betű van. A vezeték egyik végéhez érintsünk megdörzsölt üvegrudat, a másik végén pedig bodzabél golyó legyen, melyeknek egymásutáni kimozdulása jelezne egymásután a közvetített betűket s ezekből az egész üzenet összeállítható volna. Ma ez a terv joggal nevetésesnek tűnik fel előttünk s azt is átlátjuk, hogy gyakorlati kivitelre az ilyen készülék nem számíthatott. Pedig abban az időben a dörzsölési elektromosság megosztó hatását többen akarták gondolatközlésre felhasználni.

Lényeges haladás csak Galvani (1789.) és Volta (1792.) vizsgálatai után volt tapasztalható, akik az elektromos áramot előállították. E sorok olvasói előtt nem szükséges ismertetni Galvani megfigyeléseit és a békacombok történetét, sem pedig Volta idevonatkozó kísérleteit, melyek a galvánáram felfedezéséhez és a galvánelemek összeállításához vezettek. (Volta kísérleteinek bemutatása érdekesebbé teszi az előadást.)

A galvánáram felfedezése az elektromos gondolatközlést új irányba terelte. Sömmering (Münchenben 1809.) az áram kémiai hatását akarta felhasználni gondolatközlésre a vízbontó készülék segítségével. Sömmering 27 drótból álló vezetékot használt. Minden vezeték más betűnek felelt meg. A feladó állomáson bekapcsolt két vezetőt egy galván-telepbe, a drótok végei pedig a felvevő állomáson kénsavval savanyított vízben végződtek. A feladó állomáson az áramot bekapcsolta a megfelelő betűknél egymás után, a felvevő állomáson pedig megindult a gázképződés. Sömmering így egymásután két betűt telefonált egyszerre. A betűk egymásutánja attól függött, melyik betűnél fejlődött több hidrogén. Ez a módja az elektromos gondolatközlésnek olyan nehézkes volt, hogy ennek gyakorlati kivitele egy esetben is oly körülményes volt, hogy gyakorlati elterjedésre egyáltalán nem számíthatott.

A telegráf felfedezésében döntő lépés volt az áram mágneses hatásának felfedezése. Qersted 1819-ben felfedezte, hogy az elszigetelt vezetővel körülcsavart lágyvas mágnesessé lesz, ha a vezetőn áramot bocsátunk keresztül. Ampere angol fizikus azonnal felismerte a felfedezés fontosságát az elektromos gondolatközlés szempontjából s már 1820-ban tervet készített az elektromágnességnek ilyenmő felhasználására. Azt ajánlotta, hogy több drót végére egy kis elektromágnesset helyezzenek, melyet a feladóállomás áramának bekapcsolásakor más-más betűnél elhe-

lyezett tűt hozna mozgásba.

Majd 1833-ban Weber és Gauss göttingei tanárok használták fel az áram mágneses hatását gondolatközlésre oly módon, hogy 2·2 km-nyire lévő intézeteiket vezetődrróttal összekötötték, melyek végéhez mágnesűt helyeztek. A mágnesűt a közelében elhaladó áram hatására kitér észak-déli irányából és a jobbra, vagy balra való kitéréseket betűkkel jelölték meg, pl. 1 kitérés jobbra i-t jelentett, két kitérés jobbra a-t stb. Ez a készülék azonban a két tudós igényeit sem elégítette ki s azért inkább csak érdekesség, mint hasznosság szempontjából foglalkoztak vele.

A telegráf mai alakját Steinheil (1836) közelítette meg, de véglegesen Morse Sámuel állította össze. A németek a telegraf feltalálásának elsőbbségét Steinheil javára írják, aki állítólag 3 hónappal előbb helyezte üzembe telegráfját, mint Morse. Hogy mégis Morsének adja a világ az elsőbbséget, annak az az oka, hogy Steinheil konstrukciója annyira nehéz volt, hogy az az elterjedést a szószoros értelemben is akadályozta, hiszen maga az elektromágnes 92 $\frac{1}{2}$ kg volt.

Morse nagy eifonye volt, hogy 1840-ben kigondolta a pontok és vonalakból álló Morse-ábécét, melyeknek elektromágneses úton való továbbítása igen egyszerű. 1844-ben alkalmazták Morse telegráfját először Amerikában. Nálunk 1847-ben építették ki Pozsony és Bécs között az első telegráf-vonalat.

(A morse-féle leadó és írógép szerkezetének leírását, úgy-szintén a már fentebb említett vízbontóét, valamint az elektromágneses-alapjelenségek ismertetését is mellőzöm, mivel e lap olvasói azokat jól ismerik.

A közlekedő állomásokat vasból készített vezeték köti össze, melynek vastagsága rendszerint 5 mm, melyet rozsdásodás ellen cinkkel vonnak be. Nagyobb távolságra való telegrafálásnál a vezető ellenállása az áramot annyira gyengíti, hogy az írógépet nem tudná működésbe hozni, azért a leadó állomás áramát nem közvetlenül az írógépbe vezetik, hanem egy mellékkészülékbe, a „reléisbe”. (relé) Ebben egy igen érzékeny elektromágnes van elhelyezve, mely a külső áram hatására mágnessé lesz és egy könnyű vaslemezt ránt magához, mely egy helyi telep áramát kapcsolja be. Ez az erősebb helyi áram hozza azután működésbe az írógépet. A relé kapcsolatban van egy másik készülékkel, a tájolóval, mely jelzi, hogy a helyitelep árama milyen erős s így nem történhetik meg az az eset, hogy a helyitelep akkor

merül ki, amikor reá a legnagyobb szükség van. A telegráfnak szárazföldi alkalmazását igen megkönnyíti az, hogy az áram erőssége a vezető bármely pontján felerősíthető relé és galván-elem bekapcsolásával. Azonban a tengერთüli közlekedésnél ez már nem vihető keresztül. A hosszú kábelvezeték meggyöngíti az áramot annyira, hogy a legérzékenyebb elektromágneset sem tudná működésbe hozni. A kábellel közölt áram a kábelvezeték hosszán, mint egy hosszú hullám elnyúlik s a feladó állomásra annyira elgyengülve érkezik, hogy az írógépet nem képes működésbe hozni.

E bajon William Thomson aképpen segítet, hogy a telegrafálás előtt a vezetővel rövid áramot közölt, mely a felvevő állomásra ért elnyúlt hullámnak véget vetett. Ennek alapján olyan jeladó készüléket szerkesztett, mely minden jel után automatikusan egy rövid ideig tartó ellenkező irányú áramot bocsátott, mely az elektromos áram elnyúlását megakadályozta s így a leadott jelek késedelem nélkül hozták működésbe az írógépet. Thomson ezen elmés készülékének tulajdonítható, hogy a tengერთüli földrészekkel táviratilag is összeköttetésben vagyunk.

A Morse- féle telegráf azonban nem elégíti ki az embereket s olyan készüléket szerkesztettek, mely a betűket mindjárt olvasható formájában adja a feleknek. Ez a készülék azonban ma még olyan komplikált, hogy közhasználatra nem alkalmas.

A telegrafálás meggyorsítását célzó készülékek közül leg-tökéletesebb Virágh és Pollák két magyar mérnök által szerkesztett készülék, mellyel óránként 80000 szó továbbítható. A találmányról elismeréssel nyilatkoztak mindazok az államok, melyeknek bemutatták, azonban éppen tökéletességüknél fogva sehohsem vezették be, mivel sehol sincs olyan nagy telegráf forgalom, hogy ilyen óriási teljesítményű készülékre volna szükség. Előadásom eddig terjedő részében bemutattam a hallgatóságunk úgy a dörzsölési elektromossággal, valamint a galvánárammal végezhető fontosabb alapkísérleteket, mivel a telegraf rövid történeti áttekintése erre jó alkalmat szolgáltatott. A telefon fő és mellékkészülékeinek ismertetése pedig az elektromos és mágneses indukció alapismereteinek bemutatását teszi lehetővé. Viszont a drótnélküli táviró és a rádió telefon a sugárzó elektromosság a alapismereteinek tárgyalására ad alkalmat. Így ezen előadás tárgya végig vezetheti a hallgatóságot az elektromosság és az elektrotechnika fejlődésén.

KÜLÖNFÉLÉK.

Krónika.

Most, a tél alatt alig kerül olyan ujság a kezünkbe, legyen az napilap, vagy folyóirat, amelyben ne olvashatnánk valamilyen beszámolót a falu kultúrmunkájáról. Aki a sorok mögött is tud olvasni, annak talán magyarázni sem kell, hogy e kulturmegmozdulások kevés kivétellel az Ismeretlen Kulturkatona, a néptanító munkájának eredményei. Ő gyűjtötte az anyagot, válogatta a szereplőket, mely miatt a félfaluval rendesen össze is különbözött, végezte a betanítás hálátlan munkáját, festette a kulisszákat, építette a színpadot, hallgatta és elhallgatta a hivatalnok kritikáit, maszkírozott, kapacitálta, békítette a haragosokat, toborozta a közönséget és ki tudná még előszámlálni, mi mindent végzett részint hivatalból, részint l'art pour l'art. És azt mindenki egész természetesnek is veszi, hogy a néptanító mindezekhez ért is, meg azok elvégzésére vállalkozik is. Mert a tanító munkája nem végződik el az iskolaajtó maga mögött. való becsukásával, tudása nem korlátozódhatik kizárólag csak a pedagógia mezejére. Neki értenie kell a zenéhez, rajzhoz, színművészethez, háziiparhoz, kertészethez, méhészethez. Ha nem ért ezekhez, megtanulja, mert ezek az állásával járó kötelek közé tartoznak. Soh' se hallottuk ugyan, hogy a jegyzőtől zeneértést, a vasutástól színpadépítésben való jártasságot, a póstástól rendezői kvalitásokat követeltek volna, megelégedtek azzal, ha az illető jó jegyző, jó vasutas és jó póstás volt. Nem állítom azt sem, hogy a falu kulturális előmozdítása nem tartozik a tanítói kötelességek közé, csupán csak regisztrálni kívánom, hogy e sokoldalúságot feltételező munkálkodásának, a fáradságot nem ismerő buzgalmának, a szép iránti való lelkesedésének, a mai anyagias világban szinte példátlan idealizmusának ellenére a nagyközség szemében a tanítóság még ma is csak quantitatív négligable.

A nyáron történt. A kies Gömörben dalosünnepélyt rendeztek. Ennek lefolyását egy igen előkelő napilap szélesen méltatta. Dicsérő jelzők között említette a szép ünnepély gondolatának kitervezőjét, a szereplő szavalókat, a szólistákat, a szólamok protokántorait, szóval mindenkit, egyedül csak a karvezér, vagy karvezérek neve maradt fitok a nagyközség előtt, akiknek buzgalma és fáradozása nélkül a szép ünnepély meg nem valósulhatott volna. Távol legyen tőlem, hogy ezt a kis epizódot kari gravamennek akarnám felfűjni, vagy az előkelő lap tudósítóját felületességgel vádolnám, de még inkább távol áll tőlem az, hogy az előttem is ismerellen érdemes kar-

vezetőknek utólagos dicséretet szereznek, úgy is tudom, hogy az ismeretlenség homályában maradt tanító-estvéreim munkájuk elismerését nem az előkelő napilap tudósítójától várják, csupán a fentebbiek bizonyítására csúszott a tollam alá ez a jellegzetes történetke.

Mit is mond Boross Béla testvérünk: „Bizzál fiam, dolgozzál, dalolj, S egyszer csak mégis meglátnak talán.“ Ugy, de mikor?

Az elmúlt 1951. év december 6-án ünnepelték a mi kedves északi rokonaink, a finnek, függetlenségük 14. évfordulóját. Erről az évfordulóról a napilapok is bőven megemlékeztek. Érdekes jelenségnek tartom, hogy a mai magyar közvélemény mind szélesebb rétegei kezdenek érdeklődni e szimpatikus testvérnép iránt. Töredelmesen kell bevallanunk, hogy régen csak úgy voltunk a finnekkel, mint a gazdagok a szegény rokonnal. Míg a háború előtti gondatlan, de vulkánon handabandázó életet éltük, könnyelmű legyintéssel vettük tudomásul a rokonságot, de nem voltunk túlságosan büszkéek rá. Mikor 1906-ban a finn diákok látogatóban jártak nálunk, mint exotikumokra tekintettünk rájuk s közönyünk csak akkor lendült lelkesedésbe, mikor énekkarukat hallottuk, mikor tanúi lehettünk egy szinte példátlan énekprodukciónak. A hallottak nyomán aztán egyes énekkarok divattá telték a finn költők és szerzők műveinek előadását, több-kevesebb szerencsével. A középiskolában tanáraink a nyelvészek megállapítása szerint prelegáltak nyelvünknek a finnekével való rokonságáról, hallottunk valamit a Kalevaláról, ha különös szerencsénkre filológiai tanárunk a finn-ugor rokonság híve volt, akkor talán megismertünk egypár költeményt leghíresebb lírai költőjüktől: Kivi Alekszistól is. Az igazság azonban mégis csak az volt, hogy a derék népek akkori hozzánk való ragaszkodása, irántunk való, de tőlünk meg nem érdemelt szeretete mellett is mi egy kicsit szégyeltük a rokonságot, jobb szerettük volna, ha valami nyugati néppel sikerült volna az atyafiságot kisütni. De a háború után, midőn a vulkán erupciója a magyarságot is különböző országok keretébe dobta: büszke gőgünkben megaláztatlan ismertük fel a szegény rokont, akire elhagyatottságunkban, mindenki által kicsúfolt fájdalomunkban, mint testvérré tekinthettünk és csodálkozással ébredtünk tudatára, hogy Finnország, vagy mint ők hívják, Suomi, egy bámulatos kulturájú népek a lakhelye, mely népet kicsisége ellenére nemes egyszerűsége becsületos szerénysége, olthatlan kulturszomja fölébe emelte nála sokszorta nagyobb nyugati népeknek, mely néppel való rokonság tehát nem hogy szégyenkezésre, sőt dicsekedésre méltó. Csodáljuk és bámuljuk, hogy e maroknyi, alig 3 milliónyit számláló nép, a természeti adottságok oly mostohaága mellett, a századokon tartó elnyomatás ideje alatt olyan magasfokú kulturára tett szert, hogy százalékokban kifejezve, legke-

vesebb analfabétája van egész Európában. Hát még az atlétika terén bemutatott bámulatos eredményeik milyen büszkeséggel töltötték el mindnyájunkat, mikor 1928-ban a stopper-órával futó olb boy, Nurmi, leverte a világ összes sprintereit. Az idei Los Angeles-i olimpiász tippelői is csak azon vitáznak, hogy ki lesz a futás világbajnoka, Nurmi-e, vagy egy másik finn fenomen.

Most, mikor mi váltunk szegény rokonná, testvéreink ragaszkodása ma sem változott és a múltak közönyéért és tudatlanságáért megbocsátva nem ültetnek bennünket szeretetük asztalához, példa rádióállomásaik, Lahti és Helsinki, másora, hol napról-napra találunk szemelvényeket magyar szerzők műveiből. Bár az ő példájuk és nemes erényeik bennünket hasonlók ápolására buzdítanak.

* * *

Annak a szegény öngyilkos kisdíáknak a hantját lassan-lassan beborította már az ősz lehulló levele, nevét elfedte a a rohanó idő a feledés hamujával, a versengve bálványozó szülők szívét is meggyógyította a legbiztosabb terápiával dolgozó orvos: az idő, nem illik hát a sebeket gyöngédtelen kézzel újra feltépni. Tudjuk azt is, hogy problémájával foglalkoztak szülők, írók, pedagógusok. A szülők tábora a szívével üelt és elmarasztalta a tanárt, a másik tábor a pedagógiai doktrinák szerint elítélte a kort, mely e betegesen érzékeny lelket kitermelte. Akadt olyan, mégpedig népes, tábor, mely kompromisszumot kötött. Elítélte mind a kettőt, megbocsájtott mind a kettőnek, de a kisdíák mindezzel már vajmi keveset törődik. Ő itt hagyta a sírokat is, a vitázókat is, mert azt hitte, hogy bosszuálló hős, vagy legalább is mártír.

Az ügy aktái tehát lezárultak, ahoz hozzáadnivalóink nincsenek. De most olvastuk az egyik lapban, hogy — amidőn egy középiskolában nagyon elharapódzott lopási esetek tettesével szemben az igazgató az intézetből való eltávolítást helyezte kilátásba, — az egyik tettes öngyilkossággal fenyegetődzött. Igen, ez a kis diák is, miként elődje, mártír, hős akart lenni, hogy bosszút álljon, hogy beszéljenek róla. Nunc plaudite spectatores!

És most kérdem, szabad-e a szülőknek elítélni, érzéketlenséggel, pedagógiai paragrafusrágással vádolni azt a tanárt, vagy tanítót, akinek hivatása gyakorlása közben ilyenekben bíraskodnia kell? Ilyen esetek felidézésében nem bűnös-e a szülőiársadalom is, amely ujságokban kolportálja, hogy a tanár, a tanárok, minden tanár, ezzel, vagy azzal a tanítványával szemben igazságtalan, gyöngéd, fejlődő érzéseit meg nem értő, tévelygő kis lelkének defektusaival szemben nagyképp, gyerekes kilengéseit elefántnyivá felfújó despotá? A neveléshez mindenki ért ez a közfel-fogás, pedig minden szülőnek csak *kellene* érteni. A szakadék

nemcsak a tanár és a tanítvány, de a régi iskolából kikerült szülő és a most vajdó modern iskolában sáfárkodó tanító között is óriási. És ezt a szakadékot a szülők részéről az állumánizmus köntösébe burkolózó itélkezés helyett több megértés, a tanítók részéről több tapintat és nagyobb szeretet fölteni csak be. A panacea is adva van: minél jobban kiépített szülői szövetség és minél több jól vezetett szülői értekezlet!

(sz. gy.)

Új állampolgársági törvényjavaslat. Winter dr. és Markovics dr. képviselők a kormány elé új alkotmánytörvény-javaslatot terjesztettek be az állampolgársági kérdés rendezésére. A javaslatban mindenekelőtt egyesíteni akarják: a csehszlovák köztársasághoz az állampolgárság kérdését, ezenkívül könnyíteni kívánnak azokon, akik eddig még nem jutottak állampolgársághoz.

Értékes zenetörténelmi lelet. Nagy Sándor tanár a debreceni ref. főgimnázium könyvtárában 38 régi egyházi ének szöveggel ellátott kottájára bukkant. Az énekek mintegy 400 évesek. Közülük 27-nek eddig sem a dallamát, sem a szövegét nem ismerték.

Ritka ünnepély. Az iskolaligyi csendes munkáikat életükben sem szokták ünnepelni, annál kellemesebben lepet meg a hír, melyet a napilapokban olvastunk Aczél László ugocsei tanfelügyelő halálának negyedszázados évfordulójáról. Karácsony első napján délután lélekemelő, csendes ünneplés keretei között emlékezett meg Nagyszőlős közönsége az egykori Ugocsa legnagyobb tanfőfőjéről. Lelkes emlékeződések hangzottak el az egyszerű, de bensőséges ünnepélyen Aczél László sírjánál, melyet a hálás emlékezők zarándokcsapata megkoszorúzott. Az ünnepélyen részt vett Bartos Adolf, jelenlegi tanfelügyelő is.

„Concordia parvae res crescunt . . .“ Így sóbajt fül a Református Egyház és Iskola cikkirója a lap dec. 27-i számában több helyen, amikor a ref. papság problémáit sorolja föl. Ezzel kapcsolatban aposztrofálja a taritóságot, „amely kijárta azt is, hogy nyugtábelyleg díjat nem vonnak le a fizetésük kiutalásánál, sőt a multa nézve is visszakapták . . .“ Hát ez igaz, de bizony vannak még nekünk is elintézetlen „kis“ problémáink, amelyek egyetértéssel kell, hogy nagyra nőjjenek!

Tejakkció. Az egyes községekben országsszerte élénk akció indult meg a tél folyamán a szegény iskolás gyermekek tojjal való ellátása céljából Szép jelentést kaptunk Kőbükútról, ahol naponta 120 gyermek között 30 liter meleg tejet osztanak ki. Újabban levesakció indult meg az ottani tanítói kar kezdeményezésére, hogy az arra utaltak között minden nap kb. 100 tányér leves (hússal) osztassék ki. Alsószeli községben száz szegény iskolásgyermek napi 40 liter tejből részesül.

A leszerelés évében . . . Esztorország hadügyminisztériuma követeli, hogy az összes újonnan épült, sőt renovált épületekben a gáztámadások elleni védekezésre szolgáló pincehelyiségek legyenek. A minisztérium kívánja, hogy már a legközelebbi időben el legyenek látva gázvédelmi berendezésekkel

a kormány épületei, továbbá a gyárak, műhelyek, iskolák és kórházak. Szépen kezdődik a leszerelés esztendeje! . . .

Az egyhuzamos tanításról — melynek problémáját a Magyar Tanító vetette fel — Fehérné B. Irma tanítónő cikket írt a Magyar Iskola decemberi számába. Híve a délelőtti egyhuzamban való tanításnak, s mint írja, jelenleg is ily módon tanít 92 elsőosztályos gyermeket. „Dél felé — írja — már csak a könnyebb tantárgyakat kezeltem: írás, ének, torna. Egész szépen lehet velük baladni, boldogulni. . . A délelőtti egyhuzamos tanítás minden más időnél előnyösebb. Szépen kibírja azt még a gyengébb felfogású, gyengébb szervezettű gyermek is. Az órák közben, a 10 percek alatt ugrálnak, szaladgálnak, s így felfrissülve folytathatják tovább munkájukat. Délben, vagy 1 órakor hazamennek, otthon nyugodtan megebédelnek, leírják a feladatot és aztán estig játszhatnak, üvök a világ. . . A szülők 90%, a az egyhuzamos tanítást óhajtja, akarja, szereti. . .” Az a tanítónő, aki ilyen optimisztikusan ír e problémáról, 35. éve tanít.

A nemzetiségi autonómia. Czabán Samu beregszászi kartára ír megszívlelendő dolgokat erről a kérdésről a Magyar Tanügy múlt évi 11. 12. számában. „Mit értünk nemzetiségi iskolaautonómia alatt? Világos, hogy csakis azt, hogy úgy a német, mint a szlovák, cseh, magyar, lengyel, ruszin, román a kultúrát a saját anyanyelvén sajátíthassa el és saját fajtájabeli embereivel intézze minden iskolai ügyét. Tehát a többtantervű iskola igazgatója magyar iskolául: magyar tanító. A magyar iskolák külön tanfelügyelői körzetbe osztandók és a tanfelügyelő nemcsak magyarul értő, hanem magyar anyanyelvű tanító legyen. Tovább menve, az egyes tartományok fővárosában levő tanügyi osztályokban a magyar iskolák ügyét nemcsak magyarul értő, hanem magyar anyanyelvű tanító intézze. Végül a fővárosban, Prágában, a népművelődési minisztériumban az összes magyar iskolák ügyét magyar tanítók intézzék.” Cikke további részében példákat sorol föl a mult bűneinek szemléltetésére, s levonja a következtetést: „. . . szabad-e most arra való hivatkozással a mi demokratikus köztársaságunkban igazságtalanságot elkövetni velünk, itt élő magyarokkal szemben. . . ?” Vajjon sokszor koll-o még ezt megkérdőznünk az illetékes-ktől? . . .

Nem lesz naptárreform. A genfi naptárreform-bizottság, melyben csaknem az összes államok képviselői résztvettek, elhatározta, hogy a naptárreform kérdésének rendezését bizonytalan időre elhalasztja, mert a megnyilvánult közvélemény nagyobbik része ellenzi a mai naptárrendszer megváltoztatását. A reform látásólagos előnye oly csekély, hogy nem érdemes miatta az emberiséget eddigi életmódjában és életberendezésében megzavarni.

Új Élet, az ifjú katolicizmus folyóirata. Kiadja a Prohászka Kör. Január 1-én jelent meg ennek a „szociális és társadalmi” folyóiratnak első száma, hogy — mint bevezetőjében mondja — „a katolicizmus rezonáló húrjainak rezgését a magyar katolikus társadalomhoz elvigye. Új életet akarunk jelenteni a szlovenszkoí katolikus magyar társadalom részére. A folyóirat értékes cikkeket tartalmaz, melyek korszerű problémákat fejtegetnek. Bő rovatban foglalkozik az aktuális ifjúsági kérdésekkel. Van tartalmas szemle és könyvvrovata is. A lap évente tízszer jelenik meg. Szerkeszti Rády Elomér. Szerkesztőség és kiadóhivatal Košice-Kassa, Fő u. 30. Előfizetési díj egy évre 30 Ké, egyes szám ára 4 Ké.

Kiadóhivatali üzenetek.

R. J. Páld, M. B. Košice, H. K. Kostelné Krčany. Címüket kijavítottuk, lapunkat az új címre küldjük. — Sz. A. Moldava, M. F. Alístál, T. M.-né Bašta, Dr. E. M. Éberhard, K. G. Torna'la, V. Gy. Perbete, Cs. J. Vyškovo, J. N. V.-Meder, S. E. Balony, Sz. H. Bratislava, O. E. O-G Ille, V. D. Kršice, Gy. Bz. Štítiník, B. M.-né Komárom, M. Gy. Nagymegyér, M. A. Poprany, B. I. Kršize, J. I. Királyhelmeo Leve-
lűkre válasz ment. — Sz. M. Naszvad, A. S. Sahy, B. Gy. Nagyszegpuszta. H. L. Ladmovce. Fizetésihasztást a jelzett időpontig előjogyzásba vottlúk. — L. Gy. Torna'la Lapja szerint intézkedtünk. — Ü. V. Zsigaré G. E. Vákovec Tagjaink sorába felvettlúk, lapunkat megindítottuk.

Pályázati hirdetés. A malé-dvorniky-i (Kisudvarnok) községi iskolaszék pályázatot hirdet az 1930. évben újonnan szervezett II. ideiglenes tanítói állásra. Zanitási nyelv magyar. Fizetés a községtől évi 1200 Kc, 260 Kc lakaspótlék, 20 Kc kertilletmény, természetbeni lakás 1 szobával és előszobával és törvényes államsegély. Kötelessége a reábizott évfolyamok és a női kézimunka tanítása. Az állás választás után azonnal elfoglalandó. Csak nők pályázhatnak. Oklevelek előnyben. A pályázat határideje a megjelenéstől számított 14 nap. A Ref. Msano. 86400/I. 1930. évi rendeletében előirt mellékletekkel felszerelt kérvények a községi népiskola igazgatóságához, Kisudvarnok—Malé-Dvornikyba küldendők. U. p. és vasút Dunajska-Streda, 2¹/₂ km.

Pályázat. A kamocsa ref. iskolaszék pályázatot hirdet az ujonann szervezett magyar tanításnyelvű IV. — az 1931/32 tanévre már jóváhagyatott — férfitanítói állásra. Javadalom az egyháztól 1200 kor., 2 szobás lakás 400□-öl kert. Törvényes államsegély, melyért folyamodva lesz. Amíg az új épület el nem készül, törvényes lakbér. Kötelessége: Az iskolaszék által kijelölt osztályok tanítása, kántor akadályoztatása esetén annak helyettesítése, ifj. egyesület vezetése. Kellően felszerelt kérvények a ref. lelkészi hivatalhoz küldendők Kamocsa, okr. Komárno. Pályázati határidő 1932. jan. 28. Az állás azonnal elfoglalandó. Kivételesen pályázhatnak nem kvalifikált egyének is, férfiak és nők egyaránt. Az államsegély meg nem szerzéséig havi 500 kor.-t előlegez az egyh. kulcsönképen.

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kaphatók tankönyvek, ifjúsági és tanítói könyvtári könyvek. Papírúruk, írószerek, rajzeszközök stb. Irodai és iskolai felszerelések. Töltőtollak, írógépek. Kották, zeneművek stb. Szindarabok és kabarétréfák kölcsönzése. Elvállalunk könyvek költetését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára számlékat adunk.

Legkedveltebb ima- és énekeskönyv az

ÉGI HÁRFA

a legújabb ájtatosságok imáival, három miselmával, nagy kilenced, keresztúti, napi áldozási stb. imákkal. 300-nál több énekkel (Jézus sz. Szíve, Jézus Királysága, Szivgárdista, Kongregációs, Szt. Teréz, Szent József és más kiváló alkalmi énekekkel.) Egész vászonkötésben ára 10 Ké. Több példány rendelésénél kedvezmény. Szállítja a szerző:

Heckmann István, Levice-Léva.

Előírás szerinti

**iskolai bútorokat
és taneszközöket**

szállít a

**Tanítói Kiadóvállalat,
Trávnicek O. Žilina.**

MEGJELENT!

Soós Károly:

„Jöjjen el a Te országod“

cimű *egyházi beszédkötete*. E mű Soós Károly legnagyobb munkája, mely egy egész esztendőre szóló *vasárnapi, ünnepi és alkalmi beszédeket tartalmaz*, a mai idők számára készült, lelkészeknek és *preoráns tanítóknak nagy segítségül szolgál*.
59 beszéd 340 oldalon. Tartós, díszes vászonkötés.

A megrendelőkn 40 Ké kedvezményes áron kapják.

Költséget és fáradságot nem sajnálva törekedtem arra, hogy e nagy munka kiállítása a Szlovenszkói Magyar Református Egyháznak kedves meglepetésül szolgáljon. Megrendelhető:
GONDOS VILMOS könyvnyomda és könyvkiadó-
vállalatnál Párkány.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági
díja 80 Ké, melyért a
tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

Társszerkesztők:

Gáspár János, Uherezky Géza.

Nem tagoknak a lap
előfiz. ára 1 évre 40 Ké.
Hirdetések díjszabás szeriint

TARTALOM:

	Oldal:
<i>(hb):</i>	
Szavaztál, Testvér?	73
<i>Lakatos Károly:</i>	
Az emlékezés szárnyaia (folyt.)	76
— y —	
Én így láttam	78
<i>Schlosz Lajos:</i>	
Gyógyyszemek a magyar dal történelméből	80
<i>Egyesületi élet</i>	82
<i>Irodalom</i>	85
<i>Különlétek</i>	92
<i>Kiadóhivatall üzenetek</i>	104
<i>Hirdetések</i>	104

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Saliby. via Galánta) — Kiadóhivatall: Községi elemi iskola Komárno. — Az egyesület elnöksége: Kovács Alajos központi elnök, Negyed. — Titkárság: Vásárhelyi Károly főtitkár. Somogyi István titkár. Komárno. — Tanácsadó: Uherezky Géza, Komárno.

A hírlapjegyek használatá eng. a bratislavai posta- és távírdá igazg. 3006/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELJESÉBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

reálgimnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Köztársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondattanát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA

új helyesírás szabályait.

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára, füzve Kč 53.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 60.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál

Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

Társszerkesztők:

Gáspár János, Uherezky Géza.

Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké. Hirdetések díjszabás szerint.

Szavaztál, Testvér?

Az egyesület központi tisztikarának újonnan való megválasztásához kitűzött szavazási határidő február 10.-én lejár. Néhány nap választ csak el ettől az időponttól, s lapunk, mely az egyesület életjelenségeit számontartja, most, a szavazás terminusának utolsó napjaiban azt kérdezi tőled, Tanítótestvér: beadtad-e már szavazatodat? Éltél-e szavazati jogoddal? S ha még nem: úgy figyelmeztet, hogy ne késlekedjél szavazatod elküldésével!

Egyesületünk főnállása óta ez lesz a negyedik választás, mely a központi tisztikar megújítására hivatott. A választás érdemi részével, a szavazási eredmény találgatásával, vagy éppen az egyes jelöltek nevének kortescélokból való emlegetésével, egyesületünk hivatalos lapjában nem foglalkozhatunk. Csupán a választási cselekmény *alaki* lefolyásához volna néhány szavunk.

A szlovenszkói magyar tanító, aki az egyesület élő organizmusába — hacsak távolról és hallgatólagosan — bekapcsolódott, már jelölés nélkül is tudja, kire kell adnia szavazatát, tudja, kik azok, akiket bizalommal állíthat az egyesület hajójának kormányára mellé. De hányan vannak, akik unottan dobják félre a szavazólapot, akik nem törődnek egyesületi, tagsági

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számra!**

jogaikkal (és kötelességeikkel) akiket nem érdekel a hajó sorsa, melyhez életük sorsa is kötve van...! Hányan vannak, akik nem szavaznak!...

E föltevésünk, fájdalom, jogos és igazságos. A központi választások eddigi története *legalább* is az egyesületi tagok *felének* választói közönyösségét bizonyítja. Vagyis, Szlovenszékön minden második magyar tanító fölöslegesnek, terhesnek, vagy bármily oknál fogva szükségtelennek tartotta — eddig három ízben, — hogy szavazatával beleszóljon a Szlovenszék minden magyar tanítóját magába foglaló általános egyesület indulásának, majd fejlődésének és további útjának irányításába, azáltal, hogy a vezetők személyére nézve önálló véleményt nyilvánítson.

1922-ben, az első alapszabályszerinti választások alkalmával, amint azt a szavazatszedő bizottság jegyzőkönyvében olvassuk, 1400 szavazásra jogosult tanító közül csak 616 szavazott! 1925-ben 720 és 1928-ban 511 volt a szavazók száma!

S vajjon 1932-ben hányan fogják papirkosárba vetni a számukra előre elkészített jelöltlistát és borítékot?...

Testvérek! A politikai választói jog gyakorlására a törvény, büntetés terhe alatt kötelez. Hivatkozzunk-e az egyesületi élet törvényeire, melyeknek tiszteletben tartására mi magunk tanítjuk és neveljük a társadalom nagy egyesületének leendő tagjait? Hivatkozzunk-e arra, hogy a politikai választások idején hányszor szavaztál olyan listával, melyen nem a Te jelöltjeid, idegen, vagy ismeretlen nevek szerepeltek? S mégis szavaztál, mégis beledobtad az urnába a voksodat. Talán közönyösen, talán csak azért, mert ha nem teszed, megbüntetnek. De szavaztál.

És most, amikor olyan választásról van szó, amely kizárólag a Te ügyedet, a Te érdekedet, a Te jövőd munkálását szolgálja: most mondanál le a szavazati jogodról? Ez az egyetlen választási alkalom, amikor nem jönnek Hozzád politikai agitátorok, mikor nem ígérnek semmit, amikor nem kérnek és nem fenyegetnek, mikor nyugodtan, csendben és lelki-

ismereted szerint teljesítheted a legszebb emberi, kartársi és testvéri kötelességedet (vagy jogodat) — és Te könnyelműen elmulasztanád?! Nézd: a jelöltek a Te véreid, a lista összeállításában szabad kezded van, csak egy percnyi figyelem, egy percnyi törődés az egyesület jövőjével, csak egy levél feladásához szükséges „fáradtság” kell hozzá.

Ér ennyit Neked az egyesület? Becsülöd ennyire a szlovenszkói magyar tanítószövetség egyesületét? Értékeléd-e annyira ezt az egyesületet és tizenegy esztendő munkásságát, hogy meghozod érte a szavazatod elküldésével járó póstabélyeg-áldozatot?

Minden nemszavazó tanító egy-egy fájdalmas vád képviselője az egyesület ellen. Még akkor is, ha mindössze kényelemszeretetről, avagy feledékenységről van szó. Egyesületünk elvárja tagjaitól, hogy minden három esztendőben legalább egyszer megmutatják, kinyilvánítják a vele való közösségük jelét.

Testvér, ne érjen úgy a február 10-e, hogy szavazatod otthonmarad és a választásra nézve megsemmisül, kárbavész. Lépj be a szavazati jogukat büszkén és öntudatosan gyakorló tagok — eddigelé gyér — soraiba, jelenj meg lélekben és szavazó listáddal az egyesületi munka újabb 3 évi szerződésének megkötésénél. Küldd el akaratodat, hogy megacélozza megválasztandó vezéreid, a szlovenszkói magyar tanítói család ügye-baja intézőinek akaratát s megerősítse őket a Te vágyad és törekvésed győzelmének reményében!

Ezért kell szavaznod, Testvér! Magad és mindnyájunk hitének, egyesületünk és tanítói sorsunk jövőjének megszilárdításáért és fentartásáért. Ezért — ugyebár — érdemes szavazni! (bb.)

Szavazni el. ne felejts!
Beadtad-e már szavazatodat?
Szavazás határideje február 10.

Az emlékezés szárnyain.

(Folytatás)

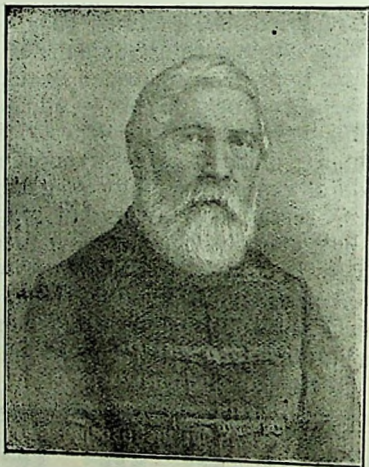
V.

Váli Ferenc.

Mielőtt azonban befejezném az emlékezés sorozatát, valami benső szózat érinti meg lelkemet s azt súgja: hát a nagyról, a *legnagyobb*ról nincs méltató szavad?

Tudom, hogy mai sorrendünk szerint őt — a temelő-keriben — más, nálam hivatottabb ajak fogja méltatni, de én úgy érzem, hogy e teremből sem mehetünk szét addig, míg a hála és kegyelet adóját vele szemben is le nem róttuk.

Egy pillanatnyi türelmet kérek még tőletek, hogy felidézhessem *Váli Ferenc*, intézetünk megszervezőjének, népszerű első igazgatójának, kora legnagyobb pedagógusának, az áldottlelkű, arany szívű embernek, a neveléstudományok leghivatottabb professzorának, az igazi emberbarátjának emlékét.

Most is előttem van mindig komoly nevelői tisztéhez illő fekete, magyarruhás, patriarchákra emlékeztető, tiszteletet gerjesztő alakja. Galambósz hajával és szakállával, szeretetet sugárzó szemével ott áll előttünk s prelegál. De hogyan

prelegál! Nem a tudós nagyképűségével, nem tárgyainak száraz lemorzsolásával, hanem lelke melegének szinte suggestív kisugárzásával. Minden szava szívből fakad s lelkünkbe markol. A nehéz nevelési problémákat úgy állítja elénk, amint azt a való élet nyújtja. Nagy, szinte kimeríthetlen életbölcseiségével. csendes humorának fűszerezésével, a legkényesebb témákat is megérintve csepegteti lelkünkbe az éleiben megálláshoz, érvényesüléshez szükséges ismereteket.

Voltak nekünk országos hírnévű professzoraink mások is. Hisz annyi kiválóságot, mint a mi időnkben a pápai főiskola, talán egyetlen más iskola sem mondhatott magáénak. Tanított bennünket a gerinces történettudós, *Bocsor István*; a híres filozófus és természettudós *Tárczy Lajos*, az akadémia v. tagja; a neves nemzetgazdász s később egyházkerületünk nagynevű püspöke dr. *Antal Gábor*, *Szilágyi József* és mások, akik a tudomány forrásából gazdagon elláttak bennünket az ismeretek bőségével, de hogy az élet minden viszonylatában helyt tudtunk állani, azt csak és egyedül neki köszönhetjük.

Tőle tanultuk meg, hogy kell szeretni a gyermeket, miként kell a hat éves kicsi agyat és lelket formálni s úgy oktálni és nevelni, hogy majdan fajához, egyházához, hazájához híj, értelmes és egymást megbecsülő ember váljék belőle. Miként lehet a nép bizalmához, szeretetéhez hozzáférni s hogy mivel tartozunk leendő, mindennél szebb hivatásunknak. Tanítói pályánk szeretetét, nagyraértékelését, a kötelességtudás és teljesítés incarnatióját ő oltotta belénk. Hogy minik volt ő nekünk, három szó világítja meg leghűbben.

Ő volt a *mi Váli Bácsink*, a mindnyájunk által rajongó szeretettel, tisztelettel környezett *Váli Bácsi*. Aki még a nagy ritkán fellobbant nemes haragjában is, ha egyik kezével sujtott, a másikkal már galambszívéhez ölelt. Hozzá, mint a jó édesapához, mindig bizalommal fordulhattunk még szorult anyagi helyzetünkben is s ő a segítséget senkitől sem tagadta meg, mindig megfelelő, de jóleső atyai intelmek kíséretében.

Amily pedánsan tiszta volt a külsője, ép oly aranytiszta a szíve, áldott a lelke! Szelleme bizonyára most is közlünk van s mindig derűt sugárzó szempárja rajtunk csüng s öröme telik bennünk, az ő öreg faliban. Boldog vagyok, hogy én is az ő tanítványa lehettem! Emléke a szívekben és intézetünk annaleselben örökké élni fog.

52 év ködén át ezekkel a gondolatokkal kívántam a hála és igazi szeretet adóját leróni a legnagyobb tanító emlékének. Köszönöm szives figyelmeiket.

*

Váli Ferenc született 1810. szeptember 30-án, Magyarországon, meghalt 1882. október 13-án Pápán. Iskoláit Losoncon, Pozsonyban, Komáromban és Pápán végezte, ez utóbbi helyen 1833. évben köztanító, majd szénior volt. 1857-ben meghívják a rév-komáromi ref. gimnázium igazgatójává, hol nőül veszi *Ásvai Jókai Esztert*, Jókai Mór testvérnénjét. A szabadságharcban mint nemzetőr tüzér vett részt. A harc lezajlása után meghívták a pápai ref. főiskolához a neveléstudományok tanárául. Irta több tankönyvet. A szegény tanulóknak valóságos atyjuk volt, kiktől a jó szó mellett az anyagi segílyt sem sajnálta s jövedelmének jelentékeny részét ezekre költötte. 1876-ban megszervezte a kerületi ref. tanítóképzőt, melynek haláláig igazgatója. A tanítóképző 1890-ben megszűnt, illetve beolvadt az újonnan felállított állami tanítóképzőbe.

(Folytatom.)

Lakatos Károly.

Én így láttam.

Egy hét távol pátriámtól. Egy hét alatt százkilométereket beszáguldani. Egy hétig nap-nap után különféle gondolkodású emberekkel ismerkedni, érintkezni. Egy hétig sokkal több szomorút, mint vigát látni, sok-sok panaszt, kevés meglegedett szót meghallgatni, vigasztalni, reményt hinteni. Dalolni, dalolni... Ez volt daloskörútunk.

Ez alatt a hét alatt mohón néztem látó szemmel, hallgattam halló füllel, meghallgattam panaszt érző és megértő szívvvel.

És talán sikerült megismernem ott a távol keleten az ottani magyar tanító szívét, lelkét. És én örülök ennek az újonnan megismert tanítóléleknek.

Még akkor is örülök, ha az a lélek fáradt, letargiában leledzik, mint a *Kassa* körül csoportosult tanítóké. Örülök a diagnózis helyesen megállapítottnak *velő* orvos örömevel.

Lehet, hogy nem a fáradt tanító-lélek volt az oka, hogy központi gyűlésünkön alig-alig láttunk a kassai körzet tanítóságából valakit s ha történetesen föl nem vonulnak a tanítódalosok, ürességtől kongott volna a „Lőcsei Ház” amúgy sem

nagy terme.

Lehet, hogy nem a letargiára mutat egyik kassai informátorom azon megjegyzése, hogy körzeti elnökük betegen és fáradtan kénytelen az egyesület ügyeit tovább vezetni, mert „Nem akad a körzet tanítóságában egy ember, aki az elnöki tisztet elfogadná...”

Lehet, mondom, hogy bár jóhiszeműleg, de tévesen vontam le következtetésemet, viszont lehetséges, hogy diagnózisom helyes. Ha tévedtem, térjünk napirendre a dolog felett. Ellenkező esetben pedig az arra illetékesek haladéktalanul kíséreljék meg a bajok orvoslását, mindannyiunk érdekében.

Ne törjenek pálcát fölöttem, hogy mindezt meg mertem írni, mert ezt kötelességemnek tartottam.

Beregszászon és Ungvárott sem rózsásak a magyar tanítóság, mint közösség viszonyai, de itt bár felekezeti és világnézleti szempontból a tanítóság igen színes (sokszínű), mégis most, amikor a magyar tanítói énekharangversenyének előkészítéséről, fogadtatásáról, vendégüllátásáról volt szó, a sok szín egy gyönyörű képpé tudott egyesülni a magyar dal, a magyar faj és a magyar tanító maradéktalan szeretetében.

Az ott megismert tanító-lélek életerős, küzdőképes és bár ma még lázasan keresi azt az utat, melyen haladnia kell és amely úton a haza, a nemzet és a tanítóság érdekei találkoznak; hiszem, hogy ezt az utat az ott megismert magyar tanító-lélek előbb-utóbb megtalálja mindannyiunk öröme és dicsőségére.

Királyhelme cz. Ha valaki látná szememben a visszaemlékezés kicsiholta örömcsillogást, úgy talán inkább megértené az ott tapasztaltak feletti ujjongásomat, mint papírra vetett dadogásomból.

Nem tudom, miről irjak, hiszen oly csodálatos volt az *ő áldozatkészségük*, amikor dalárdánkat a szó szoros értelmében véve vendégül látták, *lelkesevésük*, amikor sok-sok kilométerről, úttalan utakon, családtagjaikkal együtt fölkerekedtek, hogy egy estét magyartanítók ajkán fakadt, magyar dalnak szenteljenek. Avagy tán *szívük, lelkük melegét* csodáljam, melyben, mint üdítő forrásban fürödtünk, fáradt tanító-dalososok?

Nem haragszik meg tán Imre bátyám, ha az ő ressortjába is belenyúlok és ismét a távolból emelem lelkem hálával

csordultig telt poharát Királyhelmezc és környéke hölgyeire azért a szép, hajnalba nyíló estért, melyen a királyhelmezczi, tanító-járás hölgyei feledtették velünk fáradtságunk, bűnk és bánatunk.

Ahol a nők lelke is ennyire át van hatva az aranylístárságú magyar és a tanítók iránti szeretet érzésével, ahol a tanító családból származó fenséges érzésekkel és gondolatokkal telített költő és istenáldotta tehetségű szavaló-művész, Mécs László szórja teli marokkal Isten ígét és gyönyörű verseit az ő népe közé és tesz tanubizonyosságot csökevényektől el nem torzított magyarsága, ember- és tanító szeretete mellett, minden tanítóban apját, sok-sok tanító rokonát látva, ott kellett, hogy megtaláljuk az igazi magyar tanító-lelket. Aminthogy meg is találtuk.

Ők is mint mi, — hogy a legdivatosabb kifejezéssel éljek — ujarcú magyar tanítók, akik az adott viszonyok közt a magyar népért, a magyar tanítóságért dolgozni, fáradni és áldozatot hozni is tudnak.

Mindezekről megemlékezve, egy komoly magyar arc tűnik föl lelki szemeim előtt. Annak a tanító testvéremnek arca, akinek bizonyára nem csekély része van abban, hogy Királyhelmezcről, bár fáradt testtel, de fölüdült lélekkel távoztunk. Négyesy János ő, a királyhelyececzi járáskör elnöke.

A becsületes, lelkiismeretes munka fölött érzett meglegedés és a mi bálunk legyen a jutalma.

— y —

Gyöngyszemek a magyar dal történelméből.

Ki folklorisztikával foglalkozik, tisztában van vele, hogy minden nemzetnek féltett drága kincsei: a népdalai. De mik is a népdalok? Leginkább oly lélekből lelkedzett melódiák és versek, melyeket felkap a szellő és visz szájról-szájra. Érezzük a hatást, melyet ránk gyakorolnak, szívünket megindítják, de ha szerzőjüket keressük, úgy járunk, mint a gyermek, aki a sokszinű szivárvány után futott, hogy rajta felmenjen az égbe.

A népdal bárhonnan is származzék, az emberiség hamisíthatlan fiziognomiáját tárja elénk, úgy amint az egykor volt, bármennyire is megváltoztatta volna azóta a világnézet, a felfogás, a kultura máza vagy egyéb sorsdöntő befolyások következtében.

Most, hogy a magyar tanítók dalárdája oly fenséges sikert aratott széles e hazában a magyar dalok pompás interpretálásával. érdemesnek találok a magyar dal fényes multjából néhány igaz gyöngyöt itt, a magyar tanítók dekameronjában megörökíteni.

Rózsavölgyi Márk, korának legkitünőbb magyar hegedűse volt (1787.) A XVI. századból származó csodálatosan szép Palotás-táncot modernizálta, átdolgozta és kiegészítette. A táncdarab régi két szakaszához még négyet tett, miáltal hasonlóságot nyert a francia négyeshez. Elhunytakor (1848) Petőfi Sándor fölséges költeményt írt emlékére.

1878-ban a párizsi világkiállításon, hol mindenféle nemzeti-ségbeli hegedűművész gyűlt össze a szélrózsa minden irányából, nagy versenyt rendezett a kiállítási jury. Föllépett több mint 35 művész és ezek közül Fehér Poldi, szegedi cigánykarmester lett az első, úgy hogy a párizsi zeneművészkörök juryje egyhangúlag neki ítélte a kiállítás aranyérmét, amelyhez egy 3000 forintos liszta aranyból készült koszorút is kapott. De ezen a bandája összeveszett. Ugyanis levelekre szedve akarták egymásközt a koszorút szétosztani. Fehér Poldi azonban úgy oldotta meg a gordiusi csomót, hogy hazaküldte a dicsőség koszorúját Szeged városának s ezt mai napig is kegyeletesen őrzik a Somogyi könyvtárban.

A magyar népzenenek halhatlan alakja: Reményi Ede, a „Repülj fecském ablakára” mély érzésű dal szerzője.

Hogy a cigány muzsikások mennyire istenítették Reményit, igazolja a következő eset. Joachim és Brahms világhírű hegedűművészek Budapesten a hangversenyük után nagy társasággal egyik előkelő szállodában vacsoráztak, ahol a kiváló Bunkó Ferenc játszott. A társaság egyik tagja oda ment az öreg Bunkóhoz és megmagyarázta neki, hogy ma a világ két legnagyobb hegedűművészenek muzsikál, illik kitenni magáért. Bunkó gyönyörűen játszott, annyira, hogy Joachim az asztalához kérte és egy pohár vörösborral kínálta meg. Kocintani akart vele, amikor az öreg cigány egyszerre térdre borult előtte és csókolta a kezét. Majd megragadta a poharat és hangosan felkiáltott: „Éljen Reményi!” Alig tudták Bunkóval megértetni, hogy a világ legnagyobb muzsikusa nem Reményi, hanem Joachim. A mester azonban mosolyogva szoritott kezét vele. — Nem baj, nem baj,

Bunkó bácsi, — mondta, — így van jól; éljen Reményi!

Végezetül néhány szót a dalok eredetéről. Nemrégiben egy szlovák városkában az első vendéglőben nagyobb társaság volt együtt: szlovákok, csehek, magyarok. Cigányzenekar szépen húzta a nótákat, vegyesen, hol szlovákot, hol magyart. Egy magyar dal elzengése után egy szlovák ifju társaság ugyanazt a dalt elénekelte szlovákul. Összeismerkedtem velük és megkérdeztem tőlük, hogy ki fordította ezt a régi magyar dalt szlovák nyelvre? Azt mondták, hogy ez egy ősrégi szlovák népdal, amelyet már dédapjuk is énekelt. Tünődtem a válaszon s egy ismertnevű cseh zeneszerzőhöz fordultam kérdésemmel s ő is így mondta.

Egy magyar zenetanár így magyarázta meg a dolgot. Mikor Kodály és Bartók összegyűjtötték a székely vidéken és Bukovinában a nép dalait, kiderült, hogy sok székely nóta nem székely, hanem román és sok román nóta nem román, hanem székely. Így lehet ez a kérdéses nóta esetében is.

A nép olyan, mint az éneklő madár. Nem kérdi azt, ki apja fia csinálta ezt vagy azt a nótát. Csak énekli, hol sirva, hol nevetve, ahogy azt az édes melódiák diktálják. *Schlosz Lajos.*

EGYESÜLETI ÉLET.

A Szlov. Ált. Magy. Tanítóegyesület nógrádi járásának közgyűlése.

A Sz. Á. M. T. nógrádi járása 1931. dec. 14-én Losoncon a városháza dísztermében tartotta évi közgyűlését a tagoknak imponáns számban való részvételével. A gyűlésen megjelent *Sekey Mihály* losonci állami tanfelügyelő, *Mihalovics Gyula* esperes plébános, *Kuszy Emil* ág. ev. lelkész és a Losoncon élő nyugdíjas tanítók — ezenkívül érdeklődők — nagy számban.

A közgyűlést levélben üdvözölte *Uram János* rimaszombali áll. tanfelügyelő, *dr. Cservenka Béla* pápai kamrás, esp. plébános, mint egyházkerületi tanfelügyelő, *Kovács Alajos* a Sz. Á. M. T. országos elnöke.

Ocsovay Imre elnöki megnyitója után, a tanítóság nevében üdvözölte *Sekey Mihály* áll. tanfelügyelőt hivatalának

elfoglalása alkalmából.

Sekey Mihály áll. tanfelügyelő az üdvözlét megköszönve elismeréssel nyilatkozott a magyar tanítóság minden dicséretet megérdemlő munkájáról és értékes társadalmi tevékenységéről. Az üdvözlő beszédre reflektálva ünnepélyesen kinyilatkoztatta, hogy igenis ő úgy jött közénk, mint testvér a testvérhez, mert ő először tanító, másodszer tanító és harmadszor is tanító. A faji és vallásfelekezeti gyűlölködést nem ismeri és nem is óhajtja ismerni. Szlovákul és magyarul elmondott megleghangú beszédét a jelenlevők hatalmas tapssal, éljenzéssel fogadták.

Ezt követőleg a megjelent vendégeket üdvözölte az elnök.

A tárgyisorozat 2 pontja Gömör—Nógrád viszonyának végleges rendezése volt a kerületi közös egyesületen belül.

Majd *Oswald Emil* ig. tanító előadása következett „Az egyhuzamban való tanítás” címen. Közgyűlés határozatilag kimondotta, hogy az egyhuzamban való tanítást, mint a mai kor pedagógiai és szociális követelményét szükségesnek tartja.

Czimer József gimn. tanár, mint a „Komensky internátus” gondnoka, az internátus szellemi és anyagi viszonyait ismertette. Közgyűlés örömmel vette tudomásul az internátus szellemi életének, az internátusban lakó tanulók ellátásának kedvező változását. Kimondotta közgyűlés, hogy az internátus alapszabályainak értelmében a régi Nógrád területén működő magyar tanítók (definitív) ipso facto tagjai az internátusnak. A tagdíjat 1931. évre visszamenőleg minden tanító tartozik megfizetni. Egyben kéri közgyűlés, hogy a tagdíjat az 1932. évtől kezdődőleg az eddigi 20 korona helyett, 10 koronában állapítsák meg.

Brakt Ignác tanító „A tanítók iskolán kívüli kultúr munkássága” címen tartott élénk eszmecserét kiváltó szabadelőadást.

Ocsovay Imre a Sz. Á. M. T. Énekkarának losonci hangversenyéről emlékezett meg, köszönetet mondván mindazoknak, akik az énekkar losonci hangversenyének sikere érdekében közreműködtek, a tanító-dalosok fogadtatásán és az elszállásolási munkálatokban résztvettek.

Oswald Emilné tanítónő, könyvtáros a járási magyar tanítói könyvtárról tett jelentést.

A jelentéshez hozzászólva *Oswald Emil* bejelenti a közgyűlésnek, hogy kérelmünkre az iskolaügyi Referátus, a losonci

tanítóképző-intézet volt tanári könyvtárának kb. 300 kötetét a nógrádi magyar tanító-járásí könyvtárának adja át.

A bejelentést a közgyűlés nagy örömmel vette tudomásul.

Ezután elnök jelentést tett a Kassán megtartott központi gyűlésről.

A gazdag tárgysorozatú és impozáns lefolyású közgyűlés fél 1 órakor ért véget.

— v —

Búcsú az őesztendőől.

Isten veled, te gyászszentendő, távozásod nem fájlaljuk, mi vissza nem sírunk! Nekünk csak keservet és gondot adtál, elaggott nyugdíjasainknak pedig a legsötétebb nyomort!

De azért állj meg egy pillanatra, a határmezőn és vess egy utolsó futó pillantást fűtetlen hideg szobájukba. Látod? Mint szoritják görcsösen, reszkető kezükbe egyetlen támaszukat, a koldúsbottot és mint mered riadt tekintetük az ölükben heverő koldustarisznyára, melyben egy munkás élet dija gyanánt havi 160—180 Ké nyugdíj van. Látod! Ez a te egész évi ajándékod! Mert nem az a koldus, aki az ajtó előtt áll, hanem a nélkülözö intelligens ember s még százszorta koldúsabb annál, hisz nem nyujthatja ki a kezét alamizsnáért!

A jövendő titkos fátyolába burkolva lebben elénk biztatólag, ragyogó tekintettel, csengő kacagással az új esztendő. Hasztalan.

Ami csalódott sziveinkből nem üzi el biztató tekinteted a csüggedést és bűbajos mosolyod sem fakaszt új reményt! Oh! szétlebbentted bűvös fátylaidat és megmutatod a kebleden diszelgő szép virágot, a boldogságot. Oh, az nem a mi számunkra nyilik! Hanem szólj! mit rejtegetsz a tarsolyodban, vagy velünk szemben te is Harpagonként viselkedel és ajándékaidat csak másoknak osztogatod! Tudod mit? Mutass legalább jószándékot és suhanj be a parlamentbe s törvényhozóinknak emlékeztetőül, mene-tekellhez hasonlóan, ird fel a terem falára: „Ígyszágot kérünk, a nem állami ovónöknék és nyomorgó nyugdíjasainak!”

Jasov.

S. M.

Halálozás. Gyászjelentés hozta hírü, hogy *Kishonti Pál* rk. nyug. igazgató-tanító kartársunk életének 72., boldog házasságának 42. évben Losoncon, január 7.-én elhunyt. Temetése 9.-én volt a róm. kat. templomban. Emléke legyen áldott.

A szerkesztőség kérelme. Fölkérjük kartársainkat, hogy az állásváltozásról, tanítóválasztásokról, áthelyezésekről stb. lapunk szerkesztőségét mindenkor értesíteni sziveskedjenek, hogy lapunk olvasói az illyvonatkozású személyi hírekről is értesülést szerezhessenek. Az értesítések a szerkesztőség címére: „Dolnie Saliby-Alsószeli, via Galanta“ küldendőik.

IRODALOM.

Aloé.

Az aloé száz évben
Csak egyszer hoz virágot:
Szivemben is az öröm
Ritkán lát napvilágot . . .

Oh, tán azért szeretlek,
Én egyetlen virágom,
Mert sorsom' a tiedhez
Hasonlónak találom.

Borongva.

Borongva járom a vadvirágos halmot,
S hallom temetésre zúgni a harangot.
Jaj de búbanatos, de fájó a hangja,
Zaklatott szívemet úgy tépi, szaggatja!

Szegény, jó anyám jut ilyenkor eszembe,
Aki réges-régen el van már temelve
Valahol olt messze . . . az örökös csendbe,
Buja vadvirágos kis temetőkertbe.

Gondolatban oda mindig elbolyongok,
Valahányszor búsan szólnak a harangok.
És sírok, zokogok az örökös csendben,
Buja vadvirágos kis temetőkertben. *Paal Gyula.*)*

*) Elhúnyl költő-kartársunk utolsó verseiből.

Szepsi Czombor Márton, a legelső magyar európai utazó.

Írta: **Szepesi Gyula.**

1616. május 15.-én két deákos öltözetű, „sárga csizmás és verőfényes gránátszín palástos 20—22 éves fiatalember lépett ki Szepsi (ma Moldava nad Bodvou) kerített város északi kapuján.

A verőfényes tavaszi nap aranyos sugárözönnel borította el a Bodva-völgyet koszorúzó erdős hegyhátat, melynek lankáságain szőlőket, kalászbaboruló vetéseket ringatott a langy szellő. A két ifjú nehéz turbával (mint akkor a hátizsákot hívták) megterhelve olyan benyomást keltett, mintha messze útra indultak volna. Sietünk az olvasónak az ifjukat bemutatni, útjuk célját elárulni.

Egyikük Szepsi Czombor Márton deák, ki vallomása szerint „esztendő elmulván tisztességes vocation lón az ott közel való telkilányai scholamesterségre, hol egy néhány forintot gyűjtögetvén, annak utánna 1616 esztendőben időmnek penig 22 esztendeiben minden barátimnak és jóakaróimnak akarattyok ellen végezem azt, hogy amaz hiresneves Danzig városának gymnasiumába tanulságnak okáért mennék . . . Hozzám, minden órában elindulóhoz, jöve társúl Liszikai Bálint deák, kezét beadván, hogy mellettem állhatatos, igaz, hű és mint idegenek közötti kívántatik, egymást szerető is léssen.“

Liszikai Bálint deák azonban szavát — nem tudni, mi okból — nem sokáig tartja meg, útközben valahol elmarad, Szepsi Czombor Márton idegenek társaságában folytatja útját, május 31.-én ér a határra, hol „ . . . egy bikfára ott nevetem felmetszettem“, a következő útirányt követi: Eperjes, Tarnow, Sandomierz, Varsó, Plosk, Thorn, Grandenz, Danzig. Majd Baltitenger, Kjöbenhavn, Helsingör, Kattegat, Skager-Rak, Északi-tenger, Amsterdam, Leyden, s'Gravenhage, Rotterdam, Dordrecht, Vliessingen, London, Rochester, Cantenburg, Dover, Pas de Calais, Dieppe, Rouen, Pont Oise, Paris, Meaux, Epernay, Châlons sur Marne, Bar le Duc, Nancy, Strassbourg, Landau, Heidelberg, Mergentheim, Nürnberg, Sulzbach, Plzno, Beronn, Praha, Nachod, Ratilov, Krakow, Bochnia, Grybow és „nagy szerencsésen ö Sz. Felsége, az szegény búdosóknak és minden zarándokoknak ótalmazó Istene, 1618. esztendőben, mindeneknek itileti és várása kívül hazámba minden kár nélkül bevin, az sok földi és tengeri háborúim miatt lött bánatimat, félelmimet és szomorúságimat velem elfelejtette.“

A neves utazó, mint utirányából látszik, nem marad meg eredeti terve mellett. Danzigból 1618. április 14.-én egy Siglowszki Gergely nevű „főszolga“ és egy portugál pap kíséretében Flandria látására indul. Űzi, hajtja kíváncsisága, tudásvágya, mint maga is írja: „Az miképen az méh nemcsak az ő urának

kertiben szedi az hasznot, hanem még szintén idegen határookban is elmegyén és édességgel megterhelt lábokkal tér meg csak hogy az ő gondviselőjének kedveskedhessen... de főképen természetemtől indíttatván én is minden nyomorúságot nyavalyát, éhséget, szomjúságot (mellyek a búdosót gyakorta szorongatni szokták) embereknek szidalmát, gyalázását gonosz itilteket semminek alitván ez világnak egyik részét meglátni és vékony elmémet, az mezőkben, az természetnek csudáival, az városokban az embereknek munkáival, azoknak hallásával, látásával éltetni, öregbíteni, gyönyörködtetni ügyekeztem."

Lássuk most Sz. Czombor Márton életének történetét: 1594-ben született Szepsi kerített városban. Iskoláit szülőhelyén és Kézsmárkon végzi. Otthoni tanítójának, tiszteletes Sámsondi Mártonnak, kíséretében 16 éves korában bejárja Erdélyt, majd 2 esztendői Nagybányán tölt, mint az ottani iskola tanulója, az ugyancsak szepsi-i származású igazgató, Szepsi István keze alatt. Hazafelé jövet még bejárja Mármaros, majd, mint jeleztük, Telkibányára hívják meg tanfőnek. Azután teszi hires utazását. Hazatérése után a kassai iskola igazgatója lesz. Itt írja meg és adja ki útleírását, melynek címe: „Europica varietas: avagy Szepsi Czombor Mártonnak Lengyel, Mazur, Rur, Dania, Frisia, Hollandia, Zelandia, Anglia, Gallia, Német és Cheli Országokon viszontag: Az Prussiai, Pomeraniai, Sueciai, Norvégiai, Frisiai, Zelandiai, Britanniai Tengeren való búdosásában látott, hallott külömb-külobmb féle dolgoknak rövid leírása. Mely minden Olvasónak nem csak gyönyörűségére, sok féle hasznára is szolgálhat. Cassen Festus János által. 1620." E művéből, mely 1711-ig az egyetlen magyar útleírás, ma már csak 9 példány van.

E művéből vettük fenti idézeteinket is. Ha stílusának és kifejezési módjának tömörségét és magyarosságát, meglátásainak frissességét, ítéleteinek feltűnően találó voltát, kulturális és szociális intézmények megfigyelésére való fogékonyságát tekintjük, el kell csodálkoznunk ez utazó nagyfokú intelligenciáján, éles látásán. Meglepőek az idegen világ és a hazai viszonyok közötti összehasonlításai. A városokról, falvakról, azok lakosairól, szokásaikról szóló leírásai mindenütt színesek, érdekfeszítők. Mindig a jellemzőt fogja meg, a mellékesre kevés ügyet vet. Írásából minden falusias bámulkozás, vagy rémüldözés hiányzik, amit maga is nem lát, vagy tapasztal, arról semmi bizonyosat nem állít. Mindenütt ott van, mindent lát.

Bámulatos, hogy útjában mennyi hazájabeli, sőt szepsi tanuló ifjúval, mesterlegénnyel, zsoldos katonával találkozik, kiknek ragaszkodása, öröme és vendéglátása megható.

Kassáról rövidesen Varannóra költözik, s mint az ottani iskola igazgatója, írja Udvari schola c. művét, melynek kiadását már nem éri meg. Sem varannói életéről, sem halálának pontos idejéről bizonyosat nem tudunk, az azonban biztos, hogy 1623-ban már nem élt. Pedig akkori életének felderítése már abból a szempontból is érdekes volna, hogy vajon ismerte-e s ha igen, milyen viszonyban állt szűkebb hazájának egy másik nagy fiával, a neves pedagógus Szepsi Laczkó Máléval, aki nem kisebb ember volt, mint a sárospataki vár úr, Loránffy Mihály barátja és leányának, Lóránffy Zsuzsannának, egykori nevelője, akkori időben pedig erdőbényei pap.

Úgy vélem kötelességet teljesítek, mikor tisztos ősünknek szerény soraimmal emléket állítok e lap hasábjain. Tanulságos érdekes munkái megérdemelnék, hogy korszerű nyelvezetben, de magyarázatokkal ellátva újból kiadassanak, mint a magyar tanítóság ősi dicsőségének, tudományszomjának, kötelességtudásának fénylő bizonyosságai.

„Szűnjetek egy kissé.”

A magyar remekírás nagy hivatottja: Vörösmarty Mihály szólt imígyen „Volt tanítványaimhoz” című versében; s még hozzá tette „Rómának hajdani nyelvén”.

A XIX. és az azt megelőző századok latinos nyelvirányát megunva és kárhoztatva, kívánatosnak tartotta, hogy édes és bájos zengésű anyanyelvünk ne csak újjittassék, hanem meg is tisztíttassék mindazon idegen elemektől, melyek a rómaiak nyelve nyomán, a tudomány palástja alatt beosontak a magyar nép gondolatvilágába.

A tanulni vágyó nép vezetői nem igen törték a fejüket azon, hogy egy-egy régi vagy új fogalmat hogy lehetne, hogy kellene a nép lelkén átszűrve, közhasználatba vinni; vagy ha törték is, olyan szókat alkottak (tanoda, áruda, bájdalu zenév, emlény, korány), amelyeket minden erőszakoltság mellett sem vett magába a magyar lélek; vagy ha vett is, csekély már annak a maradványa. (Nyitány, üteny, erény s a t.)

A XIX. század közepétől kezdtek elmaradni a közélet vezetőinek és más alkalmazottainak foglalkozást jelentő latin vagy más nyelvű nevei is, p. o. nótárius, prédikátor, rektor, professzor, indzsellér, kúrator, zsandár, s mint iparosok: tislér, suszter, sakter; csak a három legemlékezetesebb: a konscripció, porció és egzékúció maradtak meg a 70-es évek végéig, illetve a „finánc” míndezideig.

A mult század közepétől lefolyt háborúk, a közlekedési eszközök és hírlapok gombamódra való elszaporodása, az irodalom, a tudomány, művészet és ipar óriási mérvű haladása, továbbá a világ összes államait illető ki- és bevándorlások aztán véget vetettek a latinosságnak s helyet adtak a hírlapok által gyorsan és hatalmasan terjesztett nemzetköziségnek.

Ez utóbbinak megvan ugyan az illető oka, de mégis benne elfogadható és kevésbé is megnyugtató igazság.

Az ok abban van, hogy az újságíró, sok esetben a könyv-író is, nagy sirettében nem ér rá azon gondolkodni, hogy valamely régi vagy újabban fölkapott idegen szót hogyan is mondunk vagy írunk nemzeti nyelvünkön, hanem csak ír és ír, mint a csunyan író ember, gondolván, hogy elég az, ha ő megírta vagy leírta, amit akart: a többivel vesződjék az olvasó. Az igazság pedig annyiban hiányzik belőle, amennyiben a legtöbb olvasó sok idegen szó igazi értelmével nincs tisztában; másrészt meg nincs neki magyarázó szótára, hogy abban a szó tiszta értelméhez juthasson, vagy ha van is, nem ér rá azzal bíbelődni.

A nemzeti nyelvnek összezagyválásához aztán hozzájárul az u. n. *urizálás*, mely a tudatlant tudósnak, a gyávát bátornak, a gyöngét erősnek, az értelmetlent értelmesnek akarja föltüntetni. Ettől szülemlenek aztán az olyan tréfa alá burkolt szavak is, mint: filiszteus-fillokszera, veleácipeld-velocipéd stb.

A legtöbb ember, kivált előkelőbbel szemben nem mer vagy szégyell a maga természetes észjárása szerint akár írni, akár beszélni. Ennek következtében a tekervényes gondolatfűzések mellett több vagy kevesebb idegen szóval keveri anyanyelvét.

Ha egy tanügyi főtisztviselő p. o. valamely iskolának „leépítéséről” nyilatkozik, az alantosabb a viláért sem mondaná, hogy az iskola vagy tanítói állás *megszűnt*. A „leépítés” marad „leépítés”-nek, a „konzekvencia” „konzekvenciá”-nak, a minden

zúgban elterjedt „probléma” pedig „problémá”-nak.

Valamely jól sikerült munkáért sem szokás ma üdvözölni valakit, hanem a divatos szólás szerint — gratulálni. A „gratulálok” szóval aztán ki van fejezve a gondolat alanyilag, pedig magyarosan tárgyilag kellene. De hát mit törődik azzal a meggratulált egyén?

Fél század óta olvasom a szót: „imponál”, gyakran hozzátevé: „neki”. Nem jobb lenne-e ez elkoptatott idegen szó helyett a régi és nemzeti: „hat, ráhat, meghat” szó?

A „kizárt” helyett is jobb lenne „lehetetlen”-t használni. A „nincstelen” szót használók megfélemedeznek arról, hogy a „talán”, „telen” szóragok valamely személy vagy tárgy hiányát jelentik p. o.: vagyontalan, ruhátlan stb. Következőleg a „nincstelen” azt jelenti, hogy nincs neki nincs-e, tehát van neki valamije; vagy többje vagy kevesebbje.

Sajnos, hogy a legmagyarbbnak nevezett reform. papság még a szószéken is vetélkedik az idegen szavak használatában. Hallottam egy kiváló képzettségű lelkészt, ki, hogy beszéde „magasabb szárnyalású” legyen, 20 perc alatt 37 idegen szót használt. Egy magyar nemzeti párti derék képviselő vezércikkének címe három idegen szóból állott, holott mindhárom magyarul is írhatta volna. Hja! dehát a tekintélyt mi szaporítaná, ha nem az idegen szó?

S a néptanítók, a köznéppel legközvetlenebbül érintkezők? Hát bizony ők is gyakran esnek az említett hibába.

Tagadhatatlan, hogy az idegen eredetű szavakat sohasem lehet teljesen kiküszöbölni. A kommunista, szocialista, agrár, proletár, akció, korrupció stb. bizony megmaradnak nemzetivé fajult állapotukban; de kérdem: miért mondjam én 8 tagú idegen szóval azt, hogy: „internacionalista”, mikor 4 tagúval így is mondhatom: „nemzetközi”?

Az államnyelvnek az iskolákban való kötelező tanulása nemcsak a nemzetiségek testvéri megértését, de szeretetét is van hivatva ápolni, de azért mégsem tartom szégyelni valónak, ha valaki a saját anyanyelvét használja, mikor magyarul ír vagy beszél.

Nézzük csak a kereskedők és iparosok cégtábláinak föli-ratait: konfekció, parfümerie, bodega, delikatesse, hotel centrál, autógarage, restauration stb. Ha valami nagy idegen forgalmú városok lennének azok, megtudnám érteni. Az „autógarage”-nak

olyan jó magyar elnevezése lenne: gépkocsi szín. És miért nem?

Úgy vagyunk ezzel is, mint a saját zenészeinkkel. Ha magyar dallal kezdik az ünnepélyt, akkor mit sem érnek, de ha tangót, vagy valami idegen indulót játszanak, akkor már igen.

Idegenszerűségünk már az olvasó- és tankönyvekbe is befurakodik. Maholnap úgy járunk ezzel, mint az élő fába furakodott férgekkel. A fa addig férgesedik, míg végre el is pusztul. Pedig: „Nyelvében él a nemzet”.

Ha valaki vagy valakik, (magyarokat értek) szeretik az idegen nyelvet s annak tudását szükségesnek tartják, az anyanyelven kívül tanulják meg az állam nyelvét s még egy nagy nemzeti nyelvet mindaddig, míg az egész világ meg nem állapodik egy könnyen beszélhető és írható közös nyelv használatában.

A kik pedig szeretik tulajdon nemzetüket, azok ne rontsák meg azt a fényes eredményt, melyet Kazinczy és nyelvújító követői törekvéseikkel és munkáikkal értek el.

Különösen pedig, ti, kedves tanítótársak, igyekezzetek azon, hogy a mai magyar nemzedék (vagy hogy jobban tetszik: generáció) idegen szavaktól megzavart nyelve újra megtisztuljon, s ha nem a világ-, de a nemzeti nyelvek között méltó helyet foglaljon el.

Rómának nyelve után a nyelvkeverésnek is meg kell „egy kissé” szünnie, mert bármely nemzet, tehát a magyar is, a saját nyelvében élhet.

(Léva.)

Tóth István.

Erdélyi írók Szlovenszkón. Az Erdélyi Helikon c. kolozsvári irodalmi lap néhány írója február hónap folyamán ellátogat hozzánk, hogy Szlovenszkó magyarlakta városaiban előadásokat tartson. Ha az irodalom a népek lelki tükre, akkor az erdélyi írók Erdély magyarságának lelkét hozzák el és bemutatják Szlovenszkó magyarságának. Az előadó körút állomásai az eddigi terv szerint a következő városok lesznek: Léva, Pozsony, Komárom, Érsekújvár, Losonc, Kassa, Ungvár, Beregszász.

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kaphatók tankönyvek, ifjúsági és tanítói könyvtári könyvek. Papíráruk, írőszerek, rajzeszközök stb. Irodai és iskolai felszerelések. Töltőtollak, írógépek. Kották, zeneművek stb.

Szindarabok és kabarétréfák kölcsönzése.

Elvállalunk könyvek költését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára százalékot adunk.

KÜLÖNFÉLÉK.

Krónika.

Már ismét fegyverek csörrennek, újból gránátok vijognak, ismét árok, meg drótsövény, valahol kolompolnak: jön szájról-szájra a hír: gáz, gáz! Ne félj, nyájas olvasó, egyelőre csak Mandzsuriában, de a világ megpattanásig feszült idegzettel lázasan lesi, várja a lapok, rádiók haditudósításait, talán már kávéházi Konrádok is akadnak, akik apró zászlócskákkal jelölik a japánok előnyomulását.

És a világ hivei egymásra torlódnak. Mahatma Gandhit, kit uszónadrágjában csak nem régen fogadott György angol király, Indiában váratlanul letartóztatták. Az 1918 óta divattá lett vértelen forradalmak hosszú sora megszakadt, Gandhi hivei aktiv resistenciát hirdetnek, a kis számú s emiatt ideges indiai angol rendőrség a tömeg közé lő. Eredménye egy csomó halott és sebesült.

A kaleidoszkop tovább mutatja torzfitorait. Brüning német kancellár megtagadja a jóvátételek további fizetését. A francia lapok háborút sürgetnek, a párisi uccán ismét az 1914-es jelszó lesz urrá: à Berlin!

A világ e kardcsörtető kedve Genf, Lausanne, Locarno ellenére is minden vonalon tért hódít és az emberek egymás iránti szeretetének, szolidaritásának frontját már réges-régen keresztül is törte. A „si vis pacem, para bellum” háború előtti hazug ideológiája az emberi lélekből folyó természetes tiltakozás ellenére még ma is vezetőeszmeként világít az államok kormányzásában. A mélypontra jutott gazdasági válság, melynek főoka a javak mérhetetlen tömegét lekötő mértéktelen fegyverkezés, minden vonalon izzó atmoszférát teremt. A háború borzalmainak feltárásával hiába markolnak a szívekbe a Remarqueok, Markovics Rodionok, Pierre Benoit-k, Michael-ek, Dorgelés-k, Salsá-k, Kuncz Aladárok, az e borzalmakat átélt volt frontharcosok szenvedéseinek emlékei már elhalványodtak, a felnövekvő ifjabb nemzedék pedig véres, de kalandosan érdekes regényeknek tartja ezeket.

És a mentalitás — sajnos — betör a békesség templomának, az iskolának kapuin is. Nemzetvédelmi miniszterünk a le-szállítandó tényleges katonai szolgálati idő pótlására komolyan gondol az ifjuság katonai nevelésére, a katonai és fegyvergyakorlatok meghonosítására az iskolákban. Hova jutottunk már attól az időtől, mikor a vérontástól megundorodott, a szenvedések látásától és megismerésétől megborzadt tanfelügyelő egyik testvérünknel látogatása alkalmával azt kifogásolta, hogy miért

választotta az egyik szlovák nyelvű fogalmazása tárgyául a kést és nem az ekét?

És e borzalmas eszme ma már a gyermekek között is hódít. 10 év óta csak a múlt nyáron láttam, hogy a fiúk katonásdit játszottak, kardot faragtak. Hát még mennyi ágyú, puska, dob, trombita, kard kelt el az idei karácsony előtt? Hát a háború szeretetének ez a káros bacillusa, ez a pusztító mirigy, benne van a levegőben? Hát nincs gyógyulás, nincs antitoxin, ami ennek rombolását megakadályozza, mely ezzel a borzalmas rémmel örökre végezzen? Hát gyermekeink, tanítványaink ismét csak rettegő lövészárók-lakók, hősi halottak, könnyhullató hitvesek és anyák lesznek?

Ti világot intéző bölcs urak! Hát nem hallottátok, hogy már 4000 évvel ezelőtt megiratott; „Ne öl!” Mi tanítsunk ki, egy népnek porszeméi, Titeket, bölcseket, hogy egy mustármagnyi szeretet többet ér, mint egy tenger bölcsesség? Mi figyelmeztessünk Titeket, hogy a világ sok milliónyi népe monumentális dómokban úgy, mint a falusi kis templomokban, a pusztában, a rengetegben a betlehemi angyalok himnuszát éneklí a legáhitatosabban, legbuzgóbban, legszomjúbban: Békesség a földön és az emberekhez jóakarati!

Nyílt levél

Stampay János igazgató-tanító úrhoz, Kőbölkút.

Kedves Bátyám!

Bocsássa meg nekem azt a merészségemet, hogy ismeretlenül ily bizalmasan megszólítani bátorodom, de ezzel, míg egyrésztől tanítótestvéri együvé tartozásunkat akarom kifejezésre juttatni, másrésztől tisztán kari érdek diktálta megjegyzéseim testvéri szeretetből való eredetét óhajtom bizonyítani.

Bizonyára emlékszik még, kedves Bátyám, arra az útszéli tréfára, mellyel a régi világban, bennünket, tanítókat uton-utfélen aposztrofáltak, mely szerint a tanító egy évben csak egy napot tanított, de azt is eltörölte Bánffy Dezső, mikor április 11-ét, az 1848-as törvények szentesítésének emlékére iskolai szünnapá rendelte. Hosszú, 40 éves sáfárkodása alatt valószínűleg gyakran találkozott meg nem értéssel, lebecsüléssel, alaptalan gyanakodással, bizonyára gyakran illették a munkakerülés, inaktív munkálkodás, felelőtlenség vádjával, mert a fenti trivialis tréfa a nagyközönség körében, ha nem is szószerint, de lényegileg hitelre talált annyira, hogy annak ellenkezőjét bebizonyítani annyi keserű esztendő fáradoalmas töredelme sem tudta. Példa erre Angliás volt miniszter ismeretes nyilatkozata.

Kedves Bátyám! „Szív küldi szívnek szívtől szívesen”, azt a kérelmét, hogy ennek a közhiedelemnek a hízalására a jövőben ne méltóztassék olyan pedagógiai kérdésekről a napilapokban értekezni, amely még a hivatásos nevelők között is egyelőre

csak kísérleti pedagógiai diszkussziók tárgya, amint azt a Prágai Magyar Hirlapban az egyhuzamban való tanítás tárgyában tenni jónak látta. Mert tagadhatatlan az, hogy e kérdés szociális kapcsolatai miatt a nagyközönség eminens ügye, ilyenformán a hozzászólás joga elvitathatatlan a szülő-társadalomtól, de erre csak akkor kerülhet sor, ha a hivatásos pedagógusok annak gyakorlati hasznát pedagógiai kísérletek, mérések, megfigyelések segítségével beigazolják. A kérdésben írt cikkeinek érdemi részével nálam hivatottabbak bőven foglalkoztak, de bocsássa meg nekem abbeli megállapításomat, hogy ez az ügy még távolról sem volt érett a nagyközönség számára akkor, mikor már, kedves Bátyám, inkább szociális argumentumokkal alátámasztott negatív véleményét kolportálta, sőt sorok között azt akarván igazolni, hogy az egész mozgalom a délutánok felszabadításával csak a tanítók szolgálatát akarja megkönnyíteni, ezzel a javaslatot hátbatámadta. Nyilvánvalóan ennek lett eredménye aztán a losonci járásorvos ebben a tárgyban lapunkban is közölt félreérthetetlen nyilatkozata és a P. M. H. szkeptikus állásfoglalása.

Kedves Bátyám! Kérve kérem, ne értsen engem félre. Nem szándékom egy becsületben, tiszteletben megöszült e lap hasábjairól és egyéb irodalmi munkásságáról is jól ismert 40 éves tisztes tanítói multa visszatekintő testvérünk felelősségrevonása, avagy kitanítása s mivel magam sem a fiatal tanítógenerációhoz tartozom, így az öregek és a fiatalok közötti ellentét kiélesítésének vádja sem illelhet, csupán csak kari érdekből kérem arra szeretettel: pedagógiai véleményének nyilvánítására napilap helyett használja fel inkább a Magyar Tanító-t, mely, tudomásom szerint, sohasem zárkózott el az audiatu et altera pars elvétől, melynek olvasói hivatásos pedagógusok, kik szakképzettségük szemüvegén testvéri szeretettel vizsgálják meg társaik véleményét. „Más berekben másképp szól az ének, Ott nem értik a ti nyelvetek . . .”

Abban a reményben, hogy soraimmal kedves Bátyám érzékenységet semmiben sem sértettem, hogy emiatt ellenem haragot nem táplál, igaz testvéri szeretettel vagyok tisztelő öccse.

Szepesi Gyula.

A romániai kisebbségi tanítóság helyzete.

A Kolozsváron megjelenő „*A Tanító*” (a romániai kisebbségi felekezeti iskolai tanítók lapja) című szakfolyóiratból vesszük át az alábbi cikket, mely a fizetés-redukálásra vonatkozó rendelettel kapcsolatban élénk fényt vet az ottani tanítóság helyzetére.

„8135—1931 III. sz. körlevél. Jókor jöttél! Száraz, rideg szavaiddal keserű könnyeket csaltál már amúgy is vörösre

sírt szemünkbe. Megváltóként jöttél, de nem úgy, hogy megtarts az életnek, hanem, hogy megszabadíts tőle. Biztatásnak jöttél, de nem azért, hogy nyomorúságos életünkbe új reménység csíráit plántáljad, hanem, hogy bízunk, s most már erősen higgyük, hogy kipusztulunk, hogy elpusztulunk, mint megannyi sovány gebe, mely feltöröit véres testével végigterül az ucca porában. Óh, mert csak ilyenek leszünk! S ki siratna meg minket? most már sirató sem akad, hisz saját magát siratja a rothadó, bűnös világ!

Drága jó pajlások, jó öreg harcos testvéreim! Mondjátok meg őszintén, van-e még hitetek arra, hogy föltámadunk ebből a nyomorúságból? Láttok-e még csillagot, amely egy picinyke fénycsíkkal megjelölné az utat, ki a kátyúból, ki ebből a rettenetes helyzetből. Most már ne is beszéljünk! Most már ne vezessünk számlani kalkulációkat, minden okoskodás itt fölösleges. Ez a szám, 8135, örökre emlékezetes marad nekünk, s azoknak, akik túléltek ezt az újabbcsapást. Miért is írjam én ide, hiszen tudjátok azt, hogy a legnagyobb áldozatot mi hozzuk, amikor legtöbb helyen az 50—80.000 lejes hátralékfizetések mellett mi tartjuk fenn az egyház alaposzlopait, az iskolákat. Éhbérért dolgoztunk, — most pedig sovány, számartöviset termő földekért és azért, ami a 8135 szám között van: ürességért, légtüres térért!

Mert az a fő, hogy a papir be legyen írva, s az, hogy lelki fájdalmad súlya alatt összerogyjál; hogy törjed a fejedet s még több ráncot csinálj a homlokodra. Rettenetes! A 40 lejt érő búzát 100 lejbe, s a 35 lejt érő kukoricát 70 lejbe kapjuk! (1 Kč = kb. lej. — Szerk.) A pénzürtékét nem kérhetjük, az államsegélyt beleszámítják a fizetésbe s még ráadásul kétféle áldozati adót fizessünk. Eszerint mi, holmi tanítók, akik fizetésünket terményekben kapjuk, már a terményeknél elveszítjük eddigi éhbérünk 60%-át, ehhez jön még az államsegély beszámítása, s még az áldozati adó. Tessék kiszámítani, mi marad az egészből! S ha még hozzávesszük azt, hogy az egyházközségek ezt sem fogják rendszeresen fizetni... Mi lesz velünk? Hol van itt a lélek, hol van itt a szív, Uraim! Hát még azt is elvágták tőlünk, hogy az egyházak úgy segítsenek, ahogy tehetségük bírja, s ahogy a szív érzése diktálja.

Mi pedig maradunk ama dilemmában, hogy vajon ki bírja tovább az énbénk vigyorgó koplalást? Az öregek, a sok-

gyermekesek, vagy a fiatalok, a gyermek-aggastyánok?!

Drága sorstársaim! Szóljatok hozzá! Mi lesz velünk? A tél itt van! Nincs ruha! Nincs cipő, nincs semmi. Talán már szív sincsen, talán már nekünk sincs semmink, csak szenvedő, beteg lelkünk, melynek melegét egymásnak küldjük a téli fagy viharszekerén!

Ime, új téma az országos kongresszusra. Vajjon lesz-e valaki, aki nem szólna hozzá, de ki lesz, aki megmutassa az utat, és ki lesz az, ki csontivázzá aszott testünkben megtartja a lelket? Vajjon mi lesz velünk?

Isten vezérelje mindnyájatokat!

(Fehéregyháza.)

Balázs Ferenc.“

Összeszorul a szívünk e cikk olvasása közben, mert látjuk, hogy erdélyi tanítótestvéreinknek is kijut a szenvedésből. Vajjon így van-e ez az egész földkerekségen? . . . S ha igen: lesz-e ez másként is? Fájón rezonál lelkünkben a nagy tanítói kérdés: „Mi lesz velünk? Mi lesz velünk? . . .“

Felhívás. Hivatkozással a mult évi szept. elsejei számban közzétett felhívásra, figyelmeztetjük Orsz. Egyesületünk tagjait arra, hogy az iskolaügyi referátus mult évi szeptember 23.-án kelt 41493 I. sz. rendeletével az *Industria taneszközüvállalat (Bratislava Grössling 93)* által kiadott szemléltető közlekedési képeket besorozta a kötelező taneszközök sorába. Minthogy tehát e rendelet folytán e képeket minden iskolának be kell szereznie, erre egyesületünk tagjait ezúttal ismételten nyomatékosan felhívjuk. A kötelező beszerzés elől egy iskolának sem szabad elzárkóznia, annál kevésbbé, mert hiszen az egész képsorozat (6 szinpompás kép) magyarázó szöveggel együtt csupán 120 Kč-ba kerül s azért felkérjük kartársainkat, hogy ezen fontos képeket iskoláik részére saját érdekükben mielőbb az *Industriától* megrendeljék. Ismételjük, hogy a nevezett vállalat a képek eladási árából a *Tanítók Háza* alapja javára 15⁰/₁₀₀ részesedést juttat.

Az elnökség.

Könyvek, zeneművek.

Segédkönyv a szlovák nyelv tanításához.

„Slovenčina — Slovák nyelv“ a magyar tannyelvű iskolák alsó fokán. Írta Rákos József, ig. tan. Kiadta a Štátní nakladatel'stvo, Praha. 192 oldal. Ára kötve 19 Kč. — A legtöbb szlovák nyelvkönyvnek az a hibája, hogy inkább csak a megtanítandó anyag közlésére szorítkozik, elírja, hogy mit tanítson a tanító, a tanterv követelményeinek szóról szóra megfeleltetve iparkodik, nagymennyiségű beszéletét, olvasási, vagy nyelvtani szöveget halmozni, de a magyar anyanyelvű tanító számára legfontosabb dologról, a tanítási eljárás mikéntjéről, az anyaggyűjtés, nyelvi ismeret-kezelés módjáról nem ad kellő útbaigazítást, szakaszorú magyarázatot. Most olyan tanítási segédkönyvet adott ki az állami kiadóhivatal, mely ezt a hiányt épen ott pótolja, ahol legjobban érezhető volt: a szlovák nyelv tanításának alsó fokán. Rákos József, makranczi kartársunk — a mint könyve előszavában írja — 8 év alatt gyűjtötte össze műve anyagát, s ezt a terjedelmes tananyagot módszeresen feldolgozva, tanítási egységek szerint rendezereve nyújtja a magyar tanítóság segédanyagaként. A szlovák tanítási órákhoz mért beszélgetések tárgyát a gyermek ismeretköréből, s érdeklődésének naponta bejárt területeiről választotta ki, s egyben a tanítás menetének pszichológiai momentumai alapján dolgozta föl. Módszere a legeredményesebb nyelvtanítási eljárás: a közvetlen, vagy ahogy ő nevezi: természetes módszer. Nagy gondot fordít arra, hogy a kis gyermek a hallott nyelvi képzeteket szemléltetés segítségével lehetőleg minden érzékszervével felfogja és magáévá tegye. A beszélőszervek motorikus működését vizuális képzetekkel egészíti ki, s a cselekedtetés alkalmazásával rögzíti. Mindent dramatizál. A könyvben bőven vannak az illusztrációk, melyek egyszerű vonalakkal, a gyermek által könnyen érthető és rajzolható módon vannak ábrázolva. Számos versike és hangjegyes dal kapcsolódik a beszélgetési részhez.

Rákos a tanítandó szöveget szlovákul közli, de gyakran fűz hozzá magyarul módszeres útmutatást, pedagógiai magyarázatot. A formális fokozatok nem okoznak zökkenőt az anyaggyűjtés folyamatosságában, sőt, az egyes fejezetek úgyszólván tárgyilag és módszerrel egymásba kapcsolódnak. A könyv végigvezeti a tanítót és tanítványt a tanév esemény-sorozatán, időrendi és tárgyi koncentrációt képez a többi tantárgyakkal.

A természetes nyelvtanítási módszert az a tanító tudja a legelkeresebben alkalmazni, aki maga is minél jobban bírja a megtanítandó nyelvet. Rákos József könyve ebben a tekintetben is támogatja a tanítót, mert könnyed előadásmódja gazdag szemléltető anyaga élvezetesebb teszi a vele való foglalkozást. Gyermek is, tanító is játékosan és örömmel tanul. S mire a könyv utolsó szakaszaihoz érkezik, észre sem veszi a tanító, hogy a magyarázatok lassan elmáradoznak, s a könyv végén zavartalanul megérti a tisztán szlovák textusokat. Ez a könyv legnagyobb érdeme.

E könyv szerint haladva, a magyar anyanyelvű gyermekek biztos alapot szerezhetnek a szlovák nyelv gyors és könnyű elsajátításához. A magyar tanító kezében pedig nélkülözhetetlen segédeszköz lesz, mert jelszava: „Lassan járj, tovább érsz!“ (sa)

Az erdész mátkája. Népszínmű 3 felvonásban. Irtá Krausz Zsigmond. Több vígjáték és gyermekszíndarab után népszínművet írt Krausz Zsigmond kartársunk. Nyilván a falusi műkedvelők érdekeit tartotta szem előtt, akik igazi színészi produktivitásukat mégis csak a népszínműben tudják teljesen és eredményesen kifejteni. „Az erdész mátkája” a mai parasztleány, aki könnyen hajlik a városi divatra, tetszik neki az „urak” élete, bírnévro vágyik, de végül mégis csak hű marad önmagához, a magyar falusi szív és lélek ősi tradícióhoz: megtér és eredeti tisztaságában lesz „az erdész mátkája”. Dióhéjban ez Krausz Zsigmond népszínművének eszemei tartalma. E mag köré illeszti a játék cselekményét, mesét sző és bogoz, majd drámai kifejléssé domhorítja és erkölcsi igazságszolgáltatással zárja. Krausz Zsigmond színműírói erőssége a helyzetek ügyes kombinálása. Akár a komikum, akár a dráma terén. Új népszínművében is ezzel éri el a legnagyobb hatást. Különösen a II. felvonásban érvényesül helyzetkombináló képessége, mellyel a nézőt mindvégig izgalomban tartja és elvezeti a dráma kibukkanásáig. Ha Krausz Zsigmond jobban hozzá szokik a népszínművek sajátos nyelvezetéhez, e műfajban is — mint vígjátékjaiban — sok értékeset fog alkotni. „Az erdész mátkája” garancia erre. A füzet, mely Kálisch Mór főknnyomdájában, Párkányban készült, Krausz és Bellus tanítók (Párkány) tulajdona, akiktől kapható, s az előadás joga megszerzéséhez.

(hoá)

Gáspár János férfikara az „Apollo”-ban. A budapesti „Apollo” most megjelent januári száma érdekes írtikari szerzeményeket tartalmaz. Gáspár János, rimaszécsi tan. és zeneszerző „A vén ivó” címűben Csengey Gusztáv szövegét zenésítette meg. Mader Rezső a budapesti operabáz egykori igazgatója két lírikus dalszerzeményét: Egy hársfa áll . . . és Almaim tárgya kezdetűt engedte át közlésre, mely utóbbiakat Kereszty István ültetett át magyarra. Nagy Ferenc miskolci karnagy Kriskó Dénes szövegére írt: Szerenádja már eddig is kellő népszerűségnek örvend. Szupritz József nagytkindai karnagy: Örök a dal című szerzeményét Szász Ferenc dr. versére a jugoszláv területen működő magyar dalosegyesületek 1931 nyarán a Nagytkindai Magyar Dalárda 40 éves felfállításának jubileumán tömegkarképpen adták elő. Ezzel a számmal immár a 35-ik évfolyam indul útnak, amely sorban a 137-ik. 680 férfikórus, 220 magyar szerző műve áll a gyűjteményben a magyar dalosok rendelkezésére. Évi előfizetési díja a vezérkönyv és négy szolamra 10 pengő. Az eddig megjelent művekből tartalomjegyzéket, mutatóványszámot készséggel küld a kiadóhivatal. (Budapest, VI., Lázár-uca 18. I. em. Szívesen ajánljuk az „Apollo” kiadványait dalárda-vezető kartársaink figyelmébe, annyival is inkább, mert a legújabb számban a Magyar Tanító kottamellékletét szerkesztő kartársunknak egy hatalmas férfikara jelent meg.

Cantica Sacra. 3 szolamu (szopran, mezzoszopran, alt) női karra, valamint 3 szolamu (tenor, bariton, basszus) férfikarra írott régi és újabb egyházi énekek gyűjteménye. Egy kötet. Záróak, szemínáriumok, tanítóképezdék, középiskolák és dalárdák részére, szerkesztették B. Buchner Antal esztergomi főszékesegyh. karnagy, zeneiskolai ig. Béres István theol. és tan. kép. zenetautár Esztergom, Luspay Kálmán ig. kántor tan. Dejtár. Az esztergomi főegyházmegyei hatóság jóváhagyásával. Megrendelhető az egri nyomda R. T.-nál Eger, Apát-uca 2. A szerzők s munkatársak arcképeivel. 99 oldal, 84 ének. Ára 5 pengő.

A Cantica Sacra beosztása: Adventi, Karácsonyi, Újévi, Jézus szent nevéből szóló, Nagyböjti, Nagyheti, Feltámadásra való, Husvéti, Áldozó-süitorfői, Pünkösdi, Szentháromságvasárnapi, Urnapi, Jézus szent szívéről szóló s Misa-énekek. A szerzők, illetve átírók között látjuk a következő súlyos neveket: Kárpáti, König, D. Bárdos, Lányi, Fichtner, Zsasskovszky, Borsiczky, Kersch, Bozóky, Sztojanovits stb.

A Cantica Sacra úttörő munka s célja a karvezetők dolgának könnyítése azáltal, hogy 3 szól. énekeket ad, amelyeket 8–10 tagú kis kar is könnyen betanulhat és előadhat. A szólammozgások elevenek s pótolják a 4 szólamot. Viszont a 2 szól. énekek már nem elégitették ki az igényeket Használhatják női, férfi-, gyermekkarok, sőt már 3 jó énekes is előadhatja. 3 szól. letétet org. klórotnok is használhatjuk az énekkar kíséroténél. Az énekek harmonizálása nívós, hatásos, érdemes velük foglalkozni. A könyvben magasabb igényű karok is főtálatálhatók. Már a szerzők s munkatársak neve elég garancia a darabok értékére nézve. A könyv előállítása elsőrangú, izléses, könnyen áttekinthető s határozottan nyeresége r. k. zeneirodalmunknak. Sokoldalú és alapos tudásra valló összeállítás nagy bízogot van bízotva pótolni. A vele való foglalkozás hasznos, élvezetes és magasztos lesz a kartársaknak. Melegen ajánljuk beszerzését r. k. kartársaiknak. (pár.)

Jodok Kehrer: Joh. Leb. Bach A könyv Bach életéről és műveiről, az orgonaműsterről, dallamképzéséről, ellenpontjáról, korálljairól, preládiumairól, fűgáiról és korálfeldolgozásairól ír. Igeu érdekes és rendkívül tanúságos úú, Különösen a második rész, melyben B. egyes műveinek a kultiválására hívja fel figyelmünket az író: miuél többet foglalkozunk vele. annál inkább megszerottjuk és napról-napra nagyobb csodálattal leszünk eítelve határtalan tá-lékonyágán, alakító és kifejező módjának gazdagságán. A könyv terjedelme 175 old. Ára kütve: 250 Márka.

Dr. Theodor Kroyer: Josef Rheinberger. Kimeritőbb, mint a fenti könyv, mert az író nemcsak R. életét ecse el hűeu és meleg szeretettel, hanem majdnem minden szerzeményét fűlemlíti, nagy szakértelemmel boncolgatva részre. 1839-ben a Rajna völgyében fekvő Vaduzban született. Is. enadta tehet-ség, ki 18 éves korában már kir. udvari orgonista és 20 éves korában a müncheni konzervatorium zongoratanára, később pedig a zeneszerzés tanára Nagy on sok zongoraművet írt. Ideálja e téren Mozart volt. Ugyancsak számosak vokális művei, de leginkább orgonaművei terjedtek el. Nagyszerű orgonaszónátákat írt — huszat — melyek mindegyike a hívatott művészt árulja el. Gyönyörűek az op. 189-ben levő triói és még szebb ennél az a 12 előadái darab, mely az op. 174-ben van. A könyv 264 old. terjedelmű, keménykötésű és ára csak: 250 Márka. Mindkét művet igen ajánlom.

Dr. Karl Veimann: Karl Proske, der Restaurator der klassischen Kirchenmusik Csak nagyon kevesen ismerik Prosket, pedig neve szorosau össze-fűgg a klasszikus egyházi zene megújodásával. Egy önfeláldozó lélek, akit csak a szép és a nemes hevit 1794-ben született. Tanulmányait elvégezve 1813-ban belépett a 3. sziléziai honvédelovaszredbe. Részt vett 1814–15-ben a franciák elleni háborúban ezredorvosi minőségben. Azután megvált a katonaságtól és orvosi praxist folytatott s mint ilyen, a háboruban megszebesült katonáknak volt nemcsak testi, hanem lelki orvosa is. 1823-ban teljesül régi vágya és beiratkozik a teológiára. 1825-ben pappá szentelik. Mostantól kezdve állandóan

az egyházi zene tisztaságán fáradozik. 1834-ben egy évre Olaszországba megy, hogy a régi mesterek munkái után kutasson. Egy évi megfeszített munka meghozta gyümölcsét és gazdag anyaggal tért vissza. 1837-ben másodszor és 1838-ban harmadszor megy Olaszországba. Az összegyűjtött rengeteg anyagból könyvtárat alapít, amely Németország leghíresebb egyházzenei könyvtárává vált. 1861-ben halt meg. Halálával egy ritka nemes férfi, a tőrésnek és munkának mintaképe költözött el a földről urához, kit oly nagyon szeretett, kibez imádkozott, kinek énekelt, akiért úgy a testi, mint a lelki betegeket gyógyította. Ára kötve: 1,50 Márka. Mindhárom mű megjelent: Fr. Pustetnél, Regensburgban.

Franz Witt, op. 9. Missa „Exultet“ Vegyeskari mise orgonakisérettel, sajtó alá rendezte Dr. Wilh. Widmann. A szerző ezt a művét eredetileg két női hangra írta. Idők folyamán azonban annyi orfűt és fényt fedeztek fel benne, hogy kénytelen volt a sok kérésnek engedni és tenor és basszus szólammal pótolni, illetőleg kiegészíteni. Ezen utóbbi szólamok csak alárendelt szerepet játszanak. A mű motívumai azonban a nagyszombati szertartásból valók, és pedig a husvétii gyertya szentelésekor a pap által énekelt „Exultet“-ből. Ezeket a motívumokat (ötöt) ügyesen használja fel. A mise könnyen énekelhető, mindenesetre alapos begyakorlást igényel. Internáció szempontjából jó iskolapélda. Az orgonátétel nem nehéz. Ára: 3 Márka.

I. G. Scheel, op. 49. „Tui sunt coeli“ karácsonyi Offertórium (Négyzólamú vk., népkar, orgona és fuvónégyes). Egészben új irányt követ művében a szerző. Az orgona két üteme után felzúg a nép ajkán a „Tui sunt coeli.“ A „coeli“ szónál belép a kar. Így énekel a nép a karral együtt felváltva végig. Hatalmas mű, melyet hallani szent élvezet. Ára: 0,60 Márka.

K. Kindsmüller, op. 47. Jesulein, „lieb und zart,“ három szólamú női, v. gyermekkar. Igen kedves karácsonyi dalocska, melynek bár a liturgiához semmi köze, vallásosságánál fogva azonban igen alkalmas családi- v. egyesületi előadásokra. Ára 0,30 Márka.

Theobald Schrems: Die Geschichte des Gregorianischen Gesanges in den protestantischen Gottesdiensten. (A gregorián ének története a protestáns istentiszteleteken.) Iyon érdekes és nagy felkészültséggel megírt mű, melyben az író egy fölötté sőt területet nagy tapintattal világít be. Rengeteg anyag van itt összegyűjtve, rendezve és feldolgozva, mely nemcsak zenei, hanem vallási és kultúrtörténeti szempontból is tanulságos. Egy protestáns ujság kiemertően foglalkozván a művel, többek között így ír róla: „protestáns részről erről az anyagról írt könyv nem tudná alaposabban, tárgyilagosabban és megértőbben esetenli a profán zenének, a korálnak (protestáns templomi ének) viszonyát a gregorián korálishoz, mint ahogy azt a regensbergi kath. dómkar nagy ezen könyvében esetenli. Ez a mű pompás vezető a liturgiában.“ Hét fejezetre oszlik: 1. Luther és a greg. ének. 2. A XVI. századbeli kaucionálék. 3. A kaucionálék viszonya a greg. hagyományhoz. 4. A XVI. század templomrendje. 5. XVII. század. 6. XVIII. század. 7. Reformmozgalom a XIX. században. Igen ajánlom! A mű 166 old. terjedelmű, ára: 4,50 Márka. Mind a hét mű megjelent Pustetnél, Regensburgban.

Nová Zámky, 1932. jan. 3.

Szendrey István karnagy.

Folyóiratok statisztikája Csehszlovákiában. Az állami statisztikai hivatal a városok statisztikájából kiadott jelentésében közli a köztársaságban megjelenő folyóiratok statisztikáját. Eszerint Csehszlovákiában van összesen 2.674 folyóirat: 559 politikai és 2.115 politikamentes. Ezek közül cseh nyelvű politikai: 353, politikamentes: 1506. Szlováknyelvű politikai: 39, politikamentes: 108. Németnyelvű 111, illetve 366. Magyar nyelvű összesen 61 (30, 31), ruszinnyelvű 22 (9, 13), lengyel: 9, (6, 3), egyéb: 99, (14, 85). Az adatok az 1930. évre vonatkoznak.

Tanévrövidítési akciók. Már tavaly is hírt adtunk egy jelentős egyházi fórum ama határozatáról, mellyel az elemi iskolák tanévét egy hónappal megrövidíteni kívánja olyképpen, hogy a tanév szeptember 15-től június 15-ig tartson. Ujabban több helyről, különösen a falusi iskolafenntartók részéről merült fel ez a kívánság, s az egyházi hatóságok útján memorandum alakjában keresik meg a felsőbb iskolaiügyi hatóságokat azért, hogy a mezőgazdaság vidékeken a tanév fenti értelemben megrövidíttessék. Ennek az akciónak aligha lesz eredménye.

Hol jelenik meg a legtöbb napilap? Egy legújabb kimutató szerint Németországban összesen 3353 napilap jelenik meg. Második helyen áll az Egyesült Államok 1942 napilappal, míg Angliában 225 a napilapok száma. A statisztika azt is kimutatja, hogy Németországban egy-egy napilap 18.700 lakosra esik. A lakosság számarányához viszonyítva első helyen Svájc áll, ahol összesen 506 lapot adnak ki és minden lapra 9000 lakos jut.

A gyermek fejlődése — filmen. A moszkvai pedagógiai főisk. érdekes film készítéséhez fogott. A felvételek öt évig fognak tartani. Egyetlen szereplője a filmnek egy ujszülött kisfiú. A pedagógiai film fölveszi a gyermek fejlődésének mozzanatait, első mozdulatait, hangját, majd később intelligenciájának első megnyilatkozásait, első összefüggő szavait stb. A pedagógiai szakfilm 5 éves koráig fogja végigkísérni a gyermek fejlődését.

Újból kísért a cölibátus? Az állami szolgálatban lévő házastársak alkalmazásának kérdése, nem is oly régen, hosszú időn át foglalkoztatta az érdekelteket. Annak ellenére, hogy hivatalos fórumokon nem igen beszélnek róla, úgy látszik, mégis felszínen tartják az ügyet. Bizonyítja ezt az elmúlt napokban elterjedt hír, mely arról szólt, hogy az igazságügyminisztérium elv kompromisszumot létesít a probléma megoldására. Eszerint csak azon férjezett nők maradhatnak állami szolgálatban, akiknek férje az államtól nem élvez 18.000 Ké-nál nagyobb jüvedelmet. — Azt hisszük, ez a terv nem lesz egyhamar kompromisszum . . .

A Stampay-féle Énekek és Imák

3 ivnyi szöveggel bővítve, újlag rendezve
áremelés nélkül megjelent.

Az imák az összes legújabb ájtatosságokat kimerítően s a legugasabb igényeket is szolgálják. A mise és a bűnbánati új imák valóságos műsori munkát foglaltak végére. 320 enekkel minden alkalomra a legszebb és legbővebb anyagot nyújt. . . **A legrégebb és újabb szerzők megjelölésével pedig a könyv történelemmé vált.** De egyéb kedves megjelöléseket is tartalmaz. Finom fehér papíron, új betűkkel, félvásonban most is 3 Ké, egész vásonban 11 Ké 25³/₄ engedelményel. **Ez volt és ez marad a nép legolcsóbb, legbővebb és lepraktikusabb ének és imakönyve.** Bárkiben is lesz aránytérrel. 56 ének költője I. füz. 5. II. 6 Ké. Kőbük, Stampay.

Iskola és hadsereg. Nagy feltűnést keltett Syrový vezérkari főbornoknak az elmúlt napokban tett nyilatkozata a lakosság és katonaság kapcsolatairól tartott előadása kapcsán. Syrový tábornok rámutatott arra, hogy milyen bizalmatlanság uralkodik a lakosság körében a hadsereggel szemben. Ennek okát főleg abban látja, hogy a családok és iskolák az újoncokat nem nevelik a katonai szolgálat helyes előfeltételeire. „Odabaza és az iskolában az ifjúságot abban a szellemben kell nevelni, hogy nagy dolgokat megérthetően, önmegtagadás és személyi áldozatok nélkül elérni nem lehet. Az ifjúság lelkébe kell csöppentetni az otthon, a szabadság és az emberi kultúra áldásaiban való részesedés nagy jelentőségének tudatát, melyért úrdemes áldozatot hozni. Miért vezet be a katonai előképzést azon államok iskoláiban, amelyek tudatában vannak a hadsereg fontosságának? Bizonyára azért, hogy az ifjúságot a katonai kötelességek megértésére neveljék a katonai előképzés nemcsak a katonai gyakorlatokra való előkészítés kedvéért van. . . A család és iskola minden egészséges államban ápolja azokat az előfeltételeket, melyek a polgárt a nemzeti és állami közösség tagjává nevelik. Ne akarjuk azért mi sem elidegeníteni az iskolát ettől a hivatásától, hanem azon kell lennünk, hogy az egyetemes emberiség nagy ideáljai mellett ápolják az ifjú nemzedékben a haza, a föld szeretetét és fejlődésének, szabadságának védelmére sorkontsók. Ha a mi régi iskoláink az idegen uralom idején legionáriusokat tudott nekünk nevelni, akik halni tudtak a szabad haza eszméjéért, akkor szomorú volna, ha a republikánus iskola olyan ifjúságot nevelne nekünk, melynek a haza védelme valami idegen, ellenszenves dolog lenne. Ha az iskola jól fölfogja a maga kötelességeit az állam védelmének gondolatával szemben, akkor más lesz a viszony a lakosság és a hadsereg között és könnyebb lesz a mi munkánk.”

Németországban a nyugdíjakat is leszállították.

Németországban a kormány szükségrendelettel csökkentette a tisztviselők nyugdíját. A jövőben a nyugdíj a beszámítható nyugdíjalap 75% át fogja képezni az eddigi 80% helyett. További csökkentések eszközöltetnek 1932. jan. 1-től kezdve a 12.000 márkát (kb 96.000 Ké) meghaladó nyugdíjakból, olyképpen, hogy a 12.000 márkán töltli összeg fokozaosan leszállítatik 10—75%-kal, a szolgálati idő nagysága szerint. A szükségrendelettel érvénybe lépett a nyugdíjnak egyéb jövedelmekkel való összeférhetlenségéről szóló törvénytervezet is. Ha a mellékjüvedelem meghaladja a 6.000 márkát, a nyugdíj felére csökken, de csak abban az esetben, ha a nyugdíj és a mellékes jüvedelem együttvéve nem több 9.000 márkánál.

Veszedelemes precedens. Csikágó városa, melynek pénzügyei az utóbbi időben eléggé zűléáltak, már hónapok óta nem fizeti a tanítóit. Most elhatározták, hogy az iskolákat egyidőre bezárják és a tanítókat bizonytalan időre szabadságolják. Hogy fennakadás ne legyen, rádión keresztül fognak előadásokat tartani, amelyeknek meghallgatását az iskolagyermeknek részére kötelezővé teszik. — Ez is iskolareform??

Csökkent a fiatalok bűnözők száma. A pozsonyi államügyészség 10 éves évvégi statisztikája érdekes képet nyújt a kerületébe tartozó esetekről. A pozsonyi államügyészségre az elmúlt év folyamán összesen 7903 főjelentés érkezett, az 1930 év 7795 főjelentésével ellentétben. Ezzel szemben a fiatalok bűnözők száma jelentékenyen csökkent. A múlt évben 602 fiatal bűnös került a bíróság elé, míg 1930-ban azok száma 855 volt. (Híradó.)

A kormány takarékosági irányelvei. A minisztertanács a pénzügyminiszter javaslatai értelmében az államgazdálkodás minden ágát illetőleg megállapította a takarékosági irányelveit. A személyi ügyekre vonatkozó megállapodások szerint a nyugdíjazásoknál elsősorban azt kell figyelembe venni, hogy szolgálatképes gyermekek ne nyugdíjazzanak. Hivatalból nyugdíjazzák azokat, akik egészségi állapotuk következtében szolgálatképtelenek, vagy ha ezt más szolgálati okok teszik szükségessé. A közegészségügyi miniszter utasítani fogja az alantas hatóságokat, hogy nyugdíjazás előtt vizsgálják meg az illető egészségi állapotát. Két-es esetekben a felsőbb fórum döntését kell kikérni. Minden rendszeresített beírási való előlépés csak az állás szabaddá válása utáni féltév elteltével történhetik, de a végleges alkalmazás, vagy legutolsó előlépés óta legalább 3 évnek kell elteltie. Olyanokat, akik a nyugdíjazási korhatárhoz közelednek, nem léptetnek elő.

Cigánygyermek nevelési problémája. A Lóván megjelenő Bars című hetilapban olvassuk az alábbi panaszos levelet: „A L'udová Skola I. osztálya az izr. elemi iskolában van elhelyezve, tanítokarának dicse-retreméltó jóvoltából. Helyet szorítottak a kis nebulóknak a feketezei! iskolák legkisebbikében, így megmentették gyermekeinket, hogy szélben, hóviharban, autóelgázolásnak kitéve, a várostól messze eső polgári iskolához kilométereket gyalogoljanak. De gyerünk el az izr. iskola egyik osztályába. Itt van az első elemi „L'udová.” Belülről kis torkok kühögése hallik és bent az iskolában körülbelül 20-52 gyermekre szánt helyiségben 64 gyermeket találunk! Sápadtak, szomorúak, egynébány vásott, csintalan, ki oktalan ugrálásal veri fel a port. Elszegényedett iparosok, munkások, kisgazdák gyermekei ezek vegyest. Közülük fiatal urilány: a tanítónő. Türelmesen osztja gyermekeikkel a rájuk mért „nemtörődőmség” szomorú sorsát. A gyermekek rajongva szeretik! Ez tehát az iskola képe. . . S hogy az illusztráció teljes legyen, egy rendelet az összes cigánygyermekket iskolakötelessé teszi. (közülük 14 évesek) s ezek, mint analfabetéak, az izr. iskolában elhelyezett I. oszt. l'udovába, az amugy is zsufolt helyiségbe, pótlásként beszállítottak. . . Most az a hír járja, a kis tanulóknak felmondták a szives vendéglátást, mégpedig józan ésszel ülfogható méltányos igazsággal, mert a tisztaságot nem kedvelő „uj tanítványok” megjelenése nemcsak a gyermekpajtásokat hozta ámulatba, de megdöbentette a jobb érzésű szülőket is, kik már tisztaság szempontjából is aggódva féltik gyermekeiket. A tudomány isteni ajándék, melyhez minden emberfiának joga van. Nemeset gondolt az, aki e keretbe felölelte a cigánygyermeket is, de sajnos, fél munkát végzett! . . . Ezek számára külön menhelyet kell létesíteni, hol előbb testük tisztántartására megszoktatni, ruházni, élelmezni kell őket, s rendszeres munkakörbe osztva hasznos emberekké válhatnak. Mi szülők pedig ezek után kénytelenek vagyunk a városi ügyeket vezető urakhoz fordulni, elsősorban a hatósági orvos urhoz és kérjük sürgőve a lehetetlen állapotok megvizsgálását, mert a jelzett iskolában tanítónőjük élén 64 gyermek meg van fosztva az Úr Isten éltető levegőjétől. Ha az iskolázás kötelezettség, legyen akkor elegendő szabályszerű iskola. Levicén pedig van is! Egyes helyeken nagy a kényelem, míg itt egészségtelenül szoronganak! Vajjon elolvasták-e az illetékesek e panaszos levelet?

Vadászlap — Lovéc. Ezzel a címmel egyesült a Nímrod és a Vadász című két vadászati lap, s január 1-től kezdve a feletti cím alatt jelenik meg szlovák és magyar nyelven. Az új lap egyuttal a Szlovénországi Vadászati Védegyelet hivatalos lapja, melyet a védegyelet tagjai évi 60 Kc tagdíjfizetésük ellenében kapnak meg, míg azok, akik a Védegyeletnek nem tagjai, a lapot évi 60 Kc előfizetési díjért kapják. A X. évfolyam első száma érdekes és értékes

vadászati cikkeket, valamint egyesületi és vadász híreket tartalmaz. Szerkesztik magyar részről: Bohrandt Lajos, Jurán Vidor és Lamparter Jenő. Kiadóhivatal: Prešov, postafiók 7. sz.

A „Szívárvány” januári száma az eddigiekhez hasonló, szép és gazdag tartalommal jelent meg. Harmos Károly befejezi Prutyi-Zupli című tréfás elbeszélés-sorozatát, dr. Horváth Cézár a pézsmapocokról ír tanulmányos ismertető cikket, Schlosz Lajos egy felejthetetlen karácsonyos emléket írja meg. Gyermekszíndarab, versek, mesék, képek, rajtványok és a Vöröskereszt-sariadék útjúsági rovata egészítik ki a nívósan szerkesztett gyermeklapot. Főszerkesztő dr. Borka Géza gimn. tanár. Szerkesztőség Komárom, gimnázium.

Mohamedán főiskolát építenek Budán. A napilapokból vesszük a következő hírt: Arszlán herceg, szíriai emír Átirában értesítette Huszein Hilmi budai uttit, hogy karácsonykor Jeruzsálemben tartott pávizlami kongresszus egyik előkésűk indítványára, a magyarországi mohamedánok kérdésével foglalkozott. A kongresszus egyhangúlag elismerte Budát, mint iszlám szenthelyet és egyhori iszlám kalifátusi székhelyet, kimondotta továbbá, hogy a Rózsadombon megüriki a Gül Baba emléket, hatalmas mecsetet építenek és ezzel kapcsolatban mohamedán főiskolát létesítenek, melynek költségeit az iszlám hívei teremtik elő. A mohamedán-magyar kulturakomité által bemutatott tervrajzokat nagy tetésszel fogadták.

Sodoma és Gomorha romjai. A jeruzsálemi bibliai intézet igazgatja toltedezte Sodoma és Gomorha romjait a Holt tengerrel északra, körülbelül 3 mérföldnyire a Jordán folyótól. Az ásások eddig 40 kilométer-négyzetnyi területet fedtek föl. A talált háztartási eszközök és földművelészközök arra mutatnak, hogy az ólakosság fejlett kulturájú pásztornép-lehetett. A házak romjai között igen értékes agyagedényeket, dombornyúves lelyloket és vázákat találtak. A romok közötti óriási mennyiségű hamu és megsezenesedett maradványok bizonyítják, hogy Sodomát és Gomorhát a bibliai verzióknak megfelelően tűz pusztította el.

Kiadóhivatali üzenetek.

O. T. Szemet. A 10 Ké hátralék a lapján közölt időből származik. Miatán a zsebnaptárt nem kapta meg, lapja szerint intézkedtünk. — N. J. Lučenec. 1931. XII. 31-én hátraléka nem volt. A 40 Ké hátralék 1931. VII. 1-én ténylegesen fennállt. — B. B. Him. Tévedésből B. Gyula Jasov hátraléka közölte Önnel. — C. G. Pald'. A Ref. iskola által behívetett 80 Ké-t az Ön javára könyveltük. 1931. XII. 31-én 140 Ké hátraléka volt a fenti 80 Ké-én kívül. — H. M. Levico. Lapja szerint jártunk el, tagnak nyilvántartjuk. Hátralékának részletekbeni fizetését várjuk.

Pályázati hirdetés. A kamocsai ref. iskolaszék 1932. 1. 15.-én megjelent pályázati hirdetése meghoszabbítottik febr. 29-ig.

Pályázati hirdetés. Gúta község iskolaszéke pályázatot hirdet a gútakisszigeti 2 tanerős népiskolánál betöltendő helyettes-tanítói állásra. Javadalom: a községtől 1460 Ké és államsegély, azonban a javadalom egyharmad része le van kötve. Ha képsített tanító választatik meg, az állás megüresedésével véglegesnek tekintetik. Tanítási nyelv magyar. Pályázati határidő: 1932. febr. 29. Cím: Községi iskolaszék Gúta.

Legkedveltebb ima- és énekeskönyv az

ÉGI HÁRFA

a legújabb ájtatosságok imáival, három miseimával, nagy kilenced, keresztúti, napi áldozási stb. imákkal. 300-nál több énekkel (Jézus sz. Szíve, Jézus Királysága, Szivgárdista, Kongregációs, Szt. Teréz, Szent József és más kiváló alkalmi énekekkel.) Egész vászonkötésben ára 10 Kc. Több példány rendelésénél kedvezmény. Szállítja a szerző:

Heckmann István, Levice-Léva.

Előírás szerinti

**iskolai bútorokat
és taneszközöket**

szállít a

**Tanítói Kiadóvállalat,
Trávníček O. Žilina.**

MEGJELENT!

Soós Károly:

„Jöjjön el a Te országod“

című *egyházi beszédkötete*. E mű Soós Károly legnagyobb munkája, mely egy egész esztendőre szóló *vasárnapi, ünneplés és alkalmi beszédek*et tartalmaz, a mai idők számára készült, lelkészeknek és *preoráns tanítóknak nagy segítségül szolgál*, 59 beszéd 340 oldalon. Tartós, díszes vászonkötés.

A megrendelők 40 Kc kedvezményes áron kapják.

Költséget és fáradságot nem sajnálva törekedtem arra, hogy e nagy munka kiállítása a Szlovénországi Magyar Református Egyháznak kedves meglepetésül szolgáljon. Megrendelhető: **GONDOS VILMOS** könyvnyomda és könyvkiadó-vállalatnál Párkány.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják. *Felelős szerkesztő:* Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké. *Társ szerkesztők:* Hirdetések díjszabás szerint

Gáspár János, Uherezky Géza.

TARTALOM:

	Oldal:
<i>Oye:</i>	
Quo vadis?	105
<i>Lakatos Károly:</i>	
Az enlékezés szárnyain (folyt.)	107
<i>Tóth Imre:</i>	
Panaszkodom	111
<i>Kónya József:</i>	
Jöjjön az operatőr!	115
<i>Egyesületi élet</i>	118
<i>Természettudományi rovat</i>	126
<i>Különfélék</i>	127
<i>Kiadóhivatali üzenetek</i>	134
<i>Hirdetések</i>	134

Szerkesztőség: Alsószéli (Dolnie Saliby, via Oalánta.) — Kladóhivatal: Községi elemi iskola Komárno. — Az egyesület elnöksége: Kovács Alajos központi elnök, Negyed. — Titkárság: Vásárhelyi Károly főtitkár, Somozyi István titkár, Komárno. — Tanácsadó: Uherezky Géza, Komárno.

A hírlap, egyek használatra eng. a bratislavai posta- és táviráda igazg. 3006/111. 21. sz. rendelkezésvet

A LEGTELJESERB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

reálgymnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Köztársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondattanát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA

új helyesírás szabályait.

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára, fűzve Kč 53.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 60.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál
Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké. melyért a tagok a lapot is kapják.	<i>Felelős szerkesztő:</i> Boross Béla.	Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.
	<i>Társszerkesztők:</i>	Hirdetések díjszabás szerint.

Gáspár János, Uherezky Géza.

Quo vadis? . . .

Nehéz napokat, sorsdöntő órákat élünk. A körülöttünk zúgó életár mind több és több lélekszalakot hord a hátán, elnyeléssel fenyegetve mindent, ami szép, ami jó, mindent, ami az emberben, az emberi éleiben isteni vonásokat hord magán.

Embermilliók tekintenek vágyón és várón a jószág, emberségesség, igazságosság, szeretet megmaradt reményszigeteinek lakói felé, tőlük várva és remélve megmentését a jónak és várva feleletet a nagy kérdésre: Quo vadis? . . . Emberiség!

A szennyárban még rendületlenül áll a tanítóság zöld reményszigete, idealista, minden szépért, jóért, nemesért élni, halni tudó lakóival, a tanítókkal egyetemben.

Hiszem és vallom, hogy az emberiség várva-várt békéjét csak az emberi lelkeken keresztül lehet valóra váltani.

Hiszem és vallom, hogy a mai gazdasági krízist is csak az emberi lelkeken keresztül lehet megszüntetni, kiegyensúlyozván, eltüntetvén a gazdasági és lelki javak elosztásának mai áldatlan állapotát.

Mi, tanítók a ráncbizott emberpalánták lelki békeszeretetre, emberszeretetre, igazságosságra kell, hogy

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számra!**

neveljük. Mindenre, ami az emberiség földön hordozott keresztjét könnyebbé teszi. Szem előtt tartván mindenkoron államunk és nemzetünk érdekeit és a velük szembeni kötelességeinket elvégezvén, 100%-ig elsősorban az iskolától és tanítóktól várt azt a munkát, melyet ősz Elnökünk így határozott meg: „*Az államnak és nemzetnek irányt adni és nevelni.*”

Mi, tanítók már a múltban hirdettük és hirdetjük most is, — az ezt tagadókkal szemben, — hogy mi az állam, a nemzet, az emberi társadalom életében felelősségteljes munkát végzünk és tudatában vagyunk felelősségteljes munkánk fontosságának, amikor az örök emberi lélek kialakításában részt veszünk, irányt adván az államnak, nemzetnek és társadalomnak, nevelvén annak polgárait.

Mi Prohászka Ottokárral, minden idők egyik legnagyobb magyar püspökével mondjuk: „*Dolgozni jöttünk, dolgozni akarunk a züllésnek indult magyar nép megmentésének nagy napszámában.*”

Mi látjuk, tudjuk, mert csak az nem látja és tudja, aki nem akarja látni és az nem tudja, akinek önös érdekei ezt nem kívánják, hogy: „*Csak a szolidarizmus (a kölcsönös igazság rendszere) menthet meg minket,*” mentheti meg a csodalevő-embert váró világot.

A látni és tudni nem akarókról mondja Zilahy Lajos egyik kis novellája végén: „Nem sikerülhet a modern csodatétel, mert a halászati jog vállalkozók kezében van”. . . Ezért sóhajt fel ugyanó: „*Jézus nincs jelen a tengeren és nincs jelen a földeken sem.*”

Pedig Jézus, a csodalevő, ott van a tengeren, itt van a földeken és csak azok nem látják, akik behúnyják szemöket, hogy ne kelljen Jézus vádló szemébe nézniök, bedugják fülüket, hogy ne kelljen Tőle magától hallani a földi boldogság elérésének alapvető tanát: „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.”

Mi, tanítók, látjuk és halljuk Jézust, a legfőbb tanítót, mert nem félünk szemébe nézni, mert nem félünk emberszeretetről, igazságosságról szóló tanítá-

sáif hallgatni, terjeszteni.

Az elmondottak magukban foglalják munkakörünk és célkitűzéseinket s a feleletet, az örökké aktuális fenti kérdésre. Hogy azonban munkakörünkét becsülettel elláthassuk és célkitűzéseinket elérhessük, fokozott mértékben kell vallanunk és gyakorolnunk az együvé tartozás eszméjét, megerősítvén önmagunkat összetartásunkkal. Még szilárdabbá kell tehát kovácsolnunk a tanítótestvériséget, intenzivebbé tennünk az egyesületi életet, mert a tanítótestvériség a mi bástyánk, egyesületünk a mi várunk.

Ez a szellem hassa át a magyar tanítóságot! *Oye.*

Az emlékezés szárnyain.

(Folytatás.)

Két beszéd.

Soós Gyula elnöki megnyitója.

— Az 1926. évi augusztus 26-iki első, taldikozón. —
(Kivonatolatos közlés.)

Kedves öreg Barátaim s Tanítótestvéreim!

Az élet küszöbén állottunk akkor, amikor több mint 40, némelyik 47 év előtt elhagytuk e falakat s fiatalos tüzzel, lelkesedéssel nekiindultunk a nagy útnak, az életnek. Az a fátyol, amít akkor szövögettünk, rózsaszínűre festette előttünk a jövőt s az ábrándok világát véltük megvalósítva látni lelki szemeink előtt. S ime, midőn egy emberöltő után viszontlátjuk egymást: megroskadt testtel az idő által barázdákat szántott arccal, sokan galambösz hajjal találkozunk egymással. Az ifjú tűz elhamvadt, a lelkesedés lelohadt, az álmok és ábrándok világa eloszlott s rideg valósággá változott. Mégis oly kimondhatatlanul jól esik látni benneteket s megszorítani munkában kifáradt kezeteket, hogy visszaidézzük a mult idők derűjét, boldog ifjúságunk szivárványos világát. Én e baráti együttérzés melegének fényében úgy érzem, mégsem éltünk hiába s nem suhant el az idő nyomtalanul felettünk, habár külsőnkben megroskadva, lelkükben némelyek megfáradva, törekvéseinkben talán szárnyszegetten, ábrándjainkban talán csalódottan jelentünk is meg. Mi megtettünk mindent, amit a kötelesség parancsolt, s lelkiismeretünk szerint tennünk kellett. Dolgoztunk legjobb tudásunk szerint édes magyar népünkért, hazánkért, egyházunkért,

a közügyekért s a sziveinkhez tartozók boldogságáért annyit, amennyit emberileg lehetett.

Igenis, felemelt fővel vallom, hogy a pápai ref. tanítóképző volt hallgatói mindenkor híven teljesítették kötelességeiket.

Magasztos feladatainkban mindig előretörtünk és sohasem lankadtunk. Alapvető munkánkban olyanok voltunk, mint a világító torony a sötét éjszakában.

A magyar kultúra magvait hintettük, szortuk a magyar gyermek szívébe és sohasem feledtük, sziveinkben ma is elevenen élő, nagy igazgatónk és nevelőnk, *Váli Ferenc* előttünk oly sokszor ismételt szavait:

„Ha majd a szellem napvilága ragyog minden ház ablakán, akkor mondhatjuk, hogy megálljunk! . . . mert itt van a Kanaán.“

Igen, ez a mi jószágos nevelőnk ajkairól oly sokszor elhangzott költői (Petőfi) szózat lebegett szünetlenül előttünk. Ez adta meg több, mint 4 évtizedes működésünk iránytűjét, a magyar népművelés iránti lelkesedés tüztét s a haza, egyház a nép és ennek fiai szeretetét.

És most lelkem melegével, igaz magyar szívemmel köszöntlek benneteket, kedves öreg testvéreim, a mai, ritkaságszámba menő első és talán utolsó találkozónkon. Adja a Mindenható, hogy ezek az édes emlékek, melyek összehoztak bennünket, a kartársi és baráti szeretet érzelmei maradandók legyenek közöttünk, s elkísérjenek bennünket az idők végéig.

Ezzel összefüvetelünket megnyitva, felkérem *Németh Gyula* barátomat alkalmi beszédének megtartására.

Németh Gyula alkalmi beszéde.

Mélyen tisztelt Vendégeink!

Kedves öreg Testvéreim!

Most, amidőn közel 50 év multával reátok tekintek, úgy érzem magamat, mintha édes álmot álmodnám. Oh ne ébresszetek fel pár percig ebből az édes állomból! Álomban úgy képzelem, mintha ifjúságomban szoborlepleplezésen lettem volna, ahol látom az öntődéből kikerült művészi alkotást bronz-aranyhoz hajló fényében, napsugárban tündökölni. Az állomkép lassan átmegy a jelenbe s hosszú idők után újra ott állok annak a szobornak talapatánál s ime azt a nemes patina homályos, barna fényében szemlélem.

Igy vagyok én veletek, a ti arcotokkal is, mely az enyémmel együtt egykor az ifjúság fényében ragyogott, de amelyet ma az idő vasfoga ráncokkal, hajfűrtjeinket a tél fehér hamvával, szóval a kor, az öregség patinájával vont be. De, valamint a szoborról a nemes patinát eltüntetni botorság volna, mert az csak értékesebbé teszi, úgy a mi arcunkról sem volna okos dolog ezt a patinát letörölni akarni, mert hisz azt a hosszú élet tapasztalata csak érdekesebbé, nemesebbé tette. Azért én mégis úgy látlak titekek lelki szemeimmel, mintha ma is az ifjúság fénye, hamva ömlene el rajtatok.

Álmodom tovább . . . Hallom ott lenn, az udvaron a kisharang csengését. A kacaj, dévajság, a csendes zúgás elnémul; siet mindenki a tanterembe. Megnyilik a tanári szoba ajtaja s kilépnek a tanárok: *Váli Ferenc*, a mi drága emlékü igazgatónk, *Bocsor István*, *Tarczy Lajos*, *Antal Gábor*, *Szilágyi József*, *Jády József*, *Szabó Károly* és a többi glóriás alak. Csendes léptekkel tantermeikbe indulnak, hogy hirdessék az ígét, megnyissák a tudomány forrását, melyet nekünk befogadni és itt, vagy ott tovább terjeszteni kell.

Jöjjetek velem, kísérjük be őket a tanterem ajtajáig s hallgatózzunk.

Imme innen kihallik a szó: „Beresit barah Elochim”. *Ez itt a theologia*. A másik ajtónál Magyarország jogtörténelmét magyarázzák, ez a *jogakadémia*. A harmadik ajtón áthalljuk: „Ménin acide thea Péliadiéo Achilleos ulomenén” — *ez a gimnázium*. Amott felhangzik a harmónium mélabús akkordja, *ez tanítóképző*.

De felriadunk, hisz nekünk is az osztályunkban kellene lennünk. Már ott is vagyunk. Épp egyik kedves tanárunk — *Szilágyi József* — magyarázza az ókorból Egyiptom több ezer éves történelmét. Ismerteti csodás építményeit, elmondja, hogy Egyiptom fénykorában a ma is álló *Memnon* szobor, mikor a felkelő nap első sugarait rávetíti, hárfaszerű pattanó húrhoz hasonló fájdalmas hangot hallatott.

Ébredjünk . . . Oh te Alma Mater, legyenek a te falaid azok a Memnon-szobrok s álljanak időtlen-időkéig s hangozzék belőlük, ha kell hárfaszerűen, ha kell mennydörgően a felvilágosodás, az Istenfélelem, a hazaszeretet, a tiszta erkölcs, a tudomány és művészet nemes és bátor hangja. Álljanak e falak, — miként a régi felírás is mondja: „*Moribus es Musis*.”

Amikor 44 év előtt kézhez vettem az elbocsátó levelet, az

Oklevelet, amelyben, mint az evangéliumi szolgálók, érdemünk szerint megkaptuk a talentumokat is, hogy azzal sáfárkodjunk, ime, ma itt az idő, hogy erről a sáfárkodásról szellemi téren számot adjunk. Az anyagot szándékosan mellőzöm, mert hisz nem országos beszámoló ez, hanem egy baráti kör eszmecseréje.

Kortörténeti szempontból annyit mégis le kell szögezmem, hogy a múlt század nyolcvanas éveiben, mikor az életbe kiléptünk, a tanítói fizetések átlaga alig érte el a 300 forintot, mai pénzértékben évi 100 pengőt. Még a kilencvenes években is Csáky Albin gróf akkori közoktatásügyi miniszter a képviselőház jobbjézésű és nagyszámú tagjainak hangos követelése ellenére, tárcáját kötötte a 300 frtos létminimumhoz. Mi kívül állottunk minden tisztviselői rangsoron. Ma a helyzet az, hogy ebbe mi is be vagyunk sorozva s elérhetjük a VII. fizetési osztályt.

A közbeeső küzdelmekről s a mai világgazdasági válságszülte nehézségekről ne essék szó, bár kétségtelen hogy, amint pályánk kezdetén oly sokszor megfogyatkozott a mindennapi kenyér asztalunkon, úgy az ma főleg a leszállított fizetések és nyugdíjak mellett is csak szűkösen biztosítja azt. Mi azért nem zúgolódnunk és türelemmel viseljük nehéz sorsunkat. Mi már ifjúkorunkban hozzáedződöttünk a nélkülözéshez s így ma öregen is edzettebben tűrjük azt. Amint a múltban nem csüggedtünk és hűséggel munkálkodtunk az Úr kertjében, tudom, hogy azok, akik a jelen nehéz életviszonyai között tényleges szolgálatban végzik nemes feladataikat, szintén nem csüggednek.

És most engedjétek meg, hogy egy hasonlattal éljek. Mintegy 25 évvel ezelőtt egyik külföldi utazásom alkalmával a kezembe került egy müncheni német illusztrált lap. Az első oldalon kép, mely egy láthatóan szenvedő, megtört, javakorabeli férfit ábrázol kórházi szobában, kórházi köpenyben s arcát az ég felé emelve, átszellemülten énekel. Eközben belép a kórterembe a gyógyház igazgatófőorvosa, egy előkelő látogató kíséretében. A kép fölött ez a felírás:

Elmeigyógyintézetben.

Az igazgató szomorúan rámutat a betegre s a látogató élénk érdeklődése mellett, mint a kép alatt olvasható így szól:
*Ez a beteg állandóan a hazát élteti: majd zsoltárokat énekel ...
 Közben éhségről panaszkodik. Néptanító volt.*
 Ez a szemléltetett tragédia, mint delejes áram fut végig egész valómon. A lapot nem tudom letenni, csak nézem, nézem,

ellenállhatatlan meghatottsággal.

Micsoda visio ez? Hisz ez én vagyok, te vagy, ti vagytok, én édes magyar tanítótestvéreim. Hisz ez a mi sorsunk: éltetjük a hazát, zsolozsmákat zengünk, közben éhezünk . . . de nem, nem panaszkodunk, hanem megadással hordjuk a nehéz keresztet, Ám, ha tanítványaink között vagyunk s meglátjuk a mindentőlünk váró gyermeket s annak rajtunk csüngő okos szemét, mindent feledve, meleg szeretettel a keblünkhöz öleljük s máris megtaláltuk jutalmunkat, lelkünk nyugalmat.

Most eszmélek rá, hogy mikor a ránk bízott talentumokról való sáfarkodás beszámolását ígértem, talán már meg is adtam azt.

Saját munkánk értékének bírái mi magunk nem lehetünk. Én nyugodtan bízom azt másokra, azokra az egyházi és világi felebbvalóinkra és a mi népünkre, akiket szolgáltunk. Itéljenek ők maguk selettünk. Én hiszem, hogy ez az ítélet csak kedvező lehet, mert tudom, hogy ti, Öreg barátaim és ennek a korszaknak velünk egyívású magyar tanítói, megállítatok helyeteket az élet minden viszonylatában, mint ezt a mai összejövetelen néhány — sorainkból már kidőlt testvérünk életének ismertetője kapcsán még hallani fogjuk. Mi Istentől adott tehetségeink szerint elvégeztünk mindent, ami reánk bízott. Hogy a nagy célt nem érhattük, nem rajtunk múlt. Ehhez egy emberöltő nem lehetett elég.

Pál apostol soraival zárom beszédemet. Futásomat elvégeztem, hitemet megtartottam és várom, hogy az örök bíró megadja az én örökké való koronámat. Én Istenem, úgy legyen.

(Folytatom.)

Lakatos Károly.

Panaszkodom.

Irta: Tóth Imre.

Ha úgy elgondolkozom világ folyásáról, olyan dolgok jutnak eszembe, amelyek nem engedik, hogy rózsaszinbe mártsam tollamat.

Most hát feketével írok, de azért nem olyan nagyon feketén, csak úgy panaszlón, hátha lesz, aki majd meghallgatja s segít a bajokon.

Nekünk sok bajunk van. Vannak olyan bajaink, amelyeket magunk okozunk magunknak. Vannak olyanok is, amelyeket mások, azok, akiktől függ boldogulásunk, okoznak nekünk. Talán rosszindulatból, avagy nem abból származnak-e ezen bajok, azt

nem vitatom. Nem az a céloom, hogy másokat bántsak, mert én se szeretem, ha bántanak, csak az, hogy segítsünk bajainkon.

Elpanaszlom rendre a bajainkat, hogy tudjunk rajtuk segíteni.

Ezt azonban csak úgy tudjuk elérni, ha előbb egymást megértjük, hogy aztán egyesült erővel kiharcoljuk mindazon jogokat, amelyek megilletnek bennünket.

(A kötelességeinket mi tudjuk és teljesítjük is, erről tehát most nem kell szólnom.) Magunk iránt azonban van kötelességünk. Első és legszentebb kötelességünk nem bántani egymást olyan dolgokért, amelyeknek nem mi vagyunk az okai. Az első feltétel ez volna a megértésnek, ha azt akarjuk, hogy sorsunkat ne mostohán intézzék.

Miért bántjuk mi egymást a múltért? Hiszen mi már a múltban is éltünk és találtunk benne jót is. Miért hozzuk el a múltból a rosszat egymásnak bántására? Amilyen értelmetlen emiatti bántásunk, éppen olyan igaztalan lehet ítéletünk a múlt rosszságainak mérlegelésénél.

Az idő változik, a kultúra fejlődik, csak az emberek nem lesznek jobbak.

Bizony volt olyan dolog régebben, amely jobb is lehetett volna. De hát miért nincs jobban most, amikor a fölényes kultúránk annyira lekicsinyli a múltét? Hányszor a szememre vetették a régi tanítók mívoltát! A falu kovácsa, vagy kiszolgált őrmester volt a falu mestere.

Én nem mondom, hogy ez így jó volt. Annyit azonban meg merek mondani, hogy szorgalmas emberek voltak ezek a bácsik.

Mondd meg Te, multtal küzködő kolléga azt, hogy miért van ez ma is így!

Nem lehet ma is valaki egy hét alatt tanító?

Nincs-e ma is hadiszolgálat tanítói állással babérozva?

Pedig a világ már egy jó félszázadot elhagyott maga után. Most már nem szabadna éppen olyan rossz, avagy rosszabb dolgoknak történniök, mert meg kellene ezek intézőit is korbácsolnod.

Hagyjuk el hát a múltat a maga hibáival, nehogy a jelen hibái megcsúfolják azok kicsinységét. Ne mondd azt se, hogy nem jól tanítottak bennünket a képzőkben! Mert, ha ezt mondd, magadat is lekicsinyled. Bizony neveltek nagyon sok jó tanítót régebben is. Tudták azok a dolgaikat nagyon jól s teljesítették a

kötelességüket nagyon híven. Azokból a képzőkből kikerült tanítók nagyon is rendes embereket neveltek.

Ne bántsuk hát azoknak a szerény képzőknek a romjait, hagyjuk meg történelmi emlékeknek, hogy tanulsággul szolgáljon mindazoknak, akik feketére meszelik azokat! Mivel pedig én megengedtem, hogy elmondjad minden te mondanivalódat, engedd meg, hogy én is szólhassak valamit.

Én tudok jót elhozni a multból. Igaz, hogy számszerint kicsi volt a fizetésünk, de biztos, mert törvényes volt. Melyik vagy milyen törvény biztosítja ma fizetésünket? Ma még van, de holnap már... ki tudja? Aztán meg nem is volt ám az a fizetés olyan igen nagyon kevés. Ha úgy átszámítanók értékben, azt hiszem, hogy a mai fizetésünk semmivel se több. Ezt pedig csak a valóság kedvéért mondom. Ha aztán nem haragszol érte, akkor fogjunk össze — békésen, egyetértve s a jog és igazság fegyverével — és harcoljunk ki a fizetésünk törvényességét.

Azt is emlegetted sokszor, hogy a tanítót nem fizették méltóképpen. Igazad volt. A tanítót valóban nem úgy javadalmazták, mint a vele egyenlő képességű tisztviselőt. De ne feledd el, hogy a vele egyenlő képességű tisztviselőnél fizették rosszabbul.

Ma a tanítói fizetés-maximum 27.600 Kc. Ha megvizsgálod az állami tisztviselők fizetési létráját, (valóban létra, mert magasra visz) azt látod, hogy az elemi iskolánál valamivel nagyobb képzettségű hivatalnoknak a legmagasabb fizetése lehet 35.400 Kc. Ha ehhez hozzászámítjuk a sok privilégiumot, melyben az édes gyermekek részesülnek, bizony mondom, hogy azok fizetési létráján a pénzes-zacskónk nem jut fel a felső fokra.

Hát bizony itt is meg kell harcolni a harcot. Egyesült erővel győznénk is. Tegyük úgy!

Én azért sem haragudtam, hogy a tanítók több csoportban éltek. Mindegyik felekezetnek megvolt a maga egyesülete. Megvolt az államiaknak is. Azt gondolták, hogy így könnyebben elérhetik céljukat. Lehetett is benne valami igazság. A több csoportnak több vezetője volt, hát jobban vezethettek.

Te emiatt is haragudtál. De, hogy a haragod nem volt nemes, kitetszik abból is, hogy most eggyel több egyesületet alakítottál.

Én nem haragszom érte, de mindegyik tisztviselői csoportnál azt tapasztaltam, hogy mikor a saját érdekükről volt szó, olyan egyek lettek, mint a legjobb testvérek. Ezután se haragszom, ha

mi is olyanok leszünk, mint amilyeneknek a jó kollégáknak kell lenni.

Ha aztán még a többi panaszomat is elősorolnám, talán a papirosom is elsrná magát.

Szegény hadifogságot szenvedett kollégáink még mindig nem kapták még a fájdalomdíjat. Aztán még az is baj, hogy a bürokratizmus éppen úgy megvan ma is, mint volt régen. (Ha ugyan nem jobban.) Akkor pedig nagy hiba volt. Most is jó volna rajta segíteni.

Egy kezdő tanító fizetését a 7—8. hónapban folyósítják. Addig jó időben a levegőből, hideg időben pedig a jég hátán is megél. (Föltéve, hogy van valami befagyott víz a falujában.) Ha pedig ezekből nem tud megélni, nem minden esetben, az iskolafenntartó előlegez havi 400—500 Kc-t. A rosszabbik eset pedig az, hogy nem előlegez. Mit tesz ekkor a szegény tanító? Kölcsönkér az atyafiaktól. Ez a dolog még akkor is szégyenletes, ha kap kölcsönt. Hát még, ha nem. Rossz volt a termés, sok az adó, nincs nekünk egy . . . fillérünk sem. — Így szólnak ma.

Ez az állapot tűrhetetlen. Az állam vagy kényszerítse az iskolafenntartót arra, hogy a tanítót az állás elfoglalásától kezdve azonnal fizesse, vagy pedig maga az állam utalja ki a tanítói fizetést a legrövidebb időn belül, hogy ne kelljen a tanítónak nyomorognia, és hogy ne kelljen neki nyomorult kölcsönért könyörögnie.

Ezt már csak azért is meg lehet tenni, mert egy véglegesített, illetve rendszeres tanítói állás javadalmazásához az állam nagymértékben hozzájárul. Nem az a fontos a fizetés szempontjából, hogy N. N. vagy X. Y.-nak kell fizetni az államsegélyt, hanem az, hogy egy tanítónak. Tehát az állam azt is megtehetné, hogy már előre befizetné az egyház, vagy bármelyik iskolafenntartó pénztárába az államsegélyt, hogy a tanítók az állás elfoglalása után azonnal lehessen fizetni. (A régi időben ez a dolog így volt.)

Még aztán a többi panaszomat is elpanaszolhatnám, de már unalmassá válna. Azért aztán csak a slovenská vyhodát, a 13. havi fizetést említem meg. Az igazságos mérték nekünk is megmérhetné ezeket a dolgokat illendőképen. Meg kell keresnünk ezt a mértéket.

Legvégül pedig halljátok meg azokat a panaszokat is, amelyeket most elhallgatok!

Jöjjön az operatőr!

Amikor a helyi javadalom felvetett témájához szólok, idézem ősz Elnökünk ismert mondását: „A Köztársaságban mindenkinek annyi joga van, amennyit ki tud harcolni magának.”

A helyi javadalom ma majdnem minden felekezeti tanító fájó sebe. Ha golyót kapsz az oldaladba, hiába gyógyítja be az orvos a sebet, hiába ad fájdalomcsillapító porokat, a golyó akadályozni fog a lélekzésben és esetleg megöl. Itt csak a sebész kése operálhat eredményesen.

A helyi javadalom sem tűr félmegoldásokat. Csak aszpirin a tanítói és kántori javadalom szétválasztása, ha a tanító tovább is búzát, rozsot, kétszerest, szénát, 2 font birkahúst, 5 pint bort, sót, borsot, paprikát, fát, rőzsét, megtagadott meckát, kiuzsorázott földet, be nem hajtható munkaváltságot, legeltetési jogot kap keserves munkájáért.

A tanítói munkának birkahússal való honorálása lebecsülése hivatásunk méltóságának, még akkor is, ha „nemcsak kenyérrrel él az ember.” Mikor egy sós, paprikás, birkahúsos, csengeres tanítói pályázatot olvasok, előnt az epe. Hallottam, hogy van olyan állás is, ahol a bibictojás szedése tanítói monopólium. Milyen lehet ott a tanítói tekintély?

A helyi javadalmak újabb felértékelése is csak fájdalomcsillapító, ami gyökeresen nem segít. Nekem az iskolafenntartótól jár 3 szekér széna. (à 9 q.) Összeírási értéke à q 70, mondd hetven korona. Összérték 1890 Kc. Bárcsak akadna olyan bolond, aki kifizetné. Tavaly *tavasszal* nálunk 28 koronáért lehetett szénát venni, tehát a reális érték 756 Kc. Fele tanítói, fele kántori. A tanítói fizetéséből levonnak erre 945 koronát. Így elestem 189 Kc jogos tanítói fizetésemről és ráadásul ingyen kántorizáltam. Áldomásról nem is szólok. Az irigységről sem, amit az „ingyenszéna” kelt egyesekben.

Kiverkedjük az új összeírást. Felveszik a tényleges értéket. (Veszteségemet nem térítette meg senki.) Jövőre egy q szénát 15 koronáért vehetek és újra ott vagyok, ahol voltam. Újra ingyen kántorizálok. Ekkor újra kiáltsak aszpirinért?

Valaki azt mondja, hogy jövőre lehet egy q széna 40 Kc is és akkor nyerek. Hát kérem, én tanító vagyok. Engem szörnyen érdekel az egyhúzámban való tanítás előnye-hátránya, de a szerencsejátékban egy pacer vagyok. Én nem akarok a fizeté-

semmel vakra vagy hatra játszani.

A tanítói és kántori javadalom szétválasztása jobb, de félmegoldás. Ekkor már csak a tanítói javadalmammal vagyok kénytelen hazárdirozni. Mi lenne tehát a helyes megoldás?

Jöjjön az operatőr! *Fizessék a tanítót készpénzzel!* „Elvezze” a temető fűvét más! *Nekünk annyi kell, mint más tanítónak.* Sem több, sem kevesebb. Mi nem akarunk szénaüzletet. Fizessenek készpénzzel és mi majd veszünk birkahúst, sót, paprikát és szagos borsot. Az eddigi honorálás fizetési eszközei lejárták magukat.

Ha határozati javaslatot tennék, így szövegezném: „Fizessék a tanítót készpénzzel. Természetbeni javadalmak közül csak a lakás maradjon meg. Ezt azonban minden tanító természetben kapja. Kántortanítók részére két díjlevél állítandó ki; tanítói és kántori.”

A kántor aztán tudni fogja, hogy miért kel fel hajnali misére, miért van lekötve egész életén át napról-napra; miért áldozza fel a szünidejét, amikor a kartársai vígan nyaralnak.

A kántorizálás vaj a kenyérre. Szomorú dolog azonban az, ha miatta a kenyér is vékonyabbra sikerül.

Ezen eszme-futtatásom csak célkitűzés. Ezer akadályt kell legyűrni, míg valósággá válik. Harcolni azonban érdemes érte, mert gyökeresen gyógyít.

A kivitelezésről máskor. Addig is jegyezzük meg jól: „A Köztársaságban mindenkinek annyi joga van, amennyit kiharcol magának.”

Kónya József.

Szépírást, vagy folyóírást tanítson-e a népiskola?

Tantestületi gyűléseinken sokszor fölvetődött az a kérdés, hogyan tanítsuk a szépírást: árnyékolva, vagy árnyékolás nélkül. Ez legtöbbször a tanító egyéni véleményétől függ, s legfőbbje úgy tanítja, ahogy eredményesebbnek látja.

Az olvasástanítás — a fonómimika és jelképes módszer térhódításával — nagyot haladt. Az olvasástanítás módszere szinte tökéletesnek mondható. 30—40 évvel ezelőtt az elemi iskola első osztályú tanulói közül 50—55% bukott meg olvasásból és írásból. Ma ez az arány 8—10%-ra csökkent. Ha magát az olvasást vesszük számításba, akkor csak 2—3%-ot

mutat a bukottak száma. A fennmaradó 6—8%, legjobb esetben úgynevezett félanalfabéta, azaz olvasni valamelyest megtanul, de írni nem. Nyilvánvaló, hogy a gyenge eredmény az írástanítás kiforratlanságának a következménye.

Ha száz iskola tanulóinak fogalmazási füzetét megvizsgálánk, arra a fölfedezésre jutnánk, hogy azoknak majdnem fele árnyékolás nélkül, kerekded betűkkel íródott. Áll ez különösen a lányokra, akik kevésbé hajlamosak az árnyékolt írásra. Az árnyékolás nélkül író tanulók folyóírása határozottabb és könnyedébb. A túlzottan dülő és árnyékolt írásra szoktató iskolák tanulóinak folyóírása nehezen fejlődik ki. Ebből világos, hogy az árnyalt betűk tanítása a folyóírás kifejlesztését akadályozza. A régi tantervek szerint az árnyékolást az I.—II. osztályban mellőzhetjük, s a felsőbb osztályokban se árnyékoljunk nagyon vastagon. Én a fentebbi ok miatt ezt így módosítanám: A betűk árnyékolását mellőzzük, mert a folyóírás kifejlődését megnehezíti.

Mi történjék tehát az árnyékolt írással? Erre ez a válaszom: szerepeljen, mint díszírás, de csak VI.—VIII. osztályokban, s ott is legfeljebb a dolgozatok címét, vagy levéiben a megszólítást irassuk árnyékolt betűkkel.

A kisbetűk kerekdedek és mérsékelten dülők legyenek. A betűk dülése az írka helyzetétől függ. A füzet középtartásában csak 8—10°-ra hajoljon el a merőlegestől. A középegyenes helyzetben tartott füzet elfordításával a tanuló csípője, válla, fejtartása is ferde helyzetet vesz föl.

A nagybetűk formája sokszor osztályonként, sőt tanulónként változik. E tekintetben a régi tanterv betűformái sem nyújtanak biztos irányítást. A díszítő vonalak hol a nagyvonalköz felében, hol a negyedében, vagy harmadában kezdődnek. Az egyöntetű betűtanítás szempontjából fontos, hogy a betűk kezdő és végvonala, törése fix-pontra támaszkodjék. Ez különösen az I. osztályban és az analfabéták tanításánál szükséges.

Kivánatos volna a kis és nagybetűkből *normálmintát* készíteni. Itt a díszítővonalaktól teljesen leegyszerűsített, modern betűformákra gondolok. A régi módszer mellett az egyes betűt úgy irattuk, hogy azt a szavakban való összekötésnél módosítani kellett. S minthogy a tanulót erre elfelejtettük előkészíteni, előállottak a betűtorzulások, torlódások. Ezek okozták a folytonos gátlásokat, ezért nem fejlődhetett ki náluk az *írás*

ritmusa, amely a folyóírásnak az alapja.

Mint hogy az eddig használatos kétféle füzet vonalrendszere között semmiféle logikai kapcsolat nincs, ennek következtében áll elő a nagy zökkenő, amely a IV. osztály tanítói számára ilyenkor súlyos és megoldatlan problémát jelent. Most egymásután két éven át magamon éreztem e logikátlan vonalrendszer nehézségeit. Mindebből az következne, hogy az irkák vonalrendszerét egyszerűbbé és egységessé kellene tenni, azaz be kéne vezetni az egyforma vonalközi füzetek használatát.

A fenti megokolással a következő négyféle füzet használatát javasolnám:

1. számú füzet: egyforma vonalközök 5 mm. távolságban. I.—II. osztály számára.

2. számú füzet: egyforma vonalközök 4 mm. távolságban. III.—IV. oszt.

3. számú füzet: egyforma vonalközök 10 mm. távolságban. IV.—VI. oszt.

4. számú füzet: vonalozatlan lapokkal, a VI.—VIII. oszt. számára.

Ezzel a rendszerrel már az I.—II.—III. oszt.-ban is diktandó-vonalozású füzetet használnánk, mert az 1. és 2. sz. füzet 3-szor 5, illetőleg 3-szor 4 mm. vonalköz-beosztású lenne.

Schmera Lajos, Nagyölvéd.

Tanítótemetés Farkasdon.

† Jónás Ferenc.

Távirat jött Farkasdról: meghalt Jónás Ferenc róm. kat. kántor és igazgatótanító, 61 éves korában.

A gyászshir nem volt meglepő, mert már hónapok óta fekvő beteg volt a mindenki által szeretett Jónás Ferenc. Súlyos szívbaja vitte sirba.

Született Párkányban, 1871-ben. Az esztergomi bencés-gimnáziumban tanult. Majd a lévai tanítóképzőt végezte, ahol kedves tanára volt Kriek Jenő. Első állása Bátorkeszin volt, innen néhány hónapi működés után Jászapátiban választották meg osztálytanítói minőségben. Az 1896.—1899. években ig.

tanító és kántor a pestmegyei Kocsár községben. 1899-ben a farkasdi rk. hitközség sok pályázó közül egyhangulag kántor-tanítóul választja, ahol az összes felekezeti lakosság osztatlan szeretete és tisztelete közepette nagy sikerrel működött haláláig.

A tanítói egyesületekben vezetőserepet vitt. A Sz. Á. M. T. E. galánta—vágsellyei körzeti egyesületnek megalakulásától fogva agilis elnöke volt s körzetében megvetette alapját a virágzó és élénk egyesületi életnek. A járási közművelődési egyesületnek pénztárosa, a farkasdi önk. tűzoltóegyesületnek hosszabb ideig főparancsnoka s ugyancsak a farkasdi „Haladó Iparoskör”-nek kezdettől fogva diszelnöke volt. Élén találjuk minden szociális és kultúr-mozgalomnak. Jó barát, jó kolléga és nemes szívű ember volt. Sok-sok szép tulajdonságairól, örökké derült és vidám kedélyéről, szépen csengő tenor hangjáról barátai és ismerősei sokáig emlegetni fogják.

Mintegy két év óta kezdett betegeskedni, s a nehéz kor a legcélszerűbben berendezett életmódja ellenére is győzedelmeskedett fölötte. A mult tanév vége felé szabadságot vett s betegsége az utóbbi hónapokban komolyra fordult, mígnem sok és súlyos szenvedéseitől január 25.-én, a déli harangszó ideje alatt váltotta meg a halál.

Az iránta táplált szeretet és nagyrabecsülés mértékét mutatta temetése jan. 27.-én, amelyen megjelent Farkasd község lakossága valláskülönbség nélkül, de résztvevett a környékbeli közönség is tömegesen. A gyászolók sorában ott láttuk Budovič Román, galántai tanfelügyelőt s a körzetről közel száz tanítót, élén Kovács Alajos központi és Osvald Lajos körzeti elnökökkel. Megjelent a körzeti tanítói dalárda is 20 taggal. Megható látvány volt, amint a gyászokporsót öreg, hajlott hátú tanítók állták körül, akik hosszú utat tettek meg vasúton, vagy kocsin, hogy utolsó útjára kísérjék az életében mindig mosolygó, hivatása terheit könnyen és szívvel-lélekkel viselő Jónás-testvért . . .

A temetési szertartás a rk. templom előtt ment végbe. A beszentelést dr. Herodek Antal főesperes végezte, nagy papi segédlettel, majd a járási tanítói vegyeskar Boross Béla vezetésével elénekelte Jandl Béla: „Gyászdal”-át. Azután megindult a temetési menet, mely ezrekre menő gyászközönségből állt. A nagy szomorúság és gyász közepette valami fölemelő, fönséges érze-

lem föltötte el szívünket, hogy elhúnyt testvérünk utolsó földi útján a részvétnek ily spontán megnyilatkozásait láttuk. Az iskolásgyermekcsoportjától kezdve a felnőtt tanítványok serege, a különböző testületek hosszú sora kísérte könnyezve a jó embert s a jó tanítót . . . S a gyászmenet közepében komoran, sötéten, csendesén viszi szíve bánatát a tanítók hatalmas csoportja, s lelkében sirva küldi bucsúzó hive után a gyászének fájó vigasztát: terhes élet-utadon testvér, ez a jutalom: e sírhalom . . .

A temetőben meghaló búcsubeszédnek hangzottak al. Janics Ferenc tankerületi esperes az egyházi hatóság nevében, továbbá mint munkatárs és régi iskolatárs mondott szívekbe markoló beszédet a távozóhoz, áldásos munkásságát Krisztus pedagógiájához hasonlítván. Kovács Alajos egyesületünk központja részéről búcsúztatta a halottat hulló könnyek és felsíró zokogások közben. Osvald Lajos a galánta—vágsellyei körzet tanítótsága nevében mondott szép búcsúbeszédet, végül Osztényi József farkadi ref. ig.-tanító a helybeli kartársak és a helyi testületek utolsó Isten hozzád-ját tolmácsolta szívből jövő beszédben. Befejezésül a tanítói vegyeskar Grieg: „Gyászének”-ét énekelte el.

. . . Bezárult fölötted a sír ajtaja, Jónás Ferenc, elköltözött tanítótestvérünk! Siró özvegyed könnyébe belévegyül a mi szemünk könnycseppje is: fájalmát megosztja a mi testvéri szívünk igaz részvéte. Munkás életed tanítói példa marad nekünk. „Lelked várja égben, testedet a föld ölében a nyugalom” . . . a tanító nyugodalma. Isten veled!

Köszönet nyilvánítás! Hálás köszönetünket fejezzük ki mindazoknak, akik felejtethetlen drága jó férjem, illetve édesapánk és nagyapánk elhunytá alkalmával bennünket vigasztaló szavakkal fölkeresni és a temetésen megjelenni oly szívesek voltak.

Külön mondunk hálás köszönetet a tanító testületeknek, dalárdáknak valamint Farkasd község minden testületének, akik ravatalára koszorút helyeztek és drága halottunkat utolsó útjára elkísérték.

ö.zv. Jónás Ferencné és családja.

Helyreigazítás. Lapunk legutóbbi febr. 1.-i számában közölt „En így láttam” című cikk utolsó sorába értelemzavaró sajtóhiba csúszott be. A cikk jelzett helyén (80. oldal) „bálunk” helyett *hálánk* olvasandó.

Kishonti Pál

nyug. losonci r. k. ig.-tanító 1932. január 7.-én, életének 72. évében visszaadá lelkét az Úrnak.

Elhunyt tanító-testvérünk 46 éven keresztül nagy pedagógiai felkészültséggel és pályája iránt érzett őszinte szeretettel végezte áldásos tanítói és nevelői munkáját. Losonc város r. katolikus társadalmának százai tisztelték benne tanítójukat, nevelőjüket. És ez a szeretetteljes tisztelet őszinte volt, szívből fakadt, mert Kishonti Pál az ő puritán egyszerűségével, szelid modorával és aranyszívével úgy a tanítványai, mint a szülők szeretetét, liszletét megnyerte. A mozgalmas, zajos, tülekedő életet nem szerette s amikor feletteseinek bizalma Őt helyezte a losonci rk. népiskola élére, mint ig.-tanítót, rövidesen felmentését kérte az igazgatói teendők alól. 1927-ben, igazgató-tanítói címmel, látszólag jó testi erőben ment nyugalomba, hogy rövid 4 esztendei pihenés után örök nyugalomra térjen, hozzátartozóinak, karlársainak és volt tanítványainak őszinte fájalmára.

Utolsó útjára 1932. január 9.-én indult a losonci r. k. templomból. A temetési szertartás fényes papi segédlettel ment végbe, amikor is a hitközség nevében Mihalovics Gyula, esperes-plébános vett búcsút könnyeket fakasztó beszéddel az elhunyttól. A templomot színültig megtöltötték volt tanítványai, kartársai és tisztelői, akik hatalmas menetté tömörülve kísérték utolsó útjára az elhunytat.

A temetőben Oszwald Emil, r. k. ig. tanító, a Sz. Á. M. Tanítóegyesület alelnöke bucsuztatta országos egyesületünk, a nógrád járási egyesület, Losonc ösztanítósa és a losonci r. k. népiskola tantestülete nevében elhunyt tanító-testvérünket, sírjára helyezvén a tanítósa koszorúját.

Elhunytban özv. Kishonti Pálné férjét, Kishonti Barna, budapesti I. ker. tan. kép. intézeti ének- és zenetanár, Dr. Kishonti Gyula, vámfőtiszt és Kudlákné Kishonti Anna okl. tanító-nő atyjukat gyászolják.

Fájalmukból részt kér és vesz Szlovenszko magyar tanító-sága, fájlalván és gyászolván egyik igen értékes tagjának elvesztését.

Jézus, a Legfőbb Tanító, bizton szeretettel öleli keblére igaz gyermekét, Kishonti Pált, — a tanítót.

—y—

Értesítés. Felhívjuk egyesületünk tagjait, hogy a központi tanácsadót illető leveleiket Kovács Alajos közp. elnök címére (Neded) küldjék. Minden megkeresésnél közölgék a lap címszalagján lévő tagsági számot, mert csak ez esetben számíthatnak a kéretnek megfelelő és gyors elintézésére.

A podkarp. ruszi és szlovenszkói magyar tanítóegyesület egységesítése.

Kormos Gerő, a podkarp. ruszi ált. magyar tanítóegyesület hivatalos lapja, a Magyar Iskola főszerkesztője, nevezett lap V. évfolyamának 1. számában fenti cím alatt vezércikket irt, mely egyesületünk tagjai körében is méltó érdeklődésre tarthat számot. A cikket az alábbiakban közöljük.

„Egyesületünk egyik régebben tartott választmányi ülésén felvetődött az a kérdés, hogy a közös magyar kultúra előbbrevitele, emelése, fejlesztése, valamint a tanítótság jogainak védelme terén nem helyesebben járnánk-e el akkor, ha lecsatlakoznánk a Szlovenszkói Magyar Tanítóegyesülethez, helyesebben kifejezve: ha egyesülne a két egyesület?

A felvetett eszmének voltak védelmezői, pártolói, de voltak ellenzői is. Akkor úgy határoztunk, hogy ne adjuk fel önállóságunkat, maradjunk a mai formában, tartsuk meg a mi kis lapunkat, a Magyar Iskolát, hiszen ez nekünk édes gyermekünk, amely, ha ritkán jelenik is meg, de látása, olvasása olyan megelégedett örömmosolyt hoz arcunkra, mint amilyen látszik azon édesapa arcán, akit néha-néha meglátogat az ő forrón szeretett gyermeke. Meg aztán nekünk, — autonóm jogokkal felruházott (jobban mondva: ilyen ígérettel ellátott) terület lévén, — más az érdekkörünk, mások a bajaink, orvoslásra váró sérelmeink, és talán mások a jogaink is. Ki tudja aztán, hogy szlovenszkói magyar tanítótestvéreink miképpen fogadnák a mi, egyesülést célzó törekvéseinket? Vajjon hajlandók lennének-e ők, a mi külön sérelmeink, bajaink orvoslásáért velünk együtt küzdeni, harcolni? Vagy, ha a tömörülés létrejönne, milyen szerepet szánának ők nekünk? Alá-, vagy mellérendelt lenne-e a viszony? Stb.

Szándékosan közlöm az ellenvéleményen levők érveit és hallgatom el a mellette agítálók megállapításait. Teszem ezt azért,

hogy, mivel a kérdés ismét felvetődött, újból véleményadásra hívjam fel a tagokat, de megszólalásra, nyilatkozásra bírom a „Szlovenszkói Magyar Tanítóegyesület“ vezetőségét és tagjait is, mert az ő véleményük ismerete nélkül, ezen kérdéssel érdemben foglalkozni nem is lehet.

Arra kérem azért a testvéregyesület vezetőit és tagjait, hogy az egyesületre nem kötelező nyilatkozatukat, de ezen ügyre vonatkozó véleményüket, hivatalos lapjukban közölni sziveskedjenek, hogy ezáltal egyesületük minden tagja tudomást szerezzen s így véleményt mondhasson róla.

Miért kérem ezt? Azért, mert a mai vezetőség, az általa végzett munkákért nemcsak lelkiismeretének, de az utókornak is felelősséggel tartozik. Ne illethessen tehát majd vád senkit, sem innen, sem onnan, hogy nem voltunk eléggé előrelátók, vigyázók, hogy olyan dolgot mulasztottunk el, amit, a Csehszlovák állam területén működő magyar tanítósnak nem lett volna szabad elmulasztania!

Tanítóválasztás. Teleky Miklós garamkissallói kartársunkat a komáromi községi iskolaszék január 27-én a komáromi közs. iskolához választotta meg tanítónak. — A nagykeri rk. népiskola kántortanítójává, Bellus István nyugalombavonulása következtében, Ernst Sándor, volt bényi kántortanítót választották meg.

A szavazatok fölbontása. Berényi Gyula, a szavazatszedő bizottság elnöke, a bizottság tagjait f. hó 18.-ára hívta egybe Galántára, hogy az egyesületünk központi tisztikarának megválasztásához beküldött szavazatokat fölbontsák és össze-számlálják. A választás eredményét lapunk legközelebbi számában közöljük.

A Magyar Tanító „tárgyilagossága“. A Református Egyház és Iskola f. évi január 17.-i számában Keresztury László ref. lelkész a következőket írja: „A Magyar Tanító“ 1931. december 10-i (XI. évf. 23.—24.) számában „Könyörgöm, emberek vagyunk“ címen Antal Benke tollából cikk jelent meg, mely velünk, református lelkészekkel foglalkozik. A Magyar Tanító, ez a nívós és tárgyilagosságáról ismert tanügyi közlöny, a szlovenszkói A. M. T. E. hivatalos lapja, részünkről figyelmet érdemel, jelen esetben fokozottabban, mert fontos kérdéstről tárgyal az ellenszenv hangján, amely nem igen illik a Magyar Tanító kipróbált tárgyilagosságához.“

A továbbiakban idézi a kérdéses cikk egyes részeit, majd ezt írja: „Antal Benke, magyar tanító úr cikke ellen — már t.

i. annak magva ellen — kifogásom nincs. Igaza van. A konfirmációi oktatás a lelkész kötelessége volt és az is marad. A vasárnapi iskola vezetése szintén a lelkész feladata, aki ezt a munkát rábízhatja erre önként vállalkozó és eredményes munkát garantáló kiségitőkre, felügyelete mellett." Stb. „De kifogásom van a cikkíró, Antal Benke, magyar tanító úr írásmodora ellen. Csudálatos jelenség, ha egy ref. tanítórólunk, ref. lelkészekről tárgyal: azonnal a bizalmatlanság és gáncsoskodás legmagasabb tenorján kezdi." Stb.

A Ref. Egyh. és Iskola cikkére vonatkozó érdemleges válszadás jogát ref. kartársainknak tartjuk fenn, mi csak azon megjegyzésre óhajtunk reflektálni, amely lapunk „kipróbált tárgyilagosságára" apellál. Ha már tárgyilagosságróli van szó, úgy a kérdéses cikk ügyében nyugodt lélekkel könyvelhetjük el a magunk számára az objektivitást, mert hiszen Keresztury László is elismeri, hogy Antal kartársunknak **igaza** van. A tárgyilagosság pedig itt kezdődik. Az igazságnál. Ezt az igazságot kívánta szolgálni kartársunk cikke és lapunk akkori főszerkesztője, aki a vitatott határozatot meghozó egyházmegyének tisztviselője. Viszont, ha a Ref. Egyh. és Iskola cikkírójának „tárgyilagosságát" vesszük, kételkedő gondolataink támadnak eziránt, mert — bár a Magyar Tanító cikkének „magva ellen kifogása nincs," — nem mulasztja el többször is a cikkírónk **személyét**, „Antal Benke magyar tanító urat" gúnyos formában aposztrofálni.

A Magyar Tanító egyesületünk hivatalos lapja s az egyesület minden tagjának rendelkezésére áll, s publicitását éppen akkor nem zárhatja el, ha tanítói sérelemről van szó. Az igazság föltárása lehet valakinek „ellenszenves", de nem annak, aki az igazságot szereti, vagy éppen szolgálja. Mi pedig ezt tesszük.

Végül legyen szabad a Ref. Egyh. és Isk. cikkírójának figyelmét fölhívni abbéli tévedésére is, miszerint „Csudálatos jelenség, ha egy ref. tanítórólunk, ref. lelkészekről tárgyal: azonnal a bizalmatlanság és gáncsoskodás legmagasabb tenorján kezdi." Nos, ennek éppen az ellenkezőjéről győződhet meg, ha elolvassa a Ref. Egyh. és Isk. ugyanazon számában Takáts Gyula huszti ref. tanító dolgozatát „A tanító hivatása az egyházépítő munkában" címmel. Mi elolvastuk és örömmel állapítottuk meg, hogy nevezett kartársunk, ref. tanító létére nem a bizalmatlanság, sőt gáncsoskodás hangján ír a lelkészekről, hanem pl. ilyenformán: „Mindezen belmissziós, egyházépítő munkákat pedig csak úgy végezhetjük sikeresen, ha lelkész és tanító, — mindketten az Úr szőlőmunkásai — a legtestvérőbb jó viszonyban élnek és összhangzatosan munkálkodnak, vetnek egy jövőbeli szép aratás reményében. A lelkész és tanító között *nézeteltérés* lehet, de *félreértés*, vagy ebből fakadó *nehéztelés*, *rossz viszony*, *harag*, — *soha!* Ahol ez van, ott valamelyik, vagy egyik sem az Úr igazi munkása."

Ime, így is tud írni a ref. tanító. De ez is objektiv néző-

pont. A különbség csak az, hogy itt nincs sérelemről szó. Testvéri jóviszony azonban csak úgy lehetséges, ha a sérelmeket sem hallgatjuk el, hanem nyíltan beszélünk róluk és orvosoljuk őket. Ez az igazi *tárgyilagosság*.

Búcsúszó a barsi ref. egyházmegyéhez tartozó tanítótestület tagjaihoz.

Szeretett Tanítótestvéreim!

A Gondviselés úgy akarta, hogy körötökből eltávozzam.

A komáromi községi iskolához választattam el, ahol azon kívül a ref. egyház kántora leszek. Már február végén el kell új állásomat foglalnom, ezért ez úton vagyok kénytelen töletek búcsút venni.

Nem mehetek el töletek búcsúszó nélkül, mert nektek — többel, mint szeretettel, — hálával tartozom azon bizalomért, amellyel megajándékoztatok akkor, amikor az elnöki tisztséggel megtiszteltetek.

Erről most le kell mondanom, de legyetek meggyőződve, hogy nem a munka elől megyek, hanem a gyermek neveltetési gondok könnyítése bírt erre az elhatározásra.

Eltávozásomkor megölellek benneteket legalább gondolatban és kérem reátok az Isten áldását és gondviselését, hogy minden igaz tanítói munkátokban ott legyen az Ő vezérlő szelleme, mely könnyen és biztosan átviszi hajótokat a kari és személyi kérdések örvényeiből a megértés és kartársi szeretet csendes vizeire.

Isten veletek!

Garamsalló, 1932. febr. hó.

Teleky Miklós.

A Galánta-vágsellyei járások valamennyi községi közművelődési bizottságának!

A Járási Közművelődési Egyesület Titkársága. Munka Jenő, Zsigárd.

Szám: E-932.

1932. január hó 28-án.

Tárgy: 1931. évi díjazások.

Felkérem mindazokat, akik az 1931. év folyamán a helyi közművelődési bizottságok kebelén belül bárminémű felolvasást, vagy szabadelőadást tartottak, hogy díjazásukra vonatkozó igényeiket hozzám f. é. február hó 25.-ig jelentsék be egy szabályszerűen kiállított és felbélyegzett nyugtával, amely nyugták jóváhagyás céljából fel lesznek terjesztve az iskola és népművelődési minisztériumhoz.

Minden egyes nyugta tartalmazza a megtartott előadás illetőleg felolvasás helyét, idejét és tárgyát.

Egy szabadelőadás díja	30 korona.
Felolvasások díja óránként	5 korona.

A beterveztett nyugták egyesületünk pénztára útján ki lesznek egyenlítve, de csak akkor, ha azok a minisztériumból jóváhagyva visszaérkeznek.

A február hó 25.-ike után érkező nyugták mint elkésztettek nem lesznek figyelembe véve, sem pedig felterjesztve.

Természetes, hogy az igények, a múlt év folyamán a minisztériumhoz már bejelentett közművelődési működés határait, tehát a megtartott előadások és órák számát nem léphetik túl!

Minden nyugtát láttamozzon a helyi, illetőleg községi közművelődési bizottság elnöke.

Kartársi üdvözléssel:

Munka Jenő,

egyesületi titkár.

Természettudományi rovat.

Rovatvezető: Somogyi István.

Az 1930. évi orvosi Nobel-díj.

Az 1930. évi Nobel-díjat Landsteiner Károly bécsi származású orvos nyerte el az emberi vércsoportok felfedezésével. Már régebben kísérleteztek a különböző állatok vérsavójával s megállapították, hogy egyes állati fehérjék biológiai úton egymástól megkülönböztethetők s így az állati fehérjék között faji különbséget lehetett felismerni. Landsteiner volt az első, aki már 1900-ban felismerte, hogy a vér fehérjéinek kémiai összetétele nemcsak faji, hanem egyéni különbségek felismerését is lehetővé teszi. Landsteiner tapasztalta először, hogy egyik ember vérsajtjeit a másik ember vérsavója összezsomósítja, agglutinálja s így az emberek vérük agglutináló képessége szerint négy csoportba oszthatók. A négy csoportot AB, A, B és OB jellel jelölik. Az AB csoportba tartozó vérsavónak nincs agglutináló tulajdonsága, de ennek vérsajtjeit a másik három vérsavója agglutinálja. A vérsavója agglutinálja AB és B vérsajtjeit, B-é az AB és A-ét, az O vérsavója pedig AB, A és B vérsajtjeit. Ennek alapján könnyen megállapítható, hogy ki melyik csoportba tartozik. Az A és B csoportba tartozó ember vérsavójából tárgylemezre cseppentenek és a vizsgálandó egyén véreből keveset hozzákevernek. Ha csak A savó ad agglutinációt, akkor az illető B, ha csak B savó ad agglutinációt, akkor A-ba tartozik, ha mind-

kettővel, akkor O csoportba tartozik. Landsteiner ezen felfedezése az emberiség szempontjából óriási jelentőségű. A sok vért vesztett sebesültek megmentésének sokszor egyedüli módja a vérátömlesztés. Landsteiner felfedezése előtt gyakran előfordult, hogy az átömlesztett vér a beteg vérét agglutinálta s így az erek eldugultak, amittől végzetes komplikációk álltak be. Ma ez Landsteiner felfedezése után teljesen ki van zárva. Ma a kórházaknak már módjuk van a vérátömlesztésre vérüket felajánlókát véralkatuk szerint nyilvántartani, hogy szükség esetén behívassák őket.

Landsteiner felfedezésével tehát méltán megérdemelte a Nobel-díjat s ma a new-yorki Rockefeller-intézetben működik.

A vércsoportok biztos megállapítása nagy lépéssel vitte előre a törvényszéki orvostant is. Ha gyilkosság alkalmával beigazolódik, hogy a vérfolt embervértől származik, akkor ezzel az eljárással az is megállapítható teljes biztossággal, hogy a vér a meggyilkolt véreből származik-e? Sőt a vércsoport megállapítása lehetővé teszi az apaság biztos megállapítását is, ami szociológiai szempontból igen nagy jelentőségű.

E rövid pár sor is felvilágosítást nyújt a vércsoportok felfedezésének messze kiható biológiai, antropológiai, szociológiai, fajhigiéniai stb. jelentőségéről s arról is, hogy az osztrák Landsteiner valóban megérdemelte nemcsak az elismerés babékoszörűját, hanem az egész emberiség háláját. S.

K Ü L Ö N F É L É K .

Krónika.

E rovat szerény krónikása nem egy ízben emlékezett már meg arról a sajnálatos körülményről, hogy a minden energiánkat és erőmegfeszítésünket igénybevevő munkásságunk ellenére, státusunk nem részesül a nagyközönség olyan mérvű megbecsülésében és elismerésében, melyet a ránk bízottak lelkiismeretes teljesítése és az elvégzetteknek a köz szempontjából való fontossága involválna. Az okok felkutatásánál feltétlenül el kell jutnunk ahhoz az önbeismeréshez, hogy — mielőtt ezt a nagy közönségtől várnók. — szükséges előbb a saját házunk tájékán sepregetni. Érzem, hogy e kérdéshez hozzányúlni nagy merészség, mert ki rendelkezik a hibátlanúság oly erkölcsi piedesztáljával, melyről szabadon ítélkezhet elevenek és holtak

felett? Ezért e krónikán keresztül is csak az a hasonló bűnös fordul a testvérekhez, ki ép olyan, — ha nem nagyobb — hibákban leledzik, mint akikhez szól, de az az alapigazság vezetői, hogy a beismerés fél javulás.

A magunk intim körében ismerjük be tehát, hogy:

1. hiányzik belőlünk, Testvérek az egymás megbecsülése és a kari szolidaritás. A sztárgázsit élvező primadonna nincs oly féltékenyen büszke művészetére, mint mi tanításbeli ügyességünkre. Mindenikünknek sajátos egyéni módszerünk van, ami jobb, célravezetőbb, mint bárkié. Ez az önhietség aztán testvérietlen gáncsoskodásoknak és végnélküli vitafokozásoknak okozója, melyekre — ad oculos demonstrandum — azok a járásköri gyűlések, ahol a mintatanítás még szokásban van. Ha ezek a viták csak szigorúan szakkörökre lokalizálhatók, még nincs baj, de megesisik, hogy más testvéreinkről alkotott éppen nem hízelgő véleményünk tanítványainkon keresztül kijut a közönség körébe is. Az egy tanerős iskolák tanítói nem érzik még annyira ennek a kari tekintélyt rongáló hatásait, de ott, ahol több tanító működik együtt, ez inkollegialitás egy végnélküli tantestületi torzsalkodás szülőoka lehet. A többtanerős iskolában a munkamegosztás hajszálnyi pontossággal úgy sem lehetséges, e körülmény anélkül is súrlódási felületeket okoz, ha ehhez még a tanítótársak szolidaritása is hiányzik sokszor súlyosbulva a magánéletből származó motívumok hozzákeveredésével, az ilyen tanítótestület a poklok előtornáca. Ha státusunk megbecsülését óhajtjuk, meg kell keresni a baj orvosságát is. Iskolába csak iskolai ügy való, de az iskolai ügy csak iskolában tárgyalható. Be kell látnunk, ha egy testvérünkkel szemben nem vagyunk lojálisak, annak hibáit terjesztjük, nagyítjuk és színezzük, ezzel az egész kar tekintélyén részt ütünk, melyet nem foltozhat be a többi kartársak még oly nyilvánvaló erénye sem.

2. Megfontolásra méltó a többtanerős iskolák igazgatóinak nehéz közszolgálati helyzete. A szolgálati pragmatika ezek jogkörének meghatározásánál nagyon szűkszávu. Egy többtanerős iskola igazgatójának lenni, már csak sokréti felelőssége miatt is, nem irigylésreméltó. Felelősségét csak az könnyítheti meg, ha az igazgatása alatt álló tanítótestület előtt az az elv világít: egy az egészért, az egész egyért. Ahol a tanítótestület rendelkezik kellő judiciummal, a törvényekben és rendeletekben való biztos jártassággal, ahol nem kell a tagokat a rendeletek betartására állandóan figyelmeztetni, ott az igazgató működése könnyű, akadály nélküli, a tanítótestület a külső és belső tekintélyben a testvéri egyetértés gyümölcseit élvezheti. De ahol az igazgató nem győzi az előírásokra való figyelmeztetést, ahol azt sem tudja mit tegyen a hibák megtorlására: jóindulatú intését nem fogadják meg, ha feletteseinek tesz jelentést, inkollegialitással, árulkodással vádolják, az ilyen helyen nincs sem

az egyeseknek, sem a testületnek tekintélye, az ilyen darázs-fészkekben folyó munka is csak hitvány, hézagos lehet.

Másrészről a közös cél elérése érdekében az igazgatónak is alkalmazkodnia kell ahhoz az alapelvezhez, hogy ő a tanító-testületben csak primus inter pares. Ugyanaz a képzettsége, munkaköre, fizetése, előmenetele, mint a többieknek. Nem szabad tehát oktalan cezaromániába szédülnie, csak intézkedni, rendelkezni, parancsolni, mert hivatalos hatalmának okszerűtlenül agresszív felhasználása is lehet a tantestületi béke felforgatója. Itt is érvényes a pedagógiai principium: a jó példaadás. Csak annyit és azt követelni, aminek az igazgató is megfelel. Ha az igazgató hivatalos kötelességének félremagyarázásával azt hiszi, hogy ő a közös munkákban nem segítő csak rendelkező személy, akkor a tantestület többi tagjaitól is csak olyan immel-ámmal végzett selejtes munkát várhat, míg ott, ahol az együttes munka a vezérelv, az igazgató még adminisztrációs munkájában is szíves segítő társat talál tantestületének tagjai között.

Mindkét hibát pedig könnyűszerrel ki lehet küszöbölni, csak az egymás dicsőségére való féltékenység, az igazgatói megbízatás túlértékelése helyett több szeretet, kartársi lojalitás és szolidaritás kell.

* * *

Természetrajzi óra előtt a felsőbb osztályosok beszélgetnek. Egyikük jókora darab, innen, a környékről származó rézpiritet mutat dicsekedve társainak, mely miatt általános irigység tárgya. „Te, apuka azt mondta, hogy ezek a kékeslila foltok arany-szemecskék“. A többiek halgatnak. Hiszik is, nem is. Egyik lelkes szemű flúcska nem engedheti magát mástól lefőzteni. „Az én édesapám a háborúból olyan darab mármarosi gyémántot hozott, mint a két öklöm. Este a sötétben úgy világított, majd meg vakultunk!“ A hallgatóság azonnal az ő pártjára kel. A valószínűséget tekintetbe se veszi, az első fiú le van győzve. De nem adja meg magát. E téren kétségtelenül vereséget szenvedett, át kell csoportosítani az erőket, más oldalról kell a támadást bevezetni. „De az én apám olyan erős, hogy még a sárbarekedt autót is kirántotta“. A hallgatóság ítélete most neki kedvezett. E mondással ellenfele földig aláztatott, mert annak apja történetesen vézna, beteges. A legyőzött ellenfél sugárzó, életes szemét könny futja be, fájjalja a vereséget. Nem, nem hagyhatja magát, győznie kell minden áron! „Az én apámat a fogságban a törökök királynak akarták megválasztani, de ő nem akarta, mert akkor nem jöhetett volna haza!“ E mondat mind hängosabb utolsó szavai a hallgatóság harsogó kacagásába fulladtak, mert azt mindenki tudta, hogy a gyerek apja fogságban sohasem volt. E felfedezés láncán aztán a mesés nagyságú mármaros gyémánt létezését is kétségbe vonták.

Ha e kis epizódot a nevelő szemével nézzük, ismert gyermeki hibával, a túllengő fantáziával felöltözött versen-géssel állunk szemben. A jól irányított fantázia a tanítás segédeszköze. Míg ez korlátozható mederben működik, míg nem fajul notórius hazugsággá, hiba nincs. Sajnos azonban, — mint már egyik testvérünk e lap hasábjain is megállapította — az iskolában ma szokásos hazugságok inkább rossz-indulatból, megtévesztésből erednek és tendenciózus célokat szolgálnak. Szomorú tény, hogy a bűnre való hajlandóságot a gyerekek már készen hozza magával a családból. Hiába írta Arany János: „Hazudni rút, Az ellen a morál, a társas illem egyként preorál”, a világ a csillogó ábrándképek üzésére, saját maga becsapására, inkább hallgat az ókori klasszikusra: „Mendacem oportet esse memorem”, azt hiszi, hogy idegrendszere van olyan intakt, hogy e tanácsot követelje is. Az országok sorsát intéző diplomácia munkája még ma is a hazugság, az egymást megtéveszteni akarás hangos vására. Az egyedek és közületek társadalmi és gazdasági élete a reservatio mentalis-nak, az egymást túllícitálni akarásnak, a takarón való túlnyújtózásnak jegyében folyik.

Ez ideológiában élő családok gyermekei járnak iskoláinkba, melyeknek kollektív nevelésében a hibák a számos példa hatása alatt, a még oly szorgos felügyelet ellenére is, csak szaporodnak. Nem remélhetjük azt, hogy képesek lennénk a jelenlegi társadalom megjavítására, de a jövő reményére, a gyermekesereg, a nevelők kezében van. És, ha azt állítják, hogy a múlt században a német iskolamesterek voltak annak a szélnek vetői, amelyből a világ az 1914-ben keletkezett és még ma is tartó vihari aratta, a mostani század nevelőinek kötelessége a nevelésére bízott nemzedék lelkébe olyan mag elszórása, melyből idővel egy puritán egyszerűségű, takarékos, ha kell lemondó, testileg-lelkileg edzett, reális gondolkodású, igazságos és méltányos új társadalom fejlődjék.

Szepesi Gyula.

Déner miniszter előadása a rádióban. A prágai leadó január 31. én közvetítette Déner miniszter előadását az iskolügyi reformról. Az előadás megemlékezett a nép- és polgári iskolák tantervéről, a tanítóképzés reformjáról, a középiskolák új órarendjéről és az érettségi vizagákról, továbbá a kereskedelmi iskolák új tantervéről és a szülők tanácsáról. A miniszter kijelentésbe helyezte, hogy a közel jövőben minden népiskolát rádiókézfűlékkel fognak ellátni.

Szinelőadás a munkanélküliek javára. Az alsószelli helyi közművelődési egyesület Szűcs Lajos ra. ig. tanító rendezésében február hó 2. án, 6. án és 7. én szinelőadást rendezett, a külség munkanélküli lakosai javára. A műsoron egy háromfelvonásos népszínmű, valamint több egyfelvonásos vígjáték és monológ szerepelt. Az előadások tisztá jövedelme 1000 Kc-t tett ki.

A pozsonyi tanítójelöltek a Sarló tíz pontjáról. Az „A Mi Lapunk” című újság Lapunk októberi számában közölte a középiskolások tíz követelését, melyeket a Sarló ifj. egyesület foglalt össze. A tíz követelés azóta a napi sajtóban is élénk vita tárgyát képezte, s „A Mi Lapunk” folyó évi januári száma a pozsonyi állami tanítóképző magyar párhuzamos osztályai mellett működő Móríc Zsigmond Önképzőkör állásfoglalásáról számol be ebben a kérdésben. A tanítójelöltek, az intézet igazgatója és az önképzőkör vezető tanára jelenlétben, ankétszerűen megvitatták a tíz követelést. A jelöltek komoly fölkeszültséggel és tárgyilagosan szóltak hozzá az egyes pontokhoz, melyekről az az általános vélemény alakult ki, hogy azok a gyakorlatban kivételmentesek. A buktatások eltörléséről pl. az a nézetük, hogy azt elkerülni nem lehet, vizsgáztatni, osztályozni kell, mert nem lehet tanító az, aki nem annak való. A vita végén dr. Szerényi Ferdinánd igazgató és Szalatnai Rezső tanár mondották el véleményüket, s megállapították, hogy a Sarló tíz pontja; mint pedagógiai követelés és küzdelmi cél: lehetetlen és káros naiv.

Katonai nevelés a polgári iskolában. A „Dustojnické Listy” című katonatiszti hetilap január 28.-i száma Jozef Dulenský tartalékos főhadnagy cikkét közli arról, miképpen lehet a mai polgári iskola a katonai nevelésnek alapos előkészítője. Cikkiről kivétel nélkül minden tantárgy keretében megjelöli azt az anyagot, amely a katonai nevelés céljából átvehető és módszeres utasításokat ad az anyag feldolgozására nézve. Végeztül ezt írja: „A lelkiismeretes és kellő képzettségű tanító a polgári iskola látogatásának ideje alatt úgy érkezik, mint testnevelési szempontból megfelelően előkészítheti a diákságot a katonai szolgálatra a jelenlegi tanterv keretében is . . . A polgári iskola, alkalmas szaktanítók vezetésével mindazt megadhatja a tanulóknak, amit az elsőfokú francia katonai kurzusok az újságnak nyújtanak”. — Nagyon aktuális probléma ez a leszerelési konferenciák korában, s csak azt nem értjük, hogy ezek után mi panasz lehet Syrový tábornoknak az iskolákra . . .

Természetbeli lakást a tanfelügyelőknél. A kinevezési okmány legtöbbször az utolsó pillanatban érkezik, vagy éppen a szolgálatbalelés napján kitérült időpont után. A az okmányt december 16-án vette kézbe, bár a kinevezés december 1-ére szól. Nem volt más hátra, el kellett hagyni a családot és átköltözni egyedül az új szolgálati helyre. Ennek következménye az, hogy két háztartás kiadásait kell fedezni. Hogy ez mit jelent a mai szolgálati járandóságok mellett, azt mindenki tudja . . . A viszonyok megjavulására nincs kilátás . . . Természetbeli lakás biztosításával volna a kérdés megoldható . . . S ez el emelkednék a már zéróra csökkent tanfelügyelői tekintély . . . A tanfelügyelői természetbeli lakás követelménye nem is jogosulatlan. Minden iskolai igazgatónak igénye van természetbeli lakásra, vagy lakbérre. Csak a tankerület pedagógiai igazgatójának kell azzal törődnie, hogy hova helyezze el magát és családját. Ehhez járulnak még a teljesen tarthatatlan tanfelügyelői fizetési viszonyok. De a megoldás útjában nagyon sok akadály van. Felelünk meg azért ábrándképünket: három szoba mellékhelyiségekkel és egy csendes kis kert, ahol a fárasztó munka és lelki feszültség után pihenést és telfrisülést nyerünk. (Ped. Schulverwaltung.)

Nevelés önállóságra. Németországban és különösen Angliában, hogy a gyermeket mielőtt nagyobb önállóságra neveljék, a 7-8 éves gyermekeket egyedül küldik az iskolába. Nyakukon kis táblácska van az iskola pontos

qimével. Az iskolából hazamenet megfordítják ezt a táblát, amelyen most a gyermek apjának pontos neve és címe áll.

Az orvosok sincsenek megelégedve a gyógyalappal.

Az utóbbi napokban a köztársaság több járásában sok orvos fölmondta a gyógyalappal eddig érvényben levő szerződését. Különösen a német orvosok mondták föl tömegesen a szerződésüket. Ennek oka abban rejlik, hogy a német orvosok némely járási egyesületei nagyarányú agitációt fejtek ki a szerződés meghosszabbítása és módosítása ellen. A közalkalmazottak gyógyalapja az orvosszövetégekkel történt megegyezés szerint február 15-ében állapította meg az orvosi szerződés felmondása visszavonásának határidejét azon célból, hogy az orvosszövetégek érvényre juttathassák ez ügyben befolyásukat.

A tanítók minősítése gyakori témája a tanítói folyóiratok elmékedéseinek. Ez természetesen. A Vét. tnik ÚJJU. na Moravé a következőket írja: „tanítók, akiknek eddig „jó“ minősítésük volt, rendre kapják a jeleulegi „kielégítő“ osztályzatot. . . Teljesen elfogadhatatlan eljárás, hogy a tanfelügyelők százalékokban előre megállapítsák, mennyi adható az egyes minősítési jegyekből“. Ehhez a tanfelügyelők „Skolská Správa“ című lapja a következő megjegyzést tül: „Eddig nem ismerünk esetet, ahol ez megtörtént volna. Az osztályozás nem történik „rendre“ és a minősítési fokozatok percentje az egyes kerületek, vagy járások szerint nagyon le változik“.

A leszerelési propagandája az angol iskolákban.

Az angol közoktatásügyi miniszter rendelt tere február 2. au, a keun leszerelési konferencia megnyitásának napján az összes angol iskolában fölolvasták leszerelési szövegét. A miniszter ebben a sz zathan emlékeztette az ifúságot arra, hogy a jövő nemzedék boldogsága a leszerelési konferencia sikerétől függ, amelynek főadata a tömeggyilkolás eszközeinek korlátozása. A világ békéjét az ifúság gondolkodásmódja nagy mértékben befolyásolhatja, a ezért ünneplésen felszólította a miniszter a serdülő nemzedéket, ápoja a külföldi ifúsággal kötött barátságát, a terjeszse mindentűt a béke és megértés szellemét.

A tisztviselői fizetések leszállítása ellen az exekutíva köztársaságuk nagyobb városiban tiltakozó gyűléseket rendezett, melyekről tiltakozó táviratokat küldtek a miniszterelnöknek, a szenátus és a képviselőház elnökeinek, továbbá a képviselői klubok és koalíció pártok vezetőinek és a minisztereknek. A tiltakozás vonatkozik a fizetések valorizációjának kérdésében tett beváltatlan ígéretekre, a karácsonyi pótlék csökkentésére, illetve megszüntetésére, az állami tisztviselők számára a eszközölt takarékosági intézkedésekre és óvja a felelős tényezőket a fizetések közvetlen, vagy közvetett csökkentésének további kísérletétől. A gazdasági krízis nem oldható meg az állami alkalmazottak existenciájának megkímálásával.

Rohamosan emelkedik a németországi főiskolások

száma. A németországi főiskolási hallgatók száma az utóbbi időben rohamos emelkedést mutat. Ezért meg akarják próbálni, hogy az 1932-ben érettségiző diákság tetemes részét eltereljék a főiskoláktól és gyakorlati pályákra irányítsák. A németországi egyetemi hallgatók száma 1911-ben 55.000 volt, 1925-ben 60.000, a legutolsó nyári félév alatt pedig már 100.000. Legnagyobb a növekedés az evangélikus theológiákon, a jogi és közgazdasági karokon, az orvosi szakon és a jövőendő tanulmányi tanácsadók szakán. A műszaki főiskolákon a hallgatók száma 10.700-ról 24.000 főre emelkedett.

Gyermekek az állam költségén. A köznevelési minisztérium jóváhagyta a gyermekgondozó országos bizottságoknak a folyó évre szóló élelmezési akcióterveit, amelyeket színt az egész köztársaságban 4.153 élelmezési állomás fog működtetni és ezek az állomások összesen 277.000 gyermek élelmezését fogják ellátni. A legtöbb gyermeket Csehszlovákia élelmezi és pedig 101.788 cseh és 72.128 német gyermeket.

Új gyermekszínjátékok iskolai előadásokra. Csizs Károly Rakospalota, Benczúr utca 12 (Magyarország) az iskolai hatalmas érdekek, vidám gyermekszínjátékait megküldi rendelésre, míg a készlet tart, oly feltétellel is, hogy az árak akkor fizetendő, mikor postát utalványon megküldhető lesz.

Pénz		Penny	
1. Pirostojás. Husvétii színjáték	1.-	8. Kikuk, kakuk meddig éltek? (Madarak és fák napjára is alkalmas)	40
2. Pünkösdi csillagok	1.-	9. Péter korszója	60
3. Ez a kislány megy a kútra	80	10. A bíró ítel	60
4. Mi van a kötőmben?	40	11. Udvariállás tündérországban. Mesejáték	150
5. Kincses kavic	40		
6. Helyre kislány	40		
7. Fogóban az egér	40		

Anyák napjára:

(Minden más alkalommal is sikerrel előadhatók.)

1. Édesanyám! 3 felv. mesejáték	240	3. Legszébb, legjobb édesanya	60
2. Mariska mosolyog. Jeleuet	60	4. A szív virága. Mesejáték	120

Záróünnepélyi jelenetek:

1. Az édesanya örömosója	60	3. Angyal az iskolaszínpadon	60
2. A virágcsokor	60	4. Miska ütőse	60

Analfabéták a földön. Egy újabban megjelent amerikai statisztika szerint a földön élő, tíz évesnél idősebb emberek 62 százaléka nem tud sem írni, sem olvasni. Tízennyolc országban az analfabéták több, mint felét alkotják a lakosságnek, negyvenöt államban pedig a felénél kevesebben vannak. A földön kb. 1800 millió tíz éven felüli ember él. Ezek közül 850 millió nem tud írni és olvasni. Itt mutatkozik meg az igazán tanító- és iskolahiány!

Hogyan könnyíthetünk terheinken a gazdasági válságban, mely a közönség vásárlóerejét erősen befolyásolja?

Okosan alkalmazott takarékossgal, mely mellett a szükségletet nem csökkentjük, hanem ehelyett olcsó beszerzési forrásokat keresünk. Akik a fenti szempontokat követik, a bekövetkező idényben a szükségleteiket közvetlenül a gyárakból szerzik be előnyösen. Ajánljuk a rég ismert és megbízható **Ezler és Dostal** céget Brünben, Schwedengasse 55. sz. alatt, mely a mostani viszonyok dacára, csodálatosan szép, modern és gazdagon felszerelt olcsó mintagyűjteménnyel szolgál. Aki a saját érdekeit szemelőtt tartja, az a fenti ajánlatot nem hagyhatja figyelmen kívül.

Kerényi György „Kétágú sip”. Gyermekkirodalmunk, amely eddig kellő figyelemre nem méltatott, egy új igen ked. és kétszólamú gyűjteménnyel gazdagodott. K. ebben a zsebalakú könyvecskéjében 30 irófás és komoly népdalt dolgozott fel. A dalok nagy örömet fognak szerezni a tanuló ifjúságnak. A betanításán legyen az elv: könnyebbbről a nehezebbre és akkor különböző nehézségekbe egy dal sem fog ütközni. Megrendelhető nálam. Ára 1 Pengő 10 darabnál 40% engedmény. Tanító kollégáimnak igen ajánlom.

Nové-Zámky, 1931. febr. 1

Szendrei István karnagy.

Kiadóhivatali üzenetek.

Sz. S. Nagysálló, H. I. Bős, O. E. Veča n/Vahom, V. L. Deákovce, T. L. Ny. S., M. K., Cs. M., M. I., R. I. Bátorkeszi. Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk. — A. B. né Guta, Sz. E. Slunec, B. L. Serke, G. I. Naprad, V. Gy. Kavapuzsta, B. I. Nove-Zámky, G. J. Nyitraechei. Lapot a küzölt címre küldjük. — Oz. E. Nagyd. A lapot január 1-étől a megadott címre küldjük. — L. I. Mošice, I. Nővérek Rožňava, B. Gy. Jasov, S. J. Zenné, K. M. Deákovce, K. K. Keszegfalva, B. M. Rušice M. A. Pogrance, W. M. Bratislava, N. M. Sardice, G. Gy. R.-Sobota, É. V. Malý-Kevežď, H. M. Nagymegyér, Sz. P. Sók, L. V. Jablonov, Sz. E. Szap, G. L. Dunahidas, B. I. Nagymegyér, Sz. J. Csata. Levél ment. — F. M. Levice, P. P. Gömör-Horka, H. J. Alsónyárad. Az elveszett lapokat újból megküldöttük.

H I R D E T É S E K.

Pályázati hirdetmény. A komáromcsicsói (komárnói tanfelügyelőség) ref. egyház a lemondás folytán megüresedett orgonista kántor-tanítói véglegesített állásra pályázatot hirdet. Javadalom: lakás, mely áll 3 szoba, 2 konyha, éléskamra, cselédszoba, pince, kamra és más szükséges mellékhelyiségekből. Kézpénz: 509 Ké 48 fillér, azaz Ötszázkilenc Ké 48 fillér, — 24 q (Huszonnegymétermázsza) buza, 5 (öt) magyarhold szántó-föld, 2¹/₂ (Kettő és fél) hold rét, 5 (öt) hold legelőilletőség, 2 (Kettő) öl lágýfa, 200 (Kettőszáz) kéve lágýfa rözse, stóla az egyházkerület megállapítása szerint. Államsegély az állás elfoglalása után azonnal kérvényezve lesz. Kötelessége a 2 tanítós elemi iskolában a presbitérium által kijelölt osztályok tanítása, a kántori teendők végzése, a lelkésznek — betegsége, vagy akadályoztatása esetén — törvényszerű helyettesítése, egyháztársadalmi munkákban részvétel, ennekkar vezetése. A tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak a törvény követelményei szerint választható református vallású férfi tanítók. Pályázati határidő 1932-ik év március 1. A választás napja 1932. év március hó 3. Kellően felszerelt kérvények a csicsói (komáromi járás) ref. lelkészhi hivatalhoz küldendők, Ref. prespitériumj mint iskolaszéki üzenet.

Pályázat. A Dolné-Michalany—Alsómihályi-i ref. elemi iskola kántortanító állására pályázat hirdettetik. Javadalom: lakás, 2 szoba, konyha, spajz, kamra, 358 □ öl gyümölcsöskert, 9 kat. hold 1573 □ öl szántó föld, 1045 □ öl rét, 9 veka buza. 3 szekér fa beszállítva, stóla. A földet és rétet a tanító tartozik munkáltatni, valamint az adót is fizetni. Államsegélyért sem az egyház, sem a presbitérium anyagi felelősséget nem vállal. A földek jelenleg bérbé vannak adva, magyar-holdanként (1200 □ öl) 125 kgr. huzáért. Kötelesség: A kántortanítói teendők pontos végzése, lelkes akadályoztatása esetén annak helyettesítése, egyháztársadalmi munkában segédkezés. Az állás választás után azonnal elfoglalandó. Pályázhatnak oklevéllel, Csehszlovák állampolgársággal, nosztrifikációs vizsgával bíró tanítók, vagy tanítónők felekezeti különbség nélkül. A más vallású megválasztása 1931/32. tanév június végéig szól. Ha tanítónő választatik meg, úgy köteles a női kézimunkát fenti javadalomért minden évfolyambeli leánygyermeknek tanítani. A tanítás nyelve magyar. (A szlovenszkói tiszáninni ref. egyházkerület Rimaszombatban 1926. október 12-én tartott közgyűlésének 19. sz. a. hozott határozata értelmében.) Kellően felszerelt pályázati kérvények 1932. február 25-ig adandók be a ref. lelkesi hivatalhoz. Dolné-Michalany—Alsómihályi, up. Legina-Michalany, 1932. február 2. Ref. Presbitérium.

Pályázat. „A farkasdi róm. kath. iskolaszék az ötosztályú iskolájánál megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Jövedelme: I. 3 szoba, 1 konyha, 1 éléskamra, 1 pince, 1 kamra és mellékhelyiségek; II. 19 kat. hold és 964 □ öl szántó föld, 60 □ öl palántás, 1 kat. hold és 270 □ öl kert, szérű és udvar; III. készpénzben mint tanítónak 8 Kc, természetbeni járandóságaiért az 1895. évi január 1-én kötött megváltás címen 174:16 Kc mint kántor ostyasütésért 34 Kc, stóla jövedelem circa 125 Kc; IV. mint tanítónak kiegészítő államsegély. Helybeli jövedelme 1404 Kc 68 fillerre van felbecsülve, melynek fele tanítói, fele kántori járandóság. Az iskola oktatási nyelve magyar. Pályázati határidő 1932. márc. 7. — Kötelessége egy osztályt önállóan vezetni, a kántori teendőket az egyház törvényei és előírása szerint a helyi követelmények és szokások szerint elvégezni. Javadalma után minden meglévő vagy létesítendő adót sajátjából tartozik fizetni. Pályázhatnak a tanítói és kántori képesítéssel bírók. Személyes megjelenés és orgonálás megkívántatik, de az ideutazás nem díjaztatik.”

Pályázat. A mikolcsányi ev. leányegyház megüresedett kántortanítói állására pályázatot hirdet. Javadalom: kétszobás lakás, kert, föld, termények és államsegély. Tannyelv magyar. Diplomás jelentkező hiánya esetén kisegítők is tekintetbe jönnek. Választás 1932. febr. 29-én. Jelentkezni lehet az ev. lelkesi hivatalnál Sivetrice, p. Jelsava.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Kc, melyért a tagok a lapot is kapják. **Felölős szerkesztő:** Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Kc. **Boross Béla.**
Társ szerkesztők: Hirdetések díjszabás szerint
Gáspár János, Uhreczky Géza.

TARTALOM:

	Oldal:
<i>Vezércikk: (bb):</i> Leszerelés és az iskola	137
<i>Lakatos Károly:</i> Az emlékezés szárnyaiban (folyt.)	140
<i>Kónya József:</i> Pedagógiai kísérleteim	147
<i>Schlosz Lajos:</i> Genf	151
<i>Falusi tanító:</i> Az iskola naplója és irattára	153
<i>Szahó Emil:</i> A tanító iskolán kívüli kulturális és gazdasági hivatása, különös tekintettel a szövetkezeti életre	155
<i>Egyesületi élet</i>	165
<i>Irodalom: Györfly Lajos:</i> Egyedül (Vers.)	177
<i>Kossányi József:</i> Prágai istrázsások (Vers)	177
<i>Szepsői Gy:</i> Az ifjúság problémája az irodalomban	178
Új könyvek	181
Goethe ünnep az iskolákban	183
<i>Természettudományi rovat: Somogyi István:</i> Mekkora hideget bír el az őszi gabona	184
<i>Külföldiek:</i> Masaryk Tamás születésnapja	186
Krónika	186
Vegyes közlemények	189
<i>Kiadóhivatali üzenetek</i>	195
<i>Hirdetések</i>	195

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Saliby. via Galánta.) — Kiadóhivatal: Községi elemi iskola Komárno. — Az egyesület elnöksége: Kovács Alajos központi elnök, Negyed. — Titkárság: Vársárhelyi Károly főtitkár. Somogyi István titkár, Komárno.

A hirdatások használatára a bratislavai posta- és távírdai igazg. 3006/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELJESEBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

reál gimnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT **KÉT KÖTET - 576 OLDAL.**

A Közlársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondattanát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA

új helyesírás szabályait.

A kiváló kézikönyvet nem nélkülözhetl
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!

A teljes, két kötetes mű ára, fűzve Kč 53.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 60.—

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál
Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

Társszerkesztők:

Gáspár János, Uhereczky Géza.

Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké. Hirdetések díjszabás szerint.

Leszerelés és az iskola.

Olyan idöket élünk, hogy a pedagógiától legtávolabbb esö problémák is közeli vonatkozásba jönnek az iskolával. „Az iskola az életre nevel” címü elvnek valami groteszk alkalmazási módja, elfajulása ez s mindjobban veszélyezteteti az iskolák pedagógiai függetlenségét.

Legújabbban több nyilatkozat hangzott el mértékadó helyekről, melyek szerint az iskola nem teljesíti híven a haza védelmének szolgáltatásában kijelölt kötelességét. Mert a nyilatkozók szerint a haza védelme nem egyéb, mint törekvés hatalmas, fegyelmezett és a fegyverforgatásban kiválóan képzett hadsereg kifejlesztésére. A „haza” fogalma ilyenformán az átértékelődés processzusát kezdte meg ama fogalomkör felé, melyben a kizárólag erőszakkal megvédhető és csak fegyveres hatalommal megőrizhető gondolati és tárgyi birtokaink foglalnak helyet. S ez szerint jó hazafi csak az lehet, aki nem szellemi, de testi értékeket gyűjt a hazaszeregetet áldozati oltárára . . .

Mi történik itt? Visszaélés a pedagógia jóhiszeműségével. Az iskola a történelem tanulságain okulva, tantervébe iktatta a békét. Nem azt, amely írott szerződések lapjain és konferenciákon jajgat érvényesülésért, nem azt, amely csak egyik háborútól a másikig

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számra!**

tart, hanem azt, amely az embert beleállította a természet középpontjába, hogy a szív diktatúráját alkalmazza minden más teremtménnyel és önmagával szemben, s amelynek mindössze egy tétele, egy békepontja van: szeresd felebarátodat, mint önmagadat!

Iskoláinkban ezidőszerint nincsen szó arról, hogy esetleges háború eselén milyen intézkedéseket tegyen az ellenség által megtámadott polgárság, nincs szó arról, miképpen védekezhet a repülő- és gáztámadások ellen, vagyis, a gyermekek előtt nem lebeg az öldöklés és pusztítás réme. Ellenben szó van arról, hogy az emberiség haladásának mindig a háborúk voltak az akadályai, s a virágzó kultúrák rombadöntői. Arról is szó van, hogy a tudatlanság és nyomor megszűnésével párhuzamosan szűnik a gyűlölet, mely háborúra tüzelte egymás ellen a felebarátokat. Továbbá szó van még arról is ezekben az apró, igénytelen iskolákban, hogy sem a nyelv, sem a vallás, sem a vérmérséklet különbözősége nem ok arra, amit a diplomaták fegyveres konfliktusnak, vagy okkupációnak neveznek. Sőt az sem ok erre, ha valamely nemzetet speciális faji sajátosságai, vagy geográfiai adottságai, esetleg más körülmények nemzettestvére fölé emelik.

A huszadik század pedagógiájában a béke ideológiája uralkodik. És nemcsak a szellem-, de a testkultuszban is.

A militarizmus azt szeretné, ha a tornatermek és játszóterek a gyermek képzeletében kaszárnyává és gyakorlótérre színesednék, a tanító pedig (aki tulajdonképpen katona — civilben) a katonai életre előkészítő „kiképző” szerepét töltené be. Közben tanulhatna a gyermek polgári neveléstant, történelmet és hallgathatna szívhezszóló előadásokat az emberbaráti intézményekről...

Csakhogy az iskola, még a haza védelmének jelszava alatt sem nevel katonákat. Meg van győződve arról is, hogy akik a kötelező testnevelést törvénnyé akarják tenni, azok sem kardra és rajvonagra gondolnak. De gondolnak a nyomortanyák sápadt és sovány lakóira, a naptalan és levegőtlen viskók szegé-

nyeire, akikkel elszánt harcot kell kezdeni a betegség és a halál ellen. S nem utolsósorban gondolnak bizonyára az alacsony, sötét és düledező falusi iskolákra, amelyekben eddig csak kötelező test- és lélek-*visszafejlesztést* lehetett végezni . . .

Az egészség katonáit kell fölnevelni. Akikkel — ha úgy kerül — a hazát is jobban meg lehet védelmezni.

De Genfben arról tanácskoznak, miképpen lehetne még a jelenlegi kontingenst is csökkenteni az egyes államok fegyveres biztonságának maximális mértékéig. Tanítói és iskolai konferenciákon pedig arról beszélgetnek, tanügyi lapokban arról cikkeznek, micsoda bámulatos eredményt lehet elérni a gyermeki lélek-alakítás művészetében a legegyszerűbb, de legnehezebb pedagógiai fogás: *szerepet* segítségével! A pedagógusok azon a nézeten vannak, hogy *az egyén biztonságérzete egyenlő az egyénből kisugárzó szeretet és jóindulat hatóerejével*. S az ezen megállapításukról való elmélkedést a leszerelésről tanakodó delegátusoknak őszintén ajánlani merik.

Abból, hogy államunk egyes vezető tényezői a katonai előképzés bevezetését sürgetik az iskolákban, viszont a népszövetség parlamentjében a leszerelés módozatairól szónokolnak, az iskola levonja a maga értékes pedagógiai tanulságát. Az iskolamesterek már nyertek is, vesztek is háborút (Valójában tehát mindig vesztek.) Ezt a tapasztalatot most egyes körök újból értékesíteni akarják, nem számolva a modern pedagógia szempontjaival, melyek szerint a modern tanító a modern iskolában békére nevel.

A mai iskola a béke eszköze és szimbóluma. Az iskola nem köti, de *építi* a békét. Munkálja, cselekszi, tanítja. Kár, hogy Genf nem hallgat rája (bb.)

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kaphatók tankönyvek, ifjúsági és tanítói könyvtári könyvek. Papírárak, írószerek, rajzeszközök stb. Irodai és iskolai felszerelések. Töltőtollak. Írógépek. Kották, zeneművek stb.

Szindarabok és kabarétréfák kölcsönzése.

Elvállalunk könyvek költetését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára százalékot adunk.

Az emlékezés szárnyain.

VII

Németh Gyula és Soós Gyula.

Tanítók az egyesületi élet szolgálatában.

(Folytatás).

Hálásabb feladat még alig várt reám, mint most, amikor a tényleges működés színteréről immár visszavonult s csendes nyugalomban élő két érdemes tanítótársam s öreg barátom életének ismertetését veszem tollamra s az alábbiakban bemutatni óhajtom. Bár a mult emberei ők, de világító fáklyául szolgálhatnak a ma küzdelmeinek munkásai előtt is, mert útmutató oszlopok voltak, akik nemcsak mutatták az utat, de maguk nem járták, hanem vezeltek, kalauzok is voltak azon, mely a jól végzett munka boldogító tudatához, a bensőnket megnyugtató életcél eléréséhez, a sikerhez, elismeréshez vezet. Bennük égell a szent szikra, hogy életet gyujtson és világítsa a sötétben.

Munkájukat akkor kezdték, mikor a tanítói világban beállott az ébredés kora s a tanítóság tudatára ébredt annak, hogy itt az idő, amikor ki kell lépnie a tanterem négy fala közül s szólni ott és akkor, mikor a népiskola s a néptanító érdekeiről van szó s hogy ők maguk is gyakoroljanak befolyást sorsuk intézésére.

Ahoz, a táborhoz tartoztak, ahol belátták a tömörülés szükségességét, hogy megvívják a tudatlanság s rosszakarát elleni küzdelmet. Át voltak hatva attól a tudattól, hogy a szoroson vett iskolai munka mellett a tanítóságnak magasabb eszményekért is kell küzdeni, amit csak az egyesületi életben lehet megvívni. Ők csakhamar felismerték azt az örökigazságot, hogy *egyesülésben az erő* s alighogy kiléptek az életbe, már a cselekvés, a tett emberei s ott látjuk őket vármegyéjük általános és egyházuk hitvallásos jellegű tanítóegyesületeinek mezején, hol eleinte közemberek, majd sokoldalú munkásságuk révén csakhamar reprezentánsok s vezeltek, kortársaiknak nagy megbecsüléssel övezett tagjai s a magyar tanítóságnak díszei lesznek.

A nyugatmagyarországi Vasvármegyének az osztrák határhoz közel eső részében, az úgynevezett *Órségben* élnek, hol bölcsőjük ringott s ahol nagy sikerrel működnek. Közilszület,

megbecsülés s általános szeretet környezi őket mindazok előtt, kik közveilen tanúi voltak annak a hasznos és értékes munkának, melyet kifejtettek.

Mintaképei a még gyermekkorból sarjadzó baráti együttérzésnek, megértésnek, ragaszkodó szeretetnek, melyet hosszú életükön át csak egy pillanatra sem bontott meg semmi diszharmónia, semmi zavaró körülmény. Két szív együtt dobbanásának, a lelki összhang nemességének példaképei. Minden gondolatuk, eszményük a magyar kultúra naggyáfejlesztése s ennek szolgálatában állottak négy és fél évtizeden át s ez hevíti őket ma is.

Odalenn, szűkebb otthonukban egyiket a másik nélkül el sem tudják képzelni. Akár, mint Castor és Pollux, a görög mitológia ismert alakjai, elválaszthatatlanok egymásól. A szép és nemes élet kultusza, az iskola, a gyermek és a nép iránti rajongó szeretet, a szenvedőkkel szemben tanusított megértés és áldozatkészség, a fáradhatlan munkakedv, a hon és egyház iránti hűség voltak azok az ideálok, melyek égtek bennük s cselekvésre készítették lelküket.

Ők voltak az 5 év előtt, majd a *pápai főiskola* 400 éves jubiláris ünnepségével kapcsolatos „*Öregtanítók*” kedves találkozójának kezdeményezői, rendezői s vezetői is. Visszaemlékezésem sorozatában már többször utaltam rájuk, lássuk most őket nagy vonásokban közelebből is.

1.

Németh Gyula.

Neve nem ismeretlen a régi Komárom vármegyei, főleg a „*Mályusföldi*” idősebb tanítók előtt, mert a pályafutását itt: *Ógyallán* kezdte 1880-ban. Vasvármegyében, Egyházásrádócon 1853. dec. 20 án született jó módú birtokos szülőkől. Elemi iskoláit szülőhelyén elvégezve, 1874-ben már a *pápai* főiskolának jeles tanulója. VII. osztályos korában félbenhagyja gimnáziumi tanulmányait és szíve vonzalmát követve állép a tanítóképzőbe, melynek magántanulója lesz. Majd kimegy *Ógyallára* helyettes tanítónak a ref. népiskolához s midőn 1882-ben jó sikerrel leteszi a tanképesítőt s oklevélhez jut, ugyanitt rendes tanítónak választják meg. Itten 6 évig működik, mikor meghívja a már jónevű tanítót a *dunamocsi* népes gyülekezet rektor-tanítónak, hol népe bizalmát csakhamar megnyervén, orgonát

szerezlet be s ezután, mint orgonista főtanító működik 8 évig. Ekkor, ugyancsak meghívás útján, 1894-ben a *felsőöri* gazdag egyházközség orgonista-főtanítója lesz, ahonnan 26 évi működés után betegeskedése miatt 1920. febr. 1-én nyugalomba vonul. Távozásakor az „*Őrségi ref. tanítóegyesület*” tiszteletbeli taggá választja s diszoklevéllel tünteti ki.

Németh Gyula már ógyallai tanítóskodása alatt belép a vármegyei ált. tanítóegyesületbe s egyben tagja lesz a „*Mátyusföldi*” ref. tanítóegyesületnek is. Ez utóbbinak előbb al-, majd főjegyzője; több értekezésén kívül megírja az egyesület 25 éves történelmét. Az egyesületi tevékenységet folytatja az *Őrségi ref. egyházmegyei* tanítóegyesületben is, ahol alig egy évi felsőöri tanítóskodás után felismervén kiváló képességeit, 1895-ben már az 1843-ban alakult egyesület elnöki székébe ültetik. E minőségében Soós Gyulával együtt, aki szintén ezen egyházmegyében működik, az egyesületet reorganizálja, újjászervezi s oly magas színvonalra emeli, hogy országos vonatkozásban is figyelmet kelt s Némethet az egyesület második megalapítójának nevezik. Ezt a kiváló munkásságot az „*Országos Református Tanítóegyesület*” azzal honorálja, hogy alapsza-

bályában kimondja, miszerint egyik alelnöke mindig az őrségi ref. egyházmegyei egyesület mindenkori elnöke legyen. Számos értekezése, emlékbeszéde és pályadíjat nyert műve mellett megírja az 1843. évben alakult egyesület történetét, mely tanügyi történelmi szempontból is igen figyelemreméltó, sőt kimagasló írásműve. A most megjelenő s a pápai főiskola 400 éves történetét tárgyaló *Albumban* a ref. tanítóképzőt ismertető fejezet szintén N. Gy. tollából ered.

De közgazdasági s társadalmi téren is jelentékeny szerepe van. A felsőöri takarékpénztárnak igazgatósági tagja. A vegyes magyar-német nemzetiségű város minden mozgalmában irányítólag tevékenykedik. A világháború egyik évében a község határán óriási jégverés vonul végig s letarolja az összes vetéseket. Ez évben ott aratás nem volt. Ekkor a közbirtokosság bizalma feléfordul s őt kéri fel a vetőmag és élelmezésre szükséges gabona beszerzésére, mely az akkori viszonyok között, mikor az egész ország gabonakészlete le volt foglalva, nagy feladat volt. Németh Gyula szívós ereje azonban leküzd minden nehézséget s kijárja a haditermény bizottságnál az engedélyt — éppen a Mátyusföldre — a több vagon-rakomány megvásárlására és elszállítására.

„Zavartalan életöröm nem halandóknak jutott osztályrészül“ mondja a költő. Ezt N. Gy.-nak is sajgó szívvel kellett tapasztalni. Alig vonul el nyugalomba Egyházsrádcra, ősi otthonába s kis, de jól berendezett birtokára, virágzó család: hű feleség, szép ígérettel biztató gyermekek, unokák s munkás vejétől szeretettel környezve, amikor rázúdul a csapások, súlyos megpróbáltatások sorozata. Csendes öregségében látnia, át-szenvednie kellett, hogyan szakítja szét a boldog családi élet láncait a halál fekete madara s mint szállnak sirba szerettei, akikért élt, küzdött, dolgozott s akik örömeinek, bánatának megosztói voltak. Az utóbbi 8 év folyamán 8 halott menet vonult ki a családi fészekből. Elhúnyt a hűséges hitves, majd gyermekei, unokái s most alig pár hét előtt váratlanul a család erőitől duzzadó tagja, a gazdaság dolgos vezetője, a vő. Itt maradt ő, özvegygé lett leányával s egyetlen kis unokájával szárnyaszegeltlen, megtörve, de mint hívő lélek, az Isten akaratában való keresztyéni megnyugvással.

A kegyelem Istene nyújtson enyhítő balzsamot mélyen sebzett szívére . . .

2.

Soós Gyula.

Ez a név Vas megye Őrségi részében nemcsak tanügyi körökben, hanem a közélet minden rétegében rang-, vallás- és nemzetiségi különbség nélkül valóságos fogalom. Köztisztelet és nagybecsülés környezi minden oldalon.

Kérmenden született 1863. nov. 18-án. Gimnáziumi tanulmányait a *pápai* collegiumban, a tanítóképzőt ugyanott végzi s oklevelet nyer 1882-ben. Egyházasszolgálaton 5 Szalotán 2 évig működik, majd 1889-ben Pusztarádóc választja meg kántor-tanítóul, hol 38 évig munkálja fáradhatlanul, buzgalommal s önfeláldozó lelkesedéssel — szerény javadalom mellett — a ref. egyházat s a magyar népnevelés szent ügyét. 1927-ben 45 éves nyugalomra megy és visszavonul *Kérmendre*, szülővárosába, hol továbbra is fenntartja a kapcsolatot régi munkakörével, mert minden óráját egyházának s az iskolálgynök szentel. Anyagilag teljesen független, ami lehetővé teszi, hogy lámogasson minden szép, jó és nemes megmozdulás, intézmény, egyesület és segítségére legyen a szenvedőknek, megszorultaknak. Szellemileg is kimagasló, sőt főlényes. Sokoldalú képzettsége, azónoki ereje, írói készsége színtel

predesztinálják őt a vezető szerepre. Soós Gy. azok sorába tartozik, kikben kiváló szellemi és egyéni tulajdonságok szerencsésen egyesülnek derült és mégis mélységes kedéllyel s ennek a körülménynek tulajdonítható tanítói és közéleti szereplésének elismert eredményessége. Mint ember, nyájas és előzékeny, mint társalgó, szellemes, mint kortárs, megbízható, mint barát hű és az élet minden viszonylatában tántoríthatatlan jellem. De a tunyaságnak, dologkerülésnek, szemfényvesztésnek s a pedagógiai analfabétaságnak és szédelgésnek kérlelhetetlen osztorozója.

Soós az alkotás, a szervezés embere. Intézményeket létesít, hogy ezekkel községe és egyháza szellemi életét, anyagi jólétét és haladását előmozdítsa. Kiváló pomologus s mint ilyen *P. Kádócon* oly faiskolát létesít, hogy nemcsak ezt a községet, de az egész vidéket a legnemesebb fajú gyümölcsfákkal telepíthette be. Ma ezt a környéket valóságos gyümölcsös erdők koszorúzzák s teszik széppé, kedvessé s emelik az anyagi jólétet.

Állít tejszövetkezetet, szervez dalárdát, olvasókört s mindezek ma is élő szervek s úgy az anyagi erőforrás, mint a szellemi haladás eszközei. Mindezekért a község azzal jutalmazta, hogy bizalma, szeretete és ragaszkodása jeleül őt a községi képviselők sorába választotta, mely tisztet S. több, mint 30 éven át töltött be. De egyházi és iskolai téren is a kiün-
tetések sorozata érte. Több cikluson át körtanító, egyházmegyei tanítóképviselő s tagja a vármegyei népnevelési bizottságnak. Az ország egyik legrégebb tanítóegyesületének, a ma 90 éves *Órségi ref. egyházmegyei tanítóegyesületnek* 1892-ben már jegyzője, 1897-től alelnöke s 1899-től elnöke, 1927. július 1-én bekövetkezett nyugdíjazásáig, tehát 28 esztendeig, mikor őt az egyesület *örökös tb. elnökévé* választja meg.

Református egyházközség, ha rátermelt érdemes tagját s annak egyházhűségét megjutalmazni óhajlja, presbiterévé vagy gondnokává, esetleg egyházmegyei vagy kerületi képviselőjévé választja meg. S. Gy. ebbeli érdemeit a körmen-
di egyház a legmagasabb kiün-
tetéssel honorálta, mikor ez a nagyműtű s maig is előkelő gyülekezeti őt 1930-ban a *főgondnoki* székbe ültette s ezzel az egyház világi kormányzásával, anyagi és szellemi ügyeknek intézésével bízta meg. Mint főgondnok, egyben elnöke az iskolaszéknek is. Irodalmi tevé-

kenységét számos értekezés és hirlapi cikk hirdeti. Nagy könyvtára van.

Soós Gy. nőtlen. De mégsem az; van neki két ideálja. Az egyik hón szeretett *Vilma* nővére, néhai Antal Dénes lelkész özvegye, háztartásának gondos vezetője. A másik, kiért már élete tavaszán rajongott s egyedüllé szerelme volt, akit bár féltékenyen őrzött, de mégis jól esett neki, ha mások is foglalkoznak vele és sok tisztelője van: ez az ideál mindig fiatal s nem öregszik meg soha, míg oly tanítók élnek, kiknek jelszava a haladás s ez: az ő kedves „*Paedagógiaja*.” Ennek hirdeti szépségét, dicsőségét. Vajha minél tovább hirdelhetné!

Mi pedig tanítótösvéreim, igyekezzünk mindnyájan S. nyomdokait követni a fölfelé törekvés, alkotás, a kollegialitás, az őszinteség és becsületesség útján. Célunk legyen a jó erkölcs, megértés és felvilágosodás terjesztése!

A pápai jublárius találkozón egybegyűlt öreg tanítók úgy döntöttek, hogy 5 év múlva újból összejönnek. Adja Isten, hogy azt is *Németh* és *Soós*, az elválaszthatlan ikertestvérek hívhassák össze, s ők vezethessék. Sőt többet. Alig 10 év múlva áll meg az *Órségi egyh.-megyei ref.* tanítóegyesület fennállásának 100 éves fordulójái; legyenek ott mind a ketten s díszelnöki tisztükben reprezentálják az ő kedves egyesületüket. S miért ne válhatna ez a jókívánságunk valóra? Hisz akkor is még csak 80 évesek lesznek, holott *Szalóki Dániel* bátyánk az ő 83 évével még a múlt évben is köztünk volt.

Ez lenne aztán az ünnep! Adja az isteni gondviselés, hogy így legyen.

Mi pedig majd onnan felülről nézzük ezt s örvendezünk és gyönyörködünk benne. (Folytatnm) *Lakatos Károly.*

A Stampay-féle Énekek és Imák

3 ivnyi szöveggel bővítve, újolag rendezve
áremelés nélkül megjelent.

Az imák az összes legújabb ájtatosságokkal kimerítően s a legmagasabb igényeket is szolgálják. A mise és a bűnbánati új imák valóságos missziói munkát fognak végezni. 320 énekkel minden alkalomra a legszebb és legbővebb anyagot nyújt... A legrégebb és újabb szerzők megjelölésével pedig a könyv történelmümmé vált. De egyéb kedves meglepetéseket is tartalmaz. Finom leher papíron, új betűkkel, félvászonban most is 8 Ké, egész vászonban 11 Ké 25%, engedményel. Ez volt és ez marad a nép legolcsóbb, legbővebb és leghatékosabb ének és imakönyve. Bőrkötésben is lesz aranytel- széssel. 56 ének kottája I. füz. 5, II. 6 Ké.

Köbölkiút, **Stampay.**

Pedagógiai kísérleteim.

Az egyhuzamban való tanítás kérdése egyenlőre a tanítóóság belügye. Ezért nem tartottam helyesnek Stampay kartársunk eljárását, aki a gyermekcipőkben járó témát a nagyközönség elé vitte egyoldalú cikkével. Laikusokat egy cél szolgájává vagy ellenségévé tenni nagyon könnyű. Egy szerencsétlen elnevezés is megboszulhatja magát. Példa erre a karácsonyi pótlék „13. havi fizetés” elnevezése.

Noha írásomat szigorúan pedagógiai dolgozatnak szántam, kénytelen vagyok a szociális résszel is foglalkozni. Rövid leszek. A téma szociális része komoly és nevetséges (ez volt a több) érvekkel agyon lett vitatva és — sajnos — nem produkált eredményt. A helyes mű- és álokoskodások, szóvirágokba öltöztetett apróságok és semmiségek, komoly és komolytalan érvelgetések kaoszába fullad az, aki helyes képet szeretne alkotni magának.

Szerencsére van egy fórumunk, amely hivatott e kérdés szociális részéről dönteni. Ez a szülő. És ez már döntött is Losoncon, Léván, Szögyénben, nálunk és bizonyosan még sok helyen. Mindenhol a délelőtti egyhuzamban való tanítás javára.

Kartársak! Kérdezzétek meg a szülőket! Kitünő téma a szülői értekezleteken. Állítsa be minden tanító e tanítási rendszert, mint hóbertos újítást. Úgy jár, mint Bíró Béla Szögyénben, aki jámbor csalásból ellenezte e rendszert és a szülők ledorongolták az ő érveit. A szülő pedig e kérdés szociális oldalát tekintve — Róma. Szerintem tehát ilyen szempontból az egyhuzamban való tanítás ellen harcolni, szélmalomharc.

A szociális szempont nem is érdekelt, mert engem, mint pedagógust fogott meg e téma. A pedagógiai rész összehasonlíthatatlanul fontosabb.

Valószínűleg minden lelkiismeretes tanító olyan helyzetben van ma, mint én voltam kísérleteim előtt. Mit szól ez újításhoz a gyermek teste és lelke? Hátha Decyeke-módra felelnünk kell apró emberkék lelki katasztrófájáért? Hátha összeroppan, túlterhelődik a gondjaimra bízott tanuló? Hátha nem tudok kellő eredményt elérni? Hátha? . . .

Ez a *hátha* volt kísérleteim szülőanyja.

Kísérletezéseimet öt hónapja kezdtem és tiz kísérletem közül hármat befejeztem. E három befejezetről referálok az

alábbiakban. Osztály 5.—8. évfolyam. 70 tanuló.

I. *Egyszer* elmondva 20 szó. Pl. ló, kutya, disznó, kos, üsző, piros, szép, részeg, okos, vidám, tök, kukorica, paradicsom, uborka, paprika, meggy, üt, sir, ugat, repül. (A szavak így csoportosítva vannak. A gyermek könnyebben apperceptiálja a szavakat, mert figyelmeztetés nélkül is rájön a csoportokra; háziállatok, konyhakerti növények, melléknevek, igék. Húsz szó meghaladja a felfogóképességet, tehát alkalmas a mérésre. Csoportosítatlan szavak fiktív eredményt adnak, mert néha több, néha kevesebb köztük az összefüggés, rokonság. Tapasztalatom szerint a szótag nem számít. A szó jelentése a fontos. Én a gyermekek fogalmazási dolgozataiból válogattam ki a gyakori szavakat. Elvont értelmű szavakat pedagógiai analfabetizmus volna adni; pl. gond, érzés, remény, stb.)

Leírási határidő 10 perc. (A kiosztott papírlapra minden tanuló ráírja előzőleg a nevét, szigorú csend és tökéletes elkönyöklöttség; jelre a kezek hátra. Papírlapok a *tanító* által összeszedve. Este az „idegen” szavaktól megtisztítva, mert a gyermek fantáziája mindig dolgozik. Külső körülmények feljegyezve, időjárás, világítási viszonyok, hőmérséklet, rendkívüli zajok stb.)

Eredmény: $(70 \text{ tanuló} \times 20 \text{ szó} = 1400 \text{ egység} = 100\%)$

Délelőtt: 1. óra 64% , 2. ó. 76% , 3. ó. 79% , 4. ó. 76% .

Délután: 1. óra 55% , 2. ó. 65% , 3. ó. 60% .

Megjegyzem, hogy ezen eredmények 100 kísérlet 140,000 egységéből adódtak.

Mi ez eltérések magyarázata? A gyermek a délelőtti első órán még az otthon, az ucca, a pajtások, a játék és más külső ingerek hatása alatt áll. A második órán már bedolgozza magát. (+12%) A harmadik órán ez folytatódik. (+3%) A negyedik órán 3%-os visszaesés. Lehet, hogy 2 gyermek már éhes. Tejtízórai bevezetése tudna erre feleletet adni. Lehet azonban, hogy ez ettől független kifáradás jele. El kell árulnom azt is, hogy a 4. óra kísérletét mindig öt perccel a harangszó előtt kezdtem, mert a 4. és 5. óra középéreményét akartam megkapni, míg más órákon az óra közepén folytattam ezt le.

Mi ez a csökkenés azonban a délutáni órákhoz képest? A d. e. 4. órához viszonyítva a d. u. 1. óra 21, a második 11, a harmadik 16%-os csökkenést mutat.

Kartársak! Mit csináltunk mi eddig? 11 órakor befejeztük a tanítást, hogy „a gyomrok korgása villámló szavakat (ne)

csiholjon az ajkakra, amelyeknek mennydörgését és átkait" a tanító nem volt hajlandó vállalni. Délután pedig kezdtük a súlyosított bedolgozást előlről, mert délben a gyermekek 90%-a nem ebédet vitt, hanem otthon „megebédelt” (kenyeret, sós kenyeret, lekváros kenyeret, cukros kenyeret, sült tököt, tökmagot, diót, almát, aszalt cseresznyét, mert a falusi gazdasszony télen azért nem főz délben, mert rövid a nap, nyáron pedig mezei munkát végez) és már $\frac{1}{4}$ órakor az iskolában játszott fogócskát a padok tetején.

Amikor a délutáni órák (különösen az első) lesújtó eredményeit megkaptam, nem akartam magamnak sem hinni. Elővettem egy régi, kéthetes kitünően sikerült kísérletemet, amelynek a d. e. 3. órán 89% volt az eredménye és a d. u. 1. órán kipróbáltam. Eredmény 47%. Az eszem megállt. Fokozott lelkiismeretességgel folytattam kísérleteimet, mert magamat okoltam. Ekkor egy töprengésem közben világos lett előttem az ok. Mit esznek délben a gyermekek? Érdeklődésem eredménye az előbbi étkék felsorolása. Csak 12 evett meleget 70-ből. Mikorra főz az édesanyátok? Estére — hangzott 53 felelet.

Igy minden természetes. Külső ingerek, délelőtti szellemi kifáradás (helyesbítem; elfoglalás) és . . . száraz ebéd. Ezek után azon csodálkoznám, ha jobb lenne az eredmény. Véletlenül a négy számtanórám közül kettő délelőttre, kettő délutánra esik. Nem tudtam megérteni kísérleteim előtt, hogy délután mért üli meg az osztályomat a „szent butaság”. Ma már tudom. Az egyhuzamban való tanítás legádázabb ellensége is akaratlanul, mondjuk ösztönösen, igazolja kísérletemet, amikor délutánra teszi a fiú- és leánykézimunkát, rajzot, tornát, szepírást, éneket, tehát azokat a tárgyakat, amelyek minimális szellemi működést igényelnek. Osztatlan iskolánál pedig a délelőtti 4. órán tanítja a földrajzot, történelmet, természetrajzot és -tant, amelyek viszont erős szellemi funkciót követelnek.

Amikor ezen kísérletemet 140.000 egységgel végeztem és gondoltam befejezettnek, okom volt rá. Kísérletezés közben sok mellékkörülmény befolyásolta az eredmény kialakulását. Ezek közül döntő szerepe van az időjárásnak és a vele kapcsolatos világitási viszonyoknak. A délutáni 3. óra eredményét a természetes kifáradás mellett ez rontja le. Télen 3—4-ig néha olyan sötét az iskola, hogy az utolsó padokban ülő gyermekeket csak sejteni lehet. Mindnyájunkkal előfordult, hogy ilyenkor az óra-

rendet be nem tartva éneket és meseórát tartottunk. Nyáron e rontó körülményt felváltja délután a hőség. Ez talán még kinzóbb. Felesleges megemlítenem, hogy a tapasztalat szerint júniusban 2—3 óra között van a legnagyobb hőség, mikor a tanuló izzadságtól maszatos arccal próbál kinlódva figyelni és a tanító kénytelen a kabátot ledobni magáról a kemenceforróságú tanteremben. 32 fokos melegben is tanítottam már. Január 13.-án csak 26 fokra emeltem fel a tanterem hőmérsékletét a d. e. 3. órán és az eredmény 51, 69, 64, 73% volt. A harmadik órán a szinte törvénytörő emelkedés helyett 5% mínuszt kaptam. A negyedik órán normális hőmérséklet mellett 9% ugrás. Egyik kísérletem alatt egy házaló ordította végig a falut és e kísérletemet kénytelen voltam megsemmisíteni. E körülmények kényszerítettek arra, hogy tömeges kísérletezés által a helyes eredmény érdekében 140.000 egységből vonjam le a végső konzekvenciát. Persze, más-más iskolában, más-más életkörülmények között élő tanulókkal lefolytatott billió egységnek kellene igazolni megállapításaimat. De — ugyebár — az atomban felleljük a massa minden tulajdonságát.

Mivel a legnagyobb lelkiismeretességgel sem lehet hajszálpontos feladványokat adni és a gyermekek az egyik szócsoportot talán könnyebben appercipálják, mint a másikat, szintén lefolytattam 140.000 egységgel a következő kísérletet:

II. Egy percig szemléltetve 20 tárgy. Leirási határidő 10 perc. Az eljárás az előzővel teljesen azonos. A szemléltetendő apróságokat ontja magából egy normális szertár és nevelő kézimunka-gyűjtemény. Itt egyénileg — természetesen — a vizuális típusú tanuló érvényesül.

Eredmény: 61, 67, 71, 68%, délelőtt és 47, 58, 57%, délután.

A számok beszélnek. Kár itt minden szóért!

III. Előző két kísérletem az appercepció és a memória megméréseire szolgált. Harmadikkal a szellemi frissiséget mértem meg. Erre legalkalmasabb a számtan. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9-ből kivonva 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. Három pótlékozás. Variálható és mégis egyforma. Példát a táblára írom. Kezek hátul. Jelre munkához fognak a tanulók. A nemes versenyben mormol a sok száj, mint a malom. Kész! — ugrik fel az első. Feleségem az időt bemondja. Ezt a gyermek a papírlapra ráírja s én rögtön elveszem tőle. A rossz eredményűeket kiselejtezem, a jókat a táblázatba beírom.

Minden órára vonatkozólag 10-szer végeztem kísérletet, tehát a következő *átlagidők* kb. 700—700 egység hányadosai.

D. e. 96, 72, 70, 74, d. u. 115, 89, 107 mp.

Érdekes, hogy a gyermekek 75°/_o-ánál egyénileg is hasonló a hullámszás. 15°/_o-nál a d. e. 2. óra a legjobb. 10°/_o-ban pedig (a legrosszabb tanulók) lehetetlen grafikont adnak; pl. 245, 93, 189, 113, 130, 428, 171. Ez egy harmadszor osztályismétlő skálája. A legkiválóbbak hullámszása csekély; pl. 32, 30, 26, 30; 34, 31, 33. A délutáni 3. órán a rossz tanulók teljesen letörnek, vagy hibás eredményeket adnak. Míg déletött 3—5°/_o a rossz eredmény, délután a harmadik óráig 15—20°/_o-ra szökik fel. Egy d. u. 3. órán végzett kísérletem alkalmával az egyik tanulóm sírva fakadt: „Igazgató úr kérem, én nem tudom a példát megcsinálni, mert nem működik az eszem”. Azt hiszem, hogy ez a délutáni tanításra vonatkozólag a legautentikusabb ítélet.

Mérhetetlen pedagógiai kincset szereztem e kísérletek végzése alatt. Sajnos egy cikkbe tömöríteni csak kis töredékét lehet. Kartársak! Nyitva az út! Vegyétek fel a pedagógus csodapápaszemét és nagy-nagy szeretettel nézzetek bele abba a gyönyörű világba, amit gyermeki léleknek neveznek. Ha azonban megteszed, kidolgozott tervvel indulj, lelkiismerettel, pontossággal, fáradhatatlan szorgalommal, kitartással folytasd és csak a kísérletek tömege után mondj ítéletet. A legfontosabb: ne légy elfogult pro vagy kontra.

Abban a hitben, hogy szerény munkásságom a sokat vitatott „probléma” pedagógiai részéről elkergeti a ködöt, folytatom 7 megkezdett kísérletemet, amelyekről nyár folyamán fogok referálni.

Kónya József.

Genf.

Ki nem olvasta mély meghatottsággal, hogy a genfi lefegyverzési konferencián két diákkiküldött a fiatal generáció nevében az állandó és valódi béke megteremtéséért memorandumot helyezett az elnöki asztalra! Nem kételkedem benne, hogy minden igaz tanító sóhajtván köszönti az ifjúságnak e lelkes kiküldötteit és teljes szívéből óhajítja eszméinek diadalát.

Egy nyugtalan és álmatlan éjszakán régi borzalmas olvasmány emléke marcangolta agyamat. Néhány mondatát megtudtam rögzíteni: „Verdun. Az ujságok 1916-ot irtak és

belebömbölték a világba a rémhírt: Verdun. Verdunben gránátok bőgték, ágyúk ordítottak és gépfegyverek ugattak. A levegő megrepedt a lövések zajától és tűz falta fel a házakat, erdőket, virágos réteket és az embereket. Amerre az ember néz, amerre a szem csak lát, mindenütt összelőtt, összedőlt házak kaszárnyák, iskolák, kórházak, romok láthatók. S azután hosszú végnélküli sorokban sírok következnek halott menetszázadai elmúlt időknek. Bekerítettlen tömegsírok; sűrű egymásmellett fehér fakeresztek merednek az égnek, fakeresztek, melyek beszélnek, melyek mesélnek, panaszkodnak. Fekete szénné égett erdők minden felé. A halottak nyugodtan alusszák álmukat. Egyiknek egy lába egy keze hiányzik. másiknak mindkét keze, mindkét lába. Vannak halottak kik ezer darabban pihennek. A szelek széjjelvitték csontjaikat, az idő eliorólte már nevüket és csak ezer meg ezer anya, apa és testvér szívében élnek tovább ők, a bús halottak, a széjjelszagotott testek a sápadt, halálfélemtől torz arcok mint az Ismeretlen Katona“.

Hirtelen felébredtem és borzadály kelt szívemben a nagy világégés e parányi részlete nyomán. Viszont büszke önértet fogolt el, amidőn az újságokban olvastam, hogy bátor fiatal diákok sok millió tanuló társuk megbízásából az állandó és valódi béke megteremtését követelték a népszövetség konferenciájától. Légy üdvöz' aranyos, szép és dicső ifjúság! Reménységünk!

De szőjjük kissé tovább a szót. Önként tólul ajkunkra ez alkalommal is a kérdés: Emberebb-e az ember ma, mint volt hajdan, amikor a civilizáció áldásait nem ismerte? Neme-sebb-e, értékesebb-e a lelke, szelidebbek-e az erkölcsei? Azt hiszem, a békepaktum esete is nagyon alkalmas arra, hogy olyan lelkiismereti vizsgálatot tartsunk, amilyent Pythagoras ajánlott tanítványainak minden nap elmúltával.

Büszkén mondhatjuk, hogy az ember a civilizáció terén előhaladt. De javult-e az emberiség? Az a meggyőződés, hogy erkölcsi téren az elmúlt és a jelen idők embere közt alig van különbség. A jelen embere érzékenyebb, de a tények azt bizonyítják, hogy a civilizáció az embert nem változtatta meg. Hiába terjed a civilizáció, a filantrópia, hiába lett sport a felebaráti szeretet, a vad ösztönök, féktelen szenvedélyek, vérszomjas vágyak nem haltak ki az emberből.

Míg az ember véres párbajokat vív, míg tömeges gyilkos-

lások, rablások, kegyetlen háborúk fogják izgatni a lelket: addig csak az ős természet megnyilatkozásának formái változhatnak, de az ember csak ember marad s nem lesz ember-séges ember.

Való igaz, hogy jelenleg a világ minden népének legégetőbb problémája az általános és tartós béke kérdése. Különösen a tanítóknak és nevelőknek, kik a háború minden iszonyatosságát a saját testükön érezték s az emberiség legifjabb nemzedékét tanítják, válik szent feladatává, hogy módot és utat találjanak a lelkek egyensúlyának helyrehozására, addig amíg nem késő. Mert új nemzedék serdül föl, melynek szemében a háború csillogó romantikája a háború félelmetességét elpalástolja és glorifikálja és ezért az ifjúság rajongással álmódzik harci ménlovakról, ágyúbömbölről és lelkesedik a dicsőséges csaták iránt.

Kövessünk el mindent, hogy virradjon meg végre azon epedve várt nap, mely meghozza az emberiség számára az örök békét és igaz szeretet!

Schlosz Lajos

Az iskola naplói és irattára.

A Čsl. állam megalakulása után az iskolaügy legkevésbé sem mentesülhetett az államfelállította új irányelvek alól. Sőt! Tekintve az állam érdekeit, elsősorban jöhetett számba az új irányelvek bevezetését illetőleg.

Ezek az új rendelkezések nem egy idősebb tanítót fejcsóválásra készítettek. Irattár, adminisztráció?!

Valljuk be őszintén, hogy nemcsak az idősebb kollégák fejcsóválását váltották ki, de nem egy fiatalabb tanító is vállvonogatással vélte az ügyet elintézni és ennek megfelelően intézte is el feléből-harmadából. Erről főleg azok a kollégák tanuszkodhatnak, kik az államfordulat óta több helyen működtek, mint igazgató tanítók,

Az államfordulat előtti idők tanítójának adminisztratív munkája a beiratási-, előmeneteli napló, osztálykönyv vezetésére, mulasztási kimutatás kiállítására és az évvégi statisztika összeállítására szorítkozott. Természetes ezek után, hogy a sok között nem egy tanító akadt, ki fölöslegesnek tartotta az új rendelkezések előírta különféle naplók pontos összeállítását, mi több azoknak évről-évre való folytatólágos pontos vezeté-

sét. Pedig, hogy nem felesleges a hiv. könyvek (leltár krónika, iktató, póstakönyv, érkezeti és küldött iratok nyilvántartása stb.) pontos vezetése és mily fontosak helyi kultúrtörténeli adatok tekintetében, rövid tíz év áttekintése is mindenkit meggyőzhet. Nem is szólva azok fontosságáról a későbbi idők szemszögéből nézve.

Az államfordulat folyamán ez elrendelt adminisztratív munkák ellátását jól-rosszul minden igazgató megkezdte és több-kevesebb türelemmel folytatólagosan végzi is. Hogy csak jól-rosszul, oka — a hivatalos ellenőrzés mérvének idők folyamán bizonyos mértékben való csökkenésében keresendő.

Bár sokan, — tán még a felügyeletet gyakorló hatósági közeg is — feleslegesnek tartják az évről-évre való létesítési számonkérést — a leltárak, krónika, tant. jkv. vezetési illetőleg, — leszögezhető, hogy e megbízhatóságon alapuló csekélyebb mérvű ellenőrzést — az állásváltásnál — az esetleg nagyobb rendet és pontosságot szerelő újd. szinyl. meg azáltal, hogy a cél érdekében gyökerétől újra kell kezdje az egész munkát, hogy tisztán áttekinthető és a való tényállást teljesen fedő képet nyújthasson az iskola minden irányú fejlődéséről és tökéletesüléséről.

Ezért a fenti okok miatt indokolatlannak és célt tévesztettnek tartom a rajtaütésszerű tanfelügyelői iskolalátogatásokat. Mert szerintem, azoknak nem lehet kimondott célja, hogy hiányokat tudjanak megállapítani; — ellenkezőleg, hogy adminisztratív szempontból mindent rendben találjanak; nevelőoktatási szempontból pedig annak megállapítása, hogy a tanító a lehetőség szerint mindent elkövetett-e az oktatási anyag feldolgozása és a gyermekek erkölcsi nevelését illetőleg. Indokolatlannak tartom a rajtaütésszerű iskolalátogatásokat azért is, mert ha hiányokat meg is tudnak állapítani, nem biztosítékai annak, hogy a jövő iskolalátogatáskor ugyanazok a hiányok meg ne legyenek. De nemcsak az adminisztratív ügyek időbeni rendbehozását és szükséges pótlását, hanem az iskola épületének, környékének lehetségszerűen való rendbehozását is nagyban és célszerűbben szolgálnák az iskolalátogatásoknak előre való bejelentései; miáltal a hiányok évről-évre való csökkenése is könnyebben volna elérhető.

Bármerre nézünk is, azt látjuk, hogy a fölülttes hatóságok jövetele mindig előre jelezve van. Miért ne volna bevezethető

ez az iskolai felettes hatóságok részéről is?!

Bár tanítói munkánk súlypontját a tanítás és nevelés képezi, mégis, az iskola vezetőjére, igazgatójára nézve nem kevésbé lelkiismeretbeli kérdés az adminisztratív munkák pontos vezetése; mert azok akaratlanul, kérdezetlenül és hamisítatlanul tükrözik vissza a vezető jellembeli egyéniségét is.

Falusi tanító.

A tanító iskolán kívüli kulturális és gazdasági hivatása, különös tekintettel a szövetkezeti életre.

A Hanza pályázatán III. díjat nyert pályamű:

Írta: **Szabó Emil**, tanító. Muzsla.

Szomorú feladatnak látszik ma gazdasági viszonyokról, a kultúrának gazdasági életünkbe való bekapcsolódásáról, egyes társadalmi osztályoknak a gazdasági és kulturális életben való szerepléséről írni, mikor azt látjuk, hogy mind gazdasági szervezetünk, mind erkölcsi kultúránk öles lépésekkel menetel a csőd felé. Annak a reménye azonban, hogy ismét jóra fordítható minden, hogy arra hivatott egyének, társadalmi rétegek erős akarattal és hozzáértéssel ezt a végzetesnek ígérkező fejlődést jobb utakra terelhetik, arra serkent, hogy szóljak és szavaim megértését kérjem.

Mindenki tudja és érzi, hogy rettenetes, emésztő gazdasági válság nehezedett reánk. Gazdasági krízisnek nevezik ezt a válságot, melynek nyomását bár minden ember érzi, de mégis legjobban szenved miatta a pénztelen munkásnép. A mai gazdasági krízis okát sokféle dologban keresik és látják. Sajnos, sokan csak a jelenben és a közelmúltban támadt hatóokok, még pedig a világháború okozta gazdasági megrendülés, az emiatt kivetett nyomasztó adók, vámpolitika stb. rovására írják azt, hogy az emberek maholnap a kétségbeesés szélére jutnak, mert hiába kiáltanak segítségért, mint a pusztába kiáltó. Ha azonban kissé messzebbre tekintünk s alaposabban vizsgáljuk a múltat, mélyebben fekvő okokat találunk. Meglátjuk továbbá azt, hogy nem annyira múló bajról van szó, mint azt sokan felületesen vélik, hanem a szociális és gazdasági kifejlődés oly fázisáról, mely több százados lassú fejlődés eredménye, melynek megszüntetése tehát, még tudatos és tervszerű munka mellett is, aránylag hosszú időt vesz igénybe. Ma már sokan látnak tisztán s sokan sejtik, hogy mit kellene tenni. Eddig azonban olyan

volt az emberi társadalom, mint az oktalan beteg, akit okos, betegsége minden fázisát előre látó orvos hiába oktat betegsége gyógyításának helyes módjára, mert az orvos utasításait, ha meg is érti, megfélemedezik róluk, vagy egyszerűen nem tartja kövételre méltóknak. Valóban voltak emberek, akik meglátták eleve a nyakunkra tornyosuló veszedelmet, de nem hallgattunk rájuk. Most pedig, amikor gazdasági életünk betegsége már méregfogát kezdi mutogatni, ijedten szaladgálunk az orvos után, aki hivatva lenne bennünket a gazdasági krízis betegségéből kigyógyítani. Egyesek csodaszerek, életelixírek után kapkodnak s e csodaszerektől csodahatást várnak. A higgadtabbak azonban csak a lassú s természetes gyógyulásban hisznek, melyet kitarító s tervszerű vezetéssel kívánnak alaposan elősegíteni. Igazuk van. A bajt gyökerében kell megfogni s az egész szervezetet egyetemesen gyógyítani a perifériáktól kezdve a centrumokig, míg lassan, hangsúlyozottan lassan vissza nem áll a megbillent egyensúly. Csak lassú, tervszerű visszafejlesztésről lehet szó, mely azonban nem zárja ki az elkerülhetetlen kisebb-nagyobb megrázkódtatásokat, amelyek a lökőerőt adják a gyógyuláshoz. Ha akarjuk tudni miben álljon ez a gyógyításmód, ismernünk kell előbb igazán magát a betegséget.

Legalább a francia forradalomig és a varrógép feltalálásáig lapozunk vissza a történelemben s egyszerre meglátunk mindent. A francia forradalom eltörölte a kiváltságos nemesi és az elnyomott póri osztályt s helyükbe felállította az egyedüli polgári osztályt szabad gazdasági versennyel. A romantikus kor haldokolni kezdett az egész nyugaton. Származás és rang helyett a pénz kezdett az emberek szemében valamit jelenteni. Mindenki reávetette tehát magát, s a legnagyobb tehetségek is a pénz szolgálatába állottak. A pénz ennél az oknál fogva egycsapásra az emberiség áldásává és egyúttal átkává változott át. A pénz isteni szerephez jutott. Birtokosának jólétet és tekintélyt biztosított; nyomort és lenézést annak, akit valamilyen oknál fogva elhagyott. A pénz uralmával jóformán egyidőben szakadt az emberiségre kegyetlen pribékjeinek, a kisemberek részére megvásárolhatatlan drága gépszörnyetegeknek munkásfojtó szívtelen uralma.

A szegény angol szabók előre megsejtették az elközelgő veszedelmet s előlött való elkeseredésükben összetörték az első varrógépeket. Milyen gyenge lehetett még akkor a „pénz-gép-

uralom"! Ma az az uralom trónokat dönt le. A történelemnek ezeken a lapjain szemlélhető formában találjuk meg a betegség csiráját, mely századokon át rágódik testünkön. Az első, a mai rossz gazdasági helyzetet előidéző ballépése az emberiségnek az volt tehát, hogy a szabadjára engedett, mindinkább dagadó pénzfolyamnak nem szabott erős gátakat, hanem megengedte, hogy szertelenül árásson el mindent. A pénzszerzési vágy lassanként szentesített minden piszkos spekulációt, kegyetlenséget, elnyomást. Csakhamar új társadalmi osztályok alakultak ki: a vagyonosok és nincstelenek osztályai. A gépek fejlődésével pedig a kistökés polgári osztály mindinkább kiejtette kezéből az életadó szerszámot, mert nem bírta el a versenyt a nagytökések gépeivel. Idők folyamán mindig több önálló iparos volt kénytelen gyári munkát vállalni. Így lassanként az önálló emberek nagy hányada került függő viszonyba, azaz munkássá züllött. Ez a függő viszony, rabszolgaságnak, a pénz rabszolgaságának nevezhető azóta, amióta a munkás bármily nyomorúságos napi-díj mellett is kénytelen dolgozni, mivel az emberpótló gépek s a munkástömegek folytonos szaporodása miatt a munkakinálat sokkal nagyobb a munkakeresletnél.

Röviden ez a fejlődés, mely szakadatlanul tart napjainkban is tovább, odavezet, hogy a pénz lassanként egyes gócpontokba halmozódik, s az emberi társadalom nagyobb tömege pénz és munka hiányában lassanként elproletalizálódik. Az elproletalizálódott nagy tömeg elveszti vásárlóképességét, s így a gyárak nem találnak piacot áruik elhelyezésére. A gyárak tehát kénytelenek áruikat raktáraikban felhalmozni, munkásaik egy részét elbocsájtani s várakozási álláspontra helyezkedni. Ez a várakozási álláspontra helyezkedés az elszegényedett vásárló tömeg egyszerű félretevését jelenti. De vajjon lehet-e a tőkétől kiszípolozott, a gépektől még a napi keresetüktől is megfosztott sok milliós embertömeget csak úgy avult embergépek, kiselejtezett konflislovak módjára félretenni? Ez a nagy embertömeg él, szaporodik, tehát fogyasztani is akar. Ennek az akaratnak elemi erővel kirobbanó következménye viszont a mai társadalmi és gazdasági rendszert teljesen összeomlasztó, forradalmi jellegű munkásmegmozdulás lehet. Tagadható-e, hogy a szemünk előtt lefolyó gazdasági és társadalmi fejlődés az ilyen formában megnyilatkozó összeomlás felé vezet? Ezt minden józan ember látja s vitán felülállónak tartja.

Ha a súlyos gazdasági helyzeten segíteni akarunk, az első eltévesztett lépést kell jóvátennünk. Nem szabad engednünk, hogy a pénzből, mint áldást és kényelmet jelentő csereeszközből továbbra is félelmetes, az emberiség zömére átkos sorsot zúdító fegyver legyen egynéhány ember kezében. Más szóval, meg kell akadályoznunk a pénznek egyes góccokba való szüntelen áramlását, amíg nincs későn.

Már a multban történtek kísérletek a pénz ezen szertelen áramlásának megakadályozására. Nagyrészüik azonban csak sikertelenséget aratott. Ez első igazi sikert az „Equitable Pioneers of Rochdale“, azaz „A rochdalei becsületes úttörők társasága“ érte el, mely 1844. dec. 6-án alakult meg egyszerű takácsokból Anglia Rochdale városában. Olyan szövetkezés részvénytársaság volt ez, amilyen Angliában előtte is, ufána is nem egy alakult, csakhogy azzal a különbséggel, hogy, amíg a többieknél a részvények korlátlan számban voltak megvásárolhatók s a keletkezett hasznot csupán a vásárolt részvények arányában osztották szét, addig az egyszerű takácsokból alkotott társaság a megvásárolható részvények számát korlátozta s nemcsak a részvények után fizetett osztalékot, hanem a raktárából vásárló tagoknak még külön vásárlásuk arányában. Az árut a tagok így első kézből kapták. Ha pedig szövetkezetük működését termelési irányban is kiterjeszthették volna, elérték volna azt, hogy tagjaik az árut jóformán az előállításához szükséges nyersanyag és munkaértéknek megfelelő árban kapták volna meg fogyasztásra. Hasznosodás tehát teljesen a fogyasztók zsebébe vándorolt volna vissza, amit azonban részben mégis sikerült elérniök. A pénz, amint természete is megkívánja, hogy erőt fejthessünk ki vele, együtt volt itt is, de nem, mint egy-két ember tulajdona, hanem az összes tagoké. Továbbá egy akarat (az igazgatóság) rendelkezett vele, de nem a saját, hanem a köz javára.

Mesteri megfékezése volt ez az összeömlesztett pénz száguldó folyamának. Megvolt az eredmény is. Nagy részvényes senki sem lehetett, tehát a kis részvényesek száma csakhamar oly nagy lett, hogy raktáraik szédítő arányúak lettek. Ugyanilyen alapon szervezett termelő (gyárak) és kereskedő szövetkezetek áldásaivá válnának az emberiségnek. A személyenként korlátozott számban vásárolható s minél kisebb részvények lehetővé tennék, hogy szegényebb elemek is részvényesek lehessenek s mindenki csak emberi munkájának arányában részesülhessen az anyagi

sikerben, ne pedig pusztán behelyezett pénzének hozama szerint. Az ember munkája ugyanis, különösen a gépek szaporodásával, mindinkább nagyobb értéket képvisel annál, amennyi fenntartásához szükséges. Ezt a fölös részt ma a tőkések zsebelik be, mivel azt a gépek hasznának tekintik. Elfelejtik, hogy a gép csak eszköz, mely szerepéből soha nem volna szabad kiesnie, hogy az emberiségnek ne megrontója, hanem boldogítója legyen.

A fenti említett szövetkezetek lehetővé lennék ezt, mert a szövetkezeti alapon létesített nagyüzemek gépjai mindnyájunkért egyforma mértékben dolgoznának. Az egyedüli megoldása és gyökeres megjavításra vezető eszköze a mai súlyos gazdasági helyzeteink, amint azt a fentiekből látjuk, a rochdalei szövetkezet alapján való termelő és kereskedő üzemek számának a lehető legnagyobb mértékű felszaporítása. Miért nem szaporodnak tehát az ilyen szövetkezetek, gazdasági és erkölcsi életünk e megmentő angyalai? Erre a kérdésre csak a következő lehet a felelet:

A csekélyszámú vagyonosok önző érdekeltsége és a nép széles rétegeinek, vagyontalanok millióinak tudatlansága miatt s főként ez utóbbi miatt. Ha a tudatlanság a bajnak főokozója, akkor azt feltétlenül el kell oszlatni. Az eloszlatás munkáját pedig feltétlenül ott kell kezdeni, ahol a tudatlanságnak a főlétszke van, vagyis alul a gyökereken, mert minden tartós és sikeres javítás eddig alulról származott. Mivel ez a sok milliós vagyontalan, vagy aránylag kisvagyonú tudatlan tömeg a falvak ezrciben él, a javítás munkáját itt kell megkezdeni, mégpedig a lehető legszélesebb alapon. Amiből viszont az következik, hogy a javítás munkája senki másra nem hárulhat, mint a falu vezető egyéniségeire, vagyis elsősorban a tanítószágra. Igen, nincs más hátra, minthogy a tanítószág fogjon össze s vegye kezébe ezt az életbevágóan fontos ügyet, mert hiszen amúgyis a tanítószág van erre az oktatási és népvezetési feladatra Isten és az emberektől egyaránt rendelve. A tanítónak a népnevelését illető munkája nem merülhet ki az iskolaköteles gyermekek nevelésében, tanításában, hanem ki kell bontania a haladás zászlaját s mindenáron arra kell törekednie, hogy, ami jót meglát, azt a nép is meglássa. Ez szent kötelessége. Mindenesetre a tanító munkája itt is inkább elméleti, mint gyakorlati természetű. Amennyiben azonban ideje és ereje megengedi, a gyakorlati munkában is részt kell vennie, hogy megadott eszméje oly módon öltönnön testet, hogy létrejöttével ne több kár származzék a társadalomra,

mint haszon. Itt van elrejtve az igazi tanítói munka, amely a népet kulturális tevékenységével a gazdasági megváltáshoz vezeti.

Vegye tehát haladéktalanul kezébe minden tanító a szövetkezeteknek, mint erkölcsiségünk és gazdasági életünk megmentő intézményeinek ügyét s dolgozzék fáradhatatlanul, minden nehézségen keresztül, melyek bizonyára bőven tornyosulnak majd eléje. Ne gondolja azonban senki, hogy járatlan útra lép. A tanítóság közül már eddig is nagyon sokan dolgoztak a szövetkezeti eszmék megvalósulása érdekében s különben is a szövetkezésnek a gyakorlati megvalósítás terén kipróbált s minden tekintetben jól bevált útjai vannak. A tanítóság e terén már eddig is, különösen a fogyasztási szövetkezetek megalakítása terén, hervadhatatlan érdemeket szerzett. Szép számban alakítottak tanítók hitelszövetkezeteket is. Sőt más szövetkezeti ágak megalakításában is működtek közre tanítók. A sok önzetlen tanító-munkás közül szükségesnek tartom megemlíteni Biró István nyugalmazott áll. el. iskolai ig. tanítónak, a kitünő gazdásznak a nevét, ki a ruszinszkiói bortermelők szövetségének megalakításában vezérszerepet játszott. Ez a szövetkezet nem tröszt jellegű, mert nem egy-két érdekeltnek szolgál javára, hanem több ezer apró-cseprő bortermelőt ment meg attól, hogy spekulánsok ravasz játékkal eljátszák tőlük keserves munkájuk megérdemelt gyümölcsét. Vajha a tanítóság közül csak néhány ilyen Biró István bukkanna fel, mit tudnának azok tenni?! Amint ezekből látjuk, a munka már javában folyik. A tanítóságnak nem kell egyebet tenni, csak hatalmas számával bekapcsolódnia ebbe a szervező munkába, hogy ezzel a szövetkezetek felvirágoztatásának oly lendületet adjon, melynek hatása az egész gazdasági életben érezhető legyen.

Ideális állapotok felé nézhetnénk, ha még a legkisebb faluban is megalakulna a fogyasztási szövetkezet, lehetőleg több fiókkal, a hitelszövetkezet, a tejtermelők szövetkezete, a gabona-értékesítő és kikölcsonzó raktárszövetkezetek, a gyümölcsfa- és az állattenyésztést nemesítő, a többtermelést elősegítő szövetkezet. Mindegyiknek nagyterjedelmű működési teret lehetne biztosítani s a biztos felvirágzás érdekében őket egymással összekapcsolni. A szövetkezeti ágak összekapcsolása természetesen csak oly mérvű lehet, hogy emellett minden szövetkezeti ág megtarthassa önállóságát. Ha a megalakult szövetkezetet ügyes kéz vezeti, illetve, ha vezető egyéniségei jól összeváloga-

tott emberekből tevődnek össze, akkor nincs mit tartani a bukástól. Élő bizonyítékai ennek a már nagyon sok faluban virágzó s áldásosan működő fogyasztási és hitelszövetkezetek. Igaz, hogy a szövetkezetek ezen válfajainak szervezeti formája talán a legkézzelfoghatóbban érezhető. Epen azért, ha valamelyik községben a szövetkezeteknek még ezek a fajtái sem alakultak meg, a szövetkezeti munkát feltétlenül ezek megalakításával kell megkezdeni.

A szövetkezetek megalakítása nem nevezhető épen könnyű dolognak. Mindig kerülhet farkas is a bárányok közé, aki azután elronthat mindent. A kezdettel járó nehézségek elviselésére nem mindenki alkalmas. Nagyon sok a rosszul befolyásolható egyén, továbbá olyan, akinek a közmunkához sem kedve, sem tehetsége nincs. Sokkal jobb, ha az ilyenek itt semmiféle szerephez nem jutnak, mert lanyhaságukkal s rossz példájukkal többet ártanak a szövetkezet ügyének, mint amennyi haszonműködésükből felmerülhetne. Feltétlenül kell azonban egy lelkes kezdeményezőnek lennie, aki a kezdet-kezdetén megalakult kis csoportot bátor kitartásra buzdítja, a szövetkezeti eszme hamisítatlan érveinek erejével többszörösen meggyőzi, aki a megalakult, de kezdetben még gyöngé szövetkezet ügyét tűzönvízen győzelemre viszi. Ez az ember legyen a tanító, aki intelligenciája révén a szövetkezeti munkával szolgált, az emberiséget boldogítani tudó végső célt, ha a távol jövőben is, de a legtisztábban látja. Aki csekély eredményeknek is tud örvendeni, mert tisztában van azzal, hogy az apáktól a fiakra hagyott örökség az idők folyamán a nemzedék országútján megnövekszik. Aki mindig tiszta tudatában van annak, hogy az apától elültetett csemetét az unoka nagynak és terebélyesnek látja, melynek bőven termő gyümölcse számára életfeltételt jelent. Hogyne látná meg, hogyne tudná ezt a tanító, amikor munkája egyébként is inkább szól a jövőnek, mint a jelennek. Hiszen az iskolában is folyton csemetékkal, emberi csemetékkal, azoknak nyesegetésével, nemesítgetésével és védelmezésével foglalkozik. A tanítónak kell lennie annak az embernek is, aki a lekicsinylés és a gúny szavára nem hajt, ki a piszkos apró érdekek alattomos támadását szellemi erejének vasöklével veri vissza, mert ő, a nép nevelője látja és tudja a legjobban, hogy a nép még mindig éretlen és nagyobb megmozdulásokra önmagától nem képes.

Amíg a tanítóság ezen feladatának tudatával tisztában nincs, amíg a tanítóság a nép gazdasági megváltásának ügyét nem teszi magáévá, gyökeres javítás, legalább is mai viszonyainkat tekintve, nem várható, mert ismétlem, a javítást a perifériákon, lent a gyökereken kell megkezdeni és pedig minél szélesebb rétegben, hogy hosszú évek során kiforgassa a világ népének szekerét az erkölcsi és gazdasági posványból. A felülről jövő javítási kísérletek csak a helyi tályogok külső gyógyításainak tekinthetők s csak arra valók, hogy a betegséget a test egyik részében megszüntetve arra ösztönözzék, hogy más részén megújult erővel bukkanjék fel. Arra viszont gondolni sem szabad, hogy nagy városokban kezdjék meg előbb a dolgot, mert ott a kezdetben még kis anyagi erővel rendelkező szövetkezetek, ha meg is alakulnának, meg kellene bukniok a vagyonosok trösztjeinek elnyomó politikája miatt. Ezt az állítást a múlt sikertelen kísérletezései eléggé bizonyítják.

Az igazi szövetkezeti élet tehát mindenképpen csak a falvakban virágozhat egyenlőre fel. Ezekután minden túlzás nélkül állíthatjuk tehát, hogy gyökeres s minden tekintetben tartós javítást kulturális s így gazdasági téren csupán a tanítóságtól nyerhet a világ. Vajjon mit ér a nagy városok keveseinek minden műveltsége, gazdag fényüzése, magas erkölcsi ítélete a falvak milliós tömegeinek észbeli tompasága, nyomora és erkölcsi súlyedtsége mellett? Semmit. Mit ért a filozófus Athén, a fényűző Róma minden szépsége, nagysága, ha a barbár nyerselő csak szellemi fényének és nagyságának emlékét hagyta meg?

Mennyivel többet ért a falut járó Krisztus önzetlen munkája, mely munka a nép szilárd köalapjára építve, kiforgatta az egész rabszolगतartó erkölcsi és gazdasági pogány kulturát a sarkaiból. A tanítóság már tömegének nagy számánál fogva is elsősorban van hivatva krisztusi munka folytatására és felújítására. Igen, bátran nevezhetjük krisztusi munkának a szövetkezeti élet terén kifejtett minden önzetlen munkát, mert itt a Mammon rabszolगतartó uralmának ledöntése érdekében történik minden lépés s hangzik el minden szó.

Nagyon jól tudja minden tanító, hogy a nép valakire vár, aki gondolkozzék helyette, aki vezesse, akinek gyengeségeit, mint a szüleire magát teljesen reábízó, de gyakran dacolni is tudó gyermek fesztelenül kimutathassa. Az iskolai munkánál szerzett tapasztalatokból pedig azt is tudja a tanító, hogy a türelmes

szeretettel mindent el lehet símitani, hogy a szeretet csodákat mivel s ha kell, még az eget is megvívja. Senkisésem képes a minden akadályon játszva keresztültörő szeretetet oly mérvben a szövetkezeti munkába beállítani, mint a tanító, mivel az ő amúgyis szeretetre épített iskolai munkája előtt minden értelmes ember fejet hajt, továbbá azért, mert ő az, aki a gyermekek szívében keresztül leghamarább beférkőzhetik a szülők szívébe. Tagadhatatlan tény az, hogy a tanítót mindig jobban szeretik, mint tisztelik s hogy a tanító számára kijáró tisztelet sohasem a tanítótól, vagy akár az Istentől való félelemből, hanem mindig a személyének megszeretéséből és tudásának elismeréséből sarjadzik. A tanító személyével szemben, még ha hatósági kiküldöttként jelenik is meg a nép között, mindenkor sokkal bizalmasabbak, őszintébbek az emberek, mint ugyanilyen esetben más társadalmi állású egyénekkal szemben. Ezt minden tanító tapasztalhatta, aki néhányszor forgolódott ily kiküldetésben a nép között.

A tanítónak, mint pszichológiai ismeretekkel rendelkező egyénnek, akinek főfoglalkozása, hogy az emberi lelkeket csi-szolja, hogy osztályát, mint tömeget a saját jó belátása szerint vezesse, tisztában kell lennie a tömegpsychológia tüneteivel. Hiszen a reábizott kispolgárok lelkének, mint tömegléleknek megnyilvánulása semmiben sem különbözik szülőiknek, mint szintén tömegnek lelki megnyilvánulásaitól. A tanító tehát a gyermekeken keresztül a legjobban megismerheti a falu népet.

Mint ilyen és mint gyakorlott professzionátus tömegvezető is, a leghivatottabb a nép vezetésére. A nép vezetését sohasem engedheti át más osztálybeli egyéneknek nyugodt lelkiismerettel a tanító, hanem minden lehető el kell követnie, hogy az valóban az ő s ne mások kezébe jusson. *Jaj annak a községnek, melyet szószátyár, tiszteletet s szeretetet nem ismerő, magukat vezetőknél feltoló egyének téves utakra kalauzolnak, bűjtogatnak s gyűlöltre tanítanak. Az ilyen faluban azután nehéz valami jót kezdeni.*

Ily községekben csak a gyűlölet szavát értik meg, de sohasem a szeretetét.

Ember legyen a gáton az az egyén, aki a megmérgezett lelkű népet a közös szeretet jegyében egyesíteni tudja. Mily sok az ilyen községek száma! Ezeket a községeket feltétlenül talpra kell állítania a tanítóságnak. A győzelem ilyen helyeken is biztos, csakhogy elérése sok időt és fáradságot vesz igénybe. Ha azon-

ban a fogyasztási és hitelszövetkezet már megalakult, azok védőszárnya alatt rövid időn belül szép eredményeket érhet el az, aki valóban akar. Ezek közül a szövetkezetek közül majdnem mindegyiknek van olyan helyisége, ahol lehet megbeszéléseket, tervszerűen összeállított tanácskozásokat folytatni a nép komolyabb elemeivel.

Kulturális góccokká kell tenni ezeket a helyiségeket, ahol mindenről, ami jó és hasznos lehet a községnek, szó legyen. Ha valamelyik szövetkezetnek ilyen, erre a célra alkalmas helyisége nem volna, akkor anyagi áldozat árán bocsáson ilyet a nép rendelkezésére. Ha ezt a vezetők szűk-látókörű gondolkodása miatt tenni nem akarná, a föléje rendelt központ nyomására biztosan megteszi. A központok élénk tudatában vannak, hogy mit jelent a kulturális és gazdasági életnek ily módon való összekapcsolása, tehát azt, amit tehetnek, megteszik. Ha pedig a fent említett szövetkezetek közül az egyik sem alakult volna meg, az illető züllésnek indult községben meg kell azokat haladéktalanul alakítani. A központok ehhez a munkához is hatalmas segítséget nyújtanak, a kiküldött s szakképzett emberek közreműködtetésével.

Mindenesetre az olyan községben, ahol már van kultúrház, nics szükség arra, hogy a szövetkezet adjon helyet a falu véleményét irányító kulturális összejöveteleknek. De számoljunk csak össze, hány községben van ilyen kultúrház! Mily nehéz az ilyen háznak a felépítése, azt csak az tudja, aki már megpróbálkozott vele. Ilyen kulturális gócpontra pedig feltétlenül szükség van, mert az ilyenek nemcsak a népre, hanem még a község előljáróságának határozataira is irányító hatása van. Nem mondok sokat, ha azt állítom, hogy a kiküldött országos képviselők útján még magára az ország kormányára is. Legfényesebb bizonyítéka ez annak, hogy minden a nép javát szolgáló jónak alulról kell fakadnia. A már felállított szövetkezetek segítségével, amint az előzőkből látjuk, a legkönnyebb az ilyen ideiglenes s később végleges kulturális gócok létrehozása. S ugyancsak a fent bizonyítottak alapján következtethetjük azt, hogy az ilyen kulturális központ vezetésére a tanító a legalkalmasabb személy, mert az előbb részletesebben kifejtetteket összegezve, bátran kimondhatjuk, hogy a tanító kezéhez legközelebb áll a nép bizalmas hite, szeretete, ismerete. Nem kell tehát egyebet tennie, mint a kezét kinyújtania s markában tartja a nép jövőjét.

Ezzel a tudattal lépje át minden új tanító annak a községnek határát, amelyben egy egész életen keresztül működnie kell majd. Bármí jöjjön azután s bármily kemény legyen is a tudatlanság és a gyűlölet sziklája, a jobb jövőbe vetett hitének törhetetlen kalapácsával addig döngesse azt, amíg végtére le nem omlik. Ha a tudatlanság és a gyűlölet szikláját a fáradhatatlan kulturális munka és a gyakorlati úton megvalósított szövetkezési eszmék mindenkit spontán meggyőző erejével sikerült megdöntenünk, a megnyitott résen át a földi paradicsom országa tárul elénk, ahonnan már eleve is a hit, a tudás és a békés szeretet szent kulturája dereng felénk.

Legyen Isten áldása ezen az úttörő munkán!

EGYESÜLETI ÉLET.

Tagjainkhoz.

Testvérek!

A szavazatszedő bizottság jelentése szerint újabb 3 esztendőre továbbra is engem állítottatok Egyesületünk élére.

Első szavam a köszönet szava osztatlan bizalmatokért, a második a fogadalomé, hogy ezután is minden erőmet és tudásomat Egyesületünk szolgálatába állítom, a harmadik a kérés és figyelmeztetése.

A kérés azokhoz szól, kik eddig is lankadást nem ismerő tevékenységgel munkáltatok közös nagy céljaink elérése érdekében. El ne csüggedjete! Jól tudom, Ti is tudjátok, hogy vannak, akik becsülnek eddigi tevékenységünkért, vannak, akik irigyelnek sikereinkért és vannak, akik rosszakaratú gáncsvetéssel igyekeznek további munkánkban akadályozni.

Segítsetek a megbecsülést öregbiteni. Az irigykedőkre gondolva jusson eszetekbe a magyar példabeszéd: „Jobb száz irigy, mint egy szánó”. A rosszakaratot győzzétek le jóakarattal!

A figyelmeztetés pedig azokat illeti, akik közületek sem hidegek, sem melegek, vagy ha melegek, hát csak lágy-melegek. Kik egykedvűen veszik az Egyesület működését. Úgy gondoloznak: ott van a tisztikar, annak kötelessége a tülekedés. A legzseniálisabb vezérnek is milliós seregre van szüksége ma már, ha hódítani akar. Mi pedig — ha milliónyian nem vagyunk is —

hódítani akarunk! Meg akarjuk és meg is fogjuk hódítani a sziveket fönt is, lent is.

Am ha föllépésünkkel imponálni nem tudunk, lent nem lesz a szavunknak súlya, lent foganatja.

Ezért k. (t. i. kedves!) kötelessége minden tagnak a gyűléseken megjelenni, az egyesületi élet munkájában résztvenni, a rárótt tisztséget elvállalni s annak becsülettel meg is felelni. Kötelessége ellenőrizni, hogy akit bizalmával megtisztelt, érdemes-e az erre a bízalomra?!

Tartozó kötelesség megragadni minden alkalmat, ahol a tanítóság jóléti intézményeit támogathatjuk, alapjaikat gyarapíthatjuk.

A Tanítók Háza alaphoz még legalább 200.000 koronát kell összehoznunk, hogy abból ház legyen.

Ezt a célt szolgálja a Věstnik fordításának kiadása is, melynek legutóbbi elszámolásánál kitünt, hogy a két évfolyam tisztán hozott az Egyesületnek 15.960 koronát, ebből 6600 korona a készpénz, 9360 korona pedig a hátralék. A hátralék sürgetésénél az ügyvédi felszólításra eddig 57 kartárs még csak nem is válaszolt.

De érkezett ilyen válasz is: „Mikor kartárs úrék a lapot harmadéve megindították, megrendeléssel igyekeztem lehetővé tenni a kiadást. Azt azonban nem kívánhatják tőlem, hogy anyagi áldozatot is hozzak a kiadás érdekében, akkor inkább lemondok a megrendelésről . . .” Nagynehezen jöttem rá, hogy az illető nem „előfizetőnek” hanem „megrendelőnek” jelentkezett.

A Věstnik fordítását azért adtuk ki, hogy segítségére legyünk ama kartársainknak, kik még az államnyelvet annyira nem bírják, hogy a Věstnikben közölt törvényeket és rendeleteket teljesen megérthessék. Előfizetési díját úgy állapítottuk meg, hogy e kiadványból a felépítendő Tanítók Házának bevétele legyen. Mivel az előfizetési díj a beiratási díj terhére elszámolható, szinte csodálkozunk, hogy van olyan iskola, ahová nem jár.

Gondolnunk kell az özvegyek és árvák alapjára, mert sok reszkető, kéz nyúlik felénk!

Ott van mindnyájunk büszkesége az Énekkar, mely dicsőséget szerzett a magyar dalnak és Nekték, magyar tanítóknak! Am egy-egy megmozdulásra 10.000 korona nem elég.

Elmaradt illetmények, téves kiutalások kisürgetése, helyesbítése időbe, fáradságba és pénzbe kerül!

Ezért egyik legelső kötelességünk a tagdíjak pontos lefizetése. El kell tűnni a közp. pénztár 100.000 koronát meghaladó hátralékának!

De minek soroljam tovább?! Aki akarja, minden bizonynyal tudja a kötelességét.

Nem is gondolatok testvérek, mennyi munka, esetleg mily nehéz küzdelem vár reánk, melyet eredményesen csak összevetett vállal tudunk elvégezni, legyőzni.

Testvérek! Egyesületi életünk egyik új szakaszának kezdetén kérlek és figyelmeztetlek Benneteket, sikerekben gazdag eredményt csak a magatok erejétől várhattok!

Sem kétségbeesett sápitózással, sem félvállas immel-ámmal nem teszünk eleget annak a kötelességnek, mely ránk vár, mint a tanítóság nagy családja egyik tagjára.

El ne felejtétek :

„Az élet nem mennyország, nem pokol,
hanem egy nehéz kötelesség, melynek becsülettel
kell megfelelni!“

Kovács Alajos közp. elnök.

Egyesületünk új tisztikara.

A kassai központi gyűlés által kitűzött szavazási határidő február 10-én lejárt. Berényi Gyula, a szavazatszedő bizottság elnöke február 18-ára hívta össze a bizottság tagjait. E bizottság az alábbi jegyzőkönyvet vette föl:

Jegyzőkönyv.

Felvéve Galántán, 1932. február hó 18-án, a központi tisztikar választásához beérkezett szavazatok felbontására kirendelt bizottság összejövetelén. Jelen voltak Berényi Gyula elnöklete alatt alulírt bizottsági tagok.

1. Bizottság a beérkezett szavazatok fölbontása előtt arra az álláspontra helyezkedik, hogy amennyiben olyan hivatalos jelöltlisták érkeztek volna, melyeken a jelölt neve külön megjelölve (aláhúzással, vagy a nemkívántak kihúzásával) nincs, ezen listákat érvényesnek nyilvánítja és a listán az első helyen jelöltet fogadja el.

2. Megállapítja a bizottság, hogy beérkezett összesen 658 boríték. Jelenlévő központi ellenőr megállapítja a szavazók (feladók) tagjogosultságát.

3. A külső borítékok felbontása után megállapítja a bizottság, hogy a belső borítékok száma 689, s az ezekben lévő, valamint a belső boríték nélkül érkezett szavazólapok száma: 702, melyek közül 1 szavazatot a bizottság érvénytelennek nyilvánított. Az 1. pontban körülírt szavazólapok száma 24. Az érvényes szavazatok száma tehát: 701.

4. A bizottság két csoportban, kettős ellenőrzéssel átvizsgálván az összes szavazólapokat, azokat fölolvasta és lejegyezte, az egyes jelöltekre leadott szavazatokat összegezte, melynek eredménye a következő.

Elnök: Kovács Alajos, 677 szavazat.

Alelnökök: középiskolai: Dr. Noszkay Ödön, 670.

polg. iskolai: Somogyi István, 368, Banai Tóth Pál 204.

elemi iskolai: I. Dinnyés Károly, 566, Vincze Ferenc, 91.

„ „ II. Osvald Emil, 553, Négyesy János, 118.

Főtítkár: Vásárhelyi Károly, 645, Beluch Imre, 49.

Títkár: Nemcsik Béla, 320, Botló Vince, 187, Tóth Imre, 175.

Jegyzők: I. Bányai Ferenc, 575, Keresztessy Ferenc, 288.

II. Ocsovay Imre, 539, Csongrády Árpád, 125.

III. Bauer Ferenc, 362, Forgách Mihály, 92.

Pénztáros: Árendás József, 622, Plichta János, 65.

Ellenőr: Telkes Mihály, 592, Tatárik Emil, 95.

Könyvtáros: Vánkay László, 270, Vranesits György, 228, Tóth Imre, 183.

Főszerkesztő: Boross Béla, 650, Bíró Béla 25.

Társzerkesztők: I. Uhreczky Géza, 655, Mikus Elek, 260.

II. Gáspár János, 418, Somogyi István, 187.

III. Willand János, 381, Pataky Ferenc, 76.

Berényi Gyula, elnök. Bauer Ferenc, jegyző.

Bíró Béla, Janics Alajos,

Bocz Árpád, Osvald Lajos,

Boross Béla, Polák Imre,

Csaplár István, Telkes Mihály,

Horváth Imre,

a bizottság tagjai.

A megválasztott új tisztikar, alapszabályaink értelmében, a legközelebbi központi gyűlésen veszi át hivatalát.

Huszonöt éves tanítói jubileum.

Az ekecsi rk. hitközség febr. 1.-én ünnepelte *Bors Ábrahám* ottani kartársunk negyed százados tanítói jubileumát.

Az ünnepség szent misével kezdődött, melyet Benye Ferencz ekeli esperes ker. tanfelügyelő celebrált.

Mise után a nagyszámban összegyűlt ünneplő közönség, melynek soraiban ott volt a község és a környék egész intelligenciája, át vonult az iskolába.

Az iskolaszék díszközgyűlés keretében róttá le háláját munkás és érdemes tanítójával szemben. Első számként az iskolai énekkar „Üdvözlő” dala szerepelt, melynek elhangzása után Solymosy Dezső plébános az isk.-szék nevében méltatta az ünneplé eddigi munkásságát.

Benye Ferencz esperes tanfelügyelő az egyházhatóság elismerését tolmácsolta s képekben gazdag beszédben ecseelt a tanítói hivatás magasztosságát.

A hitközség és a tanulók ajándékát — egy diszes márvány író készletet — Kauzál József kántortanító nyújtotta át, megemlékezve a 25 éves tanítói működés minden örömről és bűjáról.

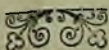
Halász Ödön a komáromi kerület magyar tanítói körének elnöke a falu, a magyar társadalom és a tanító egymáshoz való tartozandóságáról és közös munkájáról beszélt.

Kedves jelenet volt az, amidőn a legöregebb és a legfiatalabb tanítvány verses formában fejezte ki ragaszkodását szeretett tanítójával szemben.

Beke K. ekecsi ev. ref. lelkes az ünneplő hitközséget üdvözölte. Iván Károly és Pethes Béla kartársak, mint a jó szomszédot és barátot, Lukovics parancsnok pedig mint a tűzoltóság, agilis titkárát üdvözölte a jubilánst.

Végezetül felharsant a férfikar ajkán Heckmann „Üdvözlője” s az ünneplő közönség egy része az 50 terftékű diszebédhez ült. Az ebéd alatt folytatódtak a kedves és tréfás üdvözlések, bizonyosságul annak, hogy csendes, szerény de kötelességét mindig teljesítő munkával is lehet elismerést és sok jó barátot szerezni.

H. Ö.

Sipos Péter

Megint temettünk. Alig száradtak föl könnyeink, melyeket, Jónás testvérünk koporsójára hullattunk a farkasdi temetőben, s máris szívünket érte a fájdalom kegyetlen ostora: Sipos Péter, negyedi rk. ig. tanító halálának hirtelen híre. Megrázó hír. Rövid három héttel azelőtt ő bucsúztatta gyászénekekkel Jónás Ferencet, s ime, most az ő ravatala fölött sírjuk a bucsuzót. A halál útjai kiszámíthatatlanok. Holnap, ki tudja, kinek az életét zárja le . . .

Ideális lelkű, csendes munkálkodó, szív-ember volt Sipos Péter. Hangja, ha beszélt, halkan rezgett, s ha énekelt, ugyanilyen halkán szállt a hallgató szívébe, mert érezni lehetett benne a szerető meleg szív édes krescendóját. Testileg kis ember volt, de lelkében hordozta a jó tanító, a jó testvér szép tulajdonságait, melyek naggyá tették. Homlokára fehéren simultak az ősz hajfürtök, de szívében ifjú tűz égett, s másokat is lelkesedésre hevített.

Jól emlékszem, egy izzó hangulatú galántai gyűlésen fölálltál Péter Bátyám és csendesesen, alig hallhatóan kijelentetted, hogy elfogadod a karnagy pácát, melyet Neked a közgyűlés fölajánlott, hogy dalra vezényeld vele a megalakulandó járási tanítói dalárdát. S gyöngé erőddel, de sziklaszilárd hiteddel megalakítottad a tanítók énekkarát. Nehezen ment. De nem csüggedtél. Fölkeltél a hajnali órákban, betegesen elhagytad kedves családi otthonod s a negyedi csángón bebumliztál Galántára, hogy próbát tarts a dalért és a tanítóért. Te eljöttél, mert vállaltad a kötelességet és a felelősséget és mi, bizony sokszor cserbenhagytunk! Nem méltányoltuk a Te fáradságodat, a Te lelkesedésedet! Hideg téli időben otthon maradtunk, mert nem hittük, hogy Te negyven kilométernyi távolságot fagyban, hóviharban oly könnyen legyőzhetsz az eszme diadaláért. Te példát adtál nekünk.

Aztán tovább írtad, sokszorosítottad és küldözgetted a magyar dal hangjegyeit. Eljött a tavasz, s a nóta is könnyebben ment. Kisétáltál a negyedi temető felé (óh, de megjártad azt az utat!), s a hullámzó kalászkok és rezgőfüvek közt fölajzottad lelkedet a magyar nóta méla piánóira és pattogó fortéira. S másnap már jöttek az új kották . . .

Arra is emlékszem, kedves jó Péter Bátyám, hogy, mikor megint eljött a tél, s járhatatlan takaróval lepte a mátyusföldi

rónát, a Te lelkedben akkor is tavasz nyiladozott, s dalpróbára hívtál. A Te vonatod, ha nehezen is, de bedöcögött, ám az én autóbuszom nem birkózhatott meg a hórengeteggel. De Galántán mégis találkoztunk. Te ott melegedtél az iskola kályhájánál, mikor én ázott cipőben, dideregve megérkeztem. Ketten voltunk azon a próbán. Nem daloltunk, nem tanultunk semmit, de Te is éreztél és én is éreztem, hogy az volt a legigazibb és legdiadalmasabb próba...

Nem hiába dolgoztál, jó öreg Testvérem! A mag, melyet elvetettél, megéledt. Igaz, Te nem ilyen aratásra gondoltál. Szeretted volna termékeny szivednek szép dalvirágait csokorba kötni, s úgy a magad, mint testvéreid asztalára díszül odatenni, s gyönyörködni benne; hogyha majd nem mehettél volna el a hajnali vonattal, s érkezted volna haza az éjjéli vonattal a járési tanítói dal küldetésében, akkor csöndes magányodban fölfogtad volna dalaid távoli viszhangját: „Nem halt ki még, nem halt ki még a szép magyar nóta...”

Másként történt. Virágaidat helyetted talán összegyűjti valaki. „Nyugdíj”-képpen, azért a veszteségért, mely földi nyugdíjad itthagyasával ért. Mi pedig beültetjük a szívünkbe az elárvult Sipos-dalok gyökerét, hogy mi is olyan jók és szeretni tudók legyünk, mint Te voltál. „Szálljon hát a sírhalmodra Istenünkötől áldás, béke!” Emléked közöttünk marad!

Sipos Péter született Foktön, 1872-ben. A gimnáziumot és tanítóképzőt Kalocsán végezte. Mint osztálytanító, Fadd, Sükösd, Foktó, mint kántor és ig.-tanító Pusztavacs, Homok községekben és 1909 óta Negyeden működött. Itt általános tiszteletnek és szeretetnek örvendett. A helyi közművelődési egyesület elnöke és a Könyvtár-tanács pénztárnoka volt.

Temetése a község és a vidék impozáns részvéte mellett, február 17.-én ment végbe. Fölvonult a körzeti tanítószáznaál több tagja. A szertartást Kristóf A. József negyedi plébános végezte Dr. Heródek Antal és Janics Ferenc esperesek segítségével. A negyedi férfikar meglepően szép és fegyelmezett kórusát Páldy Vilmos, vágsellyei karnagy vezette. Énekelt a negyedi lányok dalárdája is. A járési tanítói énekkar két gyászdallal fejezte ki részvétét első szeretett karnagya iránt.

A temetőben az egyház nevében Dr. Heródek Antal esperes búcsúzott Sipos Pétertől. Egyesületünk utolsó üdvözlését Kovács

Alajos kp. elnök tolmácsolta az elköltözött szellemének. Gyönyörű, megható beszédét a gyászoló tömeg hangos zokogással kísérte. A körzeti egyesület kegyeletét és háláját elköltözött érdemes tagjának, Oswald Lajos elnök fejezte ki könnyes gyászbeszédben.

Vérző szívvel, síró szemmel hagytuk el a negyedi temetőt . . .
(bb.)

† **Sipos Péter volt negyedi róm. kath. igazgató-tanító sírjánál orsz. egyesületi elnökünk által elmondott beszéd.**

Halandó testvéreim!

Bizony igaza van az énekesnek, mikor lelkében az elmulás gondolatával így sóhajt fel:

„Nincsen nekünk e világon
Maradandó városunk,
Hazafelé vándorolva
Itt csak általbujdosunk . . .”

Hogy mennyire nem állandó, hogy mily hirtelen elmulandó ez a földi élet, semmi sem példázza előttünk jobban, mint ez a koporsó.

Ma három hete a nap ez órájában ott állottunk a szomszéd Farkasd község szentegyházának tornáca előtt egy könnyel áztatott koporsó körül. Jónás kollegánkat sirattuk el benne. S akinek ajkán ott felcsendült elsőnek a „Circum dederunt . . .”, az ma már itt pihen megszabadulva a halál félelmétől . . .

Papjaink azt hirdetik, hogy az élet olyan, mint a gleccserek szűzhavából vagy a sziklák ércfalából fakadó csermely, mely hovatovább patakká telik, folyóvá dagad, majd folyammá szélesül, görget sziklákat, hord aranyszemecskéket, szürke iszapot, míg útja a tengernél véget ér.

Én meg azt mondom, hogy a tanító élete olyan, mint a gyertyaszál. Meggyújtja valahol egy égi kéz, aztán az élet viharába állítva lobogó lánggal világít és melegít maga körül, miközben önmagát emészti meg. S mikor utolsót lobbanva hirtelen kialszik, mi marad övéinek utána? Az a fekete fátyol, amit az özvegye visel s az ellátatlan gyermekek panaszos jajja.

Ott roskad össze szinte minden tanító a katedróján. Szomorú bizonyosság erre ez a rideg koporsó, elődjének keresztje itt a csendes szomszédságban vagy a másik kerítésen túl az én elődöm

fejfája. Itt kapjuk mi meg azt a sokat emlegetett nyugdíjat, melyre sok-sok ezreket fizettünk le előre, itt kapjuk meg ebben az egy lépés széles és két lépés hosszú gödörben.

— Minden elköltözött szerettünk emléke mint kedves kép marad meg szívünk falán.

Nem tudom, mikor volt közelebb a szivetekhez, akkor-e, mikor arra tanított, hogyan kell Istent imádni, szeretni lángolón hazát és nemzetet, akkor-e mikor ott ült az orgona mellett s az ének szárnyán emelte a lelketeket.

Bennem úgy él, amint zenéért rajongó nótás kedvével örülni, vigadni vagy szomorkodni láttam.

Szinte gyerekes rajongással csüggött a hegedűjén.

Úgy tudott örülni a tavasznak és akkor azt húzta! „Tele van a város akácfa virággal...”

Örömmre hangolta a nyár és rázendített: „Érik a, érik a búzakaiász...”

Az őszi borulással ő is elborongott: „Lehullott a rezgő nyárfa ezüstsztínü levele...”

Télen az elmulás gondolatával sirt fel a húrján: „Befűtta az utat a hó...”

Ha meg ott, a határon túl élő egyetlen fiára gondolt, kit élethívatása szinte örökre elszakasztott tőle, hullott a könnye: „Jaj de nagyon messze vagyok tőled...”

Az orgona elhallgatott, zongoráját lassan-lassan por lepi be, hegedűjének húrja egyenkint elpattan, öröme, fájdalom vele elaludt, könnye elapadt, de a szíve megnyugodott. Ezzel a megnyugodott vonással őrizzük meg képét a szívünkben.

— Távól tőlünk, arra napkeletre az egri vár tövében van egy temető, ebben a temetőben alussza síri álmát a magyar nemzet nagy tanítója Gárdonyi Géza, kinek sírkövére ez van felvésvé: „Csak a teste!”

Én is azzal a hitté magasztosult tudattal búcsúszom tőled Orsz. Egyesületünk és a helybeli tanítószág nevében kedves kar-társunk, barátunk, hogy csak a tested marad itt, a lelked a magyar tanítószággal egybeforrva tovább él közöttünk!

Központi értekezlet. Február hó 14-én egyesületünk elnöksége a központi tisztikar néhány tagját Komáromba szűkebb értekezletre hívta össze, melynek főtárgya a lapunk előállítására vonatkozó nyomdai szerződés ügye, illetve a szerződés meg-

újtásának a megbeszélése volt. Az értekezlet magáévá tette a lap szerkesztőjének álláspontját, mely a Magyar Tanító jelenlegi alakjának és tipográfiai kiállításának megváltoztatására vonatkozik. Megbeszélés tárgyát képezte még néhány aktuális egyesületi ügy.

A podkarp. ruszi és szlovenszkói magyar tanítóegyesület egységesítése.

A Podkárpatzskaruszi Általános Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja a „Magyar Iskola” ez évi első számában a fenti cím alatt vezércikk jelent meg, melyben a lap főszerkesztője felveti a kérdést, hogy a közös magyar kultúra előbbvitelére, emelése, fejlesztése, valamint a tanítóság jogainak védelme terén nem helyesebben járnánk-e el akkor, ha a két egyesület egyesülne? Véleményadásra hívja fel Országos Egyesületünket, ettől teszi függővé állásfoglalásukat.

Tudvalevő dolog, hogy a mi Egyesületünk tisztújítás előtt áll. Mikor e sorokat írom, még nem ismerem a választás eredményét, de ismerem az itteni tanítóság mentalitását.

Minket olyan erős testvéri szeretet kapcsol össze, mely a maga tüzevel felegetett minden választófalat, mely tanító és tanító között a mitben fennállott. Köztársaságunk iskolaügyének fejlesztéséért, nemzeti kulturánkért, a tanítóság jogainak kivívásáért egy testté és egy lélekké forrasztott bennünket. Az egyéni célokérti tülekedés helyét a közös érdekért való önzetlen munka foglalta el. Akit vezérré választunk, az primus interpares. Egy jottányival sincs több joga, mint a fiatalabb tagoknak, de százszorosán több a kötelezettsége. Akit ez a lélek lelkesít, az jöjjön közénk, itt tárt karokra talál.

Eredeti tervünk is az volt 1922-ben, hogy megalakítjuk a Szlovenszkói és Podkarpatszka-ruszi Általános Magyar Tanítóegyesületet. Mikor az alapszabálytervezetet bemutattam az akkori teljhatalmú miniszternek, az sajátkezüleg kihúzta a cimből azt, hogy „és Podkárpatzskaruszi”. Így nem rajtunk múlt, hogy a terv eredetileg nem sikerült.

Változtak az idők. Lehetséges, hogy az egyesülés elé a hatóságok ma már nem fognak akadályt gördíteni.

Ezek előrebocsátása után most már én kérem a testvéregyesület vezetését és tagjait:

Kérdezzék meg a hatóságot, nincs-e kifogása az egyesülés

ellen?

Aztán üljenek össze, közös akarattal döntsék el maguk között, meg van-e a hajlandóság a nagy többségben az egyesülés mellett? S ha igen, mik volnának kívánságaik? Hasonlóképp fogunk mi is cselekedni.

Alárendelt viszonyról szó sem lehet, csak testvéri egyesülésről!

Kovács Alajos, az ÁMTE elnöke.

A Nyitramegyei Ált. Magyar Tanítóegyesület új tisztikara. A Nyitramegyei Ált. Magyar Tanítóegyesület szavazatszedő bizottsága — megejtve Nové Zámkyban 1932. febr. 18.-án a szavazatok összeszámlálását — a szavazás eredményéről a következőkben referál: Beérkezett 81 szavazat, ezek közül 22 a párkányi járáskörből. 10 szavazat érvénytelennek nyilvánított. (Ezek közül 9 az országos jelölőlistát tartalmazta)!

Az érvényes 71 szavazat alapján az új tisztikar a következő: *Elnök:* Dinnyés Károly 66 szavazattal. *I. Alelnök:* Gajdár István 28 sz. *II. Alelnök:* Kemény Rezső 44 sz. *Titkár:* Nemcsik Béla 70 sz. *Jegyzők:* Óberth Kálmán 56 sz. és Tóth Gábor 55 sz. *Pénztárnok:* Plichta János 71 sz. *Ellenőr:* Tatarik Emil 50 sz. *Könyvtáros:* Pataky Ferenc 45 sz. *Választmányi tagok:* Virsik János 69 sz. Tury Sándor 63 sz. Lemény János 59. sz. Váczy József 53 sz. Fekete Rezső 48 sz. Paxy Pál 45 sz. Garamvölgyi Vince 43 sz. Köröss Imre 37 sz. (Póttagok: Szabó Emil 31 sz. Brányik Géza 27 sz.) *Központi kiküldöttek:* Willand János 70 sz. Virsik János 57 sz. Tury Sándor 57 sz. Plichta János 46 szavazattal.

Nové Zámky, 1932. febr. 18.-án.

Plichta János s. k. *Brányik Géza* s. k. *Garamvölgyi Vince* s. k. *Tury Sándor* s. k. szavazatszedő-bizottsági tagok.

A csuzi eset. Nagy megdöbbenéssel és megbotránkozásal olvastuk, hogy Csongrády Árpád, csuzi kartársunkat az elmúlt napokban nyílt uccán, brutális módon bántalmazták. A híradás szerint Marciból Gyula községi őrnök, aki valami okból haragot táplált Csongrády ellen, világos nappal ráesett és hátulról, orvul egy vastag bottal fejbevágtá úgy, hogy nevezett kartársunk véresen bukott a földre. — Az ügy közelebbi részleteit nem ismerjük, de bármi legyen is a dolog hátterében, a nézeteltérésnek ilyen közönséges módon, a vademberek argumentumával való „elintézése” fölött mély megbotránkozásunkat fejezzük ki. Az ellentétek kiküszöbölésének ilyen eszköze nemcsak egy „községi őrnökhoz”, de még a kisbíróhoz sem méltó. Csongrády „községi őrnök” kollégánk reputációja, de az össztanítóság tekintélye is megkö-

veteli, hogy úgy Csúz község előjárósága, valamint kartársunk helyi iskolai hatósága elégtételt szerezzen inzultált tanítójának. Reméljük, hogy ez teljes mértékben már meg is történt. — Ezzel kapcsolatban felhívjuk egyesületünk szerveinek, illetve a vezetőségek figyelmét az ilyen és ehhez hasonló esetekre s szükségességnek tartjuk, hogy megsértett tagjai számára mindenkor a leg-erélyesebben követelje az elégtételt. Egyesületünk és a tanító-ság érdekében.

Felhívás. Hivatkozással a múlt évi szept. elsejei számban közzétett felhívásra, figyelmeztetjük Orsz. Egyesületünk tagjait arra, hogy az iskolaügyi referátus múlt évi szeptember 23.-án kelt 41493/I. sz. rendeletével az **Industria taneszközüvállalat (Bratislava Grössling 93)** által kiadott szemléltető közlekedési képeket besorozta a kötelező taneszközök sorába. Minthogy tehát e rendelet folytán e képeket minden iskolának be kell szereznie, erre egyesületünk tagjait ezúttal ismételten nyomatékosan felhívjuk. A kötelező beszerzés elől egy iskolának sem szabad elzárkóznia, annál kevésbbé, mert hiszen az egész képsorozat (6 szin-pompás kép) magyarázó szöveggel együtt csupán 120 Kc-ba kerül s azért felkérjük kartársainkat, hogy ezen fontos képeket iskoláik részére saját érdekükben mielőbb az **Industriától** megrendeljék. Ismételjük, hogy a nevezett vállalat a képek eladási árából a **Tanítók Háza** alapja javára 15% részesedést juttat.

Az elnökség.

É r t e s í t é s. Felhívjuk egyesületünk tagjait, hogy a központi tanácsadót illető leveleiket Kovács Alajos közp. elnök címére (Neded) küldjék. Minden megkeresésnél közölnék a lap címszalagján lévő tagsági számot, mert csak ez esetben számíthatnak a kéretnek megfelelő és gyors elintézésére.

IRODALOM.

Egyedül.

Borzalmas csend hona
 E dolgozószobát
 A lámpa ég és alig,
 hogy a sercegése hallik.
 Dobhártyámban űsi vad erő
 lüktetve, tombolva tör elő
 s ijedten meredek a lámpafénybe,
 ezer apró nyelve mintba élne. . .
 A falon árnyak subannak át,
 rémekkel ülnek meg a szobát. . .
 Szemem behúnyom, mert látam megett
 ijesztő nagy csend foglalt helyet. . .
 Nem mozdulok. Félek, ha rezzenek,
 a csendet ülöm meg: gyilkos leszek.

Győrffy Lajos.

Prágai istrázsások.

(Azoknak, kik előltem, velem álltak s utánam állnak a prágai istrázsán.)

Vig, nótás ajakkal, virágos kalappal
 otthagytuk az ottbont, Anyát és Kedvest
 mátyusföldi rónát, Csallóköznek táját;
 de bujkáló hangok alattomos csendben
 felverték a lelkünk nyugtalan sirályát.

Nótás volt az ajkunk, de szívünk mást beszélt:
 hogy lesz, mi lesz, mi lesz velünk? Hej! térünk-e vissza
 mesezi, bús utunkról ismeretlen tájról?!
 Századok ködéből arcok bontakoztak. . .
 Téveteleg emlékek, édes-bús virágok;
 legény dédapáink rendre sorakoztak.

Száz-aranyostornyú Prága városában
 pár hónappal később istrázsát állottam. . .
 Faköpnység-bázam, gyenge menedékem
 téli éjszakákon, szélben, hófúvásban
 régi legényekről mesélgetett nékem.

Komárom, Galánta, Udvard, Péterháza,
 Ebed, jó Szentpéter, kuruc Új-ár vára;
 nevek, magyar nevek fába, talpa vésvé. . .
 Itt álltam, itt fáztam (mégis otthon jártam!)
 Urunk után való harmincegyes évben.

Neveket betűzők mállott, barna falon;
 minden ismeretlenél megkondul a szívem,
 arcokat idézek, Te is voltál itten?
 Te is itt baktattál emlékező, melán?
 Hej! pedig én magam, de egyedül hittem!

Csillagok, csillagok, ti fényes csillagok!
 Egek, öreg órák, feket-, nagy házak,
 mért hallgattok némán? — mért nem is beszéltek?!
 Féltek a mesétől, bosszú volna, fájó,
 jó magyar legények, miket itt megélték?!

Éjfelet kongatnak a jó, öreg órák.
 Szívem égő vára emlék-zászlót lenget
 s míg rám dől a sötét, mint fekete láva,
 belevésem nevem a garnizon falába:
 itt álltam, itt fáztam (mégis otthou jartam!)
 harminckettes évben, hideg januárban.

Prága.

Kossányi József.

Az ifjúság problémája a mai irodalomban.

írta: Szepesi Gyula.

E század bölcselei és gondolkozói egyhangulag megállapítják, hogy az európai kultúra, gazdasági és politikai élet csődbejutott és azt ajult aléltóságából csak egy felnövekvő új nemzedék vezetheti ki. A kormánynál, hatalomban ülő generáció az események sodrával szemben való tehetetlenségét érzi s tudat alatt azzal is tisztában van, hogy a nyomasztóan ránknehezedett problémákat megoldani képtelen, helyét át kell adnia egy újszerű mentalításban nevelődött ifjúságnak, de annak tradicionális szelősége és forradalmi szellemétől való féls nevetséges palládiumába burkolózva, tulajdonképpen azonban a hatalomra való féltékenység igen is emberi indulatából, azzal az ifjúsággal szemben szinte példátlan averzióval viselkedik. Ennek az idegenkedésnek tudható aztán be az a szinte áthidalhatatlan szakadék, mely szülő és gyermek, tanító és tanítvány, ifjak és öregek között tátong.

Az ifjúságra váró eme történelmi feladat fontosságát az emberiség történéseinek lüktetésére oly érzékenyen reagáló írók és művészek ismerték fel legelőbb. A feladat monumentális voltáról, továbbá arról, hogy ennek egészséges megoldása az európai kultúra próbaköve, a közönség még vajmi keveset tudott akkor, mikor az írók és művészek szinte titkos revelációjuk

folyományaképen igyekeztek írásaikkal a probléma megoldásához szellemi utavalókkal ellátni az ifjúságot, egyrésztől azok ifjonti tüzet szabályozni, kilengéseiket nyesegetni, másrésztől figyelmüket a sok polyva között a tiszta szemre irányítani.

A háború előtti időkben is hálás téma volt az írók számára az ifjúság élete. Míg azonban ez idők írói az ifjúsági életet csak mulattatván humoros oldalairól ismertették s műveikben az idősebbek, előjárók feltérfálásának ártatlan, derüs virtuskodása, duhajkodó jókedv jut kifejezésre, legtöbbször tendenciózusan alkelve túlzó nacionalizmussal, addig az ifjak egyéni, gazdasági és szociális életét ez írások alig tángálják. Gondoljunk csak ifjúkorunk kedves olvasmányaira: Dickens, Flaubert, Verne, Mark Twain, De Amicis ifjúsági regényeinek hőseire, vagy közelebbről Jókai, Mikszáth, Rákosi Viktor, Krúdy, Donászy, Gaál Mózes patriárkális szokások között nevelődő, csinyeket elkövető, szegénységgel küzdő, de végre is diadalt arató magyar diákjaira, kik úgy tűnnek fel szemcink előtt, mint mindennapi életet nem is élő, erkölcsi, vagy szellemi defektust nem is szenvedő, nem hús-vér alakok, kik talán azt sem tudják: mi az a szellemi, vagy anyagi megalázottság. Talán Molnár Ferenc: Páluccai fiúk c. regénye az egyetlen, melynek alakjai földi problémákkal küzdőnek, testi életet is élnek.

Há az ifjúság problémáival most foglalkozó írók termékeit nézzük, örömmel kell megállapítanunk, hogy a régi szokással szakítva írásaik tárgyát és alakját: az ifjúságot, nem kezelik érzéketlen anyagként, hanem mélyen szántó elemzésekben keresik és megtalálják, a közönséggel is megismertetik, a felszín alatt takart lelket, szellemet, invenciót, melynek jelenlétéről eddig a pedagógusoknak is csak nagyon kicsiny csoportja tudott. És íróinkat mintha a multak hibáinak jóvátétele vezérelné. A Nobel-díjas Thomas Mann: Buddenbroock-ház c. regényében merész tollal, finom gúnnyal pellengérezzi ki a mult századnak tradicionális kötöttségében és exkluzivitásában fejlődő burzsoáziát, míg ugyanő a Varázshegy Hans Castorpjával, Schembrinijével és Naphta doktorával a mai legégetőbb európai problémák megoldásán elmélkedik s mintegy reflektorral rávilágít a problémák előidézőjére: a mult század ifjúsága nevelésének könnyelmű kézzel való kezelésére.

A multaknak a jelenért való felelőssége még erőteljesebben hangzik felénk Móricz Zsigmond két regényéből: a Légy jó

mindhalálíg és a Forr a bor-ból. Az első Nyilas Misije a kisdíák olyan elhagyatottságát, támasztalanságát, megkisértését vizsgálja elénk, amiről a nagyközönségnek csak az a része tudhat, aki vidéki városkában szegény diák volt. A Forr a bor már a kisvárosi gimnázium utolsó osztályát frekventáló nagydiák morális, szociális és szexuális életét mutatja be, melybe a társadalmi elkülönülések mellett egy kis vallásbeli különbség okozta kivételzés torzficamja is belekerül. Móricz Zsigmond e regényében merészen szemünkbe mondja, hogy mi, negyvenéves és idősebb generáció, iskoláinkban a komoly tanulás helyett csak a megkerülések utvesztőiben büjkáltunk. Azt leirni, elmondani soha senki sem merete, hogy ez a generáció, mely ma hivatalok és köztisztviségek élén, emberek, népek sorsának intézője, kevés kivétellel bizonyítványait, diplomáját nem lelkiismeretes előkészülés, becsületes szorgalom útján, hanem ügyes és komplikált számítás segítségével, (amelyre fordított energiával becsületes úton is célt ért volna) itt-ott csalással szerezte, melyeket, mint csínyeket és turpisságokat ma is dicsekedve emlegetünk s valószínűleg nagyon megsértődnénk, ha valaki azokat közönséges büntetésre és megvetésre méltó cselekményeknek minősítené.

Móricz Zsigmond e regényével kapcsolatos beszélgetésében szívünk gyökeréig megrendít azzal a kérdésével: Lehet-e egy ilyen generációtól mást várni, mint ami van? De ugyancsak e cikkében jóleső érzéssel állapítja meg azt is, hogy a mostani ifjúság becsületesebb, szorgalmasabb, kötelességtudóbb, mint mi voltunk. És ezekre az erényekre sohasem volt olyan szükség, mint ma. Az iskolákban a numerus klauzusnál sokkal szigorúbb kiválasztási folyamat megy végbe. A lateiner pályák minden ága túltermelést mutat. A sok helyen A, B, C, D párhuzamban induló középiskolai I. osztályok növendékeinek még tizedrésze számára sem kínál az élet elhelyezkedési lehetőségeket. Az iskola kötelessége az érdemesebb, jobb anyag kiválasztása. Ezt érzi az ifjúság is. Ezért tülekedik már a játszi gyermekkorban, a Winnetou-kalandok helyett, komoly tanulmányokba merülni, később tudását szemináriumokban igyekszik mélyíteni, mert tudja, hogy a nagy versenyben csak a jobb készítésű maradhat felül. Az ifjúság emez ambiciózus előtörésével, kötelességének komoly felismerésével biztatást nyújt arra, hogy a szigorú kiválasztódás következtében tényleg egy jobb, tökéletesebb, újarcú nemzedék veszi át tőlünk a munkahelyeket, mely nemzedék

kevesebb csalódással és tévedéssel fogja a világot szomorítani, mint a régi generáció.

E gondolatnak fényes kifejezője a Wassermann: Maurizius úgy c. regénye is. A középiskolás Etzel Andergast, apja, az ügyész, vádja alapján életfogytiglani fegyházra ítélt Maurizius bűnösségében az indiciumok labilis volta miatt nem hisz, minden erejével arra törekszik, hogy apja justismordját jóvátegye. A fogoly ártatlansága mellett sikerül is neki konkrét bizonyítékokat szerezni, de a rendíthetetlen apa tisztán presztizskérdésből nem enged mindaddig, míg a fiatal Etzel által kinyomozott valódi bűnös töredelmes vallomást nem tesz. E regény folytatása, az Etzel Andergast, hősének egyetemi életét, nyomorúságát, szenvedéseit, küzdelmét, szerelmi experimentumait írja le megkapó színekkel, melyekben épúgy nem találja magát otthon, miként Remarque: . . . „és azután"-jának háborúból hazatért tanítóképzős növendékei, kik előtt tanárjuk a hazafiságról prelegál.

Ha az írók valóban felvilágosító munkát akarnak végezni, ha az ifjúság életnézetének kialakulásában segítőkészek akarnak nyújtani, meg kell emlékezniök az ifjúság sajnálatos kilengéseiről is. Ezekre a tévedésekre mutat rá Ferdinand Bruckner: Krankheit der Jugend c. műve.

Hisszük, hogy minden ilyen irányu munkának és akarásnak, a természetes szociális és szellemi kiválasztódásnak meg lesz a kívánt eredménye: egy jobb jövődöt előkészítő egészséges, kitartó, az élet követelményeivel szemben felvértezett ifjúság.

Uj könyvek.

Brogyányi Kálmán: Festőművészet Szlovenszón.

(Kazinczy-könyvtár 1931.)

A Kazinczy-Kiadószerkezet, mint irodalmi vállalat, Brogyányi tanulmányával nyit a szlovenszói festőművészet: ugyis, mint művészet, ugyis, mint művészexistenciák segítségére Mert a közvetlen cél: a szlovenszói földrajzi egységhez tartozó piktura értékeinek megállapítása és köztudatba ültetése mellett nem kisebb jelentőségű a kiadó indirekt célja is: a szlovenszói festők művészi munkásságának megfelelő anyagi értékelése.

A könyv kommentár. De nemcsak a speciális szlovenszói képzőművészet létezéséről ad magyarázatot, hanem megvilágítja azokat a szempontokat is, amelyek a mai művészeti irányokat determinálják, s amelyek előtt a laikus közönség mindezideig érthetetlenül áll. A könyv népszerű eszközeivel vizsi el a közönséghez azokat az esztétikai megállapításokat, melyek lehetővé tessik számukra a művészegyenlőgek képálmányainak a mára a közönség, de mintegy föltűtő őrök művészegyenlőgek képálmányainak a

megértését. Kalauz ez a könyv, mely fölvezeti az olvasót a műalkotások hangulatának, eszmevi ágának magasságába.

A bevezetésben Brogyányi általános elvek szerint válaszolja a festőművészet hivatását s mingyárt utasít is ad a műmellékletek felülletes látású és felülletes itélletű szemléliének: „A műalkotást, így a képet is át kell élni.“ Majd utal azokra az összefüggésekre, melyek „a művészetet szülik,“ s amelyek megértése föltétele a helyes appercepciónak. Azután felsorolja azokat az elméleti korszakokat, melyek a festőművészetben „a nyugodtság, a külső forma tökéletességétől“ eljutottak „a mindennap dolgainak és eseményeinek a megéléséig és átéléséig.“ Megvilágítja „az eszményítés nélküli“ művészet jogosságát, a „szubjektív naturalizmus“ és „a természeti világtól való függetlenség“ tanát.

Ismerteti a szlovenszki festészet ügyének történelmi motívumait a külön tárgyalja a szlovák és külön a kisebbségi magyar festők művészeit. Az egyes művész-individuumok jellemzésénél az objektív ténym. gállapításba itt-ott beleszövi a saját egyéni — és nem egészen elfogulatlan — véleményét, de mindig igyekszik ezt igazolni logikus következtetésekkel.

A bőseges számban lévő műmellékletek és az ezekhez fűződő magyarázatok még a „modern“ irányzatokkal szemben intranzigens olvasásban is érdekfűdést ébresztenek a belső látással dolgozó és ezzel érvényesülő festőművészet alkotásai iránt. Fix támpontokat talál az olvasó ahhoz, hogy sok, kétkedéssel fogadott művészi megnyilvánulással szemben önálló és ölbírálatoktól mentes véleményt alkothasson.

A tanulmányt a szlovenszki művészek életrajzi adatainak rovata, valamint sok, a modern festőművészet körébe tartozó ismeretet és terminus technikust tartalmazó jegyzet-rovat egészíti ki.

Azt hisszük, a könyv betölti azt a hivatást, melyért írja küldte: előmozdítja a szlovenszki magyarnyelvűek tisztább látását. (bna.)

Szombathy Viktor: Én kedves népem.

Novellák. (Kazinczy Könyvtár 1931.)

Kellemes, üdítő, jóleső olvasmány Szombathy Viktor könyve. Nem iparkodik vele eget- és földetrazó hatásra, nem akarja vele félkorbácsolni az olvasó lelkének csöndesen folydogáló patakvizét, legfeljebb egyenletes, mérsékelt hullámozásba hozza, ő maga „jelentésnek“ nevezi művét, „a szó szoros értelmében.“

Igen, a sok szerénytelen, modern írásmű után végre egy magát szerénynek nevező könyv jutott el a szlovenszki magyar olvasó kezébe. Aki viszont joggal megállapíthatja, hogy ez a könyv több irodalmat, több élvezetet, több szuggesztív erejű élményt ad, mint a nagy hűhóval, ríkió reklámmal, próféciás címekkel induló, de az indulás leudületében megtorpanó és tovább nem jutó „örökbecsu“ alkotások. „Én kedves népem“. Ennyit ígér és ennyit ad. Arról az oldaláról rajzolja meg kedves népét, amelyet ma nagyon szeretnek figyelmen kívül hagyni azok, akik hivatottak a néplélek ábrázolására.

A szlovenszki magyar falu új típusát alkotta meg a leitmarltzi tűzér-kaszárnya Páterében, s itt, az Elba-parti idegen környezetben leal el az új magyar generáció jövő sejtéseit és álmait. Van valami enyhe tragikum abban, hogy a magyar társadalmi osztályok csak idegen miljöben tudják megíátni egymást az igaztestvér látásával, s a vérség szálai, melyek otthon meglazulnak a társas-

dalmi rétegződések miatt, ott kiáramló szeretettel forrasztják össze a magyar sziveket.

Az egymásba kapcsolódó novellasorozat ezt a megszivlelendő tanulástog rejti magában. S a könyv utolsó sorának elolvasása után minden olvasóban meg kell fogadjon ez a konzekvencia. A szlovenszki magyar legény alakja úgy élt a kőtudatban, mint virtusában fékezhetetlen, vad és buta paraszt, s az „intelligens“ magyar szinte rüstellte szőbahozni, szőgyelt beszólni róla. S ime, Szombathy Viktor „kolegájának“ nevezi, barátságot tart vele, együttérez vele. két kezébe fogja szép, mokány fejét és beleesé a szemébe. És a lelkébe. O yan tulajdonságot fedezí föl, amelyek nembogy szőgyenei, de büszkeségei a magyar fajnak.

Bemutatja az ifju magyart, mint munkaszereíő, földjéhez, munkaszerezám-jához biv, szótartó, becsületes, bátor és jellemes népi egyedet, akit még hibáival, gyarlóságaival egyetemben is csak szeretni és becsülni lehet.

A magyar irodalomban ugyeszólván páratlan megfigyelőképeséggel írja le a mintaképpé alakult Péter ősi tisztaságu és erkölcsi lelkének effektusait, melyekkel ifju élete eseményeire reagál. Aki a „Borotválkozódást“ és a „Levélhez készüldő.“ olyan mesterien, olyan aprólékos műgonddal, oly odaadó hűséggel meg tudta írni, az már nemcsak a külső érzéki ingerek csodás fölfogó és megfigyelő-talentumát, de a belső, lélekszerinti meglátás kiváltságát is bírja. A meglátó rokona, testvére, rokona, pusztá véra a meglátottinak. Egy szív és egy lélek a két fizikai test.

Az „En kedves népem“ az utban lévő, a föltétlen megérkező, egymás ölelésébe olvadó éj, ifju magyarság szépaságes dokumentuma. Nagyobb eredmény a nemzet fainak egymáshoz közelítésében, mint az összes politikai pártok agitációja. Pedig csak egy könyv. Egy „jelentés“. Semmi egyéb. De van benne szív és jóakarát.

Szombathy nem huny szemet a szociális bajok előtt sem. De nem használja föl azokat olcsó és hazug propagandára, hanem gyöngéd, gyógyítani akaró kézzel nyul hozzájuk, példát adván azoknak, akiknek több alkalmuk és nagyobb hatalmuk van az orvoslásra.

Szombathy Viktorok, forgasátok a tollat, a szlovenszki szellemi harcmezőn, hogy győzedelmeskedjék a jószándék és szeretet a terror fölött! S ha másoknak izgatásra szánt emberanyag és elvakítható tömeg is a magyar, nektek maradjon mindig „kedves népetek“!

(bos)

Goethe-ünnepe az iskolákban. Az iskolaügyi minisztérium a Vestnik legutóbbi számában közli a Goethe halálozási centennáriumának az iskolákban való megünnepléséről szóló rendeletét. Eszerint az évforduló (márc. 22.) alkalmából a köztársaság minden iskolájában — tekintet nélkül a tanítási nyelvre — meg kell emlékezni a költőfejedelemről. A minisztérium ajánlja, hogy az összes német iskolákon a tanítási időn kívül, március 19-én, vagy 20-án rendezzenek Goethe-ünnepet. A népiskolák felsőbb fokán a tanítás keretén belül, a polgári és a középiskolákban pedig a husvétii szünidőt megelőző utolsó tantervi, vagy németnyelvi órán áldozzanak Goethe emlékének.

Természettudományi rovat.

Rovatvezető: Somogyi István.

Mekkora hideget bír el az őszi gabona? A mezőgazdákat általánosan érdeklő ezen kérdésre nem könnyű feleletet adni, mert a természet ható erői e tekintetben is oly sokfélék és hatásaikban sokszor annyira hasonlók, hogy közöttük az ok és okozati viszonyt felismerni szinte lehetetlen. A fagy hatását az őszi gabonára befolyásolja az, hogy a fagy szélcsendben, vagy szeles időben következett-e be. Fokozatosan állott-e be a fagy, vagy váratlanul köszöntött-e be? A fagy hatását lényegesen befolyásolják a talajviszonyok is. Kötött, vagy laza talajba vetették-e az őszi gabonát. Ezen felül fontos az is, hogy az illető gabonafajta fagyálló-e, vagy kevésbé bírja a fagyot.

Hogy a talaj minemősége miképpen függ össze az őszi gabonák fagyállóképességével, erre vonatkozólag Haberlandt végzett kísérleteket, aki megvizsgálta a száraz és nedves, a kötött és laza talaj lehülését. Kimutatta, hogy a növények a száraz és kötött talajban előbb elfagynak, mint a nedves, vagy laza talajban, mert a száraz és kötött talaj jobb hővezető és a hideg mélyebbre hatolhat. A homoktalajban is könnyebben fagynak el az őszi gabonák, mint ugyanazon feltételek mellett más talajon, mert a homoktalaj hőkisugárzása minden más talajénál nagyobb.

Azt a hőmérsékleti határértéket megállapítani, melynél az őszi gabonák elfagynak, igen nehéz. A gabonaneműek levelei, melyeket mesterségesen — 8° C-ig lehűtöttek, kedvező körülmények között újra magukhoz tértek. A — 10° C-ig 2 óráig lehűtött növények legtöbb része elpusztult, csak néhány tő tudott új hajtásokat fejleszteni. A tapasztalat azt mutatja, hogy az őszi gabonák sokkal nagyobb hideget is kibírnak, amiből világosan látható, hogy mesterséges úton nem állíthatók elő mindazok a körülmények, melyek együttes hatása alatt az őszi gabonák a tél fagyával dacolni tudnak.

Az elfagyási határhőmérsékletet tehát fokokban kifejezni szinte lehetetlen. A feleletet inkább úgy találjuk meg, ha pl. áttekintjük az őszi buza termesztési határait.

Talanov (orosz) térképe szerint (készült 1928) a buza legészakibb termesztési határa Perm táján van az 58. szélességi fok alatt, ahol a januári átlagos hőmérséklet — 16° c. Ez az átlagos

januári középhőmérséklet jóval nagyobb hideget jelent, mint amilyenek nálunk uralkodni szoktak, mert az 1929-iki nagy tél idején a februári átlagos havi középhőmérséklet is csak -8°C volt. Ebből látható, hogy a búza jóval nagyobb hideget is elbír, mint amilyenek nálunk uralkodni szoktak.

Az árpa sokkal fagyállóbb a buzánál, mert az árpa termelési határa jóval északabbra nyúlik, mint a búzáé. Norvégiában a 70. szélességi fokig termesztik, sőt még a 71. szélességi foknál is hoz termést. Az árpának van egy négysoros tavaszi fajtája, mely Jakutsk vidékén, a föld leghidegebb táján is megterem. Kelet-Szibériában a zab fagyállóképessége vetekedik az árpáéval, sőt sok helyen túlhaladja az árpa észak felé terjedő határvonalát.

A növények elfagyását illetőleg sokan azt hiszik, hogy az kizárólag a növényekben levő víz megfagyása folytán következik be. Holott ez a folyamat sokkal komplikáltabb, mint amilyenek az az első pillanatra látszik. A növényi sejtek tartalmát kolloidok alkotják, melyeknek legfőbb anyaguk a víz. Az élő növény sejteiben a fagy hatására kiválik a víz, mely megfagy s visszamarad a vízben szegény sejt-tartalom, melyben az életfolyamatok rendellenessé válnak. A fagyott víz pedig sokszor a sejtben mechanikai rombolást is végez. Sokszor a fagy gyors felengedése is kárt okoz a növénynek. A meg nem fagyott sejt fala a vizet jól tartja, míg a fagyott sejttel átengedi a vizet s így a sejtközötti hézagok megtelnek vízzel. A víz itt megfagy s a víz megfagyásával járó térfogatnagyságból mechanikai rombolást idéz elő.

A fagyás következtében a kloryfill szemecskék is elvesztik életképességüket, majd elszintelenednek, ezért látszik a fagyott növény olyannak, mintha leforrázták volna.

Az elfagyás mérve sokszor nehezen állapítható meg, ezért sok gazda oktalanul, sokszor a kellő előzetes gondosság mellőzésével kiszántja a gabonát anélkül, hogy annak szükségességéről kellőképpen meggyőződött volna. Hogy a megfagyott gabona sorsáról kellőképpen meggyőződjünk, célszerű az elvetett talajból egy nagyobb darabot a meleg szobába vinni, ahol a fagy kiengegedése után a földben lévő gyökerek és szártövek csakhamar újra kihajtanak. Ez a próba adhat csak felvilágosítást arról, hogy az őszi gabona valóban oly mértékben fagyott-e el, hogy azt ki kell szántani, vagy pedig a fagyás csak oly mérvű volt, hogy még mindig kielégítő termés várható-e? E csekély fáradsággal

járó kis próba tekintélyes értéket képviselő munkát és vetőmagot menthet meg a gazdáknak.

S.

KÜLÖNFÉLÉK.

Masaryk G. Tamás születésnapja. Masaryk G. Tamás, köztársaságunk ősz elnöke március 7.-én tölti be életének 82. évét. Ez alkalommal a köztársaság valamennyi iskolában megemlékeznek a nagy államférfiú és hazafi érdemeiről, s az ő puritán életelveinek megfelelően, az iskolai munka keretén belül, egyszerű és bensőséges ünneplésben részesítik. A szlovenszkói magyar tanítóság és lapunk mély tisztelettel köszönti az ősz államfőt, s kívánja, hogy igazságos és a kisebbségi nemzetek nemes kultúrtörökvéseit bölcsen megértő állampolitikáját még sokáig gyakorolhassa.

Krónika.

Az előző számban kezdett magunk megismerése és háznak tájékan való sepregetés során engedtessek meg nekem, hogy a biztosabb gyógyulás érdekében operáló késemmel mélyebbre, az elevenig hatoljak.

A magunk tömjénezése és hiúságunknak minden legyezgetése nélkül e lap olvasóinak bizalmas körében be kell ismernünk, hogy

3. a szakkérdések státusunknak csak tizedrész százalékban kifejezhető töredékét érdeklük. Ne méltóztassék e merész kijelentésre bőszült ohó-kkal felszisszenni, vagy reám pereát-ot kiáltani, mert állításom bizonyítására csak a Szlovenszko és Podkarpatszká Ruszban megjelenő szaklapjainkra kell rámutatnom, melyek az éppen nem csekély előfizetési díjak ellenére szakszempontról csaknem üresek, vagy legfeljebb a lap ebbeli hiányosságát a szerkesztők is felismervén, azt ollózásokkal igyekeznek pótolni. Es ezért a fogyatékoságért nincs jogunk csupán csak a szerkesztőket felelősségre vonni. „A lap csak keret, abba tartalmai, lelket a tanítóság öni“, írta nekem nemrégiben egyik neves szerkesztőnk. Ha bennünket a szakkérdések érdekelnének, ebbeli kívánságaink kielégítését, már akármilyen úton és módon is, régen rákényszerítettük volna a szerkesztőségeket.

Vallomásaik során be kell azt is ismernünk, hogy míg mi, az idősebb generáció, az iskola porának lerázása óta nagyon

kevés szakkönyvet forgattunk át, szakismereteink inkább gyakorlati természetűek, addig az ifjabb nemzedék között számosan vannak olyanok, kik sohasem készültek a tanítói pályára, csak gazdasági okok, az elhelyezkedés könnyebbsége vezérelték őket soraink közé. Ezek magánúton, pár hónapos, vagy legfeljebb egy éves kurzusokon szerzett képesítéssel teljesítik szolgálatukat és — bár általános tudásbeli nivójukat lekicsinyelni sem okom, sem jogom nincs, — szaktudásuk hézagos voltát azonban kellő judiciummal maguknak is el kell ismerniök. A pedagógia az utóbbi öt évben mértőföldes lépéseket tett, igazi tudomány lett. Víványai, principiumai elől nem lehet fejünket a homokba dugni. Ne méltóztassék e kérdés felvetését sem stréberségnek, sznobizmusnak minősíteni, sem pedig könnyed legyintéssel bagatellizálni, sőt én bátran ki merem mondani, hogy e kérdés szerencsés megoldása a Szlovenszkoí Magyar Tanítói Kar létérdeke. Ezzel állunk, vagy bukunk! Köztársaságunk másnyelvű tanítószemélyzetével szemben mi óriási hátrányban vagyunk. Míg cseh, szlovák és német testvéreinknek a szakkönyvek légiói állanak szolgálatukra, addig mi szegénységünk, politikai adottságaink miatt majdnem másfél évtizede anyanyelvünkön egyetlen modern szakmunkát, vagy közlönnyt sem olvashattunk s a más nyelven szerzett ismeretek árnyékszerűségére elegendő a Komenský tanítására hivatkoznunk. Ez izoláltságunknak eredménye aztán az a tájékozatlan ámuldozás, mellyel a modern pedagógia cselekvőiskoláját, globális módszerét fogadta a magyar tanítóság, ennek következménye, hogy az új tervet is csaknem minden kritika nélkül vettük tudomásul s — bár a próbaidő második éve folyik — annak rendelkezéseihez mindeztideig alig akad valakinek hozzászólni valója.

Ha státusunknak elődeinktől örökölt szakmabeli nivóját fel akarjuk tartani, e bajon sürgősen segíteni kell. Az egyedüli orvosság a testvérek kollektív munkája. Föl kell magunkat szabadítani a turáni átok: a tunyaság bilincsei alól! Talentumosabb karitásaink tehetségüket, tudásukat ne rejtegetsek véka alá, szakképzettségükkel ne csak egyes vidékeknek világítsanak, hozzák azt ide, ebbe, vagy más szaklapba mindnyájunk okulására. Idegen nyelvet beszélő testvéreink másnyelvű szakközlönyökből vett fordításokkal szélesítsék ismereteink körét, hisz sok olyan testvért ismerem magam is, akik az államnyelven kívül németül, franciául, sőt angolul is tökéletesen megtanultak

A Dr. Fulpicius féle karlsbadisós fogköldő fogpor

fehértíti és fényessé teszi a fogakat. Azonkívül a szájiüreget is desinticiálja. Dohányzóknak és azoknak, akik sokat tartózkodnak zárt helyiségben, nélkülözhetetlen.

Ára 5 Ké. Vidékre már egy dobozzal is küld

Riszdorfer drogeria Komárno.

a hadifogság idején. Az Egyesület vezetősége pedig a kérdés eminens fontosságára való tekintettel még a gazdasági válságból folyó takarékosság ellenére is a nyári szünidőre szervezzen egyes könnyen megközelíthető kultúrközpontban 3—4 napos pedagógiai szemináriumokat, hol szinte minden költség nélkül közülünk való előadók ismertessék meg velünk a modern pedagógia szakvívmányait. Mi pedig szerény olvasó és hallgató közkatonák gáncsoskodás és más dicsőségére való irigykedés nélkül hálás érdeklődéssel fogadjuk és hasznosítsuk rátermettebb testvéreink szives felvilágosító munkáját.

4. Generális fogyatékoságunk, hogy egyetemes tanítói kari érdekeinkben sem tudjuk magunkat a különféle befolyásoktól emancipálni. Ennek következménye aztán a számbelileg oly hatalmas státuszunk csekély átütő ereje. A társadalomtudománnyal foglalkozó tudósok beigazolták azt, hogy a teljes egyéni szabadság fikció, sőt a mai nemzedék nevelése éppen az emberi kollektívizmus, egymásrautaltság jegyében történik. A fentebb említett emancipáció alatt én is csak azt értem, hogy — habár taufótársadalmunk egyedeit világnézeti, nemzeti, vallási, elvi különbségek választják is el, legyenek bár különböző kenyéradó gazdák alkalmazottai — a nevelési principiumokban, szakügyekben, egyesületi életben e választaloknak le kell döntödniük, mert e helyeken való magatartásunkat egyedül az egyetemes tanítói érdekek determinálhatják. E vezérelv legyen a mozgatója általános és járásköri egyesületeink életének is. Nem személyes ambíciók kielégítése, idősebb kartársak honorálása, felekezeti, vagy világnézeti paritás keresése és kiegészítése a cél a fiztségek betöltésénél, hanem egyedül az egyetemes tanítóérdekek előbbrevitele. Akiket pedig a közbizalom a kormányhoz állított, viseljük hivatalukat kellő majesztással, legjobb tudásuk; igaz meggyőződésük szerint önzetlenül, részrehajlatlanul.

Ez egyetemes gondolatot kell megtestesíteniök szaklapjainknak is, de különösen hivatalos lapunknak. Testvéreinknek be kell látniök, hogy egy hivatalos sajtóorgánium csak egyetemes érdekeket szolgálhat. Nem tanítói gravámenek magazinja, névtelen levelek közlőhelye, személyek kipellengérezője — ha még annyira is rászolgáltak az illetők — a Magyar Tanító, hanem egyetemes tanítói érdekek, szakkérdések, kari, személyi és gazdasági ügyek állandó nyilvántartója. Ha most választott szerkesztőségünk igazán feladatának magaslatára kíván emelkedni, ilyen Magyar Tanítót kell szerkesztenie, mert az olvasók ilyet várnak tőlük. De ehez a munkához segítőtársakra, a tanítótestvérek munkálkodására van szükség. Minél számosabb testvérünk frása lát napvilágot a lap hasábjain, annál szélesebb annak publicitása. Magától értelődő azonban az, hogy a szerkesztőségnek a közlendő anyag megválogatásánál a kényes-

ségig gondosan kell eljárni. Nem azt jelenti ez, hogy az ellenvéleményt a papirkosár nyelje el, de azt sem, hogy a mértéket el nem ért anyag szerzői duzzogóan félreállva pártot üssenek a szerkesztő, a lap, az egyesület ellen. Győzzön az érdemesebb, de csakis az győzzön!

A magunk megismerése, hibáink belátása: fél jobbulás. A jobbulás másik felét testvéri és hivatásunk szeretetével, karfársi szolidaritással, külső befolyástól mentes egyesületi és kari munkával érjük el. Ez a jobb jövő biztos záloga.

Szepesi Gyula.

Az iskolaügyi minisztérium részleges átszervezése.

Déner Iván dr. iskolaügyi miniszter végrehajtotta az iskolaügyi minisztérium részleges átszervezését. Három eddigi ügyosztályt, úgymint a II. ügyosztályt (középszkolai, tanítóképzői ügyek), a VII. ügyosztályt (alapítványok, diákjólét) és a VIII. ügyosztályt (a külföldi államokkal való kulturális kapcsolatok) két ügyosztályba tömörítették. A középszkolák és tanítóképzők ügyeit továbbra is a II. ügyosztály fogja vezetni, valamint az ezen iskolákra vonatkozó külföldi kapcsolatok ügyét is. Ezen ügyosztály főnöke Sipiék Ferdinánd dr. szaktanácsos, aki eddig a VIII. ügyosztálynak volt a főnöke. Az egyes szakosztályok főnökei Simek József osztálytanácsos az I. (pedagógiai) osztálycsoport, Neuhöfer Rudolf min. tanácsos a II., vagyis az adminisztratív szakosztály, Racek Henrik dr. min. tanácsos a III., vagyis a személyi ügyeket intéző csoport főnöke. A külföldi kulturális kapcsolatok szakosztálya élén Kraus Ferenc dr. osztálytanácsos áll.

A Gyógyalap biztosságföltöltésének evidenciája. A Gyógyalap központi bizottsága, 1931 november 11.-én tartott gyűlésében elhatározta, hogy 1932. jan. 1.-i érvénnyel a biztosított közalkalmazottakról és családtagjairól új nyilvántartást vezet Evégből nyilvántartási nyomtatványokat bocsátott ki. A Gyógyalap azzal indokolja az evidenciális eljárás bevezetését, hogy eddig nem volt kellő áttekintése biztosítottjairól és azok családtagjairól, akiknek száma igen jelentékeny. Ezáltal gyakori félreértések támadtak a Gyógyalap, a munkaadó és a biztosított között. A bevezetett nyomtatványok megkönnyítik a biztosított és családtagjai igényeinek igazolását a „Poukázka k lekárovi” aláírásánál, valamint érvényre juttatják a gyógyeljárás által meghatározott egyéb jogait is.

A magyar tanítók figyelmébe. A tanítói vizsgáló bizottság az alábbi közleményt adta közre a napilapokban: A magyar tannyelvű elemi és polgári iskolai tanítói állami vizsgáló bizottság tájékoztatás céljából közli, hogy a jelen iskolai évtől kezdve a bizottság hatáskörébe csak a következő vizsgák tartoznak: polgári iskolai szakvizsgák, népiskolai tanítói képesítő vizsgák és az 1918-ig bezárólag szerzett magyar tanítói oklevelek nosztrifikáló vizsgái. Csak ilyen vizsgákról adhat tehát a bizottság információkat is. A bizottság címe: Bratislava-Pozsony, magyar gimnázium.

Magyar munkaközösség és a tanítóság. Az elmúlt napokban alakult meg Prágában és Pozsonyban a főiskolai igazság Magyar Munkaközössége. A pozsonyi helyi csoport összejövetelén megjelentek a magyar abli-

turians kurzus tanítójelöltjei is, s a gyűlés szóinkai hangsúlyozták a tanítóóság-
nak a Munkaközösségben kijelölt fontos szerepét és annak nagy jelentőségét.
A Magyar Munkaközösség a faluval és ennek vezérével, a tanítóval akarja
megvalósítani célkitűzéseinek legfontosabb pontját: a szövetkezeti élet meg-
szervezését, s a népegyetemekre vonatkozó programját. A tanítójelöltek
névében Erdőbázy Hugó szóltat föl és bejelentette csatlakozásukat a Magyar
Munkaközösséghez.

A kötelező testnevelés törvényjavaslata. Illetékes körök
már régebben foglalkoznak a kötelező testnevelés kérdésével, s az orronat-
kozó törvényjavaslat készen is van. Most, a tényleges katonai szolgálati idő
leszállításának időszerűsége folytán újból napirendre került a probléma. A
törvényjavaslat három részből áll: Az első az állami testnevelési intézetek
létesítésére vonatkozik, a második a gyakorlóterek kérdését oldja meg, a har-
madik pedig a kötelező testnevelés bevezetéséről szól. A kötelező testnevelés
férfiaknál a 6-tól a 24. életévig, vagy a katonai szolgálat megkezdéséig, nőknél
a 6-tól a 21. életévig, illetve a férjhezmenetelig tartana. A kötelező testnevelés
feltétele volna a katonai szolgálati idő megrövidítésének. A javaslat szerint itt
nincs szó a fegyverhasználatban való kiképzésről, hanem a testnedzéséről. Turua-
egyesületek saját egyesületeikben fognak gyakorlatozni, míg a többiek részére
külön egyesületeket szerveznek.

A cseh tanítók egyesülete válaszolt Syrový vezérkari főnök
ismeretes nyilatkozatára, s kijelentette, hogy a tanítóóság híven teljesíti kötele-
ségét, amely semmiképpen sincs ellentétben az állam védelmével és biztonságá-
val. „Ez azonban nem zárja ki azt — folytatja a tanítók nyilatkozata — hogy
az ifjúsághoz ne élesse a vágynak az ellentéteknek erőszak nélküli elintézési
módi iránt.” A tanítóóság mindig ellene volt a „katonai előképzésnek,” de
örömmel üdvözölné az iskolákban a testnevelés intenzívebbé tételére irányuló
törekvést.

**Főiskolák, gimnáziumok és tanítóképzők statisztika-
kája.** Az állami statisztikai hivatal jelentései 1932. 1—3. száma a főiskolák,
középiskolák statisztikáját tartalmazza az 1930/31. iskolai évről. A főiskolai
hallgatók száma a téli szemeszterben 32.507. Ebből 4.249 nő. A külföldi állam-
polgársággal bíró hallgatók száma 4.894. A nemzetiség szerinti megoszlás
a következő: csehszlovák 19.368, orosz (magyaros, ukrán, ruszin): 842, német:
6.698, magyar: 1.136, lengyel: 288, román: 149, zsidó: 2.911, egyéb: 1.116.
— A gimnáziumok (gimnázium, reálgimnázium, reform reálgimnázium, reálisk.)
statisztikája a következő: a köztársaságban van összesen 289. Tannyelv szerint:
csehszlovák 199, ruszin 4, német 80, magyar 6 és lengyel 1. A tanulók száma
85.166, ebből a magyar gimnáziumokra 2.982 tanuló jut. — A tanítóképzők
összes száma 60, eapedig 45 csehszlovák, 4 ruszin, 10 német és 1 magyar tan-
nyelvű. A növendékek száma 8.412. Nemzetiségi megoszlás: csehszlovák 6.176,
orosz 552, német 1.333, magyar 316, lengyel 51, zsidó 11, egyéb 3. A statisztika
a csehszlovák nyelvű tanítóképzőkben 20, a ruszinokban 35, a németekben 1 és
a magyar tanítóképzőben 260 magyar nemzetiségű tanulót tüntet föl. A tanító-
képző intézeti tanárok száma: 682.

Az egyetemek és a középiskolai reform. Dórer miniszter
középiskolai reformtervezetével szemben, melyet a főiskoláknak is elküldtek
véleményezés végett, a prágai Károly-egyetem elutasító álláspontot foglalt el.

A fakultás filozófiai kara memorandumot dolgozott ki, melyben elutasítja a latin nyelv tanításának csak a III. osztálytól való bevezetését és azt a megoldást is hogy a tanuló szabadon választhasson a latin és francia nyelv között.

Új törvény az iskolaorvosokról. Az egészségügyi minisztérium új törvényjavaslatot dolgozott ki az iskolaorvosokról. A novella többek közt úgy rendelkezik, hogy az iskolaorvosokat legalább a nagyobb városokban mentesítik minden más szolgálat alól, továbbá előírja, hogy nemcsak testi, de a lelki betegségek tekintetében is felügyeletet kell gyakorolniuk a gyermekek fölött. A novellát az illetékes parlamenti bizottságok elé terjesztik.

A pozsonyi diákzavargások ügyéből kifolyólag a lengyel diákok egyesüllete küldöttséget menesztett Prágába, Dérer dr. iskolaiügyi miniszterhez. A küldöttség arra kérte a minisztert, hogy a lengyel diákok zavartalanul folytathassák tanulmányaikat a pozsonyi egyetem orvosi fakultásán. Dérer dr. miniszter megígérte, hogy gondoskodni fog a zavartalan tanulás folytatásáról és az akadályok kiküszöbölésére a törvények értelmében fog eljárni.

A katonai előképzés nem „katonásdi.” Szidellér nyugalmazott tábornok is tartott előadást a leszerelési konferencia napjában aktuálisá vált katonai előképzésről, melynek etikai jogosságáról beszélt. „Az előkészítésből — ugymond — nem lehet kihagyni az iskolát sem, amely a polgári kötelességekre neveli az ifjúságot. A legjobb tiszti, őrmester, vagy altiszti hálás feladat előtt áll, ha a fiatal katona nemcsak jó iskolai nevelést hoz magával, hanem tiszta képe van a védkötelezettségről is. Ezt a feladatot kell az iskolai nevelésre hátrítani. Nincaen szó katonasdirol, hanem csak előképzésről. A köteles testnevelés törvénybeiktatása esetén szaporodnának a tornatermek és játékszerek.”

Az „Új Élet” 2. száma a folyóirat erőteljes elindulásához méltó, gazdag és bővös tartalommal jelent meg. Vezércikkét, Az örök Krisztus és a mai ember címmel Dr. Tóth Ilhamér Irt. P. Csávossy Elemér folytatja. A katolicizmus társadalmi problémája című cikkét, a nagyon figyelemreméltó megállapításokat tesz a katolicizmusnak a nacionalizmushoz és a kapitalista-bolszevista társadalmi rendhez való viszonyáról Dr. Korompai József. A liturgia problémáját te tegeti, amely „elhajlott a vallásos ideál tengelyétől. . . Miben áll ez az elhajlás? Például abban, hogy büntetéssel kényszerítjük az iskolás gyermekeket a vasárnapi misére. Ha gyönyörűség volna neki azon résztvevői, akkor az volna a büntetés, ha eltiltánánk őt tőle. . . Ezt az elhajlást akarja megszüntetni a liturgikus mozgalom.” Balla Borisz A lélek utjai Nyugaton c. ismertetői cikkének folytatása, Sigríd Undset Az égő bokor c. regényének részlete, Dr Pfeiffer Miklós Katolikus világnézet c. filozófiai cikke, Bogyessy Sándor Szociális nevelést sürgető írása következnek ezután, majd Czinder Jenő Don Bosco szociális működését ismertető szemléletesen és megkapóan Po ronyi. László A katolikus renaissance irodalma Franciaországban c. tanulmánya II. részét közli. Mély szociális érzés és meglátás van Pfeiffer László Fekete haránt c. hangulatos írásában. A protestáns missziós ifjúság önnelvelési terveiről ír Kéri Sándor, A Nemzetközi Munkaiügyi Hivatalról Fényes István Róma szava címmel új rovat nyit a lapban, melyet a nagy gonddal összeállított, tartalmas Szemle-rovat egészíti ki. Szerkesztőség és kiadóhivatal Kúfice-Kassa, F6-u. 80.

Az ókori műveltség újabb nyoma. Marchal régiségstudós most adja ki háromkötetes munkáját indiai ásatásairól. A tudomány szempontjából nagyon értékes munkát végzett, mert Indiának olyan kulturális múltját tárta föl, melyet eddig homály borított India kultúrúrténetére vonatkozó ismereteink ugyanis nem nyulnak messzebb a Kr. előtti harmadik századnál, míg Marchal ásatásai folyamán a Krisztus előtti negyedik évezredbeli indus kultúra emlékeit találta meg, a Montgomery tartományban. Mohenjo-daro romjai kb. 96 hektáros területet foglalnak el, ebből azonban csak öt hektárt ástak ki. Az uccák két oldalán gondosan megépített háztömbök állanak, melyeknek megvizsgálásából a város keletkezését a Kr. előtti 3300 esztendőre teszik. Az épületek finomsága, kivitele, a remek mozaikok fürdőszobák és vízvezetékek arra mutatnak, hogy az Indus műveltség ebben az időben már magas fokon állott. A nép, mely ezeket a tágas és kényelmes téglaházakat lakta, földműveléssel és fűveléssel foglalkozott, háziállatokat tartott és szekéren járt. Az aranyat, ezüstöt, rézet, ólmot és cinket ismerték, ezekből készítették a ma is épen maradt izléeses kivitelű karkötőket és egyéb ókszeret. Fegyvereiket és háziesszközeiket vaából és kőből készítették.

Gyermekszindarab Felsőszelin. A felsőszeli i. róm. kath. tantestület 1932. jan. 31-én és febr. 2. án j. tékonycélú gyermekszindarabot adott elő. Színe került: 1. „Varázsló” (bohózat) 1 felv. 2. „Mocike” (bohózat) 1 felv. 3. „Elégedetlenek” (bohózat) 3 felv. 4. „Lusta Kata” (bohózat) 3 felv. A darabokat Alakza János tanító tanította be szakszerzőn. A felsőszeli-i közösség himnuszpóldáát adta az iskola- és gyermekszereketnek, midőn a mai nehéz gazdasági helyzetben is mindkét alkalommal zeufolásig megtöltötte a termet. A reményen felüli bevétel a tantestület fáradságát teljesen honorálta. A bufolyt őszegzen a szegény gyermekek kapnak ingyen iskolai könyveket.

A vámosladányi ref. népiskola 1932. jan. 31-én. gyermekszínelőadást rendezett a község inasgezeinek a segélyezésére. Tiszta jövedelem 400 Kc a felüli volt.

L. Perosi, Secha Orgeltrio (6 organatRIO). A szerző 1872-ben szül. Tortonában (Olaszország), hol atyja székesegyházi karnagy volt. A papi pályára lépett, közben a zenében alapos oktatást nyert 1898-ban a pápai énekkarnak lett karnagy. Sok művet írt, melyekkel nagy feltűnést keltett. Stílusában Wágnert és a nagy Bachot követi. Jelen műve szépen kidolgozott és nemcsak tanulmány szempontjából értékes, hanem egyházi használatra is igen alkalmas. Könyv: 1.40 RM.

O. Ravello, op. 28. A szerző 1871-ben született Velencében (Olaszország). 1914 óta a páduai városi zeneiskola igazgatója. R nemcsak mint orgonista és dirigens, hanem mint tekintélyes zeneszerző is hírnévket örvend. Jelen művében hét orgonadarab van korális dallamok felett, melyek nagy szépséget rejtenek magukban és igen alkalmasak intenciósteleti használatra és emellett nem neheznek. Ár: 1 RM.

P. Gerhardt, op. 9. A szerző 1867-ben született Lipcsében. 1898 óta Zwickauban (Németország) él, mint az ottani Mária-templom orgonistája. Ismertek gyakori orgonakoncertjei (1914-ben volt az ötvenedik). Jelen művében három orgona-mű van: 1. Ünnepi preludium, 3. Rögztőzés, 3. Foga. Mind a három gyögyörű alkotás. Sok fájdalmat tartalmaz a harmadik darab; hiszen

már a téma is magában rejtli az egész művet átjáró komor hangulat csírát. Ez a fájdalom a lelki háborgásokban keresendő, ez uralja az egész művet. Fájdalmasan tekint vissza a szerző boldogabb, napsugaras napokra, birtelen felriad és megkezdődik a nehéz lelki tusa. A vége felé a harcot megállva, új tetterő élteit és végre fokozatosan felemelkedik a mindennapi élet viszáságra fölé. Nehezek, de hasznos a velük való foglalkozás és éppen ezért ajánlom Ára: 2 RM.

P. Gerhardt, op. 11. 2. Heft. Fuga. Az első fűzet ismeretlen előttem, egy eszmefuttatást tartalmaz. A második fűzet, melyről szólni akarok, egy fűgát tartalmaz, mégpedig ötözólamu fűgát. Ilyen fűgával igen ritkán találkozunk az orgonista. Az ekzpozíciót a pedal kezdli, szinte kísérteties ppp-ban egy tartalmas, széles g-moll témával, melynek kifejlődése már az első oldalakon ritka mély érzésről tanuskodik. A darab művészies és állandóan klasszikusan egyszerű. Céltalan hatások után vadászva utat tör magának a modern harmonikák tömkelegében nagyszerű magasságig és állandó emelkedésével olyan batást ér el, amelyet nem egyikőnnyen lehet tulszárnyalni. Elsőrangú koncertdarab, mely az első ütemtől az utolsóig lekötli a hallgató figyelmét. Előadása nehéz és sok gyakorlást kíván. Ugy a fenti műben, mint ebben is az újrakás és a pedálfelzés, valamint a pontos frazirozás benne van. Ára: 250 RM.

P. Greisbacher, op. 169. Psaltérium Vespertinum. A szerző 1861-ben született és a papi pályára neveltetett. 1894-ben a regensburgi semináriumnak zeneprefektusa és az Egyh. zenei főiskola tanára, egyben a Ferenrendiek templomának karnagya. 1911 óta kanonok. Sok egyházi művet írt. Fenti könyvében a vecseryék zsolttárait modern kótázással és megfelelő áthelyezésben hozza. A mű 200 oldalon igen sok korális ismeretet közöl, különösen gyakorlatilag, mert hiszen jelen esetben az a fontos. Ami ehhez szükséges, azt az első 9 oldalon alaposan megmagyarázza. Azután jönnek az egyes Tonusok (modus), az öszes finálisakkal. Alaposabb munkát ezen a téren még senki sem csinált és amelltt praktikus. A szövegáthelyezés hibátlan. A vecseryéken énekelendő ilasztes rezponzóriumok, a négy Mária karvers és azonkívül ami az értékét emeli, az öszes vasár- és ünnepnapi vecseryék táblázata meg van benne, az egyes zsolttároknál kívánt finális pontos meg-elölésével. Ára: 2 RM. Mind az öt mű megjelent Regensburghoz A. Coppenrathnál.

Hogyan könnyíthetünk terheinken a gazdasági válságban, mely a közönség vásárlóerejét erősen befolyásolja?

Okosan alkalmazott takarékossgal, mely mellett a szükségletet nem csökkentjük, hanem ehelyett olcsó beszerzési forrásokat keresünk. Akik a fenti szempontokat követik, a bekövetkező idényben a szükségleteiket közvetlenül a gyárakból szerzik be előnyösen. Ajánljuk a rég ismert és megbízható **Etzler és Dostal** céget Brűnben, Schwedengasse 55. sz. alatt, mely a mostani viszonyok dacára, csodálatosan szép, modern és gazdagon felszerelt olcsó mintagyűjteménnyel szolgál. Aki a saját érdekeit szemelőtt tartja, az a fenti ajánlatot nem hagyhatja figyelmen kívül.

Reinhard, op. 16. Harmonium Schule. Csodálatos, hogy a harmónium mondható a legmosztóább elbánásban részeseül a hangszerek között. Vannak jó zenei tehetségek, melyek még az üstöbball is elég kimerítőben foglalkoznak, viszont a harmóniumot egyszerűen ignorálják. Csakhogy a jó utat tür magának és elönn rövidesen az az idő, amikor a harmónium igazságos méltánylása általános lesz. A fenti mű, amely ezt az utat egyengetti, magántanulásra is igen alkalmas. A bevezetés után megismertet a szerkezettel, a regiszterekkel és azor sajátos jellegével a klaviatúrával, billentyű-ettel, kótával, kulcsokkal és előjegyzésekkel, a billentéssel, ujrakással, a fűjtatók használati módjával stb. E kimerítő elméleti oktatás után a 29. oldalon megkezdődőnek a ferszerűen elhelyezett gyakorlatok. A 71. oldaltól a 87. oldalig ismert protestáns korállok vannak mintaszerű kísérettel. A 88. oldaltól klasszikus szerzőktől van néhány kedves darab. A mű elsőrangú. Terjedelme 100 oldal. Ára 4 Rm

Wolfram, op 6. Präludien-Album. Száz orgonadarab van a gyűjteményben különböző szerzőktől, amely körülmány a mű értékét csak emeli. A játékos megismerkedik az egyes szerzők ízlésével és irányával, mely jó tanácsal szolgál további művek beszerzésénél. A darabok között van sok tematikus, melyek tanulmányozás szempontjából hasznosak. viszont istentiszteletek alkalmával is jó szolgálatot tesznek. Könnyű. Ajánlom! Ára 120 Rm

Hasse, op 9. Orgelstücke. A műben hat terjedelmes orgona mű van és pedig: 1. Praeludium, C-moll, 2. Fuge C-moll, 3. Allegretto G-moll, 4. Adagio C-dur, 5. Toccata D dur, 6. Fuge D dur. Igen tanulságos és bálás előadási darabok, melyek mindegyike önálló hangversenyszámmak alkalmas. Invenciója gazdag. Mindenesetre csak jó gyakorlattal bíró organista vállalkozzon előadásukra. Ára 250 Rm.

Martin Frey, op 77. „Erholung“. Tizenkét könnyű zongoradarab, különböző tekintettel a balkezre. A tanuló ifjúság számára vannak írva és éppen ezért dallamosak. Alaki szempontból kifogastalanok. Az egyes címekben rejlő gondolatot hűen visszatükrözik. Ajánlom! Ára 150 Rm Mind a négy mű izlées kiállítású és az ismert Leipzigi cégnek, Ed. Petersnek kiadása.

W. Hohn „Der Kontrapunkt Palestrinas“. (Palestrina ellenpontja.) A mű két részből áll. Az első rész az egyszerű ellenponttal és annak minden fájával foglalkozik. Igen érdekes az ezeket követő fejezet: Vokáltétel az egyszerű ellenpontban, melyben a régiek szövegkezelését és ritmusát ismerjük meg. A második rész az utazó ellenponttal és ennek fajaival ismert meg minket, továbbá a kétfős ellenponttal és a kánon különböző alakjaival: az egyszerű, a kétfős és a többszörös kánonnal. Végül az író egynehány támpontot közöl, melynek segítségével óklasszikus énekkari műveket eredménytel tanulmányozhatunk. A mű 124 oldal, kemény vászonba kötve csak 12 Ké. Hogy azonban a művet haszonnal forgathassuk, feltétlen be kell szereznünk a hozzávaló példatárt (Notenbeispiele), mely 81 oldalas és rengeteg kitűnő példát hoz. Ára 24 Ké. A mű megjelent Pustetnél Regensburgban.

Nová Zámky, 1932 febr. 15. Szendrei István, okl. szék. egyh. karnagy.

Felhívjuk t. Kartárs urak figyelmét a **Dr. Fulpicus** féle hirdetésre.

Kiadóhivatali üzenetek.

A E Filakovo, L V Jablonov n/Turnov, Sz. Zs Zseliz, M. B Košice. Levél ment. — E. S. Velký Kyr, M. J. Pozsonyepertes, J. F. Malé-Ratovce, V. K. T Sök. Címüket a kívánt módon javítottuk. A lap az új címre megy. — Ü. V. Zsigárd, M. L. Jászó. Az olvasott számokat pótoltuk. — N. L. Perbete. Levél ment. A lapküldést levelezőlapja szerint rendeztük. — Zs. B., D. T., U P Marcellháza, F. P. Negyed, M. J. Deménd. Egyesületünk tagjai sorába vettük, lapunkat megindítottuk.

H I R D E T É S E K.

Tanító urak, tanítónők!

Figyeljék saját érdekükben ezen hirdetést!

Minden községben vagy városban igen előnyös *mellékkeresetre* tehetnek szert, ha elvállalják egy prágai nagyáruház rendeléseket-fel-
vevő helyét, mindennemű risiko nélkül. Semminemű tőke, vagy kaució
nem szükséges. A nagyáruház közismert gyártmányok mellett (pl.
Schicht, Meisl, Philips, Schroll, Hardtmuth stb.) minden közzükségleti
cikket szállít. Saját bevásárlásnál is magas jutalék. *Prospektus teljesen
ingyen.* Levelezünk bármilyen nyelven!

„WOKO“ vezérképviselő, Bratislava, Kempelenova 9 II.

RENDELJE MEG!

Túry—Nagy—Tóth tanítók által összeállított

TORN AJÁTÉKOK

című zsebkönyvet,
mely minden tanítónak
megkönnyíti munkáját a tornatanításnál.

MEGRENDELHETŐ:

Tóth Gábor kánt. tan.-nál Pákányban.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Kc, melyért a tagok a lapot is kapják. **Felelős szerkesztő:** Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Kc. **Boross Béla.** **Társ szerkesztők:** Hirdetések díjszabás szerint

Gáspár János, Uherezky Géza.

TARTALOM:

	Oldal:
<i>Vezércikk: Szepesi Gyula: Videant consules!</i> . . .	197
<i>Lakatos Károly: Az emlékezés szárnyain (folyt.)</i> . . .	199
<i>Tóth Imre: A fizetések leszállítása</i>	202
<i>Négyesy János: Kiránduláson.</i>	204
<i>Egyesületi élet 1250 tag. — 702 szavazat</i>	208
Helőlozás	209
Nógrád járás tanítóságához	209
Kedves Kartársak	210
Értesítés	210
<i>Czabán Samu: A podkarpatszka-ruszi és szlovenszkói magyar tanítóegyesület egységesítése</i>	211
Megemlékezés a mi Jónásunkról	215
<i>A mi dalunk</i> Énekkarunk új műsordarabjai	216
Adomány	216
Bartók Béla és Kodály Zoltán	217
<i>Irodalom: Tóth István: Virágvasárnap</i>	218
<i>J. W. Goethe: Rímek, példaszók, szelíd zenéiák</i>	219
Elbeszélések jó gyermekekről	220
„Miért?” című regény ismertetése	222
<i>Természettudományi rovat Somogyi István: Különös telek</i>	224
<i>Különlélek: Krónika</i>	227
Válasz Szepesi Gyula kollegámnak	230
Válaszom Keresztury László ref. lelkesz úrnak	232
Vegyes közlemények	234
<i>Kiadóhivatali üzenetek</i>	235
<i>Hirdetések</i>	235

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Sallby, via Galánta.) — **Kiadóhivatal:** Községi elemi iskola Komárno. — **Az egyesület elnöksége:** Kovács Alajos központil elnök, Nygyed. — **Titkárság:** Vásárhelyi Károly főtitkár, Somogyi István titkár, Komárno.

A hírlap, egyek használatja eng. a bratislavai posta- és télvirde igazg. 3008/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELEJESÉBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

realgimnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró

szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Köztársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondattanát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA

új helyesírás szabályait.

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára, fűzve Kč 58.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 60.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál

Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.	<i>Felelős szerkesztő:</i> Boross Béla.	Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.
	<i>Társszerkesztők:</i>	Hirdetések díjszábds szerint.

Gáspár János, Uherezky Géza.

Videant, consules! . . .

A válságok divatját éljük. Az élő szó, a nyomtatott betű a gazdasági élet, a kapitalista világrend válságáról tudósítja a világot, beszélnek az irodalom, a színház, az orvostudomány válságáról is, de nem kevés szó esik az iskola, a pedagógia válságos napjairól sem.

E válságok előidézője csaknem kivétel nélkül az, hogy a nagy tömegek a tehetetlenség törvényénél fogva nem tartottak lépést a mérföldes lendületeket tevő elméleti tudománnyal, az újabb és újabb elméletek gyakorlati értékesítése késett az alkalmazó tömegek lomha mozgása következtében.

Ugyanez idézte elő a pedagógiai válságot is. Gyakorlatilag még nem is igazolt tudományos elgondolásnak már másik lép a nyomába. Ennek következménye az a tájékozatlan kapkodás, egyes eszmék túlvészérlése, bizonyos kísérletek túlexponálása, melyek a mai pedagógiai tudományt jellemzik. A vajudó mai iskolában rendkívül nehéz a tanító szolgálata. A régi, megdönthetetleneknek hitt pedagógiai doktrinák teljesen elértéktelenedtek, a mindenre idvezítő verbalizmus helyét elfoglalta a szemléltető, érzékeltető, dramatizáló oktatás. És ez még polgárjogot is alig szerzett, már át kell adnia helyét a cselekvő-iskola autodidaktikus ismeretszerzési módszerének.

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számra!**

E válságos zűrzavarban kétszeresen nehéz a kisebbségi sorban élő magyar tanító munkája. A történelem és jövő előtt való felelősségünk tudatában kultúrkötelességünk, hogy azt a pedagógiai tudományos standard-t, melyet e köztársaságban élő, velünk egyenlő képzettségű és munkakörű más anyanyelvű tanítótestvéreink felmutatnak, nekünk is fenn kell tartani, ha kell, még súlyos áldozatok árán is.

Ez elvitathatatlan kötelességünk felismerésében és tudatában igazi testvéri szeretettel üdvözljük és várjuk Podkarpatszka Rusz-i tanítótestvéreinket Egyesületünkhöz való csatlakozási szándékuk bejelentése alkalmából. Tudományos és szakképzettségünk mélyítése, kulturális szükségleteink kielégítése közös célunk. Ezeket a célokat elérni csak egyesült erővel tudjuk, külön-külön gyengék és szegények vagyunk. Minden magyar tanítótestvér szellemi tőkéjére, nélkülözhető fillérjére szükségünk van, hogy a csaknem másfél évtized mulasztásait jóvátegyük. Minden tollforgató testvér vélemény-nyilvánítása nélkülözhetetlen közös érdekeinkért való harcainkban.

Nem a csábítás szirénhangjai szólnak e cikkből, de az egyesülésre vágyó testvéri érzés kéznyújtása. A két országrész különleges adottságai gazdaságilag elválaszthatnak egymástól bennünket, de közös céljaink elérésében, tudományos önképzésünk művelésében, egy jobb jövő megalapozásában egyeknek kell lennünk. Mennyivel impozánsabb, nagyobb lesz annak a Csehszlovákiai Magyar Tanító Egyesületnek tekintélye, átlító ereje, mely kb. 2000 tag képviselőjében szólhat.

Az egyesülés részleteit beszéljék meg az arra hivatottak. Semmi szándékom e kérdésben prejudikálni. El tudom úgy is képzelni az unifikációt, hogy az Egyesület egy, de gazdasági kérdésekben két teljesen független alosztályból áll. Tudom azt is, hogy podkarpatszka rusz-i testvéreinknek dédelgetett kedvencük a Magyar Iskola, de annak további fenntartása mellett szóló megnyilatkozást, — bármennyire szeretném is, — nem tudom honorálni, mert — véleményem sze-

rint — a fenntartást támogató érzelmi szempontokat le kell győzni annak az értelmi megállapításnak, hogy két lap fenntartása a Csehszlovákiai Magyar Tanítói Kar részéről nagy luxus, annak csak az lehet a következménye, hogy mindkettő vérszegény plántává silányul. De hogy sokat jelentene a Magyar Tanító részére a podkarp. ruszi tanítói írógárda munkásságának bekapcsolódása, azt bizonyítani sem kell.

A márciusi szellők nyomán kelő tavaszi életébredés hozza meg nekünk is a lelkek éledését és összefonódását, a szívek testvériesülését. A hivatalosok üljenek minél előbb zöld asztalhoz, a közös célért lelkesülő testvéri megértéssel és szeretettel vitassák meg az unifikáció mikéntjét, de ne feledjék: munkájuk eredményéért 2000 csehszlovákiai magyar tanítótestvéren kívül a jövőnek is felelősek. Videant, consules, ne quid res publica detrimenti capiat!

Szepesi Gyula

Az emlékezés szárnyain.

VIII.

(Folytatás).

Két levél.

Közzéteszi: *Németh Gyula.*

(Egyik levél)

Kedves Öreg Barátom!

Magához a jubiláris találkozó érdemi részéhez fájdalommal kell ludomásodra hoznom, hogy betegségem, megtört voltom miatt azon legmélyebb sajnálatomra részt nem vehetek. Hiába, 48 év aktív munkája nyomot hagy még az acél géporiáson is s az végül lomlárba, az ócska vasak közé kerül. Hát a gyenge szervezetet, amilyen az enyém is, ne viselné meg? Bizony már én is az ócska-vasak birodalmába kerültem s várom a beolvasztást.

Lélekben azért köztetek leszek. Kérlek, légy kegyes az én kedves öreg Barátaimnak, volt iskolatársaimnak s a megjelent kedves vendégeknek szívélyes köszöntésemet tolmácsolni. Áldja meg az Isten őket jó egészséggel, élekedvvel s az Egyház veleményes kertjének hűséges megmunkálásáért jutalmazza

meg öket minden jóval. Családi életükben békességgel s családtagjaikban sok-sok örömmel. Mindezekből juttasson részt nekik oly hosszú időn át, amennyire az életkor határa terjedhet.

A pápai ref. tanítóképző volt növendékeinek munkássága, egyházhűsége, jellembeli és ethikai tulajdonsága, amennyire én azt megfigyelhettem, pedig messze elláttam, mindenült mély nyomot hagyott s maradandó értéket termelt, megérdemlik tehát a jó Isten áldó jutalmát s az emberek és a köz méltánylását, elismerését.

A mi pályánk oly szép, oly gyönyörűsége, hogy ezzel egyenértékűnek csak a papi pályát tarthatom. De a mienk mégis szebb, mert mi a gyermekből embert formálunk, a szunynyadó lelki világot élesztgetjük, felgyújtjuk s lassankint, mint a szobrász kezében az agyag vagy a márvány átalakul azzá, amivé tervezte, úgy lesz a gyermekből öntudatos, gondolkodó, egyházáért, hazájáért, családjáért s a közért lelkesedő, cselekvésre kész ember, jó és igaz magyar embert! Hát nem szép, nem magaslatos munka ez? S az sem igaz, hogy hálátlan ez a mi pályánk. Tekintsünk csak vissza, avagy nézzük a jelent. Nem termelt-e bő gyümölcsöket az a mag, melyet mi tanítványaink szívébe elhintettünk? Nem látuk s látjuk-e szinte ezer meg ezer tanujelét az igaz hálának és szeretetnek, a megbecsülésnek, volt tanítványaink és felsőbbségünk részéről? És kell-e ennél nagyobb jutalom? Nem ér-e ez föl a legnemesebb valutával? Emlékeztek-e még a mult találkozóon elhangzott visszaemlékezésünk során néhai *Tóth István* sárkeresztesi tanítótársunkról mondott beszédemre, amelyben megemlékeztem arról, hogy amikor súlyos betegen elszállították a fehérvári szanatóriumba, kocsját körülállta az egész falu népe s boldog volt, aki csak takaróját megérinthette s egy spontán, tanítványi szívből jövő felhívásra hazasielve, összeadták a költségeket, hogy a jó tanítónak ne kerüljön pénzébe a gyógykezeletés...? Avagy *Zsinka Jánosra*, akit haláláig szegénynek, gazdagnak, kicsinynek, nagynak, úrnak, szolgának igaz szerelele, nagyra-becsülése környezett...?

A nép jó, hű, emberbecsülő, az áldozatkészségben kimeríthetlen, csak a szív, a szeretet, a megértés szaván kell közfűk forgolódnunk. S ha nem ilyen, hisz kezünkben volt a varázsvessző, mellyel ilyené nevelhetjük volna. Aki nem élt a szeretet, a szív minden légburkolatot feloldó eszközeivel, az

ne nyissa panaszra ajkait. A gyermekeken át még a legkonokabb embert is jóvá formálhatjuk s hozzánk kapcsolhatjuk. Én a magam részéről is sok tanujeleit sorolhatnám fel ennek az őszinte hála és megbecsülés igazolására. Nem, nem hálátlan a népnevelői pálya. S Dantenak a pokol kapuira alkalmazott az a jeligeje; *lasciate ogni speranza . . .* — hagyjatok fel minden reménnyel ti, kik beléptek — bizony mondom, a mi pályánk elhivatottaira ma már nem alkalmaszható.

Kérlek még kedves Elnök Úr, hogy a 400 éves jubileumi ünnepség során, ha küldöntséget vezelsz az öreg tanítók sorából a Püspök úr őméltósága elé, üdvözlésed alkalmával légy kegyes felemlíteni előtte, hogy én is szívvvel-lélelkel csatlakozom kijelentésedhez s a Mindenható áldó kegyelmét kérem reá, aki nekem, bár korosabb vagyok nála, mindig igaz, atyai barátom, jóakaróm volt, valamint az Alma Materre, annak igazgató-tanácsára, tanári karára s ifjúságára! Én mindent a pápai főiskolának köszönhetek. Ő nevelt engem emberré; ott szívam lelkembe a munkaszeretet mindent felüdítő forrásvizét. az éleiben való helytállásomat, fajom s egyházam szeretetét s az ahoz való bensőséges ragaszkodást. S az általa megjelölt úton jutottam el oda, amivé lettem. Azért most mélységes hállal és kegyelettel adózom a multnak, volt tanáraim s ezek között kiváltképen áldott jó igazgatónk, kora legnagyobb pedagógusa: *Váli Ferenc* emlékének. Mikor e sorokat írom, az ő arcképét íróasztalomra helyeztem, — máskor nyoszolyám felett csüng — s az ő jóságos tekintete ihletett meg annyira, hogy szívem bizsereg s szememből a könny kicsordul a rágondolásra, s a boldog ifjúkor felújuló kedves pápai emlékére . . .

Mégegyszer igaz, magyar szívvvel köszönilek benneteket s majd, ha eljő a nagytalálkozó odafenn, a mennyei seregek honában, akkor megölellek mindnyájatokat s folytatjuk a visszaemlékezések sorozatát.

Komárom, (Komárno) 1931. aug. 31. Szerető öreg barátod:
A „Válasz”-levél a legközelebbi számban jön. *Lakatos Károly.*

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kaphatók tankönyvek, ifjúsági és tanítói könyvtári könyvek. Papíráruk, írószerek, rajzesszközök stb. Irodai és iskolai felszerelések. Tűfűtollak, írógépek. Kották, zeneművek stb.

Szindarabok és kabarétréfák kölcsönzése.

Elvállalunk könyvek költötését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára százalékot adunk.

A fizetések leszállítása.

Irta **Tóth Imre.**

Nem jó az ördögöt a falra festeni, mert megjelenik — szokták mondani. Eddig magam is úgy gondolkoztam, hogy leghelyesebb ilyesfajta dolgot nem festeni, most azonban az ellenkezőjét tartom jónak.

Egyes külföldi államokban már megindult a gazdálkodás a tisztviselők fizetésének leszállításával. Köztársaságunkban is van már egy politikai párt, amely ilyen műveletet akar végrehajtani. Nem tartom tehát tanácsosnak a hallgatást, mert bizony ez esetben nem lesz helytálló a közmondás: „Hallgatni arany”. Sőt készülnünk kell ez újabb kellemetlen dologra, hogy ne találjon váratlanul, mert akkor nem tudunk majd védekezni, melynek miatta a fizetésünk majd alászáll.

A külföldi államok közül Magyar-, Német- és Angolországban már leszállították a tisztviselői fizetést.

Ha az említett országok közül Magyarország sorsát vizsgáljuk, nem csodálkozhatunk azon, hogy ezt megtették. Szólani ugyan lehetne a dologhoz, de csak a helyszínen, s mivel én nem vagyok ott, illetéktelennek tartom erre magamat.

Németországban is leszállították a fizetést, de ezzel kapcsolatban mindennek az árát 20%-kal levágták. Ha pedig Angolország ügyét vizsgáljuk, nem tartanám igazságosnak, ha ennek mintájára cselekednének nálunk is. Ott a fizetések hasonlíthatatlanul magasabbak voltak, mint nálunk. Én azonban a hasonlíthatatlanság ellenére is hasonlítok.

A boldog, helyesebben: gazdag, országban egy utcasöpörőnek a havi fizetése 2200 Ké átszámítva, egy nyomdász havonta 8000 Ké-t keresett.

Ezen számításnál tekintetbe kell venni a pénz vásárló erejét, akkor aztán pontosan meg tudjuk húzni a párhuzamot, illetve az eltéréket.

Ennek megállapítására egy ismert cikket hozok fel. Nagyobb uraknál láthatunk a szekrényben is angol szövetből készült ruhát. Ha az ára iránt érdeklődünk, megtudjuk, hogy valamennyivel drágább az a szövet, de korántsem annyival, mint amennyi különbség van a mi fizetésünk s az angol betűszedő jövedelme között. Nem volna tehát nyomós az az érv, hogy Angolországban is leszállították a fizetést, tehát nálunk is jogos az. Egyébként mi nem sokat törődünk más országok dolgaival, bajaival, van

nekünk is elég ügyünk, bajunk. Csupán csak azért említettem az előbbieket, hogy szükség esetén érvelhessünk velük.

Nehogy valaki megszóljon, hát seperjünk a magunk háza előtt! A fizetést le lehet szállítani, ha az olyan magas volt, hogy a leszállítás nem hoz mérhetetlen csapást vagy veszedelmet a szenvedőkre. De vajjon kicsoda az, aki jó lélekkel azt meri állítani, hogy a mi fizetésünk olyan magas volt, hogy nem értük fel?!

Még mielőtt az átszámításokat a régiekből megtenném, hadd hozzak fel csak egy példát is arra, hogy a mi fizetésük bizony nem volt sok.

Egy tanítónak, aki már 15 éve működik, könnyen lehet két olyan fia, kiket idegenben kell taníttatnia. Régente — különösképpen — a papok és tanítók gyermekei, teljesen ingyen tanulhattak. Ma már nem ilyen világ járja. Annak a 15 éves tanítónak az évi fizetése 14400 Ké. Ehhez járul még a működési pótlék, amelyből azonban aligha takaríthat meg, mert a lakások ma olyan drágák, hogy alig futja e pótlék. Marad neki az alapfizetés. Ebből 1200 Ké jut havonta. Egy diákot 4—500 Ké-ért látnak el teljesen, így aztán kettőt 800—1000 Ké-ért havonta. (Minket elég gyakran ingyen elláttak.) Szegény tanító bácsinak, a kultúra kidönthetetlen oszlopának, havonta 2—400 Ké marad a megélhetésre. Igaz, hogy a tanítótól megkivánják, hogy művész legyen, de életművész aligha tud lenni. Most már aztán kérдем attól, akinek lelke van, hogy ennek a tanítónak a fizetését le szabad szállítani? Ha pedig azt mondanák, hogy az illető neveltetési járulékot is kap, a két gyermek után 3000 Ké-t évente, én erre azt válaszolnám, hogy könyveket, irkákat, tandíjat, ruhát és egyéb dolgot is kell venni, tehát az a szerény összeg igen könnyen elfogy.

Mikor aztán a cikkem végére akarok járni, eszembe jut, hogy még egy kis átszámítással tartozom. A pénz értékét a névértéke mellett a vásárló ereje adja meg. Ha így számolunk, akkor igen könnyen arra az eredményre jutunk, hogy a fizetésünket semmi körülmények között sem szabad engedni leszállítani, mert az igen alant jár. Magyarozatképpen vessünk számadást:

Most az egyszer legyen szabad magammal foglalkozni. A szentesített 1913. XVI. t.-c. lenyomtatott adatai szerint az évi fizetésemnek 2400 koronának kellett volna lenni, ha akkor már annyit szolgáltam volna, mint most. Ebből éppen 200 korona

esett volna havonta. Ezenkívül 720 korona évi lakbér illetett volna meg. Ebből pedig 60 korona esik egy óra. A fizetésem tehát havi 260 K lett volna.

Akkori időben 50 koronáért csináltak egy öltözet hétköznapi ruhát 70 koronáért egy ünneplőt. Ma az előbbit 700 Ké-ért, az utóbbit pedig 900 Ké-ért készítik el, ha ember készpénzzel fizet. (Vannak, akik részletfizetésekkel olcsóbban kijönnek.) 700 Ké az 50 koronának 14, 900 Ké a 70 koronának 13-szorosa. Az én mai fizetésem a réginek pedig csak nyolcszorosa. Ha pedig az adó és egyéb ilyfajta kötelezettségek nagyságát vesszük tekintetbe, az arányszám leesik a 8 alá. Én azonban még jól jövök ki. Ha a fiatalabb kollégák fizetését számítjuk, azok még rosszabbul vannak, mert náluk az arányszám csak 7 körül mutatkozik.

Ha a dolgokat rendre szednők, mind csak azt találánk, hogy bizony a cikkek ára ma tíz-, de soké még ennél is többszöröse a réginek. (Itt aztán már nem a legkisebb többszörös szerepel.) Vegyünk néhány dolgot! A gyújtó 30, a hús 10, a liszt 10—12, a cipő 10—11, a kalap 12—15, a könyv 15—20-szorosa a réginek. Az elsoroltakból tehát azt látjuk, hogy mindennek az ára legalább tízszer több, mint régente, a mi fizetésünk pedig csak nyolc, illetve hétszerese a réginek. Nem szabad tehát engednünk, hogy a fizetésünket leszállítsák!

Mivel pedig mindegyikünk fizetését le akarják csorbítani, nemcsak az enyémet, azért mások is gondolkozzanak még jobb érvek kieszelésén, hogy meggyőzzük az illetékeseket. Legvégül pedig az is igaz, hogy egyesülésben rejlik az erő, azért az összes tisztviselők egyesüljenek érdekük megvédésére szükség esetén!

Kiránduláson.

„Én leszek az őrség. . . és aki Hófehérekét bántani meri, annak levágom a nyakát evvel a csákánnyal“. . . — így mondta; s mint aki legkomolyabban veszi hivatalát, le-föl sétált!

Első látásra azt hittem, így fogja mondani: most én lyeszet az őrséd és ati hófehéjtét bántani meji, lyevádom a nyatát. . . , mert csak egy arasznyi emberke, nemcsak törpe-országának méltó képviselője, de gyerek-országban is kicsike volt. A közönség hahotázott! A taps vihart vert! A jókedv hegyóriássá nőtt. Hófehéreke kis törpéje egyszerre a Jókiedv-hegy csúcsáról vigyorgott alá s ő lett Mosoly-ország játszi kis tündére.

Én mozdulatlanul ültem helyemen, s éreztem: a mosoly

ajkam körül bújócskát játszik komolyba vont homlokom redőivel. Testem a gyönyörűségtől megterhelten, csigázottan előrehajolva mindig kisebb-kisebb tömeggé görnyedt.

Csak a lelkem szorgoskodott: falta a szavakat, a mozdulatokat, az arckifejezéseket, alakításokat, az egész jelenetet; falta a csodát. A lelkem! ott ült a szemembe, mely odaszögezve a kis törpére, mindig kerekrebbre tágult. Különösen éreztem magam; mint mosoly-tengerben a könnycsepp, mint bőharmatban a hervadozó virágsokor, mintha a megsemmisülés s az újjászületés kacérkodnának velem. Szemeim, arcom, orrom és szám a csodálkozásra formálódtak. . . .

Nézem a hosszú, fehér szakált, a rövidke kék nadrágot, a vörös zubbonyt; . . . mialatt lelkem a piros pünkösdi történeten rágódik. . . .

S látom ott a hőssé lett embert; . . . látom itt a hőssé lett gyereket. Látom Ott a kettős-tüzes nyelveket. . . látok itt szép-fehér lelket lebegni a kis hős felett. . . látok két, a fényben is csillogó szemet. . . látom a gondoskodó szeretet tüzes sugaraival áttűzdelt piros szívet. . . látok két áldott munkás kezét, varrni a kis kék nadrágot, a vörös zubbonykát s a vörös csákót s mintha hallanék lány hangokat. . . s mint e csodás jelenség keretét, látom a tanító szellem-képét belerajzolódva eggyénöve a kis törpe képe. . . majd csak a szép fehér lelket látom. . . érzem, valami kilép belőlem. . . a szívem. . . s testvéri csókkal hódol a szép fehér léleknek.

Igy szeretem a tanítót, kinek kezei alatt szerető, munkás lelke tüzes-erejétől időről-időre megisméltődik a gondjaira bizottakban a piros-pünkösdi legenda. A zoltár szerint: „Bátorítja szívöket. . . Tudományt és nyelveket oszt kiküldötteinek. . . Tudatlanból tanítót tesz. . . !

Búzavirág-keretes kedves kis meghívót hozott a posta: „Piros pünköszt második napján d. u. 4 óraker az anyák napját ünnepeljük. Előadjuk a „Hófehérke" című gyermekjátékot, fogunk énekelni, szavalni, gyertek el, szeretettel várunk! A kiskövesdi ref. iskola tanuló!"

Osztályomban kézről-kézre jár a kis meghívó. Mosolyos érdeklődéssel olvasgatják. Továbbadás után a szomszéd párok összesúgnak, itt-ott kuncogó nevetés féle hangzik a padokból.

— Tanító úr kérem, el kellene menni!

— Hát volna kedvetek?

— Ugy á . . . !

Gyorsan határoztam! Hát jó elmegyünk! De úgy készülőd-jetek, hogy akkor már megmászuk a nagykövesdi hegyet is!

— Óh jó, jobb, legjobb!

Piroska! te pedig megválaszolod a meghívót, hogy „kedves meghívástokat köszönjük, elmegyünk!”

S úgy történt!

Vállalkozásunk fényesen sikerült, nemcsak azért, mert fényesen és forrón tüzött napunk, hanem eszmei értelemben is.

Az 500 m-es kövesdi hegyet félórai küzdelem után vitézül bevettük. Csak egy vitézem maradt le, mert inai reszkettek. Csak egy hősnőm hurrázott sirással, hogy azt mondja: . . . brüh . . . üh . . . h . . . ü . . . L-a-c-i . . . ! ühm . . . h. Kézen fogtam! Keze remegő erei meleg kezemben kisimultak. Megnyugodott! Laci is utánunk ballagott.

Fönn, a tetőn terített asztal és csoda várt. Ingerlő körítéssel: — gyönyörű megvilágítással — volt ott föltálva minden földrajzi és honismereti alapfogalom. Főnségesen hatott minden. De pompásan ízlett különösen a magaslati ebéd, mit kis turistáim batyucskáikban magukkal hoztak.

A délutáni órákban elkövetkeztünk Kiskövesdre bajtársi látogatóba; a buzavirág keretes meghívó alapján. S az a lelki táplálék, mellyel a kiskövesdi iskola tanulói kedvesen-marasztaló fől szolgálassal traktáltak, fenomális volt. Előadták a „Hófehérke” c. gyermekjátékot.

A várakozást — fejéntalólv, precíz volt a kivitel, elragadó a maszk és a dizlet, mesteri a betanítás. Megállapíthatom, hogy a kiskövesdi tanítónő többet produkált, mint amit rátermettség-gel produkálni lehet. 100%-ig kiforrott pedagógus. Jövönk jól áll, míg ilyen tanítóink vannak. Erre az iskolára gondolok, amidőn a „Nyugat”-nak 17. sz. a ma élő szépirodalmi lapok vezé-rének hasábjain rábukkant, a jövönkbe csillogó gyöngyszemeket olvasgatom: „ . . . A mai elemi iskolai tanítás egészen más, mint a tegnapi volt. . . . A mai tanító pedagógus a szó legnemesebb értelmében . . . Az elemi iskola lesz a jövő magasabb képzésének is az ideális mintaképe . . . lesz idő, mikor a diákok oly boldo-gan sietnek a gimnáziumba, mint ma a jó elemi iskolákban a kis gyermekek vágnak a tanító környezetébe. . . Nézzék meg. . . mit tud egy elemi iskolai tanító produkálni a tízéves és fiatalabb gyermekkel s meg fogják látni, hogy mit kell tenniök a na-

gyobbakkal". . .

A gondolatok tánra perdülnek az agyban, amidőn a „Nyugat” zenészei pengetnek ily kellemes dallamokat.

Testvéreim! Mienk a jövő! Ne hagyjuk, szeressük, támogassuk egymást, Mi nagy Érték vagyunk! . . .

Elbűvölten s új elhatározásokkal terhelten hagytuk el Kis-kövesdet.

Gyertya-Szentelő boldog Asszony . . . Pünkösöd! Tél . . . nyár! Vénség . . . ifjúság . . . mily ellentétes távoli képek.

Ki bátorkodnék első meglátásra belőlük azonos érzelmek csiholására? Pedig fakasztanak azonos érzelmet: az Alkotó szerelmét, imádatát. Akinek a lelke a Teremtő közelségét vágyja télben is, nem vár a pünkösdre . . . hasonlóképpen a testvéri szeretet utáni vágy kell, hogy eltöltse sziveinket úgy télen, mint nyáron!

Fenti hangulatos cikkecske időszerűtlennek tetszik, mert kint csikorog, ő pedig a piros pünkösdről, kirándulók vig danáról, „hívja a nyúl zöld mezőre a fiát”-ról regél, a meleget sugározza. De ez a meleg sugárzás teszi éppen időszerűvé. Valóban kint nyikorog! Valóban sziveink hidegek, fagyosak, mert nem fűtjük a testvéri szeretet, a szolidaritás nemes tüzelő anyagával. Cikk: a testvéri szeretet, együvértartozás átérzése, tanítói munkánk sokra becsülése s az önbizalom ápolásával kívánja az ezek híján fagyos-hideg sziveket piros-pünkösdi díszletben, aláfestésben átmelegíteni, hideg szív-oltárunkat ezektől füstölgővé tenni. Ezek töltsék be sziveinket úgy télen, mint nyáron, úgy a távolban, mint a közelségben.

Ne tévesszen meg bennünket Móricz Zsigmond a Nagy, aki Juniusért való rajongásában így kiált fel: Juniusban lehet csak megölelni a szentséges szent Életet: van erő és vágy és lehet! Ő elfogult, mert juniusban született!

Nekünk, ha naggyá, ha elismertekké akarunk lenni, mindig átölelve kell tartanunk a szentséges-szent szeretetet. Valóságos lelki-szerellemmel kell egymáshoz kapcsolódnunk. Ne a kis plakét a gomblyukban, hanem az egymás iránti szeretet lángoló pirja piros-pünkösdi jelmezben, nyári-elevenségben — úgy télen, mint mindig — legyen az a jelvény, melyről bennünket megismerjenek.

Minden előítéletet, minden bírálatot, még az önbírálatot is

legyőző imádatlall kell viseltetnünk a mi szent hivatásunk iránt. Sajnálkozás illesse azt, akinek a tanítói hivatás csak átmenet, csak palló gyanánt szolgál. Aki képzelt nagyra hivatottságában kevésnek érzi, s mint lúdbőrös gúnyát hordja magán a „tanító” nevet s a tanító-egyetemből való menekülés után mindjárt jobban érzi magát. Ha minden hivatásnál lehet naggyá lenni, csak éppen a tanítóinál nem (— hogy csak ebből a státusból kell menekülni, ki naggyá akar lenni —) akkor nem a hivatásban, hanem az emberben, az emberebben van a hiba.

Ez a korcs mentalitás, mint szű, észrevétlenül rágja, örli tekintélyünk féltő gonddal ápolat nagyra törő fáját.

Szeressük egymást, s minden gyarlóságával, minden magasztosságával együtt szeressük hivatásunkat, mert csak ebben a kettős jelben vívhatjuk ki a társadalomban az első helyet; mert ott van a helyünk!

(Válasz lapunk 3. számában megjelent „Én így láttam.” írójának — y —-nek is a kedves megemlékezésért!)

Négyesy János.

EGYESÜLETI ÉLET.

1250 tag, — 702 szavazat . . .

Lapunk legutóbbi számában közöltük a szavazatszedőbizottság jegyzőkönyvét, mely szerint a központi tisztikar újonnan való megválasztásához 702 szavazat érkezett be.

Ez a szám az első pillanatra kielégítőnek, s az előző egyesületi választások érdektelenségével szemben megnyugtatónak mutatkozik. Hiszen, ha tekintetbe vesszük, hogy 1928-ban mindössze 500 és egynéhány tanító szavazott le a központi tisztikarra, akkor valóban hízegőnek látszik a mostani szavazások eredménye.

De nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a körülményt, hogy egyesületünknek 1250 szavazati joggal rendelkező tagja van, akiknek 43%-a nem élt ezzel a joggal. Ennek a sajnálatos ténynek a megállapításánál nem jöhet vigasztalás-számba a már említett eset, mikor 60 százalékot tett ki a nem-szavazó tagok arányszáma.

Nem fűzünk hosszas kommentárt a dologhoz, nem kutatjuk az okát ennek az indolenciának, mert elfogadható okát nem is

tudjuk adni. Csak rögzítjük a szomorú valóságot, amely mementóként lebeg előttünk, valahányszor sorsunk jobbrafordulásáról elmélkedünk: mennyi lelkesítő szótartat kell még gyűléseinken elszónokolni és lapunkban megírni, amíg csak a magunk táborát fölírhatjuk dermedt álmából . . . ?! A többi pedig csak ezután jöhet . . .

Van azonban a szavazatszedő-bizottság jelentésének még egy figyelmetkeltő pontja: egy érvénytelen szavazat! . . . Kartársainkat bizonyára érdekli, miért volt érvénytelen ez a szavazólista. Nem tulajdonítunk nagy jelentőséget neki, de mégis jellemző, hogy van a szlovenszkoói magyar tanítóság körében olyan tanító is, aki keresztülhúzván a szavazólapot, ezt a megjegyzést írta rá: „Kár volt a papirosért! Minek az egyesületi játék?”

Nem követünk el indiszkréciót a szavazás titkosságával szemben, mikor ezt nyilvánosságra hozzuk, mert hiszen, amit a szavazatszedő bizottság tud, arról mindenki tudomást szerezhet.

Főlöszlegesen volna méltatlankodni, vagy éppen fölháborodni a jelentéktelen epizódon, csupán azt jelentjük ki, hogy azért mégsem volt egészen „kár a papirosért”, mert 701 igazi egyesületi tag példája bizonyítja, hogy ez a most lefolyt „egyesületi játék” — dacára a 43%-os közönynek, olyan impozáns életmegnyilvánulás, amelyet Szlovenszkoón nagyon kevés testület tud produkálni önakaratából!

Az 500 elmaradt és egy érvénytelen szavazat pedig tanulságunk és okulásunk legyen a jövőre nézve.

Halálozás. Rábai László nyug. ig.-tanító kartársunk életének 46. évében hosszú szenvedés után február 20-án meghalt. Temetése febr. 22-én volt Ipolyhidvégen. A gyászjelentés így búcsúzik tőle: „Szenvedés volt neki az élet, megváltás a halál, leljen örök nyugalmat a sírban!” Testvéri szivünk fájó sóhaját küldjük utána. Emlékét megőrizzük.

Nógrád járás tanítóságához!

Felkérem az igen tisztelt Kartársnök és Kartársak közül azokat, akik március hó végén v. április elején tartandó tavaszi közgyűlésünk eredményességét közreműködésükkel fokozni óhajtják és kötelességüknek tartják, hogy pedagógiai avagy más, de feltétlenül tanügyi és tanítói kérdést tárgyaló felolvasásuk, szabad-előadásuk címét, azok előadásának kb. időtartamát velem közölni sziveskedjenek.

Eme kérelmem és felhívásom eredményessége, avagy ered-

ménytelensége tesz majd tanubizonyosságot járási egyesületünk és tagjainak értékéről, az egyesületi élet föllendítésének akarásáról és egyesztendővel ezelőtti azon egyhangú határozatának helyeségéről — és igazáról egy szűkebbkörű bizottságnak, hogy nem tartjuk szükségesnek hivatalból történt utasítás alapján szervezett pedagógiai kör létesítését, mivel a magyar tanítótság saját egyesületének (Sz. Á. M. T. E.) keretén belül óhajtja és van módjában magát pedagógiailag is kiélni.

Erre vonatkozik meghívónk egyik fejszódata: „Ne várjuk, hogy hivatalból kényszerítsenek egyesületi életre.”

Remélni merem, hogy Kartársnőim és Kartársaim megértik az idők parancs-szavát és frázisok helyett tényekkel fognak fentiek mellett tanubizonyosságot tenni.

Örömmel értesítem a kartársakat, hogy a járásköri (tanítói) könyvtár katalogizálása befejezést nyert és a járáskör tanítótsága a közeljövőben kézhez kapja a könyvtári kimutatást. A kimutatás az iskolák címére megy és a járáskör vagyonát képezi, miért is annak megőrzését és jókarban tartását kérem, az igen tisztelt kartársaktól. Működése helyét fölcserélő Kartárs azt magával nem viheti. A könyvtár használatára vonatkozó tudnivalók jönnek.

Ocsovay Imre

járásköri elnök, Lucenec, Vajonský u. 38.

Kedves Kartársak!

A legutóbbi kassai közgyűlés a tisztikar megújítása alkalmával engem a könyvtárosi tisztségre jelölt.

Egyesületünknek a megalakulás óta hat éven át könyvtárosa voltam s e tisztségemről egy ízben már leköszöntem. (1928. nov. 15. lapsz.) Most újból engem választottak meg, bár a jelölés alapján erre nem számíhattam.

Nagyon köszönöm Kartársaim bizalmát, de újból ki kell jelentenem, hogy a könyvtárosi tisztséget nem vállalom, mert úgy gondolom, sok oly derék tagja van még egyesületünknek, kiknek körülményei módot nyújtanak arra, hogy egy régebbi tisztviselőt felváltsanak. Kartársi üdvözlettel: *Wánky László*.

Értesítés. Felhívjuk egyesületünk tagjait, hogy a központi tanácsadót illető leveleiket Kovács Alajos közp. elnök címére (Neded) küldjék. Minden megkezesésnél közölgék a lap címszalagján lévő tagsági számot, mert csak ez esetben számíthatnak a kéretnek megfelelő és gyors elintézésére.

A podkarpadszka-ruszi és szlovenszkió magyar tanítóegyesület egységesítése.

Irta: *Czabán Samu.*

A „Magyar Iskola” f. é. 1. számában a fenti cím alatt Kormos kollégánk véleménynyilvánításra szólít fel mindnyájunkat a címben kifejezett kérdésben. Mivel ez a gondolat már hosszabb idő óta foglalkoztatja egyesületünk tagjait s mert most több ok miatt is aktuálisná vált erről beszélni és határozni . . . igen helyesen cselekedett Kormos kollégánk, hogy azt napirendre tűzte.

Egyesületünk megalakulásának egyik kezdeményezője és megvalósítója voltam. (E munkám nyomán feltámadt hullámvérések még most is érzem különböző sajtóperek és fegyelmet provokáló feljelentések formájában.) Már akkor az volt sokunk véleménye itt is s a szlovenszkió vezető kollégák részéről is, hogy ha nincs törvényes akadály a egyesülésnek: egyesülünk. Hiszen a szlovenszkió vezető kollégák már az ő egyesületük megalakulásakor úgy tervezték, hogy minket, a podkarpadszka-ruszi kollégákat is magukba, egy egységbe foglalnak. Ám akkor még kétségek forogtak fenn az iránt, vajjon a szlovenszkió teljhatalmu miniszter által elfogadott alapszabályt az itteni kormányzó elfogadná-e. Az idő akkor még nem volt érett erre. Most már igen.

Kormos kollégánk felsorakoztatta az ellenérveket s elhallgatta a mellette szólókat azért — ezt ő maga mondja —, hogy azt mások mondják el. Tisztelettel leteszem a garast és meghallgatást kérek!

A tanítóegyesületek célja.

A tanítóságnak az egész világon egyazon érdeke van: magasfokú népkultúrát teremteni. Oly értékes szellemi útravalóval látni el a felnövő nemzedéket, mellyel az élet minden változatában megállja helyét s hasznos, a társadalom javainak nemcsak fogyasztója, hanem gyarapító tagja tudjon lenni. Ez a hivatásunkból folyó ideális cél, melyet annál nagyobb eredménnyel tudunk megközelíteni, mentől tökéletesebb eszközök állanak rendelkezésünkre nevelő munkánk végzésében. Vagyis mennél egészségesebb iskolaviszonyok: alacsony létszámú (legfeljebb 25—30!) osztályok, jól felszerelt, egészséges tantermek, magasfokú tanítói képzés és az anyagi gondoktól felmentett, jól fizetett tanítóság.

A világ bármely országában élő bármely nemzet tanítóságának ez az érdeke. Tehát egyetemes érvényű mindnyájunkra!

... És világos, hogy ezeket a követelményeket, amelyek nem specialiter tanítói, hanem elsősorban népérdekek... a mai kapitalista társadalomban csakis harccal, állandó agitációval, tervszerű helyzet-kihasználással lehet esetről-esetre, lépésről-lépésre megvalósítani, illetőleg a kitűzött célt megközelíteni. De azt az ideális népnevelést, amelyért lelkesednünk kell, a kapitalista államban megvalósítani soha nem lehet, hogy miért nem lehet, azt most nem részletezem. Hiszen mindenki látja, tudja, hogy a kapitalista államnak a népoktatásügy nem édes gyermeke, nem szívügye! Csak egy kiáltó ellentétre mutatok rá: a mai rendszer a 21 éves ifjúnak, mikor embergyilkolásra tanítja, ad szállást, ruhát, élelmet és gyilkoló-eszközöket, de a kis embercsemetének, mikor tudományra, emberszeretetre, hasznos munkára kell nevelni, nem ad semmit sem. Nem ad, mert valójában nem is akarja, hogy a nép gyermeke igazi emberré nevelődjék. Mert az öntudatra ébredt nép nem tűri a bilincseket s valóban maga veszi kezébe sorsának intézését.

Tehát harcról van szó, kemény, áldozatos harcról! És ez a harc annál eredményesebb, mennél nagyobb összetartással, mennél erősebb szolidaritással folyik egységesen, egyöntetűen minden országban. Természetesen minden ország tanítóságának megvannak a maguk speciális érdekei is. Ugyszintén minden országban, ahol többféle nyelvű nép él, lehetnek és vannak is külön nemzeti kulturális érdekek, amelyek — hangsúlyozom — szerves összefüggésben vannak az egész ország kulturális érdekével.

**Mi indokolja meg a nyelv szerint való fömörülést?
A különválás mellett felhozott érvek nem helytállók.**

A Csehszlovák köztársaság minden nyelvű tanítóságának, a fentebb vázolt értelemben, egy az érdeke. A dolog természetéből s minden nemzet természetes jogából folyik, hogy kulturáját anyanyelvén fejleszti s a tanítóság a kulturális kérdések intézésében nyelv szerint tagozódik. Ilyen értelemben jelentkezik aztán: magyar, szlovák, német, cseh stb. tanítóegyesület, amelyek minden kulturális kérdésben egységesen lépnek fel s szintén kulturális érdekből támogatják egymást nemzeti, vagy bármely helyi viszonyokból folyó követelményeik kiharcolásában is.

Ez a tagozódás természetes, mert a közös érdekek legintenzívebb megvitatását teszi lehetővé. De nem természetes és abszolút semmi előnnyel nem jár sem a kulturális, sem a kari érdekre az, ha a köztársaság magyar tanítósága továbbra is két

külön egyesületben éli életét! De hát vegyük sorjába az ellen-
vetéseket.

Az autonómia, mi külön érdeket, bajt, sérelmet vagy jogot
jelenthet? Ha az autonómiát oly értelemben valósítanák meg,
amint azt én a Magyar Iskola múlt évi 3. számában leszegeztem,
akkor sem volna indokolt különállásunk.

Szlovenszkói kollégáink a mi csatlakozásunkat csak öröm-
mel fogadnák. Hiszen minden nap ismételtetjük, arra neveljük a
reánk bizott nemzedéket, hogy: egyesülésben van az erő!
És ezt az igazságot magunkra nem tartanánk kötelezőnek?!
Tagadom, hogy nekünk külön sérelmeink vagy bajaink volnának!
Ami sérelem lehet itt, az sérelem ott is. Amiért ott harcolni
kell, ahhoz a mi erőnk is hozzájárul és viszont. Konkrét példát
hozok fel:

A beregszászi járásban minden közhivatal: csehül, ruszinul
és magyarul közli a féllal hivatalos közleményeit. Ez alól a tör-
vényes és természetes eljárás alól csak a tanfelügyelőség tesz
kivételt, amely rendeleteit ruszin nyelven küldi ki a magyar
iskoláknak is. (Volt már itt is egy időszak, amikor a tanfelügye-
lőség vezetését megértő, nem sovinszta kolléga intézte s akkor
minden rendelet magyarul is közölve lett.) Igaz, hogy a magyar
tanítótság minden tagja letette a nyelvi vizsgát, de a társadalmi
érintkezésben, a családban, az iskolában csak magyarul beszél,
megérthető tehát, ha a ruszin nyelvű rendeleteket nem érti meg.
És hogy a rendeletnek eleget tegyen, mindannyiszor fáradságos
és költséges kirándulást kell tennie ahhoz a kollégájához, aki
tud ruszinul is s megérti és megmagyarázza azt. Ez a gyakorlat
nemcsak törvénytelen, hanem az adminisztráció menetét is meg-
nehezíti.

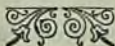
Ha a törvények egyik öre és végrehajtója nem akar tudo-
mást venni a kisebbségek polgári jogait biztosító ezen fontos
törvényről, azt szó nélkül túrnünk nem szabad. Igaz, van mód
arra, hogy a törvénynek érvényt szerezzünk. De az egyénekenkénti
tiltakozást és annak esetleges következményeit vállalni, erre
nincs szükség. Ilyen esetekben a központi elnökség intervenciója
villámhárító szerepet tölt be s a megtorlás ódiúmat elhárítja az
egyesekekről. És kérdem: nem nagyobb súlya van-e annak, ha
2000 ember megbizottjaként kér valaki orvoslást, mint 100—150
ember nevében?!

Ha a tömörülés, az egybeolvadás létrejönne, más szerepet

mi nem kívánhatnánk magunk számára, mint amilyent Szlovensz-kón bármelyik körzet élvez. Nincs is másra szükségünk. Mint egyenlőrangú és egyenlőjogú fél illeszkedünk be az egységes magyar tanítói egyesületbe. Sem alá-, sem mellérendelt viszony nem lesz közöttünk s nem lehet közöttünk. Mindnyájan egyenlőjogúak leszünk egy egységes alapszabály keretében és jogai alapján. Én azt hiszem, hogy alárendelt szerepre sem itt, sem ott senki sem gondol. Miért lennének alárendeltek? Mellérendelt szerepre csak az esetben vágyakoznánk, ha a mi vezetőségünk egyéni érvényesülést kereső, hiú kollégákból állana. Szerencsére az ilyen betegség minket még nem fertőzött meg.

Még a hivatalos lapunkról kell szólanom. Valami tiszteletreméltó szerelem nyilatkozik meg abban, amikor a csak magunk ügyét tárgyaló helyi lap fenntartását is érvül hozzuk fel a külön egyesületi élet mellett. De ennél a tiszteletreméltó ragaszkodásnál sokkal realisabb és felemelőbb az egységet szimbolizáló központi lap jelentősége, amely kéthetenként fürgén és nivósan kell hogy kifejezője legyen minden kulturális és nevelő haladásnak s minden kari érdeket jelentő ügynek. Természetesen ez nem zárja ki azt, hogy itt is ne jelenhessen meg egy tanügyi lap. Sőt a más világnézetet vallók külön lap körül való csoportosulását is jogosnak kell elismernünk. A Magyar Iskola élete nagyon bizonytalan. Ismerjük be, hogy nem is kielégítő éppen e miatt az időszaki megjelenése miatt. Az élet ma minden vonalon erőteljesen és tempósan tör előre s a mi lelkiségünk is ehhez a ritmushoz igazodik. Még a kéthetenkénti megjelenés is nehézkes. Inkább volna egy-egy szám szűkebb terjedelmű, de jelenne meg hetenként, hogy a száguldó életnek hü kifejezője lehessen. De két-három hónapban jelenni meg egyszer, hogy néhányunk elmefuttatását eljuttassa a kollégákhoz, ez senkit sem elégíthet ki.

Befejezem. Bármely társadalmi alakulat megengedheti magának azt a fényűzést, hogy apró gerilla-harcokban éli ki magát. De mi tanítók, magyar tanítók — nem akarom lebecsülni erőnket, — ha mindnyájan összetartunk is . . . akkor is nehéz a helyzetünk s nehezen tudunk egy-egy jelentős lépéssel előbbre jutni, mi nem engedhetjük meg magunknak az ilyen könnyelmű fényűzést! Ezt tudni nem gyengeség, hanem az erők ismerete, melyen minden siker felépül. Egyesülnünk kell tehát mielőbb!

Megemlékezés a mi Jónásunkról.

Sándor Mariska.

A régi egyiptomiak gyászszertartásuk alkalmával felsorolták a halott jó és rossz cselekedeteit. Más szóval az utolsó út előtt minősítették mindenkiről. A Nilus boldog lakói azért éltek erényes életet, hogy hozzátartozóik ne szegénykezzenek miattuk. E furcsa szokás már kiment a divatból. A mai bucsuzatók a bucsuzó érdemeivel foglalkoznak csupán. „Halottról tilos rosszát mondani“ tartja a nemes gondolkodás.

Mint életpályájának egyik távoli szemlélője, kötelességemnek érzem, hogy megemlékezzem Jónás tanító-tesztvérünkről, akinek szeretetreméltó, kedves egyénsége uincsa többé. Elköltözött más hazába.

Járasköri gyűléseinkről, mint kedélyes, rokonszenves elnökök jól ismertem. De mint embert, csak később, egy nyáron volt alkalmam megfigyelni.

Szklonó fürdő sétányán találkoztam vele 2¹/₂ esztendő előtt. Örvendve a vólotlen szerencsén, nejével együtt bemutattam társaságnak. A fürdő parkját kieszerőnek minősítették, de társaságát kielégítőnek találhatták, mert sátorfát ültettek. Szép pénzt szántak fürdőzésükre. Úrimódon éltek. Aranyszabadságukat valóban megaranyozták. Jónást ütélmeszesedés hozta üdülőhelyünkre. Édesanyámmal egy asztalnál ebédeltem velük. Valahol hallotta, hogy Mózes lengyeleit nem győtri a meszes ütél, mert fő csemegéjük a foghagyma. Ezért magyar vaniliát csemegézett a nap minden szakában. Bár a bor tiltott élvezet volt számára, ebédnél mégis megkockáztatott 1–2 decit. Ilyenkor szemrehányásunkra a lengyel szalicillal védekezett, amely mesésen konzerválja vérkeringését.

Fürdő-sétányunk végén lourdesi Mária azobor díszlett. Ide jártunk élet-erőt kérni. Itt ismerkedtünk össze egy délután egy vidám, koros uriaszonnal. Azonnal Jónásához szegődött. Zajos ujjongással hirdette, mennyire sóvárgott kedélyes társasága után. Boldogsága tetőpontra hágott, amikor Jónás rómiző játszótársnak ígérkezett. Új ismerősünk iróniáiban állt. Ő keresztelte el Jónás prófétának. — „Magának kellett volna Ninivébe mennie, de ijedtében más hajóra szállt és útközben kidobták, mire elnyelte a cethal.“ — „Hát mondja, kedves barátom, milyen dolga volt a cethal gyomrában? Volt-e kényelmes helye?“ — Majd fájjalta, hogy nem lehettek együtt akkor is. — „Mennyire örültem volna a páratlan légyottnak“ — kedélyeskedett Jónás a vidám aszonnal. — „Igazán pompás lett volna, mert akkor egyszerre pillantottuk volna meg a napvilágot és most ikrek lennénk“ — Igy szórakoztak tovább. Mintha a tréfás eszmecserében nem lettek volna rokonlelkek.

Egyik fiatalabb nő panaszkodott, mily izgató hatást gyakorol rá a kénés víz, mily erős vérbullámzást okoz neki. Ekkor mosolyogva vallatta nejét, hogy miért nem említi soha vérbullámzó tüneteit? Az asszony ültet uralma vidámságának, mert a téli és tavaszi hónapokban sokat szenvedett.

Mivel általánosan azt tartják, miszerint minden nevetés egy koporsószüget csal ki, a fürdőzők valóságos törtétek ismeretsége után. Szenvedélyes túriata volt. Épen ezért nem értette meg, miért nem követik hivel árkon, bokron, sziklákon, fenyőszálhidakon keresztül. Erősen tamáskodott abban, hogy a forró fürdők bágyasztó hatásuk.

Prófétánk, névrokonához hasonlóan, kedvelte a fehér köntöst. Gyakran adomázott, általános derűtséget keltve. Kellemes hangját, sajnos, ritkán élvezhetjük, mivel légzőszerveit óvnia kellett.

A postán érdeklődtek Jónás külte felől. — „Járasköri emöktünk“ — válaszoltam lakonikusan — „E-mökt“ — tagolták áhítattal. „Mindjárt sejtettük, hogy tekintélyes állásban lehet“ — „Meglátszik rajja az igazi finom uriember és prófétának is hívják.“ — Fürdők koronázatlan királya volt ő. Cigánybandája neki játszott az ötközésekor. Asztalunk igazi „terüli meg asztalkám“ volt Minden órajunkat azonnal teljesítették az étterem pincérel. A többi asztalnál várhattak. Fényképét kirakathat árulák. Jónásunkat kézesköltő pózban örökítette meg szemfüles fotografu-unk. Mindenki igyekezett fényképét megszerezni

Az utolsó vacsorán s-akig együtt maradtunk. Folyt a tréfa, adoma és a hegy leve Megfogadtuk hogy a kedves helyre mászor is visszajövünk Másnap szeretett Jónásunkat elrepített a társas autobusz. Csendes lett a kien fürdőhely.

A mélyértelmű körmondat szerint: „Aki másnak ártatlan örömein örülni nem tud, aki másnak szenvedéseit részvétlenséggel viszonyozza: az sem érdemel szeretetet másoktól, mert a szeretet, csak szeretetnek lehet jutalma.“

Kedves Jónás testvérünk! Mielg aziveddel szeretetet vetettél, szeretetet arattál mindenütt, ahol jártál!

Elmentél végképen mitőlünk, de kedves egyéniséged emléke továbbra is velünk marad. — Isten veled! — A föld legyen könnyű drága poraidnak.

Lélekben elkísértünk utolsó utadra és szeretetünk virágait küldjük sírodra.

A M I D A L U N K.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület
Országos Énekkarnak hivatalos közleményei.

Énekkarunk új műsordarabjai. Orsz. Énekkarunk ez évi nyári összpróbáin a következő kórusok várnak betanulásra: Bartók: Négy magyar népdal. [I. Rég megmondtam bús gerlice . . . II. Jaj Istenem! kire várok . . . (Csik vármegyéből) III. Ángyomasszony kertje, bertje . . . (Nagymegyer-ről) IV. Béreslegény, jól megrakd a szekeret . . . (Dunántúlról).] Kodály: Bortal. (Kölcsy verse.) Németh—Bartók—Kodály: Magas a rutafa . . . Átalmennék én a Tiszán . . . Fehér László lovat lopott . . . Szánt a babám . . . Köveskúti: Kondorosi csárda mellett . . . Hortobágyi kocsmárosné . . . Haragszik a rózsám anyja . . . Paulusz: A szív.

(Köveskúti magyar népdalai megjelentek a M. T. 1931. júliusi kottamellékletén, a többi pedig litografált példányokban a dalosok címére megküldetett.)

Adomány. A Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület Gömör-nógrádi körzete 1000 koronát volt szives az Orsz. Tanítói Énekkarnak küldeni. Köszönettel nyugtázom. Léva, 1932. február 16. *Dóka Sándor* pénztáros.

Bartók Béla és Kodály Zoltán.

Bartók Béla 1881.-ben, Nagyszentmiklóson született, ahol atyja földművesiskolai igazgató volt. Középiskolai tanulmányait Pozsonyban végezte, mely után a budapesti Zeneakadémia növendéke, majd 1907.-től annak tanára lett.

Már nyolc éves korában kezd komponálni. Zeneszerzői munkásságára döntő jelentőségű folklorisztikus tevékenysége, az ősi magyar népzenenek feltárása, amit 1905-től Kodály Zoltánnal együtt kezd meg és éveken át folytat. (Felkeresik a legelhagyatottabb tanyákat és pusztákat is, ahol a magyar paraszt apákról fiúkra szállott ősi népdalait fonográflemezekre veszik fel és örökítik meg.) Népdalgyűjtési munkáját később a szlovákok és románok, majd az arabok között folytatja. Első ilyenmű munkái: Gyermekeknek, továbbá szlovák nyelven: Pro dei. Később román gyűjtése, a székely népdalok, majd A magyar népdal c. műve jelenik meg. Szlovák népdalgyűjtése 2600 dallammal most van sajtó alatt,

Az eredeti, ősi népzeneben gyökerező zeneírói munkásságával — nagy kortársával, Kodály Zoltánnal egyetemben — romantika és impresszionizmus után megnyitja a magyar műzene új korszakát. Új kontrapunktikus szerkesztésmódjával megteremtí a neoclassicismus alapjait. Műveiben újszerű és merész disszonanciák használatával szakít minden szentimentalizmussal és mély humanizmust sugárzó lineáris zenei gondolkodásával új zenei korszakot indít meg. Műveit — úgyszintén Kodály Zoltánét is — nemcsak szűkebb értelemben vett hazájában, de az egész művelt világban ismerik és állandó műsoron tartják.

Kodály Zoltán, 1882.-ben, Kecskeméten született. Kilenc évvel később szülei Nagyszombatba költöztek, ahol középiskolai tanulmányait végezte. Zeneszerzői talentuma már itt is megnyilvánult. Kisebb zeneműveit a gimnáziumi zenekar adta elő. A budapesti egyetemen filozófiai doktorátust szerez. Közben azonban a Zeneakadémián elvégzi a zeneszerzési tan szakot.

Figyelme mindjobban a magyar ősi népzene felé fordul. Első ízben a Mátyusföldön végez folklore-munkásságot, majd Bartók Bélával közösen Szlovénországban szlovák, Erdélyben székely, Bukovinában csángó népdalgyűjtést folytat. 1907-ben

a budapesti Zeneakadémián a zeneszerzéstani tanszak tanára lesz.

Már első műve, az Énekszó (1907), előreveti az új magyar zene kontúrjait, mely az ősi népzeneben rejlő gyökereivel merít a kiapadhatatlan, tiszta forrásból, megteremtívén az idegen hatásoktól ment, igazi, egyetemes magyar műzenét. Kodály művészetének új, szilárdabb formai és harmóniai építkezésének alapját az ősi népzeneben rejlő pentatonika*) és egyházi — népi hangnemek felhasználásával egyéni elhivatottsága teremtette meg. Vokális műveiben a dallam felépítése a magyar nyelv belső zenéjéből fakad, azért a nyelv és zene műveiben mindig egyenrangú és így sohasem érvényesül egyik a másik rovására. Főbb művei bejárják az egész művelt zenei világot.

Bartók és Kodály művészete nemcsak az egyetemes magyar zene, de az egész zeneirodalom szempontjából korszakalkotó jelentőségű.

*) Ötfokú hangsor. Két fő típusa: *g b c d f*, vagy a hangsor más tagján kezdve: *b c d f g* (félhangnélküli), továbbá *g a s c d e s* és változatai (az előforduló két félhanggal).

I R O D A L O M.

Virágvasárnap.

Nem kell ő néki fölhangzó hozsánna,
 Kit áldott atyja földrül égbe vitt.
 Dicsérje őt sok jó tettüknek száma,
 S a benne élő tőrhetetlen hit.
 A vad lármának csak halál a vége.
 Sinyli embernek késő nemzedéke;
 De hogyba úgy szól bárki, mint galamb,
 Nem szebb é, mint a dob, sip és harang?

Nem kell ő néki szép felső rubája
 A gazdagnak, s koldusnak rongya, mert
 Előtte több az édes, tiszta hála,
 E hervadhatatlan s díszlő rózsakert.
 A fény-, bivalgás-, arany- és ezüstnek
 Látszatja van csak, mint a szálló füstnek.
 A bölcsesség ISMIL hat mindenem,
 S fáján, mezőjén boldogság terem.

Nem kell ő néki szegedt pálmaág sem.
 Rombolni mért a das enyészeten?
 Dicsőség sulyán hogy' győzhetne mákszem?
 Szál gyöngye nád hasznót mivel teszen?
 De a kinek szivében él alázat,
 Ma az méltó, hogy lakjék istenbázat,
 Mert ő, ki első mindenek felett,
 Ha sujt, ha büntet, akkor is szeret.

Jertek tehát mindnyájan, akik őtet
 Istenfü — s királyként tisztelik
 Kérjünk általa vidámabb idöket,
 Élő roményt, kifoghatlan hitet.
 Utját pedig még akkor is kövessük,
 Ha koporsó rémes fullánkját vesszük,
 Mert véle már enyész a hervadás,
 De majd kikelt a szent feltámadás.

Tóth István.

Rímek, példaszók, szelíd xenikák.

J. W. Goethe.

Az emberek közt élve, meglásd,
 Hogy sohasem kimélik egymást.

Öltöztess föl egy rudat,
 Mindjárt kiesasszonyt mutat.

A szót ne erőlted . . . Ha kedvez az óra,
 Önként nyilik ajkad az igazi szóra.

Ki abbahagyta, mihez értet!
 S olyan, mit nem bír, megkísértett,
 Azt nem csudálom én,
 Ha tönkre mén.

Koszorú-kötésnek
 Nem nehéz a titka;
 De a tej hozzá,
 Az ritka.

Csak egy van el nem tűrhető:
 A szakadatlan szép idő.

Ahoz, hogy plánta nőjön nagyra,
 Az irányt a kertész megadja
 De ahogy ember nagyra mehet,
 Ahoz legtöbbet maga tehet.

Holtak mit ér a tömjéntüst?
 Mig élt, azt mondtad mindég: Üsd!

De itt is legtöbb hasznót az hoz,
 Ha nem tapadsz csak tenmagadhoz.
 Vedd mintaképnek a legjobbat:
 Ha téveszt néha, mindig oktát.

Utókor, jól ismerlek téged.
 Kinek is állítz érc- emléket?
 Nem a nagynak!
 Csak magadnak.

A ténta büles egy oktató,
 De nem mindég helyénvaló.
 Ha irsz vele, tán gyöngyöt adsz . . .
 Ha ontod, azt mondják: Malac!

Ne haragudj az ifju csemetékre —
 Becsüld az itjat és ne köss bele.
 Természet-nagymamának mért ne
 Leheessen néha bolond ötlete?

Ki nem fér ágyába,
 Meghül a lába.

Kifejletlen korunkban
 Mi álltunk mind'g utban.
 Most meg mi mondjuk: Pfuj!
 Mindenre, ami új.

Inkább farkasnak korbácsot,
 Mint ősz hajnak ifju gáncsot.

A szemtelenség is eltűrhető.
 Hogy-hogy? A gyermeknél, mert
 [Övök a jövő.

Ezer legyet vertem este agyon.
 És mégis egy felköltött hajnalon.

Nem haragszom én a népre:
Csak dorongot adj kezébe.
Mig dorongol, nagyzerű.
Csak, ha itél, együgyű.

Hogy mi jó van
Cserecsenyében és hogyóban,
Csak kettő mondhatja meg:
A veréb és a kis gyerek.

A jót, mit néha tettem,
Azt régen elfeleddem.
De azt a pár hibát
Megérszem életemen át.

Divide et impera! — Jeles.
De jobb: Egyesíts és vezess.
Ha egyszer rászédél, barátom,
És észreveszem, megbocsátom
De ha megmondod szemtől-szembe,
El nem felejttem életembe'.

A példaszóbból a nép beszél,
De csak annak, aki köztük él.

Mért szidod az üveget, hogy görbe:
Ne nézz oly caunyan a tükörbe!

Ne kérkedj bölcsességgel,
Jobb volna néked a szerénység.
Ífju hibáid aig követéd el,
Már új hibákba ejt a vénség.

Törd szívesen, ha az ifju fecseg:
Mi új, az cseng. Mi régi, az recseg.

A vén bolonddal már ki gondol?
Mind olyan gomb, mely már nem gombol.

Beh furcsa különö ez az emberiség!
Hiába vagy okos, hiába derék.
Puhulj, légy nulla! — Ez nekik elég.

A kommentálás szép dolog,
Én attól sohasé fázom:
Mit ki nem magyarázhatok,
Azt belemagyarázom.

Ha napszerű nem volna már a szem,
Nem látná meg a napot sohasem.
S ha nem lappangna bennünk égi szikra,
Az isteni szép sohasem boldogitna.

Jól jársz, ha idején kívánsz
Egy csüdes fészket menhelytől.
A zűldben addig jó a tánc,
Amíg Fortuna hegedül.

A tiszta rim, barátim,
Tetszést méltán arat,
De becsesebb, mint tiszta rim,
A tiszta gondolat.

Kiben tudás van és művészet,
Ugy is vallásos.
S akiben nincs tudás, művészet,
Legyen vallásos.

Déczy Lajos fordítása.

Elbeszélések jó gyermekekről.

Szemelvények O. Grimm: *Kindliche Liebe* c. gyűjteményéből.

Fordította: Szendrei István.

1. Mozart.

A gyermeki szeretet szép vonását beszélik el Mozartról, a híres zeneszerzőről. Oly gyöngéd szeretettel volt eltelve atyja iránt, hogy egy külön dalt szerzett, amelyben minden gyermeki kívánsága és érzelme szeretett szüleivel szemben kifejezésre jutottak és amelyet minden este lefekvés előtt szüleinek elénekelt. Atyjának mindig a második szólamot kellett énekelni és ha vége volt ezen ünnepélyességnek, mely nem mulasztatott el egy napon sem, megcsókolta az atyát benső gyöngédséggel és nagy megelégedéssel tért nyugvóra.

2. Tiefstädt Farkas.

Tiefstädt Farkas atyja pengekovács volt és e mesterséget ő is tanulta. Utóbb azonban bátor harcos lett belőle és hősie-

ségeit és jó szolgálatait megjutalmazandó Ágost szász választófejedelem megtette lovagnak és szép birtokkal ajándékozta meg.

Egy alkalommal ő maga látta vendégül a választófejedelmet és amikor az asztalnál állott és tisztelgett, amaz felszólította őt, hogy mellette foglaljon helyet. Tiefstädt Farkas azonban mondá: „Akarja méltóságod egy kérésemet teljesíteni? itt van a házban öreg atyám, akinek mesterségemet és minden szerencsémet köszönhetem; helyettem őt illeti meg a hely az asztalnál, választófejedelemséged mellett.” „Hozza ide” parancsolá a választófejedelem és az öreg pengekovácsnak le kellett ülni melléje és dúsan megajándékozva bocsájtatott el. A fiút pedig annál inkább szerelte a választófejedelem, mert a IV. parancsnak oly szép példáját adta.

3. Megható gyermeki szeretet.

A XVII. században élt Genuában egy Francesca Sanglia nevű gazdag nemes. Két fia közül az egyiket Edének, a másikat Miklósnak hívták. Az atya vak volt s fiai nagy gazdagságuknál fogva megtehették volna azt, hogy atyjukat úgy a házban, mint azon kívül kívánatra kiszolgáltathatták volna, mégsem egyeztek bele abba, hogy valaki más vezesse őt, hanem felváltva hol az egyik, hol a másik fogta meg kezét, vagy nyújtá karját és így vezették apjukat a városban, aki 37 évig volt vak és 92 éves korában halt meg. Ezen az egész város épült és magasztalták a nemes fiúk gyermeteg szeretetét.

4. Jüng-Stilling.

Jüng Henrik János, kit mellékneve után közönségesen csak „Jüng-Stilling”-nek hívtak, egy szegény szénégetőnek volt a fia. Először megtanulta a szabó mesterséget, később tanító lett és 30 éves korában belefogott a gyógyászatba. Ebből a célból beiratkozott a strassburgi egyetemre, ahol őt maga Goethe nagyrabecsülte. Később, mint az államtudományok tanárával találkozunk vele Marburgban és Heidelbergben. 1817-ben halt meg, mint udvari tanácsos Karlsruheban. Ő maga beszéli el nevezetes életrajzát egyik tanulságos könyvében; többek között leír egy eseményt, melyből látható, mennyire törekedett teljesíteni a IV. parancsot ez a magasrangú és tudós férfiú.

Egy szép napon — körülbelül így kezdődik az elbeszélés — előadást tartott Stilling a marburgi egyetem egyik tantermében, mikor néhány diák beszólt: „Itt az apja!” Azonnal félbeszakította az előadását és az összes hallgatók kíséretében lement a

lépcsőn. Az ajtó előtt állott atyja, kit már régen nem látott, öregségtől meggörnyedve. Az évek és nem egy nagy szomorúság tiszteletreméltó arcán mély barázdákat hagytak hátra. Zavarosan tekintett közeledő fiára, ez pedig benső meghatottsággal ment elébe; a körülállók nem tudták titkolni örömeiket a derék fiú viselkedésén. Egy pillanatra egymásra meredtek szemeik, de azután egymás nyakába borultak és sirtak. Ezután kb. a következő párbeszéd alakult ki közöttük:

„Atyám, maga 13 év alatt nagyon megöregedett.”

„Maga is, fiam.”

„Ugyan ne mondja „maga”, mondja „te!” Én a maga fia vagyok és erre büszke vagyok. A maga imádsága és nevelése nélkül én sosem lettem volna az, aki ma vagyok.”

„Hagyjuk ezt, Istennek műve! Öt dicsérjük!”

„Úgy tűnik nekem, mintha boldogult nagyapa előtt állnék. Nagyon hasonló lett hozzá, drága atyám!”

„Bizony, hasonló testben és lélekben. A benső megelégedést, amivel ő is birt, én is érzem és ahogyan ő élt, úgy igyekeztem élni én is.”

„Hanem kezei kemények és merevek! Vajjon oly keservesen keresi-e meg a megélhetéshez szükségeseket?”

Az öreg atya mosolygott és mondá: „Mint paraszt keményen kell dolgoznom, ez a hivatásom. Bár nehezen keresem meg a kenyerem, de azért nem nélkülözöm.”

Stilling papa egy ideig még fiánál tartózkodott és örömet sokszor e szavakkal fejezte ki: „Ez az idő számomra a mennyország előíze!”

(Folytatása következik.)

„Miért?” című regény ismertetése.

Amikor a legutóbbi hangversenykörtünkön voltunk — Ungváron éppen készülődtünk a hangversenyre — egyesületünk elnökével egy ember, egy munkás állott meg asztalom előtt. Elnökünk bemutatja az illető munkást. Majd megmondja jövetelük okát. Ránéz az ismeretlenre s igen nagy jószágot olvasok le arcáról. A későbbi idő igazolta helyes meglátásomat. Beszédünket rövidre kellett fogni, mert az idő már jól előre haladt. Befejezésül Lajos bátyánk csak ennyit mondott: „Majd nézd át a regényt, s azután ismertesd a lapunkban!”

Én meg csak annyit az ismeretlennek, hogy sziveskedjék a regényt elküldeni. Ez ismeretlen neve: Vaskó István. Meg is jött a könyv s nagy üzenet van benne.

A címlapján sok fakereaszt s ezek előtt egy anya.

Arcát nem lehet látni, bizonyosan azért, mert nem akarja, hogy meg-lássák a strását.

Az első lapon: „Anyámnak“ szó van írva s ezalatt a Motto: „Nyelvében őt a nemzet.“

A kísérő levélben az író egy kis utmutatást ad, mondván: „Ez a könyv pacifista irányzatú.“

(Ezt én már a lapjáról leolvastam.)

Azután kéri, hogy a tanítóság karolja fel az ügyét, vegye meg ezt a könyvet.

Ez a kérés megérdemli, hogy teljesítsük. A könyv terjedelme 270 oldal, de a tartalma még ennél is több, szebb, mert bárki is, ha kezébe veszi, addig nem teszi le, míg el nem olvasta.

Igy voltam én is vele Elmondom, hogy mit olvastam. Keveset mondanók, ha csak azt mondanám, hogy ez a könyv szívből van megírva, mert ez a könyv szívvél van megírva.

Az anyai, az emberbaráti és a hazairánti szeretet ölelkezik benne szelíden.

Megmutatja benne az összes emberi bűnököt, de olyan szépen, hogy azok csak gyarlóságoknak látszanak.

Ezen gyarlóságból származik az öldöklés: a háború. Nem bántón, de pacifizmusától indítatva föltárja művében a háboru minden borzalmát.

A sok szenvedés, a bénák csonkasága, a halottak mutogatják magukat panaszlón, hogy többé többeket ne érjen ilyen szerencsétlenség.

Látni benne, hogy a jók miként vadulnak el s a rosszak miként javulnak meg a szenvedés, a háboru miatt. Mindezt úgy mutat be, amint az a valóságban van Csak néha akarja rosszabbnak mutatni magát, mint amilyen, a főhős. Nem járt templomba, nem áldozott gyermekora óta, de amikor megsebesült, az apácák kedvéért — mivel olyan odaadóan ápolták — megáldozott. Ha ilyen szépen tudta megírni a rosszat, könnyű elgondolni, hogy milyen szépen írhatta le a jót, a szépet. Milyen elragadtatással ír azokról, akiket szeret. Családjubról, Sós bácsiról, a nemes lelkű Hajdú hadnagyról, kinek nemesebb foglalkozása a tanítás.

Az olvasó szinte már megbékül, megengesztelődik, amikor a végére jut, mert úgy tetszik, mintha középjajú drámát olvasott volna, amikor látja, hogy a főhős — csonkán ugyan — megszabadul a haláltól s teljes boldogságát éri el akkor, amidőn feleségül veszi azt a leányt, akit valamikor ő pártfogolt s aki később a kórházban őt ápolta.

De fá ást érez lábában. Megkétkült csonkjának láttára megrémül. Majd lehanyatlak, utolsó lélegzik s szíverése megáll.

Ennek olvastán az olvasó zugolódik. De hát nem lehet máskép. Ez a befejezés kellett, hogy eszünkbe juttassa a háborut, a maga veszedelmével, amely minden boldogságot üszetör. Így kellett befejezni, hogy elidegenítse ettől a borzalmas dologtól a világot. Igen, így kellett, hogy törekedjünk az örök-békére.

Ezen remekmű elolvasása után eleget akarok tenni a vállalt kötelezettségemnek A könyv szerzőjének a legforróbb elismeréssel együtt elküldöm a kollégák címét, hogy felkereshesse ajánlatával mindegyiküknek a nemes lelkét a nemes cél érdekében.

Kollégáimnak pedig a legbátrabban ajánlom ezen könyvet megvételre, hogy a szegény, de lélekben gazdag munkásunk nemes munkája valamennyire meg legyen jutalmazva.

Téht Imre.

Különös telek.

Az ideai állandóan hideg és hosszantartó tél, mely embert, állatot és az egész természetet szokatlanul megcsikarta, kihívja kíváncsiságunkat aziránt, vajjon milyenek lehettek régebben a telek melyeket apáink- és nagyapáinktól oly sokat hallottunk emlegetni. Az alábbiakban felsorolok néhány olyan telet, melyek a mi klimatikus viszonyainktól eltérőleg vagy szokatlanul hideg, vagy enyhe voltak miatt érdemelték meg a feljegyzést.

A „Hasznos Mulatságok” 1822. évi számában Pap István történelmi jegyzeteiben találjuk erre vonatkozólag az alábbi érdekes adatokat.

„995-re forduló iszonyú havas, hideg tél novembertől májusig tartott. Július ismét oly hideg lett, hogy a tavak, sőt folyóvizek is által fagytak, az élőfákat és gabonákat úgy leforrázta a hideg, mintha tűz perzselte volna le.”

„1059 oly iszonyú hideg tél, hogy az élőfák és gabonák kiveszének miatta.”

„1245 oly hideg tél, hogy a tatár egész táborával együtt a Duna befagyott hátán ment által Esztergomot ostromolni.”

„1275 hideg, havas tél; nyara is oly hideg, hogy semmiféle gabona, gyümölcs és szőlő meg nem érhetett.”

„1303-ra forduló oly hideg tél, hogy a napkeleti tenger majd egészen befagyott s oly hideg nyár és ősz, hogy a földnek minden termései éretlenek maradtak.”

„1313-ban a szőlő a tőkén fagyott, ahol elkezdték a szüretet, a must a kádokba fagyott. 1408-ban a „Napkeleti Tenger” befagyott. 1430-ban a Dunán hatalmas jegesárvíz, a Duna Belgrádnál 12 mrf. széles volt. 1459—1460 telén a tengereket mind a szekerek, mind a lovasok még Gertrud napján (márc. 17.-én) is jégén járták. 1499-re forduló tél a leghidegebb. III. Bajazet török császár népéből Podoliában egy éjszaka 10 ezernél több megfagyott. A következő napok is oly hidegek lettek, hogy 80 ezer népből alig maradt 10 ezer, ló is több megfagyott 10 ezernél. 1565-re forduló tél a leghidegebb és leghavasabb vala, utánna oly bő nyár lett, hogy 1 forinton 20

pesti véka tiszta buzát lehetett venni. 1605-ben havas, hideg tél, melyet felette bő esztendő követett. Magyarországon egy szép ökör 12 garas, tehén 6—8 garas, egy sertés 2—4 garas vala. 1709-re fordulóra az emberek még ágyaikban is megfagynának. Már 1708-ban Sz. Mihály napkor előjöttek a rettenetes fagyok, az őrt álló katonák álló helyeikben megfagytak. A házakban fagyott egereket és házinyulákat lehetett találni. Európa minden országában bezárultak a boltok, az uccán senki se járt, az égi madarak szálltokban megfagyva lehullottak. Olaszországban a narancs és más fák mind elfagytak. Magyarországon márc. 15.-én oly hideg volt, hogy az ember szájából kiköpött nyál mielőtt földre ért volna, már megfagyott, még májusban is minden fagy alatt állott. A leghosszabb tél az 1740-iki volt, mely okt. 13.-tól pünkösdig tartott. Május 27.-én még nagy havazások voltak. Ezen télen adta Anna cárné ama nevezetes palotában a mulat-ságot, melynek mindene jégből készült. A 1760-iki tél oly hideg volt, hogy a debreceni templom úrvacsorát osztó poharában egy arra rendelt személynek mindig a jeget kellett zúznia. Sz. Péter-várban 32°, Szibériában 68° hideg volt. 1774-ben oly nagy havazás volt, hogy a gyermekek a ház tetejéről szánkáztak le. 1788 és 89 között történt török háborúi hideg tél, mely sok okos és oktalan állatot megölt, sok száz katonának fagyott el örökre az orra, füle, keze, lába, fogaik úgy kiromlottak, hogy mind ki kellett szedetniök. A tisztek is merő ültökben fagytak meg a lovon számtalanon. 1799-re forduló tél oly hideg volt, hogy a pincékben egész télen át be voltak fagyva a „tsapok,” megfagyott az égett bor is (pálinka), 22 öl mélységű kutak is befagytak. A debreceni tanyákon a kazalokra hálásra leszállott varjak is megfagytak seregestül."

1819-ben „Trentsin” vármegyéből jelentették, hogy a patakok fenéig befagytak s ezen fogyatkozásból igen alkalmatlan két szükség következett: 1. a baromnak messziről kellett hordani vizet, 2. azon emberek, akik jókor be nem örlettek, a lisztben is nagy fogyatkozást szenvedtek.

Az itt felsorolt néhány rendellenesen túlhideg téllal szemben találunk feljegyezve olyan teleket is, melyek viszont túl enyhék voltak. 1717 február havában oly iszonyú „égtassatóságok” voltak, mint nyáron. 1142-ben az igen meleg száraz telet kimondhatatlan szárazság követte, mely oly éhséget szerze, hogy sok ember meghala az éhség miatt. 1182 februárjában a gyümölcsfák „rakvák

voltak gyümöltsel". 1186 januárjában a fák virágoztak, a madarak tojtak, az almák akkorára megnöttek mint a dió. 1289 februárjában virágozott a szőlő, érett epret lehetett szedni. Az aratás igen bő lett. 1364-ben a legszárazabb tél és nyár. „Oly szük esztendő lett belőle, hogy a föld népe majd mind éhen halt". 1540-re forduló tél igen lágy, melyet igen heves száraz nyár követett, erdők, boglyák, házak felgyúltak; folyók kiszáradtak, sok helyen árkaikat bevetették. A Rajna is kiszáradt. Beyreuth körül drágább volt a víz, mint a bor. 1586-ban a gabonák husvétkor már kalászt hánytak. 1678 januárban a fák virágoztak a „patsirták" tojtak, fülemülék énekeltek, de tavasszal a „zöldhideg", azután a ragya úgy elrontotta a termést, hogy a „Gyöngyösi" szőlőkben egy szem sem termett. 1620-ban a méhek márciusban már készen voltak a rajzással. 1721-ben lágy tél, melyről Ráckeve jegyzőkönyve azt írja, hogy az ember „ingyen se látott jeget". Igen bő esztendő lett utánna. Julius 13.-án már „töpödt" szőlőket lehetett találni. 1778-ban Pál napkor (jan. 22.) a gyermekek a vízben fürödtek, de febr. 8.-án már hideg volt és nádat lehetett vágni. Mátyás-napkor a bibiceknek anyányi csirkéik voltak, a sárgarépat áprilisban már piacra lehetett hordani. 1794-ben egész télen se hó, se eső nem volt. Igen száraz nyár volt, a Tisza is kiszáradt, tavasziakat, sem kukoricát nem vethettek, mezők kiégtek, egész nyáron szalmázni kellett a marhákat. Sok helyeken füvet ettek az emberek, kukorica csutkát törtek lisztte s abból csináltak pogácsákat.

E néhány adat, melyet a fent említett forrásból közöltem, bár meteorologiai szempontból nem elégítenek ki benünket, históriai szempontból mégis értékesek, mert megerősítik azt a kegyetlen igazságot, hogy az emberiség jóléte az időjárás viszonyok függvénye.

A Stampay-féle Énekek és Imák

3 ivnyi szöveggel bővítve, újlag rendezve
áremelés nélkül megjelent.

Az imák az összes legújabb ájtalosságokat kimerítően s a legmagasabb igényeket is szolgálják. A mise és a buobánai új imák valóságos missziói munkát fognak végezni. 320 énekkel minden alkalomra a legszebb és legbővebb anyagot nyújt. . . A legrégebb és újabb szerzők megjelölésével pedig a könyv történelemmé válik. De egyéb kedves meg-
lepetéseket is tartalmaz. Finom fehér papíron, új betűkkel, félvászonban most is 8 Ké, egész
vászonban 11 Ké 25% engedménnyel. Ez volt és ez marad a nép legolcsóbb, leg-
bővebb és lepraktikusabb ének és imakönyve. Bórkőtében is lesz aranybetű-
széssel. 56 ének kottája I. füz. 5, II. 6 Ké.

Köbölkút, Stampay.

KÜLÖNFÉLÉK.

Krónika.

A történelem hódító nagy hadvezéreinek mindenkor szíve végzettszerű tragédiájuk volt, hogy a fegyverek útján szerzett világbirodalmakat politikai úton állandósítani nem tudták. Az annyi véráldozattal szerzett, óriási hatalmat reprezentáló monarchiák részben még a hódítók életében, de minden esetben a közvetlen utódló autokraták alatt, részeikre szakadva hulltak szét. Ezt bizonyítja Nagy Sándor, Julius Caesar, Hannibal, Atila, Napoleon stb. példája is.

E tragikus giccsel végződött sorsú világverő hősök és hadvezérek díszes galériájából egyedül talán csak az amerikai szabadsághős, *George Washington* maradt ki, akinek születési bicentennáriumát a múlt hóban ünnepelték Európa- és Amerikaszerzte.

Ha e nagy férfiú életét és munkásságát vizsgáljuk, csudálatos ellentmondást állapíthatunk meg nevelése, ifjúkora s életfolyásának további eredményei között. 1732 február 22.-én született Virginiában, mint egy angol ősnemesi származású gazdag ültevényes fia. Környezetében erős arisztokratikus és konzervatív eszméket sajátít el. Ifjúkora az amerikai őslakókkal, az indiánokkal, folytatott harcokban telik el, hol nem annyira vérszomjas kegyetlenséget, mint inkább hideg arisztokratikus megvetést táplál ellenfeleivel szemben. E harcokban ezredesi rangot ér el, majd birtokaira tér. Itt éri az 1774.-ik esztendő, mikor is francia ösztönzés és támogatás mellett az Államok a Britt birodalomtól való elszakadásra törekednek, mely mozgalom végre is háborúra vezet. A szabadság vezérévé 1775.-ben Washingtont választják, ki bátorságával, kitartásával, bölcsességével Angolország minden erőfeszítése ellenére győzelmet arat.

Itt különbözik aztán hasonló pályafutású hadvezér-elődjeitől. Itt mutatkozik meg ouvre-jának megkülönböztető happy end-je: a győzelmet ő tudta politikailag is értékesíteni. Az Európától való függetlenítés jelszava tetszetős volt az Államok előtt, de az egyesek egymásközötti féltékenykedése szinte legyőzhetetlen akadályt képezte a szorosabb egységbe való kapcsolódás eszméjének. Igaz, hogy Washington veleszületett

személyes tulajdonságai is: az önzellenség, erély és előrelátás, szerénység lebüvölőleg hatott a torzsalkodókra, de még meg-
ejtőbb és elragadóbb hatású volt a konzervatív és azelőtt
annyira arisztokratikus Washington, mikor az egyenlőség, a
demokratikus köztársaság szószólójaként rejtenthetetlen bátor-
sággal szállott síkra az U. S. A. alkotmánytervező bizottságában.
„All men are created equal“, „minden ember egyenlőnek terem-
tetett“, kezdi az ő befolyása és közreműködése alatt szerkesztett
U. S. A. alkotmánylevél. Az ő személyes példájának, nevelő
hatásának lett eredménye, hogy az Unió megszületett s rövidesen
egy olyan polgárságot termelt ki, mely későbbi utódjának, a
szintén köztársasági elnök, James Monroe elvének megvalósí-
tásával különleges életformáival és nézeteivel, korlátlan szabad-
ságával és életlehetőségeivel az akkor ébredező európai szabad-
ságeszmék életrekeltője és megtermékenyítője lett. Az amerikaiak
előtt a demokratikus köztársasági eszmék megtestesítője az
egyes államok függetlenségének megvalósítója, a bálványozott emlékü
államférfi ma is Washington György, mint a szállóige mondja:
„Első a háborúban, első a békében, első honfitársai szívében!“

*

Mr. H. William Loon, az Ithaca-i (New York állam, U. S. A.)
Cornell University tudós történelemfilozofusa a The Forum c.
amerikai folyóiratban az emberiség hét legnagyobb baklövéséről
írta, melyek — szerinte — döntően befolyásolták a világ
mai arculatának kialakulását. E baklövések utolsóelőttijéül a
színes népek felszabadítását, az írás-olvasás mesterségével
való megismertetését említi, minthogy azok évezredekken keresztül
megőrzött szűzi lelkiségükkel s tudományszomjukkal olyan
konkurrenciát csináltak a fáradi, kiélt, kiaszott szellemű fehér
embernek, mely versenynek végzetes kimenetele reánk nézve
nem lehet kétséges. A fehér faj kulturális hegemoniáját féltő
tudós eme megállapításának olvasására önkénytelenül a Mau-
passant jámbor házi libái jutnak eszembe, kik hangos gágo-
gással adtak kifejezést félelmüknek és csodálatuknak, midőn a
hozzájuk hasonló vadlibák elrepültek felettük. A fehér ember
ilyen önzése csak a ríktó sárga színűre festett, „Csak négerek
számára“ felírásu vasuti kocsik és kávéházak hazájából,
Amerikából kiálthat ily szemérmellenül felénk, hol a színes
ember tulajdonságait saját élelményványaiban, színének és

szagának minden attributumával együtt érzik; előttünk, európai emberek előtt a kultúrának és tudományos előhaladásnak ily cinikus kiséjítéltása lehet bármennyire is gyakorlatias, de nem humánus. Az amerikai népnek ez az ellenszenve, melyet a szinesekkel szemben még tudományos téren is táplál, azoknak az éveknek csökevénye, mikor a fehér emberek munkahelyeit sokkalta csekélyebb bérért a beözönlő szinesek foglalták el. Valószínűleg ilyen inváziótól fél a tudós professzor a tudományos életben is. Pedig az bizonyos, hogy a fehérek és szinesek erőmérközése éppen Amerikában következhetik be legelőbb, hol — részint ősi jogon, részint település útján — mindkét faj közös hazájának tartja a kontinenst.

Érdekes különben, hogy a fehér ember degenerálódását elméletében a professzor maga is beismeri. Ennek azonban csak vagy az lehet a következménye, hogy évszázadok alatt a visszafejlődés fokozódván, az élethehetőségek keresésének versenyében a fehér faj háttérbe, talán szolgaságba szorul, vagy kereszteződik s egy új faj kitenyésztesével folytatja ott, ahol a tiszta fehér fajta abbagyta.

Mivel az őshazában az írás-olvasással a misszionárusok ismertelik meg az ifjúságot, így a tudományszerzés úja csakis a keresztyénségen keresztül vezethet, a kulturális haladásért a szineseknek súlyos áldozatot kell hozniok. El kell hagyni az ősi vallást, ősi szokásokat, elfelejteni az anyanyelvet, mert azon tudományos kiképzést nem nyerhet, beleolvadni, teljesen akklimatizálódni egy egész más életformába, az ősökhez való kapcsolatot olyannyira elszakítani, hogy a második nemzedék már egy szót sem ért az őshazai nyelvből, hagyományok, szokások előtt értelmetlenül bámul. Így a szines ember nem megszakítója, de folytatója lesz a sajátos lelkiségével csak külsőségekben megváltoztatott fehér kultúrának.

E kulturális asszimiláció átterjed nemzeti hovatarozásának érzésterére is s minden megvetettsége ellenére így lesz a négerből, kfnából, indiánból önértetes amerikai polgár s közöttük nem egy az Amerikai Egyesült Államok tudományos életének irigyelt büszkesége. Ilyen átalakulásra gondolt talán a brazilliai Mello Franco is hires népszövetségi kijelentésével, melyben a kisebbségeknek a többségbe való beolvadást tette köteleességükké. De hol van az az európai népfaj, mely ilyen áron akarna kultúráit szerezni?

Szepesi Gyula.

Válasz Szepesy Gyula kollegámnak.

Szívesen megválaszolom kedves Kartárs úrnak e b. lapok f. é. 3-ik számában csekélységemhez intézett sorait.

Mindenekelőtt nagyon köszönöm, hogy alkalmat adott a jelen kor napirenden levő egyik legnagyobb paedagógiai kérdésében magyarázatát adnom annak, hogy miért vittem azt a nagy plénum elé, ahol, mint idézetül tetszett írni: „Más berekben más-kép szól az ének. Ott nem értik a ti nyelvetek . . .”, miért nem maradtam e kérdéssel a mi lapunk keretei között?

Talán mondanom is felesleges, hogy a Magyar Tanító a mi lapunk nekem is születése pillanatától kedvelt lapom volt és most is az, mivel mindjárt az első számaiban megértésre találtam, amidőn az egyik, tisztán paedagógiai velejü névtelenül leadott 8 oldalas cikkem (lévai felolvasásom, M. T. 1922. VI. 1.) közölte s azóta is több hasonló dolgaimat is hozta.

Helyén való volt s most is az, hogy csupán a tanítóvilágot érdeklő dologgal a mi szaklapunk keretei között maradjak, amint-hogy ilyen *hiába* is fordulnék napilaphoz, ha csak az a cikk valamelyest nem közérdekű is. Viszont azonban elhibázott dolog volna nyilvános közérdekbe vágó kérdéseknek vitáival szobánk falai között maradnunk, ahová sokszor talán épen azok nem figyelnek, akik azokban döntő szerepet játszanak. S ekként jól lehet csak akkor szereznek tudomást előretöréseinkről, újításainkról, vagy panaszainkról, amikor deputációk, memorandumok alakjában visszük azokat a fórum elé, ahol, mint tudjuk, olykor meg nem értésre találunk s csak ígéretekkel látnak el, míg a nagy nyilvánosság elé dobott kérdés vagy megnyeri a lelkeket s akkor már fent-lent nyert az ügy, vagy megütközéssel fordul el a közönség s akkor nincs miért kongatnunk a harangokat: deputációk, memorandumok elülhetnek. Volna még egy harmadik eset, a lelkek közömbössége, amely azonban egyenlő a semmivel.

Már a régmúlt időkben is szívesen irogattam paedagógiai lapjainkba, azonban, ha kivált sérelmeinkről volt szó, azonnal kiléptem a hámból s volt rá eset nem egy ízben, hogy politikai napilapokban nyílt levélben fordultam a püspöki kar, a kormány, a kultuszminiszterhez és a képviselőházhoz (L. Alkotmány 1907. III. 1.) s volt idő, amidőn az ország összes napi és helyi lapjait igénybe vettem (Lásd: 1901. nov. 15.—25. közötti számokat.) De megcselekedték ezt mások is. Sőt, meg is kell tenni mindenkor, valahányszor akár közelebbi, akár távolabbi érdekünk, tekintélyünk biztosítása, vagy sérelmeink orvoslása kívánja. Nem rejtőzhetünk mindenkor szobánk falai közé és nem szabad azonnal pálcát törnünk afőlött, aki véleményünkkel, ha a vélemény még oly kiforrótt, szembe helyezkedik, vitát támaszt. Mert hiszen minél fontosabb, életbevágóbb valamely kérdés, annál nagyobb tüzőn kell annak keresztülmennie. Megvitatás nélkül bármely törvény csak zsarnoki lehetne, vagy legalább is csak egyoldalúlag hasznos.

A fentiek elmondása után tehát ne számítssa, kedves kartársam, bűnömül azt, hogy a plenumon levő egyhuzamban való tanítás kérdését a nagy nyilvánosság elé vittem, amelynek, mint tetszett meggyőződni, nem is vagyok ellensége, mert hiszen azon a bizonyos párkányi gyűlésen éppen én hangoztattam, hogy ki kell próbálni az új rendszert és ha jó, győzzön a jobb. Arról azonban nem tehetek, hogy pesszimizmusomból kifolyólag nem sok sikert jósolok az ügynek. Bizonyosra veszem azonban azt, hogy a nagy vitát odafent is észrevették és bizonyosra veszem, hogyha döntené fognak, akkor nem sporadikusan fogják megengedni az egyhuzamban való tanítás jó vagy rossz oldalának a kipróbálását, aminek célhoz vezető értelme egyáltalában nincs és nem is volna, hanem egyszerre s talán már jövőre az egész országra kötelezővé fogják tenni az új rendszer kipróbálását.

A nagy megmozdulásra aztán vagy tapsolni fog a nagyközönség, vagy felháborodik s akkor veszteség nélkül nagy okulásal a régi rendezhez vissza lehet térni.

De kilépésemet nem fogja bűnömül felróni kedves Kartárs úr akkor sem, ha megemlítem, hogy nem is olyan régen, többször is ki kellett lépnem a hámból, amidőn azt kartársi érdekeink kívánták. Talán még emlékezni fog, hogy is ne, a tanítónők cölibátusa kérdésére, amelynek javaslata, mint tudom, a minisztériumban már kidolgozva készen állt s amely a nagy nyilvánosság előtt lezajlott vita után (L. P. M. H. 1929. III. 15. s későbbi számokban) fiókban maradt.

Talán még emlékezni fog, kedves Kartárs úr, az udvardi és a perbetei választásokból kifolyólag megjelent azon cikkekre, amely a nagy nyilvánosság előtt, a falusi kántorok fölött ostort forgatott. S akkor emlékeznie kell azon cikkeimre is, (P. M. H. 1928. VIII. 5., VIII. 11.) amelyekkel a nagy nyilvánosság előtt az ostorcsapásokat elhárítottam. Az imént említett cikkemmel kapcsolatosan ugyancsak a P. M. H.-ban megjelent írásomra azonban már bizonyosan nem emlékezik, amely a karnagyokról szólt, amidőn azt irtam, hogy nem érdemes sem kántornak, még karnagynak sem lenni, mert kivált az utóbbinak nem méltatják fáradaimait, mert a karnagyot koldústarisznyával bocsájtják el vénségére. Ennek a cikknek az volt az eredménye, hogy K. duna menti város karnagyát a többi városi nyugdíjogosult tisztviselői közé osztották be. Jó hallgatni, de nem mindig. A következő felszólításokra azonban már hallgatással válaszolok. Jöjjön s győzzön a jobb.

Kartársi üdvözlettel *Stampay János.*

A Dr. Fulpičius féle karlsbadisós fogköldő fogpor

fehérti és fényessé teszi a fogakat. Azonkívül a szájjüregét is desinficiálja. Dohányzóknak és azoknak, akik sokat tartózkodnak zárt helyiségben, nélkülözhetetlen.

Ára 5 Ké. Vidékre már egy dobozzal is küld

Riszdorfer drogeria Komárno.

Válaszom Keresztury László ref. lelkész úrnak.

Mint állandó olvasója a Ref. Egyh. és Iskolá-nak, nem kerülhettem el figyelmemet az Ön cikke, mely megjelent válaszkép az enyémre. Részemről a választ Ön provokálta, s hogy ennyi ideig késett, indokolja az egyhm. határozat beszerzése, s az Egyh. és Isk. szerkesztősége, amely eléggé késleltetve küldte vissza cikkemet azzal, hogy nem hozható le, mert: 1. már elvesztette aktualitását; 2. mert az egyh. ker. megváltoztatta az egyhm. határozatot, tehát az inkrimináció okai nem állanak fenn; 3. mert a cikke hangja — épúgy mint azé, amely a M. T.-ban megjelent — nem alkalmas a lelkészek és tanítók békés viszonyának ápolására. Az Ön cikkét alkalmasnak találták, én el lettem ütve a hozzászólás jogától. De hát ez szorosan nem is tartozik ide, csak kuriózumként említettem.

A M. T.-t alaptalanul vádolta meg, ő csak egyenlő fizető-jének s egyben egyes. tagnak kérését teljesítette. Az ellenszenv s illendőség tudásának hiányát kérem nekem betudni. De akkor minden ellen véleményt, ha még oly tárgyilagos is az Ön theóriája szerint az ellenszenv s illetlenség szűl! Nem hihetem! A „magyar tanító, Antal Benke” — amit ötször találtam meg cikkében, én vagyok. Hogy milyen célzattal írta le ötször, — nem tudom. De ha kétségei vannak magyarságom, tanítói működésem iránt, érdeklődjön az illetékes köröknél, sőt, hogy milyen református vagyok, azt se tessék elfelejteni! Megengedjen Lelkész Úr, a magyarságát, tanítói működésének mineműségét, vallásosságát az embernél nem a hallgatása avagy kritikája determinálja.

Ön igazat adott nekem, már a cikkem magvát illetőleg, de írás modoromat kifogásolja. Hát kérem! ha Ön pont csak azt vette át cikkemből, amit egyszerűen fel lehetett használni ellenem hangulatkeltésre, s amik enyhítették volna kifogásolt írás modoromat, azt nem; én arról nem tehetek. Bizonyára Önt sem a legjobb szándék vezethette, amikor eltöklélte, hogy választ fog adni, ellenkező esetben egész cikkemet közölte volna, amelyben én a hanyagul sáfárkodó tanítót is megróttam, elítéltem; de a jól végzett kötelesség munkása ne büntetessék a haszontalannal. Az én bűnömért miért kelljen a másiknak is bűnhődni? Később már annyira belemelegszik Lelkész Úr a meg-regulázásomba, hogy már ott felhuzásról s bagoly mondja a verébnek nagyfejűségéről ír a Ref. Egyh. és Isk. hasábján. Most olvastam először egyh. lapunkban ilyen distingváltnak nem mondható kifejezéseket. Nem, — azért nincs kifogásom Lelkész Úr írás-modora ellen, bár én még soha életemben le nem írtam a bagoly mondja a verébnek stb. — soha eddig egy cikkemben sem. Ami az arany hidat illeti, gátló okok nem engedik felépíteni. Míg az egyiknek tarsolya tele joggal, a másiké tele kötelességgel, (Lelkészi és tanítói pályázatok összehasonlítása) addig az aranyhid csak

alomkép. Most olvastam a „Ref. Sion”-ban Imre Sándor dr. szegedi egyet. tanár: „A lelkészi hivatás nevelési szempontja” című pedagógiai előadásából a következőket: „A reformációtól kezdve ismét bizonyosakká lettek mindenik oldalon a felől, hogy az iskola csakugyan az egyház veteményes kertje, de azóta sem tudták azt az Ősi tényt teljesen megújítani, azt az állandó életfeltételt hiány nélkül teljesíteni. Főképen azért nem, mert az alapján véve egyetlen feladat elkülönült két munkása, a pap és a tanító, a gazda és az alkalmazott viszonyába került egymással is elhalványult”.

De ezt hagyjuk, mert már hosszadalmas leszek. A tanítótestület azt kérte, hogy a konfirmandus növendékek előkészítését (kivéve a leányegyházakat) a lelkészek végezzék. Indokok: A rendtartás 24-ik §-a, melyre pap is, tanító is esküt tett, így szól: „Azon mindennapi iskolai tanulókat, kik augusztus hó 31 napjáig életöknek 12. évét betöltik, anyaegyházakban a lelkész, leányegyházakban a tanító által teljesített előkészítő oktatás után, évenként áldozócsütörtökön az anyaegyház lelkésze a gyülekezet előtt történt hitvallás és igérettétel után, a gyülekezet Úrvacsorával élő tagjai közé felavatja”. De így rendeli el ezt „A szlovenszkói és kárpátaljai népiskolák református vallás-tanítási anyaga” címen kiadott legutóbbi tantervünk is. Ezzel szemben az Egyházmegye határozata (lásd Jegyzőkönyv 113 oldal) „... az egyházmegyei közgyűlés a javaslatot nem fogadja el, sőt elvárja a tanítói kartól, hogy képzettsége, hivatottsága és hithűsége teljes erejével igyekezzék a vallásos nevelést a VIII.-ik. évfolyamnál, hol az agenda a hittan-tanítás egész évi tárgya, teljessé tenni és befejezni”.

Én ezt az egyhm. gyűlés fent közölt határozatát nem tartom összeegyeztethetőnek a reform. szellemmel. Ennek nagyon is klerikális ize van. Hogy is mondja Ravasz László? „Klerikalizmus mindig lesz, amíg a földön egyház s az egyházban a papok emberek lesznek. Róma, Debrecen, Mekka, — csak a cimke más. Klerikalizmus az az árnyék, amelyet minden emberi alkotás s így a legfőnségesebb: az egyháztörténelem, mint kulturalkotó hatalom, örökre vetni fog. A legszebb templomnak is van egy oldala, amelyik sötét, penészes és . . . egészségtelen.” — Hát azt a — mondjuk — „egészségtelen” sarkot kell kisöprögetni, azután megszűnik minden ellentét pap és tanító között. Lelkészség! Akkor fog a barátság és együttműködés aranyhidja felépülni. Ha még vannak aranyaink ott a bensőnkben, kezdjük az építést.

Az iskola felekezeti jellegét pedig nálam sem a múltban, sem a jelenben nem a pecsét, de még a lelkész-bizonyítvány aláírása sem, sőt a felirati tábla sem adta meg, hanem én, a lelkem Istenem megsegítő kegyelmével. De külső megnyilatkozásra szemre untig elég a pecsét a papíron, Pápan sem irták alá a bizonyítványomat lelkészek, csak az igazgató s osztályfőnök, no meg a pecsét is ott van.

Végül! — nem személyes érdek adta kezembe a tollat, most én levita vagyok, nálam csak 5-ször végez egy évben a lelkeszem. „Dixi et salvavi animam meam.”

Benke, 1932. febr. hava.

Antal Arpád levita,
ref. igazg. tanító.

A fizetésleszállítási tervek ellen legutóbb az állami alkalmazottak szervezete Prágában tartott tiltakozó nagygyűlést. A szónokok rámutattak arra, hogy Németországban az állami tisztviselőknek kétezeres leszállítás után is több a jövedelmük, mint a csehszlovákiai hivatalnokoké. A nagygyűlés helyeselte a takarékosagra való törekvést de erőlyosa tiltakozott az ellen, hogy ilyen ürüggyel leszállítsák a tisztviselők fizetését. Az Államháztartás nagy megtakarításokat eszközölhet a különféle luxuskiadások megszüntetése által.

Polgári iskolai tanítóképző főiskolát kérnek a podkarp. ruszi tanítók. A podkarp. ruszi polgári iskolai tanítók egyesülete Nagyszőlősen tartott közgyűlésén árelmezte, hogy a polgári iskolai tanítóknak nincs megfelelő főiskolájuk ahol szakkerü képefitésu nyerhetnének. A közgyűlés kimondotta, hogy kérni fogja a kormánytól egy polgári iskolai tanítóképző akadémia felállítását.

A kedvezményes vasuti igazolványok beszerzésére vonatkozólag új rendelkezések lépnek érvénybe. A Vésnök februári száma tartalmazza az érvonatkozó részletes utasításokat. Az egyesületünk által kiadott Vésnök-fordítás is közli az új rendeletet, valamint az igazolvány megszerzése iránt beadott kérvények mintáit.

Az iskolai kirándulások korlátozása. Az iskolaiügyi miniszterium takarékosági okokból rendeletileg korlátozza az iskolai kirándulásokat. Az államigazgatás csak kivételes esetekben fog támogatni iskolai kirándulásokat, amelyeket csak a közeli városokba szabad tenni, a külföldre egyáltalában nem.

A Magyar Tanügyet indexre tették. A Szlovenszkió Katolikus Tanügyi Tanács „Tanügyek” című közlönye tolyó évi február 20-i száma közli a tanács rendeletét, mellyel a Magyar Tanügy című tanügypolitikai folyóiratot kitéltja a katolikus iskolákból, s figyelmezteti a katolikus iskolászekeket és tanítókat, hogy „nevezett havi folyóiratot sem erkölcsileg, cikkeknek irásával, sem anyagilag, s lapnak megrendelésével az iskolák számára, terjesztésével, vagy hirdetések közlésével támogatni nem szabad.” Az indokulás szerint a Magyar Tanügy „egyházellenes cikkeivel az iskoláknak katolikus jellege ellen foglal állást és a tanítói és lelkeszi kar, egyház és iskola közé a félreértések ékét akarja ütni.”

Felhívjuk I. Kartárs urak figyelmét a **Dr. Fulpicius** féle hirdetésre.

Pályázati hirdetés. Gúta község iskolászéke pályázatot hirdet a gútakisszigeti 2 tanerős népiskolánál betöltendő helyettes tanítói állásra. Javadalom: a községtől 1460 Kc és államsegély, azonban a javadalom egyharmad része le van kötve. Ha képesített tanító választatik meg, az állás megüresedésével véglegesnek tekintetik. Tanítási nyelv magyar. Pályázati határidő: 1932. március 29. Cím: Községi iskolászék Gúta.

Kiadóhivatali üzenetek.

T. Gy. Gyimes, V. né K. T. Sók, Dr. E. M. Kisudvarnok. Címüket lapjuk érteimében kiigazítottuk, lapunkat az új címre küldjük. — M. J. Deménd. Tagjaink sorába felvettük, lapunkat a kívánt időtől küldjük.

HIRDETÉSEK.

Tanító urak, tanítónők!

Figyeljék saját érdekükben ezen hirdetést!

Minden községben vagy városban igen előnyös *mellékkeresetre* tehetnek szert, ha elvállalják egy prágai nagyáruház rendeléseket-felvető helyét, mindennemű risiko nélkül. Semmiingmő tőke, vagy kautio nem szükséges. A nagyáruház közismert gyártmányok mellett (pl. Schicht, Meinel, Philips, Schroll, Hardtmuth stb.) minden közszükségleti cikket szállít. Saját bevásárlásnál is magas jutalék. *Prospektus teljesen ingyen.* Levelezünk bármilyen nyelven!

„WOKO“ vezérképviselői, Bratislava, Kempelenova 9, II.

Legszebb női

kosztümök, köpenyek, eredeti párisi modellek után, legdivatosabb és legjobb minőségű anyagokból mégis a *legolcsóbban* csakis

CSONKA

női divattermében

KOMÁRNO, Jókai-u. 15.

Falusi otthon.

2 szoba és mellékhelyiségekből álló lakás, istálló, takarmánycsarnok, magtár és 3/4 hold kert Jókán, (autóbusz-összekötés Bratislavával) előnyös áron azonnal bérbevehető. Közlekedés

Banoss Bratislava,
Kölcsey-u. 6.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

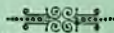
Társzerkesztők:

Gáspár János, Uherezky Géza.

Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké. Hirdetések díjazabdsá szerint

TARTALOM:

	Oldal:
<i>Gáspár János:</i> Komensky Ámos János	237
<i>Lakatos Károly:</i> Az emlékezés szárnyain (folyt.)	239
<i>Bohner Jákó:</i> Egy és más a nyelvtesztaságról	241
<i>(bb.):</i> Kerületi polgári iskolák	244
<i>Nagy József:</i> Hogyan könnyíthet az igazgató munkáján? 247	247
<i>Egyesületi élet:</i> Felhívás valamennyi járásköri elnök úrhoz	250
Nyugdíjas kartársainkhoz!	252
<i>Kónya J.:</i> Az én jó öreg tanárom	255
<i>Irodalom: Szepesi Gyula:</i> J. Wolfgang von Goethe 257	257
<i>Krónika:</i> A tekintély válsága	266
A pedagógia elveinek átértékelése	269
<i>Természettudományi rovat: Somogyi István:</i> Goethe, mint természettudós	272
<i>Különlétek:</i> Haydn József	274
<i>Kiadóhivatali üzenetek</i>	284
<i>Hirdetések</i>	284

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Sallby, via Galánta) — **Kiadóhivatal:** Községi elemi iskola Komárno. — **Az egyesület elnöksége:** Kovács Alajos központi elnök, Negyed. — **Titkárság:** Vásárhelyi Károly főtitkár, Somogyi István titkár, Komárno.

A hírlap, egyesek használatá eng. a bratislavai posta- és távírási igazg. 3006/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELJESÉBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

realgimnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvtíró
szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Könyvtárság fenállása óta 1927.

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondattanát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA

új helyesírás szabályait.

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára, fűzve KÉ 53.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 68.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál
Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.

Társszerkesztők:

Hirdetések díjszabás szerint.

Gáspár János, Uherezky Géza.

Komenský Ámos János.

1932. márc. 28-án volt 340 éve a világhírű paedagógus születésének. Bár a Komenský neve oly rendkívüli és nagy jelentőségű, hogy mindnyájan ismerjük legalább nagyobb műveit, mégis úgy vélem, nem lesz érdektelen a 340. éves szül. évfordulón — legalább néhány sorban — megemlékezni ama nagy tanítóról, akinek műveiből évszázadokon keresztül szivesen merítettek a tanulni vágyók s még a mai modern korban is szivesen fordítjuk hasznunkra megállapításait, tanácsait.

Komenský a cseh-testvérek felekezetének püspöke volt. Méltán tisztelték meg a „népek tanítómestere” névvel, mert sok népnek adott jó tanácsot arra, hogy miképen neveljék az ifjúságot. Komenský a tanítás ügyének nagy reformátora, a mai népoktatás kötelezővé tételének alapját vetette meg. Új és értékes eszméivel világhírűvé tette nevét. Praktikus tanácsai ma is zsinórmértékül szolgálnak a tanítás és nevelés terén. Igen, úgy tekintünk ő reá még ma is, mint a tanítvány a mesterre, akit elismerünk, sőt csodálunk.

Született 1592. márc. 28-án Morvaországban, az Uherský Bród melletti Komna nevű faluban. Korán árvaságra jutott s rokonai taníttatták. Amikor a heidelbergi és hernborni egyetemeken tanulmányait befejezte, Fulneken volt iskolaigazgató. Úgy az itt, mint az előbb Přerovon hasonló minőségben töltött évek voltak életében a legboldogabbak. Majd sok éven keresztül nagy kitartással dolgozott egy enciklopédián, melyben mindenféle tudománynak juttatott helyet. Ez volt főműve életének, de

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számra!**

sajnos, ennek csak töredékei maradtak fenn, mert jó része Lešno városában elégett. A Žerotiny Károly nevű főuri barátjánál töltött, menekült idő alatt, a megpróbáltatás szomorú hatása alatt, a bibliában akarván vigasztalást keresni és találni, megírta a „A világ labirintusa” és „A sziv paradicsoma” c. könyvét. Az Óriás hegység barlangjaiban való bujdosása idejében írta „A biztonság kútfeje” c. művét. 1633-ban pedig kiadta három leghíresebb művét, a „Janua linguarum reserátá”-t, (Nyelvek nyitott kapuja) mely 12 európai s 4 ázsiai nyelvre van lefordítva, a „Didactica Magná”-t (Nagy Oktatástan) s az „Informatorium”-ot. E művei világhírűvé tették nevét. Az egyes nemzetek versenyeztek, hogy Komenskýt megnyerjék iskoláik megszervezésére. 1641-ben Angolországba, majd egy év múlva Svédországba költözött. 1650-ben pedig a Rákóczi család (Lórántffy Zsuzsánna) hívta meg, hogy Sárospatakon mintaiskolákat szervezzen. Itt is írt néhány könyvet, melyek közül kimagaslók az „Orbis pictus” (A világ képekben).

Élete alkonyán hollandiai barátjánál, Amsterdamban pihent meg. Itt is írt még néhány könyvet, míg nem 1670. nov. 15-én elköltözött az élők sorából s Naardenben temették el. Sirja fölé egyszerű, de szép sírlelket helyeztek a következő felirással: Comenius Ámos János, nemzetek tanítója, származására nézve moravai, nyelvére nézve cseh, hivatása pap.

Komenský művei a maguk idejében rendkívüli föltűnést keltettek. Sőt még ma is jó részben alapul szolgálnak az azokban lefektetett elvek a nevelésnek és oktatásnak. A természetből és az életből merít száz, meg száz példát s ezekhez hasonlítja a nevelés alapelveit. Így szinte kézenfekvő minden megállapítása. A gyermeket fokozatosan, rendszeresen, tervszerűen, mintegy a hóna alá nyulva kell vezetni az önállóságig, addig, amíg a maga lábán járhat. Olyan alapot kell nyújtani az oktatással és neveléssel, amelyre aztán ő maga építhet. Ha helyes a felfogása, képzete, fogalma mindenről, úgy könnyű lesz neki az életben, a nehéz körülmények közt is distingválni, mert lesz judiciuma, melyet kiegészít az élettapasztalat, sőt tud másoknak is tanáccsal szolgálni. Lesz belőle igazi ember, jó honpolgár, ki tudja a maga akaratát magasabb célok elérésére érvényesíteni, illetve alárendelni. Fogékony lesz a lelke az emberi szenvedések iránt. Részt vesz az emberiség jobb jövőjének megalkotásában, felépítésében. Tud szeretni, áldozni jó ügyekért, nélkülözni,

másokat megbecsülni. Tud higgadt maradni minden körülmények közt s tud véleményt nyilvánítani s közcélokat előmozdítani.

Komenský neve örökké fénylő csillag marad az oktatás és nevelés egén. Mi, tanítók pedig hálával és csodálattal emlegethetjük a „népek tanítómesterét.”

Gáspár János.

Az emlékezés szárnyain.

IX.

(Folytatás).

Két levél.

Közzéteszi: *Németh Gyula.*

(Máskor levél.)

Válasz.

Kedves, jó Barátom.

Ne neheztelj azért, hogy ily megkésve írok, de már én is öregember vagyok, látásom is gyenge, no meg a 3 napos kirándulás s az előkészítő munkálatok is igen megviseltek.

Tehát a találkozás szept. 6-án megtörtént, bensőséges, testvéries keretek között. Megjelenünk 12-en, míg 5 év előtt 30-an voltunk. Általános sajnálkozást kellett, hogy te nem lehettél köztünk. Összesen mintegy 800 öreg diák találkozott ezen a napon, de mi tanítók azért kimódoltuk, hogy külön is összejőjjünk. Bár a nagy sokadalomban úgy a főiskola, mint a leányliceum összes terméi le voltak foglalva, ez utóbbinak ig. irodájában mégis sikerült helyhez jutnunk. Ebben az óriási tömegben a jubiláris ünnepségen több, mint 2000-en vettek részt, ezért gondolhatod, hogy mily nagy munkát adott a rendezőségnek a minden igény teljesítésének lehetősége. S mindennek Dr. Antal Géza püspök úr volt a középpontja. Végtelen örömünkre mégis tudott időt szakítani, hogy köztünk is megjelenjen s ezzel is emelje találkozásunk bensőségét.

A bemutatkozás után én üdvözöltem ömértóságát, de bizony már nem emlékezem jól beszédem közepére és végére, mert mindnyájan sirtunk a meghatottságtól s így elfogulva talán másként is fejeztem ki magam, mint előre gondoltam. Megpróbálok nagy vonásokban idéltetni beszédem vázlatát.

Főtiszteleitű és Mélt. Püspök Úr! Miként az igazságos Mátyás király híres feketeseregének elaggott utolsó vitézei,

mohikánjai 405 év előtt megjelentek a mohácsi síkon, hogy utolsó lábíg elveszve, bizonyágot tegyenek hitükéről, honszeretelükéről és vérük hullásával pecsételjék meg és nyerjenek bocsánatot hibáikért, véikeikért, melyeket a nagy király halála óta elkövettek, azonképen jelentünk meg mi is, öreg tanítók ezen intézetnek 400 éves jubileumán, hogy még egyszer kezet szorítva egymással, e 400 évet visszasugárzó falak között fogadalmat tegyünk hithűségünkéről, hazaszeretelünkéről s jól végzett munkánk boldogító öntudatával megbocsátást kérjünk tévedéseinkre, hibáinkra, — mert hisz mi is csak gyarló emberek vagyunk — azután főhisztelendőséged áldó szavainak mindent klengesztelő, boldogító tudatában megnyugvással térjünk még hátralevő napjainkra otthonunkba, majd az örök hazába, a nagy plhenésre sok fáradaimaink után.

Ezután üdvözöltem Püspök urat s kértem, hogy áldó szavával bocsásson el bennünket a nagy útra. Majd köszöntöltem az anyaiskolát, a kerületet, a várost, a kormányzót, s ezekre a nagy Isten áldását kérve, így fejeztem be szavaimat: Most mégegyszer felemelem kezeimet s kérem a jó Istent, hogy Tégedet, főpásztoromat, püspökömet és predikátoromat tartson meg hosszú hosszú időkig erőben, egészségben, hogy legeltesd a te nyájadat a kies folyóvizek mellett és befejezhessed a nemes munkát, amely reád bízott; megépíthesd az Úr házát és elmondhasd benne az első „Miatyánkot“ és sokáig gyönyörködhesd műveidben. Isten, jó Atyám, ki engem a sors csapásai között is mindig kezedd vezetél, hallgass meg az én kérésemet.

Ezután Püspök úr válaszolt, de azt én már leírni nem tudom, mert a zokogás engem is igen elfogott . . . Gondolhatod, hogy milyen válasz lehetett . . . Végül áldását adta reánk.

Most Soós Gyula referált az elmúlt 5 év eseményeiről s halottairól. Utána felolvasta hozzám intézett kedves leveledet, melyet mindnyájan, de különösen Püspök úr nagy figyelemmel hallgatott. Szívből jövő éljenzés kísérte a szép gondolatokat s a tanfőli hivatás találó jellemzését. Utána Püspök úr hozzám fordulva így szólt: Kedves Gyulám, tudom, hogy te Lakatos Igazgató úrral jó barátságban vagy, légy szives, ird meg neki, mennyire sajnálom, hogy nem lehet köztünk, mert hiszen én is jól ismerem őt, sőt barátajm közé számítom. Mindig figye-

lemmel kísérem az ő munkásságát s igazán büszke lehet rá főiskolánk, hogy ilyen derék emberek kerültek ki falai közül. Majd reád is áldását küldte s kifejezte azon reményét, hogy egészségged helyreáll s 5 év múlva újból találkozunk. Ezt a kedves üzenetet ime most átadom.

Nagyon kedves jelenete volt még a találkozóknak, mikor előállott a 88 éves *Szalóky Dániel* bátyánk a somogyi tanfőtárság nesztorának Nagyatádi Szabó István volt kisgazda Miniszter tanfőtómesternek fia, aki betegen fekvő atya képviselőként mondott szívből jövő üdvözlőbeszédet. Erre is Püspök úr adta meg a magasan szárnyaló választ. Ezután lefénnyképeztünk magunkat s ő Méltósága eltávozott körünkéből.

Ime, így folyt le a második találkozó. Hogy a harmadikon is ott leszünk-e 5 év múlva, ez már — a mi életkorunkban — inkább csak utopisztikus vágyakozás, mint a lehetőség reálnysége . . .

Mikes Kelemen szokásos, de variált mondásával zárom soraimat: csak az egészségre vigyázzunk!

Egyházasrádóc, 1931. október 3.

Mindig nagyrabecsülő, szerető, öreg hived:

Németh Gyula
ny. ig.-tanfő.

Egy és más a nyelvtisztaságról.

A nyelv élő szervezet, mely folytonos fejlődésnek van alávetve. Új hajtások sarjadnak, új szóképződnek új fogalmak számára: régi fogalmak az őket kifejező szókkal együtt elavulnak, a mindennapi használatból lassan-lassan kivesznek. Fattyúhajtások is sarjadnak a nyelv törzséből, melyek éktelenítik a nyelvet és egészséges fejlődésében gátolják. Ezeket a fattyúhajtásokat gondosan nyesegetni kell, hogy a nyelv szépségét és geniuszát ne rontsák.

Hogy a nyelvszokás hivatottabb-e arra, hogy a nyelv fejlődésének irányát szabjon, vagy a Tud. Akadémia, azt leghelyesebben egy klasszikus francia mondás dönti el: „L' Academie attend l'usage, et l'usage attend l' Academie.” Az Akadémia figyelembe veszi a nyelvszokást, a nyelvszokás figyelme az Akadémiát. A nyelvszokásban nyilatkozik meg a nyelv geniusza, mely alkot, az Akadémia pedig tudományos fölkészültségével

ellenőrzi a nyelv fejlődését és nyesegeti a korcs hajtásokat.

A magyar nyelv minden magyar embernek legdrágább és legföltettebb kincse. Amíg él a magyar nyelv, addig él a magyar nép is, mert nyelvében él a nemzet. Kötelessége tehát minden magyar embernek, hogy nyelvünk tisztasága felett feltékenyen örködjék, és hogy a fattyúhajtásokat róla irgalmatlanul nyesegeesse.

E nemes cél érdekében alábbiakban rá akarok mutatni egyes magyar szók elterjedt helytelen írásmódjára, és egyes — kiváltképen idegenből átvett — szók, kifejezések és szólások téves használatára, hogy téves írásmódjuktól, illetőleg helytelen használatuktól óvakodva megőrizzük szép magyar nyelvünk tisztaságát és patinás szépségét.

Lássunk csak néhány elterjedt helyesírási hibát:

Sokan pl. nincsenek tisztában a „mond”, „mond”, „küld”, „küldd” stb. igealakokkal, és azért gyakran hibásan használják. „Mond”, „küld” a jelentőmód jelenidejének egyesszámú 3. személye (tárgyatlan ragozás), „mond”, „küldd” alakok pedig a főlshólitómód egyesszámú 2. személye (tárgyas ragozás).

Példák: Amit Pál mond (kijelentés), azt én már rég tudom.

Mondd meg (fólshólitás) Pálnak, hogy amit ő mond (kijelentés), azt én már rég tudom.

Azt a könyvet, melyet Pál neked holnap küld (kijelentés), küldd (fólshólitás) tovább Pálnak.

„Mondd”, „küldd” igealakok rövidítések a „mondjad”, „küldjed” igealakokból a „j” fólshólitómódu módjegy és a kötőhangzó kiejtésével.

Ilyen rövidített igealakok „hadd”, „ládd” is.

Helytelenek a „tetszedjen”, „látszadjon” igealakok „tessék”, „lássék” helyett.

„Nem tudok kiutat találni” sült germanizmus, ehelyett: kivezető utat, megoldást, szabadulást találni.

Példa a „minthogy” okhatározó köfőszó és a „mint hogy” helyesírására: Minthogy (mert, mivel stb.) nem tudtam magamon máskép segíteni, nem tehettem mást, mint (hasonlító kötőszó) hogy belenyugodjam a kényszerhelyzetbe.

Téves a „miután” időhatározó kötőszónak a „mert”, „mivel”, „mivelhogy”, „minthogy” okhatározó kötőszókkal való felcserélése. Pl.: Miután (ehelyett: „mert”, „mivel” stb) nem jöttél el idejére, elmaradt az egész kirándulás.

Leépíteni ebben az értelemben: apasztani, csökkenteni,

eszállítani kirivó germanizmus a német „abbauen” után. A leépíteni-szó különben illogikus nonszens, mert felépíteni valamit lehet, de leépíteni nem, csak lerombolni, lehordani.

Melyik a helyes? *Szuggeszció-e* vagy *szuggesztió*? Az utóbbi a helyes. A latin hangtan szerint a „ti” szótag *ci*-nek olvasandó, ha utána magánhangzó áll, pl. *praedicatio* = predikáció; *illuminatio* = illumináció. Ezen főszabály kivételt szenved, ha a „ti” szótag előtt „s” vagy „t” mássalhangzó áll, mely esetben a *ti* szótag nem *ci*-nek, hanem *ti*-nek olvasandó; tehát a latin *suggestio* magyar átírásában az eredeti hangzást meg kell tartani.

Helyes-e a *restringió* szó? Nem helyes, mert *restringió* a helyes. (Olyan csodabogarat is olvastam egy egyébként nívós napilapban, hogy *restringáció*.) Magyarázatul szolgáljon, hogy az *io* képzővel képezett, cselekvést, állapotot jelentő főnevek a latinban a *supinum*-töből származtatnak, pl. *invado*, -ére, -si *sum* *invasio* = invázió = betörés, betódulás; *refero*, *referre*, *retuli*, *relatum*-ból *relatio* = reláció = viszonylat, viszonzás, jelentés; *dividó*, -ére, -si, -*sum*-ból *divisio* = divízió = osztás, osztály, hadosztály; így tehát *restringo* -ére -*nx*, *restringtum*-ból lesz *restringtio* = *restringió*. Így lesz *tingo*-ige *supinum*-ból *tingtio* és *pingo* ige *supinum*-ból *pingtio* = *pingtio*.

Sajnálattal kell megállapítanom, hogy legelőkelőbb magyar lapjaink is sűrűn vétének e szabályok ellen, még pedig makacs következetességgel, jóllehet e cikk írója már fölhívta figyelmüket téves nyelvhasználatukra, pedig ezeknek a lapoknak talán szintén kötelességük volna — már csak saját tekintélyük érdekében is — a magyar nyelv tisztasága felett örködni. *Intelligens* magyar méltán restelkedhetik idegenek előtt ilyen nyelvbotlások olvastán.

Klientúra és *Klientela*. Melyik a helyes? A *Klientela* (klikus) ősrégi klasszikus latin szó, teljesen fölösleges és csapnivalóan rossz tehát a *klientúra* szó.

Ilyen csodabogár a *pacientúra* szó is, mely az orvos betegjeit akarja jelenteni és gyűjtőnévbe összefoglalni. Még logikusnak találnám a *pacientela* szót a *clientela* analógiájára, bár szokatlan. A német orvos így aposztrofálja betegeit: „*Meine Patienten, meine Patienz*” (v. ö. *Ambulant*), ha tehát a magyar orvos betegjeit mindenáron idegen szóval akarja megtisztelni és gyűjtőnévbe foglalni, nevezze őket ő is pácienseinek, *pacientiá-jának*.

A *klientúra*, *pacientúra* szók nyilván az *advocatura*, *pr.o*

fessura szók analógiájára burjánzottak föl. Csakhogy míg az „ura“ képzővel képzett szók: advocatura, professura, agentura, procuratura stb. állást, hivatásbeli tevékenységet lejeznek ki, tehát szubjektív értelműek, addig a korcs klientura és pacientura szók azokat a személyeket jelölik meg, akikre az ügyvédi, orvosi gyakorlat és hivatás kihat, tehát objektív értelműek.

Párkány, 1932. márc. 5-én.
Simor-u. 701.

Bohner Jákó
ny. főgimn. igazgató.

Kerületi polgári iskolák.

A kerületi polgári iskolák törvényjavaslata régóta a parlament előtt fekszik és a képviselőház kulturális bizottsága már foglalkozott is vele. A javaslat, mindamellett, hogy nagy gazdasági, szociális és politikai garanciákat föltételez, elsősorban mégis fontos pedagógiai hivatást van hivatva törvénné válása esetén betölteni, s ezért nem helyeselhető, hogy annak tárgyalásából a szakköröket úgyszólván teljesen kizárták. A pedagógusok véleményére senki sem kíváncsi, s az legföljebb a szaklapok hasábjain húzódik meg észrevétlenül, tradicionális szerénységben.

Pedig a kerületi polgári iskolák tervével nagy dolog készül. Azon községek, melyek 5 kilométeres körzetben 6000 lélekszámot képviselnek, kötelesek a kerületi polgári iskolát felépíteni és annak összes dologi kiadásait viselni. Viszont, ahol már polgári iskola van, annak kiadásaihoz a törvény által megállapítandó nagyságú körzetben lévő összes községek hozzájárulni tartoznak.

Igazságtalan dolog ugyanis, hogy egy polgári iskolát eddig csak az iskolaközség tartott fönn horribilis anyagi áldozatokkal, jóllehet annak kulturális előnyeit megosztotta a szomszédos községek lakosaival. Most a terhek is megoszlanak majd. S a teherviselés alól nem lehet kibújni esetleg azáltal sem, hogy valamely község lemondana (!) a polgári iskola igénybeviteléről, mert a törvény *kötelezővé* teszi minden tanköteles részére a polgári iskola látogatását. Ilyenformán a polgári iskolai oktatás a kötelező népoktatás betetőzése lesz, s a polgári iskola a népiskolának folytatása. Népoktatás, szaktanítási rendszerrel.

Ez a körülmény önmagában eléggé indokolja a törvény alapos, mindenre kiterjedő előkészületeit. Sajnos, ennek a szükséges előkészítő munkának a jeleit nem látjuk. Pedig az az idő, mely a javaslat gondolatának fölvetődése óta a mai napig eltelt,

elegendő lett volna ahhoz, hogy a törvény életbeléptetésének előfeltételeit megteremtsék.

A pedagógiai cél szempontjából legfontosabb kérdés a szaktanítók képzésének az ügye. A kerületi polgári iskolák megvalósulása esetén átlag annyi szaktanítóra van szükség, amennyi a jelenlegi népiskolai tanítóság számának $\frac{3}{8}$ része. S ha tekintetbe vesszük azt, hogy a már fennálló polgári iskolákban működő tanítóságnak *legalább* fele nem rendelkezik a szükséges képesítéssel, könnyen elképzelhetjük, mi lesz a helyzet, ha a törvény következtében megsokszorozódik a polgári iskolák száma.

A Školská Správa című pedagógiai szaklap egyik közeli száma foglalkozik a javaslattal, s bár csak a történelmi országok viszonyait boncolgatja, adataiból általános érvényű következtéseket vonhatunk.

A szaktanítók hiányával kapcsolatban megállapítja, hogy csak Morvaországban és Sziléziában 492 férfi és 264 nő, tehát 756 tanítói személy működik polgári iskolánál *szakvizsga nélkül*. Ugyanott a tanfelügyelői jelentésekből kitűnik, hogy 8 tankerületben van ugyan elegendő kvalifikált tanerő, de 40 tankerület hiányt szenved szaktanítókbán.

Ez a helyzet azokban a tartományokban, ahol a szaktanító-képzésnek évtizedes multja, s a polgári iskolák mai rendszerének történelmi alapja van: Szlovenszkóról nincs statisztikánk, de nem nehéz elképzelni a valóságot . . . Lehetséges, hogy a szlovenszkói polgári iskolákban talán a kvalifikált tanerők arányszáma nem kisebb, mint a Morván túl, de mi volna akkor, ha Szlovenszkon is úgy állna a községi, polgári iskolák ügye, mint odaát és mi lesz akkor, ha a kerületi polgári iskolák törvénye a szaktanítók kérdésében a szükséges követelményekkel áll elő? Ezek a követelmények természetesen a történelmi országokban is szaporítani fogják a polgári iskolák (tehát a szaktanítók) számát, de jellemző, hogy például az említett két tartományban az iskolai körzetek egyharmadában egyáltalában nincs szükség új polgári iskolára, mert ezen tankerületek mai polgári iskolái magába fogadják az összes polgári iskolai tanköteleseket. Ilyen tankerület tizenkettő van. Huszonhat tankerület 109 új kerületi polgári iskolára tart igényt. (Ezek az adatok csak a cseh tankerületekre érvényesek.)

Világos tehát, hogy a kerületi polg. iskolák létesítésével egyidejűleg, sőt azt megelőzőleg, meg kell oldani a tanerők

szakképzésének kérdését. A tanítói létszám emelése csak másodrendű feladat, mert hiszen a népiskolák megszűnő osztályainak (VI—VIII.) tanítói nagyrészt betöltik az új polg. iskolák állásait, de ha az új iskolatípus hivatásának meg akar felelni, akkor a tanszemélyzet megfelelő képesítését föltétlenül szorgalmaznia kell!

De számolnia kell a törvénynek azzal a körülménnyel is, hogy a tanítóság, amely a megkívánt magasabb képesítést megszerezte, vagy meg fogja szerezni, ezzel szemben joggal követeli hogy a polg. iskolához való átlépés fejében kilátásba helyezett szánalmas összegű különbözetek tisztességes és méltányos kvótára emeltessenek föl. Mert ha a tanító a működési pótlék szempontjából a D csoportba tartozó községből átmegy a C-be osztott polgári iskolai székhelyre, akkor az ezen a címen élvezendő 720 Ké különbözet és a 780, esetleg 1080 Ké polg. isk. pótlék távólról sem elég ahhoz, hogy az aránytalanul megváltozott lakbérviszonyok mellett társadalmi állásának megfelelő lakást biztosíthasson magának. Azonban legtöbb a valószínűsége annak, hogy a tanító C-csoportbeli községből ugyanilyen községbe költözik, (mert hisz 25.000 lélekszámgig lesz a legtöbb polg. iskolai község,) amely községnek azonban a lakbér terén városi igényei lesznek, s az elemi iskoláiból polgári iskolai szaktanítóvá avansált kolléga sirva kuporgathatja az ezreket, melyeket a 780 koronás polgári iskolai pótlékra rá kell fizetnie, hogy családjával együtt legyen hol fejét lehajtani.

Az alábbi táblázatos kimutatás áttekintést ad a polgári iskolához ideiglenes vagy végleges minőségben átlépő, szakvizsgával bíró tanítók fizetési és előlépési viszonyairól:

Fix. fok.	Szolg. év	beszámítható szolgálati ezteendőjében átlépő szaktanító évi fizetése Ké														
		4-6	7-9	10-12	13-15	16-18	19-21	22-24	25-27	28-30	31-33	34 stb.				
1.	4-6	9780														
2.	7-9	11580	11580													
3.	10-12	13680	13380	13380												
4.	13-15	15780	15480	15180	15180											
5.	16-18	17880	17580	17280	16980	16980										
6.	19-21	19980	19680	19380	19080	18780	18780									
7.	22-24	22080	21780	21480	21180	20880	20580	20580								
8.	25-27	24180	23880	23580	23280	22980	22680	22380	22680							
9.	28-30	26280	25980	25680	25380	25080	24780	24480	24180	24480						
10.	31-33	28380	28080	27780	27480	27180	26880	26580	26280	25980	26280					
11.	34 stb.	32280	31980	31680	31380	31080	30780	30480	29880	29580	29280	28680	28380	28080	27780	27480

Ha a törvény a polgári iskolai tanítóság fizetését a méltányosság elve alapján rendezni fogja ezzel egy csapásra megoldódik a polgáriskolai szakképzés ügye is. Mert arra is gondolni kell, hogyha felépül a sok polgári iskola, legyen majd, aki tanítson benne! A jelenlegi fizetési viszonyok mellett pedig senki

sem siet fölcserélni elemi iskolai állását a polgári iskolaival. A jobbat a rosszabbal. Hiába tárgyalnak, hiába mérlegelik a gazdasági erőket, vagy erőtlenségeket: a kerületi polg. iskolákat a pedagógia törvényei szerint kell építeni. S ezeket a tanító szellemi és existenciális képessége biztosítja. (bb)

Hogyan könnyíthet az igazgató munkáját?

„Az iskola naplói és irattára” címen a „Magyar Tanító” f. évi 5. számában „Falusi tanító” tollából megjelent cikk adta kezembe a tollat. Lehet, hogy az alábbiakban néhány kartársamnak segítségére lehetek.

Bizony sok az igazgató munkája, ha pontos akar lenni, s az iskolájáról tisztán áttekinthető képet akar mutatni. 5—6 éve állandóan vezetek egy naplót, melyet „Nyilvántartás” címmel láttam el, melyből hamisítatlanul tükröződik vissza az iskola képe. Néhány évi tapasztalatom azt bizonyítja, hogy az a csekély fáradság, mellyel a tanév elején a naplót összeállítom s esetről-esetre az adatokat bevezetem, meghozza a gyümölcsöt, mert helyettem a „nyilvántartás”-om mindenről tájékoztatja az iskolalátogatót. De nem csak ezt az előnyt tapasztaltam, hanem ha jelentést kell tenni valamiről, statisztikát kell összeállítani, nem kell 5—10 naplóból az adatokat összekeresgélni, mert itt megtalálom mindent, s gyakran néhány órai munkát pár perc alatt elvégzek. Évvégén meg átnézve, pontosan kitöltve az irattárba helyezem. Ha pl. 10 évenként ezeket a naplókat egybekötöttjük, azt hiszem, nem is kell mondani, hogy mennyit beszélnek ezek az iskola krónikája mellett, s milyen szépen egészítik ki azt. Az alábbiakban bemutatom az én — pár éven át bővített — naplómat, amely tudom, még nem nevezhető teljes egésznek, de közösen a hiányokat pótolhatjuk. Arra kérném még k. kartársaimat, mielőtt az ismertetéshez fognék, hogy esetleges észrevételeiket, módosítást, pótlást stb. velem közölni sziveskedjenek, hogy azokat pótolva, minden óhajt kielégítő naplót alkothassunk s mint említettem, a látogató minden kérdésére megtalálja a feleletet benne.

Ime a bonckés alá teszem s ha talán nem tudok segítségére lenni senkinek, szives elnézést kérek, hogy az olvasók türelmét próbára tettem. (Megjegyzem, hogy az egész napló 6—8 oldal

terjedelmű csak).

1. Táblázat. Az iskola méretei. (Adatok: 1. sorszám, 2. a helyiség megnevezése, 3—4—5 hosszúság, szélesség, magasság m.-ben, 6. alapterület, 7. köbtartalom, 8. jegyzet.)

2. Táblázat. Kimutatás a beirt tanulókról. (Adatok: osztályok, évfolyamok szerint, fiúk, leányok külön, összesen, vallás, nemzetiség, szül. hely, lakhely szerint, áll. polgárság és a szülők foglalkozása szerint, a bejárók % -a, külön-külön és az egész iskolán összesen.)

3. Táblázat. A használt tankönyvek jegyzéke az összes osztályokban. (Adatok: 1. A könyv: szerzője, 2. címe, 3. kiadó neve, 4. a kiadás helye, 5. a kiadás éve, 6. eng. száma, 7. mely évf.-ban használják, 8. a könyv ára és jegyzet.)

4. Táblázat. Az isk. látogatása (školská dochádzka) (mint a látogatási és előmeneteli napló 2. oldalán, osztályonként és az egész iskolán havonként és összesen.)

5. Táblázat. Kimutatás a tanítói állásokról (mint az 1930/31. évi zsebnaptár 177. oldalán.)

6. Kimutatás a tanítók helyi javadalmáról (mint az 1930/31. évi zsebnaptár 177. oldalán.)

7. Kimutatás a tanítók fizetéséről (áll. segély) egyenként és összesen, havonta és évente összesen.)

8. Kimutatás a közs. el. iskoláiról (u. o. 181. old.)

9. Kimutatás, áttekintő táblázat az isk. leltárról $\frac{1}{4}$ évenként szakok és darab szerint.

10. Kimutatás a tanítói, ifj. és kölcsönkönyvtárakról (drb. érték, olvasott és kölcsönvett könyvek dbszám és olvasók szerint.

11. Kimutatás az isk. takarékpénztárról (a betétek száma és összege szerint minden hó végén.)

12. Népies tanfolyam.

13. Kimutatás a süket és nagyothalló tankötelesekről.

14. Az összeírás. (tankötelesek összeírása) (Táblázat szerinti elosztás, hány s melyik iskolába jár.)

15. Áttekintő kimutatás a tantest. kultúrténykedéséről. (Itt minden ténykedést a megfelelő rovatba vezetünk be a szereplő v. előadó nevével, az idő megjelölésével, a hallgatók száma, a bevétel és célja.)

Ezen táblázatos kimutatások után az általános adatok, kérdések következnek.

1. Az iskola hivatalos elnevezése. 2. Az iskola székhelye:

3. Mely tanya, puszta, major tartozik hozzá?: 4. Postahivatal: 5. Adóhivatal: 6. Járási hivatal: 7. Jegyzőség: 8. Tanfelügyelői hivatal: 9. Anyakönyvi hivatal: 10. Törvényszék: 11. Az isk. alapítási éve: 12. Mikor volt fejlesztve?: 13. Az iskolaépület telekkönyvi tulajdonosa és telekkönyvi száma: 14. Az iskola neve: 15. Tanítási nyelv: 16. Osztályok száma: 17. Milyen karban van az iskolaépület?: 18. Van-e tűzkár ellen biztosítva? a) hol? b) mily összegre? c) mennyi a díj? d) mikor jár le a köt. levél? e) ki van-e fizetve a díj? 19. Van-e udvar? a) mily nagy? b) mivel kerítve? 20. Van-e külön játszótér? a) hol? b) az iskolától való távolsága: c) nagysága? d) be van-e kerítve és mivel? e) milyen karban? 21. Van-e gyakorlókert? a) mily távol az iskolától? b) mekkora? c) be van-e kerítve és mivel? 22. Van-e jó ivóvíz, kút? 23. Van-e zárható árnyékszék és hány? 23. Van-e a) iskolai műhely? b) konyha? c) tornaterem? d) iroda v. tanácsterem? e) szertár? f) faiskola, mily állapotban? (részletes leírás.) 25. Van-e az iskolának kegyura? Ki az? 26. Ki az iskola fenntartója? a) mily összeggel járúl a fenntartó a kiadásokhoz? 27. Ki fedezi a szükségletet? a) mily összeggel? 28. Van-e az iskolának vagyona? a) ingó: b) ingatlan: c) Ki kezeli? 29. Van-e: a) anyakönyv: b) könyvtári kimutatás: c) krónika: d) index normális: e) tantestületi jegyzőkönyv: f) iskolaszéki jegyzőkönyv: g) iktató, postakönyv: h) látogatási jegyzőkönyv: i) orvosi látogatási jegyzőkönyv: j) főleltár: k) szakleltár: 30. Mily szaklap, folyóirat jár az iskolának? a) ki van-e fizetve? 31. Van-e tartozása az iskolának? a) hitelező? b) a hitel összege? 32. Nyugd. járuléki ki van-e fizetve? mikor? 33. Hány tanuló kap ingyen taneszközt? a) részben? b) teljesen? 34. Hány tanuló ismételt? a) okai? 35. Hány tanulóval szaporodott a tanulók száma a mult évihez viszonyítva? 36. Hány tagja van a V. K. S. O.-nak? 37. Hány gyermeklap jár és milyen? 38. Mennyi a beiratási díj? 39. Mikor volt az isk. szék választása? a) hány tagja van? b) ki az elnök? c) ki a jegyző? d) ki a pénztáros? e) ki a gondnok? 40. Mikor volt tanulmányi kirándulás? a) hova? b) hány tanulóval? 41. Milyen hiányai vannak az iskolának? — mily javítás volna eszközlendő? 42. Hány segédeszköz hiányzik? Melyek azok? 43. A lakosság mily magatartást tanusít az iskolával szemben? a) a tanítókkal szemben? b) milyen az érdeklődés az összejöveletek és szülői ért. iránt? 44. Mi erről a tanítók véleménye? 45. Egyéb észrevételek, fontos feljegyezni valók:

A községről.

1. Van-e közs. könyvtár? a) hány kötetből áll? b) az olvasók száma? 2. Hány újság jár a községbe? a) szaklap, b) hetilap, c) gazd. lap, d) képes lap, e) polit. lap, f) mások. 3. Milyen a lakosság megoszlása? a) nyelv szerint, b) foglalkozás, c) vallás szerint, d) politikai pártok szerint, a legutóbbi választások alapján. 4. Van-e közműv. egyesület? a) gazdasági, b) jótékony-sági, c) fogyasztási szöv., d) hitelszövetkezet, e) énekkar, ezek vezetői? 5. Mikor és mily célra voltak táncmultságok és előadások a községben? 6. A község történelmi nevezetessége? 7. A község területe kataszt. holdakban? 8. A község eredete (röviden)? 9. A községet ért csapások? 10. Melyik tanítóról maradt emlék a nép között, miről emlegeti? 11. Feljegyzések az iskola kiválóbb tanulóiról: 12. Egyébb feljegyezni valók.

Mielőtt a tollat letenném, megjegyzem még, hogy a táblázatokat azért nem csináltam meg, mert annak a szedése nehezebb s több helyet foglalna el a M. T. hasábjain. Hanem kérdezem, nem volna-e jó ezt ügyesen, egységesen összeállítani, két nyelvre lefordítva nyomdába adni? Szlovák—magyar szöveggel való összeállítását azért említettem, mert a tisztán szlovák nyelvű statisztikai nyomtatvány kitöltésénél nagy hasznát vehetnénk. A munkát szívesen vállalnám, ha k. kartársaim szerény indítványom szükségesnek tartják s megjegyzéseiket, esetleges hiányok pótlását, módosításukat is velem közölni sziveskednének. Kartársaim, akik megpróbálkoznak a nyilvántartás összeállításával, nem fogják megbánni s örülök, ha valakinek segítségére lehettem.

Nagy József ig. tan. Nána-Parkan.

EGYESÜLETI ÉLET.

340/1932.

Felhívás

valamennyi járásköri elnök úrhoz.

Az 1931. nov. 21-iki központi gyűlésünk az alapszabályok módosításának ügyét tárgyalván a politikai beosztás szerinti tanítóegyesületi nagymegyék likvidálása tekintetében a következő határozatot hozta:

„Az eddigi tanítóegyesületi megyebeosztás a politikai nagymegyék szerint igazodott. Ez a politikai beosztás azonban már

megszűnt. Fennállása idején sem tudott egyesületi szempontból a legtöbb helyen abban a mértékben megfelelni hivatásának, amint azt az alapszabályok célkitűzései megkívánták volna főként azért, mert földrajzilag nehezen megközelíthető járások kerültek össze a politikai megyékbe, mint pl. Bars-Hont-Gömör-Nógrád a zvolenibe, a Galánta-felsőcsallóközi a bratislavaiba, nagykaposi-királyhelmei-hernádvölgyi a kosiceibe: a legutóbbi galántai központi gyűlés az egyesületi működés intenzív voltát tartva szem előtt, a legelőnyösebbnek azt vélte s ez alapon azt határozta, hogy a politikai megyékhez igazodó tanítóegyesületi megyék likvidáltassanak s az alapszabály 7. §-ának 7. pontja értelmében a földrajzi fekvés szerint összetartozó kerületek, illetve járások alkossák a megyei egyesületeket.

A központi gyűlés módot kíván nyújtani a járásoknak és körzeteknek, hogy *saját elhatározásaik és érdekeik alapján tanítóegyesületi megyékbe tömörüljenek*. E határozatok meghozatalára s ezzel a tanítóegyesületi egységek (megyék) megalakítására egy évi időt javaslunk, mely idő alatt az egyes járások, illetve körzetek kötelesek érvényes közgyűlési határozataikkal eldönteni azt, hogy mely járásokkal kooperálva s mily elnevezés alatt óhajtják az immár *nem politikai, hanem tisztán tanítóegyesületi megyék szerinti beosztásukat megszervezni*. Utasítja a központ az összes járásokat, illetve körzeteket, hogy ez irányú határozataikat a központtal *legkésőbb május hó végéig közöljék*, hogy a határozatok tekintetbe vételével a legközelebbi központi gyűlés kimondhassa végérvényesen a tanítóegyesületi megyék megszervezését".

Amidőn a kassai közp. gyűlés határozatát közöljük, felkérjük a járási, illetve körzeti elnök urakat, hogy a határozatban foglalt kérdés tárgyalását a legközelebbi tavaszi járásköri, illetve körzeti gyűlés tárgysorozatába okvetlenül felvenni sziveskedjenek.

Felkérjük arra is az elnök urakat, hogy a gyűléseket lehetőleg csütörtöki napra tűzzék ki s arról a központi elnököt jóelőre értesítsék, hogy azokon a központi kiküldött is résztvehessen.

Ott, ahol a tagok kívánják vagy egyéb körülmények megkövetelik, egy járáskör, illetve körzet is alkothat tanítóegyesületi megyét.

Kartársi szives köszöntéssel:

Vásárhelyi Károly titkár.

Kovács Alajos elnök.

Nyugdíjas kartársainkhoz !

Nem új egyesületet, vagy nyugdíjas szakosztályt, esetleg külön érdekképviseletet akarunk alakítani. Nem vagyunk hívei a sokféle jelszó alatt csoportosuló, helyesebben, *tagozódó* újabb és újabb alakulatoknak, mert tudjuk hogy minél több egyesület tart számat az egyén munkásságára, annál kisebb mértékben tud megfelelni sokféle tagsági kötelezettségeinek.

Tehát egész más szándékkal szólunk most nyugdíjas kartársainkhoz.

Mióta egyesületünk fennáll, szinte bevett szokássá lett, hogy ha valamely kartársunk nyugdíjba vonult, ezzel egyidejűleg bejelentette az egyesületből való kilépését is. Mintha a nyugdíjazásról szóló hivatalos végzés egyúttal felszólítás is lett volna az egyesületi munkaközösség fölmondására!... Vannak tiszteletreméltó kivételeink, s éppen ezek a kivételek bátorítanak föl bennünket arra, hogy példájukat azok elé állítsuk, akik oly könnyen meg tudnak válni az egyesülettől.

Valóban, az egyesülettől és lapjától könnyebben elbúcsúznak, mint az iskolától, s a környezettől, melyben hosszú évtizedek öröme, bánata, sok-sok fáradsága volt osztályrészük. A búcsúztató ünnepélyeken könnyes szemmel tekintenek a gyermek-seregére, a kopott és bevagdalt padosokra és mindenre, amihez kedves emlékek fűzték: — de az egyesület otthagynak nem okoz ily szentimentális érzéseket, sőt, még a kezük vonása is nyugodtnak és határozottnak látszik, mikor ráírják a még mindig, csökönyösen megérkező Magyar Tanítóra: „*Vissza, nem fogadom el!*”...

Igaz, az egyesület és szerény lapocskája „semmit” sem tett az ő érdekükben... Mindössze lehetővé és könnyebbé tette ezer és néhány száz szlovenszkói magyar tanítónak a nosztrifikációs vizsga letételét, megszerezte néhány száz hontalan kartárs állampolgárságát, csillapította a tanítóözvegyek és árvák fájdalmát, no és mindössze kiverekedte a tisztességes nyugdíjat, hogyha majd „nem kell törődni az egyesülettel”, hát ne kelljen a segélyalapokból alamizsnáért sem könyörögni... Ennyi az egész. Ezért bizony nem volna érdemes és „kifizetődő” dolog továbbra is fizetni a 80 Kc-és tagsági díjat!... Hiszen „én értem többet már nem tehet az egyesület”...

... Nos, vegye tudomásul, akit illet, hogy az egyesületből,

nyugdíjazás címén kilépni, a tanító harcos multjához egyáltalában nem méltó eljárás. Nem visszahúzódni kell az egyesületi élettől, hanem, ha erőnk és tehetségünk bírja, aktív részt kell venni belőle. Hány kartársunk lép az iskola küszöbéről egyenesen a sírba! Ne sajnálja tehát senki a fáradságot, melyet nem éppen a közvetlen kenyérkereset céljából végez, hanem a tanítónemzetség további boldogulásáért! Egyesületünk életében mindig szükség van az öregek tapasztalataira, tanácsaira, s legkevésbé van szükség az egyesületet örömmel elhagyók szomorú példájára.

Valahányszor egy-egy nyugdíjbamenő kartársunk kilépéséről kapunk hírt, mindig eszünkbe jut Kovács Alajos elnökünk ama kijelentése, hogy nyugdíjaztatása esetén még intenzívebben kíván részt venni a tanítóság javát szolgáló egyesületi munkában. Micsoda ambíció, mily lelkes munkakészség és mily gyönyörű példamutatás van e nemes elhatározásban! Aki a legnehezebb igát húzta, nem örvend előre annak, hogy eljön az idő, amikor félreállhat és megpihenhet, hanem följánlja erejét, ha szükség lesz rá (bizony, mindig szükség lesz rá) és beáll a csatasorba, úgysis, mint legegyszerűbb közkatona!

De vannak nekünk Lakatos Károlyaink, Schlosz Lajosaink, Tóth Istvánjaink, Vajda Károlyaink is, akik megmutatták, hogy a nyugdíjba vonulás nem jelenti egyúttal a tanító-jövendő cserbenhagyását, hanem jelenti a megérdemelt pihenéssel koszorúzott további örömet a tanítóság örömeivel és további fájdalmat az egyetemes tanítóság közös fájdalmával. S jelenti azt, hogy első-sorban anyagi, s ha kell, szellemi támogatásukat semmiesetre sem vonják el az együtt kiharcolt és megvédett érdekek szolgálatából.

Nyugdíjas testvéreink! Ti, akik már élvezitek, s ti, akik élvezni készültök a hosszú munka utáni pihenést, ne távozzatok el tőlünk végkép, ne tagadjátok meg az egyesületet és kéthetenként Hozzatok szálló hírnökét: a Magyar Tanítót, hanem maradjatok továbbra is velünk érző tanítók, velünk és érettünk dolgozó, pártfogó, tisztos ősz fejei a mi szlovenszki tanító-családunknak!

Égészen az utolsó nyugalomba-vonulásig! . . .

Mikor gyűlölök, akkor megfosztom magamat valamitől; mikor szeretek, gazdagabbá leszek azzal, amit, vagy akit szeretek. Schiller.

Olvasóink figyelmébe! Fölösleges késedelem elkerülése és postaköltség-megtakarítás céljából ismételten fölhívjuk tisztelt olvasóink figyelmét arra, hogy lapunk szerkesztősége címére (Dolnie Salby—Alsószeli) csak a lap szellemi részét illető közleményeiket (cikkek, hírek, beszámolók) küldjék. A pályázati és egyéb hirdetések, címváltozások, reklamálások, tagságbejelentések ügyét, s általában a Magyar Tanítóval összefüggő adminisztratív teendőket a kiadóhivatal (komárom, községi elemi isk.) intézi.

Értesítés. Értesítjük kartársainkat, hogy úgy a kassai, mint a beregszászi nyomda fölmondta kottamellékletünk készítését, mivel kottaszedőjük eltávozott. A kottaszedés ügyében folyamatban vannak tárgyalások, s az új megállapodás megtörténteig — sajnálattal bár — kénytelenek vagyunk nagy népszerűségnek örvendő kottamellékletünket szüneteltetni.

Választás. A köhid-gyarmati róm. kath. iskolaszék, a megüresedett tanítónői állásra Tóth Ilona tanítónőt, Tóth Gábor párkányi kántortanító hugát választotta meg.

A galánta-vágsellyei járási tanítói dalárda tagjaihoz. A dalárda legközelebbi próbáját április 7.-én tartja Galántán, a katolikus kör helyiségeiben, délelőtt fél kilenc órai kezdettel. A próba anyagát az eddig megküldött összes kardalok gyakorlása fogja képezni. Ez alkalommal jön egybe először a járási tanítói zenekar is. Minden dalos részvétele szükséges. Külön körlevél nem megy.

Felhívás. Hivatkozással a mult évi szept. elsejei számban közzétett felhívásra, figyelmeztetjük Orsz. Egyesületünk tagjait arra, hogy az iskolaügyi referátus mult évi szeptember 23.-án kelt 41493/I. sz. rendeletével az *Industria taneszközüvállalat* (Bratislava Grössling 93) által kiadott szemléltető közlekedési képeket besorozta a kötelező taneszközök sorába. Minthogy tehát e rendelet folytán e képeket minden iskolának be kell szereznie, erre egyesületünk tagjait ezúttal ismételten nyomatékosan felhívjuk. A kötelező beszerzés elől egy iskolának sem szabad elzárkóznia, annál

kevésbé, mert hiszen az egész képsorozat (6 szin-
pompás kép) magyarázó szöveggel együtt csupán
120 Ké-ba kerül s azért felkérjük kartársainkat, hogy
ezen fontos képeket iskoláik részére saját érdekük-
ben mielőbb az Indusztriától megrendeljék. Az elnökség.

Értesítés. Felhívjuk egyesületünk tagjait, hogy
a központi tanácsadót illető leveleiket Kovács Alajos
közp. elnök címére (Neded) küldjék. Minden megke-
resésnél közölnék a lap címszalagján lévő tagsági
számot, mert csak ez esetben számíthatnak a kéretnak
megfelelő és gyors elintézésére.

Az én jó, öreg tanárom.

Kriek Bácsi! Jó, Öreg Tanárom! Neked szöl ez a nyilt
levél. Megírhattam volna boritékban is. Nem tettem, mert azt
akarom, hogy e sorok olvasása közben hálás szívvvel gondoljon
Rád minden tanítványod, aki félszázados tanári működésed alatt
érezte szived nagy-nagy szeretetét.

. . . Az asszony és a gyerekek az igazak álmát alusszák.
Tizenkettőt rég elverte. Eddig tanítói hivatásom legerhesebb
kötelességét végeztem. Irkát javítottam. Az elvégezett kötelesség
jóleső tudatával csukom be az utolsót. Egyet nyújtózom. No még
egy cigarettát! Gondolataim elkalandoznak.

Deákkor. Mikor megszereztem a diplomát, egy idősebb
rokonom ezt mondta: „Vigyázz öcsém, vissza fogod még sirni
azt a megutált diákságot, ha majd az élet pofozni kezd.”

Már tizenkét éve pofoz. Hadd látom azt a boldog kort!
A német tanárom olyan pofont tudott lekenni, hogy nemcsak a
delikvens érezte, hanem az egész osztály. A latin tanár úrnál a
pirostintás kilences volt a „bunda.” Negyedikben a geometriai
rajzokat félosztálynak én gyártottam. Szabott ár; à 20 fillér.
Minden rajzom egyes lett. Persze csak úgy, ha a földbirtokos,
jószágkormányzó, ügyvéd vagy orvos fia irta rá a nevét. A leg-
sikerültebbet magamnak hagytam és jó volt, ha kettest kaptam.
Ilyenkor fojtogalott a düh. A hatosok sem tudtak megvigasztalni.
Itt nincs mit visszasírnom. Gyerünk a képzőbe.

Háború. Nyomor. Kukoricaliszt. Vakon pislakoló mécses.
Világító hiánya miatt az uccai villany alatti magolás. Kötőhártya-
gyulladás. Fekete szemüveg. Rövidlátás. Pápaszem.

... és ekkor megjelenesz lelki szemeim előtt Te. Képzeletemben is diszkrétén mosolygó, derűs arccal állsz elém. Hőfehér hajad pedáns rendben takarja kopaszodó fejtetődet. Orrodon a selyemzsinóros csiptető. Szinte várom, hogy megszólalsz: „Na, Kónya öcsém, mit tudsz a . . .”

Nem tanár úr, hagyjuk most Linnét! Én most a Tudás, a Megértés, a Szeretet, a Jóság nyugalomba vonult Profeszoráról akarok beszélni. Azoknak, kik nem ismertek, adom ezt a néhány pillanatfelvételt.

A lévai tanítóképző revolveralakú botanikus kertjében vagyunk. Egy öreg bácsi körül tiz-húsz fiatalember áll és át-szellemült arccal hallgat. Ő egy közönséges gazt tart a kezében és beszél. Dehogyan beszél. Egy költeményt tud róla. Előadása lebilincsel és szinte tisztelettel nézem az eldobott dudvát.

Más. Mintatanítást tart a gyakorlóban. Mogyoróbokor a téma. A nebulók a szájukat nyitva felejtik. Mi is. Érezzük, hogy mi így sohasem fogunk tudni.

Más. „Pszt, gyerekek csend. Ne szomorítsuk meg a Kriek tatát!” Tanárváró tökéletes csend. Nyílik az ajtó. Felállás. Végigtörülőd az asztalt. Fejcsóválás. A szekrény tetején végighúzó az ujjad. Mi lesz? Ekkor szelíd, szemrehányó hangon kezded: „Micsoda porfészek. Jobban ügyelnétek a tisztaságra. Tudjátok, hogy mennyi veszedelem van a porban. Az ujjamon néhány ezer bacilus van”. . . korholsz, korholsz, de közben osztályozod az apró gyilkosokat. Kolera, tífusz, tüdővész, pestis, . . . A halál leheletét érezzük. Borzalommal nézek a sarokban álló csontvázra, pedig máskor cigarettát dugtunk a szájába, meg zongorázni tanítottuk. Csengetnek. Lehetetlen. Elfelejtettünk leülni. Veszed a kalapot: „Amiről beszéltem, megtaláljátok a 152. oldalon.” — s mi nem tudtuk, hogy tanítottál.

Más. Deákstikli. Háborús koszt. Elsikerült kukoricamálé. A fiúk a folyosó mennyezetéhez verik. A fehér falon sárga foltok. Következmény: tanári konferencia, kihallgatások, általános tagadás, végül — árulás. Az osztályban dermesztő csend. Kicsapás veszedelme a levegőben. „Te kintlakó vagy, nézd meg mit csinálnak a tanáriban.” Végigsuhanok a folyosón. Fületem a kulcslyukra nyomom. Bent pokoli zsvivaj. „Példát kell statuálni. . . az ország összes intézeteiből (hátamon végigfut a hideg). . . legalább a főkolompókat. . . csendesesen menesztetni. . . lazuló fegyelem. . . anarchia. . . Ekkor egy izgalomtól elvékonyult

hang beszélni kezd a megjavulhatásról, a szülők fájdmáról, gyerekes csínyről, az induló élet letöréséről. . . és a farkasok bárányokká lettek.

„Fiúk a Kriek tata megmentett!”

Folytatás. Újra az osztályban vagyunk. Ránk adtad az áldást. Szigorúan reng a hangod. Azután az árulóhoz fordulsz: „Fiam, maga pedig megtanulhatná, hogy mi a szolidaritás.” Ez a maga volt neki a legnagyobb büntetés.

Ezer kis epizódot hozhatnék még fel, de tudom, hogy mérhetetlen szerénységed ezért is megkorhol. Láttam, hogy a lévai spontán szeretettaps is zavarba hozott, amikor tanítótanítványaid közé beléptél.

Azt mondják, a tanítói pálya a legháládatlanabb hivatás. A Tied nem, mert vagy kétszáz szlovenszkói magyar tanító kívánja Neked szívből, hogy élvezd sokáig a megérdemelt nyugdíjat. Oly jó tudni, hogy a Tudás- és Szeretettanár még közöttünk van.

Mi tanítványaid, igyekszünk Hozzád hasonlókká válni; a mostani deákoknak pedig kívánok sok szeretettanárt a hajkitépők, pofozómasinák, gúnyolódók, vérszívók, korporal Pokrócok helyére, akik a középiskolák kinzókamráiban szinte zadista kéjgélssel vették el önérzetünk utolsó foszlányait is.

Jó, öreg Tanárom, aranyozza meg nyugalmas öregségedet volt tanítványaid őszinte hálája és szeretete!

Köhid-Gyarmat, 1932. I. 18.

Könya József
ig.-tanító.

I R O D A L O M .

Johann Wolfgang von Goethe.

A világirodalom kevészámú egyetemes hatású lángelméi közül való a németek legnagyobb költője: J. W. Goethe. Nagyszerű zsenije, monumentális egyénisége születése folytán szerencsésé lett nemzetén kívül az egész világirodalomra kitörölhetetlen bélyeget ütött. Halálának 100. évfordulóját a múlt hó 22.-én az egész világ megünnepelte, illő, hogy emlékével néhány sorban mi is foglalkozunk.

Előkelő társadalmi körülmények között született, Frankfurt am Mainban, 1749 augusztus 28.-án. Atyja zárkózott konzervatív,

merev gondolkodású, de igen képzett, vagyonos jogtudós volt, ki sziklaszilárd elveivel, rendszeretével és fegyelmezettségével komoly életfelfogásra nevelte kis fiát, míg anyja, az ottani polgármester leánya, vidám mesékkel és dalokkal ellensúlyozta az apai ház rideg légkörét. A megközelíthetetlen, de mélyen szerető apa előtt nem is bontakozik ki úgy a gyermek lelke, mint öröklé vidám édes anyja jelenlétében, kinek hatása alatt nevelődik, mint Csokonay, vagy Vörösmarty.

Gyermekkorában jelentős fordulat történik akkor, mikor édesapja odahaza tanítgatni kezdi s oktatására nem tankönyveket használ, hanem gyakorlatias okoskodásra, önálló gondolkodásra szoktatja, szigorú pedantériával követeli a jelenségek megfigyelését s az abból származó következtetések levezetését. Édesapja segítségével a napi és politikai események változásaiába is bepillantást nyer. A lisszaboni földrengés borzalmi belső hitének vizsgálódására serkentik, a hétéves háború Nagy Frigyesnek teszi törhetetlen hívévé. A változó harcok folyamán 1759-ben Frankfurtot a franciák foglalják el. A megszállás során házukba egy francia katonatisztet, Thoranc gróf gárdahadnagyot, szállásolják be, kinek a szépért és művészetekért való rajongása elhatározó hatást gyakorol az ifjú Goethe lelkére. A francia színháznak buzgó látogatója lesz, Klopstok Messiását és a Bibliát olvassa s ez olvasmányok hatása alatt írja első vallásos tárgyú költeményeit, bibliai eposzait és drámáit, a francia dráma hatása alatt: alexandrinusokban. Ez időből datálódik első szerelme is egyik barátjának nővérével, Margittal szemben, kinek alakját Faust-jában és Egmontjában meg is örökíti. (Gretchen, Klärchen.)

Szigorú atya nincs megelégedve otthoni viselkedésével és annak ellenére, hogy fia inkább a régiség-tudománnyal kívánt foglalkozni, — egy fényes jövő biztosítása érdekében — jogi tanulmányainak elvégzése céljából Leipzigba küldi. Új környezetben is, a jogtudomány helyett, inkább a képzőművészetek foglalkoztatják. Itt barátkozik össze Oeserrel, a híres festővel, kinek vezetése alatt megismerkedik a képzőművészet remekeivel. leipzigai tartózkodása idején beleszeret Kätchen Schönkopfbba s e szerelmének eredménye Annette c. elbeszélő költeménye és a Leipziger Liederbuch, mely Breitkopf által megzenésítve Goethe nevének megemlítése nélkül, 1770-ben jelenik meg Leipzigban. Ez Goethe legelső nyomtatott költeménysorozata.

Leipzigí életmódja meglehetősen aláasta Goethe egészségét,

ezért 1768 augusztusában betegen hazatér. Itthon édesapjával való viszonya mind feszültebbé válik, melyet fokoz még az apa elégedetlensége jogi tanulmányaiban tanúsított lassú előmenetele miatt. Gyöngye egészségi állapotára való tekintettel, az apja sürgetése ellenére, mégis kénytelen az egész 1769-ik esztendőt otthonában eltölteni, hol neheztelő atyjától egész szeretetével anyja felé fordul, kinek és barátnőjének, Klettenberg kisasszonynak befolyása alatt életfelfogása pietisztikussá és misztikussá változik.

1770-ben Strassburgba megy jogi tanulmányainak folytatása végett, hol összeköttetésbe kerül a Sturm und Drang korszak ifjaival, közöttük Herderrel, kinek barátsága és tanácsai döntő jelentőségűek voltak további életfolyásában. Herder hívja fel Goethe figyelmét az egyszerű népdalra, ovidiusra, Homerosra, Shakespearere, Ossianra. Herder hatása alatt leipzig elötanulmányainak felhasználásával gyönyörködik a székesegyház fenéges góthikájában s ez építési formát tipikusan német stílusnak tartja. Ugyancsak Herder ösztönzésére behatóan foglalkozik a német népdallal is, annak eredeti gyöngyeit a nép ajkáról lesi el és gyűjti össze. De igazi lírája akkor bontakozik ki teljes szépségében, mikor az ő kedves Friderikájához, Brion, sesenheimi pap leányához fordul szívének egész szerelmével, mely idilljét annyi báj, gyöngédség és költészet fonja át, mint egyetlen későbbi viszonyát sem.

1771-ben, miután tanulmányait befejezte s jogi doktorátust szerzett, hazatér és Frankfurtban kezd ügyvédi gyakorlatot, majd Wetzlarba költözik, mint a birodalmi törvényszék joggyakornoka. Itt sajátos körülmények közé kerül, mely költői vénájának kialakulásában újabb dinamikus hatásokat mutat. Szenvedélyesen beleszeret egy ottani hivatalnok leányába, Charlotte Buff-ba, ki azonban Goethe tudtán kívül, már akkor barátjának, Kestner követségi titkárnak a menyassonya. Midőn erről értesül, hosszas, bensőséges küzdelmet vív önmagával s már-már öngyilkosságra gondol, de végül is győz szenvedélye felett s a leányról lemondva, Frankfurtba tér vissza.

E lelkiaváltság hatása alatt keletkezik a német széppróza remekműve, a Rousseau Új Heloise-ának mintája szerint, levélformában írt: *Die Leigen des jugen Werter c. regénye*, mely beteges szentimentalizmusával, de megragadó költői szépségével rendkívüli sikert aratott mindenfelé. Goethe egy csapásra hihetetlen hírnévre emelkedett. Az akkori német irodalmi világ

nevezetességei igyekeznek barátságot kötni az ifjúval, ki merész ivelésű irodalmi pályáján üstökösszerűen világít kortársai felett. Werterjét minden európai nyelvre lefordítják. Hatása külföldön is szinte felmérhetetlen. A magyar irodalomban Kazinczy „*Bátsmegyei levelei*” és Kármán „*Fanny hagyományai*”-ban ismerhetjük fel a Werter hatását.

De e csodálatos bötermékenységu lángész — miközben apja kívánságára egész komolyan és jelentős sikerrel folytatja jogi gyakorlatát — irodalmi munkahelyét más téren is feltalálja. Szakít a klasszikus drámával és 1773-ban megírja és kiadja Götz von Berlichingen c. lovagjátékát, s ezzel megteremtette a dráma német nemzeties irányát, mely később Wagner Richárd zenedrámáiban csúcsozott ki. E drámájának, melyet Berlinben, 1774-ben adtak elő, szintén rendkívüli sikere volt s lovagregényekben és drámákban számosan utánozták.

A hevüλέkeny Goethe, két elhatározó értékű sikere után, újból szerelmes lesz. Most már — úgy látszik — komolyan beleszeret, sőt el is jegyzi magát Elizabeth Schönemannal, egy frankfurti bankár leányával, de mindkét fél szüleinek erélyes tiltakozása s különböző életfelfogása miatt, eljegyzését felbontja. E szerelmi csalódása nyomán írja Stella c. tragédiáját. Ugyancsak ez időből valók szatirikus tréfái és Clovigo c. drámája.

A braunschweigi Amália anyahercegnő, ki 1758-tól Thuringiában, mint régens, uralkodott kiskorú fia, Károly Ágost helyett, weimari udvarában valóságos irodalmi központot teremtett. Midőn a fiatal herceg 1775-ben átvette anyjától a kormányzást, azonnal meghívta udvarába Goethét, kivel egy utazása alkalmával már ismeretséget kötött. Ez időpont fordulatot jelentett a költő életében. Az ifjú herceg bizalmas barátságával tüntette ki a költőfejedelmet, azt kívánta tőle, hogy az államügyek vezetésében is részt vegyen, ezért előbb szövetségi titkos tanácsossá, majd 1782-ben miniszterelnökké nevezte ki, bár a költő Sänger c. balladájában erélyesen, de hiába tiltakozott e megbízatás ellen. Ugyanez évben II. József császár nemességét is adományozott Goethének.

Weimari tartózkodásának első 10 évét költői szempontból meddőnek szokták tartani. Igazság az, hogy Goethe hivatalát oly komolyan vette, hogy az ezzel járó munkáját nemcsak maradéktalanul elvégezte, sőt még a másokét is magára vállalta, de azonkívül a zajos és mulatniszerető weimari udvar szórako-

zásai is lefoglalták hivatalos kötelességeinek elvégzése után megmaradt idejét. Ez esztendeit az a tiszta, testetlen szerelem aranyozta be, mellyel Stein Saroltával, a lovászmester feleségével szemben viseltetett, kihez erős, de az erkölcsöt és kötelességet soha át nem hágó, tiszta, meleg szerelemmel ragaszkodott. E nagyműveltségű, finom lelkületű asszony hatásának köszönhető, hogy ifjúkori szertelenségeitől megszabadulva, benseje annyira megtisztult, hogy szinte klasszikai tökélyre emelkedett.

Weimari hivatali kellemetlenségei miatt, de régi vágyának kielégítése céljából is, inkognitoban, mint Möller kereskedő, 1786-ban Itáliába utazik. Az ókori klasszikusok látásának és Itália földje megismerésének vágya már régen foglalkoztatja Goethét, mint az a Mignon dalából is kitetszik. Első ízben két évet tölt előbb Velencében, majd Rómában. Költői szempontból itáliai tartózkodása rendkívül eredményes volt. Itt fejezi be három klasszikus drámáját: *Iphigenia auf Tauris*, *Egmont* és *Tasso* címüket. 1788-ban történt hazatérését megkeserítette a Steinné elhidegülése, a weimari udvar kicsinyes és nyárspolgárius magatartása új szerelmével, *Christiane Vulpiusszal* szemben, ki 1789-ben egyetlen életben maradt fiúgyermekével ajándékozta meg, s kivel 1806-ban törvényes házasságra is lépett.

1790 tavaszán az anyahercegnő hívására újból Velencébe megy, és ez útja költői eredménye *Wenezianische Epigramme* c. verssorozata.

A francia forradalom hirei lelki egyensúlyát egészen megzavarják. Politikailag ugyan a forradalom nem érdekli, de lelke intuitív megérzésével revelálja a nyomában járó kultúrválságot. Nyugtalanságát, megriadtságát mutatják akkori kritikai drámai megnyilatkozásai és rögtönzései. (*Derr Gross Cophta*, *Der Bürgergenerál* stb.) Ily lelkiállapotban szívesen kíséri el hercegét a táborozásokba, Mainz ostromához.

1794-ben a két költőfejedelem, Goethe és Schiller között oly bensőséges barátság jön létre, melynek serkentő hatása mindkettőjükre nézve termékenyítően mutatkozott. Együtt szerkesztik a *Musenalmanachot*, melynek egyik rovatában a sekélyes tehetségű írók, a ferde közizlés ellen irtóhadjáratot vezetnek, e szellemes epigrammaikat *Xéniáknak* nevezik. A két zseniális költő egymás után, egymással versenyezve írja remekbe készült balladáit, Goethe a *Zauberlehrling*, *Braut von Korinth*, *Der Schatzgräber*, *Erlkönig*, *Gott und die Bajadere* címűeket, befejezi

Wilhelm Meisters Lehrjahre c. nagy regényét, a forradalom tüzetől veszélyeztetve látott Németországhoz ragaszkodását mutatja ki Hermann und Dorothea c. eposzában. Schiller jótékony ösztönzésére fejezi be töredékekben levő Faustjának I. részét. Barátságuk méginkább mélyül, midőn 1799-ben Schiller is Weimarba költözik. Az ő jótékony irányítására fordul figyelme a színpad felé, hol, mint intendáns, előadatja Schiller, Shakespeare és az általa fordított Voltaire drámáit, majd a forradalomra reagálva, ő is megírja Die naturliche Tochter c. drámáját, melyet ugyan trilogiának tervezett, de annak csak az első része készült el. Schillerrel való benső barátságuk annyira meleg, őszinte és mély volt, hogy Schillernek 1805-ben bekövetkezett halála után egész árvának érezte magát.

Időközben megírja még Wilhelm Meisters Wanderjahre c. regényét, Aus einem Leben, Dichtung und Wahrheit címek alatt önéletrajzát. Az agg költőt most csapás-csapás után éri. 1816-ban elhal felesége, kihez sokkal jobban ragaszkodott, mintsem azt a világ hitte volna, 1828-ban meghalt hercegi barátja, Károly Ágost, majd annak neje is, 1830-ban, Rómában meghalt egyetlen fia, Ágost is, kinek halála soha sem gyógyuló sebet ejtett a költő lelkén. E lelkiállapotban fejezi be Faustjának II. részét, melyben az emberi boldogság kérdését csak a mások boldogításában látja megoldva. E művének megalkotása után már csak pár hónapig élt. Maghalt 1832 március 22.-én Weimarban. Hamvait a weimari fejedelmi sírboltban hercegi barátja, Károly Ágost, és költőtársa, Schiller mellett helyezték örök nyugalomra.

Goethe költői fejlődésében nagyjából két korszakot különböztethetünk meg: egy Itália előttit és itáliai útja utáni korszakot. A konzervatív, ridegen merev apai tekintéllyel vezetett családi környezetben nevelődött Goethe költői fejlődésének első korszakából származó minden megszólalásában a hagyományok törvényszerűségéből indul ki, azokat, ha lelkében át is alakítja, vagy formálja is, de forradalmi eszközöket nem használ. Lelke zsenialitásával csakhamar megérzi, hogy kultúrválság küszöbén él. Hogy az a dinamikus erő honnan fog származni, mely e válságot kirobbantja, azt nem tudja, de érzi, hogy a rokoko-világ kendőzött érzésideológiája már a háta mögé került. Ha kifejezési módjában használja is még e költészet technikáját, de a tö, az alap már az élmény, az átéles. Legelső nyomtatott műve, a Leipziger Liederbuch, modern német líra első terméke.

Első szerelmének (Friderika Brion) testetlen, bájos idillje, anyjának pietista és misztikus hatása, megrázó szellemi dilemma elé állítja az ifjú Goethét. Választania kell! Vagy a rokokó mesterkéeltség, vagy a népdali egyszerűség. S ő választ. Friderika-dalainak lirája egyenes és közbevetésnélküli folytatása a görög lirának. Mindenütt mélység, mégis minden előkészület nélküli érthetőség. Elfogultság nélkül elvezetnek az emberi történekek misztériumához. Érezzük, tudjuk Goethe felszabadulásának optimizmusát, a rokokó burok szétrepedt, kikelt a népies líra színes pillangója.

A felszabadulás költői munkájának sikját is kiterjeszti. Lángelméket választ költészetének tárgyaiul. Prometheus, Mohamed, Julius Caesar, Krisztus, Götz és Faust foglalkoztatják, melyek közül csak Prometheus és Mohamed termékenyül létvá, Götz és Faust drámává. Götz von Berlichingen minden alakja külön él, de alapeszméjének szolgálatában egy célért lelkesül.

Wetzlári szerencsétlen szerelmének költői bizonyága a *Die Leiden des jungen Werther*. Átfogó és általános hatása ellenére e mű élete a költő szempontjából csak tiszavirág. A költő öngyilkossági gondolataiból kigyógyul, Wetzlári keserve csak epizód, mely felszabadulási útjában nem állíthatja meg: Werter halálra van ítélve. A költő útja Weimarba vezet.

A felszabadulás még nem teljes. Elemi erővel hömpölyög tovább a költő lelkén, gátat alig ismer, érzéseit reális világba még nem plántálja át. Nincs kellő határoló, rendező, formáló ereje. Clavigo drámája csak rögtönzés. Szerelmi életében Lili Schönemannal kapcsolatban újabb válságokat él át, mutatja ezt Stellája is. Ilyen lelkihatások váltják ki balladáinak (Erlkönig, Der Fischer) rapszodiáinak, himnikus költeményeinek, de lirájának is gyötrődő élet, (An der Mond) a lemondás és az áldozat nagyságának és súlyának érzését. Így érkezik el Weimarba.

Weimari költői megnyilatkozásainak első évtizedét két egyéniség determinálja. Az egyik Charlotte von Stein, a másik Spinoza. Az első iránt érzett eszményi, tiszta szerelmében, a beteljesíthetetlen vágyak nyomán támadt keserű könnyekben lelke, „mint a gyolcs, megtisztul, megfehérül”. Stein asszony nemes, fennkölt szelleme teljessé teszi a költő lelkének átalakulását letisztítja a Sturm und Drang szélsőségeitől, plasztikus formakeresésre és határérzékre neveli. A klasszicizmusra nevelésénél fogva is hajló Goethe Spinoza hatása alatt elvonatkozik

a kicsinyestől, felismeri a természet és művészet törvényközösségét, a mindenkifeletti szépet. E lelki revelációjához forma kell, közelebb húzódás az antik szépségekhez. Itáliába vágyik. A fellegtelen itáliai kék ég, a mindenütt szétterülő szépség, a lehiggadt, kiegyenlített emberi sorsok költői kifejezést találnak Iphigenia auf Tauris c. drámájában. Az egyéni és kiegyensúlyozatlan, szertelen és szenvedélyes életet élő ember drámája Tasso. Mindkettőt megelőzi a vidám kedvű, de tragikus sorsú Egmont, mely drámájában frankfurti éveit énekl meg. Az antik légkörben lírája is átalakul. Szakit a légies, elvont ábrázolással, mostani lírájának eszménye, Christiane Vulpius, testet ölt, hús-vér ideál, érzéki mámorok szerzője és kielégítője.

És ez antik bázison terjeszkedő és fejlődő költészet megtorpan. Megállítja egy világformáló politikai változás: a francia forradalom. Habár annak politikai kibontakozásai őt legkevésbé sem érdeklik, érzi, tudja azt, hogy ez az esemény kihatásaiban döngeti azt az alapot is, melyben ő eszményeivel, költészetével gyökerezik. Tudja, látja, hogy a forradalom nyomában járó kultúrválság elháríthatatlan, feltartóztathatatlan, szörnyű időszerecsével megdőbbsentő, nyugtalanító. Nincs menekvés. Az antik világ elsöpörtetik, a hagyomány megszentelt törvényszerűsége megsemmisül: állatmesék, utópiák írásába temeti nyugtalanokdó érzéseit. (Reinecke Fuchs.) A weimari udvar kicsinyeskedése, Itália iránti lángoló szeretete, pillanatokra elhomályosítják a germán géniuszhoz való ragaszkodását, e válságok idején mégis azt érzi, hogy itt van ismét az a pont, mely enyhületet ad vivódó lelkének, ahol a hagyományok glóriával bevont alakjai még intaktak. Ekkor születik meg Hermann und Dorothea című eposza. Ugyancsak a rokokó világ struktúrájával épül fel a Schiller biztatására befejezett Wilhelm Meisters Lehrjahre c. regénye, melyben a világhírű Mignon költeménye is helyet kapott. Schiller a legválságosabb pillanatban, költői elnémulása idején, lép be Goethe életébe. Az ő kedvező befolyásának idején írja a már nem is regény, de egyenesen pedagógiai célzatú művét a Wilhelm Meisters Wandersjahre-t.

Weimarban 1799-ben fejedelmek találkoztak: Schiller és Goethe. Az elfáradt, elkedvetlenedett, ideáljaitól magát megfosztottnak képzelte Goethe Schiller ösztönzésére írta mesteri balladáit, együtt keresik az új kultúrformát, kifejezési módot, harcolnak a dilettantizmus, a kontárkodás ellen. (Xenien.) Kár,

hogy Goethe oly korán, alig 6 év múlva magára marad, midőn feledhetetlen barátja 1805-ben elköltözik az élők sorából.

Az egyedül maradt költőt, kinek közben még a felesége is elhal az öregség mélabúja lepi meg. Ennek hatása alatt írja önéletrajzát. Lírájának másodvirágzását mutatják szonettjei.

Goethe ouvre-jének koronája és lezáró alkotása a Faust, a német világerzés, az emberi örök ellenmondás e nagyszerű drámája. Alapeszméje a reformáció korában élő dicsekvő alkimista életéből származik, kinek történetét az egykorú népkönyv alapján Marlowe Kristóf angol író dráma formájában dolgozta fel. Így került Németországba is. Goethe vándorszínészektol látta először. Örök emberi problémája, Humbolt Sándorhoz írt levele szerint, 60 évig foglalkoztatja. Előbb Urfaust cím alatt prózában írja meg, melyben hősét magasabbrendűsége, tudásszomja az erotikum területére sodorják, így Gretchen bukása mellett a valódi fausti gondolat elkallódik. 1790-ből származó töredéke verses formában adja Faust egyéni küldetését, Gretchen martírdozatát s ezzel elő van készítve a drámai megváltás. 1831-ben készül Faust II.-je, a megváltás műve. Hőse megbékül, beilleszkedik a törvényszerűségekbe. Így Faust II. nem dráma, azzá csak akkor lendül, mikor Faust holtteste felett Mefisto küzdelembe száll az angyalokkal. Faust tévelygései megszűnnek, küldetését befejezte, Mefisto fogadását elveszítette.

Művei közt végül meg kell emlékeznünk 14 kötetnyi természettudományi munkáiról. Ezek között a legnevezetesebb a Farbenlehre.

Goethe költészete egyéb európai irodalmon kívül a magyar költészetben is éreztette hatását. A már említett Werter-utána-tonkon kívül, a Faust nyomán írta Madách Az ember tragédiáját. Arany János balladáit is a Goethe hatása alatt keletkeztek, ha nem szellemi, de tárgyi megválogatottságaik tekintetében. Műveit számosan lefordították magyarra. Ezek között Arany János és Szász Károly fordításai mesteriek. Palágyi, Dóczi, Szigligeti, Radó, Csathó Kálmán drámáinak fordításaival tűnnek ki. De bőséges a Goethével foglalkozó magyar esztétikai irodalom is.

Goethe költészete olyan fenséges és a szépség oly kimeríthetetlen forrása, hogy könyvtárakra tehető irodalma ellenére sohasem halványuló fároszként fog világitani késő századokon keresztül.

Szepesi Gyula.

Többet ér a jó veszteségben részt venni, mint a rossz diadalban. Jóhal.

Magyar Irás.

Darkó István szerkesztésében jelent meg a legújabb szlovenszki magyar irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat. A magyar Irás csinos külajével rokon-szenvet ébreszt az olvasóban, s az 1. szám értékes tartalma a legszebb remé-nyekre jogosít a balédo szlovenszki magyar irodalom iránt. A bevezető cikket „Fenyőfa gerendája” címmel Darkó István írta, s minden búbeszédűség nélkül, tömören megmondja, miért jött a Magyar Irás: „A teremő magyar energia, ha az irodalom, a tudomány, a művészet eszközeivel akart eredményt és életet produkálni, méltánylát alig kapbatott eddig Szlovenszkon. Mi munkaalkalmak-hoz, elismeréshez juttatják a termelő energiákat . . . Teret tágitunk, katedrát emelünk, közönséget tohorzunk nekik . . .” A lap további részében egy-egy novella, vers, vagy cikk keretében Szlovenszko patinás nevű magyar írói jutnak szóhoz, de jelentkeznek írásaikkal az erdélyi írók is. A folyóiratnak Szemle, Kritika és Figyelő rovatai vannak. — A magunk részéről szükségesnek tartanók, ha a nivónak ígérkező folyóirat pedagógiai problémákkal is foglalkoznék, amelyek szoros összefüggésbe hozhatók az irodalom és művészet kérdéseivel is. A most megjelent első számban Szvatkó Pál érinti e problémát a szlovenszki magyar ifjúságról írott cikkében, de inkább politikai vonatkozású következte-téseket von le. A karakter pszichológiája c. cikk viszont nagyon általános jellegű megállapításokat tartalmaz. — A Magyar Irás országszorte előadás-sorozatokat rendezését, ezzel kapcsolatban koncert- és előadás rendező iroda fel-állítását is tervbe vette. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Munkács, Kürösvég u. 33.

K R Ó N I K A

A tekintély válsága.

De nehéz ma szülőnek lenni! Nemcsak az anyagi termé-zetű nehézségek miatt, melyek a mai viszonyok között a gyer-mekek elhelyezése, az iskoláztatás helyének és mikéntjének megválogatása körül tornyosulnak elénk, de főképen azért az ethikai és morális felelősségért, mely gyermekeink otthoni neve-lése közben ránk nehezedik. Szülő és gyermek között mindig volt és lesz is szakadék, de oly megdőbbentően táltongó még sohasem volt, mint ma. A modern pedagógia és a humánus köz-vélemény nyomása nemcsak a botot, mint a régimódi nevelés ultima ratio-ját küldte a lomtárba, de megrendítette a családban az abszolút tekintélyek tiszteletét is. A biblikus korszakból származó pater familias csak addig dicsekedhetett korlátlan presztizsével, míg egyedül és kizárólagosan maga gondoskodott családjá fenntartásának anyagi eszközeiről. De mióta a nehéz megélhetési viszonyok, a rossz férjhezmenési lehetőségek és egyéb okok miatt ebbeli kötelessége megoszlik, a példák hatása

alatt a gyermekek még ott is lemosolyogják az apa rendreutasítását, ahol a megélhetés gondjai tisztán az apát terhelik. Azonkívül a külső világ demokratikus berendezettségének szabad szellője beszivárog a családi életbe is, melyet a gyermek tudat alatt appercipiál és erre szabadabb szemlélődésbe lendül. És last nost least, az iskola sem a Félelmek Háza ma már, amivel régen odahaza, mint végső szankcióval, fenyegetőzni lehetett.

Bármennyire is elismerjük azt, hogy az új lehetőségek elé került mai ifjúság az öregektől függetlenül önjelöltül kénytelen kikeresni a boldogulásra vezető utakat, a család mégis köteles gyermekeit ez új utak számára erkölcsi tartalommal, kötelesség felismerési készséggel, munkaszeretettel felvértezni. Minden gyermek egy-egy individium, de veleszületett torzdiszpozíciótól a nevelés kell, hogy megszabadítsa. Ennek helye elsősorban a család. A régi ideológiájú családban e nevelés a tekintélyen alapuló oktroyjal történt. Az osztrák könyvpiac szenzációja, Franz Werfel: A nápolyi testvérek c. regénye, a Pascarella testvérek ilyen nevelését mutatja be, hol az apa, don Domenico, diktátor-szerűen kezeli gyermekeit. Ez a módszer eleinte bámulatos sikerrel is jár és a gyermekek az ismerősök előtt jólneveltségük miatt csodálat és irigység tárgyai, ha ugyan lélekben az apjuktól mértföldek is választják el őket. A regény ez első részének olvasására, talán mi is így sóhajtunk fel Vergilius-szal: Forsan haec olim meminisse juvabit! De jön a költői igazságszolgáltatás. Az apa a nyomorúság idején veszi észre, hogy zsarnoksággal nevelt gyermekei tilalma ellenére bensejükben egy új világot építettek, mely tőle áthidalhatatlan szakadékkal választotta el őket, megtörik, akkor eszmél arra, hogy ő is csak olyan gyarló szülő, mint más, aki nem engedelmességre, de szeretetre áhítozik.

A mai családi nevelés eszköze a kényszer helyett a rábeszélés, meggyőzés. De ez a szülők legfáradtságosabb és legnehezebb kötelessége. Az élet forgatagában ütődött, megfáradt apa, a háztartási beosztások borotvaélén táncoló anya honnan vegyen annyi türelmet, hogy gyermekét a „Nem szabad!” imperativusza helyett a megértés és rábírás fárasztó és tövises útján nevelje? Lehet-e csodálkozni azon, mikor emberi születése folytán gyarló anya, vagy apa gyermekét hangos fenyegetéssel, vagy testi büntetéssel kényszeríti engedelmességre, mert úgy hiszi, hogy az anya, vagy apa ütése csak simogatás. Simogatás a testen,

de ütés a lelken! Ne is tudja a gyermek, hogy vele szemben még ütleget is lehet alkalmazni, mert tudat alatt azt fogja érezni minden rossz tettének nem veréssel történt megtorlásánál, hogy ő még nem is olyan rossz, mert nem kapott ki. Minden pedagógus tudja, hogy bármilyen büntetési forma, ha még olyan embertelenül fájdalmas is, gyakori használat után diszkreditálódik, senki sem fél tőle.

Nagyon nehéz ma a szülő kötelességteljesítése, de a családi nevelés válságából egyetlen kivezető út mutatkozik: a ledöntött családi tekintélyek apodikciója helyett gyermekeink lelkébe szeretetteljes és türelmes rábeszélés, meggyőzés, felvilágosítás segítségével olyan új eszmények, korlátok, törvényszerűségek emelése, melyeknek belső architektúráján az öntevékenységre nevelő, autonóm fegyelmezésű, modern iskola is építhet.

Pontos munkát igénylő, nagy elfoglaltságú közhivatal előtt egy 18—19 suhanc hangos orditozással hívja társait. E munkát-zavaró kiabálása közben nem akad senki, aki rendreutasítsa, avagy csak figyelmeztesse is. Ezt talán nem is volna ajánlatos tenni, mert túltengő önérzetében valószínűleg durván utasítaná vissza.

Önkéntelenül felötlik bennem a gondolat, hogy e hivatal előtt régen ilyen fiatal ember még hangos beszédre sem merészelt volna kinyitni a száját, nemhogy disztelen és zavartkeltő kiabálásra. E gondolatláncolaton emlékezem a köznép mostani fellépésén, melyet az állami hivatalokban tanusít. Ma azokon a helyeken is hangosan, sokszor prepotensen követelődzik, ahol azelőtt szólni is alig merészelt.

A háborúban az önálló cselekvés kényszerűsége kitermelte népünk bensőjében a biztosabb fellépés készségét, a demokrácia ébresztője felköltötte meghunyászkodó, gyáva álmából, a megfélemlítésre támaszkodó tekintélyek előtti meghódolás kiveszett lelkéből: ezeknek köszönhető népünk önérzetes, alázkodás nélküli fellépése mindenütt, még a közhivatalokban is, hol a tisztviselőkhöz, mint magához hasonló szintén emberekhez, félelem nélkül közeledik. E jelenséget örömmel is üdvözölhetjük és mindaddig nincs is semmi baj, míg e fellépés nem válik durva szabadossággá.

Csakhogya demokrácia a tömegeket készületlenül találta és annak áldásos jog- és kötelesség kiegyenlítése által ledöntött régi mesgék, kaszt elválasztó vonalak helyébe nem lépett még

népünk tudatába egy olyan biztos határfelismerés, mely elválassza a szabadságot a szabadosságtól, a demokratikus egyenlőséget a hetyke nyegleségtől, a hivatal iránti tiszteletet a fumi-gatív lenézéstől. Félős, hogy a mostani demokráciára még nem nevelt generáció már nem is fogja tudni sohasem, hogy mi az az emberi kollektívizmusból származó tapintat, mely fellépését szolidabbá tegye, tetteit korlátozza.

A tanítósg szoros kötelessége, hogy demokratikusan gondolkozó, reális belső struktúrájú, új hivatás és élethelehetőségeket kereső, embertársai érzékenységét és érdekeit tisztelő, újarcú nemzedéket neveljen az iskolákban. Erre a célra az elemi és polgári iskolákban külön tantárgy is be van állítva: a polgári neveléstan. Midőn azonban a demokrácia áldásából fakadó szabadságokra, az azokból következő előnyök használására neveljük tanítványainkat, kötelességünk lelküket egy olyan határvonal felismerésére is képesíteni, melynek birtokában pontosan lássák, meddig lehet szabadságukat a mások jogainak és önérzetének megsértése nélkül használni. A demokrácia csak így lehet teljes, jobb jövőt építő. A teljes egyenlősítéshez nem elegendő a születéssel, vagyonnal, vagy hivatallal együtt járó előnyök eltüntetése, de szükséges a tömegek erkölcsi színvonalának emelése is. Ha magatartásukat, tetteiket a régi félelem helyett a tapintat és pallérozottság, demokratikus jogaiknak és kötelességeiknek pontos ismerete, öntudatos használata fogja szabályozni, nem esik népünk áldozatul mindenféle hangzatos jelszavaknak és a demokrácia akkor fogja éreztetni igazán áldásos hatását.

Szepesy Gyula.

Csendes magányban fejlődik az értelem.
Világ zajában a jellem. Goethe.

A pedagógia elveinek átértékelése.

A Magyar Tanító múlt évi 11. számában „Nevelés a háborúra” címmel ismertettük J. Hruška pilzeni polg. isk. tanító, tart. főhadnagy cikkét, melyet a Dostojnické Listy c. katonatiszti hetilapba írt a mérges gázok tanításáról, katonai szempontból. Nevezett kartársunk híve a katonai előképzésnek, s most egy újabb cikkét van módunkban ismertetni az említett hetilap f. évi március 5.-i számából.

A szóbanforgó cikk címe: „Katonai előképzés a polgári iskolákban.”

„A rendszeres katonai előképzés gondolatát már ma pro-

pagálni a polgári iskolákban — kezdi J. Hruška — eredményesen azért nem lehet, mert az illetékes tényezők még nem határoztak felőle. Sem a katonai, sem az iskolai hivatalok nem adtak konkrét javaslatot, komoly tárgyalások nem folytak e tárgyról, s éppen ezért az iskolai tantervek nem tartalmazhatják az ezzel összefüggő kérdések elemeit. Nem lehet tehát az ifjúságot tervszerűen tanítani a katonai dolgokra és azt hiszem, hogy ez a jelen pillanatban nem is volna kívánatos, s talán az eddigi célkitűzések sem így gondolják.“

Eme, ártatlannak látszó bevezetés után azonban utal a cikkíró mindazon körülményekre, melyek mégis szükségessé teszik, hogy már a katonai szolgálat megkezdése előtt az iskola ránevelje az ifjúságot a katonai életre. Majd így folytatja: „Miután, mint említettem, ezt a munkát rendszeresen, előírás szerint nem végezhetjük, kijelentem, hogy ebben a kérdésben fontos szerepet játszik az alkalmosság, amit minden tanító ügyesen kihasználhat.

A tornában, az előírt rendgyakorlatok mellett gyakoroljuk a hármás arc- és oldalsort. Ez játszva történik és ennek, különösen városokban, közlekedési okokból nagy előnye van. Ha az egész iskola végigmegy a városban páros sorban, hosszú, beláthatatlan „rétes“ („štrúd“) alakul, a négyes sor viszont elfoglalja a gyalogjárót, s a közlekedés akadályát képezi. A hármás sor a legalkalmasabb és mondhatom, hogy a pilzeni iskolák, talán különleges megfontolás nélkül, mind hármás sorokban járnak. Ez már a katonák módszerével közös jelenség. A polg. isk. tornatanítási tanterve előírja a kirándulásokat, az időnkénti kitarító gyaloglást, még rossz időben is, a cserkészést, távolságbecslést. Mindez előfordul a katonáéknál is.

Kirándulások alkalmával a tanulók megbecsülik, milyen távolságra van a környezeti valamely kiemelkedő pontja méterekben és lépésekben. Azután meggyőződnek róla meneteléssel. A lányomokból megítélik, ki járt előttük az úton: férfi, vagy nő, milyen cipő volt a lábán, hány személy ment egymás mellett, hol tértek ki autónak, kerékpárnak, motorbiciklinek. Eltalálják, hogy a keréknyom szerint miféle autó lehetett, miféle kocsi, szekér: könnyű tejes-, vagy mészároskocsi, avagy teherrel megrakott szekér, milyen ló húzta stb. Keresztútra érkezőnk: a tanulók tájékozódnak az útjelző táblák után, megállapítják az egyes utakat: állami út, járási, községi, mezei dűlő-

utak, gyalogutak, s egyben megfigyelik, hogyan vannak ábrázolva a térképen. Az erdő szélétől a célig — Radyňa-váromig — a turistajelzések mentén maguk mennek, meghatározzák az erdőt a fák fajtája, növése, sűrűsége szerint, átmennek a vágásokon, megkeresik a forrást. Feladatul tűzöm ki, hogyan mennek az erdei utakon úgy, hogy se előlről, se fölülről láthatók ne legyenek. Tovább megyünk óra és iránytű segítségével. A kilátó helyen legelőször is meghatározzuk a világtájakat, A felhők futása szerint megállapítjuk a szél irányát, tájékozódunk a környéken egészen a látóhatárig, a tanulók figyelmeztelnek engem a Brdy magaslatain levő katonai megfigyelőállomásokra. Repülőgép száll el fölöttünk, megállapítjuk, miféle és kié, milyen feladata van. A pihenésnél elbeszélgetünk arról, mi célja van mindennek és mellesleg megemlíjük a tapasztalt katonai jelentőséget.

Máskor megint, a tornaórán, lapdával célba dobálunk. A gyermek megemlíti, hogy a katonák a gyakorlótéren így dobálják a gránátokat. Egy másik hozzáteszi, hogy nemrég Szlovenszón szerencsétlenség történt a gránáttal, s kérdezi, hogyan robban a gránát. Homokba rajzolom a gránát keresztmetszetét, a tanulók a maguk esze után kiegészítik a magyarázatot: nem is kell sokat beszélnem. Jobban megfigyelik, mint a felnőttek. A III. osztályban, a kémia tanításánál átvettem velük a harci gázokat, az ellenük való védekezés módját, s képet adtam nekik a mérges gázoknak a háborúban tett borzalmas hatásáról.

A polgári neveléstanban, a nemzetvédelmi minisztérium tanításánál általánosan ismertetem hadseregünk szervezetét. Jó ezt tudni. A tanulók ismerik a pilzeni két gyalogezredet, a könnyű tüzérezredet, az automobilszázadot, a divízió fegyverműhelyét, a szanitéc-századot, tudják, hol van a katonai kórház, az élelmezési- és fegyverraktár, mi a neve az egyes kaszárnyáknak, jól ismerik a divízió és mindkét brigád parancsnokát, némelyek az ezredparancsnokokat és a többi nevezetes katonai személyeket is ismerik.

... Ezek nagyjából az én „katonai előképzésemnek“ főbb részei, melyek a polgár kötelességeinek szemponyjából is magától értetődőek . . .” — így fejezi be Hruška kartárs érdekes eszmefuttatását.

Valóban eljárásában nincs semmi borzalmas, mert hiszen

mindezt a tanterv keretein belül cselekszi. Csupán a pedagógia elveinek téves átértékeléséről van szó. De példája végzetes lehet a militarizmus kezeügyében, mert azt bizonyítja, hogyan lehet a béke intézményében a legbékésebb eszközökkel is a háború érdekeit szolgálni! (—)

Természettudományi rovat.

Rovatvezető: Somogyi István.

Goethe mint természettudós.

Talán szokatlanul hangzik, amikor Goethét, mint természetudóst említem ma, amikor az egész világon Goethét, mint a német, — sőt a világirodalom egyik legnagyobb íróját ünnepelte. Itt a nagy Goethe szellemének csak egy kis darabját idézem, de ez a kis töredék is elegendő lett volna ahhoz, hogy az emberi művelődés horizontján soha le nem tűnő Napként ragyogjon. Soha le nem tűnő elsörendű csillag marad Ő, kinek szelleme számos nagy utódjának marad kiapadhatatlanul kútforrásul. E szerény rovat keretein belül mi is áldozunk a nagy Goethe emlékének s felidézünk azokat a természettudományi szempontból jelentős megfigyeléseit, melyek őt méltán kvalifikálják természetudóssá.

Bár atya unszolására a jogi pályát választotta, azonban a száraz jogtudomány nem kötötte le érdeklődését s költészettel, sőt Lipcsében, barátai megütközésére alkémiával is foglalkozott. Majd később stassburgi egyetemen anatómiát tanult és jelentékeny részt vett orvosi szakmunkák megírásában. 1781-ben Jenába került, hol az egyetemen mint anatomus dolgozott. Itt ragadta meg figyelmét az a tanítás, hogy az ember felső állkapcsának két fele közé ékelt csontocska (os intermaxillare) hiányzik, mely viszont a legtöbb emlős állatnál meg van.

Hosszas tanulmányozás és megfigyelés után 1784-ben felfedezte, hogy ez a csont az embernél is megvan és az embrionalis koponyán jól észrevehető. Később azonban a szomszédos csontokkal összezsugorodik és belőle nőnek ki a felső metszőfogak. Felfedezését nagy örömmel közölte az akkori szakkörökkel, mert felfedezésének fejlődéstani szempontból nagy jelentőséget tulajdonított, mivel ebből az állat és ember közös származására következett. Ugyancsak fejlődéstani jelentősége van ama meg-

figyelésének, melyet a velencei Lidon való tartózkodása alatt végzett. Szolgája az ottani zsidó temetőben egy birkakoponyát talált, melyet hazavitt gazdájának. Goethe a koponyát vizsgálva anatómiai tanulmányai alapján arra a fontos következtetésre jutott, hogy a koponyacsontok nem egyebek, mint átalakult csigolyák s felállította az állati szervek átalakulásának örök-érvényű teoriáját. Nyíltan szembeszállt Linné tanításával, ki a fajok állandóságát hirdette. A növényeken végzett megfigyelései alapján vallotta, hogy a szervek metamorphozisa a növényvilágban is érvényes. A növény levelét tekintette annak az alapszervnek, melyből a növény többi szerve kialakult. Bizonyítékul a telt virágokra hivatkozott, melyekben a porzók szíromlevelekké alakultak át. Megfigyelései alapján állította, hogy a szervek az adott életviszonyokhoz alkalmazkodnak s éppen ezért a fajok állandóságával szemben azok változékonyságát hirdeti.

A nagy szellemek jellemvonása a sokoldalúság s a formák és korlátok közé nem szorítható szellemi erő, mely a tudomány lépcsőfokait mellőzve, óriás léptekkel jut el az okság kútforrásához és meglepetésszerűen derít fel oly titkokat, melyek a systematikus előtt sokszor elfedve maradnak. Így Goethének, a szervek alkalmazkodó képességéről vallott elmélete nem előzte meg a Darwintól származó „létért való küzdelem” jelszavát? Hiszen Goethe már Darwin előtt mondta, hogy „minden ami létezik, tért keres és fenn akar maradni, azért egymást kiszorítja és egymás létét megrövidíti”.

A halhatatlan költő Goethe optikai tanulmányokat is végzett, azonban anatómiai megfigyeléseinél sokkal kisebb eredménnyel. Sehogy sem nyugodott bele abba a gondolatba, hogy a fehér szín löbb szín keveréke, mivel hiányos optikai eszközei miatt erre vonatkozólag kielégítő kísérleteket nem végezhetett.

Weimári tartózkodása alatt Frigyes Ákos herceg megbízta az útépitések felügyeletével. Goethe ekkor alapos ásványtani és geológiai tanulásba kezdett, melyet Karlsbadban és vidékén folytatott, ahol több ízben gyógykezelte magát. Itt megismerkedett Csehország gazdag ásványkincseivel és geológiai viszonyaival. Geológiai tudását tanusítja az a felfogása, hogy „a hegyképződést nem a lassú fejlődést megszakitó természeti forradalmak idézik elő, hanem a fokozatos fejlődés, melyek ma is észrevétlenül végbemennek”. Goethe volt az első, aki rámutatott arra, hogy a Föld legrégebb rétegei állati és növényi maradvá-

nyokat nem tartalmaznak, hogy ilyenek csak a fiatalabb rétegekben találhatók, melyekről ezek kora is megtalálható.

Weimári tartózkodása alatt meteorológiával is foglalkozott és számos meteorológiai állomást állíttatott fel.

Ezekben vetettünk futó pillantást a világirodalom e vakító fényű csillagára, hogy nagy szellemének kifogyhatatlan kincses bányájából e rovat rendeltetése szerint is felfogjunk valamit azokból az örökértékekből, melyek a nagy Goethe elhamvadt porréseibe az egyetemes emberiség kegyeletes emlékezetén át örök életet lehelt.

S.

K Ü L Ö N F É L É K .

Ott voltam

az első Csóknál! Ős kéj volt! Földkarjait ülélsre vágyón terjesztgette. Ébredő, mámoros testét magas-foku, kéjes rezgéssel kínálta oda . . . mint szerelomre érett szülőség. Mintha mondaná: jer ülej, jer szeress . . . ! Ott voltam s láttam, amint az új erőre kapott föld lerázta magától s odavágta az öregedő, az őszülő telet . . . Ülélsre, csókra hívta az ifju, a deli Napot. Egyre halucinált: jer ülej, jer szeress! S a nap ráfeküdt a földre . . . hogy megfogmazza a tavaszt! A lég, a fűszálak, millió, meg millió apró Amor-legények csók zenéjétől — csókolgatván az oly hőn vágyott napaugarokat — zengett.

Ez volt az első szerelem! Madárdal, bogarak cripelése, fák, bokrok leveleinek lágy zizegése, virágillat még nem színeztek, nem izesítették, nem rajongták ezt a szerelmet, mégis oly szűzi, oly tökéletes-ártatlan, oly misztikus volt. (Most értem már miért, az őseembereknek, a barlanglakóknak csak tavasszal volt szabad nőt rabolni, csak tavasszal volt szabad szeretni). A megunt, a legyőzött, az eldobott öreg Tél, a küzdelemben foszlányokká tépett öltözetben, fűszaggatott jégpáncélban térdre hullva könnyez s nagy cseppeket sír! Kemény legény volt! Erős volt a küzdelem, nehezen lehetett legyőzni S most oly halovány, oly sápadt: oda van a fény, oda van a csillogása Ennek az elbűlésnek, ennek az elmulásnak nyomán Újerő s a megsemmisülés után Új élet támad.

Megálltam egy barázda végén. A barázdában kedvesen, ismerős-vigdanával csörgedezett egy erecske. Az utzóli árokhoz érve, zenés melódiát csőrömpölve hullt belé. Jól értettem a melódia szövegét: „majd mi rendbe hozunk mindent.” Igen! Te és sok-sok ezer, apró társad.

Március 1-én volt! Egy apokaliptikus, egy teremő nagy kacagás volt ez a nap. Kacagott az ifju Nap, kacagott a megtermékenyült föld, kacagott a a bigyeredő füvecske, pukkadásig, széthullásig kacagtak a rögök és fénytrónusáról mosolyogva nézett alá az Alkotó!

S én — csodává váltan álltam . . . álltam és lestem az első Csókot. Tanítótestvéreim! Új erőt, új szerelmet, új életet ezen az új tavazon!

Négyesy János.

Haydn József.

Az 1932-ik évben a művelti világ a 200 éves évfordulóját ünnepli a nagy zeneköltő: Haydn József születésének.

Amíg az első classicizmus kora Bach és Händel idejére esik, addig a második classicizmus a Haydn—Mozart—Beethoven korát öleli fel. Ez a korszak a classikus zene megtisztult korszaka. A classicizmus a zenében befejezettet, tökéleteset jelent. Ismertetője az: „általános emberi“, ami mindenkit érdekel, míg a romanticizmus az „egyénit“ keresi.

Haydn József 1732-ben született Ausztria Rohran nevű községében. Szülei vallásos nevelésben részesítették. Az apa maga is zenekedvelő volt, aki szívesen játszott rozszant hárfáján osztrák népdalokat. A kis Haydn már 9 éves korában minden hangszeren tudott játszani. 16 éves korában pedig sok nélkülözés közt tengette életét. Nehéz anyagi viszonyai dacára boldognak érezte magát, ha zenetanulmányaiban elmélyedhetett. 1760-ban Eszterházy herceg kismartoni zenekarának lett az igazgatója, majd Londonba utazott, honnan Bécsbe került vissza. Egyike volt a legtermékenyebb zeneköltőknek. Amidőn Napoleon másodszer ostromolta Bécset, a város végre meghódolt s a Haydn szelleme iránt nagy elismeréssel viseltetett Napoleon a már akkor súlyos beteg költő lakása elé tisztelői őrséget rendelt, nehogy valami bántalma legyen s maga is meglátogatta az agg művészt. Haydnt a kedélyes bécsi nép öregebb éveiben csak „papá“-nak nevezte. Maga Mozart is — ki már ez időben nem kevesbé híres volt — a legnagyobb elismeréssel viseltetett iránta. Amikor Haydn 1790-ben Londonba utazott, Mozart könnyes szemekkel s tele balsejtelemmel vett tőle búcsút. Úgy érzem, — szólt Mozart megindulva, hogy mi utóljára látjuk ma egymást. S valóban egy év sem telt el, midőn Haydn mélyen megindulva értesült a még fiatal Mozart haláláról. „Az utóvilág — így kiáltott fel Haydn, — száz év múlva sem fog hozzá hasonló tehetséget látni“.

Haydn természeténél fogva, inkább hajlott a kedélyes, egyszerű és naivérzelmek ecseteléséhez. S bár európai elismerésnek örvendett s mindenfelé nagy kitüntetésekkel halmozták el, szíve mélyen mégis legerősebben vonzódott kedves Bécséhez, amit az is bizonyít, hogy egész haláláig az általa

szerzett osztrák néphymnus maradt legkedvesebb dallama, melyet C-dúr vonós négyesében mesteri változatokkal örökített meg.

Iri 119 symphoniát, 85 vonós négyesi, 24 triót, 19 operát, 5 oratóriumot, 15 misét, 44 zongora-szonátát s még számos kisebb-nagyobb zeneművet.

Híres oratóriumai a: Teremtés és Négy évszak. A Jézus hét szava 7 symphónikus tételből áll. Legnagyobb mester volt az oratórium és a kamara-zene terén.

Haydn a hangszerezést mesésen értette, úgy, hogy azt állíthatjuk, hogy korának legnagyobb hangszerezője volt. Műveiben a hangszerek úgy szólnak, mint az emberi hangok. Míg Bach a hangszereket az erő kifejezésére használta, addig Haydn az egyes hangszerek karakterét kiismerte és mesteri módon tudta alkalmazni. Vonós-négyesei elévülhetetlen mintaképei a tiszta átlátszóság, a mesteri kidolgozás és a kedély-hullámlás gazdagságának.

Haydn sokszor hangoztatta, hogy az ő teremő ereje még távolról sem meríti ki azon csodás zenei hatásokat, melyek ő utána bizonyára be fognak következni. S ő utána csakugyan oly csodálatra méltó meteorok jelentek meg a zeneművészet egén, mint Mozart és Beethoven. Az emberiség hálája soha el nem fogy e zenei hőszok emléke s munkái iránt! (Ábrányi után)

(— pár.)

Apróságok?

A losonci ref. reálgimnázium magyar tagozata mellett működő „Szülők tanácsa” az iskolaügyi minisztériumhoz intézett, 1932. I. 6-án kelt memorandumában felhívja az isk. minisztérium figyelmét a reálgimnázium növendékeinek szellemi és fizikai túlterhelésére. (Az utóbbi az előbbinek természetes következménye.) A memorandum részletesen és alaposan tárgyalja a kérdést. Kimutatja, hogy egy-egy serdülő ifju 10–15 órát dolgozik ugyanakkor, mikor a felnőttetek törvény védi, nehogy 7–8 órán túl legyenek foglalkoztatva.

A „Szülők tanácsa” kéri, hogy bármily iskolai reformot óhajt is keresztülvinni az iskolaügyi minisztérium, annak első és áthághatatlan pontja legyen a maximális heti 30 (napis 5) órai tanítás.

Rámutat a memorandum arra az érthetetlen anomáliára, hogy a ref. reálgimnáziumban az államnyelvet a IV–VIII. osztályokban heti 2 órában tanítják ugyanakkor, amikor a VII–VIII. o.-ban az angol (luxus) nyelv tanítása heti 4 órát igényel. Az államnyelv megfelelő óraszámában való tanításának szükségességét fejtegetni a „Szülők tanácsa” nem tartja szükségesnek, csak megállapítja, hogy feltétlenül annyi órát igényel, hogy a diák 8 osztály elvégzése után, bírja az államnyelvet.

A francia nyelv tudását értéknek ismeri el, de ugyanakkor „a kötelező tárgyak közül az elsikkadt” német nyelvet az anyagi, szellemi és társadalmi boldogulás egyik eszközének tudja és vallja.

Ezzel kapcsolatban kéri a latin nyelv intenzívebb tanítását is.

Azon véleményének ad kifejezést a „Szülők tanácsa”, hogy a kétségtelenül meglévő tankönyvmizéria megszüntetése céljából egy tankönyv ellenőrző és bíráló bizottság szerveztessék, melynek laikus tagjai is legyenek, akik a tankönyvet abból a szempontból bírálják fölül, hogy az megfelel-e azon korosztály szellemi szintjének, melynek részére írták.

Megállapíthatjuk, hogy a memorandum valóban a szlovenszki közeposztályi közvéleményének kifejezője — mint a memorandum mondja — és jdszerű.

Megördomelné, hogy az iskolaügyi minisztérium az abban foglaltakat mérlegelés tárgyává tegye és a lehetőséghez mérten teljesítse.

*

Sekey Mihály, áll. tanfelügyelő kezdeményezésére Losoncon egy „Szabad pedagógiai egyesület” v. „Önkéntes pedagógiai egyesület” (Vol'né sdruzenie) van kialakulóban, melynek irányvonalait az előkészítő bizottság 10 pontban foglalta össze. Az egész akció még csak a kezdet kezdetén van, miért is azzal érdeomben nincs módomban foglalkozhatni. Az előbb említett tíz pont ismertetését (magyar fordításban) viszont — különösen a nógrádi tanítójárásában tömörült kartársak szempontjából — szükségesnek tartom.

Ime:

1. Neve: „Szabad pedagógiai egyesület” Lučenecen.
2. Célja: A pedagógiában és a gyakorlati tanításban való önképzés kölcsönös támogatása (elősegítése).
3. Működési körzet: A lučeneci szabad pedagógiai egyesület működési köre a lučeneci áll. tanfelügyelőségi körzetek is csatlakozhatnak (más körzetbe tartozók is beléphetnek tagokul.)
4. A szabad pedagógia egyesület feladatát a pedagógiai körzeteken keresztül óhajtja végrehajtani, amelyek a lučeneci központi bizottsággal állandó érintkezésben vannak (lennének). Az egyesület tevékenységét főként az iskolákban fejti ki, azonban az iskolán kívül is. Céljának elérését pedagógiai tárgyu előadások, gyakorlati előadások, részletes tantervek kidolgozása az elemi isk. részére, pedagógiai és honismereti szaklapok és a nevelés és tanítás előnyére szolgáló új pedagógiai lehetőségek keresztülvitelének kivizsgálása fogják szolgálni.
5. Tagok: Tag lehet bárki, akit a nevelés valamint a pedagógia művelése érdekel.
6. Igazgatás: Az igazgatást (irányítást) a központi pedagógiai választmány (výbor) végzi Lučenecen — Losoncon.
7. A központi választmány (výbor) tevékenysége: Módot nyújt a tanítósz. továbbá önművelésére egy elméleti, mint gyakorlati téren.
8. A központi választmány kezdeményező (iniciatívny) szerv. Tagjai hivatalból: A kerületi tanfelügyelő, a ref. reálgimnázium igazgatója, a tanító-

képző igazgatója, a polgári iskolák igazgatói Lučenecen és a pedagógiai körzetek megbízottai.

9. Eszközök (anyagiak): Önkéntes adományok és hozzájárulások (prispevky).

10. Közgyűlés: A szükséghez mérten, de évenként legalább egyszer.

— y —

Masaryk elnök beszéde a rádióban. A Csehszlovák Vörös Kereszt Fölkérésére Masaryk elnök március 17.-én a rádió közvetítésével beszédet intézett az ifjúsághoz. Az öregek iránti tiszteletéről beszélt, s kijelentette többek közt, hogy az egyes nemzetek műveltségi fokára abból lehet következtetni, hogy mennyiben tisztelik az öregeket. Az emberek egymás közötti érintkezésében nem az számít, hogy ki milyen korú, hanem inkább, hogy milyen érdekek kötik őket össze. Az elnök rámutatott arra, hogy az állam az ifjúság egészségének fejlesztésére és megvédésére minden áldozatot meghoz.

Vámbéry Ármin születésének századik évfordulója.

Március 19.-én volt száz esztendeje annak, hogy Vámbéry Ármin, a világhírű keleti utazó és nyelvtudós, a Pozsooy melletti Szentgyörgyön megszületett. Ez alkalomból a magyar kultúrvilág emlékünnepeket rendezett. Vámbéry, Rasin Efendi néven Ázsiának olyan részeit járta be, ahol előtte még európai ember nem fordult meg. A nyelvtudomány terén a török faj és nyelv ismertetése volt a főfeladata. „A magyarok eredete” c (1882) munkájával élnék tudományos vitába keveredett. Ebben azt vitatta, hogy a magyar nyelv közelebb áll a török, mint a finn-ugor nyelvekhez. Későbbi munkáiban azonban elismerte, hogy nyelvünk alapelvei megegyeznek a finn-ugor nyelvek alap szerkezetével.

Vámbéry Ármin munkásságáról lapunk legközelebbi számában közlünk bővebb ismertetést.

A márciusban leszerelt tanítók érdekében memorandumot szerkesztett a Szlovenszkói és Podkarp. Ruszi Katona-tanítók Szövetsége és eljuttatta az illetékes körökhöz. A memorandum kívánja, hogy mindazon tanítóknak, akik a hadügyminisztérium halasztást biztosító rendelete előtt léptek katonai szolgálatba, s akik a múlt hónapban szereltek le, lehetővé tétessék a tanítói képesítő vizsga, bár tanítói működésük nem éri el a megkívánt 20 hónapi időt. Ez esetben csak néhány napi differenciáról van szó, s ha a kerületi tanfelügyelő véleménye szerint a jelölt gyakorlati működése megfelelő, a kívánság könnyen teljesíthető. Az ilyen esetek száma elenyésző, s nem jelent megterhelést az állami költségvetésben sem.

Járási magyar közművelődési egyesületek alakulása. Napilapjaink egyre sűrűbben adnak hírt arról, hogy Szlovenszkó magyarlakta vidékein megalakítják a járási és községi közművelődési egyesületeket. A közelmúltban Rimaszombat, Rozsnyó és Ungvár magyarsága tett előkészületeket ily közművelődési választmányok megalakítására. A megalakulás az állampolgári nevelésről szóló törvény alapján történik, s tudunkkal eddig csak a galánta-vágselyei járásokban van magyar közművelődési egyesület. Ezen egyesület közel tíz éve működik, s elnöke Kovács Alajos, egyesületünk

országos elnöke. Az egyesületnek a két járás minden magyar községében vannak helyi választmányai.

Iskolaépítési alap. Éltrevaló indítványt emelt határozattá Szlovenszko országos képviselőtestülete, amennyiben felir a közoktatásügyi minisztériumhoz Szlovenszko szükségleteinek megfelelő iskolaépítési alap létesítése tárgyában. Az ügy előadója szerint Szlovenszko elemi népiskoláiban 800 új osztály építése esedékes, s az ezen célra szükséges összeget az iskola-fenntartók önjerejükből nem tudják előteremteni. Az iskolaépítési alap létesítése éppen úgy indokolt, mint az útépitési, munkanélküli alap stb. A gyűlésen fölmerült a fából való iskolaépítkezés terve is.

Podkarpatszka Rusz Iskolastatisztikája. A podkarp. rusz iskolai referátus kimutatást állított össze az ottani iskolai viszonyokról. A statisztika szerint Podkarp. Rusz tanítóállománya az 1930–31. tanévben 1376-ról 1727 főre emelkedett, s a jelen tanévben ez a szám 400-zal szaporodott. Az elmúlt évben Podkarp. Rus területén 46 új iskola épült, de még mindig 800 iskolaépületre van szükség. A statisztika közli végül, hogy a referátus 50 új iskolatervet készített és 308 tanítót véglegesített.

A ZUS központi tisztikarának gyűlése. A ZUS (Zemský Učiteľský Spolok a szlovák tanítók országos egyesülete) központi tisztikara, Hancko Antal zsolnai tanító, szenátor elnökelete alatt, Zsolnán február 1-én gyűlést tartott. Hancko elnök jelentésében kitért a tanítóságot érdeklő aktuális kérdésekre, s többek között kijelentette, hogy „nem engedjük leszállítani a fizetéseket a tanítóság rovására. Ismerjük az állam pénzügyi helyzetét, s a tisztviselői fizetések egyoldalú csökkentését nem engedjük”. Majd, az egyesület ügyeiről referálva, szükségesnek tartja az egyesület lapja (Slovenský Učiteľ) terjedelmének a korlátozását. A titkári jelentés beszámolt az egyesületi működés nevezetesebb momentumairól, s hangsúlyozta, hogy az egyesület memorandumban kérte a természetbeli járandóságok újból való fölértékelését. A pénztáros kiemelte jelentésében, hogy a Szepességéről 25 tanítónövendék lépett az egyesületi folyóirat előfizetőinek sorába. A pedagógiai referens beszámolójában sürgette a kerületi polgári iskolák létesítését, mert ezáltal tehermentesítenének a népiskolák. A negyedévi osztályozás helyett a félévi osztályozás bevezetését ajánlotta. Szükségesnek tartja, hogy a pedagógiai-akadémiák működésükről információs jelentéseket adjanak ki. A gyűlés az előadók javaslatait határozatokká emelte.

Egy neves pedagógus halála. Rézvéttel olvastuk a gyász-birt, hogy Grusz Frigyes, a volt kassai katolikus tanítóképző igazgatója Budapesten, március 11.-én. 73 éves korában meghalt. Grusz Frigyes az alapos készültégű, szigorú, de szeretettel nevelő gyakorlati pedagógus mintaképe volt. Szlovenszkon nagyon sok tanító örökölte lelkes hivatás- és rendszerezetét. Mély és sokoldalú pedagógiai tudása a tanítónövendékek és a tanítók körében közmondásossá vált. Egész tanítógenerációt nevelt föl a mindenki által szeretett és tisztelt „Frici bácsi”, aki arra volt legbüszkébb, hogy minden elődje tanító volt. — Legyen pihenése csendes, emléke áldott!

Szaporodnak a doktorok Csehszlovákiában. Az elmúlt iskolai évben a csehszlovák főiskolákon összesen 1800 új doktort avattak. Ezek között első helyen állnak a jogi doktorok, akiknek száma 823. Utánuk az orvosok következnek: ezek száma 566 volt.

A katonaságnak a pedagógiai problémái.

A képviselőház véderbizottságában Viškovský hadügyminiszter foglalkozott az utóbbi időben egyre gyakrabban megismétlődő katonaságnak a pedagógiai problémáival, a hangsúlyozta, hogy ezeknek okát nem tisztán katonai jellegű motívumokban kell keresni. A mai ifjúsági generáción még észrevehető a háborús és a háború utáni nevelés, egyedeinek nincs elogendő lelkiereje és igen könnyen összeroppannak. A mai fiatalok normális szempontból is nagyon ingadozó. „Ez tehát nemcsak katonai probléma, hanem a nevelés problémája. A fiatalokat fegyelemre és önfegyelemre kell nevelni”. — Ime, újabb téma a tanítói gyűlések és tanügyi lapok számára . . .

A magyarországi érettségi vizsgák reformja.

A magyar közoktatásügyi miniszter rendeletet adott ki, amely könnyítéseket tartalmaz a középsikolai írásbeli érettségi vizsgálatokra vonatkozólag. A rendelet szerint már az idei érettségi vizsgálaton megszűnik a mennyiségtanból az írásbeli, ezenkívül a magyar írásbeli dolgozat számára a tanár két írodalmi tárgyú és két más ágból való tételt jelöl ki, melyek közül a tanulók szabadon választhatnak.

Budapestben meghosszabbítják a műgyelemi tanulmányi időt. A magyar kormány elrendelte, hogy a jövő tanévtől kezdve a műgyelem minden fakultásán az eddigi 8 félév helyett kilenc félév lesz a tanulmányi idő. — A rendelet háttérében, valószínűleg, nem tanulmányi, vagy pedagógiai, hanem gazdasági és szociális okok vannak.

Katholikus apáciskolák Németországban. Az országban 160000 női iskola van, magasan női iskola körül 30000 nővérdékkal, apácák kezelésére alatt van. — Ezen tanintézetek összesen 700.000 márkát állami költségvetésben részesültek, tehát egy tanulóra körül 23 márkát évi állami költségvetésből. A magasabb fokú állami iskolák állami költsége tanulónként évi 300 márkát, az elemi iskolákban 40 márkát. (Új Élet I. évf. 3. sz.)

Felhívjuk t. Kartárs urak figyelmét a Dr. Fulpicius féle hirdetésre.

Az oroszok földműves ifjúság, Hagara Béla közlekedési igazgató-tanító vezetésével, március 20-án két valóságos tárgyú, bibliai szindarabot adott elő. Szinre került: Pontifex, 3 felv. és Sionrózsája, 5 felvonásban. A tiszta bevételt az iskola szegény tanulóinak fölségítésére fordítják.

RENDELJE MEG!

Túry—Nagy—Tóth tanítók által összeállított

TORNAJÁTÉKOK

című zsebkönyvet,

mely minden tanítónak

megkönnyíti munkáját a tornatanításnál.
Tartalmaz 151 db. játékot. Ára 8 Ké.

MEGRENDELHETŐ:

Tóth Gábor kánt. tan.-nál Párkányban.

A Dr. Fulpius féle karlsbadisós fogköoldő fogpor fehériti és fényessé teszi a fogakat. Azonkívül a szájüreget is deszficiálja. Dohányzókna és azoknak, akik sokat tartózkodnak zárt helyiségben, nélkülözhetetlen.

Ára 5 Ké. Vidékre már egy dobozzal is küld

Riszdorfer drogeria Komárno.

Szivarvány. Képes gyermeklap. Márciusi száma a szokott és szép gazdag tartalommal jelent meg. Komoly és vidám elbeszéléseivel, tréfás verssel, valamint Harmos Károly nagyszerű illusztrációival a szlovenszkói gyermekvilág kedvenc lapjává lett. Szerkeszti dr. Borka Géza tanár, Komárom, gimnázium. Egyes szám ára 70 fill.

Népszerű gazdasági előadások tartására kiválóan alkalmasak és felbecsülhetetlenül értékesek azok az olcsó, izlések és képes gazdasági szakfűzetek, amelyekben legjobb elméleti és gyakorlati gazdáink világos előadásban ismertetik a talajművelés, növénytermelés és állattenyésztés összes ágait, rámutatva arra, hogy a mai viszonyok mellett is hogyan lehet haszonnal gazdálkodni. A fűzetek tulajdonképpen önálló és előzetesen kiadott részei egy közzülő, népszerű gazdasági kézikönyvnek, melynek ott kell lennie minden iskola és község könyvtárában és minden boldogulni akaró kisgazda asztalán. A szakkritika minden oldalról igen nagy elismeréssel nyilatkozott a megjelent fűzetekről és az akciót az illetékes hivatalos körök is legmesszebbmenő jóindulattal támogatják. Főleg a mai, nehéz gazdasági viszonyok között igen nagy szolgálatot tesz népének, az a pedagógus, aki az iskolán kívül egyaránt kioktatja a földműves népet és gyermekeit az okos, népszerű gazdálkodás kenyérszaporító mesterségére. Az eddig megjelent fűzetekben Szinyei Endre földm. tanácsos, Füle Péter, Fodor Jenő és Lósy Béla okl. gazdák a talaj javítását, művelését és trágyázását, a gabonafélék és kapásnövények termesztését ismertetik. A fűzetsorozat „A Kisgazda” néven jelenik meg, szerkesztője és kiadója Rédlér István. (Bratislava-Pozsony, Štefanik u. 4.) 1—1 fűzet ára 3 Ké, a teljes sorozat (24 fűzet) megrendelése esetén csak 2 Ké. Kivánatra mutatványszámot, prospektust és csekket küld a szerkesztőség.

Harmat—Sik: „Szent vagy Uram!” Kettőszázhetvennyolc főleg és egyházi éneket tartalmaz ez a hatalmas mű, mely a szerzőknek nemcsak nagy szorgalmát és kitartását, hanem alapos tudását és rátermettségét, és őai egyházi zenénk iránt való meleg szeretetét és rajongását bizonyítja. A szerzők — mint azt az előszóban mondják — fájdalommal tapasztalták, hogy amikor tábori misére összejöttek a háború alatt, jóllehet mindannyian magyarok voltak, közös éneklésre a sok dallam- és szövegbeli eltérés miatt gondolni sem lehetett az ebből származható botrány miatt. De így volt ez azelőtt és van még most is, ha az ország különböző tájáról egy bucsuhelyen találkozik népünk. Az írók ennek okát abban látják, hogy hiányzik a kántorok kezében egy megfelelő jó énektár. Zeasskovszky, Kaposi, Kersch letűntek a piacról, pedig mind a három műre égető szükség volt. Különösen Kersch „Sursum Corda”-ja érdemelt nagy figyelmet. Kersch már annak az időnek volt embere, mely az egyházi népnek restaurálását sürgette. Műve korszakalkotó volt és felbecsülhetetlen értéket képviselt. Mindezek dacára kántoraink körében általános elterjedettségnek nem örvendett. Okát ennek nem az akkor még szokatlan és idegenszerű harmóniájában kell keresni, hanem inkább abban, hogy a legtöbb képzőművész sajnós igen

gyöngye kántori tudással bocsájtották ki a növendékeket az életbe. A kis Zeaszkovszkyt használta négy éven át, ehhez szokott. Jóllehet a „Sursum Corda“ pld. mostani (3. kiadás 1911-ben) alakjában alaposan bővült a közel ezer (e sorok írójától kb. kétszázötven) öltözött- és utójátékok tartalmaz, melyeknek motívumai mindig az énekből vették, mégis csak nagyon kevés kántor ismerkedett meg vele, pedig zenei tudásának bővítésére, gyakorlatására nagyban hozzájárult volna. Ezeket kellett előrebocsátanom, mielőtt a fenti mű ismertetésébe kezdenék. Az írók előtt ugyanez a cél lebegett: egyesíteni az ismert dallamokat, fölleveníteni a már teljesen elfelejtett ősi énekeink legjavát, a mai igényekkel lépést tartva átdolgozni a szöveget s az így — hogy úgy mondjam — rendezedett éneket megfelelő komoly polifoniával oly köntösbe öltöztetni, mely ugyan nincs nyére a világ faicak, de amely az egyháznak egyedül kedves. Ezt a munkát vállalta Harmat és el is végezte becsülettel. Harmatnak ez nem volt nehéz. Ő is Kerschnek volt tanítványa és így hozzá volt szokva járni azon az uton, amelyet a komoly egyházi zene követ, amelyen nincs világiasság, semmi érzélgősség. Eppen ezért engedjék meg nekem a szörzök, hogy ez uton üdvözüljem nagy vállalkozásukat a magyar egyházi zenészek, elsősorban azonban a kath. kántorok nevében. Ez utóbbiakra vár a nagy munka, hogy azt a missziót teljesítsék, amelyet a könyv tűzött ki célul.

A mű beosztása a következő:

1. Adventi énekek (1—14), 2. Karácsonyi énekek (15—36), 3. Évvégi hálaadásra (37—38), 4. Ujévi énekek (39—41), 5. Vízkeresztre (42—46), 6. Bűnbánati énekek (47—55), 7. Nagyböjti énekek (56—76), 8. Nagyböjti énekek (77—83), 9. Húsvéti énekek (84—92), 10. Áldozócsüittörtűkre (93—96), 11. Pünkösti énekek (97—103), 12. Szentháromság vasárnapra (104—105), 13. Urnapra (106—108), 14. Énekek az Oltáriszentségről (109—142), 15. Énekek Jézusról (143—159), 16. Mária ünnepek énekei (160—172), 17. Mária énekek (173—197), 18. Litániák (198—200), 19. Mária antifónák (201—208), 20. Énekek az angyalokról és szentekről (209—218), 21. Miso énekek (219—232), 22. Összefüggő mise énekek (233—234), 23. Gyászmise énekek (235—250), 24. Összefüggő gyász-mise énekek (251—252), 25. Énekek különböző alkalmakra (253—278).

Tekintettel arra, hogy a műnek minden gyakorlati előnye meg van (nem kell darab közben lapozni, a szöveg a kóták alá van helyezve, harmóniumon is játszható, három kereszt és három hénél több előjegyzés nincs benne stb.), hogy a művészi érték nemcsak a dallamokban és a harmónizálásban, hanem a szövegben is fokozottan feltalálható, továbbá, hogy egyházi életünk újabb igényeit bőségesen kielégíti, kartársainnak őszinta lélekkel ajánlom. Mert ez a mű a magyar egyházi zenében új korszakot nyitó hatalmas gyűjtemény, melyet nem nélkülözhet egyetlen templom, papnöveldé, zárda, iskola, énekkar és vallásos egyesület sem, hol egyházi éneket énekelnek. Azok, akik f. é. április elsejéig nálam megrendelik 20 pengős (120 Kc) kedvezményes ár mellett utánvétellel megkaphatják. Későbbi megrendelés esetén ára: 25 pengő (150 Kc).

„Magyar Kórus“ hangjegyes egyházzenei folyóirat, szerkesztik: Bárdos Lajos és Kertész Gyula. Rég óhajtott kívánság teljesült, amikor tavaly nevezték megindították oly annyira nélkülözött lapjukat, mely kezdetben tulajdonképp részlet énekkari művet közölt. Ma már a második évfolyam első számát nyújtják, mely tizenhat oldalon különféle énekkari műveket hoz, melyek részben művészi átirások; egy oldalon greg. korális- és húsvéti Grad. és Sequentia van. Igen tanulságos a szövegrészben közölt Kunst F. cikke: A népliturgikus mozgalom

és a greg. korális, továbbá Kerányi Gy. „Római levél” stb. cikkek. Ára egy évre 60 Ké és utánvét útján beszerezhető nálam. Igen ajánlom, mert a karvezetőnek nagy segítségére van.

Nové Zámky, 1932. márc. 3-án.

Szendrei István

okl. szék. egyh. karnagy.

A tanítójelöltek képzése Poroszországban. A porosz iskolaiügyi miniszter az alábbi új irányelveket adta ki a tanítójelöltek képzésére vonatkozólag: 1. Az iskolai ellenőrző hivatal a pedagógiai akadémiaival és a tanítósággal karöltve évenként tíz gyűlést rendez a tanítóság továbbképzése céljából (Fortbildungstatungen) a tanítójelöltek részére. E gyűlések egynaposak. A délelőtti munka az iskolák meglátogatásában telik el, délután pedig a látogatás eredményeit beszélik meg. 3. A látogatás elsősorban azokon az iskolákon történik, melyeknek munkája, a jelöltek szempontjából a legtanúságosabb, s csak másodsorban az egyéb pedagógiai és szociális intézetekben. 4. Az iskolák látogatása akként történjék, hogy a résztvevők szemléletes képet nyerjenek az iskola életéből, lássák az iskola törekvéseit, melyeket a legújabb pedagógiai követelmények érdekében kifejt, lássák az iskola berendezését, a szülőkkel való érintkezés módját és szervezetét, általános népnevelői tevékenységét stb. 5. A délutáni munka középpontjában a délelőtti tapasztalatok hasznosítása áll. Megmagyarázzák, összehasonlítják és megbírálják a gyakorlati pedagógiai működés különböző lehetőségeit, s ezáltal megállapítják az összefüggéseket az elméleti szaktudás és a megismert gyakorlati munka között. Mert a továbbképzés alapvető célja éppen az, hogy a tanítójelölt képességet szerezzen a maga pedagógiai működését összehangba hozni elméleti szaktudásával és indokolni tudja tanítási és nevelési eljárásának monétét. Azért ezeknek a megbeszéléseknek az előkészítésére kell gondot kell fordítani. 6. Ezen gyűlések előkészítése és megrendezése a tanítójelöltek továbbképző bizottsága tagjainak feladatát képezi, amely bizottság minden iskolai körzetben (tankerület) megalakítandó. 7. E bizottság tagjai a tanfelügyelő, mint elnök, a lehetőség szerint az illetékes tanító képző akadémia tanszékületének egy tagja, képesített tanítók a tankerület iskoláiból és a tanítójelöltek két megbízottja. A tanítók kiválasztásánál (akik közt tanítónaknak is kell lenniük) gondolni kell a tankerület kevés osztályú iskoláira is. 8. Ezen tanítók három évre választatnak és egyben tagjai a vizsgáló bizottságnak is. 9. A tanfelügyelő szükség szerint tanácskozássra hívja össze a bizottságot, melyen megteszik a szükséges előkészületeket a bizottság elfűrt működési körére nézve. 10. Az országos iskolatanácsok évente egyszer egybehívják a tanfelügyelőt, a résztvevő akadémiaikat, tanítók és tanítójelöltek kiküldöttjeit, a) hogy a tapasztalatok kicserélése által eredményesebbé, tökéletesebbé tegyék a továbbképzés munkáját, b) hogy a működő tanítók előkészülhessenek ezen továbbképző munkásságra az akadémiaik gyűlésén, s a bevezetett új képzési szabályzat következtében a szükséges kiegyenlítő munka keresztelvíhető legyen, c) hogy a igazolt kívánságok különleges intézkedésekkel kielégítést nyerjenek.

A világ nem játszóhely, hanem iskola. Az élet nem henyélésre, hanem nevelkedésre való idő. És az egyetlen, mindenkor előttünk levő lecke abban áll, hogy mindjobban megtanuljuk a felebaráti szeretetet.

Drummond H.

A legújabb szövefeket

gazdag választékban, kipróbált, kiváló minőségben,
olcsó gyári áron szállítja

Etzler és Dostal, Brünn
Schwedengasse 55.

Minták megtekintésre bérmentve.

Tábortűz. (Ifjúsági és cserkészlap. III. évf. 7. sz.) „Ifju! Testvér!” című vezércikke a Krisztus országának feltámasztására szólítja föl az ifjúságot. Tamás Lajos „Épitünk” c. verse és Marok Antal regényfolytatása után dr. Rötth András egyetemi tanár a szemüvegről értekezik, majd Molnár Gyula folytatja „Légy tökéletes!” c. cikksorozatát. Ez alkalommal az egészséges táplálkozásról ad hasznos tanácsokat, s az izléses étkezés módjait ismerteti a Reflektor-rovatban Haulik Antal az éreknjvári nyomortanyák életéről számol be. Dr. k. Molnár Frigyes a törökországi ifjúsági mozgalmakról ír. A tartalmas folyóiratot „Fakadó rügyek”, „Jugoszláviai írások”, „Könyvek”, „Önképzőkörök” és Hivatalos rovatok egészítik ki. Szerkeszti Mrenna József tanár, Nové Zámky, Mária-u. 3.

Kiadóhivatali üzenetek.

O. A. Ógelle, H. F. Dacsókeszi, S. J. Szimó, Sz. Zs. Zseliz, R. S. Dolný-Fed'vernek. Levél ment. — M. L. Jasov. A lap csak a nyomda hibájából, tévedésből maradtatott el. Intézkedtünk. Kérjük közölni az elmaradt lapszámokat, hogy azokat pótlólag megküldhessük. — E. S. Vel'kó-Kyr, L. V. Jablonov, B. I. Širkovce, Dr. E. M. Kisudvarnok, T. I. Léva, V-né K. T. Sók. Címüket kijavítottuk, lapunkat az új címre küldjük. — B. E. Bagota, S. S. Nagyszarva, B. E. Megyerca, M. J. Demondce. Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk. — M. A-né Gúta. A részletfizetést előjegyeztük.

HIRDETÉSEK.

Tanító urak, tanítónők!

Figyeljék saját érdeklükben ezen hirdetést!

Minden községben vagy városban igen előnyös *mellékkeresetre* lehetnek szert, ha elvállalják egy prágai nagyruház rendeléseket-felvető helyét, mindennemű risiko nélkül. Semminemű tőke, vagy kaucio nem szükséges. A nagyruház közismert gyártmányok mellett (pl. Schicht, Meinel, Philips, Schroll, Hardtmuth stb.) minden közszükségleti cikket szállít. Saját bevásárlásnál is magas jutalék. *Prospektus teljesen ingyen.* Levelezünk bármilyen nyelven!

„WOKO“ vezérképviselő, Bratislava, Kempetenova 9.II.

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kaphatók tankönyvek, ifjúsági és tanítói könyvtári könyvek. Papíráruk, írószeresek, rajszakkönyvek stb. Irodal és iskolai felszerelések. Töltőtollak. Írógépek. Kották, zsebművek stb.

Szindarabok és kabarétréfák kölcsönzése.
Elvállalunk könyvek köttetését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára százalékot adunk.

Léván (Levice) egy szépfekvésű villa eladó. Benne: 2 szoba, konyha, élestár, üvegerenda, pince, mellette 1500 □-öl beültetett szőlő. Cim: Kákai út 84.

Legszebb női

kosztümök, köpenyek, eredeti párisi modellek után, legdivatosabb és legjobb minőségű anyagokból mégis a legolcsóbban csakis

CSONKA

női divattermében

KOMÁRNO, Jókai-u. 15.

Falusi otthon.

2 szoba és mellékhelyiségekből álló lakás, istálló, takarmánkamra, magtár és 3¹/₄ hold kert Jókán, (autóbusz-összekötés Bratislavával) előnyös áron azonnal bérebevehető. Közelebbit

Baross Bratislava,
Kölcsey-u. 6.

Legkedveltebb ima- és énekeskönyv az

ÉGI HÁRFA

a legújabb ájtatosságok imáival, három miseimával, nagy kilenced, keresztiúti, napi áldozási stb. imákkal. 300-nál több énekkel (Jézus sz. Szive, Jézus Királysága, Szivgárdista, Kongregációs, Szt. Teréz, Szent József és más kiváló alkalmi énekekkel.) Egész vászonkötésben ára 10 Kč. Több példány rendelésénél kedvezmény. Szállítja a szerző:

Heckmann István, Levice-Léva.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

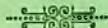
Társ szerkesztők:

Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.
Hirdetések díjszabás szerint

Gáspár János, Uherezky Géza.

TARTALOM:

	Oldal:
<i>(bb.):</i> Az arany középut	285
<i>Zsolnai Béla:</i> Nyílt levél Szvatkó Pál úrhoz	289
<i>Sebestyén Árpád:</i> Emlékezéséd Vámbéry Ármin születésének 100 évfordulóján	292
<i>Kónya József:</i> Az erkölcsi nevelés csődje	296
<i>Egyesületi élet:</i> Újra ehezünk?	301
<i>Irodalom:</i> Mécs Lászlóhoz	306
<i>Krónika:</i>	308
<i>Különlétek:</i>	311
A „Magyar Tanító” Felelős Szerkesztőjének	312
Iskolaiügyi mozgalmak Olaszországban	314
<i>Szerkesztői üzenetek</i>	315
<i>Kiadóhivatali üzenetek</i>	316
<i>Hirdetések</i>	316

Szerkesztőség: Alsószelli (Dolnie Saliby, via Galánta.) — **Kiadóhivatal:** Községi elemi iskola Komárno. — **Az egyesület elnöksége:** Kovács Alajos központi elnök, Negyed. — **Titkárság:** Vásárhelyi Károly főtitkár. **Somoogyi István titkár, Komárno.** — Tanácsot kérő leveleket a központi elnök címére kell küldeni. E levelekben közölni kell a tagsági számot.

A hírlapjegyek használata eng. a bratislavai poste- és távírdá igazg. 3006/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELJESEBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

reálgymnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Köntársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,
mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondatánát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

**A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA
új helyesírás szabályait.**

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyedien tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára, kézve Kč 58.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben , 60.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál
Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.

Társszerkesztők:

Hirdetések díjszabás szerint.

Gáspár János, Uherezky Géza.

Az arany közepút.

A tavaszi enyhe légáramlatokkal egyidejűleg hiven megérkezett egyesületi életünk légkörébe a hagyományos tavaszi emóció friss szellője is.

Az esedékes központi választások után — amelyeknek kimenetele a bevett jelölési rendszer alapján alig lehetett kétséges — a keleti végek felől hangzott el egy óvatos, de élénken és tetszetősen csendülő tanítói szózat Kárpátalja és Szlovenszko magyar tanítóságának egyesülési lehetőségéről. A hang váratlanul erős viszhangra talált s a fölvetett téma magyar tanítói körökben ma általános diszkusszió tárgya lett.

Czabán Samu, beregszászi kartárs tárgyilagos hozzászólását méltán tekinthetjük kárpátaljai testvéreink álláspontjának, s mi is kifejtettük már a magunk nézetét e tárgyban. Mindamellett, a „több szem többet lát” elvét tartva szem előtt, de nem utolsósorban tekintetbe véve egyesületünk demokratikus berendezésű organizmusát: a kérdés fölötti érdemleges döntésre vonatkozó alapos megbeszélés jogát fönntartjuk az egyesület szerveinek.

Ezzel kapcsolatban nem hagyhatjuk figyelmen kívül M. kartársunk megjegyzéseit sem, melyeket a Magyar Tanügy f. évi március—áprilisi számában tett „Magyar tanítócsoporthoz Szlovenszkón” című cikkében.

Ez a cikk, megfelelő politikai hangnemben irt preludium után, Szlovenszko mai magyar tanítóságát a következőképpen csoportosítja: „A régi feudálizmus csökevényeihez tapadó tanító-

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számra!**

ság a „Világosság” körül csoportosul, melynek neve valószínűleg azt jelenti, hogy rájuk túlvilági fény sugárzik. A szocializmusnak, mint a dolgozók számára egyetlen társadalmi lehetőségnek a hívei a Magyar Tanügy mögött állanak . . . mindkét csoportnak van határozott igene és neme. (Nagyobbbrészt ami az egyiknél igen, az a másiknál nem és viszont.) Van azonban a tanítósnak egy vacilláló bizonytalan halmaza, amely tényleg egy bizonytalan társadalmi komplexumnak az adaléka. Itt nincs igen és nincs nem. Ehelyett a valóság kikerülése, csillogó frázisok, hosszú szavazások és tartalmatlan formaság vannak. Ezek az arany középúton tartanak” stb.

Nem kell nagy fantázia kitalálni, de M. kartárs maga is elárulja cikkében, hogy ez a „szintelenség állapotában lévő csoportosulás” nem más, mint „az általános egyesület”, vagyis a szlovenszkói magyar tanítósnak egyetlen, alapszabályszerűleg működő egyesülete: az Á. M. T. E.

Megszoktuk már, hogy a Magyar Tanügynek egyesületünkkel szemben nem lehet jó szava, mert hiszen akkor nem is tudná betölteni politikai küldetését; azt is kezdjük megszokni, hogy aki egyesületünk testén végig akar suhintani, az a Magyar Tanügy lapjait keresi föl ebből a célból, s éppen ezért nem tekinthetjük M. kartárs fejtegetéseit objektív ellenvéleménynek. Hogy mégis foglalkozunk vele, ezt azért a tanulságért tesszük, melyet az illető cikk megállapításainak *negatívumából* lesűrhetünk minden magyar tanító számára.

M. kartárs hármas tanítói tagozatot ismer: jobboldalt, baloldalt és „az arany középútat”. Természetesen, emberi gyarlóságból, no meg a Tanügynek szóló hízelgéskeppen, a baloldalt tartja „az egyetlen társadalmi lehetőségnek” a tanító-munkásosztály szempontjából. S nem veszi észre, hogy amikor egyesületünk működését „arany középútnak” nevezi, valójában elismeri az egyesületünk által tizenkét év óta követett *helyes* útírányt a két szélsőség között. De ezt igazolja egyesületünk története is, mely nem alkalmazkodott soha az aránylag elég gyakran váltakozó politikai szelek fújása szerint, hanem mindig halad azon a bizonyos „arany középúton”, egyenesen és határozottan, a jobb és baloldal Scyllája és Charybdise között, s — óh, csodák csodája! — vele együtt ment számszerint 1250 magyar tanító életsorsa is! . . . Mit gondol M. kartárs: ha ez az egyesület történetesen nem az arany középútat járja, hanem — mondjuk —

„a dolgozók számára egyetlen (?) társadalmi lehetőség" mézes-madzagját lengeti ezen tanítói hadsereg előtt: vajjon írhatna-e most fölényes gúnyral a „tanítóság vacilláló *halmazáról*“, amely minden politikai köntörfalazás, lekicsinylés és lesajnálás mellett mégis csak *tömeg*, az arany középútat járó szlovenszkoí magyar tanítóság szervezett, öntudatos, harcos tömege?! . . .

Nem vagyunk indiszkrétek és nem kutatjuk, hogy hány tagot számlál a „dolgozó tanítóság számára egyetlen társadalmi lehetőség“-et képviselő „tábor" nagyhangon beharangozott „Iskolaszövetsége“, vagy a „Haladó tanítók szövetsége“, esetleg a „Fiatal tanítók szövetsége“ . . . de nem meggondolásra készítő jelenség-e az, hogy ez a „vacilláló, szintelen" csoport, melynek nevében, im bátrak vagyunk ismételten leszögezni, a szlovenszkoí magyar tanítótestvériség „csillogó frázisait“, ez a „polgári osztályhoz tapadó" tanítóság első megszervezkedése óta, mely állítólag „materiális érdekek" szolgálatáért történt: immár négy ízben, sajátkezüleg bizonyosságot tett az arany középút tanítói hitvallása mellett, amikor sokszázadmagával lepecsételte a maga „határozott igenét" egy szürke, de hiteles borítékban?! Vagy éppen ezt szokták „a valóság kikerülésének" nevezni? Hát hol van az a hires osztályöntudatra ébredés, az osztályhelyzet tisztább felismerésére jutott tanítói megmozdulás?! Hol? Tessék jelentkezni! De — számokban! Mert egyébként kénytelenek vagyunk az egész „mozgalmat“, melynek M. kartárs írása is „lendítő kereke" kívánt lenni, csak „hosszú szavalásoknak" és „tartalmatlan formaságnak" nyilvánítani.

Aki egyesületünk tevékenységében és minden életmozzanában nem lát, vagy nem akar látni „határozott igent és határozott nem"-et, aki az egyesület szerveinek írott jegyzőkönyveiben nem talál jogerős és a *valóságnak megfelelő* határozatokat a „vacilláló tanítóság egyenes, nyílt és bátor föllépéséről, arról, a szlovenszkoí magyar tanítóegység szempontjából csak mélyen sajnálkozó véleményünk lehet. Annak hiába sorakoztatnók föl a „materiális érdekek" körén *kivül* eső, a tanítóság erkölcsi bázisát jelentő *pártonfölüliségünket*, mely egyesületünknek nemcsak az alapszabályok által kijelölt, de a tanítói lélek belső alapszabályaiba lefektetett elveiben gyökerezik. A mi útunk nemcsak a jobb- és baloldal materiális érdek- „nélküli" (!) szélsősége *között*, de minden párt-, osztály-, vagy felekezeti célokat szolgáló *frakció fölött* vezet el.

Mert, ha a tanítótársadalmat, à la M. kartárs, a létező társadalmi osztályok különbözősége szerint *kellene* csoportosítani, akkor ezen a kis Szlovenszón több lenne az egyesület, mint a tanító . . . (Hiszen M. kartárs is megállapítja, hogy „vannak, akik más csoport tényleges faktorai és mégis az általános egyesületben vezető szerepet játszanak.” Az sincs kizárva, hogy éppen az ő privát esetéről van szó . . .) M. kartárs kedvéért újból kijelentjük, hogy egyesületünk, általános jellegénél fogva, védeni hivatott *minden* szlovenszói magyar tanító anyagi és szellemi érdekét. No és, amint azt számtalanszor hangsúlyoztuk, bástyául szolgálni a népi kultúrának. Milyen alapon, milyen igenekkel és nemekkel teszi ezt? Az egyesület alapszabályainak 4. §-ának a)–g) pontjai világosan beszélnek erről. Akinek ez sem elegendő igen és nem, az nincs tisztában az „igen és nem” jelentésével.

Kárpátaljai testvéreink közeledési szándéka legfényesebb tanuságtétel arany középútunk helyessége mellett. Avagy föltételezhető róluk a dolgoknak oly fölületes elbírálása, hogy a „dolgozók számára egyetlen társadalmi lehetőség” figyelmen kívül hagyásával, minden föltétel nélkül, vakon rohannának a „vacilláló halmaz”: a „középső csoport” karjaiba, mely csoport „hüen mutatja a mai kispolgári osztály szétzilált legyengülését, kiútalan helyzetét”? . . . A kárpátaljai magyar tanítószó bizonnyára jól meggondolta, amikor a kérdést fölvetette, hogy milyen jövő várna rá a mi egyesületünk kebelében. Mi tudjuk, hogy podkarp.-ruszi sorstestvéreink alaposan szemügyre vették annak az egyesületi munkának minden porcikáját, amelyet mi végzünk ebben a „szétzilált csoportozatban”. Jól látták ők azt 12 esztendő óta, mi folyik ebben a szlovenszói általános magyar tanítóegyesületnek nevezett „szintelen” testületben. Azt sem tartjuk pusztá véletlennek, hogy azok a beregi és ungi és tiszamenti magyar tanítók éppen a szlovenszói magyar tanítói énekkar őszi beregszászi és ungvári hangversenyei után fogták meg két kézzel a már régebben előbukkanó gondolatot a két egyesület összeolvasztására. Bizonyára megfigyelték ezek a jó rokonlelkek, hogy a „vacillálás” és „szintelenség” ellenére van ezekben a szlovenszói magyar éneklő tanítókbán, akik (mily furcsa!) valamennyien „az arany középút” tábora-hoz tartoznak, valami egységes tanítói szellem, él bennük az igaz testvér szeretete és önzetlen példájukban hiánytalanul föllelhető az a sokat hangoz-

tatott „határozott igen“! Aztán jött a levél és magyaros őszinteséggel megírta, hogy „... Elvittétek magatokkal sziveinket, lelkeinket!“ S még azt is megírta ez a levél, hogy: „Nincs baj... nincs, mert boldog örömmel érezzük, hogy elvitt szívünk, elvitt lelkünk helyett itthagytátok a magatokét. *Az elcsüggedt helyett az erőset, a hitevesztelt helyett a bizakodót, a tétlenségbe trespedit helyett a munkakészt.*“ (L: Magyar Tanító XI. évf. 630. oldal.

Lám, ez az arany középúton csökönnyösen járó, tanítói csoport dokumentumokkal tudja igazolni azt, hogy erős, bizakodó és munkakész lelkülete méltánylásra talált még a távoli ország-részek, talán más érdekkörben élő tanítóságában is. Mi nem kértük az elismerést. Mi nem hívtuk a kárpátaljakat a mi egyesületünkbe. Ha jönnek, szeretettel várjuk és fogadjuk őket. Ha az ő céljaik megegyeznek a mi célkitűzéseinkkel, ha alapszabályaink errevonatkozó paragrafusait magukévé teszik: az egyesülésnek semmi sem áthatja útját.

„Csillogó frázisaink“ és „hosszú“ szavalásaink „pedig továbbra is a *szlovenszkói magyar tanítóegység* érdekében fognak történni; útunk pedig mindig az arany középút marad, mert a mult példája és a jövőre vonatkozó meggyőződésünk azt bizonyítja, hogy a magyar tanítóság számára az a legigazibb és leg-egyenesebb. (bb)

Nyílt levél Szvatkó Pál úrhoz.

A Prágai Magyar Hírlap húsvéti számában Ön arról panaszkodik, hogy az idén a tavasznak rossz a sajtója, elkésesírlőnek tartja, hogy a tavaszról senki sem ír, lehangolja, hogy csak az egyik lapban ír egy nagy költő egy nagyon nagy és nagyon okos filozófiai verset róla, mert — véleménye szerint — a tavaszhoz nem ez tartozik, ez renonsz, a tavaszhoz a rossz vers illik, az iparoslegény verse, a bakfis verse, a szerelmes néptanító verse. Mert Ön ordítani akar. Oda akarja csapni a lapot és dühöngeni, mert milyen jó ez! Milyen jók ezek az obligái, agyonúnt és bárgyú tavaszi valóságok!

A sajtónak e mulasztását, hogy nem közli Önnek hedonista gyönyörűségére az iparoslegények, bakfisok és szerelmes néptanítók rossz tavaszi verseit, azzal igyekszik jóténni saját bevallása szerint, hogy megírta az „Együgyű tavasz“ című kommentárokat.

Nagyon nemes gesztus ez Öntől, hogy ha már nem dühönghet az említettek tavaszi ostobaságain, legalább a Prágai Magyar Hírlap olvasóinak akarta e lelki izgalmakat megszerezni. Azonban az a benyomásom, hogy e célját szélesebb körben érte volna el, ha egy tavaszi verssel próbálkozott volna meg, hátha sikerült volna, ha már a mesterlegénynél és bakfislánál nem is, de a szerelmes néptanítónál mindenesetre rosszabb verset komponálnia, mint ahogy sikerült írása címében új költői alakzatot kreálnia, mikor témája jelzőjét felcserélte az írásáéval.

Prózájában azonban nem sikerült a „bárgyu tavaszi valóságot“ — röviden bárgyuságot oly művészi lökélyel kifejeznie, mint Karinthy Frigyesnek, bármennyire igyekszik is őt utánozni.

Egy azonban sikerült. Sikerült a tanítóságnak valami vérfagyasztót, dühöset és kolosszálsal leordítania, amit nem mert megtenni a bérház udvarán, ahol szólt a verki, tehát nincs baj Európával.

E leordítása nyomán ugyan nem indul élet és hullámozás, lüktetés, szaladgálás, mozgás, nem szikrázik a tavasz, a fű sem kezdett el nőni, mindössze az történt, hogy a magyar tanítóság, mely nagy százalékát alkotja azon lap olvasóinak, melynek munkatársául szerepelni Ön szerencsés lehetett, — megérti bár, de meg nem bocsátja Önnek azon szánalmas erőlködését, hogy az iparoslegény és a bakfis stílusbeli nivójára akarja leszállítani a közvélemény szemében.

Megértjük tudatalatti indító okait, hiszen Freud tanítványai már elégszer kianalizálták, hogy az ilyen ok nélküli oldal-támadásokra az a bizonyos Minderwertigkeitsgefühl készíti az egyéneket, mely Önt is uralta annakidején tanítójával szemben s mely alól most ilyen módon akar felszabadulni.

Megértjük azt is, hogy éppen a tanítóságot akarja lekicsinyelni, mert hiszen nem az Ön esete az egyedüli ez irányban. Már számtalan fiatal óriás kezdte szédületesnek ígérkező karrierjét azzal, hogy magasba-emelkedésének látszatát azzal érje el, ha mennél nagyobbat rúg azon az ugródeszkán, mely neki az emelkedéshez szükséges alapot megadta. Csak azok, kiknek egy hosszú életen át sikerült végre a megfelelő bölcsességre szert tenniök, ismerték be, hogy életük minden sikerét és boldogságát tanítójuknak, balsikerét, boldogtalanságát pedig önmaguknak köszönhatték.

Szánalmas erőlködés e lekicsinylés, mert hiszen nem egy néptanítót említhetnék fel úgy a holtak, mint az élők közül, kiknek irodalmi és egyéb alkotásai mellett úgy eltörpülnek az Önéi, mint a csigaház az Eifel torony mellett.

Nem bocsátjuk meg azonban e lekicsinylést a Prágai Magyar Hírlap munkatársának, mert annak tudnia illenék, hogy a néptanítót nem ez jellemzi általában, hogy szerelmes és ilyen állapotában rossz verseket ír tavasszal, hanem az, hogy a nemzeti kultúrának legfontosabb bázisa, itteni viszonylatban pedig a kisebbségi magyarság nyelvének, gazdasági helyzetének és egyéb jogainak védelmezésében legalább is olyan értékű koeficiens, mint amennyit e téren bármely hírlap is pretendál magának.

Tudnia illenék, hogy a néptanítót nem lehet a lelki fejlettség ugyanazon vonalára állítani mint a mesterlegényt és a bakfis, mert még ha a műveltségi különbségre nem is tekintünk, e két utóbbi még ki nem alakult, befejezetlen egyéniséget jelent, míg a néptanító már megállapodott, korosabb karakter, ki önálló hatáskörű, felelőségteljes hivatalt lát el. Tehát Ön a mesterlegény és a bakfis mellé harmadiknak csak ugyanolyan átmeneti állapotban lévő típust sorakoztathatott volna. Aki az Ön „Együgyü tavaszát“ elolvasta, mindenki érzi, hogy Ön is a logika á priori elvei szerint szerelmes gimnazistát írt eredetileg, de aztán a „gimnazista“ szó leírásánál önmagára döbbenve azt áthúzta és rövid, de velős tollrágás után a már említett, tudata alatt fészkelődő Minderwertigkeitsgefühl diktálta Önnek a „néptanító“ szót. Ez azután az originalitás szempontjából is kielégítette Önt, mert hiszen új, csak Ön által használt összetétel és beállítás, míg a szerelmes gimnazista már ép olyan sablonos közfogalom, mint a bakfis és az iparoslegény.

Nem tudom, mi az Ön polgári foglalkozása azonkívül, hogy ilyen kommentárokat ír, de ezek után ezt nem is szükségessé kutatni. Ön elárulta magát: lelkileg még most is csak egy gimnazista.

Csak azt tanácsolom, hogy a néptanító szói, melynek jelentőségét még nem bírja felfogni, ezentúl le ne írja addig, míg el nem árulja azt is, hogy szellemileg valóban leérettsgizett! Addig írjon az együgyü tavaszhoz illő verseket!

Zsolnai Béla.

A sebhelyt az gúnyolja csak, ki még sohsem kapott sebet. Shakespeare.

Emlékbeszéd

Vámbéry Ármin születésének 100. évfordulóján. Az 1932. március 20.-án tartott bratislavai emlékünnepen elmondotta
Sebestyén Árpád polg. isk. igazgató.

Az úttörő tudósok, kutatók, felfedezők s a többi szellem-óriások nem kizárólagos tulajdonai egy-egy nemzetnek. A szellemükből kisugárzott szépnék, jónak és hasznosnak egyaránt részese minden nemzet és minden ember.

Vámbéry Ármin szellemi öröksége is az egész emberiségé. Ezt a nagy úttörőt, ki nyelvész, geográfus, történetíró, etnológus, ethnográfus és diplomata volt egy személyben s aki bámulatosan sokoldalú munkásságával szerves kapcsolatba hozta Nyugat és Kelet egymástól távol lakó s egymásra nézve eladdig teljesen ismeretlen népeit: nem lehet tisztán csak egy nemzetnek a rögéhez láncolni. Vámbéry Ármin emlékét ma, születésének 100. évfordulóján kegyelettel és lelkesedéssel ünneplik Angliában is s általában mindenütt, ahol a tudomány hőseit megérteni és megbecsülni tudják.

Sven Hedin „Von Peking nach Moskau“ című munkájának zárószavaiban a következő mondatot találtam: „Wie schwer ist einen einzigen Tag in der Sonne zu gehen!“

Hány ily nehéz napon és hónapon át kellett Vámbéry Árminnak Ázsia úttalan útjain, a kegyetlenül perzselő napsugarak fűtötte homoksvatagjain és szélsőséges klímájú kietlen pusztaságain bolyongania! Hány szívszorogató veszedelemmel kellett megküzdenie! Hányszor fenyegette a török dervisnek öltözött tudóst a felbérelt kémek és zsoldosok gyilokja! Hány zaklatott és kínzó bizonytalanságban átretegett éjszakát kellett eltöltenie a különféle mongol törzsek söpredékeinek megbízhatatlan környezetében, míg végre elérhette azt a célt, melynek életét szentelte. Mennyi önmegtadadásban és álmatlanságban volt része, amíg nagy lelke legszebb álmait megvalósíthatta!...

Mily jelentéktelen a legnagyobb hadvezér legfényesebb teljesítménye is az úttörő tudós küzdelmeivel és produktív munkájával szemben, mely az egész emberiségre s annak egész jövőjére nézve maradandó értékű. Nem a Julius Caesarok és Napoleonok az emberiség nagyjai és jöltevői, hanem a felfedezők és tudósok, akik közelebb hozták egymáshoz a nemzeteket és minden népnek egyaránt juttattak nagy szellemük adományai-

ból. Minél több tudósa és felfedezője lesz az emberiségnek és minél kevesebb katonája, annál biztosabb és erősebb alapon fog állni a nemzetek nyugalma, békessége, kulturális, gazdasági és szociális jóléte. És ha nem lesz többé egy katonája sem e Föld kerektségének s a nagy szellemek napvilága fog beragyogni minden ház ablakán, akkor lesz igazán boldog az emberiség, csak akkor mondhatjuk a koszorús költővel, hogy „megálljunk, mert itt van már a Kánaán! . . .”

Az a kultúrtestület, melynek nevében a mélységes kegyelet babérkoszorújával hódolok Vámbéry Ármin emlékének, nem a nemzetközi nagy szerephez, tekintélyhez és befolyáshoz jutott kimagasló egyéniséget és nem az angol királyi udvar s több európai és keleti állam akkori hatalmasainak a bizalmasát ünnepli ma, hanem a szegénysorsú ifjút, akinek lángszelleme a sors és az emberek minden gáncsán keresztül utat tudott törni magának a halhatatlanság magaslatáig. E szegénysorsú ifjú merészen ívelő pályáját ünnepeljük mi. Ez előtt állunk meg a csodálat és a meghatottság túláradó érzésével, amikor a pozsonyszentgyörgyi és pozsonyi nyomorgó diák keserves nélkülözéseire gondolunk s amikor felelevenedik lelkünkben Vámbéry Ármin önéletrajzának következő szívbemarkoló része:

„Amikor más gyermek térdig jár a rózsában s az aranyos ifjúkor örök derüése mosolyog le reá, nekem akkor csak tövis, nélkülözés és nyomorúság termett. Pozsony minden utcaköve beszélhetne valamit — ha szólni tudna — a nyomorról, melyen keresztül mentem. Úgy látszott, mintha a sors már gyenge ifjúkoromban meg akarta volna acélozni a lelkemet a lét küzdelmeiben és elő akart volna készíteni a reám várakozó még nagyobb megpróbáltatásokra . . .”

E hihetetlenül keserves nélkülözések és szenvedések között bámulatos akaraterővel képezi magát és 6—7 európai nyelvet tanul egyszerre.

Az alig húsz éves ifjú lánglelkét az angol *Thomson* bűbajos leírásai, *Voltaire* Henriadeja, *Petrarca* szonettjei, *Tasso* Gerusalemme Liberata-jának a harci zaja, *Puskin* és *Lermontov* északi tájainak a melanchóliája és spanyol *Calderon* délvidéki tarka képei a mámoros ábrándok színes szárnyain röpitik a magasba, ahol megvillan előtte a kiválasztottak hivatásához vezető rögös, de dicsőséggel teljes út, melyen haladnia kell . . . Eredeti szellemi

forrásoktól megittasultan csapongott a húsz éves ifjú képzelete nyugattól keletig, északról dél felé!...

Az európai nyelvek elsajátítása után következtek a keleti nyelvek: a török, arab, perzsa stb., melyek megnyitották előtte Kelet színpompában gazdag szellemi forrásait is.

25 éves korában indul el első keleti útjára, Konstantinápolyba, ahol rövid két év alatt bizalmas barátja lett a legelőkelőbb köröknek és 30 éves korában, amikor már egy kényelmes és gondtalan élet lehetősége tárul fel előtte, útra kél a rejtelmes Kelet délibábjaitól csalogatva, új ismeretlen tájak és veszedelmek felé. Mennie kellett tovább, a hivatottak nehéz ösvényén. Egy pillanatig sem habozott, mikor az elért kényelmet, bőséget és tekintélyt cserébe adta a török dervis koldusbotjáért... Hivatottságának érzése, mely egész lelkét eltöltötte, ezekben a szavakban nyilatkozott meg akkoron:

„Az anyagi jólét, a kitüntetés és a méltóságok disze tarka játékszer csupán. Szép, fenségesen szép csak az, ha szolgálatot tehetünk az emberiségnek, a kultúra és a haladás céljainak! Van-e dicsőbb dolog a világon, mint hogyha csak egyetlenegy betűvel is gazdagíthatjuk az emberi szellem sokezeréves nyitott könyvét!...

És elindult a leírhatatlan nélkülözések, szenvedések, fáradalmak és veszedelmek hosszú útján, mely Elő-Ázsián, Örményországon, Perzsián, a Pamir-fennsík, a Káspi-tenger vidékén, a turáni sivatagokon és pusztaságokon, Chiván és Bokharán át egészen Szamarkandig vezetett. Alig mult el egy nap, amikor ne vigyorgott volna reá — amint ő fejezi ki magát — fogait csattogtatva a halálfélelem fenevadja és ne fenyegette volna az a veszély, hogy álruhája mögött felismerik a kutató európaiakat. Ez esetben bizony nem lett volna alkalma megírni élményeit, tapasztalatait és felfedezéseit. Bokhara és Khiva fészke volt akkoron nemcsak a legsötétebb vallási fanatizmusnak, hanem Ázsia legkegyetlenebb véreskezű zsarnokainak is. Éjjel-nappal, a pusztaságban épűgy, mint a bazároknak, a mecseteknek és az uccáknak, mindig és mindenütt kémekkel vétették körül Vámbéryt, lesték, figyelték és fürkésztek minden szavát és mozdulatát.

A mártíromságra is elszánt úttörő apostol erős szívével viselt el minden megpróbáltatást, nem csüggedt el és nem vesztette el lelki nyugalmát és kivételes hivatásába vetett rendítel-

tetlen hitét akkor sem, mikor Szamarkandban egy sötétarcú bennszülött a nyakát tapogatta, miközben a kését kereste, vagy mikor a Khalata-sivatagban rettenetes szomjúságtól és magas láztól gyötörve csaknem elpusztult...

Hazaérkezése után nagyarányú irodalmi munkásságot fejtett ki, mellyel nemcsak egész Európa figyelmét vonta magára, de ismertté és népszerűvé tette nevét a többi világrészekben is. Törökországból, Arábiából, Perzsiából, Szibériából, Indiából és Afrikából állandóan levelekkel keresték fel s nem fordult meg egyetlen keleti ember sem Budapesten, aki meg ne látogatta volna és ne tolmácsolta volna honfitársai meleg üdvözlését és rokonérzését.

Tudományos kutatásai arra a meggyőződésre jutott, hogy a török és a magyar rokon-népek és ugyanazon törzsből származnak.

Ázsiai összeköttetései útján és irodalmi munkásságával értékes szolgálatot tett Angolország érdekeinek. Anglia hálásan ismeri is el, hogy Vámbéry Ármin nagyon sok értékes téglat szolgáltatott az „Indiai Császárság” bástyafalának a felépítéséhez.

Műveinek, valamint Európa legelőkelőbb napilapjaiban megjelent ujságcikkeinek és külföldi előadásainak leírhatatlan sikere és hatása volt. Egy egész könyvtárt tesznek ki művei, melyek időtlen időig hirdetni fogják az ő szellemi nagyságát. „*Küzdelmeim*” című munkájában egész élete történetét, törekvéseit, utazásait, szenvedéseit és sikereit ismerteti. Rendkívül lebilincselő mű ez, mely az elégikus hangulat és a dithirambikus lelkesedés közt hullámzó érzelmek változatos skáláját fakasztja ki az olvasó lelkéből...

Minket hidegen hágy a biborban és bársonyban született kiváltságosok sikeres előretörése, melynek lendületét jó sorsuk már kezdettől fogva biztosítja. De kitörő ujjongással telik el a szivünk mindannyiszor, valahányszor oly nagy szellem diadalünnepének vagyunk a szemtanúi, mely egy kis kunyhóból indult el hódító útjára.

Ilyen túláradó érzéssel ünnepeljük ma azt a dunaszerdahelyi szegény kis béna fiút, aki 100 évvel ezelőtt egy szegény kis hajlékban pillantotta meg a napvilágot s aki mankóval a

hána alatt indult betűvetést tanulni a falusi iskolába és mégis tüneményes gyorsasággal futotta meg a siker, a diadal és a dicsőség útját a glóriás hivatottság magaslatáig!...

A korszakos jelentőségű, kivételes szellemi nagyság és akarakterő győzelme előtt hajtunk ma fejet, amikor áhíthatos kegyelettel hódolunk Vámbéry Ármin hervadhatatlan emlékének!...

Az erkölcsi nevelés csődje.

Viskovský nemzetvédelmi miniszter a véderő-bizottság hosszas vitája után felszólalt és a katonaságokkal foglalkozva kijelentette, hogy a mai ifjúság nem a szigorú katonai fegyelem miatt dobja el magától az életet, a legnagyobb emberi értéket, hanem a háborús és háború utáni nevelés miatt nincs kellő lelkiereje, igen könnyen összeroppan és morális szempontból is nagyon ingadozó. Megállapította, hogy ez nem csupán katonai, hanem inkább nevelési probléma.

Próbáltam a magas helyről elhangzott véleménnyel szembehelyezkedni és az ifjúságot e kritikával szemben megvédeni, de kénytelen vagyok beismerni, hogy ez nem sikerült és igazat kell adnom a miniszteri kijelentés minden szavának.

Az erkölcsi jellem kialakítóira mondott súlyos kritika alól az iskolát ki kell vonni, mert ez (értem az elemi) kötelességét e téren is a legnagyobb lelkiismeretességgel végezte és végzi ma is.

Hogy az iskola hatása nem intenzív és maradandó nyomokat nem hagy, annak nem az iskola az oka. Az erkölcsi jellem az iskolának és még ezer más hatásnak közös eredője. Ezt az „ezer más hatást” egy szóval környezetnek nevezem. Hiába ültetem a virágot kitünő humuszba, hiába öntözöm langyos vízzel, ha pincében tartom. Hiányzik neki az egészséges környezet, a napfény és a tiszta levegő. Az iskolában is krisztusok taníthatnak, ha az otthon, a szülők, az ucca, a barátok, a mozi, a színház, a művészet és irodalom, a vallásos felfogás, a közéleti tisztaság, a politikai élet, a szüzességről, a házasságról és a tulajdonról alkotott közfelfogás, az ujság, a reklám, a tánc, stb. szóval a környezet, ellenük dolgoznak. E hatásoknak az iskolával kooperálni kellene és ha e téren szétnézünk, mit látunk? Ime a kép:

Egyesek, társaságok, sőt politikai pártok is a tekintély teljes

lerombolására törekcsenek. E tekintélyrombolás már a családban kezdődik. Soha annyi apagyilkosság nem történt, mint éppen napjainkban. A falusi bíró a háború előtt somfabottal intézte el a duhaj legények éjjeli csendháborítását, ma a táncmulatságon rendet csinálni akaró bírót agyonszúrják. Háború előtt egy csendörnek nagyobb tekintélye volt, mint ma a járási főnökönek.

A tekintélyre való esküvés jogi téren csak akkor káros, ha vak engedelmességet követel, mert zsarnokságra visz. Tudományos téren pedig akkor, ha kizár minden bírálatot, mert megakadályozza a kutatást és a haladást. A tekintély ellen küzdeni, mint fogalom ellen, anarchizmusra vezet. Az az ifjú, aki nem ismer tekintélyt, (és a mai nem ismer) túlságosan puhává válik a katonai szolgálatra, de az életre is.

A hazafias szellem (amely ezelőtt megdobogtatta a kebleket) ma nemzetközi eszmékkel van megfertőzve. Vajjon csodálkozhatunk-e azon, ha egy kozmopolita eszmékkel teli ifjú nem látja célját a nemzeti militarizmusnak?

A mai fiatalság zömének vallásosságáról ne is beszéljünk, mert ez nincs. Nem akar a mai ifjú semmiféle béklyót tűrni magán. Az Isten kellemetlen neki, tehát kikapcsolja szellemi életéből. Ezzel olyan bázist veszít el, aminek hiánya természetesen öngyilkossághoz vezet, ha erkölcsi erőfeszítésről van szó. Az Isten a mai ifjúnak nem tekintély. Az a jellem, amelyik a vallást kikapcsolja önmagából, törekeny üveggé válik. Hogy a vallás, mint nevelési tényező milyen fontos, nem idézem szent Ágostont, vagy más egyháztudóst, még Prochászkat sem, hanem Masaryknak, a nagy gondolkodónak szavaival élek, aki egyik művében a vallásról így nyilatkozik: „*Egy harmonikus vallásos világ-szemlélet az életet minden körülmények között elviselhetővé teszi.*” Tehát igazam van, amikor azt állítom, hogy az évenként százat meghaladó katonáöngyilkos közül egy sem volt vallásos lélek.

Az ifjak felfogása a nemi életéről, a szüzességről és a házasságról szintén anarchisztikus. Hol vagyunk a veraizmustól? A mai kor gyermeke nem csak az ifjút, hanem azt a nőt is neveléséges figurának tartja, aki szüzi tisztaságát a házasság számára tartogatja. Teljes kéjjel veti magát az erkölcsi posvány —, a prostitutio karjaiba. Természetes a vérbaj és a különböző nemibetegségek örületes terjedése, hiszen egy-egy undok nemibetegségről csak mint holmi „nátháról” beszél. Csak egészséges testben lehet egészséges lélek. Hogy egy így megromlott ifjú lelki rugal-

massága az üvegéhez hasonló, ne csodálkozzunk.

A nő ma nem az az elérhetetlen valaki, aki a háború előtt volt. A szeme-szája nyitva marad az embernek, ha a fiúk és a leányok diskurzusait hallgatja. Olyanokról beszélnek, amiről mi csak szigorúan négyszemközt voltunk hajlandók tárgyalni. Példákkal kellene alátámasztanom e kijelentésemet, de nem merem, mert félek, hogy a szemüvegem elpirul. A legszelidebbet kénytelen vagyok elmondani. Egy *úrilány* társaságban meg meri kérdezni alkalmi lovagjától; „Mondja, maga fontosnak tartja, hogy egy lány a házasságba, mint lány menjen?” A modern gavallér ezt nem tartja fontosnak. Sőt. A mama pedig, akinek kivágottabb a ruhája, mint a lányának, erre nem ken le a csemetéjének egy hatalmas pofont, hanem büszke az ő emancipált leányára. Az ilyen „emancipált” leányokon aztán egyes doktor bácsik „szánalomból” segítenek és a legbusásabb kereseti forrásuk a magzatelhajtás. Nem szörnyű kép?

A házasság intézménye a mai ifjú szemében már nem szent. A nős ember partieszámba megy. Némelyik modern ember a házastársát úgy váltogatja és cserélgeti, mint önagysága a kalapot. Az asszony ma nem sirig hű élettárs, hanem egy kihasználható valaki. Ha megúnja, eldobja a mai férj. Ha kellemtelen neki a tartásdíj, bebiztosítja az életét és elteszi láb alól. Ez a ma erkölcsse.

A színház és a mozi csak akkor telik meg, ha a művész nő nem rejt el semmit és nem jó erkölcsöt prédikál a darab, hanem a mai kor megvadult „erkölcsait” dicsőíti.

A szépirodalomtól sem vár az ifjú nemeset, jót, hanem erotikumot. A könyv csak úgy fog, ha a címlapján egy rumbát járó meztelen nő mosolyog rá.

Az ujságok egy-egy kéjgyilkosságot vagy erkölcsileg beteg emberek perverzitásait, mint csemegét tálalják fel. Némelyik annyira sokat mond, hogy undorral teszi le az erkölcsileg kiegyensúlyozott ember.

Vég nélkül sorakoztathatnám fel a nevelési tényezők romboló hatását. Ez lehetetlen, mert a mai világ minden megnyilvánulásában az erkölcsi jellemzilárdság (Charakterstärke der Sittlichkeit) kialakulásának esküdt ellensége. Bárhova tekint az ember, csak leromlást tapasztal. Minden ifjú és leány egy fel nem ismert filmtelhetség. Nem a komoly munka, hanem az élvezetek hajhászása és a földi örömök poharának fenékig való ki-

ürítése a fontos. A mai fiatalok zöme inkább akar lenni ünnepeft football-center, vagy a távtáncolás világbajnoka, mint jó hivatalnok vagy elsörendü szakmunkás. Ez már a lélek válsága.

A mai fiatalságot jellemzi a rumba. A mi erkölcsi világnézetünk hü kifejezője volt a kimért francia négyes, a szebb világba ringató keringö, a duhaj csárdás, zenénk a „Csak egy kislány.“ A mai ifjúé a vitustánchoz hasonló érzéki rumba.

Az ifjúság erkölcsi válságban él és tény az, hogy ez nem csak a katonaság, hanem inkább a nevelés eminens problémája. Segíteni csak céltudatos intézkedéssel lehet.

Vétkes könnyelműség volt az, hogy az ifjúságot az elemi iskola elvégzése után vezetés nélkül hagytuk.

A legtöbb gyermek az iskola elvégzése után szabadjára van hagyva. Az iskola nem képes a serdüetlen gyermeket a többi nevelési tényező romboló hatása ellen úgy felvértezni, hogy ne inogjon. Az elemiből kimaradt 14 éves gyermek éretlen ítélöképességü és mohón veti magát a rosszra. Akik középiskolába jártunk, tudjuk, hogy éppen ebben a korban kellett nevelöinknek legszorosabban tartani a gyeplöt. Csoda az, ha a vezető nélkül maradt ifjú lelki rumbát jár? Nem.

Az ifjúságot nevelni kell, különben a gerinctelenség és az erkölcsi züllés mocsarába téved. A mai ifjú fantasztikus erkölcsi cikk-cakkokban éli ki magát. Nem ismer korlátot, s ha talál, lerombolja. A kiegyensúlyozottak a fejüket csóválják meg és kitérnek nekik, mint a részeg embernek. Ez minden. Szólni nem mer senki, mert a ma erkölcse brutálisan védi magát és bírálóira rögtön a maradiság és tudatlanság bélyegét süti.

A fejlődö ifjúság lelki vezetésére legalkalmasabb a cserkészzet intézménye. Nagy nevelö értékét csak mi tudjuk értékelni, akik áldásait már szerencsések voltunk saját magunkon tapasztalni. A cserkészzet célja oly embereket nevelni, akik minden körülmények között, minden korban megállják a sarat. Minden felfogással összefér ez intézmény s minden életpályán minden ember számára alkalmas, szükséges és értékes lelki kincset nyújt.

A cserkészzet hordereje aktivitásában rejlik. A cserkésznyakkendőre kötött csomónak nagyobb nevelö értéke van, mint száz nagyképü erkölcsprédikációnak. A cserkész nem tanulja a jöt, még csak csak nem is akarja, hanem megteszi, amikor csak teheti.

A cserkészzet gyermekkorát élte, amikor én cserkész lettem. Sógorom (Farágó Ede) prepa korában megszervezte a gimnázium alsós tanulóiból az első lévai cserkészcsapatot. A felnőttek gyerekes katonásdinak nézték megmozdulásunkat, mi pedig halálos komolysággal akartuk a jót. Nem törődtünk a lekicsinylő mosollyal. Az emberek akkor kezdtek felligyelni, amikor a cserkész jó tanuló lett, a leesett koldust felemelte, szolgálátkézen elkalauzolta az idegent, az öreg néninek segített a háborúba vonult kertészfia helyett a kertet gyomlálni, öntözni és a zöldséget a piacra szállítani. Nem parancsból, nem elismerésért, sem anyagi haszonért, hanem mert jót *akart* tenni, magáért a jóért.

A cserkész engedelmes és önfegyelmzett. Előtte a vele egykorú vagy nála egy évvel idősebb őrsparancsnok már tekintély. Testileg megtanít a cserkészzet a fáradoalmak elviselésére, kiegyensúlyozott mozdulatokra, edzésre, önmérsékletre evésben és ivásban, stb. Lelkileg a természet szeretetére, önállóságra, életkedvre, kötelességérzetre, a jó akarására és megcselekvésére, mások megbecsülésére, előzékenységre, életkomolyságra és nemes vidámságra, stb. Szóval mindenre, ami az embert jellemeszilárddá teszi. S mindezt *gyakorlatilag*. Csak az tudja értékelni igazán a cserkészzetet, aki hordta a zöld blúzt és dobogott a szíve a lilimos jelvény alatt.

Ha valakinek pont a cserkész elnevezés unszimpatikus, nevezzük el másnak. A neve lehet bármi, de a lényege *aktív erkölcsnevelés* legyen annak a mozgalomnak, amit feltétlenül meg *kell* szervezni az ifjúság érdekében. Ne sajnáljuk az időnket és a fáradságot. Az utókor ítélőszéke elé bátran állhatunk aztán, mert kötelességünket hatványozott mértékben teljesítettük.

Nem igaz az, hogy a falu cserkészzetét nem lehet megszervezni. Lelkesedéssel, kitartással a tizenkettő meghódította a világot. Nem a formaruha és a kirándulás a fontos, hanem a szellem. Tudom, hogy a tanítóság krémje örömmel állana egy ilyen mozgalom élére, mert oly fájdalmas látni, hogy a gyermek szívébe oltott erkölcspalántát az élet dudvái gyakran két-három év alatt elszáritják.

Csekély állami támogatás kellene csak és országos megszervezés. Ez a tétel lenne az állam költségvetésében a legtermőbb talajra hullott mag. A katonáöngyilkosok, de az életöngyilkosainak számát is örvendetesen megapasztaná.

Ha az ifjúság vezetése nem lesz szerencsés kézzel megoldva, katonai instruktorokká gyógypedagógusokat kell kinevezni, a hétköznapi életben pedig olyan utakra téved a fiatalság, hogy szertelenségeivel a saját sírját ássa meg. *Kónya József*

EGYESÜLETI ÉLET.

Aktuális közgyűlési téma:

Újra éhezünk?

A P. M. H. nagypénteki száma a „Večer“ című cseh napilap nyomán egy hamisítatlan nagypénteki hírt közölt. Nem kisebb dologról ír, mint 40—50% -os fizetésleszállításról.

Egyes politikai pártok a legújabb időben egy-egy cikket helyeznek el lapjaikban, hogy kipuhatolják a köztisztviselők hangulatát, vajjon mit szólnának a fájdalmas operációhoz? Gerinctelen szemforgatással egymásra tolják a kezdeményezés ódiümát. Belátják maguk is, hogy ez igen veszedelmes vállalkozás lenne.

Ha e cikkeknek a célja csak az volt, hogy a húsvéti hallelujás örömeinket megtorpedózza, célját elérte. Ijedten meredt maga elé a kishivatalnok: „Uram, mi lesz velünk? Újra éhezünk?“ Lelki gyötrődései, bizonytalan jövője feletti aggodalmai felértek a nagypénteki kínpohárral, amire — sajnos — nem csendült fel a húsvéti, megnyugvást hozó Halleluja.

Ha azonban e tapogatódzások arra vannak hivatva, hogy a tisztviselői kar mit szól a beretváláshoz, akkor a kishivatalnok csak ezt kiálthatja a csápnnyújtogatók felé: *Nem*.

Ez a *nem* vészjel. A mindennapi kenyerét védő ember jogos felkiáltása. A kishivatalnok fizetéséből nem telik önagyságának bundára. A mi fizetésünkből egy napig sem nyaralhatunk, csak kívülről hallgathatjuk a bár zenéjét. Avval a 40—50% -kal nem ezeket vesztenénk el, hanem a munka verejtékével megszolgált fekete kenyeret, a reggeli kávékat, a Zorát, a gyermekeink Bafa-cipőjét, a krumplit, babot és a meleg levest.

Ezt pedig nem engedjük. Harcolni fogunk érte körömszakadtáig. Ez a harc jogos harc lesz és a kistisztviselők egységes tömege fogja védeni a megszolgált fizetését. Non possumus!

Drasztikus hasonlattal élek. A kutya fogvicsorgatva védi a maga csontját, míg éhes. Ha jóllakott, könnyű elverni tőle. Mi, uraim, megérdemelt csontot rágunk. Húst sohasem kaptunk. 80 kg. búza értékű fizetést húztam egy teljes évig, amikor egy kereskedő (konkrét eset) egyetlen nap egy milliót nyert a gyapjún. Még húsvéti hús sem került az asztalra, másból foltozott ruhában jártam, télen is tavaszt éreztem, mert csak tavaszi kabátom volt. Életem egyik legboldogabb napja volt az, amikor annyira jutottam, hogy meleg kabátba bújhattam.

Minden kezdő hivatalnok érezte az anyagiak hiányát. A 40—50% jelentőségét nem a „ha kenyere nincs, egyen kalácsot” felfogással fogadjuk, mert a gyomrunk már korgott és tudjuk, hogy mi az inség.

Az óvatosan lanszírozott hírekből látja minden értelmes ember, — és ha az értelmiség nem az, akkor ki? — hogy politikai célzattal nagyítják őket. 40—50% rémét dobják a demoralizált tisztviselő tudatába, hogy aztán önveregtetve mondassák:

— Hozzám jöjjetek mindnyájan, mert csak én harcoltam értetek. Toljátok az én szekereket, mert vért izzadtam, míg a 40—50%-ból „csak” 20—25 lett.

Mi, ismerjük a politika kártyakeverését. Minket nem lehet zsonglörködéssel megtéveszteni. A mi kenyereink nem káposzta, amiből jut is, marad is.

Ma (és a nagy konjunktúra idején is) egy kezdő tanító fizetése évi 9768 Kc. A levonások után kap havi 760 Kc-t. Ez a sok? Lehet ezt megnyirbálni? Volna szíve valakinek 380—456 koronával kiszűrni a szemét egy kultúrmunkásnak, aki 320 koronát fizet kosztért, 100-at lakásért, 50-et fűtésért, 50-et takarításért, 30-at mosásért. A legegyszerűbb szükségleteire 550 Kc kell. Hát a ruházatkódás? Még ma is 800—1000 Kc egy közönséges ruha. A legkisebb fizetésredukció felborítja a nagyon is szerénynek mondható költségvetését. Ez a tanító nem az 50, de az 5%-ot is a gyomrán érezni meg. Családot alapítani ma sem mer, mert a fizetése egy személyre is kevés. Ha a fizetése felényi lenne, bizonyosan csak nyugalomba vonulásakor dalolhatná fogatlan szájjal, hogy: „Pici, kicsiny szoba, megférünk mi benne”.

Egy tizenkét éves szolgálattal rendelkező, akár 6 gyermekes tanító kap 1400 Kc-t a hivatalos megfésülés után havonként. Ma szűkösen, de nagyon szűkösen megél. 700—840 koronából

megélhetne-e akkor, amikor még van szívük a háztulajdonosoknak évi 6000, tehát havi 500 Kc-t elkérni egy kétszobás lakásért? Ilyen viszonyok mellett nyugodt lelkiismerettel térhet aludni az a cikkíró, aki az 50%-ot meg meri pendíteni? Nem rémhírterjesztő ez? Csoda az, ha a kishivatalnok lelke háborog, amikor arra gondol, hogy neki 3—6 gyermekkel 200 Kc-ból kell megélni? Ennyi ma a tejszámlája. És a többi?

Fordítsuk meg az érmet!

„A tisztviselő ma a legbiztosabb vevő”, halljuk mindenfelé. A tisztviselő nem gyűjti a vánkösába az ezreseket, hanem átadja a kereskedőnek, iparosnak, gazdának és az ő pénze egészséges cirkulációt végez. Ha a tisztviselő lába alól is kirántják a talajt és vásárló képessége megszűnne, vajjon ez a gazdasági helyzet javára válna? Azt hiszem szívesen fizetné meg a kereskedő az adójából lesírt 20 fillért.

Az itteni spórolás nagyon veszedelmes.

Tekints polgártárs oda, ahova nem mersz, vagy nem akarsz. Az osztrák Creditanstalt Neurath igazgatónak évi 526,000, Hammerslagnek 350,000, Lövynek 250,000 schillinget fizetett. Csak a mai nyomorult kurzussal, 3·915-tel szorozz és nézz szét a saját portádon, aztán megtudod, hogy miért fizetsz 12—14% bankkamatot.

Igen. A mammuthfizetéseket le kell szállítani, de a lét-minimumot meg kell adni.

Emeld fel szavadat az álláshalmazások ellen. Ne hizzék senki az embertársai rovására.

Érettségizett emberek követnek el öngyilkosságot a szellemi munkanélküliség miatt, s ugyanakkor egy háztartásba négy-öt fizetés is hull egy kézbe.

Ezek a befolyásosak. Ezekkel senki sem mer kikezdeni, tehát minket fojtogatnak.

Mi pedig nem adjuk meg könnyen magunkat, hanem védeni fogjuk a csontunkat kutyahüsséggel, mert ez számunkra mindennapi kenyér, amiért naponta imádkozunk.

Ha az árviszonyok meg fogják engedni . . . igen . . . akkor magunktól fogunk lemondani, mert van bennünk erkölcsi kötelességérzet embertársaink iránt, akiknek rovására nem akarunk meghízni.

De addig — **nem!**

A kártyázás a gondolat csődje. Schopenbauer.

Halálozás. A régi Gömör vármegye egyik távoleső kicsiny községében ismét egy öreg kartársunk vált el tőlünk örökre. *Schönlés István* nyugdíjas tanító, ki több, mint 52 évi működés és csekély 5 évi nyugalom után 1932. február hó 25.-én, Gömör-luckán, hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése a r. k. egyház szertartása szerint február hó 28.-án délelőtt ment végbe a környék részvétele mellett, hol a tanítóság nevében Vereb Dezső, kovácsvágási (Gömör) kartársunk búcsúztatta az igazán elfáradt, öreg kartársunkat. Béke poraira.

Ocsovay Imre kartársunk gyásza. Lesújtó gyász érte Ocsovay Imre kartársunkat, lapunk munkatársát, egyéves kislia elhalálozásával. A viruló gyermek, ki szerető szüleinek öröme és reménysége volt, husvét vasárnapján súlyosan megbetegedett, s öt napi kínos szenvedés után meghalt. A gyászoló apa fájdalomában kartársi, együttérző szívvvel osztozunk, sebzett lelkére pedig az Ég vigasztalását kérjük.

Kartársaink figyelmébe! Igen tisztelt kartársaink figyelmét fölhívjuk a „Csehszlovák Tanügyi Törvények és Rendeletek Gyűjteménye" (a Věstnik fordítása) f. évi második számára, mely a nem állami tanítóság kedvezményes vasuti igazolványaira vonatkozó legújabb rendelkezéseket tartalmazza, s közli az igazolványok kiállítása iránt beadandó kérvények mintáit is. Továbbá ugyancsak kartársaink figyelmébe ajánljuk e kiadvány folyó évi harmadik számát, melyben az elemi és polg. iskolákban használatra elrendelt irkák, rajzlapok, hangjegy- és énekfüzetek, valamint a jegyzetekül használt füzetek kiállítására vonatkozó *kötelező rendelkezések* vannak közölve. A „Csehszlovák Tanügyi Törvények és Rendeletek Gyűjteményét" magyar fordításban egyesületünk adja ki a Tanítók Háza alapja javára. Megrendelhető Kovács Alajos központi elnöknél, Negyed.

Felhívás a járasköri, ill. körzeti elnökökhöz. A közeledő tavaszi közgyűlések idejére való tekintettel fölkérjük a járasköri és körzeti egyesületek elnökeit, hogy a közgyűlés lefolyásáról lapunknak részletes beszámolót küldeni sziveskedjenek. Legcélszerűbb a gyűlés megnyitásakor fölkérni valamely tollforgató kartársat a referáda elkészítésére és beküldésére. Esetleg a gyűlés jegyzőkönyvének egy példánya is beküldhető. A beszámolókat író kartársainkat pedig arra kérjük, hogy a jelentések beküldésével ne késlekedjenek, nehogy — mint az a múltban megtörtént — a májusi és júniusi közgyűlésekről csak decemberben szerezzünk tudomást. A tudósítások lapunk szerkesztősége címére küldendők.

„Az emlékezés szárnyain" című cikksorozatunk befejező közleménye jelen számunkból anyagtorlódás miatt kimaradt: május 1.-i lapszámunkban közöljük.

Olvasóink figyelmébe! Főlöszleges késedelem elkerülése és postaköltség-megtakarítás céljából ismételten fölhívjuk tisztelt olvasóink figyelmét arra, hogy lapunk szerkesztősége címére (Dolnie Saliby—Alsószeli) csak a lap szellemi részét illető közleményeiket (cikkek, hírek, beszámolók) küldjék. A pályázati és egyéb hirdetések, címváltozások, reklamálások, tagságbejelentések ügyét, s általában a Magyar Tanítóval összefüggő adminisztratív teendőket a kiadóhivatal (Komárom, községi elemi isk.) intézi.

Felhívás. Hivatkozással a mult évi szept. elsejei számban közzétett felhívásra, figyelmeztetjük Orsz. Egyesületünk tagjait arra, hogy az iskolaügyi referátus mult évi szeptember 23.-án kelt 41493 I. sz. rendeletével az Industria taneszközüállalat (Bratislava Grössling 93) által kiadott szemléltető közlekedési képeket besorozta a kötelező taneszközök sorába. Minthogy tehát e rendelet folytán e képeket minden iskolának be kell szereznie, erre egyesületünk tagjait ezúttal ismételten nyomatékosan felhívjuk. A kötelező beszerzés elől egy iskolának sem szabad elzárkóznia, annál kevésbbé, mert hiszen az egész képsorozat (6 szinpompás kép) magyarázó szöveggel együtt csupán 120 Ké-ba kerül s azért felkérjük kartársainkat, hogy ezen fontos képeket iskoláik részére saját érdekükben mielőbb az Industriától megrendeljék. Az elnökség.

Értesítés. Felhívjuk egyesületünk tagjait, hogy a központi tanácsadót illető leveleiket Kovács Alajos közp. elnök címére (Neded) küldjék. Minden megkezesésnél közölnék a lap címszalagján lévő tagsági számot, mert csak ez esetben számíthatnak a kéretnek megfelelő és gyors elintézésére.

Ha férfi vagy, légy férfi,
Erős, bátor, szilárd,
Akkor hidd, hogy sem ember,
Sem sors könnyen nem árt.
Légy tölgyfa, mit a fergeteg
Ki képes dönteni,
De méltóságos derekát
Meg nem görbítheti.

Petőfi.

I R O D A L O M .

Mécs Lászlóhoz.*

Irta: *Boross Béla.*

Virágbokrétát szedtünk névnapodra
Márciusi, jeges harmat alatt;
Leráztunk róla hideget, bavat,
S im, átaladjuk, frissen illatozva . . .

. . . Szívünk földjében nyílnak már a rózsák:
A szirmok hamván írjuk a tavaszt,
Lelkünk fájába Te oltottad azt,
Mert igóid a napsugarat hozták.

Ily rózeacsokrot fontunk most füzérbe
És idetesszük, szép szíved elé:
Nem díszvirág ez, nem az érdomé,
A lelked lángja — ó — nem is új érte!

Tőled tanultunk virágot keresni,
Még ott is, hol csak botorján terem;
S lehet, hogy szívünk e vers-hangszeren
Csak gyarló dalt tud gyarlón énekelni . . .

Te naponta köszöntöd a világot
És benne bűnös ember-véréid,
Mécs-fénnyel hinted földünk léreit,
S a jószág-szikra éleszti a lángot.

Most halhatatlan élet-éveidből
Visszaadunk egy napnyi ragyogást,
Jóságodból imányi gagyogást —
Több ugyse telne kicsiny hiveidtől . . .

. . . Kaposról jött a „Hajnali Harangszó“:
— A lelünk épp akkor nyiladozott —
Remény-rügyekben új hitet hozott
És lett azóta két haranggal hangzó!

Am vannak még, kik áznak élet-vermet,
Bár ismerik a szeretet tanát!
S míg ostor, járom zugja zord danát —
Te hallgatod . . . „Rabszolgák énekelnek“ . . .

* Királyhelmecek ifjúsága az elmúlt hónapban névnapja alkalmából ünnep
lésben részesítette a népszerű költőt. Ez alkalomra íródott e költemény.

Mert nem hiszed e véres kulturában,
Nem hiheted a győzelmes morált:
Rabtartó pátriciusokhoz állt
A diadal! S az erkölcs — ut porában! . . .

És sir a lelked, mert — hiába — nincsen
E sár-világban egy Igaz-való . . .
Mégis, kől szivedben „Vigasztaló“,
Hogy fáradtaknak égi ritmust intsen.

Költészeted evangéliomában
Szent fórumot talált a szenvedő:
Kötség, erény egymással szembe jő,
S oggyé lesz a tisztaság liljomában.

Fejed körül az oltár glóriája,
Szivedben az öröm jószándéka, —
De jön „Az ember és az árnyéka“:
Hogy gondoljunk az örök Golgotára . . .

Mi ittunk lelked bővizű forrását,
Mely immáron a nagy Tengerhez ért . . .
Célunkká lett, hogy szívünk csermelyét
Az Égiek Hozzád sietni lássák!

Szived ragyog, miot szépséges szívárvány —
S bár tartanak nehéz lépéseink,
„Üveglegenda“ álomképe int,
S utánad szállunk, verseidnek szárnyán . . .

Oly jóleső, ha próféta hiteddel
Egyesülünk: új élet-akarat
Duzzad belénk — és meddő nem marad,
Ha szeretet-csatán kitart sziveddel.

Vezérséged alatt e harcba szállni,
S győzni Veled: ez vágyó örömlünk.
Hát fujd a riadót, csak hívj: a jövőnk
Fehér zászlód köré örséget állni . . .!

Példája vagy parányi életlünknek,
Kereső lelkünk örök Mécsse vagy.
Szívükből köszöntünk Pásztorunk, Te Nagy!
Sohse vedd észre, hogy az évek tűnnek!

Világotljon kiáltó szódnak fénye,
Tűzön be minden lélek-rejteken,
S hol bus szívet éget rossz sejtelem,
Evangéliomod keltse reményre!

Ne lankasszon világnak terbe Téged,
Kövesd tovább is Krisztusod nyomát!
Két templomodban oszd el vagyonát:
A szeretetben élő békeeséget . . .

. . . E bokrétát kötöttük névnapodra;
Nem kerestük üvegházak alatt,
Nem találsz benne szinméz-aranyat:
Szívünk egyszerű szavát illatozza . . .

K R Ó N I K A

Krónika.

A régi regula úgy tartotta, hogy József-napján már az özvegy asszonyok ekéje is kimegy a mezőre. A most folyó esztendő József napján helyett a hegyeket, erdőket hó borította, a folyók csak akkor kezdték jégpáncéljukat repeszíteni és nemcsak az özvegy asszonyok, de a legigyekvőbb gazdák ekéje is a felszer alatt pihent. Pedig az eke használatbavételének tavaszias ígérete talán még sohasem volt oly óhajtozva várt, mint ez éven, mikor a szegénység és éhezés még a termelő gazdák házába is bekopogtatott, mikor a munkanélküliek szomorú seregével találkozik az ember lépten-nyomon. A gazda eke elővonásától az aratás éhségtől való megváltásig mennyi minden hiúsíthatja még meg a földresujtott nincstelének reménységét, mégis a tavasz zsendülése legalább a munkaalkalmak szaporodásával kecsegteti a nélkülözőket.

Annak, hogy az éhség és nélkülözés ezidén már nemcsak a munkást, de a termelőt is meglátogatta, tagadhatatlanul és első sorban a múlt évi katasztrófális szűk termés volt az okozója. Azonban nagyon kétséges, hogy jobb termés eredmények mellett remélhetünk-e a jövőben a termelőkre és a munkásságra nézve kedvezőbb változást. Mert meg kell állapítanunk, hogy — ha normális terméshozamra számítunk is — a búza- és állatárak katasztrófális sülyedése miatt a szlovenszki mezőgazdaság mai formájában nem lehet rentábilis. Számításaink közben ne feledjük, hogy a mezőgazdasági termékek árának mostani parin való tartása mesterséges, csak vámok segítségével történik, mely árakhoz képest — a vámok és szállítási költségek ellenére is — a külföldi román, vagy magyar búza semmivel sem drágább,

söt — sajnos — minőségileg jobb. Mi történik akkor, hogy ha a sok vitatkozás tárgyát képező közép európai vámuniót, vagy a tervezett preferencialis szerződéseket megkötik, melyeknek folyományaképpen a nyers termények szabadon és korlátlan mennyiségben jöhetnek be államunk területére? A belföldi árú minősége, termelési költségeinek magassága miatt versenyképtelenné válik, piacát elveszti. A szlovenszki gazdaságnak e csaknem biztosan bekövetkező időkre be kell rendezkednie. Számtalan kísérlet történt már a termelés minőségének, mennyiségének fokozására, sajnos azonban e kísérletek csak nagyon kevés, vagy csak helyi sikereket értek el. Söt én úgy érzem, hogy ezek a kísérletek már el is késtek. Ma, mikor a legprimább amerikai Manitoba búza a miénknél alig drágábban éri el az európai piacot és a fegyverkezés beszüntetése, továbbá a kivándorlás kontingentálása következtében felszabaduló hajótér a szállítást még olcsóbbá teszik: ez árú dumpingja még növekedhetik, a termelés mennyiségben és minőségben való fokozása nem mentheti meg többé a mezőgazdaságot a katasztrófától.

Egyetlen segítség lehetséges. A régi, évszázadokon keresztül kitaposott út, a gabonamagvak termelésének abbahagyása, más termelési ágak keresése és feltárása. Búza helyett gyümölcs, zöldség termelésre való áttérés, baromfitenyésztés, tejgazdaság, méhészkedés stb., amint azt a helyi viszonyok követelik. Ezt a radikális átcsoportosítást pedig haladéktalanul, gondolkodás nélkül véghez kell vinni, nehogy a megváltozott gazdasági életberendezkedés készületlenül találja a termelőket.

A faj és államfenntartó erő nálunk a kisgazda és mezőgazdasági munkás tömegekben van, hivatalosoknak és nem hivatalosoknak kötelességük ez osztály megmentése, teherbíró képességüknek fokozása. E kötelesség teljesítésben a tanítóra is fontos feladat vár. A tél ideje alatt minden községben népművelődési tanfolyamok tartása van elrendelve. Mi, tanítók, mint a tanfolyamoknak hivatalból való vezetői, úgy teljesítjük lelkiismeretesen és a köz érdekének szem előtt tartása mellett feladatunkat, ha a gazdasági változásra s az ellene teendő védelemre minél alaposabban felhívjuk a gazdaközönség figyelmét. Azokon a helyeken pedig, ahol tanítói, vagy kántori fizetés fejében szántó földet is adnak, maguk a Tanítótestvérek mutassák meg gyakorlatilag az új termelési ágak hasznosságát, hiszen egy kézzel fogható példa sok száz elméleti oktatóssal és magya-

rázattal is felér.

A szűk termés miatt nyomorúságba jutott, az adóterhek súlya alatt görnyedező kisgazda-társadalom pauperizálódását nyomon követi, sőt túl is szárnyalja a kisiparos és kereskedő tönkrejutása. A gazda szegénysége óriási mértékben fokozza igénytelenségét, teljes pénztelensége visszatartja minden vásárlástól s ha egyrésről azt halljuk a kelet-szlovenszkói falvakban, hogy karácsony óta só nélkül eszik a mindennapos krumpli-levest, másrésről egy jónevű iparosnak azt a vallomását is teljes hitelűnek kell elfogadnunk, hogy karácsony óta, 2 féltalpalástól eltekintve, még semmi munkája nem volt. A gazda termel, de iparcikkeket fogyaszt, az iparos készíti az iparcikkeket, de nyers anyagokra, élelmiszerre van szüksége. A javaknak ez a természetes cirkulációja megszűnt, mert ha a gazda nem vásárol, mert nem vásárolhat, iparcikkeket, úgy az iparos is oly szorosra fogja igényeit, hogy a nyerstermékekből csak a legszükségesebbet veszi. És ha a gazda erszényébe, az iparos, vagy kereskedő fiókjába pendül is egy pár korona, az egyetlen osztálytól eredhet: a tisztviselőktől. Hogy az említett három termelőcsoport nem jutott még teljesen koldúsbotra, az a tisztviselő osztály annyira amennyire felmaradt vásárlókéességének köszönhető. Azonban ez a vásárlókéesség sem úgy értendő, mintha a tisztviselő-osztály olyan fizetésben részesülne, melyből szükségleteit maradék nélkül fedezhetné, hanem az említett termelő osztályok a tisztviselők fix fizetésében bizakodva szinte erőszakkal rábeszéli őket a hitel, vagy részlet fizetés igénybe vételére abban a reményben, hogy azok törlesztéséből — ha nem is hamarosan — de legalább idővel némi haszonhoz jutnak. Ennek következménye azonban a tisztviselő osztály szinte példátlan eladósodása lett.

E napokban olvashattuk egyes újságok és politikai pártok azon javaslatát, hogy államháztartásunkon való takarékoságnak egyetlen célravezető eszköze volna: a tisztviselőosztály fizetésének — horribile dictu — 40—50 százalékkal való leszállítása a terményáraknak megfelelően. Nem fojthatom magamba azt a malíciózus megjegyzést, hogy a 4—500 koronás búzaárak idején ezeknek az újságoknak eszükbe se jutott a tisztviselői fizetések ehez mért felemelésének követelése. Tagadhatatlan, hogy a termények ára túlságosan lecsökkent, ámbátor, mikorra az, mint kenyér kerül a tisztviselő kezébe, a többi fogyasztási

cikkekhez képest ára miatt nem is kell olyan nagyon szőgyenkeznie.

Egy testvérünk e lap hasábjain űgyes kézzel összehasonlitotta a békebeli és mostani fizetésünket és a közszűkségleti cikkek árindexét. Bárki meggyőződhetik ebből, hogy a mostani járandóságaink nem tultottak, sőt csekélységük miatt fényes bizonyítékai az osztály nagyfokú eladósodásának. És ha azok az újságok és politikai körök, melyek e riasztó terveket forgalombahozták, megkérdeznék előfizetőiket és párttagjaikat, azok kivétel nélkül óvást emelnének a leszállítás ellen, mert jól felfogott érdekük követeli azt, hogy tisztviselő vásárlóközönségüket ne fosszak meg fizetési képességüktől, mert ennek nyomán a termelő osztályok még súlyosabb helyzetbe kerülnének.

Szándékosan hagytam írásom végére a fizetés csökkentés morális hatását, melyet az eddig is gondokkal küzdő, de ettől kezdve éhező tisztviselő lelkében kiváltana. Mert nagyon szeretném látni azt a kedvvel, ambícióval munkálkodó tisztviselőt, aki — középarányost véve — eddigi 1550 koronás havi fizetése helyett 930 koronából lesz kénytelen magát, családját fenntartani s talán gyermekeket neveltetni. Miből fogja törleszteni eddigi adósságait? Az ilyen kísérlet rendkívül veszedelmes, mert következménye nemcsak a tisztviselőosztály demoralizációja lehet, de a közzgazdasági életben — ha talán az adó valamely csekély csökkenésével könnyebbséget hozna is — a fogyasztás és az adósságtörlesztés kisebbedésével a közforgalom megbénítását idézheti elő.

Szepesi Gyula.

K Ü L Ö N F É L É K .

Új vezetőt kapott az iskolai referátus Pozsonyban.

Az iskolaiügyi miniszter Dvorák Antal dr.-t, a pozsonyi iskolai referátus vezetésével megbízott miniszteri tanácsost Prágába, a minisztériumba rendelte be, s helyébe *Pisecký Ferdinánd* kormánytanácsost, a referátus II. ügyosztályának eddigi pedagógiai osztályfőnökét nevezte ki.

Értesítés. Tudomására hozom kedves ovónő Kartársnőimnek, hogy mivel az „Ovónői Szakosztály“ 3 évre terjedő elnöki megválasztásom 1931 évvel lejárt, s tekintettel a megrongált idegeimre, a szakosztály belső életében nyilvánosan nem működhetem, így az új tisztikar megválasztásáig a szakosztály ügyeit Hermann Anna ovónő alelnök végzi. Komárno, 1932. IV. 11. Fülöp Etelka ovónő.

A „Magyar Tanító“ Felelős Szerkesztőjének Alsószelei.

Mélyen Tisztelt Szerkesztő Ur!

Lapjának 1931. XII. 10-i számában megjelent „Könyörgöm, emberek vagyunk“ c. cikkre a „Ref. Egyb. és Isk.“ f. évi január 17-i számában adott választomat a Szerkesztő Ur lapja 4., Antal Árpád tanító ur pedig 6. számában bírálta el. A „Magyar Tanító“ hangsúlyozott „tárgyilagossága“ minden bizonynyal helyet ad Önbüz címzett ezen tiszteletteljes levelem számára. Ne vegye udvariatlanságnak, hogy először Antal Árpád tanító urnak válaszolok.

A tanító ur magyarságában és református voltában nem kételkedhettem. Ön kardjára csapott, mely magyar virtus. A téma pedig oly terméketlen, melyhez csak református ember illetékes szólni. Én nem így aposztrofáltam Önt ütszür: „magyar tanító, Antal Benke,“ hanem így: „Antal Benke magyar tanító ur“. Ez némi különbség. Az előbbi sértő színezetű, az utóbbi azonban teljes tiszteletteljes. Ezt én Önnek nem ütszür, hanem ötvenütszür is kész vagyok megadni.

En cikkének magra ellen nem emeltem kifogást, mert feltételeztem, hogy az igazságot mond és igazságért nyul kardjához. Most azonban már ezt is kénytelen vagyok megtenni. Ön így írt: „Nem tudom más tárgy hiányában, vagy a lelkészek elfoglaltságukra tekintettel, elég az hozzá, hogy a konfirmációi oktatást, meg a vasárnapi iskolát átutalták a mi munkakörünkbe, csak a felügyeleti jogot, azt megtartották.“ Az e. megyei határozat, amelyet Ön idéz válaszában s amely nem is lett jogerőssé, nem így és nem ezt mondja. Önnek szüksége volt a határozat elferdítésére, hogy legyen mi felett az „ellenszenv hangján“ disputálnia. Ha az e. megyei határozat után olvassa el valaki a „Könyörgöm, emberek vagyunk“ c. cikket, megállapítja az „ellenszenv“ hangját. De megállapítja ezt Ön is, amikor számlámra írja, hogy nem idéztem azon sorait, melyek enyhítették volna kifogásolt írásmodorát. Szalonültözethoz a nyakkendő is hozzátartozik. Az én cikkem visszhang volt az Önére. Dur skálának nem lehet moll visszhangja. Ön azt állítja, hogy rágalmazom? Nem ismeri értelmét e szónak: „rágalmazás.“ Talán az rágalmazás, hogy Ön rágalmazással gyanúsít engem?! Talán azt akarta mondani, hogy almát rágtam, azaz csemegeztem? Hogy „felhuzásról s bagoly mondja a verébnek nagyfejűségéről“ írtam? Tanító Ur nem helyesen olvasott! Mindenekfölött a kifejezésekkel tendenciózusan operál. Az inkriminált közmondást annak elbirálására használtam, hogy míg egyfelől Ön tiltakozik az ellen, hogy a lelkészi „munkakörüket egyszerűen csak áttolják“, ugyanakkor a ref. tanítók egyik munkakörének, a vallásoktatásnak, a lelkészi munkakörbe való „egyszerű áttolását“ javasolja.

Mélyen Tisztelt Szerkesztő Ur! Ön a „Magyar Tanító“ „tárgyilagossága“ érdekében válaszolt cikkemre. Ezt én nem vontam kétségbe, ellenkezőleg kiemeltem. Csapán arra utaltam, hogy Antal Benke írásmodora nem illik „kipróbált tárgyilagosságához.“ Önnek korrigálnia kell a M. T. könyvvitelét, ha az objektivitást azzal könyveli el, hogy igazat adtam Antal kartársunknak. Ez mindkettőnk részéről jóhiszemű tévedés. Én éreztem, hogy tévedek, amikor ezt írtam: „A B. magyar tanító ur nem voazi rossz néven, ha tulfütött bizalmatlankodása után én is bizalmatlan leszek és felteszem, hogy a komáromi e. m. nem is ugy határozott, ahogy ő állítja.“ Szerkesztő Ur azért publikálta Antal kartárs cikkét, mert tanítói sérelmet gondolt. Sérelemtől itt nem lehet szó. Az e. m.

határozata csak akkor lett volna sérelmes, ha azt tartalmazta volna, amit Antal kartárs állított és ha ez jogerőre emelkedik. Az igazság nékem nem „ellenszenves,” ok egy testület ellen még az igazság érdekében sem illdomos az ellenszenv hangján írni. A M. T.-t és jelenlegi szerkesztőségét is elismeréssel üdvözlöm, mert az igazságot szereti és szolgálja. És mivel az igazság az, hogy Antal kartárs egy vélt igazságtalanság felett háborodott fel: az igazság érdekében kérem levelem leküldését.

Nagykövesd, 1932. III. 22.

Keresztúry László
ref. lelkész.

Készséggel holt adunk Lelkész Úr sorainak, de engedje megállapítanunk, korántsem „az igazság érdekében.” Hanem részint a tiszteletből, mellyel még az ellenkező vélemények iránt is viseltetünk (s amit Antal kartársunk, sajnosan, nem tapasztalt a Ref. Egyh. és Isk. nt szerkesztésébe részéről), részint pedig azért, hogy tövédeasire rámutassunk.

Mindenesetre, jelen sorai stílus és hangnem tekintetében lényegesen különböznek a R. E. és I. jan. 17.-i számában megjelent cikkétől, s általában lezúgogzhatjuk a tényt, hogy Lelkész Úr a cikkében inkriminált kitételeknek onyhabb magyarázatát igyekszik adni. Több kevesebb sikerrel.

Azt elismerjük, hogy cikkében négyszer írta: „Antal Benke magyar tanító ur” és mindössze egyszer, hogy: „... magyar tanító, Antal Benke,” de azt már kétségbe kell vonnunk, hogy ebben, egy kis halvány nyelvtani különbségen kívül, a tendencia szempontjából egyéb különbség is volna. Hogy ezen álláspontunkat szemléltessük, tessék elképzelni jelen sorainkban különböző helyeken — nem ötvenötzör — csak ötször leírva ezt: „Keresztury László, magyar ref. lelkész ur.” Ugyebár, ez valahogy másképp hangzik, mint a „teljes tiszteletadás”...

Antal Árpád kartársunk, cikkének „magva,” amely ellen Lelkész Úrnak sem volt kifogása, minden szószaporítás nélkül csupán az, amit ime, az Ön cikkéből szószarint idézünk: „A konfirmációi oktatás a lelkész kötelessége volt és az is marad.” Ennél többet mondani, fölösleges volna. Az igazság röviden és szabatosan is meghatározható. Hogy az egyházmegye abban a — meg kell adni — diplomatikusan megfogalmazott határozatban is így gondolkodott-e vagy nem: erről lehet vitatkozni. Ellenszenves, vagy rokonszenves hangon. De ez már nem a mi kötelességünk. A református tanítótság megelégedéssel könyvelheti el Lelkész Úr idézet megállapítását.

Azt hisszük, ez a tanítótság nagy örömmel venné, ha csak „vélt igazságtalanságról” lett volna szó, de — sajnos — ebben bizni nincsen oka, mert ez a biztatás nagyon messziről jött: az egyh. megyétől félezre km távolságból... Pedig az igazság oly közel van! Mint egyik emberi szív a másikhoz... Nagyon kívánatos azért, hogy a „vélt,” vagy valóságos igazságtalanságot az illetékesek mielőbb igazságosan tisztázzák.

Lelkész Úr elismerő üdvözlését köszönjük, s viszonzzuk. Egyben ama meggyőződésünknek adunk kifejezést, hogy a kérdést a magunk részéről befejeztük, s lapunk „tárgyilagosságát” újból bebizonyítottuk.

A jánosi ref. énekkar március 28.-án ünnepelte fennállásának 50 éves jubileumát hangverseny és táncmulatság keretében. A műsort a jubiláló énekkar dalszámai és egyéb prózai számok töltötték ki.

Iskolaügyi mozgalmak Olaszországban. Az új olasz politikai rendszernek, a fasizmusnak az államélet minden vonatkozására kiható átalakító munkája az iskolákra is kiterjedt és a nevelés terén lényeges változások teremtését tűzte ki célul. Mussolini egyik beszédében kijelentette, hogy az iskola az olasz jellem kialakító műhelye, s ez megadja egyszersmind a tanítók, tanárok feladatának fontos jellegét. Hogyan látja tehát az iskola s a tanítók feladatát a fasizmus? Acélozza meg a jellemeket, őlesítse és erősítse az akaratot, világosítsa meg az elmét, neveljen arra a fegyelemre, mely az állam létének alapja. A fasizmus szerint ki kell emelni az iskolát eddigi elszigeteltségéből; közelebb kell hozni a mai élet nemzeti szempontból fontos problémáihoz. E célkitűzés természetesen követelménye azon kérdés fültevése: lehet-e és hogyan az iskolába a politikát belevinni? A „Bollotino della scuola“ c. folyóirat élénken tárgyalja e kérdést, melyből igen érdekes képet adhatunk a fasiszta irány vezérlő eszméiről.

Pártpolitikát a maga változékonyságaival, viszállyaival — írja az említett lap — természetesen nem lehet az iskolába beengedni; emiatt az előző, a pártpolitikára támaszkodó rendszer nem tehetett mást, minthogy a politikát teljesen kiltlta az iskolából. A fasizmus azonban nem pártpolitika, hanem a nemzet politikája; ennek pedig egyenesen helye az új nemzedék lelkét formáló iskola. A fasiszta politika, az iskola, egyértelmű a hazaszeretettel, a nemzeti irányu neveléssel.

Az iskola zavartalan és eredményes működése előtornyosuló akadályok közt az olasz iskolák is küzdenek a túlszofaltság bajával.

A zenetanításnak igen fontos szerepet tulajdonítanak a nemzeti nevelés terén. A zenészkolák berendezésére az eddiginél nagyobb súlyt helyeznek. Az iskolák meghatározott tantervét előőrülni óhajják. A zeneszerzés tanítására kiválóságokat, fiatal erőket kell megbívni, s a legújabb zenei irányok képviselőit sem szabad mellőzni. E megbívott tanároknak azután teljes szabadságot kell adni. Külön kell tanítani a rádió előtt való szereplést, s a tanításnál igénybe kell venni a grammofont is.

A tanári cím kérdése körül Magyarországon az utóbbi időben élénk vita folyik. Általában két vélemény harcol egymással: az egyik kívánja, hogy a szolgálati időnek megfelelő tanári rangfokozatok lépjenek érvénybe, míg a másik nézet az, hogy ragaszkodni kell az eddigi, rangjelzés nélküli „tanári“ titulushoz. Figyelemre méltó az első álláspont híveinek indokolása: „Az Amerikába szökött sikkasztó néhány év múlva visszatér, valakit elkezdi angolul tanítani és már „angol tanár“. Ha az ötbüdgimnaziista instruktora társának, akkor „házi tanár“. Szükséges tehát közfunkcionárius voltunknak, tényleges rangunknak fémjelzése. Egyenlő elbárást és rangmegjelölést kell kívánnunk a többi hasonló kvalifikációjú állami tisztviselővel anyagi és erkölcsi honorálás, dekorum tekintetében. Le a szerényességgel! Helyesebben, a szolgálai szellemmel! Baj, hogy a tanárság annyiféle egyesületre hull szét. Ez gyöngíti. Nem kell annyit pedagógizálni. Ne untassuk egymást pedagógiai nézeteinkkel! Ez küldükezemelés! Tekintélyünket aláásunk magunk is, mikor magunk ajánlunk helyettesítésünkre nem szakembert, sőt néha gyermeket. Az ilyen kollégák azzal védekeznek, hogy segíteni akarnak egy szegény fiatal emberen. Ez ál-humanizmus. Az orvosok vannak annyira humanusok, mint mi, mégsem küldenek maguk helyett még egy végzett orvos-növendéket sem, míg nincs meg a diplomája.“

Népszerű gazdasági előadások tartására kiválóan alkalmasak és felbecsülhetetlenül értékesek azok az olcsó, izlések és képes gazdasági szakfűzetek, amelyekben legjobb elméleti és gyakorlati gazdáink világos előadásban ismertetik a talajművelés, növénytermelés és állattenyésztés összes ágait, rámutatva arra, hogy a mai viszonyok mellett is hogyan lehet haszonnal gazdálkodni. A fűzetek tulajdonképpen önálló és előzetesen kiadott részei egy készülő, népszerű gazdasági kézikönyvnek, melynek ott kell lennie minden iskola és község könyvtárában és minden boldogulni akaró kisgazda asztalán. A szakkritika minden oldalról igen nagy elismeréssel nyilatkozott a megjelent fűzetekről és az akcióit az illetékes hivatalos körök is legmesszebbmenő jóindulattal támogatják. Főleg a mai, nehéz gazdasági viszonyok között igen nagy szolgálatot tesz népünk, az a pedagógus, aki az iskolán kívül egyaránt kioktatja a földműves népet és gyermeket az okos, egyszerű gazdálkodás kenyérazaporító mesterségére. Az eddig megjelent fűzetekben Szinyei Endre földm. tanácsos, Füle Péter, Fodor János és Lóay Béla okl. gazdák a talaj javítását, művelését és trágyázását, a gabonafélék és kapásnövények termesztését ismertetik. A fűzetsorozat „A Kisgazda” néven jelenik meg, szerkesztője és kiadója Rédler István. (Bratislava-Pozsony, Sztéfanik u. 4.) 1—1 fűzet ára 3 Ké, a teljes sorozat (24 fűzet) megrendelése esetén csak 2 Ké. Kiváratra mutatónyerszámot, prospektust és csekket küld a szerkesztőség.

Felhívjuk I. Kartárs urak figyelmét a **Dr. Fulpicius** féle hirdetésre.

A kínai analfabétizmus, — amint azt Kiang Csong, az európai tanulmányúton lévő volt pekingi birodalmi egyetemi professzor kijelentette — szülőföldjében van. A kínai tudós különösen Franciaország közoktatásügyét tanulmányozza, hogy annak alapján megváltoztatható legyen az eddigi kínai iskolarendszer. Kiang Csong nyilatkozott azokról a reformokról, melyek Kínában az új rendszer következtében megvalósultak. Kínában csaknem minden kormányzósnak van egy angol-német mintára berendezett főiskolája, és az elemi iskolák száma az utolsó évtizedben megütözörzödött. A fiatalabb generáció nagy része már nem analfabéta. A tudós jóslata szerint, ha a most élő idősebb generáció kibál, vége a hirhód kínai analfabétizmusnak. — Ez az állítás, tekintetbe véve ama statisztikai tény, hogy az óriási birodalom lakosságának, több, mint fele még ma írni-olvasni nem tud, túlzott optimizmus.

Szerkesztői üzenetek.

L. F. Kolozsvár. Leveledet és ismertetésedet várom. Alapszabályaink egy példányát a kiadóhivatal megküldte. — „Irodalmár”. Az „Elbeszélések jó gyermekekről” c. cikkünk alá tévedésből került: „Folytatása következik”. A folytatást tehát ne várja. — M. F. Cikkéből válogatunk. A közlés idejére nézve türelmet kérünk, mert az aktuálitáshoz ragaszkodunk kell. — Sz. D. Írása egyszerű, de megfogalmazása némi kívánni valót hagy hátra. Sietve írta. Csak átírás után közölhetjük. Tagsági jelentkezéshez elegendő, ha belépési szándékát egyesületünk központi pénztárában (Japunk kiadóhivatalánál, Komárom, közs. el. isk.) bejelenti. — Sch. L. Cikke nem kallódott el, de közlésével, egyéb időszaki

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:

Boross Béla.

Társzerkesztők:

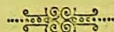
Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.

Hirdetések díjazásában szerint

Gáspár János, Uherezky Géza.

TARTALOM:

	Oldal:
(hb.): A munka szomorú ünnepe.	317
Dr. Szvaltkó Pál válasza a „Nyílt Levél”-re	320
Az emlékezés szárnyain.	321
<i>Szepesi Gyula</i> : A tanítóság segítése a magyar falu megmentésében	330
<i>Scherer Lajos</i> : A nyelvtisztaságról	334
<i>Paldi Vilmos</i> : Egy kántori bemutató próba tanulságai	343
<i>Falusi tanító</i> : A kántortanítói állásokról	350
<i>Egyesületi élet</i> :	352
<i>Kovács Alajos</i> : Válasz egy kántortanítói választással kapcsolatosan írt levélre.	352
<i>Krónika</i> :	356
<i>Különlétek</i> :	359
<i>Kiadóhivatali üzenetek</i>	364
<i>Hirdetések</i>	364

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Saliby via Galánta.) — **Kiadóhivatal:** Községi elemi iskola Komárno. — **Az egyesület elnöksége:** Kovács Alajos központi elnök, Negyed. — **Titkárság:** Vásárhelyi Károly főtitkár, Somogyi István titkár, Komárno. — Tanácsot kérő leveleket a központi elnök címére kell küldeni. E levelekben közölni kell a tagsági számot.

A hirdetéseknek használatára a bratislavai posta- és távírdára igazg. 3006/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELJESEBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

realgimnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szoroskielésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Költárség fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondatánál és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

**A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA
új helyesírás szabályait.**

**A kiváló tankönyvet nem nélkülözhető
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára, tűzve Kč 53.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 08.—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál
Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a lapot is kapják. *Felelős szerkesztő:* Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.

Boross Béla.

Társ szerkesztők:

Hirdetések díjszabás szerint.

Gáspár János, Uherezky Géza.

A munka szomorú ünnepe.

Az 1932-es év naptáraiban fekete felkiáltójelként mered felénk a pirosbetűs *május 1.* A munka ünnepnapja. Ezidén összeesik a hét rendes ünnepével, talán azért, hogy az előírt ünnep és az elő nem írt, de a valóság méhében kényszerű életre fogant gondolatok közötti ellentétet legalább látszólagosan egyengesse. Hogy a vasárnap, a maga megszokott ünnepi hangulatával helyettesítse — ha tudja — a másik ünnep üres tartalmát...

A munka ünnepe... Hány, munkában, heves élet-harcban, szüntelen kenyér hajzában megredősödött munkás-homlok borul el ezen a szomorú ünnepnapon!... Mennyi sóhaj röppen a meddő semmiségbe a munka kényszerű, sorozatos „ünnepnapjaira” utalt emberek szívéből! A naptár ünneplésre hívja őket, akik hetek és hónapok óta egyre várják a hajnalt, mely végre az áldott, kenyeret és hitet adó *munkanapra* virrad... Ünnepelni? Azt, ami nincs?...

A társadalmi bajokat orvosolni és kiküszöbölni akaró, a fáradt munkáskezet megsimogató, az osztálygyűlölet ökleit az egyetemes emberbaráti szeretet erejével áldó tenyérre kiegyenesítő szervezett emberi hatalom ünnepé avatott egy napot az esztendő szürke, egyforma hétköznapjai közül, hogy a munka és a

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számra!**

is kifejezésre juttassa. S ime, még alig volt alkalma munkás iránti tiszteletét és megbecsülését ilymódon néhány májusi reggelen elzengeni a munka himnuszát, még alig volt idő arra, hogy bebizonyítsa őszinteségét, mellyel ezt a tavaszi napot a munkás év egyetlen társadalmi ünnepévé szentelte s az események máris gyászfátyolt vonnak föléje, hogy sötétebbé tegyék a legszürkébb hétköznapnál is . . . A munka ünnepnapja a munka gyásznapijává lett.

Vajjon milyen ünnepi ígéket választ erre a napra az ünneprendezés? Tudja-e ellensúlyozni valami varázslatos jelszóval azt a hatalmas kórust, mely ezen a rügytelen tavaszon föl fölbúg a világ mindegyik zugában: „Munkát és kenyeret!” . . .? Milyen ruhát öltön a dolgozni akaró, de télenségre kárhozott, kétségbeesett tömeg ehhez a korán időszerűtlenné laposodott „ünnepi” alkalomhoz? . . .

Mélységes és megrendítő tragikum van abban, hogy az esedékes különböző válságok során immár elérkeztünk a munka ünnepének sajnálatos válságához is. A munkanélküliség ijesztő méretei válságossá tették a májusi ünnep időlegesen határolt méretű, de erkölcsi értékben sokra hívatott jelentőségét.

Nem volnánk emberek, nem volnánk tisztelői az élet rejtelmes törvényeinek, ha nem bizakodnánk az idők jobbra fordulásában, s abban, hogy a munka ünnepe visszanyeri még elsikkadt eszmei tartalmát azok lelkében is, akik ma legtöbb jogot formálnak az elégedetlenségre.

A munka ünnepének mai ünneptelensége valami tanulságféléit is farlogat számunkra. Május első napja egy téves előítélet következtében csak bizonyos társadalmi réteg kisajátított ünnepének látszott lenni. Nos, ez a mostani május kéretlenül és diadalmasan bebizonyítja, hogy a tisztas munká ünnepnapja nem lehet egyes politikai pártok, vagy osztályok kizárólagos tulajdona, vagy éppenséggel osztályérdekék kihangsúlyozására hivatalból megjelölt időpont, hanem igenis, teljes joggal tekintheti minden dolgozó ember,

testi és szellemi munkás ezt a napot a hivatása pihenő napjának. A munka és munkanélküliség egymáshoz való ellentétes viszonyában tisztán fölismerhetők az alakoskodó *munkátlanság* jellegzetes körvonalai, tehát önként adódik a különbségtevés a jogos és jogtalan ünneplők között.

A tanítóság dolgos tábora mindezeideig nem mutatkozott külsőleg a hangos szóval ünneplők csoportjában. A harcok munkához való függő viszonya büszke öntudatában sem tartotta föltétlen szükségesnek, hogy ünnepi lármával igazolja méltó voltát a munka nevében való ünneplésre. S a tanító dolgát becsületesen végző ember fölényes nyugalmaival tudja szemlélni ma is azokat az akarnokokat, akik egész esztendei télienség, vagy a száj hőstetteivel tarkított időlopás után a munka májusi ünnepnapját használják föl arra, hogy a társadalom „dolgozó” egyedeinek szerepében letszelegjenek.

A munka ünnepnapját nem a tanítóság kedvéért találták föl. A tanítóságnak nem volt és ma sincs szüksége idegen ujjakra, melyek rámutassanak az általa teljesített munkára. A tanítóság tevékenysége önmagáért beszél. Ez a munka nem mérhető emberi mértékkel és nem is ünnepelhető. A tanítói munka történelmet, jövődőt formál. Napszám és óraegység nem szoríthatja korlátok közé: ez a munka folytonos, soha nem szünő; ez a munka *élet, a tanító élete*. S a munka beszámolója nem egyéb, mint a tanító életének a leírása. Lapunk mai száma gyönyörű példát szolgáltat erre, Lakatos Károly, a munka édes nyugalmaát élvező kartársunk életrajzában.

Úgy érezzük, hogy a mi számunkra soha sem lesz szomorú ez a májusi ünnep. Nem azért, mintha bennünket nem érhetne utól a mai munkanélküliek — reméljük: múló — szomorúsága, de azért, mert ünnepi érzéseinket nem kötöttük az esztendő egyetlen napjához. Nekünk ünnepünk minden perc, melyben elvégzett munkánkra gondolunk. (bb.)

Dr. Szvatkó Pál válasza a „Nyílt Levél“-re.*Közl: Zsolnai Béla.*

A Magyar Tanító f. évi április 15. számában megjelent Nyílt Levelem egyik kéziratát egyidejűleg megküldöttem a Prágai Magyar Hírlap szerkesztőségének is, melyre Dr. Szvatkó Pál úr, a Prágai Magyar Hírlap belső munkatársa, levélben válaszolt. Levelének őszinte megbánást kifejező sorai hatása alatt válszomban e hozzám írt levelének lapunkban való leközlését tanácsoltam, mely a Prágai Magyar Hírlapba irandó helyreigazító nyilatkozattal együtt nekünk a „Kommentárokért” elégtételt, neki pedig a Nyílt levéllel szemben rehabilitációt nyújt.

Dr. Szvatkó Pál úr e levelének leközlésébe beleegyezett s azon reményének ad kifejezést, hogy a magyar tanítótság meggyőződik arról, hogy husvétii cikkének inkriminált kitétele véletlen elnézés eredménye s őszinte megbánása miatt nem kételkedünk a hibát korigálni akaró jószándékában.

Prága, 1932. április 14.

**Nagyságos Zsolnai Béla úrnak
A „Magyar Tanító munkatársa.**

Komárno.*Mélyen tisztelt Uram!*

Teljes joggal kapok ki Öntől, hogy a husvétii számban megjelent „Együgyű Tavasz” című kommentáromban azt a szerenstetlen kitétel használtam a „szerelmes néptanítóról.”

Magam sem tudom, hogy a gyors írásban hogyan csúszhatott be ilyen idomtalanság a cikkembe. Forgách Géza felelős szerkesztő úrral együtt nyomban észrevettük a bajt és ki akartuk javítani „szerelmes diák”-ra, de a husvét előtti sok munkában nem hajthattuk végre a korrekturát. Ezt különben igazolhatja a felelős szerkesztő úr is.

Ez alkalommal kérek tehát bocsánatot Öntől és Önön át az egész magyar tanítóstågtól, amelyet korántsem akartam megbántani, mindig nagyrabecsültem, annál inkább, mert számos nagyrabecsült és meghitt barátom van közöttük. Sőt magam is némileg közéjük tartozom, amennyiben tanár-ember vagyok, a filozófia doktora „summa cum laude” s Párisban, Németországban, Magyarországon, Prágában hallgattam pedagógiát.

Remélem hibám belátása jóvát teszi az elkövetetteket. A P.

M. H.-ban nyilvánosan helyreigazítom a kitévelt, s ha szükségesnek tartja, a Magyar Tanítóban is.

Egy kis tollkicsúszásból nem szabad azonnal a legrosszabbra következtetni. Kérem írjon, írja meg, hogy mily módon tehetem jóvá hibámat és nyilatkozzak-e nagybecsű lapjukban?

E levél írásához valóban csak a spontán megbánás és az elkövetett hiba belátása vezetett.

Mégegyszer kérem bocsássanak meg.

Választ várva maradok mély tisztelettel:

Dr. Szvatkó Pál s. k.

Praha, Pánská u. 12 II. P. M. H.

U. i. Remélem, hogy egyszer személyesen is alkalmam lesz bocsánatot kérni s ha Komáromba jövök, nem mulasztom el, hogy személyesen jóvátegyem a hibát.

Az emlékezés szárnyain.

Befejező közlemény:

Lakatos Károly*

Irlta: *Németh Gyula.*

A nemrég elhunyt Edison egyik életrajzírója mondja a következőket: „Az emberiség sorsát nem a hadvezérek viszik előbbre, hanem a munka és a tudomány jelesei. Ma már a történetitudósokat is foglalkoztatja az a gondolat, hogy a politikai és a háborús események helyett a munka és tudás, valamint a szellemi élet megírását tegyék a történetírás központjává”.

Én is a szavakat írom bevezetésül, mikor ezt az életrajzot megírom, mert érzem és tudom, hogy az emberiség általános előrehaladását csak a munka és tudás viheti előre. A lélektan és neveléstudomány bizonyára ér annyit, mint a politika és hadi tudomány, sőt talán többet, mert még amaz embereket tanít, formál és nevel, az utóbbi csak pusztít, öl és gyilkol. Hát — kérdem — általános emberi szempontból melyiket helyezzük a másik fölé?

Egy, bár szerény körben mozgó, de a kitarító munkás életnek mégis értékes alapvető munkását, a népnevelés ma is

* Azt hisszük, méltó befejezést adunk Lakatos Károly veterán kántárunk cikksorozatának, midőn, áldásos életműködésének leírását beszerezvén, azt közreadjuk, a magunk tanuláságra. (Szerk.)

élő egyik közbecsülésben álló alakját kívánom az alábbiakban bemutatni. Midőn azt teszem, kezdem egy 25 év előtti kelt hivatalos irat közlésével. 1418 tanf.: 1907. számhoz.

Lakatos Károly, jelenleg a komáromi közs. elemi iskolák igazgatótanítója. Született Komáromban 1861. április 5.-én. Középiszkolai tanulmányait a komáromi Bencés gimnáziumban, majd a pozsonyi ág. ev. liceumban kitűnően, a tanítóképzőt a dunántúli ref. egyházkerület pápai intézetében végezte, dicséretes oklevelet nyert 1879-ben. Megnősült 1888-ban, két kiskorú gyermeke van. Tanítói munkásságát 1879-ben kezdte meg a hetényi ref. iskolában, honnan 1880-ban a tatabányai ref. iskolához, majd 1885-ben szülő városa Komárom községi iskolájához választott meg s attól fogva ugyanezen iskolánál működik. Hat év óta az összes községi elemi iskolák igazgatója.

E 29 éves tanítói pálya száraz vázlatát azonban a szakadattal hasznos, nemcsak kifogástalan, de kitűnő és eredményes munka tölti be és teszi fölülte érdekessé. Lakatos Károlynak életeleme a munka, mely annál becsesebb, mert sohasem keresi vele a föltűnést. Dolgozik szakadattalanul, mindig jókedvvel,

megfontoltan, nyugodtan és okosan, amellet oly lelkesedéssel, mintha csak gyönyörűséges szórakozás volna mindaz, amit csinál. Pedagógiai és didaktikai módszere: maga a szeretet. Szeretet a gyermekek, az iskola és a tanítói hivatás iránt. Maga ebbeli hivatásának teljesítése is változatos, mert egyforma buzgósággal tanít az elemi iskolában, mint a legnehezebb: a IV. fiúosztály tanítója, továbbá a községi Iparostanonciskola II. osztályának vezetője és ezenkívül hit- és erkölcstant tanít az I—III. leányosztályban. Azok közül a ritka, lelkes tanítók közül való, akik a tapasztalat igazságát a modern haladás követelményeivel ideális összhangban tartják, aminek nem csekély oka az is, hogy a szakirodalmat folyton éber figyelemmel kíséri, tanulmányozza és műveli. Szóval nemcsak tanít, de tanul is. És így mindig színvonalon marad, képzettsége és energiája egyaránt. Látóköreit szélesbítendő, tisztán azért, hogy pályáján magát tökéletesítse, pedagógiai és iskolaügyi tanulmányok végett beutazta *Magyarország* jelentékeny kulturális emporiumait, azokon kívül pedig *Ausztriát*, a *Délnémet* államokat, *Bajorországot*, *Svájcot*, a magyar és osztrák tengerpartot, minek eredményeképpen mindazt, amit látott, tanult és éles ítélőképességével alkalmazhatónak találta, a saját iskolájánál is életbe léptette és érvényesítette. Neki köszönhető legnagyobb részben, hogy az igazgatására bízott iskola nevelési és tanítási színvonala bámulatosan fölemelkedett, hogy az iskolázási viszonyok tetemesen megjavultak úgy, hogy az előbbi kedvezőtlen statisztikával szemben ma az áll, hogy a városban iskolakerülő egyáltalán nincs. Mikor az igazgatást átvette, az iskolának 14 tanterme volt 14 tanítóval és 853 tanulóval, ma van 21 tanterme 21 tanítóval és 1574 tanulóval. Ennek megfelelő az elhelyezési viszonyok javulása, sőt mintaszerű berendezése és az iskola teljes felszerelése is. Mindezek tekintetében az igazgatása alatt álló iskola méltán példányképpül szolgál. De ezenkívül ő szervezte meg, szinte ideális elhelyezéssel a város Monostor — hegyközségi iskoláját is, amivel az eladdig teljesen elhanyagolt, elmaradt hegyközségi analfabéta lakosság újabb nemzedékét szinte megmentette a nemzeti kultúrának, a szellemi életnek, a munkának, becsületnek, hazaszeretletnek és a vallásosságnak. Mert ezek az ő világító szövétnépei, melyekkel minden munkájában előjár. Egyik jellemzője találoán jegyzette meg az ő munkásságáról, valamint

a szeretetnek arról a kapcsolásáról, melyet Lakatos Károly egyrésztől úgy a saját maga, mint iskolája és másrésztől a társadalom, kivált pedig a hálás szülők és tanítványok között megteremtett, hogy „ha a hisztetnek és szeretetnek minden jele, amivel elhalmozzák, egy-egy légiá volna, akkor L. K. volna Komáromban a legirigyletebb és leggazdagabb háziuladonos“.

Az iskola belső életéhez tartozik több humánus alkotása is. Így ő szervezte meg a leányiskola néhány kiváló tanítónőjével, a szegény tanulók számára a Napközi Otthon, melyben már 3 év óta évenként átlag 100—140 gyermek kap a téli hónapokban, naponként meleg ételt. Az ő fáradhatatlan és odaadó buzgóságának köszönhető, hogy a szegény tanulók fölruházására előbb adott 200 K városi segély 600 K-ra emeltetett. Ő létesítette az egyik érdemes volt öreg kariarsa emlékére összegyűjtött 700 koronás „Nemes Soma“-ösztöndíjalapítványt, valamint a „Jókai Mór“ nevére gyűjtött 425 koronás alapítványt is, melyet gyűjtéssel még most is folyton gyarapít. Az ő szorgalmazására rendezte és javította a város a tanítók fizetését is.

A tanítótestületi életben is maradandó munkásságot fejtett ki és érdemeket szerzett. A megyei ált. tanítótestületnek 1879 óta tagja. Évekig nagyon bölcs elnöke, lapjának szerkesztője; a gyűléseken sokszor előadó, pályabíró. Képviselet az egyetemes és országos-bizottsági gyűléseken. Mindezen tevékenységében nemcsak kitűnő munkás, de anyagi áldozatokat is hozott.

Eme lelkes, eredményes és kitűnő tanítói munkásságában azonban lankadatlan telteteje még ki nem merült. Sokoldalú tanulmányai között 1882-ben részt vett a vármegyei gazd. egyesület által rendezett magyaróvári gyümölcsészeti és méhészeti tanfolyamon. Ebben az időben a vármegyei közgazdasági kultúrájában főképp az okszerű méhészet alig volt számbavehető valami. A nép között csak az u. n. szalmakasos méhészet volt nagyon primitív módon gyakorlatban, ellenben az igazi, az okszerű, a hasznalhajtó kaptáros méhészetet sok helyt még hirtől sem ismerték. Lakatos az apostolok nemes lelkesedésével járta be a nagyszünetidőben a vármegye falvait. Oktatott, tanított, buzdított, szóval, tettel, sőt a gazdasági szaklapokban írással is, hogy a méhészetnek propagandát csináljon. Vándor-gyűléseket tartott a járások központjain s nem volt a gazdáknak olyan összejövetele vagy gyűlése, melyen fölolvastatást vagy

előadást ne tartott volna. Báíran elmondhatjuk, hogy az ő lelkes agitációja teremtette meg a vármegyei méhészeti egyesületet, melynek 1890 óta titkára is; hogy az ő munkásságának az eredménye az, hogy Komárom-megye méhészete ma már az országban a legelső s az egyesület nyomban az orsz. egyesület után következik. Mindeme tevékenységének fényes eredményeit 1891-ben a komáromi, 1892-ben a budapesti 57. nemzetközi, 1896-ban az ezredéves országos budapesti, 1899-ben a szegedi, 1900-ban a párisi, 1901-ben a pozsonyi kiállításon mutatta be, melyet valamennyit — a párisit kivéve — maga Lakatos rendezett. Mindenütt nagy elismerést és fényes kitüntetésekert nyert a vármegye méhészetének, melyre jellemző, hogy ma a megyét általában méhészvármegyének ismerik. A méhészettel szakszerűen foglalkozók száma 500-on felül van s a termelt méz-mennyiség értéke átlag 50—60 000 koronát teszen ki, legnagyobb-részt a kis emberek jövedelmeképpen. Méhészeti útmutatót is irt a nép számára, mely művével a földmívelési Minisztérium 1899. évi pályadíját is elnyerte. A megyei méhészeti egyesület 10 éves jubileuma alkalmával pedig ugyancsak a földmívelés-ügyi miniszter úr elismerő okirattal és 600 korona jutalomdíjjal tüntette ki.

A néppel való eme folytonos, áldásos érintkezésének természetes következménye volt, hogy annak egyébirányú szociális szükségletei iránt is érdeklődött. Izzó haza- és fajszeretete itt is megtalálta a teret, melyen nemzetének használhatott. A gazdasági egyesület által két télen felnöttek részére rendezett tanfolyamon előadásokat tartott a magyarok történetéből, számtanból, az életben szükséges fogalmazványok ismeretéből és itt is a méhészeiből. Élénk részt vett a vármegyei gazdasági egyesület kebelében alakított ipari és gazdasági termelők szövetkezetének a szervezésében, melynek ma is felügyelő bizottsági tagja. Persze ezért nem neki fizetnek, hanem ő fizet. Munkát, fáradságot, lelkesedést s a közéletben való hasznos munkával járó sokszoros áldozatot.

Ezeroldalú hasznos tevékenysége köréből megemlítem, hogy tagja és jegyzője a községi iskolaszéknek; tagja a város törvényhatósági bizottságának és választmányi tagja az országos méhészegyesületnek, valamint a komáromvármegyei gazdasági egyesületnek, noha nem is földbirtokos s a méhészegyesületnek 18 év óta titkára.

Minden munkásságát a lelkesedés, a becsület, a tiszta kéz, ép szív és nyugodtan fontolgató elme jellemzi. Egy egész, egy teljes ember ez, aki a közélet minden ágazatában meglátja azt a pontot, amelyben embertársainak, a hazának és a nemzetnek használhat. Szíve, lelke szerint a szó legnemesebb és legfőbbkétesebb értelmében vett magyar tanító, akire kartársai szeretettel s úgy tekintenek, mint aki közöttük a munkát, a becsületet, a tisztességet a legméltóbban képviseli s a tanítói állás tekintélyét, diszét, méltóságát közhasznú munkásságával épügi, mint példás családapai erényeivel és magánéletének folt és homály nélkül való szeplőtlen tisztaságával folyton gyarapítja.

Tankerületemben ez időszerint a legérdemesebb tanító, ki, mint ember is, a legelsőek közül való. Tisztelet és becsülés környezi. A *Wodianer-féle nagy jutalom* ő nála érdemesebb tanítónak nem is juthat.

Komárom, 1907. november 29.

* * *

E sorokat Lakatos akkori tanfelügyelője, az országos hírű író, a Petőfi- és Kiszaludytársaság tagja: *Lőrinczy György* írta. Lakatosot senki sem vádolhatja bizantinizmussal. Ez mindig és mindenkiel szemben távol állott íőle. Az érvényesülésnek ezt a formáját igazán nem ismerte, sőt a máig is élő Lőrinczy György lehetne klasszikus tanuja, hogy vele szemben is nem egyszer állott éles elvi ellentétben, ha úgy érezte, hogy az igazság nem mindig jár együtt a hatalommal. Neki halvány sejtelme sem volt a történelmükről s ő volt a legjobban meglepetve, mikor 1909 tavaszán *dr. Heinrich Gusztáv*, az Akadémia tudós főtitkárának meleg hangú levelét veszi s arról értesíti, hogy őt a *Magyar Tudományos Akadémia* a *Wodianer-féle* 1000 aranykoronás nagy díjával tüntette ki s kérdi, hogy ezt postán küldjék-e el, avagy az április 26.-án tartandó Akadémiai összes ülés keretében személyesen kívánja átvenni? E levéllel nyomban elszlelt tanfelügyelőjéhez s jelezte, hogy ő igazában azt sem tudja, mily retorikákon megy keresztül, mfg valaki eljut odáig, hogy az Akadémia figyelmére méltassa, s nem érti, miképp jutott e magas kiüntetéshez. Lőrinczy ekkor szóltalanul előveszi fennli életrás fogalmazványát s azt szerencsekívánatai mellett Lakatosnak ajándékozta. L. ezt az írást még ma is klenodiumként őrzi.

Igy tisztázódván a helyzet képe, L. rögtön állatta, hogy a személyes megjelenés lehetősége csak fokozza a kitüntetés nagyságát s ha ő a Magyar Tudományos Akadémia összes ülése előtt közvetlen szóval adhat kifejezést köszönetének, az erkölcsi értékben még nagyobb, mint az agyagi jutalom s a személyes megjelenés lehetőségét választotta. A főtitkár az elnöklő tudós *Berzeviczy Albert* balján jelölte ki helyét.

Most azonban szólaltassuk meg ezen ülésről néhány lap akkori referációját.

„Az *Ujság*“ napilap 1909 április 27-iki számában az aktusról, „*Móricz Zsigmond*“ a most élő magyar írók egyik legnagyobbja tollából, a következőkben emlékezik meg:

„A folyó ügyek során érdekes pont volt a Wodianer jutalom átadása. Ez évben Lakatos Károly komáromi és Elek Gyula kolozsvári igazgató tanítók kapták a jutalmakat. Berzeviczy Albert szép beszéd kíséretében adta át a jutalmat a két derék tanítónak s Lakatos Károly valóban szép, megkapó, igaz képet adott válaszában a magyar tanító életének vezéreszméiről.“

A „*Pesti Hirlap*“ pedig így ír:

„Végül Berzeviczy Albert elnök meleg szavak kíséretében két érdemes néptanítónak adta át az Akadémia kezelésében levő Wodianer-féle alapítvány kamatait, a két jeles pedagógus, Lakatos Károly komáromi és Elek Gyula kolozsvári igazgatótanítók meghatva hallgatták azokat a szívből jövő elismerő szavakat, melyeket az elnök hozzájuk intézett. Lakatos Károly a megindultságtól remegő hangon mondott köszönetet úgy a maga, mint társa nevében. Köszönő szavainak közvelelensége, a tanító-ember szívéből kisugárzó melegség ereje zajos tapsra ragadta a jelenlevőket, akik külön-külön is melegen üdvözölték a kitüntetett pedagógusokat. A kedves jelenet után választásokra került a sor.“

A „*Komáromi Lapok*“ jelen volt tudósítója május 1-i számában glossákkal bevezetett közleményében szószerint leadja a válaszbeszédet a következőkben:

Nagyméltóságú Elnök Úr!

Tekintetes Akadémia!

„A midőn ezen anyagilag igen jelentékeny, erkölcsileg pedig páratlanul értékes jutalomdíjat átveszem, méltóztassék megengedni, hogy a kitüntetésben osztályos társam nevében is, első szavam a hálás kegyelet adója legyen a nagy-lelkű alapító, báró Wodianer Albert emlékével szemben, aki nemes gondolkodá-

sának, feünkült szellemének oly fényes tanujelét adta akkor, midőn nagy alapítványának kamatait a tietzes tanítói munkásság jutalmazására rendelte.

Legyen áldott az ő emlékezete!

Második szavam pedig legyen a bála és közönet szava mindazon ténye zökkel szemben, akik mint ezen alapítvány gondviselői, bírálói jóakarató ügyel-mükkel ezen magas kitüntéshez juttattak bennünket.

Közönetünk és hálánk a Magy. Tud. Akadémia nagyérdomú tudós testü-letének, hogy szerény keretben mozgó törekvéseinket nemcsak anyagi jutalma-zásra méltatták, de módot és alkalmat nyújtottak arra is, hogy hazánk ezen legelső és nagytekintélyű tudós testülete előtt megjelenhottünk s az összes ülés fényével és díszével is emelni voltak kegyesek kitüntetésünk nagyságát.

De közönetünk és hálánk illesse azon felebbvalóinkat is, akik mint tanítói és közéleti működésünknek küzvelen megfigyelői, kötelességet teljesítő munkán-kat talán tul is becsülve, e magas testületnek megjutalmazásra javaslatba hoztak.

Ha tettünk valamit, ami talán szorosan vett kötelességünkön kívül esik, vagy amit írott törvény nem parancsol, sobasem az anyagi jutalom avagy kitün-tetés reményében tettük, hanem tettük azért, mert a mi édes magyar vőrlünk, jó magyar népünknek gyermekeit a tudás forrásához elvezetni, belőlük a hazának hasznos, egymást megértő polgárokat nevelni, őket istenfőlelemre, jó erkölcsre, hazaszeretetre oktatni, mindennél gyönyörűsegebb munka.

S aki e munkába tudásán kívül szívét is beleviszi, aki e munkát az iskola négy fala között kimerítettnek nem látja, aki e munkát nem elérhető anyagi javakért, hanem az ebből fakadó ártatlan örömeikért teljesíti, bizony mondom, megtalálja a jutalmát lelkiismeretén kívül, az ártatlan gyermeki lélek rajongó szeretetében, megtalálja a szülők tiszteletében s megtalálja felettes batóságának nagybecsülésében.

Hogy azonban munkásságunk mindezekon kívül annyi érdemes és kiváló munkatársunk között még ezen a magas helyen is méltányolásra talált, nem volnánk gyalró emberek, ha be nem ismernők, hogy ez végtelenül jól esik, ez bennünket boldoggá tesz.

Ne méltóztassék tőlünk a jövődöre ígéreret várni. Mögöttünk 30 éves mult. S ha ebben a multban a munka első ki nem tértünk, az bennünket, ha Isten a mi erkinket megtartja, a jövőben is megtalál.

A nagy alapító emlékét szívünkbe zárva a Magy. Tud. Akadémiára s annak mélyen tisztelt tagjaira az Isten áldását kérjük.

Frenetikus taps és éljenzés követte ezt a formailag s tartalmilag egyaránt kiváló beszédet. A közvetlen elfadás, az izig-vérig tanító-ember szívéből ki-sugárzó melegség ereje meglepő batással volt az egész hallgatóságra. A percekig tartó tapsok között egymás után siettek az ünnepek üdvözlésére; Eötvös Lóránd báró, Berzeviczy Albert, Hermann Ottó, Vécsey Tamás, Bethly Zsolt, id. Szinnyi József, valamint a Pesti Hirlap és Az Újság tudósitói, akik meleg sorok-ban emlékeztek meg Lakatos szép beszédjéről.

Miért is nem lehetett ott valamennyi tanító, de mindenki, ahol ily szépen ünnepeleék a társadalom leghasznosabb munkásait!

Magyar tanító dicsősége volt ez, amiből részt kér a pápai ref. tanítóképzők is, melynek L. egyik kiváló növendéke volt s aki most vltte el azt a gazdag úravalót, mely őt az ellisme-rés e magas csúcsára elvezette és részt kérünk mi, a talál-

kozón egyesültek, mert a kiüntetés fényének egy sugara mi reánk, tanuló társaira, barátokra is visszasugárzik.

L. közéleti tevékenységének ezzel még nincs vége. Mint vármegyeje méhészegyletének titkára, „Méhészeti Értesítő” címen folyóiratot szerkeszt, melyből 9 évfolyam jelent meg. A már felsoroltakon kívül részt vesz a bpesti 1911. és a pozsonyi 1914. évi magyar, német és osztrák méhészek nemzetközi kiállításával kapcsolatos kongresszusán s mindkét helyen előadást is tart. Kiállítási tárgyalért állami aranyéremmel s díszdíjakkal tüntették ki. Jelen volt ezeken kívül: *Bécs, Klagenfurt, Wiener-Neustadt, Salzburg, Konstanz* (Baden) és *Bodenbach* hasonlóan nemzetközi kongresszusán. 1915-ban a földművelésügyi miniszter kiküldi őt vármegyeje képviselőjeként az ugyanilyen 58. kongresszusra *Berlinbe*.

1910—1912. telén a komáromi kikötőben telelő hajós-gyermekeknek szervez tanfolyamot s ezt díjtalanul vezeti. E munkájáért az Orsz. Hajósszövetség meleg köszönőlevéllel, majd utólag a kultuszminiszter jutalomdíjjal honorálja.

1911-ben az országos „Eötvös-alap” osztálybizottsági tagja lesz, amit azzal viszonz, hogy tanítótársai lelkes közreműködésével gyűjtés útján, a „Tanítók Budapesti Házában” 5000 koronás szobaalapítványt létesít a komáromvármegyei tanítófiúk részére. Egyházának presbitere. 1912-ben az igazságügy-miniszter kinevezi a Dunaalmási Bodor—Kerapoly Szeretetház felügyelőbizottsági, kevéssel utóbb a fiatalokúak komáromi felügyelő hatóságának tagjává. A komáromi törvényszéknek évtizedek óta kinevezett, állandó, hites írásszakértője. A vallás és közoktatásügyi miniszter 1914-ben megbízza a Csallóközi Járás iskolafelügyelői tisztével. Majd az Orsz. Magyar Méhészeti Egyesület örökös tiszteletbeli tagjai közé iktatja. A világháború és az ebben őt ért megrendítő csapások, de főleg a mindinkább ránehezedő életkor s az ezzel járó gyengeségek azonban megbénítják munkabírástát s lassankint csendes emberré válik. 1922-ben visszavonul igazgatói tisztétől s 1928. januárban bekövetkezett nyugdíjazásáig csak osztálytanítói tisztét tölti be. Távozásakor a tanfőnök, mellyel ő mindvégig állandó harmóniában dolgozott az iskola színvonalának emelésében, megtisztelt formában, meleg jegyzőkönyvi elismeréssel búcsúzott tőle. Arcmását pedig szobrászművész mintázta bronz-relief alakban díszterme számára megörökítette; flai emlékére már korábban

iskolai ösztöndíjalapítványt létesített. L. a nyilvános ünneplés elől kitért s 48 éves aktív tanítói munkásság után teljes csendben hagyta el működésének színterét.

L. életét ez az *axioma* irányította:

„Boldog, akinek munkájában öröme telik és akinek lelke a munkáján csüng akkor is, mikor félbe — szakítja.

De sivár élet az, amelyben a munka csak lelkelen robot és szomorú ember, aki csak olyankor lélegszik föl, mikor a gyűlölt kötelesség igáját lerázhajja magáról“.

L-t ez alapon méltán sorozhatnánk a boldog emberek csoportjába, ha az Isten keze a háború alatt oly súlyosan rá nem nehezedik akkor, mikor elveszi mindkét derék fiát, életének örömeit, díszét, főbüszkeségét.

Károly fia, a 22. székelyyalogezred tényleges főhadnagya, vezérkari tisztjelölt, a *Vaskoronarend* lovagja elesett 1915. május 17.-én a *Lisovicei* (Galicia) ütközetben a becsület mezején. Jenő fia a sokszor kitüntetett 19-es vadászszázalóaljbeli főhadnagy, szigorló mérnök pedig a *Piavai* csatában kapott fejsebe következtében 1918. okt. 17.-én meghalt Tátrafüreden. Mindkettő 25 éves korában.

L. és hűséges hitvese Szombath Etelka mélységes vallásos érzéssel, Istenbe vetett keresztyéni megnyugvással viselik a nehéz keresztet.

A fájdalom azonban csak osztódik az idővel, de nem múlik el soha . . .

A tanítóság segítése a magyar falu megmentésében.

Köztársaságunk háromnegyedmiliónyi magyarságának 70 százaléka a falvakban él. A nád- és zsúpfedeles házacskákban morzsolgatja le kevés örömmel biztató, fáradságos munka közben törődő életét a magyar kisgazda, gazdasági munkás és kisiparos. Az a csekély számú intelligens ember, kit életpályája e jobb sorsra érdemes osztállyal közös lakóhelyre, a faluba szorított, szomorodott szívvel állapítja meg a falusi lakosság gazdasági lezüllését, szociális elhagyatottságát. Az intelligencia közötti főképen a magyar tanító az, ki hivatásánál fagva a legszorosabb kapcsolatban él a falu népével, tehát a legjobban ismeri azok bűjait-bajait. Minden másoldalról jött megállapítás mellett mi, tanítók, láthatjuk első sorban azokat

a hiányokat, melyekben a falu szenved, mi tárhatjuk fel azokat a fájó sérelmeket, melyek a falut érik. Ezzel kapcsolatban azt is egyedül csak mi érezzük, hogy a magyar falu lakosságának köszönhetjük hivatalunkat, tehát léteünket, így azzal együtt állunk, vagy bukunk. Nem szabad arról sem megfeledkeznünk, hogy státusunk nagyon kis százalékanak kivételével, gyermekkorunkat mi ugyancsak falusi adottságok között éltük, legfőbben mi is azokból az egyszerű gazda, vagy iparos hajlékokból indultunk ki ideális feladataink betöltésére. Mindez nyilvánvaló okát képezheti annak, hogy mindenek felett a tanfőtség a legmegértőbb a nép bajaival szemben.

A nemzetiséget, a fajt mindenkor is a földből élő kisgazda és kisiparos társadalom tartotta fenn. Minden nemzetiség nyomorúságának idején visszatér az ősforráshoz: a földnéphez s attól Anteuszként megerősödve újra hajtott. A forradalmakban elpusztult, földönfutóvá lett francia arisztokráciát, a vezető osztályt, pótolták a Napoleon káplár-generálisai, mosonóhercegnői és polgári származású államférfiai. További fejlődésének során a felszabadult földnépből, a kispolgárságból alakult ki a XIX. század államfenntartó burzsoáziája. A nemzeti faji érzés kimeríthetetlen depói ma is a falusi parasztság és kisiparos tömegek. Minden kultúrtényezőnek tehát azt a célt kell szolgálnia, hogy e tömegek gazdaságilag megerősödjenek, szociális követelményeik kielégíressenek.

Ezt a kötelességet ma már közéletünk mind szélesebb rétegei felismerték s annak teljesítését mindjobban szorgalmazzák. Ez a munka azonban kimondhatatlan nehéz. A falusi nép századokon keresztül érzett elhagyatottsága, sokszor lelkiismeretlen kihasználása oly példátlan bizalmatlanságot teremtett a nadrágos emberrel szemben, melyet leküzdeni a közülök származó és közöttük élő tanfőnöknek is fáradságába kerül. E mélyen érzett idegenkedés és bizalmatlanság elosztatása volna a falumentés legelső lépése. Ha azt a széles szakadékot, mely a falusi és városi lakosság, a köznép és intelligens osztály között már évtizedek óta tátong, betölteni valami uton sikerülne, melynek eredményeképpen a falusi nép levelkőzné eddigi gyanakvó, tartózkodó magatartását, a megcsalástól való félelmét, célunk félig el volna érve. Az ehhez vezető út felét azonban az intelligenciának kell megtennie. Meg kell ismerkednie a durva külső, a darabos máz alatt rejtőző őserényekkel, le kell vetni

a „buta paraszt“-ról századokon keresztül táplált balvéleményt.

A nép bizalmának megnyerésében elsőrendű eszközül szolgálna primitív szokásainak, dalainak, mondókáinak, verseinek, művészetének összegyűjtögetése, mint, amelyek az ő fajiságuknak — értékét nézve — alig felbecsülhető élő bozonysítkai. De e folklore — ne a tanultabb gúnyos, lenéző mosolyával, hanem a megértés biztatásával történnék. A kapzsi érdeklődés, a mulatni vágyó városi kíváncsiság előtt e kincseket a vonakodás és szemérmesség két pecsétje őrzi, csak a szeretetteljes kutató számára pattannak fel a litok zárai.

A háborúval együttjáró utazások a falusi népet is világlátottabbá tették. Ezzel kapcsolatosan életfelfogása tárgult, lelke a reformokkal szemben fogékonyabb lett, életstandarja emelkedett. Ha e haladásról egy diagrammot szerkesztenénk, melynek függőleges kordinátiái talán az emberibb lakás és táplálkozás, a falusi ember újság fogyasztása, a falusi rádiózók száma volna, ez a grafikon 1921-től 1928 ig meredek emelkedést mutatna, attól az időponttól kezdve pedig hirtelen sülyedve, mély pontját a folyó év tavaszán érné el. E jelenség okai korántsem a nép érdeklődésének, tanulásvágyának csökkenésében keresendők, ezeket kizárólag a közgazdasági élet leromlása okozta.

A falu megmentésél annak gazdasági felsegítésén kell tehát kezdenünk. A lakosság bajainak elünnésével egyenes arányban áll kultúróhaja, szellemi színvonalának emelkedése is.

Szomorú képet mutat a falu szociális szervezetenlensége. Az együtt, egyféle körülmények között való élés és az egyenlő adottságok ellenére a gazdát és a gazdasági munkást áthághatatlan korlát választja el egymástól. Aki a falusi nép körében él, azt is kénytelen megállapítani, hogy e két osztály közötti érintkezés nem is mondható valami szívélyesnek. A közéjük ékelődött kisiparos úgy az egyik, mint a másik csoporttal könnyebben tarthat fenn barátságot, mint azok egymás között. Ennek oka a régi időben az volt, hogy — ahol a földnélküli gazdasági munkás sommás munkát kapott, adóssággal nem lévén annyira elhalmozva — több pénzzel rendelkezett, miért is a rengeteg munkával és adóssággal küzködő földtulajdonos telkesek folytonosan irigykedtek reájuk, ők pedig, ahol sommás munka nem kínálkozott, a gazda kényérekedvére való kiszolgáltatottságuk miatt a zsellérek néztek rossz

szemmel munkaadójukra. A hoborút követő földreform következtében sok helyütt e nincsesek is földhöz jutottak és sokan közülük akkora darabhoz, mint amekkorával a telkesek rendelkeznek, de a régi gazdák bizonyos tartózkodó lenézéssel viseltek az új földesurakkal szemben és jogosulatlanul — parvenüknak tartják őket. Ilyen előkészítés mellett köszöntött rájuk a gazdasági nyomorúság, mely azután egyenlővé tette zsellért és gazdát, földnélkülit és telkest. Magától értetődik azonban, hogy míg a gazdák legalább ősi, vagy szerzett birtokukra felvett kölcsönökkel segíthetnek bajaikon, — addig a földnélküli gazdasági munkások nyomorát csak a hatósági szükségmunkák, munkanélküli-segélyek enyhítették.

A magyar Munkaközösség április 3. án rendezett előadásán dr. Szerényi Ferdinánd, a magyar tanítóképző igazgatója, a tanítósnak a magyar faluban végzendő kulturális és gazdasági missziójáról értekezett. E kérdés taglalásánál rámutatott arra a hibára, hogy a magyar tanítósnak nem is ismeri még azt a kötelességet, mely a falu megmentése érdekében vállalnia hárul. Viszont azzal is éppen fején találta a szöveget, mikor azokról a számtalan akadályozó körülményekről emlékezett meg, melyek a tanítósnak falumentő ménkáját meghiusítják. E ponton kellene aztán a tanítósnak és az egyetemi ifjúságnak ugyanilyen irányú munkáját egymással kapcsolatba hozni, hogy az a kölcsönös kiegészítés útján annál eredményesebb legyen. A mindenkitől független, feladatának megoldására képzett egyetemi ifjúság munkája közben keresse fel mindenütt a magyar tanítókat, akik a népet a legalaposabban ismerik, szerezze be náluk a szükséges információkat, vizsgálják meg együtt esetről-esetre a magyar falu ügyét-baját, keressék együtt a bajok orvosságát. Szervezzék meg a falu fiatalságát, emeljenek azok lelkébe újabb ideálokat. Népies emlékeink, művészetünk megbecsülésére és összegyűjtésére neveljék és használják fel a falusi fiatalságot is. A tanítósnak az énekkarok, tűzoltóegyesületek, kultúrházak stb. alapításával e téren már jelentős eredményeket ért el. E működési teret ki kell szélesíteni, az egymást segítő szociális munka számára újabb területeket kell beszervezni.

Az egyetemi ifjúság ilyen irányú célkitűzései már régebbi keletűek, itt-ott ezirányban már kísérletek is történtek. Lesújtó azonban a falvak magyar tanítóira, hogy e kísérletek közben

az ő lámogató segítségüket figyelmen kívül hagyták, sőt egyizben a napilapok hasábjain a magyar tanítóságot meg is támadták, mint akik a falu felvilágosítása érdekében nem teszik meg kellőképen a kötelességüket. Nem tagadjuk, hogy népünk mostani élete új feladatok elé állított bennünket, melyeknek megoldásához nem vagyunk tudományosan úgy felkészülve, mint a mostani ilyen irányú szemináriumokon nevelődött egyetemli, abiturlens és tanítóképezdei ifjúság. Akiknek „tudományos felkészültségét” azonban még nem ismerjük az élet aprópénzre váltva. Szerk. Állítjuk azonban azt, hogy a mostani falu-mentő munkában mi is kivesszük a részünket azok mellett, akik annak elvégzésére elméletileg alkalmasakká képesítetttek. Ne vádoljon tehát bennünket az újarcú ifjúság, hanem járjon és segítsen vállt-vállhoz vetni, velünk együtt dolgozni és fáradni a közös célért.

Csak egy a kívánságunk! *A falu érdekében végzendő minden munkából számlézzék a polliika.* Ha erről gondoskodás történnék, ha a munka eszközeivel, formájából nem látszik ki a polliika lólába: úgy a magyar tanítót mindenki mindenkor ott fogja találni a falu gazdasági és kultúrális felemelésének munkahelyén, mint ahogy ez az Ismeretlen Kultúrkatona eddig is ott verejtékezett mindig az emberi műveltség magvetésénél.

Szepesi Gyula.

A nyelv tisztaságról.

Írta: **Scherer Lajos.**

A nagy Révai Miklósunk *tisztának* mondta mindazt, „ami idegen nemű részekkel nem keveredett” s azért arra buzdított, hogy „éljünk magyar eredetű szavakkal írásainkban és beszédeinkben”.

A nyelvkeverésnek oka — szerinte — 1. „az írónak magát kímélése, vagy inkább restsége, hogy sokáig ne törje fejét a dologhoz illő kiejtésen; 2. részint az anyai nyelvnek bővségében járatlan tudatlansága; 3. részint magát hányó-vető hiúsága, hogy tanultabbnak láttassék idegen szavak előhozásával; 4. részint s kiváltképen a jó izlésnek fogyatkozása”.

Ez a megállapítás 130 évvel ezelőtt mondatott ki, de ma is érvényes. Íróink ma sem ügyelnek eléggé a kifejezés magyarságára és tisztaságára, csak hogy tanultabbnak láttassanak,

Pedig az idegen szavak használata nélkül is elismerjük művelt emberi voltukat.

Újabban az idegen szavak olyan tömege árasztotta el magyar nyelvünket, hogy idegen szavak szótára nélkül alig lehet olvasni napilapot, szépirodalmi könyvet. Csak példakép említem, hogy pl. a Prágai Magyar Hírlap husvétii számából csak 759 idegen szót irtam ki; a Magyar Írás első számában csak 591 idegen szót találtam; a Magyar Tanító XII. évf. 7. számában 200 idegen szót olvastam össze. A használt idegen szavak átlaga 3 százalék! De így meg lehetne róni minden magyar lapot, könyvet. Oktalanul és jogtalanul rontják magyar nyelvünket, noha nyelvünk csinosodásáért Kazinczy Ferenc és kortársai sok időt áldoztak fel.

Tagadhatatlan, hogy sok idegen szóra teljesen megfelelő magyar szavunk nincsen. Ha van is szavunk, nem mindig fejezi ki az idegen szó minden árnyalatát. Ezért nem is harcolhatunk teljes eréllyel az idegen szó ellen. Így a rádió, fotómontázs, sport, trening, dilemma, stb. szavakat tényleg nem tudjuk egyenértékű magyar szóval pótolni. Ezért az ilyen szót kényszerűségből használnunk kell, míg nem lesz helyette jó magyar kifejezésünk. A meghonosult idegen szavak ellen is (pl. plébánia, plébános, mise, stb.) hiú lenne a szélmalomharc. De igenis *tiltakoznunk kell az ellen, hogy minden szükség nélkül, jogtalanul és céltalanul használjunk idegen szavakat.* (Pl. assotiatív, grotesk, banális, avanszál, civilisatio, stréber, stb.) Itt szigorúan kell követni Kazinczy tanácsát, hogy „ütni, döfni, rúgni kell a gaz latrot“, ezeket az irodalmi élősködőket, hogy gyökerükben irtassanak ki.

A legtöbb idegen szóval az újságírók élnek. Az igaz, gyorsan kell dolgozniok és sokat fordítanak idegen nyelvekből. Így részint a szűkre szabott idő nem engedi meg, hogy megkeressék a találó magyar szót, részint a gondatlanság és pongyolaság mellett nincsen meg benünnk a nyelvészeti tanultság, sem a gondolkodás frissessége, hogy a helyes magyar kifejezést megtalálják. Szépiróink pedig sokszor szándékosan írnak úgy, amint az életben beszélnek. Gyakorlatias korban élünk s az író nemcsak utánozza, másolja a beszélők zagyva kitételeit „jellemzetesség“ kedvéért, hanem sokszor önkéntelenül maguk is úgy írnak, amint a köznapi ember beszél, hogy az élet színét mutassák be. Tudósaink pedig, ha van bennük egy kis aggály a nyelv tisztaságával szemben s kerülni óhajtják a rossz képzésű magyar

szót, tudatosan élnek a latin, francia, német kifejezéssel abban a hitben, hogy ez a helyesebb.

Pedig főelvként el kell fogadnunk azt, hogy mindent magyar szóval kell kifejeznünk még akkor is, ha nem is volna rá megfelelő magyar szavunk. Ha másképp nem megy, körülírva, hogy *a magyar nyelv a maga erejéből bővüljön és gazdagodjék.*

A múlt század végén megrótták a „Jelenkor“ c. hetilapot, mert mozgalmat indított az idegen szavak megmagyarosítása érdekében. Pedig neki köszönhetjük azt, hogy ma már sok szavát a köztudat is használja, pl. útszéli (banális), magánút (blazírt), bohókás (burleszk), hiánylat (deficit), tömegbújtó (demagóg), délibábos (illuzórius), nagygyűlés (kongresszus), megállapít (konstatál), ezerlátó (panoráma), rosszal (perhoráskál), csattanó (poent), elébevág (prejudikál) világi (profán), visszatérő sor (refrain), nappali, vendéglátó (szalon), szállínom (szubtilis), csoportkép (tabló), változat (verzió), stb.

A németek e téren bámulatraméltó tevékenységet fejtenek ki s az eredmény szinte elképesztő. Minden idegen szóra megvan a maguk kifejezése. Ha nem volna, rögtön csinálnak, ha jelentése nem is fedi az eredeti fogalmat mindenben, mert a használat lassan odaköti az eredeti fogalmat mindenben, mert a használat lassan odaköti az eredeti jelentés minden jegyét. (Pl. Schallplatte, Rundfunk, Grosssender, Fernschreiber, stb.)

Az olvasó közönség joggal elvárhatja és megkövetelheti, hogy az író úgy találja fel mondanivalóit, hogy azt minden különösebb megerőltetés nélkül megértse s ne legyen kénytelen kutatni szótárakban az idegen kifejezés jelentése után. Nem furcsák és bosszantók az ilyen mondatok: „Elvetendő a humoros generációs manifesztációk garmadája, a pszichológiaiag érthető, sőt tipikus . . .“ (M. Írás 17 l.) „Megemlítésre méltók az újságszong, melynek ritmusa civilizált életünket lükteti; a gassenhauerstilusban megkomponált plakát-dal“, stb. (Pr. M. H. IV., 5., 8. l.)

Am hadd álljon itt néhány példa, hogy megmutassuk, miként lehet mellőzni az idegen szavakat anélkül, hogy az értelem szenvedne. A példákat a Magyar Tanító XII. évf. 7. számából vettük sorra, amint a szövegben előfordúlnak:

Világhírű *paedagogus* (tanító, 237. l.); a mai *modern* korban (a mai korban, vagy a mai újabb korban, 237.); a nagy *reformátor* (újító, 237.); *praktikus* tanács (gyakorlati tanács, 237.); *enciklopédia* (ismerettár, 237.); *distingválni* (különbőséget tenni,

megkülönböztetni, 238.); *judicium* (ítélőképesség, 238.); *jubiláris* ünnepség (évfordulati ü., 239.); *referált* (beszámolt, 240.); *jubileum* (évforduló, 240.); *utópisztikus* vágyakozás (álomszerű v., 241.); *variált* mondás (változtatott, 241.); a nyelv *génusza* (szelleme, 241.); *klasszikus* mondás (örökbecsű, remek, 241.); *patinás* szépség (nemes, 242.); *germanizmus* (németesség, 242.); *illogikus nonsens* (következetlen értelmetlenség, 243.); *intelligens* magyar (művelt, 243.); *szubjektív* (egyéni, alanyi, 244.); *objektív* (tárgyi, 244.); *parlament* (képviselőház, 244.); *kulturális* bizottság (közművelődési, 244.); *szociális* és *politikai garancia* (társadalmi és államjogi biztosíték, 244.); *pedagógiai* hivatás (nevelésügyi, a *pedagógusok* véleménye (a tanítóság, 244.); *tradicionális* szerénység (hagyományos, 244.); *horribilis* áldozat (óriási, szörnyű, 244.); *kulturális* előny (közművelődési előny vagy haszon, 244.); *pedagógiai* szaklap (nevelésügyi, 245.); *kvalifikált* tanerő (képesített, 245.); nincs *statisztikánk* (nincs számszerű kimutatásunk, 245.); új iskolatípus (új iskolafaj, 246.); *kvóta* (arány, 246.); *avanzsált kolléga* (előléptetett kartárs, 246.); a *pedagógia* törvényei (a nevelés t., 247.); *existenciális* képesség (megélhetőségi lehetőség, 247.); az iskola *krónikája* (története, évkönyve, 257.); *kultúrtevénykedés* (közművelődési, 248.); *index normális* (rendes jegyzék, 249.); *statisztikai* nyomtatvány (rovatos, 250.); a nagymegyék *likvidálása* (megszüntetése, felszámolása, 250.); *intenzív* volta (hathatós, nyomós, 251.); *likvidáltassanak* (számoltassanak fel, 251.); *kooperálva* (együttműködve, 251.); *szentimentális* (érzelgős, 252.); *nosztrifikációs* vizsga (honosítási, 252.); *aktív* részt (cselekvő, *ambició* (becsvágy, 253.); *reklamálás* (felszólamlás, 254.); *adminisztratív* teendő (kiadóhivatali, 254.); *diploma* (oklevél, 255.); a *delikvens* (a bűnös, 255.); *geometriai* rajz (mérteni, 255.); *diszkrétén* mosolygó (szerényen, 256.); *pedáns* rend (kényes, 256.); *professzor* (tanár, 256.); *revolver*-alakú (forgó-pisztoly, 256.); *botanikus* kert (növényteni, 256.); a *nebuló* (a lurkó, 256.); *bacilus* (fertőző gomba, 256.); *tífusz* (hagymáz, 256.); *pestis* (dögvész, 256.); *deákstikli* (csiny, 256.); tanári *konferencia* (tanácskozás, 256.); példát *statuálni* (mutatni, 256.); *anarchia* (felfordultság, 256.); *szolidaritás* (összetartás, 257.); kis *epizód* (csekély fontosságú esemény, 257.); *spontán* taps (őszinte, 257.); *pofozó masina* (gép, 257.); *korporál* Pukróc (P. tizedes, 257.); *zseni* (lángelme, 257.); *monumentális* egyéniség (kimagasló, nagyszerű, 257.); *konzervatív* (maradi, 257.); szigorú *pedantéria* (sz. rend-

szeretel, 258.); *pietisztikus* és *misztikus* (jámorkodó és titokzatos, 258.); *stilus* (írály, 259.); *góthika* (csúcsivesség, 259.); költői *véna* (ér, tehetség, 259.); *dinamikus* hatás (erőtani, vagy erős, 259.); *szenimentalizmus* (érzelgösség, 259.); *klasszikus dráma* (ókori színmű, 260.); *szatirikus* tréfa (csipkedő v. gúnyos, 260.); *klasszikus* tökély (örökbecsű, 261.); *inkognitó* (álruhában, 261.); az ókori *klasszikusok* (ó. remekírók, 261.); *zseniális* költő (lángelméjű, nagytehetségű, 261.); *intendáns* (főfelügyelő, 262.); lelke *zsenialitásával* (óriási tehetségével, 262.); *kultúr* válság (a művelődés válsága, 262.).

És így végig lehetne folytatni. Szemmellátható, hogy az idegen szavakat igenis mellőzni lehet anélkül, hogy ez a megértés rovására esnék. Csak tegyük felre a kényelemszeretetünket, a restséget s ne akarjuk fitogtatni tudakosságunkat, tudálékoságunkat. A gondolkodás egy ideig talán fáradságos mesterség, de aztán egy pillanat alatt eszünkbe ötlük a helyes magyar kifejezés.

Igaza van Bod Péternek (1712—1769), hogy „a szentírás magyarázók, hogy tanításuk ékeesebb és hathatósabb legyen, minden harmadik szó közé deákot elegyitenek, miket pedig magyarul mind hatásosabban s mind érthetőbben lehetne kimondani, úgy hogy a deák nyelvben nem értő együgyű ember is megérthetné“.

Ma ugyan nem minden harmadik szavunk idegen, de annyi tény, hogy sok idegen szóval fölöslegesen élünk s ha nem is tudunk minden fogalomra megfelelő új szót ajánlani, mégis minden tollforgatónak, első sorban pedig a hivatott írónak arra kellene ügyelnie, hogy ne éljen idegen szóval igazi szükség nélkül s küszöböljenek ki írásaikból minden idegenes, visszas, nem magyaros zamatú szót s helyes nyelvérzékkel, tudományos összehasonlítással szaporítsák a folyton előbukkanó új fogalmakra a megfelelő magyar kifejezéseket. Akinek a magyar nyelv vérvé vált s aki a nép nyelvét ismeri és tanulmányozza, annak ez nem fog oly nehezére esni, hogy olyan kifejezésekkel éljen, hogy az első hallásra, olvasásra, mindenki megértse jelentését. Erre ma annál inkább van szükségünk, mert az iskola is rontja a magyarság nyelvét, különösen pedig a történelmi és földrajzi tankönyvek, ahol ilyeneket tanítanak a gyermekeknek: Dunaj, Váh, Tatrý, erósió, demidáció, Tenčiansky Mafuš, stb., stb.

Igaza van Bohner Jákónak (M. T. 242. 1.): „A magyar nyelv minden magyar embernek a legdrágább és legféltettebb

kincse. Kötelessége tehát minden magyar embernek (de az iskolák felett rendelkező iskolaminisztériumnak is!), hogy nyelvünk tisztasága felett féltékenyen őrökdjék". Ezért követelnünk kell, hogy gyermekeink az iskolában magyarul tanulják meg a földrajzi neveket. A magyar tankönyvekben magyarul legyen meg minden név, mint a csehországi németek tankönyveiben s az államilag hivatalosan megállapított név csak zárójelben közöltessek, hogy ezzel is a magyarosságot szolgáljuk s az iskolai túlterhelésen könnyítsünk.

De írónk is tegyenek meg mindent a magyar nyelv tisztaságáért. Petőfi Sándor „A régi jó Gvadányi” és „Diákpályám” c. költeményein kívül alig használ idegen szót s az a 30—40 szó is inkább már meghonosultnak tekinthető, mint: kripta, kalamáris, muzsika, pegazus, stb., de ilyen, mint: verbuvál, bakter, silbak, halberdó, náció, civilizáció, deklarál alig fordul elő s akkor is csak jellemzetesség kedvéért vagy gúnyból. De nézzük meg a mi költőinket, pl. Mécs László verseit. Pl. bakfis, konferenciáznak, groteszk, promenád, maszk, verkli, szuggerál, hiszterika, nostalgia, invitál, stréberség, riporte, stb., stb.

Aztán milyen furcsa az idegen szavaknál követett helyesírás. Györy Dezső, (aki alig él idegen szóval) minden idegen szót következetesen latinosan ír (pl. symbolum, praedestinatio, vates, stb.). Mécs László általában magyarosan írja az idegen szavakat (szenzáció, finisz, allé, stb.), de az idegen írásmódot is használja (pl. nostalgia, circumdederunt), sőt keverten is (pl. symmisni, inquisicio, stb.). A Mécs zavaros írásmódja egyébként általánosan uralkodó. Idegenül írják: anarchia, distingvál, intensiv, nonsens, theoria, symphonia, architektura stb. Magyarosan írják: delikvens, misztikus, kvalifikált, imperativusz, akció, stb. Keverten írják: existenciális, transdiszpozíció, risiko, pedagógia és paedagógia, distingvál és disztिंगvál, geniusz és genius, fictió és fikció, akció és actió, systematikus és szisztematikus, stb., sokszor ugyanabban a könyvben és újságban. Itt minden helyesírási elv tótágast áll!

Az ilyesmit már nem lehet tovább tűrni! Rendet kell teremteni az idegen szavak használatában. És pedig:

1. az idegen szavakat, ahol csak lehet, el kell kerülni s helyettük jó magyar szót kell használni, vagy, ha nincs, a fogalmat körülírni, esetleg az idegen fogalomnak megfelelő új magyar

szót csinálni vagy a nép nyelvében használatos jó szót irodalmivá tenni;

2. az idegen szavakat lehetőleg ne írjuk magyarosan, hogy így elősdiék módjára ne szorítsák a meglévő helyes magyar kifejezést.

Ha ezt nem cselekedjük, s nem áll mindenki őrt az idegen szavak (frendwort) béözönlésével (inváziója) szemben, lassanként olyan kevertté válik a szép magyar nyelv, hogy bátran beilleszthető lesz európai nemzetközi (internacionális) beszédmóddá (idioma). Ennek megteremtésére nálunk — úgy látszik — első sorban Szvatkó Pál, az idegen szavak használatának atyamestere, törekszik. Pedig ebből nem kérünk!

Vagy van a magyar nyelvben a fejlődésre erő, akkor lerázza az idegen kullancsokat, vagy nincs s akkor kár ezekért a sorokért is akkor legyünk azon, hogy minél gyorsabban kevertessék a magyar nyelv valamennyi európai nyelvvel, hogy a csinált holt világnyelveket, az esperantót, az idót mielőbb kiszorítsa s helyüket elfoglalja.

Széchenyi István ezt mondja: „Ki magyar nyelvünk kifejlését, gyarapodását, gazdagulását hátráltatni akarja, egyenesen a hon legbecsesb javát gátolja s ekkép mint sértője s ellensége nemzetiségünknek nem dicséretre, hanem büntetésre, átokra méltó”.

A szerkesztőség megjegyzése.

Fenti cikk általános jellegű megállapításaival mindenben egyetértünk. Nyelvünk tisztaságáért minden magyarul író és beszélő embernek meg kell hozni még a legnagyobb áldozatot is. Scherer Lajos nyílt és egyenes kijelentéseihez nekünk már nem igen lehet hozzátenni valónk.

De nem hagyhatjuk megjegyzés nélkül a cikkíró ama eljárását, hogy a nyelvünk tisztaságáért folytatott küzdelmében éppen a Magyar Tanító példáit választotta szemléltető eszközül. Nem minthá kétségbe vonnánk az idézett idegen szavak „idegenségét”, avagy lapunkat kivételnek tartanók az idegen szókat használó magyar sajtótermékek sorában, hanem azért, mert ez az eljárás határozottan bizonyos fokú célzatosságot (tendenciát) árul el. Ha Scherer Lajos, csak mint egyesületünk tagja és lapunk olvasója írja meg cikkét, akkor jogosnak és helyénvalónak kell elismernünk azt, hogy a magyar kifejezésekkel felcserélhető szavakat

a Magyar Tanítóból szemlélteti. De nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a fontos körülményt, hogy Scherer Lajos szerkesztője a legelső szlovenszkói magyar ifjúsági lapnak, a jelenleg szünetelő „A Mi Lapunk” című folyóiratnak, s e minőségében természetes és magától értetődő lett volna, ha szemléltető példáit a kezeügyébe eső „A Mi Lapunk-”ból, a saját lapjából merítette volna. Annál is inkább, mert az általa megállapított 3 százalékos idegenszerűség e lapban hiánytalanul föllelhető, s annál is inkább, mert a Magyar Tanító idézett számában (XII. évf. 7. sz.) ennek az arányszámnak még a fele sincs meg (1'3⁰/₀).

Am tegyük föl, hogy Scherer Lajos minden bántó szándék nélkül szedte ki a példákat lapunkból, s azért nem az ő lapjából, mert azt a nyelvtisztaság követelményeinek megfelelő sajtóterméknek hiszi. Engedje meg azért, hogy mulasztását mi tegyük jóvá s bebizonyítsuk neki, hogy sokkal célszerűbb lett volna, ha írása hitelét a saját lapjából vett példákkal igazolja.

Legyen tehát vizsgálódásunk tárgya az „A Mi Lapunk” legutolsó, 1932. évi januári száma.

Scherer Lajos a Magyar Tanító 7. számában 200 idegen szót olvasott össze. Elismerjük. Ez egy egész, három tized százalék. Mi viszont az „A Mi Lapunk” jelzett számában 352 idegen szót találtunk, 2'3⁰/₀-ban. Nem került el figyelmünket az sem, hogy a 352 idegen szó közül 72 szót maga a szerkesztő, Scherer Lajos írt le, ami az általa használt összes szók viszonyában 2'8⁰/₀-ot tesz ki.

Távol áll tőlünk, hogy az előforduló idegen szavak magyar jelentését ideírjuk, de olvasóinknak tartozunk azzal, hogy felsoroljuk őket, s lehetővé tegyük számukra annak a megállapítását, miszerint mennyiben lett volna nehezebb Scherer szerkesztő ír és az „A Mi Lapunk” írói szempontjából ezen idegen szók helyett a megfelelő magyar kifejezések használata.

Íme: lektor, adminisztráció, individuál-pszichológusok, bibliai, akadémia, szociális, esztéta, esztétikus, reálgimn., cenzura, reformmozgalmak, (a boríték belső oldalán); kasztok, ideális, morálját, prédikációkat, mimózaalkü, ideáljait, kultúraltabb, nívókülönbség, kultúra, problémák, reformokat. (1. oldal); problémánkat, integritása, harmóniája, gyermek-kultúrát, család-kultúrát, individualizálás, modern pedagógiának, sporrolásáról, sit, intenzív. (2. oldal); reneszánszra, Dómot, oxigén, hidrogén, nitrogén, históriára, bandériumokat, kórusban, rádióban, kórusra.

(3. oldal); vagon, kultúrára, diskurálnak, gumilabda, tragikus. (4. oldal); fantáziáját. (5. oldal); robot, proletáriróvá, Métro-ra, portás, strázsáló, „írókollegáival”, reklámmal, patikában laboránsnő, proletárt, proletármozgalomban, intellektuel-voltukat, proletár-geosztusokat, fényreklámok, intrikákról, szolidárisnak. (6. oldal); kánikulában, vakáció, témája, reagált. (7. oldal); mártír. (8. oldal); muzsika, ideológia, speciális, kultúrák, kultúra, feudális, individuális, romanticizmus, klasszikusoknál, formák, romantikus, muzsika (még hétszer), individualizmus, utóromantikusok (kétszer), apparátussal, blöffökkel, produkció, impresszionisták (kétszer), passzivitás, kinetikus energiák, impresszionizmusban, harmóniák (négyeszer), vertikális, sztatikus energia, szociális, stílusból, formanyelvével, romantika, (háromszor), szétdifferenciált, passzív, konvencióktól, raffineriáktól, ritmus, dekadenciája, kozmikus, melódika, konvencionált, perspektíva (9. oldal); „és így végig lehetne folytatni.”

Még csak néhányat említünk azok közül, amelyek helyett Scherer szerkesztő úr (restségből, vagy kényelemszeretetből?...) nem keresett tiszta magyar kifejezéseket: modern, pedagógus, reformja, katedrarendszer, noteszbe, klasszifikálás (14. oldal); konzervatív, liberalizmus, retrográd, praktikus (15. oldal); druszám, gratulálok (16. oldal): humanizmusa, szimbolizmus, rezonál (20. oldal) stb. stb.

Mindezt nem azért tesszük, hogy az „A Mi Lapunkat”, az ifjúság lapját „megrójuk” a sok idegen szó használatáért, vagy hogy Scherer tanár úr cikkének értékét csökkentjük. Csupán azt az optikai (szembeli?) csalódást akartuk érzékelhetővé tenni, amit egy-egy sajtótermékből így egymásra halmozott idegen szavak okoznak. Továbbá annak a megértését is elő akartuk segíteni, hogy nyelvünkől az idegen szavaknak teljes kiküszöbölése, márol holnapra: lehetetlenség. Ez nem magyarság lenne, de magyarkodás. Ezt csak fokozatos, tervszerű nevelői munkával lehet keresztül vinni. Ki kell küszöbölni a közvéleményből pl. azt a téves felfogást, hogy egy oldalon ugyanazt a szót kétszer leírni: nem bűn az írásmód (stílus) változatossága ellen. (E „bűnt” úgy szokás elkerülni, hogy az egyik szót idegenül írjuk.)

Aztán nem is állunk oly végzetes rosszul e téren más nyelvekkel szemben sem. Itt például a cseh nyelv. A korporace, iniciatíva, disciplína, dispozice, informace, publikace, posice és

hasonló idegen kifejezések csak úgy hemzsegnék benne, pedig kiforrott nyelvtana és jelentős irodalma van. Azt sem mondhatjuk éppen, hogy a németeknél „elképesztő eredményt” lehetne tapasztalni ebben a tekintetben. Vessünk csak egy pillantást kereskedelmi levelezésükre! . . .

Egy szó, mint száz: tekintet nélkül egyéb nemzetek törekvéseire, magyar nyelvünk tisztasága fölött örködnünk kell! És harcolni az idegen szavak ellen. Csak arra vigyázzunk, hogy vallott és hirdetett elveinket önmagunk meg ne cáfoljuk ellenkező cselekedeteinkkel. Ne kívánjuk másoktól azt, aminek magunk sem tudunk eleget tenni.

Hibáinkat beismerjük. Az orvoslás módjával tisztában vagyunk. Javulásunkról tetteink tegyenek bizonyosságot. Mert a nyelvtisztaságra nevelő leghatásosabb eszköz csak a magunk példája lehet.

Egy kántori bemutató próba tanulságai.

Irta: **Páldi Vilmos** Vágsellye.

A kántori bemutató próbák, a kántori és kántortanítói választásoknak ezen „szükséges rossz”-preludiumjai régi, még eddig meg nem gyógyított sebei korunknak. Aktualitást ad ezen kérdés megtárgyalásának az a körülmény, hogy a közelmúltban jómódú községben a r. kath. kántortanítói állásnak választás útján való betöltése előtt ugyancsak kántori bemutató próba zajlott le, amely annyira tanulságos, hogy előlött elmélkedni, a kedvező és kedvezőtlen jellegzetességeket megállapítani s végül a tanulságot leszűrni, ha nem is hálás, de nagyon érdemes feladatnak látszik.

A helységnek, a bemutatkozó r. kath. kántortanítóknak megnevezése már csak azért sem kívánatos, nehogy akadémikus, jószándékú és igazságos ítéletet mondó fejtegetésünknek megóvni szándékolt pártatlansága csorbát szenvedjen. Ugyanis e jóindulatú kis írásunknak az a célja, hogy a tarthatatlannak látszó kántori próbák ferdeségeit, — ha csak egy szemernyivel is, — helyesebb irányba terelni igyekezzünk és a jövőben, a kántori próbáknak magukat alávető kartársakat egy őszinte, rigórozus lelkiismeret-vizsgálatra vezessük.

Akik még nem vettek részt kántorpróbán, nem is tudják elképzelni, hogy mi mindenféle érdekek játszanak szerepet a

kedvező döntés kicsikarására. A nyíltan hangoztatott és teljesen helytálló cél az, hogy csak a legjobb és legszebb lelki tulajdonsokkal ékeskedő pályázó nyerje el a babért. Ám a családi, társadalmi és baráti kapcsolatok igen sokszor más irányt szabnak. A protekció titkos nyulványait e téren is teljesen kiirtani nemcsak lehetetlen, hanem ha azok a becsületesség, lelkiismeretesség és igazságosság korlátai között keresnek érvényesülést, el sem ítéltetők. Nem is ez a választásoknak, helyesebben a kántori próbáknak az elítélendő oldala, hanem az a mód, illetve rendszer, ahogyan a kántori próbákat általában s így legutóbb a szóbanforgó községben lebonyolították és ahogyan a pályázó kartársak egyik-másika önmagáról, állásának tartozó tiszteletéről megfélekedve igyekezett a sikert maga felé hajlítani. Ez az utóbbi elítélendő törekvés pedig, sajnos, nemcsak az egyénre vet csúnya, sötét árnyékot és jóvá nem tehető hibát, hanem a kántorok, kántortanítók tisztas egyetemességét is mélyen sérti. Teljesen hibás rendelkezés volt az, hogy a bemutató próbát a legszélesebb, illetéktelen és elemi tiszteletet sem tanúsító nyilvánosság, a templomot zsúfolásig megtöltő néptömegek jelenlétében folytatták le. Hogy helyes ez az észrevételünk, megbizonyította a próbáról kitóduló néptömegnek vásári zürzavart felülmuló, éktelenségig visító kiabálása.

A bemutatót, illetve a választást vezető faktoroknak, elsősben a helybenlévőknek már kellene ismerniök annyira a tömegek lélektanát, hogy az ilyen fontos aktus, mint amilyen a zene és énekpróba, föltétlenül csendet, nyugalmat, elmélyedést és figyelmet kíván s a néptömegek előtt nagyon elég egy nemtetszést eláruló arcgrimasz, egy lesajnálkozást jelentő kézlegyintés, amit kellő időben és helyen alkalmaz a felbérlet, a néphangulatot irányító kortes, hogy a tömeg majmolás és meg gondolás nélkül véleményt nyilvánítson s talán a legjobbat véglegesen elintézzze. Lássák be a próbákat és választásokat vezető körök, hogy óriási, megbocsájthatatlan hiba a néptömegeknek bevezénylése a templomba — már csak azért is, mert hiszen nemcsak a polgári életben, de az egyház kebelében is alkotmányos módon, törvények és szabályok alapján kell lefolytania a választási aktusnak. Minek fölkelteni, sőt fölszigázni a legszélesebb néprétegek érdeklődését, amikor alkotmányos rendünk helyes megállapítása szerint a nép csak közvetve, az általa megválasztott, maghatalmazott képviselői révén gyakorolhatja

választói jogát. Ezek a népképviselők az iskolaszék törvényesen megválasztott tagjai. Ezek vannak egyedül hivatva arra, hogy a jelentkező pályázók közül megválasszák azt, akit az állásra legérdemesebbnek és legjobbnak tartanak. Ugyancsak a népképviselő iskolaszéki tagokat illeti meg az a jog, hogy a bemutató kántori próbán a templomban megjelennek s a hallottak alapján tájékozódjanak. Természetesen, jogában áll az iskolaszéknek véleményadásra fölkért szakértőkkel magát kiegészíteni, a szakértők azonban szavazati joggal nem bírhatnak. Ha a község vezetői és intelligens elemei a templomi bemutatón szintén megjelennek, annak csak örülni lehet, mert figyelmességük és jelenlétük ezt a nem mindennapi és nevezetes eseményt ünnepesebbé teszi.

Több-évtizedes megfigyelésünk alapján 99% -os biztonsággal állapíthatjuk meg, hogy ott, ahol az általunk vázolt módon, vagyis a bemutató kántori próbán az iskolaszék tagjain kívül csak a hivatalos vezetők és meghívottak vettek részt, komoly ünnepies hangulatban, rendzavarás nélkül folyt le a bemutató próba és utána a választás; ellenben (sok keserves, elszomorító példa, Perbete stb. bizonyítja), ahol az „Istenadta nép” — „a fölséges nép” lett becsődítve — mint a jelen esetben is, — ott... „mint az örült, ki letépte láncát...” letörte a tisztesség, a józslés és jog korlátait és — lehetetlenné tette az azon napra kifizűzött választás megejtését.

Nagyon egyszerű dolog volna a közbékét és nyugodtságot megvédeni, még azzal a módszerrel is, hogy a bemutató kántori próbát ne azonnal kövesse a választás, mindig szemelőtt tartva hogy az egyházközség népe választói jogát képviselői útján, az iskolaszék tagjaival gyakorolja.

Ez a megjegyzésünk a választásokat irányító uraknak szólna.

Sokkal kényesebb kérdésnek látszik tárgyunk második felének elintézése. Minthogy jószívvel és gyógyulást remélő becsületes nyíltsággal vetjük papirra sorainkat, készséggel meghajtjuk majd fejünket, ha az ellenérvek állításainkat megcáfolják.

Község r. kath. kántori bemutató próbáján a pályázó urak egyházzenei képességének mérvét kellett eldönteni. Ezen főszemponton kívül azt is meg kellett állapítani, hogy a kántor szorosan vett kötelességeinek elvégzésén kívül rendelkezik-e olyan gyakorlattal (ambicióval), ami őt arra képesíti, hogy

énekkart tudjon szervezni, vezetni s így a falusi zenekultúrát a szokásos színvonal fölé tudja-e vinni. A falusi kántor a templomban és azonkívül is a falu általános ének-zene kultúrájának a legfőbb, s igen gyakran egyetlen hivatásos vezetője. A kántor-tanító, mint tanító, az iskolaköteles tanulókat az ének kultúra áldásaiban addig részesítheti, amíg azok 14. évüket betöltvén, az iskola kapujától örökre búcsút vesznek. A kántor azonban a templomban nemcsak volt iskolai tanítványait vezeti az énekben, hanem azt a sok-sok embert, asszonyt, fiatalot és öreget, akik az Istenházában az Urat énekükkel dicsérni akarják.

Ez a népes gyülekezet pedig olyan módon fogja zengeni dicséretét az Úrnak, ahogyan azt a vezető, a templomi szent énekeknek hivatásos művelője látja helyesnek, jónak és szépnek. Nem egy helyen tapasztaltuk már azt, hogy a kántor az ő saját énekeskönyvében a kottázott melódiákat „kijavította”, mert hogy itt a nép ezt így tudja. Óreg hiba! A kántor elvégre azért van az egyházközség élére állítva s az egyház azért szervezte meg a kántori hivatalt, hogy a kántor általános műveltségénél, egyházzenei fölkészültségénél fogva a nép fölött s annak élén álljon, azt vezesse és magához, az ő finomultabb zenei izléséhez emelje. Nagyon ferdén és betegesen gondolkodik az a kántor, aki úgy vélekedik, hogy őneki a nép izléséhez kell alkalmazkodnia, az egyházi énekek melódiáit úgy kell orgonálnia, ahogyan azt a nép a hosszú évtizedes gyakorlatban elkoptatta és kifélcámitotta. Röviden: a kántor ne sülyedjen le a népzüléshez, hanem szeretettel, türelemmel emelje föl a népet magához.

Ezek s ehhez hasonló gondolatok kergetőztek agyunkban, amikor község bemutató kántor-próbájára a templomba elindultunk. Nemcsak a templom, hanem annak tágas környéke is tele volt néppel. Föltűnt a sok iskolás, felügyelet nélkül kószáló gyermek, a sok siheder, suhanc, a hétköznapi munkaruhában ácsorgó kíváncsi, bámész nép. Rosszat sejtettünk. Mit keresnek ezek itt? Betértünk a templomba. A szép stílusú templom szentélyében ünneplőbe öltözött iskolaszéki tagok, — az intelligencia, — hajójában pedig ugyancsak ünneplőben a hívek sokasága foglalt el minden talpalatnyi helyet. A bemutatót és választást vezető kerületi esperes, a helyi lelkésszel, két szakértő cenzorral s a pályázókkal bevonul az oltár elé a szentélybe. Ünnepies komolyság ül az arcokon. Rendkívülien lebilincselő

rövid, de mindent megmagyarázó megnyitó beszéd névszerint és egyenkint bemutatja a pályázókat és ezzel megkezdődik a sokat ígérő ének-zenei bemutatkozó, úgynevezett kántorpróba.

A próba anyaga ez: egy-egy 8 ütemű F dur-os praeludium a Keresztények sirjatok ... kezdetű böjti ének motívumaiból, majd ezen éneknek egy versszaka orgonakisérettel énekelve; szabadon választott praeludium és ének orgonakisérettel; az az egyházi év folyamán előforduló szertartásokból minden pályázótól más-más részlet (gregorián-koralis); a prae-fatióra adandó felelet orgonakisérettel s végül intonált Itemissa est-re Deo gratias felelet, aki tudja, orgonakisérettel.

Az itt vázlatosan leirt feladat-anyag könnyű, amit minden hozzáértő az első átvizsgálásnál azonnal igazolhat. Már t. i. könnyű azoknak, akik a kántori pályán eddig működnek, vagy arra becsületesen készülnek. A bírálóbizottság azért helyezkedett arra az álláspontra, hogy könnyű dolgok szerepeljenek a bemutatón, nehogy ennek vizsgáztató színezete legyen s legfőképpen pedig azért, mert a jelentkezőket nem akarta annak a veszélynek kitenni, hogy ha netalántán mégis valami hiba esnék az orgonálás vagy éneklés körül, ne irassék ez a kántortanítói tekintély rovására, — s ezért sem középnehéz, sem nehéz ne legyen egy feladat sem, hanem a szokásos, mindenki előtt ismert, — tehát könnyű.

Minthogy tanulságot óhajtunk leszűrni, nem szigorú cenzori szemüvegen át nézve bíráljuk minden egyes kántor-testvér bemutatkozását, hanem egy-két tollvonással itt dicsérve, ott korholva és elítélve a helytelenséget, őszinte szívből fakadó baráti tanácsot adunk, akiket illet s akik a jövőben szenvedő alanyai lehetnek egy újból lezajló kántori próbának.

A minden bemutatkozóinak leorgonálásra adott 8 ütem F dur-os praeludium négyszólamú tételben, fél és negyed időértékű hangjegyekből állott. A metszett nyomású kotta, tiszta, világos s a békebeli grafikai iparnak valóságos minta terméke. Tehát jól olvasható. S e könnyű kis praeludiumot kifogástalanul csak 2 (két) bemutatkozó tudta interpretálni, míg a többi hibásan, néhány az előirt s egy b-t figyelembe nem véve, ütenyt, szólamfűzést negligálva orgonálta. Volt egy olyan ezek között, aki elrettentő nagy bátorsággal, de egyszersmind szerénytelenséggel, a 8 ütemes darab legfelső, szoprán szólamát úgy ahogy lebillegttette, de a többi szólamot hozzá „rögtönözte”. Annyi

bizonyos, hogy azért a játékaért a legenyhébb és békebeli kántorvizsgán elégtelen osztályzatot kapott volna. A bíráló-bizottság hangjegyről-hangjegyre figyelte a kis praeludium minden szólamát és hangját s meglepetéssel kellett megállapítania, hogy itt bizonyos a bemutatkozó urak legtöbbje féktelen könnyelműséggel tette magát túl a feladat „nehézségén”. Ilyen „különlegességeknek” nem szabad a jövőben megismétlődniök, különösen olyan urak részéről, akik jobb kántori javadalom felé gravitálnak. Tanulni a kántornak sem szégyen s a kitartó, szorgalmas önképzésnek előbb vagy utóbb meglesz az óhajtott eredménye.

A praeludium után következő Keresztények sirjatos . . . éneket, eltekintve néhány Rubato-s interpretálástól és az előirt összhangosítást itt-ott önkényesen de helytelenül megváltoztató kísérettől, valamennyi pályázó áhítatos szívvel adta elő, ami igazán mély benyomást keltett a hallgatóság lelkében.

Nem mondhatjuk ugyanezt a szabadon választott praeludiumokról és énekekről. A szentimentális szerenádok egyik-másika határozottan nem volt szerencsés és méltó a hely szentségéhez, tehát az előadók rosszul választották meg előadási darabjaikat. Volt a többi között egy fülbemászó, a hallgatóság tetszését nagyon megnyerni kívánó, amolyan sirató-ének. A szép, tenor hangú próbálkozó amúgy Balázs Árpadosan kanyarította el nótáját, ami kitűnően hatott volna, — mondjuk egy hangversenyteremben, selymes, lágyan zümmögő cigánymuzsikától kísérve, — de itt? Nem lesz a hallgató népdalból már egyházi ének, ha szent szöveget aplikálunk alája.

Aztán azok a soha nem hallott ultramodern szövegek. Láttak-e valahol egyházfóhatósági jóváhagyást? Jó lenne erre is figyelemmel lenni, mert ezen a téren egyházi törvények parancsolnak.

A szertartásos gregorián- korális énekek közül a *Lumen ad revelationem . . . Exaudi nos Domine . . . Hosanna filio David . . . Pueri Hebraeorum . . .* a bemutatkozó kántor testvérek által énekelt, hivatalosan megállapított melódiáktól távol állottak. Egyedül a *Glória laus . . .* és *Verite adoremus* kezdetű gregorián-korális énekek voltak megfelelően és elfogadhatóan előadva. Az intonálásra adott feleletek legtöbbje megfelelő volt, csak egyik-másik bemutatkozó saját „szerzeményü” kíséretét — különösen az *Ite missa es-teknél* türhetetlenül kezdetlegesnek kellett minősíteni. Ezen gyarlóság okait fürkészve, azt kell

föltételeznünk, hogy az illetők vagy nem fordítanak megfelelő gondot ezek kíséretének lelkiismeretes begyakorlására, vagy saját otthonukba ilyen pongyolaságokkal is eleget vélnek tenni kötelmeiknek.

Meg kell még jegyezni, hogy a feladatul kitzűött zene és énekanyagot ki-ki alaposan átmeditálhatta a kezébe adott könyvekből, mert hiszen az nem volt titok, hogy kinek-kinek mit kell bemutatnia.

Most már az itt vázlatosan elmondottak s a tényeket pártatlanul ismertető lelkiismeretes megállapításaink alapján vonjuk le a tanulságokat.

1. A kántori bemutató próbán a megjelentek még abban az időben szereztek tanítói és kántori okleveleiket, amikor még a kántoriakra való előkészítést a képzők — a lehetőség korlátai között bár igen szerény keretekben, de komoly studiumként vették. Vagyis ott és akkor megkapták a továbbképzéshez szükséges alapot, de ezt a továbbképző munkát nem mindegyik vette jövőbeni hivatásának azzal a szeretetével, amit ez az Istendicsérő szolgálat a gyarló embertől méltán elvárhat és megkövetelhet.

2. Fölösleges afölött vitatkozni, hogy jobb kántori beneficiumra jobb készűtségű kántort lehet kívánni, míg a szerény és szegényebb kántori javadalomra a szerényebb tudású kántor is jó — ha akad. A szóbanforgó kántori beneficium² pedig a jobbak közé tartozván, éppen azért az aspiránsokkal szemben jogosan lehetett felállítani azt a követelményt, hogy csak olyanok kerülhetnek erre a jobb beneficiummal egybekapcsolt állásra, akik nagyobb készűtséget és érdemes multat tudnak felmutatni.

3. Végül a választásoknak általánosan ismert kísérő jelenségeiről: az ígéretés, itatás, néphangulat-felkeltés, kortes viccek és hasonló otrombaságokról is volna néhány szavunk.

Múló s nagyon rövid életű sikereket lehet elérni ilyen eszközökkel is, — a tanítói és kántori becsületnek, tisztességnek a kárára. Láttuk a hirtelenül támadt „népszerűséget“ és ismerjük annak nem eléggé gondosan leplezett rugóit. De ennek a nagyon erőszakosan érlelt gyümölcsnek az utóíze fanyar és keserű . . .

Ha jó szerencse fölkap és ragad;
Aláattal törd, el ne bízd magad;
Ne nézd le, aki lent szerénykedik,
Léhet, fűnt ugyanezt veled teszik.

Reviozky Gy.

A kántortanítói állásokról.

Valamikor — anno dazumal — Csáky gróf idejében, valamivel előbb is, mikor még a tanítói munka elvégzéséhez elégséges volt a jóírású obsitos örmester tudása, no meg később is, a kántortanítói állások nagyobb vonzerővel bírtak, mint a tisztán tanítói állások és legtöbbször előirt képesítéssel bíró egyénekkel töltettek be.

Fordult azonban az idő szekerének kereke, korpótlékol, állami segélyt kínált az állam; mert belátta, hogy a követelményekkel, munkateljesítménnyel lépést kell tartania a kötelesteljesítésnek, az anyagi dotációnak is; amit pedig az iskolafenntartók részben nem akartak, részben pedig nem tudtak magukra vállalni. Hogy a felkínált korpótlék, államsegély az iskolák államosításához való első lépcsőnek készült-e, vagy sem, máig sem állapítható meg. Elég azonban annyi, hogy az iskolafenntartó egyházak nagy része, hogy a vélt államosítást elkerülhesse, kimutatta, hogy a korpótlék államsegélyre nem reflektál és azt saját áldozatkészségből fedezi. Persze később, a hívek teherbirásának kimerültével, mégis megkérelmezték a korpótlék államsegélyt; főkép a tisztán tanítói állásoknál. Az 1907-es törvény életbelépése alkalmával az iskolafenntartók büszke önérzettel sok helyen mindenképpen dokumentálni akarták áldozatkészségük nagyságát — azt gondolva, hogy az államsegély mérvéhez igazodik az esetleges állami felügyelet és egyéb beleszólás — és alaposan föltaksálták a helyi kántortanítói jövedelmeket. Ezt úgy érték el, hogy a tisztán kántori javadalmat részben, vagy egészben tanítói, illetve szétválasztáhatlan kántortanítói javadalomnak nyilvánították. Mialtal is már nem egy helyen többet ért a biztos fizetésű osztálytanítói állás, mint a nagyraértékelt, de bizonytalan jövedelmű kántortanítói állás. És pedig azért, mert a legtöbb iskolafenntartó nem vette tudomásul az 1907. törvény ama rendelkezését, mely szerint „az állam megengedi, hogy a fizetés (helyi járandóság) egy része terményben is kiszolgáltatható, de ezt az iskolafenntartó a javadalmas közbejötté nélkül szedje be és a javadalmasnak ^{1/2} éves előleges részletekben (a díjlevélben megállapított mennyiségnek és nem pénzbeli értékelésének megfelelően) fizesse ki (tartozik kifizetni), tekintet nélkül a hátralékokra“.

Jött a háború, a nem fizetések kezdete: utánna a kommu-

nista ideológia. Utánna az államfordulattal kapcsolatban a kántor-tanítói javadalmak új összeírása (supis), a régi jav. jkvek és díjlevelek alapján és azok az időbeni értékelése. Ahol megint a javadalmas károsult. Most ott tartunk, hogy maholnap már sok kántortanítói állásra nem is lesz pályázó, mert a javadalmak a régi alapon lesznek hirdelve, de új felfogás szerint — nem fizetve.

Nem régiben egyik szlovenszói, nem utolsó magyar kántortanítói állásra már harmadszor is irtak ki pályázatot, már képesítés nélküli egyénnel is betöltenék. Hogy akadt-e, nem tudom. Remélhetőleg, mert — figyelve a pályázati hirdetéseket — nem vettem észre, hogy negyedszer is közzétették volna a pályázati hirdetményt. Igaz ugyan, az első hirdetés után volt képesített pályázó is; meg is választották. Midőn azonban a megválasztott a pályázatban hirdetett javadalom garantálását kérte az iskolaszéktől, az iskolaszék ezt megtagadta.

És pont most esik sok szó az egyházi zene restaurálásáról; mikor legtöbb helyen a kántori javadalom tanítói dotációnak számít. Hol akad majd ember, aki egy fizetésért két kötelesség teljesítését vállalja?!

Mindenesetre az ügy rendezéséhez nagyban hozzájárulna, ha csak olyan állásra pályáznánk, hol az összes helyi járandóság az 1907. évi törvény rendelkezéseinek és szellemének megfelelően az iskolafenntartó által biztosítva van; hol ezért az iskolafenntartó garanciát vállal. Ahol ezt az iskolafenntartó nem vállalja, oda nem érdemes pályázni. Amennyiben a megfelelő képesítéssel bíró egyének a fenti propozícióhoz tartanak magukat, ezen eljárás biztos akcióra serkentené úgy az iskolafenntartó hitközségeket, mint az egyházi főhatóságokat az ezen téren mutatkozó és katasztrófális helyzetet sejtető állapotok megszüntetését, illetve megelőzését illetőleg. *Falusi tanító.*

Stampay Énekek és Imák

c. könyve 3 (vnyi) szöveggel bővítve, újlag rendezve 320 énekkel és a legújabb és legszebb ajtatósági imákkal bővebben ellátva, csinos fűtésben 8.— Ké, egész vászonban 10.— Ké 25% engedménnyel. 25 db. portómentesen meg). Kotta 60 énekkel I. füzet 5.— Ké, II. füzet 6.— Ké. Könyvtár, Stampay.

Van egy terület, amely arra nézve. aki rálép, mindig emelkedést jelent;
ez a terület a munka Loubet.

EGYESÜLETI ÉLET.

Válasz

**egy kántor-tanítóválasztással kapcsolatosan
frt levélre.**

Kedves Kartársam!

Kívánságodra, hogy részletesen írjak a szóban lévő választási heccekről, az alábbiakat közlöm Veled:

Elmult két évtizede annak, hogy az egyik szomszéd községben megüresedett a kántor-tanítói állás. A meghirdetett pályázatra innen is, onnan is jelentkeztek a pályázók szép számmal. Egy napon beállít hozzám a megüresedett állás iskolaszékének egy tagja azzal, hogy hallották, miszerint az egyik itteni tanítónó fivére lent messze Somogyban tanít. Tekintettel arra, hogy kiváló tanító hírében áll, szeretnék őt megismerni, hívjam meg magamhoz, hogy színről-színre láthassák s ha csakugyan az, akinek ők gondolják, *mivel jelöltjük nincs*, meg fogják választani. Jó barátom az illető, van neki egy jegyző és egy tanító fivére a közelben, itteni kolléga volt a nővére, ezen a vidéken született, írtam neki, volna-e kedve a bemutatkozásra? Szívesen megtette.

Az iskolaszék tagjai közül a jegyző vezetésével megjelentek nálam vagy 15-en, meghallgatták a kollégát, barátságos vacsora közben elbeszélgettek vele s mikor a vacsorának, hordó-borocskának vége lett, bizalmasan félrehív az egyik iskolaszéki tag és ezt mondja: „Ne tessék tovább marasztalni bennünket; ittünk, ittünk, cibaroztunk, de hát már mi sem akarunk tovább fáradni, hiszen — tetszik tudni — van nekünk régen jelöltünk, csak azt nem akartuk, hogy szárazon essék meg a választás. . .“

Amit én erre a mondásra gondoltam, azt közönséges halandó nem tudná beteljesíteni!

Telt, múlt az idő.

Dár évre rá olvasom a Néptanítók Lapjában, hogy a r-i iskolaszék a halálozás folytán megüresedett k.-tanítói állást meghirdeti azzal, hogy a pályázók jelenjenek meg Negyeden, ide eljön az iskolaszék, itt majd meghallgatják, ott meg választanak!

A próba egyik szerdai napra volt kitűzve. Már hétfőn este szállingóztak a kollégák, kedden délután mind a nyolc itt volt nálam, szerdán megjött a r-i lelkész 12 iskolaszéki taggal, a próba délelőtt ment végbe s mikor ebéd után elbucsztak, egyik az egyiknek, másik a másiknak ígerte meg a pártfogást.

Egy hét múlva tudtam meg, hogy a nyolc pályázó közül — a kilencediket választották meg, akit már jóelőre kiszemeltek maguknak.

Őszintén szólva csak attól félttem, hogy valaki megfelebbezi a választást, oszt újra itt akarják tartani a próbát, mely sok esetben nem egyéb, mint éretlen felnőttek haszontalan heccelődései és megfogadtam, hogy messziről elkerülöm mindenféle fajtáját.

És megesik néha az emberrel, hogy egy-egy fogadását be is tudja tartani.

Ezért csak mások, de szavahihető egyének elbeszéléséből ismerem a legközelebbi eseteket.

Mivel pedig e sorokat esetleg más is elolvashatja rajtad kívül, meg azután nagyon mellékes, hogy hol történtek, a helyek nevét jelöljük az elkoptatott X-el és Y-nal.

X. községben megüresedett a k.-tanítói állás, a próba napján megjelent 8 kiváló képesítésű kartárs és több-kevesebb drukk között bemutatta éneklési tehetségét és orgonajátékát a hivatalosoknak és a felséges népnek. A hivatalosak bírálta, főlényesen érdemjegyeket osztogattak 1—5-ig, mint 10—20 évvel előbb az ének- és zenetanár, azután a nép közhangulatára való tekintettel az iskolaszék nem merte megejteni a választást. . . Igen, mert az összecsődített nép meg volt arról győződve, hogy őt nem szájtátásra hívták oda, hanem azért, mert a véleményére is kíváncsiak.

No lett is véleménynyilvánítás!

A templom előtti kereszt talapzatára felkapaszkodott egy asszony, rikoltja az egyik pályázó nevét, hogy neki az kell! Három lépéssel távolabb ordít az ura:

„De nekem nem kell, mert nem szép még a pofája se!”

„Nekem nem a pofája kell, nekem a hangja kell!”

„Nincs is hangja!”

„De igenis, hogy van. Ez adta ki legjobban alul, felül a hangot!”

(Értsd C-c^{III}-ig.)

„Nő majd kiadom én neked, csak gyere haza . . .” stb.

Közben recseg az eleven sövény, ropog a kerítés. Egyszerre nagy puffanás, újabb kurjongatás, porfelhő és a ledőlő téglafal alól bokaficamokkal menekülő lurkók bömbölése.

Eredmény: A választás még ma sincs teljesen elintézve.

Y. községben hasonlóan meg volt a próba. Összejött 10 kiválóan képesített s az iskolában a maga helyét emberül megálló kartárs. Orgonajátéka és éneklése után kiki megkapta érdemjegyét. Itt a nép egyelőre nem tudta, milyen álláspontot is foglaljon el?! Megvárta hát a hivatalosak állásfoglalását.

Mikor azután tisztában volt a választás eredményével, persze hogy azt élte, aki nem volt megválasztva s mivel itt nem volt mire felmászni, nem tudott mit feldönteni, megvárta az éj sötétjét és orvul bedobálta annak az iskolaszéki elnöknek az ablakát, akinek legföljebb az a hibája, hogy mindenkinek szeretett volna a kedvére tenni és csak azt sajnálta, hogy mind a 10 pályázót nem lehetett megválasztani.

Itt csúfos sérelem esett a tanítóságon.

Megjelent a kerület közszeretethen álló tanfelügyelője is véletlenül a választás napján a községben.

Mikor hallotta egy csomó éretlen siheder ordítását, odaszól az egyik iskolaszéki elnöknek: „Mégis bosszantó, hogy ilyen tacskóknak megengedik a tanítókat lehurrogni.” Mire a hátamögül eléje lép egy férfi, szembefordulva vele, szemtelenül odaszól a tanfelügyelőnek:

„Maga a taknyos!”

Persze később, mikor figyelmeztették otrombaságára, begyulladt az atyafi és — nem lévén bátorsága a megbántott elé kerülni — a megbánás keserű-sós könnyeivel beszennyezett papíron alázatos izenetet küldött a „Nagyságos Tanfelügyelő Úr”-nak, azzal mentve betyárkodását: „azt hittem, az úr is pályázó . . .”

Ezek után — remélem — osztoz véleményemet, hogy ebből a rendszerből elég volt! Mert itt nem az egyesek, nem is a szűklátókörű tömeg, hanem a választási rendszer a bűnös. Csak a lóvására vezetik elő ma már a paripákai és tartanak rajtuk próbafuttatást, de se papot, se jegyzőt, se semmi néven nevezendő tisztviselőt nem hívnak meg próbatételre, ha egyszer megizzadott az oklevélért.

Aki nagyon kíváncsi rá, nézze meg az otthonában!

A legközelebbi országos nagygyűlésen állást kell foglalni a tanítószágnak az ilyen kántor-próbák ellen, mert a kerítés-döntés és ablakbeverés után igen könnyen a szentségtörés és leplomfelgyújtás következhet.

Kartársi szeretettel köszönt:

Kovács Alajos.

Kottamellékletünk új nyomdában. Örömmel jelenthetjük kedves kartársainknak, hogy kottamellékletünk készítésére nézve sikerült a Mandl Testvérek nyomdájával (Bratislava, Temető u. 5.) megegyezést kötni. Az új nyomda, amint kartársaink is meggyőződhetnek róla, a mellékletet izléses, csinos és pontos kivitelben állítja elő.

A galánta-vágsellyei járási énekkar próbája. A galánta-vágsellyei tanítói körzet énekpara május 12.-én tartja legközelebbi próbáját. A próbán való részvétel nagyon fontos, mert a körzet tavaszi közgyűlésén az énekkar önálló műsorszám keretében lép fel. A próba a katolikus körben, délelőtt 1¹/₂ 9 óraker kezdődik.

Felhívás. Hivatkozással a múlt évi szept. elsejei számban közzétett felhívásra, figyelmeztetjük Orsz. Egyesületünk tagjait arra, hogy az iskolaügyi referátus múlt évi szeptember 23.-án kelt 41493 I. sz. rendeletével az *Industria* taneszközüvállalat (Bratislava Grössling 93) által kiadott szemléltető közlekedési képeket besorozta a kötelező taneszközök sorába. Minthogy tehát e rendelet folytán e képeket minden iskolának be kell szereznie, erre egyesületünk tagjait ezúttal ismételten nyomatékosan felhívjuk. A kötelező beszerzés elől egy iskolának sem szabad elzárkóznia, annál kevésbbé, mert hiszen az egész képsorozat (6 szin-pompás kép) magyarázó szöveggel együtt csupán 120 Kő-ba kerül s azért felkérjük kartársainkat, hogy ezen fontos képeket iskoláik részére saját érdekükben mielőbb az *Industriától* megrendeljék. Az elnökség.

Értesítés. Felhívjuk egyesületünk tagjait, hogy a központi tanácsadót illető leveleiket Kovács Alajos közp. elnök címére (Neded) küldjék. Minden megke-

resésnél közöljék a lap címszalagján lévő tagsági számot, mert csak ez esetben számíthatnak a kéretnek megfelelő és gyors elintézésére.

Népszerű gazdasági előadások tartására kiválóan alkalmasak és felbecsülhetetlenül értékesek azok az olcsó, izléses és képes gazdasági szakfüzetek, amelyekben legjobb elméleti és gyakorlati gazdáink világos előadásában ismertetik a talajművelés, növénytermelés és állattenyésztés üszos ágait, rámutatva arra, hogy a mai viszonyok mellett is hogyan lehet haszonnal gazdálkodni. A füzetek tulajdonképpen önálló és előzetesen kiadott részei egy készülő, népszerű gazdasági kézikönyvnek, melynek ott kell lennie minden iskola és község könyvtárában és minden boldogulni akaró kisgazda asztalán. A szakkritika minden oldalról igen nagy elismeréssel nyilatkozott a megjelent füzetekről s az akciót az illetékes hivatalos körök is legmesszebbmenő jóindulattal támogatják. Főleg a mai, nehéz gazdasági viszonyok között igen nagy szolgálatot tesz népének, az a pedagógus, aki az iskolán kívül egyaránt kioktatja a földműves népet és gyermekeit az okoszerű gazdálkodás tényézaportó mesterségére. Az eddig megjelent füzetekben Szinyei Endre földm. tanácsos, Füle Pátor, Fodor Jenő és Lósy Béla okl. gazdák a talaj javítását, művelését és trágyázását, a gabonafélék és kapásnövények termesztését ismertetik. A füzetsorozat „A Kisgazda” néven jelenik meg, szerkesztője és kiadója Rédler István. (Bratislava-Pozsony, Štefanik u. 4.) I—II füzet ára 3 Ké, a teljes sorozat (24 füzet) megrendelése esetén csak 2 Ké. Kívánatra mutatványszámot, prospektust és csekket küld a szerkesztőség.

K R Ó N I K A

Krónika.

A multiban egy geológiai munka forgatása közben ráakadtam a cro-magnoni ember rekonstruált képmására. Hosszasan elnéztem széles arcát, túlfejlett orrát, kiülő, erőteljes pofacsontjait, keskeny, de boltozatos homlokát. Ez volt hát az európai ősember, őse Danténak, Shakespearenek, Beethovennek, Einsteinnak, Marconinak? Ha a szemem lehunyom, olvasmányaim alapján el tudom képzelni, amint vándorol gyalogszerűen délről, Afrika őserdejéből. A Földközi tenger helyén elterülő vízbő lapályon keresztül vezet az útja. Majd kiüzi és elpusztítja a fejletlenebb neandervölgyi embert es megtelepszik a mai Provence tájékán, a dombokkal szagatott enyhén emelkedő fennsíkon. Elődjének is itt volt a lakóhelye, ez lesz az ő otthona is. Itt a föld hőkezű, az időjárás kedvező, ellenséges állat nem veszélyeztetli, pusztító ragály megkíméli. Itt folytatja régi életét. Ha a geológiai korok, a geográfiai változások közelgtekében

minden élővel együtt ő is rettenetesen küzködik, e nyomorúságok hatalmasan növelik alkalmazkodó képességét és magasabb fejlődését idézik elő. Elele a hosszú századok alatt a progresszív haladás képét mutatja. Az éleldróma középpontjába ő kerül. Odaemeli az agya. Érez, lát, tapasztal. Gyermekével hosszú időre állandó érintkezésben marad, így az egyén tudása az egyén életével nem semmisül meg, öröklődik. Az ember megteremti a kontinuitást. Benne, rajta, körülötte minden változik. Semmi sem maradandó, sem a föld geológia arculata, sem a tenger oceanográfiai helye, sem a törvények, sem a szokások, sem az ember természete. *Panta rhei*, mondja Heraklitos, minden szelfolyik. H. G. Wels egyetlen maradandó jelentőségű tüneményt lát. Azt, hogy az ember tudása és hatalma növekedik.

Az elfutott századok alatt az emberi élet drámáját a véletlenek determinálták. El kell következni, talán már rövidesen, annak a kornak, mikor az emberiség jövőjének irányítását a maga kezébe ragadja. Ez útjában pozitív akadálya nincs is. Csak önismeretre, önuralomra van szükség, mely felébressze az önzellen, érdeknélküli érdeklődést az emberi kollektív teremtő munka iránt. Az erre vezető szikra bennünk van. A mai ember nem találja már teljes boldogságát tisztán szükségleteinek kielégítésében. Önző vágyainak kielégítése után is lelke még mindig nyugtalan, harmóniátlan, szomorú, a lélek mélyén rejtőző faji érzés az iránt is kíváncsivá teszi, amiből semmi haszna sem kinálkozik, az alkotó ösztön lépten-nyomon érvényesülést keres. Hány ember dolgozik ma olyan munkán, melynek saját éleldrámájával semmiféle összefüggése nincs.

És ha az emberiség tudatos kooperációjának még meg is vannak a zökkenői, akadályai; a tudatlanság, csökönyösség, törvénné merevült szokás, félelem; ez árnyékok konturjai ma már élesebbek, mint régen, mert a megismerés fénye világítja meg azokat. Mikor aztán e fényforrások egy tiszta, rezdülésnélküli reflektorra egyesülnek: e kísértetek hanyatt-homlok menekülnek s a mostani zürzavaros, energiát pazarló, gyötrelmes, fegyvelmezellen, nevérségesen tragikus életet felváltja egy tiszta szeretni tudó, megbocsátani akaró, ésszerű emberi világ. Az emberi kor elveti gyermekcipőjét, belép a férfikorába.

* * *

A középeurópai államok kormányainak az aggasztóan

súlyos gazdasági bajok mellett nem kisebb fejlődési okoz az értelmiségi osztály túltermelése. Bizonyos hamis csengésű ideológia alapján ez államok kulturális fejlődésüket, iskolapolitikájukat anyagi erejükhöz képest túlmegezték. Nem értem ez alatt az alsófokú népoktatás mind szélesebb körben való általánosítását, de nagy veszélyt látok a nagyszámú közép- és főiskolák, egyetemek évről-évre kibocsátott bőséges termelésében, akik számára a mostani társadalmi berendezettség elhelyezkedési és életlehetőségeket nem biztosíthat. Az igen súlyos anyagi és szellemi áldozatokkal szerzett diploma mellett így lesznek az orvosokból, ügyvédekből, jog- és államtudományi, filozófiai doktorokból hólapátolók, vagy legjobban esetben szellemi szükségmunkások. E kihasználatlan és elhelyezhetetlen termelés így választhatja ki aztán magából a legveszedelmesebb szervezetet: a szellemi proletariátust.

E veszedelmet ma már a legtöbb állam felismerte s annak elhárítására igyekezik is megtenni a szükséges lépéseket. Nálunk — reméljük — nagyon célravezető intézkedés a kerületi polgári iskolák felállításával s ezzel együtt a polgári iskola kötelező látogatásának bevezetése. A régi polgári iskola a szakiskolák előkészítője volt, vagy bizonyos értelmiségi életpályára képesített. Ez a cél vezette a szülőket is, mikor gyermekeikkel ilyen iskolát végeztettek. A mostani három osztályosra degradált polgári iskola az alsóbb fokú népoktatási intézetek kiegészítője, csak magasabb intelligenciát kíván nyújtani, de befejező tanfolyam nélkül sem szakiskola látogatására nem képesít, sem elhelyezkedési lehetőséggel nem kecsegtet.

A középiskolák tehermentesítését célzó másik rendelkezés az, amely az elemi iskolai tanítók kötelességévé teszi a középiskolába készülő növendékek véleményezését. Ennek ideje éppen most, május havában van. A fentiekre utalással úgy a jövő nemzedék, mint a saját magunk jól felfogott érdekében csak arra figyelmeztelhetem Testvéreimet, hogy e véleményezésnél a legközelebbi gondossággal és igazságossággal igyekezzenek eljárni. Vegyük eszünkbe, hogy a kétes esetben kiadott kedvezőtlen véleményünk a mostani drága világban megkiméli a szülőt a felesleges pénzkidobástól. Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy az A, B, C, D tagozatokban induló középiskolai első osztályok ilyen létszám mellett nem érhetnek el az érettségig, a tanárok szigorú kötelessége az időközben való kiostolás,

de mennyivel fájdalmasabb ez, ha a felsőbb osztályokban történik, mikor az iskoláztatás a szülőknek annyi pénzébe, a növekedőknek annyi fáradságába került.

A véleményadásnál kiváltképen arra kell vigyáznunk, ne-hogy osztályérdekeket szolgáljunk. Minden demokrácia ellenére mégis csak az az igaz, hogy egyetlen szülő sem akarja a jelenlegi életnivójához képest alacsonyabb sorsban, nehezebb életviszonyok között látni szeretett gyermekét. De a középiskolába készülő gyermek megítélésénél e felfogásnak segítő kezet nyújtani nagy igazságtalanság volna. Sőt az a kötelességünk, hogy — míg az intelligensebb szülőket a szükség szerint igyekezzünk meggyőzni alkalmatlan gyermekeik továbbtanfittásával járó felesleges költsékezés hiábavalóságáról, addig a szegény, de tehetséges tanulók szülei előtt azt kell bizonyítanunk, hogy gyermekeik jövődjét úgy biztosíthatják leg-sikeresebben, ha — áldozatok árán is — tovább iskoláztatják őket. Reméljük, hogy ez irányelvek betartásával kevesbítjük a derékbetört existenciák, az elhelyezkedést nélkülöző lateinerek számát.

Igaz az is, hogy a mostani gyakorlati pályákon való megélhetés sem könnyű, de a mélypontra jutott gazdasági élet valamely úton-módon feltétlenül megindul, egészséges fejlődésbe szökken s ezzel új termelési lehetőségeket, munkalkalmakat fog kínálni a tömegek számára. Ilyen kibontakozással azonban a túltermelt lateiner pályák nem kecsegtének, sőt a távoli jövőben is elegendő probléma lesz a nagyon kiválasztott, jól képzett fiatal erők elhelyezése ahhoz, hogy a közép-szerűségek is képzettségükhöz mért kenyérhez jussanak, egyelőre nincs semmi remény.

Szepesi Gyula.

K Ü L Ö N F É L É K .

Az elemi népoktatás ügye Belglumban. A kötelező népoktatást az 1914. évi törvény vezette be, amely megköveteli a szülőknek, hogy gyermekeiket 6—14. életévükig nyilvános vagy magán elemi iskolákba járassák, avagy megfelelő oktatásukról házilag gondoskodjanak. A családfeleknek ügyelniük kell arra, hogy gyermekeik rendszeresen látogassák az iskolát, vagyis törvényszerű ok nélkül havonta három félnapnál többet ne mulasszanak, mert hanyagságukért, vagy rosszakaratukért pénz, sőt börtönbüntetés jár.

Belglumban háromféle elemi iskola van: külső, befogadott és elismert

iskola 1. A törvény elrendeli, hogy mindgyik községben legalább egy, megfelelően elhelyezett községi iskola legyen Ennek fenntartója a község, irányítója a helyi hatóság, amely megállapítja az iskola szabályzatát és tantörvét, kinevezi a tanítókat, meghatározza ezek fizetését és gondoskodik ennek kiszolgáltatásáról. A községi iskola a nyilvános, hivatalos iskola. 2. A község befogadhat olyan iskolát, amely megfelel a törvényes feltételeknek és belenyugszik az ellenőrzésbe. A törvényes feltételek: az iskolának legyen megfelelő elhelyezése, a tanítószemélyzet képezett belga állampolgárokból álljon, a tanterv öljön föl a törvényben meghatározott anyagot, az iskola állami felügyelet alá kerüljön. A befogadott iskolák tanítóinak illetményeit a község szolgáltatja. 3. Az elismert iskolák megánintézettek, amelyek szintén megjelölnek a feladás feltételeinek, de amelyeket a község tényleg be nem fogadott.

Tanítók és tanítónők egyenlő fizetést kapnak. Az elemi oktatás ügyes. A törvény rendelkezése szerint az elemi oktatás — a szokásos tanítási anyagon s a vallás- és erkölcsoktatáson kívül — magában foglalja még leányok számára a kézimunkát, a háztartást, s a háztartási munkát, falmbelyen pedig mindkét nemű gyermekeknek még a mező- és kertgazdasági ismereteket is. A különböző vallásfelekezetek lelkészei látják el, vagy ellenőrzik a hitoktatást.

Az 1914. évi törvény az eddigi hatosztályos elemi iskolát nyolcosztályúvá fejlesztette és négy — két-két évre terjedő — fokot különböztet meg a tanulmányokban. A három alsó fokon a szokásos tantárgyakat oktatják, a negyedikén pedig, amelyet kiegészítő foknak neveznek, s mely a növendékek technikai és hivatásos kiképzésének előkészítéséül szolgál, gyakorlati irányú tárgyakat. Ez a negyedik fok, az elemi iskola betelvezése azonban semmiképp sem avatkozik a szorosabb értelemben vett technikai vagy hivatásos oktatásba, ami már a szakiskola feladata. A negyedik fok megszervezése kivált a falusi iskolákban nagy nehézségekbe ütközik úgy, hogy 1927-ben az iskolák 50%-ában még nem történt meg.

Tanítási nyelvről az anyanyelv használatos, tehát a francia, vagy hamand nyelv, amely szabály alól a nyelvhatárokon kivételek tehetőek. A másik nyelv tanítása a helyi iskolai hatóságok határozatától függ, s nem kezdődhetik a harmadik fok előtt. A tanfelügyeletet az állam végzi 180 megyei, 30 népiiskolai és 2 főtanfelügyelő útján, akik közt nők is lehetnek. A tanfelügyelők a tanítók és tanítónők közül kerülnek ki, az alkalmazás feltétele: 1/2 évi szolgálat és államvizsga.

A festi nevelés jogszávlávlában. Jugoszlávlában törvénynt alkottak, amely a nép testi nevelését szabályozza. E célból új minisztórium is létesült a következő feladatkörrel: a nép testi neveléséről való gondoskodás, az iskolai ifjúság testi nevelése fölötti felügyelet, egyesületek és más intézmények engedélyezése, amelyek a nép testi nevelését tűzik ki célul és azok felügyelete.

A magyarországi tanárok harca a heti óraszám- emelés ellen. A magyarországi Országos Középiiskolai Tanárok Egyesülete memorandumban fordult a közoktatásügyi miniszterhez a heti óraszám tervezett emelése ügyében. Az emlékirat kimutatja, hogy a középiiskolai tanárság heti elfoglaltsága sokkal több időt vesz igénybe a kötelező 18 tanítási óránál, s felsorolja mindazt az iskolán kívüli munkásságot, melyet a tanári kar hivatásával kapcsolatosan végez, s amely munka értékelésénél nem a mennyiség, hanem a

fajsúly a döntő. A memorandumban a tanárság határozottan tiltakozik a heti óraszám emelése ellen, mert abban a középiskolai oktatás balkánizálódásának veszedelmét látja. A tanárság jelenleg is heti 30–32 órai terhes munkát teljesít, s ennél többet egyetlen tisztviselői osztály sem végez.

Lengyelországban sok a polg. iskolai tanító. Az utóbbi időben nagyon megnövekedett a lengyelországi polg. isk. tanítójelöltek száma, úgy hogy a normális szükségletet jóval meghaladja. Ezért a lengyel iskolaiügyi minisztérium egy időre lezárta a jelentkezést a polg. iskolákhoz. Polg. iskolai tanítói képesítőre szóló kérvényeket nem fogadnak el. Ily vizsgák egyáltalában nem tehetőek, csupán a javítóvizsgák lefolytatása van megengedve miniszteri jóváhagyás alapján. A javítóvizsgák nem ismételtethők. (Česky Učitel, XXXV. 30.)

A lelkes és az iskola. A lelkesi hivatás nevelési szempontjairól Imre Sándor hosszabb tanulmányt ír a Református Sion című gyakorlati papi folyóiratban. Érdekes fejtegetést olvashatunk ebben a cikkben a lelkesi ténykedés iskolai vonatkozásairól: „Az egyházi iskolában reá váró felügyelői szerepet sem töltheti be a lelkes határozott nevű tudatosság nélkül. Ez első sorban azt jelenti, hogy legalább úgy kell értenie az ell. nőrözt munkához, mint annak, aki az ő ilyen természetű tevékenységét sokszor kellemetlennek érzi és jelenti azt is, hogy éppen a tanítóval e minőségben való érintkezés egészen különös nevelői tapintatot kíván. A felügyelet és irányítás mindig kényes feladat, azokallan területen a felügyelőre, az általa képviselt hatóság tekintélyére veszedelmes is lehet, mert a szakértelem hiánya kicsinylést, a tapintatlan fülénnyekedés pedig idegeneséget teremthet a tanítóknak.” Lám, papi körökben is milyen jól tudják, mi az az Achilles sarok, amely nagyon sok helyen a pap-tanítói viszony egyedül sebezhető pontja. S csupán Imre Sándor intésének a megszívlelésére volna szükség: „Csak a nevelői gondolkodás ereje veheti ennek elejét és teheti ezt a lelkesi feladatot a kapcsok erősítőjévé.”

„Magyarosan“. Ezzel a címmel nyelvművelő folyóirat jelent meg a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Bizottságának kiadásában. A „Magyarosan“ természetű küzdelemre szólítja fel nemcsak a hivatásos nyelvészeket, nyelvművelőket, hanem az egész magyar közönséget, az idegen kifejezések, nemzetközi szavak ellen. A folyóirat első száma bevezetőjében — többek között — ezeket írja: „Mit akarunk? Akarjuk nyelvünk védelmét, az idegen-szerűségek visszaszorítását, a fattyúhajtások irtását, a nyelvnek sajátos jelleme szerinti fejlesztését, a szó- és szóalakincsi gyarapodásának magyaroságát, a szép magyar szó tiszteletének terjesztését, a beszéd- és írásmód izéletes tisztaságát... Mentálk meg a magyar nyelvet! Mozdítunk elő továbbí eredetí virágzását.”

Magyar Református Kántorkönyv. Kiadja a Magyar Ref. Énekvezérek egyesülete. Szerkeszti Cziriák Z., Iványi A., v. Maklár L. és Szabó Gy. támogatásával: Hodossy Béla ny. tan. kép. int. ig. okl. zenetanár. 1—VIII + 124 oldal. A munkatársak — összesen 31 — közt szerepel Siklós Albert, Szabados Béla zeneművészeti főiskolai tanárok, valamint a Magyar Tanító kottamelléklete szerkesztőjének, Gásjár János kántárunknak neve is. Megrendelhető Cziriák Zoltán pénztárosnál, Kisujzálháson. Ára 12 P. Hosszabb bevezetésben ismerteti az orgonát, annak szerkezetét, a szerepét az istentiszteleten, az új istentiszteleti rendtartást és végül a kántoroknak természetesen való szerepét és hivatását. Adja a zoltárok és dicsőretek harmonizálását. Összeállítás a praktikus, mivel fordítani egy-egy ének közben sem kell. Előnye, hogy

az énekek el vannak látva minden egyes ének stílusához és hangulatához alkalmazott elő- és utójátékkal.

A Magyar Tanító a tanárjelöltek indexén. A Magyar Tanügyi legutóbbi számában (Sz. F.) aláírással a következő ismertetés jelent meg: „A tanárjelöltek és az abiturienus kurzus hallgatói részére rendezett szeminárium-ban Kardos Ferenc tanárjelölt a magyar tanügyi folyóiratok felett tartott szemlét és megállapította, hogy a fiatal magyar tanító-generáció vajmi kevés táplálékot szívhat magába a Magyar Tanító és Magyar Iskola hasábjairól, míg a Világosság határozott irányával és céltudatosságával, a Magyar Tanügyi barosságával és őszinteségével az ellenkező világnézetűek részére is értelmet jelent.” — Ugy látszik tehát, hogy a Magyar Tanító 12 ezertendő óta főszeleves munkát végzett a szlovenszkoí egységes tanítói lélek kialakításában, vagy ha tett is valamit, ez a fiatalok számára „vajmi kevés táplálékot” jelent. Talán legjobb lenne, ha valamelyik politikai párt programját kezdenék hirdetni . . . Ezzel aztán a tanárjelöltek is jóllakhatnának, csümmrig. Még jó, hogy a Magyar Tanító és a magyar tanítósg sorsa nem ezen a szemináriumon dől el, hanem a „fiatal és öreg” kartársak megértő közfogásán és vállvetett, közös egyakarsán.

Felhívjuk t. Kartárs urak figyelmét a Dr. Fulpičius féle hirdetésre.

Hubert Pfeiffer, op. 34. Messe in E-dur, für gemischten Chor, Soli, Orchester u. Orgel. A szerző miséjét főleg koncertterem számára írta, mit már az a körülmény is bizonyít, hogy a „Kyri” et egy 23 ütemből álló nagy zenekari prelúdium nyitja meg. A kar és a szólók szépen kiegészítik egymást és a zenekar érdekes hangszerezésében jó hatást érnek el. A „Glória” és a „Credo” pap által intonált szövege is meg van zenésítve, ami hit-szempontról hiba, de a kar ezt könnyen elhagyhatja és a zenekar orgonával mintegy előjátékkal egyedül veheti. A „Glória” vége nagyon el van nyújtva, különben rendkívül hatásos. Sanctust és Benedictust egy 42 ütemű, invencióban gazdag közjáték köt össze. Már ez is azt bizonyítja, hogy a mű nem templom számára készült, hanem vallásos hangversenyre. A műben az összes hangok és az ezektől kapott hangszínek a legjobban jutnak érvényre. A szólistáktól nagy hangterjedelem kívánatik. Gyönyörű énekkari fűgák több helyen nagy hatással vannak elhelyezve. Nagyszerű tematikus kidolgozás. Hangszerezése mesteri kezekre vall. Előadása elég nehéz. Vallásos hangversenyre elsőrangú mű, mely nem téveszti el hatását. Úgy a Gelhenkirchenben megtartott első, mint az Elberfelden megismételt előadáson osztatlan tetszéssel találkozott. Ajánlom, de csak azoknak, akiknek jó ének- és zenekaruk van. A zongora kivonat ára: 6 RM. Megjelent Hug testvéreknél Leipzigben.

Jos. Renner Jun. op. 47. Requiem. (Gyászmise vegyeskarra orgona kísérettel.) A mű, amely hosszabb ideig ki volt fogva, most újra megjelent. A kiadó ugyanis azon a nézeten van, hogy ritkán adódik alkalom megismerni egy ilyen egyszerű és mégis fontos művel. Zeneileg egységes, egyházas és természetes. A libera sem hiányzik, amit gyakorlati egyházi zenészek becsüli tudnak. Hangterjedelem normális. Orgonajáték könnyű. Tekintettel mindezen előnyekre és főleg arra a körülményre, hogy kisebb karral is különösebb nehézségek nélkül betanítható és előadható, határozottan ajánlom. Ára 3-15 RM.

Jos. Rheinberger, op. 104. Requiem. (Gyászmise vegyeskarra, org.

kisérlettel.) Az idén harminc éve, hogy R. meghalt. Ebből az alkalmából nagy „Rheinberger-évet” akarnak rendezni és így egyházi zenészeink ezt a művet különös figyelemre fogják méltatni. A dallambeli kifejezés bensősége, a kontrapunkt technika virtuóz kezelése, a formal kerekdedség, az orgonakiséret utolérhetetlen finomsága mindannyiszor lelkesít R. mellett. A gyászmiséhez Renner tanár, mint Rheinberger tanítványa, irt liberát. A mű valamivel hosszabb, mint Renneré, nagyobb igényeket is támaszt egy a kar, mint az orgonista elé, de azért nehézség még sem mondható. Igen ajánlom. Ára 4.50 RM.

Otto Jochum, op. 40 Luolen-Messe Vegyeskar „a cappella”. A szerző — kit nem régen az országos díjjal tüntettek ki — ezen művében hatalmas lépéssel jutott előre zenei kifejlődésében. A műben egy többszólamú korál Credóval először kísérletezik, melyre mindenütt fel fognak figyelni. Jochum tudásának teljéből merít. Műveit a stílus-elemek gazdagsága világítja meg, melyek eddigi műveiben csak itt-ott elszórva voltak és rendkívül szerencsés módon tudja a polifón elemeket nyugodt összhangokkal egybekötni. A „Kyrie” és „Agnus” szigorúan négyeszólamú. A többi állandó miserészben azonban gyakran találkozunk nagyon is megosztott szólamokkal. A Credo a maga eredeti, az egyházi zenében eddig ismeretlen felépítésével valami monumentális. Igen lyrikus a Benedictus. Általában egyszerű mű, melyet minden egyházi zenésznek ajánlok áttanulmányozásra. Ára 2.50 RM.

P. Dom. Johner. Kleine Choralschule. (Kis korális iskola.) A mű, mely ezúttal a harmadik kiadásban jelent meg, minden egyházi zenésznek kedvére lesz. Szemináriumok nem nélkülözhetik, papoknak meg egyenesen életszükséglet. A greg. korálisról már kitételeket irtak (és még sok kitétre menő tudományos dolgot fognak írni róla a tudósok), melyek mind-mind igen érdekesek, hiszen szoros összefüggésben vannak az úskereszténységgel. Fenti mű 202 oldalon, bár dióhéjban, de azért mégis elég terjedelmesen foglalkozik az anyaggal. Miután az első fejezetben a korális sajátosságát ismerteti, ráter a többi fejezetekben a korális történetére, az írásmódjára, a használatosabb neumákra, a hangnemekre, a ritmusra és az előadásra, a misére és vesperásra, ezek részeire és sorrendjére. A 8. fejezet bőven tárgyalja a zsolnárokat, a 9. az antifónákat, a 10. himnuszokat, a 11. a mise állandó, a 12. a mise váltakozó énekeit. Az utolsó fejezetben a korális esztétikájáról ír. A függelékben énekgyakorlatok, továbbá az egyházi naptár kezelésére vonatkozó ismeretek vannak. Végül a 161–193. oldalon a pap intonációi és énekei vannak. A mű áttanulmányozásánál lehetetlen észre nem venni azt a meleg szeretetet, mellyel az egész könyvet előráasztotta az író, ki mint a híres beuroni bencés kongregáció koráltudósa, az egész világ előtt nagy tekintélynek örvend. Ajánlom! Ára kötve 3.20 RM. Mind a négy mű Pustetnél jelent meg, Regensburgban.

Nová Zámky, 1932. márc. 6. in Szendrői István, okl. szék. egyh. karnagy

A Dr. Fulpius féle karlsbadisós fogkőoldó fogpor

fehéríti és fényessé teszi a fogakat. Azonkívül a szájuveget is deszinficálja. Dohányzóknak és azoknak, akik sokat tartózkodnak zárt helyiségben, nélkülözhetetlen.

Ára 5 Ké. Vidékre már egy dobozzal is küld

Riszdorfer drogeria Komárno.

A legújabb szövefeket

gazdag választékban, kipróbált, kiváló minőségben,
olcsó gyári áron szállítja

Etzler és Dostal, Brünn

Schwedengasse 55.

Minták megtekintésre bérmentve.

Kiadóhivatali üzenetek.

H. L. Léva, Sz. M. Čop. A zsebnaptár teljesen kifogyott. — P. I. Vizeket. Tagjaink sorába felvettük, a lapot április 1.-től indítottuk meg. — G. Medve. Címét a kívánt módon javítottuk. — S. Á. Bratislava. A logutolsó számból három darabot küldtünk. — F. M. Levice. Levelezőlapja szerint jártunk el. Az elveszett számokat pótlólag megküldtük. — N. G. Véhe. Címét a kívánt módon javítottuk. A lapot az új címre küldjük.

HIRDETÉSEK.

Pályázat. A komáromszentpéteri ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet betegszabadságon levő kántortanítója helyettesítésére a folyó tanév végéig. Pályázhatnak férfi és nőtanítók, nem kvalifikált egyének is. Fizetése havi 100 kor. és egy szobából álló lakás. Kötelessége az 5 felső osztály tanítása. Pályázati határidő: május 8. Választás után az állás azonnal elfoglalandó. Pályázatok a k. szti. péteri ref. lelkészi hivatalhoz okr. Str. Dala küldendők.

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszereghely, Fő-utca.

Kaphatók tankönyvek, ifjúsági és tanítói könyvtári könyvek. Papíráruk, írószerük, rajzeszközök stb. Irodai és iskolai felszerelések. Tűttollak, írógépek. Kották, zeneművek stb.

Szindarabok és kabarétréfiák kölcsönzése.
Elvállalunk könyvek kottelését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára százalékot adunk.

Első Moravai Hangszergyár
Lidl József Brünn
Krautmarkt 10.

*Világhírű hangszerek az ismert legjobb kivitelben.
Részlelfizetésre is. Tanító uraknak rabatt-kedvezmény.*

**Legszebb
női**

kosztümök, köpönyek, eredeti párisi modellek után, legdivatosabb és legjobb minőségű anyagokból mégis a legolcsóbban csakis

CSONKA

női divattermében

KOMÁRNO, Jókai-u. 15.

A Magyar Tanító

hirdetési a legjobb sikerre vezetnek.

Kereskedők, iparosok és intézetek, azonkívül az iskolaszékek és kartársaink minél nagyobb mértékben vegyék igénybe lapunk hirdetési-rovatát.

Legkedveltebb Ima- és énekeskönyv az

ÉGI HÁRFA

a legújabb ájtatosságok imáival, három miseimával, nagy kilenced, keresztúti, napi áldozási stb. imákkal. 500-nál több énekkel (Jézus sz. Szive, Jézus Királysága, Szivgárdista, Kongregációs, Szt. Teréz, Szent József és más kiváló alkalmi énekekkel.) Egész vászonkötésben ára 10 Ké. Több példány rendelésénél kedvezmény. Szállítja a szerző:

Heckmann István, Levice-Léva.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a lapok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.

Társszerkesztők:

Hirdetések díjszabás szerint

Gáspár János, Uherezky Géza.

TARTALOM:

	Oldal:
<i>(66.)</i> : A gyakorlati képestővizsga	365
<i>Kónya József</i> : Az irigyelt tanító	368
<i>Prof. Franz Hamburger</i> : A nevelés biológiai alapvonalai	371
<i>Egyesületi élet</i> :	376
<i>Irodalom</i>	381
<i>Tóth István</i> : Szabolcska Mihályról	381
<i>Természettudományi rovat</i> :	385
<i>Somogyi István</i> : A természettudományok népszerűsítése	385
<i>Krónika</i> :	388
<i>Különfélék</i> :	392
<i>Kiadóhivatali üzenetek</i>	396
<i>Hirdetések</i>	396

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Sallby, via Galánta.) — **Kiadóhivatal:** Községi elemi iskola Komárno. — **Az egyesület elnöksége:** Kovács Alajos központi elnök, Nygyed. — **Titkárság:** Vásárhelyi Károly főtitkár, Somogyi István titkár, Komárno. — Tanácsot kérő leveleket a központi elnök címére kell küldeni. E levelekben közölni kell a tagsági számot.

A hírlapnyek használatá eng. a bratislavai posta- és táviráda igazg. 3006/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELJESEBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

reálgymnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Köztársaság fenntállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondattanát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

**A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA
új helyesírás szabályait.**

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára, füzve KČ 53—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 00—**

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál
Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják	<i>Felelős szerkesztő:</i> Boross Béla.	Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.
	<i>Tarsszerkesztők:</i>	Hirdetések díj szabás szerint.

Gáspár János, Uhereczky Géza.

A gyakorlati képesítővizsga.

Piros pünkösd hónapjában nem volna szabad tanítói sérelemről beszélni. Az esztendő legszebb ünnepeinek hónapját mi is szeretnők tisztán azoknak az érzéseknek szentelni, melyek az anyák napját, a madarak és a fák napját, s általában a természet új pompába öltözésének ünnepi hangulatát elővarázsolják. Fájdalom, a mi panaszaink még májusban sem szűnnek.

Április utolsó hetében folynak le a tavaszi tanítói képesítővizsgák. A jelöltek húszhónapi gyakorlati után megjelennek a vizsgáló bizottság előtt, hogy tanítási képességükről bizonyosságot tegyenek és ennek alapján a tanítói hivatalt és kenyeret véglegesen biztosító oklevél birtokába jussanak. E vizsgák intézése és lefolytatása a tanügyi hatóság és a kinevezett bizottság feladatát képezi, s mindezideig a nemhivatalos bár érdekelt tényezőknek, mint a tanítói egyesületek, beleszólási joguk nem volt. Nem tudjuk, minő változtatásokat készít elő e téren a tanügyi kormány, amely ezen vizsgák rendszerének reformját már tervbe vette, de hogy valami jelentős lépést eszközölne a tanítói érdekképviselőt megvalósítására nézve, arra, a jelek szerint nincsen sok reményünk. Pedig, a tanítószág egyetemének kikapcsolásával a reform teljességében nem bízhatunk

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számra!**

Ami a képesítővizsgák eddigi történetéből a tanítói szervezetek körébe eljutott, az mindig *csak a százalék*, amely a vizsgára jelentkezők számából a le nem vizsgázottak arányát hozza hírül. Ez a százalékszám a leghitelesebb tanúságtétel e vizsgáztatás mai rendszere ellen. A most lefolyt vizsgák alkalmával a jelentkezők 40%-a oklevél nélkül jött haza. Nem véletlen „eredményről” van itt szó, hanem következetesen, a hibás vizsgáztatási rendszerrel szinte fokozatosan emelkedő tendenciájú jelenségről, amiről beszélnek, s ami a tanítóság összességének presztízsét, a tanítóegyedeknek pedig anyagi érdekeit is érinti.

Nem célunk, hogy a képesítővizsgák pedagógiai irányelveit e helyen vázoljuk. Csupán egyes főbb szempontokra kívánunk rámutatni, amelyek az illetékes körök méltánylására föltétlenül számot tartanak.

A gyakorlati képesítővizsga, mint az elnevezés is mutatja, a jelölt *gyakorlati képességét* kéri számon. Hiszen érthető is ez, mert a tanítói *érettséghez* szükséges tárgyi ismereteket (közismereteket) iskolai értelemben minden tanítónövendék megszerezte a tanítói érettségivizsga időpontjáig. Anélkül tehát, hogy a tanító általános tudásának, műveltségének maradéktalan követeléséből csak egy jöttányit is engednénk, anélkül, hogy a mai kornak megfelelő, képzett tanítói társadalom nevelésének hangoztatását csak egy pillanatra is feladnók: teljes joggal leszögezhető az a tétel, hogy a gyakorlati képesítővizsgák célja nem a tárgyi műveltség szaktudományszerű ellenőrzése, hanem a tanítójelölt gyakorlati alkalmasságának a megállapítása. Mert ha nem ez a cél, akkor rendeljék be vizsgára a mai idősebb tanítónemzedék tagjait, s akkor — mondjuk — a zene-történelemből való szaktudományos vizsgálat alapján nem 40, de sokkal magasabb százalékban „alkalmatlannak” kellene őket nyilvánítani a tanítói hivatal viselésére . . . És ez volna az „eredmény” minden életpályán.

A gyakori vizsgának nem lehet más tárgyi anyaga, mint a gyakorlati képességeiről bizonyosságot tevő jelölt által tanítandó tananyag. De ami alapos vizsgálatot

követel, az a *módszer*, mellyel az ismereteket közli és keletkezteti a gyermekek között. A vizsgálat harmadik követelménye pedig az iskolavezetésre vonatkozik.

Az évről-évre megisméltendő, sőt növekedő „visszalépők és a vizsgálat kívánalmának „meg nem felelők“ arányszáma szinte önkénytelenül is azt a gondolatot veti föl bennünk, hogy ez az arányszám egy, talán előre megállapított kvóta teljessége kedvéért kikényszerítendő... Nem boncolgatjuk ez alkalommal a felsőbb iskolapolitika számításait, de ha annak a „bizonyos hányadnak“ föltétlenül érvényesülnie kell, érvényesüljön az érettségi vizsgákon, ott, ahol még nem okoz oly fájó sebet és érzékeny anyagi veszteséget, sőt sorscsapás! Aki két esztendőn keresztül életcéljává tette a gyermekek tanítását, aki jövőjét és sorsát a tanítói kenyér magvaival megvetette, annak a lelkében meghasonlást idéz elő annak a lehetőségnek az elképzelése, hogy ennek a megalapozott hivatásnak talán búcsút is kell mondania!

Arról, hogy egy-egy sikertelen vizsga mennyiben teszi próbára az ilyen adjutumos tanító-ifjak anyagi teherbírását is, jobb nem beszélni. Siránkoznak ezen eleget azok, akik Kassa, vagy Ungvár vidékéről utaznak Pozsonyba, s ott költenek egy álló hétig, végül keserves csalódás érzetével (ki tudja: igazságos ez, vagy igazságtalan?...) térnek vissza csendes falujukba, s piruló arccal hallgatják a gyermekek és a felnőttek sugdolódzását: „a tanító úr megbukott...“

Úgy érezzük, hogy nemcsak a képesítő vizsgarend, de magának a meglévő vizsgának a válságával állunk szemben. Lesz alkalmunk még erre vonatkozó elveinket is kifejteni. Addig azonban, a státus quo alapján állva, követeljük a gyakorlati vizsgák hibás rendszerének az igazság, méltányosság, pedagógiai következetesség, a tanítói tekintély és a szociális fejlődés szellemében való megváltoztatását! (bb)

*Mindenki annyit ér, ahogy
Betölti hivatását. Arany.*

Az irigyelt tanító.

A napokban vasúton utaztam. A gazdasági válság nagy, tehát ez a téma ma mindenütt. Léva felé a vonaton is erről volt szó. A szemközt levő padon három, velem egykorú fiatal-ember ült és siránkozott. Kereskedők voltak. Emlegették a régi, jó konjunkturális idöket és összehasonlították a mostani nyomott állapottal. Minderről nem lenne érdemes tanítói szaklapba írni, ha a tanítóságba nem rúgott volna bele imígyen az egyik:

„Kérlek, hiszen ez mind nem fájna, ha nem látná az ember, hogy az állam a tölünk szigorúan behajtott adót az állami alkalmazottak *fényűző* fizetésére fordítja. Például nálunk van egy nyálas tanítócska, aki 1800 Ké fizetést kap. Kinek van ma ennyije? És miért? Mert naponként hat órát játszik a gyerekekkel. Egy felelősség nélküli és könnyű állást az állam még 13. havi fizetéssel honorál. Így el kell pusztulni mindenki-nek. Egy ócska tanító . . .”

Hü, a kiskésit, ennek fele sem tréfa. Összehajtogattam az unaloműző ujságot és felálltam:

„Bocsáss meg x, de úgy emlékszem, hogy együtt jártunk gimnáziumba. Kónya vagyok. Az arc 15 év alatt változik, de, azt hiszem, nem tévedek. Ha nem tudod, úgy légy szives vedd tudomásul, hogy én is „ócska” tanító lettem és sért az ilyen felelőtlen beszéd, ami a tanítóság becsületébe gázol. (A három úr ijedten húzta össze a nyakát.) Bocsássonak meg az urak, nem célozom krakélereskedni, csupán néhány szavam lenne, mielőtt folytatnák lélekvidámító eszmecseréjüket.

Szavaidból nem a sértő jelzőkre akarok reagálni, hanem azon kijelentésedet kívánom helyes megvilágításba hozni, hogy a tanítói állás felelősség nélküli és könnyű.

Hát, kérlek szépen, egy tanító először is felelősséggel tartozik az Istennek. Igen. Mert az anyag, amivel dolgozik, az nem fa, vas vagy fűszer, hanem az Istentől ajándékozott, hozzá hasonló emberi lélek. Ezt a zseuge gyermeki lelket a tanító jóvá és rosszra is formálhatja. Jaj neki, ha rosszul munkálkodik. Mosolyogsz? Én hiszek az Isten végtelen hatalmában és az egykori ítéletben.

Másodszor, a tanító felelősséggel tartozik az államnak. Kedves kötelessége jó hazafiakat, hü állampolgárokat nevelni. Ha nem teszi, kilóditják.

Harmadszor felelősséggel tartozik az egyháznak. Próbálja meg vallástalan szellemben nevelni a gyermekeket.

Negyedszer felelős veled, szülővel szemben. Elvárod, ugyebár, a tanítótól, hogy a te esetleg kretin fiadból zsenit formáljon? Ha a gyermek miatt ez nem sikerül, a tanító a hibás, a hanyag, a léhütő. A te aranyos fiacskád hibáit, fogyatékoságait a tanítóra ruházod rá.

A tanító mindenkivel szemben felelős. Még a koldús is avval jön a tanítóhoz: „Kérem tanítsa meg a gyerekeket tisztességre, mert nem becsülik a szegény embert, hanem kicsúfolják, megdobálják kövel”.

Ha egy gyermek az uccán nem köszön olyan bácsinak, aki a köszönést nem szokta elfogadni, evvel dorgálja: „No, hiszen neked is jó tanítód lehet, aki még köszönni sem tanít meg”.

Tovább megyek, kedves uraim. Egy hivatalnok nem felelős az irodája tisztaságáért, a tanító igen. Ha az iskolát nem takarítják rendesen, a tanítónak szoros.

Ha az iskolaszék nem vesz köpöcsészét, a tanító felelős.

Ha az iskola épülete nem előírásos és ujat építeni az iskolafenntartó nem akar, a tanító államsegélyét vonják meg, ami egyenlő a fizetéssel.

Ha pedig ezek ezer más a tanítótól függő, vagy tőle független követelmény teljesítve van, sohasem lehet a tanító biztosítva arról, hogy a tanítás eredményét akár egészben, akár egyes tárgyakra vonatkozólag nem állapítják-e meg eredménytelennek.

Ha ez a mindenkivel szembeni felelőség milyen kinos szituációkat szül, ime néhány példa. Az állam néha ezt mondja: „Tedd!” Az egyház viszont: „Ne tedd!” Egyiknek sem akar a tanító véteni, tehát keres egy „kecske is jóllakjék, káposzta is megmaradjon” elintézését. Ekkor viszont gerinctelen. Praxisban ez így fest. „Holnap gyónni fognak a gyermekek”. „Lehetetlen” — mondja a tanító — „az állami tanfelügyelőségnek be kell egy héttel előbb jelenteni az ilyesmit”. „Nem jön az ilyenkor”. És pont jön.

„Holnap délután 3 órára tettem az öreg Kropacsekné temetését”. „akkor én nem leszek ott, mert négyig kell tanítanom”.

Ha az iskolamulasztót be nem jelentí a tanító, fegyelmit

kap, ha bejelenti, lekaszálják a buzáját zölden.

Igy néz ki a felelőtlen tanítói állás.

A második kijelentésem, hogy a tanítói állás könnyű.

Nézzük meg közelebbről!

Én tanítók heti 27 órát. Naponként előkészülök a tanításra 1 órát, mert akármit az iskolában sem lehet tanítani. Ez 5 óra hetenként. Napi 1 órát az igazgatói teendők foglalnak le. Heti 6 órára. Kijavítok hetenként 140 dolgozatot és annak a javítását. (Számtan, szlovák, fogalmazás, nyelvtan havonként, hetenként 1 szépirás, 70 tanuló.) Testvérek közt is heti 4 órai elfoglaltság. Kedves kötelességem iskolán kívüli kultúrtevékenységet kifejtteni. Heti 4 óra. Újabb 4 óra az előkészület. A „Sárga csikót” is tőlem várod. Heti hat óra próba. A „Méhészkör” csak egy órát foglal le hetenként. A tűzoltó-egyesület viszont kettőt. A járási fiatalságot gondozó bizottság helyi kötelezettségei egyet. A falusi emberek ügyes-bajos dolgai hármat. (Jövedelmi adó, idézés, magyarországi lombard-tartozás, stb.) Szakművelődésre 1 órát csak hetenként. Vagy pl. a kántorizálás az ifjúsági könyvtár a szülői egyesület, a mesedélutánok, az iskolai takarék, a dalárda vezetése, az ünnepélyek előkészítése semmi?

Igen. Egy tanító 11—15 órát dolgozik naponként . . . aggyal, ideggel. Ha van egy fiad és ez rendetlenkedik, kikergeted a konyhába, hogy ne zavarjon. A tanítónak 70 közül egyet, a legvásottabbat sincs joga kiküldeni az iskolából, hanem tűrni kell a tudatos rosszkodását. Ezt nevezed te könnyű foglalkozásnak? Erre nyálás és ócska ember nem is képes, tehát a jelzőid falsok.

Egy megjegyzésem van csak még. Te a prosperity idején könnyű szívvvel kidobtál a bárban egy éjszaka 1000 koronát, mert tizedt kerestél. Én 800 koronát kaptam havonként. 400-at fizettem kosztért, 100-at lakásért, 50-et a takarításért és elélveztem 250 koronát havonként . . . egy pár cipőre, vagy két ingre, vagy öt hónapi 250 koronából egy ruhára. A te aranyvilágod idején egy hibás kiszámítás miatt egy teljes esztendeig 350 Ké fizetést, tehát 80 kg buza árát utaltak ki részemre. Elmentem a feleségemmel sóskát szedni. Megfőztük. Aztán ha a kendermagosnak kedve volt tojni, akkor tojást is ütöttünk rá. Akkor te nem vetted észre a tanítót, mert havi jövedelmed több volt, mint az ő ötévi munkabére. Több adót tagadtál le, mint az ő

fizetése. Tehát most ne legyen szálla a tanító a szemedben. Ha a ti tanítótokra a nyálás jelzöt a fiatalsága miatt kented, bizonyosan csak 1000 koronán alul mozog a fizetése: viszont, ha 1800 koronát kap, azt már kiéhezte és becsületes munkájával kiérdemelte.

Bocsáss meg, de ezt kötelességem volt az ösztanításág érdekében itt megmondanom".

Ujságomba tamelkeztem. A három ifjú egy ideig hallgatott, aztán . . . lassan felszedelőzködtek és a kupé tulsó oldalán foglalva helyet, lassan beszélgettek. Halk beszélgetésükből érthető szó nem jutott a fülemig. Nem is voltam kíváncsi rá.

Kónya József.

*A nevelés biológiai alapvonalai.*¹²

Irta: *Franz Hamburger, Wien.*

Prof. Czerny, akinek a gyermekgyógyászat oly sok termékeny eszmét köszönhet, volt az első, aki a gyermekgyógyászatban a gyermeknevelés fontosságára, az orvos neveléskörüli szerepére rámutatott. Meggyőzően és világosan beigazolta, hogy a neveléstannak egyedül helyes alapeszméi csakis természet-tudományi úton nyerhetők. Könyve „Der Arzt als Erzieher des Kindes“ sok tekintetben még ma is irányadó. A gyermekgyógyászat terén azóta nagy haladás észlelhető, amely főleg abban mutatkozik, hogy nagyszámú, többé, vagy kevésbé klasszikus betegségcsoport a helytelen nevelés következményeinek tekinthető. Ezen kutató munkában számos gyermekgyógyász vett részt. Felemlítem többek között Ibrahimot, Zappertet, Nettert, Friedjungot, Pfaundlert, Goettet és Hislert.

Mint hogy a gyermekgyógyászat feladata nemcsak a betegségek gyógyítása, hanem azok megelőzése is, és mivel éppen a helyes pszihikai befolyásolása, tehát a nevelés által, igen sok betegség megelőzhető, világos, hogy a gyermeknevelés a gyermekbetegségek megelőzésének feladatkörébe tartozik, így minden orvosnak ismerni kell a gyermeknevelés alapelveit annál is inkább, mivel ezek természettudományos úton kikutathatók. Tényleg, amint azt Goeppert az ő klasszikus kijelentésében „Ueber das Erziehungsbedürfnis des Kindes“ megállapítja: a nevelés egy

¹² E tanulmány egynémely megállapításával egyet nem érthetünk, de tudományos értékessége miatt föltétlen érdeklődésre tarthat számot. (Szerk.)

olyan természetes jelenség, mely az állatoknak a kiköltés körül kifejtett gondoskodásához hasonlítható. Az emberi nevelést egy finomabb, nemesített költéskörüli ápolásnak tekinthetjük. Mivel a nevelés alapvonalai természettudományi alapon kikutathatók, maga a nevelés is természettudományi alapon kutatandó és gyakorlandó. Tehát a nevelés alapvonalaival nem szabad a gyermeki természettel ellentétesnek lennie. Sajnos, az utolsó évtizedekben erre gyakran volt eset. Régi, intuitive, azaz inkább instinktive nyert, sokszoros tapasztalat által kipróbált nevelési alapelveket ideges nevelők és gyermekbarátok alkalmi kisikléssalakkal helyettesítették, vagy dilettáns módon újabb spekuláció útján szerzett eszméikkel pótolták sokszor csak azért, mivel az eddigi principiumoknak valaki az ellenkezőjét ajánlotta. Ehhez társultak azok a jóhiszeműen kigondolt, de minden tapasztalattal ellenkező hamis tanácsok, melyek a gyermekeknek természetes sajátságaival egyáltalában nem egyeztek.

Feltétlenül szükséges azonban, hogy a gyermekek ezen természetes sajátságait objektíve és józanul tanulmányozzuk s a neveléstan alapvonalaival használjuk fel. Ne tekintsük a gyermekeket csodagyermeknek, sem olyanoknak, mint ahogy azokat a szülői szem látni szeretné, hanem olyanoknak, amilyenek ők valóban és a valóságra építsünk. És itt térünk ismét vissza a régi intuitive nyert és a természetnek egyedül megfelelő alapelvekhez, melyek részben régismert közmondásokban is megtalálhatók.

Ősrégi tapasztalat és az utolsó 50 évnek természettudományi eredményei is mutatják, hogy minden ember életében a veleszületett képesség, (Anlage) a filogenezis útján nyert hajlam, játsza a főszerepet. Ez a hajlam minden emberben individuálisan különböző és számos részlethajlamból tevődik össze. Ezen részlethajlamok részben ellentmondanak egymásnak és megállapítható, hogy minden emberben, sőt minden gyermekben megvan a készség a dacra, de a jó iránt is. Éppenúgy, mint minden emberben megvan a hajlam az örömről és bánatra. Egyik embernél egyikféle, másiknál ismét másféle hajlamok vannak erősebben kifejlődve. Minél gyakrabban kínálkozik alkalom a gyermeknél egy bizonyos hajlam érvényesülésére, az annál inkább begyakorlódik. Viszont valamely metódus minél kevesebb alkalmat nyújt egy bizonyos hajlam érvényesülésére, a gyermek annál kevésbé fogja magát abba begyakorolni és ez a hajlam kifelé annál kevésbé lesz

észlelhető. A nevelés által bizonyos részlethajlamok gyakorlásának kedvezünk. De kedvezünk bizonyos gátló apparátusok működésének is, ezen módon aránylag könnyen rászoktathatjuk a gyermeket bizonyos ösztönszerű tevékenységek elnyomására. Ez a hazulról „vad” a szociális gyermek megszelidítése és nevelése. Hangsúlyozzuk, hogy a legtöbb gyermek hazulról a nem jóra, a nem altruizmusra van hajlamosítva, sőt egyenesen egoisztikus s talán nem helytelen a veleszületett egoizmusnak ezen tényét az eredendő bűnről szóló régi tannal vonatkozásba hozni. Sajnos, vannak gyermekek, akik annyira erősen vannak antiszociális és oly gyengén szociális irányban képesítve, hogy ezirányban nem is nevelhetők. Ezek bizonyos konvencionális formák betartására rászoktathatók, de szociális értelemben vett jó emberekké sohasem válhatnak. Az életben az ilyen emberekkel sokkal gyakrabban találkozunk, mintsem gondolnók s bizonyos másféle hajlamaik folytán az emberi társadalomban ezek igen nagy szerepet játszanak, rendszerint a köznek nagy kárára.

Majdnem minden gyermek több olyan alaptulajdonsággal rendelkezik, melyek a nevelésben, — részben tudatosan, részben öntudatlanul — fölhasználatnak. Mindenekelőtt itt van, mint alap- és főtulajdonság az egoizmus, mely nem más, mint az önfentartási ösztön. Ennek segítségére szolgál egy másik ösztön: a fajfentartási ösztön, mely a fajszaporítási ösztönnel semmi esetre sincs kimerítve. Így az anyai szeretet is a fajfentartási ösztönnek kiegészítő része. De a fajfentartó ösztönhöz tartozik a nyájösztön (Herdentrieb) is és ebben az ösztönben nyugszik a társadalomképzés és ezzel az altruizmus gyökere is. A nyáj-, vagy társasösztön mutatkozik a kis gyermekek többségénél. Az egoista nagy és az altruista ösztönök kis csoportja küzdenek, támogatják, egymást kölcsönösen kiegészítik a gyermekben, mint amilyen viszonyban a különböző belső szekréció szervei szolgálnak részben egymás támogatására, részben egymás ellensúlyozására; s valamint a belső elválasztás össz-, illetve ellenműködése a részeknek összharmonijára vezetnek: úgy érhető el bizonyos feltételek között a különböző, részben egymásnak ellentmondó alaptulajdonság ellenére az egységnek egy relativ harmoniája. Az egoisztikus és altruisztikus ösztöncsoport mellett vannak úgy az emberben, mint a gyermekben bizonyos tulajdonságok, melyek egy további feltételei az u. n. homo sapiens fejlődésének. Ez az utánzó, gátló, asszociáló és emlékező képesség,

illetőleg ösztön. E tulajdonságok vezetnek a tapasztalási képességre és a nevelhetőségre. Ehhez társul egy további sajátosság képesség, mellyel majdnem minden ember rendelkezik és kivétel nélkül minden gyermekben fellelhető: a szuggesztibilitás és a befolyásolhatóság. Van, amint azt Goepfert nagyon helyesen mondja, az embernél, de különösen a gyermeknél egy élettani szükséglet: hogy vezettség. Továbbá joggal állítja azt is Goepfert, hogy a vezetetés iránti szükséglet egy alapvető természeti szükséglet, egy velünk született természeti ösztön.

Fontos körülmény az, hogy ha ezen képességek, vagy ösztönök megvannak, — és majdnem mindig megvannak, — akkor bizonyos segítők felhasználásával, melyekről ezután fogunk beszélni, melyeket ugyan túlságosan alkalmazni nem szabadna, a fejlődés és a nevelés majdnem automatikusan adódik. Mint ahogy a táplálkozás a természetes táplálkozási ösztön: az éhség és étvágy hatása alatt automatikusan és hiánytalanul működik, ha csak u. n. racionális, ténylegesen irracionális eszközökkel nem operálnak, vagy manipulálnak: úgy azt is láthatjuk, hogy a fejlődés és nevelés majdnem hiánytalanul működnek, ha csak kotnyeles és ostoba okoskodások nem befolyásolják a növekvő gyermeket. A legtöbb gyermeknél egy ilyen hiánytalanul működő automatizmushoz szükséges berendezkedések megvannak. Emellett természetesen szó lehet arról is, hogy a gyermekek a megfelelő hangulatba hozzassanak. A különböző hangulatok befolyása alatt különféle vezetési képesség mutatkozik és megnyilvánul a különféle vezetés maga is. Gyermekek sokkal könnyebben hozhatók bizonyos hangulatba, mint a felnőttek. Ez függ a gyermeknek oly rendkívül nagy befolyásolhatóságától és szuggesztibilitásától. Bizonyos, hogy nem minden gyermek befolyásolható egyforma könnyen, de lényegileg mégis sokkal könnyebben, mint a felnőtt, különösen akkor, ha nem veszi észre, hogy őt befolyásolni akarják. A gyermek, mint azt minden okos anya tudja, igen könnyen meggyőzhető és ezáltal valamely ügyben egy bizonyos hangulatba, egy bizonyos állásfoglalásra bírható. És most térjünk át a gyermekek legfontosabb ösztöneinek és képességeinek megbeszélésére.

Az utánzási ösztön nemcsak a majomnál, hanem az embernél és különösen a gyermeknél feltalálható és oly általánosan ismert és helyesen megítélt, hogy arról nem is kell közelebbit mondani.

Az ember és a gyermek agyában egy különös és jellemző

képzettársító készülék van, egy szerv, mely számos tudatalatti következtetést von le, mint azt Helmholtz évekkel ezelőtt meggyőzően kimutatta. Az az automatikus munka, melyet a kis gyermeknek ezen gondolkozási készüléke öntudatlanul felmutat kapcsolatosan egy jó emlékező-tehetséggel: elengedhetetlen feltétele a gyermek tapasztaló képességének és nevelhetőségének. A gyermeknek szellemi fejlődésére és nevelhetőségére fontos, hogy agya tudat alatt is instiktíve, automatikusan dolgozzék. Amilyen specifikus a veseműködés, mely a vizeletképzésnek igen komplikált fiziko-kémiai életjelensége, valamint a glikogén összetételére és szétbontására irányuló májmunka és ezenkívül sok más: épílyen specifikus munkája az agynak a gondolkodás és következtetés. Ez az agymunka épílyen pontos automatiával folyik le, miként a vese, máj vagy más szerveknek munkája. Automatikusan, instiktíve, tudatalatt. A különbség csak az, hogy némely emberben az agynak ezen szervspecifikus munkája tudatos, míg a máj, vagy vese munkája a tudat alatt marad. A gyermeknél azonban az agynak ezen gondolkodási munkája mindig a tudat alatt, ismeretlenül folyik. Mellékesen megjegyezhetjük, hogy az intuicio sem más, mint tudatalatti agymunka. Az emlékezésre való készség már a kis gyermekben is megvan, s annyira általánosan ismert jelenség, hogy az közelebbi magyarázatra nem szorul.

A gátlási hajlamok gyakorlása többször ismétlődő azonos, vagy hasonló eszközök által történik. Ebből bizonyos megszokások fejlődnek ki. Erre van felépítve bizonyos feltételek mellett a hallási-, eszmetársítási-, utánzási, sőt a beszédképesség fejlődése is. A beszédnek ezen törvényszerű és mégis oly csodálatos fejlődésénél a tapasztalat a beszéd megértésében, a legegyszerűbb, vagy legkomplikáltabb mondat képzésében rendkívül fontos szerepet játszik. A tapasztalások itt nagyrészt affektus nélküliek. A nevelésnél mindemellett főleg affektusos tapasztalatokat használunk fel. Ezek az affektusok kellemesek, vagy kellemetlenek. A jó nevelő ezen hangsúlyozott tapasztalatokat tervszerűen alkalmazza, bizonyos szavak, vagy gesztusok kíséretében. A kellemes, vagy kellemetlen eszmék a mindenkor hozzátartozó szavak vagy gesztusok kíséretében asszociáltatnak a gyermek által s ezután már csak a szavakra és a gesztusokra lesz szükség, hogy a gyermeket arra befolyásoljuk, hogy egy szándékolt cselekményt elvégezzen, vagy azt abbahagyja, esetleg

arra bírjuk, hogy a nevelő által kívánt egy bizonyos cselekményt végrehajtsa. Így lesz a tapasztalat által a gyermek szófogadó. Rendkívül fontos, hogy ezek a nevelési alapelvek, ha más szavakkal is, de mégis ezen fogalmak alkalmazásánál a régi idő óta gyakorlatilag is felhasználtak. Egész mai kulturánk ebből fejlődött. Természetesen csak olyan értelemben, hogy az alap ezen kultúra számára adva van. Minden eddigi kultúra elsősorban az etikára, tehát a jóerkölcsre van építve. Az erkölcsösség idáig kizárólag a különféle vallásokban kristályosodik ki. Minden vallás, mint azt később látni fogjuk, amennyiben azoknak nem dogmatikus részéről van szó, nem más, mint erkölcsstan, mely ilyen szabályokban nyilvánul meg: „így kell, hogy élj” vagy „ilyen légy, vagy ne légy”, mondhatjuk: a mi kulturánknak ez a sarkpontja. Ezek az ősrégi erkölcstörvények a Tízparancsolatban vannak lefektetve, mely az első előttünk ismeretes összefoglalása az akkori tudományos állapotoknak, megfelelő magyarázatok kíséretében. Ezen magyarázatokból fejlődtek ki az u. n. hittételek, vagy dogmák. Az első időben azonban tagadhatatlan tény, hogy káros és hasznos, örvendetes és nem örvendetes események *lapidáris* események voltak, igen nagy befolyással ezen törvények felállítására, melyek mind azon szavakkal kezdődtek: „légy!” Ezen törvények ezerszeresen kipróbált elengedhetetlenséggel váltak az emberi társadalom törvényeivé.

(Folyt. köv.)

EGYESÜLETI ÉLET.

„Az egyesület köpenyében.”

Megjött a válasz az „arany középút” című vezércikkünkre. Már amennyiben válasznak lehet nevezni a „valóság kikerülését”, a kényelmetlen kérdések elől való bölcs, de korántsem korrekt kitérést. A lényeg tehát kimaradt, de kárpótolta magát M. kártárs egypár, a „dolgozók társadalmában” megengedhető, sőt megkívánható „csillogó frázissal”, aminők például: „tudományos tárgyilagosságra való képtelenség”, „kispolgári impotencia eklatáns bizonyítéka”, „termelési rendszeren alapuló társadalmi pólus”, no és befejezésül: „a mammut is mammut volt, amíg ki nem veszett” című hatásos „tudományos” tantétel.

M. kartárs nehézményezi, hogy a magyar tanítócsoportokról írt cikkében meg mertük látni az egyesület elleni támadását, s álláspontunkat „az egyesület köpenyében” hangoztattuk. Utólag bizonyítani próbálja, hogy amikor „az általános egyesület”-ről hasáboakat írt, akkor „nem is a Sz. Á. M. T. E.-ről volt szó...” Pedig fölösleges szépíteni a dolgot. Abban a cikkben igenis, az egyesületről volt szó, s azok a „tudományos felismerések és célkitűzések” nagyon is *politikai* (államtudományi?) rúgók által lökődtek el, amelyekhez „érteni” sokkal könnyebb, mint velük a tanítóegyesületi élet területén *nem foglalkozni*... Kisérelje meg M. kartárs az oly büszkén hangoztatott és „gyerekes blöfföktől” valószínűleg mentes „tudományos tárgyilagosságát” és „öntudatos harcos” szocialista mivoltát a létező egyesületi keretek közötti munka szolgálatába állítani: s amit egyéniségéből a szlovenszkói magyar tanítótársadalom sorsa és jövője számára hasznosítani tud, csakis ez fogja jelenteni az itteni kari viszonyok megértésére vonatkozó „tárgyilagos képességét”! Higggye el, ennek az 1250 (vagy ha Ön szerint kevesebb: annál jobban) magyar tanítónak, meg a magyar kulturának sokkal inkább van szüksége *ilyen* tudósokra, mint a „termelési rendszeren alapuló társadalmi pólus” demagógjaira, vagy a mammutról szóló következtetések gyártóira.

Nem titkolható mosolygással olvastuk M. kartárs ama „válaszát”, hogy: „a Tanügy-csoport nem egyesület, tehát ne kérdezzék, hogy hány tagot számlál”. Végtelenül hálások vagyunk ezért, mert ime, mértékadó helyről jött a megállapítás, hogy ezek a „szlovenszkói és ruszinszkói haladó magyar tanítók”, akik a Tanügyet „szövetségük hivatalos lapjának” tekintik, évek óta tartó erőfeszítések ellenére sem tudtak „egyesületet” alkotni, s mint most kisült, csak azért nem, mert nekik „nem tetszenek az egyesületesi játékok”, s mert ők eleitől fogva a „tanítói kamarák” föllállítását követelték...

Arról azután igazán rosszmájuság volna írni, hogy miért helyeslik annyira a „szociáldemokrata tanítók szakszervezetét”, melynek „egyesületesi játékaikról” oly nagy előszeregettel számolnak be időről-időre... Vagy miért hallgatnak a tanítói kamarákkal akkor, amikor a FUNS-egyesület dicsőítéséről van szó...

Végül megragadjuk az alkalmat arra is, hogy bocsánatot kérjünk a Tanügy Kulturmozaikjának összeállítójától azon ismételt „hálátlanságért”, hogy az 1927. év decemberében nyújtott „jóízű

kenyérialatjukat" megintcsak „az egyesület köpenyében" irt „támadással" fizetjük vissza. Tudniillik azért tartoznánk mi hálával a Tanügynek, hogy a Magyar Tanító indexre tételévei annak idején alkalma lett Dr. Jantausch Pál, apostoli adminisztrátorhoz szíve szerint való dörgedelmeket intézni. Mi pedig, lám, lám, ezt a „jótettet" nem viszonzotuk és előreláthatólag nem is fogjuk viszonzozni. Hiába: ez már „leszűrt társadalmi törvény" . . .!

Jó néhány éve annak, mikor egyik kartársunk sajnálkozását fejezte ki lapunkban, hogy miért nincs a Magyar Tanító és a Magyar Tanügy között testvéri jóviszony. Agyonhallgatják egymást. Nem vesznek tudomást egymásról. Pedig így, pedig úgy. Ez a kolléga most meg lehet elégedve. De ha őszinte véleményt akar alkotni, el kell ismernie, hogy jobb, ha ez a két lap kikerüli egymást. Mi betartjuk ezt mindaddig, amíg egyesületünket bántás nem éri. Akkor azonban és csakis akkor és föltétlenül „az egyesület köpenyében" tollat rántunk, mert az egyesületet és az igazságot megvédjük, még — *testvéreinkkel* szemben is! Mi az egyesület alapján állunk. Az egyesületen belül nem ismerünk „tudományos tárgyilagosságnak" mázolt politikát, akár vörösre, akár fehérre, akár feketére van is bekenve, mert az egyesületben csak tanítót ismerünk, akinek ezer és egy baja-gondja, hivatása és kötelessége van a „társadalmi rendre vonatkozó tudományos felismeréseken és célkitűzéseken" kívül is. És ha egy-egy „költéséges formalitásnak" nevezett körzeti gyűlésen megjelenik 100 vagy 200 tanító és együtt tölt egy napot a testvériség jegyében és (képzelve M. kartárs: tóosztok nélkül!) a fehér asztalnál is együtt marad, mert *szere*ti egymást, s mert politikai, világnézeti, felekezeti és minden létező különbség ellenére is érzi az együvé-tartozás boldogságát: akkor ezt többre kell becsülni minden „tudományos" politikai kapkodásnál.

Számunkra az egyesület nem „köpeny", hanem *erő*! S ezt az erőt, ha nem is tudnók számszerűleg kifejezni (pedig tudjuk!), akkor is *érez*nők, mert megérzéséhez van kiirthatatlan *lelki készségünk*. Akiben nincs, az szánalmunkra méltó.

Hárman találkoznak a keresztfőn: egy ragyogó szemű nő, egy vad, zord férfi és egy szürke, töpörödött anyóka. — „En felemelem a világot az égig; én vagyok a Szerelem . . ." — kezdi a nő. — „En megsemmisítem, összezúzom azt, én, a Gyűlölet!" — szól a férfi. — És én mindkettőtök felett uralkodom — mondja az anyóka — én a Szokás vagyok . . . *Lányi E.*

Meghívó.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanító-egyesület újonnan választott központi tisztikarát e hó 22.-én d. e. 10 órára Komáromba, a községi iskolába értekezletre tisztelettel meghívom.

Kovács Alajos

elnök.

Meghívó. A Komáromi Tankerület Tanítói Köre f. évi június hó 2-án Komáromban a Kulturpalota dísztermében évi rendes közgyűlést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívom. *Tárgysorozat:* 1) A gyűlés megnyitása. 2) Évi jelentés. 3) Határozat a tanítói megyék újbóli megalakítása tárgyában. 4) Számadás és költségvetés. 5) Hogyan készítsünk iskolai természetrajzi gyűjteményt? *Előadó:* Dr. Horváth Cézár főgimn. tanár. 6. *Indítványok.* A gyűlés pontosan $\frac{1}{2}$ 9-kor kezdődik. *Kartársi üdvözléssel:* Balony, 1932. május hó. *Halász Ödön* köri elnök.

Meghívó. A Párkányjárasi Általános Magyar Tanítóegyesület 1932. május hó 19.-én csütörtökön d. e. $\frac{1}{2}$ 10 órakor Párkányban a róm. kath. iskolában *rendes közgyűlést* tart, melyre a járáskör tagjait tisztelettel meghívjuk. *Tárgysorozat:* 1. Elnöki megnyitó és előterjesztések. 2. Jegyzőkönyv-hitelesítés és jegyzői jelentés. 3. Központ intézkedések. Pénztári jelentés. 4. Veszélyben a mindennapi kenyerünk. *Előadó* Kónya József ig. tanító, Köhídgymarmat. 5. Kántori és tanítói javadalmak szétválasztása. *Előadó:* Nagy Lajos ig. tanító Búcs. 6. Katonai előképzés a népiskolában. *Előadó:* Kanozsay István tanító Köbölkút. 7. *Indítványok,* lehetőleg írásban a gyűlés előtt. *Biró Béla* egyesületi elnök, *Szoleczky János* egyesületi jegyző. A gyűlés pontosan kezdődik! Utána társasbéd (8 Ké) Godónál.

Halálozás. Ismét egy öreg kartársunk vált el tőlünk örökre. A régi Ung megye, Nagykapos községben 40 évig lakó Soltész Imre nyugdíjas rk. tanító, volt törvényhatósági bizottsági tag és bankigazgató f. évi április hó 12.-én rövid szenvedés után a kassai áll. kórházban 71 éves korában elhunyt. A köztisztviselői állású, mindnyájunk által szeretett és nagyrabecsült Imre bácsink földi maradványait április 14.-én d. u. 4 ó. helyeztük örök nyugalomra a kassai sírkertben.

Emlékét kegyelettel őrizzük.

Helyreigazítás. A Magyar Tanító előző számában közzétett komáromszentpéteri pályázati hirdetés tévesen lett leközzölve. Amennyiben a helyettes fizetése nem havi 100, hanem 500 Kő.

Felhívás. Hivatkozással a múlt évi szept. elsejei számban közzétett felhívásra, figyelmeztetjük Orsz. Egyesületünk tagjait arra, hogy az iskolaügyi referátus múlt évi szeptember 23.-án kelt 41493/I. sz. rendeletével az *Industria taneszközvállalat* (Bratislava Grössling 93) által kiadott szemléltető közlekedési képeket besorozta a kötelező taneszközök sorába. Minthogy tehát e rendelet folytán e képeket minden iskolának be kell szereznie, erre egyesületünk tagjait ezúttal ismételten nyomatékosan felhívjuk. A kötelező beszerzés elől egy iskolának sem szabad elzárkóznia, annál kevésbbé, mert hiszen az egész képsorozat (6 szinpompás kép) magyarázó szöveggel együtt csupán 120 Kő-ba kerül s azért felkérjük kartársainkat, hogy ezen fontos képeket iskoláik részére saját érdekükben mielőbb az *Industriától* megrendeljék. Az elnökség.

É r t e s í t é s. Felhívjuk egyesületünk tagjait, hogy a központi tanácsadót illető leveleiket Kovács Alajos közp. elnök címére (Neded) küldjék. Minden megkeresésnél közöljék a lap címszalagján lévő tagsági számot, mert csak ez esetben számíthatnak a kéretnek megfelelő és gyors elintézésére.

Tanácsadó üzenetei.

O F Az államvasutak bratislavai igazgatóságától nyert felvilágosítás után üzenem, hogy a szülnidei arcképes igazolvány (III. o.) 35 kor. 40 fillér díját csakken előre kell beküldeni. Eljárás a következő: A postahivatalban kap 6 fillérért egy drb. csekkbefizetési lapot. Ennek mind a három részén van egy-egy téglalap alakú bekerített hely, melynek baloldali része üres, jobb felén e két szó áll: Praha Bruno. A Bruno szót le kell húzni, Praha elé pedig ezt kell írni: 43.800—23. A Potvrdenka és Složenka részekre Majitel útú után mindkét helyen ezt kell írni: Pokladna Ředitel'stvi Stát. Diáh v Bratislave (Slevý jízdoého) Bratislava. A többi részek kitöltése mindenki előtt ismeretes. A köllben felszerelt kérethez (I. Vestník fordítás 1932 évf. 10—12. o'd.) csatolni kell a csekklap Potvrdenka részét, valamint a feladó címével ellátott felbélyegzett borítékot az igazolvány megküldéséhez. — B. F. Kisegítő tanítót csak bizonyos időre, legfeljebb a tanévre lehet választani. Jutalomdíjat kap havi utólagos részletekben. Definitívát csak akkor nyerhet, ha előbb várományosként alkalmazták. — L. N. Működési pótlékot csak definitív tanító kap.

I R O D A L O M.

Szabolcska Mihályról.

Gondolataim tárházában sokáig kerestem olyan szót, mely Szabolcska Mihálynak, mint írónak jelzésére a legtalálhatóbb lehetne, de alkalmasabbat nem találtam rá, mint: a szeretet költője.

Minden költeménye arról tanúskodik, hogy szive tele volt szeretettel, s azért fejezte azt ki oly tisztán, hiven és igazán a mi hamisítatlan és büvös-bájos nemzeti nyelvünkön, hogy jusson belőle mindazoknak, akik annak híjával vannak, de jusson azoknak is, akik a keblükben égő isteni lángot tetézni óhajtják.

Kimondhatatlan az a lelkesedés, mely lelkemet az ő verseinek olvasása közben töltötte el. S valahányszor olvastam és lelkesedtem, mindannyiszor eszembe jutott az a „tatárfejű” gyerek, akivel én az 1874—75-ik isk. évben a kecskeméti ref. főgimnázium udvarát és lépcsőzetét nemcsak tapostam, de kívül az alatt a tiz hónap alatt holtig tartó barátságot is kötöttem.

Én akkor a gimn. 4-ik osztályába iratkoztam, mikor az én három évvel fiatalabb pajtásomat az 1. osztályba vették föl. Az ókécskei egyszerű földmíves ember az ő Misi fiát egyszersmind a gimnáziumi tanulók tápintézetébe is fölvétette, mégpedig „dárdás”-nak (terítőnek, ételhordónak), hogy a gyerek az ő tisztével járó mindennapi munkájáért ingyenes kosztban és lakásban részesülhessen.

Mivel nekem is, mint kecskeméti születésű diáknak, volt egy ilyen „dárdás”-osztálytársam, akivel jó barátságban voltam, (Nagy Györgynek hívták, most monori nyug. ig.-tanító) könnyű volt megismerkednem a legifjabb „dárdással”, Szabolcskával is, ki előtt mi, Kecskemétiiek, akik a „cétus”-ba óráközben s azonkívül is szerettünk bejárogatni, s ott egy-két cigaretta-szippantást meg egy kis hancúrozást cselekedni — tekintélyesek voltunk.

Gyakran örültünk egymás látásának, de annál nagyobb örömünk kettőnknek nem esett, mint mikor Baranya megye Laskó nevű községének keleti szélén, mint kis ünnepkövetek (szublelátások) találkoztunk egymással.

Én akkor a Kecskeméttől Szlavoniáig tartó 4 napi út $\frac{1}{3}$ részét gyalog tettem meg. Miska is a magáét egész Laskóig; azonban őt más út vezette céljához.

Már közel jártam Laskóhoz, (körülbelül $\frac{1}{4}$ órányira), midőn végtelen öröömre az országút kerékvágásában egy újveretű tizkrajcárost találtam.

A Ferenc-csatornától Laskóig hosszú és fárasztó utat kellett tennem, azért bizony már déltájon nagyon megéheztem, mert a magammal vitt élelem utolsó falatját már kora reggel fogyasztottam el.

Mivel azonban a talált tizkrajcárost éhségtől való megmentőmül szorongathattam a kezemben, édes gondolatom egyenesen a faluvégi korcsmába vezetett, hol 4 krajcárért kenyeret kértem és akkorát kaptam — ingyen, hogy majd eltörte a kezem csuklóját.

Mikor aztán a korcsmából kilépve, a falun keresztül mentem, hát kit látok velem szembejönni? Szabolcskát, a hóna alatt akkora fehér cipóval, hogy ha a gyermeknek 4-szer akkora feje lett volna, a cipó meg üres lett volna, hát a fejére lehetett volna húzni.

Üres lett volna? Az is volt. T. i. a Miska Apatintól gyalogolva, az utolsó belét is kiszedegette a cipónak, s mikor velem, mint jóllakott diákkal találkozik, ily szókra fakada:

— Szervusz, Pista! Hová mégy?

— Eszékre, aztán a szomszédos Rétfaluba.

— Kell-e cipó? Én már idáig hoztam. Nekem már úgysem kell: vedd el.

Elveszem és jól körülnézem a cipót, hát az oldalán csak akkora kis lyuk van, mint a Miska gyerek ökle, hanem a bel-seje csakúgy döng az ürességtől.

— No, — szóltam Szabolcskának — ha idáig elhoztad a „brúgó“-t, hát brúgozz vele a magad kedve szerint, míg rá nem unsz.

Hogy aztán az 1874—75. isk. év végeztével melyik napon búcsúzott el Kecskeméttől, azt ő nem adhatta tudtomra. Bizonyosan az édes apja kocsin jött érte és azon a mélyvágányú kécskei úton vitte haza, az ő akáclobbos falujába.

Azóta nem láttam többé Szabolcskát és nem is láthatom már soha, soha. Lelki találkozásom azonban volt vele egy-néhányszor. Először 24 év múlva, utoljára pedig 32 év múlva.

A 24-ik évi találkozás a Prot. Árvaházi Naptár egyik oldalán volt, hol, mint a nevezett naptár régi munkatársai, irás-

ban (életrajz) és képben állunk egymás közelében. (Kartársaim! Láttatok-e már ily szép egyetértést pap és tanító között?)

A 32-ik évi találkozás egy-egy levélben volt, melyeket egymással abból az alkalomból váltottunk, hogy öt a Kisfaludytársaság főtítkárának választotta. Ez volt a hozzá intézett 2-ik költői levelem, melyet bizonyára olvastak a „Magyar Tanító” 1930. évi járatói.

De hogy a reá írt és küldött választ is olvashassák, itt közlöm azt, mint a nagy költő nemes lelkületét kedvesen jellemző adatot a következő sorokban:

Kedves Barátom!

Kérlek szépen mindenek előtt: Nézd el és bocsásd meg, hogy ilyen pongyolaformában írok, ceruzával. Orvosi tanácsra teszem ezt, egy darabig. Gépirással küldhetném ugyan a leveleimet, de bizalmasabb leveleimet nem akarom a gépiró-asszonynak orrára kötni. S veled szemben kötelez valami a teljes őszinteségre.

Hát csakugyan úgy volt, hogy (57 év távolából ma már) nem emlékeztem rád. Szép verses leveled: a mostani 2-ik után elgondolkoztam ennek az okán. Hogy történhetett ez így? — mikor Te jól emlékszel a mi közös kecskeméti multunkra. — Te otthon is voltál, meg kinyiltabb szemmel is nézhettél, mint 4-ik osztályos fiú az én I. osztályos, félszeg, nyavalyás vergődésemre ott a szolgatanulók fészken.

Nekem — emlékszem rá — 2—3 esztendő kellett, míg (mint a macska-kölyöknek) kinyiltak annyira a szemeim, hogy merjek barátkozni nemcsak az osztálytársammal, de *nagyobb* diák-társainkkal is. Nagy Gyurit emlegeted. Ő rá, mint valami felsőbb lényre emlékszem ugyan, de *inkább* mint felügyelő parancsolómra, mint bizalmas pajtásra. Ti már 4-ik osztályos szörnyű nagy urak voltatok az én szememben akkor. Mikor pedig 24 év múlva, Te versben köszöntöttél engemet, s nem mentél ilyen apróra és részletesen *arra* a multra: akkorra már annyi Tóth Istvánom volt az emlékeim (különben sem valami erős kötésű) tarisznyájában, hogy én jóhiszeműleg bizonyosan valami sablonos frázisféle köszönettel dughattam ki a szemedet, — ha egyáltalán hozzájuthattam akkori zaklatott és agyonhajszolt életemben a válaszíráshoz.

De hadd menjek tovább. Meghat engem és örök hála

kötelez, hogy olyan jó vagy és elnéző irántam azzal a 2-ik leveleddel is. Holott én még csak mindig *készülődtem* írni Neked az elsöre. Mert készültem. Fájt volna igen nagyon nekem, ha olyas valamit gondoltál volna egy percig is rólam, hogy: „szegény jámbor ember, ezt ugyan elkapta a világ s azt hiszi kevélyen, hogy ő több másnál, mert ő az Akadémiából nézhet ki a Dunára.”

T. i. jártam már így az én u. n. „sikereim” után. Senki sem tudja pedig jobban nálam, hogy „vanitatum vanitas” és üres semmiség irodalomban, művészetben az efféle „költő siker.” Becsületes ember előtt „eleven szén” csak a lelkén mindez.

Szóval, barátom, 8—10 kötetnyi versem után is érzem és tudom én jól, hogy semmi és senki vagyok az e téren való igaz értékek mellett.

Az Arany János szerinti paraszt gyerek vagyok csak (persze jól megöregedve még hozzá) aki jobban szereti (mindennél) a verseket, nótákat, s affélét csinálni maga is *próbálgat*“.

Szeretném Veled egyszer jól kibeszélgetni magamat. Nézz be hozzám, ha erre jársz valaha.

Isten engem is megáldott jó feleségem mellett egy derék leánnyal s hét igaz, jó fiúval. A lány már asszony s velünk lakik. Egyik fiam bíró itt, a másik Temesvárt van az én örhe-lyemen, mint lelkész.

Kifogytam a papiromból. Tán intőjelül, mert a gyermekek-hez érve, most elkezdtem volna dicsekedni: Áldjon meg édes Barátom a jó Isten továbbra is minden javainak javaival. S tarts meg engem továbbra is szíves jóindulatodban és barátságodban. Aki immár tudom, hogy ki és mi vagy nekem.

Feleségedet és minden Te szerettedet Veled együtt sokszor köszöntvén, ölel

Budapest, 1930. március 31.

régi barátod
Szabolcska Mihály.

Eddig a levél, melyet, mint nagybecsű baráti ereklyét őrizem azokkal a levelekkel együtt, melyeket hosszú életpályám ideje alatt Magyarország és Szlovenszkó jeles embereitől kaptam. E levélen kívül még 3 levelét őrizgettem Szabolcskának, de azokat id. Ábrányi Kornél, Lehr Albert, Sántha Károly, Kossuth Ferenc, Kéry Gyula s a nagy szellemi értékű leveleivel együtt, valami rosszlelkű ember ellopta akkor, (1925. december elején,) mikor, mint kántor, Komáromba hurcolkodtam.

Mikor 56 év után a rádió útján először hallottam zengeni

Sza bolcska Mihálynak versekben hangzó ékes szavait, a szememben örömkönnyek ragyogtak, s szavainak elhangzása után lelkileg sirva borultam arra az áldott, jó szívre; melyből oly nemes és tiszta érzések fakadtak. Most már csak sírjára borulhatnék, ha oda valamikor még eljuthatnék.

Miért is nem engedte a jó Isten, hogy kívánságának eleget tegyek? hogy velem egyszer jól kibeszélhesse magát meg „benéz-hess hozzá”?

Most már csak az ő lelkének útjain járhatok, olvasgatva azokat a 8—10 kötetet tevő verseket, melyeket „*csinálni maga is próbálgatott.*” S mivel vele már többé nem beszélhetek, ez a csekély megemlékezés legyen az a virágszál, melyet Szlovenszkból a budapesti temetőnek arra a sírjára küldök, melyben az ő drága hamvai nyugosznak.

Sok millió lélekben keljenek ki és pusztíthatlanul növekedjenek az ő Istentől áldott gondolatai! Így is legyen részese ő annak az örökéletnek, melyet papi ajka és költői lantja oly megdicsőítően hirdetett! (Léva.)

Tóth István.

Természettudományi rovat.

Rovatvezető: Somogyi István.

A természettudományok népszerűsítése.

Ma, amikor az ember mindennapi, legegyszerűbb életét is olyannyira érinti a csodálatosan fejlett technika, nem csoda, ha szinte divatszerűen hangoztatják a természettudományi műveltség terjesztésének szükségességét. Ma, amikor az évszázadokon át szántott-vetett földön a mindennapi kenyér előteremtése annyi szakértelmet és hozzáértést kíván, valóban nem csodálható, hogy a legegyszerűbb földműves előtt is felmerülnek olyan kérdések, melyek a szántás, vetés, aratás, trágyázás stb. mikéntjének ismeretén túl, a növények belső életfolyamataira irányulnak. Az ipari üzemekben dolgozó munkás elvégzi a neki kiszabott munkát a technika által előteremtett furfangos gépeken s közben feleletet keres azokra az előtte rejtve maradt természeti törvényekre, melyek az egész üzem minden porcikáját mozgatják. A városi embert úgyszólván napról-napra lepik meg újabb és újabb technikai fogalmak anélkül, hogy azok között az összefüggést, az oksági kapcsolatot felismerné. Még a szakmunkások legtöbbje

sem ismeri azokat a természeti törvényeket, melyek az általa oly nagyszerűen összeállított gépezeteken érvényesül, amint igen sok, még művelt ember sem tudja, hogy amikor húst, főzeléket, cukrot, gyümölcsöt és százféle nyalánkságot fogyasztott, mindig csak zsírt, keményítőt és fehérjét vett. Pedig a természet megismerése az élethivatás alaposabb megértését és a mindennapi életmód higienikusabb és célszerűbb berendezését tenné lehetővé. A természettudományi ismereteknek azonban nemcsak hasznosságuknál fogva van mérhetetlen jelentőségük, hanem az által is, mert általuk tudunk feleletet adni sok olyan bölcséleti kérdésre, mint pl. a materializmus, darwinizmus, monizmus stb., melyek sokszor az egész társadalom átalakítását vonhatják maguk után, amely átalakulás lefolyásában minden egyes embernek állást kell foglalnia.

A természettudományi ismeretek tudatossá teszik, hogy az ember az egész természetnek csak egy parányi része s ez a tudat önzetlen természetérzékletet fakaszt s felkelti a szeretetet és a megnyugvást a világharmóniában, melyben a saját helyét is megelégedéssel megtalálja.

A természettudományok iránti érdeklődés fakadjon bármely okból, de ma már megvan, nemcsak a jól felszerelt laboratóriumokban a hivatásos természetkutatók között, hanem a legegyszerűbb ipari műhelyben is és ott él a szántó-vető földműves lelkében is. Ma már nem kell bizonyítani, hogy természettudományi műveltségre mindenkinek szüksége van, mert érzi ezt mindenki egyaránt bármily foglalkozást űzzön is. Csak az a kérdés, hogyan érheti el azt valaki anélkül, hogy a természettudományokkal hivatásszerűen foglalkoznék.

Az első gondolat az iskolák felé irányul. Az iskolai oktatás ma úgyszólván az egyedüli, mely a serdülő ifjúságnak rendszeres természettudományi ismereteket nyújt. S valóban az iskolák le is rakják hivatásuk szerint azokat a legszükségesebb alapismereteket, melyek a továbbhaladás alapjául szolgálhatnak. De az a kérdés, megtehetnek-e mindent, amit a természettudományok fontossága az egyes iskoláktól megkíván. Ha az egyes iskolák szertárainak hiányos felszerelésére gondolunk s figyelembe vesszük, hogy a tantervek a természettudományoknak mily kevés fizikai időt engedélyeznek, úgy könnyű megállapítani, hogy még a legképzettebb paedagógus sem érheti el azt az eredményt, amelyet elérni szeretne, vagy amit a tárgy fontossága meg-

kivánna. Ne hagyjuk figyelmen kívül azt a gátló körülményt sem, mely a tanulók gyakorlati oktatása útjában áll, amely nélkül pedig a természettudományi oktatás módszere csak igen bizonytalan sikert eredményezhet. Láttunk egyes tantervjavaslatokat a multban, s egyet mostanában, mely a polg. isk.-ban a tanulókat külön gyakorlati órákon akarja foglalkoztatni, hogy az egyes természeti tüneményeket maguk állíthassák elő és figyelhessék meg. A természettudományok tanításának mindenesetre ez volna a legeredményesebb módja, azonban a jelek szerint ez a terv is a pénz hiány miatt a többi hasonló gyakorlati célt szolgáló tanterv sorsára jut, vagyis nem lesz belőle semmi.

Az iskolák tehát legnagyobb erőmegfeszítésük dacára sem érhetnek el e tárgyaknál olyan eredményt, amilyent elérni szeretnének s így a természettudományi oktatás folytatását az iskolán kívüli szabadoktatás keretébe kell átutalni. Csakhogy ezen a téren sem vigasztaló a helyzet. A népszerű előadások, vagy akár a műveltebb közönség számára rendezett előadások is tárgyakat csak a legkritkább esetben veszik a termtud. köréből.

Pedig olyan városokban, ahol jól felszerelt középiskola van, ily tárgyú előadások tartásának semmi akadályja sem volna.

Az iskolai szertárokat be kell állítani nemcsak a szűkebb értelemben vett közművelődés, vagyis a iskolai oktatás, hanem az általános népművelés, vagyis a felnöttek oktatásának szolgálatába. Meg kell szervezni az iskolán kívüli természettudományi oktatást. A szlovenszkói magyarság e tekintetben teljesen el van hanyagolva. Vannak irodalmi lapjaink, vannak egyesületeink, melyek a nép irodalom művelését tüzték ki feladatul, de nincsenek olyan egyesületeink, melyek a termtudományok művelését tüzték volna ki célul s legfőképen azt, hogy a termtud. ismereteket népszerűvé, közkincsé tegyék. Még az iskolai ifjúsági könyvtárakban sincs elegendő számú ily tárgyú könyvünk és pedig azért, mert ifjúsági irodalmunk termtud. tárgyú könyvekben rendkívül szegény; nem mintha az iskolák vezetősége nem szentelt volna e kérdésnek elegendő figyelmet. Ki kell tehát egészíteni az ifjúsági könyvtárakat alkalmas természettudományi olvasmányokkal, melyek nem száraz tényfelsorolások és adathalmazok, hanem a gyermek lelkébe férköző történetek keretébe foglalja a felvett termtud. ismeretanyagot.

A felnöttek termtud. műveltségének kiegészítése és

továbbfejlesztése céljából elsősorban szükség van olyan írókra, előadókra, könyvekre, vagy ismeretterjesztő intézményekre, melyek a természet csodáinak vonzó bemutatásával és a termtud. világgép kialakulásából származó haszon hangsúlyozásával közönséget toboroznak és egyre szélesebb körben ébresztik fel a termtud. ismeretek iránt az érdeklődést. Elsősorban megfelelő népszerűsítő irodalomról kell gondoskodni. Olyan könyveket kell az érdeklődő közönség kezébe adni, mely népszerű stílusa mellett is művészi alkotás, mely nem tudományos szakmunkák kivonata, hanem egy szaktudós költői alkotása.

A termtud. műveltség általánosítása a társadalom lelkének játékos harmatjává válik, mert új örömök kapuit nyitja meg a benne szemlélődő előtt. Az ideálisan gondolkodó természetbarát sok olyan lelkigazdagságot visz dolgozó szobájába, vagy akár a műhelybe, melyet a természettől idegen társai is megérthető tisztelettel értékelnek. Aki a természetben értelemmel szemlélődni tud. az megérti a növények néma nyelvét, az erdő titokzatos susogását, a hullámzó tenger moráját, a mennydörgés megfélemlítő dübörgését. Aki a természetet megismerte az megtanulta, hogy a természet örök s hogy mi mint annak részei, nem mulhatunk el örökre. Megöregedhetünk, elmulhatunk, de ezzel nem adunk fel mást csak a létnek egy formáját s ha talán más formában is de újra átélhetjük a világot. A termtud. megkedveltetése és terjesztése igen fontos és új kultúrfeladat, melyet megvalósítani érdemes a természetért, az emberért.

Somogyi

K R Ó N I K A

Ne ócsárolj, Testvérem, a Magyar Tanítót, tanító-testvéri egységartozásunknak, egyesületi és kari életünknek ezt a féltveőrzött, szeretettel dédelgetett gyermekét. Ne ócsárolj, hogy nem a megfelelő köntösben kopogtat ajtódon minden hó elsején és tizenötödikén, hogy hasábjain oly sok keserves panasszal, méltatlanul elhullatott könnyel untatnak a szerkesztők! Testvéred gyötrődései azok, sorstársaid szenvedéseinek elégtételért kiáltó fájdalomgyöngyei. Ne csóválj a fejedet testvéred akarásának olvastán, mellyel Neked, a köznek szeretne szolgálni, ne kiáltás fel: „el ezekkel az unalmas pedagógiai eszmefuttatá-

sokkal", olvasd el csak figyelmesen: bizonyára találsz egy-két megjegyzésre méltó gondolatot s akkor hittel munkálkodó szerkesztő-testvéred reményében nem csalatkozott. Igazad lehet, hogy ezekben az u. n. pedagógiai, vagy metodikai cikkekben világréndítő eszmék, a nevelést gyökerében átformáló intuíciók nem látnak napvilágot, de, amit olvashatsz, azt testvéred írta. A Magyar Tanító nem is akarja olvasóit sem bölcsek, sem tudósok, sem doktorok idegen tollaival, vagy nagyképű doktrináival elkábitani, csak a testvérek mondanivalóival, gyakorlati meglátásaival, sznobizmustól mentes, élményeken kristályosult eszínével akar szolgálni melyek — hisz te is tudod, Testvérem — sokszor értékesebbek, mint a zöld íróasztal felett görnyedő tudósok köldökszemlélete.

Azt veted a szerkesztőség szemére, hogy nem válogat az anyagban, nyomdába bocsátja a gyengébb cikkeket is? Nem akarlak, Testvérem felsuvalkodottan lebunkózni a híres francia esztétikus és író, Legouvé megállapításával, hogy nincs olyan rossz könyv, melyben ne találhatnék egy-két gondolat, mely az emberiség egyetemének hábár egy kicsiny atomját is lélekben előbbre ne vinné, én tisztán csak annyit kívánok megjegyezni, hogy volt idő, mikor a szerkesztő kénytelen volt olyan anyaggal meglőltetni a hasábokat, amilyen a keze ügyébe akadt, mert nem dolgoztál, Testvérem, Te se, én se. Biztosíthatlak, hogy majd — ha a szerkesztő asztalán halommal fog állani a kézirat, hogy módja lesz a válogatásra, — a méltatlan írások a szellemifattyak Tajgetoszára kerülnek. Ha pedig úgy érzed, Testvérem, hogy a folyton emelkedő nivójú Magyar Tanítót Te még külön anyaggal, okosabb írásokkal tudnád ellátni, fogj tollat, ird meg és küld be a szerkesztőségbe, hol az ajtó minden testvérünk számára nyitva van, hol a közlésért nem kell a kisajtóra kerülve összeköttetést keresni, hol az ellenvélemény számára is helyet adnak, mégha az ellentétes berkekből származik is. A szerkesztőség mérlegét csak e principium vezeti: "a Szemére hányod a Magyar Tanítónak azt is, hogy sem jobb-, sem baloldali. Mikor ezt a megállapítást teszed, elfeledkezel arról, hogy a Magyar Tanító hivatalos lap, s mint ilyen, általános és egyetemes érdekeket kell, hogy képviseljen és szolgáljon. Mert Egyesületünk tagjai is ilyen különfélék. Egyik jobb-, a másik baloldali. Úgy volna helyes talán, Testvérem, ha csak jobb-, vagy csak baloldali volna? Gondoljunk csak a következményekre!

Ne ócsárolj testvérem meggondolatlanul a sajátodat, amelyet magad alkottál, magad tartasz fenn, hidd el, ellenségeid annak örülnek, ha Téged elégedetlennek, békétlennek látnak, mert nekik az a jelszavuk: Divide et impera!

Hát a kis Lindbergh Baby csak nem kerül elő. Hiába a keresztfa-kinjáig gyötört, lelkétvesztett édesanya keserves könnyhullatása, mérhetetlen fájdalma, hiábavaló a krözsusi gazdag, minden áldozatra kész édesapa élesborotvához is kapkodó erőlködése, eredménytelen erőfeszítés a 120 milliós amerikai nép segítség felajánlkozása, mellyel a szinte példátlan népszerűségű nagy fia szolgálatára siet, a hatóságok a sajtó, az egész világ publicitása sem tud a kis fiú nyomára akadni, hogy visszajuttassa oda, ahonnan leszakították, az édesanya kebelére. Sőt e szomorú és megdöbbentő esemény, melyet joggal nevezhetünk korjelenségnek, újabb példákat mutat. Már nem tudjuk, tömegpszihózis-e, mely egy eltévedt kis gyermeket elrabolt dollármilliomos — princesszé fúj fel, vagy tényleges történések, de alig van olyan nap, mikor hasonló gyermekrablásról hírt ne kapnánk. Nincs semmi új a nap alatt! Megismétlődik a középkor. A Luna gróf testvérét elrabolják, cigányok nevelik s a költői igazságszolgáltatás a Troubadourban az elrabolt gyermeket, mint szerelmi vetélytársat állítja szembe saját grófi testvérével, hogy így boszulja meg halálra kінzott édesanyjának borzalmas szenvedéseit egy háttérben mozgó cigány leány. A történet mögött ott világít a romantika, vastagon lekenve a középkor boszúvágyával. Verdi örökszép muzsikájának hallása közben vajjon ki gondolt arra, hogy az a motívum, melyből az egész opera felépült, a gyermekrablás, a XX.-ik században is megismétlődik. Mert, hogy mi volt az oka, a célja a szegény Lindbergh Baby elrablásának, arra nézve annyi kombináció került forgalomba, hogy azok között még a híres Pinkerton iroda sem ismeri ki magát.

A világháború után, melyben a fiatal életek ezrei pusztultak napról-napra, azt hittük, hogy a gyermeki élet, maga a gyermek, ma már nem is olyan értékes. Hisz H. G. Wels is azt mondja, hogy a most élő világnak legnagyobb és legégetőbb problémája a túlságos gyermekáldás, melynek sem megfelelő nevelést, sem tisztességes elhelyezkedést a társadalom mostani berendezettsége nem tud biztosítani. Igaz, hogy Amerika mindenkor is szinte túlzottan üzte a gyermekkultuszt, a józan üzletemberek és a

mindenható bussines e hazájában mégis csodálatosnak látszik, hogy egy esemény ily sokáig ébren tudja tartani a mindennap szenzációjáért olyannyira tülekedő közvéleményt, mégha az az esemény az annyira csodált Lindbergh ezredessel is kapcsolatos. S e közvélemény minden ethikai okfejtés ellenére spontán és egyhangulag a Lindbergh pártjára áll, aki a hatóságok megkerülésével, a váltságdíj lefizetésének készséges ígéretével igyekszik kapcsolatot keresni a rablókkal. Mert Lindberghet megérteni könnyű. Ő apa, akinek minden morális és etikai doktrinák felett és ellenére az a fontos, hogy gyermekét visszakaphassa. De meggondolásra indít a hatóságok tehetetlensége, a közönség szinte kárörvendő állásfoglalása, mikor a rendőrség újabb kudarcáról értesül, úgyszintén az Al Capone ajánlkozása. A gyermekrablók üzennek, leveleznek, telefonálnak à la Arsène Lupin s a rendőrség tehetetlenül hallgat, vagy egy-egy dodonai jóslatot tesz. Majd hire jár, hogy Lindberghet ostoba trükkel 50000 dollár erejéig megszarolták. A rablók ismét üzennek, hogy azt csak a céhen kívül álló kapcabetyárok követték el, ők becsületes üzletemberek, bennük meg lehet bízni. Al Capone is azt állítja, hogy ő, a félelem és gáncs nélküli lovag, mindent rendbe hoz, csak bocsássák szabadon. És hátha be is váltja ígéretét? Hát itt az európai XVIII—XIX. század betyár-romantikája, mely a szegény diáknak a posztót tölgytől-tölgyig mérte, a beteg csendbiztosnak orvosságot küldött, a szeretője temetésére hazakérdző betyár tömlöctartóit is megszégyenítő szavatartása. Vagy talán Amerikában megfordult az államraison? A régi származás, az alapítók atávizmusa ütközik ki a kultúrával letompított életformák közül? A hatóság a tehetetlen, a sötét alvilág a mindenható? Ha ez tényleg így volna, akkor maradjunk csak a mi mentalitásunkkal a sokat ócsárolt, korhadt öreg Európában. *Szepesi Gyula.*

Kézzelehímzett fehérneműt, ágyneműt, asztalneműt és **teljes menyasszonyi kelegyét** csakis jó minőségben és legolcsóbb árak mellett szállít

Fried Sándor

Bratislava

Vadász-sor 3.

Piešťany

Mäsiarska 11.

Tanító Uraknak és b. családjuknak *kedvező fizetési feltételek*. Kívánatra dústartalmú mintagyűjteményemet díjtalanul és vételkötöletelenség nélkül bárhol bemutatom.

KÜLÖNFÉLÉK.

Tanfelügyelők tanácskozásai. A tanfelügyelők országos azüvetségének ezévi rendes közgyűlése alkalmával tanfelügyelői tanácskozásokat is tartottak Pozsonyban, a referátus vezetője: Pisecký Ferdinánd kormánytanácsos elnöklétével. A tanácskozásokon több előadás hangzott el.

A kántori és tanítói teendők és illelmények szétválasztására gyakorlati lehetőséget nyújt az iskolai és népnövelésügyi minisztérium kormánytanácsának 1932. március 3-án 99.184/I. al 1932. sz. alatt kiadott rendeletének elvi jelentőségű döntése, mely az 1907. évi XXVII. tv.-cikk 21. §-a alapján a következőket mondotta ki: „A kántortanítói állomás betöltése céljából nem lehet kántori képesítésű segédtanerőt választani, hogyha ezen kántortanítói állomásra egyidejűleg oly képesített tanító(ó) jelentkezik, aki egyébként kántori teendőket végezni nem képes. Az ily választás mog nem erősíthető és a segédtanerőnek államségély nem utalványozható.“ Az adott esetben négy középiskolai osztállyal rendelkező segédtanerőt választott az iskolaszék képesített tanerővel szemben, azon indoknál fogva, hogy a kántori kötelességeknek teljesítésére a képesített tanerőben nem láttott elég biztosítékot.

A Szlov. Kath. Tanügyi Tanács „Tanügyek“ c. közlövényének tolvó évi áprilisi száma kifogásolja, hogy a kormánytanács döntése nyilvánon kívül hagyta az 1914. évi XVI. törvénycikk 25. §-át, mely a kántori és elválaszthatatlan kántortanítói javadalmi tételeket részben a tanítói fizetésbe számítja, s hangsúlyozza az iskolafenntartó jogát oly tanító személyére nézve, aki egyben a kántori teendőket is képes végezni.

Viszont az állami tanügyi kormány arra az álláspontra helyezkedett, hogy az államségéllyel kizárólag a tanügyi terén végzett tanítói szolgálatokat köteles jutalmazni és a kántorság, mint egyházi szolgálat, csupán megeegedhető melléktoglalkozás marad.

Megállapíthatjuk, hogy mindkét fél törvényekkel és paragrafusokkal igazolhatja a maga álláspontját, részünkre az eset egyetlen és legfőbb tanulsága az, hogy a kántori és tanítói teendők elválasztása, e kétféle munkakör külön való díjazása amilyen kívánatos, éppoly lehetséges és a fennálló törvények alapján keresztül vihető. Annak az igazságtalanságnak a megszüntetésére pedig, hogy a tanítói fizetésbe fölveszik a kántori javadalmat is: itt volna a legjobb alkalom.

Vallás és polgári nevelésfan. A polgári nevelésfan céljaira kiadott „Cosopis“ f. évi 4. számában figyelemreméltó cikk fejtegeti a vallás és a polgári nevelésfan viszonyát. A cikk megállapítja, hogy ma, amikor e kérdésről határozott véleményt lehet már mondani, a vallási és a polg. nevelésfan kitarának egymás mellett, sőt bizonyossá lett, hogy nem zárják ki egymást, ellenkezőleg: a jellemképzésben egymást kiegészítő szerepet töltenek be, mert külnöülési alapjuk közös. A világi erkölcs — a cikk szerint — nem külnönbözik a vallás követelményeitől. „A vallás főképpen az érzelmekre hat az egyszerű és mesezerű bibliai történetekkel, amelyek a gyermekben erős érzelmi visszhangot keltenek. E tekintetben a vallásnevelés a laikus tantárgyakkal szemben előnye

van. Viszont a polg. nevelésben szerepe inkább a felső fokon domborodik ki, ahol az akarat nevelése a cél . . . Az erkölcsös jellem úgy alakul ki, ha a nevelői munka egyívó foglalja a vallás érzelmi vonatkozásait az észszerű polgári neveléssel."

Kommentár nélkül: „A nmgu püspöki kar tanügyi határozatai. . . 4. A népiskolai igazgatói tiszteletdíj az iskolafenntartó hitközség anyagi erőjéhez képest fizetendő. Rendkívüli esetekben az egyházmegyei főhatóság döntése az irányadó." (Tanügyek. A Szlov. Kát. Tanügyi Tanács Közlönye. IV. évf. 4 sz.)

Grafológiai kísérlet gyermekeknél. Ben Black, st. louis-i grafológus, aki gyermekek kézírásának vizsgálatából próbált azok jellemére következtetni, legutóbb néhány száz 6-12 éves gyermek kézírását vizsgálta meg. Feltűnt neki, hogy a gyermekes kézvonásoknak nem volt gyermeki karakterük, hanem azok a felnőttek moralitását árukták el. Így egy nyolcéves lányka kézírása ilyen jellemvonásokat mutatott: részeges, hirtelenharagu stb. A grafológus ennek alapján azt hitte, hogy gyermekek írásából azok jellemére helytálló következtetést levonni nem lehet. A kudarc azonban további kutatásokra serkentette. Anyja engedélyével otthonába vitte a kislányt, akit egyizben házában udvarán egy férfi írsaságában látott. Ez az ember láthatólag mámoros volt. Botot emelt a kislányra, akit csak a szomszédok mentettek ki körmei közül. Kiderült, hogy az elzűllött ember a kislány édesapja. Közelfekvőnek látszott tehát az a feltételezés, hogy a gyermekek kézírásában szüleik jelleme nyilatkozik meg. További kutatások ezt a feltételezt megerősítették. Ben Black még azt is megállapította, hogy a gyermekek kézírásából tanítók és tanítónők jelleme is kiolvasható.

A Magyarországi Tanítóegyesületek Szövetsége legutóbbi igazgatósági gyűlésében állást foglalt a tanító fizetésnek terményekben való kiszolgáltatása ellen, s kérte, hogy minden tanító kézpénzfűzetést kapjon. A Szövetség kérte a kultuszminisztertől a segédtanítói intézmény megszüntetését, továbbá az igazgatói díjak méltányos rendezését és a tanyai tanítók részére megfelelő pótlék kiutalását.

Szlovenszkó országos választmánya újabban 27 szlovenszkói népiskola építésére szavazott meg segílyt. A felekezeti iskolák részére megszavazott hozzájárulás összege 436.950 Kc-t tesz ki.

Gárdonyi Géának szobrát emelnek. A magyarországi Gárdonyi Géza Irodalmi Társaság márciusi ülésén Simon Lajos elnök bejelentette, hogy tíz évi buzgalkodás után sikerült annyit összegyűjteni Gárdonyi Géza felállítandó szobrára, hogy a szoborbizottság már rövidesen kihirdeti a pályázati felhívást. A szobormintákat ez év szeptember 1.-éig kell bemutatni a bírálóbizottságnak. A legszebb szobrot a budai oldalon, a Hadik-kávéház előtti téren fogják felállítani. A szobor felállítása után mozgalmat indítanak arra, hogy Egerben Gárdonyinak múltó seremlék állíttassék.

Tanügyi adatok Burgenlandból. Az államfordulat után a magyar képzőt végzett tanítókat egy német nyelvből tett könnyű vizsga alapján képesítették, illetőleg alkalmazták. 1921/22-ben 377 elemi iskola volt 52.913 tanulóval, ezek közül 14 iskola magyar tannyelvvvel, 2.695 magyar anyanyelvű tanulóval. 1925/26-ban volt 10 nyilvános és három magán jellegű elemi iskola

magyar tannyelvvel és öt elemi iskola, amelyben a magyar nyelv, mint tanítási tárgyat szerepelt. Ezzel szomben a horvát kisebbségnek 29 horvát és 14 német-horvát iskolájuk volt, ami meghaladja a horvát lakosság arányszámát. A polgári és középiskolákban, továbbá a tanítóképzőkben a magyar nyelvet még rendkívül tantárgyként sem tanítják.

Kiáltvány mindennemű fizetéscsökkentés ellen. A „Morvaországi Német Néptanítók Egyesületének” központi gyűlése 1932. április 10-én egyhangúlag elfogadta a következő határozatot:

A M. N. N. Egyesületének központi gyűlése legmélyebb sajnálkozással fejezi ki afelött, hogy az állam az elmúlt évben kedvezőtlen pénzügyi helyzetén a karácsonyi pótlék birtelen leszállításával, illetőleg teljes elvonásával, tehát az államban dolgozó embereknek egy olyan csoportja javadalmának letokozásával kísérlete meg segíteni, kiknek javadalma a háború előtti állapottal összehasonlítva nélkülül is nemcsak, hogy valorizálva nincs, hanem az 1914 évhez képest vásárló erejében is egész lényegesen vesztett.

A M. N. N. Egyesülete biztos minden, a nemzetgazdaságban jártas szakértő azonos véleménye felől, ha megállapítja, hogy az alkalmazottak minden fizetéscsökkentése a vásárló erő általános gyengülését vonja maga után és e módon a jelen gazdasági krízis, - mely alatt az egész állam szenved - és amely lényegében nem egyéb, mint kelendőség krízis a visszavezetendő többek között a lakosság széles rétegeinek legyengült fogyasztóképeségére is, csak még élesebb.

Tehát kötelességként hárul az államra, hogy melőzzön minden olyan intézkedést, ami a fogyasztás további megőjtésére vezet.

Tekintettel a vázolt tényekre és a tanítóság érdekeinek kötelességszerű védelmében a Morvaországi Német Néptanítók Egyesülete az állambivatalnokok és tanítók fizetésének minden további nyílt, vagy rejtett csökkentési terve ellen a legelhatározottabb óvat emeli és legnyomatékosabban felhívja az összes német pártok képviselőit, hogy minden ilyen fajta kísérletet a leghatározottabban visszajelentsék. (Freie Schulzeitung, 1932. No 16)

Felhívjuk t. Kartárs urak figyelmét a **Dr. Fulpicus** féle hirdetésre.

Nyugállomány és túlszolgálat. A Morvaországi Német Néptanítók Egyesülete elhatározta, hogy minden 60 életévét betöltött tényleges szolgálatban lévő tanítóhoz nyívanosan és személyenként azon komoly kartársi felhívással fognak fordulni, hogy e tanév végére általános kari érdekből éljenek azon jogukkal, hogy nyugállományba vonulhatnak, hogy ezáltal az intézetekből kikerülő tanító utánpótlásnak megkönnyítsék az elhelyezkedést. (Freie Schulzeitung, 1932. No 16.)

Melyik nemnek van megbízhatóbb ösztöne? A nemek lélektanában odig azt tartották leglényegesebb különbségnek, hogy a férfi a nőt logikus gondolkodásban múlja felül, a nő pedig a férfival szemben megbízhatóbb ösztönével és megérző felfogással (Intuitio) van fölényben. Hogy ezen közkeletű véleményt helytállósága szempontjából megvizsgálja, Valentin E. M. angol pszichológus a „Kosmos” híradása szerint a következő módszeres vizsgálatokat végezte:

Bizonyos számú iskolásgyermeket, kiknek jellemét hosszabb megfigyelések által eléggé kitanulmányozták, férfi és női főiskolásoknak hagyott jellemezni

cső látásra. Ezáltal azon meglepő eredményre jutott, hogy a nőknek e tisztán intuitív alapra támaszkodó jellemzései egyáltalában nem voltak találóbbak a férfiakénál. Ellenkezőleg, sőt még inkább úgy mutatkozott, hogy a férfi hallgatók intuitív jellemzései gyakrabban találták el az igazat, mint a nők.

Kíváncsinos volna, hogy ezen kísérletek ebben az irányban nagyobb mértékben, lehetőleg sok egyetem, pedagógiai és egyéb intézetekben folytattassanak, mert csak így lehetne olyan megállapításra jutni, mely általános érvényűségre tart igényt. (Freie Schulzeitung, 1931 No. 13.)

Minderwertigkeitsgefühl a gyermeknél. E Claparide tanár a kevesbrendűség érzetének okait a gyermeknél a következőkben jelöli meg:

Ezen érzés az uralomvágy elnyomásában gyökeredzik. Az uralomra való vágy az embornél veleszületett, nem egyéb az, mint küzdelem a lét és nemlét között, mindig arra kell törekednie, hogy másokat felülmuljon. Tehát egészen természetes, ha a gyermek is érvényesíteni akarja saját személyiségét. De az életben csakhamar olyan testi és társadalmi akadályok toroyosulnak a gyermek előtt, melyek neki a saját kevesebbértékűségét sugalmazzák. Ezen érzés aztán a nevelő hibája folytán gyakran abnormisra nő. Következésképpen néha bizonyos pótló-mechanizmus fejlődik ki, mely a kevesbrendűség érzetét háttérbe szorítja, pl. lelkesült hősiesség. Néha azonban csak elleplei azt és dac, szimulálás, bosszúállás, vagy más nem kívánatos tulajdonságokban nyilvánul meg. Van olyan eset is, hogy semmiféle pótló érzés nem lép fel, hogy a Minderwertigkeitsgefühl nem kívánatos következményeit ekerüljük, a tradicionális nevelési eljárás teljes megváltoztatása szükséges, mert az eddigi módszerek még nem értik, hogyan kellene az egyesek vágyát a kollektív élet követelményeivel összhangba hozni. A gyermekeket fel kell buzdítani és a kevesbrendűség érzetének túl erős lenyomása ellen, mint leghatározottabb szert, az őszinte szeretetet kell alkalmazni. („Child Development Abstracts“ 1931/283.)

Postai díjszabások. Ezen a címen Lubina József, somorjai postamester szerkesztésében lézaggpótló könyv jelent meg a magyar közönség számára. A füzet tartalmazza mindazokat a tudnivalókat, melyekre a nagyközönségnek lépten-nyomon szüksége van a postával való érintkezéseiben. Ismerteti a levél-, csomag- és utalánypostai eljárások helyes módját, továbbá a telefon-, távirda-, rádió- és postatakarékpénztári ügyekre vonatkozó mindennemű utasításokat és hivatalos rendelkezéseket. Végül tartalmazza az e kérdésekbe vágó illetéktáblázatokat. Minden tanító számára és különösen igazgató kartársainknak nélkülözhetetlen. Kiadja „Virtadat“ könyvnyomda, Komárom. Ára 8 Kc.

A Dr. Fulpicius féle karlsbadisós fogköldő fogpor fehériti és fényessé teszi a fogakat. Azonkívül a szájüreget is deszficiálja. Dohányzóknak és azoknak, akik sokat tartózkodnak zárt helyiségben, nélkülözhetetlen.

Ára 5 Kc. Vidékre már egy dobozzal is küld

Riszdorfer drogeria Komárno.

Stampay Énekek és Imák

c. könyve 3 lnyai szöveggel bővítve, újlag rendezve 320 énekkel és a legújabb és legszebb ájtatosági imákkal bőségesen ellátva, csinos fél vászon kötésben 8.— Kc, egész vászonban 10.— Kc 25% engedménnyel. 25 drb. partímentesen megv. Kotta 60 énekkel I. füzet 5.— Kc, II. füzet 6.— Kc.

Köbalkút, Stampay.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.

Felcélós szerkesztő:
Boross Béla.

Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.

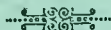
Társszerkesztők:

Hirdetések díjszabás szerint

Gáspár János, Uherezky Géza.

TARTALOM:

	Oldal:
<i>Spectator:</i> Tanfőgyártás	397
<i>Oye:</i> Megoldandó feladatok	399
<i>Okleveles kántói:</i> A kántortanítói állásokról	404
<i>Prof. Franz Hamburger:</i> A nevelés biológiai alapvonalai. (Folyt.)	407
<i>Scherer Lajos:</i> Válasz	412
<i>Egyesületi élet:</i>	415
<i>Krónika:</i>	429
<i>Különfélék</i>	432
<i>Kiadóhivatallal üzenetek</i>	436
<i>Hirdetések</i>	436

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Saliby, via Galánta.) — **Kiadóhivatal:** Községi elemi iskola Komárno. — **Az egyesület elnöksége:** Kovács Alajos központi elnök, Negyed. — **Titkárság:** Vásárhelyi Károly főtitkár, Somogyi István titkár, Komárno. — Tanácsot kérő leveleket a központi elnök címére kell küldeni, E levelekben közölni kell a tagsági számot.

A hírlapjegyek használata eng. a bratislavai posta- és távírda igazg. 3006/III, 21. sz. rendeletével

A LEGTELEJESÉBB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

reál-gimnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

**MEGJELENT
KÉT KÖTET - 576 OLDAL.**

A Közlársaság fenállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang, szó és mondattanát és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA

új helyesírás szabályait.

**A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
és minden példányban rendelkezni meg!**

**A teljes, két kötetes mű ára fűzve Ké 53.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 60.—**

KAPRATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál
Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.	<i>Felelős szerkesztő:</i> Boross Béla.	Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké.
	<i>Társszerkesztők:</i>	Hirdetések díjszabás szerint.

Gáspár János, Uhreczky Géza.

Tanítógyártás.

A mult években élvezettel olvastam s igen jókat mulattam egy apróhirdetésen, amelyik körülbelül így szólt: „Mindenki lehet detektív! Iskolai előképzettség nélkül kiváló pénzforrásra tehetnek szert azon fiatal emberek, akik magánnyomozó detektíviskolámba beiratkoznak. Kiképzés csekély díjért egy hónap alatt. Érdeklődők irjanak Pinkász Pinkerton detektíviroda címén válaszbélyeggel a lap kiadójába”.

Eddig az apróhirdetés. Most egy hasonló másik, amelyen most ugyanígy valószínűleg mások mulatnak s amely csodálatosképen napvilágot látott már több ízben és több lapban az Úr 1932. esztendejében. Ez pedig így hangzik:

„Négy polgári után bárkit előkészíték csekély honoráriumért *tanítói* vizsgára!” Ezután, természetes, megadja a teljes címet is.

Tanítótestvérek! Ti harcoltok akadémiáért, tanítóképzőért? Ti kilincseltek, memorandumoztok sokszor hétrét görnyedve és könyörögtök azért, hogy a tanítóság kellő szakképzéssel rendelkezve fenn tudja tartani az oly nehezen kiharcolt nivóját és tekintélyét?

Kedves Lajos Bátyám és Károly Bátyám, hát érdemes álmatlanul, holirafáradtan végigjárni ajtóról

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható iörzskönyvi számra!**

ajtóra utasítatva a száztornyú Prágát, hogy egy-egy igérettel elbocsátva újra végigrázassátok a harcokban megfáradt testeteket Prágától Negyedig vagy Komáromig? Hát érdemes?

És ti rövidlátó református keresztyén testvérek, Ti akartok Rimaszombatban tanítóképzőt felállítani? Nem féltetek a konkurenciától? Erre pedig minden okotok megvan! Mert ugyan ki fog ott a Ti képzőkben négy-öt éven keresztül drukkolva kinlódni a tanulással azért, hogy tanító lehessen, ha íme, itt ilyen fényes ajánlat igérkezik??! Gondoljátok meg, *négy polgári után tanítól vizsga!!*

És Ti, fiatal testvéreink és leendő utódaink, akik oly büszkék vagytok magasabb képzettségetekre, ugyan miért kellett nektek az akadémia? Hiszen elég négy polgári is! Sőt! Talán, mert a polgári csak három évfolyamos, bizonyára elég oda annyi is. S ha még tovább megyünk, akkor már az sem kell okvetlenül, mert hiszen az elemi iskola 6-7-8 évfolyama is ugyanazt tanítja, mint a polgári iskola, ha nem is olyan részletességgel és nem szakitanítók által, de hát annyit biztosan csak tanít, hogy ennek elvégzése után bárki tanítóvá lehessen? Vagy nem?

Fel tehát, ifjú polgárista és elemista sereg! Fel! Hiszen nagy tanító hiány van! Gyertek! Iratkozzatok be X úrhoz Bratislavában a tanítógyárba! Csak még egy két pillanatig várjatok... Talán csak addig, míg 18, 19 évesek lesztek. Addig csak szántások otthon és vessetek, vagy menjetek inasnak, — hiszen addig az is kenyér, — aztán mint cipész,- borbély,- bádogos,- asztalos,- kovács- és egyéb segédek iratkozzatok be a fenti úrhoz, aki csekély díjért, (lehet, hogy abban az időben már nagy lesz ebben is a konkurrencia és csak pár hatosért) rövid időn belül tanítóvá gyártat benneteket.

Tanítótestvérek! Ne csodálkozzatok, ha utálom ma holnap az írást, olvasást, az ujságot, amelyek mindegyike nap-nap mellett oly sok nem várt pofonnal szégyeníti meg a tanítótságot!

Mehet ez még így tovább??

Spectator.

Megoldandó feladatok

**Katonaöngyilkosságok — iskola — család, — közélet
— szociális viszonyok — katonaság.**

Különös hivatást — úgyis mondhatnám elhivatást — betöltő teremtményei vagyunk mi, tanítók az Istennek.

Mi vagyunk az élet nagy pályázatán az örök „*dicséretben részesültek még ezek*“, a jutalmak elnyeréséig nem jutunk soha.

Mi vagyunk a felelősségrevonás kínpadján az örök *szenvedők*, de munkánk felelősségteljes voltát nem ismerik el soha.

Vagy tán csak addig nem, amíg nincsen baj és az elismerések erkölcsi és anyagi sikereinek rózsaaágján néhányaknak napról-napra el lehet pihenni. Addig csak immel-ámmal vesznek tudomást rólunk és munkánkról, értékelné pedig nincs szívük. Mihelyt azonban a közvélemény tengerén — mint legutóbb a katona- és diáköngyilkosságokkal kapcsolatban is történt — a felelősségrevonás erősebb hullámverésének távoli moraja felhangzik, előráncigálnak minket, tanítókat, nevelőket, mondván:

„Ez tehát (a katonaöngyilkosságok) nemcsak katonai probléma, hanem a nevelés problémája. A fiatalságot fegyelemre és önfegyelemre kell nevelni.“ (Viškovsky hadügyminiszter.)

„A gyermek-öngyilkosságok példaképe bizonyítja, hogy hol kell a rossznak a gyökerét keresni.“ (Fischer dr. tábornok.)

Én tehát veszem ásómat és megnézem a kérdés gyökerét. A következőkben pedig csoportosítom a tárgyra vonatkozó kérdés-halmaz lényeges anyagát.

1. Milyen nevelési, oktatási hiányok azok, melyek mellett lehetséges hogy lelki defektusban és akaratgyengeségben szenvedő, reményvesztett (öngyilkosjelölt) ifjúságot nevelünk?

2. Milyen iskolán kívüli tényezők teszik kérdésessé, sőt értéktelenné az iskolai nevelés munkáját?

3. Végül foglalkozom azzal a kérdéssel is — feljogosít erre engem és minket a nevelés felelőssé tétele a katonaság részéről — hogy a mai katonai kiképzés, valamint a kiképzést és nevelést végző tisztek, altisztek nevelése és kiképzése nem szorul-e éppen előadásom tárgyának lényegét illetőleg módosításra, újításra? Helyesebben, melyek azok a lényeges kívánalmak, követelmények, melyekkel a katonai kiképzőknek, nevelőknek (elsősorban a tiszteknek) rendelkezniök kell, hogy u. n. jó katonákat, megfelelő eszközökkel és módszerrel neveljenek?

I. Hogy az első kérdésre felelhessek, össze kell foglalnom az iskolai nevelés célkitűzéseit általában, és meg kell vizsgálnom, hogy kitűzött általános célját eléri-e egyáltalán — avagy csak kis mértékben — a jelenkori iskolai nevelés. Vizsgálat tárgyává kell tennem azt is, hogy miért nem éri el kitűzött ált. célját s hogy kihatással van-e az isk. nevelésnek ez a hiánya az ifjúság későbbi erkölcsi akaraterejére?

Az iskolai nevelés eszményi célja a test és lélek összhangjának kiépítése, az eszményi erkölcsös jellem kialakítása és az így kitermelt eszményi ember testi és szellemi erejének az emberi társadalom javára szolgáló munkára való előkészítése.

Tudjuk azt, hogy az *akarat* a szellemi világban a legnagyobb erő. De azt is tudjuk, hogy az emberi akarat nem mindig hajlik a jó, ellenkezőleg igen sokszor a rossz felé.

Mindent — így például az átöröklés tanát hirdető tanítását is — figyelembe véve (hogy t. i. az agy sejtjeiben csíra alakjában ki van jelölve lelki életünk legfőbb iránya: u. n. alap-jellem, embri-jellem) a nevelésnek elsődendő célja, hogy ezeket a nevelés munkáját akadályozó, átöröklött, a rossz felé hajló tulajdonságokat ellensúlyozza.

Az akaratnak a rossz felé hajlásában korlátozója az *erkölcs* általában.

Ennek tudatában megállapíthatom, hogy az erkölcsös jellem kialakítását eredményesen elsősorban a vallás-erkölcsi alapon álló nevelők és nevelési eszközök, módok szolgáltatják, lévén a vallás-erkölcsben összesűrítve az általunk erkölcsösnek ismert követelmények összessége.

Bűnt követnek el tehát, az egyének, a társadalmi közösségek és az összemeri társadalom ellen azok — sajnos, nem lebecsülendő számban vannak a tanítóság, a nevelők soraiban is ilyenek, — akik különféle hangzatos jelszavak szolgálatába szegődve megakadályozzák az erkölcsös jellemek kialakítását, kiirtván belőlük, avagy elzárva előlük a vallás-erkölcs tanításait és eredményeit. Ugyanakkor a tétovgató lélekűrt nem sikerül kitölteniök és a szomjazó lelkek szomját csillapítaniok. Az ilyen nevelésben részesültek lelkiállapota sohasem kiegyensúlyozott s lelkük mérlege állandóan a szélsőségek közt imbolyog. Imbolygásukban, lengésükben aztán támpontot nem találva, rémülten kapaszkodnak meg a kötélben, pisztolyban, puskában, késben, vagy enyhülést, nyugalmat keresve merülnek a vizek simogató, a nírvánába rin-

gató ölébe.

Nem kell, hogy mindig katonák legyenek!

Noha — mondom — a valláserkölcsben össze van sűrítve az erkölcsösnek hirdetett és tudott minden tanítás, az iskolai nevelés külön és alaposan neveli az egyéneket igazság-, munka-, felebaráti- és emberszeretetre, hazaszeretetre, az iskolák igen nagy része a vallásosságra is, felelősségre, önértetre, következetességre, testi erkölcsiségre, a szülők-, öregek, tekintélytisztetetére, önzetlenségre, az *egyén akaratának a közzel szembeni alárendelésére* stb.

A valláserkölcsi nevelés kérdését kikapcsolva, iskoláink és nevelőink fentiek tekintetében többé-kevésbé egységesek, eltekintve a „minden jó családban kell „pár” rossznak lenni” elve alapján „működő” nevelők azon kis csoportjától, akik a felebaráti- és ember-, faj-, valamint hazaszeretet szent eszméit az ő idegbeteg agyukban összetévesztik az emberiség békéjének, békés földi életének legnagyobb ellenségével, a felebarátunk és embertársunkkal szembeni felekezeti-, faji- és nemzeti türelmetlenség gyűlölettanáival.

Eddig tehát csak egy hiányra találtam az iskolai nevelést illetően — s ez sem általánosítható — a valláserkölcsi nevelés elégtelen voltában, sőt elvetésében, mint amely elősegíti az emberi lélek egyensúlyának a megbontását.

Szándékosan hagytam utoljára a lélekegyensúly megbontását elősegítő mai iskolai, nevelési állapotok száraz elősorolást.

Ezek közé sorolom az idegromboló *agyontanítást*, másoldalról viszont az *elkényeztetés* és — különösen a felsőbb iskolák tanulóinál — a mértéktelen, bár nem közvetlen *élvezetnyújtást*, mint amelyek komoly küzdelemre, megpróbáltatásra képtelenné teszik az ifjú embert.

Hogy az agyontanítás ténye fennál, azt úgy hiszem nem kell bizonyítanom s ezt ma már úgy a szakemberek, mint a laikusok tudják és küzdenek ellene.

Másrésről pedig azt látjuk, hogy a demokratikus elvek félremagyarázása és téves felhasználása, alkalmazása, az ifjúság amúgyis meglévő szabadossági hajlamát, mértéktelen élvezet-hajhászását erősíti, kifejleszti, lehetővé teszi.

Bővebb fejtegetésre nincs helyem és nem is tartom szükségesnek, kívánatosnak.

Mielőtt az iskolán kívüli gátlások tárgyalására térnék, egy,

az iskola — gyermek — család közti állapotról emlékezem meg, mint amely szülője sok-sok nevelési tévedésnek, helytelenségnek,

Ma lépten-nyomon beszélnek bizalmi válságról, megkülönböztetvén annak kétféle fajtáját: gazdaságit és szellemi. Minden rossz eredőjének és minden, a jó, tökéletes felé való útunk hatalmas akadályának valljuk úgy a gazdasági, mint a szellemi életben a bizalmi válságot. S ha a kérdéssel komolyan foglalkozunk, arra a fölismerésre, megállapításra jutunk, hogy a bizalmi válság szomorú valóság.

Mi nevelők pedig legyünk őszinték és ismerjük be, hogy a bizalom az iskolai életben is válságban van s a válság megszűntetésére még nem tettünk elégséges intézkedéseket.

Bizalmi válság van tanító és tanító, tanár és tanár, középiskolai és egyetemi professzor, nevelő és tanítvány, nevelő és szülő, tanuló és tanuló közt. Ez tényekkel bizonyítható valóság. S ennek a szomorú valóságnak a nevelésben még szomorúbb eredményeit, avagy eredménytelenségeit látjuk lépten-nyomon.

A nevelő és tanítvány közti bizalmi válság kórokozói — én így látom! — egyrészt a nevelő túlságos önkiterекezése, lelki lemezitelenítése tanítványai előtt, világszemléletének erőszakos átlántálása, másrészt a megközelíthetlenséget kihangsúlyozó, hideg—ridegen elzárkózás a tanítványok közeledése elől.

Ismerjük be, hogy ma a két véglethez tartozó nevelőkkel elég gyakran találkozunk iskoláinkban. (A népiskolák nevelői és tanulói ebből a kérdésből majdnem teljes számban kikapcsolhatók.)

Aztán itt van a nevelő és szülő kölcsönös bizalmatlansága. Bizalom csak ott lehetséges, ahol a kölcsönös megismerés lehetősége adva van. Ezt a célt is hivatott lenne szolgálni a „Szülők tanácsa” nevet viselő legújabb intézmény. Elismerem, hogy nevezett intézmény egy lépés a cél felé, de kétlem, hogy említett célját akár 50%-ban is elérje. Erre csak egy mód van: kölcsönösen keresni a közelebbi érintkezés lehetőségét a hivatalos értekezleteken kívül is. Szinte hallom az ellenvetést: „Ez lehetetlen!” Nem, kérem, nem lehetetlen, csak nem éppen könnyű...

Mindezeknek alapján és értelmében be kell ismernünk, hogy ha nem is nevelünk az iskolában akaratgyenge, lelki defektusra hajlamos, reményvesztett ifjúságot, de vannak a mai iskolai nevelésnek olyan hiányosságai, melyek felületes szemlélő előtt annak látszatát kelthetik. S ha ez így van, nekünk nevelőknek elsőrendű kötelességünk a hiányok kiküszöbölésén lelkiismeretesen

munkálkodni és minden, ezt a célt szolgáló megmozdulást támogatni, induljon az ki a szakemberek, avagy a laikusok köréből.

II. Az iskolai nevelés eredményét kérdésessé tevő, sőt az iskola maga elé tűzte célok elérését egyenesen megakadályozó külső tényezők közül — bár rosszul fog hangzani — első helyen a családról kell, hogy megemlékezzem.

Az iskolai nevelésnek, az iskolai nevelés által elért eredménynek vagy eredménytelenségnek a családi neveléstől való függőségét soha annyi és megdöbbentő ténnyel nem volt módunkban bizonyíthatni, mint napjainkban.

Második helyen a családonkívüli környezetet, a község, város, az állam felnőtt társadalmának alkotóit, azok mindentekintetbeni életét kell, hogy említsem.

Móricz Zsigmond *Nyilas Misije* jut eszembe. Szegény, minden áron nagy szeretett volna lenni, a nagyok közt, a „nagyok életét szerette volna élni”, mert — ő úgy gondolta — a nagyok tudják, hogy mi a jó és mert tudják, ők csak jók lehetnek. S amikor ártatlan gyermek-lelkén a nagyok otrombán-durván keresztülvágnak, felsikolt:

„Én nem akarok felnőttek közt lenni! Én nem akarok ezen a földön élni, ha az emberek ilyen rosszak! Édesanyám azt mondta nekem, hogy légy jó fiam, légy jó mindhalálig. *Hát én meg akarok halni . . .*”

A család-, a község-, az állam társadalmának felnőtt tagjai kellene, hogy tudják, hogy életüket a gyermek, az ifjúság ösztönösen lekopirozza, majd rádöbbenve annak ordító komiszságaira, önbizalmát, akaraterejét, lelkiegyensúlyát veszti — *meg akar halni*.

A felnőttek életét azonban mindenkor irányítják, meghatározzák a mindenkori szociális viszonyok.

Hogy a felnőttek lelki- és testi élete kiegyensúlyozott legyen, elengedhetetlenül szükséges volna a mai életviszonyok, életkörülmények gyökeres megjavítása. Hogy ne lenne kétségbeejtő probléma a mindennapi kenyér, a lakás, a ruha, a fűtés, világítás, a szellemi szükségletekről nem is szólva. Hogy ne éljen az emberi társadalom nagyobbik és nem értéktelenebb, csak szerencsétlenebb fele embertelenül komisz életet.

Amíg ezen a téren gyökeres változás be nem következik, az iskolai nevelés magára hagyatva és sokszor eredménytelenül végzi az akarat erős, kiegyensúlyozott lelkű embernevelés sisiphusi

munkáját. A mai kor megdöbbenő szociális viszonyai közt élő (?), nem, hanem csak tengődő családban, felnőtt társadalomban, ha ellenséget nem is, de támogatót nem talál az iskola.

S ugyanakkor, amikor a család, a társadalom nem siet vagy siethet az iskola segítségére, neveli az öngyilkosjelölteket, tekintet nélkül arra, hogy katona-e, diák-e, avagy más valaki, a lelki-egyensúlyát veszített egyén.

III. A katonai kiképzés és nevelési rendszer kérdése igen kényes kérdés s éppen ezért, ezzel még inkább csak nagy általánosságban foglalkozom.

Ha valamikor, úgy ma hatványozott mértékben áll az az igazság, hogy a katonai kiképzésnek és nevelésnek a polgári élet körülményeit minden tekintetben figyelembe véve kell történnie. Röviden: *soha sem a polgári életnek kell a katonasághoz, hanem a katonaságnak a polgári élethez alkalmazkodnia.*

A katonai kiképzést és nevelést végzők pedig, hogy valóban *nevelők* legyenek és eredményes munkát végezzenek, jó pedagógusok, pszichológusok és filozófiailag műveltek kell, hogy legyenek.

Amennyiben a katonatisztek nevelése és kiképzése ebben a tekintetben hiányokat mutatna fel, úgy a különféle katonai iskolák, akadémiák szervezete és tanterve ilyen irányban tökéletesítésre szorul.

Súlyos, komoly problémák ezek. Képzett, komoly és lelkiismeretes orvosok kellene, hogy meggyógyuljon minden részében beteg életünk.

Mi tanítók, már régen orvosok vagyunk!

Oye.

A kántortanítói állásokról.

A Magyar Tanító 9. száma három cikkben is tárgyalja a kántortanítói állások betöltésénél előforduló ferdeségeket, ami annak a jele, hogy a téma aktuális.

A sok felhalmozott keserűség, csalódás, mely körülötte forog — úgy látom — készül kiobbani. Az anomáliák igazolására talán minden kartárs tudna példát fölhozni, melynek érdekelt, vagy érdektelen részese volt. Legjobb nyíltan tárgyalni a kérdést, hadd lássák az illetékesek is a lehetetlen visszasságokat, melyeket mielőbb ki kell küszöbölni.

Előre bocsátom, hogy a kántortanítói állásokért ma már

nem érdemes küzdeni. (Néhány „zsirosabb” állást kivéve.) A javadalom nagy része a tanítói fizetésbe van beszámítva. A természetbeni járandóságok magasan vannak értékelve és sok helyen az sem folyik be. A minőségről meg jobb nem beszélni! „Olyat hoztunk, amelyet az Isten adott” szokták mondani a II. osztályu gabonára.

A kántortanítói helyi javadalmakból a nagyobb rész csaknem mindenütt a tanítói fizetésbe van beszámítva. Miért mérlegelik a választásoknál mégis csak a kántori képességet? Leginkább a lakáskérdés vonz, ez pedig mindenütt tanítói javadalomnak számít.

Az összeírasi iv szerint az én helyi járandóságom 9.800 Kc-ra van értékelve. Ebből 4.950 Kc a tanítói javadalomba van beszámítva. Mai, maximális piaci árak szerint az összjavadalom 6.500 Kc-t ér meg. Tehát 1.550 Kc-ért végzem a kántori teendőket. Ebből is behajthatatlan 300—400 Kc érték. Le vagyok kötve minden nap, egész esztendőben. Ha helyettest nem állítok, nem mehetek még egészségi szabadságra sem. (Két évvel ezelőtt a vakációban, járási orvosi bizonyítvánnyal kértem az egyházm. főhatóságtól szabadságot, hogy gégehurutomat gyógykezeltessem. Kérésemet elutasították azzal, hogy vigyek magammal a kórusra egy jóhangú iskolás-gyereket aki énekelni fog és én orgonálhatok.)

Valakinek a tollából azt olvastam egy szaklapban, hogy a kántornak Isten dicsőségéért is kell dolgozni, nem csak a nagy javadalmat nézni. Ez igaz. De miért legyen az a munka éppen kántori funkció? Miért vállalja az ember az állandó lekötöttséget, amíg más ember utazhat, nyaralhat, gyógykezelteheti magát! Hisz minden más, szépen, lelkesen elvégzett munkát lehet az Isten dicsőségére ajánlani! Jobban végezhetem tanítói munkámat, tanulhatok stb. ha nem vagyok lekötve.

Nem csoda, ha sok kartárs nem ambicionálja a kántorságot, mert se anyagi, se erkölcsi elismerés nem jár érte. Gáncsoskodás annál több.

Bevezetni a Gregorián chorálist? Szép, főséges! De elhagyni a megszokott, szép népénekeket érte, annyi volna, mintha a népdalt számüznénk a múdalok kedvéért. Az izléshez is kell kissé alkalmazkodni. Más a városi nép izlése, más a falusié. Egy-két alkalommal latinul énekeltem a misét, litániát. A hivek közül többen kifogásolták ezt a plébánosnál, mert — úgymond —

ez magyar falu, magyarul akarnak énekelni a templomban. Az énekkar sem elégítette ki őket, mert nem énekelhettek vele. Azt mondta valaki, hogy meg kell tanítani a népet minden énekre, (latinra is). Kinek van erre ideje? Mi tudjuk legjobban, mennyi iskolánkívüli tevékenységet kívánnak tőlünk a fölöttes hatóságok. Aki karnagy, vagy csak kántor, megteheti és tegye mindenki, akinek ideje engedi.

Van sok kivetni való dolog a kántor kollégáknál, igaz. Kell magunkat művelni, nehogy a régi, csizmás falusi kántor jelzőjét érdemeljük ki, aki suszter-basszussal kíséri orgonajátékát, vagy aki a temetési bucsuztatót a „Két babonás szép szemednek” melódiájára énekl, hogy „Édes, kedves feleségem az Isten áldjon meg”, mint nemrég hallottam. Node minek választanak kántornak valakit, akinek nincs arra képzettsége. Erre azt mondták egy szomszéd községben, hogy majd belejön, mert az illető kolléga az iskolaszék néhány tagjával rokonságban állt, a többi pályázó tudása mellékes volt.

A korteskedés, itatás, népkegy-keresés az állás tekintélyét rombolja le. Ha ezekhez még hozzávesszük, hogy a zeneileg képzett kántornak ki kell állni egy 80—90%-ban laikus iskolaszék elé (nem véve azt az esetet, ahol ez egész község jogot formál a választásra) és lesni a magas kritikát, bizony egy kicsit megszégyenítő. Nem régen hallottam — egy kántor választás után — amint az iskolaszék tagjai egymás közt beszélgettek: X. jól rátette, csak úgy reszkettünk, mikor énekelt." De az orgonán csak két újjal pötyögtetett. Egy másikra pedig azt mondták: „Ez már jól ki tudja szelelni az orgonát". (Teljes regisztrációval kísérte énekét.

Még sok hasonló véleményt tudnék leírni, a mi iskolaszéki tagoktól ered, de kb. mindenki ismer ilyeneket.

Hol és hogyan kellene segíteni a bajokon? Szerintem el kellene törülni a kántorválasztást. (Ideálisabb volna a tanítószágot elválasztani a kántorságtól.) Nevezze ki az egyházmegyei főhatóság a kántortanítókat, kivéve, ahol csak kántorról, vagy karnagyról van szó, a benyújtott pályázatok alapján. (A községek nem nagyon tiltakoznának ezen jog elvétele ellen.) Pályázhassanak a zene- és énektudásukat igazolni tudó tanítók. Szervezzen az egyházmegyei főhatóság egy szakemberekből álló kántorvizsgáló bizottságot, mely a vakációban levizsgáztatná a jelentkezőket. A kijelölt tananyagot otthon ki-ki bedolgozhatná,

A vizsga némi költséggel járna — az természetes — de hát, ha két-három választásra utazik az ember, az is költség. A sikeres vizsgáról oklevelet kellene adni, aminek alapján a pályázat elbírálható lenne. Oklevél nélkül csak oly helyre lehetne kinevezni valakit, ahová nincs más pályázó. Ez csak eszme, lesznek ellenzői, lesznek helyeslői is bizonyára. Sok visszásság szünnék meg ily módon, az állások betöltése pedig igazságosabb alapon történnék.

Okleveles kántor.

*A nevelés biológiai alapvonalai.**

Irla: *Franz Hamburger*, Wien.

(Folytatás.)

A nyáj- és társadalmi ösztön a legtöbb embernél alapsabban tanulmányozva lefokozottan nyilvánul, amennyiben a többnyire hasonló korúak, a társadalom keretén belül, kisebb csoportokká különülnek el. A gyermekkorban is pregnánsan föltűnik ez és a más gyermekekkel való társulás ösztöne fel-lelhető már az egy és kétéves gyermekeknél is. Ez törzstulajdonsága igen sok emlősállatnak és az embernek is. A gyermek, mondhatnók, az első év végétől kezdődőleg öröklékényen vágyik más gyermek társaságára. Mondhatjuk, hogy az 1—2 éves gyermek élettanilag elvárja, hogy egy fiatalabb, vagy idősebb társa legyen. Ha ez hiányzik, az ilyen gyermek élete nem folyik le az élettan törvényei szerint, nem fiziológiás. Fölösleges hangsúlyoznom, hogy a különböző korú gyermekek együttélése előkészítés a későbbi törzséletre. A családi élet, tehát a familiárizmus által lesz a gyermek előkészítve a nagy közösségekben (község, város, állam) való életre, lényegileg a szociálizmusra nevelve. Nem az egyház spekulatív törekvéseinek eredménye, hanem józan, objektív megfigyeléssel támogatott természettudományi tény, hogy kezdetül fogva a család és nem az egyes egyén tartotta össze a törzséletet és olyan mértékben, amint az emberiség fejlődésében a család mindinkább tisztábbá tökéletesbült, — állapítja meg Drummond, — lett az mindinkább a szociális struktúra oszlopává. A családi élet első feltétele az önmegtagadás egy bizonyos foka, tehát az altruizmus. A gyermekgazdag családban a többi gyermekkel való érintkezés közben, a játékban, egyszer veszekedés-

* E tanulmány egynemely megállapításával egyet nem érthetünk, de tudományos értékessége miatt föltétlen érdeklődésre tarthat számot. (Szerk.)

ben, máskor egyetértésben a gyermekek természetes filogenetikailag megszokott fiziológiai módon hatnak egymásra. De nemcsak játszótársaikhoz törődnek, hanem anyjuktól, apjuktól vezetve, alárendeltségre és engedelmségre szoknak. Bármily csábító is lenne az apa és anya különböző befolyására kitérni, erről lemondok. Mindenesetre azonban egy többgyermekes családban egész automatikusan megkapja a gyermek az anyától a korának megfelelő szükséges szeretetet, gondosságot, védelmet.

Mínt hogy azonban többgyermekes család ma alig van s amint láttuk, mennyire fontos az egészségi, fejlődési és fegyelmezési szempontból, hogy a gyermek más gyermekekkel érintkezzék, különösen hangsúlyoznunk kell az óvodák felállításának fontosságát, melyek oly kiváló póteszközei a többgyermekes családnak. Az óvodában a gyermekek természetes módon előkészíthetők a társas életre, ott oly sok alkalom adódik a természetes önfegyelmzésre is. A fertőző betegség veszélyét, kétségen kívül, nem szabad lebecsülni, ez azonban háttérbe szorul azzal a relatív pszihikai éhezéssel szemben, mellyel a gyermek a többi gyermekkel való érintkezésre vágyakozik. Ennek legszomorúbb példáit látjuk azon egyetlen gyermekeknel, kik kizárólag szüleik társaságában nőttek fel. Amint előbb láttuk, a gyermeket nemcsak az jellemzi, hogy a saját akaratát keresztül vigye, de az a szükséglet a támaszkodásra, a védelemre. Ezen alapul az alkalmazkodási készség, képesség az engedelmes alárendeltségre. Itt van adva a tapasztalatszerűen, intuitíve felismert alapja a IV. parancsolatnak. Dilettáns, bár jóhiszemű okoskodások, az emberi kulturának ezen alapját, minden nevelés alapját, megíngatták, de itt az ideje, hogy mi orvosok odahassunk, hogy minden népeknél, minden körben a IV. parancsolat ezen szelleme újból feleleveníttessék. A szülőknek gyermekeiket ismét tiszteletadásra kell nevelniök, szülőknek és gyermekeknek egyenjogúsága esztelenség. Ezt maguk a gyermekek sem akarják. Súlyt kell helyezni arra, hogy természetes, tehát úgy, mint évezredek óta, engedelmségre neveltessenek gyermekeink. Minden kitérés ezen természetes útról a gyermeknek és a társadalomnak kárára vezethet.

A gyermekek utánzó ösztönéről is beszéltünk s általánosan ismert tény, hogy a gyermekeknek rossz szokásai, ha nem is minden esetben, a szülőknek hiányzó önuralmára vezethetők vissza. A gyermekek utánzási ösztönének mintaképeiül a szülők szolgáltsák a jó példát.

Mivel a gyermek, ha nem is szakadatlanul, de kifejezetten hangsúlyozva vezettség, ez a vezetés tiszta, egységes és egyenletes legyen. Az apának nem szabad más módon vezetni, mint az anyának. A szülők közötti egyetértés feltétlenül szükséges. Minden gyerek valami vágyódást érez a vezetés iránt, így igen világosan érzi a rendellenességet, mely a parancsok és ellenparancsok által keletkezik. És itt mutatkozik a fontossága annak, hogy a szülők a gyermek előtt egységesek legyenek. A szülők közötti véleménykülönbségnek a gyermekek hallatára sohasem szabad hevesen kifejezésre jutni. Az vezet az u. n. gyermeki lélek konfliktusához, mely aztán az ideg és lelki életre, valamint a testi egészségre is gyakori káros hatással van. De az ily konfliktusok veszélye bekövetkezhetik a „titkos együttnevelők” útján is. Ezek alatt Löwenfeld különösen az idősebb gyermekeket, háztartási alkalmazottakat, de a rokonokat, a sajtót, a reklámokat is érli, mert ezek a szülő által adott gondolatirányítást ellentétes és mellékes értelemben befolyásolhatják. Itt válik aztán a szüggésztlibilitás a gyermek nagy veszélyére és a szülőknek fontos feladatuk, hogy ilyen titkos nevelők befolyása felett a lehetőség szerint öröködjének. A gyermek bizalmát megszerezni nem nehéz. A gyermek bizalmát nem a sok szó útján kell keresni, sem különböző becézetések által, hanem nyugodt, barátságos módon, a meghallgatás és a kérdésekre adott válasz türelmességével, a kívánságra való ráállás hajlandóságával, melyek az erkölcsi felfogással összeegyeztethetők, röviden, a szülők gyermekeik bizalmát olyan magaviselet által szerezzék meg, melyből azok mindig érezzék természetes nevelőjük szeretetét és vonalmát. És ezt a gyermekek igen könnyen és gyorsan megérik.

Goepfert mondta az idézett cikkében, hogy a neveléssel nem szabad addig várni, míg a gyermek a követelés célszerűségét belátja; ez kétségtelenül igaz is. De mivel a gyermeket több, vagy kevesebb rejtett kényszer által neveljük és ha nemcsak a jutalmazást, de a büntetést is, mint a gyermeknevelés segédeszközét vesszük igénybe, úgy világosan megfigyelhetjük, amint azt a nevelés legrégebb történetében a nevelők meg is állapították, hogy a gyermekeknek már kora ifjúságukban magyarázatot kell adni, miért helyes ez, vagy miért helytelen az? Századok óta ezt a magyarázatot a gyermeknek a vallás adta. Mily könnyű egy kis gyermeknek a jó Istennel, vagy Védangyallal a jót, vagy rosszat érthetővé tenni. A gyermek lelkiképessége önfigyelmez-

tetésre ugyszólván beállított. A figyelmeztetés a lelkipéességhez mért legyen! Mi orvosok, mint a természet józan bűvárai, beláthatjuk, hogy az erkölcsi alap semmi által sem értethető meg oly könnyen, mint a vallás által. Míg aránylag rövid idővel ezelőtt az erkölcsstanítók semmit sem tudtak a vallás nélkül bemutatni, nekünk is minden továbbiak nélkül el kell ismernünk, hogy az erkölcsi alap főképen a vallás útján szereztetik meg. És ha Haeckel minket arra a biogenetikus alapra emlékeztet, mely nemcsak a méhen belüli, hanem a méhen kívüli életre is vonatkozik, amire W. Stern is rámutatott, úgy megérthetjük, hogy a mai gyermekek épúgy vallásosak és így vallásos magyarázatot kell adni az erkölcs megértéséhez, mint az egész emberiségnek évezredek óta, tehát azóta az idő óta, melyet mi is szívesen és jogosan, mint az emberiség gyermekkorát fogjuk fel.

„Mindent a maga idejében”, ez egy fontos elv a gyermek életében és nevelésében. Minthogy a gyermekek különböző korúak, ennél fogva különböző felfogó képességűek, különböző magyarázatot is kívánnak. A nevelés mindig korszerű legyen, mondja az ósrégi követelés, de ez az újabb időben gyakran elhanyagoltatik. Hogy a gyermekszobától a pártpolitika távortartassék, hogy az erkölcs legfőbb alapja: az emberszeretet és segítőkészség, a pártpolitikával való foglalkozás által nem juthat helyes értékéhez, ezt nem szükséges bővebben fejtegetni.

A dicséret és a büntetés elengedhetetlen nevelési eszközök. A dicséret és büntetés elismerés a jóért, avagy vezeklés a rosszért, melyet a gyermek cselekedett. Ez általános régi felfogás. De mi azt hisszük, hogy itt nemcsak a természetadta, már az állatvilágban is megfigyelhető, eredetileg nem is affektusgazdag nevelői módszerről van szó, mely automatikusan, magyarázat nélkül és csupán csak kevés szóval, mint reakció lép fel a gyermek cselekvési szándékú tettképességeire. A büntetés ne származzék haragból, hanem abból a szándékból, hogy az a gyermeknek nevelésére szolgáljon. Ne legyen vezeklés a gyermek számára, hanem egy elengedhetetlen következménye valamely unethikus cselekedetnek. A gyermek ezzel a tapasztalat egy kellemetlen fajával ismerkedik meg és a legközelebbi alkalommal elhagyja az ugyanilyen cselekedetet, nehogy ismét ugyanilyen kellemetlen tapasztalatokat tegyen. Így az u. n. büntetés is kimondott segítség a gyermek számára. Ezen segítség által lesz a gátlóképesség, mely a legtöbb gyermekkel veleszületett tulajdonság, begyakorolva. Így lesz a

gyermek a tapasztalat által jólnevelt emberré. Ebben a körben nem kell túlságosan erősítenem, hogy a büntetéssel való fenyegetés teljesen célszerűtlen. Minél kevesebb a beszéd a nevelésnél, annál jobb. De a gyermek mindig érezze nevelője szeretetét. Különösen az első életévekben a kicsinyekhez vidáman, barátságosan közeledő lény kiváló sikert érhet el. A büntetés ne származzék haragból, azonban ha az egyszer mégis megtörténik, utána a nevelő rövid idő múlva vidám és kedélyes legyen. Ha a gyermek nem érzi a nevelő szeretetét, úgy nem várhatunk biztos nevelési eredményt sem. Ebből az okból az ütlegelés is minden körülmények között mellőzendő. Egy alkalmi, de gyöngéd legyintés az ületre, a kézre, néhány hangos szó kíséretében, vagy anélkül is: egyszerű segítség, sok esetben egyszerű módszer a gyermeknek megfelelő tapasztalat szerzésére.

Kevesen törődnek azzal, hogy a legtöbb gyermek a hozzáértő nevelők friss vidám hangját szívesen veszi, ha az megfelelő is, tehát friss, energikus hang, de amellet világosan jóakarátú, de világosan parancsoló is.

Még néhány szót az iskoláról. Minden gyermek 7 éves korától az iskolát látogatja. A tanítóval szemben való alárendeltség, az iskolai rendbe való beszoktatás, a közös tanulás és egyéb érintkezés a tanulótársakkal mind igen kedvező befolyások a gyermek további nevelésére. Itt most ismét gondoskodni kell, hogy minden ütközési anyag, hacsak lehetséges, elkerülhető legyen. A gyermekek érdekében a szülők a tanítókkal, a tanítók a szülőkkel az iskolán kívül is egységesek legyenek. Ha ez nem így történik, úgy könnyen támadhatnak a gyermek lelkében konfliktusok éppenúgy, mintahogy a szülők egymásközi viszálykodása az idegrendszerre és az egészségre, valamint a gyermek egyéb fejlődésére, mindenekfelett a jellemképzésre észrevehetően kedvezőtlenül hat.

A gyermekek szexuális felvilágosítását jelentőségében sokszorosan túlbecsülik. A gyermekeknek igen gyakran sokkal csekélyebb a felvilágosítás iránti szükségletük, mint azt feltesszük. A gyermekek tudásvágyát pontosan felbecsülni bizonyára nehéz dolog a szülők számára. De néhány megfigyelés és jóakarattal mellett ez is sikerül. Ne tárgyaljunk olyan kérdéseket, melyek a gyermeknek egyáltalában nem jutnak az eszébe. Vigyázzunk arra is, vajjon a gyermek egy bámuló pillantással, egy szeles kérdéssel, vagy arcjáték által nem árulja-e el, hogy a szexuális ismeretek-

ben otthonos. A szexuális felvilágosítás általánosságban nem az iskolára tartozik. Egyébként a nemi felvilágosítás azért sem kerül a nevelés első vonalába, mert a gyermekek szüleikkel szemben vannak bizalommal, és a ház szelleme nem lehet szexuel, vagy frivol, hanem erkölcsös és tiszta. Ebből egészen automatikusan adódik az, a legtöbb esetben a gyermek számára veszélytelen állapot, mint hogyha a nemi felvilágosítás helytelen, vagy disztelen módon a titkos nevelők által történik. Minden esetben a szülőknek a gyermekek által adott kérdésre felelni kell és pedig az igazságnak megfelelően, amennyire az a szülők előtt megfelelőnek mutatkozik. Még egyszer ismétlem: a türelem és barátságos modor a gyermekekkel, a bizalom megrendülését nem engedi lábrakapni.

(A „Die Ärztliche Praxis“ f. évi április 15.-iki 4.-ik számából szabadon fordítva közli: Szepesi Gyula.)

Válasz

a szerkesztőség megjegyzéseire a nyelvtisztaságról írt cikkemmel kapcsolatban.

Egy kicsit furcsán hatott rám, hogy a Magyar Tanítóba adott írásomhoz a szerkesztőség szinte cikknyi megjegyzést fűzött; mintha a mondottak hatását tompítani igyekezett volna az által, hogy bizonyos személyi éllel forduljon ellenem, mert én is, mint szerkesztő, ép úgy vétettem a nyelvtisztaság ellen, mint a kifogásoltan írók.

Mindenekelőtt legyen szabad kijelentem, hogy nyelvünk tisztaságáért megindított küzdelemben a Magyar Tanító példait szemléltető eszközül *nem* „célzatosságból” választottam. Hiszen a fölemlített lapok közül éppen a Magyar Tanítóban találtam aránylag a legkevesebb idegen szót: pedig minden támadónak állandó törekvése az, hogy a legsebezhetőbb oldalról támadjon. Mindjárt hozzá is tettem, hogy „így meglehetne róni minden magyar lapot, könyvet”. A mutatóul kiírt példákat csak azért vettem a Magyar Tanítóból, mert ideszántam cikkemet, hogy a nyelv mestereit, a tanítókat, nyerjem meg első sorban a kívánatos tisztogató harcra s hogy mindjárt kéznél legyen a bizonyíték a mondottak igazságának ellenőrzésére.

Célzatosság, rosszindulat tehát nem vezette tollamat s igen sajnálom, hogy a szerkesztő soraimból ezt olvasta ki és

elismerő szavak kíséretében keményen rámbizonyította, hogy „bagoly mondja a verébnek: nagyfejű”. Mi csűrés-csavarás, a nyelvtisztaság körül bizony mindnyájan ludasok vagyunk, noha én könyveimben mindig küzdöttem az idegenszerüségek ellen (lásd: Költészetem, Iskolai Kirándulások, Az Iskola Egészségügyi Reformja, stb. c. könyveimet). A Mi Lapunk-ban található idegen szavak csak azért láttak nyomdafestéket, mert a legtöbb munkatárs határozottan megkövetelte, hogy használt idegen szavaimat ne helyettesítsem magyarral, mert azok kifejezőbbek és a gyerek hiányos latin tudományát ezzel is pótoljuk. Gyöngé érvek ugyan, de A Mi Lapunk szerkesztősége ép úgy meg van fertőzve az idegenszerüségek által, mint bármelyikünk.

Aztán kérдем, vétek-e az, ha valaki felismeri a betegséget s a nyavalyától meg akar szabadulni és segítséget keres? Hiszen a szerkesztőség is elismeri, hogy „nyelvünk tisztaságáért minden magyarul író és beszélő embernek meg kell hoznia még a legnagyobb áldozatot is”. S ha valaki Saulus volt, nem lehet-e az Paulussá? — Utóvégre is egyéb célom nem volt, mint leszögezni azt, hogy nyelvünk tisztasága körül baj van és sürgősen orvoslásra szorul. Ebben a szerkesztőséggel teljesen egyet értünk.

Itt azonban nem arról van szó, hogy nyelvünkéből az idegen szavakat máról-holnapra mindenáron teljesen kiküszöböljük és magyarság helyett magyarkodjunk s olyan keresett irányt teremtsünk, mint ahogy ezt Vas Gereben írásaiban megjeljük. Nem! Csak arról van szó, hogy *feleslegesen ne használjunk idegen szót, amikor helyette jó magyar szavunk van*. Ne írjunk és ne mondjunk pl. starostát városbíró, vojákat katona, nácelnikot kerületi főnök, radát városi tanács, stb. helyett, magyar írásunkban, vagy beszédünkben.

Anyi tény, hogy az új műveltségi tárgyakkal és fogalmakkal való megismerés alkalmával rendszeren meghonosodik az illető tárgyak és fogalmak neve is. A jövevény szókat sokszor kénytelen kelletlenül használunk kell s van a szavaknak egy bizonyos nemzetközi csoportja, (pl. a hónapok nevei, egyházi kifejezések), amelytől sohasem szabadulhatunk meg s nem is akarja kiszorítani senkisé pl. a január, február, mise, plébános stb. szavakat. De a legmakacsabbul befészkelődő idegen szavakat is egy kis vigyázással kiküszöbölhetjük, mint ahogy a biciklit az egyfedelű és kétfedelű repülőgép a monoplant és

biplant, stb. És ne higgyük azt, hogy az idegen szó találébban fejezi ki a fogalmat a csinált magyar jó kifejezésnél, csak meg kell szokni s mindjárt Kolumbusz tojásaként fog feltűnni, hogy kár volt mondani eddig pl. autót gépkocsi, inkognitót rangrejtve, futballozást labdarúgás. stb. helyett.

Jól jegyzi meg Schöpflin Aladár a Pr. M. Hírlap április 17-iki számában írt cikkében, hogy a „nyelvújító harcnak voltak túlzásai, de nagy eredményei is voltak s a magyar nyelv sok tehertől szabadította meg a magyar írást és beszédet”. A fődolog, hogy a sajtó, az írók és az iskola támogassa a nyelv helyességére való törekvést s lehetőleg kerüljék az idegen szavak használatát, mint ahogy ezt évek óta csinálja Kosztolányi Dezső. Bebizonyosodott tény, hogy idegen szavakat sokszor szükség nélkül kényelmességből és megszokottságból veszünk át s az ilyen idegen szó kiszorítja a nyelv használatból az eredetit. Innen magyarázható az a sok, a szlovén és a latin nyelvekből kölcsönzött, ma már sok tekintetben meghonosodott szó.

A szerkesztőségnek az a megjegyzése, hogy pl. a cseh nyelvben is sok az idegen szó, igaz, de ne feledjük el, hogy a cseh az „indógermán”, a magyar pedig a finn-ugor nyelvekhez tartozik. Amit szabad a csehnek, — hiszen rokon-nyelvből vesz át! — azt nem szabad a magyarnak, mert nem a rokonától kér kölcsön.

Mikor Széchenyi megírta a „Hitel” című könyvét, mindjárt odaírta, hogy „homály és tévedés elhárítása végett az olvasót mindenekelőtt szükségesnek tartom arra figyelmeztetni, hogy én ezen kifejezést „Hitel” azon értelmében veszem, melyet a közéletben a „Creditum jelent”. S így mindjárt általánossá tette új szavát, mint egyéb új szavait is. (Ezekből idővel teljesen helyes magyar kifejezések váltak. Pl. ellenzés — ellenzék; nemzés — nemzedék; gőzerőmű — gőzgép; utói — utódai; hangászat — zeneművészet; stb).

Igaza van Széchenyinek, hogy „az egészséges nemzetiségnek egyik főkísérője a nemzeti nyelv, mert, míg az fennmarad, a nemzet él, bármi sinlődve is sokszor”. Ebben a t. Szerkesztőséggel is teljesen egyet értünk s azt hiszem, hogy egyébként is sikerült megértetnem azt, hogy „bántó szándék” nem vezette tollamat senki ellen, aminthogy én sem érzem sértve magamat. Mert csak ez a fontos, hogy mindenki arra törekedjék, hogy gondolatait magyar szavakba öltöztesse, akár ír, akár beszél,

hogy nyelvünk szép is, jó is, érthető is maradjon. Erre nézve igen helyes Arany János megjegyzése: „Nyelvész urak jobban „tudják“, a költő jobban „érzi“.

Ez az érzés, ez a tudás váljék általánossá s akkor a Magyar Tud. Akadémia által „Magyarosan“ c. folyóiratában megindított újabb mozgalom (amelyre mi külön is rájöttünk) a magyar nyelvben felburjánzó idegenségek, a nyelvrontó jelenségek és az idegen szavak túlságos halmozása ellen nemcsak időszerű, de hasznos is lesz, mert nagy szolgálatot fog teljesíteni a helyes nyelv használat terén.

Scherer Lajos.

(Losonc)

(Tudomásul vesszük Scherer szerkesztő úr „Válaszát“, s azt, hogy „a Magyar Tanító példáit nem célzatosságból választotta“. Kijelentjük azonban, hogy erről, csakis most, cikke elolvasása után győződhattünk meg. Biztosra vesszük, hogy ő sem kételkedik már múltkori megjegyzéseink tárgyilagosságában, s abban, hogy azok nem „személyi éllel“ íródtak. Egyébként cikkiró szives figyelmébe ajánljuk Szepesi Gyula kartársunknak lapunk jelen számába irt krónikáját.

Szerkesztőség.)

EGYESÜLETI ÉLET.

Az öreg és a fiatal tanító.

Kedves Elnökünk! Szeretett Lajos Bátyánk!

A Magyar Tanító nyilvánossága előtt kérek bocsánatot Tőled a bátorságomért, hogy ilyen bizalmasan szólítottalak meg, de olyan bolondos természetem van, hogy akit nagyon tisztelek és szeretek, nem tudom magázni, önözni, vagy kegyedezni. Hangsúlyozom, hogy ez a „Te“ nem a pajtáskodás, hanem a megbecsülés és tisztelet kifejezője.

A kassai központi gyűlésre az anyagiak miatt nem mehettem el, mert a Garam torkától Kassáig vagy 600 Kc-ba került volna az út és az ottani tartózkodás. Mi fiatal tanítók pedig erre csaknem egyhavi fizetésünket költöttük volna. Lélekben erősek vagyunk, de anyagiakban harmatgyengék.

Érthető kíváncsisággal lestem tehát a híreket. Az első értesülés a P. M. H. referádája volt. Ez elnöki beszédeből azt hangsúlyozta ki legjobban, hogy felemelked szavadat a fiatalok

azon igyekezete ellen, amely az öregek és a fiatalok szeparálását célozza. Elhangzottak az összes Höfer-jelentések, sőt az új választás is lezajlott, elnöki beszéded ezen passzusára azonban nem reagált senki.

Kedves Bátyám! Az én írásomnak nem az ellentétek ki-mélyítése, hanem a megértés a célja.

Először is állapítsuk meg, kit gondoltál fiatal tanítónak. A kisegítő tanítóvá avansált bukott gimnazistát? A képzőből kikerült legifjabb tanítót? Vagy az abiturien-kurzust végzett és már tanító kollégákat? Vagy az extermista-tanítót? Ezek nevében nincs jogom beszélni. Beszéljenek ők. Mi szívesen meghallgatjuk az ő véleményüket is, de megkivánjuk, hogy a szeretet hangján szóljanak, ne doronggal jöjjenek, mint az, aki tanítói működését azzal kezdte, hogy belerúgott a saját kenyereibe. Az ifjúi hév, felbuzdulás szép dolog, de bakot lőtt, amikor a tanítót lealázó jelzőkkel jellemezte. Sportkifejezéssel élve. Öngól. (Kedves Bátyám! A fiam imádja az ostort. A kutya, macska, tehén, ló, fél tőle, mint a tüztől. A multkor a nagy pattozásban saját magát vágta végig vele. Ma már óvatosabb.)

Szívünkre szorítjuk mi ezeket a legfiatalabb tanítókat. Tanulni is szívesen fogunk tőlük. Nem vagyunk mi annyira maradiak, hogy csak azoknak hiszünk, akik bajuszt és méteres szakállt eresztettek. Itt a Magyar Tanító! Irjanak bele! Ott a járási, megyei országos gyűlések! Fel a dobogóra! (Nagy Sándor 32 éves korában az egész világot letiporta. Vilmos császár pedig hiába öregedett meg, mégis elvesztette a világháborút.) Jogos kritikát gyakorolni azonban nekünk is szabad.

Ha a fiatal tanító meghatározása minket, harmincéveseket illet, akkor kedves Bátyám tévedtél. Mi nem akarunk szeparálódni. Mi nem ismerjük az öreg és fiatal tanító közötti különbséget. Mi csak jó és rossz tanítót ismerünk. Ez pedig lehet fiatal és öreg is.

Mi értékeljük a ti munkásságotokat. Tudjuk, hogy ti voltatok a tanítói tekintély megalapozói. Ti irtottátok ki a köztudatból azt a kínos asszociációt, hogy ha valakinek a „kántor” szó jutott az eszébe, rögtön jelentkezett az ikertestvére a „részeges” is. A tanítói nagyobb darab kenyeret is ti harcoltátok ki. (Minek folytassam? Nem céloz dicshimnusz t zengeni.)

A pedagógia azonban örök keresés. Mi, fiatal tanítók, tudatában vagyunk annak, hogy a világ kereke nagyot

fordult. A régi időben az analfabéta is szerezhette vagyont, ma érettségizettek koplalnak. Az élet sarában csak az állhatja meg a helyét, akit az iskola erre a fokozottan cudar életre alaposan előkészített. A szlovenszkói apró magyarnak hihetetlenül szilárd jellemre, edzettségre, tudásra, vitalitásra van szüksége, hogy az élet viharában gazdaságilag és erkölcsileg megállja a sarat. Ma már süritett levegővel kilótt acélszigonnyal vadásszák a fókát. Gözzel hajtott gyorsjárású hajókkal üldözik. Nekünk is el kell dobni az eszkimó ócska kajakját, mert ellövik a fókát, a mindennapi kenyeret az orrunk elől. Lázás keresésünket némelyik öregebb kartárs elérte és bizony fáj, ha *hazabeszéléssel* vádolnak meg.

Ismétlem, hogy nem ismerünk különbséget öreg és fiatal tanító között, de csodálkozunk, ha egy öreg kolléga így fogalmazza meg „pedagógiai” elveit: „Az iskolában elég, ha a gyermek megtanul írni, olvasni, számolni. A parasztnak elég, ha annyi esze van, hogy az eresz alá álljon, ha esik az eső. Minek a torna? Eleget ugrál a gyermek úgyis. Minek a nevelő kézimunka? Az iskolát telefaragni? (Ha csak ez az eredmény, igazán felesleges. De egy módszeresen levezetett kézimunkaóra anyagi és erkölcsi hasznáról köteteket lehetne írni.) Minek az ének? A korcsmában majd megtanul a gyerek legénykorában. Minek a . . . Szóval a többi igazán felesleges”.

Fáj az is, ha egy öregebb kolléga kijelenti, hogy ő nem ad a Tanítók Házára egy fillért sem, mert a gyermekeit már felnevelte.

Nem tudom megérteni azt az öreg tanítót, aki a tanítói lakás udvarán álló fákba szöveget ver, hogy ne árnyékoljon másnak, az utódnak, a fiatal tanítónak.

Igen, kedves Bátyám, ezekből szeparálódni akarunk, mert a velük való együttműködésből csak kárunk származik. Ilyenek azonban köztünk is vannak. Ezekről is szeparálódunk, ha lehet. (Ha tényleg vannak ilyenek, akkor a szeparálódásnál eredményesebb volna, ha a magunk nevelői példáját látva. önmagukban megszégyenülnének és — megtérnének! *Szerk.*)

Hozzád hasonló örökifjak előtt azonban levesszük a kalapot és örülünk, hogy meggondolt, céltudatos vezetéssel mutatjátok a helyes utat, amelyet követnünk kell, ha kiesik kezetekből a kalapács.

Abban a hitben, hogy a velem egyívásúak véleményét hüen

tolmácsoltam, tanítói szeretettel teli szívemmel kérem Isten áldását újabb háromévi hivataloskodásodra.

Köhid-Gyarmat, 1932.

Kónya József.

A királyhelmecei járáskör június hó 16.-án tartja rendes évi közgyűlését Királyhelmeceen, az állami iskolában, melyre a kartársakat, kartársnöket s a tanügy érdeklődő barátait kellő tisztelettel meghívom s egyben kérem a Központot, szintén küldje ki képviselőjét a gyűlésre. Targysorozat: Gönczy S. egyesületi alelnök megemlékezik — elnöki megnyitó után — a Járáskör 10 éves multjáról! Varga János nagykövesdi kartárs pedagógiai előadást, Adám Lajos kistárkányi kartárs minta-tanítást fog tartani. Tóth Endre „Hírek a fizetési frontról” címen fog tájékoztatót adni. Pénztárnoki és könyvtárnoki jelentések. Indítványok. De a gyűlés fénypontja lesz Bors Kálmán, a košicei áll. felső ipariskola tudós tanárának vászonra vetítéssel illusztrált előadása a legújabb technikai vívmányokról: rádió, repülőgép, autó, stb. Az idő oly óriási léptekkel halad a végcél: a „tökéletes” felé, hogy már az elemi iskolában is szinte lemaradásnak minősíthető, ha ezekről a vívmányokról az iskolában csak pár szóval: „közlekedési eszközök”. . . emlékezünk meg. Ezek a vívmányok ma már annyira át mentek a közhasználatba, a jámbor polgári közéletet szinte forradalmasítják, hogy éppen itt az idő azoknak a legintenzívebb megismerésére s ismertetésére. (Éppen úgy, mint valamikor a kocsí, rúd, hámia, kerék, lérhéc stb. keletkezése korában.) Ebben az elgondolásban ez az előadás minden figyelmet megérdemel. Végleges programot a választmány állít össze, melyet a gyűlésen kiosztunk. A gyűlés pontosan 9 órakor fog kezdődni. *Négyesy János* jk. elnök.

Meghívó. A „Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület” Galánta-Vágsellyei Köre Galántán, június 8.-án (szerdán) 9 órai kezdettel a Hanza közgyűlési helyiségében tartja rendes közgyűlését, amelyen a körzet minden magyar tanítója résztvenni tartozik. Az elmaradás igazolandó. Napirend: 1. Elnöki megnyitó és beszámoló. 2. Jelentések. A pénztár, a járási tanító dalárda és a könyvtáros jelentése. 3. A tanító ha kilép az iskolából. Felolvassa Szkladányi Károly. 4. Koncentrikus tanítás a gyakorlatban: Osztyeni József előadása. 5. A járási tanító dalárda énekszámai. 6. A tanítóképesítő vizsgák reformja. Ismereti Csaplár István. 7. Az elemi iskolai tanterv bírálata. Előadó: Mikus Elek. 8. Indítványok. Az indítványok legalább 8 nappal a közgyűlés előtt az elnökkel írásban közlendők. Gyűlés után társasbéd a Szabó-féle vendéglőben. Erre a jelentkezések a galántai róm. kath. iskola igazgatóságához címezve június 3-ig feltétlenül beküldendők. Vecse, 1932. május 12. A választmány nevében *Osvald Lajos* egy. elnök.

Meghívó. A Sz. Á. M. Tanítóegyesület Ógyallai Járásköre f. évi június hó 9-én d. e. $\frac{1}{2}$ 10 órakor Udvardon a róm. kath. népiskolában tartja meg ez évi rendes közgyűlését, melyre a járáskör tagjait tisztelettel meghívjuk. Targysorozat: 1. Elnöki megnyitó és jelentés. 2. Jegyzőválasztás. 3. Pénztári jelentés. 4. Dr. Kenessey Kálmán: Az emberré-létel diadalútja. 5. Dinnyés Károly: Hogyan tartsunk Anyák napját? 6. Bencsik Jenő: Korunk cselekvő iskolája. 7. Kossányi József: Magyar falu. 8. Indítványok, jelentések. *Virsik János* egyes. elnök, *Paxy Pál* h. egyes. jegyző.

Meghívó. A Slov. Ált. M. T. E. érsekújvári járásköre 1932. június 9-én d. e. $\frac{1}{2}$ 10 órakor az érsekújvári róm. kath. líti népiskola tornatermében tartja rendes évi közgyűlését, melyre a tagokat tisztelettel meghívom. Targysorozat: 1) Elnöki megnyitó. 2) Pénztárnoki jelentés. 3) Az érsekújvári. I. számú tanfelügyelőség által kiadott tanmenet bírálata, tartja Kemény Rezső, utána a dolog megvitatása. 4) Folyóügyek, indítványok. *Dubay* járási elnök.

Meghívó. A nagykaposi járás Á. M. T. Egyesülete 1932. évi június hó 25.-én d. u. 5 órakor (szombaton) Nagykáposon az állami el. iskolában rendes évi közgyűlést tart, melyre egyesületünk tagjait és a tanügybarátokat tisztelettel meghívom. Targysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Évi jelentés. 3. Pénztári jelentés. 4. Jegyző választás. 5. Határozat a tanítói megyék újbóli megalakítása tárgyában. 6. Ének tanításról értekeznek: Pápay István. 7. Térkép rajzolás az el. iskolában c. tételről értekeznek: Bodnár Pál. 8. Indítványok. Külön névre szóló meghívók nem lesznek szétküldve. Nagykápos, 1932. május hó 19.-én. *Szűcs János* egyesületi elnök.

Egyesületi életünk.*)

Nehéz arról írni ami nincs. Ha a tanítói gyűlések termébe lépünk, egészséges zsongás helyett siri csend fogad. Alig lézeng, illetve üldögél ott néhány idealista és fájó szívvel gondol azokra, akiknek szívéből kihalt a közösség érzése és otthon várják, hogy a parázból a kikapart gesztenyét megehessék.

Szégyenlem kivallani, de már voltam olyan gyűlésen, ahol a 174 tagot számláló körzetből csak 12-en jelentünk meg. Ilyen közönyösség láttára bizony keserűt éreztem a torkomban. Az elnök 10 órára rendelte be a közös ebédet rendező korcsmárost, hogy tudassa vele a létszámot. Vicces volt nézni azt a savanyú

* E cikk. némely dolgokban való sötétlenlátása elteréire is. nagyon sok fájó igazságot tartalmaz. Most a kivételekről nem írunk.

arcot, amit vágott, amikor meglátta a nagynak vélt gyülekezetet.

Nem mindig ilyen kétségbeejtő a helyzet. Van úgy, hogy 20—40, sőt 45%-a is összegyűlik a körzetnek, 50%-a azonban soha.

Ha egy ilyen normálisan megtelt teremben körülnézünk, látunk ott ósz tanítóbácsikat, akik a maguk csúzáit, asztmáját és reumáját elhozták 50—60 Km. távolságból, hogy a tanítói közösség melegében megfürödjenek. A lelkük hozta el őket. Ők még tudnak lelkesedni a szépért, jóért és nemesért. Bennük van még kollektívérés. Ők a Kovács Alajos féle öröklifjúk. Tanuljunk tőlük!

E hü látogatókon kívül már csak arról lehet írni, kik nincsenek ott vagy kikből van kevés. A férfikor gyengén képviselve. Az ifjúkor gyengébben. A nők leggyengébben. A kisegítőtanítók a legesleggyengébben. Furcsa, de így van. Valahogy a feje tetejére van állítva a tanítótársadalom. Vannak tanítók, akiket még sohasem láttam gyűlésen.

Ez nemcsak azokban a körzetekben van így, ahol én megfordultam; közömbösségről panaszkodik minden elnöki beszámoló a Magyar Tanítóban leközölt jegyzőkönyvekben.

A gyűlés lefolyása pedig egyenesen kolosszális. Figyelemmel meghallgatott rész az elnöki megnyitó. Az elnök üdvözlő szóval és táviratban; megemlékezik a megholtakról és megdorgálja az otthon maradt élőket; tájékoztat a legújabb megmozdulásokról és . . . átadja a szót a pénztárosnak. Mit kerteljek? A pénztár üres.

Jönnek a felolvasások és előadások, Pedagógia. Kell a macskának! Az előadó úr megigazítja nyakkendőjét és előveszi legudvariasabb mosolyát. (Most, most kapom meg az elismerést négy-öt éjszakai munkámért és . . . Mindjárt az elején kap egy „mellbevágást”: — Csak röviden! — kiált fel valaki.

Az előadó az előlegezett bizalom ilyen elemi kitörése után összezsugorodik, egyet nyel és előad. Ekkor A. óvatosan széttekint, csendesen feláll, Mefiszto-lépésben az ajtóhoz megy, lassan megnyomja a kilincset . . . diszkrét nyikorgás . . . az ajtó becsukódik. Kint rágyújt egy cigarettára. Két perc múlva az előbbi műveletet B. hűen utánozva megcselekszi. Aztán egyszerre C. és D. Kint lassan többen vannak, mint bent. Bizalmas körben megszólal a szigorú kritika: „Mi a mennykút akarnak mindig avval a nyavalyás pedagógiával. Elvégre diplomás tanítók

vagyunk. Ha a vasutasoknak gyűlésük van, nem arról tárgyalnak, hogyan kell a vonatot leállítani, hanem sérelmeikkel hozakodnak elő és harcolnak jogos követeléseikért." (Ez azt hiszem pályát tévesztett. Kitünő bakteranyag. Egyébként nincs tisztában a tanító-egyesületek célját illetőleg. Ez a cél kettős. Kötelessége a sérelmeket feltárni és harcolni a nagyobb darab kenyérért, de nem kisebb célja a tanításügy fejlesztése érdekében való intenzív munkálkodás. A pedagógia — természeténél fogva — nem megállapodott tudomány. Az újításokról tájékozódni kedves kötelessége minden tanítónak.)

Újabb szökevény érkezik: „Olvas még az a . . . ?” — kérdi a legelmébb.

A teremben kellemes zsongás. Az előadó beszél, de a hallgatóság nem hallgat. (Volt már nálatok a tanfelügyelő? Micsoda? Csak kivágtatok magatokat? Jegyzőkönyvbe vette? Hány nyulat löttetek vasárnap? Ki maradt a polgármester? Ez utóbbi nem politikai kérdés. Tarokk-ügy.) Az előadás befejeződött. Gyenge taps. Szabadabb diskurzus. Az elnök meleg köszönetet mond és javasolja, hogy az előadás a Magyar Tanítóban teljes egészében közöltessék. Készséges hozzájárulás. (Hadd lássák a többiek, hogy dolgozunk mi is.) „Van valakinek valami megjegyzése az előadással kapcsolatban? Ellenvéleményt is szívesen meghallgatunk.” Mély csend.

A következő előadó evvel kezdi: „Nagyon rövid leszek.” Bocsánatkérően, megértően, szerényen mosolyog. A mosolya azonban azt is kifejezi, hogy az sem olvas fel többet. Ellenséges pillantások érik a kezében levő vastag füzetet.

Végre végeztünk. „Van még valakinek valami indítványa?” kérdi az elnök. „Gyerünk sörözni.” Az indítvány élénk derűltég között elfogadtatik. Hiába, mi már ilyen bohémok vagyunk.

Megpróbáltam egy gyűlés menetét papírra rögzíteni s hogy a hangom gúnyos, nem én vagyok az oka, hanem Mécs László. Ő így beszél:

„Mintha állandóan versenypályán volnánk,
minden életpályán minden magyar ember
úgy fussa, izgulja ki legszebb erőit.”

„Magyar tudományunk versenyezz, versenyezz,
első légy a világrejtély-bogozásban.”

Nem a magyarságot akarom most kihangsúlyozni, csak valami irtózatosan fáj. Kartárs! Gyerünk a gyöntatószékkel

Nézz a lelkedbe. Valószínűleg magad vagy, amikor soraimat olvasod. Pirulj nyugodtan. Tettél valamit egy szebb tanítójóvendő elérése érdekében? Versenypályán érzed-e magad? Futod-e, kiizgulod-e legszebb erőidet? Méltó vagy a posztra, ahova a Gondviselés állított? Vettél-e csak egy pedagógiai munkát a kezvedbe, amióta a képzőből kikerültél? A pedagógiai kérdések bogozásában résztvettél-e? A cseh, a szlovák, a német tanító előtt bizonyosságot tettél-e arról, hogy a szlovenszkoói magyar tanító is dolgozik ez állam modern pedagógiájának szimbolikus szobrán? Egy téglát, vagy egy kanál maltert vittél-e ezen örök építéshez, formáláshoz? Nem elég az iskola falai közt hétköznapi robotmunkát végezni. Ne nézd a hivatásod csupán foglalkozásnak, hanem fennkölt hivatásnak. Ezer a megoldatlan probléma. „Semmit kicsinyleni, semmit meg nem vetni.” Nincs egy egészséges gondolatod, aminek közlése a kartársad javára válna? Nem hiszem. Sok éves tanítói gyakorlatod alatt nem jöttél rá helyes megoldásokra, eredményesebb eljárásokra? Ne tartsd meg magadnak, tedd közhírré! Nívótlan a „Magyar Tanító”? Te vagy az oka, mert negligálsz és fumigálsz, építő munka helyett. Összetartás helyett pártoskodol. Lassan már megalakítod külön a fiatalok, külön az öregek, szőkék és a barnák, szemüvegesek és szemüvegtelenek, kövérek és soványak tanító-egyesületét, de komoly munkát végezni tunya vagy. A vezéri állásra kívánczol, mikor még azt sem bizonyítottad be, hogy jó baka vagy. Hány tanítói gyűlésről hiányoztál közömbösségből, kényelemből? Arra is lusta voltál, hogy egy évben egyszer, esetleg kétszer hitvallást tégy tanítóváltod mellett.

Igy Testvér ne csodálkozzál, ha a szlovenszkoói magyar tanító értéke esik, mert te vagy ennek az oka. Nemcsak materiális, de morális szempontból is igaz az, hogy a mozgás: élet, a nyugalom: halál.

Egy azonban nem szép tőled. Ha a tanfelügyelő hívja össze a gyűlést, hirtelen szomjas leszel és majdnem elfulladsz az igyekezettől, hogy a Pedagógia emlőit megszívhasd. A testvéred meghívását a papirkosárba dobod, tanfelügyelői szózatra rohansz. Ilyenkor (bocsáss meg, hogy megállapítom) csak a „mumus” mozdított ki a faludból, nem a hivatás-szeretet. Aki csak hivatalos nyomásra veszi észre, hogy tanító, az nem öntudatos, hivatás-szerető kultúrmunkás.

Elismerés zászlaját hajtom meg azok előtt, akik éjfélkor

kelve gyalog, kocsin, autóbuszon, költséges autón mennek a vasútállomásig, hogy a Testvér szavára összejöjjenek; viszont nem tudok megérteni egész tantestületeket, akiknek szájukban van a vonat és mégis feleslegesnek tartják a megjelenést.

Ezeknek — azt hiszem — csak az a fontos, hogy elsején megjöjjön a fizetés és a tanfelügyelő legalább hármásra minősítse őket.

Ugyebár, az ilyen egyesületi élet csak kínos vergődés. Ha így folytatódik, csak dicstelen kimulás következhet. Ezt akarjátok? Tehát több áldozatkészséget és hivatás-szeretetet!

Amikor bocsánatot kérek tetemrehívó soraimért, Mécs László versét így variálom:

„Szlovenszkói magyar tanító versenyezz, versenyezz,
első légy a pedagógiai kérdések bogozásában!”

A Sz. Á. M. T. E. Nógrádi Járásának tavaszi közgyűlése.

A Sz. Á. M. T. E. nógrádi járása 1932. év május hó 12.-én tartotta tavaszi közgyűlését. Az érdeklődés igen nagy volt. A közgyűlést Ocsovay Imre, járásköri elnök $\frac{1}{2}$ 10 órakor nyitotta meg.

Megnyitó beszédében kartársait az egyesületi életben való aktív működésre buzdította és azon reményének adott kifejezést, hogy a járáskör tagjai a jövőben fokozott mértékben igyekeznek tevőlegesen résztvenni úgy járásköri, mint országos egyesületünk életében.

Elnök bejelenti, hogy a tárgysorozattól eltérőleg, először a választmány fontos határozati javaslatait fogja a közgyűlés letárgyalni s csak amennyiben marad még idő, kerülnek sorra a tárgysorozat további pontjai.

Közgyűlés a bejelentést tudomásul vette.

A választmány határozati javaslatait annak tagjai közül Vincze Árpád, Sztankó Gyula és Molnár Géza kartársak terjesztették a közgyűlés elé.

Az előterjesztett határozati javaslatok a következők:

Az 1. sz. határozati javaslat csak Nógrád járás tanítóságát érinti és érdeklí közvetlenül, miért is annak ismertetését nem tartom szükségesnek.

2. Közgyűlés a leghatározottabb formában, egyben bizalommal megkeresi a Sz. Á. M. T. E. Központi Elnökségét, hogy

keressen és találjon utat és módot — esetleg a többi tanító egyesülettel karöltve — kiharcolására annak, hogy a felekezeti tanítók fizetését teljesen az állami tanítókra érvényes törvények értelmében rendezzék s a tanítók javadalmazásáról szóló törvényeknek a felekezeti tanítókat sújtó rendelkezéseit töröljék.

3. Közgyűlés egyhangulag elhatározta megkeresni a Sz. Á. M. T. E. központi Elnökségét oly irányban, hogy a Sz. Á. M. T. E.-be tömörült magyar tanítószövetség nevében, illetékes helyen és megfelelő módon, nyomatékkal adjon kifejezést a tanítószövetség legszélesebb rétegeiben elkedvetlenedést, sőt elkeseredést kiváltó, a tanítószövetség eddig sem virágos anyagi helyzetét lerontó, bár még csak tervbe-vett fizetéscsökkentések elleni tiltakozásának.

4. Közgyűlés elnök előterjesztése határozatilag kimondotta, hogy Gömör tanítójárással, mint amely járással eddig is közös tanító kerületet alkotott és alkot, óhajt tanító megyét alkotni.

1., 2., 3. határozati javaslatot a közgyűlés egyhangulag magáévá tette.

(Az indokolások ismertetésétől eltekintek.)

A választmány előterjesztette határozati javaslatok megvitatása és elfogadása után, elnök tudatja a közgyűléssel, hogy ugyancsak május 12.-én délelőtt, Rimaszombatban tiltakozó gyűlésre jöttek össze a S. S. U. és a Z. U. S. szlovák tanítói egyesületek tagjai. A tiltakozás tárgya a 226/1922. sz. törvény 5. §. ama szakaszának hatálytalanítása, mely az 1932—1933. tanévre egy osztályú iskolában 50, több osztályú iskolán egy-egy osztálynak legmagasabb létszámát 60-ban állapítja meg.

Indítványozza elnök, hogy távirat formájában fejezze ki a közgyűlés tiltakozását hivatkozott törvény, vonatkozó szakaszának hatálytalanítása ellen, csatlakozván tiltakozó gyűlés tiltakozó határozatához.

Közgyűlés indítvány értelmében határozott, a táviratot azonnal elküldte.

A gimnáziumi felvételi vizsgák kérdésének tárgyalásakor elnök ismertette a losonci magyar népiskolai tanítók ez ügyben elfoglalt álláspontját s kérte a közgyűlést, hogy a losonci kartársak álláspontját tegye magáévá és bizza meg az elnököt, hogy a magyar tanítószövetség (nógrádi) álláspontját a losonci ref. r. gimnázium igazgatósága útján, a tanári karral írásban ismertesse és a tanári kar észrevételeit kérje e tárgyban.

Közgyűlés ilyen értelemben határoz.

A tárgysorozat 4. pontjaként Terray István ny. ig. tanító előadása következett, aki saját találmányú és az eddigiektől előnyösen eltérő rendszerű számológépét, annak kezelését és gyakorlati használatát ismertette.

Élvezetes előadásáért az elnök a közgyűlés nevében köszönetet mondott az előadónak, személyében a nevelésügy terén örökké tevékenykedő, a megérdemelt nyugalmat is munkával felcserélő kartársat üdvözölve.

Dr. Nagy Árpád tanító, járásköri pénztáros tett ezután jelentést. Közgyűlés a jelentést tudomásul vette.

Zvoda Mária tanítónő, járásköri könyvtáros ismertette a válaszmány határozatát az újonnan rendezett tanítói könyvtár használatát illetőleg. Közgyűlés a könyvtár használatára vonatkozó válaszmányi határozatot jóváhagyólag tudomásul vette s úgy jelentéstevőnek, mint Oszwald Emilné tanítónő, könyvtárosnak köszönetet mondott a könyvtár-rendezéssel kapcsolatban végzett körültekintő munkáért.

Az indítványok során Brakl Ignác tanító, járásköri alelnök indítványt terjesztett elő, melyben még ez év folyamán rendkívüli közgyűlés összehívását javasolja, melynek egyedüli tárgya a tanítók (különösen felekezetiiek) jogviszonyának alapos megtárgyalása lenne. Ezen rendkívüli közgyűlésünkre a központtól szakelőadó kiküldését indítványozza kérni.

Közgyűlés indítványok értelmében határoz.

Problémák c. felolvasás az idő rövidsége miatt elmaradt.

11 órakor a közgyűlés résztvevői az Apolló mozgóba vonultak, ahol is Komensky Á. János tanításainak gyakorlati alkalmazását tekintették meg filmen.

A közgyűlésen a járáskör tagjai majdnem teljes számban megjelentek, így annál feltünőbb volt, hogy egy a járáskör körletébe tartozó, 8—10 tanerős állami népiskola tantestületéből mindössze egy kartárs vette magának azt a „fáradtságot”, hogy a közgyűlésen megjelenjen. Feltünő volt ez annál inkább is, mivel őszi közgyűlésünkön a tanító- és nevelésügy iránti érdeklődésük még csekélyebb volt, t. i. még nem nevezett áll. népiskola tantestületét akkor senki sem képviselte.

Ugyancsak feltünő, hogy polgári iskolánál működő kartársnőink (tanító-járásunk körletében csak leánypolgári van) nem mutatják az érdeklődés legcsekélyebb jelét sem közös ügyeink iránt. Ugyanezt vagyok kénytelen megállapítani a középiskolában

működő kartársainkat — tanárokat — illetőleg is.

Pedig, ha valamikor, úgy ma a nevelésügy megkövetelte kötelessége minden nevelőnek — működjék bármely iskolán! — hogy kéz a kézben, közös erővel és akarattal, egymást támogatva, egymást meghallgatva munkálkodjék a nevelésügy terén. A nevelésügy, tanügy terén mutatkozó hiányosságok, ferdeségek egy része éppen az egymással, a nevelésügyet illető eszmecserék hiányának szomorú következménye.

Anyagi érdekeink lehetnek különbözők, de az isjúság nevelésének kérdése nem más, mert nem lehet más a polgári és középiskolákon sem, mint a népiskolákon és ha már a kartársi együttérés, együvértartozás kihangsúlyozását polgári és középiskolákon működő kartársaink nem tartják szükségesnek, úgy a nevelésügy fel nem darabolható egysége legyen az az erő, amely közgyűléseinken összehozza a különböző iskolákon működő nevelőket, neveztesse azokat néptanítónak, szaktanítónak avagy középiskolai tanárnak.

— Y —

A 60 évesek nyugdíjazásához. A Csehszlovákiai Német Tanítók Szövetségének 1932. május 7.- és 8.-án Prágában tartott választmányi gyűlésének határozata: A minisztérium felhívta az országos iskolatanácsokat, hogy a hatvanéves tanítóknak a szolgálati pragmatika 68 §-a 2. bekezdése értelmében való nyugdíjba küldésétől takarékosági okokból tekintsenek el. Ennek olyan látszata van, mintha az iskolai hatóságok egyelőre ezen az úton akarnák a tanítók szolgálati idejét, mely most 35 év, negyven vagy még annál is több évre meghosszabbítani és így megsemmisíteni egy olyan vívmányt, melyet a tanítósnak évtizedes kemény küzdelemben sikerült végre a fordulat után kiharcolnia. A tanügyi hatóságok ilyen magatartására a tanítósnak nem szabad tétlenül néznie! Szerencsére a szolgálati pragmatika 68. §-ának 2. bekezdése a 60 éves tanítóknak is megadja azt a jogot, hogy végleges nyugállományba való helyzetüket kérjék és a joguk teljesítése különösen az iskolai hatóságok által sem meg nem tagadható, sem orvosi vizsgálatra való utalás által nem késleltethető.

Tehát, mint tántoríthatatlan kari kötelesség hárul minden tanítóra ki 60 életévét betöltötte, hogy végleges nyugállományba való helyezés iránti kérelmének azonnali benyújtása által cáfolják meg bizonyos körök azon állítását, hogy a tanítósnak

magának sem érdeke jelenleg a 35 éves szolgálati idő érvényben tartása.

A 60 évesek önkéntes nyugállományba való távozása érdekében azonban még szociális és kollégiális természetű okok is szólnak.

A szolgálatképtelen tanítók betegségi szabadságolása és nyugdíjazási eljárásánál — mindez persze a takarékosági rendszabályok jegyében — az elképzelhető legnagyobb nehézségeket fogják támasztani. Az iskolai hatóságok ilyen eljárása folytán a legközelebbi tanévben az állás nélküli tanítók száma számottevően meg fog duzzadni; ehhez járul még, hogy a tanítóképző intézetekből — beleértve az abiturienstanfolyamot is — és a Német Pädagógiai Akadémiából a folyó tanév végén a vizsgázott tanerők oly nagy száma fog kikerülni (kb. 500) melyből előreláthatólag csak csekély törtrész találhat alkalmaztatást. Ezenkívül néhány száz externista is tesz tanító-érettségi vizsgálatot.

A huzamos munkanélküliség veszélye fenyegeti tehát minden kísérő jelenségeivel — bú és gond, nélkülözés és nem ritkán inség — a mi kari utánpótlásunkat és a hozzátartozóikat, kik közül sokan már anélkül is a gazdasági válság áldozatai. Ilyen időkben kötelessége minden kartársnak, hogy amennyire hatalmában van, odahasson és odasegítsen, hogy az ifjú kartársak munkanélküliségének ideje megrövidüljön és a fiatal tanítógenerációra kezdődő válság áldozatainak száma leszoríttassék. Ilyen lehetőség áll elő az összes, 60. életévüket betöltött kartársak és kartársnőknek önkéntes, már általános érdekből is szükséges nyugállományba való vonulása által. Ez időben ez látszik az egyetlen útnak, hogy kari fiatalságunknak új alkalmaztatási lehetőséget nyújtsunk.

Ebben, a 35 évi szolgálati idő megóvása és az utánpótlásunk számára ily fontos időben a Német Tanítószövetség választmánya azon felhívással fordul az összes kartársak- és kartársnőkhöz, kik már a szolgálati pragmatika 68. §-ának 2. bekezdésében megállapított jogosultsággal bírnak, hogy a 35 évi szolgálati időért való hosszú és makacs harcra, de a saját, talán szintén megüresedő tanítói állásra váró fiaik- és leányaikra is gondolva kollégiális módon éljenek e jogukkal és nyugállományba való önkéntes vonulásuk által adjanak teret a tanítói hivatásra a munka, tevékenység, alkalmaztatás és kereset után oly fájdalmasan sóvárgó tanítói várományosoknak.

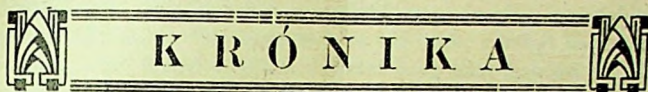
A német Tanítózövetség építve azon nemes közszellemre, mely épen az öregebb tanítónemzedéket mindig oly kimagasló mértékben kitüntette, bizalommal várja, hogy minden kartárs és kartársnő a szolgálati pragmatika 68. §-ában kimondott jogával e felhívást követve élni fog.

(Freie Schulzeitung, 1932. No. 19.)

A központi tisztikar értekezlete. Egyesületünk újonnan megválasztott központi tisztikara május 22.-én Komáromban értekezletet tartott, melyen megbeszélte a nyári nagygyűlés programját s kijelölte az egyes tisztviselők munkakörét. Az értekezleten Kovács Alajos elnökle mellett a következők vettek részt: Somogyi István polg. isk. alelnök, Vásárhelyi Károly főtitkár, Nemcsik Béla titkár, Árendás József kp. pénztáros, Telkes Mihály kp. ellenőr. Bányai Ferenc és Bauer Ferenc jegyzők és Boross Béla szerkesztő.

Felhívás. Hivatkozással a múlt évi szept. elsejei számban közzétett felhívásra, figyelmeztetjük Orsz. Egyesületünk tagjait arra, hogy az iskolaügyi referátus mult évi szeptember 23.-án kelt 41493 I. sz. rendeletével az **Industria taneszközvállalat (Bratislava Grössling 93) által kiadott szemléltető közlekedési képeket besorozta a kötelező taneszközök sorába. Minthogy tehát e rendelet folytán e képeket minden iskolának be kell szereznie, erre egyesületünk tagjait ezúttal ismételten nyomatékosan felhívjuk. A kötelező beszerzés elől egy iskolának sem szabad elzárkóznia, annál kevésbbé, mert hiszen az egész képsorozat (6 szinpompás kép) magyarázó szöveggel együtt csupán 120 Kč-ba kerül s azért felkérjük kartársainkat, hogy ezen fontos képeket iskoláik részére saját érdekükben mielőbb az **Industriától** megrendeljék. Az elnökség.**

Értesítés. Felhívjuk egyesületünk tagjait, hogy a központi tanácsadót illető leveleiket Kovács Alajos közp. elnök címére (Neded) küldjék. Minden megkeresésnél közölnék a lap címszalagján lévő tagsági számot, mert csak ez esetben számíthatnak a kéretnek megfelelő és gyors elintézésére.

K R Ó N I K A

Igaza van Scherer tanár úrnak, hogy tulságosan sok idegen szót használunk. E megállapításával akkor is szívesen talált volna engem, ha bizonyító példákat nem az én szerény Goethe tanulmányomból veszi is, mert érzem, hogy cikkében felállított követelmények ellen én is sokszor és sokképen vétkeztem. Hogy az idegen kifejezések használata közben csakis a jó szándék vezetett, hogy sem tudákosnak, sem tudalékosnak mutatkozni senki előtt nem akartam, azt talán erősítgetnem sem kell, de azt készséggel elismerem, hogy a hibák elkövetésénél döntően közbejártott a Tanár úr által említett kényelemszeretet. Mi, a mult század végén, vagy e század első tizedében az akkori humanista (bocsánat, erre nem találok alkalmas magyar kifejezést) iskolákban nevelődött nemzedék az ott megszokott és idővel teljesen beidegződött idegen eredetű szavakkal és kifejezésekkel fedjük a fogalmakat, a későbbi időben keletkezett és használatba dobott magyarosított kifejezéseket ha ismerjük is, azok igénybevétele nekünk nagyon kényelmetlen és nehézkes. Az is igaz, hogy az említett kor iskoláinak iránytana nekünk még azt tanította, hogy nem hiba, ha az író idegen szavakat használ, mert ezzel irányát gördülékenyebbé teszi, csak azok alkalmazása helyénvaló és tudatos legyen.

A közhasználat sok idegen kifejezést tett a magyar és vele együtt más idegen nyelv sajátjává. Ezeknek a nemzetközi kifejezéseknek nyelvünkbeli való száműzése a tizmilliós magyarság részéről nagy önhittség, túlzott kicsinyesség volna, mely a nyugat felé való tájékozódásunknak is veszélyére válhatnék. Szakkönyveket és szaklapokat idegen kifejezések nélkül szerkeszteni egyenesen lehetetlenség. A Magyar Tanító szintén szakközlöny, szakemberek és a művelt közönség számára íródott egy bizonyos művelődést terjesztő szándékkal: lehetetlennek tartom, hogy abban a szakszerű és a mindennapi társalgásban is használatos idegen szavakat nélkülözhetünk. És ha olyan kifejezések fordulnak benne elő, melyeket az olvasók nem értenének, szolgáljon mentségül a fentjelzett művelődést-terjesztő szándék, mellyel az író újabb fogalmakat, vagy megjelöléseket akar becsempészni a köztudatba, melyeknek jelentésével a

tudnivágyó olvasó egy idegen szavak szótára segítségével könnyen tisztába jöhet. Ez az eset úgyis csak akkor fordul elő, ha az író nem talál gondolatainak maradék nélkül való kifejezéséhez megfelelő magyar szót. Más szakirodalom is így tette és teszi ezt ma is. Itt van például az orvosi szakirodalom, mely évtizedekkel ezelőtt a vitamin, hormon, inzulin fogalmát sem ismerte s ma a művelt közönséggel együtt változatlanul használja széltibe-hosszába ezeket a neveket.

Meg aztán, nevezzük csak nevén a gyereket. Nem a mi hibánk, de az egész világ könyv- és újságírásának általános hibája, hogy komolyságának, szakszerűségének a közönség előtt minél erőteljesebben való kihangsúlyozása céljából kénytelen nagyképűségből (sine nobilitate-sznobizmus) használni idegen kifejezéseket, mert ilyenek hiányában színvonalatlan, népies sajtótermékek tartatnék.

A meghonosult kifejezések helyesirása — szerintem — s más idegennyelvek példája szerint is, egyedül hangzás szerint lehetséges. Amint nevelői kötelességemnek ismerem, hogy az idegen országok városait, folyóit, hegyeit stb. úgy írjam le, de úgy ejtsem ki, — a gyermektől is ennek megfelelően követelvének mint azt az illető ország írja és használja, ezzel ellentétesen éppolyan helyesnek itélem, hogy a nyelvünkbe begyökeresedett idegen szavakat, mivel ezek a köznyelvnek már közkincsévé váltak, magyar helyesirással írjuk. Hogy melyek nyertek már nyelvünkben polgárjogot, annak megállapítása bizony nagyon nehéz. A sok idegen szó használatának talán az a legfőbb oka, hogy azok meghonosodásának elbírálásánál nagyon önkényesen járunk el. A tapasztalat ugyan azt mutatja, hogy bizonyos tudatos és hangsúlyozott céllal elhelyezett idegen szavak köznyelvből lassan ki is kopnak, anélkül, hogy előbbi jelenlétük nyelvrontó hatása, vagy későbbi hiányuk észrevehető volna. Pl. 20—25 évvel ezelőtt nem volt olyan lap, melyben naponta legalább 10—15-ször elő ne fordult volna: a junktim (így!), oktroy, vagy oktroj szó, ma egy év alatt ha egyszer találkozunk velük.

A háború előtti világ értelmiségi osztálya latinus iskolában szerezte tudományát. Ha nem tanult volna is ott, — latinus lévén a középeurópai műveltség s ezzel együtt a társaság nyelve is, mely olyannyira szoros kapcsolatban állt a hagyományokon felépült közigazgatással, papi körökkel, — művelt névre

számat tartó embernek hiányzó latin tudását feltétlenül pótolnia kellett. Ha e korból származó nemzedék számára Szitnyai Zoltán szerint talán tényleg „nincs feltámadás”, ha ezeknek eszméi tényleg meddő torzók maradtak, érzéseik kifejezésére használt nyelvezetünk nemzetközivé silányult zagyvaság, úgy a nyomunkba lépő, fiatalabb korosztálynak — ha más eszmei tartalmat keresett a maga számára, — más magyaros kifejezési alakot is kell találnia, de okos vigyázattal, nehogy ebbeli törekvése elmerüljön az Anatole France által is elítélt nyelvészeti zabheggyezésben. Sajnos, e nyelvmegújító szándékot éppen nem tapasztaljuk a mai ifjúságnál. Igen tisztelt barátom, e lap főszerkesztője, fényesen bebizonyította, hogy az ifjúság számára és az ifjúság által szerkesztett lapok éppenúgy hemzsegnak az idegen kifejezésektől, mint a napilapok. Szerintem pedig csakis itt lehetne és kellene azt a tisztító munkát megkezdeni. A mai nemzedék már nem latinos műveltségű, annyira nem, hogy 10—15 év múlva Jókait, Mikszáthot oly unalommal és meg nem értéssel fogja olvasni, nemcsak politikai és közjogi aláfestésének előtte való érthetlensége, de nyelvezetének latinos avultsága miatt is, mint mi olvastuk annak idején Jósikát vagy Keményt. Ez ifjúságot tehát könnyű volna a megmagyarosított kifejezések használatára ránevelni, mivel ezeknek művelődési gyökerei nem a humanista iskolából táplálkoznak. Nekünk azonban, — míg élünk, — csak hagyják meg a mi régi kifejezési módjainkat, melyeknek használata közben — úgy érezzük — csak az korlátozhat bennünket, használunk e írásainkkal valamit a közös jó ügynek, vagy sem?

Különben ez írásomban egyetlen idegen kifejezést használtam (humanista). Testvéreim bírálják el, hogy sikerült-e mondani-valóimat úgy kifejeznem, mint más alkalommal. Megvallom azonban, hogy tollamat most többször és kiadósabban rágtam, mint máskor.

Szepesi Gyula.

U. i. A Magyar Tanító f. évi május 1.-ei 9. számában közölt Krónikámba több nyomdahiba csúszott be. Ezek legvaskosabbika 357. lapon felülről a 8.-ik sorban van, mely sor helyesen így olvasandó: Az ember megteremti a „szellemi” kontinuitást.

(Sz. Gy.)

... Nincs a földön olyan semmi sem, bármily silány, mi hasznot nem terem: s viszont a legjobb, hasznosabb is árt, ha véle élve nem tartunk határt. Shakespeare.

K Ü L Ö N F É L É K .

A csehországi iskolatanács elnöke a tanfelügyelők-höz. Dr. Hendrych Jaroslav, a csehországi iskolatanács új elnöke, a csehországi tanfelügyelők összejövetele alkalmából, április 21.-én beszédet intézett a tanfelügyelőkhez. Bevezetőjében megemlékezett a családi nevelés válságáról, s kijelentette, hogy ma az iskolára hátrul a családi nevelés kiegészítésének, sőt helyettesítésének nehéz feladata. Majd áttért a tanító kötelességeire. „El tudjuk képzelni — úgymond — az ideális tanítót, de belátjuk, hogy ezen ideális elérés emborileg lehetetlen. Az önök feladata, ezen ideál megközelítéséhez utat mutatni, buzdítani, tanácsot adni. És nem utolsó feladatunk az is, hogy különösen a fiatal tanítóknak erősítsék a bizalmat önjelmükben, s a kedvet a további önképzésre. Meg vagyok győződve, hogy önök és a tanítósság között a viszony általánosságban jó. Hogy nincs itt kölcsönös bizalmatlanság. Hivatkozom első iskolügyi miniszterünk, a nemrég elhunyt Habrmann szenátor szavaira: „A tanfelügyelő iskolalátogatása a tanítósság pedagógiai útnepe legyen.“ . . . Az iskolát meg kell védeni a politikai és osztály-harcoktól. De nem zárkozhattik el teljesen a világ fejlődése elől. Az iskola élő szervezet, melynek állandóan fejlődnie, tökéletesednie kell. Az iskolareform az ezen követelményhez való alkalmazkodást jelenti. Csak egy dolog az, amivel nem azonosíthatom magam. Ez az idegen, különösen angol szavak szűkszavú használata. Tiszteletük és szeretetük államunkat, nemzetünket — tisztelőnk és szeretőnk kell tehát nyelvünket is. S elsősorban az iskola neveljen erre a tisztelőre és szeretetre, s főleg az iskolának kell törekednie arra, hogy a tiszta nyelvet megtanítsa. Nem vagyok szűkeklő, nem tartom nemzeti árulásnak, ha idegen megjelöléseket használ a sport, az iroda, vagy a tudományos eszmecsere. De az iskolának őrizkednie kell az idegen szavak fölösleges használatától ott, ahol van elegendő és megfelelő cseh kifejezés.“ Hendrych dr. beszéde a Morván innen is nagyon tanulságos.

A IX. szokolkongresszus június és július hónapokban, Prágában, a szokolgyuletek megalapítójának, dr. Tyrš Mirosláv születési centenáriumának jegyében fog lefolyni. A cseh nemzet Tyrš Miroslávban nemcsak a testnevelés lelkes harcosát, hanem mint a demokratikus szellem, a nemzeti életfilozófia, a becsület, a kitartás, a hazaszeretet, az igazságosság és áldozatkészség apostolát tiszteli. Tyrš Mirosláv 1832. szeptember 17.-én született Deřinben. Az első Szokol-tornaegyletet 1862-ben szervezte meg.

Lelkésztanítók. Magyarországi református körökben régóta foglalkoznak a lelkesztanítósság kérdésével. Az egyetemes konvent ragaszkodik ahhoz a gondolathoz, hogy minden ref. lelkeszt számára tételessék lehetővé a tanítói oklevél megszerzése. Évgyűlése tárgyalást folytattak a tanügyi kormánnyal arrafelől, hogy a ref. tanítóképzésben (Debrecen, Sárospatak, Nagykovács) egyéves tanfolyamok szerveztessenek, ahol a négy teológiai év után a lelkeszt a szükséges tanítói kiképzésben részesülhetnek. Illetékes helyen remélik, hogy e tárgyalások sikerrel fognak járni. De hogyan egyeztetethető össze a lelkesztanítósság intézménye a szellemi munkások (tultermelésével és a munkanélküliséggel)?

Az elemi és középiskola kapcsolata. A losonci állami népiskolától működő szülők egyesülete a következőkben foglalta össze kívánásait az elemi és középiskolák egymáshoz való viszonyáról. 1. Pontosan megállapítandó, hogy a középiskolába való felvétel feltétele kizárólag a népiskola 5. évfolyamának sikeres befejezése. Ha azon intézkedés keresztülvittele akadályokba ütköznék, akkor kapcsolatot kell létrehozni a népiskola 4. és a középiskola I. osztályának tananyaga között. 2. A tanulóknak a népiskolából középiskolába való átlépésénél kívánatos lenne az intézetek közlelbbi érintkezése, melyek között az átlépés történi: tudni kell, kit adnak át és kit vesznek át. 3. A középiskolák I. osztályában átmenetleg, hacsak rövid időre is, alkalmazni kellene az elemi iskola tanítási módszerét. 4. Nagyon előnyös volna az időnkénti, kölcsönös látogatás az illető elemi, illetve középiskolai osztály között. 5. A tananyag kapcsolatainak megteremtésével, s a jelzett együttműködés következtében megszűnőnek a középiskolai tanárok gyakori panasza az elemi iskolából átlépő tanulók hiányos felkészültségére vonatkozólag. 6. Az egyetemeken a tanárjelöltek számára szerveztessenek mint a középiskolák (gyakorlóiskolák), vagy osztásának be az abszolvensok bovált szakemberekhez. 7. A középiskolai tanulmányok kezdetén és végén a tanulókat idősebb, tapasztaltabb tanárok tanítsák, akiknek ugy a módszerben, mint a tananyagban kellő áttekintésük van. 8. Ha továbbra is érvényben marad a 4. elemi évfolyamból való felvétel, akkor osztásuk az elemi iskolák tananyaga két önálló részre olyképpen, hogy az 1—4. évfolyam anyaga tekintettel legyen a középiskolai felvétel követelményeire. 9. Ha a történelmi országokban csak a népiskola 5. évfolyamának sikeres bevégrése után veszik föl a tanulókat a középiskolába és csak kivételesen esetekben a 4. évfolyamból, annál inkább szükséges volna ez Szlovoszkón, ahol túlélyben vannak az egytanerős iskolák, melyekből sok tanuló lép át a középiskolába. (Naša Škola. 1932. 4. sz.)

Iskolai kirándulásokat Pozsonyba és a dévényi várhoz szervez (lakás és ölelmezés Pozsonyban) Országos Szlúidei Gondozó, Bratislava, Panenská 7. Levélhoz válaszbélyeg csatolandó.

A tanfelügyelők közgyűléséből. A szlovoszkói tanfelügyelők ezévi közgyűlésének tárgyai voltak: a tanfelügyelők jogi és anyagi helyzete, az iskolai hivatalok teendőinek mérséklése és egyszerűsítése. Hogy a tanfelügyelők tevékenységét molyítsák, szükségesnek tartják a gyakoribb tanácskozásokat. E célból öt kerület létesítését határozták el éspedig: Pozsony, Kassa, Zólyom, Zsolna és Nyitra székhellyel.

Az igazgatói díj. A Református Egyház és Iskola május 1. i száma közli az egyetemes konvent tanügyi bizottságának jelentését, s többek közt az igazgatói díjak fizetésére vonatkozó jelentést is, mely így hangzik: „Szeretné a tanügyi bizottság rendezettnek látni a 104/926 sz. tanítói törvény alapján megszabott igazgatói díjak ügyét is, amelyek Egyetemes Konventünknek e tárgyban 1930-ban hozott határozata ellenére sem nyerhettek mindenütt közmegnyugodás-szerű elintézését. Mivel a fenti törvény egyházunk, mint iskolafenntartó megkérdése nélkül hozott és ró ki ránk kötelezettségeket, ezeket egyházunk csak a kényszer hatása alatt teljesítheti, de ott, ahol semmi fedezet nem áll rendelkezésre, a kényszer dacára sem lehet keresztülvinni. Egyetlen végleges megoldás tehát csak az lehet, hogy hivatkozván ezen állapotoknak ugy jogi, mint gazdasági nehézségeire, szorgalmazza és kérelmezze Egyetemes Konventünk az

iskolaügyi és nemzetművelődési minisztériumnál, hogy ezeket az igazgatói díjakat államségély folyósítása tanítóinknak. Az e tárgyban való sürgős lépések megtételére a konventi elnökséget főkéri." — Vajjon lehet-e valami sürgősebb ennél az ügynél, melynek végleges és félre nem érthető elintézése végre biztosítaná a munkadíjat azon kartársaknak, akik 7 év óta ingyen igazgatják az iskolát? Az állam szerint az elintézés végleges, az egyház szerint: nem. Nemde, két malomkő ez...?

Az Új Nevelés Világllgája. 1932. évi július hó 29.-től auguszt. 12.-ig Nizzában tartja hatodik nemzetközi kongresszusát. A kongresszus központi problémája: „A nevelés és a társadalom átalakulása.” Ezt a problémát hat csoportban dolgozzák föl. A csoportok munkája főbb vonásokban a következő kérdésekre terjed ki: a) Szociális tényezők a nevelésben. Általános és szakképzés. b) Egyes néprétegek nevelési problémái. c) A család. d) A szabadidő felhasználása a gyermeknél és a felnőttnél. e) Tanítóképzés. f) Nemzetközi kapcsolatok. — A főtémára vonatkozó előadások mellett előadások és tanulmányok számolnak be az új nevelés legkülönbözőbb módszereiről és kérdéseiről. A kongresszus vezetősége nagy súlyt helyez arra, hogy a résztvevők a szoroson vett munka mellett, minél többet lehessenek együtt baráti közösségben. A konferencia a francia köztársasági elnök és a közoktatásügyi miniszter védnöksége alatt áll.

Felhívjuk I. Kartárs urak figyelmét a **Dr. Fulpicius** féle hirdetésre.

A tanítóság minősítése — százalékban. A csehországi tanfelügyelők közgyűlésén dr. Rudolf Símek országos tanfelügyelő előadást tartott a csehországi, csehszlovák tannyelvű nemzeti (nép- és polgári) iskoláknál működő tanítóság minősítéséről. Előadásában összehasonlította a régióbi és újabb minősítési fokozatok szerinti eredményt. Alapul vette az 1929—30. évben és az 1930—31. évben használt fokozatokat. Az érdekes összehasonlítás a következő:

		1929—30. év:
I. fokozat (kitűnő)	a tanítóság	10 47% a,
II. „ (nagyon jó)	„	62 51% a,
III. „ (jó)	„	26 31% a,
IV. „ (kevésbé kielégítő)	„	0 68% a,
V. „ (nem kielégítő)	„	0 03% a,
		1930—31. év:
I. fokozat (nagyon jó)	a tanítóság	31 73% a,
II. „ (jó)	„	53 71% a,
III. „ (kielégítő)	„	14 08% a,
IV. „ (kevésbé kielégítő)	„	0 43% a,
V. „ (nem kielégítő)	„	0 03% a,

Ez utóbbi minősítési rendszer a tanítóság szempontjából különösen a ki-nevezéseknél előnyösebb.

Magaviseletről ötös. A „Český Učitel“ c. tanügyi lap 31. számában van szó arról, hogy egy tanfelügyelő indítványára valamely tanító magaviselete ötösre minősített. A cikk erőlyesen tiltakozik ez ellen, s kijelenti, hogy az ötös magaviseletről szőgyene annak, aki kapta, de annak is, aki adta. A Školská Správa című lap ehhez megjegyzi, hogy az ügy a minősítési bizott-

ságokat is érinti. Hibetetlennek hangzik — írja e lap legutóbbi száma — de megtörtént, hogy a minisztérium bizottság indítványozta az ötöt a tanítónak magaviseletéből, bár a tanfelügyelő jobb osztályzatot ajánlott. — Véleményünk szerint az erőlködés ütösével senki sem lehet tanító.

A Képesítővizsgák reformjához. Az iskolaügyi minisztérium rendeletet adott ki, miután az 1886. évi XII. 31.-én kelt 6003 sz. hivatalos rendelkezés, mely az elemi és polgári iskolai képesítő vizsgákat szabályozta, már nem felel meg a mai követelményeknek, s azért ajánlja, hogy a vizsgák készülő reformjához az alábbi irányelvek vételessen figyelembe: Nem volna-e célszerű bevezetni a házi írásbeli dolgozatokból való vizsgát, az eddigi, záros határidőhöz kötött írásbeli vizsgák korlátozásával? Az eddigi előírásokkal ellentétben ajánlatos volna, ha a jelölt tananyagismeretének szigorú vizsgálata helyett a tanítástani és módszertani ismeretek ellenőrzése, különösen az újabb pedagógiai irányok ismerete képezné a vizsgálat tárgyát, továbbá az, hogy ismeretek-e a jelölt előtt a tanterv előírásai, s a legfontosabb iskolai taneszközök, és segédeszközök. Ezen irányelvek szem előtt tartásával tárgyalást folytattak az egyes vizsgáló bizottságok, s általában elfogadták a minisztérium javaslatait. Az április 14.-én, illetve 28.-án megtartott közös értekezleten részletesen kidolgozták a reform pontokat. Többek között mellőzni kívánják a pedagógiából való vizsgát a polgári iskolai tanítói képesítőn, mert az elemi képesítő kimélyített neveléstani vizsgálata ezt neveltségessé teszi. Az eddigi három polgári iskolai szakcsoport helyett négy lenne. A IV. szakcsoport tárgyai lennének: valamely más élőnyelv (nem államnyelvű iskoláknál az államnyelv), a tanítási nyelv és a testnevelés. A reformnak főcélja az, hogy a képesítővizsgát könnyebbé, s mégis alaposabbá tegye.

A főiskolások tengeri nyaralása. A Bratislavában székelő Szlovenszki Országos Szülői Gondozó a folyó év szeptember hónapjára a jugoszláviai Krk szigeten (Malinská) lévő ifjúsági tengeri üdülőtelepen helyet foglalt le a főiskolások számára. Nevezett üdülőhelyet több, mint egy millió Ké befektetéssel ujjáalakították úgy, hogy az minden egészségügyi követelménynek a legteljesebb mértékben megfelel. Sport, atlétika, játékok részére terjedelmes játszóterek állanak rendelkezésre, saját tengeri fürdő s telep közvetlen közelében. Napi ötézri étkezés. Kirándulások a Jadran vidékén. Egy hónapi költség 1.170 Ké, melybe bele van számítva minden: étkezés, utiköltség Bratislava — Malinská és vissza, s az összes fürdőjárulékok. Az egyesületet anyagi célok nem vezérik, s az üdülőtelep a nyilvános egészségügyi és testnevelési minisztérium felügyelete alatt áll. Jelentkezések: Szlovenszki Országos Szülői Gondozó, Bratislava, Panenská 7/l. Prospektust küld.

A tanév Magyarországon. A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelete véglegesen szabályozza az iskolai év és a szünet tartamát. A rendelet szerint a tanév mindig az szeptember 9.-én kezdődik és június 15.-én ér véget.

Érettségizett iskolaszolgák. A romániai iskolaügyi minisztérium pályázatot hirdetett a predeali tanítóképző pedellusi állására. A beérkezett pályázatok között a legelső intelligens, igen sok a kereskedelmi akadémiát végzett és nyugdíjas törzstiszt.

Felvétel a női keresk. tanfolyamra. A kőszicei római kath. egyházközség magyar tanulóval egyéves női kereskedelmi tanfolyamára felvételnek olyan leányokat, akik a polgári iskolát befejezték, vagy a középiskola IV. osztályát elvégezték, továbbá olyanokat is, akik ezeknek az iskoláknak megfelelő ismereteiket felvételi vizsgán képesek igazolni. A tanfolyammal kapcsolatban van az Orsolyarend leányinternátusa. Felvételre jelentkezés a tanév végén akár személyesen, akár írásban Kőszicén az Orsolyarendi zárdában (Fő-utca 72. szám), ahol az érdeklődők úgy az iskolára, mint az internátusra vonatkozólag bővebb felvilágosítást nyerhetnek.

Kiadóhivatali üzenetek.

T. I. Bratislava Népraléka nincse. 1932. év végéig rendezve — B. A. Nána, B. S. Kural, H. E. Páld, I. A. Bajta, K. J., Sch. I. Kural, P. J. Garamkövesd, P. A. Ebed, Sz. Á. Szalka n/1, T. E., H. S. Bl/ra, T. I. Hr. D'armaty. Tagjaink sorába felvettük. Lapunkat megindítottuk. — F. K. M/lyne Ludany. A kottamelléklet csak most jön. — Medvesalja. Lapja szorint jártunk el. Címüket a lap szerint javítottuk. Zsebnaptárt küldünk. — K. Z. Csap. A kört és hiányzó számok a közd't címre újból elmentek.

HIRDETÉSEK.

Cserélne 9 tanerős magyar áll. iskolánál működő tanító és rk. kántor hasonló minőségben. Kalmár, Filakovo.

Kézzelhímzett fehérműt, ágyneműt, asztalneműt és teljes menyasszonyi kelengyét csakis jó minőségben és legolcsóbb árak mellett szállít

Fried Sándor

Bratislava
Vadász-sor 8.

Piešťany
Mäsiarska 11.

Tanító Uraknak és b. családjuknak kedvező fizetési feltételek. Kívánatra dústartalmú mintagyűjteményemet díjtalanul és vétel-kötelezettség nélkül bárhol bemutatom.

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kaphatók tankönyvek, ifjúsági és tanítói könyvtári könyvek. Papíráruk, írószerek, rajzeszközök stb. Irodai és iskolai felszerelések. Töltőtollak, írógépek. Kották, zeneművek stb.

Szindarabok és kabarétréflak kölcsönzése.

Elvállalunk könyvek költetését. Bélyegzők készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára számlákat adunk.

A Dr. Fulpicius féle karlsbadisós fogköoldó fogpor fehériti és fényessé teszi a fogakat. Azonkívül a szájüreget is desiniciálja. Dohány-zóknak és azoknak, akik sokat tartózkodnak zárt helyiségben, nélkülözhetetlen.

Ára 5 Ké. Vidékre már egy dobozzal is küld

Riszdorfer drogeria Komárno.

Stampay Énekek és Imák

c. könyve 3 könyvi szöveggel bővítve, újjalag rendezve 320 énekkel és a legújabb és legszebb újtalas: ságl imákkal bőségesen ellátva, címsor fél vászon kötésben 8.— Ké, egész vászonban 10.— Ké 25% engedménnyel. 25 drb. portomentesen meg. Kotta 60 énekkel I. füzet 5.— Ké, II. füzet 6.— Ké.

Köbélkút, Stampay.

Harmonium- és zongoragyár
Lidl & Velik Mor.
Krumlov

Lerakat: **Brünn, Krautmarkt 10.**

Alkatrészek saját gyártása. Elsőrendű hangszerek mérsékelt árakon. Részletfizetésre is. A cég egyik belfeljárja hosszú éveikig műhelyvezető volt a leghíresebb németországi vezető gyárakban.

**Legszebb
női**

kosztümök, köpenyek, eredeti párisi modellek után, legdivatosabb és legjobb minőségű anyagokból mégis a **legolcsóbban** csakis

CSONKA

női divattermében

KOMÁRNO, Jókai-u. 15.

A Magyar Tanító

hirdetése a legjobb sikerre vezetnek.

Kereskedők, iparosok és intézetek, azonkívül az iskolaszékek és kartársaink minél nagyobb mértékben vegyék igénybe lapunk hirdetésirovatát.

Legkedveltebb ima- és énekeskönyv az

ÉGI HÁRFA

a legújabb ájtatosságok imáival, három miseimával, nagy kilenced, keresztúti, napi áldozási stb. imákkal. 300-nál több énekekkel (Jézus sz. Szive, Jézus Királysága, Szivgárdista, Kongregációs, Szt. Teréz, Szent József és más kiváló alkalmi énekekkel.) Egész vászonkötésben ára 10 Kc. Több példány rendelésénél kedvezmény. Szállítja a szerző:

Heckmann István, Levice-Léva.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági
díja 80 Ké, melyért a
tagok a lapot is kapják.

Felelős szerkesztő:
Boross Béla.

Nem tagoknak a lap
előfiz. ára 1 évre 40 Ké.

Társzerkesztők:

Hirdetések díjszabás szerint

Gáspár János, Uherezky Géza.

TARTALOM:

	Oldal
<i>bb.</i> Az első fecske	437
<i>Oye:</i> Megoldandó feladatok	439
<i>A magyar tanítóképzősök:</i>	
Levél a magyar tanítósíghoz	442
<i>Schlosz Lajos:</i> A szavaló kórus a népiskolában	444
<i>Zsolnai Béla:</i> A polgári iskolák új tanterve	447
<i>Egyesületi élet:</i>	450
<i>A mi dalunk</i>	468
<i>Irodalom</i>	470
<i>Krónika:</i>	474
<i>Különfélék</i>	478
<i>Szerkesztői üzenetek</i>	482
<i>Kiadóhivatali üzenetek</i>	482
<i>Hirdetések</i>	482

Szerkesztőség: Alsószeli (Dolnie Saliby, via Galánta.) — **Kiadóhivatal:** Községi elemi iskola Komárno. — **Az egyesület elnöksége:** Kovács Alajos központi elnök, Negyed. — **Titkárság:** Vásárhelyi Károly főtitkár. **Somogyi István titkár, Komárno.** — Tanácsot kérő leveleket a központi elnök címére kell küldeni. E levelekben közölni kell a tagsági számot.

A hírlapjegyek használatá eng. a bratislavai posta- és távírdó igazg. 3006/III. 21. sz. rendeletével

A LEGTELEPESÉB SZLOVÁK NYELVTAN

DAMBORSKÝ JÁNOS

reálgimnáziumi tanár, ismert szlovák nyelvész
és tankönyvíró
szerkesztésében

MEGJELENT KÉT KÖTET - 576 OLDAL.

A Közlársaság Ionállása óta ez az

első szlovák nyelvtan,

mely egész terjedelmében felöleli a
szlovák nyelv hang-, szó és mondatlani és
részletesen mutatja be a szlovák nyelv
és fejlődésének történetét.

TARTALMAZZA

A SZLOV. MATICA MEGÁLLAPÍTOTTA

új helyesírás szabályait.

A kiváló kézikönyvet nem nélkülözheti
egyetlen tanító sem. Tanítói könyvtárak
több példányban rendeljék meg!

A teljes, két kötetes mű ára füzve Kč 53.—
Egy kötetben, erős vászonkötésben „ 80.—

KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és a kiadónál
Huszár István könyvkereskedésében, Nitrán.

Magyar Tanító

általános tanügyi közlöny,
a Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület hivatalos lapja.

Az egyesület évi tagsági díja 80 Ké, melyért a tagok a lapot is kapják.	<i>Felelős szerkesztő:</i> Boross Béla.	Nem tagoknak a lap előfiz. ára 1 évre 40 Ké
	<i>Törsszerkesztők:</i>	Hirdetések díjszabás szerint.

Gáspár János, Uherezky Géza.

Az első fecske.

Késői, de mégis első. Az első után pedig, reméljük, megérkezik a csapat.

Mindnyájunk előtt ismertes már a belügyminisztérium ama rendelkezése, hogy az eddig behozatali tilalom alatt állott magyarországi sajtótermékek fokozatosan „amnesztiában” részesülnek és terjesztésük Szlovenszkón is lehetővé válik. E sajtótermékek első fecskéje, mely — amint azt lapunk irodalmi rovatában olvashatjuk, — már meg is érkezett: a Magyar Nyelvőr.

A Magyar Nyelvőr beérkezett számát lapozgatva, fölkivánczozik bennünk a kérdés: miért kellett ezt a kizárólag nyelvészeti problémákkal foglalkozó, nyelvtudományi szakfolyóiratot, mely a magyarországi Országos Néptanulmányi Egyesület Hivatalos Lapja: köztársaságunk eddigi tizennégy esztendején keresztül kiiltani Szlovenszkó területéről? Az a tény, hogy a morvántúli országok sorompóin szabadon átkelhettek a szlovenszkói indexen lévő magyarországi összes lapok, folyóiratok, a politikailag különböző elbírálás alá tartozó területekre érvényes *politikai* indokokra engedtek következtetni. De kérdezzük: a Magyar Nyelvőr most befutott és ezután jövődő füzetei kiknek az érdeklődésére tarthatnak számot? Talán a politikai körök érdeklődésére? És mindazok a folyóiratok,

**Minden befizetésnél hivatkozzék
a címszalagon látható törzskönyvi számmal!**

melyeket a Csehszlovákiai Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság véleményezésével beengednek a Dunán Innenre: vajjon olyan természetűek lesznek-e, melyek elsősorban a politikusok figyelmét fogják fölbresztteni? Aligha.

Kikre vonatkozott tehát tulajdonképpen a magyarországi tudományos és irodalmi publicisztika olvasásának tilalma? Azokra, akik hivatásuknál fogva e két eszmekörben élnek, akik lelkük fő eledelét a szakkönyvek és szakirodalmak forrásaiból merítik. Kik ezek? Majdnem kizárólagosan a szlovenszkói magyar pedagógusok!

Ebből nagyon fájdalmas tanulság adódik a szlovenszkói magyar tanítóság számára. A szlovenszkói magyar tanító, aki hivatalos részről jött elismerés alapján lényegesen hozzájárult az ő jellemes, megértő, nyílt és becsületes pedagógiájával ez állam szlovenszkói pilléreinek a megszilárdításához, aki a konszolidációs munka legeredményesebb, de legzajtalanabb részét végezte: ez a tanító nem élvezett a munkásságát értékelni hivatott hatalmi tényezők részéről annyi bizalmat, hogy a magyar nyelven, magyar, de politikától ment szellemben írt és a tudomány pártatlan fóruma előtt tárgyilagosnak minősített könyvtér-mést kezébe vehesse és lelke tárházában elraktározhassa! Csak azért, mert a szellem anyaga a betű, a politikai határon túlról való. Azért, mert a hang ugyan a Jákob hangja, de a kéz az Ézsaué . . .

A szlovenszkói magyar tanítónak nem kell a politika. De kell neki minden szellemi termék. Kell neki, akár cseh, akár szlovák, akár német, akár más, ha érti. Mindenekelőtt kell azonban a magyar könyv. Mert eredményes szellemi működést csak magyar nemzetiségének teljes kiélése útján tud kifejteni.

Tizennégy esztendő bizonyára elég volt ahhoz, hogy az illetékesek megismerjék a magyar tanító lelkivilágát, s meggyőződjenek arról hogy a magyar tanító a hivatásszeréfelét mindenek fölébe helyezi. A magyar tanító sohasem volt kapható arra, hogy föllüljön egyes politikai ügynökök mézes-mázos beszéd-

jének, a magyar tanító a politikai viharok idején bezárkózott az iskolájába és megvárta, és *bevárta* a szélszendet. S éppen azért nagyon fájt neki, hogy elzárják előle azt a kutat, alonnan az elmélkedésnek, az önképzésnek és továbbképzésnek bőséges vizei meríthetők. Fájt neki, hogy nemes hivatását nem tudhatta abban a mértékben teljesíteni, ahogyan szerette volna!

Most, hogy a hatalom belátása folytán lassan fölenged a szellemi zárlat Magyarország felől, a szlovenszki magyar tanító tud legjobban örülni. Erre az örömré neki van a legtöbb joga. Mert ő nélkülözte a legtöbbet. Alábbi cikkünk részletesen mutat rá az okokra és követelményekre, melyek a belügyminisztérium rendelkezését a tizenkettedik órában érkezett segítségnek üdvözölhetik. A szlovenszki magyar iskola és pedagógia fog legtöbbet nyerni, ha a Magyar Nyelvőr útján sorra bejönnek hozzánk a szaktudományos művek, s a világ pedagógiájának állásáról magyar nyelven beszámoló időszakos folyóiratok.

Üdvözlünk, Magyar Nyelvőr, a nyelvünk és hivatásunk további, szabad szeretésének záloga, s üdvözljük benned a kultúr-szabadság gondolatát, mely köztársaságunk békepolitikájának szép fecskéje! (*bb*)

Megoldandó feladatok.

A csehszlovákiai magyar tanítóság továbbképzésének kérdése.

A közelmúltban egy szlovák-magyar vegyes iskolai körzet tanfelügyelője, magánbeszélgetés közben úgy nyilatkozott, hogy körletének magyar tanítósága a legmodernebb, immár nem kísérletezés alatt álló, hanem kipróbált és bevált pedagógiai újításokat, irányokat, módszereket stb. vagy egyáltalán nem, vagy csak fölületesen ismeri.

Sajnos nincs módomban, hogy a Tanfelügyelő Ur nyilatkozatát megcáfolni akár csak meg is kíséreljem. Nem kísérelhetem meg cáfolni állítását, mert hiszen a magyar tanítóság zömének ismereteit, tudásának mérvét a modern pedagógiai eszméket, irányokat, módszereket illetőleg nem ismerem. Viszont állítását ugyan ezen okból el sem fogadhatom. Ellenben lenne pár észrevételem

a dolog velejére vonatkozólag.

Hogy a csehszlovákiai magyar tanítótság (egy tanfelügyelői körzet tanítótsága, különösen ha az közel száz lőt számlál, joggal azonosítható az ösztanítótsággal) nem tart lépést az újabbkori pedagógiai tudomány területén, mondjuk a cseh, német v. a szlovák tanítótsággal? Ez kérem hihető, de ugyanakkor megokolható és érthető.

Hihető éppen a lépést nem tartás okainak fennállása folytán és ugyanezen okból érthető is!

A tanítótság továbbképzésének eszközei és módjai: szakfolyóiratok, könyvek, előadások, tanfolyamok, szabadegyetemek, bel- és külföldi tanulmányutak stb. és pénz, pénz, sok pénz.

Mi itt Szlovenszkón és Podk. Rusban igen, igen szegények vagyunk. Szegények pénz, szegények szaklapok és könyvek dolgában, koldusok vagyunk, ami a szakelőadásokat, szaktanfolyamokat illeti.

Más a helyzete akár a cseh, akár a szlovák, avagy a német tanítótságnak.

Kirívó és szinte bántó ez a másság. Mert noha úgy a csehszlovák mint a német tanítótság e célra szolgáló anyagi forrásai aránytalanul bővebben buzognak, könyvek, szaklapok dolgában összehasonlíthatatlanul gazdagabbak, mint a szlovenszkói és a podk. rusi magyar tanítótság, az állam mégsem gondoskodik a magyar tanítótság, továbbképzéséről.

Ha figyelemmel kísérjük az évenként megrendezésre kerülő hiv. vagy félhivatalos jellegű, hosszabb-rövidebb ideig tartó szaktanfolyamokat, azt látjuk, hogy míg a csehszlovák és német tanítótság ezirányú szükségletét bőségesen kielégíti az állam, szlovák, cseh és német nyelvű szaktanfolyamok rendezésével, ugyanakkor a magyar tanítótságról majdnem teljesen megfeledkeznek. (Két magyar nyelvű szaktanfolyamról tudok — tanonkoskolai — Košicén.)

Hogy a magyar iskolák nivójával — mert csak a rosszakarat állíthatja ennek ellenkezőjét — az a magyar tanítótság érdeme. Azé a magyar tanítótságé, amelyik bár a modern pedagógiai eszmék, megismerésének adottságait nem élvezte, felkészültségének erejénél fogva, ha nem is a legmodernebb eszközökkel és módszerrel, de minden bizonnyal nagyobb fáradtsággal, ugyanolyan eredményt ért el, mint a továbbképzés kedvezőbb körülményei közt élő másnyelvű tanítótság.

Ma a helyzet még ez. De meddig maradhat ez így? Meddig sikerül a magyar iskolák nivójának a többiekével egyszinten való tartása a magyar tanítóság továbbképzésének lehetősége nélkül? Én úgy érzem, hogy határhöz érteztünk és amennyiben nem sikerül a magyar tanítóság továbbképzését biztosítani, a magyar iskolák nivójának esése feltartóztatlanul be fog következni.

Tétovázásra, halogatásra nincs időnk!

Haladéktalanul mozgalmat kell indítani:

1.) *hogya az állam a magyar tanítóság továbbképzéséről gondoskodik. Szervezen a magyar tanítóság részére általános és szakpedagógiai tanfolyamokat, amelyeknek résztvevői államségélyben részesüljenek;*

2.) *hogya irassanak ki magyar tanítók részére ösztöndíjak, melyek ha nem is a külföldi, de legalább a csehországi modern és már kipróbált módszer szerint nevelő iskolák nevelési rendszerének és módszerének megismerését tennék lehetővé.*

3.) *hogya a magyarországi politikamentes pedagógiai szakirodalom (folyóiratok, könyvek) behozatala engedélyeztesék;*

4.) **hogya a szlovenszkói magyar társadalom ugyanúgy, mint legutóbb az irodalom érdekében tette, siessen a magyar nevelésügy segítségére, pályázatokat irván ki a legújabb pedagógiai eszméket, módszereket tudományos felkészültséggel tárgyaló művekre.**

Ennek adottságai a már kitűzött mástárgyú pályázatok mai állása mellett meg is vannak. A kitűzött pályázatok egy része — nagy része, — mint tudjuk, eredménytelen volt. Most, hogy az eredménytelen pályázatok és díjak tárgyában a kuratórium és az adományozók Líptószentivánban tárgyalásra gyűlnek, (június 24.) időszerű lenne országos egyesületünk részéről az értekezletet fenti értelemben megkeresni, kérve, hogy a pályázatok eredménytelensége folytán felszabadult pályadíjakat pedagógiai tárgyú pályaművek díjazására és azok olcsó áron való terjesztésére fordítsák.

5.) Utoljára hagytam a továbbképzésnek önmagunk erejéből való kiépítését, avagy az állam és társadalom nyújtotta lehetőségek kiegészítését.

Ennek többféle módját tudnám. Nézzük a két legkönyebben

megvalósíthatót:

a) Azon kartársaink részére, akik idegen nyelven írnak, olvasnak, beszélnek és a fordítás munkájára jószívvel vállalkoznának, szerezzon be egyesületünk szakfolyóiratokat, könyveket és azokból való fordítás engedélyezését járja ki. (Ez részben már meg is történt. Szerk.)

b) szervezzon egyesületünk központi fekvésű három—négy helyen pár napig tartó nyári szaktanfolyamot, egyelőre bellöldi szakelöadók közremüködésével.

A tanfolyam költségeit részben egyesületünk, részben a résztvevök fedeznék. (Söt: államsegélyre is jogos igényünk van! Szerk.)

A csehszlovákiai magyar tanítótság továbbképzését szilárd és állandó alapokra kell, hogy fektessük, ha azt akarjuk, hogy a magyar tanítótság s vele együtt a magyar nép, a Köztársaság másnyelvü tanítótságával, népével a műveltség, képzettség területén egysorban tudjon maradni.

Oye

Levél a magyar tanítótséghez!

Már régóta komoly megbeszélés tárgyát képezi nálunk az externista vizsga erkölcsi „helyessége“, azaz helytelensége. Végre az erre vonatkozó többévi megfigyeléseink megérlelték bennünk azt a gondolatot, hogy erre vonatkozólag a magyar ösztanítótséghez emeljük szavunkat egy cikk formájában.

Az externista vizsgázók száma évenként nagyobb, a vizsgára való felkészültségük ellenben évröl-évre kisebb. Lelkiismeretlenül jönnek el a vizsgákra; az utolsó napokban kapkodnak fűhöz-fához. Tudásuk kétségbeejtően csekély; ellenben *profektora* majdnem valamennyinek van.

A mi meggyözdésünk az, hogy az externista vizsga nem helyénvaló. Mégpedig nem helyénvaló a kisebbségi magyar-ság érdekében. Köztudomású, hogy kultúr autonómiaira törek- szünk, amelynek kitartó harcosaiként elsősorban a tanítótségnek kell felsorakoznia. Már pedig az ilyen eszme kivételére elsősorban képzett tanítókra van szüksége a magyar kisebbségnek. Már most a helyzet pedig az, hogy sikeres vizsgával kikerült externista tanítóok legnagyobbbrészt csak jóindulaiból, vagy vak szerencséből kifolyólag lettek tanítókká. Mit várhat az ilyen emberektől a magyarság? Semmit. Az externisták nem hiva-

tásból lesznek tanítókká, hanem kenyérkérdésből, ez pedig helytelen, mert ugyanakkor készül egy generáció a legnagyobb anyagi nehézségek között, fáradtságos, nehéz munkával: *hivatásból* a tanítói pályára. Nem azért készülnek négy évig, mintha ők nem mehetnének externista vizsgára, hanem azért, mert százszázalékosan meg akarnak felelni a hivatásuknak. Mi érezzük magunkban azt is, hogy összehasonlítva tudásunkat az externistákéval: előbb lehetnénk tanítókká, mint ők. Nem az externista vizsgáknak köszönhető e az a szomorú lény is, hogy a tanító a nép szemében veszít az értékéből? A nép ma ezt mondja: „Ma még *semmi* és holnap már *tanító*.” Fáj ilyesmit hallani a nép szájából a tanítói hivatáshoz őszintén hű embernek.

Most pedig arra kérjük mi, a leendő kartársak, az ösztanítóságot, hogy vitassák meg ezt a kérdést teljes tárgyilagossággal úgy a kisebbségi magyarság, mint a tanítóképzősök érdekében. Az eredményt pedig közölik a lapban. Ha a mi véleményünket helyesnek tartják, vagyis elítélik az externista vizsgarendszer létjogosultságát, akkor vegyék fel a küzdelmet testületileg és törekedjenek az externista vizsgák megszüntetésére, a képzőnek pedig a teljes kiépítésére. Ennek az esetleges kivitele már hatalmas lépést jelent a kulturautonómia felé.

Műveltségben versengenünk kell a közírtársaságunk bármilyen nemzetiségű tanítóságával, mert egyedül csak ez erősíti meg kisebbségünk létjogosultságát.

Bratislava, 1932. V. 25. *A magyar tanítóképzősök.*

Bratislava, Torna u. (Zoch u.) 3.

*

Örömmel közöljük fiatal kartársaink: a növekedő szlovenszkói magyar tanítónemzedék hozzánk intézett levelét. Az externista tanítói vizsgarendszer karri életünknek évek óta sajgó sebe, s egyesületünk gyűléseken és memorandumokban nem szűnik az orvoslást keresni. Örülünk, hogy leendő kartársaink is felismerték a bajt és csatlakoznak hozzánk a tanítóság szellemi színvonaláért és tekintélyéért folytatott küzdelmünkben.

(Szerk.)

Csallóközi könyvesbolt

Dunaszerdahely, Fő-utca.

Kaphatók tankönyvek, ifjúsági és tanítói könyvtári könyvek. Papíráruk, írószerek, rajzeszközök stb. Irodai és iskolai felszerelések. Töltőtollak, írógépek. Kották, zsemények stb.

Stíndarabok és kabarétréfák kölcsönzése.

Elvállalunk könyvek kuttatását. Bélyegzék készítését stb.

A Magyar Tanítók Háza javára százalékot adunk.

A szavaló kórus a népiskolában.

A nevelés és oktatás reformjainak tömkelegében új fogalom tör magának utat. Neve: szavaló kórus. Új ideálokért küzd, célkitűzése szép és eszményi, ezért érdemes, hogy a magyar tanítótság is közelebről szemügyre vegye.

A könyvnyomtatás feltalálásával az emberi gondolat hatalma, fensége ezerszeresen hatványozódott, de ezzel egyidejűleg az élő szó néma jellé zsugorodott. A zengő nyelv helyét az irodalomban és költészetben a néma olvasás foglalta el. Ez persze nem rohamosan történt, de az évszázadok folyamán óriási haladást tett. Ma már fájdalmasan érezzük, hogy a költészet zengő szavakban a nagyobb közönség részére már majdnem egyedül a szinpadról szól. A rádiónak óriási elterjedtségénél fogva szintén van alkalma a műköltészetet népek millióinak élményévé tenni. De azon körülmény következtében, hogy nála az előadó láthatatlan s a költemény szülte arckifejezést, a mimikát és gesztust nélkülözünk kell, a legremekbebb előadás sem elégíthet ki bennünket teljesen.

Az említett jelenségek azonban a szavaló-kórus ténykedésénél felségesen domborodnak ki. A szavakban szunnyadó hang varázslatos hatalma csodálatosan nyilvánul meg általa.

A nyilvános iskolai ünnepélyek műsorában igen háládatos pont a szavaló-kórus előadása, azért minden iskolának melegen ajánlható a megszervezése.

Ha valamely költeményt a szavaló-kórossal akarunk előadatni, önként értetődik, hogy azt alapos tanulmányunk tárgyává kell tennünk. Ilyen nagy horderejű dolgot nem szabad a véletlenre bízunk. Mert nincs rútabb valami, mint a neveltségessé válás.

Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy már kezdetben szoktassuk a tanulókat önállóságra és öntudatos tevékenységre s engedjük ártatlan leleményességüket, üde mimikájukat, szerény gesztusaikat érvényre jutni, úgy hogy a tanító-, mint a rendező mindjobban háttérbe vonuljon. Fölötte fontos körülménynek tartjuk, hogy a szavaló-kórus szereplőit: a magánszavalókat, a részlet és összkórust a tanulók maguk válasszák. Ők a maguk naiv odaadottságukban legjobban tudják megbírálni, hogy ki mire képes.

Két, szavaló-kórus számára feldolgozott költeményt bátorodom az alábbiakban bemutatni.

1. A megfagyott gyermek.

Irta: *Báró Eötvös József.*

(A szavaló-kórus 10 nagyobb fiúból, — leányból van összeállítva.)

Magánszavaló: (Fájdalmasan, de erőteljesen beszél.)

Ily kő ső éjszaka ki jár ott künn a temetőn?

I. Részletkar: (bánatosan.)

Az ó ra már éjfél t ütött a föld már né ma lön,

II. Részletkar: (nyomatékkal és benső érzéssel.)

Egy ár va gyermek andalg ott, szi vét bú tölti el!

(Erőteljesen):

Hisz az, ki őt szerette még, többé már föl nem kel.

Teljeskar: (magyarázólag, mély érzéssel.)

Anyja sírjára ül s zokog az árva kis fiú.

Magánszavaló: (benső felindulással.)

Anyám óh kedves, jó a nyám! szi vem be szo mo rú!

Mióta el temettek itt, azóta bú s fiad.

Nincs a faluban senki most, ki né ki csó kot ad.

Teljeskar: (bánatosan, hangsúllyal.)

Nincs senki, aki mondaná: „Sze ret lek, gyermekem!”

Pusztá a ház, hi deg szobám, s nem fűtenek nekem.

Mel léd temetve, én is itt mért nem nyughatom meg?

(Fázóan.)

„Nagyon hideg a tél nekem: — ah én szegény gyermek!”

I. Részletkar: (magyarázóan, halkán.)

Az árva búsan zengi így kínos panaszait,

(Erősebben.)

Felelve rá a téli szél, üvöltve fölsívit.

(Fájdalommal.)

A gyé:mek fázik, könnyei eláílnak arcain:

(Kisértetiesen.)

Borzadva néz körül, de itt a holtak hantjain

II. Részletkar: (halkán, érzelemteljesen.)

Mély nyugalom uralkodik. A csend irtóz tató.

Csak szél sóhajt a fákon át, pely hedz ve hull a hó.

Fölkel ne, jaj! de nincs erő; lan kadva vissza dül

A kedves dombra, föl sóhajt s mély álomba merül.

Magánszavaló: (megkönnyebbülten, Istenbe vetett bizalommal, lendülettel.)

És im, az árva boldogul, jól érzi most magát;

(Érzelemteljesen.)

Elmultak minden gondjai; az á lom hív barát.

(Lelkesen.)

Szive még egyszer földobog, mosolygnak ajkai.

(Megadással.)

Csendes-nyugodva alszik ott, meg hal tak kinjai.

2. Mese.

Irta: Gy. V.

Magánszavaló: (elbeszélő, kedves hangon.)

Mesebeli kis királyhoz

Betévedt egy kis leány,

Részletkar: (vígán.)

Hogy az éppen uzsonázott

Tulipános udvarán.

Teljeskar: (vígán, földicsérően.)

Ugy-e szép itt, ugye jó itt?

Nézz csak ide, meg oda!

Bársony itt a gyepes udvar,

Drágakő a palota.

(Lelkesen.)

Nézd, a libám ezüsttollú,

Aranyszőrű a cicám.

(Kérdőően.)

Ugy-e, itt maradsz minálunk

Örökre, te kis leány?

Részletkar: (nyájasan, kissé félösen.)

De el nem fogadhatom,

Szalmatető kicsi kunyhó

Az, a ház, hol én lakom.

Magánszavaló: (szerényen, de önérzetesen.)

A mi libánk közönséges!

S nem aranyos a cicánk!

(Nyomatékkal.)

De ott van a két testvérem!

Édesapánk, meg anyánk!

Teljeskar: (lelkesen, lassan, hangsúlyozva.)

Ha ölelek, ha csókolnak,

S fejem rájuk hajthatom,

Szalmatető kicsi kunyhót

A világért sem adom!

Schlosz Lajos.

A szavaló-kórusokra, főként a kivitel módozataira vonatkozó
hozzászólásokat szívesen veszünk kartársaink köréből. (Szerk.)

Felhívás. Hivatkozással a múlt évi szept. elsejei számban közzétett felhívásra, figyelmeztetjük Orsz. Egyesületünk tagjait arra, hogy az iskolaügyi referátus múlt évi szeptember 23.-án kelt 41493/I. sz. rendeletével az Industria taneszközüvállalat (Bratislava Grössling 93) által kiadott szemléltető közlekedési képeket besorozta a kötelező taneszközök sorába. Mint hogy tehát e rendelet folytán e képeket minden iskolának be kell szereznie, erre egyesületünk tagjait ezúttal ismételten nyomatékosan felhívjuk. A kötelező beszerzés elől egy iskolának sem szabad elzárkóznia, annál kevésbbé, mert hiszen az egész képsorozat (6 szin-pompás kép) magyarázó szöveggel együtt csupán 120 Kč-ba kerül s azért felkérjük kartársainkat, hogy ezen fontos képeket iskoláik részére saját érdekükben mielőbb az Industriától megrendeljék. Az elnökség.

A polgári iskolák új tanterve.

Közli: Zsolnai Béla.

Mint a „Freie Schulzeitung” folyó évi 21. számából olvashatjuk, az iskolaügyi és népművelődésügyi minisztérium folyó évi május hó 20.-ára és 21.-ére értekezletre hívta össze a tanító-organizációk képviselőit azon célból, hogy a polgári iskolák új tantervét megtárgyalják. Jelen volt dr. Keprta miniszteri főtanácsos elnöklete alatt 39 megbizott, dr. Prihoda egyetemi tanár és dr. Dérer iskolaügyi miniszter, ki a megnyitó beszédet tartotta és azután eltávozott. Tudtunkkal a magyar iskolák képviselőit nem hívták meg.

Az elnök vázolta e tanácskozás előzményeit, hogy 2 évvel ezelőtt dr. Prihoda egyetemi tanár elnöklete alatt szakértő-bizottság ült össze, melynek feladata volt új tantervet dolgozni ki a polgári iskolák részére. E reformbizottság nem a tanítóorganizációk képviselőiből állott, hanem annak tagjai személyenként hívtak be. A tanácskozások 2 évig tartottak és 1931. januárjában kiadták az elkészített tervezetet az illető organizációknak állásfoglalás végett. A reformbizottság összegyűjtötte a szakvéleményeket, ezeknek figyelembevételével a tervezetet átdolgozta és 1932 márciusában a minisztériumnak átnyújtotta. A minisztérium a tervezetet referensei által alaposan átdolgoztatta és jelen értekezleten ismerteti.

A heti tanórák felosztása a polgári iskolákban.

O s z t á l y	I.	II.	III.	IV.
Hittan	2	2	2	—
Tanítási nyelv	5	5	4	5
Második nyelv (államnyelv)	3	3	3	4
Polgári nevelés	1	1	1	1
Földrajz, történelem	3	3	3	3
Természetráaj, természettan	3	3	4	4
Számтан	4	4	3	4
Mértan és mértani rajz	1	2 (1)	3 (2)	3 (2)
Rajz	3 (2)	3 (2)	3 (2)	3 (2)
Szépírás	1	—	—	—
Kézimunka	1 (3)	1 (4)	1 (5)	1 (5)
Ének	1	1	1	—
Testnevelés	2	2	2	2
Összesen	30 (31)	30 (31)	30 (32)	30 (32)

Zárjelben a leánytanulók óraszámára.

Mint az órabeosztásból látjuk, a 3. és 4. osztályban eltűnt a tervezett *kibővített tanítás*, helyette megmaradtak a Kis iskola-törvényben megállapított szabadtantárgyak, melyeket heti 2 órában kell tanítani. Csak ott lehet a kötelező tantárgyak heti óraszámából kettőt elvenni a 3. és 4. osztályban, hol még második idegen nyelv tanítását is bevezetik és ezzel együtt az idegen nyelv részére heti 4 órát beilleszteni. A heti órák száma meg nem haladhatja a 34-et. A kibővített tantárgyak elvetésével a szakértő-bizottság által szándékolt reform része ejtetett el.

A tanulók diferenciálását is lényegesen korlátozták. Az új tanterv mindössze meghagyja a lehetőséget, hogy ott, ahol párhuzamos osztályok állnak fenn, a tanulókat tehetségük szerint csoportosíthassák.

A tantárgyak úgynevezett konszolidációjának elve is erősen meggyengült. Mint ismeretes, a korábbi tervezetben a tanórák és tantárgyak felosztása félévenként változott volna. Az órabeosztásból kitűnik, hogy ismét visszatértünk az egész-éves órarendhez és a konszolidációt csak annyiban lehetséges keresztül vinni, hogy pl. a földrajz és történelem együtt heti három

órában nem váltakozva, hanem félévi felváltással úgy tanítandó, hogy az első félévben csak földrajz van, a másodikban csak történelem. Hasonló eljárás lehetséges a természettudományi tárgyaknál is. E tekintetben a tantestületek önállóan határoznak.

Az órabeosztás átdolgozásánál és az egyes tantárgyak anyagának elrendezésénél a középiskolák új tantervéhez való közeledés volt a vezető gondolat. E hasonlóság nem vihető teljesen keresztül, mert az alsó középiskoláknak 4, a polgári iskoláknak pedig 3 osztállyal kell számolni. Az óraszámban is van némi különbség, mely abból folyik, hogy a középiskola a polgári nevelés és a nevelő kézimunka tárgyakat nem ismeri. Továbbá a polgári iskolának meg kell őriznie gyakorlatias beállítottságát.

Az elnök bevezetésében utalt arra, hogy minden szomszédos állam azon iskolatípusának, mely a mi polgári iskoláinknak felel meg, már évek óta új tanterve van. Megemlítette az osztrák főiskolai törvényt (Hauptschule) és a főiskolák tantervét, a németországi 6-osztályú középiskolákat (Mittelschule) és a francia második fokú iskolák új tantervét, indokolván ezekkel a polgári iskolák új tantervének szükségességét.

A jelenlegi miniszteri tervezet a fennálló viszonyokból és az érvényben lévő tantervből indul ki és alapjában véve lényeges javítást tartalmaz. Az eddigi megkötő rendelkezésekkel szemben némi könnyítés és egyszerűsítés. A reformbizottság tantervének egyik fontos szempontját átvették és meghagyták. Ez a *módszer szabadságának* hangsúlyozása. Az eddigi tantervelőirások a módszer szabadságát csak negatív értelemben tartalmazzák, amennyiben meghatározott módszert nem írtak elő. A tantervben most van először pozitíve kifejezve, hogy a módszer megválasztása teljesen szabad. Ez lényeges rendelkezés, mely a módszertani tekintetben további pozitív reformok kiindulópontja lehet.

Ezen tanácskozással, melynek kifejezetten az volt a célja, hogy a minisztérium a tanítóorganizációk véleményét és állásfoglalását megismerje, de melyen semmiféle határozatot nem hoztak, a két-évi teoretikus munka befejeztetett és rövidesen várhatjuk annak a gyakorlatba való átültetését.

(Freie Schulzeitung, 12. évf. 21. sz.)

Stampay Énekek és Imák

c. könyve 3 (nyvi) szöveggel bővítve, újlag rendezve 320 énekkel és a legújabb és legszebb ájtatásági imákkal bőrsígesen ellátva, címszó fél vászon kötésben 3.— Ké, egész vászonban 10.— Ké 25% engedménnyel, 25 drb. portümentesen meg. Kotta 60 enekkel I. füzet 3.— Ké, II. füzet 6.— Ké.

Köbölköt. Stampay.

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület
folyó évi július hó 3.-án délután 6 órakor LÉVÁN a református
egyház tanácstermében

KÖZPONTI GYÜLÉST

tart, melyre az alkotótagokat tisztelettel meghívjuk.

Tárgysorozat :

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Jelentés a nagygyűlésről.
4. Jelentés a Tanítók Házáról.
5. Jelentés a Magyar Tanítók Énekkaráról.
6. Jelentés a Věstnik magyar fordításáról.
7. Szakosztályok jelentése.
8. Pénztári jelentés.
9. Indítványok.

Az indítványokat a gyűlés előtt 8 nappal a központi elnöknél írásban kell beadni.

Negyed, 1932 június 1.

Vásárhelyi Károly

főtítkár.

Kovács Alajos

elnök.

Meghívó.

A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület
folyó évi július hó 4.-én délelőtt 9 órai kezdettel LÉVÁN a városi
színházban tartja

harmadik egyetemes nagygyűlését

a következő tárgysorozattal.

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pedagógiai reformtörekvések.
4. Tanítóképzés: Előadó: *Dr. Szerényi Ferdinánd.*

5. Az óvónök anyagi és szolgálati viszonya.

Előadó: *Starkbauer Margit.*

6. Indítványok.

Az elszállásoló-bizottság elnöke *Bányai Ferenc* ny. tanító kartársunk Léván, a szállást igénylők levélben jelentkezzenek nála.

A naggyűlésre egyesületünk minden tagját, a tanügyi és politikai hatóságokat, a tanítószög és a tanügy iránt érdeklödöket tisztelettel meghívjuk.

Negyed, 1932 június 1.

Vásárhelyi Károly

főtítkár.

Kovács Alajos

elnök.

A Szlovenszkói Általános Magyar tanítóegyesület második naggyűlésének ügyrendje.

1. A Sz. Á. M. T. E. második egyetemes naggyűlését az alapszabály 14. §-ának rendelkezései alapján 1932. évi július hó 4.-én Léván tartja.

2. Az egyetemes naggyűlés tagja minden tanító, aki tagja a Sz. Á. M. T. E.-nek.

3. Az egyetemes naggyűlés tárgysorozatát a közp. tisztikar, a tárgyalás sorrendjét az előértekezlet állapítja meg.

4. Az egyetemes naggyűlést a központi tisztikar vezeti.

5. A naggyűlés előadói határozati javaslatokat a gyűlést megelőzőleg legalább 10 nappal megküldik a közp. elnöknek. E határozati javaslatok képezik a tárgyalás alapját.

6. Az előadó legfeljebb 20 percig beszélhet, egy kérdéshez mindenki egyszer szólhat s 5 percnél tovább nem beszélhet. Az előadó zárószög jogán szintén 5 percig beszélhet.

7. A hozzászólókat az elnök hívja fel a jelentkezés sorrendjében úgy, hogy felváltva beszéljenek az ellene és mellette szólók.

8. Szólásra a kijelölt jegyzöknél kell előre jelentkezni.

9. Indítványt a vita berekesztése előtt írásban lehet beadni és mindig csak a tárgyhoz illöt.

10. Személyes ügyek a tárgyalásból ki vannak zárva.

11. A tárgytól eltéröket az elnök figyelmezteti, ezután megintí s ha ez sem használ, köteles tölük a szöt megvonni.

12. A letárgyalt tételt az elnök szavazás alá bocsátja:

a) az előadó javaslata szerint,

- b) a módosító indítvány szerint,
c) az ellenkező indítvány szerint.

13. A szakosztályok jelentéseit tudomásulvétel végett a szakosztályok elnökei a nagygyűlés elé terjesztik; ezek azonban tárgyalás alá nem kerülnek.

14. A nagygyűlés határozatait a Sz. Á. M. T. E. elnöksége hajtja végre.

Nagyméltóságú

Jantausch Pál

Püspök, Apostoli Administrátor Úr!

Trnava.

Nagyszombat.

Szeretett Főpásztorunk!

Fiúi bizalommal kopogtatunk Nagyméltóságod ajtaján, mint a legilletékesebb helyen, hogy kántori és tanítói sérelmeink őszinte feltárásával szemléltessük anyagi helyzetünket, bízva abban, hogy Nagyméltóságod Krisztus szellemében nem csak vigasztaló szóval, hanem inkább tettekben megnyilvánuló segíteni akarással fogja alátámasztani azt a szilárd meggyőződésünket, hogy az Egyház kántor- és tanítómunkásainak ügyét szíven viseli.

Egyik legnagyobb sérelmünk, ami úgy a kántorok, mint az Egyház érdekeit alapjaiban támadja meg: a kántori munka honorálása.

A helyzet ma az, hogy a kántortanítói állások 90°,-án a kántorok ingyen működnek. Sőt igen sok olyan állás van, ahol a kántortanítók keservesen megszolgált és soványra szabott tanítói fizetésükből fizetnek rá ezen ténykedésükre. Ezért a kántortanítóság kikristályosodott óhaja az, hogy a kántori és a tanítói jövedelmeket szét kell teljesen választani. A kántortanítók részére két díjlevél állítandó ki; külön tanítói és külön kántori. Az államsegély kiutalása iránti kérvényhez csupán tanítói díjlevél legyen mellékelve és a kántori javadalomból ne számítsanak be a tanítói fizetésbe. Mert lehetetlen helyzet az, hogy két munkáért egy fizetést kapjunk. Tudatában vagyunk annak, hogy ezen célkitűzésünkért hosszú és elkeseredett harcot kell vívunk, míg gyakorlati eredményt érhetünk el, de tudjuk

azt is, hogy e harcban fog eldőlni a kántortanítóság léte, vagy nem-léte. A fiatal tanítónemzedék éppen a kántori honorálás labilis volta miatt nem készül a kántori pályára. Nem akar terhet a nyakába venni fizetés nélkül, vagy éppen ráfizetéssel. Ennek tudatában kérjük Nagyméltóságodat, hogy e harcunkban minket hivatali és egyéni súlyával támogatni méltóztassék. A két javadalom teljes szétválasztása esetén aztán mi is tudni fogjuk, hogy miért vagyunk működési helyünkhöz láncolva napról-napra egy egész életen át.

A helyi javadalmak 1922-ben történt túlértékelése és az azóta elszenvedett anyagi károsodásunk égetően sürgössé teszi ezeknek azonnali újraértékelését. Egy méltányos és igazságos újraértékelés megajtésének semmi akadálya nincs s azért kérjük Nagyméltóságodat, hogy ennek általános és gyors végrehajtása érdekében az illetékes hatóságoknál lépéseket tenni méltóztassék. Az újraértékelésnél csak egy kívánságunk van s ez az, hogy a termények árai maximáltassanak. Az 1922-es értékelésnél az értékelést végző faktorok kicsinyessége, szüklátóköre, sőt nemtelen bosszúállása és kenyéririgysége eredményezte azt az igazságtalan állapotot, hogy az egyik községben egy q szénát 30 koronába, míg a három Km-rel távolabb fekvőben 70 koronába értékelték. Az egyes állások javadalmának hihetetlen túlértékelése okozza azt, hogy az egyébként jó-javadalmas kántortanítói állásokra többszöri hirdetés után sem pályázik senki s ha akad egy merész vállalkozó, hamarosan megszökik a túl magas értékelés miatt. Hogy ez az állapot sem az Egyház, sem az iskolaügy szempontjából nem előnyös kézenfekvő. Egyrészt kívánatosnak tartjuk, hogy politikai járasként általános egységárok állapíttassanak meg és ezen ármegeállapító bizottságban a tanítóság is képviselve legyen.

Mint ahogy az Egyházi Főhatóság kötelességévé tette az iskolaszéki elnöknek az iskola felekkönyvi tulajdonosának kikutatását, tegye kötelességévé azt is, hogy pontosan állapíttassék meg az iskola fenntartója. Ha két, vagy több jogi személy köteles az iskolát fenntartani, ezek kötelessége a legapróbb részletekre és minden javadalmi tételre vonatkozólag állapíttassék meg. Tűrhetetlen állapot az, hogy a javadalom kiszolgáltatásának megtagadása esetén a díjlevélben és javadalmi jegyzőkönyvben megállapított és a javadalom kiszolgáltatására kötelezett jogi személy avval érvelhessen, hogy ő a kifizetésre nem köteles. Áldatlan és

esztendőig elhúzódó jogi harcok keletkeznek emiatt a tanító rovására és ezek igen alkalmasak arra, hogy a tanító lelki nyugodtságát, sőt a legegyszerűbb szociális ellátottságát felborítsák.

Evvel kapcsolatban felhívjuk Nagyméltóságod figyelmét arra is, hogy míg egyes hivatásukat jól-felfogó iskolaszékek a természetbeni lakások, melléképületek, kerítések és kapuk jókarban tartását szívükön viselik, addig vannak javadalmas lakások, amelyekről inkább azt tételezi fel a szemlélő, hogy a község kondása lakik benne, nem pedig egy Krisztus szellemében működő diplomás kultúrunkás. Ahol a hívők szegénysége az ok, segíteni nem lehet, ezt mi is készséggel beismerjük. De sajnos — vannak vagyonos községek, ahol érthetetlen zsugoriságból a legszükségesebb javítási munkálatokat sem végzik el s evvel óriási kárt okoznak úgy önmaguknak, mint a javadalmasnak. Itt is Nagyméltóságod megértő szívéhez apellálunk.

Ezért sokkal méltányosabbnak és egyszerűbbnek találjuk azt a megoldást, hogy a tanító kizárólag készpénzben kapja a fizetését, mégpedig a díjlevelében megállapított elfogadható értékben. Szilárd elhatározásunk, hogy ezt keresztül is visszük.

Az első pillanatra utópiának látszik e megoldás, pedig a kántori és tanítói javadalom teljes szétválasztása esetén még a törvényes adottságok is meg vannak hozzá. Egyszerűen örök váltságot köthetünk az összes javadalmi tételekre vonatkozólag.

Kérjük Nagyméltóságodat olyan értelmű rendelet kiadására, amely szerint a tanító készpénzjárandóságát a neki törvényileg megállapított havi előleges részletekben folyósítsa az iskolaszék. A liečebný fond munkaadóra eső illetékének visszautalását elrendelő szigorú rendelet eredményessége buzdít bennünket ennek kérésére, mint biztos hatású orvosságra, amely e téren felburjánzott rendetlenséget eltüntetné.

Az igazgatói tiszteletdíj 6 éve húzódó ügyét is Nagyméltóságod nagybecsű figyelmébe ajánljuk. Sajnálattal tapasztaljuk, hogy ezen tengeri kígyóvá dagadt ügyünk még mindig nem nyert teljes megoldást. Örömmel látjuk, hogy egyes iskolafenntartók arra az álláspontra helyezkedve, hogy a követelt és becsületesen végzett munkáért munkadíj jár, néhány kartársunknak az igazgatói tiszteletdíjat minden akadály nélkül kiutalják. Az igazgatók nagyobb hányada azonban még a mai napig sem kapott e címen semmit, sőt a kiutalást sok helyen kereken megtagadják és az ilyen követelés jogosságát kétségbe vonják. A hivatalos Egyház

véleményét Nečasálek, trnavai apostoli vikárius úrnak a „Duchovný Pastier“ c. lapban megjelent cikkéből ismerjük, amelyben az igazgatói teendők honorálását az államra hárítja. Engedékenyebb hangú és nemes intenciójú a nagyméltóságú püspöki kar azon határozata, amely az igazgatói tiszteletdíj fizetését az egyházközség anyagi erejéhez köti. Ismerve azonban a hitközségek szűkkeblűségét, vérmes reményeket nem fűzünk hozzá. Türelemmel vártunk eddig is, ha kell, de már most visszautasítunk minden felelősséget ha a hitközségekre esetleg kedvezőtlen határozatot hozna a legfelsőbb közigazgatási bíróság és a néphanulat az esztendő folyamán felgyülemlett és súlyos ezreket kitévő igazgatói tiszteletdíj miatt meg nem engedett kilengésekben élne ki magát.

A mindig zajosabbá váló kántortanítói és tanítói választásokkal kapcsolatban kérjük Nagyméltóságodat egy olyan értelmű rendelet kiadására, hogy a tanítói tekintély megóvása miatt ne legyen szabad a pályázónak a pályázat kiírásának napjától a kérdéses községben megjelenni, megválasztása érdekében agítálni; kántortanítók próbája pedig szigorúan zárt legyen és azon csak az iskolaszéki tagok vehessenek részt.

Mint ahogy a javadalom egy részének elengedése, vagy ennek megigérése megsemmisítő hatással van a választásra, úgy méltányos lenne annak eltitkolása is, hogy a megválasztott kántortanítóval, igazgatóval, vagy tanítóval kényszerhelyzetével visszaélve új munka elvégzését (pld. a csendes miséken való orgonálást, ahol ezt az előd nem végezte, vagy az igazgatói díjról való lemondást, stb.) fogadtassa el az iskolaszék.

Végül Nagyméltóságod segítségét kérjük azon szisztematikus munkánkhoz, amellyel minden tanítónak természetbeni lakást akarunk biztosítani.

Amikor sérelmeinket és akarásainkat Nagyméltóságoddal közöljük, ezt abban a hiszemben tesszük, hogy őszinte megnyilatkozásunkkal az Egyház ügyét szolgáljuk elsősorban, mert látjuk, hogy a róm. kath. tanítóság egy része éppen mostoha szociális ellátottságunk miatt egyházellenes táborokba sodródik.

Az „Új élet“ című társadalmi folyóiratban propagált ifjú katholicizmus szociális programját mi is valljuk, amely szerint egészséges lelkiélet előfeltétele az anyagi ellátottság. Amikor mi e feliratban lefektetett sérelmek gyors orvoslását és célkitűzéseinkhez jóakarató támogatást kérünk Nagyméltóságodtól, egyúttal

Egyházhűségünkről biztosítjuk, mint Főpásztorunkat.

Ezen feliratot Kónya József indítványtevő javaslatára a párkányjárasi Általános Magyar Tanító Egyesület folyó évi május 19.-i közgyűlése letárgyalta, egyhangúlag elfogadta és annak Nagyméltóságod elé való felterjesztésével az elnökséget megbízta. Ezen megbízás folytán mély tisztelettel terjesztem Nagyméltóságod elé egyesületünk eme határozatát.

Seldin, Szogyénben, 1932. június 3.-án.

Alázatos tisztelettel: *Biró Béla* rk. ig. tan. kántor, a párkányjárasi Á. M. T. E. elnöke.

A pályázat-hirdető iskolaszékek figyelmébe! A Magyar Tanító legközelebbi száma kivételesen *július 1.-én* jelenik meg, szűkebb terjedelemben. További számaink, mint a multban: *július 15.-én és augusztus 15.-én* loznak megjelenni. Fölvívjuk azért a pályázatot hirdető iskolaszékek figyelmét arra, hogy pályázati hirdetéseket ezen időpontokhoz alkalmazva küldjék be lapunk kiadóhivatalához *Komáromba*. Kérjük kartársainkat is, hogy az iskolaszéki elnököket figyelmeztessék ezen közleményünkre!

Gyász. Elkésve kaptuk a gyászihirt, hogy Takács Gyula hontvarsányi ref. igazgató-tanító kartársunk leánya, Takács Gizike, életének 18. évében, április 3.-án, hosszú szenvedés után meghalt. Az ifjú hajadon, aki a lévai irgalmas nővérek intézetének kitünő növendéke volt, súlyos betegsége miatt tanulmányait nem folytathatta s több, mint egy évig volt ágyban fekvő beteg. Temetése április 6.-án ment végbe. Porrészeit Varsányban *Pető Sándor*, helyi lelkész, megható beszéddel búcsúztatta el, *innen* a lévai ref. egyház gyászokcsiján szállították a lévai ref. sírkertben lévő családi sírboltba, ahol *Tóth Imre*, ref. s. lelkész áldotta meg. A megrendítő gyászbeszéd által sújtott Takács Gyula kartársunk mélységes fájdalomában őszinte részvéttel osztozunk.

A nem állami tanerők egész évre szóló arcképes vasuti igazolványa.

Egyesületünk vezetősége évek hosszú során át újból és újból kérelmezte a vasutügyi minisztériumtól azt, hogy a nem állami jellegű iskoláknál működő tanítóság részére, melynek illetményeit a 104/1926. számú törvény az államiakéval egyenlővé tette, az egész évre szóló érvénnyel kedvezményes utazásra

jogosító arcképes vasuti igazolványt engedélyezzen. Ezen kitaró küzdelmünket végre siker koronázta, amennyiben a folyó évi február hóban benyújtott e tárgyú újabb memorandumunkra azon kedvező választ nyertük, hogy mindazon tanítók részére, kiknek fizetése a 104/1926. számú törvény szerint rendezve vannak, az egész évi hatályú arcképes igazolványok folyó évi június hó 15.-étől kezdődőleg ki fognak állíttatni. Örömmel regisztráljuk e hirt, mely megnyugtatólag rendezi végre a mindnyájunk által oly hön óhajtott kérdést.

Az alábbiakban leközöljük a bratislavai vasutigazgatóságának e tárgyban vezetőségünkhöz intézett leiratát s egyúttal egy kérvénymintát is szerkesztettünk, mely szerint az arcképes igazolványok kérelmezendők:

Államvasutak igazgatósága Bratislava. II/5. ügyosztály
115/15—II. M. S. 32.

A vasutügyi minisztérium folyó évi május hó 25.-én kelt 21275/III./3—32. számú rendeletével a nyilvános iskolák működő tanítói és hitoktatói részére, amennyiben őket az eddig érvényes rendelkezések szerint utazási kedvezmények megilletik, *egészévi igazolványokat* engedélyezett a csehszlovák államvasutak vonalain közlekedő személy- és gyorsvonatok II. vagy III. osztályán való kedvezményes utazásra.

A vasutügyi minisztérium ezen újabb rendelkezésére való tekintettel a következőket közöljük:

1. Az ezen igazolványok iránti kérvényeket, melyek mindenkor *a folyó év június hó 15.-étől a következő év június hó 14.-éig* szóló hatállyal fognak kiállíttatni, a megállapított feltételeket illetőleg az illetékes igazgatóság által záradékoltatni és az államvasutak igazgatóságához ugyanúgy kell beküldeni, mint az eddigi szünidei igazolványokért szóló kérvényeket.

2. Az egész évi igazolványok után egységes *kiállítási díjként* 50 Kč, s a III. osztályra szóló igazolványok után 5 Kč, a II. osztályra szóló igazolvány után pedig 10 Kč törvényes okmánybélyeg díj fizetendő.

Az ezen egész évi igazolványokért járó kiállítási és okmánybélyeg illetéket kizárólag csak a prahai postatakarékpénztár négy részből álló csekkbefizető lapján lehet beküldeni és pedig a külön, vasuti kedvezmények számára szolgáló számlára. (A bratislavai vasutigazgatóság kedvezményes vasuti díj csekkszám-

lája 42.800*23 számmal bir.)

Ezen csekk-befizetési lapokat a vasutigazgatóság II/b. ügyosztálya kérelemre megküldi.

Minden befizetés alkalmával egyidejűleg még 40 fillért is be kell küldeni a csekkeljárás kiadásainak fedezésére, úgy hogy az összes illetékek a következő összeget teszik ki:

60 Kc 40 fill. a II. osztály számára,

55 Kc 40 fill. a III. osztály számára.

A postahivatal a feladónak a befizetési lap két részét („Návestie” és „Stvrdzenka”) visszaadja. A feladó ezek közül a „Návestie”-t a kérvényhez mellékel.

A fentemlített illetmények bármint más módon való befizetése nincs megengedve. (Lásd Vestnik f. évi februári számát.)

3. Amennyiben az ezidei szünidei igazolványok már kiállítottak, azok érvényességét az igazgatóság, a kiállítási illeték különbözetének azaz 20 Kc 40 fill.-nek beküldése ellenében meg fogja hosszabbítani.

4. *A kisegítő tanítók, valamint a lelkészi karból való hitoktatók részére*, akik csupán a tanév tartamára alkalmaztattak, csak az eddigi szünidei igazolványok fognak kiállíttatni és pedig az eddig megállapított díjért, (II. oszt. 40*40 Kc, III. 35*40 Kc) melyet a 2.-ik pontban foglalt módon kell leróni.

Ezen igazolványoknak szeptember 15.-étől a következő év június 14.-éig való meghosszabbítása az esetben történik meg, ha az iskola igazgatósága igazolja, hogy az illető kisegítő tanító az új iskolai évben is az iskolánál működik.

A lelkészi karból való hitoktatók a tanfelügyelőség oly irányú igazolványát terjesztik be, hogy az új iskolai évben is nyilvános iskolánál működnek legalább heti 16 tanítási órában. A kiállítási díj különbözetét (20 Kc 40 fill.), a 3., illetőleg 2. pont alatti módon kell beküldeni a „Návestie”-vel és az igazolvánnyal együtt az államvasutak igazgatóságának II/b. ügyosztályához.

5. *Az egyszeri utazásra szóló igazolványok kiállítása* 1932. szeptember hó 15.-étől kezdve megszűnik.

6. Hogy az igazgatóság az egészévi igazolványokat kellő időben kiállíthassa, szükséges, hogy a kérvényeket az érdekeltek minden év április és május hónapjában benyujtsák; az ezen határidőn kívül benyújtott kérvényeket csak kivételes és külön megindokolt esetekben fogják elintézni. Az 1932.-ik évben a kérvényeket kivételesen szeptember 15.-éig lehet benyújtani.

N. N. definitívny(á) učiteľ(ka) ľud. školy v

Predmet: Žiadosť o celoročnú poukážku
na cesty za cenu zľavnenú.

Pril. 3. V dňa 193

Slávné

Riaditeľ'stvo Československých Státných Železnic

v Bratislave

Jakubovo námestie

Na základe výnosu Ministerstva Železnic zo dňa 25. mája r. 1932. číslo jedn. 21.275.—III./3.—2. účtíve prosím slávné Riaditeľ'stvo, aby mi jednu celoročnú poukážku vystaviť račilo na cesty za cenu zľavnenú v III. triede osobného alebo rychlovlaku.

Súčasne pripojujem moju podobenku a „Návestie“ šekového vplatného listku dokladom zaplataenia spisovného a kolkovného v hodnote Kč 55.40.

S plnou úctou:

.....
def. učiteľ(ka).

Č. /1932.

Potvrdzujem, že p. (sl.) N. N. účinkuje na tunajšej verejnej ľudovej škole jako definitívny(á) učiteľ(ka) a jeho (jej) plat je podľa zásad 104/1926. Sb. z. a n. upravený.

V dňa 193

.....
správca školy.

Mellékletek: 1 fénykép kemény kartonlapra ragasztva $10\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ cm nagyságban. Képes oldalán névalírás, hátlapján az iskola pecsétje.

2. A csekkszelvény „Návestie“ része.
3. Megcímezett és felbélyezett boríték.

Az egyhuzamban való tanítás. A galánta—vágsélyei járáskör indítványt nyújtott be a kassai központi gyűlés elé, melyben a központot felkérte, hogy éljen felterjesztéssel a felsőbb iskolai hatóságokhoz az egyhuzamos iskolai tanítás engedélyezése érdekében.

Egyesületünk vezetősége az indítványt magáévá tette s az előadói javaslat alapján a kassai központi gyűlés határozatilag kimondotta, hogy a központ e tárgyban memorandummal fordul az iskolaügyi minisztériumhoz.

E napokban érkezett le benyújtott memorandumunkra az iskolaügyi miniszter úr válasza, mely szerint az egyhuzamos tanításra a bratislavai iskolai referátus ott ad engedélyt, ahol távolabbi vidékről sok tanuló jár az iskolába, vagy egyéb a helyi viszonyokból folyó okok azt indokoltá teszik.

Ahol az egyhuzamos tanítást az iskolák vezetőségei be akarják vezetni, e tárgyban teendő felterjesztésükben hivatkozzanak a referát 1931. év november hó 6.-án kelt 84.875 31—I. számú rendeletére.

A párkányjárásí ÁMT. Egyesület 1932. máj. 19.-i közgyűlésének fontosabb határozatai.

1. Kónya József „Veszélyben a mindennapi kenyérünk” és Nagy Lajos: „Kántori és tanítói javadalmak szétválasztása” címen tartott előadásaira a közgyűlés egyhangú határozatban kimondta a kántori és tanítói javadalmak teljes szétválasztásának szükségességét, s ezen célkitűzésének elérése érdekében felolvasott memorandummal kezkeresi az összes felekezetek egyházi főhatóságait. (Lsd. dr. Jantausch Pál püspös apostoli adminisztrátorhoz címzett s itt leközölt felirat szövegét, mely a többi felekezet egyházi főhatóságainak megküldöttel azonos.

2. Túry Sándor indítványára és a központi gyűlés 1931. nov. 21.-i határozatának végrehajtása végett a párkányjárásí ÁMTE. közgyűlése újból foglalkozott a nagymegyei szervezetek likvidálásával. Túry azon indítványát, hogy a közgyűlés névszerinti szavazással döntsön az ügyben: akar-e, érdekében áll-e a párkányjárásí körzetnek együttműködni az érsekújvári és ó-gyallai járáskörök tagjainak egyhangú-s.a párkányi járáskör tekintélyes számú tagjának határozatából működést újból

felvevő tanítómegyei egyesülettel?" — felszólalásaikkal megvitták a következő szónokok: Kanozsay József id., Kónya József, Túry Sándor, Kovács Alajos központi elnök, Tóth István. Az élénk vita folyamán Biró járásköri elnökünk jelenti, hogy az 1931. jan. 9—10. galántai központi gyűlés határozatainak végrehajtása ügyében párkányjárású egyesületünk 1931. jún. 11.-i közgyűlése határozatában kimondotta, hogy a volt nyitramegyei ÁMTE.-t nem kívánja továbbra fenntartani, annak közp. likvidálásával felszólítja a volt nyitramegyei ÁMTE. pénztárát, hogy a párkányi járást megillető pénztári részesedést minél előbb adja át. Választmány ezen közgyűlési határozatot az alapszabályok 12. § a) pontja értelmében az elnökséggel végrehajtotta, s kimondotta azt is, hogy járásköri egyesületi érdeke szempontjából a határozatot továbbra is fenntartja. Ezen tény leszögezése után a közgyűlés elnöke hivatkozva a központi elnök 340/1932. sz. felhívására (M. T. f. é. 7. sz.-250 old.) a nyitramegyei tanítóegyesületi megye, ill. a volt nyitramegyei ÁMTE. csatlakozási ügyében a szavazást elrendeli.

Elnök a megejtett szavazás eredményeképpen közgyűlés határozataként kijelenti, hogy a párkányjárású ÁMTE. továbbra sem kíván külön egyesületi nagymegyékbe tömörülni, hanem mint önálló párkányjárású megye marad mindaddig, míg a járáskör egyesületi érdeke ezt így kívánja.

Ezzel a határozattal a volt nyitramegyei egyesület ügye is elintézést nyert és kitünt, hogy a hivatkozott nagy többség a jelen gyűlésen csak 4 szavazóban nyilvánult meg, akik a nagymegye mellett szavaztak.

3. Indítvány

a Magyar Tanító természettudományi rovatának megszüntetése és társadalomtudományi rovat megnyitása tárgyában.

Beadta: Kónya József, ig.-tanító Kőhidgyarmat.

Az öregebb tanítóság ellen az a vád, hogy társadalomtudományi téren nincs eléggé tudományosan kiképezve s így a magyar falu szociális problémáit nem képes megoldani.

Ezért indítványozom

1) hogy a közgyűlés indítson vitát és e megállapítást hivatalosan utasítsa vissza, vagy

2) mondja ki a Magyar Tanító társadalomtudományi rovatának szükségességét s mivel ezt gyenge anyagi viszonyaink

miatt csak a természettudományi rovat megszüntetésével (vagy időleges szüneteltetésével) tudjuk elérni, ennek megszüntetését.

3) A 2. megoldás esetén keresse meg az elnökség a központi vezetőséget avval a kívánsággal, hogy ezen határozatunkat tegye magáévá.

Határozat.

Elnök a párkányjárasi ÁMTE. közgyűlésén hozott határozatként az öregebb tanítóság ellen emelt vádat visszautasítja és a 2. pont alatti indítvány elfogadásával annak végrehajtására a központi elnökséget felkéri.

4. Indítvány

az egyesületi tagdíjhátralékok behajtása tárgyában.

Beadta: Kónya József, ig.-tanító, Köhidgyarmat.

Az egyesületi tagdíjhátralékok peres úton való behajtását nem helyeslem, mert a perelt tagok indolenciája a hátralékok felhalmozódásánál csak másodlagos tényező. A központi vezetőség puhasága az oka annak, hogy pl. ma 1000 Kc-s hátralékok létezhetnek. A mostani hirtelen szigorúság nem indokolt. Viszont a tagsági díjak szigorú (utolsó fillérig való) behajtása az Egyesület létkérdése. Hogy úgy az egyesek, mint az Egyesület érdekei 100%-osan ki legyenek elégítve, indítványozom a következő megoldást:

— Minden eddigi peres eljárás megszüntetendő. A központi pénztár minden tagot értesítsen ki 1932 dec. 31.-i dátumhoz kötve a pontos hátralékról és tegye minden tag kötelességévé, hogy e hátralékát 1932 aug. 1-étől 12 havi egyenlő részletben fizesse meg. Így az 1000 Kc-s hátralék is a tag túlterhelése nélkül 83'33 Kc-s részletekben be hajtható lenne. Ezen általános szabály alól csak azok képeznének kivételt, akik fizetést nem kapnak. Aki egy havi részletet nem fizetne be elsején, azt a pénztár minden felszólítás nélkül 15.-én perelje az egész hátralékára nézve. Ezen eljárással a hátralékok ügye méltányos és radikális elintésést nyerne.

A jövőben pedig minden tag a polgári év végén kapjon egy komoly figyelmeztetést hátraléka kifizetésére s ennek eredménytelensége esetén kimélet nélkül perlendő.

Befizetéseket pedig *ezentúl csak* a központi pénztár fogadhasson el, mert lehetetlen állapot az, hogy a járási és központi pénztárak kimutatása között különbség létezhessék.

Határozat.

Indítványt a közgyűlés magáévá tette s további elfogadás és tárgyalás végett a központi gyűlés elé terjeszti. *Biró B.*
elnök.

Tanítógyűlés Galántán.

A Sz. Á. M. T. E. Galánta-Vágsellye-i körzete f. hó 8.-án tartotta rendes tavaszi közgyűlését Galántán, a Hanza közgyűlési helyiségében. Jelen voltak Budovics Román állami tanfelügyelő, Kovács Alajos központi elnök és a két járás magyar tanítószága csaknem teljes számban:

Elnöki megnyitó. Oswald Lajos járásköri elnök, az állami tanfelügyelő, a központi elnök és a Hanza igazgatójának, mint vendégeknek s a megjelent kartársaknak üdvözlése után rátér mélyszántású, pedagógiai gondolatokkal telt megnyitó beszédére. Főbb vonásokban a következőket mondotta:

— Vajudó időknek forrongó korszakában élünk. A tudományok fejlődése rohamosan halad előre, újabb és újabb természeti titkokat tár fel és természeti erőket győz le s ezen újabb ismeretek, kutatások és találmányok részt kérnek az iskolák tudást tovább plántáló munkájában. Az ismeretek ezen kaoszából ki kell válogatni az anyagot, amely szükséges a jövő generációk elméleti, érzelmi és jellembeli tökéletesítéséhez. Az az ismeretanyag, amit eddig nyújtott az iskola, sem mennyiségileg, sem minőségileg nem elégíti ki a nagyobb igényekkel fellépő mai életet. Hasonló a helyzet a nevelés terén is. A tegnapi erkölcsi normákat lerombolja a Ma és a mának erkölcsi felfogását dezavualja a Holnap. A társadalom egyes osztályai között erkölcsi felfogás tekintetében áthidalhatatlan szakadékok mutatkoznak és az iskola tanácstalanul áll ezen erjedő, forrongó, kavargó eszmeáramlatok között. Ezeknek az áramlatoknak hullámai mind vadabban ostromolják azokat a sziklaszilárdaknak és örökérvényűeknek hitt ideákat, melyeken az eddigi társadalom felépült. Vallás, haza, nemzet, család, tekintély, az etika és a társadalom évezredek át kijegecesedett formái, alappillérei hasadozni, omladozni kezdenek a modern kor forrongó eszmeáramlatának tomboló viharában.

— A katasztrófális gazdasági válság szintén érezteti hatását az erkölcsi életre s oly eltévelyedéseket, lelki defektusokat kevés

kor tud felmutatni, mint a mai. A lelki élet és az erkölcsi nevelés kataklizmáit éljük át napjainkban és kérdés, vajjon ezek az erkölcsi és világnézeti reformideák átsegítenek-e bennünket egy jobb, boldogabb és ideálisabb lelki világba?

— A hivatása magaslatán álló tanítóság nem nézi ölbetett kézzel a fenyegető veszedelmet, hanem derekasan kiveszi részét a munkából s hogy a lelkek nevelése, az ifjúság erkölcsi alapokon nyugvó jobb jövőjének biztosítása érdekében kifejtendő munkáját siker koronázza, ki kell küszöbölni, le kell tompítani, távol kell tartani azokat az okokat, amelyek a céltudatos nevelői munka sikerét kockáztatják, hátráltatják.

Ezekután felsorolja az iskolai nevelést károsan befolyásoló tényezőket, mint a háború utáni család s a felnőttek megváltozott lelki világa folytán a környezet káros hatását s foglalkozik ezek megjavítását célzó teendőkkel az ifjúsági egyesületek és a szülői értekezletekben. Külön rátér az irodalomra, mint az erkölcs és a jellem kialakulása szempontjából fontos tényezőre s az értéktelen, de óriási propagandával terjesztett ponyvairodalmi s a romboló hatású destruktív irodalmi termékekkel szemben különösen felhívja a figyelmet az érzelmeket és az akaratot szuggesztíven befolyásoló, nemesítő hatású jó ifjúsági irodalomra. Mivel pedig ily nevelőirányú, abszolút értékű ifjúsági művekkel Szlovénia nem rendelkezik, törekednünk kell az állam szempontjából kifogás alá nem eső, értékes ifjúsági műveket Magyarországból beszerezni, amelyek révén a nemzeti irodalom kincseihez is hozzájut ifjúságunk s biztosítjuk részére a magyar lélek kulturális kiélhetését. Miután pedig a nevelés legfontosabb tényezője maga a tanító, akinek lelkesedésétől, rátermettségétől, szaktudásától és élő példájától függ az eredmény, kívánja, hogy csak kellő elő- és szakképzettséggel bírók részére nyíljon meg az e pályára juthatás lehetősége.

E magas nivójú értékes elnöki megnyitót a közgyűlés nagy tetszéssel fogadta.

Elnök évi jelentése. A tartalmas megnyitó beszéd után kegyeletos szavakkal emlékezett meg a járáskör gyászáról, az egyesület két agilis tagjának, Jónás Ferenc vágfarkasdi és Sipos Péter negyedi kartársnak elhunytáról. Előbbi, mint járáskörünk volt elnöke, utóbbi pedig mint a járási dalárda karnagya szerzett hervadhatatlan érdemeket körünkben. A közgyűlés felállással adózott emléküknél s azt jegyzőkönyvben megörökíteni kívánta.

Jelenti, hogy a járáskör két indítványát, az egyhuzamban való tanításról és a tanító képesítő vizsgák anyagának precizizálásáról, a kassai nagygyűlés magáévá tette.

Örömmel emlékezik meg az orsz. egyes. tisztikar megválasztásának eredményéről, mely szerint az egyesület két legfontosabb pozíciójára, az elnöki és a főszerkesztői tisztségre járáskörünk két, közszeretben álló érdemes tagját emelte a bizalom.

E jelentések kapcsán Kovács Alajos központi elnök megköszönvén a kartársak bizalmát, mely Őt az egyenlők között az első helyre emelte, kijelenti, hogy e bizalmat az iskoláink, a tanítóság és a magyar kultúra érdekében eddig kifejtett küzdelmének, törekvésének lankadatlan továbbvitelével kívánja viszonozni.

Egyben közli a kassai nagygyűlés után kieszközölt miniszteri audiencia eredményét, mely szerint az iskolaügyi miniszter úr elvben hozzájárult az egyhuzamban való tanításhoz, azt minden egyes esetben engedélyezni fogja, ha 1. sok vidéki tanuló jár az iskolába, 2. ha a helyi viszonyok kívánják s 3. ha az iskolaszék kellőképen megindokolt kérését az állami tanfelügyelő javasolja. A tanképesítő vizsgák anyagának magyar fordítását azonban jelenleg nem adhatják ki, mert az erre vonatkozó új rendelet most van kidolgozás alatt.

Örömmel jelenté végül, hogy egy másik egyesület vezetőségével eljártak a vasútiügyi minisztériumban s ígéretet nyertek, miszerint ezentúl a felekezeti tanítók is megkapják a kedvezményes vasuti jegyváltására jogosító éves, arcképes igazolványt. Ez az ígéret — mint tudjuk — meg is valósult már.

Az elnöki jelentéshez szólott Berényi Gyulai galántai kartárs is. A tőle megszokott alapos felkészültséggel, szép szavakban emlékezett meg az elnöki megnyitóban elparentált két kartárs érdemeiről, temetéséről, a jelen volt nagyszámú kartárs impozáns felvonulásáról, a búcsúbeszédekről s járásköri dalárda gyászdaláról, melynek mélabús akkordjai belopták magukat a szívekbe s mélyen megillették a jelenvoltakat. E jelenség nemcsak a kari együvértartozás szellemét s a kartársi szeretetet dokumentálja, hanem a tanító megbecsüléséhez is vezet. Éppen azért kívánatosnak tartja, hogy hasonló szomorú eseteknél a kartársi részvét megnyilatkozása a jövőben se lanyhuljon, hanem inkább fokozódjék. Mivel azonban a dalárda tagjainak megjelenése s a temetéseken való szereplése anyagi áldozattal jár, nem kívánhatjuk

tőlük, hogy e kiadásokat sajátjukból fődözzék. Proponálja tehát, hogy a járáskör tagjai e kiadások fedezésére minden hasonló gyászestnél önkéntes megadóztatás címén fejenként 5 koronát fizessenek be az egyesület pénztárába, előzetes temetési alap létesítése céljából pedig ajánlja, hogy a jelenlévők tehetségükhöz képest adományozzanak. Elnök felhívására a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel elfogadta az önkéntes megadóztatási kötelezettséget s a nyomban megindított gyűjtés 1250 koronát eredményezett.

Pénztáros jelentése. Bevétel: 2160 K^č 69 fill., kiadás: 1958 K^č 85 K^č, maradvány: 201 K^č 84 fill. Khin István és Szabó András az előzőleg kiküldött számvizsgálók jelentése után közgyűlés a számadást elfogadja s pénztáros részére a felmentvényt megadja.

Boross Béla a járási dalárda karnagya, a *járási tanítói dalárda működéséről*, Szalay Pál pedig a járási zenekar folyamatban lévő megszervezéséről adta le rövid jelentését s mindketten további jelentkezésekre hívták fel a kartársakat.

Ezután a járási dalárda vegyeskara mutatta be eddigi iparkodásának eredményét, elénekelvén Beethoven: *Isten dicsősége*, Schubert! *Mi szép az éj*, (szerenád), Gáspár J.: *Dalegyveleg* és Jandl B.: *Kuruc nóták* c. kompozícióit. E bemutató fényesen igazolta a karnagy rátermettségét s a kar minden egyes tagjának iparkodását és tudását. A közgyűlés élénk tapsviharral honorálta a szép előadást.

Az elemi iskolai tanterv bírálata. A próbaidőre kiadott elemi iskolai normáltanternak a gyakorlatban való mikénti beváltását Takács Ilona deáki, Oswald Lajos vágvecsei és Mikuss Elek tallósi kartársak bírálták. Első az 1.—3. évf., második 4.—5. évf. s utóbbi a 6—8. évf. részére előírt anyagot boncolgatta. Mindhárman alapos munkát végeztek s pedagógiai és didaktikai szempontból bírálták meg a tantervet. Észrevételeiket az egyes iskolák tantestületeitől beérkezendő külön bírálatokkal való összeegyeztetés után a tantervbíró szűkebb bizottság fogja összegezni, s a kiadandó új tantervre vonatkozó kívánságait kifejezésre juttatni, mely bizottságnak tagjai: Oswald Lajos, Horváth Imre, Mikuss Elek és Takács Ilona.

E bizottságnak Budóvič tanfelügyelő egyes fontosabb irányelveket és utasításokat adott, melyeknek figyelembevételével a tanterv teljes és alapos bírálatát elkészíthetik.

A tanképesítő vizsgálatok reformjáról. Csaplár István kartárs

tartott érdekes és megszivlelendő felolvasást, melynek befejeztével a közgyűlés határozatilag kimondotta, miszerint megkeresendő a központ további lépések megtétele iránt, hogy a tanképesítő csak *gyakorlati* vizsgából álljon.

Indítványok. Oswald elnök előadja, miszerint a politikai megyék megszűnésével a megyei egyesületek is likvidáltak, az alapszabályok azonban a járási körökön kívül a megyei szervezeteket is előírják. A válaszmány javaslata, hogy járáskörünk eddigi szervezetének fenntartása mellett: „Galánta—Vágsellye-i Magyar Tanítómege” elnevezés alatt működjek tovább. Közgyűlés az indítványt határozatra emelte.

Az idő előrehaladott voltára való tekintettel a közgyűlés egyéb programjai elmaradtak s a mindvégig tartalmas és érdekes lefolyású közgyűlés az elnök berekesztő szavaival végetért.

A gyűlés ünnepélyességét nagyban emelte Ivány Ferenc deáki festőművész-kartársunknak a közgyűlési helyiségben rendezett *képkiallítása*, melynek sikerét legjobban bizonyítja, hogy a kiállított 30 drb. berámázott aquarelt a jelenlevők kivétel nélkül megvásárolták.

Délben közös ebéd volt a Szabó-féle vendéglőben, mely kedélyes jó hangulatban a késő estbe nyúlt, csupán Lajos bátyánknak sikerült egérutat vennie, akinek az ez alkalommal is Prágában értünk izzadt szeretett főtítkárukkal volt találkaja.

Kocsis Arpád.

Az óvónői szakosztály jelentése.

Az óvónök szakosztálya f. év május havában memorandumot készített és küldött szét, hogy rendezetlen fizetés- és nyugdíj-ügyének törvényes rendezését sürgesse. A memorandumot harminc példányban küldtük szét: a köztársaság elnökének, a miniszterelnökségnek, az iskolaügyi miniszternek, az összes parlamenti bizottságoknak, a politikai pártok képviselői és szenatori klubjának külön-külön. Több helyről válaszoltak már és biztosítottak, hogy ügyünkben eljárnak. A mai nehéz gazdasági helyzetben nem remélhetjük a gyors eredményt, de annyit elérünk, hogy tudomást vesznek rólunk és kívánságunk megismétlésével ügyünket felszinen tartjuk.

A memorandum szövege a következő:

A memorandum a szlovenszkói nem állami óvónők fizetés- és nyugdíj-rendezése tárgyában:

A szlovenszkói nem állami óvónők fizetés és nyugdíjügyük törvényes rendezését kéri.

A szlovenszkói nem állami óvónőkre még ma is a régi 1913. XL. sz. fizetési törvény érvényes, mely szerint évi 1600 korona a kezdő fizetés és ehhez járul még csekély háborús pótlék. A nem állami óvónők ma 240—500 Kc. fizetésből tengődnek.

A nyugdíj ehhez viszonyítva oly csekély, hogy 35—40 évi szolgálat után 260—300 Kc. nyugdíjat kapnának havonta. Tehát 60 éven felüli beteg óvónők kénytelenek tovább működni, hogy éhen ne vesszenek.

Ezekről a szomorú tényektől indítva, kérjük a nem állami óvónők fizetésének soronküüli törvényes rendezését az állami óvónők fizetésének mintájára. (104. 926. 14. §.)

Lucenec, 1932. április 4-én.

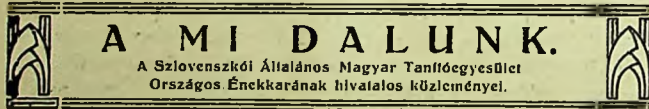
Teljes tisztelettel: *Szlovenszkói magyar óvónők szakosztálya.*

25 éves találkozó. Felkérem a volt osztálytársaimat, hogy í. évi július hó 6.-án d. e. 11 órakor a lévai régi tanító-képző zenetermében megjelenni sziveskedjenek. Kartársi üdvözléssel
Vizváry Vilmos íg.-tanító.

Helyreigazítás. Lapunk június 1-i számának 435. oldalán értelemzavaró sajtóhiba csúszott be a „Magaviseletből ötös” című közleményünk utolsó mondata helyesen így olvasandó: „Véleményünk szerint az *erkölcsi viselkedés* ötösével senki sem lehet tanító.”

A **Csallóközi Könyvesbolt** 300 Kc-t küldött be a Tanítók Háza alapja javára.

Országos Énekkarunk programja. Az Országos Énekkar tagjai ez év augusztus 2.-án, a szokásos nyári tanulásra ezúttal ismét Léván gyűlnek össze, mely után Szlovenszkó déli részén tervbe vett hangversenykörútjukra indulnak. A terv szerint a következő helyeken fognak hangversenyezni: Zselliz, Párkány, Ógyalla, Nyitra és Szenc. A körutat Léván főpróba előzi meg. A hangversenykörút aug. 19.-én végződik.

Kedves Dalostestvérek! A Losoncon hozott határozat értelmében ez évben ismét Lévára jövünk össze 10 napi tanulásra. A betanulandó karokat már mindenki kézhez vette. Közlöm röviden a programot: aug. 2.-án érkezés, majd az Énekkar ülésén tagfelvétel, az őszi és a jövő évi program megbeszélése. Utána szorgos tanulás aug. 12.-éig. 13.-án kezdjük meg a körutat és 19.-én fejezzük be.

Nyomatékosan kérek mindenkit, hogy a megküldött darabokat lelkiismeretesen tanulja meg, szorgalmasan készüljön, mert a műsorra tűzött modern magyar karok igen alapos előkészülettel igényelnek. Pontosan vegyük át a régieket is, hogy sok időt ne kelljen rájuk pazarolni.

A betanulásra külön utasításokat nem adok, mert a partitúrák megadják a szükséges útmutatást. Figyelmeztetem azonban a dalostestvéreket, hogy Bartók: „Ángyom asszony kertje . . .” kezdetű népdalfeldolgozásának partitúrájában feltüntetett egy kereszt nem az f-re vonatkozik, hanem a c-t emeli *cis-re*. A tempót a MM. szerint közölt számok pontosan megadják.

Mindenki kap még részletes értesítést énekkari titkárunk útján. Készüljön tehát Énekkarunk minden tagja úgy, hogy a jelzett időben semmi se akadályozza a megjelenésben. Szeretetteljes üdvözlettel:

Heckmann István.

Elszállásolás. A lévai tanítódalososok az Énekkar tagjait ez évben magánlakásokban fogják elhelyezni. Felkérem tehát azokat a dalostestvéreket, akik itteni rokonaiknál nyerne elhelyezést, hogy amennyiben szállásra *nem* reflektálnak, sziveskedjenek ezt velem lev. lapon mielőbb közölni. Daltestvéri üdvözlettel:

Dóka Sándor.

Énekkarunk tagjaihoz. A vezetőség felhívja a tagok figyelmét a vasútiügyi minisztérium f. é. május 25.-én kelt 21275—III/3—32. sz. rendeletére, mely szerint egész évre érvényes fényképes vasúti igazolványok adatnak ki a közsegi és felekezeti tanítók részére is. Az előírt fényképen kívül beküldendő 60 Kc 40 fillér II. o. vasúti jegy, illetve 55 Kc 40 fillér III. o. vasúti jegy váltására jogosító igazolványok kérelmezésénél. (Eljárás a Véstnik magyar fordítása szerint.)

K Ö L C S Ö N Ö K

Állami, községi tanárok, tanítók és nyugdíjasok részére, kényelmes havi törlesztésre, olcsó kamat mellett, minden ingatlan biztosíték nélkül, gyorsan és kulánsan folyósítanak.

Információ írásbeli érdeklődésekre Kc 2 válaszbélyeg ellenében.

BUDAY VINCE

kredit és biztosító irodája

Nové Zámky, Magyar-utca 17. — Telefon: 183.

IRODALOM.

Mint vérző, lobogó fáklya.

Egy inas fűtyölt tegnap az utcán.
 Hat óra volt, köd, ősz délután.
 Mólán búsult a Hradzin s a vár,
 holló reptelt. Elyújtvá szól: kár...
 Lelkem fekete fájára szállt
 az egész világ feketére vált
 és zokogva futott a vén Vltava...

Álltam egy sarkon. Nem volt lelkem,
 mint vonagló, véres viaduktot
 a végtelenbe feszítettem
 Csak szívem nőtt meg fájó-nagyra,
 ráűött a számra, bús agyamra,
 átölelte borzongó testem
 s úgy álltam ott, az Őszi estben,
 mint vérző, lobogó fáklya.

Aki rám nézett, megdermedett.
 Ablakok nyitak szívem talán,
 sápadt arcok néztek ki rajta,
 kik éhen vesztek nyomortanyán.
 Szemük folyott s penészből a hajuk.
 Úgy lobogott, mint pestises zászló.

A lelkeket Ősrémület rázta
 s a szenvedés titkos, lárvá-háza
 csak nőtt, csak nőtt a végtelenbe...

Egy inas fűtyölt tegnap az utcán.
 Hat óra volt, köd, ősz-délután.
 Meghalt az öröm, meghalt a nóta,
 csak szívem zokogott s a szent Vid tornya
 s egy koldust láttam ócska tarisznyával,
 amint lassan eltűnt a ködben.

Utána jött egy roppant sereg.
 Rongyos a tarisznya, rongyos a kűdmen,
 szívük néma, már nem is keserő...
 Lépnék rimre, fekete danára,
 Oldalukon a tarisznya dűdereg,
 az én szívem az, jaj! megismerem...

Eate lett. A tűz kialudt...
 Fekete vonat szaladt az éjbe,
 lelkem — e véres viadukt —
 nem bírta a terhet, — leszakadt a mólýbo...

Prága.

Kossányi József

Új könyvek.

Reményi József: Élni kell! (Regény. Két kötet. Kazinczy Könyvtár, Kassa).

Reményi József regényei a szlovenszkói magyar irodalom exotikumát jelentik. E megállapításunk nem annyira az olvasóközönség véleményét, mint inkább az író sorok-közötti személyiségét akarja jellemezni. Reményi Szlovenszkóról kimont Amerikába, mint annyi más kivándorló és időnként megírja a maga leveleit: regényeit az itthonmaradottak tájékoztatása céljából. Ez a Reményi-féle irodalmi cél: ez a tájékoztatás természetesen nem nélkülözi az „amerikai nagybácsi” fölülényességét, s minden írásán, minden könyvén végigcseng valami amerikaias, cifra dallam, amely elsősorban szokatlanságával és csak másodsorban értékességével hat.

Élni kell! című kétkötetes regényében már többé-kevésbé kiegyensúlyozódik ez a kétféle hatás és nem különül el az értékesség rovására annyira, mint például a *Lesz o reggel?* e. gúnyiratnak nevezhető regényében. Mintha az idő-külümbőség, mely a kérdőjeles bizonytalanságtól az élet felkiáltójeles követeléséig eltelt az író fejlődési korszakában: valami szubjektív változást is előidézett volna az író irodalmi egyéniségében. S e változás folyamán önkénytelenül is eljutott ahhoz az állomáshoz, ahol az író személyén kívül eső tárgyak és események, s ezeknek a képzelettel átázított témái helyett a valóság, átélés és megélt történések, valamint a jellemzés színesebb képei alkotják az írásmű „anyagát.”

Barth János, a két kötetbe sűrített apró esetek és események főszereplője a valóságnak (de az amerikai valóságnak) megfelelő férfiú, aki számos meddő bölcselkedés, nagyon kevés érdem, de annál több szellemes és szellemtelen párbeszéd és magánbeszéd után végre hisz a benne rejlő ön- és fajfentartó erőnek, s elhatározza, hogy *Élni kell!* Tehát megnősül.

Egyetlen mondatban ennyi a két kötet tartalma. E „mag” körül helyezkedik el az írói mű protoplazmája: szavak, széthulló szerkezetben, itt-ott megállító, eszméltető, sőt megdöbbentő gondolatok és az elmaradhatatlan kérkedő amerikanizmus.

Barth János az első kötetben egy angol lány, Kay Seymour szerelmi játékszerzője lesz, bár egész valója kézzel-lábbal tiltakozik az amerikai szerelem méregpohara ellen. Végül is ő a családott, mert Kay meggyőződött róla, hogy Barth mellett nem lehet anyává. . .

Ez az erotikus elem az író tollát teljesen rabbá teszi. Ömlék belőle a szó, mint patak a fölnyitott zsálipen át. Sokszor annyira megtetszik neki egy szó, hogy oldalakon keresztül incselkedik vele: dobálja, forgatja, elejti, paskolja, de megfogni mégse tudja. („Önző.”) A szavakkal való játszás és játszani tudás mondható a Reményi József írói „erősségének” De e „játék” mögött vannak gondolatok is. Csak hogy: kacagó, játszó gondolatok. Barthnak van egy kutyája, Matyi a neve. Ez a Matyi az ő legjobb és leghebbe barátja. Egy helyütt ezt írja: (42. lap):

„Abbahagytam a szivarozást, hogy Matyinak örömet szerezzen. Ez volt jó tette Karácsony éjszakáján.”

Egy másik helyen Kay, az amerikai leányzó ilyet ír levélben (103. lap):

„Hogy el ne felejtsem: a macskának közben nyoma veszett. Annyira szíves voltam, hogy a macska nem bírta el barátságomat.”

Ezek és a többi hasonló részletek emlékeztetnek a Lesz-e reggel? szövevényekre, de már egyre gyakrabban „rátéved“ az írás igazi művészetére is író. Ahol bepillantást enged az amerikai magyar kispolgárok életébe, ahol szeretetből és áhítattól libeg a hangja, ha az Ohazáról emlékezik: ott Reményi József vérbéli, őszinte és egyszerű író.

Ez az egyszerű őszinteség a második kötetben maradéktalanul érvényesül. Kay Seymour kiesett a regény keretéből. S vele az erotika, a sallang és az amerikanizmus. Az erőteljes, de sokszor kényelmes nyelvi túmöröket a lazán, de valószínűbben ható részletezés váltja föl. Az író közelebb áll a valósághoz, önmagához és az igazsághoz.

A második kötet környezete sokkal meglittebb, bizalmasabb és nekünk, európaiaknak érthetőbb. Az egyszerű életbűlcselet, mely egyszerűségében is fölülte áll a zsonglőrös, káprázatos, de üres életfilozófiának, az Élni kell! második részében amerikai miljöben, minden modern és divatos jelszó ellenére, diadalmaszkodik!

El lehet binni, hogy Reményi József őszintén csúfolta ezt így. Barth Jánosnak kinyitotta a szemét, hogy meglehesse a boldogságát. Igaz: Élni kell!, de úgy kell és csak úgy lehet élni, ahogyan nem ellenkezik az az élet törvényeivel. Másként nem lehet élni. Nem is volna értelme.

Reményi végül drámát formált regényéből. Mert így kívánta ezt Barth János boldogsága, de — erre is rászómlált az író! — így kívánta ezt a regény is, mint irodalmi mű.

Reményi József legújabb „levelét“, az Élni kell! két kötetét küszönnövel vettük. Mert hozzánk is van benne ezava.

Szalatnai Rezső: Van menekvés. Pozsony, 1932

Cikkek gyűjteménye. A cikkek legnagyobb része eredetileg politikai lapok számára íródott. Ez a körülmény nem azért említeném meg, hogy a könyv irodalmi értékét befolyásolja, mert hiszen az irodalomnak nincs szüksége szalonülközetre, hogy a Pantheonba bevonulhasson. A lényeg, a tartalom külföldi nézők, szűke ujságlapokon is betölti hivatását: megmarad, — vagy elenyész. . . De fontos a cikkek elhelyezési módjának regisztrálása azért, mert a könyv a politikai irodalom körébe tartó írások elbírálása alá esik.

Szalatnai Rezső úgynevezett baloldali író. Eddigi írásaiból (amelyek majd nem mind a Van menekvésbe szedett cikkekkel bennő rokonságban vannak) megállapítható, hogy írói pedagógiája nem a meglévő dolgok ábrázolásában, egymáshoz való viszonyuk függőségének észrevételében és észrevételésében merül ki, hanem a létező valóságok, adottságok, törvények, rendszerek, szabályok és emberek megváltoztatására törekszik. „Írói“ munkásságában éppen ezért nem az irodalom, hanem a politika hangfolyozódik ki. Még ahol tisztán az irodalom megkürvonalazott kérdéseivel foglalkozik. (Irodalmi notesz) egyoldalú beállítottsága ott is az irodalompolitika éles hangváltozata értékeli át minden egyes sorát. Szalatnai nem arról ír és beszél, ami van, hanem arról, aminek lennie (szerinte) kell. Ami mégis van, az mind nincs jól: de ami lesz, az mind jó lesz. . .

Szalatnai az ő politikai-irodalmi álláspontját így igazolja: . . . „az esztétikát összekötöttem a szociológiával. Mert így igazságos és szép a harc. Kiállni azért, amit az idő hoz, harcolni a földdarabért, ahol élünk, s harcolni azért, ami minden gyökerével egy új társadalomhoz vezet, benne pedig új magyarságot

teremt. . . Itt tehát nevelő, analikus munkára van szükség.”

Nehéz dolog. Apostoli elhivatottság sem elég ahhoz, hogy a mai társadalom és annak minden rendszere valakinek, vagy valaminek a varázsszavára rombadőljön és helyébe egy „jobb, igazabb” világ épüljön. Nem azért, mert a mai világ jó és annál jobb nem létezhet, de azért, mert a mai társadalom sem irodalompolitikusok, vagy tudósok, sőt apostolok megirt tanalnak tételek szerinti elfogadása által „keletkezett”, hanem századok elmélete és gyakorlata szükségszerűleg alakította olyanná, amilyen ma. Szalatnai tudja is ezt, mert könyvét „pedagógiája harcos folytonosságának” nevezi.

Mint nevelő, mint tanár (mi több: tanítónevelő tanár) vállalja ezt a harcot a maga bástyáján. Minden nevelőnek kötelessége ezt tenni. Hirdetni: van monkvós: „a társadalom törvényeinek tengelye az igazságosság.”

De. . .

Az egyes fejezetek és cikkek „bírálatába” nem bocsátkozunk, mert akkor ugyanúgy politikai alapra kellene helyezkednünk, mint ahogy ezt Szalatnai tetto. A munka eme részét átengedjük a politikával és politikai bírálattal rendszeresen foglalkozó sajtónak és annak az „ellenfélnek”, melynek Szalatnai (bár „barátainak és korlársainak” dedikálta) ezt a könyvet szánta. Megállapíthatjuk azonban, hogy Szalatnai tiszta látását nagyon megzavarta az „új társadalom” elképzelésének vakító bibora. Ilyen elfogultnak még annak sem szabadna lennie, aki minden gondo'atát és minden szavát a „tradíciós rothadás folyamata” ellen állította be.

Ez az elfogultság gyűlöletű és dübbő lángol benne Budapest című írásában, ahol első budapesti látogatását írja meg. Megfoghatatlan, hogy valaki, aki magyar írónak és a „gläseri évfjárt”-hoz tartozónak valja magát, „egy generáció és egy igazság nevében”(1) olyan vadul, oly vérbeborult szemmel és csontos öküllal csapja a magyar főváros arcába! Itt aztán igazán és végkép csődöt mond Szalatnai álmomérmé, mellyel Makkai Sándort olyan fején találta a szüget” — sietséggel idézi: „Tudjuk, hogy még nagy leckét kell tanulnunk. Az intelligenciánknak, hogy egészen a népart és a néppel éljen, az írónak és a művésznek, hogy ne csak a népről, hanem a népnek alkosson. . .”! Nos, ezektán kimondhatjuk, hogy Szalatnainak kell még a legnagyobb leckét tanulnia. Meg kell tanulnia azt, hogy „az új szlovák generáció irodalmának,” melyről oly testvéri szeretettel ír, ne mutasson példát arra, hogyan lehet egy irodalmi, kulturális és gazdasági központot képviselő metropoliaról (akár Budapest, akár Prága) a szeretetlenség, bosszú, s a pártpolitika elvakultság bombasztjait elpuffogatni. Mi még nem tapasztaltuk, hogy az a „rothadó szellemi reakció” bárhol is hasonló modorban, hasonló gyűlölettel irt volna az „új társadalom” mai központjáról: Moszkváról. Mi hát tulajdonképpen az a „reakció”? Az, hogy a józan társadalom nem roban fejjel a falnak?? Ha igen, úgy ajánlatos ha Szalatnai legközelebbi könyvében észreveszi az ilyen józanul „reakciós” társadalmakat Budapesten kívül is!

„Fiatal pedagógus krédója Szlovenszkon” c. cikkében csodálatos tisztasággal zengi: „A társadalmi átöröklés szervezete az iskola.” Tehát, amit a fiak örökölnek, azt döröség lenne elkótyavetyélni. Legfőbb átöröklési és beállítási felénk tornyosuló új idők tengelyébe De az öröklés szent törvényeit tani a fiák számára. Szalatnai féle kategorikus kijelentés: „nincs ma más út szácsúfolja meg ez a Marxista dialektika.” Ebbe, irodalmon, politikán, világnézetén munkra, mint a Marxista dialektika.” Ebbe, irodalmon, politikán, világnézetén túl, Comenius pedagógiájának, no meg az alkotmánylevőinek, valamint az állam-

tantervnek is van beleszólása! Bármennyire is elitóli Szalatnai a politika érvényrejtését az irodalmi életben, bármennyire igyokszik ezt a nem hivatalos vendéget „ez a politika“ bélyegével lehetetlenné tenni, ő maga ugyanennek a politikának, ha más bélyegzővel is, alárendeli önmagát, írói egyéniségét. S ezzel tönkre is teszi. Hiába fogalmazza meg gyönyörűen az emberi igazságokat, ha a politika igéit alkalmazza, azoknak is az általa megállapított sorsa lesz osztályrésze: „a politika nem tűr igazságot és fél a fénytől, mint a denovér.“

Szinte érezni lehet, miképpen rútol el Szalatnai eleven, ünáló, színes stílusa a nem irodalmi, nem esztétikai és nem etikai hatások következtében. A tiszta irindalomban tiszta, folttalan nyelvezete eme „idegenek“ jöttére megzavarodik, eltorzul, s nem egyszer politikai kortes- és bordószagú förmedvényekbe fajul. Ott, ahol az irodalmat éppen a politika váltja föl a sorok között

Van menekvés! Ezt vallja és tanítja Makkai Sándor püspök után Szalatnai Rezső is. Ezért az optimizmusért hátlával tartoznak neki mindazok, akik a „magyar nyelv zónáján“ élnek. De helyos az út, melyet Szalatnai mutat a menekvés felé — irodalmi és erkölcsi, s főként emberi szempontú emelkedés és meggyőződés szerint: — fölülte kétséges. Mert nagyon koskony és muredek utat ajánl a menekvésre.

(boa)

Magyar Nyelvőr. Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond kltünő folyóiratának, a Magyar Nyelvőrnek legújabb száma most került ki a sajtó alól. Ennek a nyelvészeti folyóiratnak a Csehszlovákiai Magyar Tud., Irod. és Műv. Társ közbenjárására a belügyminisztérium megadta a postai szállítási jogát a Köztársaság egész területére, tehát nyelvünk tisztaságának ez a hű öre nálunk is odakerülhet minden magyar család asztalára. Előfizetési ára egy évre 30 Kc; megrendelhető minden könyvkereskedésben. Főszerkesztője Balaasa József, a magyar nyelvészeti gárda egyik legtisztelretemeltőbb vezére. A legújabb szám tartalmából kiemeljük a köv. cikkeket: Moór Elemér: Szláv eredetű emlékezésnevek alföldi hely- és dűlőnevekben. — Beke Ödön: Sikkasztó sikkad (szófejtő magyarázat). — Rubinyi, Kúnos emlékbeszéde Szarvas Gáborról és Vámbéry Árminról. — Igen érdekes és tanulságos fejezeteket találhatunk a Nyelvművelés és Magyarázatok c. rovatokban is, amelyeket egyebek közt Zsolnai Gyulának, Fokos Dávidnak kltünő cikkei gazdagítanak. A folyóirat joggal számíthat magyar közönségünk megértő, meleg barátságára és támogatására.

K R Ó N I K A

Utolsó napjai peregnek az iskolai évnék. A kenyértermő igéretes június a tizhónapos iskolai munkálkodás koszorúját is most érleli a tanulók számára, egyiknek tiszta buzakalászból, másíknak silány, konkolyos kétszeresből. Szülők, tanulók mennyi aggodalommal, reménységgel várják azt a felemelő, vagy földig sújtó papirost melyet ott írnak és állítanak össze azokban a titokteljes tanári szobákban! Hány diáknak suhan át lelkén gyors

iramban az év kicsinyített keresztmetszete, az iskolai élményeknek dermedtségig izgalmas percei, nehéz pillanatok frappánsan derűs megoldásai, az óravégek megkönnyebbült fellélegzései, majd ezek hosszú sorának végén feltűnnek a Belszár király látta szavak: „Mene, teke!, ufarszin!“! Hány szülő kérdezi aggódva gyermekét, mit remél, nem fél-e? A tanári szobák és lakások kilincsei lényesre csiszolódnak a tanácsot kérő, meghallgatást remélő, szánalmat esdeklő, szorongó szülők izzadó kezétől. És hánynak hervasztja le csillogó reménységét a tárgyilagosan ítélő tanár elutasítása, hány szépnak induló pályakezdést foszt meg a boldogulás ígéretétől az újkor armálisa: a bizonyítvány.

Aztán jön a kárvallott szülők és diákok felháborodása, melyhez a sajtó is hűségesen szekundál. Hibás a rendszer, az iskola, legfőképpen a tanár. Hiba, hogy az iskola tudást követel. Sokszor olyan értelmű kívánságai vannak, melyeknek praktikus értéke aligha lehet. Hiba, hogy évvégén bizonyítványt adnak, s csak ez nyithat ajtót az életben való boldoguláshoz. Hiba, hogy a tanároknak szigorú utasításaik vannak a könyörtelen rostálásra vonatkozólag, maguk is érzéketlen gépek, szívtelen kinzói a diáknak. Ilyen és ehhez hasonló hangnemben folyik az ítélkezés az otthonokban s a nyilvánosság előtt, a lapokban. Mindenki hibás, csak a diák, az aligha. Ha iskola- és munkakerülése nyilvánvaló is, a szülő rózsaszínű szemüvegén az nem látszik. A mentség a diák számára tudatosan, vagy tudat alatt mindig kész. „Az iskola megrontja a született tehetségeket is,“ — mondják — „az én gyermekem is félreismert tehetség.“ A sajtó sietve szolgál példákkal is: Edison rossz tanuló volt, Petőfi megbukott poezisból stb.

Mi, elemi iskolai tanítók, mivel a mi hatáskörünkbe nem tartozik oly életbevágó bizonyítványok kiadása, anélkül, hogy a saját érdekeink szubjektív védelmével vádolhatók volnánk, mi nézzünk szemben ezzel a balhiedellel és igyekezzünk meggyőzni a szülőket, hogy e rosszul értelmezett humanizmusból eredő mentség-kereséssel mennyit ártanak gyermekeik érdekeinek, mert efféle példák szellőztetésével saját maguk destruálják gyermekeik anélkül is meggyengült kötelességérzetét. Elfeledkeznek arról, hogy a rosszdiák-zsenik a leggyengébb előmenetelt s később világrengető felfedezéssel gazdagították az emberi tudást, csak homloktérbe állított kivételek, melyek éppen a szabályt erősítik.

Elfeledkeznek arról, hogy emberi gyengeségből, de a fiatalsággal együttjáró könnyelműségből, a diák régen is, ma is hajlandó saját sorsának kovácsát másban keresni s a felelősség alól kibújni. Most e törekvésnek a szülők, a sajtó még tápol nyújtanak, ezzel megerősítik a bukott diák lelkében, hogy ő tényleg tragikus hős, ki csak mások rosszakarata miatt bűnhődik. Ez a mártíri érzés vezet aztán a diák-öngyilkosságokhoz.

Nem az a céloom, hogy filippikázzam a mai iskoláztatás, tanítási rendszer, vagy a tanárok érdekében, sőt mindezek tartathatatlanságát, fonákságait szülőtársaimmal együtt magam is érzem. Csak arról szeretném a közvéleményt meggyőzni, hogy az iskoláztatásnak három egyenlő rangú összetevője van: a diák, az iskola és a tanár. Az eredmény, vagy eredménytelenség e három tényező közös alkotása. A tényezők megítélésénél a köz érdekében egyenlő mértéket kell alkalmazni, nehogy az egyikkel szemben tanusított túlzott enyhesség, ez az álhumanizmus, kellemtelen és nem kívánatos következményeket vonjon maga után.

Nincs talán még elfeledve sem a dal, sem a jókedv, mely a tanítótestvérek társaságát mindig jellemezte? . . . Itt nálunk, Kelet-szlovénzián, már úgy látszott, hogy állandósulnak az immel-ámmal-össze gyűlt járásköri értekezletek, hová a testvérek sunnyogó fejjel szunnyadozni jártak és járnak, ha járnának, mert az is előfordul, hogy határozatképtelenségük miatt dolgukvégezetlenül kénytelenek hazaoszlni a megjelent gyérszámú tagok. Hová tűntek e régi idők kedélyes tanítói összejövetelei, hol a gyűlésteremben, vagy utána a fehér asztal mellett ülő testvéreknek nem kellett a szomszédba menni komoly, termékeny eszmékért, avagy a humor attikai sójáért. Hová lettek azok a régi, tüzes kari értekezletek, hol a lelkesen vitatkozó, hozzászólók számára kötött beszédidőt kellett kiszabni, hogy mindenki szóhoz jusson? Hol vannak azok az életrevaló, megvalósítást váró indítványok, melyek a gyűléseket zárták sokszor olyan tömegben, hogy még a bankett levesét is elhűléssel fenyegették? Hát ki ne emlékeznék kedvesen azokra a kedélyes rajz-, torna-, kertészeti-, méhészeti-, gazdasági továbbképző tanfolyamokra, melyek a régi barátokat, iskolatársakat egy időre újra összegyűjtötték s az internátusi szállások és ellátások újra megérették a javakorabeli hallgatókkal a diák- és katona-bajtársiasság sohasem ízetlenülül édes mézét. Ifjú Testvéreim, Ti nem is tudtok arról, a korról mikor a fiatalabb testvért az idősebb öcsémnek,

az pedig őt bátyámnak szólította az első találkozás alkalmával is, mikor két ellentétes irányból jövő tanító-testvér is tudott bizalmasan beszélgetni, nem érezte azt a hallgatkozó rémet — a politikát — a háta mögött, mely most némaságra, vagy közönyös eszmecserére int.

Ne fájjon az igazság Testvéreim, de kénytelen vagyok megállapítani, hogy ez a szemlesütő, fülbefogó bizalmatlanság, ez a testvérietlen zárkózottság a köztársaságnak magyar tanítóságában van legjobban kifejlődve. Akár szlovák, akár német testvéreinknél irigykedve kell látnunk, hogy ők mennyivel közvetlenebbek, nyiltabbak, bajtársiasabbak egymás között, mint mi. Arról nem is merek beszélni, csak kommentár nélkül regisztrálok, hogy gyűléseik is sokkal látogatottabbak, mint a mieink.

Lassan azért már nálunk is dereng. A testvériesülésre kinyújtott kezét mind több és több magyar tanító-testvér ragadja meg. Alig tudnám azt az örömet papírra vetni, amit akkor éreztem, mikor 23 kelet-szlovenszkói tanító-testvéremnek az Egyesület tagjául való jelentkezését a Magyar Tanító kiadóhivatali üzeneteiből hirül vettem. Új tagtársaim, Tanító-testvéreim, fogadjátok el e rovat szerény krónikásának felétek küldött igaz testvéri szeretetből fakadó „Isten hozott”-ját. Gyertek, segítsetek nekünk közös céljaink elérésében, siessetek az ifjakat támogatni, az öregeket felváltani!

Az egyesülésre vágyó érzés mellett az önművelődést kereső szándék is virágzásba szökkent. Bizonyítéka a kassavidéki továbbképző-tanfolyamok szépszámú hallgatósága. Nem kallódott el a tanítóság jókedve sem. Az a tündér, aki a mese Kacagó királyának leánya ajkáról ellopta a nevetést, az orozta el a magyar tanító ábrázatáról is a derüt, csak azért, hogy idővel kevesenként újra visszaadogassa. A továbbképző-tanfolyam szünetjeiben a folyósói külön tanfolyamon ismét megindult az anekdotázás vitézi mérközése és a pálmát, mint eddig is mindig, az ősi váraljáról származó, örökké ifjú kedélyű testvérünk nyerte el. Kár, hogy a tanfolyam hírére a nevetés koronázatlan királya — a világhírű perec hazájában — nem hagyta el ágyas-házát s így a jobbnál-jobb adomákat nem honorálta nevetésének győző patakjával.

Testvéreim: Virradjon már reánk is a testvéri összetartozás, kartársi segítőkészség, tudnivágyás, vidám jövőbetekintés szebb hajnala! Ismerjük fel végre mi is, hogy tanító csak osztályos-

társai között érezheti magát otthon. És ha e felismerés tudatossá válik közöttünk, sorsunk nem lesz többé a véletlenek lejtőjén guruló golyó, vagy a mások tetszésének vak játékszere.

Szepesi Gyula.

K Ü L Ö N F É L É K .

A tanítók katonai szolgálata. A Csobországi tanítóegyesületek küldöttsége fölkereste Viskovský hadügyminisztert és tolmácsolta a tanítóság kérelmét a katonai szolgálati idő beszámítására vonatkozólag. Rámattak a katonai tanítók követeléseinek jogosságára, a álláspontjukat személyi intervenciókkal támogatták, melyek az egész probléma airgús rendezését a legközelebbi időn belül szükségesé teszik. A miniszter biztosította a tanítók képviselőit arról, hogy a katonai szolgálat értékelésének kérdését nagyon fontosnak tartja nemcsak a megkárosított tartalékosok jogos igényeinek szempontjából, hanem a katonaság polgári nevelése szempontjából is. A tanítóknak minden támogatást megígért. — A küldöttség fölkereste a vezérkar helyettes főnökét, Prebala tábornokot is, akit szintén a tanítók ügyének támogatására kért. Főképpen azt kérte a küldöttség, hogy a katonai szolgálatnak 11 hónapra való csökkentésével kapcsolatosan tételessé lehetővé a tanítóknak az, hogy október 1. helyett július 1-én vonulhassanak be a tényleges katonai szolgálatra. Ilymódon a szolgálati idő két iskolai szünetet foglalna magába, a a tanítók szeptember 1-én, a tanév kezdetén újra elfoglalhatóak állásaikat. Ezáltal megszűnnének mindazon adminisztratív és pedagógiai nehézségek, melyek a leszerelő tanítók elhelyezése és a tanév folyamán történi személyváltások körül eddig előfordultak, mert a tanító március végén tért vissza az iskolába. A küldöttség ígéretet kapott arra nézve, hogy ezt a kívánalmat, melynek célszerűsége kétséghelytelen, fontolóra fogják venni úgy a hadsereg, mint az iskolaiügy érdekeinek szem előtt tartásával.

A tanév vége Prágában, tekintettel a Tyrš ünnepélyekkel kapcsolatos szokalkongresszusra, már június 22-én lesz. Az idei nyári szünetet tehát a prágai elemi-, közép- és szakiskolákban június 23-án vezzi kezdetét.

Tíz százalék? . . . Bármennyire is kerülni akarjuk ezt a témát, mely a fizetéleszállításra vonatkozó terveket érinti, a napi sajtó úgyszólván napirenden tartja, nehogy a feledés homálya behorítsa. Legújában hasábokat irtak a lapok Trapl pénzügyminiszter nyilatkozatával kapcsolatban, mely szerint a jövő évi költségvetés keretében nincsen fedezve a tanítók fizetése, illetve csupán 800 millió korona van erre a célra, holott 1200 millióra volna szükség. Egyébként is még kb. 700 milliós fedezetet kell előteremteni. Az adófölemeléseken kívül természetesen elősorban az állami tisztviselők fizetésének leszállítására gondolnak, ami a jelek szerint már nem is probléma többé, hanem csak a fölött vitatkoznak, hogy a 24, vagy már a 12 ezer koronás jüvedelmeknél kezdjék a csökkentést, mely legalább 10 százalékos lenne. A karácsonyi renumerációnak már úgy látszik végkép búcsút mondhatunk, igaz, hogy eddig sem volt benne sok közönet. A cseh és a német tanítói egyesüle-

tek és lapjaik erőlyesen szembehelyezkednek a fizetésesűrkentéare irányuló törekvésekkel, s tiltakoznak az ellen, hogy a takarékoskodást megint csak az állami tisztviselők, s azok közt is főként a tanítók szenvedjék meg legjobban. Nekünk is a tiltakozás álláspontjára kell helyezkednünk, mert tíz százalékos fizetéslevonás a tanítósaágot existenciájában támadná meg.

Lakatos Károly: „Az emlékezés szárnyain“. Lakatos Károly, komáromi nyug. íg. tanító-kartársunk könyvalakban összegyűjtötte a lapunkban közölt cikksorozatát az Öreg Tanítók 1926. és 1931. évi pápai találkozójáról, s kézirat gyanánt kiadta a pápai főiskola 400 éves jubileumára. A könyv előszavában megjegyzi, hogy a két találkozó összes anyagát „emlékkönyv“ alakjában óhajtották kiadni, de ez anyagi okokból nem volt keresztülvihető, ám a Magyar Tanítóban közölt szemelvényekből különlenyomatot készíttetve, az eredeti terv mégis megvalósult. Lakatos Károly kartársunk műve kultúrtörténeti dokumentum, mely az előttük járt tanítógeneráció hivatászeretetének is fényes bizonyáágtétele. A 48 oldalas, izléses füzetet a komáromi „Jókai“-könyvnyomda állította elő, a Puzsér Testvérek nyomásában.

Továbbképző tanfolyamot rendeztek a kassai I. és II., a gölnici és moldavai tankerületek inspektorátusai Kassán, Gölnicbányán és Moldaván a tanítók számára a múlt hó 17–20 napjain. Az előadók voltak: Votava Anton brünni orsz. tanfelügyelő, ki a beszéd- és ért. gyakorlat és honismeretből, Jan Dostejník prágai polg. iskolai igazgató, ki természetrajz és természetantból, Jozef Vydra szlovacszkói középiskolai rajzoktatási felügyelő, ki rajzból és végül Tesó Bohumil szlovenczkói orsz. testnevelési felügyelő, ki a testgyakorlat anyagából és módszeréről tartott igen élvezetes és szakszerű előadásokat. Kár, hogy a három első előadó tisztán csehnyelvű előadásait a szépszámban jelentkezott magyar és németnyelvű tanítósaá nem érthette meg teljesen, így azok tanuláááit sem hasznosíthatja majd maradék nélkül.

Tanítás a gyermekkultúrából. A családi életro való nevelés gondolata sehol sem órvényesül annyira, mint az Északamerikai Egyesült Államokban. A gyermekkultúrában való oktatás ott majdnem soha sem történik speciális tanfolyamokon, mint Európában, hanem úgynevezett gyermekkocsi tanfolyamokban, mely a 13–16 évesek tantárgyai közt szerepel. Célja az, hogy a gyermeki élet értékét, az anya szerepének megbecsülését, a gyermek fizikai fejlődését megismertesse; hogy a fiatal lányoknak oly irányú tanácsokat adjon, hogy gondoskodni tudjanak azon gyermekokról, kiknek környezetében élnek. Ez oktatás teljesen gyakorlati és a tanulók felbátoríttatnak, hogy gondozzák fiatalabb testvéreiket és foglalkozzanak velük.

Hogy konkrét példát említsünk, Nebraska állam tantervébe 12 leckéből álló sória szerepel, mely felöleli a bőbi növekedését, fejlődését, ruházását, fürdetését, táplálékát, bélműködését, az alvást és pihenést, levegőzést, sétát, szoptatást, a tejet és a táplálást és a gyermekről való gondoskodást a 2 év alatt.

A kiegészítő iskolákban (kb. ismétlő isk.) 10 állam csapán általában jelöli meg a gyermekkultúrában való oktatást. Ha meg is van tényleg, szűk és egyszerűleg kevésbé elmélyült, mint az elemi iskolákban, mert majdnem áll rendelkezésre, azonban az iránya itt is nagyon gyakorlati, mert majdnem mindig gyermekkertek látogatásával és megfigyelésével, csecsemőgondozók, kórházak, klinikák megtekintésével vannak egybekötve. Sok helyütt minden

tanuló beosztása sorrendjében hetenkint egy napon hoz az iskolába egy kis gyermeket. Ezt ott szabályszerűen etetik, fürdetik, öltöztetik, miközben az óraszaki szükségessé tanácsot alkalomszerűleg kapják.

(Journal des Instituteurs et des Initiatrices, 78 évf. 30. sz.)

Fülszules fáradság. Ilyen cím alatt Ménager francia tanfolyogylő a tanulók túlterheléséről beszél és a délutáni tanítás eltörlését javasolja: „A délutáni iskolai munka sokkal fáradságosabb, mint a reggeli, azért kívánjuk, hogy a délutáni követelményeket törvényesen mérsékeljék s a tanítás ne kezdődjék többé 1 órakor, mikor az emésztés kezdődik“. Ez olyau óriási újítás lenne? Kétségtől számolnunk kell a szülők kötelezettségeivel és elfoglaltságával is, kik szintén ugyasban az időben veszik fel ujra munkájukat s így nem figyelhetnek fel többé gyermekeikre, azonban nem szükséges, hogy a tanítás rögtön kezdődjék, mihelyt a gyermekek visszatértek az iskolába. Ugy sem játszanak eleget: az iskolában játszadozhatnának tovább.

(Collaboration pédagogique, 1931. okt. 17.)

A tekintély problémájának szenteli novemberi számát a „Psychologie et la Vie“ (T. és az élet) című francia pedagógiai folyóirat. A probléma terjedelme már túllépi az iskola kereteit, amennyiben érinti a természetijogot (mely törvényesíti a parancsolást) és a politikai jogot, hogy még a demokráciában is szükséges a hierarchia.

Farrier végül, mikor a tekintélynek a szabadsághoz való viszonyát fejtegeti, arra a filozófiai álláspontra helyezkedik, hogy a novelis által előrendű cél nem lehet más, mint az objektív igazság keresése által szabályozott lelkiismereti autonómia.

(L'enseignement public, CVII. 1.)

Csak egy gyermek van a világon. M. Charrier francia pedagógus 1931. júl. végén a párisi nemzetközi gyermekkongresszuson ilyen cím alatt tartott felolvasást. Kifejette, hogy bár különböző fajú, nyelvű, szinű, vallású, ruhájú, birtokú gyermekek vannak, de pedagógiai szempontból nézve minden gyermek egységes típushoz tartozik. A szándékok és szükségletek hasonlósága, a cselekvés vágya, az érzés és gondolkodás speciális módja, a védekező reflexek stb. közös minden gyermeknél. Tudományos exaktsággal irt lebillencelő tanulmányának végső konklúziója az, hogy csak a megértett gyermekek a boldog gyermekek.

(L'education enfantine, 1931. XII. 1.)

Max Springer, op. 6. Fűfzig thematische Tonstücke Jelen mű 50 tematikus orgona darabot tartalmaz minden hangnemben. A szerző ezen művét még mint az emauzi (Prágában) bencés apátia orgonistája irta. Ezen darabjait a mérsékelt modern irány jellemzi. A regisztrálás szándékosan mellőztetett a legübbjénél ezt a játékos könnyen maga pótolhatja. A tempo folyékony és rugalmas legyen és akkor szépek és tanulságosak lesznek. Különböben közpnehézségűek és részben rövidebb, részben hosszabb léleketűek. Igen ajánlom! Ára 4.50 Rm.

— op. 36. Kleine Praeludien. Kis prelúdiumoknak nevezi a szerző művét, valójában azonban elég hosszú darabok, melyekben a dallamosság tűnik fel elsősorban. Mind a tizenöt igen alkalmas istentisztelet alatti előadásra. Formailag kerekdedek, a dalforma szigorúan be van tartva. Nagyszerűek, milyeneket csak mesteri kéz irtat. Ajánlom! Ára 3 Rm.

— op. 37. Zwölf Vor-, Zwischen- und Nachspiele für Orgel. (Tizenkét elő-, köz- és utójáték.) Valamivel hosszabb darabok mint a fentiek, de nagyon formásak és dallamosak s azt lehet mondani, hogy nem nehezék. Különböben jó szolgálatot fognak tenni istentisztelet után, sőt egyházi hangversenyre is igen alkalmas számok, melyek a hallgatót nem untatják különösen, ha a játszóznak

a regisztrálásban bizonyos izlése van. A pedál külön vonalrendszeren van. A frazirozás pontos. Igen ajánlom! Ára 3,60 Rm.

L. Bofazzo, op. 108. Elf Tonstücke. Tizenegy darab egyházi használatra és ami a fű: harmóniumra írva. Ahol nincs orgona, igen jó szolgálatot fognak ott tenni. Igen könnyűek és rendkívül dallamosak, formailag pedig kifogástalauok. Néhány zeánordarab, így van egy gyászinduló és három ima. Az ember ocsodálkozik egyik-másik számnál, hogy a szerző mennyire változatos tud lenni. Különösen tapasztalható ez az 1., 4. és 7.-nél, melyek két oldal terjedelműek és mindvégig szigorúan kétszólamúak. Mindenkinék igen ajánlom. Ára 2 Rm. Mind a négy mű kiállítása izléses és a regensburgi Coppenrath cégnél jelent meg.

Dörffel A. Choralbuch. (Korálkönyv iskolai és házi használatra.) Különösen protestáns kollégáimnak ajánlom melogen a művet Kilencven korál — a leszzebbok — van egyszerű, keresztellen, de kifogástalan harmonizálással itt együtt. A mű órtóktól nagyban omeli azon körülmény, hogy minden éneknél úgy a szövog, mint a dallam szerzője fel van tüntetve. Sok Luther-korabeli ének található benne, tehát meglehetősen régi és nemes dallamok. Igen ajánlom Ára 1,50 Rm.

A. Rowley, op. 37. Erholung. (Üdülés.) Már a címe is arra enged következtetni, hogy itt oly darabokkal álluak szemben, melyek az idegeket alig veszik igénybe. Öthang terjedelmében mozognak és kezdők számára vannak írva. Gyermekeknek szól tehát és azok mindenkor élvezettel fogják elővenni, mert mindegyikhez nagyszerű ábrát, illetőleg alakot rajzolt a szerző. Pld. a harmadik egy dudást ábrázol, amint nagyban fújja gyors nótáját. A gyerekek a taluból eléje futnak otthagyva játékvonataikat. Kedves zongoradarabok, melyeket mindenkinék ajánlok. Ára 2 Rm.

M. Frey, op 78. Erholung. Szintén üdülésre való kicsi darabok, melyeknek azonban céljuk is van és ez: függetleníteni a kezeket egymástól. Mind a húsz, — mert ennyit tartalmaz a mű — igen könnyű, dallamos és kezdőknek való. Zongorát tanító kollégáimnak figyelmébe ajánlom mindkét utóbbi művet. Ára 1,50 Rm. Mind a három mű izléses kivitelt és olcsó. Megjelent Ed. Petersnél, Leipzigben.

(Nové Zámky.)

Szendrei István szék. egyh karnagy.

Az angolországi tanítóképzés alapelvei. Angolországban kerek száz tanítóképző (Teachers Training College) van. Az angol gondolkodás hagyományos jelszavai: „Vezetni és nőni engedni”, „Bizalom és becsület”, a szabadságnak a felelősséggel való párosítása a merev és egyöntetű rendszer helyett lehetővé teszi mind az intézeteknek, mind a tanítók és növendékek személyiségének szabad fejlődését, árvényesülését. Az igazgató (Principal) fontos bizalmi állást tölt be, hatóságokkal szemben is kiterjedt hatáskörrel rendelkezik és hallgatókra egyaránt. Ez utóbbiak kiszemelése több, igen szigorú vizáglat alapján történik, amelyet az igazgatóval való személyes érintkezés, eszmélet alapján történik, amelyet az igazgatóval való személyes érintkezés, eszmélet (personal Interview) tetőz be. Az intézetek mellett internátusok vannak. A hallgatókat 18. életévükben veszik föl, a kiképzés ideje, kellő előtanulmányok után, két év. A vizáglati szabályzatok és előírt syllabusok okozta kööttség mellett is az iskolák három korfokozata szerint a szabad kiképzés lehetősége megvan. Nagy súlyt vetnek a hallgatók szociális tevékenységére. 1926 ban az egyetemek pedagógiai osztályait egyesítették a tanítóképzőkkel. Egyetem és képzők között a legteljesebb összhang uralkodik a közös érdekek, feladatok, célok és eszmények alapján. A képzőt végzett hallgatók, két évi egyetemi tanulmány után (erre az időre is bennmaradhatnak a képzőkben) középiskolai tanári oklevelet szerezhetnek.

Hogy áll a leszerelés ügye? Az Új Élet 5. számában olvassuk: A katonai szolgálati időről hoz államok szerinti kimutatást a Das Neue Reich. Eszerint a törvényileg előírt szolgálati idő Szovjetországban 883 nap, Lengyelországban 828, Japánban és Romániában 730, Litvániában 673, Csehszlovákiában 645, Esztországban 590, Jugoszláviában 598, Finnországban 584, Lettországban 554, Görögországban, Olaszországban, Törökországban és Portugáliában 547, Franciaországban 435, Belgiumban 407, Spanyolországban 365, Svédországban 260, Hollandiában 242, Dániában 206, Svájcban 171 Norvégiában 103 nap Ezenkívül Bulgáriában, Németországban, Angliában Ausztriában és Magyarországon a zsoldoshadsereg tagjai 12 évig, az Amerikai Egyesült Államokban 3 évig kötelezik magukat katonai szolgálatra

Szerkesztői üzenetek.

„Küzdelem a kenyérért“. A beküldött írási gondolatmenetével részben egyetértünk, de ezidőszereint nem tartjuk alkalmasnak a közlésre. Ennek oka lapunk jelen számátan adva van.

Kiadóhivatali üzenetek.

F. Gy. Diva. Hátraléka július 1.-ig 80 Ké — R. K. Dénesd. VI. 3.-án fizetett 100 Ké-ből 10 Ké ez év harmadik negyedére szól — K. A. Csiz. Julius 1.-ig 40 Ké hátraléka van. Levél ment. — K. Z. Csap. A kért rögzítési számokat újból elküldtük. Kérem közölni velük, hogy megkapta-e azokat, mert már egy ízben elveszték. Címét kijavítottuk — K. J. Izsza. Címét a kívánt módon javítottuk. Lapunkat az új címre küldjük. — F. J. Őzdy, Z. M. Hrchov. Levél ment. — Sz. F. Mocsá, E. G. Udvard. Tagjaink sorába felvettük, lapunkat megindítottuk. — Sz. E. Zelaba. Címét a kívánt módon javítottuk.

H I R D E T É S E K.

Kézzezhímezti, fehérműt, ágyneműt, asztalneműt és **teljes menyasszonyi kelengyét** csakis jó minőségben és legolcsóbb árak mellett

Fried Sándor

Bratislava

Vadász-sor 8.

Piešťany

Másiarska 11.

Tanító Uraknak és b. családjuknak *kedvező fizetési feltételek*. Kívánatra dústartalmú mintagyűjteményemet díjtalanul és vételi kötelezettség nélkül bárhol bemutatom,

Pályázat. A komárnói községi iskolaszék pályázatot hirdet az 1932/33. tanévre egy kiegészítő tanítónői állásra. Fizetés törvény szerint. Az állás szeptember 1-én foglalandó el. Kellően felszerelt és felbélyegzett kérvények Dr. Szijj Ferencz nyug. polgármester, iskolaszéki elnök címére (Deák F. utca) küldendők június 29-ig.

Pályázati hirdetemény. A komárnói községi iskolaszék pályázatot hirdet a 86/1929. számú törvény alapján szervezett és f. évi szeptember hó 1-én megnyíló kiegészítő osztály, tanítói állására. Tanítási nyelv magyar. Javadalom a várostól 4908 Ké alapfizetés, 1500 Ké szolgálati pótlék, mely utóbbi 10 évi működés után évi 2100 Ké-ra emeltetik fel és törvényes államsegély.

A pályázatnál előnyben részesülnek győgyepedológiumot végzett, vagy megfelelő szakvizsgával bíró gyakorlott tanítók. Pályázati határidő 1932 június 29. Az állás szeptember hó 1-én foglalandó el.

Pályázati kérvények, amelyekhez a képzettséget igazoló okmányokon kívül: az összes működési bizonyítványok, állampolgársági tanusítvány, törzslap, stb. melléklendő, Dr. Szijj Ferenc iskolaszéki elnök címére küldendők: (Komárno, Deák Ferenc utca).

Pályázati hirdetés. A méhészi ref. leányegyház pályázatot hirdet egytanerős iskolája kántortanítói állására. Javadalom: 2 szoba, konyha, kamra és melléképületekből álló lakás, kert. 100 Ké pénz és államsegély. Kötelességek a díjlevél szerint. Pályázatok 1932 évi július 15-ig Ref. lelkészi hivatal Hrhov p. p. Turna u. Bodvou küldendők. Állás f. é. szept. 1-én elfoglalandó.

Pályázat a garamszentgyörgyi ref. Egyház nyugdíjazás folytán megüresedett orgonista-kántor-tanítói állására. Javadalom: 1) 2 szobás lakás, konyha szükséges melléképületek és kert. 2) 6 (hat) magy. hold föld, melyet a tanító maga tartozik műveltetni s felétől az állami adót fizetni. 3) 18 szapú búza, 6 szapú árpa. 4) Évi 106.40 fill. készpénz az egyh. pénztárából. 5) 3 (három) öl kemény tűzifa. 6) pol. községtől 1 szekér széna. 7) Stóla. 8) államsegély, mely kérvényezve lesz. Helyi javadalom 6429 Ké. Kötelessége: a mindennapi isk. (IV—VIII. oszt.) növendékek oktatása, kanonikus órákon s lelkész akadályoztatása esetén istentisztelet s összes kántori teendők végzése. Pályázhatnak oklevéllel, csehszlovák állampolgársággal bíró ref. férfi tanítók. Okleveles hiányában az állás helyettessel is betöltetik. Tanítási nyelv magyar. Kellően felszerelt kérvények 1932 júl. 1-ig Ref. Esperesi hivatal címére. Alsószece p. Dolný Várád küldendők. Ref. Iskolaszék.